

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ESKİ OĞUZ TÜRKÇESİ ESERLERİNDE ALINTI SÖZLERİN YAPI VE ANLAM
BAKIMINDAN İNCELENMESİ
(ÇARH-NÂME, KISSA-YI YÛSUF, RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE, SULTAN VELED'İN
TÜRKÇE MANZUMELERİ)**

**DOKTORA TEZİ
ÇAĞLA BARİKAN TOPCI
1600006645**

**Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Programı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Vahit Türk

MART 2022

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ESKİ OĞUZ TÜRKÇESİ ESERLERİNDE ALINTI SÖZLERİN YAPI VE ANLAM
BAKIMINDAN İNCELENMESİ
(ÇARH-NÂME, KISSA-YI YÛSUF, RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE, SULTAN VELED'İN
TÜRKÇE MANZUMELERİ)**

**DOKTORA TEZİ
ÇAĞLA BARİKAN TOPÇİ
1600006645**

**Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Programı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 8 Mart 2022

Tezin Savunulduğu Tarih: 21 Mart 2022

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Vahit Türk
Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Ali Akar
Prof. Dr. Hülya Arslan Erol
Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz
Prof. Dr. Ayşe Melek Özyetgin

MART 2022

ÖN SÖZ

Dil, insanın evreni açıklama kılavuzudur. İnsan, bu kılavuzla içine doğduğu dünyayı tanımlayarak anlamlandırır. Canlı ve bildirişim temelli bir araç olan dil; coğrafi, dini, siyasi, sosyo-kültürel vb. dil dışı sebeplerle komşu olduğu dillerle bir etkileşim ağı kurar. Türkçe, tarihten bu yana geniş bir coğrafyada yaşadığı için kimi zaman komşu dillerden etkilenmiş, kimi zaman komşu dilleri etkilemiştir. Bu çift yönlü etkileşim yalnızca sözcük alışverişinden ibaret olmayan bir çizgide ilerlemiştir. Çalışmamızın konusunu bu etkileşimi açıklamak için bir örneklem oluşturacak olan Eski Oğuz Türkçesi döneminde kaleme alınmış Çarh-nâme, Kıssa-yı Yûsuf, Risâletü'n-Nushiyye ve Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri eserlerinde yer alan alıntı sözlerin Türkçe işleme nasıl sokulduğu oluşturmaktadır.

Çalışmamızın amacı söz konusu eserler kapsamında Türkçe dil ilişkilerinin nasıl gerçekleştiğine bir örnek oluşturarak Türkçenin alıntı sözleri nasıl işleme soktuğunu ve hangi kavram alanlarında alıntı sözlere sık başvurduğunu saptamaktır.

Çalışmamız giriş bölümünden sonra üç ana başlık ve sonuç bölümünden oluşmaktadır. Birinci ana bölümde, çalışmamızın kapsamını oluşturan eserlerde yer alan alıntı sözler yapı incelemesi başlığı altında ekleşme bilgisi ve söz dizimi yöntemleriyle incelenmiştir. İkinci ana bölümde söz konusu alıntı sözler anlam incelemesi başlığı altında, bir tablo aracılığıyla hedef dil ve kaynak dil anlamlarıyla karşılaştırılarak anlam değişmesine uğrayanlar üzerinden ele alınmış; kavram alanı kuramı bağlamında tematik bir sınıflandırma ile bağlamları üzerinden incelenmiştir. Dördüncü ana bölümde alıntı sözlerin hangi eserlerde ne kadar yer aldığını gösteren sayısal tablolar oluşturulmuştur.

Akademik hayata ilk adım attığım andan itibaren insanı, insanın düşünme becerisini, dili, Türkçeyi ve Türklük bilimini derin bir bağlamda sözüyle ve davranışıyla aktararak ilmî, fikrî, manevi bir zeminde gösterip hissettiren saygıdeğer danışmanım, hocam, doktora babam Prof. Dr. Vahit Türk'e; özverisiyle birleşen emeğini her zaman derinden hissettiğim saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal'a; bana güvenerek akademik hayata adım atmamı sağlayan biricik hocam Prof. Dr. Ömür Ceylan'a; çalışmamın ikinci bölümünde yararlanacağım kaynakları seçmem ve bulmam konusunda emeğini ve yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Prof. Dr. Ozan Yılmaz'a; kendisini tanıma ve öğrencisi olma fırsatına eriştiğim çalışmamda desteğiyle yol gösterici olan değerli hocam Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz'a; tez izleme komitesinde yer alarak ilgisini ve yardımlarını esirgemeyen sevgili hocam Prof. Dr. Ayşe Melek Özyetgin'e; akademik hayata başladığım günden itibaren bir aile üyesi kimliğinde yanımda olan, her zorluğa düştüğümde beni aydınlatarak yol gösteren hocam, ağabeyim Dr. Öğr. Üyesi Kayhan Şahan'a; çalışmam boyunca umut kaynağım olan üniversite yıllarımın biricik hediyesi dostum Eda Akbulut'a; bezm-i eleste yeniden kavuşacağımız günü beklediğim sevgili annem Gülmeral Barikan'a;

“alışmalı, çok çalışmalısın” diyerek hayatın temel öğretisini zihin dnyama kazandıran biricik dedem Naim Barikan’a; aralarına katıldığım andan itibaren beni güven deniziyle çevreleyerek koruyan Topci ailesine; hayat yolculuğumuzu ışıklı ve anlamlı kılıp sergilediği emek ve dayanışmayla uyandığım sabahlara gneşı yeniden doğduran eşim, en yakın dostum, yol arkadaşım Sercan Topci’ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çağla Barikan Topci

Mart, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR	VII
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	VIII
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Konusu ve Amacı	1
1.2. Çalışmanın Yöntemi	1
1.3. Çalışmanın Örneklem Alanı	1
1.4. Dil İlişkileri	2
1.4.1. Alıntı	6
1.4.1.1. Türk Dili Tarihi Bağlamında “Türkçede Dil İlişkileri”ne Bakış	11
1.5. Eski Oğuz Türkçesi	14
1.5.1. Çarh-nâme	16
1.5.2. Kıssa-yı Yûsuf	17
1.5.3. Sultan Veled’in Türkçe Manzumeleri	19
1.5.4. Risâletü’n-Nushiyye	21
1.6. Dil Bilimi ve Dil Biliminin Alt Dalı: Anlam Bilimi	23
1.6.1. Anlam Değişimleri	28
1.6.1.1. Anlam Genişlemesi	29
1.6.1.2. Anlam Daralması	29
1.6.1.3. Anlam İyileşmesi	30
1.6.1.4. Anlam Kötüleşmesi	30
1.6.2. Kavram	30
1.6.2.1. Kavram Alanı	32
2. BÖLÜM: YAPI İNCELEMESİ	36
2.1. SÖZCÜK DÜZEYİNDE İŞLETİME SOKULAN ALINTILAR	36
2.1.1. YALIN ALINTI SÖZLER	36
2.1.1.1. ÖZEL AD OLARAK İŞLETİME SOKULAN YALIN ALINTI SÖZLER	58
2.1.1.1.1. Kişi, Tanrı, Melek Adları Olarak İşletime Sokulan Yalın Özel Adlar	58

2.1.1.1.2. Coğrafi Ad Olarak İşletime Sokulan Yalın Özel Adlar	64
2.1.1.1.3. Nesne Adı Olarak İşletime Sokulan Yalın Özel Adlar	64
2.1.2. EKLER ARACILIĞIYLA İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER.....	65
2.1.2.1. ÇEKİM EKLERİ ARACILIĞIYLA İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	65
2.1.2.2. YAPIM EKLERİ ARACILIĞIYLA İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	140
2.1.2.3. YAPIM EKLERİ VE ÇEKİM EKLERİ ARACILIĞIYLA İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	148
2.2. SÖZCÜK GRUBU DÜZEYİNDE İŞLETİME SOKULAN ALINTILAR	151
2.2.1. YARDIMCI FİİLLER ARACILIĞI İLE İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	152
2.2.1.1. bol- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar	152
2.2.1.2. er- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar	152
2.2.1.3. et- / ed- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar	153
2.2.1.4. eyle- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar	154
2.2.1.5. i- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar	154
2.2.1.6. kıl- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar	155
2.2.1.7. ol- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar	161
2.2.1.8. Yardımcı Fiil + Fiilimsiler Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntılar	165
2.2.2. DİĞER FİİLLER İLE İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER.....	169
2.2.2.26. Diğer Fiil + Fiilimsiler Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntılar	182
2.2.2.27. Diğer Fiil + Şart Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar	184
2.2.3. TÜRKÇE KURALLI TAMLAMA KURULUŞUNDA GÖREV ALAN ALINTI SÖZLER	185
2.2.3.1. İyelik Ekleri Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntılar	186
2.2.3.2. İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar	214
2.2.3.3. İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar	222
2.2.3.4. İyelik Eki + Bildirme Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar	240
2.2.3.5. İyelik Eki + Bulunma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar	242
2.2.3.6. İyelik Eki + Eşitlik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar	244
2.2.3.7. İyelik Eki + İlgi Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar	245
2.2.3.8. İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar	246

2.2.3.9. İsim Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar	256
2.2.3.10. Sıfat Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar	315
2.2.4. ARAPÇA KURALLAR İLE İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	388
2.2.4.1. Arapça Kurallı Tamlama Aracılığı İle İşletime Sokulan Alıntılar	388
2.2.4.2. Arapça ve Türkçe Tamlama Kuralları İle İşletime Sokulan Alıntılar	389
2.2.4.3. Arapça İbare Olarak İşletime Sokulan Alıntılar	390
2.2.5. FARŞÇA KURALLAR İLE İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	392
2.2.5.1. Farsça Kurallı Tamlama Aracılığı İle İşletime Sokulan Alıntılar	392
2.2.5.2. Farsça ve Türkçe Tamlama Kuralları İle İşletime Sokulan Alıntılar	395
2.2.5.3. Farsça İbare Olarak İşletime Sokulan Alıntılar	396
2.2.6. YÜKLEM OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	397
2.2.6.1. İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözler	397
2.2.6.2. Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözler	410
2.2.7. EDAT İLE / EDAT OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	492
2.2.7.1. Bağlama Edatları İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler	493
2.2.7.2. Edat Olarak İşletime Sokulan Alıntı Sözler	501
2.2.7.3. Soru Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler	506
2.2.7.4. Ünlem Edatları Olarak İşletime Sokulan Alıntı Sözler	506
2.2.7.5. Son Çekim Edatları İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler	507
2.2.8. BİRLEŞİK SÖZCÜK OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	522
2.2.8.1. Arapça + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler	523
2.2.8.2. Arapça + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler	523
2.2.8.3. Arapça + Türkçe Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler	524
2.2.8.4. Farsça + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler	524
2.2.8.5. Farsça + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler	524
2.2.9. İKİLEME OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	525
2.2.10. DEYİM / DEYİMLEŞMİŞ BİRLEŞİK FİİL OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER	526
3. BÖLÜM: ANLAM İNCELEMESİ	533
3.1. ANLAM BİLİMİ DEĞERLENDİRMESİ	533
3.2. KAVRAM ALANI TASNİFİ	572
4. BÖLÜM: SAYISAL TABLOLAR	876

SONUÇ.....	1043
KAYNAKÇA.....	1046

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
Ar.+Ar.	: Arapça+Arapça
Ar.+Ar.+Ar.	: Arapça+Arapça+Arapça
Ar.+Ar.+Ar.+T.	: Arapça+Arapça+Arapça+Türkçe
Ar.+Ar.K.T.	: Arapça+Arapça Kurallı Tamlama
Ar.+Ar.+T.	: Arapça+Arapça+Türkçe
Ar.+Far.	: Arapça+Farsça
Ar.+Far.+T.	: Arapça+Farsça+Türkçe
Ar.K.T.	: Arapça Kurallı Tamlama
Ar.+T.	: Arapça+Türkçe
Ar.+T.+T.	: Arapça+Türkçe+Türkçe
Ar.+T.+T.+T.	: Arapça+Türkçe+Türkçe+Türkçe
ÇN	: Çarh-nâme
Far.	: Farsça
Far.+Ar.	: Farsça+Arapça
Far.+Ar.+T.	: Farsça+Arapça+Türkçe
Far.+Far.	: Farsça+Farsça
Far.+Far.+Far.	: Farsça+Farsça+Farsça
Far.+Far.+Far.+T.	: Farsça+Farsça+Farsça+Türkçe
Far.+Far.+T.	: Farsça+Farsça+Türkçe
Far.+Far.+T.+T.	: Farsça+Farsça+Türkçe+Türkçe
Far.+T.	: Farsça+Türkçe
Far.+T.+T.	: Farsça+Türkçe+Türkçe
KY	: Kıssa-yı Yûsuf
RN	: Risâletü'n-Nushiyye
SVTM	: Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

Arap	Latin		Arap	Latin
ا	a, ā, e		ش	ş
آ	a, ā		ص	ṣ
ء	ʾ		ض	ẓ
ای, ی	ı, i, ī		ط	ṭ
ب	b, p		ظ	ẓ
پ	p		ع	ʿ
ت	t		غ	ġ
ث	ṯ		ف	f
ج	c, ç		ق	q
چ	ç		ك	k, g
ح	ḥ		نك	nġ
خ	ḫ		ل	l
د	d		م	m
ذ	ẓ		ن	n
ر	r		او, و	o, ö, u, ü, ū
ز	z		و	v
ژ	j		ه	a, e, h
س	s		ی	y

Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Vahit Türk
Tez Türü ve Tarihi : Doktora-Mart 2022

ÖZET

ESKİ OĞUZ TÜRKÇESİ ESERLERİNDE ALINTI SÖZLERİN YAPI VE ANLAM BAKIMINDAN İNCELENMESİ

(ÇARH-NÂME, KISSA-YI YÛSUF, RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE, SULTAN VELED'İN TÜRKÇE MANZUMELERİ)

Çağla Barikan Topci

Bu çalışmanın konusunu, Türkçenin Anadolu'da yazı dili olma sürecini şekillendiren Çarh-nâme, Kısseye-yı Yûsuf, Risâletü'n-Nushîyye ve Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri adlı eserlerde yer alan alıntı sözler oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı, söz konusu eserlerde yer alan alıntı sözlerin Türkçe işleme nasıl sokulduğunu ve hangi kavram alanlarına ait olduğunu saptamaktır.

Çalışma, giriş ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Yapı incelemesi başlığını taşıyan birinci ana bölümde, çalışmanın kapsamını oluşturan eserler sözcük düzeyinde alıntılar ve sözcük grubu düzeyinde alıntılar başlıkları altında, ekleşme bilgisi ve söz dizimi yöntemleriyle incelenmiştir. Anlam incelemesi başlığını taşıyan ikinci ana bölümün ilk kısmında, söz konusu alıntı sözlerin hedef dil ve kaynak dil anlamları karşılaştırılarak art zamanlı anlam bilimi yöntemiyle anlam değişimine uğrayan sözler bir tablo üzerinden gösterilmiş; ikinci kısmında yapısal anlam bilimi yöntemlerinden kavram alanı kuramı bağlamında ele alınarak tematik bir biçimde tasnif edilen alıntı sözler, her metinden seçilen bir örnek cümle bağlamı üzerinden değerlendirilmiştir. Sayısal tablolar başlığını taşıyan dördüncü ana bölümde, alıntı sözlerin metinlerdeki geçiş sayısı göz önünde bulundurularak sayısal tablolar oluşturulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Eski Oğuz Türkçesi, Çarh-nâme, Kısseye-yı Yûsuf, Risâletü'n-Nushîyye, Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri, alıntı, anlam bilimi, kavram alanı.

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Turkish Language and Literature
Program : Turkish Language and Literature PhD
Supervisor : Prof. Dr. Vahit Türk
Degree Awarded and Date : PhD-March 2022

ABSTRACT

EXAMINATION OF LOANWORDS IN OLD OGUZ TURKISH WORKS IN TERMS OF STRUCTURE AND MEANİNG

**(ÇARH-NÂME, KISSA-YI YÛSUF, RİSÂLETÜ’N-NUSHİYYE, SULTAN
VELED’S TURKISH POEMS)**

Çağla Barikan Topci

The subject of this study is the loanwords in the works named Çarh-nâme, Kıssa-yı Yûsuf, Risâletü’n-Nushiyye and Sultan Veled’s Turkish Poems, which shaped the process of Turkish becoming a written language in Anatolia. The aim of the study is to determine how the loanwords in the mentioned works are put into Turkish operation and to which conceptual fields they belong.

The study consists of an introduction and three main parts. In the first main part, titled as structural analysis, the works that make up the scope of the study are examined under the titles of citations at the word level and citations at the level of the word group, with the methods of affixation and syntax. In the first part of the second main section, which is titled semantic analysis, the target language and source language meanings of the aforementioned loanwords are compared and the words that have undergone semantic changes with the diachronic semantics method are shown on a table; in the second part, the loanwords, which were handled in the context of the concept field theory, which is one of the structural semantics methods, and classified in a thematic way, were evaluated in the context of a sample sentence selected from each text. In the fourth main section, which is titled as numerical tables, numerical tables are created by considering the number of occurrences of quotations in the texts.

Key Words: Old Oguz Turkish, Çarh-nâme, Kıssa-yı Yûsuf, Risâletü’n-Nushiyye, Sultan Veled’s Turkish Poems, loanwords, semantics, conceptual fields.

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu ve Amacı

Bu çalışmanın konusu, Türkiye Türkçesi yazı dilinin temeli olan Eski Oğuz Türkçesi dönemine kaynaklık eden kimi eserler üzerinden alıntı sözlerin yapı ve anlam bakımından incelenmesidir. Temel olarak Türkçenin dil ilişkilerine örneklem oluşturabilmek için yola çıkılan bu çalışmanın amacı, örneklem alanına giren eserlerde yer alan alıntı sözlerin yapı yönüyle nasıl işleme sokulduğu ve anlam bilimi ışığında hangi kavram alanlarını oluşturduğunu saptamaktır.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Alıntı sözlerin yapı ve anlam olmak üzere iki temel başlık altında incelendiği bu çalışmanın yapı bölümünde, biçim bilgisi ve söz dizimi yöntemlerine başvurularak alıntı sözler sözcük düzeyinde ve sözcük grubu düzeyinde incelenmiştir. Anlam bölümünde ise öncelikle anlam bilimin art zamanlı bakış açısı yöntemiyle alıntı sözlerin hedef dil ve kaynak dil anlamları karşılaştırılmış, daha sonra anlam bilimin eş zamanlı bakış açısı yöntemiyle alıntı sözlerin hangi kavram alanlarını oluşturduğu seçilen örnek cümlelerdeki bağlamlar üzerinden ele alınmıştır.

1.3. Çalışmanın Örneklem Alanı

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesi yazı dilinin temelini oluşturan Eski Oğuz Türkçesi döneminde kaleme alınmış eserler üzerinden bir örneklem alanı oluşturulmuştur. Eski Oğuz Türkçesinin ilk evresi sayılan XI.-XIII. yüzyılları kapsayan Selçuklu dönemine ait Türk edebiyatının ilk Yusuf ve Züleyha hikâyesi Ali'nin Kıssa-yı Yûsuf'u, Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri ve Yunus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye adlı eserleriyle, XIII.- XV. yüzyılları kapsayan Beylikler dönemi Türkçesine ait Ahmed Fakih'in Çarh-nâme adlı eseriyle bir örneklem alanı oluşturulmuştur. Örneklem alanının çerçevesi oluşturulurken Eski Oğuz Türkçesinin ilk örnekleri olması ve barındırdığı alıntı söz varlığının yoğunluğu göz önünde bulundurulmuştur.

1.4. Dil İlişkileri

Sarah Thomason, dil ilişkilerini en basit tanımıyla “aynı anda aynı yerde birden fazla dilin kullanılması” olarak tanımlar (Thomason 1). Günay Karaağaç ise, “birden çok dil arasında gerçekleşen etkileşim, dil ilişkileri olarak bilinir” tanımlamasını yapar (Karaağaç 14). Dil ilişkileri coğrafi, dini, tarihi, siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel vb. nedenlerle oluşur. Dilin canlı olma özelliği ilişkiyi de beraberinde getirir. Bu bağlamda, Thomason dil ilişkisinin her yerde olduğunu vurgulayarak herhangi bir dilin diğer dillerden tamamen yalıtılmış bir şekilde geliştiğine dair hiçbir kanıt olmadığını ileri sürer (Thomason 8). Bu ilişki temas halinde olan dilleri sözlük birimi, ses, söz dizimi, anlam boyutlarıyla farklı düzeylerde etkiler. Dolayısıyla dil ilişkisi, alışılanın aksine yalnızca alıntı söz olarak açıklanamayan tarihsel dil bilimi ve toplum dil biliminin araştırma alanına giren kapsamlı bir çerçeveye sahiptir. Dil ilişkilerinin son yıllarda çok çeşitli dilsel değişikliklerin nedeni veya nedenlerinden biri olarak görüldüğünü ifade eden Thomason, tarihsel dil bilimcilerin bu değişiklikleri art zamanlı bir bakış açısıyla ele alarak dil ilişkilerinin zaman içinde sözcüksel ve yapısal gelişmeleri nasıl etkilediğini göz önünde bulundurdıklarını, toplum dil bilimcilerin ise eş zamanlı değişime ve ilişkiyi içeren süreçlere odaklandıklarını vurgular (Thomason 30).

Raymond Hickey, editörlüğünü yürüttüğü “The Handbook of Language Contact” adlı çalışmada yer alan “Language Contact: Reconsideration and Reassessment” başlıklı yazısında, dil ilişkisi çalışmalarının terminolojik çerçevesini; alıntı, aktarım, dayatma, metatip ve yakınsama olmak üzere beş kavram üzerinden belirlemiştir:

1. Alıntı: Ögeler/yapılar x dilinden y diline kopyalanır, ancak y’nin konuşmacıları x’e kaymaz. Bu basit biçimde alıntı kültürel temasın özelliğidir.
2. Aktarım: Dil değişimi sırasında, x dilini konuşanlar y diline geçerken, orijinal ana dilleri olan x’in özelliklerini y’ye aktarırlar. Bu özelliklerin y’de zaten mevcut olduğu durumlarda aktarım algılanamaz, ancak y’de olmadığı durumlarda aktarılan özellikler bir yeniliği temsil eder. Destekleyici aktarım ve yenilikçi aktarım olmak üzere iki tür aktarımdan söz edilir. Destekleyici aktarım, ‘x dilindeki bir özellik y dilinde de bulunur ve bunun y dilinin değişim çeşitliliğinde devam etmesini sağlar’ şeklinde tanımlanmaktadır. Yenilikçi aktarım ise, x dilindeki bir özellik y dilinde bulunmaz, dolayısıyla aktarımı y’de bir yenilik oluşturur.
3. Dayatma: Bir topluluk yüksek statüye sahip bir azınlık

ve düşük statüye sahip bir çoğunluk olmak üzere iki gruptan oluşur. Azınlık, çoğunluğun dilini edinir ve sonunda orijinal ana dillerinden vazgeçer. Bu süreçte çoğunluk, yüksek statülü azınlığın değişim çeşitliliğinin özelliklerini benimser.

4. Metatip: Malcolm Ross'un bir Melanezya örneğini tartışırken, sosyal tutumların, kökeni başka bir dildeki kolayca tanımlanabilen somut kelime biçimlerinin tekrarından hoşlanmadığı bir durumda, örgütsel yapıların diller arasında paylaşımını belirtmek için “metatip” terimini türettiği şeklinde açıklanır. 5. Yakınsama: x dilindeki bir özelliğin iç bir kaynağı vardır, yani söz konusu özellik için x dilinde sistematik bir motivasyon vardır ve bu özellik, x'in temas halinde olduğu başka bir y dilinde mevcuttur. Hem iç hem de dış kaynaklar aynı sonucu üretmek için birleşir. (18-19-20)

Yaron Matras, Uriel Weinreich'in “Languages in contact” ve Einar Haugen'in 1953 yılındaki “The Norwegian language in the Americas: A study in bilingual behavior” adlı eserleri aracılığıyla modern ilişki dil biliminin başladığını ileri sürer. Araştırmacı başlangıcı ifade eden bu çalışmalarda bireysel iki dillilik ve toplumsal çok dilliliğin ön planda olduğunu vurgular. Matras'a göre söz konusu çalışmalar doğumdan itibaren iki dil edinimi, iki dilli dil işleme, iki dillilik ve toplumsal iki dillilik, çok dilli topluluklarda dil politikası gibi konuları kapsayan giriş niteliğindeki eserlerdir. Araştırmacı, Appel ve Muysken'in 1987 yılındaki “Language contact and bilingualism” adlı çalışmasını, ilişki kaynaklı dil değişiminin art zamanlı yönlerini inceleyen giriş niteliğindeki ilk çalışma olarak gösterir. Daha sonra Thomason ve Kaufman'ın 1988 yılındaki “Language contact, creolization and genetic linguistics” adlı çalışmasını tarihsel dil bilimi bağlamında dil ilişkisi üzerine yoğunlaşan bir başvuru kaynağı olarak değerlendirir. Appel ve Muysken'in, Thomason ve Kaufman'ın söz konusu çalışmalarının gramatikal alıntıya, alansal dil kümelerinin ve yeni ilişki dillerinin ortaya çıkışına ışık tuttuğunu dile getirir. Karma dil ve kod değiştirme çalışmalarının ilişki dil bilimi alanının giriş niteliğindeki ders kitaplarında dikkat çektiğini ifade eder (Matras 1). Matras'ın dikkat çekici olarak tanımladığı iki çalışma alanı, ilişki dil bilimindeki iki önemli kavramı vurgular: karma dil ve kod değiştirme. Karma dil, “çeşitli dillerin karışmasından oluşan dil, karma dildir, karışık veya melez dildir.” şeklinde tanımlanmaktadır (Karaağaç 525). Kod değiştirme ise, Barbara E. Bullock ve Almeida Jacqueline Toribio'nun “The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching” adlı çalışmasında “geniş anlamda, iki dillilerin iki dilleri

arasında zahmetsizce geçiş yapma yeteneği” olarak tanımlanır ve iki dillilik araştırmalarında ilgi çekici, tartışmaya açık bir kavram olarak gösterilir (Bullock, v.d. 1).

Matras, Thomason’un 2001 yılında yayımlanan “Language Contact” çalışmasını ilişki dil bilimi alanının en gelişmiş tanımını sağlamayı amaçlayan birkaç değerli çalışmadan biri olarak gösterir. Thomason’un söz konusu çalışmasında konuyu dilsel alanlar, dil bakımı ve değerimi, ilişki dilleri bağlamında tarihsel dil bilimi yönleri ile ele aldığını vurgular. Donald Winford’un 2003 yılında yayımlanan “An introduction to contact linguistics” çalışmasının kod değerirme tartışmasını ilişkinin tarihsel yönlerine genel bir bakışla birleştiren ilk çalışmalardan biri olduğunu öne sürer. Michael Clyne’nin 2003 yılında yayımlanan “Dynamics of Language Contact: English and Immigrant Languages” çalışmasının kod değerirme ile ilgili diğer çalışmaların bir sentezini ve Melbourne göçmen dillerinin ayrıntılı bir tartışmasıyla bireysel ve toplumsal iki dilliliği birleştirdiğini dile getirir. Carol Myers-Scotton’un 2002 yılında yayımlanan “Contact Linguistics” çalışmasını kod değerirmeyi Matrix Dil erevesi modeli bağlamında değerlendirdiğini ve bunu dil aşınması, sözcüksel alıntılama ve ilişki dillerinin ortaya çıkışı gibi olgulara uyguladığını belirtir. Myers-Scotton’un söz konusu çalışmasının belirli bir teorik ereve içinde ilişki olgusunun kapsamlı bir tartışmasına yönelik birkaç girişimden biri olarak ikinci dil edinimi, ocuk iki dilliliği, toplumsal çok dillilik, dil politikası, dil işleme ve kltrlerasarı iletişimi ele aldığını ifade eder (Matras 1).

Yaron Matras’ın 2009 yılında yayımlanan “Language Contact” adlı çalışması ise konuya giriş niteliğinde katkı sağlayan çalışmalardan biridir. Araştırmacı, söz konusu çalışmasında dil ilişkilerini bütüncül ve işlevsel bir yaklaşımla ele aldığını belirtir. Ayrıca, modern ilişki dil biliminin başlangıcı sayılan Weinreich’in çalışmasının dil ilişkilerinin dil sistemlerinin iç tutarlılığı üzerindeki etkilerine odaklandığını ve son zamanlarda yapılan ocuk iki dilliliği, iki dillilik çalışmalarının söylem-analitik ve rasyonel seçim bakış açısına yer verdiğini belirtir. Oysa Matras’a göre konuşmacıların iletişimsel amaçları ve niyetleri, söylem stratejileri, dil işleme kapasiteleri herhangi bir konuşma üretiminin dolayısıyla dil değeriminin kaynağını oluşturur. Bu sebeple, ilişki kaynaklı dil değerimi süreçleri ele alınırken konuşmacıların yukarıda bahsedilen özellikleri dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda, araştırmacı dil ilişkisini “metafor” olarak

tanımlayarak esasen dil sistemlerinin birbirini etkilemediğini ileri sürer ve ilgili ilişki yerini çok dilli bireysel konuşmacının dil işleme aygıtı ve bu aygıtın iletişimsel ilişkide kullanılması olarak açıklar. Araştırmacı, Winford ve Myers-Scotton'ın yukarıda bahsedilen çalışmaları dışındaki çoğu kitabın konuyu eş zamanlı (bireysel veya toplumsal) veya art zamanlı bir bakış açısıyla ele aldığını dile getirir. Matras'ın işlevselci bakış açısı bağlamında bütünleşik bir yaklaşımla (hem eş zamanlı hem de art zamanlı bir bakış açısıyla) yorumladığı çalışmasında ise, dil sosyal bir aktivitedir ve iletişim hedefe yöneliktir. Bu yaklaşımda konuşmacılar hedefe ulaşmak için dili kullanan kişilerdir; tüm kodların, dilin bireysel yapılarının seçimi amaca yönelik aktiviteye bağlıdır ve dilin yapıları, kategorileri, biçimleri dinleyiciyi iletişime dahil eden dilsel-zihinsel işleme görevlerinin tetikleyicileridir. Bu bağlamda dinleyici ve dilsel kategorilerin işlevi önemlidir (Matras 1-3).

Dil ilişkilerine Türkçe bağlamında bakıldığında, Türkçenin derin bir tarihe sahip geniş coğrafyaya dağılan bir dil olması sebebiyle tarih boyunca komşu dillerle ilişki içerisinde olduğunu belirtmemiz gerekir. Lars Johanson, “Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler” başlıklı çalışmasında, Türkçenin “diğer dillerle sayısız ilişkileri” ve “atılgan karakterleri” olmak üzere iki yönünü özellikle vurgular (Johanson 25). Burada vurgulanan özellikler, Türklerin tarihi süreçteki hareketli yaşantısından doğan bir sonuçtur. Hareketli yaşam, yer değişikliğine, yer değişikliği de farklı diller ve kültürlerle komşuluğa ve etkileşime yol açmıştır. Böylece Türkçe diğer dillerle sayısız ilişki kurarak gelişimini sürdürmeye devam etmiştir. Muharrem Ergin'in “Orhun Abideleri” adlı çalışmasında “Türklerin üç kıtada tarih boyunca geniş sahalara yayıldığını, gittikleri yerlerde kültür merkezleri kurarak temas ettikleri çevrelere göre çeşitli alfabeler kullandıkları” (Ergin 27) açıklaması, Türk toplumunun hareketli yaşantısının dil ilişkilerine etkisini gösteren somut örneklerden biri sayılabilir. Türkçenin ilk yazılı evresi olarak kabul edilen “Köktürk yazı dili evresinde % 1'den az olan yabancı öge sayısı, Eski Uygur Türkçesi yazı dili evresinde % 3 ile % 5 arasındadır” (Buran 79). Bu dönemde göçebe yaşamın yerini yavaş yavaş yerleşik yaşama bırakmaya başlaması, yerleşik yaşamla birlikte tarım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, Budizm, Manihaizm gibi farklı dinlerin benimsenmesi vb. dinî, sosyo-kültürel, ekonomik sebepler Türkçeye giren alıntı öge sayısını arttırmıştır. XI. yüzyıla gelindiğinde ortak yazı dilinin son evresi sayılan Karahanlı Türkçesi döneminde ise Arapça, Farsça kökenli alıntı ögelerin oranı daha da yükselmiştir. Bu

bağlamda Türkçenin ilk yazı dili evresi ve devamı olan tarihî süreçte, dildeki alıntı ögelerin artma nedeninin büyük oranda din kaynaklı olduğunu görüyoruz.

1.4.1. Alıntı

Lyle Campbell, “Historical Linguistics” adlı çalışmasında alıntıyı “bir dilin başka dilden kelimeler alması ve onları kendi kelime dağarcığının bir parçası yapması”, bu süreci ise “dilsel alıntı” olarak tanımlar (Campbell 56). Campbell, alıntının yalnızca bir dilden alınan sözlüksel bir öge ile sınırlı olmadığını; ses, fonolojik kurallar, gramatikal biçimbirimler, söz dizimsel kalıplar, anlamsal çağrışımlar, söylem stratejileri vb. dilsel materyallerin de alıntılanabileceğini ve alıntının alıcı dilde ve verici dilde belirli derecede iki dillilik anlamına geldiğini ifade eder (Campbell 56). Araştırmacı, dillerin birbirlerinden alıntı yapmalarının nedenini ihtiyaç ve prestij olmak üzere iki başlıkta ele alır. Herhangi bir dilin yeni bir öge veya kavram ile karşılaştığında yeni bir terime ihtiyaç duymasını, alıntılama nedenleri arasındaki ihtiyaç olarak açıklar. Pek çok dilde “otomobil” sözcüğü için benzer sözcüklerin olmasının buna örnek gösterilebileceğini dile getirir. Prestij için yapılan alıntılar ise karşılaşılan “yabancı terimin herhangi bir nedenden dolayı değerli görülmesi” olarak açıklar (Campbell 58). İngilizcede yer alan yerli “pig flesh/pig meat” ‘domuz eti’ ve “cow flesh/cow meat” ‘sığır eti’ sözlerinin yerine Fransızcadan alıntılanan “pork” ‘domuz eti’ (Fransızca porc sözcüğünden) ve “beef” ‘sığır eti’ (Fransızca boeuf sözcüğünden) sözcüklerini prestij nedeniyle yapılan alıntılara örnek olarak gösterir (Campbell 58). Araştırmacı dillerin alıntı yapmasının nedenlerinden birini de “aşağılama” olarak gösterir ve bu durumu, prestijin tam tersi olarak açıklar. Bu alıntılama türünde alıntı sözcüğün verici dilde olumsuz çağırışım alanına sahip olmamasına rağmen, alıcı dilde özellikle olumsuz bir anlam taşıdığını öne sürer (Campbell 58).

Campbell, alıntı sözün alıcı dilin ses bilgisi ve biçim bilgisi özelliklerine göre yeniden şekillendirildiğini ifade eder (Campbell 58). Araştırmacının burada vurgulamak istediği nokta, verici dilden alıcı dile kopyalanan herhangi bir alıntının, alıcı dilin özelliklerine uyumlu hale getirilmesidir. Örneğin Fransızca “station” sözcüğünden Türkçeye alıntılanan “istasyon” sözcüğü, Türkçenin ses özelliklerine göre yeniden şekillendirilmiştir. Bu bağlamda, Campbell “iki dilliler tarafından alıcı dile giren alıntıların yabancı sesler içerebileceğini ancak bu yabancı seslerin alıcı dildeki yerel

seslere ve ses bilgisel kurallara göre değiştirilmesini “adaptasyon” olarak tanımlar (Campbell 58). Dil ilişkisinin yoğunluğuna bağlı olarak verici dilden alıcı dile yeni ses birimlerinin eklenebileceğini, bu durumun alıcı dilin ses bilgisi sisteminde değişiklikler oluşturabileceğini vurgular. Bu değişiklikleri “dolaysız fonolojik difüzyon” olarak tanımlar (Campbell 60).

Campbell, bir sözcüğün alıntı olduğunu, alıcı dile mi verici dile mi ait olduğunu belirleyebilmek için “fonolojik, morfolojik karmaşıklık, aynı köke ait özellikler, coğrafik ve ekolojik özellikler, anlamsal özellikler” olmak üzere beş kriterle başvurulması gerektiğini vurgular (Campbell 61-65). Campbell’in görüşünden hareketle fonolojik kriteri, bir sözün ait olduğu dilin ses sistemi içerisinde aslî bir ses taşımadığı durumda alıntı olmaya aday olacağı şeklinde açıklayabiliriz. Morfolojik karmaşıklık, bir sözün verici dilde yapıca karmaşık bir özellik taşımasına rağmen alıcı dilde daha yalın bir yapıya sahip olmasıdır. Aynı köke ait özellikleri, herhangi bir söz ait olduğu dil ailesi içerisindeki diğer dillerde de aynı kökten türemiş örneklerle sahipse, bu dilin verici dil olma özelliği taşıyacağı şeklinde açıklayabiliriz. Coğrafik ve ekolojik özellikler ise, bir dilin konuşulduğu bölgenin iklim şartlarına uymayan sözlerinin alıntı olmaya aday olacağı yönünde aktarabiliriz (Campbell 62-65). Burada, dil ile dünya gerçekliği arasındaki ilişki belirir. Dil belli şartlar altında dünya gerçekliğini yansıtan bir araçtır. Eskimo dillerinde ‘kar’ ile ilgili sözlerin kavram alanının genişliği, bu durumu açıklamaya örnek olabilir. Son olarak araştırmacı, anlamsal özellikleri zayıf bir kriter olarak gösterir ve bir alıntının anlamsal alanından belirlenebileceği şeklinde açıklama yapar (Campbell 65).

Martin Haspelmath ve Uri Tadmor, “Loanwords in the World’s Languages” adlı dünya çapındaki 41 dilden oluşan 24 anlam alanına ayırdıkları 1.460 sözcüksel anlam üzerine yaptıkları “Alıntı Kelime Tipolojisi” projelerinde, alıntı sözü “bir dilden diğerine aktarılan ve alıcı dilde kelime olarak kullanılan söz” olarak tanımlar (Haspelmath v.d. 13). Haspelmath ve Tadmor, bir sözlük anlamının alıntı olma olasılığının nedenlerini şu şekilde açıklarlar:

1. Diller arasındaki soy ilişkisi değerlendirilirken, miras alınan materyal, alıntıdan ayrılmalıdır. Alıntılar, iki dil arasındaki tarihsel temasa işaret eder ancak soy ilişkisini göstermez.

2. Bir materyalin alıntı olma olasılığı ilişki durumunun türüne bağlıdır. Bir grubun siyasi kontrolü altındaki bir nüfusun dili, muhtemelen baskın grubun dilinden idari terimler alıntılatabilir.
3. Alıntılama kalıpları, sosyal olmayan tamamen dil bilimsel faktörlerden etkilenebilir. Burada en sık üzerinde durulan, ilgili diller arasındaki genetik veya tipolojik mesafedir. (1-2)

Philip Durkin, alıntı terimini “bir dilin bir dilsel özelliği başka bir dilden tamamen veya kısmen kopyaladığı süreç” olarak tanımlar (Durkin 3). Durkin, alıntı teriminin metaforik kullanımının kusurlu olduğunu ifade ederek verici dilden hiçbir şey alınamayacağını verici dile “alıntı” veya “ödüncleme”nin iade edileceğine dair bir varsayım olmadığını belirtir ancak buna rağmen “alıntı” teriminin 19. yüzyıldan beri dil biliminde yerleşik bir terim olduğunu söyler (Durkin 3). Araştırmacı sözcüklerin gösteren ve gösterilen bileşenlerinden her ikisinin de alıntılanabileceğini vurgulayarak, kendi çalışmasında başka bir dilden İngilizceye kopyalanan alıntılarını her iki yönüyle ele aldığını bildirmiştir. Bu bağlamda çalışmasında alıntı sözcüklerin yanı sıra “anlam aktarması” yoluyla İngilizceye kopyalanan örnekler üzerine yoğunlaştığını ifade eder (Durkin 3).

Durkin, sözlüksel alıntıyı “alıntı ve kod değiştirme” ve “alıntı ve dayatma” olmak üzere iki türe ayırarak inceler. Araştırmacı, sözlüksel alıntıyı;

“bir dilin sözcük dağarcığının (genellikle verici dil veya kaynak dil olarak adlandırılır) başka bir dilin sözcük dağarcığı (genellikle alıcı dil veya hedef dil olarak adlandırılır), üzerinde bir etki yapması ve bunun sonucunda alıcı dilin verici dilden yeni bir sözcük biçimi ya da sözcük anlamı ya da her ikisini birden almasıyla oluştuğu” şeklinde tanımlar. (8)

Araştırmacı, sözlüksel alıntının bir türünü sözcük biçiminin (gösteren) değil sözcük anlamının (gösterilen) alıntılanması olarak açıklar. Durkin’in bu açıklamasından hareketle, alıntının anlam yönünü özellikle vurguladığını belirtmemiz gerekir. Bazı durumlarda verici dildeki bir sözcük yapısının alıcı dilde yeni bir sözcük ile çoğaltılabileceğini, bu durumun “anlam aktarması” olarak; başka bir durumda, alıcı dilde var olan bir sözcüğün verici dildeki bir sözcükten yeni bir anlam kazanacağını, bu durumun ise “anlamsal alıntı” olarak tanımlandığını öne sürer (Durkin 9).

Durkin'in söz konusu çalışmasında ele aldığı terimlerden biri "kod değiştirme"dir. O, çoğu araştırmacının kod değiştirmeyi "iki dilli veya çok dilli konuşmacıların ister bir cümle içinde ister ardışık cümlelerde olsun tek bir iletişim eylemi içinde birden fazla dilden öğeleri karıştırdığında meydana geldiği" şeklinde açıkladığını vurgular (Durkin 10). Araştırmacının üzerinde durduğu bir başka terim "dayatma"dır. Dayatma terimini "bir dilin birincil kullanımından başka bir dilin birincil kullanımına geçiş sürecinde konuşmacıların yeni malzeme getirme süreci" olarak tanımlar ve dayatmanın "bir topluluğun bir dili başka bir dil lehine kullanmayı bıraktığı bir dil ölümü durumunda tipik olduğunu" ifade eder (Durkin 11).

Bates L. Hoffer, "bir dil konuşucularının başka bir dilde yeni bir öge ve fikirle karşılaştıklarında çeşitli seçeneklere sahip olacaklarını" söyler ve dil alıntı sürecini dört seçenek üzerinden açıklar:

1. Alıntı söz (loanword): Konuşmacılar, (başka bir dilde karşılaştıkları) öge veya fikir ve her biri için kaynak dil kelimesini benimseyebilir. Bu alıntı form bir alıntı sözdür.
2. Anlam aktarması (loanshift) : Meydana gelen bir diğer süreç, yerli sözcüklerin yeni anlamlara uyarlanması sürecidir.
3. Anlam aktarması (loan-translation/calque): Ana dil, orijinal bir öge için yerel bir sürüm kullandığında ortaya çıkar.
4. Melez söz (loan-blend): Melez söz, bir ögenin alıntı söz ve diğerinin yerel bir öge olduğu bir biçimdir. (53-54)

Lars Johanson, Durkin'in daha önce bahsedilen görüşüne benzer şekilde "ödünçleme" terimini yanlış bulur ve "dil ilişkilerinde hiçbir şey gerçekten ödünç alınmış olmaz: verici dilin hiçbir şeyi elinden alınmaz ve alıcı dil verici dildekiyle aynı olabilecek hiçbir şeyi almaz" açıklamasını yapar (Johanson 28-29). Araştırmacı aynı şekilde "transfer" terimini de eksik bulduğunu ve ödünçleme teriminin yerine "kopyalama" teriminin daha uygun olduğunu ileri sürer (Johanson 29). Kopyalama sürecini genel, seçilmiş ve karışık kopyalar olmak üzere üçe ayırır:

Genel kopyada bir B örneği (kodu kopya edilen sosyal açıdan zayıf dili) bütün olarak, yani malzeme, bitişme, anlam ve Sayı yönünden yapı özellikleri bütünü olarak A (temel kod görevindeki sosyal açıdan zayıf dili) temel kod cümlesi içine

kopya edilir. Seçilmiş kopyalarda ise sadece B bloğunun seçilmiş yapı özelliklerini; yani malzeme, bitişme, anlam ve/veya Sayı türü niteliklerini içerir. (29)

Johanson'un "karışık kopya" teriminin Hoffer'in "melez söz" terimine karşılık geldiğini düşünebiliriz. Araştırmacı bu kopyalama sürecini "en az bir genel kopya içeren birleşme kopyalarından oluştuğu"nu ifade eder (Johanson 36).

Türklük bilimi sahasında dil ilişkileri çalışmalarına ışık tutan "Türkçenin Alıntılar Sözlüğü" ve "Türkçenin Verintiler Sözlüğü" adlı eserleri kaleme alan Günay Karaağaç, alıntıyı şu şekilde tanımlar:

Bir dile çeşitli etkiler, özellikle kültür etkileri dolayısıyla başka bir dilden ses, söz, ek veya kural alınması olayıdır. Bu yüzden, bütün dillerin sözlük ve söz dizimi öğeleri, kaynakları bakımından iç öğeler ve dış öğeler diye iki öbeğe ayrılırlar (99).

Yukarıdaki tanımdan hareketle, Karaağaç'a göre alıcı dile alıntı ögenin girişi kültürel etki ile doğrudan doğruya ilişkilidir. Araştırmacı bilgi ve özentî olmak üzere alıntı yapmanın iki nedeni olduğunu dile getirir. Bilgi alıntısını, hedef dil için temelinde öğrenmenin yer aldığı zorunlu bir ihtiyaç olarak; özentî alıntısını ise öğrenmenin dışında siyasi ve ekonomik üstünlük, yönetici-yönetilen ilişkisi ve modalaşma gibi dil dışı konularla gerçekleşme şeklinde tanımlar (Karaağaç 100). Karaağaç'a göre dil etkileşimini sağlayan siyasi ve ekonomik açıdan baskın olan üst katman dili, işgal edilen ve yönetilen alt katman diline bilgi alıntıları yanında özentî alıntıları da verir. Alt katman dili ise, üst katman diline yalnızca bilgi alıntısı verebilir (Karaağaç 18). Araştırmacı, alıntıların kaynağını "alındıkları kaynaklara göre, kişi, sosyal grup ve şivelerden yapılan iç alıntılar ve komşu kavimlerin dillerinden yapılan dış alıntılar" olmak üzere ikiye ayırır. Topluluk sınırlarıyla dil sınırları arasında her zaman keskin bir ayırım yapılamayacağı için iç alıntıların belirlenmesinin zor olduğunu dile getirir. Dış alıntıların ise bir dilin ses ve yapısında bozulmalara yol açabileceğini özellikle özentî alıntıların fazlalığının melez dilleri ortaya çıkardığını belirtir (Karaağaç 101-102). Karaağaç'a göre alıntılar niteliklerine göre üçe ayrılmaktadır:

1. Ödünç söz: Kişi, sosyal grup ve meslek dilleri arasında veya aynı dil ailesi içinde görülen alıntı türüdür. Bunlar iç alıntılardır.

2. Melez söz: En yaygın alıntı biçimidir ve daha çok ses yapısı ve anlam örgüsü farklı olan diller arasında görülür. Bunlar dış alıntılardır.
3. Anlam aktarması: Bir sözün anlamının morfem morfem alıcı dile aktararak, verici dilin anlam örgüsünün özelliğini taşıyan; fakat alıcı dilin ses ve yapılarıyla karşılanan alıntılardır. (103-104)

1.4.1.1. Türk Dili Tarihi Bağlamında “Türkçede Dil İlişkileri”ne Bakış

Geniş bir bozkır coğrafyasında atlı göçebe bir yaşam süren Türkler, hareketli yaşamları gereği daha önce bahsedildiği gibi; farklı toplumlar, farklı kültürler, diller vb. öğelerle karşılaştılar. Bu temastan oluşan etkileşim dil ilişkilerini doğurdu. Türkçenin diğer dillerle kurduğu ilişkileri ilk yazı dili evresi sayılan Köktürk harfli yazıtlarda görmemiz mümkün. Ahmet Buran, bu evredeki dil ilişkilerini şöyle ifade eder:

Göktürk harfli en eski yazıt olan Bugut yazıtının (MS. 580) Soğdca yazılmış olması; Köl Tigin ve Bilge Kağan abidelerinin batı cephelerinde Çince kitabelerin bulunması ve özellikle Eski Uygur yazmalarının yer yer Çin, Süryani ve Tibet yazısıyla yazılması, Türkler’in bu yüzyıllarda Soğdca, Çince, Sanskritçe, Tibetçe gibi dillerle yakın bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Muhtelemelen Türkler’in bir bölümü Türkçenin yanında bu dilleri bilmekte ve kullanmakta idi. (6)

Buran’ın yukarıdaki açıklamasından hareketle, Türkçenin ilk yazı dili evresinde Çince, Soğdca, Sanskritçe, Tibetçe gibi dillerle bir etkileşim ağı kurduğunu görüyoruz. Köktürk harfli yazıtlarda bu etkileşimin izleri dar bir çizgidedir. Ancak Eski Uygur Türkçesi yazı dili evresinde göçebe yaşamın yerini yavaş yavaş yerleşik yaşama bırakması, ekonomik kaynağın hayvancılık yanında tarım faaliyetlerine dönüşmesi, farklı dini inançları tanıma ve benimseme vb. nedenler, Türkçenin diğer dillerle etkileşimini geniş bir boyuta taşımıştır. Ortak yazı dilinin son evresi sayılan Karahanlı Türkçesi evresinde ise, Türklerin İslamiyeti benimsemesi, Arapça ve Farsça ile kurduğu dil ilişkilerini yoğunlaştırmıştır. Bu yazı dili evresinin en önemli şaheserleri kuşkusuz Yusuf Has Hacib’in Kutadgu Bilig’i ve Kaşgarlı Mahmut’un Divânu Lugâti’t-Türk’üdür. Genel bir çerçeveye dil ilişkileri bağlamında Kutadgu Bilig’e bakacak olursak; Yusuf Has Hacib’in özellikle Arapça ve Farsça kökenli dini terimleri Türkçeleştirme çabasını görürüz.

Kaşgarlı Mahmut'un, Türklerin siyasi otoritesinin altın çağını yaşadığı bir devirde, Türkçenin dönemin en üstün dili sayılan Arapçayla aynı seviyede olduğunu göstermek için kaleme aldığı eserinde bilinçli bir Türkçü olduğu apaçık bilinen bir gerçektir. Kaşgarlı'nın bir sözlüğün ötesinde Türklük bilimi ile ilgili önemli malzemeler içeren bir eser kaleme alması, eserinin Türk maddesinde yaptığı açıklamalar, Türklerle ilgili naklettiği hadisler, iki dilli boylar hakkındaki düşünceleri, onun yabancı dile karşı tutumunu ve tepkisini göstermesi açısından oldukça önemlidir (Ercilasun v.d. 27-28). Karamanoğlu Mehmet Bey'in 1277 yılında Türkçeyi Selçukluların resmi dili olarak ilan ettiği fermanında da yabancı dile karşı Kaşgarlı'nın bakış açısının açık bir aynası görülür (Buran 7).

XIV. yüzyılda Anadolu'da Türkçe kaleme aldığı eserlerle yabancı dile karşı tutumunu açıkça gösteren Âşık Paşa, "Garib-nâme" adlı eserinde bilinçli Türkçeci kimliğini gözler önüne serer:

Türk diline kimsene bakmaz-ıdı / Türklere hergiz gönül akmaz-ıdı

Türk dalı bilmez-ıdı ol dilleri / İnce yolu ol ulu menzilleri (Yavuz 533)

XV. yüzyılda Asya'da Çağatay Türkçesinin edebî bir dil kimliğine dönüşmesini sağlayan öncü mütefekkir, şair, devlet adamı Ali Şir Nevâyî, yabancı dile karşı tutumunu ve bilinçli Türkçeciliğini kaleme aldığı hacimli eserleriyle kanıtlamıştır. Farsça ve Türkçeyi karşılaştırdığı "Muhâkemetü'l-Lugateyn" adlı eserinde "her iki dili çok ince ve önemli noktaları ile karşılaştırarak, Türkçenin gücünü ve Farsçaya üstün yanlarını örneklerle ortaya koymuştur" (Korkmaz 8-9). Farsçayı çok iyi düzeyde bilen şairin, Türkçenin de en az Farsça kadar yetkin bir edebî kimliğe sahip olduğunu göstermek istemesi, onun eserlerini kaleme alma amacıdır. Vahit Türk, "Ali Şir Nevâyî'de Dil Çeşitliliği" başlıklı makalesinde Nevâyî'yi Türk toplumu için değerli kılan yönü "onun bu sanat gücünü Türkçeyle ortaya koymuş olması, bölgenin hâkim edebiyat dili olarak görülen Farsçaya meydan okuyarak Türk diliyle ölümsüz eserler bırakmasıdır" şeklinde ifade eder (Türk 116). Nevâyî'nin XV. yüzyılda Farsçanın hüküm sürdüğü bir iklimde Türkçeyi tüm incelikleriyle kuşandırdığı eserler kaleme alması ile Kaşgarlı'nın XI. yüzyılda Arapçanın hâkim olduğu bir coğrafyada Divânu Lugâti't-Türk'ü yazması, yabancı dile karşı koymayı amaçlayan ortak bilinçli bir hafızanın ve anlayışın ürünüdür. Türk, "Türkî-i Basit'in Öncüsü Nevâyî mi? başlıklı

bir başka çalışmasında Nevâyî'nin “Nevâdirü’ş-Şebâb” adlı eserinde hiç alıntı söz kullanmadan kaleme aldığı bir gazeli üzerinden, XV. yüzyıl sonlarıyla XVI. yüzyıl başlarında Anadolu’da beliren yabancı söze tepki olarak sade ve terkipsiz bir dille kaleme alınan Türkî-i Basit ürünlerinde Nevâyî'nin etkisi olabileceği yönünde çıkarımlarda bulunmuştur. Türk, söz konusu gazelde hiç alıntı sözün kullanılmamasını şairin bilinçli bir tutumu olarak değerlendirip Anadolu’daki Osmanlı şairlerinin Nevâyî’ye pek çok nazire yazması vb. etkileşimleri göz önünde bulundurarak öncü şairin Anadolu’da sade bir dille kaleme alınan söz konusu ürünlerde etkisi olabileceğini keskin bir hükümden kaçınarak öne sürer (Türk 357-363).

Zeynep Korkmaz, “Türk Diline Gönül Verenler” başlıklı çalışmasında, Anadolu’da Beylikler döneminden sonra dildeki alıntı sözlerin artmasına karşı bir tepki oluştuğunu ve bu tepki sonucu akım olarak nitelendirdiği Türkî-i Basit ürünlerinin kaleme alındığını ifade eder:

XV. yüzyılda Aydınlı Visalî, XVI. yüzyılda Tatavlı Mahremî ve Edirneli Nazmî, Divan edebiyatının ağır dil yapısına ve İran edebiyatını örnek alan içeriğine bir tepki olmak üzere, yine aruz vezni ile, ancak sözleri, tamlamaları ve benzetmeleri ile Türk ruh ve zevkine uygun şiirler yazma modasını başlatmıştır. (9)

Mehmet Fatih Köksal “Edirneli Nazmî’nin Yayınlanmamış Türkî-i Basit Şiirleri” başlıklı çalışmasında, Türkî-i Basit’i “içinde Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalar bulunmayan veya çok az bulunan, fakat hem şekil, hem muhteva bakımından Divan şiiri geleneği içerisinde yer alan şiirlere verilen ad” olarak tanımlamaktadır (Köksal 64). Köksal, Zeynep Korkmaz’ın aksine, Türkî-i Basit isimlendirmesinin ilk defa Edirneli Nazmî’nin Divan’ında görülmesi ve mevcut bilgilere göre başka bir yerde geçmemesi dolayısıyla Türkî-i Basit’i akım, hareket vb. sözcüklerle adlandırmanın tartışmaya açık bir konu olduğunu ileri sürerek Türkî-i Basit’i “tarz” olarak nitelendirir (Köksal 64-65). Köksal’ın Edirneli Nazmî’nin söz konusu tarzdaki şiirlerini önemli kılan yönünü “Bu şiirler, Türk dilinin sadeleştirilmesi çabalarının tarihî birer vesikası konumundadır” açıklaması (Köksal 67), XV. yüzyıl sonlarıyla XVI. yüzyıl başlarında Anadolu’da yabancı dile karşı Türkçeden yana bilinçli bir tutum sergilendiğini göstermesi açısından önemlidir.

1.5. Eski Oğuz Türkçesi¹

Ali Akar, Köktürkler zamanında bile önemli bir siyasi güce sahip olduklarını belirttiği Oğuzların² X. yüzyılda Mangışlak bölgesine göçtükten sonra kurdukları Oğuz-Yabgu devletiyle tarih sahnesinde yer almaya başladıklarını dile getirir (Akar 22). Araştırmacı “oğuz” sözcüğünün köken bilgisine dair çeşitli görüşler arasında G. Nemeth’in “ok” sözü ve çokluk bildiren “+z” ekinin birleşmesiyle oluşup “kabileler, aileler birliği” anlamına geldiği görüşünü “akla en yakın görüş” olarak nitelendirir (Akar 22).

Zeynep Korkmaz’a göre, siyasi varlığına dair ilk bilgilere Köktürk tarihinde rastlanılan Oğuzların, Köktürklerle gelinceye kadar varlığını başka bir ad altında sürdürmüş olmaları muhtemeldir (Korkmaz 11). Korkmaz, Oğuzların tarih sahnesine birden Köktürkler döneminde çıkamayağı görüşünden hareketle, bu kavmin Hun Devleti yoluyla daha gerilere uzandığı görüşündedir (Korkmaz 13). Oğuz Türkçesine ait ilk belirtilerin de Köktürkler döneminde görüldüğünü belirten Korkmaz, Köktürk yazıtlarında Oğuzlarla ilgili “Oguz, Oguz beyleri, Dokuz Oguz beyleri, Dokuz Oğuz budun” adlandırmalardan yola çıkarak Oğuzların II. Köktürk Devleti döneminde, bulundukları etnik grubun dışına çıkarak ayrı bir kavim olarak varlıklarını gösterdiklerini bildirir (Korkmaz 20). Köktürk yazıtlarında yer alan bilgilere göre, Köktürkler ve Oğuzlar kimi zaman müttefik ilişkilerini sürdürürken kimi zaman savaş halindedirler (Korkmaz 20). Oğuzların Köktürklerin siyasi varlığına son verilerek kurulan Uygur Devletinde de Köktürk tarihinde olduğu gibi ikinci bir unsur olarak yer aldıkları bilinmektedir (Korkmaz 25).

Köktürk harfli yazıtlardaki Oğuzca belirtiler ve Kaşgarlı Mahmut’un sözlüğünde Oğuzlar hakkında verilen bilgilerden hareketle, Oğuzların farklı ağız özelliklerine dayalı konuştukları, ancak Anadolu’ya gelinceye kadar yaşadıkları etnik grubun dilini kullanarak bağımsız bir yazı dili kuramadıkları bilinmektedir (Türk v.d. 9). Ali Akar, bir konuşma dilinin yazı diline dönüşebilmesi için “konuşur topluluğun coğrafya

¹ Çalışmamızda daha kapsayıcı olduğunu düşündüğümüz Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun’un “Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi” adlı çalışmasında kullandığı “Eski Oğuz Türkçesi” adlandırmalarını tercih ettik.

² Oğuzların tarihi ile ilgili ayrıntılı bilgi için Mehmet Altay Köymen’in “Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi” adlı çalışmasından yararlanılabilir.

değiştirmesi, toplumsal ve kültürel bakımdan farklılaşma, canlı ağızlara sahip olma, siyasi otorite ve alfabe” başlıklı şartların gelişmesi gerektiğini vurgular (Türk v.d. 10). Oğuzca için söz konusu şartların gelişmesi ancak Anadolu coğrafyasına gelindiğinde zorlu bir süreç içerisinde gerçekleşmiştir (Türk v.d. 10). Akar, söz konusu yazı dili olma şartlarını ilk defa Anadolu’da sağlayan Eski Oğuz Türkçesinin kuruluşunda dört önemli etken bulunduğunu ileri sürer:

- a) Anadolu Oğuz beylerinin Türkçeye siyasi destek sağlamaları
- b) Aynı beylerin sarayları çevresindeki yazarları Türkçe eser yazmalarını teşvik etmeleri
- c) XIII. yüzyılda yükselen tasavvuf hareketlerinin halk dilini ön plana çıkarması
- ç) Osmanlı devletinin Türkçeyi devlet dili olarak kabul etmesi (Akar 255-256)

Eski Oğuz Türkçesi yazı dilinin ilk ürünleri “karışık dilli eserler” olarak tanımlanmaktadır (Türk v.d. 10). Karışık dilli eserler, farklı lehçe özelliklerinin bir arada bulunduğu eserlere verilen genel addır (Türk v.d. 13). Behcetü’l-Hadâyık fî Mev’izeti’l-Halâyık, Ferâiz Kitabı, Kıssa-i Yûsuf söz konusu dil özelliklerini barındıran karışık dilli eserler arasında gösterilmektedir (Türk v.d. 14).

Selçuklu Devleti, Anadolu Beylikleri ve Osmanlı Devleti olmak üzere üç siyasi yapı içerisinde ürün veren Eski Oğuz Türkçesi, “1. Selçuklu Dönemi Türkçesi (XI.-XIII. yy), 2. Beylikler Dönemi Türkçesi (XIII.-XV. yy), 3. Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi (XV. yüzyılın ikinci yarısı)” olmak üzere üç alt bölüme ayrılır (Türk v.d. 15).

XI.-XIII. yüzyılları kapsayan Selçuklu Dönemi Türkçesi döneminden hem Selçuklu Devleti’nin resmi dilinin Farsça olması sebebiyle hem de Haçlı Seferleri, Moğol İstilasları gibi tarihi olaylar neticesinde günümüze ulaşan eser sayısı azdır. Bu dönem eserleri arasında farklı lehçe özellikleri taşıyan karışık dilli eserler, Sultan Veled’in Farsça eserleri arasındaki Türkçe şiirleri, Yunus Emre’nin eserleri gösterilebilir (Türk v.d. 15-16).

XIII.-XV. yüzyılları kapsayan Beylikler Dönemi Türkçesi, Oğuzların siyasi otoriteyi arkalarına alarak edebiyat ve devlet dili olarak kullanılan Arapça ve Farsçaya karşı mücadelelerin verildiği bir dönemdir. “Anadolu’yu dört bir yandan sarıp sarmalamış

olan bu beyliklerden her birinin başında bulunan, Arap ve Fars kültürüne de aşina olmayan Türkmen Beyleri Selçuklu döneminden farklı olarak bilinçli bir tutumla Türkçeye sarılmışlardır” (Korkmaz 88). Bu tutum sonucunda Anadolu’da Oğuzcaya dayanan bağımsız bir yazı dili kurulabilmiştir. Türkmen Beylerinin bu tutumunun temelinde yatan sebebi, milliyetçilik düşüncesinden çok Arapça ve Farsça bilmeyen beylerin siyasi otoriteyi sağlama kaygısı olarak nitelendirebiliriz (Türk v.d. 11). Korkmaz, Anadolu Beylikleri arasında sıraladığı Karamanoğulları, Germiyanogulları, Osmanogulları, Aydınoğulları, Saruhanogulları ve Menteşogulları’nı en güçlü beylikler olarak nitelendirerek Anadolu’nun batısından doğusuna kuzeyinden güneyine yirminin üzerinde beylik olduğunu dile getirir (Korkmaz 88).

Beylikler Dönemi Türkçesinin başlıca eserleri Ahmed Fakih’in Çarh-nâme ve Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidü’ş-Şerîfe adlı eserleri, Şeyyâd Hamza’nın Yusuf u Züleyha ve Dâstân-ı Sultan Mahmud adlı eserleri, Hoca Dehhani’nin kayıtlarda adı geçen ancak nüshası bulunamayan Şâh-nâme adlı eseri ve şiirleri, Gülşehrî’nin Kerâmât-ı Âhi Evren, Kudûrî Tercümesi ve Mantiku’t-Tayr adlı eserleri, Âşık Paşa’nın Garib-nâme, Fakr-nâme, Vasef-ı Hâl, Hikâye ve Kimyâ Risâlesi adlı eserleri, Ahmedî’nin Divan’ı ve İskender-nâme, Cemşid ü Hurşid, Tervîhü’l-Ervâh adlı eserleri, Hoca Mes’ud’un Süheyl ü Nevbahar ve Kelile ve Dimne adlı eserleri, Şeyhoğlu Sadrettin Mustafa’nın Hurşid-nâme, Marzuban-nâme ve Kenzü’l-Küberâ ve Mehekkü’l-Ulemâ adlı eserleri, Ahmed-i Dâi’nin Ebu’l-Leys-i Semerkandî Tefsirinin Çevirisi, Miftahü’l-Cenne, Tâbir-nâme, Tıbb-ı Nebevî Çevirisi ve Çeng-nâme adlı eserleri, Şeyhî’nin Divan’ı ve Har-nâme, Hüsrev ü Şirin adlı eserleri, Kadî Burhaneddin’in Divân’ı, Erzurumlu Kadî Darîr’in Sîretü’n-Nebî adlı eseri ve Dede Korkut Hikâyeleri’dir (Türk v.d. 19-28).

1.5.1. Çarh-nâme

XIV. yüzyıl şairleri arasında sayılan Ahmed Fakih tarafından “mefâ’îlün / mefâ’îlün / fa’ülün” vezniyle kaleme alınmış seksen üç beyitlik bir kasidedir. Eserin bilinen tek nüshası “Bayezid Devlet Kütüphanesi’nde bulunan Eğridirli Hacı Kemal tarafından derlenmiş Câmiü’n-Nezâir adlı mecmuada Çarh-nâme-i Ahmed Fâkih der bî-vefâ-i Rûzigâr başlığı ile bulunmaktadır” (Türk v.d. 19).

Sanat kaygısından uzak açık bir dille kaleme alınmış eser, dini-öğretici bir nitelik taşır. Eser bu dünyanın geçiciliği, ahiret hayatının sonsuzluğu, insanoğlunun ölümden kaçamayacağı, insanoğlunun bu dünyada ahiret için hazırlık yapması gerektiği gibi dini konuları içermektedir. Vasfi Mahir Kocatürk'ün "Anadolu Türk nazmında İslami şekil ve ruhun, yani aruz vezni, Arap-Fars nazım şekli ve Müslüman kültürü ile işlenen eserlerin, aynı zamanda Anadolu'da tasavvuf şiirinin elde bulunan ilk örneği" olarak tanıttığı Çarh-nâme, Fuat Köprülü tarafından "ahlâkî-sûfîyâne bir eser" olarak belirtilmektedir (Kocatürk 81; Köprülü 283).

Mecdut Mansuroğlu tarafından 1956 yılında yayımlanan "Ahmed Fakih Çarhname"³ başlıklı eserin sözlük bölümüne göre, Çarh-nâme'nin (madde başı) söz varlığının yaklaşık % 53'ü Türkçe kökenli, % 47'si alıntı sözlerden oluşmaktadır. Alıntı sözler (madde başı) yaklaşık % 62 oranla Arapça, % 36 oranla Farsça, % 1 oranla Farsça+Arapça, % 1 oranla Arapça+Farsça kökenlidir. Bu verilere⁴ göre, hacmen küçük olan söz konusu eserde yer alan alıntı söz oranı ilgi çekici oranda yüksektir.

1.5.2. Kıssa-yı Yûsuf

Kıssa-yı Yûsuf, Kul Ali tarafından eserdeki bilgiler ışığında 1234 yılında kaleme alındığı düşünülen Türk edebiyatının ilk Yusuf ve Züleyha hikâyesidir. Eser, dörtlükler halinde varsağı ve koşma türüne benzer bir nazım şekli ile kaleme alınmıştır. Hece ölçüsüyle kaleme alınan eserde, Hz. Yusuf'un başından geçen olaylar lirik bir anlatımda ele alınır. Eserin genel epizotlarını, Yusuf'un küçük yaşta kardeşlerinden farklı bir kişiliğe sahip olması ve peygamberliğinin müjdelendiği rüyayı görmesiyle dikkat çekmesi, Yusuf'un kardeşleri tarafından kuyuya atılarak köle olarak satılması, babasından ayrı düşen Yusuf'un hasret çekmesi, Yusuf'un bir kervanla Mısır'a gitmesi, Mısır azizi tarafından satın alınan Yusuf'un Züleyha ile tanışması, Züleyha'nın Yusuf'a aşık olarak onu günaha zorlaması, Hz. Yusuf'un zindana

³ Çalışmamızda Mecdut Mansuroğlu'nun söz konusu yayını esas aldık.

⁴ Söz konusu sayısal veriler Mecdut Mansuroğlu'nun bahsi geçen yayınında yer alan sözlük bölümündeki madde başı sözlerden yararlanılarak elde edilmiştir.

düşmesi, oğlundan ayrı düşen Hz. Yakup'un çektiği acıyla kendisine hüznün evi inşa ederek orada yaşamaya başlaması, Mısır hükümdarının rüya yorumcularının çözemediği bir rüya görmesi ve bu rüyayı Yusuf'un yorumlayarak zindandan kurtulması, Hz. Yusuf'un putperestliği terk edip tek tanrı inancını benimseyen Züleyha ile evlenmesi, Hz. Yusuf'un Mısır'a gelen kardeşleri ile yüzleşmesi, Hz. Yusuf'un babası Hz. Yakup'a kavuşması şeklinde sıralayabiliriz⁵. Söz konusu hikâyede defalarca sınanan kahraman, peygamber olma yolunda başarılı adımlar atarak putperestliğe inanan bir toplumu tek tanrı inancına yönlendirerek görevini tamamlayacaktır. Bu başarı ile hikâyenin düğümü çözülecek, Yûsuf hem Züleyha'ya hem de babası Hz. Yakup'a kavuşacaktır. Söz konusu hikâyenin Kur'an-ı Kerim'de yer alması, Arap ve Fars edebiyatını da etkilemesi vb. sebeplerle etki alanı geniştir. Ali Cin, "Türk Edebiyatının İlk Yûsuf ve Züleyhâ Hikâyesi Ali'nin Kıssa-yı Yûsuf'u"⁶ başlıklı çalışmada bu hikâyenin Türk edebiyatından önce Arap ve Fars edebiyatı ürünleri arasında yer aldığını belirtir (Cin 37). Ayrıca Cin, Fars edebiyatında Molla Cami tarafından kaleme alınan Yûsuf ve Züleyhâ hikâyesinin Türk edebiyatını derinden etkilediğini, bu sebeple Türkiye kütüphanelerinde Molla Cami'nin söz konusu eserine dayanan pek çok Yûsuf ve Züleyhâ hikâyesinin yer aldığını dile getirir (Cin 38).

Eserde Doğu ve Batı Türkçesi özelliklerinin bir arada yer alması, söz konusu eserin karışık dilli eser olarak sınıflandırılmasına neden olmuş, araştırmacılar eserin yazıldığı dil sahası ile ilgili farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Fuat Köprülü, "Moğol hakimiyetinin ilk zamanlarından kalan" olarak nitelendirdiği söz konusu eseri, Hoca Ahmet Yesevî etkisinin devamı olarak gösterir (Köprülü 256). Köprülü, Kul Ali'nin eserinde Fars edebiyatının aksine Kur'an'da yer alan kıssadan etkilendiğini, şairin Harezmlî bir Oğuz Türk'ü olduğunu ileri sürer. Araştırmacı, eseri edebî açıdan Fars edebiyatı geleneğinden uzak olması, hikmetlerdeki gibi 4+4+4=12 hece ölçüsüyle yazılması, yarım kafiyelerin yer alması, dördüncü mısraların redifle bitmesi gibi sebeplerle hikmet tarzı şiir olarak belirtir (Köprülü 257). Ali Cin, eserin Dede Korkut hikâyeleri gibi sözlü kültür ürünü olup sonradan yazıya geçirildiğini öne sürer (Cin

⁶ Çalışmamızda Ali Cin'in söz konusu yayını esas aldık.

65). Vasfi Mahir Kocatürk, Kul Ali'nin eserinde dini esasa bağlı kaldığını ancak Firdevsî'nin eserindeki kadar betimlemelere yer vermediğini dile getirir (Kocatürk 60). Kocatürk, eserin “Türk nazmına mahsus dörtlüklerin tekrarlanması şekliyle hece vezniyle ve Batı Türkçesiyle yazıldığını” belirtir (Kocatürk 60).

Kıssa-yı Yûsuf'un yazma ve matbu nüshaları bulunmaktadır. Eserin yazma nüshalarının birçoğu Kazan'da olmak üzere Türkiye'de birkaç nüsha bulunmaktadır (Cin 60). Eserin yazma nüshaları arasında, Berlin nüshası⁷, Dresden nüshası, Kazan nüshası, Bakü nüshası, Leningrad nüshası, Molla İsmail nüshası, Millî Kütüphanesi nüshası; matbu nüshaları arasında ise Manisa nüshası, İstanbul nüshası, İstanbul Türkiyat nüshası yer almaktadır (Cin 60-63). Söz konusu nüshalar arasında dil özellikleri açısından en değerlisi Dresden nüshasında yer alan Yusuf'un suya girerek balıklarla konuşması kısmının bulunmadığı Berlin nüshasıdır (Türk v.d. 14).

1.5.3. Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri

1226 yılında Karaman denilen Lârende'de doğan Sultan Veled, babası Mevlânâ Celâleddin Rumî'nin muhitinde yetişmiş bir şairdir (Mansuroğlu 1). Babasının yolunu izleyen ve onun öğretilerini yaymak için Mevlevilik tarikatını kuran şair, babası gibi Farsça eserler kaleme almıştır. Fuat Köprülü, Sultan Veled'in “babası gibi Harizm Türkçesini değil, içinde yaşadığı Anadolu Türkçesini” bildiğini ancak şairin eserlerini Farsça kaleme almasının sebebini “Farsça yazmanın Türkçe yazmaktan daha kolay olması” olarak belirtir (Köprülü 285). Şairin Farsça kaleme aldığı Divân, İbtidâ-nâme, Rebab-nâme adlı eserlerinde yer alan Türkçe şiirleri, Eski Oğuz Türkçesinin henüz ölçünlü bir yazı dili kuramadığı ilk evre kabul edilen Selçuklu dönemine ışık tutması açısından önemlidir. Vasfi Mahir Kocatürk, şairin söz konusu Türkçe şiirleri için “babasının tasavvuf mesleğini yayma yolunda Farsça yazdığı Rebâb-nâme ve İbtidâ-nâme adlı mesnevilerindeki Türkçe parçalar, devrinin en toplu ve sağlam ifadeli şiirleridir” açıklamasında bulunur (Kocatürk 83). Mecdut Mansuroğlu'nun açıklamasıyla “Selçuklu beyitleri” (Mansuroğlu 1) olarak da adlandırılan bu Türkçe

⁷ Çalışmamızda dil özelliklerini en iyi şekilde taşıyan nüsha olması sebebiyle Berlin nüshasını esas aldık.

şiiirler, genel bir ifadeyle dini-tasavvufi bir içerik taşımakla birlikte zaman zaman lirik bir tavırla kaleme alınmıştır. şiiirlerde Türkçenin neredeyse en yalın biçimde kullanışılınının yanı sıra Farsça cümlelere de rastlanılması, çift dilli bireylerin konuşma anında yaptığı “kod değiştirme”yi yazı dilinde örnekler niteliktedir.

Mecdut Mansuroğlu, 1958 yılında yayımladığı “Sultan Veled’in Türkçe Manzumeleri”⁸ başlıklı çalışmasında şairin İbtidâ-nâme adlı eserinde 76, Rebab-nâme adlı eserinde 162 ve Divan’ında 129 adet olmak üzere 367 beyitlik Türkçe şiiri olduğunu belirtir (Mansuroğlu 2-9).

Mansuroğlu, İbtidâ-nâme’de yer alan Türkçe şiirler için “Oxford yazması, India Office yazması, İstanbul yazması, E. Denison Ross yazması, Konya Mze Kitaplığında yer alan 74, 2131, 2137, 2138, 2139, 2140 ve 2141 sayılı yazmalar, Nafiz Kitaplığında yer alan 480 sayılı yazma”dan yararlandığını; Rebab-nâme’de yer alan Türkçe şiirler için “Viyana yazması, Peşte yazması, Petersburg yazması, Veled elebi neşri, Konya Mze Kitaplığında yer alan 74, 2131, 2135, 2137, 2142, 2143, 2144 sayılı yazmalar, İstanbul Üniversitesi Kitaplığında yer alan 1375 sayılı yazma”dan yararlandığını; Divan’da yer alan Türkçe şiirler için ise “İstanbul-Süleymaniye-Halet Efendi Kitaplığında İlâve 139 ve 328 sayılı yazma, Konya Mze Kitaplığında yer alan 76, 2145, 2146 sayılı yazmalar ve Abdülbaki Efendi yazması”ndan yararlandığını açıklar (Mansuroğlu 2-7). Araştırmacı, söz konusu çalışmasında “metnin aslına en yakın biçimine ulaşmak için hiçbir yazmayı esas almayarak çeşitli istinsah ve yardımcı bilgilerin kılavuzluğundan faydalandığını” belirtir (Mansuroğlu 9).

Mecdut Mansuroğlu tarafından 1958 yılında yayımlanan “Sultan Veled’in Türkçe Manzumeleri” başlıklı eserin sözlük bölümüne göre, eserin (madde başı) söz varlığının

⁸ alışmamızda Mecdut Mansuroğlu’nun söz konusu yayınıni esas aldık.

yaklaşık % 71'i Türkçe kökenli, yaklaşık % 29'u alıntı kökenli sözlerden oluşmaktadır. Alıntı sözler (madde başı) yaklaşık % 56 oranla Arapça, yaklaşık % 43 oranla Farsça, yaklaşık % 1 oranla Arapça+Farsça / Farsça+Arapça kökenlidir. Ayrıca eserde 1 adet Türkçe+Farsça kökenli söz⁹ tespit edilmiştir¹⁰.

1.5.4. Risâletü'n-Nushiyye¹¹

Yunus Emre, yaygın görüşle XIII. yüzyıl sonları ve XIV. yüzyıl başlarında Orta Anadolu'da yaşadığı düşünülen Türk şiirinin edebî bir kimlik kazanmasında son derece önemli bir rol oynayan şairdir. O, Türk edebiyatına başyapıt niteliğinde kazandırdığı Divan'ı ve Risâletü'n-Nushiyye adlı eserleriyle kuşkusuz çağının ötesinde bir kişiliktir. Şairin siyasi kargaşanın hâkim olduğu, Arapçanın ve Farsçanın hüküm sürdüğü söz konusu yıllardaki Anadolu topraklarında Türkçenin incelikleriyle kullanıldığı eserler kaleme alması, onu bulunduğu çağın ötesine taşıyan nedenler arasında gösterilebilir.

Eserde geçen bilgiler ışığında 1307-1308 yıllarında yazıldığı düşünülen Risâletü'n-Nushiyye, aruz ölçüsü ve mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış bir nasihat kitabıdır. Şairin olgunluk döneminde yazdığı düşünülen bu eserin, soyut kavramlardan oluşan sembolik bir evrenle kuşatılması, Türkçe için altın bir çağı ifade eder. Şair, bu sembolik evrende zıtlıklar üzerinden “insan-ı kamil” olma yolunun özelliklerini anlatır. Eserin başlangıcında Tanrı tarafından yeryüzüne iletilen maddenin dört hâli ateş, su, toprak ve havanın insana çeşitli özellikleri giydirdiğinden bahsedilir. Tanrı'nın toprak ve suyun birleşiminden yarattığı insan, hava tarafından kurutulunca insan bedeni oluşur, bu beden ateşle yanınca da ruh bedenle kavuşur. Toprak ile insana sabır, iyi huy, tevekkül ve yücelik gibi iyi sıfatlar; su ile gönül şenliği, cömertlik, iyilik ve kavuşma; hava ile yalan, ikiyüzlülük, acelecilik ve nefes; ateş ile şehvet, kibir, açgözlülük ve kıskançlık verilmiştir. Bu başlangıç kısmından sonra eser, aklın tarifi başlığı altında üç türlü akıldan (akl-ı ma'âş, akl-ı ma'âd, akl-ı küllî) bahsedilerek

⁹ “celebi”

¹⁰ Söz konusu sayısal veriler Mecdut Mansuroğlu'nun bahsi geçen yayınında yer alan sözlük bölümündeki madde başı sözlerden yararlanılarak elde edilmiştir.

¹¹ Çalışmamızda, söz konusu eserin Türkiye Türkçesi aktarımına başvurulması gerektiğinde “Yunus Emre Risâletü'n-Nushiyye (Fatih Yazması)” adlı eserden yararlanıldı.

devam etmektedir. Bir sonraki başlıkta ruh ve nefsin hikâyesi, kanaat hikâyesi, öfkenin hikâyesi, sabrın hikâyesi, kıskançlık, cimrilik ve cömertlik, son olarak aklın hikâyesi başlığı ile eser sona ermektedir.

Yunus Emre'nin eserlerinin pek çok yazma nüshası bulunmakta ve pek çok yazma nüshada Divan'ın içerisinde Risâletü'n-Nushiyye yer almaktadır (Babacan 121). Şairin eserlerinin nüshaları arasında Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Bölümü nüshası¹², Karaman nüshası, Yahya Efendi nüshası, Raif Yelkenci nüshası, Nuriosmaniye Kütüphanesi nüshası, Bursa İl Halk Kütüphanesi Eski Eserler Bölümü nüshası, Hacı Bektaş Kütüphanesi nüshası, Avusturya (Viyana) nüshası, Çorum İl Halk Kütüphanesi nüshası, Mustafa Canpolat nüshası, Ritter nüshası, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi nüshası sayılabilir (Babacan 121-125).

Vasfi Babacan'ın Fatih nüshasını esas alarak hazırladığı “Yûnus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye'si ve Dîvân'ı” adlı çalışmasında eserin dillere göre söz varlığı dağılımı şu şekildedir:

- Türkçe (T.): Madde başı 1709 söz varlığı.
- Arapça (Ar.): Madde başı 1097 söz varlığı.
- Farsça (Far.): Madde başı 467 söz varlığı.
- Yunanca (Yun): Madde başı 12 söz varlığı.
- Ermenice (Erm): Madde başı 3 söz varlığı.
- İbranice (İbr.): Madde başı 1 söz varlığı.
- Latince (Lat.): Madde başı 1 söz varlığı.
- Diğer grubu: Madde başı 212 söz varlığı (238).

Babacan'ın yukarıda bahsedilen çalışmasına göre, Fatih nüshasında 3502 adet madde başı söz bulunmaktadır. Bu bağlamda eserde, yaklaşık % 49 Türkçe kökenli, % 31 Arapça kökenli, % 13 Farsça kökenli, % 0,3 Yunanca kökenli, % 6 diğer grubu söz yer almaktadır (Babacan 239). Araştırmacı, % 6 oranında belirttiği diğer grubunu “aynı dillerin ortaklaşa oluşturdukları sözcük ya da sözcük gruplarından meydana

¹² Çalışmamızda Vasfi Babacan'ın Fatih nüshasını esas aldığı Yûnus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye'si ve Dîvân'ı adlı yayını kullandık.

gelen söz varlığı” olarak açıklamaktadır (Babacan 239). Bu grupta yer alan sözlerin sıklığını “% 40 oranla Arapça+Türkçe, % 29 oranla Farsça+Türkçe, % 14 oranla Farsça+Arapça unsurlar” olarak belirtir (Babacan 239). Aynı çalışmanın dizin bölümüne göre, Risâletü’n-Nushiyye’de yer alan sözler¹³ (madde başı) % 54 oranla Türkçe kökenli, % 46 oranla Arapça ve Farsça kökenlidir. Arapça ve Farsça kökenli sözlerin ise % 74’ü Arapça, % 26’sı Farsça kökenlidir.

1.6. Dil Bilimi ve Dil Biliminin Alt Dalı: Anlam Bilimi

İnsan, düşüncelerini ifade etme aracı olan “dil”i eski çağlardan bu yana tartışma konusu yapmış, dilin kaynağının ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı vb. sorulara yanıt aramaya çalışmıştır. Ancak, dilin yalnızca kendisi için tanımlanması, betimlenmesi ve bir bilimsel çerçeve kazanması XIX. yüzyılda Ferdinand de Saussure¹⁴ ile birlikte gerçekleşmiştir. Dili “gösteren ve gösterilen ilişkisi ile oluşan dizge” olarak tanımlayan Saussure’ün başlattığı “dil bilim” ile nihayet dil, bilimsel bir araştırma konusu olma niteliği kazanmıştır. Zeynel Kıran ve Ayşe Eziler Kıran “Dilbilime Giriş” adlı çalışmalarında dil bilimi “en genel tanımıyla dilyetisinin ve doğal dillerin bilimsel olarak incelenmesi” olarak tanımlar (Kıran v.d. 48). Günay Karaağaç “Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü” adlı çalışmasında dil bilimi ayrıntılı bir şekilde şöyle tanımlamaktadır:

Dil bilimi, insana, ait olduğu gerçek dünyadan ayrı ve onun kanunlarına bağlı olmayan yapay bir dünya kurma ve tabiata tarihi katma imkânı veren, bir saymacalar sistemi olan ve adına ‘dil’ dediğimiz ortak öğretilmeler toplamının genel yapısını araştıran genel dilcilik veya genel dil bilimi ile tek bir dilin incelendiği özel dilcilik veya filolojiden oluşmaktadır. (293)

Zeynep Korkmaz, “Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü” adlı çalışmasında dil bilimi aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır:

¹³ Söz konusu sayısal veriler Vasfi Babacan’ın bahsi geçen yayınında yer alan dizin bölümündeki madde başı sözlerden yararlanılarak elde edilmiştir.

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için “Ferdinand De Saussure-Genel Dilbilim Dersleri” adlı çalışmadan yararlanılabilir.

Sosyal bir kurum olan dilin genel ve özel niteliklerini ve dil olaylarını inceleyen; dillerin doğuşlarını, zaman içindeki gelişmelerini, yeryüzündeki yayılışlarını ve aralarındaki ilişkileri araştıran ve niteliği bakımından diğer birtakım bilim dalları ile de yakın ilişkileri bulunan bilim dalı. (113)

Yukarıdaki tanımlardan hareketle, Zeynel Kıran ve Ayşe Eziler Kıran'ın dil bilimi dilyetisi ve doğal dil ayrımıyla, Günay Karaağaç'ın genel dilcilik/ genel dil bilimi ve özel dilcilik/filoloji ayrımıyla, Zeynep Korkmaz'ın dilin özelliklerini incelemesinin yanı sıra disiplinlerarası bir bilim dalı yönünü vurgulayarak ele aldığını görüyoruz. Temel görevi dil betimlemesi yapmak olan dil bilimi “sesbilgisi, sesbilim, biçimbilim, sözdizimi, sözlükbilim, anlambilim” gibi alt dallara ayrılır (Kıran v.d. 329).

Ayşe Eziler Kıran'ın “Dilbilim Anlambilim ve Edimbilim” başlıklı makalesinin girişinde Fransız yapısalcı dil bilimci Émile Benveniste'den epigraf olarak bir alıntı yer almaktadır:

Anlamdan kurtulmak için neler yapılmadı, bilmezlikten mi gelinmedi? Dışlanmadı mı? Hepsi boşuna, kendisine bakanları büyüleyen bir Medusa başı gibi, anlam hep burada, dilin merkezinde durmaktadır. Biçim ve anlam birbirlerini, birbirleriyle tanımlayarak dilin tüm kapsamında birbirleriyle eklemlenir. (719)

Benveniste'nin dildeki “anlam”ı kaçınılmaz, büyüleyici, dilin merkezi olarak betimlemesi, dil ve anlam ilişkisinin kaçınılmaz olduğunu, biçimin ve anlamın birlikte birbirlerini oluşturduklarını vurgulaması açısından önemlidir. Çağdaş dil bilime göre dildeki anlamlı en küçük birim “biçimbirim” olarak tanımlanır ve biçimbirimler bağımlı biçimbirim, bağımsız biçimbirim olmak üzere ikiye ayrılır (Aksan 35). Sözlükte madde başı olarak sınıflandırılacak biçimbirimler, bağımsız biçimbirimlerdir. Bağımlı biçimbirimler ise, “tek başlarına değil, ancak başka bir anlamlı birime bağlı olarak görev görürler” (Aksan 35). Çağdaş dil bilimin göstergeler dizgesi olarak tanımladığı dilde bağımsız biçimbirimler, gösteren ve gösterilen

ilişkisiyle oluşan göstergeye karşılık gelir. “Kendisinden başka bir şeyin yerini tutan anlamlı birim” olarak tanımlanan gösterge, üçe ayrılmaktadır:

1. Görüntü göstergesi veya aracısız gösterge: Gerçeklik göstergesidir. Gösterdikleri varlık veya bilginin kendisini veya görüntüsünü yansıtan göstergelerdir.
2. Saymaca gösterge veya nedensiz gösterge: Uzlaşmalık bir göstergedir. Gösteren ile gösterilen arasında, nedensiz, fakat saymaca, uzlaşmalık ve sosyal bir ilişkinin olduğu göstergelerdir.
3. Belirtici gösterge veya nedenli gösterge: Çağrışımılık bir göstergedir. Bir varlığı, benzerlik, neden-sonuç, parça-bütün, teklik-çokluk veya herhangi bir ilişkiyle bir başka varlığa işaret etmek için kullanılan göstergelerdir (Karaağaç 444).

Dildeki göstergenin gösteren parçası ses dizilimine, gösterilen parçası zihinde üretilen tasarıma karşılık gelir. O halde, gösteren göstergenin somut tarafı, gösterilen ise soyut algılanış biçimidir. Günay Karaağaç, göstergenin gösteren ve gösterilen ilişkisini aşağıdaki tabloda şu şekilde temellendirir:

Gösteren	Gösterge	Gösterilen (Gösterge Bilimi)
Konuşan/Yazan	Söz/İleti	Dinleyen/Okuyan (Dil Bilimi)
Gönderen	Gönderge	Alıcı (İletişim)
Uyaran	Uyarı	Uyarılan (Psikoloji)
Suje (Özne)	Akıl-Düşünce	Obje (Nesne) (Felsefe)
İnsan	Bilgi	Varlık (Ontoloji)
Etkileyen	Etki	Etkilenen (Sibernetik)

(437)

“Anlam bilimi” ve “gösterge bilimi”, ‘gösterge’yi araştırma konusu yapan dallardır. Anlam bilimi “doğal dillerdeki anlam evrenini inceleyen” dil bilimin alt dalı, gösterge bilimi ise “doğal diller dışındaki anlamlı dizgelerle ilgilenen bilim dalı”dır (Kıran v.d. 338). Genel bir ifadeyle “dil göstergesinin “gösterilen” tarafını inceleyen” (Kıran v.d. 339) anlam biliminin üzerinde durduğu temel kavram “anlam”dır. Güncel Türkçe

Sözlük'te anlam, “Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun, medlul, valör” olarak tanımlanmaktadır. Günay Karaağaç, anlamı “beş duyu organıyla gerçekler dünyası olan doğadan, dil yoluyla da toplumsal uzlaşılarla dayalı saymacalardan oluşmuş yapay bir dünya olan dil ve düşünce dünyasından alınan bilgilerin kişinin önceki bilgileri ışığında yorumlanmış biçimi” olarak, (Karaağaç 115) Zeynep Korkmaz ise “Kelimenin tek başına veya söz içindeki öteki ögeler ile bağlantılı olarak zihinde yarattığı kavramlardan her biri” (Korkmaz 71) şeklinde tanımlamaktadır. Anlamın “kolayca açıklanabilir bir kavram olmadığını” belirten Doğan Aksan, “Anlambilimi” adlı çalışmasında “göstergeden yola çıkılarak önce göndergesel ve yan anlamları, uyandırdıkları tasarımları hesaba katarak sözcüğe dayalı bir anlamdan söz edilebileceğini” öne sürer (Aksan 58). Aksan, söz konusu çalışmasında sözcük anlamının pek çok düşünür tarafından tartışıldığını ifade ederek Wittgenstein'in ‘sözcüğün anlamı, onun dil içindeki kullanım’ tanımına yer verir (Aksan 59). Bu tanımdan hareketle anlamı kullanıma dönüştüren ve ‘bağlam’ kavramının anlam oluşturucu yönünü vurgulayan Wittgenstein, Aksan’a göre belli yönleriyle doğru bir çizgide düşünür ancak, bağlamın belli durumlarda anlam belirleyici olmasına rağmen bir göstergenin sözlükte yer alabilecek temel bir anlama sahip olduğu belirtir (Aksan 59). “Anlam Kavramı Üzerine Bir Deneme” adlı çalışmasında anlam kavramını bir felsefe problemi olarak inceleyen Teo Grünberg, anlamı “kültür tarihi, dil bilgisi, psikoloji, sosyoloji vb. özel bilimlerin” ele alabileceğini ifade eder (Grünberg 25). Öyleyse konuya dil bilimi açısından yaklaşacak olursak, farklı bilimlerin değişik yönleriyle ele aldığı bir kavram olan anlam, anlam bilim çerçevesinde “bir dilde anlamla ilgili her şeyi” inceler (Kıran v.d. 338).

Anlam bilimi araştırmaları, öncelikle sözcük anlamı boyutunda kendisini gösterir (Kıran v.d. 338). Doğan Aksan söz konusu ilk çalışmaların XVII. yüzyılda John Locke, Bacon; XVIII. yüzyılda Leibniz ve Herder daha sonraları da Humboldt tarafından yapıldığını ifade eder (Aksan 23). Sözcükte anlam üzerine odaklanan John Locke için anlam, “bir yerini tutma işlevini yerine getiren kelimenin, konuşan kişinin zihninde tekabül ettiği ideadır” (Altınörs 45). Leibniz, sözcüklerle ilgili araştırmaların “etimolojik” ve “formel” olmak üzere iki farklı bakış açısıyla yapıldığını öne sürerek, “kavramların anlam içeriklerinin zaman içerisinde değişebileceğine formel anlam

olarak nitelendirdiği kavramların ise ‘neliklerinin’ değişmezliğine” dikkat çekmiştir (Altınörs 90-91).

K. Reisig’in 1826-1827 yıllarında “Latin Dilbilimi Üzerine Dersler” adlı çalışmasında “Semasiologie” başlığı altında ele aldığı anlamla ilgili tartışmalar M. Bréal tarafından güçlendirilerek “sémantique” terimiyle dil biliminde “anlam bilimi” alanının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Aksan 23). XIX. yüzyıl başlarında tarihsel dil biliminin gelişmesiyle sözcüklerin anlamlarının da değiştiği görülmüş, bu değişiklikler üzerinde durulmaya başlanmış ve söz konusu değişimlere odaklanan ilk çalışmaları A. Darmesteter ve M. Bréal yapmıştır (Kıran v.d. 338). Anlam bilimi çalışmalarının sözcük düzeyinden tümce ötesi düzeye geçmesi ise 1966 yılında Algirdas-Julien Greimas’ın “Sémantique Structurale” adlı çalışmasıyla olmuştur (Kıran v.d. 338).

Doğan Aksan, Tamba-Mecz’in anlam biliminin tarihçesini üç döneme ayırdığını bildirir:

1. Gelişmeci dönem: 1883-1931. Sözcüklerin tarihi, dildeki anlamların gelişmesi, anlambilime özgü yasaların konması gibi konularla uğraşan, Bréal, Trier gibi bilginlerin dönemi.
2. Karma dönem: 1931-1963. Sözcüklerin tarihi sözvarlığının kuruluşu gibi konuların ele alındığı, Ullmann, Guiraud gibi araştırmacıların dönemi.
3. Dilsel modeller dönemi: 1963’ten bu yana. Chomsky, Katz-Fodor gibi bilginlerin temsil ettiği ve sözcük anlambiliminden tümce anlambilimine geçişin ağırlık kazandığı dönem (Aksan 25).

Tamba-Mecz’in anlam bilimi çalışmalarının üçüncü dönemi olarak belirttiği dilsel modeller döneminde, ses bilim alanında yapısal çözümleme modeli geliştiren dil bilimciler, aynı yöntemi anlam için de uygulamaya başladılar ve böylece “anlam değişmelerine odaklanan” “art zamanlı anlambilim” çalışmaları yanında “dilini belli bir dönemdeki dizgesini oluşturan öğeler arasındaki ilişkilere öncelik veren”, “sözcükler arasındaki çokanlamlılık, eşzamanlılık, eşadlılık, karşıtanlamlılık ve altanlamlılık vb. ilişkileri saptamaya çalışan” ve “sözlüksel alan, anlamsal alan ve yananlamları inceleyen” eş zamanlı “yapısal anlambilim” çalışmaları başladı (Kıran v.d. 338-339). Zeynel Kıran ve Ayşe Eziler Kıran, yapısal anlambilim çalışmalarının yöntem açısından en verimli aşama olduğunu dile getirerek söz konusu yöntemin Greimas’ın çevresinde göstergebilim kuramını ortaya çıkardığını ifade etmişlerdir (Kıran v.d. 338-339).

1.6.1. Anlam Değişmeleri

Dildeki göstergeler genel bir ifadeyle, asıl anlam sözlük anlamı gibi adlarla anılan “temel anlam” veya “yan anlam” taşırlar. “Dil birimlerinin nedensiz kullanımları, onların asıl anlamlarını verir” (Karaağaç 157). Yan anlam ise, “bir varlığı kendi adıyla değil, neden-sonuç, parça-bütün, benzerlik-aykırılık vb. ilişkilerde bulunduğu komşu bilginin adıyla anmak”tır (Karaağaç 852). Doğan Aksan’a göre, daha önce bahsedildiği gibi, bir göstergenin temel anlamının olmadığını düşünmek sözlüklerin varlığını açıklamayı imkânsız kılar (Aksan 59). O halde göstergelerin temel anlamı, sözlükte birinci anlam olarak gösterilen madde başı bağımsız biçimbirimleri kapsar. Yan anlam ise Karaağaç’ın yukarıdaki tanımında bahsettiği çeşitli anlam ilişkileri yoluyla oluşan anlamdır.

Günay Karaağaç, anlam değişmesini “dil birimlerinin dillerin sosyal uzlaşımlara dayalı saymaca ve öğretilmeli iki ve çok katmanlı göstergelerindeki değer değişimi” olarak tanımlayıp anlam değişmesinin birçok nedeni olabileceğini belirterek “yer, zaman ve eksik öğrenme”yi belli başlı nedenler arasında sıralamıştır (Karaağaç 124-125).

Karaağaç’a göre, “dil birlikleri farklı yer ve zamanlarda kullanıldıklarında ses yapısında dal ses ve dal biçimleri ortaya çıkarırken, dillerin anlam yapısında da dal anlamları, öğretilmeli anlamları ortaya çıkarır” (Karaağaç 126). Karaağaç’ın bu açıklamasından hareketle, özellikle yer ve zaman farklılığını anlam değişmesinin başlıca nedeni olarak vurguladığını görüyoruz. Araştırmacı, dil birimlerinin nedensiz kullanımıyla oluşan asıl anlam ile dal veya öğretilmeli anlam yer değiştirdiğinde anlam değişmelerinin ortaya çıktığını ifade ederek yan anlam veya öğretilmeli anlamı “benzerlik ilişkisine dayalı öğretilmeli anlam”, “komşuluk ilişkisine dayalı öğretilmeli anlam”, “kültürel ve kurgusal bir ilişkiye dayalı öğretilmeli anlam” şeklinde sınıflandırır (Karaağaç 126-127). Kültürel ve kurgusal bir ilişkiye dayalı öğretilmeli anlamı ise “anlam genişlemesi, anlam daralması, anlam iyileşmesi, anlam kötüleşmesi, tabu söz, eksiltme, abartma, meslek dili, argo, özel adların genelleştirilmesi, dilbilgiselleşme, telmih” başlıkları ile ele alır (Karaağaç 127-139).

Zeynep Korkmaz, “kelimelerin bağlı bulundukları kavramların ve gösterdikleri anlamların zamanla ve çeşitli sebeplerle değişmeleri olayı” olarak tanımladığı “anlam

olayları”nı “anlam değişmesi, anlam daralması, anlam genişlemesi, anlam iyileşmesi, anlam kötüleşmesi, anlam kayması” biçiminde tasnif eder (Korkmaz 75).

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle, Günay Karaağaç’ın “anlam değişmesi” ve “anlam olayları” terimini eş görürken, Zeynep Korkmaz’ın “anlam değişmesi”ni “anlam olayları” başlığı altında sınıflandırdığını görüyoruz.

Doğan Aksan, “bir göstergenin başlangıçta dile getirdiği kavramda bir daralma, bir genişleme belirmesi ya da aynı sözcüğün bir zaman sonra başka bir kavramı anlatır duruma gelmesi” olarak tanımladığı anlam değişmelerinin “gösteren/gösterge değişmesi” adıyla da nitelendirildiğini ifade eder (Aksan 112). Aksan, anlam değişmelerini “anlam daralması, anlam genişlemesi, genelleşme, anlam iyileşmesi, anlam kötüleşmesi” şeklinde sınıflandırır (Aksan 114).

Zeynel Kıran ve Ayşe Eziler Kıran’ın “Dilbilime Giriş” adlı çalışmalarında, anlam değişmeleri birden fazla anlam taşıyan sözcüklerin anlamlarının “kullanımlara, gereksinimlere; diğer sözcüklerle ilişkilerine göre, zaman içinde farklılaştıkları” şeklinde açıklanır ve anlam sınıflaması başlığı altında “anlam daralması, anlam genişlemesi, anlam kayması, genelleşme” şeklinde sınıflandırılır (Kıran v.d. 338-339).

1.6.1.1. Anlam Genişlemesi

Anlam genişlemesi, “Anlam kapsamı dar olan bir sözün zamanla ilgili bulunduğu kavram alanı içinde yayılarak daha geniş, daha genel bir anlam kazanması olayı” olarak tanımlanmaktadır (Karaağaç 128). Anlam genişlemesinde, dil göstergesinin gösterilen yönü dar bir anlamdan zaman içerisinde daha genel bir anlamı işaretlemeye başlar. Böylece bulunduğu kavram alanında alt bir kavramı işaret eden gösterge, zamanla üst bir kavrama geçer.

1.6.1.2. Anlam Daralması

Anlam daralması “Sözün kavram ve anlam kapsamı bakımından bir daralmaya uğrayarak, eskiden anlattığı şeyin ancak bir bölümünü, bir türünü anlatır duruma gelmesi, bir sözün genel bir anlamdan özel bir anlama, geniş bir anlamdan daha dar bir anlama geçişi” olarak tanımlanmaktadır (Karaağaç 128). Anlam daralmasında, dil göstergesinin gösterilen yönü içerisinde bulunduğu kavram alanında geniş bir

anlamdan daha dar bir anlama geçer. Böylece bulunduğu kavram alanında üst bir kavramı işaret eden gösterge, zamanla alt bir kavrama geçer.

1.6.1.3. Anlam İyileşmesi

Anlam iyileşmesi, “kötü anlamlı bir sözün zamanla iyi bir anlam kazanması olayı” olarak tanımlanmaktadır (Karaağaç 128). Anlam iyileşmesinde, dil göstergesinin gösterilen yönü içerisinde bulunduğu kavram alanında olumsuz bir anlam taşımaya rağmen zaman içerisinde olumlu bir anlam taşımaya başlar.

1.6.1.4. Anlam Kötüleşmesi

Anlam kötüleşmesi, “iyi anlamlı bir sözün zamanla kötü veya kötüye doğru giden bir anlam kazanması olayı” olarak tanımlanmaktadır (Karaağaç 128). Anlam kötüleşmesinde, dil göstergesinin gösterilen yönü olumlu bir anlam taşımaya rağmen zamanla olumsuz bir anlamı işaretlemeye başlar.

1.6.2. Kavram

Dil ve düşünce ilişkisinin temel kavramlarından biri olan kavram; psikoloji, felsefe, dil bilimi gibi farklı disiplinler arasında tartışılan bir olgudur. Kavram, geleneksel mantık açısından “bir objenin zihindeki tasarımı” olarak tanımlanmaktadır (Aksan 149). Doğan Aksan, geleneksel mantığın söz konusu tanımını yalnızca dil ile var olabilen soyut kavramları açıklamakta yetersiz bulur (Aksan 150). Örneğin dünya gerçekliğinde somut bir şekilde yer almayan duygu adları, dil aracılığı ile var olabilen kavramlardır. Geleneksel mantığın ileri sürdüğü şekilde kavram objenin zihindeki tasarımıysa, somut bir obje niteliği taşımayan duygu adları kavram olarak açıklanamaz. Aksan, kavrama ilişkin tanımlardan F. Mauthner’in “sözcük dışında ‘yani dilden ayrı olarak’ kavram nedir, bilmiyorum” tanımını ilgi çekici bulur (Aksan 150). F. Mauthner’in söz konusu tanımında, kavramı doğrudan dille ilişkilendirdiği, dil olmadan kavramın oluşamayacağını vurguladığını görüyoruz. Aksan, kavramın bir başka tanımı için H. Seiffert’in Almancada aynı kavramı yansıtan iki sözcükten yola çıkarak ‘öyleyse kavram, sözcükler değişse de aynı kalan şeydir’ tanımına başvurur (Aksan 150). Seiffert’in söz konusu tanımını eş anlamlı sözler bağlamında değerlendiren Aksan, eş anlamlı sözlerin hiçbir zaman tam olarak aynı anlamı taşımadıklarını belirtir (Aksan 150).

Doğan Aksan yukarıda belirtilen tanımları değerlendirdikten sonra kavramı şöyle tanımlar:

1. Kavram, dünyadaki nesnelerin, biçimlerin, olgu, durum ve devinimlerin dilde anlatım buluşudur.
2. Kavram dünyadaki nesnelerin ortak niteliklerine dayanan, dile özgü bir genelleme, bir soyutlamadır. (151)

Aksan'ın kavram tanımından hareketle, kavramın özellikle dil ile var olduğunu, tümevarım mantığıyla ortak nitelikteki nesneleri genelleyen soyutlama işi olduğunu söyleyebiliriz.

Zeynep Korkmaz kavramı “dünyadaki nesnelerin, durumların, hareketlerin ve tasavvurların dildeki ifadesidir” şeklinde tanımlar (Korkmaz 174). Korkmaz'ın kavram tanımında Doğan Aksan gibi kavramın dil ile var olduğu vurgusu baskındır.

Günay Karaağaç'ın kavram ile ilgili “Söz, gerçekler dünyasındaki varlıkların, durumların, hareketlerin ve tasavvurların dildeki ifadesidir. Dildeki bu ifade ise bir genellemeden ibarettir.” (Karaağaç 531) açıklaması, Korkmaz'ın kavram tanımını ‘söz’le karşıladığını, dildeki ifadeyi ‘genelleme’ yönüyle vurguladığını göstermektedir.

Güncel Türkçe Sözlük'te kavram “bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı, mefhum, fehva, konsept, nosyon” ve “nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım, mefhum, konsept, nosyon” olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu tanımın birinci anlamında soyutlama ikinci anlamında genelleme vurgusu ön plandadır.

Yukarıdaki tanımlardan hareketle, çağdaş dil bilime göre göstergenin gösterilen yönünü işaretleyen kavramı “insan zihninin herhangi bir varlık, hareket veya düşünceyle karşılaşması anında dil aracılığıyla kurduğu çeşitli anlam ilişkileri yoluyla tasarladığı soyutlama ve genelleme” olarak tanımlayabiliriz.

Güncel Türkçe Sözlük'te bir kavramı, kavram durumuna getirmek “kavramlaştırmak” olarak tanımlanır. Kavramlaştırma, dil bilimsel bağlamda “varlığı eş ve benzer

özellikler ekseninde öbeklendirme eylemi” olarak tanımlanmaktadır (Karaağaç 532). Bu tanımdaki “öbeklendirme eylemi” açıklaması kavramın “genelleme” yönüne karşılık gelebilir. İnsan zihni, varlıkları anlam eksenini adı verilen bir çizgide ortak yönlerine göre öbeklendirerek anlamlandırır. Örneğin, insan zihnindeki tümevarım yetisi; gül, papatya, nilüfer, sardunya, lilyum sözcüklerini ortak yönlerinden yola çıkarak /çiçek/ kavramının alt kavramı içerisinde öbeklendirir. İşte bu tümevarım yetisi kavramlaştırmadır. “İnsan zihninin ters yönde gelişen iki işleyişinden biri olan özelleştirme tümdengelimken, kavramlaştırma tümevarımdır” (Karaağaç 532).

Ednan Karadüz, “Anlam ve Kavram İlişkisi” başlıklı makalesinde “kavramlar bellekte oluşturulduktan sonra depolanmakta ve iletişim ortamında uyarıcılarla hatırlanarak anlamlandırılmaktadır” der (Karadüz 51). Karadüz’ün açıklamasına göre, insan zihnindeki bellekte depolanan soyutlama ve genelleme ürünü olan kavramları iletişim anında ‘uyarıcılar’ aracılığıyla hatırlayarak anlamlandırma işlemini gerçekleştirir. Buradaki uyarıcılardan birini dil göstergesi olarak düşünürsek, dinleyici insan zihni konuşma anında anlatıcıdan duyduğu göstergenin uyarması sonucunda zihninde depoladığı kavramı hatırlayarak anlama ulaşır. Ancak her bireyin geçmişte zihninde depoladığı kavramlardaki kişisel deneyim farklı olduğu için ulaşılan anlam da farklı olacaktır. Kavram, toplumsal olduğu kadar kişisel bir olgudur. Örneğin Türkçedeki akrabalık adlarının fazlalığı, Türk toplumunun aile kurumu içerisindeki akrabalık ilişkilerini ön planda tuttuğunu göstermesi açısından kavramın toplumsal yönüne örnek teşkil edebilir. Kavramın kişisel yönünü örneklendirmek için de /kedi/ göstergesini kullanabiliriz. Geçmişteki deneyimleriyle güzel anıları öbeklendiren bir insan zihni için /kedi/ göstergesi olumlu, sevimli, sıcak bir çizgiden oluşan kavramları depoladığından iletişim anında /sevgi/ kavramını işaretleyebilir. Bu durumun aksine, geçmişte yaşanan kötü ve olumsuz deneyimleri depolayan bir insan zihni için aynı gösterge /korku/ kavramını işaretleyebilir. O halde, kavram toplumsal bir boyut taşıdığı gibi kişisel bir deneyimin de ürünüdür.

1.6.2.1. Kavram Alanı

Art zamanlı anlam bilimi çalışmaları tarihsel dil bilimle paralel olarak sözcüklerin zaman içerisinde geçirdiği anlam değişimlerine odaklanıyordu, 1960’lı yıllarda ise ses bilimdeki yapısal yöntemi anlama uyarlayan araştırmacılar yapısal anlam bilim çalışmalarını başlattılar (Kıran v.d. 338). Yapısal anlam bilimi başlığı altında yer alan

Çalışmalardan biri de “kavram alanı, anlam alanı, sözlük alanı, dil alanı, sözcük alanı” gibi terimlerle anılan eş zamanlı çalışmalardır.

1931 yılında Alman dil bilimci Jost Trier¹⁵ tarafından temelleri atılan “kavram alanı” kuramına göre, insan zihninde soyutlama ve genelleme yoluyla oluşan kavramlar tek tek değil, bir birliktelik içerisinde yer alırlar. Doğan Aksan bu kuramın temelini “kavramların zihinde birbirlerinden soyutlanmış olarak ayrı ayrı bulunmadıkları, bir mozaik gibi birbirleriyle sınırlandıkları, içinde birbirlerini etkiledikleri alanlar oluşturdukları” şeklinde ifade ederek söz konusu kuramın “Almanya’da Weisgerber, Fransa’da Matoré ve Guiraud gibi araştırmacılar tarafından ele alındığını” belirtir (Aksan 54-55).

Zeynep Korkmaz, konuyla ilgili Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü’nde “kavram alanı, dil alanı, anlam alanı” terimlerinden söz edip “anlam alanı”nı tercih ederek “zihinde aynı veya birbirine yakın kavramlar oluşturan kelimelerin meydana getirdikleri ortak alan” tanımlamasını yapar (Korkmaz 72). Günay Karaağaç, “kavram alanı, anlam alanı” terimlerinden bahsederek bu terimler arasından “anlam alanını” seçer ve “söz, söz öbeği ve cümle gibi bir dil biriminin gerçek ve öğretilme anlamlarının oluşturduğu alan” tanımlamasını yapar (Karaağaç 119). Zeynel Kıran ve Ayşe Eziler Kıran ise “sözlüksel alan, anlamsal alan” terimlerini tercih ederek “sözcüklerin tek başlarına değil sözcenin bir parçası olarak ele alındıklarında kendi aralarında bir anlam ağı” oluşturarak metnin içinde yayıldıklarını” öne sürerler ve sözlüksel alanı “aynı izlek ya da aynı kavram etrafında öbeklenebilen sözcükler bütünü’nün oluşturduğu yapısal düzen” olarak tanımlarlar (Kıran v.d. 348).

İnsan zihninin dil aracılığıyla soyutlama ve genellemeyle oluşan kavramları öbeklendirerek kavramlaştırdığını söylemiştik. İşte bu kavramları kavramlaştırma eylemini, alt-üst anlam ilişkisi, eş-zıt anlam ilişkisi, parça-bütün ilişkisi, neden-sonuç ilişkisi vb. anlam ilişkileri yoluyla tek başlarına değil bir küme içerisinde gerçekleştirir. O halde, bir kavram başka bir kavram aracılığıyla kurduğu bir kavram

¹⁵ Jost Trier’in kelime alanları ve kavram alanı ile ilgili alışması, Hüseyin Sesli tarafından Türkçeye çevrilerek “Kelime Alanları ve Kavram Alanları Üzerine” başlığıyla yayımlanmıştır.

alanının üyesi olarak anlam kazanır. Örneğin /doğa/ göstergesi iletişim anında anlatıcıdan dinleyiciye iletilindiğinde, dinleyicinin zihninde /doğa/ kavram alanına ilişkin kavramlar kümelenir. Bu kavramlar “yeşil, toprak, ağaç, orman” gibi genelgeçer göstergelerden oluşabileceği gibi dinleyiciye kişisel deneyimlerinin çağrıştırdığı farklı kavramlar da olabilir. Bu bağlamda “çağrışım alanı” ortaya çıkar. Karaağaç çağrışım alanını “sözlerin yansıttıkları kavramları çevreleyen ve onlarla sürekli bir ilişki içinde bulunan komşu kavramlarla birlikte oluşturdukları anlam alanı” olarak tanımlar (Karaağaç 239). Karaağaç, herkesin yaşadıkları deneyimler dolayısıyla “aynı varlığı hareket veya olayı farklı şekilde algıladığını” belirterek bu farklı algılayış sebebiyle “sözlerin toplumun bütününde ortak olan gerçek ve öğretilmeli anlamları yanında bir de bireysel çağrışım alanları” olduğunu ileri sürer (Karaağaç 239).

Doğan Aksan, Jost Trier’den sonra Weisgerber ve Ulmann’ın da kavram alanı ile ilgili çalışmalar yaptığını belirterek Weisgerber’in dil ile ilgili görüşlerini şu şekilde açıklar: “Dil, dünyayı söze dönüştürme olayıdır; insanlar bir dil ara-dünyasında yaşarlar ve bu dünyayı birbirleriyle sınırlanmış bütünler, kavram alanları halindeki dil öğeleri kurar. Dil alanı, dil ara dünyasının bir kesitidir” (Aksan 55). Aksan, Weisgerber’in dil görüşünden hareketle vurgulamak istediği düşünceyi “insanların dünyayı anadillerinin penceresinden tanıdığı ve kavram, kavram alanlarının o dile özgü olduğu” şeklinde belirtir. Weisgerber’in ve Aksan’ın burada vurguladıkları husus, kavram ve kavram alanlarının bir toplumun kimlik belirleyici olma yönüdür. Her toplum, ürettiği ve tasarladığı kavramlarla var olur ve bu kavramlar aracılığıyla belli bir kimlik kazanır. Bu sebeple kavram ve kavram alanlarıyla ilgili yapılacak çalışmalar, yazar/şairin söylem dünyasını aydınlatacağı gibi, bir toplumun zihin dünyasına ait sosyal, kültürel, psikik dinamiklerine ulaşmanın da önünü açacaktır.

2. BÖLÜM: YAPI İNCELEMESİ¹⁶

Bu bölümde çalışmanın kapsamını oluşturan eserlerde yer alan alıntı sözler; yalın alıntı sözler, ekler aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözler, yardımcı fiiller aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözler, diğer fiiller ile işleme sokulan alıntı sözler, Türkçe kurallı tamlama kuruluşunda görev alan alıntı sözler, Arapça kurallar ile işleme sokulan alıntı sözler, Farsça kurallar ile işleme sokulan alıntı sözler, yüklem olarak işleme sokulan alıntı sözler, edat ile / edat olarak işleme sokulan alıntı sözler, birleşik sözcük olarak işleme sokulan alıntı sözler, ikileme olarak işleme sokulan alıntı sözler, deyim / deyimleşmiş birleşik fiil olarak işleme sokulan alıntı sözler ana başlıkları altında incelenmiştir. Çekim ekleri, iyelik ekleri ile kurulan eksiltili tamlamalar ve iyelik eki + durum eki ile işleme sokulan alıntı sözlerin Türk cümle yapısı içerisinde hangi öge / öge unsuru olarak yer aldığı gösterilmiştir. Alıntı söz, herhangi bir sözcük grubu içerisinde yer almadan öge olduğunda görevli öge adıyla, bir sözcük grubu içerisinde öge olduğunda görevli öge unsuru adlandırmasıyla belirtilmiştir. Alıntı söz, bir metinde birden fazla aynı öge / öge unsuru olarak yer aldığı, geçtiği yer madde başı olarak belirtilmiş, söz konusu alıntı söz bir örnek cümle üzerinden gösterilmiştir. Örnek cümleler her metinden birer örnek verilerek gösterilmiştir.

2.1. SÖZCÜK DÜZEYİNDE İŞLETİME SOKULAN ALINTILAR

2.1.1. YALIN ALINTI SÖZLER

¹⁶ Ekleşme bilgisi ve söz dizimi yöntemlerinin kullanıldığı bu bölümde; Tahsin Banguoğlu'nun "Türkçenin Grameri", Prof. Dr. Muharrem Ergin'in "Türk Dil Bilgisi", Prof. Dr. Gürer Gülsevin'in "Eski Anadolu Türkçesinde Ekler", Prof. Dr. Günay Karaağaç'ın "Türkçenin Dil Bilgisi" ve "Türkçenin Söz Dizimi" adlı çalışmalarından yararlanılmıştır.

Söz konusu eserlerde yalın biçimde işleme sokulan KY’de 1064 adet, RN’de 272 adet, SVTM’de 61 adet ve ÇN’de 49 adet olmak üzere 1446 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. Söz konusu sözcükler madde başı 440 adettir. Bu sözcükler arasında en yoğun geçen “hîç” sözcüğüdür. Bunu sırasıyla, “cümle, melik, hâlîk, hergiz, ‘azîz, pes, hâkîkat, müdâm, dirîğa, ta‘âm, tamâm-temâm” sözcükleri takip etmektedir. Tüm metinlerde yer alan ortak yalın sözcükler “cân, hîç” sözcükleridir. ÇN’de, KY’de ve RN’de yer alan ortak yalın sözcükler “hîç, pes, dirîğa, cân, âhır-âhır, hemân-hemen, dünyâ-dünye, hâk” sözcükleridir. KY’de, RN’de ve SVTM’de yer alan ortak yalın sözcükler “hîç, tamâm-temâm, cân, hoş-hüş, meded, nûr, lâyıq, hemîşe, mâl, zihî” sözcükleridir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de yer alan ortak yalın sözcükler “hîç, cân, hâlîk-hâlâyık” sözcükleridir. KY’de ve RN’de yer alan ortak yalın sözcükler “hîç, cümle, hergiz, pes, hâkîkat, müdâm, dirîğa, tamâm-temâm, ‘ak(1)l, cân, hoş-hüş, sâkî, şab(1)r, evvel, dâim-dâyim, meded, âhır-âhır, bahâ, hemân-hemen, îmân, nûr, lâyıq, leşker, devlet, dünyâ-dünye, hâk, hemîşe, mâl, ta‘cîl, zihî, ‘aceb, haber, ‘izzet, mercân, şûret, şâh-şeh, va‘de, ‘âkıl-‘âkil, gâfil, haṭâ, pâdişâh-pâdişeh, rif‘at, tazı-tâzî, âhîret, ‘âşî, delîl, dîn, dür-dürr, ecel, hâlvet, hay(1)r, hâzır, metâ‘, ṭâ‘at” sözcükleridir. KY’de ve SVTM’de yer alan ortak yalın sözcükler “hîç, tamâm-temâm, cân, hoş-hüş, ‘âlem, meded, nûr, lâyıq, hemîşe, mâl, zihî, cihân, kerîm, güher” sözcükleridir. RN’de ve SVTM’de yer alan ortak yalın sözcükler “hîç, tamâm-temâm, cân, hoş-hüş, meded, nûr, tîz, lâyıq, hemîşe, mâl, zihî, hâlîk-hâlâyık, ‘aşâ, halk” sözcükleridir. ÇN’de ve KY’de yer alan ortak yalın sözcükler “hîç, pes, dirîğa, cân, âhır-âhır, hemân-hemen, kervân, dünyâ-dünye, hâk, zindân, sultân, şeyṭân, dermân, yâr, ihvân, müselmân-müsül mân, nân” sözcükleridir. ÇN’de ve SVTM’de yer alan ortak yalın sözcükler “hîç, cân, hâlîk-hâlâyık” sözcükleridir. ÇN’de ve RN’de yer alan ortak yalın sözcükler “hîç, pes, dirîğa, cân, kib(1)r, âhır-âhır, hemân-hemen, dost-döst, dünyâ-dünye, hâk, hâlîk-hâlâyık, hod-höd, kıyamet, miskîn, naşîhat, velî” sözcükleridir. ÇN’de en yoğun geçen yalın sözcükler sırasıyla “dirîğa, dünyâ-dünye, yâr” sözcükleridir. KY’de en yoğun geçen yalın sözcükler sırasıyla “hîç, cümle, melik,

hālīk, hergiz, ‘azīz, pes, haḳīkat, müdām, ta‘ām, dirīğa, ‘arab, tamām-temām, sāḳī” sözcükleridir. RN’de en yoğun geçen sözcükler sırasıyla “‘aḳ(ı)l, hīç, şab(ı)r, kib(i)r, ğaybet- ğıybet, dirīğa, dost-döst, hemān-hemen, ĩmān, muṭlaḳ” sözcükleridir. SVTM’de en yoğun geçen yalın sözcükler sırasıyla “cān, nūr, tīz, cihān, hemīşe, ebed, gülef, ḥalāiḳ-ḥalāyık, hoş-hōş” sözcükleridir. Söz konusu yalın alıntı sözcükler yaklaşık % 74 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu % 19 oranla RN, % 4 oranla SVTM, % 3 oranla ÇN takip etmektedir.

‘aceb: (KY, B37v8), (KY, B75v14), (RN, 14r4), (RN, 26r6)

‘āciz: (RN, 37v6)

āf-tābe: (KY, B42r15)

aḥad: (KY, B40r7)

āḥır-āḥir: (ÇN, 12), (KY, B8v7), (KY, B58v4), (KY, B66r4), (KY, B66v7), (KY, B70r14), (RN, 42v3)

aḥī: (RN, 19r3)

āḥiret: (KY, B47v16), (RN, 49r4)

aḥmak: (KY, B78v15)

aḥvāl: (KY, B3r9), (KY, B8r7), (KY, B17v16), (KY, B19v14), (KY, B45v7), (KY, B47v2), (KY, B64r14), (KY, B67v1), (KY, B75r10)

‘āḳıbet: (KY, B3v5), (KY, B10r10), (KY, B29v5), (KY, B33r5), (KY, B45r4), (KY, B47r11), (KY, B67v15), (KY, B75v4)

‘āḳıl-‘āḳil: (KY, B78v15), (RN, 47v4), (RN, 52r5)

‘aḳ(ı)l: (KY, B78v8), (RN, 3r6), (RN, 3r6), (RN, 8r4), (RN, 8r5), (RN, 11r5), (RN, 17r2), (RN, 19r4), (RN, 26v3), (RN, 27r1), (RN, 38v6), (RN, 39r4), (RN, 39r5), (RN, 39r6), (RN, 52r3), (RN, 52r4)

‘ālem: (KY, B4r14), (KY, B34v8), (KY, B41v1), (KY, B41v4), (KY, B49v12), (KY, B49v13), (KY, B45r13), (KY, B45v3), (KY, B50r7), (KY, B51v4), (SVTM, VIII-6)

‘alīm: (KY, B20r8)

‘amel: (RN, 47v5)

‘amu-‘amū: (KY, B63v9), (KY, B64r1), (KY, B66r13)

‘anber: (KY, B30v14), (KY, B35r16), (KY, B35v6), (KY, B36r11), (KY, B75v13)

‘arab: (KY, B45r9), (KY, B45v9), (KY, B45v12), (KY, B45v15), (KY, B46r1), (KY, B46r6), (KY, B46r7), (KY, B46r13), (KY, B46v13), (KY, B47r1), (KY, B47r9), (KY, B47v9), (KY, B47v13), (KY, B47v15), (KY, B48r7), (KY, B78v6)

ārzū: (KY, B54v8)

‘aṣā: (RN, 21v3), (SVTM, II-33)

‘āṣī: (KY, B20r13), (RN, 6r2)

‘āṣīk: (KY, B34v8), (KY, B54v8)

‘aṭā: (KY, B78v34)

‘aṭṭar: (KY, B25r15)

āvāz: (KY, B12r4)

‘avrat: (KY, B73r3)

āyet: (KY, B39r7)

āyīn: (ÇN, 77)

‘azāb: (KY, B37r11)

‘azīm: (SVTM, I-76)

‘azīz: (KY, B27v7), (KY, B30v2), (KY, B30v4), (KY, B30v15), (KY, B30v16), (KY, B31r4), (KY, B32r2), (KY, B32r5), (KY, B32r6), (KY, B32v8), (KY, B32v15), (KY, B32v16), (KY, B33v14), (KY, B34r4), (KY, B34r8), (KY, B35v12), (KY, B36r6), (KY, B37r4), (KY, B37r4), (KY, B37r9), (KY, B41r1), (KY, B41r7), (KY, B41r15), (KY, B41r16), (KY, B41v3), (KY, B41v7), (KY, B41v9), (KY, B41v11), (KY, B41v13), (KY, B41v15), (KY, B42r7), (KY, B57r10), (KY, B58v11), (KY, B59r5), (KY, B59r7), (KY, B60v15), (KY, B69r13)

bahā: (KY, B16v8), (KY, B25r13), (KY, B25v10), (KY, B29v8), (KY, B30v16), (KY, B31r2), (RN, 48v1)

bahādur: (RN, 7v4)

bahāne: (RN, 53v2)

baḥīl: (RN, 35r5), (RN, 38r3)

baḥṣīṣ: (SVTM, II-26)

baḥt: (KY, B51r2)

bākī: (KY, B1v4), (KY, B47v16)

bāṭıl: (KY, B36v13), (KY, B55r1)

bāṭın: (RN, 53r3)

becīd: (KY, B47v8), (KY, B51v3), (KY, B60v10)

beḡāyet: (KY, B7r13)

belā: (RN, 38r2)

belī: (KY, B15r11), (KY, B72v14)

bende: (KY, B26r14)

berre: (RN, 20v3)

beṣāret: (KY, B6r8), (KY, B31v3)

beṣāret: (KY, B4v1), (KY, B10v12), (KY, B18r5)

beṣer: (KY, B23v3)

bevvāb: (RN, 45v4)

bizā‘at: (KY, B59r9)

būstān: (KY, B3v7), (KY, B3v15)

būrhān: (KY, B39v6), (KY, B40r15)

cabbār: (KY, B2r3), (KY, B2r4)

cān: (ÇN, 16), (KY, B38r10), (RN, 5v5), (RN, 9r5), (RN, 21r4), (SVTM, II-21), (SVTM, II-59), (SVTM, II-61), (SVTM, II-64), (SVTM, II-66), (SVTM, II-73), (SVTM, II-75), (SVTM, II-81), (SVTM, VI-7), (SVTM, VII-9), (SVTM, XXI-9)

cāsūs: (RN, 19r2), (RN, 26v4), (RN, 26v5)

celīl: (KY, B8r9), (KY, B9r14), (KY, B9r13), (KY, B40r9), (KY, B48r16), (KY, B53r11), (KY, B63v12), (KY, B69r16), (KY, B69v1)

cemmāl: (KY, B43v3)

cevāhir: (RN, 18r5)

cevāb: (KY, B70r11), (KY, B70v2)

cevr: (KY, B8v7)

cihān: (KY, B21r8), (SVTM, II-44), (SVTM, II-72), (SVTM, XXIII-6)

cūḥūd: (KY, B3v15), (KY, B4r2)

cümle: (KY, B5v8), (KY, B9v13), (KY, B10r16), (KY, B15v12), (KY, B17r15), (KY, B18v8), (KY, B21r7), (KY, B21r9), (KY, B21v4), (KY, B22v2), (KY, B23r14), (KY, B23r15), (KY, B25r14), (KY, B26r1), (KY, B26r14), (KY, B27r3), (KY, B29v15), (KY, B33v11), (KY, B35r10), (KY, B35v2), (KY, B38r16), (KY, B38v8), (KY, B42v5), (KY, B42v7), (KY, B43v13), (KY, B50r10), (KY, B50r13), (KY, B50v4), (KY, B50v5), (KY, B51v8), (KY, B51v15), (KY, B52r7), (KY, B52v1), (KY, B52v2), (KY, B52v3), (KY, B52v10), (KY, B53v2), (KY, B54v4), (KY, B58v1), (KY, B61v4), (KY, B62v1), (KY, B63r11), (KY, B63v10), (KY, B65r10), (KY, B66r1), (KY, B67r5), (KY, B68r8), (KY, B70v2), (KY, B73v16), (KY, B76r5), (KY, B76v11), (KY, B77v7), (RN, 18r4), (RN, 24r1)

çare: (ÇN, 58)

çendān: (KY, B28r12), (KY, B58v12), (KY, B68r3)

çırāk: (RN, 54r5), (RN, 54r6)

dāim-dāyim: (KY, B22r6), (KY, B36v9), (KY, B53v15), (KY, B68r9), (KY, B70r12), (RN, 22v2), (RN, 31r6), (RN, 39r1)

ḍalālet: (RN, 22v3)

da‘vā: (RN, 6v5)

dāye: (KY, B34v1), (KY, B34v3), (KY, B34v9), (KY, B34v13), (KY, B34v15), (KY, B35r1), (KY, B66r15), (KY, B72r12), (KY, B73r5)

delīl: (KY, B2v15), (RN, 54r5)

dendān: (ÇN, 18)

derd: (RN, 20v5)

derḥāl: (KY, B26r9)

dermān: (ÇN, 62), (KY, B34r6), (KY, B46v2)

dervīṣ: (ÇN, 82)

destūr: (KY, B47r4), (KY, B68v4), (KY, B68v5)

devāt: (KY, B69r9)

devlet: (KY, B37v14), (KY, B51r2), (RN, 12r4), (RN, 18v2), (RN, 19r6)

dīn: (KY, B2v1), (RN, 16r5)

dirīḡa: (ÇN,66), (ÇN, 66), (ÇN, 67), (KY, B8r11), (KY, B10v3), (KY, B12r3), (KY, B12r9), (KY, B12r15), (KY, B18r7), (KY, B18r8), (KY, B18r15), (KY, B19r15), (KY, B19v15), (KY, B20v8), (KY, B29r1), (KY, B31r6), (KY, B31r16), (KY, B44r10), (KY, B46r11), (KY, B79r1), (RN, 13r5), (RN, 14v1), (RN, 15r2), (RN, 39r2)

dişvār-düşvār: (KY, B8r10), (KY, B38v4)

dīvār: (RN, 23r1)

dost-dōst: (ÇN, 11), (RN, 22v5), (RN, 43v6), (RN, 46v5), (RN, 48r3)

dünyā-dünye: (ÇN, 28), (ÇN, 45), (KY, B14v2), (KY, B47v16), (RN, 15v6)

dür-dürr: (KY, B14r8), (RN, 18r1)

dürūd: (KY, B11r2), (KY, B11v4)

dürüst: (KY, B50r5)

düşmen: (RN, 14r5), (RN, 44r3), (RN, 48r2)

ebed: (SVTM, I-64), (SVTM, II-9)

ebet: (KY, B3v4), (KY, B7r11)

ecel: (KY, B77r8), (RN, 14v4)

edeb: (KY, B24r12)

ejdehā: (SVTM, II-33)

elbette: (ÇN, 82)

emānet: (KY, B31v13), (KY, B46v13), (KY, B47r6)

emīn: (KY, B76v14)

emr: (KY, B33v3), (KY, B55v2), (KY, B75r16)

endīşe: (RN, 39r1)

erḡam: (KY, B77r13)

erkān: (ÇN, 77)

etķiyā: (KY, B2v6)

evlād: (KY, B56r9), (KY, B77r14)

evvel: (KY, B4v10), (KY, B30r12), (KY, B48r15), (KY, B54v2), (KY, B58v4), (KY, B66r4), (KY, B66v7), (KY, B68r15), (KY, B71r13), (KY, B72v1), (RN, 48r5)

evliyā: (KY, B2v6)

fāide: (RN, 34r3)

fakīr: (KY, B25r14)

fānī: (KY, B47v16)

farīza: (RN, 47v5), (RN, 49v6), (RN, 50v5)

faṣīḥ: (KY, B57v7), (KY, B62r8)

fāyīz: (RN, 48v3)

fehmi: (KY, B3r3), (KY, B78v8), (KY, B79r11)

felek: (RN, 20v2)

ferīde: (RN, 10v4)

ferṣ: (KY, B35r3)

fesād: (KY, B36v14)

fevzī: (KY, B46v15), (KY, B48r15)

fidā: (RN, 27v4), (RN, 53r2)

firāset: (RN, 32r3)

fülān: (RN, 22r1)

ġāfil: (KY, B19v6), (KY, B29r13), (RN, 54v3)

ġafūr: (KY, B40r5)

ġalat: (KY, B28v16)

ġam: (KY, B3r3), (KY, B25v11), (KY, B28v13), (KY, B50r9), (KY, B53r9)

ġarīb: (KY, B54r2)

ġaybet- ġrybet: (RN, 44r5), (RN, 44r5), (RN, 44v1), (RN, 44v2), (RN, 49v4) , (RN, 52v1)

ġāyet: (KY, B59v6)

ġayret: (RN, 32v2)

ġāzī: (RN, 9r3)

genc: (RN, 45v1), (RN, 45v2)

gevhher: (RN, 17v6), (RN, 18r3)

giryān: (KY, B46v1)

ġufrān: (KY, B40r5)

ġulgule: (RN, 17r5)

ġuşşa: (KY, B53r9)

gūş: (RN, 50v2)

güher: (KY, B30v14), (KY, B35r9), (SVTM, XII-7)

gülef: (SVTM, I-17), (SVTM, II-37)

gümān: (KY, B16v4)

güzīn: (RN, 30v5)

ġabbāz: (KY, B43v15), (KY, B44r6), (KY, B44r10), (KY, B44r12)

ġaber: (KY, B33v4), (KY, B45v7), (RN, 11r5), (RN, 36r1)

ġaccām: (KY, B33r8)

ġācet: (KY, B29r11)

ġāç: (SVTM, XIX-6)

ġak: (ÇN, 41), (KY, B13v1), (RN, 27v6), (RN, 49v4), (RN, 51v5)

ġakīkat: (KY, B5r15), (KY, B7v1), (KY, B12v5), (KY, B14r13), (KY, B14r6), (KY, B16v7), (KY, B17r4), (KY, B23v14), (KY, B25v7), (KY, B26v7), (KY, B27v1), (KY, B28r6), (KY, B33r1), (KY, B38r3), (KY, B41r9), (KY, B46r16), (KY, B52r13), (KY, B54v9), (KY, B55r12), (KY, B58v6), (KY, B59r5), (KY, B59v5), (KY, B62v9), (KY, B68r4), (KY, B71r14), (KY, B73v9), (KY, B75v15), (KY, B76r15), (RN, 10v3)

ġāl: (KY, B8r3), (KY, B21v7), (KY, B38v7), (KY, B64r14)

ġalāik-ġalāyık: (ÇN, 33), (RN, 37r2), (SVTM, II-14), (SVTM, II-31)

ḥālīk: (KY, B2v4), (KY, B2v6), (KY, B4v9), (KY, B4v11), (KY, B9r2), (KY, B10r4), (KY, B10r5), (KY, B13v3), (KY, B19v11), (KY, B21v6), (KY, B21v10), (KY, B23v6), (KY, B25v6), (KY, B26r3), (KY, B29r10), (KY, B29r16), (KY, B31v6), (KY, B32v6), (KY, B33v4), (KY, B33v7), (KY, B36v11), (KY, B37r11), (KY, B39v5), (KY, B40v10), (KY, B40v11), (KY, B40v13), (KY, B46v15), (KY, B48r6), (KY, B48r12), (KY, B51r12), (KY, B51v14), (KY, B53v4), (KY, B55v9), (KY, B55v10), (KY, B55v17), (KY, B68v8), (KY, B71v14), (KY, B72r7), (KY, B72r15), (KY, B72v7), (KY, B73r7), (KY, B74v12), (KY, B76r14), (KY, B77r8), (KY, B78v12)

ḥalk: (RN, 34v2), (SVTM, II-122)

ḥalvet: (KY, B64r13), (RN, 24v4)

ḥām: (RN, 30r4)

ḥamiyyet: (RN, 32v2)

ḥandān: (KY, B11v10)

ḥannān: (KY, B10v7)

ḥarām: (KY, B13v3), (KY, B13v7)

ḥarīr: (KY, B28v2), (KY, B52v7)

ḥāṣ: (KY, B77v8)

ḥased: (RN, 33v3)

ḥasret: (KY, B61r11), (KY, B53v14), (KY, B64r14), (KY, B64v1)

ḥaṭā: (KY, B8v7), (KY, B49v3), (RN, 50r6)

ḥayā: (RN, 3r4)

ḥayıf: (RN, 26r3)

ḥay(ı)r: (KY, B56r2), (RN, 19v4)

ḥayvān: (ÇN, 44)

hāzā: (KY, B1v1)

ḥāzır: (KY, B8v5), (RN, 42v3)

ḥazīne: (KY, B30v10)

hedāye: (KY, B59r16)

hemān-hemen: (ÇN, 32), (KY, B17r7), (KY, B71r9), (RN, 6r2), (RN, 11r3), (RN, 21r5), (RN, 23v4)

hemīşe: (KY, B44v13), (RN, 13v1), (SVTM, I-7), (SVTM, I-8), (SVTM, II-110)

hep: (RN, 37r2), (RN, 42v6), (RN, 45r1)

her: (RN, 20v4), (RN, 34r5)

hergiz: (KY, B5r6), (KY, B5r14), (KY, B9v1), (KY, B9v4), (KY, B10r13), (KY, B11r13), (KY, B16v13), (KY, B16v13), (KY, B17r9), (KY, B21v2), (KY, B23v9), (KY, B24v12), (KY, B24v15), (KY, B25r3), (KY, B25v9), (KY, B27r14), (KY, B28r4), (KY, B29r3), (KY, B29v2), (KY, B38r4), (KY, B38r10), (KY, B39v12), (KY, B40r5), (KY, B41r12), (KY, B41v1), (KY, B41v6), (KY, B43r15), (KY, B44r12), (KY, B45v4), (KY, B46v3), (KY, B46v4), (KY, B47v9), (KY, B51r5), (KY, B52r7), (KY, B62r3), (KY, B65r11), (KY, B67r10), (KY, B67r13), (KY, B68v16), (KY, B72v2), (KY, B76v14), (RN, 49r3)

hezār: (KY, B28r12), (KY, B58v12), (KY, B68r3)

hicrān: (ÇN, 41)

hīç: (ÇN, 68), (KY, B9r6), (KY, B9r16), (KY, B9v2), (KY, B9v7), (KY, B10r14), (KY, B10r15), (KY, B10r16), (KY, B12v15), (KY, B13r1), (KY, B13r12), (KY, B13r16), (KY, B13v1), (KY, B13v6), (KY, B13v9), (KY, B23r12), (KY, B23v3), (KY, B24v13), (KY, B27r14), (KY, B28r5), (KY, B30v13), (KY, B31r7), (KY, B31v13), (KY, B31v15), (KY, B34r6), (KY, B36v12), (KY, B37r11), (KY, B37r13), (KY, B37r14), (KY, B38v13), (KY, B38v13), (KY, B38v14), (KY, B39v15), (KY, B39v16), (KY, B43v7), (KY, B45r13), (KY, B45r16), (KY, B46v5), (KY, B46v5), (KY, B47v7), (KY, B47v9), (KY, B49r15), (KY, B51v6), (KY, B51v6), (KY, B51v16), (KY, B53v7), (KY, B54v4), (KY, B56r8), (KY, B56r8), (KY, B58v2), (KY, B61v1), (KY, B64v3), (KY, B66r3), (KY, B66r4), (KY, B70v13), (KY, B70v14), (KY, B72r1), (RN, 10r5), (RN, 14r4), (RN, 15r2), (RN, 22r2), (RN, 33v3), (RN, 33v4), (RN, 34v5), (RN, 37v5), (RN, 38r2), (RN, 40v4), (RN, 51v2), (SVTM, II-86)

hikmet: (KY, B49r1)

ḥoca: (KY, B19v15)

ḥod- ḥōd: (ÇN, 69), (RN, 15r4), (RN, 47v1)

ḥoş-ḥōş: (KY, B37r8), (KY, B38r5), (KY, B56v6), (KY, B59v13), (KY, B59v14),
(KY, B61r8), (KY, B72r14), (KY, B74v1), (KY, B77v10), (KY, B79r10), (RN, 10r1),
(RN, 23v2), (RN, 29v3), (SVTM, III-10), (SVTM, XVI-6)

ḥudāvendā-ḥudāvende: (KY, B19v9), (KY, B20r6), (KY, B20r11), (KY, B21r12),
(KY, B36v7), (KY, B40r5), (KY, B55r16), (KY, B69r2), (KY, B79r7)

ḥudāvendigār: (KY, B39r4)

ḥūr: (SVTM, II-82)

ḥurşīd: (KY, B51v1)

ḥuṣūṣā: (ÇN, 6)

ḥūkm: (KY, B25r10)

ḥülle: (KY, B11r8), (KY, B11r8), (KY, B11r9)

‘īruż: (RN, 41v3)

‘īşk: (RN, 41v4), (RN, 41v5)

iblīs: (KY, B7v14)

ibn: (KY, B4v2), (KY, B4v8)

icābet: (KY, B33v16), (KY, B48r5)

icāzet: (RN, 50v3)

iḥtirām: (KY, B50r5)

iḥvān: (ÇN, 2), (KY, B77r14)

‘ilāc: (ÇN, 63)

ilāhī: (RN, 28v4)

ilhām: (KY, B3r4), (KY, B40v9)

‘illet: (KY, B5r15)

‘ilm: (KY, B43v13), (KY, B49r1)

imāme: (RN, 21v4)

īmān: (KY, B2v9), (KY, B40v6), (KY, B79r8), (RN, 3v1), (RN, 3v2), (RN, 21r3),
(RN, 21r4)

imkān: (ÇN, 69)

‘ināyet: (KY, B11r5), (KY, B32v6)

islām: (KY, B49r7)

‘ismet: (KY, B36v8), (KY, B39r14)

istiğfār: (KY, B9v2)

işāret: (KY, B40v9)

‘işret: (KY, B64r14)

‘izzet: (KY, B4r11), (KY, B50r5), (KY, B74v13), (RN, 40v2)

ḵabūl: (KY, B31v5), (KY, B46v16)

ḵādir: (KY, B10v13), (KY, B25r10), (KY, B77r1)

ḵāfile: (KY, B19v16), (KY, B23r9), (KY, B24r3)

kāfir: (KY, B19r13), (KY, B44r15), (KY, B76v16)

kāğaz: (KY, B69r9)

ḵā‘il: (KY, B78v11)

ḵāl: (RN, 24r3)

ḵalb: (RN, 45v1)

ḵamet: (KY, B65v14)

kāmīl: (KY, B49r6), (KY, B51r6)

kān: (RN, 18r5), (RN, 30r3)

ḵanā‘at: (RN, 8v2), (RN, 8v3), (RN, 11r3)

ḵazā: (KY, B6r8), (KY, B49r15)

ḵazzāz: (KY, B25r15)

kefen: (KY, B10v3), (KY, B12v8), (KY, B38r11), (KY, B75r13), (KY, B76r3)

kerenç: (KY, B42v3)

kerīm: (KY, B10v7), (KY, B19v10), (KY, B20r7), (SVTM, XIX-4)

kervān: (ÇN, 11), (KY, B15v7), (KY, B19v15), (KY, B21r12), (KY, B23r16), (KY, B24r4)

ķismet: (RN, 10v3)

ķiyamet: (ÇN, 25), (RN, 36v6)

ķymet: (RN, 48v1)

ķib(i)r: (ÇN, 82), (RN, 11v2), (RN, 12v2), (RN, 12v2), (RN, 14v6), (RN, 17r3), (RN, 17r4), (RN, 18v4)

ķōşk: (KY, B38v13)

ķubbe: (KY, B46r15)

ķur'ān: (KY, B39v6)

ķurbān: (KY, B70r15)

ķuvvet: (KY, B79r11)

ķūfür: (KY, B14v1)

lā: (RN, 38r2)

lāṭīf: (KY, B30v1), (KY, B37r1), (KY, B37v2), (KY, B37v13)

lāyık: (KY, B23r6), (KY, B37v8), (KY, B51r3), (KY, B74v1), (RN, 25r4), (SVTM, II-84)

leşker: (KY, B50v3), (KY, B53v2), (KY, B53v10), (KY, B74r1), (KY, B77v5), (RN, 27r1)

lezzet: (KY, B24v7)

libās: (KY, B53v6)

lisān: (KY, B41r12)

lū'lū': (KY, B38r1)

ma'būd: (KY, B39v3), (KY, B54r5)

mağbūn: (KY, B53v14)

mağfiret: (KY, B26r13)

mağmūm: (KY, B8r10), (KY, B46v3)

māh: (KY, B51v1)

maḥbūb: (KY, B45r13)

maḥlūk: (KY, B39v11), (KY, B49v14)

maḥrūm: (KY, B8r8), (KY, B12v16), (KY, B13r13)

māl: (KY, B28r16), (KY, B34v14), (RN, 36v4), (RN, 37r2), (SVTM, II-7)

maʿlūm: (KY, B18v13), (KY, B19v9), (KY, B55r16), (KY, B79r7), (KY, B79r7)

maʿnā: (RN, 6v5)

maʿşiyet: (RN, 39r1)

maşlahat: (KY, B15v14), (KY, B24r6)

mecrūḥ: (KY, B8r10)

meded: (KY, B3r2), (KY, B10v10), (KY, B20v4), (KY, B52r1), (KY, B54r3), (KY, B69r2), (RN, 16v1), (SVTM, II-9)

mekrūmet: (RN, 2v5)

melek: (RN, 20v2)

melik: (KY, B15v2), (KY, B15v13), (KY, B16r15), (KY, B16v3), (KY, B16v7), (KY, B16v15), (KY, B17r3), (KY, B17r9), (KY, B17r13), (KY, B17v9), (KY, B18r3), (KY, B20r16), (KY, B20v6), (KY, B20v7), (KY, B20v9), (KY, B21r4), (KY, B21r10), (KY, B21r10), (KY, B22r11), (KY, B22r13), (KY, B22v1), (KY, B22v5), (KY, B22v7), (KY, B22v13), (KY, B23r12), (KY, B24r5), (KY, B24v8), (KY, B24v12), (KY, B28v6), (KY, B28v6), (KY, B30v6), (KY, B31r8), (KY, B31r14), (KY, B31v4), (KY, B31v8), (KY, B43v8), (KY, B44r11), (KY, B44v2), (KY, B48v12), (KY, B48v14), (KY, B49r2), (KY, B49r8), (KY, B50r1), (KY, B50r14), (KY, B50v3), (KY, B57r5), (KY, B57r7), (KY, B68v2)

memleket: (KY, B11v8), (KY, B51r3)

mercān: (KY, B14r8), (KY, B50v11), (RN, 18r2), (RN, 30r3)

meşgūl: (RN, 9v5)

meşhūr: (KY, B59r10)

meşrebe: (KY, B57v3), (KY, B57v4), (KY, B57v6)

metāʿ: (KY, B12v3), (RN, 44v3)

mevlī: (KY, B4r12), (KY, B10v15), (KY, B40r13), (KY, B51r2), (KY, B53r14), (KY, B55r12), (KY, B55v15), (KY, B68v6), (KY, B70r13)

meydān: (RN, 18r5)

meyil: (RN, 50r6)

miḥnet: (KY, B21r6), (KY, B63r5)

miskīn: (ÇN, 38), (RN, 46v5)

mīzān: (ÇN, 36)

mu‘abbir: (KY, B14r10), (KY, B14r11)

mu‘ayyen: (KY, B30v5)

mūcib: (KY, B50v7), (KY, B78v11)

mu‘cize: (SVTM, II-39)

muḥāl: (RN, 41v6)

murād-murāt: (KY, B13v15), (KY, B29r9), (KY, B36v8)

murdār: (RN, 39v5)

muṭlaḡ: (RN, 10v2), (RN, 48v3), (RN, 49v4), (RN, 54r6)

mübārek: (KY, B4r10), (KY, B14r12)

mūdām: (KY, B6v3), (KY, B16r6), (KY, B17v6), (KY, B18r15), (KY, B18v16), (KY, B19v9), (KY, B21r14), (KY, B28r1), (KY, B28r9), (KY, B31v1), (KY, B32v1), (KY, B33r10), (KY, B45r13), (KY, B45v3), (KY, B46r12), (KY, B46v1), (KY, B46v2), (KY, B53v10), (KY, B53v14), (KY, B54r7), (KY, B57v15), (KY, B63v11), (KY, B74v6), (RN, 5v2), (RN, 28r4), (RN, 48v6)

münevver: (KY, B23v11)

müselmān-müsülmān: (ÇN, 14), (KY, B3v16)

müstecāb: (KY, B21r6)

müşāhede: (RN, 41r6), (RN, 53r2)

müşfik: (KY, B57v7)

müşg: (KY, B30v14), (KY, B35r16), (KY, B35v6), (KY, B37v8)

müşteri: (KY, B15r14), (KY, B16v12)

müzeyyen: (KY, B2v7)
müzniben: (KY, B79r5)
nān: (ÇN, 15), (KY, B66v5)
nağd: (SVTM, I-4)
nağkār: (KY, B53v13)
nağkāre: (KY, B74r2)
naşihat: (ÇN, 16), (RN, 37v5)
nebāt: (KY, B51v6)
nebī: (ÇN, 65)
necāt: (KY, B36v8)
neccār: (KY, B43v2)
nefes: (RN, 3r2)
neşter: (KY, B33r8)
nevbet: (KY, B40v3)
nihān: (KY, B41v14)
niḥāyet: (RN, 30v6)
niḡāb: (KY, B24v9), (KY, B29v7), (KY, B42v2), (KY, B47r3), (KY, B47v10), (KY, B49r7), (KY, B52r8), (KY, B61r12), (KY, B64r9), (KY, B71v9)
ni‘met: (KY, B4r12), (KY, B49v15), (KY, B77v1)
nişbet: (ÇN, 69)
niyyet: (KY, B74r6)
nūr: (KY, B11r6), (KY, B15r2), (RN, 5v5), (SVTM, II-17), (SVTM, II-18), (SVTM, II-82), (SVTM, II-147)
nūsret: (KY, B79r11)
nübüvvet: (KY, B4r16), (KY, B19r12)
‘ömr: (SVTM, V-3)
‘özür: (RN, 22r1)
pādişāh-pādişeh: (KY, B20r13), (KY, B21r14), (RN, 34v4)

palās: (KY, B19r1), (KY, B21r11), (KY, B60v9)

periṣān: (ÇN, 54)

pes: (ÇN, 82), (KY, B6v16), (KY, B10v15), (KY, B11r11), (KY, B11v3), (KY, B16r9), (KY, B19r1), (KY, B20r15), (KY, B21r1), (KY, B22r13), (KY, B25r10), (KY, B27v15), (KY, B36r15), (KY, B36v15), (KY, B39r5), (KY, B40v15), (KY, B41r15), (KY, B43v2), (KY, B44v14), (KY, B48r14), (KY, B48v12), (KY, B49v4), (KY, B50v7), (KY, B56v5), (KY, B59v3), (KY, B70v3), (KY, B70v5), (KY, B73v5), (KY, B74r11), (KY, B75v3), (KY, B78r7), (KY, B78r15), (RN, 15r3), (RN, 25v5), (RN, 48r5)

peşmān: (RN, 14r5)

peygamber: (SVTM, I-1)

peyveste: (KY, B27r1), (KY, B28r8), (KY, B29r15), (KY, B38v14), (KY, B46v5), (KY, B64v4), (KY, B69v6), (KY, B74v5)

pinhān: (KY, B43r6), (KY, B58v2), (KY, B66v6), (KY, B67r9)

rabb: (KY, B20v7)

rāḥat: (KY, B48v1), (KY, B55r9), (KY, B77v10)

raḥīm: (KY, B10v7), (KY, B20r7), (KY, B49v14), (KY, B78v9), (KY, B79r4), (KY, B79r6)

raḥmet: (KY, B77r13), (KY, B78v9)

raḥīk: (KY, B38r8)

rāst: (KY, B34v9), (KY, B57v8)

renc: (RN, 45v2)

resūl: (KY, B4r3), (KY, B28r11), (KY, B78r13)

revān: (KY, B53v4)

rızık: (ÇN, 18)

rif‘at: (KY, B4r11), (KY, B74v13), (RN, 25v2)

risālet: (KY, B4r16), (KY, B10v12), (KY, B10v16), (KY, B63v12)

rivāyet: (KY, B25v1)

rubāğī: (KY, B79r2)

rüsvāy: (KY, B46v9)

saʿādet: (RN, 16v3), (RN, 30v5)

şabāh: (KY, B72v11)

şab(ı)r: (KY, B36r14), (RN, 27r3), (RN, 27r4), (RN, 27r5), (RN, 28r2), (RN, 28r4),
(RN, 29v2), (RN, 29v3), (RN, 29v3), (RN, 29v4), (RN, 30r3), (RN, 30r6)

şāğ: (KY, B65r13), (KY, B65r13), (KY, B65v12), (KY, B66r2), (KY, B66r6), (KY,
B71r7), (KY, B71r7), (KY, B71r9), (KY, B71r11)

saḥāʾ: (RN, 3r1)

saḥāvet: (RN, 39v1), (RN, 39v2)

şaḥīḥ: (KY, B57v7)

saḥt: (KY, B51r3)

sākī: (KY, B44r4), (KY, B48v12), (KY, B48v16), (KY, B49r4), (KY, B49r9), (KY,
B49r12), (KY, B49v4), (KY, B49v7), (KY, B49v10), (KY, B50r1), (KY, B50r8), (KY,
B50r12), (RN, 10r1)

saṭanat: (KY, B4v2)

şamed: (KY, B39v13), (KY, B39v15), (KY, B39v15), (KY, B40r7), (KY, B54r7)

sāmiʿ: (KY, B78v11)

şanem: (KY, B22v9), (KY, B33r14), (KY, B33v2), (KY, B33v5), (KY, B33v9), (KY,
B33v13), (KY, B34r1), (KY, B39v11), (KY, B39v12)

sarāy: (KY, B38v13)

sebʿīn: (KY, B12r1)

selām: (KY, B75r16)

selāmet: (KY, B40v14)

servān: (ÇN, 12)

seyrān: (ÇN, 78)

şiddīk: (KY, B10v15), (KY, B31v4), (KY, B40r13), (KY, B48r11), (KY, B74v8)

sır: (SVTM, II-56)

siccīn: (RN, 16r5)

şūfī: (RN, 21v6)

sultān: (ÇN, 5), (KY, B32r10), (KY, B41r13), (KY, B73v8)

şūret: (KY, B35v1), (KY, B38r14), (RN, 2v3), (RN, 12v4)

şūretā: (SVTM, II-93)

sübḥān: (KY, B4v3), (KY, B49r1), (KY, B74r7)

şādān: (ÇN, 33)

şāh-şeh: (KY, B31v16), (KY, B56v11), (RN, 9v2), (RN, 52v3)

şarāb: (RN, 10r1)

şart: (KY, B30v16)

şebāben: (KY, B2v2)

şehir: (RN, 44r3)

şeker: (RN, 31v3), (RN, 46r2), (RN, 46v3)

şem‘dān: (KY, B60v5), (KY, B60v11), (KY, B60v13), (KY, B64r3)

şeyḥ: (SVTM, VI-8)

şeytān: (ÇN, 9), (KY, B4v5), (KY, B36v14), (KY, B74r7)

şiddet: (KY, B53r14), (KY, B53r16), (KY, B55r9), (KY, B76v3)

şikāyet: (RN, 27r2)

şīrīn: (KY, B21v1)

şirket: (KY, B14v1)

şükṛ: (KY, B11r16)

ta‘accül: (KY, B19v8), (KY, B29v11), (KY, B40r9), (KY, B50r8)

ta‘ām: (KY, B11r8), (KY, B11r8), (KY, B11r9), (KY, B13v9), (KY, B13v9), (KY, B17r12), (KY, B18r14), (KY, B27r14), (KY, B46v3), (KY, B52r9), (KY, B53v6), (KY, B59r8), (KY, B63r7), (KY, B63r12), (KY, B65v4), (KY, B65v5), (KY, B65v6), (KY, B65v8), (KY, B65v10), (KY, B65v11), (KY, B66v5)

tā‘at: (KY, B49r7), (RN, 44v5)

tāc: (KY, B11v8), (KY, B19v12), (KY, B36r11)

ta^ʿcīl: (KY, B32r3), (KY, B48r16), (KY, B49v7), (KY, B70v3), (RN, 52r5)
tācir: (KY, B30v8), (KY, B31r2)
taḥkīk: (KY, B31r13), (KY, B48r12), (KY, B48v6), (KY, B51r12), (KY, B59v4),
 (KY, B74v8)
taḥt: (KY, B11v8), (KY, B19v12), (KY, B51r2)
taḥdīr: (KY, B32v4)
ṭama^ʿ: (RN, 8r1)
tamām-temām: (KY, B3v1), (KY, B14v8), (KY, B14v9), (KY, B14v11), (KY,
 B21v1), (KY, B23v12), (KY, B30r13), (KY, B44r16), (KY, B46r10), (KY, B49r6),
 (KY, B51r6), (KY, B51v11), (KY, B53v4), (KY, B58r7), (KY, B72r16), (RN, 40v5),
 (RN, 41v4), (SVTM, I-20)
tārīḥ: (RN, 54r4)
taṣdīk: (KY, B59r7)
ṭaylasān: (RN, 21v3)
tazī-tāzī: (KY, B52v1), (KY, B53v10), (RN, 9r3)
tecellī: (RN, 41r5)
tekebbūr: (RN, 5v6), (RN, 13r6), (RN, 17v1)
ten: (SVTM, II-103)
tercümān: (KY, B63r8)
terk: (RN, 40r6), (RN, 40v1), (RN, 40v2)
tesbīḥ: (RN, 21v4)
tevfīk: (KY, B2v13), (KY, B2v15), (KY, B78v1), (KY, B79r11)
tevekkül: (RN, 2v5)
te^ʿvīl: (KY, B14r4), (KY, B48v10), (KY, B49v6)
tevvāb: (KY, B6v3)
ṭıfıl: (KY, B41v1), (KY, B72r11)
tīz: (RN, 17r3), (RN, 19r4), (RN, 27r4), (SVTM, I-3), (SVTM, I-48), (SVTM, VIII-
 2), (SVTM, XXV-6)

tūfān: (SVTM, II-43)

‘ubūd: (KY, B40r7)

‘ūd: (KY, B35r16), (KY, B35v6), (KY, B75v13)

‘uryān: (ÇN, 19)

ümm: (KY, B68v8)

va‘de: (KY, B14v12), (KY, B72v2), (KY, B72v2), (RN, 15v4)

vefā: (RN, 12v3)

velī: (ÇN, 68), (RN, 30r2)

vezīr: (KY, B56v10), (KY, B56v12), (KY, B56v15), (KY, B57r1)

vişāl: (KY, B37r15), (KY, B45v2), (KY, B68v14)

yaķīn: (SVTM, I-41)

yāķut: (KY, B30v14)

yār: (ÇN, 13), (ÇN, 76), (KY, B25v11)

zafer: (KY, B69r8)

zāhid: (KY, B11r15)

zāhir: (KY, B3r16)

za‘īf: (KY, B3r1), (KY, B34r14), (KY, B54r16), (KY, B69r12)

zarb: (KY, B53v13)

zer: (RN, 18r1)

zerre: (RN, 10r6), (RN, 20v3)

zihi: (KY, B10v4), (KY, B37v14), (RN, 25v2), (RN, 29r5), (SVTM, XXII-9)

zīkr: (SVTM, I-39)

zindān: (ÇN, 65), (KY, B43r1), (KY, B43r9), (KY, B43v1), (KY, B50r3)

zinhār: (SVTM, II-108)

ziyān: (RN, 31v2)

zülūf: (KY, B36r1)

zūnnār: (RN, 24r2)

2.1.1.1. ÖZEL AD OLARAK İŞLETİME SOKULAN YALIN ALINTI SÖZLER

Söz konusu eserlerde ek almadan yalın biçimde özel ad olarak işleme sokulan KY’de 648 adet, SVTM’de 18 adet, RN’de 8 adet ve ÇN’de 7 adet olmak üzere 681 adet yalın özel ad tespit edilmiştir. Söz konusu sözcükler madde başı 68 adettir. Bu sözcükler arasında en yoğun geçen “yūsuf” sözcüğüdür. Bunu sırasıyla “züleyhā, ya‘kūb, ibni yemen-ibni yemin, cebrā’īl, melik reyyān, yehūdā, melik duġar, reyyān, beşir” sözcükleri takip etmektedir. Tüm metinlerde yer alan ortak yalın özel ada rastlanılmamıştır. KY’de ve RN’de yer alan ortak yalın özel adlar “yūsuf, ‘azrā‘īl” sözcükleridir. ÇN’de ve KY’de yer alan ortak yalın özel adlar “ya‘kūb, muḥammed” sözcükleridir. KY’de ve SVTM’de yer alan ortak yalın özel ad “mūsī” sözcüğüdür. RN’de ve SVTM’de yer alan ortak yalın özel ad “ādem” sözcüğüdür. KY’de en yoğun geçen yalın özel adlar sırasıyla “yūsuf, züleyhā, ya‘kūb, ibni yemen-ibni yemin, cebrā’īl, melik reyyān, yehūdā, melik duġar, reyyān, beşir” sözcükleridir. RN’de en yoğun geçen yalın özel ad “yūnus” sözcüğüdür. SVTM’de en yoğun geçen yalın özel adlar sırasıyla “veled, ādem, mūsī, nūḥ” sözcükleridir. Söz konusu özel adlar, % 98 oranla en fazla kişi, Tanrı, melek adları olarak söz dizimine girmiştir. Bunu yaklaşık % 2 oranla coġrafi adlar takip etmektedir. Söz konusu yalın alıntı sözcükler % 95 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 3 oranla SVTM, % 1 oranla RN ve % 1 oranla ÇN takip etmektedir.

2.1.1.1.1. Kişi, Tanrı, Melek Adları Olarak İşleme Sokulan Yalın Özel Adlar

Söz konusu eserlerde ek almadan yalın biçimde kişi veya melek adları olarak işleme sokulan KY’de 589 adet, SVTM’de 18 adet, RN’de 7 adet ve ÇN’de 6 adet olmak üzere 620 adet yalın alıntı özel ad tespit edilmiştir:

ādem: (RN, 2r3), (SVTM, II-47), (SVTM, II-47)

‘alī: (ÇN, 75)

allāh: (KY, B11r16)

‘ārmuḡ: (KY, B75r4), (KY, B75r8)

‘azrā’īl: (KY, B68r14), (KY, B68v1), (KY, B68v3), (KY, B68v4), (RN, 23v5)

beṣir: (KY, B15r5), (KY, B15v5), (KY, B66r1), (KY, B72v6), (KY, B73r1), (KY, B73r2), (KY, B73r2), (KY, B73r9), (KY, B73r14), (KY, B73r16)

büşrā: (KY, B15r5), (KY, B15r15)

cebrā’īl: (KY, B10v12), (KY, B10v15), (KY, B11r1), (KY, B11r1), (KY, B11r3), (KY, B11r7), (KY, B11v3), (KY, B11v11), (KY, B15r13), (KY, B23v5), (KY, B40r9), (KY, B43v12), (KY, B44v7), (KY, B45r2), (KY, B48r10), (KY, B48r11), (KY, B48r16), (KY, B51r14), (KY, B52r2), (KY, B52v15), (KY, B53r10), (KY, B55r10), (KY, B55r12), (KY, B55v4), (KY, B56v8), (KY, B57r14), (KY, B63v11), (KY, B70r9), (KY, B73v11), (KY, B73v12), (KY, B75r15), (KY, B76r14)

dāvud: (ÇN, 71)

dīne: (KY, B7r9), (KY, B7r10), (KY, B7v13), (KY, B47r14), (KY, B47v1), (KY, B69r9)

ferīd: (KY, B65r5)

ġarīb: (KY, B65r5)

ġūr: (KY, B65r1)

ḥalīl: (KY, B9r14), (KY, B20r9), (KY, B76r6)

ḥasan: (KY, B2v2)

ḥızr: (SVTM, I-21)

hūd: (SVTM, II-42)

ḥüseyin: (KY, B2v6)

ibni ishāq: (KY, B40v1)

ibni yemen-ibni yemin: (KY, B19v6), (KY, B56r13), (KY, B59r12), (KY, B59r13), (KY, B60r6), (KY, B60v4), (KY, B60v14), (KY, B61r2), (KY, B61r11), (KY, B61v4), (KY, B61v7), (KY, B62r1), (KY, B62r5), (KY, B62r15), (KY, B63r12), (KY, B63r15), (KY, B63v1), (KY, B63v6), (KY, B63v13), (KY, B63v15), (KY, B64r5), (KY, B64r10), (KY, B64r15), (KY, B64v6), (KY, B64v11), (KY, B65r10), (KY,

B65r15), (KY, B65v6), (KY, B65v9), (KY, B68r4), (KY, B69r1), (KY, B69v10), (KY, B70v4), (KY, B70v6)

ibrāhīm: (KY, B75r6)

ibrāhīm edhem: (RN, 27r5)

ibrāhīm ḥalīl: (KY, B9r12), (KY, B20r9)

ibrāhīm ma‘rūf ḥalīl: (KY, B69r15)

ishāk: (KY, B8r12), (KY, B19v7), (KY, B75r9), (KY, B76r6)

‘isī: (SVTM, II-31)

isrā’īl: (KY, B6r6), (KY, B47v15), (KY, B48r8), (KY, B63v11), (KY, B68r15), (KY, B70r11), (KY, B70r13), (KY, B73r15), (KY, B75v16)

isrā’īl’ullāh: (KY, B69r11)

kanzafer: (KY, B28r10), (KY, B28v11), (KY, B29r13), (KY, B29v1), (KY, B29v3), (KY, B31v14), (KY, B35v15), (KY, B55v11)

karğa ibni ṭālūt: (KY, B25v1), (KY, B26r9)

mamile: (KY, B67r9), (KY, B67r12)

melik bin duğar: (KY, B14r3)

melik duğar: (KY, B14v3), (KY, B14v11), (KY, B14v15), (KY, B15r1), (KY, B15v5), (KY, B16r1), (KY, B18v4), (KY, B20v15), (KY, B21r3), (KY, B21r9), (KY, B21r16), (KY, B23r5), (KY, B23r7), (KY, B24r4), (KY, B24v10), (KY, B25r10), (KY, B31r4)

melik reyyān: (KY, B43r12), (KY, B43r16), (KY, B43v9), (KY, B43v9), (KY, B43v10), (KY, B44r16), (KY, B48v2), (KY, B49r14), (KY, B49v4), (KY, B49v8), (KY, B49v11), (KY, B49v16), (KY, B50r11), (KY, B50r12), (KY, B50r16), (KY, B50v9), (KY, B51r3), (KY, B51r8), (KY, B51r10), (KY, B75r2), (KY, B76v4), (KY, B76v5), (KY, B76v7), (KY, B77v3), (KY, B77v8), (KY, B77v11)

melik-zāde ṭaymus: (KY, B26r16)

merhā: (KY, B77v16)

meşālim: (KY, B56r4), (KY, B57v3), (KY, B57v11), (KY, B63v5), (KY, B63v9), (KY, B63v14), (KY, B64r1), (KY, B64r7)

muḥammed: (ÇN, 77), (KY, B3v9), (KY, B3v13), (KY, B3v15), (KY, B4r1)

mūsī: (KY, B77v16), (KY, B78r2), (SVTM, II-130), (SVTM, II-132)

mūsī bni ‘imrān: (ÇN, 73)

mūsī kelīm: (KY, B77v13), (KY, B77v14), (KY, B78r1), (KY, B78r6)

muṣṭafā: (SVTM, II-32)

muṣṭafī: (KY, B1v7)

nūḥ: (SVTM, II-46), (SVTM, II-47)

rāḥil: (KY, B66r12)

rāvil: (KY, B7v10), (KY, B7v12), (KY, B57r11), (KY, B15v11), (KY, B62r14), (KY, B62r15), (KY, B62v14)

reyyān: (KY, B44r9), (KY, B48v4), (KY, B49r10), (KY, B50r2), (KY, B50v16), (KY, B51r15), (KY, B74v8), (KY, B74v10), (KY, B74v14), (KY, B74v16), (KY, B75r4), (KY, B76v15), (KY, B77r1), (KY, B77r2), (KY, B77v9)

sāra: (KY, B76r6)

süleymān: (ÇN, 71), (ÇN, 72)

şem‘ün: (KY, B8r14), (KY, B8r16), (KY, B17v1), (KY, B57r7), (KY, B59v1), (KY, B60r6), (KY, B69r4), (KY, B69r10)

ṭaymus-ṭaymus ibni tālus: (KY, B28r2), (KY, B28r14)

ümmü rāḥil: (KY, B19r7)

veled: (SVTM, VIII-7), (SVTM, XII-7), (SVTM, XVI-9), (SVTM, XVII-9), (SVTM, XXIII-9), (SVTM, XXIV-9), (SVTM, XXV-7), (SVTM, XXVIII-11)

ya‘kūb: (ÇN, 74), (KY, B4r10), (KY, B5v10), (KY, B5v12), (KY, B5v16), (KY, B6v16), (KY, B7r2), (KY, B9v1), (KY, B11v16), (KY, B12r2), (KY, B12r4), (KY, B12r10), (KY, B12v6), (KY, B13r2), (KY, B26v8), (KY, B45r13), (KY, B47v7), (KY, B48r1), (KY, B60r1), (KY, B60r11), (KY, B60v1), (KY, B61r2), (KY, B63v11), (KY, B68r7), (KY, B68r9), (KY, B68v3), (KY, B68v5), (KY, B68v13), (KY, B70v3), (KY, B71v6), (KY, B73v1), (KY, B73v9), (KY, B73v13), (KY, B73v15), (KY, B74v4),

(KY, B74v5), (KY, B74v11), (KY, B74v14), (KY, B74v15), (KY, B75r10), (KY, B75v3), (KY, B75v7), (KY, B75v11), (KY, B75v14), (KY, B76r6)

yehūdā: (KY, B9r4), (KY, B9r6), (KY, B9v4), (KY, B10r4), (KY, B13v16), (KY, B16r9), (KY, B56v1), (KY, B57r9), (KY, B62r11), (KY, B62r13), (KY, B67r3), (KY, B67r10), (KY, B67r13), (KY, B67v1), (KY, B68r2), (KY, B69r1), (KY, B69r4), (KY, B71r14)

yūnus: (RN, 10v4), (RN, 19v2), (RN, 30v3), (RN, 43r3)

yūsuf: (KY, B3v2), (KY, B3v9), (KY, B4v16), (KY, B5r6), (KY, B5v6), (KY, B6r4), (KY, B7v2), (KY, B8r3), (KY, B8r4), (KY, B8r15), (KY, B8r16), (KY, B8v2), (KY, B10r6), (KY, B10r13), (KY, B10v1), (KY, B10v7), (KY, B11r4), (KY, B11r8), (KY, B11r13), (KY, B11r14), (KY, B11v1), (KY, B11v2), (KY, B11v10), (KY, B11v12), (KY, B12r9), (KY, B12r13), (KY, B12v3), (KY, B15r6), (KY, B15r9), (KY, B15r11), (KY, B16r2), (KY, B16r3), (KY, B16r8), (KY, B16v11), (KY, B17r7), (KY, B17v5), (KY, B18r1), (KY, B18v11), (KY, B19v11), (KY, B20r5), (KY, B21v10), (KY, B22r15), (KY, B22v4), (KY, B22v5), (KY, B22v11), (KY, B23r1), (KY, B23r5), (KY, B23r6), (KY, B23r12), (KY, B23r12), (KY, B23r13), (KY, B23v2), (KY, B23v6), (KY, B23v13), (KY, B23v15), (KY, B24r2), (KY, B24r5), (KY, B24r7), (KY, B24r10), (KY, B24v8), (KY, B25r11), (KY, B26r1), (KY, B26r10), (KY, B26v8), (KY, B27r5), (KY, B27v2), (KY, B29v5), (KY, B29v16), (KY, B31r8), (KY, B31r10), (KY, B31v2), (KY, B31v10), (KY, B31v16), (KY, B32r10), (KY, B32r16), (KY, B32v14), (KY, B33r7), (KY, B33r11), (KY, B33r11), (KY, B33v3), (KY, B33v6), (KY, B33v7), (KY, B33v10), (KY, B33v13), (KY, B36r7), (KY, B36r13), (KY, B36v4), (KY, B36v5), (KY, B36v13), (KY, B37r3), (KY, B37r9), (KY, B37v1), (KY, B38r4), (KY, B38r5), (KY, B38r9), (KY, B38v13), (KY, B38v15), (KY, B39r1), (KY, B39r10), (KY, B39r14), (KY, B39v7), (KY, B39v9), (KY, B40r5), (KY, B40v13), (KY, B40v16), (KY, B41r7), (KY, B41r9), (KY, B41r13), (KY, B41v8), (KY, B42v1), (KY, B42v2), (KY, B42v16), (KY, B43r6), (KY, B43r8), (KY, B43v5), (KY, B44r3), (KY, B44r8), (KY, B44r13), (KY, B44v2), (KY, B44v12), (KY, B44v16), (KY,

B45r7), (KY, B45r8), (KY, B45r10), (KY, B45r16), (KY, B45v1), (KY, B45v13), (KY, B46r1), (KY, B46r5), (KY, B46r6), (KY, B46r9), (KY, B46v6), (KY, B46v7), (KY, B46v11), (KY, B46v12), (KY, B47r3), (KY, B48r14), (KY, B49v10), (KY, B49v11), (KY, B49v12), (KY, B50r1), (KY, B50r10), (KY, B50r15), (KY, B50v12), (KY, B51r9), (KY, B51r16), (KY, B51v14), (KY, B52r12), (KY, B52v12), (KY, B53r2), (KY, B53r5), (KY, B53r11), (KY, B53v7), (KY, B53v12), (KY, B54r6), (KY, B54r10), (KY, B54r11), (KY, B54r13), (KY, B54r14), (KY, B54v8), (KY, B54v14), (KY, B55r2), (KY, B55r6), (KY, B55r8), (KY, B55v9), (KY, B55v12), (KY, B56v9), (KY, B56v14), (KY, B56v16), (KY, B57r13), (KY, B58r5), (KY, B58r11), (KY, B58v1), (KY, B58v3), (KY, B58v9), (KY, B58v15), (KY, B59r3), (KY, B59r11), (KY, B59v2), (KY, B60v9), (KY, B60v15), (KY, B61r9), (KY, B61r13), (KY, B61r15), (KY, B61v2), (KY, B61v3), (KY, B61v5), (KY, B61v13), (KY, B62v4), (KY, B63r13), (KY, B63v1), (KY, B63v3), (KY, B63v16), (KY, B64r8), (KY, B64r14), (KY, B64v1), (KY, B64v5), (KY, B64v9), (KY, B65r9), (KY, B65r11), (KY, B65v3), (KY, B65v7), (KY, B65v9), (KY, B65v16), (KY, B66r7), (KY, B66v2), (KY, B66v5), (KY, B66v7), (KY, B66v15), (KY, B67r7), (KY, B67v7), (KY, B67v9), (KY, B67v11), (KY, B70r5), (KY, B70r10), (KY, B70r11), (KY, B70v8), (KY, B70v9), (KY, B70v13), (KY, B71r3), (KY, B71r5), (KY, B71r7), (KY, B71r9), (KY, B71r11), (KY, B71v12), (KY, B71v13), (KY, B71v17), (KY, B72r5), (KY, B72r7), (KY, B72r11), (KY, B72v3), (KY, B72v5), (KY, B73v2), (KY, B73v3), (KY, B74r7), (KY, B74r10), (KY, B74r14), (KY, B74v10), (KY, B75r3), (KY, B75v3), (KY, B76r8), (KY, B76r14), (KY, B76v3), (KY, B76v7), (KY, B76v16), (KY, B76v16), (KY, B77r9), (RN, 29r6)

züleyhā: (KY, B26v5), (KY, B26v6), (KY, B26v9), (KY, B26v10), (KY, B26v14), (KY, B27r4), (KY, B27r6), (KY, B27r7), (KY, B27r10), (KY, B27v2), (KY, B27v6), (KY, B27v15), (KY, B28v1), (KY, B28v7), (KY, B28v16), (KY, B29r12), (KY, B29r14), (KY, B29v2), (KY, B29v3), (KY, B30r1), (KY, B30r4), (KY, B32v10), (KY, B32v12), (KY, B32v16), (KY, B33r4), (KY, B33r6), (KY, B33v4), (KY, B33v6),

(KY, B33v8), (KY, B33v12), (KY, B34r1), (KY, B34r8), (KY, B34r11), (KY, B34r15), (KY, B34v1), (KY, B34v9), (KY, B35v11), (KY, B36r1), (KY, B36r9), (KY, B36r15), (KY, B36v3), (KY, B36v5), (KY, B36v15), (KY, B37r1), (KY, B37r5), (KY, B37r13), (KY, B38r9), (KY, B38v9), (KY, B38v15), (KY, B39r3), (KY, B39r5), (KY, B39r10), (KY, B39v1), (KY, B39v3), (KY, B39v8), (KY, B39v9), (KY, B40r1), (KY, B40v8), (KY, B40v8), (KY, B40v14), (KY, B40v15), (KY, B41r1), (KY, B41r3), (KY, B41r5), (KY, B42r6), (KY, B42r10), (KY, B42r12), (KY, B42v8), (KY, B42v14), (KY, B43r10), (KY, B43v2), (KY, B50r13), (KY, B50r15), (KY, B53r1), (KY, B53v6), (KY, B53v11), (KY, B53v12), (KY, B53v14), (KY, B53v16), (KY, B54r8), (KY, B54r11), (KY, B54r16), (KY, B54v10), (KY, B54v12), (KY, B54v16), (KY, B55r6), (KY, B55r9), (KY, B55r13), (KY, B55r15), (KY, B55r16), (KY, B55v10), (KY, B55v14), (KY, B56r1), (KY, B74r11), (KY, B74r12), (KY, B74r14), (KY, B74r15), (KY, B74v2), (KY, B77r10)

2.1.1.1.2. Coğrafi Ad Olarak İşletime Sokulan Yalın Özel Adlar

Söz konusu eserlerde ek almadan yalın biçimde coğrafi ad olarak işletime sokulan yalnızca KY’de 9 adet yalın alıntı özel ad tespit edilmiştir:

‘amūd: (KY, B4r6)

ferruh: (KY, B4r8)

ķābus: (KY, B4r5)

meyyān: (KY, B4r3)

muķīş: (KY, B4r6)

reyyān: (KY, B4r4)

şābit: (KY, B4r5)

şāriķ: (KY, B4r7)

ķarīķ: (KY, B4r3)

2.1.1.1.3. Nesne Adı Olarak İşletime Sokulan Yalın Özel Adlar

Söz konusu eserlerde ek almadan yalın biçimde nesne adı olarak işleme sokulan yalnızca KY’de 1 adet yalın alıntı özel ad tespit edilmiştir:

zülfeḳār: (KY, B4r4)

2.1.2. EKLER ARACILIĞIYLA İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde ekler aracılığıyla işleme sokulan KY’de 1418 adet, RN’de 277 adet, SVTM’de 129 adet, ÇN’de 33 adet olmak üzere 1857 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. Ekler aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözcükler % 76 oranla en fazla KY’de, yaklaşık % 2 oranla en az ÇN’de yer almaktadır. Söz konusu sözcüklerin 1589 adeti çekim ekleri, 234 adeti yapım ekleri ve 34 adeti yapım eki+çekim eki aracılığıyla işleme sokulmuştur. Bu bağlamda eklerle işleme sokulan alıntı sözlerde Türkçeleştirici unsur olarak yaklaşık % 86 oranla en fazla çekim eklerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Bunu yaklaşık % 13 oranla yapım ekleri, % 1 oranla yapım eki+çekim eki takip etmektedir. Çekim eki ile Türkçe işleme sokulan alıntı sözcüklerin en fazla yönelme durumu eki ile tümleç kurarak söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Yapım eki ile Türkçe işleme sokulan alıntı sözcüklerin en fazla +lı / +IU eki ile söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Yapım ekleri ve çekim ekleri aracılığıyla Türkçe işleme sokulan alıntı sözcüklerin en fazla isimden isim yapım eki+yönelme durumu eki ile söz dizimine girdiği tespit edilmiştir.

2.1.2.1. ÇEKİM EKLERİ ARACILIĞIYLA İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde çekim ekleri aracılığıyla işleme sokulan KY’de 1209 adet, RN’de 230 adet, SVTM’de 117 adet ve ÇN’de 33 adet olmak üzere 1589 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. Bu sözcüklerin 1367 adeti durum ekleri ile 222 adeti çokluk

eki ve çokluk eki+çekim ekleri aracılığıyla işleme sokulmuştur. Çekim ekleri ile Türkçeleştirilen alıntı sözlerin % 86 oranla en fazla durum ekleri ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir.

Söz konusu metinlerde çokluk eki ile işleme sokulan KY'de 167 adet, RN'de 26 adet, SVTM'de 24 adet ve ÇN'de 5 adet olmak üzere 222 adet sözcük tespit edilmiştir. Bu sözcüklerin 113 adeti çokluk eki, 28 adeti çokluk eki+iyelik eki, 19 adeti çokluk eki+belirtme durumu eki, 19 adeti çokluk eki+yönelme durumu eki, 12 adeti çokluk eki+ayrılma durumu eki, 11 adeti çokluk eki+iyelik eki+belirtme durumu eki, 9 adeti çokluk eki+bulunma durumu eki, 7 adeti çokluk eki+ilgi eki, 2 adeti çokluk eki+iyelik eki+ayrılma durumu eki, 1 adeti çokluk eki+bildirme eki ve 1 adeti çokluk eki+iyelik eki+ilgi eki ile işleme sokulmuştur. Çokluk eki ile işleme sokulan alıntı sözcükler arasında üç ekten fazla genişletilen bir örneğe rastlanılmamıştır. Çokluk eki ve çokluk eki+çekim ekleri aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözcükler 64 adet özne, 43 adet özne unsuru, 36 adet nesne unsuru, 30 adet tümleç, 20 adet tümleç unsuru, 19 adet nesne, 5 adet yüklem unsuru, 4 adet cümle dışı öge ve 1 adet yüklem göreviyle söz dizimine girmiştir. Bu bağlamda, çokluk ekleri ile işleme sokulan alıntı sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisinde yaklaşık % 29 oranla en fazla özne göreviyle yer aldığı tespit edilmiştir.

Söz konusu metinlerde KY'de 1042, RN'de 204, SVTM'de 93 ve ÇN'de 28 adet olmak üzere 1367 adet durum ekleri ile işleme sokulan alıntı sözcük tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin 555 adeti yönelme durumu eki, 385 adeti belirtme durumu eki, 263 adeti ayrılma durumu eki, 80 adeti bulunma durumu eki, 73 adeti eksiz belirtme, 4 adeti bulunma eki+aitlik eki, 2 adeti araç durumu eki, 2 adeti bulunma durumu eki+bildirme eki, 2 adeti ayrılma durumu eki+bildirme eki, ve 1 adeti sınırlama hali eki ile işleme sokulmuştur. Durum ekleri aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözcükler 533 adet tümleç, 314 adet tümleç unsuru, 238 adet nesne, 224 adet nesne unsuru, 29 adet yüklem unsuru, 26 adet özne unsuru ve 3 adet yüklem göreviyle söz dizimine girmiştir. Bu bağlamda, durum ekleri ile işleme sokulan alıntı sözcüklerin Türk

cümle yapısı içerisinde yaklaşık % 39 oranla en fazla tümleş göreviyle yer aldığı tespit edilmiştir.

Çekim ekleri aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözcükler ise Türk cümle yapısı içerisinde 563 adet tümleş, 334 adet tümleş unsuru, 260 adet nesne unsuru, 257 adet nesne, 69 adet özne unsuru, 64 adet özne, 34 adet yüklem unsuru, 4 adet cümle dışı öge ve 4 adet yüklem göreviyle yer almıştır. Söz konusu sözcükler % 35 oranla en fazla tümleş göreviyle söz dizimine girmiştir. Bunu yaklaşık % 21 oranla tümleş unsuru, % 16 oranla nesne unsuru, % 16 oranla nesne, % 4 oranla özne unsuru, % 4 oranla özne takip etmektedir. Söz konusu sözcükler en az cümle dışı öge ve yüklem göreviyle işleme sokulmuştur.

2.1.2.1.1. Çokluk Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde, +IAr çokluk eki ile işleme sokulmuş 113 sözcük tespit edilmiştir. Tüm metinlerde çokluk eki ile işleme sokulmuş sözcüklere rastlanılmıştır. KY’de 83, RN’de 15, SVTM’de 12, ÇN’de 3 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. Çokluk eki ile işleme sokulan sözcükler yaklaşık % 74 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu % 13 oranla RN, % 10 oranla SVTM ve yaklaşık % 3 oranla ÇN takip etmektedir. Arapça -ât çokluk eki ile işleme sokulan sözcük sayısı azdır. Bu sözcük örnekleri şunlardır: “‘araşāt, hācāt, mu‘cizāt, mü’mīnāt, şifāt, t̤ā‘āt, zulmāt”. Tek bir örnekte -āt Arapça çokluk eki üzerinde +lar Türkçe çokluk ekine rastlanılmıştır. “hāşerāt+lar” sözcüğünde Türkçenin Arapça çokluk eki olan -āt ekini gramer unsuru olarak işletmediği, söz konusu sözcüğü yalın biçimde algılayıp işleme soktuğu görülmektedir. Arapça çokluk ismi türeten ef‘āl kalıbından türetilmiş sözcüklere de rastlanılmıştır. Bu sözcüklere şu örnekler verilebilir: ebdān, elvān, erkān, evlād, ezmān”. Farsça -ān /-gān çokluk eki ile işleme sokulan sözcük sayısı azdır. Bu sözcüklere şu örnekler verilebilir: “hezārān, hūbān, merdān, reygān, t̤abībān”. Söz konusu örneklere bakıldığında Türkçenin çokluk gramer unsuru bağlamında Arapça ve Farsçadan etkilenmediğini söyleyebiliriz. Alıntı sözcüklerin yoğun biçimde +IAr eki ile işleme sokulması bu görüşün ispatı olarak düşünülebilir.

Çokluk eki ile işleme sokulan sözcükler 40 adet özne, 34 adet özne unsuru, 15 adet nesne unsuru, 11 adet tümleç unsuru, 5 adet yüklem unsuru, 4 adet cümle dışı öge ve 4 adet nesne göreviyle söz dizimine girmiştir. Çokluk eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 35 oranla en fazla özne, en az cümle dışı öge ve nesne göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Cümle dışı öge olarak işleme sokulmuştur:

bī-çāre: bī-çāre+ler (KY, B10v7)

bī-çāreler ümīdüm raḥīm mennān (KY, B10v7)

cān: cān+lar [cānı] (SVTM, XIX-6)

kim sini bir bilmeye **cānlar cānı**

müsūlmān: müsūlmān+lar (SVTM, XII-1), **müslümān+lar** (SVTM, XII-2)

müsūlmānlar nedür bu, kim baña geldi baña geldi (SVTM, XII-1)

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

mağfiret: mağfiret+ler (KY, B2v11)

rahmetindin **mağfiretler** umanmayun mu (KY, B2v11)

münakkaş: münakkaş+lar (KY, B12v8)

üstüne **münakkaşlar** kılsam men (KY, B12v8)

naşīhat: naşīhat+lar (KY, B55r8)

züleyhāya **naşīhatlar** üküş vèrdi (KY, B55r8)

sa‘ādet: sa‘ādet+ler (RN, 30r6)

ķamu yerden **sa‘ādetler** getürür (RN, 30r6)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘arab: [benī] ‘arab+lar (KY, B46v9)

aygıl **benī ‘arablar** rüsvāy men (KY, B46v9)

binā: binā+lar (KY, B35r1), (KY, B62v4)

yūsuf buyurdi **binālar ḥāzır kelsün** (KY, B62v4)

cūḥūd: cūḥūd+lar (KY, B78r13)

resül aydur yā cūhūdlar oturuḡlar (KY, B78r13)

ḡāc: [altun] ḡāc+lar (KY, B27v13)

ketürmişler telim māl altun ḡāclar (KY, B27v13)

ḡāş: ḡāş+lar (KY, B71r16)

biz ḡāşlar biz şerīfler dērsiz ēmdi (KY, B71r16)

kāfir: kāfir+ler [koḡşısı] (KY, B76v10)

kāfirler koḡşısı olmayaven (KY, B76v10)

ḡandil: [güherden] ḡandil+ler (KY, B35r15)

güherden ḡandiller yandursunlar (KY, B35r15)

mes'ele: [telim türöl] mes'ele+ler (KY, B78r10)

telim türöl mes'eleler sorarlar ēmdi (KY, B78r10)

naḡş: [tümen dürlü] naḡş+lar (KY, B35r13)

tümen dürlü naḡşlar bezesünler (KY, B35r13)

ni'met: [bu] ni'met+ler (KY, B44v12)

yūsuf aydur bu ni'metler ol teḡrimden (KY, B44v12)

şānī': şānī'+ler (KY, B35v13)

hatun aydur şānī'ler ḡāzır kelsün (KY, B35v13)

şerīf: şerīf+ler (KY, B58v9), (KY, B71r16)

yūsuf aydur yā şerīfler ne dēyür siz (KY, B58v9)

şiddet: [telim dürlü] şiddet+ler (KY, B53r9)

telim dürlü şiddetler dartdı ēmdi (KY, B53r9)

Özne olarak işleme sokulmuştur:

bahādur: bahādur+lar (RN, 7v3)

bahādurlar demür yürekli erler (RN, 7v3)

baḡīl: baḡīl+ler (RN, 39v5)

baḡīller it gibi çep-çevre ülüşdi (RN, 39v5)

cömerd: cömerd+ler (RN, 43r2)

cömerdler duydu bunda ol zevāli (RN, 43r2)

düşmen: düşmen+ler (KY, B52v10)

heybetinden **düşmenler** titreşürler (KY, B52v10)

ferište+ler (KY, B30v6), (KY, B64r12), (KY, B72r3), (KY, B75v8), (KY, B75v11),
(KY, B75v13), (KY, B75v15), (KY, B76r3), (KY, B76r5)

ferişteler anda kim hâzır idi (KY, B30v6)

hâl: hâl+ler (KY, B29v4)

hâller döndi telim yıl ‘ömr keçdi (KY, B29v4)

halâyık: halâyık+lar (KY, B77v2), (SVTM, XII-6)

halâyıklar darlık telim dartar êmdi (KY, B77v2),

halâyıklar cânı seçüñ bu dünyādan berü kaçuñ (SVTM, XII-6)

harāmī: harāmī+ler (RN, 11r3)

harāmīler hemān yollarda kaldı (RN, 11r3)

hāricī: hāricī+ler (RN, 44r1), (RN, 44r2)

gerek **hāricīler** sürile şardan (RN, 44r1)

hased: hased+ler (KY, B11v9)

hasedler hıdmetine keldeçidür (KY, B11v9)

hūr: hūr+lar (KY, B36r12)

hemān-dem firdevs içre **hūrlar** kēzer (KY, B36r12)

ma’sūm: ma’sūm+lar (ÇN, 50)

ki **ma’sūmlar** kırılmışdur vebādan (ÇN, 50)

mu’abbir: mu’abbir+ler (KY, B48v3), (KY, B48v10)

mu’abbirler bu düş içre kaldı hayrān (KY, B48v3)

müdde’ī: müdde’ī+ler (KY, B51r6)

müdde’īler da’vālaşı aña kelür (KY, B51r6)

münādī: münādī+ler (KY, B25r12), (KY, B29v6), (KY, B30r10)

münādīler ulu ünün çağırdılar (KY, B30r10)

nakḳāş: nakḳāş+lar (KY, B35v15)

üstādlar **nakḳāşlar** cemi’ oldı (KY, B35v15)

peygamber: **peygamber+ler** (KY, B69v11), (KY, B70v2), (KY, B74r14), (KY, B74v6)

peygamberler yüksek sarāya kirmez emdi (KY, B74r14)

şadef: **şadef+ler** (RN, 18r1)

şadefler dūr ʔoludur zer muḥāl mi (RN, 18r1)

selāṭīn: **selāṭīn+ler** (ÇN, 51)

selāṭīnler zebūn olur ecelden (ÇN, 51)

sipāhī: **sipāhī+ler** (RN, 9v2)

sipāhīler kamu ʔapuya durdı (RN, 9v2)

ṭabīb: **ṭabīb+ler** (KY, B27r15), (KY, B34v7)

ṭabībler ol derde dermān olmaz (KY, B34v7)

tōhmet: **tōhmet+ler** (KY, B11v5)

andan sonra **tōhmetler** köp boldaṭı (KY, B11v5)

üstād: **üstād+lar** (KY, B35v15)

üstādlar naḳḳāşlar cemi‘ oldı (KY, B35v15)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘avrat: [ol] ‘avrat+lar (KY, B42r11), (KY, B42r16), (KY, B42v5)

ol ‘avratlar dere keṭüp oturur emdi (KY, B42r11)

cān: [ṭoḡru] **cān+lar** (RN, 52v4), [öküş] **cān+lar** (SVTM, II-59)

‘āşıḳdur ṭoḡrulıḡa **ṭoḡru cānlar** (RN, 52v4)

kim ‘ivaz vère **öküş cānlar** saña (SVTM, II-59)

cüḥūd: [cümle] **cüḥūd+lar** (KY, B78r9)

bir kün **cümle cüḥūdlar** mecmū‘ oldı (KY, B78r9)

dermānde: **dermānde+ler** [dest-gīri] (KY, B10v11)

dermāndeler dest-gīri melik raḥmān (KY, B10v11)

evliyā: **evliyā+lar** [yulduzı] (SVTM, II-25)

ol güneşdür **evliyālar yulduzı** (SVTM, II-25)

ferah: **ferah+lar** (RN, 9v6)

ferahlar u ḳadeḥler ellerinde (RN, 9v6)

ferište: [bir neçe] **ferište+ler** (KY, B14v13), **ferište+ler** (KY, B22r5), (KY, B30r8)

bir neçe ferişteler kelmişdi (KY, B14v13)

ḥarīf: **ḥarīf+ler** [cümlesi] (RN, 9v5)

ḥarīfler cümlesi ṭā‘āta meşğul (RN, 9v5)

ḥāş-ḥāşş: [ol] **ḥāş+lar** (SVTM, II-144), [bu cümle] **ḥāşş+lar** (RN, 13r2)

bini ol ḥāşlar bile kim ben nevem (SVTM, II-144)

bu cümle ḥāşşlar gönülde birdür (RN, 13r2)

ḥaşerāt: **ḥaşerāt+lar** (KY, B9v14)

telim türlü ḥaşerātlar anda emdi (KY, B9v14)

ḳadeḥ: **ḳadeḥ+ler** (RN, 9v6)

ferahlar u ḳadeḥler ellerinde (RN, 9v6)

melik: **melik+ler** [meliki] (KY, B44v6)

melikler meliki ḳādir dayyān (KY, B44v6)

müfessir: [ba‘zı] **müfessir+ler** (KY, B40r15)

ba‘zı müfessirler aydur oldur bürhān (KY, B40r15)

ni‘met: [mülevven] **ni‘met+ler** (KY, B49v15)

mülevven ni‘metler artar emdi (KY, B49v15)

peğamber-peygamber: **peğamber+ler** [ėti] (KY, B13v7), **peygamber+ler** [ėti] (KY,

B13v3), **peygamber+ler** [du‘āsı] (KY, B46v16)

peğamberler ėti bizge ḥarām emdi (KY, B13v7)

rāḥat: [bu] **rāḥat+lar** (KY, B44v12)

bu rāḥatlar ḳamusu ol sübhānımdan (KY, B44v12)

rāvī: [bir neçe] **rāvī+ler** (KY, B66v5)

bir neçe rāvīler eyle aymış (KY, B66v5)

şādık: **şādık+lar** (KY, B36v9)

hem şādıklar hem şiddīklar aña degdi (KY, B36v9)

şālih: **şālih+ler** [bitikleri] (KY, B70r5)

şālihler bitikleri aña keke (KY, B70r5)

şiddîk: şiddîk+lar (KY, B36v9)

hem şādıklar hem şiddîklar anja degdi (KY, B36v9)

sır: [bu] sır+lar (SVTM, II-55)

ol kulağ kanı ki **bu sırlar** sığa (SVTM, II-55)

sultān: [telim] sultān+lar (KY, B28r4)

telim sultānlar diler hergiz varmaz (KY, B28r4)

sünnet: [bu] sünnet+ler (ÇN, 77)

bu sünnetler anuñdur āyīn erkān (ÇN, 77)

şiddet: [ol] şiddet+ler (KY, B53r11)

yā yūsuf **ol şiddetler** nēden idi (KY, B53r11)

tekebbür: tekebbür+ler [yeri] (RN, 16r4)

tekebbürler yeri siccīn içinde (RN, 16r4)

üstād: üstād+lar [cümlesi] (KY, B35v16)

üstādlar cümlesi anda ėmdi (KY, B35v16)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

cān: [karañu] cān+lar (SVTM, II-87)

karañu cānlar üzerne nūr saçar (SVTM, II-87)

ferişte: ferişte+ler (KY, B22r11)

ferişter bildürürse bilüp anlar (KY, B22r11)

harf: harf+ler (SVTM, II-114)

yüz olursa **harfler** bir söz olur (SVTM, II-114)

hūrī: hūrī+ler[le] (SVTM, II-66), (SVTM, II-151)

hūrīlerle anda içe siz süçi (SVTM, II-151)

ken‘ān: ken‘ān+lar (KY, B58r6)

ken‘ānlar kelsün dēp aytur ėmdi (KY, B58r6)

mazlūm: mazlūm+lar [duāsı] (KY, B69v16)

mazlūmlar duāsından kórkuñ ėmdi (KY, B69v16)

mertebe: mertebeler [atı] (KY, B50r6)

mertebeler atına bindürelüm (KY, B50r6)

mu‘abbir: mu‘abbir+ler [hāṭır] (KY, B49v5)

mu‘abbirler hāṭırından çıkmış idi (KY, B49v5)

peygamber: peygamber+ler [güzīdesi] (KY, B1v5)

peygamberler güzīdesi ol aḥmede (KY, B1v5)

şıfat: [bu] şıfat+lar (KY, B25v5)

bu şıfatlar birle kim hāzır keldi (KY, B25v5)

Yüklem unsuru olarak işleme sokulmuştur:

ğarīb: ğarīb+ler [zelīli] (KY, B46v9)

maḥzūnlar ğarībler zelīliven (KY, B46v9)

maḥzūn: maḥzūn+lar (KY, B46v9)

maḥzūnlar ğarībler zelīliven (KY, B46v9)

mecrūḥ: mecrūḥ+lar [beşiri] (KY, B46v10)

mecrūḥlar ṭālibler beşiriven (KY, B46v10)

tāc: [altun] tāc+lar (KY, B27v12)

her birinū başında altun tāclar (KY, B27v12)

ṭālib: ṭālib+ler (KY, B46v10)

mecrūḥlar ṭālibler beşiriven (KY, B46v10)

2.1.2.1.1.1. Çokluk Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 12 adet sözcüğün çokluk eki ve ayrılma durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de 11 adet ve RN’de 1 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. ÇN’de ve SVTM’de bu yapıda bir sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 92 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu % 8 oranla RN takip etmektedir. Bu sözcükler 7 adet tümleş, 2 adet isim tamlamasının tamlayanı olarak özne unsuru, 2 adet nesne unsuru ve 1 adet tümleş unsuru görevleriyle söz dizimine girmiştir. Çokluk eki ve ayrılma durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 58 oranla en fazla tümleş, en az tümleş unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

İsim tamlamasının tamlayanı olarak özne unsuru görevinde işleme sokulmuştur:

hikmet: hikmet+ler+den (KY, B3r15)

kışşalardan hikmetlerden körklüregi (KY, B3r15)

kışşa: kışşa+lar+dan (KY, B3r15)

kışşalardan hikmetlerden körklüregi (KY, B3r15)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

keyd: keyd+ler+den (KY, B36v6)

keydlerden sakla beni dëyür emdi (KY, B36v6)

miñnet: miñnet+ler+den (KY, B44v13)

miñnetlerden ol kırtardı dëyür emdi (KY, B44v13)

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

hazne: hazne+ler+[den] (RN, 45v5)

dür ü gevher alasin **haznelerden** (RN, 45v5)

mañbüs: mañbüs+lar+dan (KY, B46v10)

mañbüslardan haberim vergil emdi (KY, B46v10)

miñnet: miñnet+ler+den (KY, B14v1), (KY, B36v12), (KY, B46v16)

hıç korukma **miñnetlerden** necât olduñ (KY, B36v12)

şiddet: şiddet+ler+den (KY, B11v7), (KY, B48r12)

andan sonra **şiddetlerden** ben kırtaram (KY, B11v7)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

zālim: zālim+ler+din (KY, B20r6)

zālimlerdin kırtulmağa ne kılayın (KY, B20r6)

2.1.2.1.1.2. Çokluk Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 19 adet sözcüğün çokluk eki ve belirtme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de 13, SVTM’de 5 ve RN’de 1 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. ÇN’de bu yapıda bir sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler % 68 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 9 adet nesne, 8 adet nesne unsuru, 1 adet özne unsuru ve 1 adet tümleç unsuru görevleriyle söz

dizimine girmiştir. Çokluk eki ve belirtme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 47 oranla en fazla nesne, en az özne unsuru ve tümleç unsuru görevleriyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

‘aşık: **‘aşık+lar+ı** (SVTM, XII-4)

‘aşıklar seçer idüñ kâlanın yuldurum çaldı (SVTM, XII-4)

dost: **dost+lar+ı** (KY, B40v4)

dostları şād düşmeni kör kılam emdi (KY, B40v4)

hasret: **hasret+ler+i** (KY, B68v15), (KY, B40v4)

hasretleri hasretine ol kavşurur (KY, B68v15)

kâfir: **kâfir+ler+i** (KY, B78r7)

kâfirleri islâm tapa kıldı da‘vet (KY, B78r7)

maḥzûn: **maḥzûn+lar+ı** (KY, B53r12), (KY, B68v16)

maḥzûnları dar kuyuya indürmegil (KY, B53r12)

mü’min: **mü’min+ler+i** (KY, B76v11)

yūsuf nebī **mü’minleri** cümle dērdi (KY, B76v11)

sır: **sır+lar+ı** (SVTM, II-97)

Türkçe bilseydüm aydaydum¹⁷ ben size **sırları**, kim teñriden degdi bize (SVTM, II-97)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘avrat: **[elin kesen] ‘avrat+lar+ı** (KY, B50r10), (KY, B50r13)

elin kesen ‘avratları cümle dergil (KY, B50r10)

‘azîz: **[şabırsız] ‘azîz+ler+i** (KY, B13v14)

şabırsız ‘azîzleri kılar zelîl (KY, B13v14)

du‘â: **[kamuğ] du‘â+lar+ı** (KY, B13r7)

¹⁷ Mecdut Mansuroğlu tarafından hazırlanan yayında söz konusu fiil çekimi “adaydum” olarak yazılmıştır. Tarafımızca “aydaydum” olabileceğini düşündüğümüz için bu şekilde belirttik.

müstecāb ol kılur **ḵamuḡ du‘āları** (KY, B13r7)

kāfir: [ol] **kāfir+ler+i** (SVTM, II-41), [**ḵamu**] **kāfir+ler+i** (SVTM, II-43)

taḡa taṣa urdı **ol kāfirleri** (SVTM, II-41)

mūfsid: [**ḵamu**] **mūfsid+ler+i** (RN, 28r3)

ki ṣabr eyler **ḵamu mūfsidleri** māt (RN, 28r3)

münkir: [ol] **münkir+ler+i** (SVTM, II-41)

hūd içün yel kırdı **ol münkirleri** (SVTM, II-41)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

maḥzūn: **maḥzūn+lar+ı** (KY, B63v7)

maḥzūnları donanduran cemālīḡ var (KY, B63v7)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

ḡarīb: **ḡarīb+ler+i** (KY, B65r7)

ḡarībleri körücek aḡlar idim (KY, B65r7)

2.1.2.1.1.3. Çokluk Eki + Bildirme Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 1 adet sözcüğün çokluk eki ve bildirme eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de 1 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcüğün Türk cümle yapısı içerisinde yüklem olarak işleme sokulduğu görülmektedir:

ḡarīb: **ḡarīb+ler+dür** (KY, B56v12)

ḡarīblerdür işleri var dēyür emdi (KY, B56v12)

2.1.2.1.1.4. Çokluk Eki + Bulunma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 9 adet sözcüğün çokluk eki ve bulunma durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de 7 ve RN’de 2 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. ÇN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 78 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 7 adet tümleç ve 2 adet tümleç unsuru görevleriyle söz dizimine girmiştir. Çokluk eki ve bulunma durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 78 oranla en fazla tümleç, en az tümleç

unsuru görevleriyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

anbār: **anbār+lar+da** (KY, B51v16), (KY, B59v2)

anbārlarda aşlık hīç kalmadı (KY, B51v16)

mağara: **mağara+lar+da** (KY, B65r4)

mağaralarda seni çok aradum (KY, B65r4)

rāvī: **rāvī+ler+de** (KY, B25v1)

rāvīlerde rivāyet şöyle idi (KY, B25v1)

ravza: **ravza+lar+da** (KY, B5v8), (KY, B6r3)

şahralarda **ravzalarda** çiçek dērsün (KY, B5v8)

şahra: **şahra+lar+da** (KY, B5v8)

şahralarda ravzalarda çiçek dērsün (KY, B5v8)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

endişe: **[bu hām] endiše+ler+de** (RN, 13v2)

niçe tūrmak **bu hām endişelerde** (RN, 13v2)

pīşe: **[bu] pīşe+ler+de** (RN, 13v2)

ölürsün tevbesüz **bu pīşelerde** (RN, 13v2)

2.1.2.1.1.5. Çokluk Eki + İlgî Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 7 adet sözcüğün çokluk eki ve ilgi eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY'de 4, SVTM'de 3 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. ÇN'de ve RN'de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler % 57 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Bu sözcükler 5 adet özne unsuru, 1 adet nesne unsuru, ve 1 adet tümleç unsuru görevleriyle söz dizimine girmiştir. Çokluk eki ve ilgi eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 71 oranla en fazla özne unsuru, en az nesne unsuru ve tümleç unsuru görevleriyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

İsim tamlamasının tamlayan unsuru olarak nesne unsuru görevinde işleme sokulmuştur:

günāh: günāh+lar+ın [cümlesin] (KY, B26r14)

günāhların cümlesin ‘afv kıldı (KY, B26r14)

İsim tamlamasının tamlayan unsuru olarak özne unsuru görevinde işleme sokulmuştur:

cān: cān+lar+uñ [cānı] (SVTM, I-43)

cānlaruñ cānı şıdk u ĩmāndur (SVTM, I-43)

cühūd: cühūd+lar+uñ [‘aqlı] (KY, B78r15) **cühūd+lar+uñ [‘aqlıları]** (KY, B78v2)

işitüp cühūdlaruñ ‘aqlı şişdi (KY, B78r15)

haş: haş+lar+uñ [başışi] (SVTM, II-26)

haşlaruñ başışi ayruksı olur (SVTM, II-26)

mūm: mūm+lar+uñ [nūrı] (SVTM, II-92)

nūrı birdür **mūmlaruñ** ger yüz ise (SVTM, II-92)

İsim tamlamasının tamlayan unsuru olarak tümleç unsuru görevinde işleme sokulmuştur:

mazlūm: mazlūm+lar+uñ [du‘āsı] (KY, B13r7)

mazlūmlaruñ du‘āsından korkuñ ėmdi (KY, B13r7)

2.1.2.1.1.6. Çokluk Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 19 adet sözcüğün çokluk eki ve yönelme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de 16, SVTM’de 2, RN’de 1 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. ÇN’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler % 84 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 16 adet tümleç, 2 adet tümleç unsuru ve 1 adet nesne unsuru görevleriyle söz dizimine girmiştir. Çokluk eki ve yönelme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 84 oranla en fazla tümleç, en az nesne unsuru görevleriyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

dervīṣ: dervīṣ+ler+e (KY, B28v5)

cümle mālum dervīṣlere vërdüm dëyür (KY, B28v5)

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

cāsūs: cāsūs+lar+a (RN, 26v3)

‘aķıl **cāsūslara** söyler dīvānda (RN, 26v3)

ferište: ferīšte+ler+e (KY, B75v8)

kādir hālīķ **feriştelere** emr kıldı (KY, B75v8)

faķīr: faķīr+ler+e (KY, B26r11)

cümle mālın **faķīrlere** üleştürdi (KY, B26r11)

gūristan: gūristan+lar+a (KY, B65r3)

gūristanlara köp zārı kıldum (KY, B65r3)

hāṣ: hāṣ+lar+a (SVTM, II-49)

biñ bunuñ gibi kerāmet **hāṣlara** vërdi teñri girü anı ol bile (SVTM, II-49)

hümām: hümām+lar+a (KY, B2v9)

īmān rükn-i islām nūri **hümāmlara** (KY, B2v9)

maḥbūs: maḥbūs+lar+a (KY, B53r13)

maḥbūslara mihr-bān olğıl ėmdi (KY, B53r13)

kāfir: kāfir+ler+e (SVTM, II-35)

ķan olurdı arı su **kāfirlere** (SVTM, II-35)

maḥzūn: maḥzūn+lar+a (KY, B29r5)

maḥzūnlara rāḥat ėde iki közi (KY, B29r5)

mü’min: mü’min+ler+e (KY, B54v7), (KY, B3r14)

hīç gümānım ķalmadı **mü’minlere** (KY, B54v7)

ṣāliḥ: ṣāliḥ+ler+ge (KY, B8v11)

ṣāliḥlerge uṣbu iş olmaz lāyīķ (KY, B8v11)

ser-henk: ser-henk+ler+e (KY, B67r3)

ser-henklere ayt bir ķaķıralım (KY, B67r3)

temām: temām+lar+a (KY, B2v10)

ḥaḳ üzre hemīn oldı **temāmlara** (KY, B2v10)

zālim: **zālim+ler+e** (KY, B19v10)

zālimlere sataşmış benüm oğlum (KY, B19v10)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘amū: [**emānet**] **‘amū+lar+a** (KY, B57v1)

emānet **‘amūlara** ḥürmet kılğıl (KY, B57v1)

şāh: [**‘azīz kibi**] **şāh+lar+a** (KY, B30r9)

‘azīz kibi **şāhlara** lāyık ala alsa bilgil ėmdi (KY, B30r9)

tābi‘īn: [**ol**] **tābi‘īn+ler+e** (KY, B2v5)

‘ulemā-i şehīd ol tābi‘īnlere (KY, B2v5)

2.1.2.1.2. Çokluk Eki + İyelik Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 28 adet sözcüğün çokluk eki ve iyelik eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de 24 adet, RN’de 2 adet ve SVTM’de 2 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. ÇN’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 86 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 24 adet özne, 2 adet nesne unsuru, 1 adet özne unsuru ve 1 adet yüklem unsuru görevleriyle söz dizimine girmiştir. Çokluk eki ve iyelik eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 86 oranla en fazla özne, en az özne unsuru ve yüklem unsuru görevleriyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

cān: **cān+lar+uñ** (SVTM, I-53)

cān gözin aç ki **cānlaruñ** ola sen (SVTM, I-53)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

peygamber: **peygamber+ler+uñ** (SVTM, II-91)

ne ki peygamberleruñ var ol bilür (SVTM, II-91)

ümīd: **ümīd+ler+im** (KY, B7v2)

yūsuf aydur **yā kardaşlarım ümīdlerim**

Özne olarak işleme sokulmuştur:

‘alem: ‘alem+ler+i (RN, 8v4)

‘alemleri yaşıl bulundı çıkdı (RN, 8v4)

‘aziz: ‘aziz+ler+im (KY, B7v3)

neşe böyle azar siz **‘azizlerim** (KY, B7v3)

cümle: cümle+ler+i (KY, B6v5), (KY, B7r1), (KY, B8r13), (KY, B10v9), (KY, B11v15), (KY, B12r12), (KY, B18v6), (KY, B19v16), (KY, B20v4), (KY, B21v15), (KY, B23v10), (KY, B24v4), (KY, B27v13), (KY, B57r4), (KY, B71v4)

cümleleri kaşd kıldılar başa emdi (KY, B8r13)

endām: endām+lar+ım (KY, B8v10)

endāmlarım cümle mecrūh rencim katıg (KY, B8v10)

günāh: günāh+lar+ı (KY, B4v14)

hasedleri **günāhları** gālib oldı (KY, B4v14)

nevha: nevha+lar+ı (KY, B12r12)

anı köre **nevhaları** beter oldı (KY, B12r12)

ni‘met: ni‘met+ler+i (KY, B38v14)

pevveste **ni‘metleri** hīç eksilmes (KY, B38v14)

nişān: nişān+lar+ı (RN, 5v3)

nişānları bu kim yüzleri kara (RN, 5v3)

şūret: şūret+ler+i (KY, B23v11)

şūretleri münevver dürlü dürlü (KY, B23v11)

tedbīr: tedbīr+ler+i (KY, B8r2)

tedbīrleri yūsuf üzre gālib oldı (KY, B8r2)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

zülūf: zülūf+ler+ūg (KY, B37v9)

‘aceb tūrfe **‘azīm nihān zülūflerūg** var (KY, B37v9)

2.1.2.1.2.1. Çokluk Eki + İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşleme Sokulan

Alıntılar

Söz konusu metinlerde 2 adet sözcüğün çokluk eki, iyelik eki ve ayrılma durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de 1 adet ve ÇN’de 1 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. RN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcükler 1 adet tümleç ve 1 adet tümleç unsuru görevleriyle söz dizimine girmiştir. Çokluk eki ve iyelik eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 86 oranla en fazla özne, en az özne unsuru ve yüklem unsuru görevleriyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir: Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

düşmān: düşmān+lar+ı+n+dan (KY, B37r11)

düşmānlarından ‘azāb hīç kidermez (KY, B37r11)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

dōst: [kamu] dōst+lar+uñ+dan (ÇN, 53)

düşse sen ayru **kamu dōstlaruñdan** (ÇN, 53)

2.1.2.1.2.2. Çokluk Eki + İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 11 adet sözcüğün çokluk eki, iyelik eki ve belirtme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de 7, RN’de 3, ÇN’de 1 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler, yaklaşık % 64 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 6 adet nesne unsuru ve 5 adet nesne görevleriyle söz dizimine girmiştir. Çokluk eki, iyelik eki ve belirtme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 55 oranla en fazla nesne unsuru, en az nesne göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

ārzū: ārzū+lar+ı+n (KY, B24v11)

ārzūların melikge zāhir kıldı (KY, B24v11)

a‘zā: a‘zā+lar+uñ+ı (ÇN, 34)

dutar **a‘zālaruñı** anda lerzān (ÇN, 34)

dufar: dufar+lar+ı+n (KY, B35r14)

dufarların sırça birle bezesünler (KY, B35r14)

hüner: hüner+ler+i+n (KY, B30r11)

hünerlerin birin birin aydur emdi (KY, B30r11)

ihvân: ihvân+lar+ı+n (KY, B62v13)

ihvânların konaklayu ünder emdi (KY, B62v13)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

hâdim: [hoş] hâdim+ler+i+n (KY, B43v7)

hoş hâdimlerin hem beyle vèrdi (KY, B43v7)

hürmen: [ecel] hürmen+ler+i+n+i (RN, 15v3)

ecel hürmenlerini yële vère (RN, 15v3)

hişâr: [anı] hişâr+lar+ı+n (KY, B69r4)

şem‘ün **anı hişârların** yıkar emdi (KY, B69r4)

mağâm: [teferrüc] mağâm+lar+ı+n (KY, B6r5)

teferrüc mağâmların közin körsem (KY, B6r5)

tertîb: [dünyâ] tertîb+ler+i+n (RN, 3r7)

dağı üç dürlüdür biri ‘aql-ı ma‘âşdur **dünyâ tertîblerin** bildürür (RN, 3r7)

yâren: [toğrulık] yâren+ler+i+n+i (RN, 52r6)

kığırdı **toğrulık yârenlerini** (RN, 52r6)

2.1.2.1.2.3. Çokluk Eki + İyelik Eki + İlgî Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 1 adet sözcüğün çokluk eki, iyelik eki ve ilgi eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. RN’de 1 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. ÇN’de, KY’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcüğün Türk cümle yapısı içerisinde nesne unsuru olarak işleme sokulduğu görülmektedir:

düşmen: [bu] düşmen+ler+ün+ün [sözi] (RN, 46v6)

bu düşmenlerünün sözini dinle (RN, 46v6)

2.1.2.1.3. Durum Ekleri İle İşleme Sokulan Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde KY’de 1042 adet, RN’de 204 adet, SVTM’de 93 adet ve ÇN’de 28 adet olmak üzere 1367 adet durum ekleri ile işleme sokulan alıntı sözcük tespit edilmiştir. Söz konusu sözcükler % 76 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcüklerin 555 adeti yönelme durumu eki, 385 adeti belirtme durumu eki, 263 adeti ayrılma durumu eki, 80 adeti bulunma durumu eki, 73 adeti eksiz belirtme durumu, 4 adeti bulunma durumu eki+aitlik eki, 2 adeti araç durumu eki, 2 adeti bulunma durumu eki+bildirme eki, 2 adeti ayrılma durumu eki+bildirme eki, ve 1 adeti sınırlama hali eki ile işleme sokulmuştur. Söz konusu sözcüklerin yaklaşık % 41 oranla en fazla yönelme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Bunu % 28 oranla belirtme durumu eki, % 19 oranla ayrılma durumu eki, yaklaşık % 6 oranla bulunma durumu eki, % 5 oranla eksiz belirtme durumu takip etmektedir. Durum ekleri ile Türkçeleştirilen sözcüklerin 533 adeti tümleç, 314 adeti tümleç unsuru, 238 adeti nesne, 224 adeti nesne unsuru, 29 adeti yüklem unsuru, 26 adeti özne unsuru ve 3 adeti yüklem göreviyle söz dizimine girmiştir. Durum ekleri ile söz dizimine giren sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisinde % 39 oranla tümleç, yaklaşık % 23 oranla tümleç unsuru, % 17 oranla nesne, % 16 oranla nesne unsuru, % 2 oranla yüklem unsuru, yaklaşık % 2 oranla özne unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcükler, Türk cümle yapısı içerisinde en fazla tümleç, en az yüklem göreviyle yer almıştır.

2.1.2.1.3.1. Araç Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet sözcüğün araç durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler Türk cümle yapısı içerisinde tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

vakt: [ol] **vakt+i+n** (KY, B17v15), (KY, B58r6)

kul karavaş çok döndürdi **ol vaktin** (KY, B58r6)

2.1.2.1.3.2. Ayrılma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 263 adet sözcüğün ayrılma durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. KY'de 201, RN'de 33, SVTM'de 20, ÇN'de 9 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. Söz konusu sözcükler % 76 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Bu sözcükler 136 adet tümleş, 91 adet tümleş unsuru, 27 adet nesne unsuru, 5 adet özne unsuru ve 4 adet yüklem unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. Ayrılma durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 52 oranla en fazla tümleş, en az yüklem unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY'de ayrılma durumu eki olarak +dAn ekinin yanında +dın ekinin de yer alması, söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

ādemī: ādemī+den (KY, B24v3)

aydurlar **bu degüldür ādemīden** (KY, B24v3)

aḥvāl: [ol] aḥvāl+den (KY, B59r4)

ol aḥvālden ne bilür siz dēyür emdi (KY, B59r4)

belā: [ol] belā+dan (KY, B55v15)

seni beni ol belādan dēyür emdi (KY, B55v15)

cān: cān+dan (SVTM, XIII-7)

ayttum ki **bir teñri bilür kim dilerem cāndan sini** (SVTM, XIII-7)

din: din+den (SVTM, IX-4)

aytdum **ne çıkarur sen bir gezde bini dinden** (SVTM, IX-4)

ğuşsa: ğuşsa+dın (KY, B50r9)

ğam ğuşsadin rāḥat olduḡ dēyür emdi (KY, B50r9)

güher: güher+den (KY, B35r15)

güherden kändiller yandursunlar (KY, B35r15)

gümān: gümān+dan (KY, B47r2)

yüzün körüp gümāndan çıksam aytur (KY, B47r2)

ḥaḳ: ḥaḳ+dan (KY, B19r12), (KY, B68r9), (KY, B75r16)

ya‘kūb aydur **ḥaḳdan tevfiḳ eyle olsa** (KY, B68r9)

ḥālīḳ: ḥālīḳ+dan (KY, B39r1)

yūsuf aydur **ben ḥālīḳdan ḳorḳarven** (KY, B39r1)

isrā’īl: isrā’īl+den (KY, B16r12)

isrā’īlden ḥasretle ayrulmaḳı (KY, B16r12)

ken‘ān: ken‘ān+dan (KY, B45r10), (KY, B46r7), (KY, B46r9), (KY, B58v5), (KY, B61r1)

‘arab aydur **ben ken‘āndan yeṅi keldüm** (KY, B46r7)

ma‘nī: [ne] ma‘nī+den (KY, B30r3), (KY, B47v8), (KY, B62r2), (KY, B63r13), (KY, B67r15), (KY, B70r4)[ol] **ma‘nī+den** (KY, B72r10)

ne ma‘nīden ṣād-mān olduḡ dərler ėmdi (KY, B62r2)

mıṣ(ı)r: [bu] mıṣır+dan (KY, B75v4)

‘āḳıbet bu mıṣırdan **çıḳḡıl** dēdi (KY, B75v4)

velī: [ol] velī+den (SVTM, II-135)

sanma ki **ben ol velīden ayruvam** (SVTM, II-135)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

ḥaḳ: ḥaḳ+dan (RN, 38v4), (RN, 50r3)

‘ayān ola aḡa **ḥaḳdan yaṅa yol** (RN, 38v4)

nūr: nūr+dan [ḳandīl] (KY, B10r9), **nūr+dan [tirek]** (KY, B11r10)

önünde **nūrdan ḳandīl** yanar idi (KY, B10r9)

ṣāh: ṣāh+dan (RN, 34r6)

bularuḡ ṣāhdan ḳorḳusı yokdur (RN, 34r6)

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

ādemī: ādemī+den (KY, B31r9)

ādemīden körmedim sen sıfatlu (KY, B31r9)

āḡiret: āḡiret+den (RN, 38r1)

meger yok **āḡiretden** feth-i bābı (RN, 38r1)

‘akıl: ‘akıl+dan (RN, 16v1)

yüri imdi meded iste ‘akıldan (RN, 16v1)

allāh: allāh+dan (KY, B39r14)

allāhdan ‘ismet necāt umar ėmdi (KY, B39r14)

‘azīz: azīz+den (KY, B34r8)

züleyhā aydur ‘azīzden keyd kılrur idi (KY, B34r8)

bahā: bahā+dan (KY, B30v15)

‘azīz bu kez bahādan ‘aciz kıldı (KY, B30v15)

baḥīl: baḥīl+den (RN, 32r4)

muḥāldür ‘ākıl olmaqlık baḥīlden (RN, 32r4)

baḥt: baḥt+dan (KY, B54v13)

baḥtdan taḥtdan kirü döndüm (KY, B54v13)

buhl: buhl+den (RN, 39r1)

dilerem buhliden ben kırtılayım (RN, 39r1)

cān: cān+dan (SVTM, II-53), (SVTM, II-112), (SVTM, XI-10), (SVTM, XXVIII-5)

ol bile kim teñriyi cāndan sever (SVTM, II-112)

cebrā’īl: cebrā’īl+den (KY, B55r14), (KY, B51r16), (KY, B56v6)

yūsuf anda cebrā’īlden ḥaber bildi (KY, B51r16)

celīl: celīl+den (KY, B11r7), (KY, B53r10)

andan sonra celīlden rāḥat ėrdi (KY, B53r10)

cümle: cümle+den (RN, 18v1)

ögersen cümleden alçaklığı ög (RN, 18v1)

dil: dil+den (RN, 32r4)

ne kimse alķış ėder aña dilden (RN, 32r4)

dünyā: dünyā+dan (KY, B59r6)

dünyādan intikāl kıldı ėmdi (KY, B59r6)

ecel: ecel+den (ÇN, 51)

selāṭīnler zebūn olur ecelden (ÇN, 51)

ğazā: **ğazā+dan** (RN, 9v2)

ğazādan geldi şeh tahtına oturdu (RN, 9v2)

ğınā: **ğınā+dan** (RN, 37r6)

ğınādan fāide olmaz baḡīle (RN, 37r6)

gūneh: **gūneh+den** (ÇN, 9)

ögüdüm bu **gūnehden** tevbe eyle (ÇN, 9)

ḡaḡ: **ḡaḡ+dan** (KY, B13r14), (KY, B40v9), (KY, B56r3), (KY, B78v1), (KY, B79r11),
(RN, 32v2), (SVTM, I-20), (SVTM, II-24)

uṣal sāʿat ḡurda **ḡaḡdan** fermān boldı (KY, B13r14)

baḡīl olmaḡ seni **ḡaḡdan** ayırdı (RN, 32v2)

ançılaysın kimse **ḡaḡdan** tolmadı (SVTM, II-24)

ḡāl: **ḡāl+den** (KY, B33r6)

züleyḡā **ḡālden** düşdi anda keḡin (KY, B33r6)

ḡalāyık: **ḡalāyık+dan** (KY, B75v10)

cefālının **ḡalāyıkdan** diler emdi (KY, B75v10)

ḡālık: **ḡālık+dan** (KY, B10r1), (KY, B11r5), (KY, B13r13), (KY, B23v13), (KY, B24r1), (KY, B26r13), (KY, B33v3), (KY, B33v12), (KY, B39r6), (KY, B39v5), (KY, B45r2), (KY, B48r5), (KY, B51r14), (KY, B52v13), (KY, B52v15), (KY, B65v1), (KY, B73v10), (KY, B78r2)

ḡālıkdan yūsufa oldu bürhān (KY, B39v5)

ḡased: **ḡased+den** (RN, 32v3), (RN, 39r4)

ḡasedden kişi ne fāide görür (RN, 32v3)

ḡaṭā: **ḡaṭā+dan** (KY, B20r13)

ḡaṭādan zilletden birün isem (KY, B20r13)

hava: **hava+dan** (KY, B12r1)

havadan anşuzdan bir ün keldi (KY, B12r1)

ḡudā: **ḡudā+dan** (RN, 37v4), (RN, 40r3)

ḡudādan mühr uruldu himmetine (RN, 37v4)

‘ışk: ‘ışk+dan (SVTM, I-59)

kaynayup ‘ışkdan deñiz olmaz (SVTM, I-59)

īmān: īmān+dan (ÇN, 70)

ayurma soñ nefesümüz īmāndan (ÇN, 70)

isrā’īl: isrā’īl+den (KY, B5v5), (KY, B18r6)

isrā’īlden yūsufı dilediler (KY, B5v5)

ḳadīm: ḳadīm+den (RN, 6r2), (RN, 31r5)

ḳadīmden nefsdür sultāna ‘āṣī (RN, 6r2)

ḳādir: ḳādir+den (KY, B55v2)

ḳādirden emr taḳdīr eyle olsa (KY, B55v2)

kāfūr: kāfūr+dan (KY, B38r2)

kāfūrdan artuḳraḳ saḡraḳların (KY, B38r2)

ḳafes: ḳafes+den (ÇN, 66)

dirīḡā kim uçsar ḳuş ḳafesden (ÇN, 66)

ḳanzafer: ḳanzafer+den (KY, B29r14), (KY, B29r16)

ḡālīḳ saḡlar ḳanzaferden züleyḡānı (KY, B29r16)

ken‘ān: ken‘ān+dan (KY, B45r7), (KY, B46r9), (KY, B56r13), (KY, B56v15)

ken‘āndan bir ḳubbe-terāk bilür mü sen (KY, B46r9)

ma‘şiyet: ma‘şiyet+den (KY, B39r1)

kendüzimi ma‘şiyetden saḡlarven (KY, B39r1)

mażarrat: mażarrat+dan (RN, 31r7)

mażarratdan niçeme kim o ḳaçar (RN, 31r7)

mercān: mercān+dan (KY, B38r1)

lü’lü’ mercāndan düzülmüş tırnaḡların (KY, B38r1)

mevlī: mevlī+den (KY, B4r11), (KY, B10r2), (KY, B40v9), (KY, B55v3)

mevlīden bu ‘ināyet umar ėmdi (KY, B55v3)

mıṣ(ı)r: mıṣır+dan (KY, B13v8), (KY, B59v7), (KY, B59v11), (KY, B76v12)

anlar yanup mıṣırdan kelür idi (KY, B59v11)

mücib: **mücib+den** (KY, B33v16)

mücibden icābet kabūl oldı (KY, B33v16)

muhtāc: **muhtāc+dan** (KY, B59v9)

muhtācdan bu menzile érür idük (KY, B59v9)

müfsid: **müfsid+den** (KY, B39r8), (KY, B39v2), (KY, B40r10), (KY, B43r5), (KY, B44v11)

müfsidden nefsin men' kıla emdi (KY, B39r8)

müzd: **müzd+den** (SVTM, I-73)

müzdden yigrek eyleye yazuğuñ (SVTM, I-73)

nefis: **nefis+den** (KY, B40r14)

nefisden mübtelā ola emdi (KY, B40r14)

pāyān: **pāyān+dan** (RN, 10r3)

ki 'ömr ü rızka ol durur **pāyāndan** (RN, 10r3)

put: **put+dan** (KY, B22v6)

bunı işit oddan **putdan** döngil emdi (KY, B22v6)

reyyān: **reyyān+dan** (KY, B74v12)

hīç minnet dutmağıl sen **reyyāndan** (KY, B74v12)

risālet: **risālet+den** (KY, B25r7)

bir neçeler **risāletden** hālin kördi (KY, B25r7)

şamed: **şamed+den** (KY, B54r6)

'ubüdiyyet **şamedden** kılur idi (KY, B54r6)

şanem: **şanem+den** (KY, B33v4), (KY, B54r8)

şanemden kirü döndi mü'min oldı (KY, B54r8)

secde: **secde+den** (KY, B58r13)

bu on kardaş **secdeden** baş kaldırdı (KY, B58r13)

sücūd: **sücūd+dan** (KY, B45r3)

sücūddan başıñı kaldur emdi (KY, B45r3)

süleymān: **süleymān+dan** (RN, 32r6)

süleymāndan ilerü olmayasın (RN, 32r6)

şar: **şar+dan** (RN, 44r1)

gerek hāricīler sürile **şardan** (RN, 44r1)

şek(k)er: (RN, 46r5)

olur ma'na sözi **şekkerden** ırak (RN, 46r5)

taht: **taht+dan** (KY, B54v13), (KY, B56v9), (KY, B67v11), (KY, B70v9)

yūsuf buşup öfke birle **tahtdan** ağdı (KY, B67v11)

ṭama': **ṭama'+dan** (RN, 9r4)

ṭama'dan kurtarurlar il ü şehri (RN, 9r4)

ten: **ten+den** (SVTM, VIII-2)

ger olmaya sen binüm **tenden** çıka tiz cānum (SVTM, VIII-2)

tenūr: **tenūr+dan** (SVTM, II-45)

su **tenūrdan** kaynadı bñar gibi (SVTM, II-45)

vebā: **vebā+dan** (ÇN, 50)

ki ma'sūmlar kırılmışdur **vebādan** (ÇN, 50)

vezīr: **vezīr+den** (KY, B57r3)

vezīrden buldılar bu hıdmeti (KY, B57r3)

ya'kūb: **ya'kūb+dan** (KY, B48r3), (KY, B48r4), (KY, B70v5), (KY, B71r15)

deve dağı **ya'kūbdan** hācet diler (KY, B48r3)

yehūdā: **yehūdā+dan** (KY, B9r2), (KY, B62r14)

yarlu yūsuf **yehūdādan** müşfiķ kōrdi (KY, B9r2)

yūsuf: **yūsuf+dan** (KY, B18v15), (KY, B21v7), (KY, B23v8), (KY, B23v10), (KY, B23v11), (KY, B41v12), (KY, B43r12), (KY, B72v6), (KY, B76v4), **yūsuf+dın** (KY, B12v16)

yūsufdan hāl aḥvāl şorarlār ėmdi (KY, B21v7)

yūsufdın beni maḥrūm maḥzūn qoymış (KY, B12v16)

zīkr: **zīkr+den** (SVTM, I-38)

zīkrden doğdı andağı kuşlar (SVTM, I-38)

zillet: **zillet+den** (KY, B20r13)

haṭādan **zilletden** birün isem (KY, B20r13)

zindān: **zindān+dan** (KY, B50v6), (KY, B74v10)

yūsuf nebī **zindāndan** ḥalāş oldu (KY, B50v6)

züleyhā: **züleyhā+dan** (KY, B74r10)

cümlesi **züleyhādan** olmuş ėmdi (KY, B74r10)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

aḥvāl : **[bu] aḥvāl+den** (KY, B25v2), (KY, B27v7), (KY, B29r13), (KY, B42r10),
(KY, B43v16)

atasına **bu aḥvālden** haber vėrdi (KY, B27v7)

‘ālem: **[bu] ‘ālem+den** (SVTM, XI-11)

gözüm sen sen cānum sen sen **bu ‘ālemden** binüm sen sen (SVTM, XI-11)

beşir: **beşir+den** (KY, B72v8)

beşirden on kün burun keldi (KY, B72v8)

cabbār: **[ol] cabbār+dan** (KY, B3v7)

meşhūrdur bu rivāyetde **ol cabbārdan** (KY, B3v7)

cān: **[datlu] cān+dın** (KY, B8r3)

datlu cāndın bayık ümīd keser ėmdi (KY, B8r3)

cihān: **[bu] cihān+dan** (SVTM, XVI-1), **[fānī] cihān+dan** (RN, 44v6)

bu cihāndan kim çıkarsa bizi ol bile ki nevüz (SVTM, XVI-1)

gerek **fānī cihāndan** dartınasın (RN, 44v6)

deriçe: **deriçe+den** (KY, B45r8)

deriçeden bakup yūsuf anı kördi (KY, B45r8)

dünyā: **[bu] dünyā+dan** (ÇN, 23), (SVTM, XII-6)

vefā umma **bu dünyādan** ė hanum (ÇN, 23)

ḥalāyıklar cānı seçüñ **bu dünyādan** berü kaçuñ (SVTM, XII-6)

ecel: **ecel+den** (ÇN, 69)

ecelden kaçmağa yok durur imkān (ÇN, 69)

eḥad: eḥad+den (KY, B3v14)

eḥadden muḥammede selām kıldı (KY, B3v14)

fi'ıl: [dürlü] fi'ıl+den (RN, 43r5)

o kırtarur seni **dürlü fi'ilden** (RN, 43r5)

gül: [şandal] gül+den (KY, B35r12)

ķamusı **şandal gülden** olsun emdi (KY, B35r12)

ḥaber: [bu] ḥaber+den (RN, 43v7)

ögüt alurısaṅ sen **bu ḥaberden** (RN, 43v7)

ḥak: ḥak+dan (SVTM, II-108)

zinhār anı **ḥakdan ayru** sanmağıl (SVTM, II-108)

ḥāl: [ol] ḥāl+den (KY, B54v1), (KY, B54v11), [bu] ḥāl+den (RN, 26r3), [niçe] ḥāl+den (RN, 45r6)

ben ol **ḥālden bu ḥāle** düştüm emdi (KY, B54v1)

édinsün çāre kırtulsun **bu ḥālden** (RN, 26r3)

ḥālık: [ol] ḥālık+dan (KY, B72r9)

ol köṅlegi 'aṭāyıldı **ol ḥālıkdan** (KY, B72r9)

ḥasret: [ol] ḥasret+den (KY, B58v8)

ol **ḥasretten** iki közi körmez emdi (KY, B58v8)

ḥıkd: ḥıkd+dan (RN, 31r4)

ḥasedle ḥıkddan şakın be-ğāyet (RN, 31r4)

işhāk: işhāk+dan (KY, B66v2)

atası işhākdan kalmış emdi (KY, B66v2)

isrā'ıl: isrā'ıl+den (KY, B6r14)

isrā'ılden muni işidüp sevündiler (KY, B6r14)

ken'an: ken'an+dan (KY, B45r11)

ataṅ ya'ķüb **ken'āndan** körüp keldüm

maķām: [ol] maķām+dan (KY, B12r4)

ya'ķüb baķdı ol **maķāmdan** āvāz çıkar (KY, B12r4)

ma' nī: [bu] **ma' nī+den** (KY, B4v6), (KY, B15v9), [**hīç**] **ma' nī+den** (KY, B32r8), [**ne**] **ma' nī+den** (KY, B7r2), (KY, B9r4), (KY, B13r13), (KY, B16r15), (KY, B29r6), (KY, B34r12), (KY, B39v7), (KY, B50r14), (KY, B51r8), (KY, B53r4), (KY, B66r7), (KY, B69v10), [**ol**] **ma' nī+den** (KY, B14v1), (KY, B26v15), (KY, B44v16), (KY, B48r15), (KY, B57r8), (KY, B60r1), (KY, B60r2), (KY, B63v16)

ne ma' nīden hālīkdan koruḡmaduḡ (KY, B13r13)

melik: [**bir**] **melik+den** (KY, B27v14), [**bu**] **melik+den** (KY, B23r7)

duḡar melik **bu melikden** destūr aldı (KY, B23r7)

menzil: [**ḡankı**] **menzil+den** (KY, B59v7)

ḡankı menzilden kördiler erse (KY, B59v7)

metā': [**her**] **metā'+dan** (KY, B30v7)

her metā'dan yūsuf aḡrı vērşün emdi (KY, B30v7)

miḡnet: [**bu**] **miḡnet+den** (KY, B20r5)

bu miḡnetden ben neḡuk ḡurtulayın (KY, B20r5)

mıṣ(ı)r: [**bu**] **mıṣır+dan** (KY, B75r16), **mıṣır+dan** (KY, B56v2), (KY, B77v9)

mıṣırdan yaḡasına defn ḡıldı (KY, B77v9)

müfsid: **müfsid+den** (KY, B39r16)

müfsidden ḡurtulmaḡa meded erdi (KY, B39r16)

nūr: [**bu**] **nūr+dan** (SVTM, XXV-2)

eger taṣ sen eger demür **bu nūrdan** tola sen (SVTM, XXV-2)

rāḡat: [**ol**] **rāḡat+dan** (KY, B18r14)

ol rāḡatdan bu miḡnete düşdim emdi (KY, B18r14)

resūl: [**ḡaḡ**] **resūl+den** (KY, B3v8)

su'āl sordı ol cūḡūd **ḡaḡ resūlden** (KY, B3v8)

ṣanem: [**dapunduḡı**] **ṣanem+den** (KY, B54r1)

dapunduḡı ṣanemden yüz döndürdi (KY, B54r1)

sarāy: **sarāy+dan** (KY, B24v9), (KY, B30r1)

sarāydan nūrı balḡup ḡıḡar emdi (KY, B24v9)

sebeb: [ne] sebeb+den (KY, B34r13), (KY, B48v15), [ol] sebeb+den (KY, B14r16),
(KY, B57r10), [ol] sebeb+din (KY, B25r17)
ol sebebdin tekellüf kıllur emdi (KY, B57r10)
ol sebebdin yūsufı körer emdi (KY, B25r17)
şüret: şüret+den (KY, B38r10)
şüretten cān ayrulsa şunı dinle (KY, B38r10)
sübḥān: [ol] sübhān+dan (KY, B74v13)
ḳamulara ʿizzet rifʿat ol sübhāndan (KY, B74v13)
şar: [bu] şar+dan (RN, 43v4)
ḳalır taşra bu şardan ʿaḳl-ı maʿīş (RN, 43v4)
şehir: [ol] şehir+den (KY, B23r8), (KY, B24r3)
ol şehirden köçmege niyyet kıldı (KY, B23r8)
şek(k)er: [reygān] şeker+den (RN, 46r3)
yükin kim bağladı reygān şekerden (RN, 46r3)
şerbet: [bu] şerbet+den (ÇN, 61), (ÇN, 76)
yaradılmış bu şerbetden dadısar (ÇN, 61)
velī: velī+den (SVTM, II-52)
sen velīden ayrı görme teñriyi (SVTM, II-52)
yaʿḳūb: yaʿḳūb+dan (KY, B72v15)
yaʿḳūbdan anı işidüp dañlaşdılar (KY, B72v15)
yehūdā: yehūdā+dan (KY, B67v16)
yehūdādan ayruḳı yola kirdi (KY, B67v16)
yūsuf: yūsuf+dan (KY, B17v2), yūsuf+dın (KY, B17v9)
yūsufdan yüz döndürüp anlar bezdi (KY, B17v2)
yūsufdın artuḳraḳ özi yıḡlar (KY, B17v9)
zaʿīf: [uşal] zaʿīf+dan (KY, B79r3)
ben uşal zaʿīfdan bende adı (KY, B79r3)
zindān: [ol] zindān+dan (KY, B43v10), (KY, B50r2), (KY, B74v12)

yūsufı ol zindāndan sen çıkarğıl (KY, B50r2)

Yüklem unsuru olarak işleme sokulmuştur:

ādemī: ādemī+den (KY, B38r6)

ādemīden toğmış degül sen tēk nūrlu (KY, B38r6)

aḳdem: aḳdem+den (RN, 4v7)

çü şāhuñ hikmeti **aḳdemdenidi** (RN, 4v7)

şek(k)er: şeker+den (KY, B29r4), (KY, B37v16)

bal şekerden datlu idi anıñ sözi (KY, B29r4)

2.1.2.1.3.2.1. Ayrılma Durumu Eki + Bildirme Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Ayrılma durumu eki ve bildirme eki ile işleme sokulan 2 adet sözcük bulunmaktadır.

Söz konusu sözcükler SVTM’de yer almaktadır. Bu sözcükler Türk cümle yapısı içerisinde yüklem olarak söz dizimine girmiştir:

hūr: hūr+dan+dur (SVTM, I-35)

hoşluğūñ uçmak içre **hūrdandur** (SVTM, I-35)

nūr: nūr+dan+dur (SVTM, I-35)

yemek içmek bihiştde **nūrdandur** (SVTM, I-35)

2.1.2.1.3.3. Belirtme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 384 adet sözcüğün belirtme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. KY’de 273, RN’de 71, SVTM’de 35, ÇN’de 5 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 71 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 197 adet nesne, 136 adet nesne unsuru, 41 adet tümleç unsuru ve 11 adet özne unsuru göreviyle söz dizime girmiştir. Belirtme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 51 oranla en fazla nesne, en az özne unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de belirtme durumu eki olarak +I ekinin yanında +nI ekinin de yer alması, söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

ādem: **ādem+i** (ÇN, 48), (SVTM, II-141)

mecāl vërmez sürer **ādemi** bundan (ÇN, 48)

ol velīm içün getürdüm **ādemi** (SVTM, II-141)

aḥvāl: **aḥvāl+ni** (KY, B45v12)

yūsufa ‘arab **aḥvālını** zāhir kıldı (KY, B45v12)

‘ālem: **‘ālem+i** (SVTM, II-141), (SVTM, XXV-3)

ben anuñ içün yaratdum **‘ālemi** (SVTM, II-141)

‘arab: **‘arab+ı** (KY, B46v11), (KY, B47v3)

yūsuf ol dem köndürdi **‘arabı** (KY, B46v11)

‘aşā: **‘aşā+y+ı** (RN, 21v5)

uşıtdı **‘aşāyı** kopdı dirāka (RN, 21v5)

baḥşış: **baḥşış+i** (SVTM, II-27)

baḥşışı kim vërdi haḳ mevlānāya (SVTM, II-27)

bāzu-bend: **bāzu-bend+ü** (KY, B61r15)

andan yūsuf aḡa **bāzu-bendü** vërdi (KY, B61r15)

buhl: **buhl+ı** (RN, 39r5)

uyarsaḡ ‘aḡla uy ol **buhlı** yaḡar (RN, 39r5)

cān: **cān+ı** (RN, 2v3), (RN, 11v2), (SVTM, II-18), (SVTM, II-60), (SVTM, II-74),

(SVTM, II-94), (SVTM, III-8), (SVTM, VI-7), (SVTM, VII-9), (SVTM, XII-6),

[‘ışksuz] **cān+ı** (SVTM, II-68)

şüret daḡı **cānı** mestür eyledi (RN, 2v3)

cān olursa kişide göre **cānı** (SVTM, II-18)

cebrā’ıl: **cebrā’ıl+i** (KY, B15r8), (KY, B40v8), (KY, B43v11), (KY, B51v14)

ḡālīḡ aḡa **cebrā’ılı** vëribidi (KY, B51v14)

cemāl: **cemāl+ni** (KY, B36v16)

cemālını birin birin aytur idi (KY, B36v16)

cevāb: **cevāb+nı** (KY, B70v15)

oḡup sizge **cevābnı** ayurmazuz (KY, B70v15)

cihān: **cihān+nı** (KY, B21v2), **cihān+ı** (RN, 6r5), (SVTM, I-28), (SVTM, XXIV-4),
(SVTM, XXVIII-11)

dönüp çıkşa **cihānnı** münevver dutar (KY, B21v2)

sini aldı **cihānı** vèrdi sattı (SVTM, XXVIII-11)

eşir etmiş **cihānı** tapusunda (RN, 6r5)

dīvān: **dīvān+ı** (RN, 22r5)

ki mahkūm eylemiş buşu **dīvānı** (RN, 22r5)

dīvār: **dīvār+ı** (RN, 7v2)

katı berkdür **dīvārı** yıkamazın (RN, 7v2)

dost: **dost+ı** (RN, 13v4)

erile varasın **dostı** göresin (RN, 13v4)

dünyā-dünye: **dünyā+y+ı** (RN, 6r6), (RN, 14v4), (RN, 32r5), (RN, 40r1), (RN, 47r3),
(SVTM, II-157)

sevemez **dünyeyi** merdān kişiler (RN, 40r1)

uçmak için **dünyāyı** elden kōğıl (SVTM, II-157)

düşmen: **düşmen+i** (KY, B40v4)

dostları şād **düşmeni** kör kılam emdi (KY, B40v4)

endām: **endām+nı** (KY, B24r10)

endāmnnı hīç kimse körmez emdi (KY, B24r10)

gaybet: **gaybet+i** (RN, 44v2), (RN, 49v3)

eger varısa ‘aqluñ **gaybeti** kō (RN, 44v2)

genc: **genc+i** (RN, 45v3), (RN, 45v6)

beri gel **genci** saña buldurayın (RN, 45v3)

gūr: **gūr+ı** (KY, B75v13)

ferişteler **gūrı** temām eylediler (KY, B75v13)

habbāz: **habbāz+ı** (KY, B44r16)

melik reyyān **habbāzı** aşā kōdı (KY, B44r16)

ḥakḥ(k): ḥakḥ+1 (RN, 13r6), (RN, 22r4), (RN, 50r2), (RN, 50v3), **ḥak+1** (SVTM, II-120), (SVTM, II-155)

baḡa karşı ṭurur **ḥakḥı** unuttı (RN, 22r4)

ala siz bunda göre siz hem **ḥakı** (SVTM, II-155)

ḥālīḥ: ḥālīḡ+1 (KY, B36v9), **ḥālīḥ+1** (SVTM, II-14)

şiddīḥ yūsuf **ḥālīḡı** dāyim öḡdi (KY, B36v9)

kim ḥalāyīḥ **ḥālīḥı** nēte göre (SVTM, II-14)

ḥasret: ḥasret+ni (KY, B73v1)

ḡandalıḡım beyān bildi **ḥasretni** (KY, B73v1)

ḥazīne: ḥazīne+ni (KY, B32r3)

ḥazīneni ṭolu māl körer emdi (KY, B32r3)

ḥicāb: ḥicāb+1 (RN, 25r3)

‘ömür geḡdi **ḥicābı** yırtamadı (RN, 25r3)

ḥulḥ: ḥulḥ+ni (KY, B50v16)

‘acebledi **ḥulḥı** kemālını (KY, B50v16)

ḥūrī: ḥūrī+ni (SVTM, II-159)

dīn içinde buldılar hem **ḥūrīni** (SVTM, II-159)

ḥürmet: ḥürmet+i (KY, B32v8)

ḥürmeti ḡadri neḡe bayıḡ bildi (KY, B32v8)

ihṭiyāt: ihṭiyāt+1 (KY, B36r9)

ol yūsuf **ihṭiyātı** ḡıldıysa (KY, B36r9)

ibni yemen: ibni yemen+ni (KY, B60r8), (KY, B60r12), (KY, B60r15), (KY, B67r4)

ibni yemenni daḡı beyle vērđi (KY, B60r15)

isrā’īl: isrā’īl+i (KY, B8r8), (KY, B74r13)

maḡrūm maḡzūn ḡoyar siz **isrā’īli** (KY, B8r8)

ḡadr: ḡadr+i (KY, B32v8)

ḡürmeti **ḡadri** neḡe bayıḡ bildi (KY, B32v8)

ḡamet: ḡamet+ni (KY, B47r6)

emānet saklağıl **ḳametni** (KY, B47r6)

ḳārūn: **ḳārūn+ı** (RN, 36v2)

boğazına degin **ḳārūnı** yutdı (RN, 36v2)

kemāl: **kemāl+ni** (KY, B50v16)

‘acebledi ḥulḳnı **kemālını** (KY, B50v16)

kibr: **kibr+i** (RN, 12v3), (RN, 12v4), (RN, 16r3), (RN, 19r3)

ḳoğıl **kibri** vefā saña ne ḳıla (RN, 12v3)

köşk: **köşk+i** (KY, B28v3), (KY, B36r2)

beñzi nūri **köşki** rüşen ḳılur ėmdi (KY, B28v3)

māl: **māl+ı** (SVTM, II-5)

mālı kim teñri baña vėrđi budur (SVTM, II-5)

ma‘şūk: **ma‘şūk+ı** (RN, 40r4)

bu yolıla varan **ma‘şūkı** bula (RN, 40r4)

meşālim: **meşālim+i** (KY, B63v6)

ibni yemen **meşālimi** kördi ise (KY, B63v6)

meydān: **meydān+nı** (KY, B29v12)

köşk öñünde **meydānnı** bezediler (KY, B29v12)

mülk: **mülk+i** (RN, 5r3)

diler her birisi kim **mülki** ala (RN, 5r3)

nemrūd: **nemrūd+ı** (SVTM, II-38)

bir üyezle **nemrūdı** ḳahr eyledi (SVTM, II-38)

nūr: **nūr+ı** (SVTM, II-119)

evlere bağan **nūrı** iki görür (SVTM, II-119)

‘ömr: **‘ömr+i** (RN, 16r6)

çü **‘ömr**i kibrile yėle vėresin (RN, 16r6)

peygamber: **peygamber+i** (KY, B13r13), (KY, B17v2), **peygamber+ni** (KY, B31r15)

peygamberi maḥrūm maḥzūn ḳoyduñ ėmdi (KY, B13r13)

peygamberni bendelikge sattum ėmdi (KY, B31r15)

şabr: **şabr+ı** (RN, 29r2), (RN, 29r5), (RN, 30r3), (RN, 30v1), (RN, 30v5)

sa‘adet isteseñ **şabrı** güzîñ gör (RN, 30v5)

sākî: **sākî+ni** (KY, B49r14)

ögütledi **sākîni** melik reyyān (KY, B49r14)

şanem: **şanem+i** (KY, B33v14), (KY, B39v10), (KY, B54r9)

sen **şanemi** çadırla örte koduñ (KY, B39v10)

sarāy: **sarāy+ı** (KY, B29v16), (RN, 26r5)

benzi nūrı **sarāyı** rüşen kıldı (KY, B29v16)

süpürmedüñ **sarāyı** gele bize (RN, 26r5)

sultān: **sultān+ı** (RN, 5v6), (RN, 49r1)

tekebbür nefsdür **sultānı** bilmez (RN, 5v6)

şüret+i (RN, 2v3)

şüreti cân girdi pür-nür eyledi (RN, 2v3)

sükker: **sükker+i** (RN, 46r5)

bulayın dëriseñ **sükkeri** bırak (RN, 46r5)

şehr+i (RN, 9v1)

kovup oğlın kızın **şehri** yaqarlar (RN, 9v1)

şem‘ün: **şem‘ün+nı** (KY, B60r7)

nişe koyduñuz anda **şem‘ünnı** (KY, B60r7)

ta‘bîr: **ta‘bîr+ni** (KY, B43v13)

ta‘bîrni ‘ilm cümle bildi (KY, B43v13)

taht: **taht+ı** (RN, 11r3)

kanā‘at geldi oturdı **tahtı** aldı (RN, 11r3)

tedbîr+i (KY, B64v6)

bunlar ile **tedbîri** böyle kılğıl (KY, B64v6)

vebāl: **vebāl+i** (RN, 35v3)

ki boynumdan **vebāli** indüreyin (RN, 35v3)

ya‘kûb: **ya‘kûb+ı** (KY, B74r16), (KY, B74v8)

ya'kūbı bize ketürgil tahkîk (KY, B74v8)

yehūdā: yehūdā+nı (KY, B67r8)

yehūdānı kösterdi vargıl dēdi (KY, B67r8)

yūsuf: yūsuf+ı (KY, B5r2), (KY, B5r4), (KY, B5r16), (KY, B5v5), (KY, B6r2), (KY, B6v5), (KY, B6v12), (KY, B7r8), (KY, B7r11), (KY, B7r14), (KY, B9r1), (KY, B9v5), (KY, B10r3), (KY, B10r10), (KY, B10v5), (KY, B12v5), (KY, B13r2), (KY, B13v6), (KY, B15v8), (KY, B15v13), (KY, B16r9), (KY, B19r1), (KY, B19r4), (KY, B19v13), (KY, B19v16), (KY, B20r2), (KY, B22v13), (KY, B23r8), (KY, B23v8), (KY, B23v9), (KY, B26v8), (KY, B27v9), (KY, B29v14), (KY, B30r1), (KY, B32v12), (KY, B35v7), (KY, B36r5), (KY, B37r15), (KY, B41v13), (KY, B43v3), (KY, B43v5), (KY, B43v10), (KY, B44r15), (KY, B44v7), (KY, B45v15), (KY, B46v5), (KY, B48v13), (KY, B49r16), (KY, B50r2), (KY, B50v5), (KY, B50v8), (KY, B51r3), (KY, B53v7), (KY, B53v12), (KY, B58v2), (KY, B66r16), (KY, B66v4), (KY, B68r7), (KY, B68v3), (KY, B71r1), (KY, B71r13), (KY, B72v1), (KY, B75v1), (KY, B75v3), (KY, B76v5), (RN, 28r6), **yūsuf+nı** (KY, B73v7), **yūsuf+u** (KY, B22r6), (KY, B9r5)

yūsufı okudı a'lem kıldı (KY, B75v1)

aldayuban **yūsufnı** senden alduķ (KY, B73v7)

dilden közden **yūsufu** sakırlarlar ėmdi (KY, B22r6)

zekāt: zekāt+ı (RN, 35v2)

zekātı vermedi vü dīni döndi (RN, 35v2)

zindān: zindān+ı (KY, B43r3), (RN, 7v3)

zindānı ihtiyār kıldum ėmdi (KY, B43r3)

key erenler durur **zindānı** bekler (RN, 7v3)

züleyhā: züleyhā+nı (KY, B27v13), (KY, B28r15), (KY, B29r8), (KY, B29r16), (KY, B54r13), (KY, B54v8), (KY, B55v8), (KY, B55v9)

cümleleri **züleyhānı** tilerler ėmdi (KY, B27v13)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

aḥvāl: **aḥvāl+i** (KY, B74r14), **[bu] aḥvāl+i** (ÇN, 2), (KY, B5r3), (KY, B13r5), (KY, B19v5), (KY, B27v16), (KY, B31r14), (KY, B31v9), (KY, B32r4), (KY, B32r5), (KY, B32r9), (KY, B33v5), (KY, B34r4), (KY, B36r9), (KY, B39r14), (KY, B39v7), (KY, B41v14), (KY, B49v7), (KY, B51r10), (KY, B53r5), (KY, B55r15), (KY, B57r5), (KY, B63v14), (KY, B64r5), (KY, B64r7), (KY, B67v3), (KY, B68r1), **[ol] aḥvāl+i** (KY, B53r2)

bu aḥvālī yūsufa ısmarladı (KY, B41v14)

‘amel: **[bu] ‘amel+i** (KY, B33v7)

bu ‘ameli teḡri sevmez bilgil êmdi (KY, B33v7)

‘ayb: **[ol] ‘ayb+nı** (KY, B55v14)

urma benüm yüzüme **ol ‘aybnı** (KY, B55v14)

baḥr: **[berr ü] baḥr+ı** (RN, 18r4)

mecālsüz **berr ü baḥrı** cümle tıtdı (RN, 18r4)

cān: **[ol] cān+ı** (RN, 48v6), **[iki] cān+ı** (SVTM, XXVIII-8)

göz oldur kim müdām **ol cānı** göre (RN, 48v6)

iki cānı nête bir birne kıttı (SVTM, XXVIII-8)

cefā: **[bu] cefā+nı** (KY, B18r7)

ḡardaşlarum **bu cefānı** baḡa kıldı (KY, B18r7)

celīl: **[ol] celīl+i** (KY, B8r9)

ey ḡardaşlar körmez mü siz **ol celīli** (KY, B8r9)

cemāl: **[şiddīḡ yūsuf] cemāl+ni** (KY, B10r6), **[yūsufuḡ] cemāl+ni** (KY, B11r11),

[yūsuf] cemāl+ni (KY, B24v13), (KY, B50v16), **[ol şerīf] cemāl+ni** (KY, B51r1)

hīḡ yūsuf cemālni körmeye siz (KY, B24v13)

cihān: **[fānī] cihān+ı** (RN, 40v5), **[bu] cihān+ı** (RN, 46v4), (SVTM, II-155), (SVTM, VI-1)

ḡoreyin dērişen ḡo **bu cihānı** (RN, 46v4)

vēr **bu cihānı** bu ḡün kim ala sen teḡriyi (SVTM, VI-1)

diyār: **diyār+ı** (RN, 27r4)

harāb etti il ü şehri diyārı (RN, 27r4)

donbāl: donbāl+ni (KY, B6v11)

işhāk savçı donbālni hem kiyürdi (KY, B6v11)

düşmen: [bu iki] düşmen+i (RN, 46v5)

bu iki düşmeni dost şanma miskīn (RN, 46v5)

garīb: [ol] garīb+i (KY, B52v12)

ol garībı bakıban yūsuf kördi (KY, B52v12)

habbāz: habbāz+nı (KY, B43v16)

sākī bile habbāznı maḥbūs kıldı (KY, B43v16)

haber: [bu] haber+i (KY, B50r12), (KY, B76r7)

yūsufa iletdiler bu haberı (KY, B76r7)

hadīs: [bu] hadīs+i (SVTM, I-1)

bu hadīsı buyurdi peygamber (I-1)

hāl: [uşbu] hāl+i (KY, B49v16)

uşbu hālī şarāb-dār ma‘lūm kıldı (KY, B49v16)

halāyık: [bu] halāyık+ı (SVTM, XVI-3)

yeri koyuban gidevüz bu halāyıkı koyavuz (SVTM, XVI-3)

halk: [bu] halk+ı (ÇN, 48)

esirgemez bu halkı çarḥ-ı zālīm (ÇN, 48)

hatt: [ol] hatt+nı (KY, B71r2)

müşteriye ol hattı vermişler emdi (KY, B71r2)

hıdmet: [bu] hıdmet+i (KY, B57r3)

vezīrden buldılar bu hıdmeti (KY, B57r3)

hürmet: [ol] hürmet+i (KY, B57r4)

ol teşrīf ol ‘izzeti ol hürmeti (KY, B57r4)

‘ibret: [bu] ‘ibret+i (KY, B55r8)

yūsuf bu ‘ibreti ‘acebledi (KY, B55r8)

īmān: īmān+nı (KY, B77r9)

īmānnı saklağıl dèyür èmdi (KY, B77r9)

ismā‘il: ismā‘il+ni (KY, B20r10)

oğlı ismā‘ilni saña qurbān kıldı (KY, B20r10)

‘izzet: [ol] ‘izzet+i (KY, B57r4)

ol teşrîf ol ‘izzeti ol hürmeti (KY, B57r4)

ķadeh: [ol] ķadeh+ni (KY, B76r1)

bismillāh dèp içti ol ķadehni (KY, B76r1)

ķavm: [ol] ķavm+i (KY, B56v17)

ol ķavmi hāzır kılgıl sen bu sâ‘at (KY, B56v17)

ķazā: [bu] ķazā+nı (KY, B13v13), (KY, B13v14), (KY, B16r9), (KY, B26r6), (KY, B49v2)

bu ķazānı vèrdi baña mevlī celīl (KY, B13v14)

kitāb: [bu] kitāb+nı (KY, B79r10), (KY, B79r12)

bu arada bu kitābnı temām kıldum (KY, B79r12)

köşk: [bu] köşk+i (KY, B37r6)

bu köški senün üçün yapduk èmdi (KY, B37r6)

maḥzūn: [ol] maḥzūn+ı (KY, B72r6)

ol maḥzūnı hurrem kılup sevündürem (KY, B72r6)

makām: [bu] makām+ı (KY, B75v15)

haķīkat bu makāmı sorar èrseñ (KY, B75v15)

māl: [bunca] māl+ı (RN, 35v5)

ayıtdı bunca mālı vèremeyim (RN, 35v5)

naķş: [uşbu] naķş+ı (KY, B55v17)

hālık saña ‘atā kıldı uşbu naķşı (KY, B55v17)

nazm: [uşbu] nazm+ı (KY, B78v10), (KY, B79r2)

bu za‘îf uşbu nazmı üzmedi (KY, B79r2)

nefs: [bu] nefş+i (ÇN, 44)

bu nefsi beslemegil hem çū hayvān (ÇN, 44)

ni‘met: [ol] **ni‘met+i** (KY, B57r3), (RN, 34v6)

kaçan anlar kördiler **ol ni‘meti** (KY, B57r3)

niçe yıldan berü **ol ni‘meti** yer (RN, 34v6)

nūr: [uşbu] **nūr+ı** (KY, B31r7)

uşbu nūrı eliñde hıç körmedim (KY, B31r7)

‘ömr: **‘ömr+i** (RN, 51r4)

anunla **cism ü ‘ömr**i yuymayasın (RN, 51r4)

pend: **pend+ü** (KY, B22v5)

yūsuf aydur **pendü işit ayā melik** (KY, B22v5)

perdā: [bu] **perdā+nı** (KY, B31v11)

bu perdānı açmayalım örtelim emdi (KY, B31v11)

resül: [ol] **resül+i** (KY, B74r13)

sarāyıma ündesem **ol resülü** (KY, B74r13)

sākī: **sākī+ni** (KY, B43v15)

ḥabbāz ile sākīni antlaşdurdı (KY, B43v15)

şanem: [bu] **şanem+i** (KY, B33v8), [ol] **şanem+i** (KY, B39v4), (KY, B39v7)

tonla **ol şanemi** örte koydı (KY, B39v4)

sarāy: [ol] **sarāy+ı** (KY, B35r13)

ol sarāyı bu sıfatlu eylesünler (KY, B35r13)

sırr: [bu] **sırr+ı** (KY, B29r13), (KY, B32r8), (KY, B32r9), (SVTM, II-31), [bu] **sırr+ı** (SVTM, II-132)

hıç kimesne **bu sırrı** bilmezdi (KY, B29r13)

sordılar binden ḥalāyık **bu sırrı** (SVTM, II-31)

şüret: [bu] **şüret+i** (KY, B21v9), [ol] **şüret+i** (KY, B27r6), (KY, B27r11), (KY, B27r16), (KY, B63r16), (KY, B63v2)

üçünçi yıl **ol şüreti** gene kördi (KY, B27r16)

şarāb: [bu] **şarāb+nı** (KY, B75v16)

yā isrā’īl **bu şarābnı** içgil emdi (KY, B75v16)

şehir: [bu] şehir+i (KY, B67r15), [il ü] şehir+i (RN, 9r4), (RN, 27r4)

heybet birle **bu şehri** sen kırmadıñ (KY, B67r15)

ṭama‘dan kırtarurlar **il ü şehri** (RN, 9r4)

tābūt: [mūsī kelīm] tābūt+nı (KY, B77v14), (KY, B78r6)

mūsī kelīm tābūtı taleb kıldı (KY, B77v14)

taḳdīr: [bu] taḳdīr+i (KY, B19r14)

bu taḳdīri kıldı baña mevlīm ğafūr (KY, B19r14)

tedbīr: [bu] tedbīr+i (KY, B15v15), [ol] tedbīr+i (KY, B60r11)

andan ya‘ḳūb **ol tedbīri** revā kördi (KY, B60r11)

te’vīl: [bu] te’vīl+i (KY, B48v10), [bī-te’vīl] te’vīl+ni (KY, B49v11)

mu‘abbirler **bu te’vīli** kılumadı (KY, B48v10)

bī-te’vīl te’vīl+ni aytur emdi (KY, B49v11)

ṭūr: ṭūr+ı (RN, 30v1)

bulasın şabrıla **mi‘rāc u ṭūrı** (RN, 30v1)

ya‘ḳūb: ya‘ḳūb+ı (KY, B73r3)

‘avrat aydur **āh ya‘ḳūbı ne şorar sen** (KY, B73r3)

yehūdā: yehūdā+nı (KY, B57r14)

şem‘ūnla yehūdānı ayırmadı (KY, B57r14)

yūsuf: [emānet] yūsuf+ı (KY, B6v14), **yūsuf+ı** (KY, B3r9), (KY, B5v14), (KY, B5v14), (KY, B7v12), (KY, B12r5), (KY, B12r7), (KY, B12r9), (KY, B12r13), (KY, B13r9), (KY, B13r11), (KY, B13r16), (KY, B16r7), (KY, B63r1), [ol] yūsuf+ı (KY, B20r3), (KY, B31r4), (KY, B66r14)

keltürün yūsufı öldürün dēr (KY, B7v13)

zelīl: [ol] zelīl+i (KY, B8r8)

ḥasretile köydürür siz **ol zelīli** (KY, B8r8)

zeng: zeng+i (RN, 45r3)

gerek sen **zengi vü pası** yuyasın (RN, 45r3)

zevāl: [ol] zevāl+i (RN, 43r2)

cömerdler duydu bunda **ol zevāli** (RN, 43r2)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

cān: [‘ışksuz] **cān+1** (SVTM, II-68)

‘ışksuz **cānı ölü bilmek** gerek (SVTM, II-68)

cihān: [iki] **cihān+1** (RN, 41v2)

nèder **iki cihānı dosta giden** (RN, 41v2)

dost: **dost+1** (RN, 40v3), (RN, 52v4)

toğurlığı bulur **dostı sevenler** (RN, 52v4)

hakk: **hakk+1** (RN, 50r3)

hakkı tıyan kişiler hakkıla tok (RN, 50r3)

kur’ān: **kur’ān+1** (ÇN, 75)

yā kanı **cem’ eden kur’ānı ‘oşmān** (ÇN, 75)

ma’sūk: **ma’sūk+1** (RN, 26r4)

nite ġāfil olur **ma’sūkı duyan** (RN, 26r4)

şabr: **şabr+1** (RN, 30v2)

diriyiken ölür **şabrı başaran** (RN, 30v2)

sırr: [uşbu] **sırr+1** (KY, B4v9)

uşbu sırrı hālık bilse yigrek emdi (KY, B4v9)

sultān: **sultān+1** (KY, B52v9)

sultānı körenler danlaşurlar (KY, B52v9)

yūsuf: **yūsuf+1** (KY, B42v10)

ben yūsufı kördüğüm yedi yıldur (KY, B42v10)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

āhiret: **āhiret+i** (KY, B39r2)

āhireti anuban sakınurven (KY, B39r2)

aḥvāl: [bu] **aḥvāl+i** (KY, B67v3), (KY, B70v14)

anlar **körüp bu aḥvālī** ‘acebleşdi (KY, B67v3)

a’zā: [ol] **a’zā+nı** (KY, B12v7)

ol a‘zānı baña alıp keliñ emdi (KY, B12v7)

bid‘at: [bu] bid‘at+i (KY, B39v2)

bu bid‘ati sen köter dēp yalvarur emdi (KY, B39v2)

cān: cān+i (SVTM, II-103)

sizi severem nēte kim cānı ten (SVTM, II-103)

cemāl+ni (KY, B23v10)

cemālni kimse körüp qabūl qılmaz (KY, B23v10)

çırāğ: çırāğ+i (RN, 54r3)

çırāğı yakıcak qarañu qaçar (RN, 54r3)

devlet: devlet+i (RN, 12r5)

dilersen devleti qapuda turgıl (RN, 12r5)

haqq(k): haqq+i (KY, B31v10), (RN, 42r5)

haqqı koyup bātıl işe qayıtmazven (KY, B31v10)

haqqı tıyanlara bugün yarın yok (RN, 42r5)

heybet: [bu] heybet+i (KY, B67v14)

bu heybeti körüp anlar qorqar emdi (KY, B67v14)

hıl‘at: hıl‘at+i (RN, 12r5)

umarsañ hıl‘atı tapuda turgıl (RN, 12r5)

‘ibret: [bu] ‘ibret+i (KY, B8v7)

bu ‘ibreti dinlemeğa yarar emdi (KY, B8v7)

kibr: kibr+i (RN, 13v3)

qomazsa kibri peşmān olısar çok (RN, 13v3)

māl: [bu] māl+i (SVTM, II-5)

kim bu mālı isteye ol usludur (SVTM, II-5)

melik: melik+i (KY, B28v15)

meliki körüp uğunup düşdün nēden (KY, B28v15)

muştafī: [haqq habībī] muştafī+ni (KY, B2v3)

haqq habībī muştafīni körenlere (KY, B2v3)

şehir: [bu] şehir+i (KY, B67v8), [ol] şehir+i (KY, B76v15)

reyyān işitüp ol şehri ‘acebledi (KY, B76v15)

veled: veled+i (SVTM, III-12)

kim veledi severe gey göz ile bakarsa teñri anuñ başından sava belā sava belā (SVTM, III-12)

yūsuf: yūsuf+ı (KY, B6r15), (KY, B6v1), (KY, B6v16), (KY, B10r2), (KY, B10r8), (KY, B20r15), (KY, B22v1), (KY, B23r11), (KY, B25r10), (KY, B25r16), (KY, B25r17), (KY, B25v2), (KY, B29r15), (KY, B31v13), (KY, B31v14), (KY, B40v15), (KY, B42v4), (KY, B62r3), **yūsuf+u** (KY, B6r10)

melik duğar **yūsufı alup** keldi (KY, B25r10)

yūsufu vërmege ikrār kıldı (KY, B6r10)

züleyhā: züleyhā+nı (KY, B42r8)

züleyhāmı ‘ayıblap ol urağutlar (KY, B42r8)

2.1.2.1.3.3.1. Eksiz Belirtme Durumu İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 73 adet sözcüğün eksiz belirtme durumu ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. KY’de 57, SVTM’de 8, RN’de 6, ÇN’de 2 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. Söz konusu sözcükler % 78 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 41 adet nesne, 27 adet nesne unsuru ve 5 adet tümleç unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. Eksiz belirtme durumu ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 56 oranla en fazla nesne, en az tümleç unsuru göreviyle işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işletime sokulmuştur:

aḥvāl: aḥvāl+ım (KY, B54r3), aḥvāl+iñ (KY, B25v12), (KY, B26v13), (KY, B60v16), (KY, B63v4)

aḥvālım saña keldüm zāhir kıldum (KY, B54r3)

sorar ise **aḥvālın** beyān kılgıl (KY, B63v4)

‘aḳl: ‘aḳl+ım (KY, B3r6), (KY, B3r8)

‘aqlım şahīḥ dilim faṣīḥ kılğıl ėmdi (KY, B3r8)

bahā: bahā+ḡ (KY, B25v16)

velākin **bahāḡ** yetüre alman ėmdi (KY, B25v16)

cān: cān+ım (KY, B19v4), **cān+um** (SVTM, XII-1), (SVTM, XII-1), (SVTM, XXIII-1) **cān+uḡ** (RN, 23v5)

gūrum içre **cānum** mecrūḥ kılduḡ ėmdi (B19v4)

ḡara ḡaşlar ḡara gözler **cānum** aldı cānum aldı (SVTM, XII-1)

‘azrā’īl ol ṡamardan **cānuḡ** ala (RN, 23v5)

cemāl: cemāl+ım (KY, B56r2), **cemāl+üñ** (ÇN, 42)

cemālim devletim kirü vèrđi (KY, B56r2)

cemālüñ bize göster yarın anda (ÇN, 42)

ciger: ciger+üḡ (KY, B68v11)

ḡasretile **cigerüḡ** daḡlamaḡıl (KY, B68v11)

devlet: devlet+ım (KY, B56r2)

cemālim **devletim** kirü vèrđi (KY, B56r2)

dīn: dīn+üñ (SVTM, I-42)

dīnüñ artur ki sen diri ḡala sen (SVTM, I-42)

ḡaber: ḡaber+ım (KY, B46v10), **ḡaber+üḡ** (KY, B45v14)

maḡbūslardan **ḡaberim** vèrgil ėmdi (KY, B46v10)

ḡandan keldüḡ **ḡaberüḡ** vergil ėmdi (KY, B45v14)

ḡācet: ḡācet+iḡ (KY, B54r15)

ayt baḡa **ḡācetiḡ** vèrem ėmdi (KY, B54r15)

ḡāl: ḡāl+iḡ (KY, B34v3), (KY, B63v4), **ḡāl+üm** (SVTM, XVII-4), **ḡāl+üḡ** (RN, 16r6)

ol maḡzūna **ḡālīḡ** a‘lem kılğıl ėmdi (KY, B63v4)

ḡālüm görmez ben nè èdeven (SVTM, XVII-4)

inanmazsaḡ baḡa **ḡālüḡ** göresin (RN, 16r6)

ḡāṡır: ḡāṡır+ım (KY, B26v16), **ḡāṡır+uḡ** (KY, B61v6)

ḡāṡırım ṡışdürđi fehm aldı (KY, B26v16)

ḳayğurmağıl **ḥāṭıruṅ** hoş dutğıl ėmdi (KY, B61v6)
küfr: **küfr+ün** (RN, 51v1), **küfr+ün** (SVTM, I-42)
nola bir gün eger **küfrün** yeñesin (RN, 51v1)
küfrün arturma it gibi öle sen (SVTM, I-42)
māl: **māl+ün** (SVTM, VI-5)
aç elüñi vēr **māluñ** kim duta sen teñriyi (SVTM, VI-5)
murād: **murād+ım** (KY, B36v2)
murādım bu kün ḥāşıl ḳılam ėmdi (KY, B36v2)
nefs: **nefs+ün** (SVTM, I-10)
nefsün öldür kim ola sen bismil (SVTM, I-10)
niyyet: **niyyet+i** (KY, B17r8)
niyyeti teñrüsine ḳılur ėmdi (KY, B17r8)
‘ömr+üm (RN, 8r3)
bugün yarınıla **‘ömrüm** düketdi (RN, 8r3)
rāz: **rāz+ın** (KY, B5r11)
ne te’vıl ḳıldı **rāzın** ayğıl ėmdi (KY, B5r11)
şabr+ım (KY, B38v10), (KY, B40r6)
vişāl şevḳı **şabrım** ġāret ḳıldı ėmdi (KY, B38v10)
şefā‘at: **şefā‘at+ın** (KY, B53r12)
ḥiç gümānsız **şefā‘atın** döndürmegil (KY, B53r12)
te’vıl: **te’vıl+i** (KY, B49r5)
te’vılı ol oğlana şordım idi (KY, B49r5)
vişāl: **vişāl+ın** (KY, B37v3)
vişālın dilerem cān rāḥatı (KY, B37v3)
yūsuf: **yūsuf+um** (KY, B12v6)
yūsufum ḳurd yüyüp helāk ḳılur ise (KY, B12v6)
Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:
aşl: **aşl+ı** (KY, B56r14)

aşlı nesli birbirine soraşdılar (KY, B56r14)

‘ayb: [kamu] **‘ayb+uñ** (RN, 54v3)

ecel eli **kamu ‘aybuñ** açasın (RN, 54v3)

cemāl: **cemāl+ım** (KY, B54v12)

züleyhā aydur **cemālim hem vèrdim** (KY, B54v12)

cihāz: [biñ deve altun] **cihāz+ıñ** (KY, B28r6)

biñ cihāzıñ deve altun hāzır kılam (KY, B28r6)

hāl: **hāl+iñ** (KY, B11r14)

yūsuf aydur **hālīñ a‘lem kılğıl èmdi** (KY, B11r14)

ķudret: **ķudret+ım** (KY, B23v13)

yā yūsuf **ķudretim körgil** dedi (KY, B23v13)

ma‘būd: **ma‘būd+ım** (KY, B39v4)

aydur **ma‘būdım örütdim èmdi** (KY, B39v4)

māl: [cümle] **māl+ım** (KY, B30r7), (KY, B54v2), **māl+um** (KY, B27r3), (KY, B34v16), (KY, B38v12), [cümle] **māl+um** (KY, B28r13), (KY, B28v5)

cümle mālım anıñ üçün fedā kıluñ (KY, B30r7)

mülk: **mülk+üm** (KY, B27r3), (KY, B28r13), (KY, B38v12), [cümle] **mülk+üm** (KY, B25v15)

seni işitüp **cümle mülküm** feda kıldum (KY, B25v15)

nesl: **nesl+i** (KY, B56r14)

aşlı nesli birbirine soraşdılar (KY, B56r14)

pend: **pend+üm** (KY, B38r9)

yūsuf aydur **yā züleyhā pendüm diñle** (KY, B38r9)

selām: [bu] **selām+ım** (KY, B46v13)

bu selāmım becīd olğıl dèz tégürgil (KY, B46v13)

şüret: **şüret+iñ** (KY, B52r3)

aydur **bir şüretiñ kılğıl zāhir** (KY, B52r3)

şerr: **şerr+üñ** (ÇN, 36)

getürüp dartarlar **ḥayruñla şerrüñ** (ÇN, 36)

ümîd: [dünyâdaki] **ümîd+ün** (KY, B68v12)

dünyâdaki ümîdün kesgil emdi (KY, B68v12)

vaşf: **vaşf+ın** (KY, B11r15)

zâhid aydur **kitâb içre vaşfın kördüm** (KY, B11r15)

ya'kûb: [atam] **yakûb** (KY, B16r5)

atam ya'kûb ḥasrete koymayalım (KY, B16r5)

zevâl: [kendü] **zevâl+ün** (RN, 51v3)

eger görseyidün **kendü zevâlün** (RN, 51v3)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

'aql: **'aql+ım** (KY, B27r1)

'aqlım alıp şabrımı gâret kıldı (KY, B27r1)

cerâḥat: **cerâḥat+üm** (KY, B72v12)

cerâḥatüm onarmağa sen yetersen (KY, B72v12)

em(i)r: **emr+ün** (KY, B20r11)

emrün koyup saña 'âşi oldum érse (KY, B20r11)

mâl: [cümle] **mâl+um** (KY, B43r14)

cümle mâlum bahâsına fedâ kıldım (KY, B43r14)

şamed: **şamed+üm** (KY, B39v10)

ben şamedüm nete örütsem olur emdi (KY, B39v10)

2.1.2.1.3.4. Bulunma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 80 adet sözcüğün bulunma durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. KY'de 37, RN'de 22, SVTM'de 17, ÇN'de 4 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. Söz konusu sözcükler % 46 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Bu sözcükler 37 adet tümleç, 37 adet tümleç unsuru, 4 adet nesne unsuru ve 2 adet özne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. Bulunma durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin en fazla

tümleç ve tümleç unsuru, en az özne unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru içerisinde işleme sokulmuştur:

hāl: [bu] **hāl+de** (RN, 37r3)

dâyeler **ehl-i mahşer ol bu hâlde** (RN, 37r3)

hazîne: **hazîne+de** (KY, B32r1), (KY, B32r2)

hazîne **ne kalmış körgil** dedi (KY, B32r2)

şûret: [sâkin] **şûret+de** (RN, 21v2)

göresin **bir kişi sâkin şûretde** (RN, 21v2)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

şabır: **şabır+da** (RN, 30v4)

şabırda tûranuñ buşusu kalmaz (RN, 30v4)

kad: **kad[d]+de** (KY, B30r12)

evvel oldur **kadde yahşı zarîf özlü** (KY, B30r12)

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

âhiret: **âhiret+de** (ÇN, 15), (KY, B9r8)

âhiretde vebâldür ‘âşî olmañ (KY, B9r8)

eger nâm ister iseñ **âhiretde** (ÇN, 15)

‘aql: ‘aql+da (RN, 3v5)

‘aqlda yerlûdür ve ol îmân ki ‘ayne’l-yaķîndür (RN, 3v5)

‘âlem: ‘âlem+de (SVTM, II-88)

ay bigi ‘âlemde aydınlık vërür (SVTM, II-88)

bâzâr: **bâzâr+da** (KY, B54r9)

haķîr kılup **bâzârda** satar emdi (KY, B54r9)

bihişt: **bihişt+de** (SVTM, I-35)

yemek içmek **bihiştde** nûrdandur (SVTM, I-35)

cân: **cân+da** (RN, 3v7)

cânda yerlûdür cânıla olan îmân cânıla bile (RN, 3v7)

cihān: **cihān+da** (RN, 32v1), (SVTM, I-20), (SVTM, II-20), (SVTM, II-24), (SVTM, II-148), (SVTM, XIX-11)

haķīķatdūr **cihānda** ķalmayasın (RN, 32v1)

mevlāna gibi **cihānda** olmadı (SVTM, II-24)

dīvān: **dīvān+da** (RN, 26v3), (RN, 27r2)

‘aķıl cāsūsara söyler **dīvānda** (RN, 26v3)

dünyā-dünye: **dünyā+da** (ÇN, 15), (KY, B47r7), (RN, 27v6), (SVTM, II-54),

dünye+de (RN, 27v3)

yédürgil haķ yolına **dünyāda** nān (ÇN, 15)

dünyāda bu bilezük saņa yeter (KY, B47r7)

kime şabr olsa **dünyāda** müyesser (RN, 27v6)

teñri hāşı haķ sıridur **dünyāda** (SVTM, II-54)

şunuñ kim **dünyede** şabr ola yāri (RN, 27v3)

ferdā: **ferdā+da** (RN, 42v3)

ne işüñ var deye **ferdāda** āhir (RN, 42v3)

ġaflet: **ġaflet+de** (ÇN, 13)

neçe bir yata sen **ġafletde** è yār (ÇN, 13)

ħarīr: **ħarīr+de** (KY, B11r5)

taş yūsufa **ħarīrde** yumşak oldu (KY, B11r5)

ħazīne: **ħazīne+de** (KY, B30v13), (KY, B31v15)

ħazīnede altun kümüş hīç ķalmadı (KY, B30v13)

ħazret: **ħazret+de** (RN, 4v2)

ħazretde müstaġraķdur imdi bilgil ki ķanķı (RN, 4v2)

‘ışķ: **‘ışķ+da** (RN, 41v4)

tamām terk olıcaķ **‘ışķda** ķalasın (RN, 41v4)

ķafes: **ķafes+de** (RN, 43v6)

ki dostsuz cān ķuşı ķurmaz **ķafesde** (RN, 43v6)

ķur’ān: **ķur’ān+da** (SVTM, II-152)

teñri **kur'ānda** adın eyle dēdi (SVTM, II-152)

kışsa: kışsa+da (KY, B62v1)

kışsada kardaşları cümle aldı (KY, B62v1)

mış(1)r: mışır+da (KY, B43v14), (KY, B47v4), (KY, B76v9), (RN, 46r6)

yoksa men **mışırda** kalmayaven (KY, B76v9)

o şükker sevmek kim **mışırda** biter (RN, 46r6)

şar: şar+da (RN, 22r2)

ki **şarda** hīç anuñ irşadı yokdur (RN, 22r2)

vebāl: vebāl+de (RN, 37r3)

boyun zencīrlü kalmışdur **vebālde** (RN, 37r3)

yemen: yemen+de (KY, B43v14)

yemende mışırda tatlu aş keldi (KY, B43v14)

Tümleç unsuru içerisinde işleme sokulmuştur:

āhīret: āhīret+de (KY, B68v12)

āhīretde kavuşmağa bel bağlağıl (KY, B68v12)

cihān: [bu] cihān+da (SVTM, I-4), (SVTM, II-71), (SVTM, XXIII-9), **[ol] cihān+da**

(SVTM, I-28), (SVTM, II-115), (SVTM, X-12)

veled yohsuldı sensüz **bu cihānda** (SVTM, XXIII-9)

ol cihānda kul ile sultān kalur (SVTM, II-115)

dem: [āhīr] dem+de (KY, B79r8), **[bir] dem+de** (SVTM, II-90)

āhīr demde ĩmān 'atā kılğıl ĩmdi (KY, B79r8)

biñ bunuñ gibi ĩder **bir demde** ol (SVTM, II-90)

dünyā: [bu] dünyā+da (ÇN, 59), (KY, B47v13), (SVTM, II-106)

bu dünyāda belāya şabr ĩde gör (ÇN, 59)

bu dünyāda murādım hāşıl oldu (KY, B47v13)

bini katı duta siz **bu dünyāda** (SVTM, II-106)

hāl: [uşbu] hāl+de (KY, B33r12), (KY, B41v2), **[barça] hāl+de** (KY, B33v10), **[ol]**

hāl+de (KY, B53r3), **[kamu] hāl+de** (KY, B68v15)

ķamu ķālde ol mu‘īd ķādir durur (KY, B68v15)

maķām: [bir ķalvet] **maķām+da** (KY, B67r2), [ol] **maķām+da** (KY, B76r6)

bir ķalvet maķāmda tedbīr ķıldı (KY, B67r2)

menzil: [bir] **menzil+de** (KY, B65v15)

varup yolda **bir menzilde** eglendiler (KY, B65v15)

mevc: [her bir] **mevc+de** (RN, 18r2)

ki **her bir mevcde** bir kān bulasın (RN, 18r2)

mış(ı)r: **mışır+da** (KY, B29r12), (KY, B47r16)

mışırda durmağa boyun vērdi (KY, B29r12)

nażar: [bir] **nażar+da** (RN, 53r4)

iki ‘ālem bir oddur **bir nażarda** (RN, 53r4)

nefes: [şoņ] **nefes+de** (KY, B79r6), [her] **nefes+de** (RN, 43v6)

şoņ nefesde müferraķ ķılğıl ėmdi (KY, B79r6)

ķü dost anuņ olupdur **her nefesde** (RN, 43v6)

rivāyet: [bu] **rivāyet+de** (KY, B3v7)

meřhūrdur **bu rivāyetde** ol cabbārdan (KY, B3v7)

sā‘at: [o] **sā‘at+de** (RN, 29r2)

o **sā‘atde** gērü öğini derdi (RN, 29r2)

sarāy: [bu] **sarāy+da** (KY, B37r5)

‘azīzūņ **bu sarāyda** ne işi var (KY, B37r5)

şıfat: [ne] **şıfat+da** (RN, 21v2)

ne bilür kimse anı **ne şıfatda** (RN, 21v2)

şehir: [ol] **şehir+de** (KY, B23v9), (KY, B76v13), (KY, B77r8), [bu] **şehir+de** (KY, B46r7)

ol şehirde yūsufı ķiři bilmez (KY, B23v9)

ķaraf: [bir] **ķaraf+da** (KY, B68v2), [ol] **ķaraf+da** (KY, B77v1)

ol ķarafda firāvān oldu ni‘met (KY, B77v1)

zamān: [bir] **zamān+da** (KY, B9v15)

bir zamānda bir peygamber kopmuşdı (KY, B9v15)

2.1.2.1.3.4.1. Bulunma Durumu Eki + Aitlik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 4 adet sözcüğün bulunma durumu eki ve aitlik eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de 3, RN’de 1 adet bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. ÇN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler % 75 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 2 adet özne unsuru, 1 adet nesne unsuru ve 1 adet tümleç unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. Bulunma durumu eki ve aitlik eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 50 oranla en fazla özne unsuru, en az nesne unsuru ve tümleç unsuru göreviyle işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru olarak işletime sokulmuştur:

dünyā: dünyā+da+ki [ümīd] (KY, B68v12)

dünyādaki ümīdün kesgil emdi (KY, B68v12)

Özne unsuru olarak işletime sokulmuştur:

ken‘ān: ken‘ān+da+gı [oğlan] (KY, B76r7)

ya‘kūbuñ ken‘āndağı oğlanları (KY, B76r7)

zāhir: zāhir+da+gı [‘amel] (RN, 24r5)

zāhirdağı ‘amel taşrada kaldı (RN, 24r5)

Tümleç unsuru olarak işletime sokulmuştur:

ken‘ān: ken‘ān+da+gı (KY, B74v2)

ken‘āndağı bizüm eve benzetmiş-sen (KY, B74v2)

2.1.2.1.3.4.2. Bulunma Durumu Eki + Bildirme Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 2 adet sözcüğün bulunma durumu eki ve bildirme eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. RN’de 2 adet bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. ÇN’de, KY’de, SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcük, Türk cümle yapısı içerisinde yüklem ve yüklem unsuru olarak yer almaktadır:

Yüklem olarak işletime sokulmuştur:

zulmet: zulmet+de+sin (RN, 23v4)

hemān **zulmetdesin** işbu hūyıla (RN, 23v4)

Yüklem unsuru olarak işleme sokulmuştur:

hāl: [ne] **hāl+de+dür** (RN, 32r2)

göre **ne hāldedür** cānuḡ u cismūḡ (RN, 32r2)

2.1.2.1.3.5. Sınırlama Hali Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde sınırlama hali eki ile işleme sokulan 1 adet sözcüğe rastlanılmıştır. Bu sözcük yalnızca KY’de yer almaktadır. Türk cümle yapısında tümleç olarak söz dizimine girmiştir:

zindān: **zindān+ğaça** (KY, B50v3)

zindānğaça melik leşker düzer emdi (KY, B50v3)

2.1.2.1.3.6. Yönelme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 555 adet sözcüğün yönelme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. KY’de 468, RN’de 69, SVTM’de 10 ve ÇN’de 8 adet bu yapıda sözcük yer almaktadır. Söz konusu sözcükler % 84 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 359 adet tümleç, 137 adet tümleç unsuru, 29 adet nesne unsuru, 24 adet yüklem unsuru ve 6 adet özne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. Yönelme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 65 oranla en fazla tümleç, en az özne unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. KY’de yönelme durumu eki olarak +A ekinin yanında +GA ekinin de yer alması, söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir.

Yönelme durumu eki ile Türkçeleştirilen kimi sözcüklerin ȝal-, düş-, ér- fiilleriyle deyim yapısı kurduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcükler KY’de 23 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 24 adettir. Bu deyim yapısı içerisinde yer alan sözcüklerin tümü yüklem unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

“düş-” fiili ile deyimleşmiş bir yapı kurarak yüklem unsuru göreviyle işleme sokulmuştur:

belā: belā+y+a [düş-] (KY, B20r14)

haṭāsız **bu belāya düşmüş olsam** (KY, B20r14)

fıkr: fıkr+e [düş-] (KY, B21r9)

anı kördi melik duğar **fikre düşdi** (KY, B21r9)

hāl: [bu] hāl+e [düş-] (KY, B19v2), (KY, B34r12), (KY, B54v1), (KY, B54v3), (KY, B54v11), (RN, 45r6)

bu kün ki kün **bu hāle düştüm** emdi (KY, B54v3)

niçe **hālden hāle** gerek **düşesin** (RN, 45r6)

miḥnet: [bu] miḥnet+e [düş-] (KY, B8r10), (KY, B18r14), (KY, B19v6)

ol rāhatdan **bu miḥnete düşdim** emdi (KY, B18r14)

“ër-” fiili ile deyimleşmiş bir yapı kurarak yüklem unsuru göreviyle işleme sokulmuştur:

murād: [ol] murād+a [ër-] (KY, B24v12), [bu] murād+a [ër-] (KY, B55v13)

melik aydur **ol murāda èrmeye siz** (KY, B24v12)

“ḳal-” fiili ile deyimleşmiş bir yapı kurarak yüklem unsuru göreviyle işleme sokulmuştur:

‘acāyib: ‘acāyib+e [ḳal-] (KY, B5r7), (KY, B9v16), (KY, B17v10), (KY, B21v5), (KY, B34r1), (KY, B44v1), (KY, B57r4), (KY, B58r2), (KY, B67v4), (KY, B75r11)

bu düş içre **‘acāyibe ḳaldım** emdi (KY, B48v5)

tefekür: tefekür+e [ḳal-] (KY, B48v15)

ne sebebden **tefeküre ḳaldıñ** emdi (KY, B48v15)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

bahā: [ne] bahā+y+a (KY, B15r14), (KY, B32v5), [az] bahā+y+a (KY, B62v11)

ne bahāya **satdılar kördüñ mü** dër (KY, B32v5)

der-gāh: der-gāh+a (KY, B37r12)

der-gāha kelenleri kirü ḳomaz (KY, B37r12)

ḥaḳ: ḥaḳḳ+a (RN, 12v6)

ḥaḳḳa giden yolu gönli içinde göremez ol anı yaddur ilinde (RN, 12v6-13r1)

islām: islām+a (KY, B76v4), (KY, B76v6)

bular islāma rāzī olmaz dèdi (KY, B76v6)

ismāʿil: ismāʿil+e (KY, B70r15)

ismāʿile қоқ қurbān keldüğünü (KY, B70r15)

kenʿān: kenʿān+a (KY, B61r9)

yūsuf aydur **ben kenʿāna varmışdım** (KY, B61r9)

melik: melik+ge (KY, B44v4)

aydur **bunu melikge bir duyduğıl** (KY, B44v4)

meşālim: meşālim+e (KY, B63v3)

yūsuf aydur **meşālime kirü varğıl** (KY, B63v3)

miḥnet: [bu] miḥnet+e (KY, B45r5)

bu miḥnete şabr kılğıl dèyür emdi (KY, B45r5)

reyyān: reyyān+a (KY, B43v15)

reyyāna ağı vèrün dèyür emdi (KY, B43v15)

şāh: şāh+a (KY, B32r1)

kelip şāha ḥaber vèrse dèyür emdi (KY, B32r1)

temāşā: temāşā+y+a (KY, B6r3), (KY, B71r13)

bizümle temāşāya kel dèmiş siz (KY, B71r13)

terāzü: terāzü+y+e (KY, B30v8)

tācir aydur **terāzüye altun қoyğıl** (KY, B30v8)

yaʿkūb: yaʿkūb+a (KY, B44v8), (KY, B46v8)

aydur **seni yaʿkūba kim sevdürdi** (KY, B44v8)

yūsuf: yūsuf+a (KY, B50v9), (KY, B62v7), (KY, B63r2), (KY, B71r12), (KY, B71v11), (KY, B73v12), (KY, B74v2)

tèz yūsufa қavuşsun ayğıl emdi (KY, B73v12)

zindān: zindān+a (KY, B49r4), (KY, B49r8)

sāķī aydur **ben zindāna durdum idi** (KY, B49r4)

züleyhā: züleyhā+ğa (KY, B55r13)

zūleyhāğa ‘**akd nikāh kılsun** dedi (KY, B55r13)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

dost: **dost+a** (RN, 41v2)

nêder iki cihānı **dosta giden** (RN, 41v2)

hilāl: **hilāl+e** (KY, B37v7)

hilāle benzer seniñ kaşlaruñ var (KY, B37v7)

mi‘rāc: [ol] **mi‘rāc+a** (RN, 30v2)

şabırla vardı **ol mi‘rāca varan** (RN, 30v2)

sultān: **sultān+a** (RN, 6r2)

kadīmden nefsdür **sultāna ‘aşı** (RN, 6r2)

taht: **taht+a** (RN, 11v4)

niçe tahta binenler yere düşdi (RN, 11v4)

yūsuf: **yūsuf+a** (KY, B66v6)

yūsufa oğrı dēdügimiz budur emdi (KY, B66v6)

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

ādemī: **ādemī+y+e** (KY, B4v5)

ādemīye şeytān düşmān olur emdi (KY, B4v5)

‘akl: **‘akl+a** (RN, 19r6), (RN, 26v5), (RN, 26v6), (RN, 26v6), (RN, 39r5)

eger devlet gerekse **‘akla** danış (RN, 19r6)

‘ālem: **‘ālem+e** (ÇN, 14)

nażar kı **‘āleme** hālūñi añla (ÇN, 14)

allāh: **allāh+a** (RN, 39r5)

‘akıl bir kişidür **allāha** bakar (RN, 39r5)

‘arab: **‘arab+a** (KY, B46r5), (KY, B46v12), (KY, B47r14)

‘araba bağışladı yūsuf anı (KY, B46v12)

‘arş: **‘arş+a** (RN, 29v2)

şabır kimdeyise ol **‘arşa** şüner (RN, 29v2)

‘aşıq: **‘aşıq+ğa** (KY, B34v5)

‘āşıklık ‘āşıkğa belā durur (KY, B34v5)

‘aṭā: ‘aṭā+y+a (RN, 39v3)

‘aṭāya perde olanı götürdi (RN, 39v3)

‘azīz: ‘azīz+e (KY, B32r10), (KY, B37r9), (KY, B41r3), (KY, B41r9), (KY, B41r13)

züleyhā yügürdi ‘azīze keldi (KY, B41r3)

baḥīl: baḥīl+e (RN, 37r6)

gınādan fāide olmaz baḥīle (RN, 37r6)

belā: belā+y+a (ÇN, 59)

bu dünyāda belāya şabr ēde gör (ÇN, 59)

beşir: beşir+e (KY, B72v5)

ol köñlegi yūsuf beşire vērđi (KY, B72v5)

büt: büt+e (KY, B26v4)

şöyle iken büte tapınur imiş (KY, B26v4)

cān: cān+a (RN, 48v3)

ērer pīş-keş cāna eyle olıcağ (RN, 48v3)

cāsūs: cāsūs+a (RN, 11r5)

‘aḳıl der cāsūsa yort imdi gērü (RN, 11r5)

cebrā’īl: cebrā’īl+e (KY, B11v3), (KY, B11r7), (KY, B40r9), (KY, B56v4), (KY, B72r7), cebrā’īl+ge (KY, B10v11)

celīlden cebrā’īle destūr oldı (KY, B11r7)

emr birle cebrā’īlge kıldı fermān (KY, B10v11)

cihān: cihān+a (ÇN, 5), (KY, B46v4)

bilürmi sen niçün geldüñ cihāna (ÇN, 5)

közin açıp cihāna hergiz bağmaz (KY, B46v4)

cism: cism+e (RN, 2v1)

çünkü kızdı cisme ulaşdı cānı (RN, 2v1)

cümle: cümle+y+e (RN, 46v3), (RN, 50v5)

farīza cümleye kendü bāzārı (RN, 50v5)

devlet: devlet+e (RN, 19r5)

erürdi **devlete** ‘aqlı bilüsi (RN, 19r5)

dīne: dīne+y+e (KY, B47r15)

haber vèrdi **dīneye** ol ‘arabī (KY, B47r15)

dost: dost+a (RN, 24v1)

ki **dosta** tã‘atun gizlüsi yègrek (RN, 24v1)

dünye: dünye+y+e (RN, 6v1)

şuşuzdur **dünyeye** kıanmaz revānı (RN, 6v1)

düşmen: düşmen+e (RN, 8v2)

bağadur **düşmene** gör nède şimdi (RN, 8v2)

ğaybet: ğaybet+e (RN, 51v6)

niçe yıl bir kişi **ğaybete** uymış (RN, 51v6)

genc: genc+e (RN, 45v2)

ögüt dutarısan gel **gence** gitgil (RN, 45v2)

hacāt: hacāt+a (RN, 44v4)

kişi ki ol kapuya **hacāta** varadı (RN, 44v4)

hak: hak+a (SVTM, II-107), **hak+ğa** (KY, B36v10), (KY, B36v13), (KY, B41v5),

(KY, B46v2), (KY, B73v2), **hak+a** (RN, 7r2), (RN, 19r5), (RN, 40r3)

degmeze gāvur gibi ol cān **haka** (SVTM, II-107)

müdām **hakğa** tazarru‘lık kıılur emdi (KY, B46v2)

şükür kıldı **hakka** ol devlet issi (RN, 19r5)

halāyık: halāyık+a (SVTM, I-79), **halāyık+ğa** (KY, B42r9)

bildüreydüm **halāyık** söz ile (SVTM, I-79)

halāyıkğa bed-nām rüsvāy oldı emdi (KY, B42r9)

halık: halık+ğa (KY, B10v9), (KY, B19v7), (KY, B24r8), (KY, B32v7), (KY,

B40v13), (KY, B51r16), (KY, B64r13), (KY, B72v7), (KY, B77r13)

halıkğa şükr ü minnet telim kıldı (KY, B51r16)

halıl: halıl+e (KY, B9r16)

hem **ḥalīle** od yakın hīç kelmedi (KY, B9r16)

ḥalk: **ḥalk+a** (KY, B41r8), (SVTM, II-52)

bizi **ḥalka** bed-nām rüsvāy kılduñ emdi (KY, B41r8)

andan iste **ḥalka** sorma teñriyi (SVTM, II-52)

ḥasret: **ḥasret+e** (KY, B16r5)

atam ya‘kūb **ḥasrete** koymayalım (KY, B16r5)

ḥasūd: **ḥasūd+a** (RN, 34r3)

ḥasūdlikdan **ḥasūda** fāide ne (RN, 34r3)

havā: **havā+y+a** (ÇN, 26)

havāya uyma geç nef’s arzūsından (ÇN, 26)

ḥazīne: **ḥazīne+y+e** (KY, B31v16), (KY, B32r3), (RN, 45v4)

ḥazīne-dār **ḥazīneye** ta‘cīl vardı (KY, B32r3)

ḥazīneye vara bevvāb tā bul (RN, 45v4)

ḥazīne-dār: **ḥazīne-dār+a** (KY, B32r2), (KY, B32r6)

andan ‘azīz **ḥazīne-dāra** emr kıldı (KY, B32r2)

ḥazret: **ḥazret+e** (KY, B48r9)

du‘āsı **ḥazrete** ḳabūl oldu (KY, B48r9)

ḥelvā: **ḥelvā+y+a** (RN, 29r6)

ki şabruñ acısı **ḥelvāya** érdi (RN, 29r6)

hevā: **hevā+y+a** (RN, 16r2)

hevāya kibre sen tütulmayasın (RN, 16r2)

ḥıdmet: **ḥıdmet+ge** (KY, B5v7), (KY, B6r5)

keçe yene **ḥıdmetge** kelsün emdi (KY, B5v7)

ḥisāb: **ḥisāb+a** (SVTM, II-131)

dédügüm sözi **ḥisāba** almaduñ (SVTM, II-131)

ḥūrī: **ḥūrī+y+e** (RN, 41r3)

ki tāt u ḥulleye **ḥūrīye** aḳmaz (RN, 41r3)

ibrāhīm: **ibrāhīm+e** (KY, B9r14), (SVTM, II-39)

ibrāhīme celīl aydı ayā ḥalīl (KY, B9r14)

ḳayır un olur idi **ibrāhīme** (SVTM, II-39)

islām: **islām+a** (KY, B76v1), (KY, B76v2)

küfr ehlin **islāma** oḳuḡıl ėmdi (KY, B76v2)

ismā'īl: (KY, B9r16)

yene pıçaḳ **ismā'īle** kār ḳılmadı (KY, B9r16)

isrā'īl: **isrā'īl+e** (KY, B6v5), (KY, B12v13), (KY, B16r8), (KY, B48r7), (KY, B68r14), (KY, B70r11), (KY, B75r12), (KY, B75r16)

ḳanı birle **isrā'īle** kösterdiler (KY, B12v13)

ḳanā'at: **ḳanā'at+a** (RN, 11r5)

ḳanā'ata ḥaber benden degirü (RN, 11r5)

ḳanẓafer: **ḳanẓafer+e** (KY, B29v2), (KY, B43v4)

züleyḥā **ḳanẓafere** muṭī' olmaz (KY, B29v2)

ḳārūn: **ḳārūn+a** (RN, 35v2)

çü **ḳārūna** māliçün buyruk indi (RN, 35v2)

ken'ān: **ken'ān+a** (KY, B14r5), (KY, B46r8), (KY, B47r11), (KY, B75v5)

ya'ḳūb nebī **ken'āna** naḳl ḳıldı (KY, B75v5)

ḳıyāmet: **ḳıyāmet+e** (RN, 42v5)

ḳanı aḳluḡ güyersin **ḳıyāmete** (RN, 42v5)

ḳibr: **ḳibr+e** (RN, 16r2)

hevāya **ḳibre** sen ṭutulmayasın (RN, 16r2)

köşk: **köşk+ge** (KY, B36r2)

'arus-āne ḳılıban **köşkge** kirdi (KY, B36r2)

küfr: **küfr+e** (RN, 44r6)

çü ḡaybet mertebesi **küfre** girür (RN, 44r6)

maḡfiret: **maḡfiret+e** (KY, B26r11), (KY, B78v13)

mevlī celīl **maḡfirete** lāyık ḳıldı (KY, B26r11)

māl: **māl+a** (RN, 35r5), (RN, 36v3), (RN, 38v1)

ki ol da ancılayın **māla** tapar (RN, 35r5)

ma'ni: **ma'ni+y+e** (SVTM, I-118)

ma'niye bak kim göre sen bir durur (SVTM, I-118)

ma'sūka: **ma'sūka+y+a** (RN, 22v3)

kişi kim **ma'sūkaya** esrimeye (RN, 22v3)

melik: **melik+ge** (KY, B15v5), (KY, B20r15), (KY, B22r9), (KY, B22r15), (KY, B23r5), (KY, B24v11), (KY, B43v16), (KY, B44v4)

ārzuların **melikge** zāhir kıldı (KY, B24v11)

meşālim: **meşālim+e** (KY, B57r15), (KY, B58r7), (KY, B63v15), (KY, B77v3), (KY, B77v4), (KY, B77v5), (KY, B77v11)

meşālime melik reyyān kişi saldı (KY, B77v3)

mevlī: **mevlī+y+e** (KY, B23v16)

‘āciz olup **mevlīye** secde kıldı (KY, B23v16)

meydān: **meydān+a** (KY, B52r4)

erte kamu **meydāna** çıkıñ dedi (KY, B52r4)

mıṣ(1)r: **mıṣ(1)r+a** (KY, B24r3), (KY, B24v6), (KY, B27v3), (KY, B27v16), (KY, B29v5), (KY, B45r7), (KY, B56r7), (KY, B56r9), (KY, B56r10), (KY, B56r13), (KY, B56v5), (KY, B56v5), (KY, B66r5), (KY, B70v3), (KY, B70v5), **mıṣır+ga** (KY, B17r10), (KY, B27v11)

altı ayda **mıṣırğa** yeterler emdi (KY, B27v11)

pes anlar **mıṣıra** ‘azm kıldı (KY, B56v5)

mu'abbir: **mu'abbir+e** (KY, B14r4), (KY, B14r5)

mu'abbire te'vīl sorar emdi (KY, B14r4)

muḥammed: **muḥammed+e** (KY, B3v14)

eḥadden **muḥammede** selām kıldı (KY, B3v14)

mūsī: **mūsī+y+e** (KY, B78r2), (SVTM, II-128)

hālīkdan **mūsīye** destūr oldu (KY, B78r2)

teñri dedi sayru oldum **mūsīye** (SVTM, II-128)

muştafî: **muştafî+y+e** (KY, B78r10), (KY, B78v1)

kamuları **muştafîye** selâm kıldı (KY, B78r10)

namâz: **namâz+ğa** (KY, B76r5)

oğlanları **namâzğa** hâzır keldi (KY, B76r5)

nūr: **nūr+a** (SVTM, II-119)

eve bakma **nūra** bak kim bir durur (SVTM, II-119)

pādişāh: **pādişāh+a** (KY, B52v4)

pādişāha mağrīb savçı hâzır keldi (KY, B52v4)

peygamber: **peygamber+e** (KY, B58v10)

peygambere ol iş revā olmaz emdi (KY, B58v10)

put-hāne: **put-hāne+y+e** (KY, B22v8), (KY, B22v11), (KY, B22v13), (KY, B33r13),
(KY, B33v14)

velākin **put-hāneye** kirem emdi (KY, B22v8)

rāhat: **rāhat+a** (KY, B48r12)

şiddetlerden **rāhata** çıktıñ emdi (KY, B48r12)

rahmet: **rahmet+e** (KY, B19v8)

sen dağı **rahmete** olğıl müştāk (KY, B19v8)

rāvil: **rāvil+e** (KY, B62r15)

ibni yemen **rāvile** şunuvêrdi (KY, B62r15)

reyyān: **reyyān+a** (KY, B43r12), (KY, B44r5), (KY, B44r7), (KY, B49v7), (KY, B50r12)

reyyāna şundum anı içdi emdi (KY, B44r5)

şabr: **şabr+a** (RN, 30r2), (RN, 30v3)

yūnus sen şādıkısañ gir **şabra** (RN, 30v3)

saḥā': **saḥā'+y+a** (RN, 43r3)

saḥā'ya sen yūnus verdünise erk (RN, 43r3)

sākī: **sākī+y+e** (KY, B44v2), (KY, B49r10), (KY, B49v2), (KY, B49v6), (KY, B49v8), (KY, B50r10)

yūsuf nebī **sākīye** cevāb vèrdi (KY, B49v6)

şamed: **şamed+e** (KY, B39v11)

zāhirdür **şamede** cümle nihān (KY, B39v11)

şanem: **şanem+e** (KY, B33r16), (KY, B33v1), (KY, B33v3), (KY, B54r8)

yalvarur **şaneme** köp zārı kılur (KY, B33r16)

sarāy: **sarāy+a** (KY, B24v14), (KY, B36r7), (KY, B58r9), (KY, B67v11)

heybet birle **sarāya** nazar kıldı (KY, B67v11)

seyrān: **seyrān+a** (KY, B52v8)

bu heybet birle **seyrāna** çıkar emdi (KY, B52v8)

şırāt: **şırāt+a** (ÇN, 39)

şırāta oğrayısardur yoluñ bil (ÇN, 39)

şāh: **şāh+a** (KY, B52v3)

begler hanlar cümle **şāha** hıdmet kıldı (KY, B52v3)

şarāb-dār: **şarāb-dār+a** (KY, B44r8), (KY, B50r2)

şarāb-dāra eygü te'vīl aytur idi (KY, B44r8)

şeh(i)r: **şehr+e** (KY, B52r4), (KY, B61v3), (KY, B74r8)

yūsuf nebī **şehre** haber vèrdi (KY, B52r4)

şem'ün: **şem'ün+a** (KY, B69r10)

şem'ūna buyurdi hāzır keldi (KY, B69r10)

ṭā'āt: **ṭā'āt+a** (RN, 9v5)

harīfler cümlesi **ṭā'āta** meşgūl (RN, 9v5)

ṭabīb: **ṭabīb+e** (KY, B34r4), (KY, B34r9)

bu ahvāli **ṭabībe** zāhir kıldı (KY, B34r4)

taht: **taht+a** (KY, B28v2), (RN, 19r4), **taht+ga** (KY, B51r4)

harīr kiydi tāt urundi **tahta** ağdı (KY, B28v2)

beşāret eyledi tīz **tahta** bindi (RN, 19r4)

tāt urundi **tahtga** ağdı yūsuf nebī (KY, B51r4)

temāşā: **temāşā+y+a** (KY, B7r3), (KY, B52v4)

şāhile **temāşāya** çıkar emdi (KY, B52v4)

terāzū: **terāzū+y+e** (KY, B30v11), (KY, B30v12)

terāzüye beş yüz bin altun koydı (KY, B30v11)

tercümān: **tercümān+a** (KY, B63r7), (KY, B63r9)

anlar turup **tercümāna** cevāb vèrdi (KY, B63r9)

tevbe: **tevbe+y+e** (KY, B9v2)

istiğfār **tevbeye** hīç bakmazlar (KY, B9v2)

vezīr: **vezīr+e** (KY, B56v13)

yūsuf nebī **vezīre** aḥvāl şordı (KY, B56v13)

ya'kūb: **ya'kūb+a** (KY, B13r9), (KY, B13r15), (KY, B46v14), (KY, B47r2), (KY, B47r12), (KY, B47v15), (KY, B59v15), (KY, B60r4), (KY, B60r9), (KY, B66r16), (KY, B68r1), (KY, B68r5), (KY, B70r10), (KY, B72v6), (KY, B72v8), (KY, B72v15), (KY, B73v5), (KY, B75r4), (KY, B75v1), (KY, B75v11)

yūsufı **ya'kūba** vèürler emdi (KY, B66r16)

yākut: **yākut+a** (KY, B37v15)

yākūta beñzer senin yañaqların (KY, B37v15)

yehūdā: **yehūdā+y+a** (KY, B62r12), (KY, B67r11)

bilezükni **yehūdāya** vèür emdi (KY, B62r12)

yūsuf: **yūsuf+a** (KY, B5r8), (KY, B5r9), (KY, B5r14), (KY, B5v11), (KY, B6r6), (KY, B7r3), (KY, B8r14), (KY, B9r2), (KY, B9r3), (KY, B9v3), (KY, B10v12), (KY, B11r1), (KY, B11r5), (KY, B11v1), (KY, B11v3), (KY, B12v9), (KY, B13v6), (KY, B14v13), (KY, B15r8), (KY, B15v15), (KY, B17r3), (KY, B17r6), (KY, B17v11), (KY, B17v16), (KY, B18r3), (KY, B19v12), (KY, B21r4), (KY, B21r13), (KY, B22r2), (KY, B22r5), (KY, B22r6), (KY, B22r13), (KY, B22r14), (KY, B22v14), (KY, B22v15), (KY, B23r1), (KY, B23r13), (KY, B23v5), (KY, B23v13), (KY, B24r4), (KY, B25v7), (KY, B26v11), (KY, B31r4), (KY, B31v4), (KY, B31v8), (KY, B32v8), (KY, B33r12), (KY, B33v5), (KY, B36r15), (KY, B36v15), (KY, B37r5), (KY, B39r8), (KY, B39r11), (KY, B39r15), (KY, B39v5), (KY, B39v5), (KY, B39v8),

(KY, B40r2), (KY, B40r2), (KY, B40r8), (KY, B40r12), (KY, B40r15), (KY, B42r12),
(KY, B45r2), (KY, B45v5), (KY, B45v5), (KY, B45v7), (KY, B45v12), (KY,
B45v15), (KY, B46r5), (KY, B48r10), (KY, B48r10), (KY, B48r16), (KY, B49v4),
(KY, B50r8), (KY, B51r2), (KY, B51r8), (KY, B51r10), (KY, B51r14), (KY, B51r15),
(KY, B51v12), (KY, B51v13), (KY, B52r2), (KY, B52v15), (KY, B54r12), (KY,
B55r10), (KY, B55v3), (KY, B55v10), (KY, B56v4), (KY, B57v8), (KY, B60v7),
(KY, B66r11), (KY, B66v13), (KY, B67v15), (KY, B70r9), (KY, B70v5), (KY,
B71v4), (KY, B72r8), (KY, B72r12), (KY, B73r5), (KY, B74r6), (KY, B74r12), (KY,
B74v8), (KY, B75r2), (KY, B76r7), (KY, B76r11), (KY, B77r12)

yūsufa ‘arab aḥvāl̄ni zāhir kıldı (KY, B45v12)

zindān: **zindān+a** (KY, B11v6), (KY, B43v3), (KY, B45r9), (KY, B49r16), (RN,
7v5)

kaçan ‘arab **zindāna** yakın keldi (KY, B45r9)

ele gireni **zindāna** ururlar (RN, 7v5)

ziyāret: **ziyāret+e** (KY, B68r14)

ziyārete vērūbidi mevlī celīl (KY, B68r14)

züleyhā: **züleyhā+y+a** (KY, B28v8), (KY, B32v9), (KY, B39v7), (KY, B40v6), (KY,
B43r16), (KY, B43v4), (KY, B54r12), (KY, B55r8), (KY, B55v6), (KY, B74r12)

kādir şamed **züleyhāya** meded vēr̄di (KY, B54r12)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘acāyib: **[bu] ‘acāyib+e** (KY, B35v7)

keliben **bu ‘acāyibe** nazar kılsun (KY, B35v7)

āciz: **āciz+e** (KY, B3r6)

men ācize tevfiḳ kapusın açu vērgil (KY, B3r6)

aḥmed: **[ol] aḥmed+e** (KY, B1v5), (KY, B1v6)

peygamberler güzīdesi ol aḥmede (KY, B1v5)

aḥvāl: **[bu] aḥvāl+e** (KY, B34v2), (KY, B71v16)

bu aḥvāle ol düşür̄di bilgil beni (KY, B34v2)

‘ali: [kul] ‘ali+y+e (KY, B79r6)

rahmet kılığıl yā rahīm **kul** ‘aliye (KY, B79r6)

‘ām: [hāş u] ‘ām+a (ÇN, 83)

tevāzu‘ eyle bunda **hāş u** ‘āma (ÇN, 83)

‘arab: [ol] ‘arab+a (KY, B47v11), [bu] ‘arab+a (KY, B48r1)

ya‘kūb savçı **ol** ‘araba du‘ā kıldı (KY, B47v11)

‘azāb: [ol] ‘azāb+a (RN, 36r3)

döyemez **ol** ‘azāba işi katı (RN, 36r3)

‘azīz: [ol] ‘azīz+e (KY, B29v10), (KY, B56r11), [ol] ‘azīz-i mışır+a (KY, B69r12)

ol ‘azīze bizden selām kılığ emdi (KY, B56r11)

bahā: [az] bahā+y+a (KY, B14v10), (KY, B16v11), [telim māl] bahā+y+a (KY,

B14v10), [şol kadar] bahā+y+a (KY, B17v16), [ağır] bahā+y+a (KY, B43r14)

anı **ağır bahāya** satun aldım (KY, B43r14)

baħr: [ol] baħr+a (RN, 18r3)

budur ser-māye **ol** baħra talana (RN, 18r3)

berk: [bir] berk+e (RN, 40r5)

ki terki olmayan **bir berke** degmez (RN, 40r5)

cabbār: [bir] cabbār+a (KY, B54v6)

ikrār kıldım ınandım **bir cabbāra** (KY, B54v6)

calāb: calāb+a (KY, B79r9)

recep ayı calāba otuzundan (KY, B79r10)

cān: [ol emr-i] cān+a (RN, 49r4)

ulı dirlik gerek **ol emr-i cāna** (RN, 49r4)

cefā: [bu] cefā+y+a (KY, B19v3)

cānım oğlum **bu cefāya** nēden olduñ (KY, B19v3)

celīl: celīl+e (KY, B48r1), (KY, B69v1), [ol] celīl+e (KY, B48r7), (KY, B70r12)

yalvarur ğurbet üçün **ol celīle** (KY, B48r7)

da‘vī: [bu] da‘vī+y+e (KY, B54v15)

bu da'vīye bir bürhān kerek emdi (B54v15)

derd: [o] derd+e (ÇN, 71), [ol] derd+e (KY, B34v7)

o derde oğradı dāvud süleymān (ÇN, 71)

ṭabībler ol derde dermān olmaz (KY, B34v7)

dīn: [sizün] dīn+e (KY, B75r5)

hem dönüp sizün dīne yene kirdi (KY, B75r5)

dīne: [isrā'īl kıızı] dīne+y+e (KY, B69r9)

isrā'īl kıızı dīneye emr kıldı (KY, B69r9)

dünyā: [bu] dünyā+y+a (ÇN, 17)

bu dünyāya niçün pek yapışur sen (ÇN, 17)

eḥad: [ol] eḥad+e (KY, B1v3), (KY, B1v4)

el-ḥamdü şükr ü sipās ol eḥade (KY, B1v3)

fısk: fısk+a (KY, B53r1)

züleyhā seni fıskā dutduğundan (KY, B53r1)

ḡaffār: [ol] ḡaffār+a (KY, B70v4)

ümīd ile dutaram ol ḡaffāra (KY, B70v4)

ḡarīb: [bir] ḡarīb+e (KY, B52v11)

bir ḡarībe sataşdı anı kördi (KY, B52v11)

gūr: gūr+ge (KY, B38r11), (KY, B38r12), (KY, B38v3)

körüklü yüzler gürge kirse nūrı kider (KY, B38v3)

ḡaber: [ol] ḡaber+e (RN, 12v1)

işiden la'net okur ol ḡabere (RN, 12v1)

ḡāc: [ol] ḡāc+a (KY, B21v15)

cümleleri ol ḡāca ṭaparlar emdi (KY, B21v15)

ḡaḡ: ḡaḡ+ga (KY, B39r16), (KY, B55r11), ḡaḡḡ+a (RN, 34v6), [ol ulu] ḡaḡ+a (SVTM, I-15)

ḡaḡga yıḡlap tazarru' kılur emdi (KY, B55r11)

ḡaḡḡa bir derse daḡı şirkile dēr (RN, 34v6)

kim sini **ol ulu ḥaḳa** degüre (SVTM, I-15)

ḥāl: [ol] **ḥāl+e** (RN, 53r5)

bugün yarın demek **ol ḥāle** uymaz (RN, 53r5)

ḥālīḳ: [ol] **ḥālīḳ+ḡa** (KY, B44v14)

pes niçün sığınmaduḡ **ol ḥālīḳḡa** (KY, B44v14)

ḥalīl: [ol] **ḥalīl+e** (KY, B69v1)

andan celīl emr kıldı **ol ḥalīle** (KY, B69v1)

ḥarc: [bu] **ḥarc+a** (RN, 14v5)

bu beş günlük ‘ömür **bu ḥarca** yetmez (RN, 14v5)

ḥulle: **ḥulle+y+e** (RN, 41r3)

ki **tāc u ḥulle**ye ḥūrīye aḳmaz (RN, 41r3)

ibni yemen: **ibni yemen+e** (KY, B61v3), (KY, B63v1)

yūsuf **ibni yemene** delīl oldu (KY, B61v3)

‘ibret: [bu] **‘ibret+e** (KY, B17v10)

bu ‘ibrete ‘acāyibe ḳalır emdi (KY, B17v10)

ismā‘il: **ismā‘il+e** (KY, B69v2)

ḥaḳīḳat ḳılḡıl **oḡluḡ ismā‘ile** (KY, B69v2)

isrā’īl: **isrā’īl+e** (KY, B13r14), (KY, B70v1), (KY, B71v5)

atamız isrā’īle ḥürmet ḳılḡıl (KY, B71v5)

ḳav(i)l: [bu] **ḳavil+e** (KY, B4r1), [bu] **ḳavl+e** (KY, B27r10), (KY, B30v10), (KY, B59v1)

on ḳarındaḡ **bu ḳavle** rāzī oldu (KY, B59v1)

ḳavm: [bu] **ḳavm+e** (KY, B20r14), [ḡarīb] **ḳavm+e** (KY, B57r16)

bu ḳavme bir ‘alāmet köster emdi (KY, B20r14)

kervān: [bir ér] **kervān+a** (KY, B56r14)

yolda **bir ér kervāna** sataḡdılar (KY, B56v14)

ḳıyāmet: **ḳıyāmet+ke** (KY, B4r15), **ḳıyāmet+e** (RN, 36v6)

ḳıyāmetke tēḡrū adın bākī ḳala (KY, B4r15)

kıyāmete **degin** yēr boyı gider (RN, 36v6)

kibr: **kibr+e** (RN, 11v5)

uyarsaŋ kibre ırağa düşesin (RN, 11v5)

leşker: **[ol] leşker+e** (KY, B23r13)

yūsuf dönüp **ol leşkere** nazar kıldı (KY, B23r13)

maḥzūn: **[ol] maḥzūn+a** (KY, B19v5), (KY, B46v8), (KY, B47r16), (KY, B63v4),
maḥzūn+a (KY, B68v3)

ol maḥzūna ḥālīŋ a‘lem kılgıl ėmdi (KY, B63v4)

maḳām: **[ol] maḳām+a** (KY, B14r14), (KY, B61r9), **[bu] maḳām+a** (KY, B14v9)

bir vaḳt **ol maḳāma** kirmişdim (KY, B61r9)

mamile: **mamile+y+e** (KY, B67r7)

kiçi oğlu mamileye emr kıldı (KY, B67r7)

ma‘şiyet: **ma‘şiyet+ğa** (KY, B6v2)

kılduğumuz ma‘şiyetğa muḳırr kelelüm (KY, B6v2)

meclis: **[ol] meclis+e** (KY, B42r15)

ketürüben **ol meclise** şunar ėmdi (KY, B42r15)

melik: **[bu] melik+ge** (KY, B23r3)

andan ḳudūs meliki aydur **bu melikge** (KY, B23r3)

menzil: **[bu] menzil+e** (KY, B14v12), (KY, B59v9)

muḥtācdan **bu menzile** ėrür idük (KY, B59v9)

mevlī: **[ol] mevlī+y+e** (KY, B10r7), (KY, B10r8), (KY, B56r2), **mevlī+y+e** (KY, B79r5), **[raḥīm] mevlī+y+e** (KY, B79r5)

şükr ü minnet **ol mevlīye** kılam ėmdi (KY, B56r2)

mey(i)l: **[ayruḳsı] meyl+e** (RN, 50v3)

icāzet yok durur **ayruḳsı meyle** (RN, 50v3)

mevlānā: **[haḳ] mevlānā+y+a** (SVTM, I-27)

baḥşīşi kim vėrdi **haḳ mevlānāya** (SVTM, I-27)

mış(ı)r: **mış(ı)r+a** (KY, B60v3)

oğlanları **mışıra yetüp** keldi (KY, B60v3)

muḥammed: [anıñ dostı] **muḥammed+e** (KY, B1v5)

andın şonra **anıñ dostı muḥammede** [dürüt olsun] (KY, B1v5)

müznib: [bu] **müznib+e** (KY, B78v11)

ḳāʿil sāmiʿ **bu müznibe** duʿā ḳıla (KY, B78v11)

nebī: **nebī+y+e** (RN, 40r6)

velīye vü nebīye terk buyurdi (RN, 40r6)

peygamber: [yūsuf] **peygamber+e** (KY, B21v13), (KY, B54v6)

hem **yūsuf peygambere** inandılar (KY, B21v13)

rāḥat: [bu] **rāḥat+a** (KY, B75v16)

bu rāḥata érüşmekge érer érsen (KY, B75v16)

renci: [bu] **renci+y+e** (KY, B34r6)

bu rencīye dermān nédür bilümesven (KY, B34r6)

reyyān: [melik] **reyyān+a** (KY, B43v9)

sultānlık **melik reyyāna** ḳalur emdi (KY, B43v9)

rızq: [ʿömr ü] **rızq+a** (RN, 10r3)

ki **ʿömr ü rızqa** ol durur pāyāndan (RN, 10r3)

saʿat: [düşvār] **saʿat+e** (RN, 42v5)

niçün ḳorsın seni **düşvār saʿate** (RN, 42v5)

sāḳī: [ol] **sāḳī+y+e** (KY, B44r3)

yūsuf **ol sāḳīye** cevāb vèrdi (KY, B44r3)

şamed: [ol] **şamed+e** (KY, B1v3)

mülki bī-zevāl ol şamede (KY, B1v3)

sarāy: [ol] **sarāy+a** (KY, B62v14), (KY, B63r15), (KY, B63v1), (KY, B63v3), (KY, B63v5), [şol] **sarāy+a** (KY, B61v6), [yüksek] **sarāy+a** (KY, B74r14)

anlar ile **şol sarāya** beyle kelgil (KY, B61v6)

şüret: **şüret+e** (RN, 2v2)

şürete cān girmege fermān olur (RN, 2v2)

şeh(i)r: [ol] şehir+e (KY, B51v8), [bu] şehir+e (KY, B61r2), [ol] şehir+ge (KY, B76v15)

‘azîz yūsuf ol şehre haber vèrdi (KY, B51v8)

ol şehirge kirmege ârzüladı (KY, B76v15)

şem‘ün: şem‘ün+a (KY, B7v10)

şem‘ûna sığınur ise karşı kapar (KY, B7v10)

taht: taht+a [münevver] taht+ğa (KY, B36r4)

münevver tahtğa olturdu oldu hübân (KY, B36r4)

tedbîr: [bu] tedbîr+e (KY, B6r10), (KY, B9v8)

bu tedbîre cümlesi râzî oldu (KY, B9v8)

terâzü: [ikinci] terâzü+y+e (KY, B30v8)

ikinci terâzüye kümüş koyğıl (KY, B30v8)

terk: [bir] terk+e (RN, 40r5), terk+e (RN, 41r4)

ķamu ‘ilm ü ‘amel bir terke degmez (RN, 40r5)

türâb: [ol] türâb+e (KY, B48r2)

ķavuşdura cennet içre ol türâbe (KY, B48r2)

velî: velî+y+e (RN, 40r6)

velîye vü nebîye terk buyurdu (RN, 40r6)

yūsuf: yūsuf+a (KY, B10v14), (KY, B21v15), (KY, B24r16), (KY, B46v2), [ol]

yūsuf+a (KY, B33r5)

‘ākıbet ol yūsufa ‘āşık oldu (KY, B33r5)

zāhid: [ol] zāhid+e (KY, B10r4), (KY, B11v2)

hemân-dem ol zāhide ecel êrdi (KY, B11v2)

za‘îf: za‘îf+a (KY, B3r4)

men za‘îfa ilhâm tevîķ koyı vèrgil (KY, B3r4)

zelîl: [ol] zelîl+e (KY, B48r8)

bir du‘ā kılsaңыз ol zelîle (KY, B48r8)

züleyhâ: züleyhâ+y+a (KY, B40v7), [bî-çäre] züleyhâ+y+a (KY, B53v9)

bî-çāre zūleyhāya ol hoş keldi (KY, B53v9)

2.1.2.2. YAPIM EKLERİ ARACILIĞIYLA İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde KY’de 184 adet, RN’de 40 adet, SVTM’de 10 adet olmak üzere 234 adet yapım ekleri ile işleme sokulan sözcük tespit edilmiştir. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 79 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. ÇN’de yapım ekleri aracılığıyla işleme sokulan herhangi bir alıntı sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcüklerin 192 adeti isimden isim yapma ekleri ile 42 adeti isimden fiil yapma ekleri ile işleme sokulmuştur. Bu bağlamda yapım ekleri aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözlerin % 82 oranla en fazla isimden isim yapma ekleri ile Türkçeleştirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 27 oranla en fazla +l / +IU eki ile işleme sokulmuştur.

2.1.2.2.1. İsimden İsim Yapma Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde isimden isim yapma eki ile işleme sokulan KY’de 142 adet, RN’de 40 adet ve SVTM’de 10 adet olmak üzere 192 sözcük tespit edilmiştir. ÇN’de isimden isim yapma eki ile işleme sokulan herhangi bir alıntı sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcüklerin 63 adeti +l / +IU, 61 adeti +lğ / +lğ, +IUğ, 37 adeti +sız / +sUz, 11 adeti isimden isim yapma eki+yardımcı fiil, 9 adeti +cA / +çA, 3 adeti isimden isim yapma eki+diğer fiil, 3 adeti +c / +ç / +çü, 2 adeti birden fazla isimden isim yapma eki, 2 adeti birden fazla isimden isim yapma eki+yardımcı fiil ve 1 adeti +rak isimden isim yapma eki ile işleme sokulmuştur. İsimden isim yapma ekleri aracılığıyla Türkçeleştirilen alıntı sözcükler yaklaşık % 33 oranla en fazla +l / +IU eki ile, en az +rak eki ile işleme sokulmuştur. Söz konusu sözcükler arasında üç ekten fazla genişletilen bir örneğe rastlanılmamıştır.

2.1.2.2.1.1. +cA / +ça İsimden İsim Yapma Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 7 adet ve RN’de 2 adet olmak üzere 9 adet sözcük +cA / +ça isimden isim yapma eki ile işleme sokulmuştur. ÇN’de ve SVTM’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

‘arab: ‘arab+ça (KY, B15v15), (KY, B17r6), (KY, B57v11), (KY, B60v12), (KY, B61r8), (KY, B62r6)

cihān: cihān+ca (RN, 4v8)

sākī: sākī+ce (KY, B57v12)

zerre: zerre+ce (RN, 41r5)

2.1.2.2.1.2. +c1 / +ç1 / +çü İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 2 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 3 adet sözcük +c1 / +ç1 / +çü isimden isim yapma eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de ve SVTM’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

helva: helva+ç1 (KY, B25r15)

hıdmet: hıdmet+çü (KY, B57v12)

muştı: muştı+c1 (RN, 8v3)

2.1.2.2.1.3. +l1 / +IU İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 48 adet, RN’de 11 adet ve SVTM’de 4 adet olmak üzere 63 adet sözcük +l1 / +IU isimden isim yapma eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

‘ār: ‘ār+lu [özi] ‘ār+lu (KY, B23v12), (KY, B49r6), (KY, B53v4), [özün] ‘ār+lu (KY, B38r5), (KY, B57v9)

baht: baht+lu (SVTM, I-39), (SVTM, II-67)

cān: cān+lu [kişi] (RN, 12r2) cān+lu (RN, 49r5), (SVTM, XII-2a)

devlet: devlet+lü (RN, 29r5)

dīdār: dīdār+lu (KY, B38r5)

diyānet: diyānet+lü (KY, B30r16)

emānet: emānet+lü (KY, B30r16)

hāk: hāk+lu (RN, 50v4)

halāvet: halāvet+lü [söz] (KY, B37v9)

heybet: heybet+lü (KY, B19r3), (KY, B30r14)

hū: hūlu[yısañ] (RN, 19v1), [‘āṣī] hū+lu (RN, 50v1)

īmān: **īmān+lu[ya]** (RN, 54r6)

ķadar: **ķadar+lu** (KY, B65v14)

ķuvvet: **ķuvvet+lū** (KY, B30r15)

maķām: **maķām+lı** (KY, B1v6)

māl: **māl+lu** (RN, 37v2)

maşlahat: **maşlahat+lu [söz]** (KY, B34v9)

mürüvvet: **mürüvvet+lū** (KY, B30r14), (KY, B37r1), (KY, B37v2), (KY, B38r8),
(KY, B57v7), (KY, B61r7), (KY, B62r7), **mürüvvet+lū [söz]** (KY, B37v9),
mürüvvet+lū [öz] (KY, B57v9)

nūr: **[yūzi] nūr+lu** (KY, B23v11), (KY, B49r7), **[sen tēk] nūr+lu** (KY, B38r6), **[özi]**
nūr+lu (KY, B53v5), **[beñzi] nūr+lu** (KY, B57v9), **[tolun ay tēk] nūr+lu** (KY, B8r6),
(KY, B15v1), **nūr+lu** (SVTM, XII-2a)

perde: **perde+lū[lerē]** (RN, 49v4)

rāhat: **rāhat+lu** (KY, B37v1), (KY, B61r7)

sa‘adet: **sa‘adet+lū** (RN, 29v1)

şabır: **şabır+lu [nuñ]**

şıfat: **şıfat+lu** (KY, B25v14), (KY, B31r8), (KY, B31r9), (KY, B35r13), (KY, B37r2),
(KY, B38v11), (KY, B50r4), (KY, B50v1), (KY, B52v11), (KY, B52v13), (KY,
B57v6), (KY, B60v13)

siyāset: **siyāset+lū** (KY, B19r4)

şefā‘at: **şefā‘at+lu** (KY, B30r14), (KY, B72v4)

zencīr: **zencīr+lū** (RN, 37r3)

2.1.2.2.1.4. +IIg /+IIk / +IUk İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 48 adet, RN’de 11 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere
61 adet sözcük +IIg / +IIk / +IUk isimden isim yapma eki ile işletime sokulmuştur.
ÇN’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

āhīret: **āhīret+lik [du‘ā]** (KY, B47v15)

‘āşık: **[hāķīkat] ‘āşık+lık** (KY, B34r7), **‘āşık+lık** (KY, B34v5), (KY, B34r2)

āvāra: āvāra+līg[la] (RN, 51r5)

behre-bend: behre-bend+lik [um-] (KY, B79r4)

bende: bende+lik[ge] (KY, B17v2), (KY, B18r12), (KY, B19r8), (KY, B31r15),

bende+lig[e] (KY, B19r13)

bī-çāre: bī-çāre+lik [naşībi] (RN, 36r5)

cefā: cefā+lık[in] (KY, B75v10)

cühūd: cühūd+lık[dan] (KY, B3v16), cühūd+līg[1] (KY, B78r13)

dost: dost+lik (KY, B51r7), dōst+līg[in] (SVTM, II-4)

düşvār: düşvār+lık [maḳāmı] (RN, 12v4)

ġafīl: ġafīl+lık (RN, 14r6), ġafīl+lık[dur] (RN, 26r4)

ġammāz: ġammāz+lık (KY, B41v5)

ḥasūd: ḥasūd+lık (RN, 33r5), ḥasūd+lık[dan] (RN, 34r3)

ḥor: ḥor+luk (KY, B33v9)

ḥoş: ḥoş+luğ[uñ] (SVTM, I-35)

‘ışk: ‘ışk+lık (KY, B27r12), (KY, B34v7)

ḳadīm: [pādişāhuñ] ḳadīm+līg[1] (RN, 3r6)

ḳāfir: ḳāfir+lık[ga] (KY, B77r3)

maġbūn: maġbūn+lık[dan] (KY, B61v15), maġbūn+luğ[um] (KY, B18r11)

maḥzūn: maḥzūn+lık[ım] (KY, B18r11), maḥzūn+lık[dan] (KY, B61v15), (KY, B72v9)

melik: melik+lig[in] (KY, B45r5)

meşhūr: meşhūr+lig[i] (KY, B2r6), [anıñ] meşhur+lig+i (KY, B3r16)

mihr-bān: mihr-bān+lık (KY, B17r11)

müselmān: müselmān+lık (KY, B26r10)

pādişāh: pādişāh+lık (KY, B51r13), (KY, B68v2)

peygambar: peygambar+lık (KY, B10v16)

rāḥat: rāḥat+lık (KY, B4v1), rāḥat+lik (KY, B48r12)

sā’ir: sā’ir+lık (KY, B34r6)

sākī: sākī+lik (KY, B44v3), (KY, B57r16)

server: serve/[r]/lik[ge] (KY, B23r3), server+lik[ge] (KY, B23r4), server+lik[in] (KY, B54r4), server+lik[dan] (KY, B72r10)

seyyid: seyyid+lik[ge] (KY, B23r6)

sultān: sultān+lik (KY, B43v9)

şād: şād+lik (KY, B49v14), şād+lıg[1] (KY, B68v7), (RN, 33v6)

tekebbür: tekebbür+lik (RN, 13r5)

tevāzu‘: tevāzu‘+lıg (KY, B5r5), tevāzu‘+lik (KY, B57r2), (KY, B59v3)

tīz: tīz+lik (RN, 3r2)

2.1.2.2.1.5. +rak İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet sözcük +rak isimden isim yapma eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

luṭuf: luṭuf+rak (KY, B37v15)

2.1.2.2.1.6. +sız / +sUz İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 18 adet, RN’de 15 adet ve SVTM’de 4 adet olmak üzere 37 adet sözcük +sız / +sUz isimden isim yapma eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

bahā: bahā + sız: (KY, B59r14)

bizā‘at: bizā‘at + sız (KY, B59v2)

cān: cān+suz (SVTM, II-21), (SVTM, VIII-1), (SVTM, XXIII-2)

destūr: destūr +sız (KY, B47r4)

dost: dost+suz (RN, 43v6)

fayda: fayda+suz [cān] (RN, 32r1)

gümān: [hīç] gümān+sız (KY, B14r10), (KY, B16v5), (KY, B22r16), (KY, B22v10), (KY, B31v5), (KY, B44r11), (KY, B52r13), (KY, B53r12), gümān+suz (KY, B3v4)

günāh: günāh+sız (KY, B13r8)

ḥaṭā: ḥaṭā+sız (KY, B20r14)

‘ışk: ‘ışk+suz [cān] (SVTM, II-68)

īmān: [aḡa uyan] īmān+suz (RN, 11v2), īmān+suz (RN, 21r1)

ḡayda: ḡayda+suz [cān] (RN, 32r1)

ḡıymet: ḡıymet+süz (RN, 48v1)

mecāl: mecāl+süz (RN, 18r4)

müebbī: müebbī+süz (RN, 19r6)

ṣabır: ṣabır+sız (KY, B13v14), ṣabır+suz (RN, 29v4), (RN, 30r4)

ṣadaḡa: ṣadaḡa+suz (RN, 32v6)

terk: terk+süz (RN, 40v4)

tevbe: tevbe+süz (RN, 13v2)

yūsuf: yūsuf+sız (KY, B60r8), yūsuf+suz (KY, B6r1), (KY, B56r16)

zebūn: zebūn+suz (RN, 5v1)

zekāt: zekāt+suz (RN, 32v6)

2.1.2.2.1.7. İsimden İsim Yapma Eki + Diğer Fiil İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet sözcük +lık isimden isim yapma eki ve bul-, ketür- fiilleri ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu eklerle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

rāḡat: rāḡat+lık bul-: (KY, B4v1)

sā’ir: sā’ir+lık bul-: (KY, B34r6)

tevāzu‘: tevāzu‘+lık ketür-: (KY, B5r5)

2.1.2.2.1.8. İsimden İsim Yapma Eki + Yardımcı Fiil İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 11 adet sözcük isimden isim yapma eki ve yardımcı fiil ile işletime sokulmuştur. Söz konusu ekler içerisinde en yoğun isimden isim yapım eki +lık, en yoğun yardımcı fiil ise kıl- fiilidir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

ḡammāz: ḡammāz+lık kıl- (KY, B41v5)

mihr-bān: mihr-bān+lık eyle-: (KY, B71r11)

pādiṣāḡ: pādiṣāḡ+lık kıl- (KY, B68v2)

sākī: sākī+lık kıl-: (KY, B57r16)

şifat: şifat+lu ol-: (KY, B25v14)

şād: şād+lık ol-: (KY, B49v14)

tażarru^ç+lık kıl-: (KY, B36v4), (KY, B40v10), (KY, B46v2)

tevāzu^ç+lık kıl-: (KY, B5r9), (KY, B13r15)

2.1.2.2.1.9. Birden Fazla İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet sözcük +siz ve +lık isimden isim yapım ekleri ile işletime sokulmuştur:

edeb: edeb+siz+lık (KY, B41r6), (KY, B43r15)

2.1.2.2.1.9.1. Birden Fazla İsimden İsim Yapma Eki + Yardımcı Fiil İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet sözcük +siz ve +lık isimden isim yapım ekleri ve kıl- yardımcı fiili ile işletime sokulmuştur:

edeb: edeb+siz+lık + kıl-: (KY, B28v9), (KY, B41r6)

2.1.2.2.2. İsimden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde isimden fiil yapma eki ile işletime sokulmuş tümü KY’de olmak üzere 42 adet sözcük tespit edilmiştir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de isimden fiil yapma eki ile işletime sokulan herhangi bir alıntı sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcüklerin 23 adeti +lA- isimden fiil yapım eki, 10 adeti +lA- isimden fiil yapım eki + -ş- fiilden fiil yapım eki, 4 adeti +lA- isimden fiil yapım eki + -ş- fiilden fiil yapım eki + zarf-fiil eki, 3 adeti +lA- isimden fiil yapım eki + zarf-fiil eki ve 2 adeti +lA- isimden fiil yapım eki + -n- fiilden fiil yapım eki ile işletime sokulmuştur. -n- ve -ş- fiilden fiil yapma ekleri yalnızca +lA- ekinin üzerine gelerek işletime sokulmuştur. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 55 oranla en fazla +lA- isimden fiil yapım eki ile işletime sokulmuştur.

2.1.2.2.2.1. +lA- İsimden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 23 adet sözcük +lA- isimden fiil yapma eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu eklerle

Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır. İsimden fiil yapım ekleriyle Türkçeleştirilen bu sözcükler, alıntılamanın ileri bir aşamasıdır. Söz konusu örneklerin yalnızca KY’da yer alması, KY’de diğer metinlere oranla alıntılamanın daha ileri bir seviyesinin geliştiğini göstermektedir:

‘aceb: ‘aceb+le-: (KY, B22v1), (KY, B23v1), (KY, B32r5), (KY, B37r3), (KY, B50v14), (KY, B50v16), (KY, B54v8), (KY, B55r8), (KY, B76v15), (KY, B78v2)

ārzū: ārzū+la-: (KY, B10r2), (KY, B10r3), (KY, B25r1), (KY, B26v13), (KY, B28r12), (KY, B29r15), (KY, B76v15)

‘ayīb: ‘ayīb+la-: (KY, B42r8)

da‘vet: da‘vet+le-: (KY, B42r10)

hürmet: hürmet+le-: (KY, B22r12)

kāvil: kāvil+le-: (KY, B27v14)

zindān: zindān+la-: (KY, B41r5)

zinhar: zinhar+la-: (KY, B16r7)

2.1.2.2.2.1.1. +lA- İsimden Fiil Yapma Eki + Zarf-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet sözcük +lA- isimden fiil yapma eki ve -p zarf-fiil eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu eklerle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır.

‘aceb: ‘aceb+le-p (KY, B55r5)

ārzū: ārzū+la-y-up (KY, B29r15)

‘ayīb: ‘ayīb+la-p (KY, B42r8)

2.1.2.2.3. İsimden Fiil Yapma Eki + Fiilden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 16 adet sözcük isimden fiil yapma eki ve fiilden fiil yapma eki ile işletime sokulmuştur. Söz konusu eklerle işletime sokulan tüm örnekler, +lA- isim fiil yapım ekinin üzerine gelen -n- fiilden yapım eki ve -ş- fiilden fiil yapım eki ile genişletilmiştir.

2.1.2.2.3.1. +lA- İsimden Fiil Yapma Eki + -n- Fiilden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet sözcük +lA- isimden fiil yapma eki ve -n- fiilden fiil yapım eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu eklerle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır.

‘ār: ‘ār+lA-n-: (KY, B18v8)

niyyet: niyyet+le-n-: (KY, B23r11)

2.1.2.2.3.2. +lA- İsimden Fiil Yapma Eki + -ş- Fiilden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 10 adet sözcük +lA- isimden fiil yapma eki ve -ş- fiilden fiil yapım eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu eklerle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır.

‘aceb: ‘aceb+le-ş-: (KY, B30r2), (KY, B67v3), (KY, B71v16), (KY, B78r16)

‘ayb: ‘ayb+lA-ş-: (KY, B72v15)

da‘vā: da‘vā+lA-ş-: (KY, B9r3), (KY, B51r6)

ḥaber: ḥaber+le-ş-: (KY, B14r1)

nevbet: nevbet+le-ş-: (KY, B6r12), (KY, B6v14)

2.1.2.2.3.2.1. +lA- İsimden Fiil Yapma Eki + -ş- Fiilden Fiil Yapma Eki + Zarf-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 4 adet sözcük +lA- isimden fiil yapma eki, -ş- fiilden fiil yapım eki ve -u zarf-fiil eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu eklerle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır.

‘ayb: ‘ayb+lA-ş-u (KY, B72v15)

da‘vā: da‘vā+lA-ş-ı (KY, B51r6)

nevbet: nevbet+le-ş-ü (KY, B6r12), (KY, B6v14)

2.1.2.3. YAPIM EKLERİ VE ÇEKİM EKLERİ ARACILIĞIYLA İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde yapım ekleri ve çekim ekleri ile işleme sokulan KY’de 25 adet, RN’de 7 adet, SVTM’de 2 adet olmak üzere 34 adet sözcük tespit edilmiştir. ÇN’de bu yapıda bir sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcüklerin 12 adeti isimden isim yapma eki+yönelme durumu eki, 7 adeti isimden isim yapma eki+ayrılma durumu eki, 7 adeti isimden isim yapma eki+iyelik eki, 4 adeti isimden isim yapma eki+iyelik eki+belirtme durumu eki, 1 adeti isimden isim yapma eki+belirtme durumu eki, 1 adeti isimden isim yapma eki+çokluk eki, 1 adeti isimden isim yapma eki+çokluk eki+yönelme durumu eki ve 1 adeti isimden isim yapma eki+araç durumu eki ile işleme sokulmuştur. Söz konusu sözcükler arasında üç ekten fazla genişletilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır. Yapım ekleri ve çekim ekleri aracılığıyla Türkçeleştirilen alıntı sözcükler % 35 oranla en fazla isimden isim yapma eki+yönelme durumu eki ile işleme sokulmuştur.

2.1.2.3.1. İsimden İsim Yapma Eki + Araç Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet sözcük +sız isimden isim yapma eki ve +n araç durumu eki ile işleme sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

ḥaṭā: ḥaṭā+sız+ı+n (KY, B2r4)

2.1.2.3.2. İsimden İsim Yapma Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 6 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 7 adet sözcük +lık isimden isim yapma eki ve ayrılma durumu eki ile işleme sokulmuştur. ÇN’de ve SVTM’de söz konusu eklerle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

cūḥūd: cūḥūd+lık+dan (KY, B3v16)

ḥasūd: ḥasūd+lık+dan (RN, 34r3)

maḡbūn: maḡbūn+lık+dan (KY, B61v15)

maḡzūn: maḡzūn+lık+dan (KY, B61v15), (KY, B72v9)

server: server+lık+dan (KY, B72r10)

ẓa‘īf: ẓa‘īf+lık+dan (KY, B45r15)

2.1.2.3.3. İsimden İsim Yapma Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet sözcük +lîğ isimden isim yapma eki ve belirtme durumu eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

cühūd: cühūd+lîğ+1 (KY, B78r13)

2.1.2.3.4. İsimden İsim Yapma Eki + Çokluk Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet sözcük +suz isimden isim yapma eki ve çokluk eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, KY’de ve SVTM’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

şabır: şabır+suz+lar (RN, 29v4)

2.1.2.3.4.1. İsimden İsim Yapma Eki + Çokluk Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet sözcük +lû isimden isim yapma eki, çokluk eki ve yönelme durumu eki ile işletime sokulmuştur. ÇN’de, KY’de ve SVTM’de söz konusu ekle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

perde: perde+lû+ler+e (RN, 49v4)

2.1.2.3.5. İsimden İsim Yapma Eki + İyelik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 4 adet ve RN’de 2 ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 7 adet sözcük +lîk isimden isim yapma eki ve iyelik ekleri ile işletime sokulmuştur. ÇN’de söz konusu eklerle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

hoş: hoş+luğ+uñ (SVTM, I-35)

kadīm: kadīm+lîğ+1 (RN, 3r6)

mağbūn: mağbūn+luğ+um (KY, B18r11)

maḥzūn: maḥzūn+lîk+ım (KY, B18r11)

meṣhūr: meṣhūr+lig+i (KY, B2r6)

şād: şād+lîğ+1 (KY, B68v7), (RN, 33v6)

2.1.2.3.5.1. İsimden İsim Yapma Eki + İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 3 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 4 adet sözcük +LIK isimden isim yapma eki, III. teklik kişi iyelik eki ve belirtme durumu eki ile işleme sokulmuştur. ÇN’de ve RN’de söz konusu eklerle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

cefā: cefā+lık+ı+n (KY, B75v10)

dōst: dōst+līg+ı+n (SVTM, II-4)

meliklig: [mışırnı] melik+lig+i+n (KY, B45r5)

server: server+lig+i+n (KY, B54r4)

2.1.2.3.6. İsimden İsim Yapma Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 10 adet ve RN’de 2 adet olmak üzere 12 adet sözcük +LIK isimden isim yapma eki ve yönelme durumu eki ile işleme sokulmuştur. ÇN’de ve SVTM’de söz konusu eklerle Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır:

bende: bende+lig+e (KY, B19r13), bende+lik+ge (KY, B17v2), (KY, B18r12), (KY, B19r8), (KY, B31r15)

ḥor: [bu] ḥor+luk+ga (KY, B33v9)

īmān: īmān+lu+y+a (RN, 54r6)

kāfir: kāfir+lık+ga (KY, B77r3)

māl: [niçe] māl+lu+y+a (RN, 37v2)

server: serve[r]+lik+ge (KY, B23r3), server+lik+ge (KY, B23r4)

seyyid: seyyid+lik+ge (KY, B23r6)

2.2. SÖZCÜK GRUBU DÜZEYİNDE İŞLETİME SOKULAN ALINTILAR

2.2.1. YARDIMCI FİİLLER ARACILIĞI İLE İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER¹⁸

Söz konusu metinlerde KY’de 1153 adet, RN’de 155 adet, SVTM’de 47 adet ve ÇN’de 29 adet olmak üzere 1384 adet alıntı sözcük bol-, ér-, èt-, eyle-, i-, kıl-, kıldur-, ol- yardımcı fiilleri aracılığıyla işleme sokulmuştur. Yardımcı fiiller aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözler % 83 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu alıntı sözcükler en fazla kıl- fiili, en az kıldur- fiili ile Türkçeleştirilmiştir. KY’de en fazla kıl- fiili, en az èt- fiili Türkçeleştirici rol üstlenmiştir. RN’de en fazla ol- fiili, en az ér- ve kıl- fiilleri Türkçeleştirici rol üstlenmiştir. SVTM’de en fazla ol- fiili, en az eyle- ve i- fiilleri Türkçeleştirici rol üstlenmiştir. ÇN’de en fazla ol- fiili, en az ér- ve kıldur- fiili Türkçeleştirici rol üstlenmiştir. ÇN’de, SVTM’de ve RN’de bol- fiili ile Türkçeleştirilmiş herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır. SVTM’de ér- fiili ile Türkçeleştirilmiş herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır. ÇN’de i- fiili ile Türkçeleştirilmiş herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır.

2.2.1.1. bol- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 8 adet sözcük bol- fiili ile işleme sokulmuştur. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de söz konusu fiille Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır. KY’de ol- yardımcı fiilinin yanında bol- fiilinin de yer alması, söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. Söz konusu kullanımlar şunlardır:

‘**ākḳ bol-** (KY, B8r13), (KY, B19v7), **bende bol-** (KY, B21v9), **dermān bol-** (KY, B9v4), **devlet bol-** (KY, B76v13), **ferman bol-** (KY, B13r14), **rāzī bol-** (KY, B30v10), **rızā bol-** (KY, B37r15).

2.2.1.2. ér- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

¹⁸ Söz konusu başlık altındaki fiil yapıları incelenirken Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu’nun “Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller” başlıklı çalışmasından yararlanılmıştır.

Söz konusu metinlerde KY’de 22 adet, RN’de 5 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 28 adet sözcük **ër-** fiili ile işleme sokulmuştur. SVTM’de söz konusu fiille Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır. **ër-** fiili ile Türkçeleştirilen sözcükler, yaklaşık % 79 oranla en fazla KY’de en az ÇN’de yer almaktadır. Söz konusu kullanımlar şunlardır:

‘āşık ër- (KY, B34v14), (KY, B55r1), **‘azāb ër-** (KY, B20v9), **buḥl ër-** (RN, 33v3), **dād ër-** (RN, 39r3), **ecel ër-** (ÇN, 13), (KY, B11v2), (KY, B68v9), (KY, B75v12), **ferah ër-** (KY, B19v8), **feryād ër-** (KY, B20v4), (RN, 39r3), **ḥācet ër-** (KY, B29v1), **ḫazā ër-** (KY, B12v4), **lāyık ër-** (KY, B26r7), **meded ër-** (KY, B4r11), (KY, B24r1), (KY, B39r6), (KY, B39r16), **merhem ër-** (KY, B61v16), **necāt ër-** (KY, B44r9), **pīş-keş ër-** (RN, 48v3), **rāḥat ër-** (KY, B53r10), (KY, B73v10), **şādık ër-** (KY, B54v14), **saḥāvet ër-** (RN, 39v3), **taḥkīk ër-** (KY, B48r11), **va‘de ër-** (KY, B55r9).

2.2.1.3. **ët- / éd- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar**

Söz konusu metinlerde RN’de 28 adet, SVTM’de 10 adet, KY’de 7 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 48 adet sözcük **ët-** fiili ile işleme sokulmuştur. Tüm metinlerde söz konusu fiille Türkçeleştirilen örneklerle rastlanılmıştır. **ët-** fiili ile Türkçeleştirilen sözcükler, % 58 oranla en fazla RN’de en az ÇN’de yer almaktadır. Söz konusu kullanımlar şunlardır:

āğāz ët- (RN, 38v6), **‘ayīb ët-** (KY, B42r5), **āzād éd-** (RN, 28r4), **āzār ët-** (KY, B20v9), **bāzār ët- / éd-** (RN, 41v2), (SVTM, XXVIII-11), **cehd éd-** (SVTM, II-154), **cem‘ éd-** (ÇN, 75), **cüdā ët-** (KY, B69r6), **devā éd-** (RN, 17r2), **eşer ët-** (RN, 38v5), **esīr ët-** (RN, 6r5), **farḫ éd-** (SVTM, II-79), **fehm éd-** (SVTM, II-23), **ferāgat ët-** (RN, 44v5), **feryād éd-** (RN, 35v3), (RN, 36r4), **ḥamd ü şükr ët-** (RN, 2v4), **ḥarāb ët-** (RN, 27r4), **hāy u hū éd-** (RN, 9r5), **ḥüküm éd-** (SVTM, I-25), **ḥürmet éd-** (KY, B58r1), **‘iş ët-** (RN, 27v2), **‘izzet ët-** (RN, 22r3), **ḫabūl ët-** (RN, 40v4), (RN, 48r4), **ḫanā‘at éd-** (SVTM, I-77), **ḫıyās ët-** (RN, 19v2), **ḫıymet éd-** (RN, 48v2), **meded ët-** (RN, 16v2), **müzd éd-** (SVTM, I-70), **nefrīn ü efḡān éd-** (RN, 9r5), **nūş éd-** (RN, 29v3), **rāḥat éd-** (KY, B29r5), **raḥmet**

ét- (SVTM, II-10), (SVTM, XIX-1), (SVTM, XXVII-7), revā éd- (KY, B5v4), şabr éd- (ÇN, 59), saḥāvet éd- (RN, 41v4), su'āl ét- (RN, 7v6), (RN, 21v6), şerḥ éd- (RN, 4v6), taḫşīr ét- (RN, 12r2), temām éd- (KY, B77r14), terk ét- (RN, 40r4), tīmār ét- (ÇN, 64), zencīr éd- (RN, 37r1).

2.2.1.4. eyle- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY'de 25 adet, RN'de 23 adet, ÇN'de 4 adet ve SVTM'de 3 adet olmak üzere 55 adet sözcük eyle- fiili ile işletime sokulmuştur. Tüm metinlerde söz konusu fiille Türkçeleştirilen örneklere rastlanılmıştır. eyle- fiili ile Türkçeleştirilen sözcükler % 45 oranla en fazla KY'de en az ÇN'de yer almaktadır. Söz konusu kullanımlar şunlardır:

'ayān eyle- (KY, B16v3), a'lem eyle- (KY, B31r10), 'amel eyle- (RN, 47v5), beşāret eyle- (RN, 19r4), beyān eyle- (KY, B16v3), būnyād eyle- (RN, 2r3), cān eyle- (KY, B38v12), cevāb eyle- (KY, B22v9), (KY, B22v12), (KY, B57v11), du'ā eyle- (KY, B11r14), fedā eyle- (KY, B28r13), feh̄m eyle- (KY, B46r13), fikr eyle- (RN, 27r1), ḥaber eyle- (KY, B66r15), ḥāc eyle- (KY, B21v15), ḥāş eyle- (SVTM, II-70), ḥazer eyle- (RN, 32v5), helāk eyle- (KY, B13r3), ḥıdmet eyle- (KY, B5v4), (KY, B29v15), ḥıyānet eyle- (RN, 33r6), iḥsān eyle- (KY, B57r6), ḫabūl eyle- (KY, B16v8), ḫahr eyle- (SVTM, II-38), ḫaşd eyle- (ÇN, 9), la'net eyle- (RN, 33v1), maḥḫūm eyle- (RN, 22r5), maḥrūm eyle- (KY, B18r6), māt eyle- (RN, 28r3), mesrūr eyle- (RN, 2v3), naẓar eyle- (RN, 32v5), pūr-nūr eyle- (RN, 2v3), rāst eyle- (KY, B58r5), rāy-ı tedbīr eyle- (KY, B5r3), revā eyle- (KY, B45r3), şabr eyle- (RN, 28r3), selām eyle- (KY, B5v4), su'āl eyle- (ÇN, 34), şarḥ eyle- (RN, 36r5), şerḥ eyle- (RN, 51v1), şey'ullāh eyle- (RN, 10v5), şükr eyle- (RN, 7r2), tāc eyle- (RN, 43v1), tedbīr eyle- (KY, B15v15), tefekkūr eyle- (RN, 8r4), tekebbūr eyle- (RN, 12r3), temām eyle- (KY, B75v13), temennā eyle- (RN, 10v6), terk eyle- (RN, 43r3) tevāzu' eyle- (ÇN, 83), (KY, B37r16), tevbe eyle- (ÇN, 9), tīmār eyle- (RN, 7r3), zehr eyle- (SVTM, II-38).

2.2.1.5. i- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 33 adet, RN’de 8 adet ve SVTM’de 3 adet olmak üzere 44 adet sözcük i- fiili ile birleşik fiil kurarak işleme sokulmuştur. ÇN’de söz konusu fiille Türkçeleştirilen herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır. i- fiili ile Türkçeleştirilen sözcükler % 75 oranla en fazla KY’de en az SVTM’de yer almaktadır. Söz konusu kullanımlar şunlardır:

‘**ādil i-** (KY, B66v15), **aḳdem[den] i-** (RN, 4v7), ‘**āşık i-** (KY, B54v14), ‘**aṭā i-** (KY, B72r9), **āzād i-** (KY, B19r8), (KY, B66v10), ‘**azīz i-** (KY, B18r7), (KY, B54r2), **bī-günāh i-** (KY, B44v5), **birūn i-** (KY, B20r13), **evvel i-** (KY, B66r13), **fidā i-** (RN, 54r4), **ḡāfil i-** (KY, B36r6), (KY, B67v2), **ḡāvur i-** (SVTM, I-49), **ḥāzır i-** (KY, B25r14), (KY, B30v6), (KY, B41r1), **ḥūlu i-** (RN, 19v1), **ḵadar i-** (KY, B65v14), (KY, B69r5), **ḵādir i-** (KY, B8v3), **kāfir i-** (KY, B14v16), (KY, B21v4), **lāyık i-** (RN, 32v3), (RN, 46r6), **mu‘abbir i-** (KY, B49r2), **mü‘min i-** (KY, B56r10), **nār i-** (KY, B10r9), **nesl[inden] i-** (KY, B56r15), **nūrlu i-** (SVTM, XII-2a), **perī i-** (KY, B23v7), **renc i-** (KY, B34r9), **resūl i-** (KY, B57r8), **şādık i-** (RN, 30v3), **şiddīk i-** (KY, B5r13), **tāhir [i-]** (SVTM, XXV-5), **taḵdīr i-** (KY, B50v3), **ṭıfıl i-** (KY, B66r13), (KY, B73r16), **zerre i-** (RN, 24v3), (RN, 24v6), **zīrek i-** (KY, B15r3), (KY, B16r1).

2.2.1.6. **ḵıl- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar**

Söz konusu metinlerde KY’de 660 adet, ÇN’de 6 adet, RN’de 5 adet ve SVTM’de 4 adet olmak üzere 675 adet sözcük ḵıl- fiili ile işleme sokulmuştur. ÇN’de 1 adet “ḵıldur-” fiili ile işleme sokulan “**efḡān ḵıldur-**” (ÇN, 45) örneği tespit edilmiştir. Tüm metinlerde söz konusu fiille Türkçeleştirilen örneklerle rastlanılmıştır. ḵıl- fiili ile Türkçeleştirilen sözcükler yaklaşık % 98 oranla en fazla KY’de en az SVTM’de yer almaktadır. Söz konusu kullanımlar şunlardır:

‘**ahd u peymān ḵıl-** (ÇN, 23), ‘**afv ḵıl-** (KY, B26r14), (KY, B50r15), (KY, B73v9), ‘**aḳd[-i] nikāh ḵıl-** (KY, B40v7), (KY, B55r13), **a‘lem ḵıl-** (KY, B3v10), (KY, B3v14), (KY, B4r1), (KY, B11r14), (KY, B17v16), (KY, B19v14), (KY, B26r10), (KY, B26v13), (KY, B28r1), (KY, B30v6), (KY, B39r15), (KY, B41v2), (KY, B45v7),

(KY, B45v15), (KY, B50r1), (KY, B53r8), (KY, B53r11), (KY, B57r14), (KY, B58r7), (KY, B60v16), (KY, B63v4), (KY, B70v12), (KY, B75r10), (KY, B75v1), (KY, B78r12), ‘amel **ķıl**- (KY, B9r8), ‘arus-āne **ķıl**- (KY, B36r2), ‘aṭā **ķıl**- (KY, B10v13), (KY, B25r8), (KY, B40v6), (KY, B51r9), (KY, B55v17), (KY, B79r8), ‘ayān **ķıl**- (KY, B5r13), (KY, B68r4), (KY, B78v6), āzād **ķıl**- (KY, B15v4), (KY, B31v1), (KY, B71v5), ‘azm **ķıl**- (KY, B56r12), (KY, B56v5), (KY, B60r16), āzmāyış **ķıl**- (KY, B54v9), baḥşış **ķıl**- (KY, B17r2), (KY, B16v16), (KY, B31r1), (KY, B31r3), bāṭıl **ķıl**- (KY, B43r5), bāver **ķıl**- (KY, B44r14), (KY, B71r11), beyān **ķıl**- (KY, B4r8), (KY, B30v5), (KY, B31v9), (KY, B32r4), (KY, B63v4), (KY, B76v8), (KY, B78v6), binā **ķıl**- (KY, B2r2), (KY, B76v12), bī-vefā **ķıl**- (KY, B41r8), būstān **ķıl**- (KY, B9r13), (KY, B69r16), būhtān **ķıl**- (KY, B41v5), (KY, B53r13), cefā **ķıl**- (KY, B8v6), cehd **ķıl**- (KY, B19v13), cemi‘ **ķıl**- (KY, B14r9), cevelān **ķıl**- (KY, B23v2), (KY, B42v2), cevr **ķıl**- (KY, B19v3), da‘vet **ķıl**- (KY, B55v6), (KY, B62v12), (KY, B76v1), (KY, B76v3), (KY, B78r7), da‘vā **ķıl**- (RN, 41r2), dāye **ķıl**- (KY, B72r12), (KY, B73r5), defn **ķıl**- (KY, B75r13), (KY, B77r15), (KY, B77v9), (KY, B77v11), dermān **ķıl**- (KY, B10v12), (KY, B27r13), (KY, B27r15), devā **ķıl**- (SVTM, XII-2), (SVTM, XII-2), dīvān **ķıl**- (ÇN, 35), dost **ķıl**- (KY, B74r7), du‘ā **ķıl**- (KY, B10r8), (KY, B10r1), (KY, B13v13), (KY, B15v13), (KY, B21r5), (KY, B24r8), (KY, B31v5), (KY, B31v6), (KY, B33v2), (KY, B33v16), (KY, B46v14), (KY, B47v6), (KY, B47v11), (KY, B48r5), (KY, B48r8), (KY, B48r9), (KY, B50r1), (KY, B50v7), (KY, B65v15), (KY, B69v15), (KY, B73v15), (KY, B74r12), (KY, B75r1), (KY, B75r5), (KY, B75r8), (KY, B78v11), (KY, B78v12), ehl-i imān **ķıl**- (ÇN, 6), emr **ķıl**- (KY, B13r14), (KY, B29v12), (KY, B31v16), (KY, B32r2), (KY, B35v15), (KY, B36r5), (KY, B41r15), (KY, B43r16), (KY, B49v8), (KY, B50r16), (KY, B63r7), (KY, B66v11), (KY, B67r7), (KY, B69r9), (KY, B69v1), (KY, B72r7), (KY, B75v8), (KY, B76v7), (KY, B77v14), endīşe **ķıl**- (KY, B32r8), (KY, B40v2), (KY, B48v14), eſer **ķıl**- (KY, B24v7), (KY, B34r2), (KY, B37r8), (KY, B47v5), (KY, B56r7), (KY, B61r11), esīr **ķıl**- (KY, B54v13), faṣīḥ **ķıl**- (KY, B3r6), (KY, B3r8), fedā **ķıl**- (KY, B8v13), (KY,

B23v4), (KY, B25r8), (KY, B25v15), (KY, B27r3), (KY, B30r7), (KY, B34v13),
 (KY, B34v16), (KY, B38v12), (KY, B42v13), (KY, B43r14), (KY, B53v5), (KY,
 B54v2), (KY, B54v12), **fidā kıl-** (SVTM, XII-1a), **fehm kıl-** (KY, B38r9), (KY,
 B58v1), **ferah kıl-** (KY, B68v16), **fermān kıl-** (KY, B10v11), **feryād kıl-** (KY,
 B20v4), (KY, B28v7), (KY, B28v10), (KY, B53v11), (KY, B54r11), (KY, B60r7),
figān kıl- (KY, B44r12), **fikr kıl-** (KY, B31v14), (KY, B52r1), **gamze kıl-** (KY,
 B37v12), **gāret kıl-** (KY, B27r1), (KY, B38v10), (KY, B40r6), **giriftār kıl-** (KY,
 B40v5), **giryān kıl-** (KY, B10v2), **gūr kıl-** (KY, B12v8), **gusl kıl-** (KY, B24r10),
gümān kıl- (KY, B7v1), (KY, B12r6), (KY, B40r2), (KY, B54r8), (KY, B69v14),
günāh kıl- (KY, B4v5), (KY, B4v14), (KY, B21r2), **ḥaḳīkat kıl-** (KY, B69v2), **ḥaḳīr**
kıl- (KY, B54r9), **ḥalāş kıl-** (KY, B44v11), **ḥamle kıl-** (KY, B8r15), (KY, B36r15),
 (KY, B45v10), (KY, B63r12), (KY, B77v6), **ḥarāc kıl-** (KY, B34v13), **ḥarb kıl-** (KY,
 B77v6), **ḥased kıl-** (KY, B4v7), (KY, B7v14), (KY, B49v3), **ḥāşıl kıl-** (KY, B2v12),
 (KY, B36v2), **ḥasīs kıl-** (KY, B7v15), **ḥaṭā kıl-** (KY, B12r15), (KY, B20r11), (KY,
 B21r2), **ḥayr kıl-** (KY, B31v15), **ḥayrān kıl-** (KY, B13v10), **ḥāzır kıl-** (KY, B25r11),
 (KY, B28r6), (KY, B35r1), (KY, B35v13), (KY, B35v16), (KY, B50r16), (KY,
 B56v16), (KY, B56v17), (KY, B57r1), (KY, B59v2), (KY, B62v4), (KY, B62v12),
 (KY, B69r9), (KY, B74r15), (KY, B74r15), (KY, B75v9), (KY, B77r15), **helāk kıl-**
 (KY, B12v6) **ḥesāb kıl-** (KY, B38v7), **ḥıdmet kıl-** (KY, B4r13), (KY, B4r13), (KY,
 B5r1), (KY, B21r13), (KY, B22r13), (KY, B22r16), (KY, B28r9), (KY, B46r4), (KY,
 B49v1), (KY, B50r8), (KY, B52v3), (KY, B56v17), (KY, B57r2), (KY, B57r7), (KY,
 B57v1), (KY, B57v6), (KY, B57v15), **ḥilāf kıl-** (KY, B9r5), (KY, B29r6), (KY,
 B72v2), **ḥile kıl-** (KY, B25r17), (KY, B51v1), **ḥıyānet kıl-** (KY, B37r10), **ḥurrem kıl-**
 (KY, B65r16), (KY, B72r6), **ḥürāmet kıl-** (KY, B32v11), **ḥürmet kıl-** (KY, B32v10),
 (KY, B32v12), (KY, B57v1), (KY, B66r7), (KY, B71v5), **‘ibādet kıl-** (ÇN, 56), **iḥsān**
kıl- (KY, B4v3), (KY, B40v10), (KY, B57r12), (KY, B57v10), (KY, B59v3), (KY,
 B68r5), (KY, B69v13), **iḥtiyār kıl-** (KY, B43r3), (KY, B43r7), **iḥtiyāt kıl-** (KY,
 B15v13), (KY, B36r8), (KY, B36r9), **ikrām kıl-** (KY, B49v2), (KY, B65v10), **ikrār**

ķıl- (KY, B6r10), (KY, B17r5), (KY, B17r15), (KY, B20v13), (KY, B54v6), **‘ināyet**
ķıl- (KY, B68v4), (KY, B68v6), (KY, B71v6), **intikāl ķıl-** (KY, B59r6), **irsāl ķıl-** (KY,
 B28r11), (KY, B70r9), **istigfār ķıl-** (KY, B20v8), (KY, B36v11), **ķabūl ķıl-** (KY,
 B6v3), (KY, B17r14), (KY, B19v11), (KY, B22v7), (KY, B23v10), (KY, B28r4),
 (KY, B28r13), (KY, B31v6), (KY, B37r10), (KY, B41v10), (KY, B43r4), (KY,
 B50v7), (KY, B73v16), **kār ķıl-** (KY, B9r16), (KY, B27r12), (KY, B27r13), (KY,
 B34r7), **ķarār ķıl-** (KY, B6r1), (KY, B38r3), (KY, B71r12), **ķaṣḍ ķıl-** (KY, B7r16),
 (KY, B7v11), (KY, B7v11), (KY, B8r4), (KY, B8r6), (KY, B8r13), (KY, B9v3), (KY,
 B10r12), (KY, B13v6), (KY, B14v6), (KY, B40r2), (KY, B62v9), (KY, B71r14),
kerāmet ķıl- (KY, B32r12), (KY, B48r6), (KY, B63v12), **kerem ķıl-** (KY, B54v16),
keyd ķıl- (KY, B34r8), (KY, B40r1), (KY, B43r12), (KY, B43v4), (KY, B76v4), **ķiyās**
ķıl- (KY, B8v2), (KY, B33r4), (KY, B78v14), **ķurbān ķıl-** (KY, B9r15), (KY, B20r10),
 (KY, B69v2), **lāyık ķıl-** (KY, B26r11), **luṭf ķıl-** (KY, B40v10), **ma‘yūb ķıl-** (KY,
 B32v15), (KY, B43v3), **maḥbūs ķıl-** (KY, B42v15), (KY, B43r13), (KY, B43v1),
 (KY, B43v16), (KY, B69r3), (KY, B69v10), **maḥrūm ķıl-** (KY, B79r8), **ma‘lūm ķıl-**
 (KY, B9v16), (KY, B22r14), (KY, B49v16), (KY, B50r14), (KY, B58r12), (KY,
 B62v15), (KY, B77r8), **mecrūḥ ķıl-** (KY, B19v4), (KY, B20v3), **meded ķıl-** (KY,
 B10v8), (KY, B40r8), **meded ü ṣenā ķıl-** (KY, B69r13), **medḥ ķıl-** (KY, B50v14),
mektūb ķıl- (KY, B62v7), **melik ķıl-** (KY, B26v3) **men‘ ķıl-** (KY, B39r8), (KY,
 B40r10), (KY, B43r5), **minnet ķıl-** (KY, B32r13), (KY, B51r16), (KY, B56r1), (KY,
 B56r2), (KY, B64r13), (KY, B73v13), **mu‘āf ķıl-** (KY, B49r15), (KY, B72r1),
mu‘aṭṭal ķıl- (ÇN, 1), **mu‘ayyen ķıl-** (KY, B17r4), **muraṣṣa‘ ķıl-** (KY, B36r1) **muṭī‘**
ķıl- (KY, B33r15), (KY, B43r6), **müferrah ķıl-** (KY, B79r6), **müferriḥ ķıl-** (KY,
 B65v1), **mükerrem ķıl-** (KY, B36v12), **münāzara ķıl-** (KY, B70v9), **münevver ķıl-**
 (KY, B3r2), **mürüvvet ķıl-** (KY, B39r4), (KY, B60r4), **müstahliṣ ķıl-** (KY, B69v14),
müstecāb ķıl- (KY, B13r7), (KY, B78v11), **mütāba‘at ķıl-** (KY, B57v5), **naḳl ķıl-** (KY,
 B75v5), (KY, B76v12), (KY, B77r13), **namāz ķıl-** (KY, B12r7), (KY, B47v1), (KY,
 B76r5), (KY, B77r14), **naẓar ķıl-** (ÇN, 14), (KY, B23r13), (KY, B25v5), (KY, B31r4),

(KY, B31v16), (KY, B33r10), (KY, B35v7), (KY, B52r6), (KY, B67v11), (KY, B69r13), (KY, B78r3), **nebī kı́l-** (KY, B63v12), **nedāmet kı́l-** (KY, B63r4), **nehy kı́l-** (KY, B38r8), **nevḥa kı́l-** (KY, B8v1), (KY, B6r16), (KY, B77r14), **nezr kı́l-** (KY, B53v8), **nikāḥ kı́l-** (KY, B40v7), (KY, B55r13), (KY, B55v6), **niṣār kı́l-** (KY, B77r13), **niyyet kı́l-** (KY, B17r8), (KY, B23r8), (KY, B65v5), (KY, B67r11), **pādiṣāḥ kı́l-** (KY, B53r15), (KY, B71v14), **pāre kı́l-** (KY, B54r9), **pāre pāre kı́l-** (KY, B69r6), **penāḥ kı́l-** (KY, B20r8), **pend ü naṣīḥat kı́l-** (KY, B22v3), **pinhān kı́l-** (KY, B5r10), (KY, B43r6), **raḥmet ü ‘izzet kı́l-** (KY, B19r12), **rāḥmet kı́l-** (KY, B19r14), (KY, B49v14), (KY, B68v14), (KY, B79r6), **rāst kı́l-** (KY, B50v1), **rāy kı́l-** (KY, B9v5), **rāy-ı tedbīr kı́l-** (KY, B8r1), **renc ü zaḥmet kı́l-** (KY, B19r11), **revā kı́l-** (KY, B29r11), (KY, B47r9), **risālet kı́l-** (KY, B40r8), **rivāyet kı́l-** (KY, B77r2), **rūṣen kı́l-** (KY, B2v14), (KY, B20v16), (KY, B28v3), (KY, B29v16), (KY, B36r2), **rūzī kı́l-** (KY, B4r12), (KY, B10r4), (KY, B10v16), (KY, B31v7), (KY, B37v14), (KY, B44v9), (KY, B46v15), (KY, B48r1), (KY, B49r1), (KY, B51r2), (KY, B51r9), (KY, B51r12), (KY, B53v1), (KY, B56r4), (KY, B64v11), (KY, B68v14), (KY, B78v9), (KY, B79r11), **rücūḡ kı́l-** (KY, B38v9), **rüsvāy kı́l-** (KY, B41r8), **ṣab(ı)r kı́l-** (KY, B13v15), (KY, B27v5), (KY, B29r9), (KY, B36v14), (KY, B37r12), (KY, B39r10), (KY, B45r5), (KY, B61r14), (KY, B68r10), (RN, 28v5), **ṣabr u tedbīr kı́l-** (RN, 29v6), **ṣaḥīḥ kı́l-** (KY, B3r6), (KY, B3r8), (KY, B51r7), **ṣākıṭ kı́l-** (KY, B9r4), **sarāy kı́l-** (KY, B56v16), **sebeb kı́l-** (KY, B29r10), (KY, B51r15), **secde kı́l-** (KY, B3v3), (KY, B3v9), (KY, B4v12), (KY, B22v15), (KY, B23v16), (KY, B24v4), (KY, B58r10), (KY, B74r6), **sefer kı́l-** (KY, B11r7), (KY, B14v3), **selām kı́l-** (KY, B3v14), (KY, B6v5), (KY, B45r2), (KY, B46r4), (KY, B46v8), (KY, B47r16), (KY, B51r14), (KY, B52v15), (KY, B56r11), (KY, B59r7), (KY, B59v4), (KY, B60r10), (KY, B70v5), (KY, B76r14), (KY, B78r10), **seyrān kı́l-** (KY, B52r12), (KY, B53v3), (KY, B53v11), **sücud kı́l-** (KY, B45r1), (KY, B73v2), **ṣād kı́l-** (KY, B40v4), (KY, B50v11), (KY, B64r6), (KY, B65v9), **ṣādī kı́l-** (KY, B50v5), **ṣart kı́l-** (KY, B7v13), **ṣükr ü minnet kı́l-** (KY, B32r13), (KY, B51r16), (KY, B56r2), (KY, B64r13), **ṣükr ü ṣenā kı́l-** (KY, B11r12),

şükür ü sipās kı1- (KY, B32v7), (KY, B50v12), (KY, B51v14), **şük(ü)r kı1-** (KY, B11r9), (KY, B50v12), (KY, B72v9), (KY, B73v2), (KY, B74r8), (RN, 19r5), **ṭā‘at kı1-** (KY, B10r7), (KY, B11r16), (KY, B26r13), (KY, B74v5), **taḥkīk kı1-** (KY, B66v12), **taḥsīn kı1-** (KY, B70v2), **ṭa‘ām kı1-** (KY, B27r14), **ṭaḡam kı1-** (KY, B59v3), **taḫdīr kı1-** (KY, B25r10), (KY, B26r4), (KY, B28r3), (KY, B40v6), (KY, B48v2), (KY, B77r1), **ṭaleb kı1-** (KY, B77v14), **ṭama‘ kı1-** (KY, B25r15), **taṣdīk kı1-** (KY, B55r5), **taẓarru‘ kı1-** (KY, B55r11), **tebessüm kı1-** (KY, B39r5), (KY, B61v2), (KY, B62r4), **tedbīr kı1-** (KY, B4v15), (KY, B18v10), (KY, B51v1), (KY, B67r2), (KY, B67v8), (KY, B72r5), (KY, B77v6), **tehdīd kı1-** (KY, B39r9), (KY, B41r2), (KY, B41r5), (KY, B66r2), **tekellūf kı1-** (KY, B57r10), **temām kı1-** (KY, B17r1), (KY, B79r12), **teslīm kı1-** (KY, B15v12), (KY, B17v4), (KY, B19r4), (KY, B32v9), (KY, B66v4), **tevbe kı1-** (KY, B6v2), (KY, B8v15), (KY, B9r7), (KY, B18v7), (KY, B20r12), (KY, B20v10), (KY, B20v12), (KY, B23v16), (KY, B41v12), (KY, B45r1), (KY, B46r3), **te‘vīl kı1-** (KY, B3v4), (KY, B3v6), (KY, B4v13), (KY, B5r11), (KY, B14r10), (KY, B48v3), (KY, B58v16), (KY, B59r2), **tīmār kı1-** (KY, B6v15), (KY, B18r9), **‘ubūdiyyet kı1-** (KY, B54r6), **‘ucb kı1-** (KY, B23v6), (KY, B23v15), **‘uzlet kı1-** (KY, B76v10), **va‘de kı1-** (KY, B6r11), (KY, B15v3), (KY, B29r6), (KY, B49r13), (KY, B65r12), (KY, B73r7), **vaṣf kı1-** (KY, B25v13), **vedā‘ kı1-** (KY, B75v2), **vedāḡ kı1-** (KY, B17v8), **vefā kı1-** (KY, B43r15), **vezīr kı1-** (KY, B52r14), (KY, B52v14), (KY, B53r6), **vuṣlat kı1-** (KY, B77r13), **yād kı1-** (KY, B48r15), (KY, B68r11), (KY, B70r13), (KY, B79r12), **yār kı1-** (KY, B12v9), **yārī kı1-** (KY, B5r14), (KY, B55v4), (RN, 52r5), **yāru kı1-** (KY, B32v12), **ẓāhir kı1-** (KY, B8v16), (KY, B11v11), (KY, B24v11), (KY, B28r15), (KY, B33r12), (KY, B34r4), (KY, B34r7), (KY, B34r14), (KY, B45v5), (KY, B45v12), (KY, B47v3), (KY, B48r10), (KY, B52r3), (KY, B54r3), (KY, B67r6), (KY, B68r1), **zārī kı1-** (KY, B6v1), (KY, B8v1), (KY, B12r13), (KY, B13r6), (KY, B21r1), (KY, B33r16), (KY, B45r10), (KY, B45r12), (KY, B45v3), (KY, B46v1), (KY, B57r13), (KY, B58v2), (KY, B60r10), (KY, B60v6), (KY, B61v9), (KY, B64r12), (KY, B65r3), (KY, B69r2), (KY, B72r13), (KY, B72v7), (KY,

B73v16), (KY, B76r4), (KY, B76r8), (SVTM, II-10), **zelîl kı1-** (KY, B13v14), **zulm kı1-** (KY, B66v15).

2.2.1.7. ol- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 398 adet, RN’de 86 adet, SVTM’de 27 adet ve ÇN’de 15 adet olmak üzere 526 adet sözcük ol- fiili ile işletime sokulmuştur. Tüm metinlerde söz konusu fiille Türkçeleştirilen örneklere rastlanılmıştır. ol- fiili ile Türkçeleştirilen sözcükler yaklaşık % 76 oranla en fazla KY’de en az ÇN’de yer almaktadır. Söz konusu kullanımlar şunlardır:

âbādān ol- (ÇN, 28), **‘âciz ol-** (KY, B53v16), (KY, B54r2), (KY, B60v12), **‘âdil ol-** (KY, B70r5), **‘adl ol-** (SVTM, II-153), **‘akîk ol-** (KY, B35r5), **‘akıl ol-** (KY, B50r5), **‘akıl ol-** (RN, 32r4), **‘akı ol-** (KY, B9r10), (KY, B63r1) **‘araşât ol-** (RN, 17r5), **āsān ol-** (KY, B78vv7), **‘aşı ol-** (KY, B9r8), (KY, B9v1), (KY, B13v7), (KY, B20r11), (KY, B36v13), (KY, B41v5), (KY, B43r8), (KY, B43r13), (KY, B63r1), **āsūde ol-** (RN, 8r2), **‘aşı ol-** (KY, B11r15), (KY, B26v11), (KY, B33r5), (KY, B36v1), (KY, B42r6), (KY, B51v1), (RN, 41v6), (SVTM, XII-2), (SVTM, XIX-7), **‘ayān ol-** (KY, B39r13), (KY, B78v1), (RN, 38v4), **bahā ol-** (KY, B29v9), (KY, B29v9), **baḥîl ol-** (RN, 32v2), (RN, 38v3), **bāzār ol-** (SVTM, II-63), **becîd ol-** (KY, B46v13), (KY, B50r11), (KY, B73v12), **berāber ol-** (ÇN, 30), **ber-ḥūrdār ol-** (RN, 32v6), **beşāret ol-** (KY, B49r11), (KY, B65v1), (RN, 31r1), **beşer ol-** (KY, B25v13), **beter ol-** (KY, B8r2), (KY, B8r14), (KY, B12r12), (KY, B34r2), (KY, B63r11), (KY, B69r1), **beyān ol-** (KY, B78v1), **bî-ḥod ol-** (KY, B15r2), (KY, B15v2), (KY, B19v11), (KY, B23r14), (KY, B23r16), (KY, B25r5), (KY, B27r11), (KY, B30r1), (KY, B30v3), (KY, B33r12), (KY, B35v8), (KY, B42v9), (KY, B45v14), (KY, B56v11), (KY, B59v14), (KY, B59v16), (KY, B60r2), (KY, B64r5), (KY, B64r10), **bî-ḥūb ol-** (KY, B34r14), **bî-ḥuṣ ol-** (KY, B23r14), **bî-ḥarār ol-** (KY, B61r6), **billūr ol-** (KY, B35r6), **bî-tefekkür ol-** (KY, B40r16), **bîzār ol-** (KY, B3v16), (KY, B18r5), **buḥl ol-** (RN, 38r6), **būstān ol-** (KY, B70r15), **cān ol-** (RN, 25v4), (SVTM, II-18), (SVTM, II-63), **cāyiz ol-** (KY,

B70r11), **cem'** ol- (ÇN, 33), (RN, 27r1), **cemi'** ol- (KY, B10v10), (KY, B24v10), (KY, B35v15), **cennet ol-** (RN, 17r5), **cüft ol-** (SVTM, II-83), (SVTM, II-84), (SVTM, II-142), **[hezār] çendān ol-** (KY, B68r3), **dāim ol-** (RN, 28r5), **delīl ol-** (KY, B2v16), (KY, B36r15), (KY, B61v3), **dermān ol-** (KY, B34v7), (KY, B35v10), (KY, B67r1), (KY, B72r10), (RN, 2v2), **destūr ol-** (KY, B11r7), (KY, B78r2), **devlet ol-** (KY, B26v4), (KY, B52v13), **devlet iyesi ol-** (KY, B31v7), **du'ā içre ol-** (KY, B78v7), **dükkān ol-** (SVTM, II-63), **dür ol-** (ÇN, 8), **dürr ü mercān ol-** (KY, B35r6), **[katıg] düşmān ol-** (KY, B8v6), **düşmān ol-** (KY, B4v5), **düşmen ol-** (RN, 48r2), **düşvār ol-** (KY, B56v1), (KY, B68r2), (KY, B70v6), **ebter ol-** (RN, 24v2), **elvān ol-** (KY, B35r4), **elvān elvān ol-** (KY, B35r4), **emīn ol-** (KY, B51r13), **esīr ol-** (KY, B44r1), (RN, 16v1), **fāide ol-** (RN, 37r6), **fānī ol-** (SVTM, II-8), **faṣīḥ ol-** (KY, B27v8), **fāzıl ol-** (KY, B50r4), **ferāgāt ol-** (RN, 10r1), **ferah ol-** (RN, 10r2), **fermān ol-** (KY, B20v1), (RN, 2v2), **firāk ol-** (KY, B18v15), **firāvān ol-** (KY, B49v15), (KY, B76v13), (KY, B77v1), **fırkat ol-** (KY, B77r12), **ġāfil ol-** (RN, 21r1), (RN, 23r1), (RN, 26r4), **ġālib ol-** (KY, B4v14), (KY, B8r2), (KY, B33r16), (KY, B40r1), (KY, B54v5), (KY, B61v10), **ġammāz ol-** (KY, B31v11), **ġanī ol-** (SVTM, II-99), **ġāram ol-** (KY, B75r11), **ġarīb-nüvāz ol-** (KY, B57r12), **ġark ol-** (SVTM, II-34), **ġāvur ol-** (SVTM, XIX-6), **gevhēr ol-** (SVTM, XXVIII-6), **giryān ol-** (KY, B11v10), **ġuşṣa ol-** (KY, B25v11), **gümān ol-** (KY, B8v9), **ġülef ol-** (SVTM, II-37), **haber ol-** (KY, B25v2), **hācet ol-** (KY, B33r14), **hacīl ol-** (KY, B42r6), **hak ol-** (SVTM, II-160), **hak ol-** (RN, 50v2), (RN, 50v2), **hāl ol-** (RN, 24r3), **havf ü recā ol-** (KY, B37r12), **hā'in ol-** (KY, B67v5), **halāş ol-** (KY, B50v6), **hālī ol-** (KY, B32r7), **halvet ol-** (KY, B55v8), (RN, 32r3), **harc ol-** (RN, 49v2), **hās-el-hās ol-** (KY, B50r7), **hāşıl ol-** (KY, B8v12), (KY, B11r16), (KY, B13v15), (KY, B29r9), (KY, B29r11), (KY, B35v10), (KY, B47v13), (KY, B56r1), **hayrān ol-** (KY, B11v10), (KY, B25r1), (KY, B46v1), (KY, B54v3), (KY, B60v4), **hāzır ol-** (KY, B6v4), (KY, B28r8), (KY, B42r7), (KY, B50r13), (RN, 2r2), (RN, 22v5), (RN, 22v5), **helāk ol-** (KY, B15v12), (KY, B20v10), (KY, B20v12), (KY, B67r6), (RN, 33v5), **hem-dem ol-** (RN, 20r5), **hemīn ol-** (KY, B2v10), **hem-rāh ol-** (KY, B16v1), **hıdmet-**

kār ol- (KY, B39r4), **hicāb ol-** (RN, 53r3), **hilāf ol-** (KY, B72v2), **himmet ol-** (RN, 34v3), **hod-bīn ol-** (RN, 22v6), **hoş ol-** (RN, 29r3), **hübān ol-** (KY, B36r3), (KY, B36r4), **hūr ol-** (SVTM, II-82), **hurrem ol-** (KY, B21r8), (KY, B34v8), (KY, B62r3), (KY, B64r6), **hürmet ol-** (KY, B59v10), **‘ibret ol-** (RN, 34v3), **ķabūl ol-** (KY, B10r3), (KY, B21r6), (KY, B24r9), (KY, B33v16), (KY, B46v15), (KY, B48r5), (KY, B48r9), (KY, B59r11), **ķāfir ol-** (KY, B68r12), **ķāim ol-** (RN, 22v6), **kāmil ol-** (KY, B50r4), **ķayyūm u hayy ol-** (RN, 45v4), **kefen ol-** (KY, B10v3), **kibr ü kīn ol-** (RN, 16r5), **la‘īn ol-** (KY, B44v15), **lāyık ol-** (KY, B8v11), (KY, B55v3), (RN, 6v6), **mağbūn ol-** (KY, B44v16), (KY, B55r16), (KY, B75v2), (KY, B77r10), **mağmūm ol-** (KY, B23v12), (KY, B45v3), **mağrūr ol-** (ÇN, 44), (RN, 13v1), **mağbūs ol-** (KY, B47v4), (KY, B47v8), **mağzūn ol-** (KY, B7r12), **mağhūr ol-** (KY, B36v14), (KY, B47r7), **ma‘lūm ol-** (KY, B19v5), (KY, B29v10), (KY, B41v8), (KY, B43v4), (KY, B43v16), (KY, B45v7), (KY, B75v1), **ma‘mūr ol-** (RN, 18v6), **māt ol-** (RN, 9v4), **ma‘zūl ol-** (RN, 25r5), **mecmū‘ ol-** (KY, B78r9), **mehcūr ol-** (KY, B47v4), **mekīn ol-** (KY, B51r13), **melāmet ol-** (RN, 44r4), **melhūz ol-** (KY, B11r10), **melīh ol-** (KY, B27v9), **melik ol-** (KY, B14r3), (KY, B40v7), (KY, B53r16), (KY, B77r5), **memleket ol-** (KY, B19v12), **mercān ol-** (ÇN, 8), **merhem ol-** (KY, B42v14), **meşhūr ol-** (KY, B4r14), (KY, B69v11), **meşgūl ol-** (ÇN, 14), **miñnet ol-** (KY, B4v7), **mihr-bān ol-** (KY, B53r13), (KY, B65r8), **miskīn ol-** (KY, B33r4), **mu‘aṭṭar ol-** (KY, B35r16), **muḥliş ol-** (KY, B21v13), (KY, B51r11), (KY, B53r6), (KY, B54v7), **muḥtāc ol-** (KY, B59r9), (KY, B70v7), **muḥīm ol-** (KY, B24v8), (KY, B75v7), **muṭī‘ ol-** (KY, B13r5), (KY, B15v16), (KY, B20r9), (KY, B21r13), (KY, B22v7), (KY, B24r7), (KY, B29v2), (KY, B34v11), (KY, B35v9), (KY, B39r2), (KY, B39r3), (KY, B42r6), (KY, B42v14), (KY, B43r16), (KY, B69v1), **mübārek ol-** (KY, B10v16), (KY, B47r4), **mübtelā ol-** (KY, B40r14), **müferrah ol-** (KY, B72v12), **müferriḥ ol-** (KY, B60r1), (KY, B65v2), **mü‘min ol-** (KY, B21v13), (KY, B22v10), (KY, B22v16), (KY, B26r9), (KY, B44r14), (KY, B51r10), (KY, B51r11), (KY, B53r6), (KY, B54r8), (KY, B54v7), (KY, B77r1), **münakkaş ol-** (KY, B35r16), **münevver ol-** (KY, B35v4), **müstağrak ol-**

(RN, 4r10), **müstecāb ol-** (KY, B70r6), **müştāk ol-** (KY, B19v8), (KY, B23v4), (KY, B57r8), **mütehayyir ol-** (KY, B30v3), (KY, B61r6), **müyesser ol-** (KY, B34v4), (RN, 24v2), (RN, 27v6), **nā-çār ol-** (KY, B5r7), (KY, B5r13), (KY, B9v5), (KY, B33v1), (KY, B71r12), (RN, 9r2), **nā-hüb ol-** (KY, B69r12), **naḳt ol-** (RN, 20v5), **namāz ol-** (SVTM, I-36), **necāt ol-** (KY, B36v12), (KY, B39r12), (KY, B45r4), (KY, B46r3), (KY, B47v6), (KY, B48r15), **nedāmet ol-** (KY, B39r12), (KY, B48v11), (KY, B48v13), **nev-mīd ol-** (KY, B68v16), **ni‘met ol-** (KY, B77v12), **nīrān ol-** (ÇN, 38), **niyāz ol-** (SVTM, I-36), **noḳşān ol-** (KY, B69v13), **nūr ol-** (SVTM, I-70), (SVTM, II-17), (SVTM, II-82), (SVTM, XXV-2), **nūr ‘alā nūr ol-** (KY, B33r1), **nūş ol-** (RN, 27v2), **pādişāh ol-** (KY, B3r10), (KY, B40v8), (KY, B55r13), (KY, B59r4), (KY, B73v2), **pāre ol-** (KY, B33v2), (KY, B33v14), **pāyendān ol-** (ÇN, 57), **perde ol-** (RN, 39v3), **perī ol-** (KY, B22r7), **peşīmān ol-** (RN, 27v5), (RN, 36v2), (RN, 52r2), **peşmān ol-** (RN, 13v3), **pinhān ol-** (KY, B15r1), **pişmān ol-** (KY, B7r13), (KY, B18v6), (KY, B18v8), (KY, B20r12), (KY, B23v15), (KY, B31r5), (KY, B31v14), (KY, B36r10), (KY, B36v7), (KY, B45r1), (KY, B63r4), **pür-nūr ol-** (KY, B40r11), **pür-ni‘met ol-** (RN, 9v3), **rāḥat ol-** (ÇN, 65), (KY, B34v12), (KY, B46v16), (KY, B47v12), (KY, B49r11), (KY, B50r9), (KY, B50v10), (KY, B50v15), (KY, B53r16), (KY, B57v16), (KY, B73v10), (RN, 9v3), **raḥmet ol-** (KY, B9r7), (KY, B26r13), **rāzī ol-** (KY, B2v4), (KY, B2v6), (KY, B4r1), (KY, B6r10), (KY, B9v8), (KY, B16v13), (KY, B17r2), (KY, B17r5), (KY, B17r7), (KY, B17r13), (KY, B17r15), (KY, B17v3), (KY, B17v4), (KY, B22v11), (KY, B24v14), (KY, B27r10), (KY, B31r2), (KY, B34v15), (KY, B59v1), (KY, B68r10), (KY, B76v6), (KY, B77v16), **red ol-** (RN, 34r4), **resūl ol-** (KY, B3v11), (KY, B78r11), **revā ol-** (KY, B8v3), (KY, B9r6), (KY, B18v12), (KY, B23v9), (KY, B32v14), (KY, B58v10), **revān ol-** (KY, B21r15), **rūmī ol-** (KY, B28r9), **rūşen ol-** (KY, B5v7), (KY, B28v2), (KY, B51r5), **rüsvāy ol-** (KY, B42r9), **sa‘ādet ol-** (RN, 51v5), **şābir ol-** (RN, 30v4), **şabr ol-** (RN, 27v3), (RN, 27v4), (RN, 27v6), (RN, 28r5), **şafā vü zevḳ ol-** (RN, 27v3), **şāfī ol-** (KY, B20v9), (RN, 45v1), **şahīḥ ol-** (KY, B27v8), (KY, B75r8), **sākin ol-** (KY, B39r12), **sālik ol-** (KY, B22v5), **şanem ol-** (KY,

B39v3), **sebîl ol-** (RN, 19v5), **selîm ol-** (KY, B21r7), **ser-encâm ol-** (RN, 44r4), **ser-gerdân ol-** (KY, B25r1), (KY, B53v16), **ser-māye ol-** (RN, 41v3), **sır ol-** (SVTM, II-113), **sultân ol-** (RN, 10r4), **şād ol-** (ÇN, 54), (KY, B61v16), (KY, B62r2), (KY, B62r3), (RN, 37v6), (RN, 19r1), **şādî ol-** (KY, B72v9), **şād-kām ol-** (KY, B6r13), (KY, B8r16), (KY, B11r2), (KY, B16r1), (KY, B50r9), (KY, B65r15), **şād-mān ol-** (KY, B62r2), **şāh-ı merdān ol-** (ÇN, 43), **şākîr ol-** (KY, B11v12), (KY, B79r11), **şāyeste ol-** (KY, B78v13), **şefkât ol-** (KY, B11r5), **şehîd ol-** (KY, B25r9), **şehr ol-** (SVTM, II-63), **şekker ol-** (RN, 46v2), **şermende ol-** (RN, 16v4), **şerm-sār ol-** (KY, B11v9), (KY, B43r9), **şiddet ol-** (KY, B77v2), **ta'cîl ol-** (KY, B59r12), **taḥūr ol-** (SVTM, II-152), **taḥt ol-** (KY, B48r6), **taḥdîr ol-** (KY, B55v2), **tamām ol-** (RN, 25v3), **temām ol-** (KY, B25r4), (KY, B27r6), (KY, B51v16), **terk ol-** (RN, 41v4), **teslîm ol-** (KY, B11v12), (KY, B18v2), (KY, B71r8), **teşrîf ol-** (KY, B57v16), **tevfîk ol-** (KY, B56r3), (KY, B68r9), **vāşıl ol-** (RN, 43r2), **vefât ol-** (KY, B77r10), **vîrân ol-** (ÇN, 29), **yād-gār ol-** (KY, B46v12), **yār ol-** (KY, B1v8), (RN, 18v5), (RN, 28v4), **zāhir ol-** (KY, B4v6), (KY, B39r8), (KY, B39r15), **za'îf ol-** (KY, B7v6), (KY, B35v11), (KY, B53v6), (KY, B69v4), **zār u giryân ol-** (ÇN, 83), **zāyi' ol-** (KY, B29r1), (KY, B29r7), **zebûn ol-** (ÇN, 51), **zelîl ol-** (KY, B18r7), (KY, B54r2), **zencîr ol-** (RN, 37r2), (RN, 37r4)

2.2.1.8. Yardımcı Fiil + Fiilimsiler Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY'de 127 adet, RN'de 20 adet, ÇN'de 3 adet ve SVTM'de 1 adet olmak üzere 151 adet sözcük yardımcı fiil+fiilimsiler aracılığıyla işletime sokulmuştur. Söz konusu sözcüklerin 101 adeti zarf-fiil aracılığıyla, 35 adeti sıfat-fiil aracılığıyla ve 15 adeti isim-fiil aracılığıyla söz dizimine girmiştir. Bu bağlamda yardımcı fiil+fiilimsiler aracılığıyla işletime sokulan alıntıların yaklaşık % 67 oranla en fazla yardımcı fiil+zarf-fiil ile söz dizimine girdiği tespit edilmiştir.

Bu sözcüklerin 64 adeti ol- fiili, 62 adeti kıl- fiili, 12 adeti i- fiili, 9 adeti ét- / éd- fiili, 3 adeti eyle- fiili ve 1 adeti ér- fiili ile işletime sokulmuştur. Yardımcı fiil+fiilimsiler

aracılığıyla işleme sokulan sözcükler en fazla ol- fiili ve zarf-fiil ekleri ile en az ır- fiili ve isim-fiil ekleri ile söz dizimine girmiştir.

2.2.1.8.1. Yardımcı Fiil + İsim-Fiil Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 11 adet ve RN’de 4 adet olmak üzere 15 adet sözcük ır-, kıı-, ol- fiilleri ve -mAK isim-fiil eki ile işleme sokulmuştur. ÇN’de ve SVTM’de bu yapıda bir örneğe rastlanılmamıştır. Bu sözcüklerin 9 adeti kıı-, 4 adeti ol- ve 2 adeti ır- fiili ile işleme sokulmuştur. Söz konusu alıntılar % 60 oranla en fazla kıı- fiili, en az ır- fiili ile Türkçeleştirilmiştir. Bu örnekler şunlardır:

ır-: ferāgat ır-mek (RN, 44v5), meded ır-mek (RN, 16v2)

kıı-: fedā kıı-mak (KY, B34v13), harāc kıı-mak (KY, B34v13), harb kıı-mağ[a] (KY, B77v6), hāşıl kıı-mak (KY, B2v12), mütāba‘at kıı-mağ[a] (KY, B57v5), revā kıı-mak (KY, B29r11), rücūğ kıı-mağ[a] (KY, B38v9), tāt kıı-mak (KY, B74v5), ‘uzlet kıı-mak (KY, B76v10)

ol-: ‘ākıl ol-mak[lık] (RN, 32r4), baḥıl ol-mak (RN, 32v2), şerm-sār ol-mak[dan] (KY, B43r9), yār ol-mağ[a] (KY, B1v8)

2.2.1.8.2. Yardımcı Fiil + Sıfat-Fiil Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 25 adet, RN’de 8 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 35 adet sözcük ır-, i-, kıı-, ol- fiilleri ve -An, -gan, -dUK, -mez, -mış sıfat-fiil ekleri ile işleme sokulmuştur. SVTM’de bu yapıda bir örneğe rastlanılmamıştır. KY’de -An sıfat-fiil ekinin yanında -gan ekinin de yer alması, söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. Bu sözcüklerin 14 adeti kıı- fiili, 13 adeti ol- fiili, 5 adeti i- fiili, 2 adeti ır- fiili ve 1 adeti ır- fiili ile işleme sokulmuştur. Söz konusu alıntılar % 40 oranla en fazla kıı- fiili, en az ır- fiili ile Türkçeleştirilmiştir. Bu örnekler şunlardır:

ır-: ecel ır-mez[den] (ÇN, 13)

ır-: bāzār ır-en (RN, 41v2), cem‘ ır-en (ÇN, 75)

i-: bī-günāh i-düğ[imi] (KY, B44v5), ferīşte i-düğ[ün] (KY, B14v15), mu‘abbir i-düğ[in] (KY, B49r2), renc i-düğ[in] (KY, B34r9), resūl i-düğ[üne] (KY, B57r8)

ķıl-: da‘vā ķıl-an (RN, 41r2), cevr ķıl-an[lara] (KY, B19v3), gūnāh ķıl-duġ[ın](KY, B21r2), haṭā ķıl-duġ[ın] (KY, B21r2), kār ķıl-duġ[ın] (KY, B27r12), kaşd ķıl-duġ[ın] (KY, B7r16), kaşd ķıl-duġ[ların] (KY, B62v9), rūzī ķıl-duġ[ına] (KY, B79r11), rūzī ķıl-ġan (KY, B51r12), seyrān ķıl-duġ[unça] (KY, B53v11), seyrān ķıl-duġ[ından] (KY, B53v3), ‘ucb ķıl-duġ[ına] (KY, B23v15), vaşf ķıl-mış (KY, B25v13), zārī ķıl-duġ[ın] (KY, B45v3)

ol-: ‘ākķ ol-duġ[umuz] (KY, B63r1), ‘āşī ol-duġ[umuz] (KY, B63r1), ‘āşık ol-an[a] (RN, 41v6), beşer ol-mış [degül] (KY, B25v13), būstān ol-duġ[unı] (KY, B70r15), esīr ol-mış [kişi] (RN, 16v1), müstaġrak ol-ası[lardur] (RN, 4r10), pādişāh ol-duġ[ını] (KY, B3r10), pāre ol-mış (KY, B33v14), perde ol-an[ı] (RN, 39v3), şabr ol-an[lar] (RN, 28r5), şād ol-an (RN, 37v6), şād ol-duġ[ın] (KY, B62r2)

2.2.1.8.3. Yardımcı Fiil + Zarf-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 91 adet, RN’de 8 adet, ÇN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 101 adet sözcük *êt-*, *eyle-*, *i-*, *ķıl-*, *ol-* fiilleri ve *-e*, *-iban*, *-ken*, *-u*, *-uban*, *-(ı)p*, *-(U)p*, *-ubanıñ*, *-ıcaķ* zarf-fiil ekleri ile işletime sokulmuştur. Bu sözcüklerin 47 adeti *ol-* fiili, 39 adeti *ķıl-* fiili, 7 adeti *i-* fiili, 5 adeti *êt-* / *éd-* fiili ve 3 adeti *eyle-* fiili ile işletime sokulmuştur. Yardımcı fiil+zarf-fiil eki ile işletime sokulan alıntılar yaklaşık % 47 oranla en fazla *ol-* fiili, en az *eyle-* fiili ile Türkçeleştirilmiştir. Söz konusu örnekler şunlardır:

êt- / éd- : ‘ayıb *êt-üp* (KY, B42r5), hürmet *éd-üp* (KY, B58r1), revā *éd-üp* (KY, B5v4), şabr *éd-e* (ÇN, 59), temām *éd-üp* (KY, B77r14)

eyle-: fikr *eyle-y-üp* (RN, 27r1), şerh *eyle-y-üp* (RN, 51v1), tefekkür *eyle-y-üp* (RN, 8r4)

i-: ‘ādīl *i-ken* (KY, B66v15), āzād *i-ken* (KY, B66v10), ġāfil *i-ken* (KY, B36r6), (KY, B67v2), hāzır *i-ken* (KY, B41r1), tıfıl *i-ken* (KY, B66r13), (KY, B73r16)

ķıl-: āzād *ķıl-up* (KY, B15v4), (KY, B31v1), āzmāyiş *ķıl-up* (KY, B54v9), būhtān *ķıl-up* (KY, B41v5), (KY, B53r13), ceħd *ķıl-up* (KY, B19v13), cemi‘ *ķıl-up* (KY, B14r9), du‘ā *ķıl-up* (KY, B13v13), (KY, B65v15), feryād *ķıl-up* (KY, B28v10), giryān *ķıl-ip*

(KY, B10v2), **ḥaḳīr kıl-up** (KY, B54r9), **ḥased kıl-u** (KY, B7v14), **ḥayrān kıl-up** (KY, B13v10), **ḥıdmet kıl-ıp** (KY, B57v6), **ḥıdmet kıl-up** (KY, B50r8), **ḥurrem kıl-up** (KY, B72r6), **iḥtiyāt kıl-ıban** (KY, B36r8), **ikrām kıl-up** (KY, B65v10), **kerem kıl-ıp** (KY, B54v16), **minnet kıl-up** (KY, B73v13), **nedāmet kıl-ıban** (KY, B63r4), **namāz kıl-ıp** (KY, B47v1), **nikāḥ kıl-ubanıḡ** (KY, B40v7), **sücūd kıl-ıp** (KY, B45r1), **şād kıl-up** (KY, B64r6), (KY, B65v9), **şād kıl-ıp** (KY, B50v11), **şart kıl-up** (KY, B7v13), **şükr kıl-up** (KY, B73v2), (KY, B74r8), **tevbe kıl-up** (KY, B9r7), (KY, B23v16), **vedā‘ kıl-up** (KY, B75v2), **vedāḡ kıl-up** (KY, B17v8), **zārı kıl-up** (KY, B19r7), (KY, B64r12), (KY, B72r13), (SVTM, II-10)

ol-: ‘āciz ol-up (KY, B23v16), (KY, B33r4), (KY, B45v11), (KY, B60v12), **bīzār ol-up** (KY, B3v16), **bī-ḥod ol-up** (KY, B15r2), (KY, B23r16), (KY, B25r5), (KY, B27r11), (KY, B30r1), (KY, B42v9), (KY, B45r14), (KY, B56v11), (KY, B59v16), (KY, B59v14), (KY, B60r2), (KY, B64r5), (KY, B64r10), **bī-huṣ ol-up** (KY, B23r14), **cemi‘ ol-uban** (KY, B10v10), **esīr ol-up** (KY, B44r1), **ḡālib ol-ıp** (KY, B33r16), **ḡammāz ol-up** (KY, B31v11), **ḥayrān ol-up** (KY, B60v4), **ḥod-bīn ol-up** (RN, 22v6), **kibr ü kīn ol-ıcaḡ** (RN, 16r5), **maḡmūm ol-up** (KY, B45v3), **melik ol-ubanıḡ** (KY, B40v7), **muḥtāc ol-up** (KY, B59r9), (KY, B70v7), **mü’mīn ol-up** (KY, B22v16), **müştāḡ ol-up** (KY, B23v4), **müteḥayyir ol-uban** (KY, B30v3), **nā-ḡār ol-up** (KY, B5r7), (KY, B5r13), (KY, B9v5), (KY, B33v1), (KY, B71r12), **peşīmān ol-ıcaḡ** (RN, 36v2), **pişmān ol-up** (KY, B31r5), (KY, B45r1), **rāzī ol-up** (KY, B17v4), (KY, B24v14), (KY, B68r10), **sākin ol-up** (KY, B39r12), **terk ol-ıcaḡ** (RN, 41v4), **zencīr ol-up** (RN, 37r2)

2.2.1.8.4. Yardımcı Fiil + Şart Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 26 adet, RN’de 10 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 37 adet sözcük *ēr-*, *i-*, *kıl-*, *ol-* fiilleri ve *-sa* şart eki ile işletime sokulmuştur. Bu sözcüklerin 13 adeti *kıl-* fiili, 10 adeti *i-* fiili, 9 adeti *ol-* fiili, 5 adeti *ēr-* fiili ile işletime sokulmuştur. Söz konusu alıntılar % 35 oranla en fazla *kıl-* fiili, en az *ēr-* fiili ile Türkçeleştirilmiştir. Söz konusu örnekler şunlardır:

ër-: ‘aşık èr-se[η] (KY, B34v14), ‘aşık èr-se[m] (KY, B55r1), hâcet èr-se (KY, B29v1),
lâyık èr-se (KY, B26r7), şādık èr-se[η] (KY, B54v14)

i-: ‘aşık i-se[η] (KY, B54v14), birün i-se[m] (KY, B20r13), hūlu+y-i-sa[η] (RN, 19v1),
lâyık i-sa[η] (RN, 32v3), lâıık i-se (RN, 46r6), şādık+i-sa[η] (RN, 30v3), tāhir [i]-se[n]
(SVTM, XXV-5), yūsuf i-se[η] (KY, B71v11), zerre i-se (RN, 24v3), zerre i-se[m]
(RN, 24v6)

kıl-: beyān kıl-sa[η] (KY, B31v9), du‘ā kıl-sa[η] (KY, B47v6), [bir] du‘ā kıl-sa[ηız]
(KY, B48r8), emr kıl-sa (KY, B31v16), ġamze kıl-sa (KY, B37v12), ġūr kıl-
sa[m](KY, B12v8), namāz kıl-sa (KY, B12r7), naẓar kıl-sa (KY, B31v16), (KY,
B33r10), niyyet kıl-sa (KY, B67r11), şabr kıl-sa (KY, B68r10), vezīr kıl-sa[m] (KY,
B52v14), yār kıl-sa[m] (KY, B12v9)

ol-: lâıık ol-sa (KY, B55v3), müyesser ol-sa (KY, B34v4), (RN, 27v6), necāt ol-sa
(KY, B47v6), sa‘ādet ol-sa (RN, 51v5), şabr ol-sa (RN, 27v6), taḳdīr ol-sa (KY,
B55v2), tamām ol-sa (RN, 25v3), tevfiḳ ol-sa (KY, B68r9)

2.2.2. DİĞER FİİLLER İLE İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde KY’de 457 adet, RN’de 68 adet, SVTM’de 27 adet ve ÇN’de
22 adet olmak üzere 574 adet alıntı sözcük aç-, al- / aldur-, ay- / ayd- / ayıt-, bas-, ber-
/ vèr- / ver-, bil- / bildür-, bul- / bulın-, çek-, çık- / çıkar-, daġla, dart-, dè-, deg- /
degür- / tēgür-, dèr-, dile-, diñle-, dön-, dut- / tut- / tūt-, düket-, düş-, edin-, geç- /
geçür- / keç-, gel- / kel-, ġir-, ġör- / kör-, ġöster- / köster-, ilet-, iste-, ḳal-, ḳat- / ḳatıl-
, keltür- / ketür-, kes- / kès-, kıırıl-, kıy-, kit-, kiyür-, ḳo- / ḳoy-, ḳop-, oġra-, oḳu-, saç-
/ saçıl-, sal-, sav-, sor- / şor-, söyle-, şēş-, tüş-, uġra-, um-, ur- / urul- / urun-, var-, yaġ-
, ye- / yè- / yèdür, yırt- fiilleri ile işleme sokulmuştur. Bu sözcükler sırasıyla en fazla
ber- / vèr- / ver- fiili (123 adet), ḳal- fiili (69 adet), gel- / kel- fiili (67 adet), bil- /
bildür- fiili (45 adet), dut- / tut- / tūt- fiili (37 adet), ġör- / kör- fiili (31 adet), düş- /
tüş- fiili (21 adet), sor- / şor- fiili (18 adet), al- / aldur- fiili (17 adet), geç- / geçür- /
keç- fiili (13 adet), ur- / urul- / urun- fiili (12 adet), kes- / kès- fiili (10 adet) ile işleme

sokulmuştur. Diğer fiiller aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözcükler en fazla yaklaşık % 80 oranla KY’de, en az ÇN’de yer almaktadır. Söz konusu sözcükler şunlardır:

2.2.2.1. al- / aldur- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde al- / aldur- fiilleri ile işleme sokulan 17 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. SVTM’de 7 adet, KY’de 6 adet ve RN’de 3 adet olmak üzere 16 adet sözcük al- fiili ile RN’de 1 adet sözcük aldur- fiili ile işleme sokulmuştur:

al-: cān[in] al- (KY, B40v5), (KY, B43v8), cān[un] al- (RN, 23v5), cān al- (SVTM, II-58), (SVTM, XIX-10), cān[um] al- (SVTM, IX-2), cān[um] al- (SVTM, XII-1), (SVTM, XII-1), (SVTM, XXIII-1), destūr al- (KY, B6r2), (KY, B23r7), (KY, B24v14), feh̄m al- (KY, B26v16), ḥaber al- (RN, 46r3), ḥisāb[a] al- (SVTM, II-131), naṣīb[ini] al- (RN, 35r4)

aldur-: naṣīb[in] aldur- (RN, 13r3)

2.2.2.2. ay- / ayd- / ayıt- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde ay- / ayd- / ayıt- fiilleri ile işleme sokulan 5 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. KY’de 2 adet sözcük ay- fiili, KY’de 1 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 2 adet sözcük ayd- fiili, KY’de 1 adet sözcük ayıt- fiili ile işleme sokulmuştur:

ay-: selām ay- (KY, B10v15), (KY, B40r13)

ayd-: aḥvāl ayd- (KY, B28v8), naṣīḥat ayd- (RN, 43v3)

ayıt-: ḥikmet ayıt- (KY, B3r1)

2.2.2.3. ber- / vēr- / ver- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde ber- / vēr- / ver- fiilleri ile işleme sokulan 123 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. KY’de vēr- / ver- fiillerinin yanında ber- fiilinin yer alması söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. KY’de 1 adet sözcük ber- fiili; KY’de 103 adet, SVTM’de 8 adet, RN’de 7 adet ve ÇN’de 4 adet olmak üzere 122 adet sözcük vēr- / ver- fiili ile işleme sokulmuştur:

ber-: ilhām ber- (KY, B40r15)

vèr- / ver-: ‘atā **vèr-** (KY, B78v3), **başıret ver-** (RN, 51v5), **belā vē-** (KY, B20v12), **cān vē-** (ÇN, 68), (SVTM, I-50), (SVTM, II-58), (SVTM, II-65), **cevāb vē-** (KY, B8r7), (KY, B12v2), (KY, B17v11), (KY, B18r1), (KY, B23r5), (KY, B26r1), (KY, B38r8), (KY, B39v8), (KY, B41v16), (KY, B44r3), (KY, B46r5), (KY, B49v6), (KY, B55v10), (KY, B56v1), (KY, B56v2), (KY, B60r4), (KY, B60r9), (KY, B62r5), (KY, B63r9), (KY, B63v15), (KY, B66r11), (KY, B66v7), (KY, B66v13), (KY, B70r4), (RN, 22r3), **çeşni vē-** (RN, 51r3), **destūr vē-** (KY, B5v11), (KY, B6r4), (KY, B6r6), (KY, B13v13), (KY, B17v6), (KY, B17v7), (KY, B18r3), (KY, B43v1), (KY, B58r15), (KY, B60r15), (KY, B61v5), (KY, B63r15), (KY, B63v1), (KY, B67v15), (KY, B72v7), (KY, B74r13), (KY, B76v16), **emānet vē-** (KY, B66v14), **feh̄m vē-** (KY, B2v14), **haber vē-** / **ver-** (KY, B5v9), (KY, B27v7), (KY, B32r1), (KY, B33v5), (KY, B45v14), (KY, B46v10), (KY, B47r13), (KY, B47r14), (KY, B47r15), (KY, B50r12), (KY, B50r12), (KY, B51v8), (KY, B52r4), (KY, B53r10), (KY, B56v8), (KY, B60v12), (KY, B64r7), (KY, B68r5), (KY, B68r15), (KY, B75r12), (KY, B75r15), (KY, B75v11), (KY, B76r4), (RN, 5r2), (RN, 11r2), (RN, 24v5), **hayr vē-** (KY, B2v14), **hil‘at vē-** (KY, B44v2), (KY, B73v3), (SVTM, II-30), **isim vē-** (SVTM, XII-3), (SVTM, XII-3a), **‘ivaż vē-** (SVTM, II-59), **każā ver-/ vē-** (KY, B49r9), (KY, B49r15), **kurbān vē-** (ÇN, 22), **mecāl vē-** (ÇN, 48), **meded vē-** (KY, B9r2), (KY, B54r12), **mülket vē-** (KY, B4r12), (KY, B74v10), **ni‘met vē-** (ÇN, 6), (SVTM, II-29), **pend ü naşīhat vē-** (KY, B38r8), **rāhat vē-** (KY, B53r14), (KY, B70r14), **rāst vē-** (KY, B48r12), **rāzī vē-** (KY, B18v2), (KY, B31v3), **rif‘at vē-** (KY, B2r4), **rızā vē-** (KY, B28r11), (KY, B32v1), **rızķ vē-** (KY, B21v11), **ruḥsat vē-** (KY, B73v4), **rüşvet vē-** (KY, B43v14), **şabr ver-** (KY, B18v2), **selām vē-** / **ver-** (KY, B22r13), (KY, B22v14), (KY, B47v2), (KY, B49v1), (KY, B50r8), (KY, B50v13), (KY, B73r14), (KY, B75v11), (RN, 16v5), **şiddet vē-** (KY, B70r13), **tevfīķ ver-/ vē-** (KY, B2v16), (KY, B3r7), **yārī ver-** (KY, B41v6), **zāmin vē-** (KY, B77v16)

2.2.2.4. bil- / bildür- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde bil- / bildür- fiilleri ile işleme sokulan 45 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. KY’de 1 adet sözcük bildür- fiili; KY’de 40 adet, ÇN’de 3 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 44 adet sözcük bil- fiili ile işleme sokulmuştur:

bil-: **aḥvāl bil-** (KY, B11v12), (KY, B15v9), (KY, B22v15), (KY, B74r11), (KY, B75v9), **‘ayān bil-** (KY, B2v8), (KY, B39r14), (KY, B54r16), (KY, B57r9), (KY, B57r10), (KY, B68r3), **beyān bil-** (KY, B7r16), (KY, B10r1), (KY, B12r7), (KY, B23v15), (KY, B27r8), (KY, B27r12), (KY, B31v12), (KY, B51r10), (KY, B53r5), (KY, B55r15), (KY, B64r5), (KY, B66v3), (KY, B73v1), **ḥaber bil-** (KY, B42r10), (KY, B51r16), (KY, B56v6), **ḥaḳīkat bil-** (ÇN, 27), (ÇN, 31), (ÇN, 36), (KY, B5r3), (KY, B44r11), **ḥāl[ümi] bil-** (RN, 7r6), **ma‘lūm bil-** (KY, B44v16), (KY, B57v2), **mu‘ayyen bil-** (KY, B13v11), **taḥḳīk bil-** (KY, B31v4), (KY, B38r7), (KY, B55r4), (KY, B59r7), (KY, B63v9), (KY, B70r7), **zāhir bil-** (KY, B28v12), (KY, B67r7)

bildür-: **aḥvāl bildür-** (KY, B31r10)

2.2.2.5. bul- / bulın- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde bul- / bulın- fiilleri ile işleme sokulan 6 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. ÇN’de 1 adet sözcük bulın- fiili; KY’de 3 adet, RN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 5 adet sözcük bul- fiili ile işleme sokulmuştur:

bul-: **cezā[sını] bul-** (KY, B39r13), **dermān bul-** (KY, B40r5), **meded bul-** (SVTM, I-48), **raḥmet bul-** (KY, B78v13), (RN, 44v1)

bulın-: **dermān bulın-** (ÇN, 63)

2.2.2.6. deg- / degür- / tégür- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde deg- / degür- / tégür- fiilleri ile işleme sokulan 4 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. KY’de deg- / degür- fiillerinin yanında tégür- fiilinin yer alması söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. ÇN’de 1 adet sözcük deg- fiili, RN’de 1 adet sözcük degür- fiili, KY’de 2 adet sözcük tégür- fiili ile işleme sokulmuştur:

deg-: **nevbet deg-** (ÇN, 76)

degür-: **ḥaber degür-** (RN, 26v5)

têgür-: dürūd tēgür- (KY, B11v4), **selām tēgür-** (KY, B44v7)

2.2.2.7. dile- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde RN’de 1 adet ve KY’de 6 adet olmak üzere 7 adet sözcük dile-fiili ile işletime sokulmuştur:

çāre dile- (RN, 52r3), **destūr dile-** (KY, B17v6), **hācet dile-** (KY, B48r3), **kerem dile-** (KY, B59r10), **meded dile-** (KY, B33r15), **‘öẓr dile-** (KY, B20v15), (KY, B41v12)

2.2.2.8. dut- / tut- / ʔut- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde dut- / tut- / ʔut- fiilleri ile işletime sokulan 37 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. KY’de 21 adet, ÇN’de 2 adet, RN’de 2 adet, SVTM’de 2 adet olmak üzere 27 adet sözcük dut- fiili ile; KY’de 8 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 9 adet sözcük tut- fiili ile; RN’de 1 adet sözcük ʔut- fiili ile işletime sokulmuştur:

dut-: dīn dut- (RN, 16r5), **fısk[a] dut-** (KY, B53r1), **gūş dut-** (RN, 44v3), **hoş dut-** (KY, B61v16), (KY, B65r7), **kem dut-** (SVTM, XI-11), **lerzān dut-** (ÇN, 34), **maḵām dut-** (KY, B9v13), **minnet dut-** (KY, B74v12), (KY, B74v13), **muḵkem dut-** (KY, B20r16), (KY, B36v10), (KY, B40r2), (KY, B40v15), (KY, B71r3), (KY, B71r4), **muḵterem dut-** (KY, B22v2), (KY, B59v8), **mūkerrem dut-** (KY, B22v2), **mūnevver dut-** (KY, B21v2), **naṣīḥat dut-** (ÇN, 7), **nūr dut-** (SVTM, XXVIII-1), **ümīd dut-** (KY, B19v9), (KY, B48r1), (KY, B64v2), (KY, B70v4), (KY, B79r5)

tut-: emīn tut- (KY, B31v12), **ḡār tut-** (KY, B1v8), **gümān tut-** (KY, B16r4), (KY, B17r9), (RN, 38r3), **miḥnet tut-** (KY, B69r14), **muḵkem tut-** (KY, B11r4), **taṣdīḵ tut-** (KY, B4r2), **yār tut-** (KY, B1v7)

ʔut-: binye ʔut- (RN, 16r1)

2.2.2.9. düş- / tüş- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde işletime sokulan düş- fiili ile KY’de 19 adet, RN’de 1 adet, tüş- fiili ile KY’de 1 adet olmak üzere 21 adet sözcük tespit edilmiştir. KY’de düş-fiilinin yanında tüş- fiilinin yer alması söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir.

düş-: belā[ya] düş- (KY, B20r14), bendelik[ge] düş- (KY, B18r12), (KY, B19r8),
fıkr[e] düş- (KY, B21r9), fitne düş- (KY, B36r14), habs[ine] düş- (RN, 7v2), hāl[e]
düş- (KY, B19v2), (KY, B34r12), (KY, B54v1), (KY, B54v3), (KY, B54v11),
hāl[den] düş- (KY, B33r6), hāl[iñden] düş- (KY, B63v14), heybet düş- (KY, B67v12),
keyd düş- (KY, B43r10), miñnet düş- (KY, B49r9), miñnet[e] düş- (KY, B8r10), (KY,
B18r14), (KY, B19v6), şulh düş- (KY, B77v7)

tüş-: miñnet түş- (KY, B19r11)

2.2.2.10. geç- / geçür- / keç- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde geç- / geçür- / keç- fiilleri ile işletime sokulan RN’de 9 adet, KY’de 3 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 13 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. KY’de geç- fiilinin yanında keç- fiilinin yer alması, söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. ÇN’de 1 adet ve RN’de 6 adet olmak üzere 7 adet sözcük geç- fiili ile; RN’de 3 adet sözcük geçür- fiili ile; KY’de 3 adet sözcük keç- fiili ile işletime sokulmuştur:

geç-: ezmān geç- (ÇN, 67), ‘ömür geç- (RN, 25r3), (RN, 39r2), (RN, 49r6), ‘ömr[ün]
geç- (RN, 54v3), (RN, 54v4), rūzigār geç- (RN, 45r6)

geçür-: ‘ömr[ini] geçür- (RN, 17r1), ‘ömr[ün]i geçür- (RN, 23v4), (RN, 42r3)

keç-: ‘ömr[üm] keç- (KY, B12v9), ‘ömr[i] keç- (KY, B26r12), ‘ömr keç- (KY, B29v4)

2.2.2.11. gel- / kel- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde gel- / kel- fiilleri ile işletime sokulan KY’de 65 adet, ÇN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 67 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. KY’de gel- fiilinin yanında kel- fiilinin yer alması, söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. ÇN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 2 adet sözcük gel- fiili ile; KY’de 65 adet sözcük kel- fiili ile işletime sokulmuştur:

gel-: belā gel- (SVTM, II-36), cihān[a] gel- (ÇN, 5)

kel-: düşvār kel- (KY, B59r1), (KY, B77v4), hāzır kel- (KY, B3v13), (KY, B7v14),
(KY, B8r14), (KY, B11v11), (KY, B15r5), (KY, B20v13), (KY, B23v5), (KY,

B24v10), (KY, B25r16), (KY, B25v5), (KY, B25v15), (KY, B29v16), (KY, B30v10), (KY, B35r1), (KY, B35v7), (KY, B35v13), (KY, B39r11), (KY, B42r13), (KY, B43r12), (KY, B45v9), (KY, B47v3), (KY, B48v12), (KY, B49r16), (KY, B49v9), (KY, B51r14), (KY, B51v8), (KY, B52r2), (KY, B52r6), (KY, B52r11), (KY, B52v3), (KY, B52v4), (KY, B52v15), (KY, B53v2), (KY, B54r10), (KY, B55r10), (KY, B55v4), (KY, B55v7), (KY, B57v3), (KY, B60v7), (KY, B60v13), (KY, B62v4), (KY, B67r5), (KY, B69r10), (KY, B70r9), (KY, B74r11), (KY, B76r5), (KY, B76r14), (KY, B77v5), (KY, B77v15), (KY, B78r4), **hoş kel-** (KY, B53v9), (KY, B56r9), **lâîf kel-** (KY, B37r9), **meded kel-** (KY, B33v12), **mukırr kel-** (KY, B6v2), (KY, B22v16), (KY, B34v15), (KY, B57r8), (KY, B78v2), **nevbet kel-** (KY, B77r12), **şavāb kel-** (KY, B9v8), **taqdîr kel-** (KY, B18r16), **vahy kel-** (KY, B23v13)

2.2.2.12. gir- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde gir- fiili ile işletime sokulan RN’de 5 adet sözcük tespit edilmiştir:

cān gir- (RN, 2v2), (RN, 2v3), **küfr[e] gir-** (RN, 44r6), **şabr[a] gir-** (RN, 30v3), **terk[e] gir-** (RN, 41r4)

2.2.2.13. gör- / kör- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde gör- / kör- fiili ile işletime sokulan KY’de 29 adet ve RN’de 2 adet olmak üzere 31 adet sözcük tespit edilmiştir. KY’de kör- fiilinin yer alması söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. RN’de 2 adet sözcük gör- fiili ile; KY’de 29 adet sözcük kör- fiili ile işletime sokulmuştur:

gör-: fāide gör- (RN, 32v3), **hāl[ün] gör-** (RN, 16r6)

kör-: düşmen kör- (KY, B5r11), **hasret kör-** (KY, B66v8), **maşlahat kör-** (KY, B8v12), **müşfik kör-** (KY, B9r2), (KY, B9r5), **revā kör-** (KY, B5r6), (KY, B6r1), (KY, B8r9), (KY, B9v9), (KY, B11v1), (KY, B16r11), (KY, B17v3), (KY, B18r1), (KY, B28r11), (KY, B29r12), (KY, B32v16), (KY, B35v11), (KY, B37r13), (KY, B51r11), (KY, B56v7), (KY, B60r11), (KY, B61v7), (KY, B65r9), **şavāb kör-** (KY, B23r9), (KY,

B50r12), **şerîf kör-** (KY, B64r8), **teşrîf kör-** (KY, B57v5), (KY, B65v10), **zulm kör-** (KY, B20v11)

2.2.2.14. **kal-** Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde **kal-** fiili ile işletime sokulan KY’de 61 adet, RN’de 4 adet, SVTM’de 3 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 69 adet sözcük tespit edilmiştir:

‘acāyib[e] kal- (KY, B5r7), (KY, B9v16), (KY, B17v10), (KY, B21v5), (KY, B34r1), (KY, B41v16), (KY, B44v1), (KY, B48v5), (KY, B57r4), (KY, B58r2), (KY, B67v4), (KY, B71v16), (KY, B75r11), (SVTM, XXVIII-8), **‘aciz kal-** (KY, B30v15), (KY, B31v3), (KY, B51v1), **bākī kal-** (ÇN, 46), (KY, B4r15), (KY, B9r9), (RN, 39r2), (SVTM, II-8), **dermānde kal-** (RN, 12r6), **ebedī kal-** (RN, 53r1), **giriftār kal-** (KY, B38v5), **gümām[ım] kal-** (KY, B54v7), **hāl[ün] kal-** (RN, 51v3), **hayrān kal-** (KY, B5r10), (KY, B15r1), (KY, B20v5), (KY, B23v1), (KY, B24v3), (KY, B25v6), (KY, B26r1), (KY, B27r12), (KY, B30v2), (KY, B32r5), (KY, B35r2), (KY, B42v5), (KY, B45v11), (KY, B48v3), (KY, B48v11), (KY, B48v13), (KY, B49r12), (KY, B50v14), (KY, B52v10), (KY, B56v10), (KY, B60v12), (SVTM, II-14), **mağmūm kal-** (KY, B18v14), **mahrūm kal-** (KY, B8r11), (KY, B18r8), (KY, B18v13), (KY, B27r4), (KY, B27r5), (KY, B31r15), (KY, B50v6), (KY, B55v1), (KY, B64v8), (KY, B65v6), (KY, B67r1), (KY, B69v4), **şabr[ı] kal-** (KY, B33r3), (KY, B33r7), (KY, B55v17), **şabr[um] kal-** (KY, B38r4), (KY, B61v11), **tefekkr[e] kal-** (KY, B48v15), **ümīd[üm] kal-** (KY, B10v8)

2.2.2.15. **keltür- / ketür-** Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde **keltür- / ketür-** fiili ile işletime sokulan tümü KY’de olmak üzere 4 adet sözcük tespit edilmiştir. KY’de **keltür- /ketür-** fiillerinin yer alması söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. KY’de 1 adet sözcük **keltür-** fiili ile; KY’de 3 adet sözcük **ketür-** fiili ile işletime sokulmuştur:

keltür-: İmān keltür- (KY, B4r2)

ketür- İmān ketür- (KY, B25r9), (KY, B26r10), (KY, B78r14)

2.2.2.16. kes- / kès- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde kes- / kès- fiili ile işletime sokulan KY’de 10 adet sözcük tespit edilmiştir:

bid‘at kès- (KY, B76v1), (KY, B78r7), **şefā‘at kès-** (KY, B18r2), **şefkat kes-** (KY, B10v6), **ümīd kes- / kès-** (KY, B8r3), (KY, B45v4), **ümīd[in] kes- / kès-** (KY, B40v2), (KY, B53v15), (KY, B64v2), **ümīd[üm] kes-** (KY, B68v13)

2.2.2.17. kiyür- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde kiyür- fiili ile işletime sokulan KY’de 5 adet sözcük tespit edilmiştir. KY’de kiyür- fiilinin yer alması söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir.

hıl‘at kiyür- (KY, B50r3), (KY, B50r6), (KY, B50v5), (KY, B53r5), (KY, B59r15)

2.2.2.18. қо- / қой- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde қо- / қой- fiili ile işletime sokulan KY’de 7 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 8 adet sözcük tespit edilmiştir. RN’de 1 adet sözcük қо- fiili ile; KY’de 7 adet sözcük қой- fiili ile işletime sokulmuştur:

қо-: emānet el-emānet қо- (RN, 30v1)

қой-: Һасрет[e] қой- (KY, B16r5), **Һикмет қой-** (KY, B3r3), **маһрүм қой-** (KY, B27v1), **маһзүн қой-** (KY, B8r8), (KY, B12v16), (KY, B13r13), **теvfік қой-** (KY, B3r4)

2.2.2.19. сағ- / шағыл- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde сағ- / шағыл- fiili ile işletime sokulan KY’de 2 adet, RN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 4 adet sözcük tespit edilmiştir. KY’de 2 adet sözcük ve SVTM’de 1 adet sözcük сағ- fiili ile; RN’de 1 adet sözcük шағыл- fiili ile işletime sokulmuştur:

сағ-: нүр сағ- (SVTM, II-87), **раһмет сағ-** (KY, B3r5), **шенā сағ-** (KY, B3r5)

шағыл-: раһмет шағыл- (RN, 40r3)

2.2.2.20. sor- / şor- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde sor- / şor- fiilleri ile işleme sokulan KY'de 18 adet sözcük tespit edilmiştir:

aḥvāl şor- (KY, B21v7), (KY, B26r8), (KY, B34r11), (KY, B41r2), (KY, B54r14), (KY, B56r16), (KY, B56v2), (KY, B56v13), (KY, B60v5), (KY, B63v6), (KY, B64r14), (KY, B75v11), **haber sor-/şor-** (KY, B32r6), (KY, B60v11), (KY, B60v14), (KY, B64r15), (KY, B75r10), **su'āl sor-** (KY, B3v8)

2.2.2.21. söyle- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde söyle- fiili ile işleme sokulan KY'de 4 adet ve RN'de 3 adet olmak üzere 7 adet sözcük tespit edilmiştir:

aḥvāl söyle- (KY, B34r15), **cevāb söyle-** (KY, B22r9), (KY, B22r15), (KY, B37r5), **gaybet söyle-** (RN, 44v1), **haber söyle-** (RN, 27r1), **küfür söyle-** (RN, 37v5)

2.2.2.22. um- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde um- fiili işleme sokulan KY'de 6 adet ve ÇN'de 2 adet olmak üzere 8 adet sözcük tespit edilmiştir:

du'ā um- (KY, B47v6), (KY, B48r4), (KY, B78v12), **necāt um-** (KY, B39r14), **rāḥat um-** (KY, B68r12), **vefā um-** (ÇN, 23), (ÇN, 47), **vişāl um-** (KY, B45r4)

2.2.2.23. ur- / urul- / urun- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde ur- / urul- / urun- fiili ile işleme sokulan KY'de 6 adet ve RN'de 6 adet olmak üzere 12 adet sözcük tespit edilmiştir. KY'de 3 adet ve RN'de 4 adet olmak üzere 7 adet sözcük ur- fiili ile; RN'de 2 adet sözcük urul- fiili ile; KY'de 3 adet sözcük urun- fiili ile işleme sokulmuştur:

ur-: na'ra ur- (KY, B15v11), **riḥlī ur-** (RN, 25v6), **şaykal ur-** (RN, 45r5), **tāç ur-** (KY, B25v4), **taht ur-** (KY, B28v1), **zencīr ur-** (RN, 38r4), **zindān[a] ur-** (RN, 7v5)

urul-: darb urul- (RN, 36v1), **müḥr urul-** (RN, 37v4)

urun-: tāc urun- (KY, B28v2), (KY, B36r3), (KY, B51r4)

2.2.2.24. ye- / yè- / yèdür- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde ye- / yè- / yèdür- fiilleri ile işleme sokulan KY'de 3 adet ve RN'de 2 adet olmak üzere 5 adet sözcük tespit edilmiştir. KY'de 2 adet ve RN'de 2

adet olmak üzere 4 adet sözcük ye- / yè- fiili ile; KY’de 1 adet sözcük yèdür- fiili ile işleme sokulmuştur:

ye- / yè-: endîşe yè- (RN, 8r6), ğam ye- (KY, B73r10), ğuşsa ye- (KY, B71v4), (RN, 8v1)

yèdür-: endîşe yèdür- (KY, B58r16)

2.2.2.25. Diğer Fiiler İle İşleme Sokulan Alıntılar

aç- : Söz konusu metinlerde aç- fiili ile işleme sokulan KY’de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

haber aç- (KY, B78r15)

bas- : Söz konusu metinlerde bas- fiili ile işleme sokulan KY’de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

mühr bas- (KY, B17v1)

çek- : Söz konusu metinlerde çek- fiili ile işleme sokulan ÇN’de 1 adet ve KY’de 1 adet olmak üzere 2 adet sözcük tespit edilmiştir:

hasret çek- (KY, B64v7), teşvîş çek- (ÇN, 18)

çık- / çıkar- : Söz konusu metinlerde çık- / çıkar- fiilleri ile işleme sokulan 2 adet alıntı sözcük tespit edilmiştir. KY’de 1 adet sözcük çık- fiili, SVTM’de 1 adet sözcük çıkar- fiili ile işleme sokulmuştur:

çık-: rāhat[a] çık- (KY, B48r12)

çık-: din[den] çıkar- (SVTM, IX-4)

dağla- : Söz konusu metinlerde dağla- fiili ile işleme sokulan KY’de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

ciger[ün] dağla- (KY, B68v11)

dart- : Söz konusu metinlerde dart- fiili ile işleme sokulan KY’de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

hasret[in] dart- (KY, B45r13)

dè- : Söz konusu metinlerde dè- fiili ile işleme sokulan RN’de 2 adet ve KY’de 1 adet olmak üzere 3 adet sözcük tespit edilmiştir

naşîhat dê- (RN, 25r6), (RN, 31r4), **selām dê-** (KY, B55r12)

dêr- : Söz konusu metinlerde dêr- fiili ile işleme sokulan ÇN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

‘aql[uña] dêr- (ÇN, 10)

dinle- : Söz konusu metinlerde dinle- fiili ile işleme sokulan KY'de 2 adet sözcük tespit edilmiştir:

pend[in] dinle- (KY, B37r13), **pend[üm] dinle-** (KY, B38r9)

dön- : Söz konusu metinlerde dön- fiili ile işleme sokulan RN'de 2 adet sözcük tespit edilmiştir:

devlet[i] dön- (RN, 36r1), **din[i] dön-** (RN, 35v2)

düket- : Söz konusu metinlerde düket- fiili ile işleme sokulan RN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

‘ömr[üm] düket- (RN, 8r3)

edin- : Söz konusu metinlerde edin- fiili ile işleme sokulan RN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

çäre edin- (RN, 26r3)

göster- / köster- : Söz konusu metinlerde göster- / köster- fiili ile işleme sokulan KY'de 1 adet ve RN'de 1 adet olmak üzere 2 adet sözcük tespit edilmiştir. KY'de köster- fiilinin yer alması söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir. RN'de 1 adet sözcük göster- fiili ile, KY'de 1 adet sözcük köster- fiili ile işleme sokulmuştur:

göster-: sa‘adet göster- (RN, 19v1)

köster-: nigār köster- (KY, B6r13)

ilet- : Söz konusu metinlerde ilet- fiili ile işleme sokulan RN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

haber ilet- (RN, 19r2)

iste-: Söz konusu metinlerde iste- fiili ile işleme sokulan ÇN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

nām iste- (ÇN, 15)

kat- / katıl- : Söz konusu metinlerde kat- / katıl- fiili ile işleme sokulan 2 adet sözcük tespit edilmiştir. KY'de 1 adet sözcük kat- fiili ile; SVTM'de 1 adet sözcük katıl- fiili ile işleme sokulmuştur:

kat-: bid'at **kat-** (KY, B39v14)

katıl-: cān **katıl-** (SVTM, III-4)

kırıl- : Söz konusu metinlerde kırıl- fiili ile işleme sokulan ÇN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

vebā[dan] kırıl- (ÇN, 50)

kıy- : Söz konusu metinlerde kıy- fiili ile işleme sokulan RN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

cān[a] kıy- (RN, 20r4)

kit- : Söz konusu metinlerde kit- fiili ile işleme sokulan KY'de 3 adet sözcük tespit edilmiştir. KY'de kit- fiilinin yer alması söz konusu eserin Doğu Türkçesine özgü bazı dil özellikleri taşıdığını göstermektedir.

karār kit- (KY, B33r3), **nūr[ı] kit-** (KY, B38v3), (KY, B69v9)

kop- : Söz konusu metinlerde kop- fiili ile işleme sokulan 2 adet sözcük tespit edilmiştir. RN'de 1 adet sözcük ve ÇN'de 1 adet sözcük kop- fiili ile işleme sokulmuştur:

dırāka kop- (RN, 21v5), **kıyāmet kop-** (ÇN, 31)

oğra- : Söz konusu metinlerde oğra- fiili ile işleme sokulan ÇN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

derd[e] oğra- (ÇN, 71)

oku- : Söz konusu metinlerde oku- fiili ile işleme sokulan RN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

la'net oku- (RN, 12v1)

sal- : Söz konusu metinlerde sal- fiili ile işleme sokulan KY'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

naẓar sal- (KY, B30v2)

sav- : Söz konusu metinlerde sav- fiili ile işleme sokulan SVTM'de 2 adet sözcük tespit edilmiştir:

belā sav- (SVTM, III-12), (SVTM, III-12)

şêş- : Söz konusu metinlerde şêş- fiili ile işleme sokulan KY'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

zūnnār şêş- (KY, B22v16)

uğra- : Söz konusu metinlerde uğra- fiili ile işleme sokulan KY'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

mihnet uğra- (KY, B63r5)

var- : Söz konusu metinlerde var- fiili ile işleme sokulan RN'de 2 adet sözcük tespit edilmiştir:

ḥacāt[a] var- (RN, 44v4), **ḥayf[a] var-** (RN, 13r5)

yağ- : Söz konusu metinlerde yağ- fiili ile işleme sokulan KY'de 2 adet sözcük tespit edilmiştir:

ğuşsa yağ- (KY, B4v15), **şādī yağ-** (KY, B62r10)

yırt- : Söz konusu metinlerde yırt- fiili ile işleme sokulan RN'de 1 adet sözcük tespit edilmiştir:

ḥicāb[1] yırt- (RN, 25r3)

2.2.2.26. Diğer Fiil + Fiilimsiler Aracılığıyla İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY'de 24 adet, RN'de 8 adet, SVTM'de 3 adet ve ÇN'de 1 adet olmak üzere 36 adet sözcük diğer fiil+fiilimsiler aracılığıyla işleme sokulmuştur. Diğer fiil+fiilimsiler aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 67 oranla en fazla KY'de, en az ÇN'de yer almaktadır. Söz konusu sözcüklerin 16 adeti zarf-fiil aracılığıyla, 12 adeti sıfat-fiil aracılığıyla ve 8 adeti isim-fiil aracılığıyla söz dizimine girmiştir.

Bu sözcüklerin 12 adeti ver- / vër fiili, 4 adeti dut- fiili, 5 adeti al- fiili, 2 adeti gir- fiili, 1 adeti al- fiili, 1 adeti ayıt- fiili, 1 adeti bil- fiili, 1 adeti göster- fiili, 1 adeti at- fiili, 1 adeti kel- fiili, 1 adeti kes- fiili, 1 adeti kiyür- fiili, 1 adeti op- fiili, 1 adeti söyle- fiili, 1 adeti tægür- fiili, 1 adeti um- fiili ve 1 adeti ur- fiili ile işleme sokulmuştur. Diğer fiil+fiilimsiler aracılığıyla işleme sokulan sözcükler en fazla ver- / vër- fiili ve zarf-fiil ekleri ile söz dizimine girmiştir.

2.2.2.26.1. Diğer Fiil + İsim-Fiil Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 6 adet ve RN’de 2 adet olmak üzere 8 adet sözcük ayıt-, dut-, gir-, at-, um-, ver- / vër- fiilleri ve -mAK isim-fiil eki ile işleme sokulmuştur. N’de ve SVTM’de bu yapıda bir örneğe rastlanılmamıştır. Bu sözcüklerin 3 adeti ver- / vër-, 1 adeti ayıt-, 1 adeti dut-, 1 adeti gir-, 1 adeti at- ve 1 adeti um- fiili ile işleme sokulmuştur. Söz konusu alıntılar en fazla ver- / vër- fiili ile işleme sokulmuştur:

ayıt-: ikmet ayıt-mağ[a] (KY, B3r1)

dut-: minnet dut-mak[hık] (KY, B74v13)

gir-: cān gir-meg[e] (RN, 2v2)

at-: bid‘at at-mak (KY, B39v14)

um-: rāhat um-mak (KY, B68r12)

ver- / vër-: cevāb vër-mek (KY, B8r7), rız vër-meg[e] (KY, B21v11), selām ver-mek[lige] (RN, 16v5)

2.2.2.26.2. Diğer Fiil + Sıfat-Fiil Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 5 adet, RN’de 4 adet ve SVTM’de 3 adet olmak üzere 12 adet sözcük dut-, gir-, göster-, kel-, söyle-, ver- / vër- fiilleri ve -An, -dUK, -ür sıfat-fiil ekleri ile işleme sokulmuştur. Bu sözcüklerin 6 adeti ver- / vër-, 2 adeti dut-, 1 adeti gir-, 1 adeti göster-, 1 adeti kel- ve 1 adeti söyle- fiili ile işleme sokulmuştur. Söz konusu alıntılar en fazla ver- / vër- fiili ve -An sıfat-fiil eki ile işleme sokulmuştur:

dut-: dīn dut-an[laruñ] (RN, 16r5), fısq[a] dut-duğ[undan] (KY, B53r1)

gir-: terk[e] gir-en[e] (RN, 41r4)

göster-: sa‘âdet göster-en[e] (RN, 19v1)

kel-: hâzır kel-düg[inden] (KY, B53v2)

söyle-: ğaybet söyle-y-en (RN, 44v1)

ver- / vèr-: cān vèr-en (SVTM, II-58), **cān vèr-ür[ken]** (SVTM, II-65), (SVTM, XVI-8), **każā ver-en** (KY, B49r15), **rāhat vèr-düg[in]** (KY, B70r14), **şiddet vèr-düg[in]** (KY, B70r13)

2.2.2.26.3. Diğer Fiil + Zarf-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 13 adet, RN’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 16 adet sözcük al-, bil-, dut-, kal-, kes-, kiyür-, kop-, tégür-, ur-, vèr- fiilleri ve -a, -iben, -Up zarf-fiil ekleri ile işletime sokulmuştur. Bu sözcüklerin 5 adeti kal- fiili, 3 adeti vèr- fiili, 1 adeti al- fiili, 1 adeti bil- fiili, 1 adeti dut- fiili, 1 adeti kes- fiili, 1 adeti kiyür- fiili, 1 adeti kop- fiili, 1 adeti tégür- fiili ve 1 adeti ur- fiili ile işletime sokulmuştur. Söz konusu alıntılar en fazla kal- fiili ve -Up zarf-fiil eki ile işletime sokulmuştur:

al-: destūr al-up (KY, B24v14)

bil-: aḥvāl bil-iben (KY, B11v12)

dut-: muḥkem dut-up (KY, B20r16)

kal-: bākī kal-a (RN, 39r2), **dermānde kal-up** (RN, 12r6), **ḥayrān kal-ıp** (KY, B48v13), **ḥayrān kal-up** (KY, B48v11), (KY, B60v12)

kes-: şefkat kes-üp (KY, B10v6)

kiyür-: ḥil‘at kiyür-üp (KY, B50v5)

kop-: kıyāmet kop-ıçağaz (ÇN, 31)

tégür-: selām tégür-üp (KY, B44v7)

ur-: taḥt ur-up (KY, B28v1)

vèr-: pend ü naşīḥat vèr-üp (KY, B38r8), **selām vèr-ıp** (KY, B50r8), **selām vèr-üp** (KY, B73r14)

2.2.2.27. Diğer Fiil + Şart Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 10 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 11 adet sözcük keç-, kel-, ver- / vèr- fiilleri ve -sA şart eki ile işleme sokulmuştur. Diğer fiil+şart eki ile işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 91 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu alıntılar en fazla ver- / vèr- fiili ile işleme sokulmuştur:

keç-: ‘ömr[üm] keç-se (KY, B12v9)

kel-: meded kel-se (KY, B33v12)

ver- / vèr-: başîret ver-se (RN, 51v5), **destür vèr-se[η]** (KY, B6r4), (KY, B17v6), (KY, B63r15), (KY, B74r13), (KY, B76v16), **haber vèr-se** (KY, B32r1), **tevfîk ver-se[n]** (KY, B2v16), **yârî ver-se** (KY, B41v6)

2.2.3. TÜRKÇE KURALLI TAMLAMA KURULUŞUNDA GÖREV ALAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde KY’de 2610 adet, RN’de 546 adet, SVTM’de 231 adet ve ÇN’de 84 adet olmak üzere 3471 adet Türkçe kurallı tamlama kuruluşunda görev alan alıntı söz tespit edilmiştir. Türkçe kurallı tamlamalar, % 75 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu, yaklaşık % 16 oranla RN, yaklaşık % 7 oranla SVTM, % 2 oranla ÇN takip etmektedir. Söz konusu tamlamaların 1839 adeti sıfat tamlaması, 1143 adeti isim tamlaması 489 adeti eksilteli tamlamadır. Bu bağlamda söz konusu metinlerde alıntı sözler aracılığı ile yaklaşık % 53 oranla en fazla sıfat tamlamasının kurulduğu tespit edilmiştir. Bunu yaklaşık % 33 oranla isim tamlaması, % 14 oranla eksilteli tamlama takip etmektedir. Sıfat tamlamaları arasında % 54 oranla en fazla tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan tamlamalar yer almaktadır. Sıfat tamlamaları arasında yaklaşık % 58 oranla en fazla belirtme sıfatları aracılığıyla tamlama kurulduğu tespit edilmiştir. İsim tamlamaları arasında % 68 oranla en fazla belirtisiz isim tamlamaları yer almaktadır. İsim tamlamaları arasında % 31 oranla en fazla tamlayanı ve tamlananı alıntı olan isim tamlaması tespit edilmiştir. Eksilteli tamlamaların % 38 oranla en fazla III. teklik kişi iyelik eki ile kurulduğu görülmüştür. Eksilteli tamlamaların Türk cümle yapısı içerisinde yaklaşık % 50 oranla en fazla özne görevinde yer aldığı tespit edilmiştir.

2.2.3.1. İyelik Ekleri Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde iyelik ekleri aracılığıyla işletime sokulan alıntıların, KY’de 347 adet, RN’de 84 adet, SVTM’de 48 adet ve ÇN’de 10 adet olmak üzere 489 adeti eksiltili tamlama kurarak söz dizimine girmiştir. Söz konusu alıntıların KY’de 75 adet, RN’de 12 adet, SVTM’de 12 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 100 adeti iyelik eki+ayrılma durumu eki ile; KY’de 221 adet, RN’de 45 adet, SVTM’de 26 adet ve ÇN’de 8 adet olmak üzere 300 adeti iyelik eki+belirtme durumu eki ile; KY’de 2 adet, RN’de 2 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 5 adeti iyelik eki+bildirme eki ile; KY’de 10 adet ve RN’de 8 adet olmak üzere 18 adeti iyelik eki+bulunma durumu eki ile; KY’de 2 adeti iyelik eki+eşitlik eki ile; KY’de 10 adet, RN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 12 adeti iyelik eki+ilgi eki ile; KY’de 117 adet, RN’de 23 adet, ÇN’de 3 adet ve SVTM’de 3 adet olmak üzere 146 adeti iyelik eki+yönelme durumu eki ile işletime sokulmuştur. İyelik ekleri ile işletime sokulan alıntıların yaklaşık % 46 oranla en fazla eksiltili tamlama kurarak söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Bunu, yaklaşık % 28 oranla iyelik eki+belirtme durumu eki ile işletime sokulan alıntılar, yaklaşık % 14 oranla iyelik eki+yönelme durumu eki ile işletime sokulan alıntılar, % 9 oranla iyelik eki+ayrılma durumu eki ile işletime sokulan alıntılar, yaklaşık % 2 oranla iyelik eki+bulunma durumu eki ile işletime sokulan alıntılar takip etmektedir.

2.2.3.1.1. İyelik Ekleri Aracılığıyla Eksiltili Tamlama Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde 489 adet sözcüğün iyelik eki ile eksiltili tamlama kurduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu tamlama türüne rastlanılmıştır. KY’de 347, RN’de 84, SVTM’de 48, ÇN’de 10 adet eksiltili tamlama yer almaktadır. Bu tamlamalar yaklaşık % 71 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu metinlerde I. teklik kişi iyelik eki ile kurulmuş KY’de 105, SVTM’de 16, RN’de 3 adet olmak üzere 124 adet eksiltili tamlama, II. teklik kişi iyelik eki ile kurulmuş KY’de 89, RN’de 31, SVTM’de 16, ÇN’de 7 adet olmak üzere 143 adet eksiltili tamlama, III. teklik kişi iyelik eki ile kurulmuş KY’de 125, RN’de 48, SVTM’de 12, ÇN’de 2 adet olmak üzere

187 adet eksiltili tamlama, I. çokluk kişi iyelik eki ile kurulmuş KY’de 9, RN’de 2, ÇN’de 1 adet olmak üzere 12 adet eksiltili tamlama, II. çokluk kişi iyelik eki ile kurulmuş KY’de 11, SVTM’de 1 adet olmak üzere 12 adet eksiltili tamlama, III. çokluk kişi iyelik eki ile kurulmuş KY’de 8, SVTM’de 3 adet olmak üzere 11 adet eksiltili tamlama yer almaktadır. Söz konusu eksiltili tamlamaların 244 adeti özne, 64 adeti özne unsuru, 58 adeti tümleç unsuru, 56 adeti nesne, 53 adeti nesne unsuru, 8 adeti cümle dışı öge, 3 adeti tümleç, 2 adeti yüklem ve 1 adeti yüklem unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. Bu bağlamda iyelik ekleri ile eksiltili tamlama kuruluşunda görev alan alıntı sözcükler, Türk cümle yapısı içerisinde yaklaşık % 50 oranla en fazla özne, en az yüklem göreviyle işleme sokulmuştur. Söz konusu eksiltili tamlamalar % 38 oranla en fazla III. teklik kişi iyelik eki ile en az III. çokluk kişi iyelik eki ile kurulmuştur. ÇN’de I. teklik kişi, II. ve III. çokluk kişi iyelik eki, SVTM’de I. çokluk kişi iyelik eki, RN’de II. ve III. çokluk kişi iyelik eki ile kurulmuş eksiltili tamlama örneğine rastlanılmamıştır.

2.2.3.1.1.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki İle Eksiltili Tamlama Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 105, SVTM’de 16 ve RN’de 3 adet olmak üzere 124 adet sözcüğün I. teklik kişi iyelik eki ile eksiltili tamlama kurduğu tespit edilmiştir. ÇN’de bu yapıda tamlamaya rastlanılmamıştır. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 85 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu tamlamalar 44 adet özne, 24 adet nesne, 21 adet nesne unsuru, 14 adet tümleç unsuru, 13 adet özne unsuru 7 adet cümle dışı öge ve 1 adet yüklem göreviyle söz dizime girmiştir. I. teklik kişi iyelik eki ile kurulan eksiltili tamlamaların % 35 oranla en fazla özne, en az yüklem göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamaların Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Cümle dışı öge olarak işleme sokulmuştur:

allāh: **allāh+ım** (KY, B72r14), (KY, B79r11)

allāhım hālimi sen bilür-sen hoş (KY, B72r14)

cān: **cān+im** (KY, B19v3), **cān+um** (SVTM, VI-5)

cānim oğlum bu cefāya nēden olduḡ (KY, B19v3)

göge aḡa sen **cānum** ger ola sen sen binüm (SVTM, VI-5)

ḡalīl: **ḡalīl+im** (KY, B69v1)

yā ḡalīlim muṭīʿ olḡıl ben celīle (KY, B69v1)

mevlī: **mevlī+m** (KY, B2v13)

mevlīm saḡa sığınur men men bir zaʿīf (KY, B2v13)

yūsuf: **yūsuf+um** (KY, B19v2)

yūsufum sen mü bu ḡāle düştüḡ emdi (KY, B19v2)

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

aḡvāl: **aḡvāl+im** (KY, B54r3)

aḡvālīm saḡa keldüm zāhir kıldum (KY, B54r3)

ʿaḡl: **ʿaḡl+im** (KY, B3r6), (KY, B3r8)

ʿaḡlīm ṣaḡīḡ dilim faṣīḡ kılgıl emdi (KY, B3r8)

cān: **cān+im** (KY, B19v4), **cān+um** (SVTM, XII-1), (SVTM, XII-1), (SVTM, XXIII-1)

gūrum içre **cānum** mecrūḡ kılduḡ emdi (KY, B19v4)

ḡara ḡaşlar ḡara gözler **cānum** aldı cānum aldı (SVTM, XII-1)

cemāl: **cemāl+im** (KY, B56r2)

cemālīm devletim kirü vērde (KY, B56r2)

delīl: **delīl+im** (KY, B2v16)

bu bende üzre **delīlīm** sen olḡıl emdi (KY, B2v16)

devlet: **devlet+im** (KY, B56r2)

cemālīm **devletīm** kirü vērde (KY, B56r2)

ḡaber: **ḡaber+im** (KY, B46v10)

maḡbūslerden **ḡaberīm** vergil emdi (KY, B46v10)

ḡāl: **ḡāl+üm** (SVTM, XVII-4)

ḡālüm görmez ben nè ēdeven (SVTM, XVII-4)

hâtır: **hâtır+ım** (KY, B26v16)

hâtırım şişdürdi fehm aldı (KY, B26v16)

māl: **māl+um** (KY, B27r3), (KY, B38v12)

mālum mülküm cümle fedā kılsam idi (KY, B27r3)

murād: **murād+ım** (KY, B36v2)

murādım bu kün hâşıl kılam emdi (KY, B36v2)

mülk: **mülk+üm** (KY, B27r3), (KY, B28r13), (KY, B38v12)

mālum **mülküm** saña fedā kıldım emdi (KY, B38v12)

‘ömr: **‘ömr+üm** (RN, 8r3)

bugün yarınıla **‘ömrüm** düketdi (RN, 8r3)

şabr: **şabr+ım** (KY, B38v10), (KY, B40r6)

vişāl şevkī **şabrım** ğāret kıldı emdi (KY, B38v10)

ümīd: **ümīd+üm** (KY, B68v13)

ümīdüm kesmezem andan yaña (KY, B68v13)

yūsuf: **yūsuf+um** (KY, B12v6)

yūsufum kurd yüyüp helāk kıılır ise (KY, B12v6)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

cān: **cān+um** (SVTM, XII-4)

sini gördüm geçer idüñ **cānum yolın** açar idüñ (SVTM, XII-4)

cemāl: **cemāl+ım** (KY, B54v12)

züleyhā aydur **cemālim hem vèrdim** (KY, B54v12)

ilāh: **ilāh+um** (KY, B20r5)

yūsuf aydur **ilāhum ne kılayın** (KY, B20r5)

ķudret: **ķudret+ım** (KY, B23v13)

yā yūsuf ķudretim ķörgil dedi (KY, B23v13)

ma‘būd: **ma‘būd+ım** (KY, B39v4)

aydur **ma‘būdım örütdim emdi** (KY, B39v4)

māl: [cümle] **māl+ım** (KY, B30r7), (KY, B54v2), [cümle] **māl+um** (KY, B28r13), (KY, B28v5), **māl+um** (KY, B34v16), (SVTM, XVII-7)

mālum mülküm cümlesin fedā kıldum (KY, B34v16)

ayttum ben aña **mālum sinüñdür** (SVTM, XVII-7)

mevlī: [kâdir] **mevlī+m** (KY, B15r16)

kâdir mevlīm taqđırın kim şaşura (KY, B15r16)

murād: **murād+ım** [şükrānesi] (KY, B28v5)

murādım şükrānesin kılam emdi (KY, B28v5)

mülk: [cümle] **mülk+üm** (KY, B25v15), **mülk+üm** (KY, B34v16)

seni işitüp **cümle mülküm** fedā kıldum (KY, B25v15)

pend: **pend+üm** (KY, B38r9)

yūsuf aydur **yā züleyhā pendüm diñle** (KY, B38r9)

selām: [bu] **selām+ım** (KY, B46v13)

bu selāmım becīd olğıl dēz tēgürgil (KY, B46v13)

sübḥān: **sübḥān+ım** (KY, B33v10)

yūsuf aydur **sübḥānım kâdir durur** (KY, B33v10)

ümīd: **ümīd+üm** (KY, B19r12)

ümīdüm nübüvvet ḥaḳdan dēyür emdi (KY, B19r12)

velī: [bir] **velī+m** (SVTM, II-133)

teñri dēdi **sayru oldu bir velīm** (SVTM, II-133)

yūsuf: **yūsuf+um** (KY, B68r15)

yūsufum ēsen müdür dēyür emdi (KY, B68r15)

Özne olarak işleme sokulmuştur:

cān: **cān+um** (RN, 53r2), (SVTM, VIII-2), (SVTM, XI-11), (SVTM, XX-5)

fidā **cānum** saña ēy toğru varan (RN, 53r2)

gözüm sen sen **cānum** sen sen bu ‘ālemden binüm sen sen (SVTM, XI-11)

dermān: **dermān+um** (KY, B38v9)

korkup rücüg kıлмаğa **dermānum** yok (KY, B38v9)

ğuşşa: **ğuşşa+m** (KY, B62r10)

kayğum **ğuşşam** soldı kitdi ėmdi (KY, B62r10)

gümān: **gümān+ım** (KY, B54v7)

hıç **gümānım** kalmadı mü'minlere (KY, B54v7)

hācet: **hācet+ım** (KY, B56r1)

hācetim murādım hāşıl oldu (KY, B56r1)

hāl: **hāl+ım** (KY, B8r10), (KY, B54r16), (KY, B69r12)

hālīm dişvār tenüm mecrūh köñlüm mağmūm (KY, B8r10)

hasret: **hasret+ım** (KY, B38v10), (KY, B73r6)

yetmiş yıldur **hasretim** oldur ėmdi (KY, B73r6)

heybet: **heybet+ım** (KY, B67v2)

bu hūşım **heybetim** kitti ėmdi (KY, B67v2)

hulk: **hulk+um** (KY, B37r9)

huyum **hulkum** 'azīze laṭīf keldi (B37r9)

huy: **huy+um** (KY, B37r9)

huyum **hulkum** 'azīze laṭīf keldi (B37r9)

māl: **māl+um** (SVTM, II-4)

yoķ idi **mālum** tavarum kim vërem (SVTM, II-4)

mevlī: **mevlī+m** (KY, B38v7), (KY, B61v13)

kullarına **mevlīm** hesāb kıılır imiş (KY, B38v7)

murād: **murād+ım** (KY, B11r16), (KY, B47v13), (KY, B56r1), (KY, B61r12)

şükür allāh **murādım** hāsıl oldu ėmdi (KY, B11r16)

nefs: **nefs+üm** (KY, B6r1), (KY, B27r1)

yūsufsuz **nefsüm** qarār kıılmaz ėmdi (KY, B6r1)

rāhat: **rāhat+ım** (KY, B37v2), **rāhat+um** (KY, B61v8), (KY, B62r8)

işitsem **rāhatım** artar ėmdi (KY, B37v2)

anı işitüp **rāhatum** artdı ėmdi (KY, B62r8)

rahmet: **rahmet+üm** (SVTM, II-148)

rahmetüm oldur cihānda gey bilüñ (SVTM, II-148)

renc: **renc+im** (KY, B8v10), (KY, B29r1)

endāmlarım cümle mecrūḥ **rencim** katıḡ (KY, B8v10)

şabr: **şabr+um** (KY, B38r4), (KY, B42v11)

körmesem hergiz **şabrum** kalmarz emdi (KY, B38r4)

şadr: **şadr+ım** (KY, B69v9)

şadrum yandı baḡrım köydi yüregim yandı (KY, B69v9)

şüret+üm (KY, B55v3)

şüretüm yūsufa lāyık olsa (KY, B55v3)

ṭākat: **ṭākat+im** (KY, B8r12), (KY, B61r11)

baṇa ḥasret eṣer kıldı **ṭākatim** ṭar (KY, B61r11)

ṭāli': **ṭāli'+üm** (RN, 36r4)

bolay ki olayıdı **ṭāli'üm** öḡ (RN, 36r4)

ten: **ten+üm** (KY, B8r10)

ḥālim diṣvār **tenüm** mecrūḥ köḡlüm maḡmüm (KY, B8r10)

ümīd: **ümīd+üm** (KY, B10v7), (KY, B68v14), **ümīd+üm** (KY, B10v8)

bī-çāreler **ümīdüm** raḥīm mennān (KY, B10v7)

vakt: **vakt+im** (KY, B69r12)

ḥālim za'īf **vaktim** nā-ḥūb olmuṣ emdi (KY, B69r12)

yūsuf: **yūsuf+um** (KY, B5v16)

yūsufum sizünle varmaz imiṣ (KY, B5v16)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

cān: **[bu bir tamla] cān+um** (SVTM, XXVIII-6)

ne gevher oldı **bu bir tamla cānum** (SVTM, XXVIII-6)

da'vā: **[bu] da'vā+m** (KY, B55r1)

degül ersem **bu da'vām** bāṭıl emdi (KY, B55r1)

gümān: **[ol] gümān+um** (KY, B8v10)

bu dem baṇa ol **gümānum** keldi bayık (KY, B8v10)

hācet: [bu] **hācet+üm** (KY, B19v9), (KY, B79r7)
hudāvende **bu hācetüm** saña ma‘lūm (KY, B79r7)
hūş: [bu] **hūş+ım** (KY, B67v2)
bu hūşım heybetim kitti emdi (KY, B67v2)
ķumāş: **ķumāş+ım** (KY, B16v9)
kāle birle ķumāşım atlasım çok (KY, B16v9)
mevlī: **mevlī+m** (KY, B19r14)
bu taķdīri ķıldı baņa mevlīm ġafūr (KY, B19r14)
minnet: [hīķ] **minnet+üm** (KY, B32r13)
saņa hīķ minnetüm yoktur emdi (KY, B32r13)
murād: [başdağı] **murād+ım** (KY, B65v2)
başdağı murādım bu kūn boldı (KY, B65v2)
‘ömr: [bāķī] **‘ömr+üm** (KY, B12v9)
bāķī ‘ömrüm anıñ üzre keķse emdi (KY, B12v9)
renc: [altı aylık] **renc+ım** (KY, B29r1), (KY, B29r7)
altı aylık rencim ķamu zāyi‘ oldı (KY, B29r7)
Tümleķ unsuru olarak işleme sokulmuştur:
‘aķl: **‘aķl+ım** (KY, B27r1)
‘aķlım alıp şabrımı ġāret ķıldı (KY, B27r1)
allāh: **allāh+um** (KY, B2v11)
allāhum raķmānıma sığınmayun mu (KY, B2v11)
cān: **cān+ım** [firāķı] (KY, B61v11)
sensiz cānım firāķından şabrum ķalmaz (KY, B61v11)
cerāhat: **cerāhat+üm** (KY, B72v12)
cerāhatüm oņarmaġa sen yetersen (KY, B72v12)
gūr: **gūr+um** (KY, B19v4)
gūrum içre cānım mecrūķ ķılduñ emdi (KY, B19v4)
māl: [cümle] **māl+um** (KY, B43r14)

cümle mālum bahāsına fedā kıldım (KY, B43r14)

mevlī: [raḥīm] mevlī+m (KY, B45v4)

raḥīm mevlīm raḥmetine belin bağlar (KY, B45v4)

şadr: şadr+ım (KY, B3r2)

şadım içre meded şem'î sen yandurgıl (KY, B3r2)

şamed: şamed+üm (KY, B39v10)

ben şamedüm nete örütsem olur emdi (KY, B39v10)

türbet: türbet+üm (KY, B19v4)

bu hāl içre türbetüm üzre keldün (KY, B19v4)

velī: [ol] velī+m (SVTM, II-141)

ol velīm içün getürdüm âdemi (SVTM, II-141)

yūsuf: yūsuf+um (KY, B7r5), (KY, B7r7), (KY, B69v7)

yā yūsufum dön tēyü çok yalvardı (KY, B7r5)

Yüklem olarak işleme sokulmuştur:

cān: cān+um (SVTM, XXIII-2)

binüm iki gözüm bilgil cānum sen (SVTM, XXIII-2)

2.2.3.1.1.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki İle Eksiltili Tamlama Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY'de 89, RN'de 31, SVTM'de 16 ve ÇN'de 7 adet olmak üzere 143 adet sözcüğün II. teklik kişi iyelik eki ile eksiltili tamlama kurduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda tamlamaya rastlanılmıştır. Söz konusu tamlamalar % 62 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Bu tamlamalar 55 adet özne, 25 adet nesne, 25 adet tümleş unsuru, 19 adet nesne unsuru, 15 adet özne unsuru, 3 adet tümleş ve 1 adet yüklem göreviyle söz dizimine girmiştir. II. teklik kişi iyelik eki ile kurulan eksiltili tamlamaların % 38 oranla en fazla özne, en az yüklem göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

aḥvāl: aḥvāl+iṅ (KY, B25v12), (KY, B26v13), (KY, B60v16), (KY, B63v4)

aḥvālīṅ bellü beyân bilsem emdi (KY, B25v12)

bahā: bahā+ṅ (KY, B25v16)

velâkin **bahāṅ** yetüre alman emdi (KY, B25v16)

cān: cān+uṅ (RN, 23v5)

‘azrā’îl ol ṭamardan **cānuṅ** ala (RN, 23v5)

cemāl: cemāl+üñ (ÇN, 42)

cemālüñ bize göster yarın anda (ÇN, 42)

ciger: ciger+üṅ (KY, B68v11)

ḥasretile **cigerüṅ** daḡlamaḡıl (KY, B68v11)

dîn: dîn+üñ (SVTM, I-42)

dînüñ artur ki sen diri ḡala sen (I-42)

ḡaber: ḡaber+üṅ (KY, B45v14)

ḡandan keldüṅ **ḡaberüṅ** vergil emdi (KY, B45v14)

ḡācet: ḡācet+iṅ (KY, B45r3), (KY, B54r15)

ayt baṅa **ḡācetiṅ** vèrem emdi (KY, B54r15)

ḡāl: ḡāl+iṅ (KY, B34v3), (KY, B63v4), **ḡāl+üṅ** (RN, 16r6)

nêşe **ḡālīṅ** dèmedüṅ öṅden baṅa (KY, B34v3)

inanmazsaṅ baṅa **ḡālüṅ** göresin (RN, 16r6)

ḡāṭır: ḡāṭır+uṅ (KY, B61v6)

ḡayḡurmaḡıl **ḡāṭırüṅ** ḡoş dutḡıl emdi (KY, B61v6)

küfr: küfr+üṅ (RN, 51v1), **küfr+üñ** (SVTM, I-42)

nola bir ḡün eger **küfrüṅ** yeṅesin (RN, 51v1)

küfrüñ arturma it gibi öle sen (SVTM, I-42)

māl: māl+uñ (SVTM, VI-5)

aç elüñi vèr **māluñ** kim duta sen teñriyi (SVTM, VI-5)

nefs: nefş+üñ (SVTM, I-10)

nefsüñ öldür kim ola sen bismil (SVTM, I-10)

nūr: nūr+uñ (SVTM, XII-5)

güneş gibi yüzüñ toğar kamu ‘ālem **nūruñ** toldı (SVTM, XII-5)

rāz: rāz+ıñ (KY, B5r11)

ne te’vīl kıldı **rāzıñ** aygıl ėmdi (KY, B5r11)

renc: renc+ıñ (KY, B34r14)

rencıñ benden yuyutmağıl kılgıl zāhir (KY, B34r14)

şefā‘at: şefā‘at+ıñ (KY, B53r12)

hīç gümānsız **şefā‘atıñ** döndürmegil (KY, B53r12)

vişāl: vişāl+ıñ (KY, B37v3)

vişālıñ dilerem cān rāhatı (KY, B37v3)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘aql: ‘aql+ıñ (KY, B30r3)

aydur **hatun ne ma‘nīden ‘aqlıñ** şişdi (KY, B30r3)

‘ayb: [kamu] ‘ayb+uñ (RN, 54v3)

ecel eli **kamu ‘aybuñ** açasın (RN, 54v3)

cihāz: [biñ deve altun] cihāz+ıñ (KY, B28r6)

biñ cihāzıñ deve altun hāzır kılam (KY, B28r6)

fażl: fażl+ıñ (KY, B20r7)

fażlıñ birle yarlıkağıl yā rahīm dēr (KY, B20r7)

hāl: hāl+ıñ (KY, B11r14), (KY, B35v12)

hālıñ nēdür rencıñ neçük dēyür ėmdi (KY, B35v12)

hasret: hasret+ıñ (KY, B63r14)

ne yığlar sen **hasretiñ** ne dēyür ėmdi (KY, B63r14)

hātır: hātır+uñ (KY, B25v11)

ayt **ne üçün kayğuş üküş hātırın tar** (KY, B25v11)

hayr: hayr+uñ[la] (ÇN, 36)

getürüp dartaılar **hayruñla şerrüñ** (ÇN, 36)

maķām: maķām+ıñ (KY, B27v1)

ayt baḡa maḡāmıḡ ḡanda dèdi (KY, B27v1)

renc: renc+iḡ (KY, B35v12)

ḡālīḡ nèdür renciḡ neḡük dèyür èmdi (B35v12)

şüret: şüret+iḡ (KY, B52r3)

aydur bir şüretiḡ ḡılḡıl zāhir (KY, B52r3)

şerr: şerr+üñ (ÇN, 36)

getürüp dartarlar ḡayruñla şerrüñ (ÇN, 36)

ümīd: [dünyādaki] ümīd+ün (KY, B68v12)

dünyādaki ümīdüñ kesgil èmdi (KY, B68v12)

vaşf: vaşf+iḡ (KY, B11r15)

zāhid aydur kitāb içre vaşfıḡ kördüm (KY, B11r15)

yūsuf: yūsuf+uḡ (KY, B21r12), (KY, B68v1), (KY, B72v16)

ḡandadur ḡanı yūsufuḡ dèdişdiler (KY, B72v16)

zevāl: [kendü] zevāl+ün (RN, 51v3)

eger görseyidün kendü zevālün (RN, 51v3)

Özne olarak işleme sokulmuştur:

‘aḡl: ‘aḡl+uḡ (RN, 42v5)

ḡanı ‘aḡluḡ güyersin ḡıyāmete (RN, 42v5)

bāḡın: bāḡın+uḡ (RN, 53r6)

neyise zāhirün bāḡınuḡ oldur (RN, 53r6)

cān: cān+uñ (SVTM, II-62)

sen yatıḡaḡ geveden cānuñ uḡar (SVTM, II-62)

cemāl: cemāl+iḡ (KY, B34r13), (KY, B37v3), (KY, B57v9)

cemālīḡ sarḡardı ne ḡuşşan var (KY, B34r13)

cerāḡat: cerāḡat+iḡ (KY, B61v16)

cerāḡatiḡ merhem èrdi èmdi (KY, B61v16)

dost: dost+uḡ (RN, 13v6)

ḡü sensin düşmenün dostuḡ kim ola (RN, 13v6)

düşmen: düşmen+ün (RN, 13v6)

çü sensin **düşmenün** dostu kim ola (RN, 13v6)

fi'l: fi'l+in (KY, B37r8), (KY, B46r1), **fi'l+ün** (RN, 33r2)

ayağların tutulmağı **fi'lin** nêdür (KY, B46r1)

ne hâcet ben demek çok çıkdı **fi'lün** (RN, 33r2)

firāk: firāk+ın (KY, B37v6)

firākın kararımı kıomaz êmdi (KY, B37v6)

ğayret: ğayret+ün (RN, 32r1)

ki yokdur **ğayretün** êy kaydasuz cān (RN, 32r1)

haber: haber+ün (KY, B47r14)

haberün nêdür dünün keldün êmdi (KY, B47r14)

hāl: hāl+in (KY, B19v5), (KY, B34r14), (KY, B41v2), **hāl+ün** (RN, 51v3)

uşbu hâlde ne bilür sen nedür **hālın** (KY, B41v2)

kimesne anmağa kıalmazdı **hālün** (RN, 51v3)

hātır: hātır+un (KY, B34r13)

yā köz-bānu ne sebebdn **hātırın** tar (KY, B34r13)

hulq: hulq+un (KY, B37r1)

hulqın laṭīf beñzün yaḥtu sözüñ datlu (KY, B37r1)

hürmet: hürmet+in (KY, B17v14)

hürmetin bizden saña yigrek êmdi (KY, B17v14)

ışk: ışk+ın (KY, B37r8), (KY, B37v3), **ışk+uñ** (SVTM, IX-8), (SVTM, XII-3a)

fi'lin hoş **ışkın** yavlaḳ datlu durur (KY, B37r8)

aytgıl ne belādur bu **ışkuñ** ne diler binden (SVTM, IX-8)

ilm: ilm+in (KY, B51r8)

ne ma'niden **ilmin** üküş êdgü oğlan (KY, B51r8)

īmān: īmān+un (RN, 6v2)

neyi severisen **īmānun** oldur (RN, 6v2)

ism: ism+ün (RN, 32r2)

ne kimsesin sen ü yâ nedür **ismün** (RN, 32r2)

ḳadd: **ḳadd+ün** (KY, B37v13)

boyuñ laṭîf **ḳaddün** yaḥşî **ḳāmetiñ** düz (KY, B37v13)

ḳāmet: **ḳāmet+iñ** (KY, B37v13)

boyuñ laṭîf **ḳaddün** yaḥşî **ḳāmetiñ** düz (KY, B37v13)

kelām: **kelām+ıñ** (KY, B37v13)

keleş iñ dil zebān **kelāmıñ** var (KY, B37v13)

ḳıymet: **ḳıymet+iñ** (KY, B32r16), (KY, B32v6), **ḳıymet+üñ** (SVTM, VI-6)

bu kez körgil **ḳıymetiñ** neçe oldı (KY, B32v6)

ḳıymetüñ artuḳ ola ay saña yastuḳ ola (SVTM, VI-6)

ḳudret: **ḳudret+iñ** (KY, B2v16), (KY, B3r4)

ger tevḫîḳ versen **ḳudretiñ** bol (KY, B2v16)

luṭf: **luṭf+uñ** (KY, B37v4)

şûretiñ ‘aceb ṭurfe **luṭfuñ** yeti (KY, B37v4)

maḳşûd: **maḳşûd+uñ** (SVTM, II-132)

maḳşûduñ nedür bu sözden bilmezem (SVTM, II-132)

milk: **milk+üñ** (ÇN, 46)

eger **milküñ** ola şām u ḥorāsān (ÇN, 46)

mişāl: **mişāl+in** (KY, B41v1)

‘ālem içre yoḳdur hergiz **mişālin** (KY, B41v1)

murād: **murād+iñ** (KY, B34v4), (KY, B35v10), **[hıç] murād+iñ** (KY, B40r4),

murād+uñ (KY, B29r11)

murādıñ müyesser olsa emdi (KY, B34v4)

pādişāh: **pādişāh+uñ** (RN, 42v3)

ki zîrā **pādişāhuñ** bunda ḥāzır (RN, 42v3)

rāḥat: **rāḥat+iñ** (KY, B54r5)

hıç yerden **rāḥatıñ** tegmez emdi (KY, B54r5)

raḥmet: **raḥmet+üñ** (SVTM, XIX-3), (SVTM, XIX-3)

rahmetüñ çokdur deñizdür è çelep (SVTM, XIX-3)

sultān: sultān+uñ (RN, 6v2)

nice sevmeyesin **sultānuñ** oldur (RN, 6v2)

şūret: şūret+üñ (KY, B37v4), (KY, B61v12)

şūretüñ yūsufuma beñzer èmdi (KY, B61v12)

ümīd: ümīd+üñ (RN, 13r6)

ümīdüñ yok mı haqqı tıyasın sen (RN, 13r6)

vakt: vakt+iñ (KY, B34r14)

hālīñ za‘īf **vaktiñ** bī-hüb olmış èmdi (KY, B34r14)

vişāl: vişāl+iñ (KY, B61r7)

vişāliñ kayğulu ne rāhatlu (KY, B61r7)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

cān: cān+uñ (RN, 32r2)

göre ne hāldedür **cānuñ u cismüñ** (RN, 32r2)

cemāl: [maḥzūnları donanduran] cemāl+iñ (KY, B63v7), **[hüb] cemāl+iñ** (KY, B54v11)

maḥzūnları donanduran cemāliñ var (KY, B63v7)

cism: cism+üñ (RN, 32r2)

göre ne hāldedür **cānuñ u cismüñ** (RN, 32r2)

ğuşsa: [ne] ğuşsa+ıñ (KY, B34r13), (KY, B63r14)

ne ğuşsañ var bunuñ kibi on ırardaşlu (KY, B63r14)

hātır: hātır+iñ (KY, B46r2)

deveni urmağa hātırıñ nédür (KY, B46r2)

māl: māl+iñ (KY, B54v10)

yā züleyhā kanı **seniñ genciñ mālıñ** (KY, B54v10)

menzil: menzil+üñ (RN, 6v4)

ki sevdügün den öte **menzilüñ** yok (RN, 6v4)

‘ömr: [altmış yıl] ‘ömr+ün (KY, B76r15), [cümle] ‘ömr+ün (RN, 13r5), [bu] ‘ömr+ün (RN, 54v4)

hakikat **altmış yıl ‘ömrün** kaldı (KY, B76r15)

azın azın **bu ‘ömrün** geçesidür (RN, 54v4)

şifât: [gizlû] şifât+un (RN, 24r4)

arı olmazısa **gizlû şifâtun** (RN, 24r4)

şûret: [yûsufuma benzeyür] şûret+in (KY, B63v8)

yûsufuma benzeyür şûretin var (KY, B63v8)

vişâl: [kayguları dinendüren] visâl+in (KY, B63v7)

kayguları dinendüren visâlin var (KY, B63v7)

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

fehmi: fehmineñ (KY, B40v2)

fehmineñ der endîşe kıl anlara bak (KY, B40v2)

kudret: kudret+ün[le] (SVTM, I-24)

kudretünle günü dün eyleye sen (SVTM, I-24)

rahmet: rahmet+ün[le] (SVTM, I-24)

rahmetünle düni gün eyleye sen (SVTM, I-24)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘aql: ‘aql+ın (KY, B56v11), ‘aql+un (RN, 44v2)

‘aqlın şışip bî-hod olup düşer emdi (KY, B56v11)

eger varısa ‘aqlun gaybeti ko (RN, 44v2)

‘amu: ‘amu+ın (KY, B63v3)

‘amun birle ol sarāya beyle durgıl (KY, B63v3)

cān: cān+uñ (SVTM, II-96)

kim göre sen **cānuñ içre** teñriyi (SVTM, II-96)

em(i)r: emr+ün (KY, B20r11)

emrün koyup saña ‘aşı oldum erse (KY, B20r11)

endîşe: endîşe+ın (RN, 53r6)

neyise endîşeñ ol yaña yoldur (RN, 53r6)

fażl: fażl+ıñ (KY, B2v14), (KY, B3r3), (KY, B19v10), (KY, B20r6), (KY, B24r8),
(KY, B36r14), (KY, B40r6)

fażlıñ birle fehm hayr vèrgil èmdi (KY, B2v14)

ğam: ğam+uñ[la] (RN, 50v4)

sañasın haķlusın senünle ğamuñla (RN, 50v4)

gümān: gümān+uñ (RN, 15r6)

gümānuñ yoğımıs sa inanayduñ (RN, 15r6)

hayr: hayr+uñ (ÇN, 37)

eger hayruñ ağır gelse zî devlet (ÇN, 37)

hüner: hüner+üñ (ÇN, 7)

hünerüñ var ise gel uşda meydān (ÇN, 7)

māl: māl+ıñ (KY, B26r8)

eger mālıñ yetmezse şağ olğıl (KY, B26r8)

meded: meded+üñ (RN, 7v1)

mededüñ varısa gözüm yaşın sil (RN, 7v1)

nesl: nesl+ıñ (KY, B69v16)

nesliñ bile ķalır sen miñnet içre (KY, B69v16)

‘ömr: ‘ömr+üñ (KY, B74v15)

ömrüñ neçe dèyüben aña şordı (KY, B74v15)

şerr: şerr+üñ (ÇN, 38)

eger şerrüñ ağır gelse è miskīn (ÇN, 38)

ümīd: ümīd+üñ (RN, 5r2)

ümīdüñ varısa gidesin andan (RN, 5r2)

vücūh: vücūh+uñ (RN, 43r4)

vücūhuñ yoğısa gönüllere git (RN, 43r4)

zāhir: zāhir+üñ (RN, 53r6)

neyise zāhirüñ bātınuñ oldur (RN, 53r6)

Yüklem olarak işleme sokulmuştur:

taht: **taht+un** (SVTM, XIX-8)

sen güneş sen gök **tahtun** é paşa (SVTM, XIX-8)

2.2.3.1.1.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki İle Eksiltili Tamlama Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY'de 125, RN'de 48, SVTM'de 13 ve ÇN'de 2 adet olmak üzere 188 adet sözcüğün III. teklik kişi iyelik eki ile eksiltili tamlama kurduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda tamlamaya rastlanılmıştır. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 67 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Bu tamlamalar 114 adet özne, 35 adet özne unsuru, 18 adet tümleş unsuru, 11 adet nesne unsuru, 8 adet nesne, 1 adet cümle dışı öge ve 1 adet yüklem unsuru görevinde söz dizimine girmiştir. III. teklik kişi iyelik eki ile kurulan eksiltili tamlamaların yaklaşık % 61 oranla en fazla özne, en az cümle dışı öge ve yüklem unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir: Cümle dışı öge olarak işleme sokulmuştur:

şavk: [**‘aceb**] **şavk+ı** (KY, B10v4)

zihî **‘aceb şavkı bağıratı yürek** (KY, B10v4)

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

cān: **cān+ı** (RN, 11v2), (SVTM, II-138)

aḡa uyan ĩmānsuz vère **cānı** (RN, 11v2)

gevdedür ol ben **cānı** bilüñ bunı (SVTM, II-138)

hāl: **hāl+i** (SVTM, II-60)

ekmeyen anda **hāli** yavuz ola (SVTM, II-60)

harc: **harc+ı** (RN, 19v5)

ḡaṡadur cümlesini **harcı** şanma (RN, 19v5)

niyyet: **niyyet+i** (KY, B17r8)

niyyeti teḡrüsine ḡılur ĩmdi (KY, B17r8)

nūr: **nūr+ı** (SVTM, II-120)

uslu evler içre **nūrı** bir bile (SVTM, II-120)

te'vīl: **te'vīl+i** (KY, B49r5)

te'vīli ol oğlana şordım idi (KY, B49r5)

ümmet: **ümmet+i** (SVTM, II-40)

ümmeti iltürdi süd andan eve (SVTM, II-40)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

aşl: **aşl+ı** (KY, B56r14)

aşlı nesli birbirine soraşdılar (KY, B56r14)

çābuk: **[yüz bin] çābuk+ı** (RN, 18r4)

çü yüz bin çābuku alçaklık ötdi (RN, 18r4)

ğayr: **ğayr+ı** (RN, 11v3), (RN, 25r6)

özinden ğayrı kimseyi beğenmez (RN, 11v3)

ğuşsa: **ğuşsa+sı** (KY, B57v14)

sizni körmek hātırında **ğuşsası** var (KY, B57v14)

hāl: **hāl+i** (RN, 31v3), **[arż-ı] hāl+i** (RN, 52r4)

ki **tatlu dirliğile hāli** yokdur (RN, 31v3)

hüner: **[on dürlü] hüner+i** (KY, B30r11)

on dürlü hüneri bardur dërler (KY, B30r11)

nesl: **nesl+i** (KY, B56r14)

aşlı nesli birbirine soraşdılar (KY, B56r14)

peygamber: **peygamber+i** (KY, B75r3)

yūsuf aydı **peygamberi yalan** dëdi (KY, B75r3)

vaşf: **[kamu] vaşf+ı** (RN, 52r4)

kamu vaşfı vü 'arż-ı hāli oldı (RN, 52r4)

Özne olarak işleme sokulmuştur:

'akl: **'akl+ı** (KY, B12r16), (KY, B12v14), (KY, B16r16), (KY, B21v1), (KY, B23r15),

(KY, B23v3), (KY, B23v12), (KY, B27r13), (KY, B27r14), (KY, B27v6), (KY,

B28v12), (KY, B33v1), (KY, B42v13), (KY, B49r6), (KY, B51r6), (KY, B53v4),
(KY, B57v7), (KY, B64r6), (KY, B64r11), (KY, B73r12), (RN, 7r1)

‘**aklı** körki sizden dağı artuğ emdi (KY, B16r16)

dutulmuş dili ‘**aklı** yavı varmış (RN, 7r1)

‘**ār**: ‘**ār**+1 (RN, 34r5)

bulara her ne olsa ‘**ār** yokdur (RN, 34r5)

buhl: **buhl**+1 (RN, 37r5)

ne çaredür ki **buhl** göre anı (RN, 37r5)

cān: **cān**+1 (RN, 2v1), (RN, 12r1), (RN, 46v4), (SVTM, II-57), (SVTM, II-67),
(SVTM, X-11), (SVTM, XVII-1)

çünkü kızdı cisme ulaşdı **cān** (RN, 2v1)

ol kim anı buldı **cān** ölmedi (SVTM, II-57)

cemāl: **cemāl**+i (KY, B57v8)

cemāli yūsufa beñzer emdi (KY, B57v8)

cihān: **cihān**+1 (RN, 37r5)

geçüp boynına țar oldı **cihān** (RN, 37r5)

cümle: **cümle**+si (KY, B5r5), (KY, B9v3), (KY, B9v8), (KY, B14v6), (KY, B21v6),
(KY, B21v12), (KY, B23r14), (KY, B44r14), (KY, B58r13), (KY, B63r6), (KY,
B66r10), (KY, B73v5), (KY, B74r6), (KY, B74r10), (RN, 9r1), (RN, 9r2), (RN, 9v5),
(RN, 9v6)

anı köre **cümlesi** bî-ğod oldı (KY, B23r14)

buğaldı **cümlesi** ıturmadı kaçar (RN, 9r2)

dāye: **dāye**+si (KY, B66v1)

bir iki künden **dāyesi** yine keldi (KY, B66v1)

derd: **derd**+i (RN, 16v6)

delim geçdi zamān **derdi** yèrinde (RN, 16v6)

devlet: **devlet**+i (RN, 36r1)

zekātın vermedi **devleti** döndi (RN, 36r1)

dīn: **dīn+i** (KY, B49r7), (KY, B50r5), (KY, B53v5), (RN, 35v2)

dīni bütün yüzi körüklü özi nūrlu (KY, B53v5)

zekātı vermedi vü **dīni** döndi (RN, 35v2)

du‘ā: **du‘ā+sı** (KY, B21r6), (KY, B48r9)

du‘āsı hāzrete qabūl oldı (KY, B48r9)

dünyā: **dünyā+sı** (RN, 39v6)

şu kişi kim bugün **dünyāsı** terkdür (RN, 39v6)

fehmi: **fehmi+i** (KY, B5v7), (KY, B27v6)

sözin aqladı ‘aqlı keldi **fehmi** artıdı (KY, B27v6)

ğuşşa: **ğuşşa+sı** (KY, B68r3)

ğam **ğuşşası** artuq oldı hezār çendān (KY, B68r3)

gümān: **gümān+ı** (KY, B55r5)

hīç **gümānı** qalmadı kıldı taşdıq (KY, B55r5)

hāl: **hāl+i** (KY, B35v11)

bu hāl içre **hālî** katı za‘īf oldı (KY, B35v11)

hātır: **hātır+ı** (KY, B5v7), (KY, B28v2)

fehmi artsun **hātırını** rüşen olsun (KY, B5v7)

havşala: **havşala+sı** (RN, 34r1)

ne söz söylerise **havşalası** dar (RN, 34r1)

hazīne: **hazīne+si** (KY, B26v2)

yüz bin erden artuq idi **hazīnesi** (KY, B26v2)

hulq: **hulq+ı** (KY, B30v1), (KY, B49r6)

toquzınçı **hulqı** lāţīf lafzı kutlu (KY, B30v1)

hükmi: **hükmi+i** (KY, B53v4)

hükmi revān ‘aqlı temām özi ‘ārlu (KY, B53v4)

ışk: **ışk+ı** (KY, B33r3), (KY, B33r5), (KY, B34r2), (KY, B53v9)

kün keldükçe her dem **ışkı** artar emdi (KY, B33r5)

ibtidā: **ibtidā+sı** (KY, B4v7)

ibtidāsi bize miḥnet ola ėmdi (KY, B4v7)

‘ilm: **‘ilm+i** (KY, B49r6)

‘aqlı kāmīl **‘ilmi** temām özi ‘ārlu (KY, B49r6)

īmān: **īmān+ı** (RN, 6r6), (RN, 21r3)

buşu kimdeyse **īmānı** gider (RN, 21r3)

ķamet: **ķamet+i** (KY, B16v10)

bir kaç yarmaķım var **ķameti** yok (KY, B16v10)

kār: **kār+ı** (RN, 27v3)

şafā vü zevķ olur her laḥza **kārı** (RN, 27v3)

kemāl: **kemāl+i** (KY, B57v8)

kemāli rāst sözi yavlaķ datlu (KY, B57v8)

keyd: **keyd+i** (KY, B40r1)

yūsuf üzre **keydi** ġālib oldu (KY, B40r1)

ķuvvet: **ķuvvet+i** (KY, B30r15)

ķırķ ėrden **ķuvveti** artuķ ėmdi (KY, B30r15)

lafz: **lafz+ı** (KY, B21v1), (KY, B30v1)

sözi şīrīn ‘aqlı temām **lafzı** artar (KY, B21v1)

maķām: **maķām+ı** (RN, 28v2)

aşağada **maķāmı** taş u toprak (RN, 28v2)

māl: **māl+ı** (RN, 37r4), (SVTM, II-90)

olur boynına zencīr **mālı** budur (RN, 37r4)

degme bir yoķsula vērür **mālı** bol (SVTM, II-90)

mecāl: **mecāl+i** (RN, 38v1)

elin urmağa māla yok **mecāli** (RN, 38v1)

melik: **melik+i** (KY, B56r10)

meliki mü’min imiş dīni bütün (KY, B56r10)

müşābih: **müşābih+i** (KY, B35r14)

müşābihi altun kümüş olsun ėmdi (KY, B35r14)

naḳd: **naḳd+i** (SVTM, II-156)

naḳdi bu gün yarına bakmadılar (SVTM, II-156)

naṣīb: **naṣīb+i** (RN, 44r6)

naṣībī neyise ol anı alur (RN, 44r6)

nūr: **nūr+1** (KY, B24v9), (KY, B27r4), (KY, B27v9), (KY, B38r10), (KY, B38v3),
(KY, B47v10), (KY, B49r7)

nūrī arttı sözi hem melîh oldu (KY, B27v9)

rāḥat: **rāḥat+1** (RN, 12v5)

deñe kibr issini hîç **rāḥatı** yok (RN, 12v5)

revān: **revān+1** (RN, 6v1)

şuşuzdur dünyeye ıanmaz **revānı** (RN, 6v1)

şabr: **şabr+1** (KY, B30v3), (KY, B33r3), (KY, B33r7), (KY, B33r16)

şabrı ıalmaz anıamaz kimse sözün (KY, B33r7)

sāḳī: **sāḳī+si** (SVTM, I-52)

sāḳīsi uçmak içre hūrīdür (SVTM, I-52)

şıdk: **şıdk+1** (SVTM, I-44)

ıaynamaz hōş bıñar gibi **şıdkı** (SVTM, I-44)

tāḳat: **tāḳat+i** (KY, B47v5)

özün aña eşer kılmış **tāḳati** tāk (KY, B47v5)

vefā: **vefā+sı** (ÇN, 47)

vefā umma ki yokdur hîç **vefāsi** (ÇN, 47)

yūsuf: **yūsuf+1** (KY, B46r16)

on ikinci **yūsufı** ğāyib durur (KY, B46r16)

zaḥmet: **zaḥmet+i** (RN, 12v5)

nereye varurısa **zaḥmeti** çok (RN, 12v5)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘**akl**: [**başdağı**] ‘**akl+1** (KY, B73r11), ‘**akl+1** (RN, 19r5)

anı işitüp **başdağı** ‘**aklı** şışdi (KY, B73r11)

naşīb: naşīb+i (RN, 28r5)

naşībī şabr olanlar uluyısar (RN, 28r5)

nefs: nefs+i (KY, B6r13)

nefsi köñli şād-kām olsun ėmdi (KY, B6r13)

ni‘met: ni‘met+i (KY, B23r2)

ni‘meti eksilmeyen alur ėmdi (KY, B23r2)

nūr: [beñzi] nūr+ı (KY, B28v3), (KY, B29v7), (KY, B29v16), (KY, B36r2), (KY, B51r5), **[hezār endan] nūr+ı** (KY, B11r9)

beñzi nūrı rüşen oldı küneş kibi (KY, B51r5)

‘ömr: [bākī] ‘ömr+i (KY, B26r12), **[dükēl] ‘ömr+i** (KY, B42v15)

bākī ‘ömrı anıñ içre keçdi ėmdi (KY, B26r12)

ākat: ākat+i (KY, B34v6)

ākatı uvveti almaz ėmdi (KY, B34v6)

tēdbīr: [ol] tēdbīr+i (KY, B31v2)

tēñri tadīri ol tēdbīri şaşdı (KY, B31v2)

terk: terk+i (RN, 40r5)

ki **terki olmayan** bir berke degmez (RN, 40r5)

Tümle unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘al: ‘al+ı (KY, B30r2), (KY, B64r5)

‘alı kitüp düşdüğın ‘acebleşdi (KY, B30r2)

‘ār: ‘ār+ı (KY, B43r10)

‘ārı kelip hātırına keyd düşdi (KY, B43r10)

‘ayb: ‘ayb+ı (KY, B16v8), **[ü dürlü] ‘ayb+ı** (KY, B17r14)

‘aybı birle ne ėcāb abül eyleyürven (KY, B16v8)

fal: fal+ı (KY, B4r12)

falı birle rüzī kıla saña ni‘met (KY, B4r12)

uvvet: uvvet+i (RN, 17v3)

ne deñlü uvveti olursa bıñar (RN, 17v3)

maḵṣūd: maḵṣūd+1 (RN, 44v4)

neyise maḵṣūdı anı başardı (RN, 44v4)

māl: māl+1 (RN, 36v5)

batar kendü daḥı **mālı ṣoḡınca** (RN, 36v5)

meded: meded+i (SVTM, I-46)

mededi ger degeydi eksüksüz (SVTM, I-46)

mihr: mihr+i (KY, B33r16)

zīrā **mihri ġālib olıp** ṣabrı varur (KY, B33r16)

mülk: mülk+i (KY, B1v3)

mülki bī-zevāl ol ṣamede (KY, B1v3)

niḵāb: niḵāb+1[yla] (KY, B65v3)

andan yūsuf **niḵābıyla** yüzün örütüdi (KY, B65v3)

ni‘met: ni‘met+i (KY, B58r3)

ni‘meti çok dēyūben sözleşdiler (KY, B58r3)

ṣabr: [neçe] ṣabr+1 (KY, B35v8)

neçe ṣabrı var ise kitsün ėmdi (KY, B35v8)

ṣun‘: ṣun‘+1 (KY, B26r5), (KY, B42r2)

ṣun‘ı birle bayık beni ol yarattı (KY, B26r5)

vücūd: vücūd+1 (RN, 31r6)

vücūdı ṣaġiken rencile maḵhūr (RN, 31r6)

Yüklem unsuru olarak işleme sokulmuştur:

dest-ġīr: dest-ġīr+i (KY, B40r7)

hem dest-ġīri hem ‘ubūd oldur ṣamed (KY, B40r7)

2.2.3.1.1.4. I. Çokluk Kişi İyelik Eki İle Eksiltili Tamlama Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 9, RN’de 2 ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 12 adet sözcüğün I. çokluk kişi iyelik eki ile eksiltili tamlama kurduğu tespit edilmiştir. SVTM’de bu yapıda tamlamaya rastlanılmamıştır. Söz konusu tamlamalar % 75 oranla

en fazla KY’de yer almaktadır. Bu tamlamalar 9 adet özne, 1 adet nesne unsuru, 1 adet özne unsuru ve 1 adet tümleç unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. I. çokluk kişi iyelik eki ile kurulan eksiltili tamlamaların % 75 oranla en fazla özne, en az nesne unsuru ve özne unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

hāl: **hāl+imiz** (KY, B20v7)

melik aydur **hālımız oldu yaman** (KY, B20v7)

Özne olarak işleme sokulmuştur:

cümle: **cümle+miz** (KY, B5r1), (KY, B6r16), (KY, B12v2), (KY, B17r2), (KY, B17v3), (KY, B57r9)

cümlemiz aña hıdmet kıılır ise (KY, B5r1)

dōst: **dōst+umuz** (RN, 19r1)

şād oldu **dōstumuz** düşmānumuz māt (RN, 19r1)

düşmān: **düşmān+umuz** (RN, 19r1)

şād oldu dōstumuz **düşmānumuz** māt (RN, 19r1)

hasret: **hasret+imiz** (KY, B63r11)

anı köre **hasretimiz** beter oldu (KY, B63r11)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

hāl: **[pādişāh] hāl+imiz** (KY, B70v6)

pādişāh hālımız düşvār oldu (KY, B70v6)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

nefes: **[soñ] nefes+ümüz** (ÇN, 70)

ayurma **soñ nefesümüz** ĩmāndan (ÇN, 70)

2.2.3.1.1.5. II. Çokluk Kişi İyelik Eki İle Eksiltili Tamlama Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 11 ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 12 adet sözcüğün II. çokluk kişi iyelik eki ile eksiltili tamlama kurduğu tespit edilmiştir. ÇN’de ve

RN’de bu yapıda tamlamaya rastlanılmamıştır. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 92 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu tamlamalar 11 adet özne ve 1 adet nesne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. II. çokluk kişi iyelik eki ile kurulan eksiltili tamlamaların yaklaşık % 92 oranla en fazla özne göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir: Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

murād: murād+uñız (KY, B13r2)

ya‘kūb aydur sizler murāduñız (KY, B13r2)

Özne olarak işleme sokulmuştur:

cümle: cümle+ñiz (KY, B6v15), (KY, B13r5), (KY, B21r13), (KY, B60v2)

cümleñiz eygü tīmār hem kılasuz (KY, B6v15)

hācet: hācet+uñiz (KY, B58r12)

ne hācetüñiz ayduñuz emdi (KY, B58r12)

ihsān: ihsān+ıñız (KY, B69v13), ihsān+ñız (KY, B59r10)

ihsānıñız arta dursun olmas noķşān (KY, B69v13)

ihsānñız ‘ālem içre meşhūr emdi (KY, B59r10)

kaşd: kaşd+uñız (KY, B67v7)

kaşduñız var körem siz haykıрмаğa (KY, B67v7)

murād: murād+ıñız (KY, B8v12)

ben ölüp murādıñız hāşıl olar ise (KY, B8v12)

nefs: nefis+üñüz (SVTM, II-149)

nefsüñüz kim yol urur boynın ura (SVTM, II-149)

vişāl: vişāl+ıñız (KY, B57v16)

vişālñiz baña rāhat olur emdi (KY, B57v16)

2.2.3.1.1.6. III. Çokluk Kişi İyelik Eki İle Eksiltili Tamlama Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 8 ve SVTM’de 3 adet olmak üzere 11 adet sözcüğün III. çokluk kişi iyelik eki ile eksiltili tamlama kurduğu tespit edilmiştir. ÇN’de ve

RN’de bu yapıda tamlamaya rastlanılmamıştır. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 73 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu tamlamaların tümü özne göreviyle söz dizimine girmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Özne olarak işleme sokulmuştur:

ārzū: ārzū+ları (KY, B25r3)

ārzūları yūsufı көrmek үчүн (KY, B25r3)

aḥmak: aḥmak+ları (KY, B78v2)

aḥmakları ‘acebler duymaz ėmdi (KY, B78v2)

cān: cān+ları (SVTM, II-35), (SVTM, II-117)

cānları olur idi andan қара (SVTM, II-35)

ḥased: ḥased+leri (KY, B4v14)

ḥasedleri günāhları ġālib oldu (KY, B4v14)

murād: murād+ları (KY, B18r2)

dilekleri **murādları** şöyle idi (KY, B18r2)

2.2.3.2. İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde iyelik ekleri ve ayrılma durumu eki ile işleme sokulan KY’de 75 adet, RN’de 12 adet, SVTM’de 12 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 100 adet sözcük bulunmaktadır. Tüm metinlerde bu yapıda sözcük yer almaktadır. Bu sözcükler % 75 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu metinlerde III. çokluk kişi iyelik eki ve ayrılma durumu eki ile işleme sokulan herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır. Söz konusu alıntı sözcükler % 72 oranla en fazla III. teklik kişi iyelik eki ile işleme sokulmuştur. Bu sözcükler 51 adet tümleç, 33 adet tümleç unsuru, 10 adet yüklem unsuru, 5 adet nesne unsuru ve 1 adet yüklem göreviyle söz dizimine girmiştir. İyelik eki ve ayrılma durumu eki ile işleme sokulan alıntı sözcüklerin % 51 oranla en fazla tümleç, en az yüklem göreviyle söz dizimine girdiği tespit edilmiştir.

2.2.3.2.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 16 ve RN’de 1 adet olmak üzere 17 adet sözcüğün I. teklik kişi iyelik eki ve ayrılma durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcükler % 94 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. ÇN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcükler 14 adet tümleş, 2 adet yüklem unsuru ve 1 adet tümleş unsuru göreviyle söz dizime girmiştir. I. teklik kişi iyelik eki ile ve ayrılma durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 82 oranla en fazla tümleş, en az tümleş unsuru göreviyle işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Tümleş olarak işletime sokulmuştur:

cān: cān+um+dan (KY, B37v4), (KY, B37v12)

kürpüklerün **cānumdan** geçer emdi (KY, B37v12)

cemāl: cemāl+im+den (KY, B55v1)

cemālimden mālumdan kaldum mahrūm (KY, B55v1)

hasret: hasret+im+den (KY, B13v9), (KY, B69v4)

hasretimden yavlaḡ za‘īf oldum emdi (KY, B69v4)

hātır: hātır+ım+dan (KY, B3r5)

hātırımdan sehv ü melāl saḡu vërgil (KY, B3r5)

hışm: hışm+um+dan (RN, 20r2)

ki **hışmumdan** deñiz oda yanısar (RN, 20r2)

ihvān: ihvān+ım+dan (KY, B10v8)

hīḡ ümīdüm kalmadı **ihvānımdan** (KY, B10v8)

ma‘būd: ma‘būd+ım+dan (KY, B39v8)

ma‘būdımdan uftandım örütdim emdi (KY, B39v8)

māl: māl+um+dan (KY, B55v1)

cemālimden **mālumdan** kaldum mahrūm (KY, B55v1)

mevlü: mevlü+m+den (KY, B79r9)

mevlümden meded nuşret yetüzünden (KY, B79r9)

rahmān: rahmān+ım+dın (KY, B2v12)

rahmānımdın murād yārı tilenmeyün mü (KY, B2v12)

şiddīk: şiddīk+ım+dan (KY, B31r15)

şiddīkımdan ayrıldum mahrūm kaldum (KY, B31r15)

yūsuf: yūsuf+um+dan (KY, B72v11)

sen haķīkat **yūsufumdan** isi tüter sen (KY, B72v11)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

renc: [bu] renc+ım+den (KY, B34v12)

meger **bu rencimden** rāhat olam (KY, B34v12)

Yüklem unsuru olarak işleme sokulmuştur:

gufrān: [ol] gufrān+ım+dan (KY, B44v13)

hemīşe bu ihsān **ol gufrānımdan** (KY, B44v13)

sübhān: [ol] sübhān+ım+dan (KY, B44v12)

bu rāhatlar kamusı **ol sübhānımdan** (KY, B44v12)

2.2.3.2.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 6 ve SVTM’de 3 adet olmak üzere 9 adet sözcüğün II. teklik kişi iyelik eki ve ayrılma durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Bu sözcükler yaklaşık % 67 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. ÇN’de ve RN’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcükler 6 adet tümleç, 1 adet nesne unsuru, 1 adet tümleç unsuru ve 1 adet yüklem unsuru göreviyle söz dizime girmiştir. II. teklik kişi iyelik eki ile ve ayrılma durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 67 oranla en fazla tümleç, en az nesne unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

kaşd: kaşd+uñ+dan (KY, B46r1)

yūsuf aydur **yā ‘arab kaşduñdan adur** (KY, B46r1)

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

cān: cān+uñ+dan (SVTM, I-68)

gevededen geç anı **cānuñdan** sor (SVTM, I-68)

hāl: hāl+iñ+den (KY, B63v14)

nişe beyle **hālinden** düştün emdi (KY, B63v14)

hātır: hātır+iñ+dan (KY, B27r9), (KY, B46r2)

hātırından bu endişe çıkar emdi (KY, B46r2)

‘ışk: [seniñ] ‘ışk+ın+dan (KY, B54v3)

seniñ ‘ışkından hayrān oldım idi (KY, B54v3)

nūr: nūr+uñ+dan (SVTM, XIX-8)

çayır u çümen **nūruñdan** oldu çaç (SVTM, XIX-8)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

luṭf: [gendü] luṭf+uñ+dan (SVTM, II-10)

rahmet etgil **gendü luṭfuñdan** baña (SVTM, II-10)

Yüklem unsuru olarak işleme sokulmuştur:

iḥvān: iḥvān+iñ+dan (KY, B65r14)

iḥvānından ben seni alıp kalalım

2.2.3.2.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 51 adet, RN’de 11 adet, SVTM’de 9 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 72 adet sözcüğün III. teklik kişi iyelik eki ve ayrılma durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcük yer almaktadır. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 71 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 31 adet tümleç unsuru, 29 adet tümleç, 7 adet yüklem unsuru, 4 adet nesne unsuru ve 1 adet yüklem göreviyle söz dizime girmiştir. III. teklik kişi iyelik eki ile ve ayrılma durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 43 oranla en fazla tümleç unsuru, en az yüklem göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

aşl: [kimniñ] **aşl+i+n+dan** (KY, B25v8)

ayt baña **sen kimniñ aşlından sen** (KY, B25v8)

cefā: [kardaşlaruñ] **cefā+sı+n+dan** (KY, B16r11)

kardaşlaruñ cefāsından kurtulmaķı (KY, B16r11)

guşsa: **guşsa+sı+n+dan** (KY, B6r15)

guşsasından kurtulalum dèrler èmdi (KY, B6r15)

hātır: **hātır+i+n+dan** (KY, B52v16)

hātırından bu endīşe çıkar dèdi (KY, B52v16)

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

aḥvāl: **aḥvāl+i+n+den** (KY, B64r15)

atası **aḥvālinden** haber şordı (KY, B64r15)

‘aql: **‘aql+i+n+dan** (KY, B42v7)

bunı körenler **‘aqlından** cümle şişer (KY, B42v7)

a‘zā : **a‘zā+sı+n+dan** (KY, B12v7), (KY, B78v9)

a‘zāsından yazukları saçılı çıkar (KY, B78v9)

cümle: **cümle+si+n+din** (KY, B2v6), **cümle+si+n+den** (RN, 52v2)

cümlesindin ḥālīķ rāzī olsun èmdi (KY, B2v6)

toğurlıķ **cümlesinden** yüksek üzer (RN, 52v2)

evlād: **evlād+i+n+dan** (KY, B77r12)

evlādından iḥvānından oldı firķat (KY, B77r12)

ḥāl: **ḥāl+i+n+den** (SVTM, II-134)

nète sen dèyüp **ḥālinden** sormaduñ (SVTM, II-134)

hātır: **hātır+i+n+dan** (KY, B11v4), (KY, B28r5), (KY, B33v1), (KY, B38v15), (KY, B46v5), (KY, B49v5)

mu‘abbirler **hātırından** çıķmış idi (KY, B49v5)

heybet: **heybet+i+n+den** (KY, B52v10)

heybetinden düşmenler titreşürler (KY, B52v10)

ihvān: **ihvān+i+n+dan** (KY, B77r12)

evlādından **ihvānından** oldu firkat (KY, B77r12)

makām: **makām+i+n+dan** (KY, B11r11)

pes ol zāhid **makāmından** öre durdı (KY, B11r11)

nefes: **nefes+i+n+den** (KY, B36r11)

süzüldükçe **nefesinden** ‘anber tüter (KY, B36r11)

nūr: **nūr+i+n+dan** (SVTM, II-69), (SVTM, II-147)

hem **nūrından** bu karanlılık gide (SVTM, II-69)

peygāmbēr: **peygāmbēr+i+n+den** (SVTM, II-108)

teñriyi **peygāmbērinden** istegil (SVTM, II-108)

rahmet: **rahmet+i+n+den** (KY, B68r12), (KY, B79r4), (SVTM, II-70) **rahmet+i+n+din** (KY, B2v11)

rahmetinden rāhat ummak kerek emdi (KY, B68r12)

rahmetindin mağfiretler umanmayun mu (KY, B2v11)

rahmetinden yazukuñ bağışlaya (SVTM, II-70)

şāhen-şeh: **şāhen-şeh+i+n+den** (RN, 52r3)

‘aķıl **şāhen-şehinden** çäre diler (RN, 52r3)

şerbet: **şerbet+i+n+den** (SVTM, II-150)

uçmak içre **şerbetinden** içüre (SVTM, II-150)

ten: **ten+i+n+den** (KY, B33r8), **ten+ü+n+den** (KY, B76r2)

ba‘d-ezān **teninden** kan aldurur olsa (KY, B33r8)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

ārzū: **[nefs] ārzū+sı+n+dan** (ÇN, 26)

havāya uyma geç **nefs ārzūsından** (ÇN, 26)

aşl: **[anıñ] aşl+i+n+dan** (KY, B75r10)

‘ārma **anıñ aşlından** haber şordı (KY, B75r10)

‘azāb: **[āhıret] ‘azāb+i+n+dın** (KY, B9v3)

āhıret ‘azābındın korukmazlar (KY, B9v3)

cefā: [kardaşlarım] cefā+sı+n+dan (KY, B8r12), [kardaşlaruñ] cefā+sı+n+dan (KY, B44v8), [kardaşları] cefā+sı+n+dın (KY, B9r1)
 kardaşlarım cefāsından tākātim tāk (KY, B8r12)
 kardaşları cefāsındın saqlar emdi (KY, B9r1)
 cümle: [kullarınıñ] cümle+si+n+den (KY, B19r3)
 kullarınıñ cümlesinden ol heybetlü (KY, B19r3)
 du‘ā: [mazlūmlaruñ] du‘ā+sı+n+dan (KY, B13r7), [mazlūmlar] du‘ā+sı+n+dan (KY, B69v16)
 mazlūmlaruñ du‘āsından qorquñ emdi (KY, B13r7)
 ehl: [küfr] ehl+i+n+den (KY, B76v10)
 küfr ehlinden ‘uzlet kılmak kerek emdi (KY, B76v10)
 emir-emr: [anıñ] emr+i+n+den (KY, B21r14)
 müdām anıñ emrinden çıqmañ emdi (KY, B21r14)
 firāk: [cānım] firāk+ı+n+dan (KY, B61v11)
 sensiz cānım firākından şabrum qalmaz (KY, B61v11)
 gūr: [anasınıñ] gūr+ı+n+dan (KY, B19v1)
 anasınıñ gūrından bir ün keldi (KY, B19v1)
 hāl: [ya‘kūb savçı] hāl+i+n+den (KY, B56r16)
 ya‘kūb savçı hālinden ahvāl şordı (KY, B56r16)
 hamīr: [nūr] hamīr+i+n+den (SVTM, XIX-2)
 nūr hamīrinden iki üç bazlamaç (SVTM, XIX-2)
 hāzret: [cān] hāzret+i+n+den (RN, 5r4)
 biri raḥmānīdür cān hāzretinden (RN, 5r4)
 heybet: [yūsufuñ] heybet+i+n+den (KY, B66r9)
 yūsufuñ heybetinden eyvendiler (KY, B66r9)
 hıdmet: [atam ya‘kūb] hıdmet+i+n+den (KY, B20r12)
 atam ya‘kūb hıdmetinden qaldım erse (KY, B20r12)

keyd: [züleyhā] keyd+i+n+den (KY, B44v10), [züleyhā] keyd+ü+n+den (KY, B43r3), (KY, B43r4)

züleyhā keydinden kim kırtardı (KY, B44v10)

züleyhā keydünden kırtargıl beni (KY, B43r3)

makām: [dārü'l-mahzūn] makām+i+n+dan (KY, B46v3), (KY, B64r16)

dārü'l-mahzūn makāmından hergiz çıkmaz (KY, B46v3)

makām: [düşvārlik] makām+i+n+dan (RN, 12v4)

bu düşvārlik makāmından çıkagör (RN, 12v4)

māl: [hazīne] māl+i+n+dın (KY, B34v14)

hazīne mālından könlün kesmek kerek (KY, B34v14)

miḥnet: [züleyhā] miḥnet+i+n+den (KY, B40v12)

ben kırtaram züleyhā miḥnetinden (KY, B40v12)

nūr: [yūzi] nūr+i+n+dan (SVTM, II-88), [teñri] nūr+i+n+dan (SVTM, II-117)

teñri nūrından toludur cānları (SVTM, II-117)

raḥmet: [mevlī] raḥmet+i+n+din (KY, B9r11)

bayık mevlī raḥmetindin ayrula siz (KY, B9r11)

sebeb: [yūsuf 'ışkı] sebeb+i+n+den (KY, B54r2)

yūsuf 'ışkı sebebinden zelīl oldım (KY, B54r2)

ṭaraf: [ken'ān ili] ṭaraf+i+n+dan (KY, B14v4)

ken'ān ili ṭarafından çok aradı (KY, B14v4)

Yüklem olarak işleme sokulmuştur:

nūr: nūr+i+n+dan[dur] (RN, 3v2)

pādişāhuñ hidāyeti nūrındandur ĩmān da üç (RN, 3v2)

Yüklem unsuru olarak işleme sokulmuştur:

nesl: [ismā'īl] nesl+i+n+den (KY, B56r15)

ismā'īl neslinden imiş bilişdiler (KY, B56r15)

pertev: pertev+i+n+den[dür] (RN, 3r6), (RN, 3v9), (RN, 3v10), (RN, 3v10), (RN, 3v11), (RN, 4r1)

nūrı pertevindendür şu pādīṣāhuṅ ḥayātı pertevindendür (RN, 3v10)

2.2.3.2.4. I. Çokluk Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 1 adet olmak üzere yalnızca bir sözcüğün I. çokluk kişi iyelik eki ve ayrılma durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcük Türk cümle yapısı içerisinde tümleç göreviyle söz dizimine girmiştir:

Tümleç olarak işletime sokulmuştur:

āhd: ‘ahd+umuz+dan (KY, B9r4)

sen yehūdā ‘ahdumuzdan neçük ḵaldūṅ (KY, B9r4)

2.2.3.2.5. II. Çokluk Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 1 adet olmak üzere yalnızca bir sözcüğün II. çokluk kişi iyelik eki ve ayrılma durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcük Türk cümle yapısı içerisinde tümleç göreviyle söz dizimine girmiştir:

Tümleç olarak işletime sokulmuştur:

fi‘l: fi‘l+iniz+den (KY, B16r4)

fi‘linizden benden gümān tutar mu siz (KY, B16r4)

2.2.3.3. İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 221, RN’de 45, SVTM’de 26 ve ÇN’de 8 adet olmak üzere 300 adet sözcüğün iyelik ekleri ve belirtme durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcük yer almaktadır. Bu sözcükler yaklaşık % 74 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu alıntı sözcükler % 80 oranla en fazla III. teklik kişi iyelik eki ile işletime sokulmuştur. Bu sözcükler 169 adet nesne unsuru, 107 adet nesne, 18 adet tümleç unsuru ve 6 adet özne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. İyelik eki ve belirtme durumu eki ile işletime sokulan

alıntı sözcüklerin % 56 oranla en fazla nesne unsuru, en az özne unsuru göreviyle söz dizimine girdiği tespit edilmiştir.

2.2.3.3.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 16, SVTM’de 3 ve RN’de 1 adet olmak üzere 20 adet sözcüğün I. teklik kişi iyelik eki ve belirtme durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler % 80 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 10 adet nesne ve 10 adet nesne unsuru göreviyle söz dizime girmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işletime sokulmuştur:

aḥvāl: aḥvāl+im+i (KY, B44v4)

aḥvālīmi melikge sen bildürgil (KY, B44v4)

cān: cān+um+ı (SVTM, IX-2)

è ay u güneş kuluñ alduñ **cānumı** bu gün (SVTM, IX-2)

ḥāl: ḥāl+im+i (KY, B72r14), ḥāl+üm+i (RN, 7r6)

allāhım **ḥālīmi** sen bilür sen hoş (KY, B72r14)

buḡalup saña geldüm **ḥālūmi** bil (RN, 7r6)

ḥātır: ḥātır+ım+nı (KY, B2v14), (KY, B3r2)

ḥātırımı sen münevver kılğıl emdi (KY, B3r2)

‘ışk: ‘ışk+um+ı (SVTM, I-55)

māluñı oyna ‘ışkumı utğıl (SVTM, I-55)

ḡarār: ḡarār+ım+ı (KY, B37v6)

firākıñ **ḡarārımı** ḡomaz emdi (KY, B37v6)

ṣabr: ṣabr+ım+ı (KY, B27r1)

‘aqlım alıp **ṣabrımı** ḡāret kıldı (KY, B27r1)

ṣiddīk: ṣiddīk+ım+ı (KY, B40r9)

ta‘accül varğıl **ṣiddīkı** öğütlegil (KY, B40r9)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

baḥṣīṣ: [binüm] baḥṣīṣ+üm+i (SVTM, II-30)

kimse binüm baḥṣīṣümü saymadı (SVTM, II-30)

bend: [bu] bend+im+i (KY, B4v8)

yā ibn bu bendimi key anlağıl (KY, B4v8)

cān: [benüm ‘azīz] cān+um+ı (KY, B8r5)

benüm ‘azīz cānumı tuyarmu siz (KY, B8r5)

ḥāl: [benüm] ḥāl+im+i (KY, B26r3)

aydur benüm ḥālimi ḥālīk bilür (KY, B26r3)

rāz: [bu] rāz+ım+ı (KY, B4v8), (KY, B34r16), [bu] rāz+ım+nı (KY, B31v13)

bu rāzımı kamlardan key sağıl (KY, B4v8)

şiddīk: şiddīk+ım+nı (KY, B77v15)

şiddīkımın suv içinden çıkar dedi (KY, B77v15)

sırr: [benüm bu] sırr+ım+ı (KY, B64r1)

bu sırrımı benüm sen dinleğıl (KY, B64r1)

yūsuf: yūsuf+um+ı (KY, B69v8)

yūsufımı sen kavşurgıl derven emdi (KY, B69v8)

2.2.3.3.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 9, SVTM’de 6, RN’de 4 ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 21 adet sözcüğün II. teklik kişi iyelik eki ve belirtme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 43 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 15 adet nesne ve 6 adet nesne unsuru göreviyle söz dizime girmiştir. II. teklik kişi iyelik eki ile ve belirtme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 71 oranla en fazla nesne göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

‘akl: **‘akl+uñ+1** (ÇN, 10)

usañ olma başuña **‘akluñı** dër (ÇN, 10)

cān: **cān+uñ+1** (SVTM, I-53), (SVTM, II-61)

gevdeden çık ki **cānuñı** bula sen (SVTM, I-53)

cemāl: **cemāl+iñ+i** (KY, B61r12), **cemāl+iñ+ni** (KY, B42r13)

niķāb soysañ **cemālını** körsem emdi (KY, B61r12)

cemālını bu hatunlar körsün emdi (KY, B42r13)

hāl: **hāl+üñ+i** (ÇN, 14)

nażar kıl ‘āleme **hālüñı** añla (ÇN, 14)

īmān: **īmān+uñ+1** (SVTM, II-65)

cān vërürken gey saķın **īmānuñı** (SVTM, II-65)

māl: **māl+iñ+1** (KY, B31r2), (KY, B51v11), **māl+uñ+1** (SVTM, I-55)

yetkeninçe **mālını** bahā aldım (KY, B31r2)

mālūñı oyna ‘ışķumı utğıl (SVTM, I-55)

‘ömr: **‘ömr+üñ+i** (RN, 23v4), (RN, 42r3)

geçürdün **‘ömrünı** sen buşı ile (RN, 23v4)

sarāy: **sarāy+uñ+1** (RN, 22v5)

sarāyuñı düzetgil hāzır olğıl (RN, 22v5)

sırr: **sırr+uñ+1** (KY, B31r11), **sırr+uñ+1** (SVTM, XXV-7)

ķamulardan **sırruñı** saķla emdi (KY, B31r11)

nèche andan **sırruñı** gizleye sen (SVTM, XXV-7)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

bahā: **bahā+ñ+1** (KY, B32v4)

bahāñı ne idigün bildün mü dër (KY, B32v4)

cān: **cān+uñ+1** (SVTM, II-65)

böyle bilgil sen **öliçek cānuñı** (SVTM, II-65)

hāl: **[kendü] hāl+iñ+i** (KY, B23v14)

sen kendü **hālını** bilgil dèdi (KY, B23v14)

ḥisāb: ḥisāb+uḡ+1 [senüḡ] (RN, 51v4)

ḥisābuḡı senüḡ sen alayıduḡ (RN, 51v4)

rāz: [bu] rāz+uḡ+1 (KY, B46r13)

bildüm fehm eyledim **bu rāzuḡı** (KY, B46r13)

remz: [bu] remz+iḡ+i (KY, B46r14)

velākin taḡlayur men **bu remziḡı** (KY, B46r14)

2.2.3.3.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 179, RN’de 40, SVTM’de 16 ve ÇN’de 6 adet olmak üzere 241 adet sözcüğün III. teklik kişi iyelik eki ve belirtme durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. Söz konusu sözcükler % 74 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 147 adet nesne unsuru, 70 adet nesne, 18 adet tümleç unsuru ve 6 adet özne unsuru göreviyle söz dizime girmiştir. III. teklik kişi iyelik eki ile ve belirtme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 61 oranla en fazla nesne unsuru, en az özne unsuru göreviyle işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işletime sokulmuştur:

aḥvāl: aḥvāl+i+n (KY, B33r12), (KY, B47v3), (KY, B47v9)

aḥvālın yūsufa zāhir kıldı (KY, B33r12)

‘aql: ‘aql+i+n (KY, B58r13)

cümlesi közin açdı **‘aqlın** dèrdi (KY, B58r13)

‘amel: ‘amel+i+n (KY, B38v6)

her ne kılgan **‘amelin** buldaçıdur (KY, B38v6)

cān: cān+i+n (KY, B15v12), (KY, B23v4), (KY, B25r8), (KY, B42v13), (KY, B53v5), (RN, 12r2), **cān+i+n+i** (SVTM, I-14), (SVTM, II-69)

sīretin kören **cānın** fedā kıldı (KY, B25r8)

gerek cānlu kişi **cānın** şaḡına (RN, 12r2)

cānını ḥaḳ nūrına ḳarmışdur (SVTM, I-14)

cezā: **cezā+sı+n+ı** (KY, B39r13)

cezāsını buldaçıdur suç ḳılan (KY, B39r13)

cümle: **cümle+si+n** (KY, B7v15), (KY, B13v5), (KY, B54v12), (KY, B58v1), (KY, B62v7), (KY, B62v9), (KY, B66r6), (KY, B69r6), **cümle+si+n+i** (KY, B4r8), (KY, B8v13), (RN, 19v5)

cümlesin ayru ayru fehmi ḳıldı (KY, B58v1)

cümlesini şaḥīḥ beyān ḳıldı emdi (KY, B4r8)

ḥaṭādur **cümlesini** ḥarcı şanma (RN, 19v5)

derd: **derd+i+n** (RN, 52r3)

dēyüp aḥvālını **derdin** yeñiler (RN, 52r3)

devlet: **devlet+i+n** (KY, B11v8)

devletin mülketin ben arturam (KY, B11v8)

dīdār: **dīdār+i+n** (RN, 54r6)

īmānluya **dīdārın** gösterür ḥaḳ (RN, 54r6)

du‘ā: **du‘ā+sı+n** (KY, B43r4), (KY, B50v7), **du‘ā+sı+n+ı** (KY, B73v16)

du‘āsın mūcib ḳabūl ḳıldı emdi (KY, B50v7)

du‘āsını tevvāb mevlī ḳabūl ḳıldı (KY, B73v16)

ḥāl: **ḥāl+i+n** (KY, B25r7), (KY, B28r15), (KY, B45v15)

yūsufa **ḥālın** a‘lem ḳıldıysa (KY, B45v15)

ḥaṭā: **ḥaṭā+sı+n** (KY, B20v13)

ḥaṭāsın günāhına iḳrār ḳıldı (KY, B20v13)

‘inān: **‘inān+i+n** (KY, B55r5)

‘aceblep aṭ **‘inānın** dartar emdi (KY, B55r5)

ḳamet: **ḳamet+i+n** (KY, B30v5)

ḳametın mu‘ayyen sen aygıl emdi (KY, B30v5)

kemer: **kemer+i+n** (KY, B43r11)

yūsufuñ belinden **kemerin** şişdi (KY, B43r11)

makām: makām+i+n+i (RN, 54v2)

makāmını yıkarsañ tã‘atıla (RN, 54v2)

māl: māl+i+n (KY, B25r8), (KY, B69v11), (RN, 35v1), **māl+i+n+i** (SVTM, II-6), (RN, 37r1)

şüretin kören **mālın** ‘aṭā kıldı (KY, B25r8)

verüp ĩmānını vermedi **mālın** (RN, 35v1)

mālını vèrür bu sözleri alur (SVTM, II-6)

ki oddan zencīr èder **mālını** (RN, 37r1)

mān: mān+i+n+i (ÇN, 22)

görür ölmez vèrür **mānını** kurbān (ÇN, 22)

mülket: mülket+i+n (KY, B11v8)

devletin **mülketin** ben arturam (KY, B11v8)

naşīb: naşīb+i+n (RN, 13r3), **naşīb+i+n+i** (RN, 35r4)

naşībın aldurur ayruḡ ne ala (RN, 13r3)

naşībini alur ne bīş ü ne kem (RN, 35r4)

nefs: nef+s+i+n (KY, B39r8), (KY, B40r10), (KY, B43r5), **nefs+i+n+i** (SVTM, I-21)

müfsidden **nefsın** men‘ kılsun èmdi (KY, B40r10)

diri ḡaldı u **nefsini** biḡdi (SVTM, I-21)

nikāb: nikāb+i+n (KY, B61r13)

yüzümden **nikābın** soymayaven (KY, B61r13)

niyyet: niyyet+i+n (KY, B7v15)

bu on ḡardaş **niyyetin** kıldı ḡasīs (KY, B7v15)

‘ömr: ‘ömr+i+n+i (RN, 17r1)

geḡürdi ‘ömrini nef+s bāzārında (RN, 17r1)

‘öşr: ‘öşr+i+n+i (RN, 36r5)

ḡatı şarṡ eyledi ‘öşrini vère (RN, 36r5)

renc: renc+i+n (KY, B34r5)

tamarın tutup **rencin** sorar èmdi (KY, B34r5)

reyyān: reyyān+i+n+i (KY, B50v14)

dürlü dürlü **reyyānını** medh kılar (KY, B50v14)

saht: saht+i+n (KY, B58r5)

hem rāst eyledi ol sâzın **sahtın** (KY, B58r5)

ser-encām: ser-encām+i+n (KY, B34r15)

ser-encāmın dāyesine zāhir eyler (KY, B34r15)

sırr: sırr+i+n (KY, B5r13)

na-çār olup **sırrın** ‘ayān kılar emdi (KY, B5r13)

şekl: şekl+i+n+i (RN, 47r5)

kulağı işiden **şeklını** görmez (RN, 47r5)

te’vīl: te’vīl+i+n (KY, B3v2), (KY, B4r10)

te’vīlin atasına sorar emdi (KY, B3v2)

tohm: tohm+i+n+i (RN, 31v1)

eved **tohmını** bitmez yere şaçar (RN, 31v1)

ümīd: ümīd+i+n (KY, B53v15), (KY, B64v2)

kavuşmakdan **ümīdin** kəsmez emdi (KY, B64v2)

ümmet: ümmet+i+n+i (SVTM, II-46)

ümmetini sudan anda bekledi (SVTM, II-46)

vaşf: vaşf+i+n (KY, B58v12)

sen körmedün **vaşfın** nete kılar emdi (KY, B58v12)

zekāt: zekāt+i+n (RN, 36r1)

zekātın vermedi devleti döndi (RN, 36r1)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

aḥvāl: [yūsuf nebī] aḥvāl+i+n (KY, B3r14), aḥvāl+i+n (KY, B11v11), [şanem ḥālın]

aḥvāl+i+n (KY, B22v12), [firāk ḥāl] aḥvāl+i+n (KY, B30r5), [sākīnīn] aḥvāl+i+n

(KY, B48v14), [şabır] aḥvāl+i+n+i (RN, 28r2)

yūsuf nebī aḥvālın açıserven (KY, B3r14)

şabır aḥvālını diñle deyeyin (RN, 28r2)

aşl: [bu aḥvāl] aşl+i+n (KY, B29v3), [bu külmegin] aşl+i+n+1 (KY, B8v1), (KY, B59v15), [bu aḥvālın] aşl+i+n+1 (KY, B26v5)
kanzafer bu aḥvāl aşlın bilmez (KY, B29v3)
‘azm: [züleyḥānı] ‘azm+i+ni (KY, B38r7)
züleyḥānı ‘azmini bildi taḥkīk (KY, B38r7)
bāb: [nūr] bāb+i+n (RN, 54r3)
özi göyner bize nūr bābın açar (RN, 54r3)
bāzār: [göñül] bāzār+i+n (RN, 14v2)
geri git etmedün göñül bāzārın (RN, 14v2)
beşāret: [bu beşāret] şükrāne+si+n (KY, B47v12)
bu beşāret şükrānesin kılam emdi (KY, B47v12)
cān: [‘azīzi] cān+i+n (KY, B40v5), (KY, B43v8)
ḳudret birle ‘azīzi cānın alam (KY, B40v5)
cemāl: [yūsufu] cemāl+i+n (KY, B24r1), cemāl+i+n (KY, B25r6), [‘azīz-i mısr] cemāl+i+n (KY, B28v4)
yūsufu cemālın kērü vērdi (KY, B24r1)
cezā: [yalançılık] cezā+sı+n (KY, B8r1)
yalançılık cezāsın bildürün dēr (KY, B8r1)
cīfe: [bu dünyā] cīfe+si+n (RN, 39v4)
bu dünyā cīfesin ardına atdı (RN, 39v4)
cümle: cümle+si+n (KY, B12v11), [ḥāl ü aḥvālın] cümle+si+n (KY, B14r1), [günāhların] cümle+si+n (KY, B26r14), [mālum mülküm] cümle+si+n (KY, B34v16), [ḳardaşların] cümle+si+n (KY, B57r13), [oğlanların] cümle+si+n (KY, B60r11), (KY, B75v10)
cümlesin ol ḳurt yemiş dērler emdi (KY, B12v11)
da‘vī: [mu‘cizāt] da‘vī+si+n (KY, B3v11), [‘āşıklık] da‘vī+si+n (KY, B54v15), [risālet] da‘vī+si+n (KY, B78r11)
‘āşıklık da‘vīsin ḳılur iseñ (KY, B54v15)

dīn: [islām] dīn+i+n (KY, B51r11)

islām dīnin begendi revā kördi (KY, B51r11)

du‘ā: [anıñ] du‘ā+sı+n (KY, B31v6)

hālık anıñ du‘āsın qabül kıldı (KY, B31v6)

ehl: [zindān] ehl+i+n (KY, B43v10), (KY, B50v9), [küfr] ehl+i+n (KY, B76v2),
[hıyānet] ehl+i+ni (KY, B37r11), [bu şehir] ehl+i+ni (KY, B67r5), [mışır] ehl+i+ni
(KY, B76v3)

qurtardı zindān ehlin melik reyyān (KY, B43v10)

bu şehir ehlini cümle kırın (KY, B67r5)

emir-emr: [allāh] emr+i+n (KY, B61v14), [anıñ] emr+i+n (KY, B76v8), [‘azīz yūsuf]
emr+i+ni (KY, B52v2), [kādir] emr+i+ni (KY, B76v8)

allāh emrin sindurmağa qorqarven dēr (KY, B61v14)

ben kādir emrini kıldım beyān (KY, B76v8)

endīşe: [kibrün] endīşe+si+n (RN, 11v5)

saña uğratma kibrün endīşesin (RN, 11v5)

esrār: [anuñ] esrār+i+n+1 (SVTM, II-28)

anuñ esrārını binden soruñuz (SVTM, II-28)

fażl: [anıñ] fażl+i+n (KY, B50r7)

qamular anıñ fażlın bildürelim (KY, B50r7)

ğuşsa: ğuşsa+sı+n (KY, B11v4)

hātırından ğam ğuşsasın yusun ėmdi (KY, B11v4)

haber: [dost] haber+i+n (RN, 14v2)

cānla diñlemedüñ dost haberin (RN, 14v2)

haber: [göñül] haber+i+n (RN, 13r4), [buşu] haber+i+n (RN, 20r1)

gel imdi aydayın buşu haberin (RN, 20r1)

hakk: [ata] hakk+i+n (KY, B10v2)

ata hakkın qardaş mihrin saqlağ ėmdi (KY, B10v2)

hāl: [şanem] hāl+i+n (KY, B22v12), [ya'kūb] hāl+i+n (KY, B45v5), [cümle] hāl+i+n (KY, B46r6), [düzenlik] hāl+i+n (RN, 26v4), [şabr] hāl+i+n (RN, 30v6), [anuş] hāl+i+n+i (RN, 37r1), [toğru] hāl+i+n+i (RN, 53r5)

şanem hālın ahvālın biz şoralım (KY, B22v12)

dédi cāsūs düzenlik hālın aña (RN, 26v4)

kamu 'ālem göre anuş hālını (RN, 37r1)

hāş: [teñri] hāş+i+n (SVTM, II-53)

binden işit teñri hāşın iste bul (SVTM, II-53)

hātır: [kardaşların] hātır+i+n (KY, B5r12)

kardaşların hātırın kırumadı (KY, B5r12)

hıl'at: [toğurlık] hıl'at+i+n (RN, 53v6)

toğurlık hıl'atin ol vaqt geyesin (RN, 53v6)

hük: [anuş] hük+i+n (KY, B26r6), (KY, B61v13), [hālık] hük+i+n (KY, B44v14), [şerī'at] hük+ü+n+i (KY, B66v12)

anuş hükmin hīç kimesne bilmez emdi (KY, B26r6)

şerī'at hükümüni kılığlar taḥkīk (KY, B66v12)

hürmet: [sākīlik] hürmet+i+n (KY, B44v3), [dedem ḥalīl] hürmet+i+n (KY, B16r6)

sākīlik hürmetin kirü vèrdi (KY, B44v3)

'ışk: [züleyhānı] 'ışk+i+nı (KY, B55r4)

züleyhānı 'ışkıını bildi taḥkīk (KY, B55r4)

iḥsān: [bunların] iḥsān+i+nı (KY, B58r1)

anlar kördi bunların iḥsānını (KY, B58r1)

'ilm: [ta'bīr] 'ilm+i+n (KY, B44r2), (KY, B49r3)

ta'bīr 'ilmin kimse bilür bar mu dedi (KY, B44r2)

'imāme: [ibrāhīm] 'imāme+si+n (KY, B6v10)

ibrāhīm 'imāmesin başına çaldı (KY, B6v10)

islām: [islām] dīn+i+n (KY, B51r11)

islām dīnin begendi revā kördi (KY, B51r11)

‘ivaż: [saḥāvet] ‘ivaż+ı+n+ı (RN, 41v5)

saḥāvet ‘ivażını ‘ışk bağışlar (RN, 41v5)

ḳadr: [gevher] ḳadr+i+n (KY, B78v14), [bu nazmnıñ] ḳadr+i+n+i (KY, B78v15)

degül kimse gevher ḳadrin kıyās kılmaz (KY, B78v14)

ḳamet: [bunuñ] ḳamet+i+n (KY, B25r13)

bunuñ kim ḳametin bilür dërler (KY, B25r13)

ḳaşd: [îmān] ḳaşd+ı+n (ÇN, 9)

ki îmān ḳaşdın eyler bil ki şeytān (ÇN, 9)

kelām: [anıñ] kelām+ı+n (KY, B64r8)

yūsuf anıñ kelāmın şerîf kördi (KY, B64r8)

kemāl: [sîret] kemāl+i+n (KY, B25r6)

bir neçesi sîret kemālin kördi (KY, B25r6)

kemer: kemer+i+n+i (KY, B6v10)

ismā‘îl kemerini ḳuşandurdı (KY, B6v10)

ḳışsa: [yūsuf savçı] ḳışsa+sı+n (KY, B78r5), (KY, B78r12), (KY, B78v6), (KY, B78v8)

yūsuf savçı ḳışsasın kılduḳ ‘ayān (KY, B78v6)

ḳuvvet: [yehūdānıñ] ḳuvvet+i+n (KY, B67r6)

yehūdānıñ ḳuvvetin zāhir kılnı (KY, B67r6)

makām: [salṭanat] makām+ı+n (KY, B58r10)

salṭanat makāmın kördiler ise (KY, B58r10)

māl: [‘āşık kişi] māl+ı+n (KY, B34v13)

‘āşık kişi mālın fedā kılmak kerek (KY, B34v13)

māl: [cümle] māl+ı+n (KY, B26r11), (RN, 39v4), [ḳamu bu dünya] māl+ı+n (RN, 28r2)

cümle mālın faḳîrlere üleştürdi (KY, B26r11)

olok dem cümle mālın yağmalatdı (RN, 39v4)

ma‘nî: [dırligüñ] ma‘nî+si+n (SVTM, I-2)

dirliğüñ ma'nîsin ölüp bula (SVTM, I-2)

ma'rifet: [allāh te'ālā] ma'rifet+i+n (RN, 3v1)

biri de 'aql-ı küllîdür allāh te'ālā ma'rifetin bildürür ĩmān (RN, 3v1)

mihr: [kardaş] mihr+i+n (KY, B10v2)

ata haqqın kardaş mihrin saqlağ ėmdi (KY, B10v2)

münācāt: [rāhil] münācāt+i+n (KY, B19v11)

hālîk rāhil münācātın qabul kıldı (KY, B19v11)

müzd: [anuñ] müzd+i+n+i (SVTM, II-3)

teñri anuñ müzdini baña vère (SVTM, II-3)

namāz: [yassıg] namāz+i+n (KY, B12r10)

ya'kub yassıg namāzın kılur idi (KY, B12r10)

naşib: [bî-çārelik] naşib+i+n (RN, 36r5)

bî-çārelik naşibin kim gidere (RN, 36r5)

ni'met: [dünyā] ni'met+i+n (SVTM, II-38)

aña dünyā ni'metin zehr eyledi (SVTM, II-38)

nūr: [nübüvvet] nūr+i+n+i (KY, B31r5), [gendü] nūr+i+n+i (SVTM, II-16), [hak]

nūr+i+n+i (SVTM, II-159)

elinde nübüvvet nūrını kördi (KY, B31r5)

teñri gendü nūrını aña vërür (SVTM, II-16)

'öşr: [mālun] 'öşr+i+n+i (RN, 35v4)

koıyıcak yer mālun 'öşrini seçdi (RN, 35v4)

pend: [dāye] pend+i+n (KY, B35v11), [yūsuf] pend+i+n (KY, B37r13)

yūsuf pendin diñlemez revā körmez (KY, B37r13)

rāhat: [āhıret] rāhat+i+n (KY, B48r4)

āhıret rāhatın diler ėmdi (KY, B48r4)

rāz: [bu] rāz+i+n+i (KY, B34r16), [züleyhā] rāz+i+n (KY, B41v14), [teñri] rāz+i+n (SVTM, II-127)

kamulardan bu rāzını yavlağ saqlar (KY, B34r16)

züleyhā rāzın nihān saqlar ėmdi (KY, B41v14)

teñri rāzın andan işit ė ėçi (SVTM, II-127)

renc: [bunuñ] renc+i+n (KY, B34r7)

bunuñ rencin ben zāhir kılumasven (KY, B34r7)

sāz: [ol] sāz+i+n (KY, B58r5)

hem rāst eyledi ol sāzın sahtın (KY, B58r5)

selām: [hāk] selām+i+n (KY, B11v11), (KY, B40r12), (KY, B55r10), (KY, B60v7)

ketürdi yūsufa hāk selāmın (KY, B60v7)

sırr: [eren] sırr+i+n (SVTM, II-55)

ben nēte aydam eren sırrın size (SVTM, II-55)

şun': [hālık] şun'+i+n (KY, B21v6), (KY, B25v6)

hālık şun'ın yūsuf körkin dañladılar (KY, B21v6)

şüret: şüret+i+n (KY, B25r6), [yūsufuñ] şüret+i+n (KY, B26v7), (KY, B26v10), [ol]

şüret+i+n (KY, B26v15), [ya'küb] şüret+ni (KY, B62v6)

uyandum ol şüretin bulumadum (KY, B26v15)

bezēsünler anda ya'küb şüretni (KY, B62v6)

sünnet: [ol resülün] sünnet+i+n (ÇN, 43)

gel ėmdi ol resülün sünnetin dut (ÇN, 43)

şārab: [ecel cāmı] şārab+i+n (ÇN, 53)

ecel cāmı şārabın çün içe sen (ÇN, 53)

şefkat: [kardaşın] şefkat+i+n (KY, B8v16)

kardaşın şefkatin zāhir kıldı (KY, B8v16)

şükrāne: [bu beşāret] şükrāne+si+n (KY, B47v12)

bu beşāret şükrānesin kılam ėmdi (KY, B47v12)

ta'bır: [uşbu yalan düş] ta'bır+i+n (KY, B7v16)

uşbu yalan düş ta'bırin yetirün dēr (KY, B7v16)

tābūt: [ol şiddikın] tābūt+i+n (KY, B77r15), [yūsuf savçı] tābūt+i+n (KY, B77v3),

(KY, B77v9), [yūsuf nebī] tābūt+i+n (KY, B78r1)

yūsuf nebī tābūtın ol ketürdi (KY, B78r1)

taht: [anuñ] taht+i+n+ı (ÇN, 72)

anuñ kim tahtını yel götürürdi (ÇN, 72)

taqdîr: [kâdir mevlîm] taqdîr+i+n (KY, B15r16)

kâdir mevlîm taqdîrin kim şaşura (KY, B15r16)

tarîk: [yigitlik] tarîk+i+n (KY, B38v16)

yigitlik tarîkın kılğıl emdi (KY, B38v16)

terk: [cân] terk+i+n (RN, 40v1), [cân] terk+i+n+i (RN, 36v3)

helâldür terk aña cân terkin urdı (RN, 40v1)

kıyamaz mālā cân terkin urur (RN, 36v3)

te'vîl: [bu düşümün] te'vîl+i+n (KY, B3v5), [bu düşün] te'vîl+i+n (KY, B49r1),

[reyyân düşî] te'vîl+i+n (KY, B49v9)

bu düşümün te'vîlin bilü vèrgil (KY, B3v5)

bu düşün te'vîlin ol bilür emdi (KY, B49r1)

ümîd: [vişâl] ümîd+i+n (KY, B40v2)

anlar vişâl ümîdin kesmez emdi (KY, B40v2)

vaşf: [anıñ] vaşf+i+n (KY, B2r3), [yūsuf] vaşf+i+n (KY, B9v15), [cemâliniñ]

vaşf+i+n+ı (KY, B37r16)

anıñ vaşfın kūr'ân içre ögdi cabbār (KY, B2r3)

cemâliniñ vaşfını aydur emdi (KY, B37r16)

vefât: [atasınıñ] vefât+nı (KY, B76r9), [ya'kûb savçı] vefât+[ı]+nı (KY, B76r11)

işitti atasınıñ vefâtını (KY, B76r9)

zevâl: [kārūnuñ] zevâl+i+n (RN, 35r6)

dèyelin diñle kārūnuñ zevâlin (RN, 35r6)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

döst: döst+i+n (SVTM, II-128)

gendü döstin kişi böyle isteye (SVTM, II-128)

risâlet: risâlet+i+n (KY, B25r9)

risāletin kören ĩmān ketürür ėmdi (KY, B25r9)

sĭret: sĭret+i+n (KY, B25r8)

sĭretin kören cānın fedā kıldı (KY, B25r8)

şūret: şūret+i+n (KY, B25r8)

şūretin kören mālın ‘aṭā kıldı (KY, B25r8)

vaşf: vaşf+i+n (KY, B52v10)

vaşfın işiden cümle ḥayrān ḳalur ėmdi (KY, B52v10)

zekāt: zekāt+i+n (RN, 37r4)

zekātın vermeyenün ḥālī budur (RN, 37r4)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

aḥvāl: [yūsuf savçı] aḥvāl+i+n (KY, B3r8)

yūsuf savçı aḥvālın ayıtmağa (KY, B3r8)

aḥvāl: aḥvāl+i+n+i (RN, 52r3)

dēyüp aḥvālını derdin yeñiler (RN, 52r3)

bahā: bahā+sı+n (RN, 46r2)

bahāsın vermeyince ėrmedi el (RN, 46r2)

cümle: cümle+si+n+i (KY, B18v4)

cümlesini öpe ḳuça ėsenleşdiler (KY, B18v4)

ehl: [şehr] ehl+i+n (KY, B67v7)

yūsuf aydur sizler şehr ehlin ḳırmağa (KY, B67v7)

ḥāṭır: [‘āḳıl ḳullar] ḥāṭır+i+n (KY, B3r7)

‘āḳıl ḳullar ḥāṭırın bayıtmağa (KY, B3r7)

ĩmān: ĩmān+i+n+i (RN, 35v1)

verüp ĩmānını vermedi mālın (RN, 35v1)

ḳabāla: ḳabāla+su+n (KY, B17r16)

ḳabālasun vërmege yazarlar ėmdi (KY, B17r16)

ḳadr: ḳadr+i+n (KY, B62r12)

ḳadrin bilip seniñ üçün saklayalım (KY, B62r12)

ķavl: [ata] ķavl+i+n (KY, B5r6)

ata ķavlin bozmaĝa revā ķörmez (KY, B5r6)

müşfik: müşfik+i+n (KY, B5v4)

müşfikın revā édüp söylediler (KY, B5v4)

nūr: [risālet] nūr+i+n (KY, B25v6), [ķak] nūr+i+n (SVTM, II-123)

risālet nūrın ķörüp ģayrān ķaldı (KY, B25v6)

ķak nūrın ķün bellü ģördi ģözleri (SVTM, II-123)

‘ömr: ‘ömr+i+n (KY, B53v8)

‘ömrin anda keķürem dēp nezr ķıldı (KY, B53v8)

rāz: rāz+i+n (KY, B5r12)

rāzın kizlep ayruķ söz dēyümedi (KY, B5r12)

ķerbet: [ölüm] ķerbet+i+n (ÇN, 68)

ölüm ķerbetin içüp vērdiler cān (ÇN, 68)

tābūt: [yūsuf] tābūt+i+n (KY, B78r2)

mūsī yūsuf tābūtın alıp kelür ģemdi (KY, B78r2)

techīz: techīz+i+n (KY, B77r14)

techīzin temām édüp namāz ķıldı (KY, B77r14)

2.2.3.3.4. I. Çokluk Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 8 adet sözcüğün I. çokluk kişi iyelik eki ve belirtme durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. RN’de, SVTM’de ve ÇN’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcükler 5 adet nesne unsuru ve 3 adet nesne göreviyle söz dizime girmiştir. I. çokluk kişi iyelik eki ile ve belirtme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 62 oranla en fazla nesne unsuru göreviyle işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işletime sokulmuştur:

ķāl: ķāl+imiz+i (KY, B59r7)

yā ‘azīz **hālimizi** bilgil tahkīk (KY, B59r7)

ḳavl: **ḳavl+ümüz+i** (KY, B67r16)

ḳavlümüz yerine ketürmedün (KY, B67r16)

tevbe: **tevbe+miz+i** (KY, B6v3)

tevbemizi tevvāb ḳabūl ḳıla ėmdi (KY, B6v3)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

günāh: **günāh+ımız+ı** (KY, B50r15)

züleyhā aydur ‘afv **ḳıl günāhımızı** (KY, B50r15)

hāl: [**bizüm**] **hāl+imiz+i** (KY, B57r10), (KY, B57r11)

‘azīz **bizüm hālimizi** bilür ‘ayān (KY, B57r10)

ḥatā: **ḥatā+mız+ı** (KY, B21r4), (KY, B73v6)

ḥatāmızı bağışlağıl dërler ėmdi (KY, B73v6)

2.2.3.3.5. II. Çokluk Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 7 adet sözcüğün II. çokluk kişi iyelik eki ve belirtme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. RN’de, SVTM’de ve ÇN’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcükler 6 adet nesne ve 1 adet nesne unsuru göreviyle söz dizime girmiştir. II. çokluk kişi iyelik eki ile ve belirtme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 86 oranla en fazla nesne göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

‘aḳl: **‘aḳl+ınız+ı** (KY, B58r11)

dërneşiniz sizler ėmdi **‘aḳlınızı** (KY, B58r11)

cümle: **cümle+ınız+i** (KY, B67v14), (KY, B71v1)

cümleinizi nev‘ birle öldüre idüm (KY, B67v14)

hāl: **hāl+ınız+i** (KY, B58r12)

ma‘lüm ḳılıñ sizler bize **hālınızı** (KY, B58r12)

ḥaṭā: ḥaṭā+ḥiz+ı (KY, B72r6), (KY, B73v9)

ḥaṭāḥizı sizler andan dileyi emdi (KY, B72r6)

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

ḥāl: ḥāl+ḥiz+i (KY, B50r14)

melik aydur **ma'lūm kılın ḥālḥizi** (KY, B50r14)

2.2.3.3.6. III. Çokluk Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 2 adet ve SVTM'de 1 adet olmak üzere 3 adet sözcüğün III. çokluk kişi iyelik eki ve belirtme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. RN'de, ve ÇN'de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler yaklaşık % 67 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Bu sözcüklerin tamamı nesne göreviyle söz dizime girmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne olarak işleme sokulmuştur:

aḥvāl: aḥvāl+leri+n (KY, B7v1)

gümān birle **aḥvāllerin** sorar emdi (KY, B7v1)

cān: cān+ları+n (SVTM, XVI-7)

oları ki biz kıravuz girü **cānların** vevvüz (SVTM, XVI-7)

metā': metā'+ları+n (KY, B60r13)

çuval içre buldılar **metā'ların** (KY, B60r13)

2.2.3.4. İyelik Eki + Bildirme Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY'de 2, RN'de 2 ve SVTM'de 1 adet olmak üzere 5 adet sözcüğün iyelik eki ve bildirme eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN'de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler % 60 oranla en fazla III. teklik kişi iyelik eki ile işleme sokulmuştur. Bu sözcüklerin 3 adet yüklem ve 2 adet nesne unsuru göreviyle söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. İyelik eki ve bildirme eki ile

Türkçeleştirilen sözcüklerin % 60 oranla en fazla yüklem göreviyle söz işleme sokulduğu tespit edilmiştir.

2.2.3.4.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Bildirme Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca SVTM’de 1 adet sözcüğün I. teklik kişi iyelik eki ve bildirme eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcük, Türk cümle yapısı içerisinde yüklem göreviyle söz dizimine girmiştir:

Yüklem olarak işleme sokulmuştur:

düşmen: düşmen+üm+dür (SVTM, II-140)

düşmenümdür evini başına yık (SVTM, II-140)

2.2.3.4.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Bildirme Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet sözcüğün II. teklik kişi iyelik eki ve bildirme eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcük, Türk cümle yapısı içerisinde yüklem göreviyle söz dizimine girmiştir:

Yüklem olarak işleme sokulmuştur:

‘amel: ‘amel+ün+dür (RN, 53v5)

‘amelüñdür bile kancasına gitmez (RN, 53v5)

2.2.3.4.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Bildirme Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 2 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 3 adet sözcüğün III. teklik kişi iyelik eki ve bildirme eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Bu sözcükler yaklaşık % 67 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu sözcüklerin 2 adeti nesne unsuru ve 1 adeti yüklem göreviyle söz dizimine girmiştir. III. teklik kişi iyelik eki ve bildirme ekiyle işleme sokulan alıntı sözcüklerin yaklaşık % 67 oranla en fazla nesne unsuru olarak söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

nesl: nesl+i sen (KY, B61r7), nesl+i+vüz (KY, B56r15)

aydur kimniñ **nesli sen** yâ mürüvvetlü (KY, B61r7)

bizler işhāk **neslivüz** dërler êmdi (KY, B56r15)

Yüklem olarak işleme sokulmuştur:

kısmet: **kısmet+i+dür** (RN, 38r5)

kadīmden **kısmetidür** bu nevāle (RN, 38r5)

2.2.3.5. İyelik Eki + Bulunma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde iyelik ekleri ve bulunma durumu eki ile işleme sokulan KY'de 10 adet ve RN'de 8 adet olmak üzere 18 adet sözcük bulunmaktadır. ÇN'de ve SVTM'de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcükler % 55 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Söz konusu metinlerde II. teklik, I. çokluk, II. çokluk ve III. çokluk kişi iyelik eki ve bulunma durumu eki ile işleme sokulan herhangi bir örneğe rastlanılmamıştır. Söz konusu alıntı sözcükler yaklaşık % 89 oranla en fazla III. teklik kişi iyelik eki ile işleme sokulmuştur. Bu sözcükler 11 adet tümleç ve 7 adet tümleç unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. İyelik eki ve bulunma durumu eki ile işleme sokulan alıntı sözcüklerin % 61 oranla en fazla tümleç, en az tümleç unsuru göreviyle söz dizimine girdiği tespit edilmiştir.

2.2.3.5.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Bulunma Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 2 adet sözcüğün I. teklik kişi iyelik eki ve bulunma durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. RN'de, ÇN'de ve SVTM'de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcüklerin tamamı tümleç göreviyle söz dizime girmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

mu'teber: **mu'teber+im+de** (KY, B14r11)

yorayım düşünji **mu'teberimde** (KY, B14r11)

nefes: **nefes+im+de** (KY, B69v6)

āh dēsem **nefesimde** dütün çıkar (KY, B69v6)

2.2.3.5.2. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Bulunma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 8 adet ve RN’de 8 adet olmak üzere 16 adet sözcüğün III. teklik kişi iyelik eki ve bulunma durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcükler 9 adet tümleş ve 7 adet tümleş unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. III. teklik kişi iyelik eki ile ve bulunma durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 56 oranla en fazla tümleş göreviyle işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Tümleş olarak işletime sokulmuştur:

cemāl: cemāl+i+n+de (KY, B51v1)

cemālinde hurşīd māh ‘āciz kaldı (KY, B51v1)

hazret: hazret+i+n+de (KY, B13v5)

hazretinde mamlık kılsunlar emdi (KY, B13v5)

hātır: hātır+i+n+da (KY, B57v14)

sizni körmek **hātırında** guşşası var (KY, B57v14)

hıdmet: hıdmet+i+n+de (KY, B46r15), **hıdmet+i+n+de** (RN, 25r4)

on bir oğlu **hıdmetinde** durup durur (KY, B46r15)

kim aña lāyık oldur **hıdmetinde** (RN, 25r4)

mihrāb: mihrāb+i+n+da (KY, B69r2)

mihrābında sücūd içre zārı kıldı (KY, B69r2)

nefs: nefs+i+n+ de (KY, B33r3)

velākin **nefsinde** kitdi qarār (KY, B33r3)

şüret: şüret+i+n+de (RN, 12r1)

ki zīrā **şüretinde** cānı yoxdur (RN, 12r1)

taht: taht+i+n+da (KY, B39v1)

züleyhā söyledi **tahtında** indi (KY, B39v1)

Tümleş unsuru olarak işletime sokulmuştur:

bāzār: [nefs] bāzār+i+n+da (RN, 17r1)

geçürdi ‘ömrini **nefs bāzārında** (RN, 17r1)

hazne: [pādişeh] hazne+si+n+de (RN, 44v3)

pādişeh haznesinde metā‘ öküş (RN, 44v3)

hazret: [şeh] hazret+i+n+de (RN, 6r1), (RN, 41v3), [şāhu] hazret+i+n+de (RN, 6v6)

edebdür varlığı **şeh hazretinde** (RN, 41v3)

maḳām: [dārū’l-maḳzūn] maḳām+i+n+da (KY, B40v1)

dārū’l-maḳzūn maḳāmında ibni işḥāk (KY, B40v1)

meclis: [han] meclis+i+n+de (RN, 9v6)

oturur cümlesi **han meclisinde** (RN, 9v6)

2.2.3.6. İyelik Eki + Eşitlik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet sözcüğün iyelik eki ve eşitlik eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcüklerin tümü tümleç göreviyle söz dizimine girmiştir.

2.2.3.6.1. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Eşitlik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet sözcüğün II. teklik kişi iyelik eki ve eşitlik eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcük, Türk cümle yapısı içerisinde tümleç göreviyle söz dizimine girmiştir:

Tümleç olarak işletime sokulmuştur:

emr: emr+iñ+çe (KY, B61r14)

bu hāl içre **emriñçe** olmayaven (KY, B61r14)

2.2.3.6.2. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Eşitlik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet sözcüğün III. teklik kişi iyelik eki ve eşitlik eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcük, Türk cümle yapısı içerisinde tümleç göreviyle söz dizimine girmiştir:

Tümleç olarak işletime sokulmuştur:

murād: murād+i+n+ça (KY, B77v8)

toğuşmağıl **murādınça** olğıl ėmdi (KY, B77v8)

2.2.3.7. İyelik Eki + İlgi Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 10 adet RN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 12 adet sözcüğün iyelik eki ve ilgi eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Bu sözcükler % 83 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu alıntı sözcükler yaklaşık % 92 oranla en fazla III. teklik kişi iyelik eki ile işletime sokulmuştur. Söz konusu sözcükler 5 adet özne unsuru, 5 adet tümleç unsuru ve 2 adet nesne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. İyelik eki ve ilgi eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin en fazla özne unsuru ve tümleç unsuru, en az nesne unsuru göreviyle işletime sokulduğu tespit edilmiştir.

2.2.3.7.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + İlgi Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet sözcüğün I. teklik kişi iyelik eki ve ilgi eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcük, Türk cümle yapısı içerisinde nesne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir:

Nesne unsuru olarak işletime sokulmuştur:

yūsuf: yūsuf+um+uñ (KY, B12r3)

keçmeligi yūsufumuñ dëyür ėmdi (KY, B12r3)

2.2.3.7.2. III. Teklik Kişi İyelik Eki + İlgi Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 9, RN’de 1 ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 11 adet sözcüğün III. teklik kişi iyelik eki ve ilgi eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Bu sözcükler yaklaşık % 82 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. III. teklik kişi iyelik eki ve ilgi ekiyle Türkçeleştirilen sözcükler, 5 adet özne unsuru, 5 adet tümleç unsuru ve 1 adet nesne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru olarak işletime sokulmuştur:

cemāl: cemāl+i+nin [vaşfı] (KY, B37r16)

cemālının vaşfını aydur ėmdi (KY, B37r16)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

‘ayb: ‘ayb+ı+nuñ [varı] (RN, 49v2)

yolında ‘aybınunı harc oldu varı (RN, 49v2)

cümle: cümle+si+niñ [‘aqlı] (KY, B23v12), (KY, B42v3), (KY, B71v15), [anlarunı]

cümle+si+niñ [‘aqlı] (KY, B71v10)

anı körüp cümlesiniñ ‘aqlı şışdı (KY, B42v3)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

cümle: cümle+si+ñ [hâtırı] (KY, B4v15), cümle+si+niñ [arçası] (KY, B48v4),

cümle+si+niñ [devesi] (KY, B65v11), cümle+si+niñ [eli] (KY, B71v8)

cümlesiniñ hâtırına guşsa yağdı (KY, B4v15)

cümlesiniñ arçasına biner idim (KY, B48v4)

düşmen: düşmen+i+nüñ [gürligi] (SVTM, II-33)

düşmeninüñ gürligine ejdehâ (SVTM, II-33)

2.2.3.8. İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde iyelik ekleri ve yönelme durumu eki ile işleme sokulan KY’de 117 adet, RN’de 23 adet, SVTM’de 3 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 146 adet sözcük tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcük yer almaktadır. Bu sözcükler % 80 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu alıntı sözcükler % 73 oranla en fazla III. teklik kişi iyelik eki ile işleme sokulmuştur. Bu sözcükler 79 adet tümleç unsuru, 59 adet tümleç, 7 adet nesne unsuru ve 1 adet özne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. İyelik eki ve bulunma durumu eki ile işleme sokulan alıntı sözcüklerin % 54 oranla en fazla tümleç unsuru, en az özne unsuru göreviyle söz dizimine girdiği tespit edilmiştir.

2.2.3.8.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 19 ve RN’de 2 adet olmak üzere 21 adet sözcüğün I. teklik kişi iyelik eki ve yönelme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir.

ÇN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler % 90 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 7 adet tümleş, 7 adet tümleş unsuru, 6 adet nesne unsuru ve 1 adet özne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. I. teklik kişi iyelik eki ile ve yönelme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin en fazla tümleş ve tümleş unsuru en az özne unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir: Nesne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

cemāl: [benim körüklü] cemāl+im+e (KY, B52r5)

benim körüklü cemālime bakıñ dedi (KY, B52r5)

derd: [benüm] derd+üm+e (RN, 7r3)

tımār eyle **benüm derdüme ér** der (RN, 7r3)

emir-emr: [benim] emr+im+e (KY, B42v14)

züleyhā aydur **yā benim emrime muṭī‘** ola (KY, B42v14)

ḥasret: ḥasret+im+e (KY, B64r6), (KY, B64r8)

ḥasretime bu kün kavuşdı dēyür emdi (KY, B64r8)

murād: murād+ım+a (KY, B28v4)

sevündi **murādıma érdim** dēyür (KY, B28v4)

Özne unsuru olarak işleme sokulmuştur:

yūsuf: yūsuf+um+a (KY, B63v8)

yūsufuma beñzeyür şüretin var (KY, B63v8)

Tümleş olarak işleme sokulmuştur:

dīdār: dīdar+ım+a (KY, B23v4)

dīdārıma cānın fedā kılar emdi (KY, B23v4)

ḥācet: ḥācet+im+e (KY, B36v2)

neçe yıldur **ḥācetime** bu kün érdim (KY, B36v2)

ḥātır: ḥātır+ım+a (KY, B3r5), (KY, B62r10)

anı köre **ḥātırıma** şādī yağdı (KY, B62r10)

sarāy: sarāy+ım+a (KY, B74r13)

sarāyıma ündesem ol resūli (KY, B74r13)

yūsuf: yūsuf+um+a (KY, B61v12), (KY, B63r16)

şūretün **yūsufuma** beñzer emdi (KY, B61v12)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

hasret: [telim yılğı] hasret+im+e (KY, B30r4)

telim yılğı hasretime kavuşayım (KY, B30r4)

hüner: [benüm] hüner+üm+e (RN, 20r6)

hünerüme benüm kim birikiser (RN, 20r6)

meşrebe: [benüm hāş] meşrebe+m+e (KY, B57r15)

suv koyğıl **benüm hāş meşrebeme** (KY, B57r15)

murād: [başdağı] murād+ım+a (KY, B34v12)

başdağı murādıma erem emdi (KY, B34v12)

rahmān: rahmān+ım+a (KY, B2v11)

allāhum rahmānıma sığınmayun mu (KY, B2v11)

renc: [benim] renc+im+e (KY, B42v14)

yā **benim rencime** merhem ola (KY, B42v14)

sarāy: [benüm] sarāy+ım+a (KY, B24v12)

hergiz **benüm sarāyıma** kirmeye siz (KY, B24v12)

2.2.3.8.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 8 adet, RN’de 6 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 15 adet sözcüğün II. teklik kişi iyelik eki ve yönelme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcükler % 53 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler 8 adet tümleç ve 7 adet tümleç unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. II. teklik kişi iyelik eki ile yönelme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin % 53 oranla en fazla tümleç, en az nesne unsuru göreviyle işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Tümleç olarak işleme sokulmuştur:

‘aṣā: ‘aṣā+ı̇+a (RN, 22r4)

‘aṣāı̇ urdum yakamı dutdı (RN, 22r4)

cān: cān+uñ+a (SVTM, III-4)

binden işit var anda kim cānuñā cān katıla (SVTM, III-4)

cemāl: cemāl+ı̇+e (KY, B36v1)

andan berü cemālı̇ ‘āşık oldım (KY, B36v1)

derd: derd+ü̇+e (RN, 17r2)

ki alçaklık eder derdü̇ devā (RN, 17r2)

hı̇dmet: hı̇dmet+ı̇+e (KY, B35v5)

karavaşlar hı̇dmetı̇ öre dursun (KY, B35v5)

ihvān: ihvān+ı̇+a (KY, B64v5)

ihvānı̇ kavuşgıl beyle olgıl (KY, B64v5)

murād: murād+u̇+a (RN, 54v2)

murādu̇ eresin devletile (RN, 54v2)

sübḥān: sübhān+ı̇+a (KY, B4v3)

ḥamd ṣenā telim aygıl sübhānı̇ (KY, B4v3)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

derd: [başdağı] derd+ı̇+e (KY, B35v10)

başdağı derdı̇ dermān ola (KY, B35v10)

devlet: [senü̇] devlet+ü̇+e (RN, 14r5), (RN, 42r2)

senü̇ devletü̇ bahānesin sen (RN, 42r2)

emir-emr: [senı̇] emr+ı̇+e (KY, B20r9), (KY, B34v11)

ḥalāl senı̇ emrı̇ muṭı̇‘ oldı (KY, B20r9)

naşīb: [senü̇] naşīb+ü̇+e (RN, 32v5)

naşībü̇ senü̇ sen nazar eyle (RN, 32v5)

pend: [senı̇] pend+ü̇+e (KY, B34v15)

ben senı̇ pendü̇ muḳırr keldüm (KY, B34v15)

2.2.3.8.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 87 adet, RN’de 15 adet ÇN’de 3 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere 107 adet sözcüğün III. teklik kişi iyelik eki ve yönelme durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Tüm metinlerde bu yapıda sözcüğe rastlanılmıştır. Söz konusu sözcükler % 81 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sözcükler, 64 adet tümleç unsuru, 42 adet tümleç ve 1 adet nesne unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir. III. teklik kişi iyelik eki ile ve yönelme durumu eki ile Türkçeleştirilen sözcüklerin yaklaşık % 60 oranla en fazla tümleç unsuru, en az nesne unsuru göreviyle işletime sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sözcüklerin Türk cümle yapısı içerisindeki yerleri şu şekildedir:

Nesne unsuru olarak işletime sokulmuştur:

va‘d: **va‘d+i+n+e** (KY, B9r5)

va‘dine hilâf kılduñ derler emdi (KY, B9r5)

Tümleç olarak işletime sokulmuştur:

‘amme: **‘amme+si+n+e** (KY, B66v4)

yūsufı **‘ammesine** teslīm kıldı (KY, B66v4)

‘arż: **‘arż+ı+n+a** (KY, B27r14)

ta‘ām **‘arżına** kılurlar hergiz yemez (KY, B27r14)

cān: **cān+ı+n+a** (RN, 35v4), (RN, 40r3)

hudādan **cānına** rahmet şaşıldı (RN, 40r3)

cemāl: **cemāl+i+n+e** (KY, B11r9), (KY, B21v2), (KY, B24v15), (KY, B25r3), (KY, B36v15), (KY, B51r5), (KY, B52r7)

bağan hergiz **cemāline** doymaz emdi (KY, B51r5)

cümle: **cümle+si+n+e** (KY, B25v4), (KY, B57r16), (KY, B57v1), (KY, B58r8)

cümlesine ağ atlas ton kiyürdi (KY, B58r8)

dāye: **dāye+si+n+e** (KY, B34r15)

züleyhā **dāyesine** ahvāl söyler (KY, B34r15)

ğufrān: **ğufrān+ı+n+a** (KY, B50v12)

şükr ü sipās telim kıldı **ğufrānına** (KY, B50v12)

günāh: **günāh+ı+n+a** (KY, B20v13)

haṭāsın **günāhına** ikrār kıldı (KY, B20v13)

hasret: **hasret+i+n+e** (KY, B68v15)

hasretleri **hasretine** ol kavşurur (KY, B68v15)

hıdmet: **hıdmet+i+n+e** (KY, B11v9), (KY, B21r3), (KY, B29v11), (KY, B49r11),
(KY, B49v7), (KY, B49v10), (KY, B57v3), (KY, B74r11)

hıdmetine bu aḥvālī söyler êmdi (KY, B49v7)

himmet: **himmet+i+n+e** (RN, 37v4)

hudādan mühr uruldı **himmetine** (RN, 37v4)

hoca: **hoca+sı+n+a** (KY, B19v14)

hocasına aḥvāl a‘lem kılur êmdi (KY, B19v14)

kavm: **kavm+i+n+e** (KY, B76r4)

andan sonra **kavmine** haber vèrdi (KY, B76r4)

kazā: **kazā+sı+n+a** (KY, B11v12), (KY, B18v2)

kazāsına dağı teslīm olur êmdi (KY, B11v12)

murād: **murād+ı+n+a** (KY, B11r12), (KY, B27v5)

murādına tēz yeter şabır kişi (KY, B27v5)

reyyān: **reyyān+ı+n+a** (KY, B50v13)

andan keldi selām vèrdi **reyyānına** (KY, B50v13)

sarāy: **sarāy+ı+n+a** (KY, B63r2)

bu melik **sarāyına** yazmış êmdi (KY, B63r2)

sultān: **sultān+ı+n+a** (RN, 9v5)

olupdur cümlesi **sultānına** kul (RN, 9v5)

sübḥān: **sübḥān+ı+n+a** (KY, B42v16), (KY, B50v12)

yūsuf her dem yalvarur **sübḥānına** (KY, B42v16)

şiddet: **şiddet+i+n+e** (KY, B18v2)

şiddetine şabr rāzī vermiş kerek (KY, B18v2)

taht: taht+ı+n+a (RN, 9v2)

gazādan geldi şeh **tahtına** oturdu (RN, 9v2)

va'd: va'd+i+n+e (KY, B29r6)

ne ma'niden **va'dine** ol hılāf kıldı (KY, B29r6)

Tümleç unsuru olarak işleme sokulmuştur:

aḥvāl: aḥvāl+i+n+e (KY, B69r13)

naẓar kılgıl **bu mektüb aḥvāline** (KY, B69r13)

'azīz: [mıṣr] 'azīz+i+n+e (KY, B27v15)

beni **mıṣr 'azīzine** vergil emdi (KY, B27v15)

bahā: [cümle mālum] bahā+sı+n+a (KY, B43r14)

cümle mālum **bahāsına** fedā kıldım (KY, B43r14)

baḥr: [nıl] baḥr+ı+n+a (KY, B24r4)

kervān kelip **nıl baḥrına** yakın düşdi (KY, B24r4)

cān: [dutanuḡ] cān+ı+n+a (RN, 31r1)

dutanuḡ cānına olsun beşāret (RN, 31r1)

cemāl: [yūsufuḡ] cemāl+i+n+e (KY, B25v5), (KY, B30v2), (KY, B52r6)

yūsufuḡ **cemāline** naẓar kıldı (KY, B52r6)

cism: ['ālem] cism+i+n+e (RN, 25v4)

ki **'ālem cismine** sen cān olasın (RN, 25v4)

cümle: cümle+si+n+e (KY, B62r1)

cümlesine kelūben ol körüşti (KY, B62r1)

dīdār: [ibni yemen] dīdār+ı+ga (KY, B40v1)

ibni yemen **dīdārıga** yavlaḡ müştāk (KY, B40v1)

dīvān: [nefs] dīvān+ı+n+a (RN, 5v4)

ki **nefs dīvānına** yazılmayasın (RN, 5v4)

dost: [teḡrinüḡ bir] dost+ı+n+a (KY, B75v12)

teḡrinüḡ bir **dostına** ecel erdi (KY, B75v12)

ehl: [yol] ehl+i+n+e (KY, B64v4)

peyveste seni sorar yol ehline (KY, B64v4)

emir-emr: [melik] emir+i+n+e (KY, B24r7), [hak] emr+i+n+e (KY, B31v3), [anı] emr+i+n+e (KY, B51r13)

yūsuf melik emrine muṭī^c oldu (KY, B24r7)

hak emrine kul rāzī vermek gerek emdi (KY, B31v3)

fermān: [çalap] fermān+i+n+a (KY, B18v12), (KY, B70r14)

kul çalap fermānına boy vermek gerek emdi (KY, B70r14)

habs: [tama'] habs+i+n+e (RN, 7v2)

tama' habsine düşdüm çıkamazın (RN, 7v2)

hak: [kendü] hak+i+n+a (RN, 12r2)

ki takşir etmeye kendü hakına (RN, 12r2)

harc: [hāşş u 'āmm] harc+i+y+a (RN, 19v4), (RN, 54r1)

hāşş u 'āmm harcıya yüz yere bırak (RN, 19v4)

hāş: [hak] hāş+i+n+a (SVTM, II-48)

bu öğütdür hak hāşına sığınuñ (SVTM, II-48)

hātır: [cümlesin] hātır+i+n+a (KY, B4v15), hātır+i+n+a (KY, B43r10)

'arı kelip hātırına keyd düşdi (KY, B43r10)

hazret: [yūsuf] hazret+i+n+e (KY, B49v10)

sākī yūsuf hazretine el kavşurdu (KY, B49v10)

hıdmet: [melik reyyān] hıdmet+i+n+e (KY, B49v16), [şamed] hıdmet+i+n+e (KY, B54r7), ['aziz] hıdmet+i+n+e (KY, B60r16), [mısr şāhı] hıdmet+i+n+e (KY, B61r1), [ol 'aziz] hıdmet+i+n+e (KY, B70r2)

ol 'aziz hıdmetine kavşurdılar (KY, B70r2)

hük: [hak] hük+i+n+e (KY, B18v1), [hālukı] hük+ü+n+e (KY, B32v1), [kul] hük+ü+n+e (KY, B68r10), [mevlī] hük+ü+n+e (KY, B70r12)

hak hükmüne kul rāzī olmuş gerek (KY, B18v1)

kul hükmüne rāzī olup şabr kılsa (KY, B68r10)

‘iṣyān: [bāṭıl iş] ‘iṣyān+i+n+a (KY, B43r1)

düſerem bāṭıl iş ‘iṣyānına (KY, B43r1)

lezzet: [cihānuñ] lezzet+i+n+e (ÇN, 20), [dünyā] lezzet+i+n+e (ÇN, 44)

bu dünyā lezzetine mağrur olma (ÇN, 44)

maḳām: [‘ucb] maḳām+i+n+a (KY, B23v2), [züleyhā] maḳām+i+n+a (KY, B55r14),

[kendü] maḳām+i+n+a (RN, 4r4)

yūsuf ‘ucb maḳāmına cevelān kıldı (KY, B23v2)

erleri vardur kime gelseler kendü maḳāmına iletmek yarağında olurlar (RN, 4r4)

mihr: [kendülerin] mihr+i+n+e (KY, B10r11)

kendülerin mihrine od yakdılar (KY, B10r11)

naḳş: [bu sarāynıñ bir] naḳş+i+n+a (KY, B37r2), [sarāy] naḳş[i+n+a] (KY, B37r3),

[bu fānī dünyenün] naḳş+i+n+a (RN, 15v5)

bu sarāynıñ bir naḳşına bağıl emdi (KY, B37r2)

bu fānī dünyenün naḳşına bakma (RN, 15v5)

nūr: [ḥaḳ] nūr+i+n+a (SVTM, I-14)

cānını ḥaḳ nūrına karmışdur (SVTM, I-14)

pend: [yehūdānıñ] pend+ü+n+e (KY, B10r16)

yehūdānıñ pendüne hıç bakmadılar (KY, B10r16)

raḥmet: [raḥīm mevlīm] raḥmet+i+n+e (KY, B45v4), [mevlī] raḥmet+i+n+e (KY, B69v8)

raḥīm mevlīm raḥmetine belin bağlar (KY, B45v4)

sarāy: [melik duğar] sarāy+i+n+a (KY, B24v10), [‘azīz yūsuf] sarāy+i+n+a (KY, B61v4), [züleyhā] sarāy+i+n+a (KY, B74v3)

‘azīz yūsuf sarāyına varurlar emdi (KY, B61v4)

şüret: [yūsuf] şüret+i+n+e (KY, B35v2)

beñzesin cümle yūsuf şüretine (KY, B35v2)

şehir: [belus] şehir+i+n+e (KY, B21v4), [beyān] şehir+i+n+e (KY, B21v14), [kudūs] şehir+i+n+e (KY, B22r1), [‘arūs] şehir+i+n+e (KY, B23v7), [mışır] şehir+i+n+e (KY, B28v1)

züleyhā mışır şehrine keldi kirdi (KY, B28v1)

şekker: [bu ‘ālem] şekker+i+n+e (RN, 46v3)

bu ‘ālem şekkerine benzemez ol (RN, 46v3)

tābūt: [ya‘kūb] tābūt+i+n+a (KY, B78r3)

keldi ya‘kūb tābūtına nazar kıldı (KY, B78r3)

zaḥm: [ol okuñ] zaḥm+i+n+a (ÇN, 22)

ol okuñ zaḥmına kimsene durmaz (ÇN, 22)

zār: [yūsuf] zār+i+n+a (KY, B10r15)

anlar yūsuf zārına hîç bakmadılar (KY, B10r15)

zindān: [kanzafer] zindān+i+n+a (KY, B42v16)

beni salgıl kanzafer zindānına (KY, B42v16)

2.2.3.8.4. I. Çokluk Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 1 adet olmak üzere yalnızca bir sözcüğün I. çokluk kişi iyelik eki ve yönelme durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcük Türk cümle yapısı içerisinde tümleç göreviyle söz dizimine girmiştir:

Tümleç olarak işletime sokulmuştur:

ḥaṭā: ḥaṭā+muz+a (KY, B6v2)

sonra dönüp ḥaṭāmuza tevbe kılalum (KY, B6v2)

2.2.3.8.5. II. Çokluk Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 1 adet olmak üzere yalnızca bir sözcüğün II. çokluk kişi iyelik eki ve yönelme durumu eki ile işletime sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de,

RN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcük Türk cümle yapısı içerisinde tümleş göreviyle söz dizimine girmiştir:

Tümleş olarak işleme sokulmuştur:

cümle: cümle+ñiz+e (KY, B59r15)

cümleñize ağır hıl’at hem kiyürem (KY, B59r15)

2.2.3.8.6. III. Çokluk Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 1 adet olmak üzere yalnızca bir sözcüğün III. çokluk kişi iyelik eki ve yönelme durumu eki ile işleme sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de bu yapıda sözcüğe rastlanılmamıştır. Söz konusu sözcük Türk cümle yapısı içerisinde tümleş unsuru göreviyle söz dizimine girmiştir:

Tümleş unsuru olarak işleme sokulmuştur:

ten: ten+leri+n+e (KY, B20v3)

tenlerine dokunsa mecrûh kıldı (KY, B20v3)

2.2.3.9. İsim Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 817 adet, RN’de 222 adet, SVTM’de 78 adet ve ÇN’de 26 adet olmak üzere 1143 adet herhangi bir unsuru alıntı ögeden oluşan isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 72 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu sırasıyla % 19 oranla RN, yaklaşık % 7 oranla SVTM ve % 2 oranla ÇN takip etmektedir. İsim tamlaması kuruluşunda görev alan alıntılar yaklaşık % 68 oranla belirtisiz isim tamlaması, % 32 oranla belirtili isim tamlaması olarak işleme sokulmuştur. Bu bağlamda isim tamlaması olarak işleme sokulan alıntı sözcüklerin en fazla belirtisiz isim tamlaması olarak söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. İsim tamlamaları arasında tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan tamlamalar KY’de 133 adet, RN’de 39 adet, SVTM’de 24 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 198 adettir. Tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan isim tamlamaları % 70 olan belirtili, % 30 oranla belirtisiz isim tamlamasıdır. Tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan tamlamalar

KY'de 229 adet, RN'de 77 adet, SVTM'de 36 adet ve ÇN'de 9 adet olmak üzere 351 adettir. Tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan isim tamlamaları yaklaşık % 77 oranla belirtisiz, % 23 oranla belirtili isim tamlamalarıdır. Tamlayanı ve tamlananı alıntı olan tamlamalar KY'de 281 adet, RN'de 55 adet, SVTM'de 13 adet ve ÇN'de 7 adet olmak üzere 356 adettir. Tamlayanı ve tamlananı alıntı olan isim tamlamaları % 79 oranla belirtisiz, yaklaşık % 21 oranla belirtili isim tamlamalarıdır. En az bir alıntı sözcüğün yer aldığı üç sözcükle kurulu isim tamlamaları KY'de 152 adet, RN'de 39 adet, ÇN'de 6 adet ve SVTM'de 5 adet olmak üzere 202 adettir. En az bir alıntı sözcüğün yer aldığı üç sözcükle kurulu isim tamlamaları yaklaşık % 70 oranla belirtisiz, % 30 oranla belirtili isim tamlamalarıdır. En az bir alıntı sözcüğün yer aldığı dört sözcükle kurulu isim tamlamaları KY'de 18 adet, RN'de 12 adet ve ÇN'de 2 adet olmak üzere 32 adettir. En az bir alıntı sözcüğün yer aldığı dört sözcükle kurulu isim tamlamaları % 59 oranla belirtisiz, yaklaşık % 41 oranla belirtili isim tamlamalarıdır. En az bir alıntı sözcüğün yer aldığı beş sözcükle kurulu isim tamlamaları tamamı KY'de olmak üzere 4 adettir. En az bir alıntı sözcüğün yer aldığı beş sözcükle kurulu isim tamlamaları % 75 oranla belirtisiz, % 25 oranla belirtili isim tamlamalarıdır. Söz konusu tamlamalar içerisinde % 31 oranla en fazla tamlayanı ve tamlananı alıntı olan isim tamlaması yer almaktadır. Bunu % 30 oranla tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan tamlamalar, yaklaşık % 18 oranla en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı üç sözcükle kurulu isim tamlamaları, % 17 oranla tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan isim tamlamaları, yaklaşık % 3 oranla en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı dört sözcükle kurulu isim tamlamaları takip etmektedir.

2.2.3.9.1. Belirtili İsim Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY'de 250 adet, RN'de 76 adet, SVTM'de 32 adet ve ÇN'de 11 adet olmak üzere herhangi bir unsuru alıntı ögeden oluşan 369 adet belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 68 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Bu tamlamalar içerisinde tamlayan unsurunun Türkçe, tamlanan unsurunun alıntı olduğu 139 adet belirtili isim tamlaması, tamlayan

unsurunun alıntı tamlanan unsurunun Türkçe olduğu 82 adet belirtili isim tamlaması, tamlayan ve tamlanan unsurunun alıntı olduğu 73 adet belirtili isim tamlaması, 61 adet üç sözcüklü belirtili isim tamlaması, 13 adet dört sözcüklü belirtili isim tamlaması ve 1 adet beş sözcüklü belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar arasında tamlayan unsurunun Türkçe, tamlanan unsurunun alıntı olduğu tamlamalar yaklaşık % 38 oranla en yoğun geçen belirtili isim tamlamalarıdır. Bunu % 22 oranla tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan belirtili isim tamlamaları, yaklaşık % 20 oranla tamlayanı ve tamlananı alıntı olan belirtili isim tamlamaları, % 16 oranla üç sözcüklü belirtili isim tamlamaları, yaklaşık % 4 oranla dört sözcüklü belirtili isim tamlamaları takip etmektedir.

2.2.3.9.1.1. Tamlayanı Türkçe Tamlananı Alıntı Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 100 adet, RN’de 25 adet, SVTM’de 13 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 139 adet tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 72 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu belirtili isim tamlamaları şunlardır:

‘ālem içre meşhūrdur **anıñ** ‘adli (KY, B2r1)

kimün aḥvāli kim yarına qaldı (RN, 42v2)

‘aqlı körki **anıñ** beyle degül emdi (KY, B29r3)

‘ārma **anıñ** aşıından haber şordı (KY, B75r10)

ayt baña sen **kimniñ** aşıından sen (KY, B25v8)

bizüm hem ‘azīzimiz körsün bayıq (KY, B74v9)

benüm bahām kim tēgür dēdün emdi (KY, B15r10)

benüm bahām kim tēgür dēdüm emdi (KY, B15r12)

benüm bahām kim tēgürür dēdün emdi (KY, B32v3)

bir urğandur hemān **anıñ** bahāası (RN, 6r2)

kimse **binüm** baḥşīşümi saymadı (SVTM, II-30)

bu kün **anıñ** bedelidür bilgil emdi (KY, B7v5)

kanı **benüm** beşirim dēp aḡlar emdi (KY, B73r8)

evvel **seniñ beşirün** kavuşduram (KY, B72v1)
uçmañ içindedür **anıñ cānı** (KY, B59r6)
anuñ kim **cānı** nūrluydı ‘īsī gibi göge ağdı (SVTM, XII-2a)
ki şabr oldı **benüm cānum** ğıdāsı (RN, 27v4)
dutanuñ cānına olsun beşāret (RN, 31r1)
kimün cānı varısa anı görür (RN, 49r2)
ķardaşlaruñ cefāsından ķurtulmaķı (KY, B16r11)
ķardaşlaruñ cefāsından kim ķurtardı (KY, B44v8)
anlaruñ cümlesiniñ ‘aķlı şışdı (KY, B71v10)
ķardaşların cümlesin kertü bildi (KY, B57r13)
ķullarınıñ cümlesinden ol heybetlü (KY, B19r3)
oğlanların cümlesin anılaşdırdı (KY, B60r11)
oğlanların cümlesin dērneşdürdi (KY, B75v10)
züleyhā aydur **benim derdim** ayruķ (KY, B38v9)
tımār eyle **benüm derdüme** ěr der (RN, 7r3)
ibni yemen aydur cümle **seniñ derdiñ** (KY, B65r10)
ey dirīga ne kim **benüm devletim** (KY, B31r6)
senün devletünge peşmān kimise (RN, 14r5)
senün devletünge bahānesin sen (RN, 42r2)
anlar aydı **anıñ dīni** pāk müselmān (KY, B60r5)
bildim **seniñ dīniñ** taķķīķ bayıķ durur (KY, B51r12)
andın şonra **anıñ dostı** muħammede (KY, B1v5)
hālīķ **anıñ du‘āsın** ķabūl ķıldı (KY, B31v6)
meger **anıñ du‘ası** ķabūl ola (KY, B46v15)
saņa **atañ du‘ası** ěrdi taķķīķ (KY, B48r11)
hīç gümāsız **seniñ du‘ağ** ķabūl ěmdi (KY, B31v5)
özinün düşmeni durur göremez (RN, 13v5)
müdām **anıñ emrinden** çıķmağ ěmdi (KY, B21r14)

anıñ emrine mekīn emīn oluñ ėmdi (KY, B51r13)
anıñ emrin yörütmeñ kerek ėmdi (KY, B76v8)
züleyhā aydur yā **benim emrime** muṭī‘ ola (KY, B42v14)
ḥalīl **seniñ emriñe** muṭī‘ oldı (KY, B20r9)
ben **seniñ emriñe** muṭī‘ olam (KY, B34v11)
anuñ esrārını binden soruñuz (SVTM, II-28)
ay vay neden ğalat çıķdı **benüm fālım** (KY, B28v16)
yüz biñ ėrden artuķ **anıñ fażlı** (KY, B2r2)
ķamular **anıñ fażlın** bildürelim (KY, B50r7)
göñül ķul olsa **gözünñ fitnessidür** (RN, 48v4)
bunuñ ğayrı ḥayır bu sözden ıraķ (RN, 19v4)
yā züleyhā ķanı **seniñ genciñ** mālın (KY, B54v10)
anasınıñ ğūrından bir ün keldi (KY, B19v1)
oldur **benüm ḥācetüm** baķın bilün (KY, B30r6)
ķamu ‘ālem ğöre **anuñ ḥālını** (RN, 37r1)
benüm ḥālım neķük oldı közin körgil (KY, B19r7)
yā anam **benüm ḥālım** közin körgil (KY, B19r13)
bu ḥāl üzre **benüm ḥālım** bilür mü sen (KY, B19r15)
benüm ḥālım sen bilür sen yā ‘alīm dēr (KY, B20r8)
aydur **benüm ḥālını** ḥālķ bilür (KY, B26r3)
benüm ḥālım ya‘ķūba ısmarlağıl (KY, B46v14)
benüm ḥālım beyle imiş bildim ėmdi (KY, B54r1)
binüm ḥālüm nêtedür gey bile sen (SVTM, XXV-1)
‘azīz **bizüm ḥālimizi** bilür ‘ayān (KY, B57r10)
ol **bizüm ḥālimizi** özi körür (KY, B57r11)
kimünñ kim buḥl oldıyısa **ḥālī** (RN, 38r6)
seniñ ḥālınñ beşik başından baķdı kördi (KY, B53r3)
müdām **seniñ ḥasretiñ** dartar ya‘ķūb (KY, B45r13)

ğardaşların ħâtırın kırımadı (KY, B5r12)
kişinüñ ħayzıdur ağızında ġaybet (RN, 44v1)
özinüñ özle yokdur ħisābı (RN, 38r1)
ħisābuñ senüñ sen alayıduñ (RN, 51v4)
şem‘ün anıñ ħişārların yıkar ėmdi (KY, B69r4)
lā-büdde anıñ ħükmi olur ėmdi (KY, B6r9)
ne çäre anıñ ħükmi olur ėmdi (KY, B15r16)
anıñ ħükmi kullar üzre lāyık durur (KY, B26r3)
anıñ ħükmin ħiç kimesne bilmez ėmdi (KY, B26r6)
mevlīm var anıñ ħükmin dutarven dēr (KY, B61v13)
seniñ ħükmiñ keltürdi beni bunda (KY, B36r13)
bayık anıñ ħürmeti çok dēyür ėmdi (KY, B22r12)
‘ale’ d-devām anıñ ħüzni bağrum yağar (KY, B69v5)
anıñ ‘ışkı beyle kıldı beni ėmdi (KY, B34v2)
benüm ‘ışkıñ ħâtırından salumadıñ (KY, B27r9)
anıñ üzre ‘ışkıñ benim her dem artar (KY, B42v10)
kişinüñ kim kâtı degül ‘ışkı (SVTM, I-44)
seniñ ‘ışkıñ beni eşer kıldı ėmdi (KY, B37r8)
seniñ ‘ışkıñdan ħayrān oldım idi (KY, B54v3)
seniñ ‘ışkıñ beni esīr kıldı ėmdi (KY, B54v13)
ne datludur sinüñ ‘ışkıñ ki binden göñlümi aldı (SVTM, XII-1a)
anlar kördi bunlaruñ iħsānını (KY, B58r1)
bularuñ birlige ikrārı yokdur (RN, 34r5)
yakın bilgil anıñ ĩmānı berkdür (RN, 39v6)
ki şarda ħiç anıñ irşādı yokdur (RN, 22r2)
kimüñ kim kendüsile kadri yokdur (RN, 38v2)
bunuñ kim kametin bilür dērler (KY, B25r13)
yūsuf anıñ kelāmın şerīf kördi (KY, B64r8)

anıñ keydi seniñ üzre arttuğınan (KY, B53r1)
bunıñ keydi şabırım ğāret kıldı ėmdi (KY, B40r6)
seniñ köşkiñ fānīdūr bākī sarāy anda ėmdi (KY, B38v14)
benim sen kudretim körgil ėmdi (KY, B52r3)
çelebüñ kudreti ‘azīm çoқdur (SVTM, I-76)
anıñ lafzı baña kutluğ keldi ėmdi (KY, B49r5)
dirliğüñ ma‘nīsın ölüp bula (SVTM, I-2)
ölmegüñ ma‘nīsı budur gey bil (SVTM, I-10)
alısar hayrıla anuñ me‘ālī (RN, 29v5)
bu kün saña anıñ mekri degdi ėmdi (KY, B7v9)
kitāb içre bī-şerīk anıñ meşhurlığı (KY, B3r16)
benüm mevlīm vardır uluğ sübhān (KY, B32r10)
benüm mihrüm senden yaña ğālib oldı (KY, B61v10)
teñri anuñ müzdini baña vère (SVTM, II-3)
naşībünje senüñ sen nazar eyle (RN, 32v5)
aydur kimniñ nesli sen yā mürüvvetlü (KY, B61r7)
güneşüñ nūrı aña gele dura (SVTM, II-17)
baқar ölü gibi gözüñ nūrı yoқ (RN, 47v3)
anıñ ‘ömri biñ iki yüz yıl idi (KY, B10r10)
ben seniñ pendünje muқırr keldüm (KY, B34v15)
kördüğüz mü benüm rencim aşı kandan (KY, B42v12)
yā benim rencime merhem ola (KY, B42v14)
bunuñ rencin ben zāhir қılumasven (KY, B34r7)
her keçe rızkı anıñ bir nār idi (KY, B10r9)
seni körüp kimniñ şabrı қалur ėmdi (KY, B55v17)
şüret bezesün anıñ saқfı arasına (KY, B35v1)
hergiz benüm sarāyıma kirmeye siz (KY, B24v12)
aydı bizüm seyyidimiz yūsuf dèdi (KY, B23r5)

ḥudāvendā **benüm sırrum** saña ma‘lūm (KY, B55r16)

ḥāş ərüm **binüm sırum**dur bilüñüz (SVTM, II-145)

yıl on iki ay **anun şādlığı** yok (RN, 33v6)

yā **köñlümniñ şādlığı** közüm nūrı (KY, B68v7)

kardaşın şefkatin zāhir kıldı (KY, B8v16)

benüm şehrim benden ırak kaldı emdi (KY, B29r7)

anuñ kim **tahtını** yel götürürdi (ÇN, 72)

ben **sizün tedbırüniz** bildim bayık (KY, B67v6)

toḥumı uçmaḳuñ namāz oldı (SVTM, I-36)

anın vaşfın kūr‘ān içre ögdi cabbār (KY, B2r3)

işitti **atasının vefāt[ı]nı** (KY, B76r9)

şunun kim dünyede şabr ola **yāri** (RN, 27v3)

kanı **benüm yūsufum** dēyür emdi (KY, B12v1)

aydur **benüm yūsufum** yıdı keldi (KY, B72v10)

2.2.3.9.1.2. Tamlayanı Alıntı Tamlananı Türkçe Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 50 adet, RN’de 16 adet, SVTM’de 13 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 82 adet tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar, yaklaşık % 61 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu belirtili isim tamlamaları şunlardır:

aḥvālin neteligin bildi taḥḳīḳ (KY, B70r7)

buçuk gün tırmayan **‘aḳluñ ḳatında** (RN, 6v6)

gelüp **‘aḳluñ öñinde** tapu kıldı (RN, 7r2)

‘arabuñ elin dutıp ısmarladı (KY, B46v7)

‘arabīniñ aḳaḳın yer dutar emdi (KY, B45v10)

yolında **‘aybınuñ** harc oldı **varı** (RN, 49v2)

‘azizün bu sarāyda ne **işi** var (KY, B37r5)

baḥlilün gözlerinden ‘ibret olmaz (RN, 34v3)

dēyem saña **baḥlilün neyidügin** (RN, 31v5)

eşer étmişdi aña **buhlun odı** (RN, 38v5)
iste **cānuñ içinde** vuşlat-ı hay (SVTM, I-66)
cānuñ içinde iste anı sen (SVTM, I-67)
kim bula sen **cānuñ içinde** anı (SVTM, II-94)
cānuñ içindedür ol gey istegil (SVTM, II-95)
nèdelüm çün **cihānuñ işi** budur (ÇN, 71)
cümlesiniñ arķasına biner idim (KY, B48v4)
cümlesiniñ devesine yük ketürdi (KY, B65v11)
cümlesiniñ elin şeşüp koyar emdi (KY, B71v8)
dirîgā **çarhuñ elinden** hezārān (ÇN, 1)
dünyānuñ dirliği geçer qalmaz (SVTM, I-6)
düşmeninüñ gürligine ejdehā (SVTM, II-33)
tāc eyle başuña **ayağı hākin** (RN, 43v1)
haķuñ sevdügi kurtılmaz belādan (ÇN, 59)
hālıķıñ birliğine kertünür sen (KY, B14v2)
hālıķıñ birliğine muķırr keldi (KY, B22v16)
bu gün ‘**ışķuñ odından** ıssı alduķ (SVTM, XXIII-7)
yüregümde ne datlu ‘**ışķuñ odı** (SVTM, XXVIII-10)
‘**İsīnüñ yolın** dutavuz yoķaru göge ağavuz (SVTM, XVI-3)
ķanzaferün yalavıçı keldi ise (KY, B28r14)
yüzin ma‘**şūķanuñ** muṭlaķ görenler (RN, 10v2)
melikniñ ķulağına işidülđi (KY, B14v7)
ķılıçın **nefsüñ boynına** çaldı (SVTM, I-48)
bıçdı **nefsüñ başın** ki gāvurdı (SVTM, I-49)
ķo **nefsün dilegin** cān beslerisen (RN, 5v5)
haber vèriserem **nefsün elinden** (RN, 5r2)
buyruğın dutdı **nūhuñ ķullar[ı]** gibi (SVTM, II-45)
duravuz **nūruñ süsiyle** ķarañu süsin sıyavuz (SVTM, XVI-5)

ki **şabruñ acısı** helvāya erdi (RN, 29r6)
sa‘adetlü tutar **şabruñ dedügin** (RN, 29v1)
ki **sultānuñ öñinde** ud ölümdür (RN, 24v3)
ki dosta **ta‘atuñ gizlüsi** yëgrek (RN, 24v1)
geçürmez seni **taşrağı ta‘ātuñ** (RN, 24r4)
ta‘ama‘-dāruñ yeri tamuda olur (RN, 8r2)
andın ya‘kūb **yūsufnuñ düşün** yordı (KY, B4r10)
keçmeligi yūsufumuñ dëyür emdi (KY, B12r3)
yūsufuñ arkaşın sıfağıl dër (KY, B39r12)
ketürüp **yūsufuñ ağızına** saldı (KY, B43v12)
bar **yūsufuñ ayağı**n öp ‘özr dile (KY, B20v15)
kendü elin **yūsufuñ başın** yuvdı (KY, B6v7)
kendü elin **yūsufuñ başın** tarar (KY, B33r2)
yūsufuñ beline yip dağıdılar (KY, B10r11)
yūsufuñ belinden kemerim şişdi (KY, B43r11)
yūsufuñ belinde imiş beyān bildi (KY, B66v3)
yūsufuñ boynuñ aşru elin şundu (KY, B39v1)
yūsufuñ düşün kertü bilmediler (KY, B5r15)
yetüben **yūsufuñ elin** tuttı (KY, B7r4)
berk tuttı **yūsufuñ elin** kıomaz (KY, B7r7)
varıp yetüp **yūsufuñ elin** aldı (KY, B15v6)
bunı işitüp **yūsufuñ elin** tuttı (KY, B26r9)
sevünüben **yūsufuñ elin** aldı (KY, B36r16), (KY, B33r13)
pes züleyhā **yūsufuñ elin** dutdı (KY, B39r5)
yūsufuñ işlerin yavlağ dağlar (KY, B17v10)
yūsufuñ kardaşları eve döndi (KY, B11v14)
yūsufuñ kardaşları tağda idi (KY, B15v7)
kudüs meliki **yūsufuñ katına** keldi (KY, B23r7)

yūsufuñ katında durur idim (KY, B32r14)
oluğ sā‘at yūsufun katına keldi (KY, B46r4)
ma‘lūm oldı bu iş yūsufuñ köñleginden (KY, B41v8)
yūsufuñ körkin körüp ‘acebledi (KY, B23v1)
ben yūsufuñ kulıven dēyür ėmdi (KY, B23r6)
keldi anda yūsufuñ oğlanları (KY, B74r9)
yūsufuñ oğrılığı hem evvel idi (KY, B66r13)
kendü elin yūsufuñ saçın örer idi (KY, B42r14)
yūsufuñ sevünçi kaçan kele (KY, B68v5)
yūsufuñ tapuğına hāzır keldi (KY, B49v9)
yūsufuñ yolu üzre muķīm oldı (KY, B53v8)
ol şehir ehli yūsufuñ yüzün kördi (KY, B21v5)
ol şehir ehli yūsufuñ yüzün kördi (KY, B21v14)
yūsufuñ yüzün körüp rāhat oldı (KY, B50v10)
züleyhānıñ közi kördi yigit oldı (KY, B55v5)
züleyhānıñ tanuķı yoğ ben tanuķlu (KY, B41r10)

2.2.3.9.1.3. Tamlayanı ve Tamlananı Alıntı Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 48 adet, RN’de 18 adet, ÇN’de 4 adet ve SVTM’de 3 adet olmak üzere 73 adet tamlayanı ve tamlananı alıntı olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar, yaklaşık % 66 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu belirtili isim tamlamaları şunlardır:

ālemniñ serverligin kılur idüm (KY, B54r4)
aşaklık ‘ālemüñ bünyādı oldı (RN, 18v3)
allāhniñ hūkmi kelse kimge bağar (KY, B6r9)
key añağıl bu ‘avratıñ aşı kandan (KY, B41v7)
küdrat birle ‘azīziñ cānın alam (KY, B40v5)
cānlaruñ cānı şıdğ u ĩmāndur (SVTM, I-43)
cemāliniñ vaşfını aydur ėmdi (KY, B37r16)

muḥammed kim **cihānuñ fahrı** idi (ÇN, 77)
ne maḡrūr sen **cihānuñ lezzetine** (ÇN, 20)
cühūdlaruñ ‘aķılları muķırr keldi (KY, B78v2)
işitüp **cühūdlaruñ ‘aķlı** şişdi (KY, B78r15)
cümlesiniñ ‘aķlı temām özi ‘ārlu (KY, B23v12)
anı körüp **cümlesiniñ ‘aķlı** şişdi (KY, B42v3)
tanmadan **cümlesiniñ ‘aķlı** şişdi (KY, B71v15)
cümlesin ḡatırına ḡuşsa yaḡdı (KY, B4v15)
ki nāzūk yerededür **dostuñ vişāli** (RN, 45r4)
ḡünāhlarn cümlesin ‘afv kıldı (KY, B26r14)
burāķ issi **ḡaķuñ dōstı** ḡabībi (ÇN, 78)
burāķ issi **ḡaķuñ dōstı ḡabībi** (ÇN, 78)
ḡālıķıñ ḡükümüne rızā vērgil (KY, B32v1)
siz daḡı **ḡālıķıñ isrā’īli** (KY, B75r7)
ḡaşlaruñ baḡşışı ayruķsı olur (SVTM, II-26)
ḡasūduñ kanda bellü **bāzārı** (RN, 33v4)
deyelin diñle **ķārūnuñ zevālin** (RN, 35r6)
saña uḡratma **kibrūñ endişesin** (RN, 11v5)
ķoyıcaķ yēr **mālūñ ‘ōşrini** seĉdi (RN, 35v4)
ma’şūķıñ ārzūsı beyle durur (KY, B34v5)
mazlūmlaruñ du’āsından ķorķuñ ėmdi (KY, B13r7)
ben **maḡzūnnıñ münācātı** sana ma’lūm (KY, B79r7)
mevlīniñ şiddīķı suvġa kirdi (KY, B24r12)
mışırnıñ melikligin kıldaĉı sen (KY, B45r5)
nūrı birdür **mūmlaruñ** ger yüz ise (SVTM, II-92)
gider uçmaķ **pādişāhuñ fażlı** pertevindür ṡamu (RN, 3v8)
nūrı pertevindendür şu **pādişāhuñ ḡayātı** pertevindendür (RN, 3v10)
od **pādişāhuñ ḡışmı** pertevindendür (RN, 3v11-4r1)

pādişāhuñ hidāyeti nūrındandır Īmān da üç (RN, 3v2)
pādişāhuñ hīkmeti gör neyledi (RN, 2r1)
‘aql pādişāhuñ kādīmılgı pertevindendür ‘aql (RN, 3r6)
toprak pādişāhuñ nūrı pertevindendür (RN, 3v9-3v10)
şabırlu[nuñ] devleti dāim olısar (RN, 28r5)
sākīnıñ ahvālin melik şordı (KY, B48v14)
ne lāyık ola şāhuñ hazretinde (RN, 6v6)
çü şāhuñ hīkmeti akdemdenidi (RN, 4v7)
yenür ni‘metleri şāhuñ bayağı (RN, 34v5)
şem‘unnıñ kuvveti şol kadar idi (KY, B69r5)
ya‘kūbnuñ başına ‘ākılı keldi (KY, B12r16)
anı işidüp ya‘kūbuñ ‘aklı şaşdı (KY, B12r14)
pes ya‘kūbuñ du‘ası aña erdi (KY, B48r14)
ya‘kūbuñ hālī düşvār olmuş emdi (KY, B56v1)
yehūdānıñ kuvvetin zāhir kılın (KY, B67r6)
yehūdānıñ pendüne hīç bakmadılar (KY, B10r16)
ba‘d-ezān yūsufuñ ‘aklı keldi (KY, B56v10)
anı işitdi yūsufuñ ‘aklı şışdı (KY, B71v9)
yūsufuñ cemāl[ı]ni közin kördi (KY, B11r11)
yūsufuñ cemāline doymaz emdi (KY, B21v2)
yūsufuñ cemālin kërü vèrdi (KY, B24r1)
yūsufuñ cemāline nazar kıldı (KY, B25v5), (KY, B52r6)
yūsufuñ cemāline nazar saldı (KY, B30v2)
reyyān kördi yūsufuñ cemāl[ı]ni (KY, B50v16)
sözledükçe yūsufuñ fehmi artar (KY, B21v1)
yūsufuñ heybet[i] kördi ise (KY, B58r9)
yūsufuñ heybetinden eyvendiler (KY, B66r9)
munı kördi yūsufuñ mihri keldi (KY, B21r5)

yūsufuñ nūrı ile kuyu doldı (KY, B11r6)

yūsufuñ şüretin düşde körmiş (KY, B26v7)

yūsufuñ şüretin düşünde kördi (KY, B26v10)

ol zāhīdīñ du‘āsı kabül oldı (KY, B10r3)

taḳāzāsı zamānuñ bir gün ere (RN, 15v3)

bu sözi işitüp züleyhānıñ ‘aqlı şışdı (KY, B28v10)

züleyhānıñ ‘azmini bildi taḥḳīḳ (KY, B38r7)

züleyhānıñ ‘ışkıñı bildi taḥḳīḳ (KY, B55r4)

züleyhānıñ maḳāmı mağrīb ilı (KY, B27v10)

2.2.3.9.1.4. İkidenden Fazla Sözcükle Kurulan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 52 adet, RN’de 17 adet, ÇN’de 3 adet ve SVTM’de 3 adet olmak üzere 75 adet ikiden fazla sözcükle kurulu en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Bu tamlamalar % 69 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu tamlamalar arasında KY’de 42 adet, RN’de 14 adet, SVTM’de 3 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı 61 adet üç sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması; KY’de 9 adet, RN’de 3 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 13 adet en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı dört sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması ve KY’de 1 adet beş sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması yer almaktadır. İkidenden fazla sözcükle kurulu belirtili isim tamlamaları arasında en yoğun geçen % 81 oranla üç sözcükle kurulu, en az geçen beş sözcükle kurulu tamlamalardır.

2.2.3.9.1.4.1. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Üç Sözcükle Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 42 adet, RN’de 14 adet, SVTM’de 3 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı 61 adet üç sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Bu tamlamalar arasında 32 adet tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması, 19 adet tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması, 7 adet üç sözcükle kurulu diğer belirtili isim tamlaması, 2 adet

tamlananı isim tamlaması olan belirtili isim tamlaması ve 1 adet tamlayanı isim tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Üç sözcükle kurulu belirtili isim tamlamaları içerisinde % 52 oranla en yoğun geçen tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlamalarıdır. Tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlamaları arasında en fazla Türkçe + Alıntı + Alıntı ve Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlamalar tespit edilmiştir. Üç sözcükle kurulu belirtili isim tamlamaları içerisinde en az geçen tamlayanı isim tamlaması olan belirtili isim tamlamalarıdır. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 69 oranla en fazla KY’de, en az ÇN’de yer almaktadır.

2.2.3.9.1.4.1.1. Tamlananı İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet tamlananı isim tamlaması olan üç sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir.

2.2.3.9.1.4.1.1.1. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlananı isim tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

yūsufuñ firķat odı bağrın yaķar (KY, B12r4)

2.2.3.9.1.4.1.1.2. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlananı isim tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

girev seyyidi ne ķadardur anıñ emdi (KY, B23r4)

2.2.3.9.1.4.1.2. Tamlayanı İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet tamlayanı isim tamlaması olan üç sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir.

2.2.3.9.1.4.1.2.1. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

anlaruñ cümlesiniñ ‘aķlı şıǵdı (KY, B71v10)

2.2.3.9.1.4.1.3. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 15 adet, RN’de 2 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere 19 adet tamlananı sıfat tamlaması olan üç sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir.

2.2.3.9.1.4.1.3.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

pādiṣāhuṅ ‘adlī pertevindendür toprak pādiṣāhuṅ (RN, 3v9)

2.2.3.9.1.4.1.3.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

ya‘kūbuṅ ken‘āndaḡı oḡlanları (KY, B76r7)

muṣtafīniṅ melīḡ sözün ‘acebleṣdi (KY, B78r16)

2.2.3.9.1.4.1.3.3. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 2 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

ṣūretā nefṣūñ bakır başını biç (SVTM, II-93)

yūsufuṅ art étegin yırtuḡ kördi (KY, B41v9)

2.2.3.9.1.4.1.3.4. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 6 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

bizüm bāṭıl ‘amelimiz dërler emdi (KY, B70v12), (KY, B62v15)

benüm ‘azīz cānumı tıyarmu siz (KY, B8r5)

suw koyḡıl benüm ḡāṣ meṣrebeme (KY, B57r15)

yā benüm ibni yemīnüm ümm alı ḡodı (KY, B68v8)

ḡaḡīḡat seniṅ ārzūñ ḡanzāferdür (KY, B28v9)

2.2.3.9.1.4.1.3.5. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 1 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 2 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

yūnus **cümle sözün senün** ferīde (RN, 10v4)

anın zārı kılduğın ‘ālem dağlar (KY, B45v3)

2.2.3.9.1.4.1.3.6. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 5 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 6 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

zihī sücū ki **bir cür‘āsı anuñ** (SVTM, XXII-9)

kulumuzun üç ‘aybı var demişdi (KY, B71r2)

kulumuzun üç ‘aybı var dedünüz mü (KY, B71r5)

benim körüklü cemālime bakın dedi (KY, B52r5)

teğrinün bir dostına ecel érdi (KY, B75v12)

bu sırrımı benüm sen dinleğıl (KY, B64r1)

2.2.3.9.1.4.1.4. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 24 adet, RN’de 7 adet, ÇN’de 2 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 34 adet tamlayanı sıfat tamlaması olan üç sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir.

2.2.3.9.1.4.1.4.1. Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 2 adet Alıntı + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

hisābı her kimün yarına kaldı (RN, 42r6)

tekebbür kişinün fāidesi yok (RN, 13v3)

2.2.3.9.1.4.1.4.2. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 2 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 3 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

her ayuñ yañası olduğundan (KY, B53v2)

hıç kimseniñ koline eglenmedi (KY, B62v2)

şabırsuz kişilerün dirligi hām (RN, 30r4)

2.2.3.9.1.4.1.4.3. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 8 adet, RN’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 11 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

ol tazınıñ ‘âdeti şöyle idi (KY, B52r15)

bu ahvālñiñ aşlını anlañ emdi (KY, B26v5)

ol mazlūmnıñ du‘ası kökge ağdı (KY, B20v11)

toğuz biñdür **bu nefsün haşerātı** (RN, 5v2)

bu nazmnıñ kadrini ahmağ bilmez (KY, B78v15)

ol mahzūnnıñ her dem **hazān[ı]** artar emdi (KY, B45r12)

yel **ol pādişāhuñ heybeti** pertevindendür od pādişāhuñ (RN, 3v11)

ol şiddīkñ tābūtın hāzır kıldı (KY, B77r15)

ol zāhidiñ du‘ası kabül oldı (KY, B10r3)

züleyhā **ol taymusnıñ kıızı** imiş (KY, B26v6)

gel emdi **ol resūlūñ sūnnetin** dut (ÇN, 43)

2.2.3.9.1.4.1.4.4. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 4 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 5 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

ol ‘avratıñ adı bellü merhâ emdi (KY, B77v16)

sevünmekdin ol ‘avratıñ uşşı kitdi (KY, B73r13)

ol halîlñiñ oğlu benven ya‘kûb (KY, B69v3)

ol tãğîñiñ oğlu fir‘avn la‘în oldı (KY, B77r6)

bu düşmenlerüñüñ sözini diñle (RN, 46v6)

2.2.3.9.1.4.1.4.5. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 8 adet, ÇN’de 1 adet, RN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 11 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

bu külmegîñ aşlını aygıl emdi (KY, B8v1)

bu külmegîñ aşlını şoraşdılar (KY, B59v15)

bu oğlannuñ beñzi nûrı doğar künden (KY, B42v12)

ol yarmakñıñ kâmeti hem ol vaqtın (KY, B17v15)

uslu kişinüñ mālı sözler olur (SVTM, II-6)

nişānı ol durur bağlanmış elüñ (RN, 33r2)

ol düşüñ te’vîli kelmemiş (KY, B59r3)

ol düşüñ te’vîli kirü kelür ise (KY, B29r10)

bu düşümün te’vîlin bilü vèrgil (KY, B3v5)

bu düşüñ te’vîlin ol bilür emdi (KY, B49r1)

ol okuñ zañmına kimsene durmaz (ÇN, 22)

2.2.3.9.1.4.1.5. Üç Sözcükle Kurulu Diğer Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde RN’de 5 adet ve KY’de 2 adet olmak üzere 7 adet diğer belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamaların RN’de 2 ve KY’de 1 adet olmak üzere 3 adeti Alıntı + Türkçe + Alıntı; RN’de 1 adeti Alıntı + Türkçe + Türkçe; KY’de 1 adeti Türkçe + Alıntı + Türkçe; RN’de 2 adeti Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kuruludur:

anıñ mu‘abbir idügin nède bildüñ (KY, B49r2)

bize gelenlerün kurtuldı cānı (RN, 8r5)

ki dīn dutanlarun siccīn nesidūr (RN, 16r5)

ki ġaybet koyanun haznesi tolu (RN, 44v2)

ırak düşenlerün ĩmānı yokdur (RN, 11v6)

ben kardaşun yūsufun oğlıven bil (KY, B64r2)

zekātın vermeyenün hāli budur (RN, 37r4)

2.2.3.9.1.4.2. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Dört Sözcükle Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 9 adet, RN’de 3 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 13 adet en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı dört sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. SVTM’de en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı dört sözcükle kurulu belirtili isim tamlamasına rastlanılmamıştır. Söz konusu tamlamalar % 69 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Dört sözcükle kurulu belirtili isim tamlamaları arasında en yoğun geçen % 38 oranla tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlamalarıdır. Dört sözcükle kurulu belirtili isim tamlamaları içerisinde en az geçen tamlayanı bağlama grubu olan belirtili isim tamlamalarıdır.

2.2.3.9.1.4.2.1. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 5 adet tamlananı sıfat tamlaması olan dört sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar içerisinde en fazla Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu olan tamlamalar yer almaktadır.

2.2.3.9.1.4.2.1.1. Alıntı + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Alıntı + Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

yūsufun bir tazı atı olur idi (KY, B52r15)

2.2.3.9.1.4.2.1.2. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

vardı **ya’kūbuñ bir ögey kıızı** (KY, B4v10)

2.2.3.9.1.4.2.1.3. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

hilāle benzer seniñ kaşlaruñ var (KY, B37v7)

2.2.3.9.1.4.2.1.4. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

kulumuznıñ üç dürlü ‘aybı vardır (KY, B16v5)

benüm eger **yüz biñ cānum** olur ise (KY, B8v13)

2.2.3.9.1.4.2.2. Tamlayanı / Tamlananı Bağlama Grubu Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı / tamlananı bağlama grubu olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

2.2.3.9.1.4.2.2.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı bağlama grubu olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

ḥāl ü aḥvālın cümlesin bilür emdi (KY, B14r1)

şıdılar leşkerin cebrī vü ḳahrı (RN, 9r4)

2.2.3.9.1.4.2.3. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde RN’de 3 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 4 adet tamlayanı sıfat tamlaması olan dört sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir.

2.2.3.9.1.4.2.3.1. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

cānı yok kişinün uyḳusı kanmaz (RN, 49r5)

2.2.3.9.1.4.2.3.2. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

bu fānī dūnyenün naḳşına bakma (RN, 15v5)

2.2.3.9.1.4.2.3.3. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

ḳamu buḥl ehlinün işi bu ola (RN, 38r5)

2.2.3.9.1.4.2.3.4. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca ÇN’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

bu nefis atınuñ ağızına ur oyan (ÇN, 26)

2.2.3.9.1.4.2.4. Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet tamlayanı ve tamlananı sıfat tamlaması olan dört sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir.

2.2.3.9.1.4.2.4.1. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı ve tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

bu sarāynıñ cümle naqşı saña beñzer (KY, B37r6)

2.2.3.9.1.4.2.4.2. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı ve tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

bu sarāynıñ bir naqşına bağıl emdi (KY, B37r2)

2.2.3.9.1.4.3. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Beş Sözcükle Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet tamlananı sıfat tamlaması olan beş sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. ÇN’de, SVTM’de ve RN’de en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı beş sözcükle kurulu belirtili isim tamlamasına rastlanılmamıştır.

2.2.3.9.1.4.3.1. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet tamlananı sıfat tamlaması olan beş sözcükle kurulu belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir.

2.2.3.9.1.4.3.1.1. Alıntı + Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Alıntı + Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlananı sıfat tamlaması olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

tārīḥnīḡ hoş altı yüz otuzundan (KY, B79r10)

2.2.3.9.2. Belirtisiz İsim Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 567 adet, RN’de 146 adet, SVTM’de 46 adet ve ÇN’de 15 adet olmak üzere herhangi bir unsuru alıntı ögeden oluşan 774 adet belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar % 73 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu tamlamalar içerisinde tamlayan ve tamlanan unsurunun alıntı olduğu 283 adet belirtisiz isim tamlaması, tamlayan unsurunun alıntı tamlanan unsurunun Türkçe olduğu 269 adet belirtisiz isim tamlaması, 141 adet üç sözcüklü belirtisiz isim tamlaması, tamlayan unsurunun Türkçe tamlanan unsurunun alıntı olduğu 59 adet belirtisiz isim tamlaması, 19 adet dört sözcüklü belirtisiz isim tamlaması ve 3 adet beş sözcüklü belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar arasında tamlayan ve tamlanan unsurunun alıntı olduğu tamlamalar yaklaşık % 37 oranla en yoğun geçen belirtisiz isim tamlamalarıdır. Bunu yaklaşık % 35 oranla tamlayan unsurunun alıntı tamlanan unsurunun Türkçe olduğu belirtisiz isim tamlamaları, % 18 oranla üç sözcüklü belirtisiz isim tamlamaları, yaklaşık % 8 oranla tamlayan unsurunun Türkçe tamlanan unsurunun alıntı olduğu belirtisiz isim tamlamaları, % 2 oranla dört sözcüklü belirtisiz isim tamlamaları takip etmektedir.

2.2.3.9.2.1. Tamlayanı Türkçe Tamlananı Alıntı Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 33 adet, RN’de 14 adet, SVTM’de 11 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 59 adet tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar, yaklaşık % 56 oranla en fazla KY’de almaktadır. Bu belirtisiz isim tamlamaları şunlardır:

gēri git ētmedūḡ **gōḡül bāzārın** (RN, 14v2)

farīza cümleye **kendü bāzārı** (RN, 50v5)

aşlık bezaḡı ne dēyü sözleşdiler (KY, B58r4)

bu cihān gevde gibi **anlar cānı** (SVTM, II-73)
kardeşleri cefāsındın saklar emdi (KY, B9r1)
kardeşlerim cefāsından tākātim tāk (KY, B8r12)
yalançılık cezāsın bildürün dēr (KY, B8r1)
‘azīm cihān durur **gönül cihānı** (RN, 5r1)
karavaşlar cümlesi kaḍguruştı (KY, B28v11)
karavaşlar cümlesi dërneşdiler (KY, B29r8)
karavaşlar cümlesi aña uşdı (KY, B30r2)
kardeşleri cümlesi öre durdı (KY, B5r8)
oğlanları cümlesi āmīn dēdi (KY, B73v15)
gendü dōstın kişi böyle isteye (SVTM, II-128)
peyveste seni sorar **yol ehline** (KY, B64v4)
kul **çalap fermānına** boy vèrmek kerek emdi (KY, B18v12), (KY, B70r14)
tolaşur kendüye hem **kendü fi‘li** (RN, 33r3)
gel imdi aydayın **buşu haberin** (RN, 20r1)
gönül eri bilür **gönül haberin** (RN, 13r4)
ne hācetdür ki saña **kimse haberin** (RN, 50v5)
ata hakkın kardeş mihrin saklañ emdi (KY, B10v2)
ki takşır ètmeye **kendü hakkına** (RN, 12r2)
sen **kendü hālın**ı bilgil dēdi (KY, B23v14)
binden işit **teñri hāşın** iste bul (SVTM, II-53)
teñri hāşı hak sıridur dünyāda (SVTM, II-54)
toğurlık hil‘atin ol vakt geyesin (RN, 53v6)
kul **hükümüne** rāzī olup şabr kılsa (KY, B68r10)
ata kavlin bozmağa revā körmez (KY, B5r6)
uçmak köşki sarāy hīç yıkılmaz (KY, B38v13)
rahmet ètgil **gendü luţfuñdan** baña (SVTM, II-10)
erleri vardur kime gelseler **kendü makāmına** iletmek (RN, 4r4)

oturur cümlesi **han meclisinde** (RN, 9v6)
ata haqqın **qardaş mihrin** saklanı emdi (KY, B10v2)
kendülerin mihrine od yaqdılar (KY, B10r11)
tolun ayğa beñzer idi **yüzün naqşı** (KY, B55v16)
ya'küb **yassıg namāzın** kılur idi (KY, B12r10)
benzi nūri bayağı dek balkur emdi (KY, B55v5)
teñri **gendü nūrını** aña vērür (SVTM, II-16)
közlerim nūri kendiye yene kelse (KY, B55v2)
yā köñlümniñ şādlığı **közüm nūri** (KY, B68v7)
ol süçüden ki **teñri nūrı**dur (SVTM, I-52)
teñri nūrıdur ki sordı teñriyi (SVTM, II-23)
teñri nūrından toludur cānları (SVTM, II-117)
yā **bağrım pāresi** nefsum şūrı (KY, B68v7)
teñri rāzın andan işit è eçi (SVTM, II-127)
mevlī hükmüne **kul rızā[sı]** kerek emdi (KY, B70r12)
yürün bulun **düzenlik şafı** kanda (RN, 26v3)
ben nēte aydam **eren sırrın** size (SVTM, II-55)
ölüm şerbetin içüp vèrdiler cān (ÇN, 68)
yerine niyyet keldi **tüş ta'bīri** (KY, B74r6)
teñri takdīri kâdir imiş bayık bildüm (KY, B8v3)
teñri takdīri ol tedbīri şaşdı (KY, B31v2)
yigitlik tarīkın kılğıl emdi (KY, B38v16)
kul tedbīri revā olmaz bayık emdi (KY, B8v3)
sonra **kul tedbīri** revā olmaz (KY, B18v12)
ayrılmaklık vakti keldi beyān bilgil (KY, B31v12)
kığırdı **toğrulık yārenlerini** (RN, 52r6)
eger görseyidün **kendü zevālün** (RN, 51v3)

2.2.3.9.2.2. Tamlayıcı Alıntı Tamlayanı Türkçe Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 179 adet, RN’de 61 adet, SVTM’de 23 adet ve ÇN’de 6 adet olmak üzere 269 adet tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar, yaklaşık % 67 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu belirtisiz isim tamlamaları şunlardır:

vargıl ‘**ād kuyus**ına kirgil dēdi (KY, B10r5)

ādem oğlı birle perī olur imiş (KY, B22r7)

‘akıl ‘**adl issi** bir ulu kişidür (RN, 16v2)

bu **aḥvāl neteligin** bize şorar (KY, B33v15)

aḥvāl neteligin sorar ėmdi (KY, B67r14)

şonra **aḥvāl nēteligin** aytur ėmdi (KY, B78r14)

‘azīz **aḥvāl netelügin** bellü bildi (KY, B41v9)

gelüp ‘**akl öñine** yüz yere urdı (RN, 38v5)

gelür ‘**akıl öñine** şermende olmış (RN, 16v4)

‘**ālem kurdın** karavuz öldürevüz (KY, B5v15)

‘**arş idisi** bizlere belā vērđi (KY, B20v12)

‘**arş idisi** saña rüzī kılmış ėmdi (KY, B37v14)

oluğ sā‘at ‘**arş idisi** uluğ sübhān (KY, B44v6)

‘**āşık beñzi** kündin küne sola durur (KY, B34v6)

miskīn özüm ‘**āşık otun** her dem darta (KY, B42v11)

‘**azīz söz**in züleyhā yāru kıldı (KY, B32v12)

çü **bāṭın ev**lerini oğrı aldı (RN, 24r5)

bühtān kılup **belā odın** yandurmağıl (KY, B53r13)

ben uşal za‘īfđan **bende adı** (KY, B79r3)

saña **bī-gāne suç**ından ḥaṭā yok (RN, 50r6)

çeker **buhl elini** nesneye ėrmez (RN, 34v4)

diler kim **buhl elinden** kırtıla ol (RN, 38v4)

burāk issi ḥakuñ dōstı ḥabībi (ÇN, 78)

içünj murdār u **cān belinde** zünnār (RN, 24r2)

bilün **cān birliği** ikilikde degül (RN, 26r2)
bu baş gözi degül ol **cān gözidür** (RN, 49r2)
cān gözin aç ki cānlaruñ ola sen (SVTM, I-53)
cān gözini ger aç sen sen nola sen sen nola (SVTM, III-1)
başsuz **cān gözüñ** aç kim göre sen teñriyi (SVTM, VI-2)
ki dostsuz **cān kuşu** тұrmaz kafesde (RN, 43v6)
cān nêteligini uslu sormadı (SVTM, II-74)
yerün nūr **cān sözini** esleriseñ (RN, 5v5)
ne yağmurdur ki yağdı **cān üzer[ı]**ne (SVTM, XXVIII-5)
‘ilm ile gör **cān yüzün** kı bu gözi (SVTM, II-76)
cān yüzine cān ile bakmak gerek (SVTM, II-81)
sini gördüm geçer idüñ **cānum yolın** açar idüñ (SVTM, XII-4)
anı dutanlar **cihān issi** olur (SVTM, II-72)
hācet erse **cin kızu** kelür emdi (KY, B29v1)
züleyhā **daye pendin** revā kördi (KY, B35v11)
her birisi **devlet iyesi** olur emdi (KY, B31v7)
melik **devlet iyesi** sulṭān durur (KY, B68v2)
dīn içinde buldılar hem hūrīni (SVTM, II-159)
anuñçün ki olmadılar **dīn içinde** (RN, 16r4)
ki **dost esrügidün** buşu unudan (RN, 22v2)
arı dirlik gerek **dost ileyinde** (RN, 22v4)
‘iruz ser-māye olmaz **dost katında** (RN, 41v3)
anuñçün **dost yüzinden** gözin ırmaz (RN, 43v5)
duğar oğlu bu menzile yene düşdi (KY, B14v12)
ki bir dem olmaduñ **dünyā işinde** (RN, 14v3)
kaçan hergiz ola **dünyā işinde** (RN, 49r3)
ecel atı segirdür erdi yetdi (RN, 15r1)
ecel eli kamu ‘aybuñ açasın (RN, 54v3)

ecel eli uzun kıanda varasın (RN, 15v2)
yahūd **ecel evine** kim giriser (RN, 20v1)
kaza yayı **ecel okların** atar (ÇN, 21)
ecel sayruğı çün kim erişse (ÇN, 64)
ol güneşdür **evliyalar yulduzı** (SVTM, II-25)
ferişte idüğün bilümedi (KY, B14v15)
yūsufun **fırkat odı** bağrın yaķar (KY, B12r4)
fırkat odın bağrıma koyardılar (KY, B19r9)
fırkat odı hasret bağrın yaķar (KY, B64v1)
fırak odın bağrıma koyduñ emdi (KY, B64v8)
fırkat odı bağrunı yaķdı bayık (KY, B70r8)
fırkat odın bağrına koyarmış siz (KY, B71r15)
fırkat odın bağrına koyururven (KY, B72r16)
fülān derler baña **fülān eşiyem** (RN, 22r1)
niçe uyuyasın **ğaflet içinde** (RN, 23v3)
biri şeytānīdür **ğaraż yatından** (RN, 5r4)
ol ay yüzüñi gördüm **ğāvur gözüne** sordum (SVTM, IX-4)
üküş degül **ğūr içinde** üç kün dursa (KY, B38r11)
ğūr içinde körüklü yüzler körki şeşer (KY, B38r13)
ğūr içinde telim körüklü yüz büzülüben (KY, B38v1)
ğūr içinde giriftār kıaldaķıdur (KY, B38v5)
ğūr içinde giriftār anı kılam (KY, B40v5)
ğūr için ‘aceb zībā bezediler (KY, B75v14)
hasret **ğurbet otına** atar mu siz (KY, B16r3)
ğurbet tonun eğinime kıyürdiler (KY, B19r10)
kı şād olan ölür **ğuşsa yüzinden** (RN, 37v6)
tahūrdur **ħak süçüsi** uçmak içre (SVTM, XXV-5)
yèdürgil **ħak yolına** dünyāda nān (ÇN, 15)

uñat gör **hak yolu** göñlünde sırdur (RN, 13r2)
kişi kim **hak yol**ından taşra dura (RN, 38r4)
göresin **hak yol**ın hoş tertibile (RN, 39v2)
gözün görüriken gel **hak yol**ına (RN, 42v4)
bu yolu ko **hak yol**ın gey iste bul (SVTM, II-122)
halil odı büstān olduğunı (KY, B70r15)
halk arasında güneşden bellüdür (SVTM, II-85)
ha döşer tırmadın **hān üstine** hān (RN, 10r4)
harf içinde bu kadar ma'nī sığar (SVTM, II-22)
hased odı anuñçün yaqdı anı (RN, 34r2)
ol yığaçdan **hasret kokusu** kelür emdi (KY, B46r12)
hasret odı bağrın yaqar için dağlar (KY, B17v5)
hasūd eli anuñçün ermez işe (RN, 31v4)
haṭā iyesini dutuñ dèyür emdi (KY, B66v16)
yarlıkağıl yā raḥīm ben **haṭā kulı** (KY, B79r4)
ya'kūb aydur **haṭā sözi** ayduñ emdi (KY, B74v11)
anuñçün gözleri **hicāb** içinde (RN, 47r4)
dahı **hūsn issi** ol yūsuf-ı ken'ān (ÇN, 74)
bulınur 'ışk içinde 'aceb işler (RN, 41v5)
'ışk odından hemīşe bişmekdür (SVTM, I-8)
oturdu 'ışk tozı gözlerine (RN, 40r2)
dedesi **ishāk savçı** dīn ṭabībi (KY, B3r12)
ishāk savçı dolbālını hem kiyürdi (KY, B6v11)
dedemiz **ishāk savçı** şerīf miz (KY, B58v5)
atañız dahı **ishāk savçı** dīn ṭabībi (KY, B75r6)
şöyle iken yūsuf diler 'ismet yolun (KY, B36v4)
isrā'ıl kızı dīneye emr kıldı (KY, B69r9)
beni satmañ **kāfir kulı** olmayalım (KY, B16r5)

müdām **kāfir kulluğ**ına kalmayalım (KY, B16r6)
müdām **kāfir kulluğ**ında neçük turam (KY, B18r15)
kāfirler koñşısı olmayaven (KY, B76v10)
şabırsuzlar kalurlar **kāl içinde** (RN, 29v4)
şakın **katrān kabına** koyma balı (RN, 45r4)
kazā yayı ecel oğların atar (ÇN, 21)
gidüp **kervān yükün** yabanda kaldı (RN, 49v1)
ken‘ān ili tarafından çok aradı (KY, B14v4)
ey dirīğa ne yırak **ken‘ān ili** (KY, B46r11)
ken‘ān ili yavlağ kızlık oldu (KY, B56r6)
müdām yel esdükçe **ken‘ān yeli** (KY, B46r12)
çün alçaklık erişdi **kibr erine** (RN, 17r6)
deñe **kibr issini** hīç rāhatı yok (RN, 12v5)
dirīğā **kibr işin** yavlağ gözetdün (RN, 14v1)
koşk önünde meydānnı bezediler (KY, B29v12)
küfr içinde dīn u īmān buldılar (SVTM, II-160)
züleyhānıñ maķāmı **mağrib ili** (KY, B27v10)
ol taymus erdi melik **mağrib iyesi** (KY, B26v2)
pādişāha **mağrib savçı** hāzır keldi (KY, B52v4)
maşrıķ **mağrib uluları** seni bile (KY, B4r14)
ne yèdügüm bilür **ma‘nā bilici** (RN, 46r4)
olur **ma‘nā sözi** şekkerden ırak (RN, 46r5)
maşrıķ mağrib **uluları** seni bile (KY, B4r14)
her dem **ma‘şūk kayğusın** darter emdi (KY, B34v8)
buğuz buşu nolur **ma‘şūk yolında** (RN, 22v4)
melik hatunı mundağ iş kıldı dērler emdi (KY, B42r9)
melik özi iñez iñez ister emdi (KY, B14v6)
ol vaķt **melik özi** kāfir idi (KY, B14v16)

hem **memleket iyesi** boldaşı sen (KY, B4r16)
mertebe**ler** atına bindürelim (KY, B50r6)
mı**şır iyesi** ‘azîz cüfti züleyhâven (KY, B54v1)
mı**şır iyesi** aşlık size nete vèrdi (KY, B60r3)
mı**şır iyesi** anı maḥbûs kılursa (KY, B69r3)
bu künki kün benven **mışır iyesi** sultân (KY, B74r8)
mi**hnet sonı** rāḥat sevünç olur èmdi (KY, B68r10)
mi**hr odı** kaynadı bağı yandı (KY, B8v14)
mu**ş‘ab oğlu** velîd aḡa dèrler èmdi (KY, B77r6)
mü**sî elinden** nète oldı ‘aşā (SVTM, II-33)
ol arada mü**sî savçı** anda keldi (KY, B77r4)
mülkü**m buyuruğı** olğıl dèyür èmdi (KY, B51r1)
mü’**mināt yeri** mışır degül èmdi (KY, B75v4)
dèdiler ḡamusı **nefs kulları**dur (RN, 8r1)
nî**l ırmağı** uşbudur közin körsen (KY, B24r5)
ṭurdı nî**l ırmağına** yakın keldi (KY, B24r7)
mevlümden meded **nuşret yetüzünden** (KY, B79r9)
nübü**vet iyesi** resûl siz (KY, B13v2)
‘ö**mr içinde** yūsufı ârzûladı (KY, B10r3)
pe**ğamberler èti** bizge ḡarām èmdi (KY, B13v7)
pey**ğamberler èti** bizge ḡarām èmdi (KY, B13v3)
re**cep ayı** calāba otuzundan (KY, B79r9)
reyyā**n düşi** te’vîl aydur idi (KY, B49v6)
reyyā**n düşi** te’vîlin aydur èmdi (KY, B49v9)
aydurmuştım sen ey **şabāḥ yeli** (KY, B72v13)
fidā cānum saḡa èy **şabır eyesi** (RN, 27v4)
şabır issi bilür ol neyidüğün (RN, 29v1)
şābit oğlu nu‘mān aḡa dèrler èmdi (KY, B2v8)

eli  oyup  odı **sah vet issi** (RN, 40v6)
 ali ler bitikleri a a kele (KY, B70r5)
 amed otı tokunsa hiç onalmaz (KY, B39v16)
sar y i i  aceb d rl  nak  olsun (KY, B35v14)
sar y   i teprendi heybet d  di (KY, B67v12)
sel m o lı  abdull h beyle keldi (KY, B78r9)
 ıdk ba ı biteydi g  linden (SVTM, I-47)
 ıdk suyu kim az durur  urıya (SVTM, I-45)
tekebbürler yeri **sicc n içinde** (RN, 16r4)
 ub  yeli h lık a z rı  ıldı (KY, B72v7)
 ub  yeli ketürdi d y r  mdi (KY, B72v10)
söz ayru sı gerek **sult n  atında** (RN, 25r4)
ki **sult n  ullu ında** ol  ul olur (RN, 25r5)
 ankı **sult n o lı** sen d y r  mdi (KY, B25v8)
sult n sözi  ındı oldu ebter (RN, 24v2)
  ret gözi degül bu göz d d   m (RN, 48v5)
ko  savaşı siz bu gün ** ey  n ba ını** d     (SVTM, III-10)
 ey  n elinden  a    aydu  l havlaval  (SVTM, III-9)
 amm z olup ** ey  n k  lin** bayıtmazven (KY, B31v11)
 ey  n sözine g mr h olup a a uyman  (KY, B10v1)
mevl  ** iddet v rd  in** y d  ılmış sen (KY, B70r13)
ta t     nde  ol  av uru dururlar  mdi (KY, B58r14)
bi  er  onlu durur ** ama   erisi** (RN, 7v4)
ol arada **tazı ba ın** y suf taruttı (KY, B54r14)
tekebbür sözi her n reye vara (RN, 12v1)
tekebbürler yeri sicc n içinde (RN, 16r4)
i itmed   **tev    ** ne d d   in (RN, 16r3)
men  cize **tevf     apusın** a u v rgil (KY, B3r6)

ay vay kaçan ola **vişāl kūni** (KY, B38r3)
ya'kūb evi kandaşur dēyūr ėmdi (KY, B73r2)
kaçan **ya'kūb oğlanları** eve keldi (KY, B59v13)
ya'kūb oğlanları nebī cümle dutdı (KY, B66r1)
ben ėrūr men **ya'kūb oğlu** yūsuf şiddīk (KY, B31r12)
aydur **ya'kūb oğlu** ayā şiddīk (KY, B40r13)
yūsuf **ya'kūb uylukunda** kitmez idi (KY, B26v8)
ya'kūb savçı uylukunda uyur idi (KY, B3v1)
ya'kūb savçı eline ketürdiler (KY, B12v12)
ya'kūb savçı kurd sözün kertü bildi (KY, B13v12)
oluk sā'at **ya'kūb savçı** körünü keldi (KY, B39r9)
ya'kūb savçı namāz kılip turar idi (KY, B47v1)
ya'kūb savçı ol 'araba du'ā kıldı (KY, B47v11)
ya'kūb savçı oğlanlara hem buyurdı (KY, B56r6)
ya'kūb savçı hālinden aḥvāl şordı (KY, B56r16)
atamız **ya'kūb savçı** dērler ėmdi (KY, B58v6)
ya'kūb savçı körüben hoş sevündi (KY, B59v13)
atamız **ya'kūb savçı** yūsufı dērler (KY, B66r15)
ya'kūb savçı aradı anda buldı (KY, B66v3)
ya'kūb savçı sizlerden ḥasret kōrdi (KY, B66v8)
ya'kūb savçı oğlıvuz dēr siz ėmdi (KY, B67v10)
ya'kūb savçı deveden inip keldi (KY, B74r4)
ya'kūb savçı sevündi buyurdı anı (KY, B74r9)
ya'kūb savçı şoruban aḥvāl bildi (KY, B74r11)
ol **ya'kūb savçı**ya inanmadı (KY, B74v16)
ya'kūb savçı el kaldırdı du'ā kıldı (KY, B75r8)
ya'kūb savçı yūsufı aḡa keldi (KY, B75r12)
ya'kūb savçı kavmi dērüp kiter ėmdi (KY, B75v6)

ya'kūb savçı anı köre aḥvāl bildi (KY, B75v9)
ya'kūb savçı vefātnı ileddiler (KY, B76r11)
munı işidüp yehūdā özi kiddi (KY, B8v14)
yehūdā sözün anlar işitmezler (KY, B9v2)
her metā' dan yūsuf ağrı vërsün ëmdi (KY, B30v7)
her dürlüsi yūsuf ağrı olsun ëmdi (KY, B30v9)
altun barı yūsuf ağrı olmaz ëmdi (KY, B30v11)
mutlak māl yūsuf ağrı olmaz ëmdi (KY, B30v13)
dükel mal yūsuf ağrı olmaz ëmdi (KY, B30v15)
yer üzre yūsuf atı yazulur ëmdi (KY, B33r9)
düşüp yūsuf ayağını öper ëmdi (KY, B21r2)
berk tutdı züleyhā yūsuf elin (KY, B36v3)
çü yandı yūsuf elin köydürür ëmdi (KY, B55r3)
anlar yūsuf elinden anı aldı (KY, B70v11)
ol haṭṭ yūsuf eline kirmiş idi (KY, B71r3)
yūsuf étin yemiş ḳanın içmiş (KY, B12v16)
yā ḳurd yūsuf étin nete yëdün (KY, B13r12)
ol kün ferışteler aydı yūsuf eşı (KY, B30r8)
yūsuf anda idügin deve bildi (KY, B45r9)
cümlesi yūsuf ḳatına dërneşdiler (KY, B21v6)
ḳanın yūsuf köñlegine bulaştırdı (KY, B11v15)
ḫālḳ şun'ın yūsuf körkin dañladılar (KY, B21v6)
ḫālḳ şun'ın yūsuf körkin dañlar ëmdi (KY, B25v6)
züleyhā yūsuf körkin kıyās kıldı (KY, B33r4)
yūsuf savçı aḥvālin ayıtmağa (KY, B3r8)
pes anlara yūsuf savçı du'ā kıldı (KY, B50v7)
yūsuf savçı oğlan iken bir düş kördi (KY, B53r8)
yūsuf savçı nebī beşir başlap yetti (KY, B66r1)

yūsuf savçı tábütın vërsün dëdi (KY, B77v3)
yūsuf savçı tábütın reyyān aldı (KY, B77v9)
yūsuf savçı kışşasın kılur idi (KY, B78r5)
yūsuf savçı kışşasın bilür isen (KY, B78r12)
yūsuf savçı kışşasın kılduk ‘ayān (KY, B78v6)
yūsuf savçı kışşasın ‘aql okur (KY, B78v8)
şarāb-dār yūsuf sözün bāver kıldı (KY, B44r14)
yūsuf sözün dinledi ya‘kūb vardı (KY, B74v14)
pes yūsuf tepūsine kılıç vardı (KY, B21r1)
yūsuf üni kulağına işidülđi (KY, B45v6)
çağırsa taşra çıkmaz yūsuf üni (RN, 28v1)
yūsuf yısı anlar bile kelür idi (KY, B59v11)
yūsuf yısın anlardan alur emdi (KY, B59v12)
yūsuf yısın ya‘kūba ketürür emdi (KY, B72v8)
yūsuf yıssı lezzet eşer kıldıysa (KY, B24v7)
yūsuf yisi eksilmes sen esenli (KY, B72v13)
yūsuf yüzün körmege ārzūladı (KY, B25r1)
bir sâ‘at körmese yūsuf yüzün (KY, B33r6)
yūsuf yüzün körüp anlar yalvarur emdi (KY, B71v10)
kelip zindān öñünde atdan indiler (KY, B50v4)
bu ne hāldür saña zulmet içinde (RN, 23v3)

2.2.3.9.2.3. Tamlayanı ve Tamlananı Alıntı Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 233 adet, RN’de 37 adet, SVTM’de 10 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 283 adet tamlayanı ve tamlananı alıntı olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar, % 82 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu belirtisiz isim tamlamaları şunlardır:

bildürür biri de ‘aql-ı ma‘āddur āẖiret aẖvāḻin bildürür (RN, 3r8)
āẖiret ‘azāḇındın korukmazlar (KY, B9v3)

āhîret rāḥatın diler emdi (KY, B48r4)
kanzafer bu **aḥvāl aṣlın** bilmez (KY, B29v3)
‘**akıl cāsūsı** ne dēr göstereyin (RN, 11r2)
ki ‘**ālem cismine** sen cān olasın (RN, 25v4)
pes koydı ‘**ālem fahri** kesdi bid‘at (KY, B78r7)
‘**ālem mālı** aña bahā olmaz emdi (KY, B29v9)
‘**ālem mālı** muña olmaz imiş (KY, B31r1)
allāh emrin sındurmağa kōrkarvan dēr (KY, B61v14)
‘**amūlar hıdmetine** ḥāzır keldi (KY, B57v3)
üçünçi kün ‘**arūs şehrine** anlar kirdi (KY, B23v7)
‘**āşıklık da‘vīsın** kılur iseñ (KY, B54v15)
mışır iyesi ‘**azîz cüfti** züleyhāven (KY, B54v1)
bu kez ‘**azîz hıdmetine** varurlar emdi (KY, B60r16)
andan kēlip **belus şehrine** anlar kirdi (KY, B21v4)
aygıl **benî ‘arablar** rüsvey men (KY, B46v9)
andan keçdi **beyān şehrine** anlar kirdi (KY, B21v14)
bî-çārelik naşîbin kim gidere (RN, 36r5)
kim sini bir bilmeye **cānlar cānı** (SVTM, XIX-6)
biri rahmānīdür **cān ḥazretinden** (RN, 5r4)
vişālîñ dilerem **cān rāḥatı** (KY, B37v3)
helāldür terk aña **cān terkin** urdı (RN, 40v1)
kıyamaz mālā **cān terkini** urur (RN, 36v3)
olar kim olalar **cān yumışında** (RN, 49r3)
sensiz **cānım firākı**ndan şabrum kalmaz (KY, B61v11)
cebrā’îl nūrı aña melḥūz oldı (KY, B11r10)
yā yūsuf **celîl emri** eyle durur (KY, B52r12)
cihān mülki anuñ olursa yètmez (RN, 6r4)
dermāndeler dest-gîri melik rahmān (KY, B10v11)

andan sonra **dīn serveri** érenlere (KY, B2v9)
dedesi işhāk savçı **dīn ṭabībī** (KY, B3r12)
ataңыз dağı işhāk savçı **dīn ṭabībī** (KY, B75r6)
cānıla diñlemedüñ **dost ḥaberin** (RN, 14v2)
aña **dünyā ni‘metin** zehr eyledi (SVTM, II-38)
dağı üç dürlüdür biri ‘aql-ı ma‘āşdur **dünyā tertīblerin** (RN, 3r7)
ecel cāmı şarābın çün içe sen (ÇN, 53)
ecel ḥürmenlerini yële vère (RN, 15v3)
mevlānādur **evliyā kutbı** bilüñ (SVTM, II-1)
firāk derdi telim ḥasretim çok (KY, B38v10)
fırkat ehli kimseye düşer yolu (KY, B46r11)
maḥzūnlar **garībler zelīliven** (KY, B46v9)
çü **gaybet mertebesi** küfre girür (RN, 44r6)
degül kimse **gevher ḳadrin** kıyās kılmaz (KY, B78v14)
girev seyyidi ne ḳadardur anıñ emdi (KY, B23r4)
ḥaḳ emrine ḳul rāzī vèrmek kerek emdi (KY, B31v3)
ḥaḳ ḥabībī muştafīni körenlere (KY, B2v3)
atası ya‘ḳūb nebī **ḥaḳ ḥabībī** (KY, B3r11)
otuz yaşar yigit oldı **ḥaḳ ḥabībī** (KY, B51r4)
seniñ dedeñ ibrahim **ḥaḳ ḥalīli** (KY, B75r6)
bu ögütdür **ḥaḳ ḥāşına** sığınuñ (SVTM, II-48)
ḥaḳ ḥükmine ḳul rāzī olmış kerek (KY, B18v1)
yūsuf aydur **ḥaḳ ḳazāsı** dönmez emdi (KY, B44r13)
cānını **ḥaḳ nūrına** ḳarmışdur (SVTM, I-14)
ḥaḳ nūrın çün bellü gördi gözleri (SVTM, II-123)
ḳarañuda gördiler **ḥaḳ nūrını** (SVTM, II-159)
ḥaḳ selāmı dürüd keldiyse (KY, B11r2)
ḥaḳ selāmın hem aḥvālin ḳāhir kıldı (KY, B11v11)

tægürdi yūsufa **ḥaḵ selāmın** (KY, B40r12)
ḥaḵ selāmın yūsufa ol tægürdi (KY, B55r10)
ketürdi yūsufa **ḥaḵ selāmın** (KY, B60v7)
teñri ḥaşı **ḥaḵ sırdur** dünyāda (SVTM, II-54)
ḥaḵ taḳdīri revā olmaz (KY, B18v11)
ḥaḵ taḳdīri beyledür kimse bilmez (KY, B18v11)
ḥaḵ va‘desi degül imiş tēp ḡam yemegil (KY, B73r10)
ki olara vāşıl oldı **ḥaḵ vişāli** (RN, 43r2)
ḥālīḵ emri eyledür bilgil ėmdi (KY, B52r14)
ḥālīḵ fermānı birle ḡaram oldı (KY, B75r11)
ḥālīḵ ḥükmin ol reyyān nete yıḵa (KY, B44v14)
ḥālīḵ şun‘ın yūsuf körkin daḡladılar (KY, B21v6)
‘ucb kılduḡ **ḥālīḵ şun‘ı** körgil ėmdi (KY, B23v6)
ḥālīḵ şun‘ın yūsuf körkin daḡlar ėmdi (KY, B25v6)
züleyḥā **ḥālīḵ şun‘ı** kördiyse (KY, B33v4)
gör imdi nitedür **ḥālīḵ şıfātı** (RN, 8v6)
dedem **ḥalīl ḥürmetin** saḵlaḡ ėmdi (KY, B16r6)
ḥalīlu’llāh fer‘ine bid‘at ḵatmaḵ (KY, B39v14)
ḥarīfler cümlesi tã‘āta meşḡul (RN, 9v5)
ḥaşerāt cümlesi anda olmış (KY, B9v14)
keldi **ḥaşem ḵavmi** ol ḵardaşları (KY, B74r5)
bu kez **ḥazān şiddeti** beter oldı (KY, B69r1)
ḥazīne mālının köḡlün kesmek kerek (KY, B34v14)
ḥıyānet ehlini ḥālīḵ sevmez (KY, B37r11)
velākin hīḵ suv almaz **‘ışḵ ḥasret[i]** (KY, B54v5)
ibrāhīm ‘imāmesin başına ḵaldı (KY, B6v10)
ki **īmān ḵaşdın** eyler bil ki şeyṭān (ÇN, 9)
ḵırāḵ dedüḡüm **īmān nūrı** muṭlaḵ (RN, 54r6)

‘ināyet eṣeri keldi ise (KY, B45v16)
bizler işhāk neslivüz dërler èmdi (KY, B56r15)
islām dīnin begendi revā kördi (KY, B51r11)
bunda isrā’īl nesli var mu düşti (KY, B67v4)
ismā‘īl kemerini kuşandurdı (KY, B6v10)
ismā‘īl neslinden imiş bilişdiler (KY, B56r15)
ben kâdir emrini kıldım beyân (KY, B76v8)
beni salğıl kanzafer zindânına (KY, B42v16)
görür evren degül kārūn şüreti (RN, 36r3)
ulu kiçi ken‘ân ehli yarağ kıldı (KY, B73v13)
kudūs meliki düşünde körmişdi (KY, B22r1)
kudūs meliki yūsufa karşı vardı (KY, B22r2)
işitüp kudūs meliki yavlağ dağlar (KY, B22r3)
kudūs meliki aydur baña ne dëyür sen (KY, B22v3)
kudūs meliki anı kördi ahvâl bildi (KY, B22v15)
andan kudūs meliki aydur bu melikge (KY, B23r3)
kudūs meliki yūsufuñ katına keldi (KY, B23r7)
kudūs meliki şonra şavāb eyle kördi (KY, B23r9)
andan keçti kudūs şehrine anlar kirdi (KY, B22r1)
küfr ehlin islāma oğul èmdi (KY, B76v2)
küfr ehlinen ‘uzlet kılmak kerek èmdi (KY, B76v10)
maṭır-bāz olurlar cümlesi māt (RN, 9v4)
mazlūmlar du‘āsından korkuñ èmdi (KY, B69v16)
şadım içre meded şem‘i sen yandurgıl (KY, B3r2)
melik netek cānın aldı kâdir dayyân (KY, B43v8)
yūsuf melik emirine muṭī‘ oldı (KY, B24r7)
melikler meliki kâdir dayyân (KY, B44v6)
mevlī hükümüne kul rızā kerek èmdi (KY, B70r12)

bayık **mevlî rahmet**indin ayrula siz (KY, B9r11)
mevlî rahmetine belim bağlayurven (KY, B69v8)
bayık **mısr ‘azîzi** benven bilgil (KY, B27v2)
istedüğüm **mısr ‘azîz[î]** bayık emdi (KY, B27v7)
beni **mısr ‘azîzine** vèrgil emdi (KY, B27v15)
bayık **mısr ‘azîzi** sultân budur (KY, B28v8)
mısr ehli anı köre kaldı hayrân (KY, B24v3)
anı köre **mısr ehli cemi**‘ oldu (KY, B24v10)
ikinci kün **mısr ehli** yine keldi (KY, B24v16)
mısr ehli cümlesi qarşu keldi (KY, B50v10)
mısr ehli cümle anda hâzır keldi (KY, B51v8)
mısr ehli cümlesi işidür emdi (KY, B52r16)
mısr ehli cümle anda kelürler emdi (KY, B52v2)
mısr ehli cümle anıñ kulu emdi (KY, B63v10)
mısr ehli cümlesi ‘acebleşdi (KY, B71v16)
yūsuf **mısr ehlini** da‘vet kıldı (KY, B76v3)
mısr ehli seni yavlaq sever dèdi (KY, B76v5)
bunı işitüp **mısr ehli** cümle keldi (KY, B25r14)
mısr halkı cümle seniñ kuluñ dèdi (KY, B51v15)
mısr mālı muña bahā olumadı (KY, B29v9)
ol vaqt **mısr meliki** ol qanzafer (KY, B29v10)
ol vaqt **mısr meliki** qanzafer idi (KY, B28r10)
bu kün özüm **mısr meliki** olur isem (KY, B52v13)
mısr meliki olar te’vîl kılmış emdi (KY, B58v16)
mısr meliki olasın te’vîl kıldı (KY, B59r2)
ol **mısr pâdişāhı** olmamış (KY, B59r4)
yūsuf **mısr pâdişāhı** olduğını (KY, B73v2)
bir düş kördi **mısr şāhı** melik reyyān (KY, B48v2)

mışır řāhı sizleri yavlaş sever (KY, B57v13)
mışır řāhı hığmetine varur idim (KY, B61r1)
benüm atam **mışır řāhı** yūsuf řıddıķ (KY, B63v10)
züleyhā **mışır şehr**ine keldi kirdi (KY, B28v1)
mu‘abbirler hātırından çıķmıř idi (KY, B49v5)
mu‘cizāt da‘vīsin kılur ērseñ (KY, B3v11)
raħmānımdın **murād yārı** tilenmeyün mü (KY, B2v12)
murādım şükranesin kılam ēmdi (KY, B28v5)
mālum **mülküm cümles**in fedā kıldum (KY, B34v16)
havāya uyma geř **nefs ārzūs**ından (ÇN, 26)
geçürdi ‘ömrini **nefs bāzār**ında (RN, 17r1)
ki **nefs dīvān**ına yazılmayasın (RN, 5v4)
anı gördi kaçar **nefs haşerātı** (RN, 8v6)
yā bağrım pāresi **nefsüm řūrı** (KY, B68v7)
kervān kelip **nıl baħr**ına yaķın düşdi (KY, B24r4)
özi göyner bize **nūr bāb**ın açar (RN, 54r3)
nūr ħamīrinden iki üç bazlamaç (SVTM, XIX-2)
elinde **nübüvvet nūr**ını kördi (KY, B31r5)
pādiřāh emri aña dermān olur (RN, 2v2)
pādiřeh ħaznesinde metā‘ öküş (RN, 44v3)
peyğamberler du‘āsı ħabül ēmdi (KY, B46v16)
peyğamberler güzīdesi ol aħmede (KY, B1v5)
ħālķ **rāħil münācāt**ın ħabül kıldı (KY, B19v11)
reyyān leřkeri cümle aťa bindiler (KY, B50v4)
risālet da‘vīsin kılur iseñ (KY, B78r11)
onunçı **risālet nesli** ēmdi (KY, B30v1)
risālet nūrın körüp ħayrān ħaldı (KY, B25v6)
risālet mu‘cizāt[1] olur ēmdi (KY, B43v13)

şabır ahvālını diñle dēyeyin (RN, 28r2)
ki her kimde olursa şabr hālī (RN, 29v5)
işitdün şabr hālīn tā nihāyet (RN, 30v6)
saḥāvet ‘ivāzını ‘ışķ bağışlar (RN, 41v5)
sākīlik hürmetin kirü vērđi (KY, B44v3)
saltanat makāmın kördiler ise (KY, B58r10)
müdām şamed hıdmetine kelür idi (KY, B54r7)
şanem hālīn ahvālīn biz şoralım (KY, B22v12)
ne kaçār sen sarāy hālī degül midür (KY, B40r3)
yūsuf baķdı sarāy naķş[ına] ‘acebledi (KY, B37r3)
beni sarāy şūreti müferriḥ kıldı (KY, B65v1)
şıdk bağı biteydi gönünden (SVTM, I-47)
bir neçesi sīret kemālīn kördi (KY, B25r6)
vāy ol gün kim şūret naķşı yıkıla (RN, 12v3)
şakāvet perdesini kaldurayın (RN, 49v3)
key arı cān gerek şeh ḥazretinde (RN, 6r1)
edebdür varlıguñ şeh ḥazretinde (RN, 41v3)
şehir ḥalkı cümlesi kul olur emdi (KY, B51v13)
yūsuf aydur sizler şehir ehlin kırmağa (KY, B67v7)
sağa görünmedi şekker cihāmı (RN, 46v1)
şerī‘at ḥükmünü kıluñlar taḥķīķ (KY, B66v12)
ta‘bīr ‘ilmin kimse bilür bar mu dēdi (KY, B44r2)
ta‘bīr ‘ilmin bildügin neçük bildün (KY, B49r3)
tama‘ ḥabsine düşdüm çıkamazın (RN, 7v2)
tama‘ kervānıyıla yoldan azdum (RN, 7r5)
teferrüc maķāmların közin körsem (KY, B6r5)
yūsuf ‘ucb maķāmına cevelān kıldı (KY, B23v2)
ümīdüm nübüvvet ḥaķdan dēyür emdi (KY, B19r12)

üstâdlar cümlesi anda emdi (KY, B35v16)
vişāl şevkī şabrım gâret kıldı emdi (KY, B38v10)
vişāl ümîd[i] dutar kirü baķar (KY, B64v2)
anlar vişāl ümîdin kesmez emdi (KY, B40v2)
ya'kûb hâlin yûsufa zâhir kıldı (KY, B45v5)
ya'kûb hâli neteligin bildiyse (KY, B45v8)
ya'kûb kavmi birle anda dêrûldiler (KY, B74v3)
atası ya'kûb nebî hâķ hâbîbi (KY, B3r11)
anı işidüp ya'kûb nebî varsun dêdi (KY, B6v6)
anı işidüp ya'kûb nebî maḥzûn oldı (KY, B7r12)
yûsuf nebî du'āsı qabûl oldı (KY, B24r9)
aydur qandadur ol ya'kûb nebî (KY, B47r15)
ya'kûb nebî deve üçün du'â kıldı (KY, B48r5)
ya'kûb nebî el qaldurdu du'â kıldı (KY, B48r9)
işitkeç feryâd kıldı ya'kûb nebî (KY, B60r7)
ya'kûb nebî anlara destûr vêrdi (KY, B60r15)
ya'kûb nebî işitti bildi 'ayân (KY, B68r3)
ya'kûb nebî bir qaravaş satun aldı (KY, B72r11)
anı bildi ya'kûb nebî şükr kıldı (KY, B72v9)
ya'kûb nebî beni satun almış idi (KY, B73r5)
ya'kûb nebî züleyhâya du'â kıldı (KY, B74r12)
ḥafiyye birle ya'kûb nebî du'â kıldı (KY, B75r1)
ya'kûb nebî mısır içre kırux yıl turdu (KY, B75r15)
ya'kûb nebî vedâ' kılup çıkar emdi (KY, B75v2)
ya'kûb nebî ken'âna naql kıldı (KY, B75v5)
ya'kûb nebî elin sunup aldı anı (KY, B76r1)
bezesünler anda ya'kûb şüret[i]ni (KY, B62v6)
keldi ya'kûb tâbûtına nażar kıldı (KY, B78r3)

yūnus cānı bu yolda fidāyidi (RN, 54r4)
hīç yūsuf cemāl[ı]ni körmeye siz (KY, B24v13)
yūsuf ğamı hātırından hīç kitermez (KY, B46v5)
sākī yūsuf hāzretine el kavşurdu (KY, B49v10)
andan sonra yūsuf hükmi oldu revān (KY, B21r15)
yūsuf ‘ışkı sebebinden zelīl oldım (KY, B54r2)
yūsuf pendin dinlemez revā körmez (KY, B37r13)
beñzesün cümle yūsuf şüretine (KY, B35v2)
mūsī yūsuf tábütın alıp kelür emdi (KY, B78r2)
kitāb içre yūsuf vaşfın körmişdi (KY, B9v15)
anlar yūsuf zārına hīç bakmadılar (KY, B10r15)
cihān içre kopmış idi yūsuf nebī (KY, B3r11)
yūsuf nebī aḥvālin açıserven (KY, B3r14)
yūsuf nebī bir gūr üzre yüzün düşdi (KY, B19r6)
yūsuf nebī el kaldırdı du‘ā kıldı (KY, B21r5), (KY, B31v6)
anı kördi yūsuf nebī du‘ā kıldı (KY, B33v2)
oluş sā‘at yūsuf nebī du‘ā kıldı (KY, B33v16)
yūsuf nebī ilhām ḥaḳdan buldıysa (KY, B40v9)
yūsuf nebī sākīye cevāb vèrdi (KY, B49v6)
yūsuf nebī anı köre şād-kām oldu (KY, B50r9)
yūsuf nebī zindāndan ḥalāş oldu (KY, B50v6)
tāc urundi taḥtga ağdı yūsuf nebī (KY, B51r4)
yūsuf nebī bu ḥāl içre fikr kıldı (KY, B52r1)
yūsuf nebī şehre ḥaber vèrdi (KY, B52r4)
aydan bir kez yūsuf nebī çıkar idi (KY, B52r8)
cebrā’ilden yūsuf nebī bunu bildi (KY, B55r14)
yūsuf nebī ol dem ulu da‘vet kıldı (KY, B55v6)
yūsuf nebī züleyḥānı bu kez bildi (KY, B55v8)

yūsuf nebī vezīre aḥvāl şordı (KY, B56v13)
yūsuf nebī bu şıfatlu ḥāzır keldi (KY, B60v13)
ol dem yūsuf nebī ulu da'vet kıldı (KY, B62v12)
yūsuf nebī tercümāna emr kıldı (KY, B63r7)
yūsuf nebī bir ḥalvet eve kirdi (KY, B64r9)
anı işitdi yūsuf nebī özi köydi (KY, B71v8)
yūsuf nebī anı körüp hem sevündi (KY, B74r3)
yūsuf nebī işidüp mağbūn oldı (KY, B75v2)
yūsuf nebī mü'minleri cümle dērdi (KY, B76v11)
yūsuf nebī ol şehirde telim oldı (KY, B77r8)
yūsuf nebī ḥasretile mağbūn oldı (KY, B77r10)
yūsuf nebī suv içinde kırk yıl durdı (KY, B77v13)
yūsuf nebī tābūtın ol ketürdi (KY, B78r1)
hem yūsuf peygāmbere inandılar (KY, B21v13)
hem inandım sen yūsuf peygāmbere (KY, B54v6)
kurtardı zindān ehlin melik reyyān (KY, B43v10)
zindān ehli yūsufı kertü bildi (KY, B44r15)
zindān ehli yığlaşa maḥrūm qaldı (KY, B50v6)
zindān ehli yığlaşa maḥrūm qaldı (KY, B50v7)
zindān ehli yūsufı diler andan (KY, B50v8)
āzād kıldı zindān ehlin melik reyyān (KY, B50v9)
züleyhā keydinden kim kurtardı (KY, B44v10)
züleyhā keydünden kurtargıl beni (KY, B43r3)
züleyhā keydünden ol kurtardı (KY, B43r4)
züleyhā maḳāmına kirü döndi (KY, B55r14)
ben kurtaram züleyhā miḥnetinden (KY, B40v12)
züleyhā rāzın nihān saqlar ėmdi (KY, B41v14)
züleyhā sarāyına hem kirdiler (KY, B74v3)

2.2.3.9.2.4. İikiden Fazla Sözcükle Kurulan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 122 adet, RN’de 34 adet, ÇN’de 5 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere 163 adet ikiden fazla sözcükle kurulu en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. Bu tamlamalar yaklaşık % 75 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu tamlamalar arasında KY’de 110 adet, RN’de 25 adet, ÇN’de 4 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı 141 adet üç sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlaması; KY’de 9 adet, RN’de 9 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 19 adet en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı dört sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlaması ve KY’de 3 adet beş sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlaması yer almaktadır. İikiden fazla sözcükle kurulu belirtili isim tamlamaları arasında en yoğun geçen % 86 oranla üç sözcükle kurulu tamlamalar, en az geçen beş sözcükle kurulu tamlamalardır.

2.2.3.9.2.4.1. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Üç Sözcükle Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 109 adet, RN’de 25 adet, ÇN’de 4 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı 140 adet üç sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar, % 78 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu tamlamalar arasında 70 adet tamlayanı sıfat olan belirtisiz isim tamlaması, 50 adet tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması, 17 adet diğer belirtisiz isim tamlaması ve 4 adet tamlayanı Arapça Farsça kurallı tamlama olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. Üç sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlamaları içerisinde en yoğun geçen yaklaşık % 50 oranla tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlamalarıdır. Tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlamaları arasında yaklaşık % 33 oranla en fazla Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlamalar tespit edilmiştir. Üç sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlamaları içerisinde en az geçen tamlayanı Arapça / Farsça kurallı tamlama olan belirtisiz isim tamlamalarıdır.

2.2.3.9.2.4.1.1. Tamlayanı Arapça / Farsça Kurallı Tamlama Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet tamlayanı Arapça kurallı tamlama olan belirtisiz isim tamlaması ve 1 adet tamlayanı Farsça kurallı tamlama olan belirtisiz isim tamlaması olmak üzere 4 adet tamlayanı Arapça / Farsça kurallı tamlama olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

2.2.3.9.2.4.1.1.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı Arapça kurallı tamlama olan belirtisiz isim tamlaması ve 1 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı Farsça kurallı tamlama olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

dārü’l-mahzûn maḳāmında ibni işhāk (KY, B40v1)

dārü’l-mahzûn maḳāmından hergiz çıkmaz (KY, B46v3)

dārü’l-mahzûn maḳāmından çıkmaz emdi (KY, B64r16)

İmān **rûkn-i islām nûr**ı hümāmlara (KY, B2v9)

2.2.3.9.2.4.1.2. Tamlayanı İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 41 adet, RN’de 8 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 50 adet tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

2.2.3.9.2.4.1.2.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 14 adet, RN’de 7 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 22 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

biri de ‘aql-ı küllîdür **allāh te‘ālā ma‘rifet**in bildirür İmān (RN, 3v1)

ecel cāmı şarābın çün içe sen (ÇN, 53)

ibni yemen aḥvāli düşvār oldı (KY, B68r2)

ibni yemen dīdārığa yavlaḳ müştāk (KY, B40v1)

mışır ehli cümlesi karşı keldi (KY, B50v10)

mışır ehli cümlesi işidür emdi (KY, B52r16)

mışır ehli cümlesi ‘acebleşdi (KY, B71v16)

mışır ŝāhı hıdmetine varur idim (KY, B61r1)

kaçan kim mūsī kelīm tābūt[ı]nı aldı (KY, B78r6)

mūsī kelīm tābūt[ı]nı taleb kıldı (KY, B77v14)

şehir halkı cümlesi kul olur emdi (KY, B51v13)

gider uçmak pādīŝāhuñ fażlı pertevindür tamu (RN, 3v8)

nūrı pertevindendür ŝu pādīŝāhuñ hayātı pertevindendür (RN, 3v10)

od pādīŝāhuñ hıŝmı pertevindendür (RN, 3v11-4r1)

pādīŝāhuñ hidāyeti nūrındandır ĩmān da üç (RN, 3v2)

‘aql pādīŝāhuñ kadīmılgı pertevindendür ‘aql (RN, 3r6)

toprak pādīŝāhuñ nūrı pertevindendür (RN, 3v9-3v10-)

şanem hālın ahvālın biz şoralım (KY, B22v12)

yūsuf ‘ıŝkı sebebinden zelīl oldım (KY, B54r2)

yūsuf nebī ahvālın açıserven (KY, B3r14)

yūsuf nebī du‘ası kabül oldu (KY, B24r9)

yūsuf nebī tābūtın ol ketürdi (KY, B78r1)

2.2.3.9.2.4.1.2.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

hasret zārı[ı] kılduğın körüp keldüm (KY, B45r12)

ya‘kūb hālī neteligin bildiyse (KY, B45v8)

anı işitdi yūsuf nebī özi köydi (KY, B71v8)

2.2.3.9.2.4.1.2.3. Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 12 adet Alıntı + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

ken‘ān ili tarafından çok aradı (KY, B14v4)

reyyān düşi te'vīlin aydur ėmdi (KY, B49v9)

yūsuf savçı aḥvālin ayıtmağa (KY, B3r8)

ya'kūb savçı ḥālinden aḥvāl şordı (KY, B56r16)

ya'kūb savçı kavmi dērüp kiter ėmdi (KY, B75v6)

yūsuf savçı kışşasın kılduk 'ayān (KY, B78v6)

yūsuf savçı kışşasın 'aql okur (KY, B78v8)

yūsuf savçı kışşasın bilür isen (KY, B78r12)

yūsuf savçı kışşasın kılur idi (KY, B78r5)

yūsuf savçı tābūtın reyyān aldı (KY, B77v9)

yūsuf savçı tābūtın vėrsün dėdi (KY, B77v3)

ya'kūb savçı vefāt[z]nı ileddiler (KY, B76r11)

2.2.3.9.2.4.1.2.4. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 5 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

'ād kuyusu tēgresinde yörür idim (KY, B14r6)

'ād kuyusu tegresinde yük düşürdi (KY, B14v3)

ya'kūb savçı uylukunda uyur idi (KY, B3v1)

ya'kūb savçı eline ketürdiler (KY, B12v12)

ya'kūb savçı oğlıvuz dēr siz ėmdi (KY, B67v10)

2.2.3.9.2.4.1.2.5. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY'de 2 adet ve RN'de 1 adet olmak üzere 3 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

kördünüz mü benüm rencim aşlı kandan (KY, B42v12)

ki şabr oldu benüm cānum ğıdāsı (RN, 27v4)

benüm 'ışkım ḥātırından salumadıñ (KY, B27r9)

2.2.3.9.2.4.1.2.6. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

şüret bezesün **anıñ sakfı** arasına (KY, B35v1)

aşlık bezañı neteligin anlar bildi (KY, B56v3)

aydur **benüm yūsufum yıdı** keldi (KY, B72v10)

2.2.3.9.2.4.1.2.7. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

sizni körmek hâtırında **ğuşçası** var (KY, B57v14)

2.2.3.9.2.4.1.3. Tamlayanı Sıfat / Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 29 adet, SVTM’de 2 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 32 adet tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir.

2.2.3.9.2.4.1.3.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 11 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

firāk hāl aḥvālın soraşayım (KY, B30r5)

‘azīz yūsuf **sarāyına** varurlar emdi (KY, B61v4)

‘azīz yūsuf **emrini** tiñlediler (KY, B52v2)

cümle mālum bahāsına fedā kıldım (KY, B43r14)

cümle mısır ehli anıñ kılı emdi (KY, B73v8)

kādir mevlīm taḳdīrin kim şaşura (KY, B15r16)

melik duğar sarāyına hāzır keldi (KY, B24v10)

melik reyyān hıdmetine kirü vardı (KY, B49v16)

raḥīm mevlīm raḥmetine belin bağlar (KY, B45v4)

şiddīk yūsuf cemāl[ı]ni körgil dedi (KY, B10r6)

yūsuf şıddīk cemāl[ı]ni hem kördiler (KY, B24v15)

2.2.3.9.2.4.1.3.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 7 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 8 adet Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

ḥakīkat vişāl kūni doğdı emdi (KY, B30r5)

ḥarīr zībā arasına koymış idi (KY, B71r4)

şabır gerek saña her ḥāl içinde (RN, 29v4)

la‘īn şeytān sözine uyurmu siz (KY, B8r4)

melik reyyān ṭapusına ḥāzır keldi (KY, B43r12)

melik reyyān düş[ū]ni yūsuf yordı (KY, B49v11)

ol züleyhā melik-zāde ṭaymus kıızı (KY, B26r16)

recīm şeytān sözini bāṭıl kıldı (KY, B43r5)

2.2.3.9.2.4.1.3.3. Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet Alıntı + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

‘ākıl kullar ḥātırın bayıtmağa (KY, B3r7)

düşerem bāṭıl iş ‘iṣyānına (KY, B43r1)

‘āşık kişi mālın fedā kılmak kerek (KY, B34v13)

2.2.3.9.2.4.1.3.4. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

resūl aydur evvel yulduz adı meyyān idi (KY, B4r3)

züleyhā aydur uşal ken‘ān kul oğlanı (KY, B34v1)

2.2.3.9.2.4.1.3.5. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 15, RN’de 6 ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 23 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

atam ya‘kūb hıdmetinden kıldım ėrse (KY, B20r12)

bu ‘ālem ŗekkerine beñzemez ol (RN, 46v3)

bu ‘ārmuñ rüzgārı telim oldı (KY, B75r4)

bu beşāret ŗūkrānesin kılām ėmdi (KY, B47v12)

bu dūnyā cīfesin ardına atdı (RN, 39v4)

nēce bir durısar **bu dūnyā hālkı** (ÇN, 28)

bu dūnyā lezzetine mağrūr olma (ÇN, 44)

bu dūnyā vefāśı yok kelūr kiter (KY, B47r8)

şabır al ver kamu **bu dūnye mālın** (RN, 28r2)

bu dūşvārlık maķāmından çıķagör (RN, 12v4)

anıñ bile müzeyyen **bu islām dīni** (KY, B2v7)

nażar kılğıl **bu mektūb ahvāline** (KY, B69r13)

bu ŗehir ehlini cümle kırıñ (KY, B67r5)

bu ŗehir ehli bunı hīç anlamaz (KY, B70v13)

dedem halīl hūrmetin saklañ emdi (KY, B16r6)

ķamu buhl ehlinün işi bu ola (RN, 38r5)

ol ‘azīz hıdmetine ķavşurdılar (KY, B70r2)

ol ŗehir ehli cümle kāfir idi (KY, B21v4)

ol ŗehir ehli yūsufuñ yüzün kördi (KY, B21v5), (KY, B21v14)

ol ŗehir ehli ins ü cin perī idi (KY, B23v7)

dēdi ėrişdi **uş devlet nişāmı** (RN, 29r4)

yeti endām bendeleri üzölüben (KY, B38v1)

2.2.3.9.2.4.1.3.6. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde RN’de 10, KY’de 6, SVTM’de 2 ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 19 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

bu ğaflet uyhusından uyanayduñ (RN, 15r6)

bu meydān öñdülün ol aldı gitdi (RN, 41r1)

bu mışır ilüni sen kılğıl da‘vet (KY, B76v1)

bu nefis atınuñ ağzına ur oyan (ÇN, 26)

bu nefis oğlanları toköz kişidür (RN, 6r3)

bu rāhatlar kamusı ol sübhānımdan (KY, B44v12)

bir gūristan kırağından öte keçdi (KY, B19r5)

eyle kıl sun **dört dufar arasına** (KY, B35v1)

iki ‘ālem kişinde bir oğdur (SVTM, I-76)

karañu cānlar üzer[i]ne nūr saçar (SVTM, II-87)

anı yavlağ etmiş **ol ‘arş idisi** (KY, B26v3)

yuğaru bağar **ol çāh ağzı** ırağ (RN, 28v2)

işitdün yūsufı **ol çāh içinde** (RN, 28r6)

şükür kıldı hağğa **ol devlet issi** (RN, 19r5)

ğalır zulmātıla **ol hāb içinde** (RN, 47r4)

dağı yuyulmadı **ol kīn tamarı** (RN, 49v2)

ğururdi şabırıla **ol māh içinde** (RN, 28r6)

esirgedi özin **ol nağar issi** (RN, 38v3)

uşbu kışsa êrdügi zāhir êmdi (KY, B3r16)

2.2.3.9.2.4.1.3.7. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 4 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

ağlamakdan **iki közüm nûr**ı kitdi (KY, B69v9)

ol **çıbuqlar cümlesi** altun olsun (KY, B35r7)

on **karındaş cümlesi** boldılar ‘aḳḳ (KY, B8r13)

uşbu **yalan düş ta‘bīrin** yetirün dēr (KY, B7v16)

2.2.3.9.2.4.1.4. Üç Sözcükle Kurulu Diğer Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 17 adet diğer belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

2.2.3.9.2.4.1.4.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 5 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

evvel **āḥir dest-gīri** beni bildün (KY, B36v11)

ḥalīl zebīḥ devleti körünür ėmdi (KY, B4r15), (KY, B4v1)

melik memlūk cümlesi yalvaruştı (KY, B21r10)

mālum mülküm cümlesin fedā kıldum (KY, B34v16)

2.2.3.9.2.4.1.4.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 11 adet Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

dīn mürüvvet ikilesi iki reşīd (KY, B2v1)

ibni yemen koluna kirür ėmdi (KY, B62r14)

kirü **ibni yemen kolına** kirür ėmdi (KY, B62r16)

ibni yemen kolına kirür ėmdi (KY, B62v2)

ibni yemen yüküne şāḡ kızledi (KY, B65v12)

ibni yemen yükünde şāḡ bulur ėmdi (KY, B66r6)

ibni yemen yükünden çıkar ėmdi (KY, B68r6)

andın şonra **‘ömer ḥattāb oḡlı** (KY, B2r1)

zāḥir bātın körküni ol kavşurdı (KY, B24r2)

ḥasret ġurbet otına atar mu siz (KY, B16r4)

ya‘kūb resūl idūgūne muḳırr kelūr (KY, B57r8)

2.2.3.9.2.4.1.4.3. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

ne ulu kiçi cümlesi közin kördi (KY, B25r5)

2.2.3.9.2.4.2. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Dört Sözcükle Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 9 adet, RN’de 9 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 19 adet dört sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. SVTM’de en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı dört sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlamasına rastlanılmamıştır. Dört sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlamaları arasında en yoğun geçen % 47 oranla tamlayanı sıfat / sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlamalarıdır. Tamlayanı sıfat / sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlamaları içerisinde en yoğun geçen % 33 oranla Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlamalarıdır. Dört sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlamaları içerisinde en az geçen dört sözcükle kurulu diğer belirtisiz isim tamlamalarıdır.

2.2.3.9.2.4.2.1. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde RN’de 6 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 7 adet tamlayanı bağlama grubu olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

2.2.3.9.2.4.2.1.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 2 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı bağlama grubu olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

ḥāṣṣ u ‘āmm ḥarcıya yüz yère biraḳ (RN, 19v4)

ḥāṣṣ u ‘āmm ḥarcıya toḡru dēyesin (RN, 54r1)

2.2.3.9.2.4.2.1.2. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde RN’de 4 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 5 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı bağlama grubu olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

ḥāṣṣ u ‘āmm gönlini şey’ullāh eyle (RN, 10v5)

hevā vü kibr yolundan beri kaç (RN, 15v4)

baḥīl olmuşdı **‘ilm ü hüner** issi (RN, 38v3)

kīn ü ḡaybet şuyına kanmağın yok (RN, 49r6)

aña **mī‘rāc u ‘arş** üstüydü seyrān (ÇN, 78)

2.2.3.9.2.4.2.2. Tamlayanı İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 1 ve RN’de 1 adet olmak üzere 2 adet tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

2.2.3.9.2.4.2.2.1. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

yel **ol pādīṣāhuṅ heybeti** pertevindendür od pādīṣāhuṅ (RN, 3v11)

2.2.3.9.2.4.2.2.2. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

ol sarāy içi vaşfı beyle olsun (KY, B35r12)

2.2.3.9.2.4.2.3. Tamlayanı Sıfat / Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 7 adet ve RN’de 2 adet olmak üzere 9 adet tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

2.2.3.9.2.4.2.3.1. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

atam ya’kūb ishāḳ oğlu benven ėmdi (KY, B31r13)

2.2.3.9.2.4.2.3.2. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

atamız ya’kūb savcı yūsufı dërler (KY, B66r15)

2.2.3.9.2.4.2.3.3. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

bir şerīf ḳul elinge kürer ėmdi (KY, B14r14)

2.2.3.9.2.4.2.3.4. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

şabır al ver **ḳamu bu dünyē mālın** (RN, 28r2)

2.2.3.9.2.4.2.3.5. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde, KY’de 2 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 3 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat / sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

ḳırḳ miñ mışır ḳızılına dëger ėmdi (KY, B61r16)

niçe bir **nice bir dünyā işinde** (RN, 14v3)

yigirmi bin mışır kızılına değer emdi (KY, B47v14)

2.2.3.9.2.4.2.3.6. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

bu on kardeş cümlesi çevre durdı (KY, B18r4)

ol on kardeş cümlesi bir bir keldi (KY, B67r1)

2.2.3.9.2.4.2.4. Dört Sözcükle Kurulu Diğer Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla dört sözcükle kurulu diğer belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

ibni yemen şād olduğın anlar bildi (KY, B62r2)

2.2.3.9.2.4.3. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Beş Sözcükle Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet beş sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir. ÇN’de, RN’de ve SVTM’de en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı beş sözcükle kurulu belirtisiz isim tamlamasına rastlanılmamıştır.

2.2.3.9.2.4.3.1. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde, KY’de 2 adet Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu, 1 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu belirtisiz isim tamlaması olmak üzere 3 adet beş sözcükle kurulu tamlayanı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir.

2.2.3.9.2.4.3.1.1. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet beş sözcükle Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

bir mışır kızıl altun akı aldım (KY, B46r8)

2.2.3.9.2.4.3.1.2. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet beş sözcükle Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

bir hâbeşî kulu var idi **kılıç atlu** (KY, B19r3)

baña benzeş bir cin kıızı kelür idi (KY, B55v11)

2.2.3.10. Sıfat Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 1446 adet, RN’de 240 adet, SVTM’de 105 adet ve ÇN’de 48 adet olmak üzere 1839 adet herhangi bir unsuru alıntı ögeden oluşan sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 79 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu sırasıyla % 13 oranla RN, yaklaşık % 6 oranla SVTM ve % 2 oranla ÇN takip etmektedir. Sıfat tamlamaları arasında tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan tamlamalar KY’de 786 adet, RN’de 115 adet, SVTM’de 66 adet ve ÇN’de 32 adet olmak üzere 999 adettir. Tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan sıfat tamlamaları yaklaşık % 85 oranla belirtme, % 15 oranla niteleme sıfatlarıdır. Tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan tamlamalar KY’de 196 adet, RN’de 45 adet, SVTM’de 19 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 261 adettir. Tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan sıfat tamlamaları % 51 oranla belirtme, % 49 oranla niteleme sıfatıdır. Tamlayanı ve tamlananı alıntı olan sıfat tamlamaları KY’de 254 adet, RN’de 40 adet, ÇN’de 8 adet ve SVTM’de 7 adet olmak üzere 309 adettir. Tamlayanı ve tamlananı alıntı olan tamlamalar % 74 oranla niteleme, yaklaşık % 26 oranla belirtme sıfatıdır. En az bir alıntı sözcüğün yer aldığı üç sözcükle kurulu sıfat tamlamaları KY’de 153 adet, RN’de 34 adet, SVTM’de 12 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 202 adettir. En az bir alıntı sözcüğün yer aldığı dört sözcükle kurulu sıfat tamlamaları KY’de 45 adet, RN’de 5 adet, ÇN’de 3 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 54 adettir. En az bir alıntı sözcüğün yer aldığı beş sözcükle kurulu sıfat tamlamaları KY’de 12 adet, ÇN’de 1 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 14 adettir. Söz konusu tamlamalar içerisinde % 54

oranla en fazla tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan sıfat tamlamaları yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 17 oranla tamlayanı ve tamlananı alıntı, % 14 oranla tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe, yaklaşık % 11 oranla üç sözcükle kurulu, yaklaşık % 3 oranla dört sözcükle kurulu, yaklaşık % 1 oranla beş sözcükle kurulu sıfat tamlamaları takip etmektedir.

2.2.3.10.1. Belirtme Sıfatları Aracılığı İle İşletime Sokulan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 822 adet, RN’de 126 adet, SVTM’de 76 adet ve ÇN’de 36 adet olmak üzere 1060 adet belirtme sıfatları aracılığıyla işletime sokulan sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 78 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Belirtme sıfatları aracılığıyla sıfat tamlaması kuruluşunda görev alan alıntılar arasında 848 adet tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması, 133 adet tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan sıfat tamlaması ve 79 adet tamlayanı ve tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar arasında % 80 oranla en fazla tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması yer almaktadır.

2.2.3.10.1.1. Tamlayanı Türkçe Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 669 adet, RN’de 86 adet, SVTM’de 62 adet ve ÇN’de 31 adet olmak üzere 848 adet tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan belirtme sıfatı tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 79 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sıfat tamlamaları şunlardır:

keliben **bu ‘acāyibe** nazar kılsun (KY, B35v7)

andan bakıp **köp ‘acāyib** körer idi (KY, B78r4)

peygamberler güzîdesi **ol aḥmede** (KY, B1v5)

ḳābe-ḳavseyn maḳāmlı **ol aḥmede** (KY, B1v6)

işit emdi **bu aḥvāli** è ḳardaş (ÇN, 2)

bu aḥvāli biz ḥaḳīḳat bilelüm emdi (KY, B5r3)

ol zāhid **bu aḥvāl** beyān bildi (KY, B10r1)

bu aḥvāli biz aḳa soralum emdi (KY, B13r5)

melik aydur **bu aḥvāl** eylen ʿayān (KY, B16v3)
atañ yaʿkūb **bu aḥvāl**i bilmedi mü (KY, B19v5)
çün yūsuf **bu aḥvāl** beyān bildi (KY, B23v15)
aḡa daḡı **bu aḥvāl**den ḡaber oldı (KY, B25v2)
bu aḥvālniñ aḡlını aḡlañ emdi (KY, B26v5)
atasına **bu aḥvāl**den ḡaber vèrdi (KY, B27v7)
atası **bu aḥvāl**i bayık bildi (KY, B27v16)
ḡaravaḡlar **bu aḥvāl** sorar emdi (KY, B28v13)
ḡanzafer **bu aḥvāl**den ḡāfil emdi (KY, B29r13)
ḡanzafer **bu aḥvāl** aḡlın bilmez (KY, B29v3)
bu aḥvāli bundan öñden bilümedüm (KY, B31r14)
bu aḥvāli beyān kılsaḡ bilsem emdi (KY, B31v9)
bu aḥvāli muḡtıladı beyān kıldı (KY, B32r4)
bu aḥvāli ʿacebler daḡlar emdi (KY, B32r5)
bu aḥvāli hıç kimseden bilümesven (KY, B32r9)
bu aḥvāli yūsufa sorar emdi (KY, B33v5)
bu aḥvāl neteligin bize ḡorar (KY, B33v15)
bu aḥvāli ṭabībe zāhir kıldı (KY, B34r4)
bu aḥvāle ol düḡürdi bilgil beni (KY, B34v2)
züleyḡā **bu aḥvāl**i bildiyse (KY, B36r9)
yūsuf **bu aḥvāl**i bildi ʿayān (KY, B39r14)
bu aḥvāli züleyḡāya yūsuf ḡordı (KY, B39v7)
bu aḥvāli yūsufa ısmarladı (KY, B41v14)
züleyḡā **bu aḥvāl**den ḡaber bildi (KY, B42r10)
bu aḥvāl ḡanzafere maʿlūm oldı (KY, B43v4)
melikge **bu aḥvāl**den maʿlūm oldı (KY, B43v16)
ḡıdmetine **bu aḥvāl**i söyler emdi (KY, B49v7)
melik reyyān **bu aḥvāl**i beyān bildi (KY, B51r10)

kaçan yūsuf **bu aḥvālī** beyān bildi (KY, B53r5)
bu aḥvālī muştıladı beyān bildi (KY, B55r15)
bu aḥvālī telim dürlü sözleşdiler (KY, B57r5)
meşālim **bu aḥvālī** aḡa şordı (KY, B63v14)
ibni yemen **bu aḥvālī** beyān bildi (KY, B64r5)
bu aḥvālī atasına ḡaber vèrdi (KY, B64r7)
bu aḥvālī ya‘ḡūba zāhir kıldı (KY, B68r1)
anlar körüp **bu aḥvālī** ‘acebleşdi (KY, B67v3)
aydur **bu aḥvālī** nete düşdi (KY, B67v3)
bu aḥvāle ‘acāyiben ḡalurlar ėmdi (KY, B71v16)
ya‘ḡūba **bu aḥvāl** ma‘lūm oldı (KY, B75v1)
ol aḥvālī yā yūsuf sen aḡla ėmdi (KY, B53r2)
ol aḥvālden ne bilür siz dèyür ėmdi (KY, B59r4)
biti içre **tükel aḥvāl** a‘lem kıldı (KY, B28r1)
anuñ içün yaradıldı **bu ‘ālem** (ÇN, 79)
gözüm sen sen cānum sen sen **bu ‘ālem**den binüm sen sen (SVTM, XI-11)
iki ‘ālem bir oddur bir nazarda (RN, 53r4)
iki ‘ālem kişinde bir oḡdur (SVTM, I-76)
iki ‘ālem eger sinüñ olursa (SVTM, XXV-3)
ḡamu ‘ālem göre anuḡ ḡālını (RN, 37r1)
güneş gibi yüzüñ toḡar **ḡamu ‘ālem** nūruñ toldı (SVTM, XII-5)
bu ‘ameli teḡri sevmez bilgil ėmdi (KY, B33v7)
ken‘āndan **bir ‘arab** mışıra keldi (KY, B45r7)
faẓl birle rūzī kıla **bu ‘araba** (KY, B48r1)
ol ‘arab ne kılasın bilümedi (KY, B45v11)
ol ‘arab suçına tevbe kıldı (KY, B46r3)
ol ‘arab yūsufa cevāb vèrdi (KY, B46r5)
ol ‘arab aḥvālin zāhir kıldı (KY, B47v3)

ya'kūb savçı **ol 'araba** du'ā kıldı (KY, B47v11)
körüp keldim mışırda **bir 'arabī** (KY, B47r16)
mışırda **bir 'arabī** seni şordı (KY, B47v4)
haber vèrdi dīneye **ol 'arabī** (KY, B47r15)
şabır kimdeyise **ol 'arşa** şüner (RN, 29v2)
ol sarāy yük uzunı **kırk arşın** olsun (KY, B62v5)
hem yüksegi **kırık arşın** olsun emdi (KY, B62v5)
du'ā birle **telim 'aşı** rahmet bulur (KY, B78v13)
iğen āvārasın dölenmegün yok (RN, 51v2)
niçe āvāralıgla saña böyle (RN, 51r5)
körèr suvda **bir 'avrat** tön yuvardı (KY, B73r1)
isterken **bir avrat** hāzır keldi (KY, B77v15)
key anlağıl **bu 'avratıñ** aşlı kandan (KY, B41v7)
ol 'avratlar dere keçüp oturur emdi (KY, B42r11)
ol 'avratlar kürsī üzre oturdılar (KY, B42r16)
ol 'avratlar cümle hayrān qalur emdi (KY, B42v5)
sevünmekdin **ol 'avratıñ** uşşı kitdi (KY, B73r13)
ol 'avratıñ adı bellü merhā emdi (KY, B77v16)
ecel eli **kamu 'aybuñ** açasın (RN, 54v3)
neçe 'aybı vardur eylen beyān (KY, B16v3)
urma benüm yüzüme **ol 'aybnı** (KY, B55v14)
üç 'aybı vardur değenin yazmış emdi (KY, B62v11)
kulumuzun **üç 'aybı** var dèmişdi (KY, B71r2)
kulumuzun **üç 'aybı** var dèdiñüz mü (KY, B71r5)
bu āyet yūsufa zāhir oldı (KY, B39r15)
ol a'zānı baña alıp keliñ emdi (KY, B12v7)
döyemez **ol 'azāba** işi katı (RN, 36r3)
ol 'azīze ma'lüm oldı uşbu haber (KY, B29v10)

meğer **ol ‘azīz** bunun teñi tuşı (KY, B30r9)
ol **‘azīz** bu kavle rāzī boldı (KY, B30v10)
ol **‘azīze** bizden selām kıılıñ ėmdi (KY, B56r11)
ol **‘azīz** seni bizden üküş şordı (KY, B60r9)
ki cāndan biñ gülef **biñ bağ** bitti (SVTM, XXVIII-5)
ol oğlannı **az bahā**ya satun alğıl (KY, B14v10)
kardaşlarım **az bahā**ya satmasaydı (KY, B16v11)
ne bahāya satılur sen közin körgil (KY, B15r14)
ne bahā vèürsen körelim bizge (KY, B16r14)
neçe bahā alur siz ayduñ ėmdi (KY, B16v8)
neçe bahā dilese vèüñ ėmdi (KY, B30r7)
neçe bahā keregise beyān kılgıl (KY, B30v5)
ne bahāya satdılar kördüñ mü dèr (KY, B32v5)
müşterī **üküş bahā** vèrmese idi (KY, B16v12)
budur ser-māye **ol bahra** talana (RN, 18r3)
hañāsız **bu belā**ya düşmüş olsam (KY, B20r14)
aytgıl **ne belā**dur bu ‘ışkūñ ne diler binden (SVTM, IX-8)
seni beni **ol belā**dan dèyür ėmdi (KY, B55v15)
yā ibn **bu bendimi** key anlağıl (KY, B4v8)
bu bereket kıandan ėmdi (KY, B32r7)
ne ber-hürdār ola bunun gibi hāl (RN, 32v6)
ki terki olmayan **bir berke** degmez (RN, 40r5)
bu bey‘üzre bir biti kerek ėmdi (KY, B17r14)
bu bid‘ati sen köter dèp yalvarur ėmdi (KY, B39v2)
az bizā‘at ketürdik tapuñıza (KY, B59r9)
bu da‘vīye **bir bürhān** kerek ėmdi (KY, B54v15)
iķrār kııldım inandım **bir cabbāra** (KY, B54v6)
meşhürdur bu rivāyetde **ol cabbār**dan (KY, B3v7)

bu yola **bir cān** vèren yüz cān ala (SVTM, II-58)
gendüzinden yüz şüret **bir cān** olur (SVTM, II-63)
ne ki varsa ölür ol **bir cān** kalur (SVTM, II-115)
aňa **bir cān** fidā kıldum iki bin cān baňa geldi (SVTM, XII- 1a)
iki cānı nète bir birne kattı (SVTM, XXVIII-8)
göz oldur kim müdām **ol cānı** göre (RN, 48v6)
yol budur **ol cān** ki bu yoldan çıka (SVTM, II-107)
degmeze gāvur gibi **ol cān** hağa (SVTM, II-107)
sordı baňa **ol cān** gözün gönlün ne diler ne gerek (SVTM, XIII-7)
kim ivaż vère **öküş cānlar** saňa (SVTM, II-59)
bu yola bir cān vèren **yüz cān** ala (SVTM, II-58)
sini nişe severem **yüz cān** bigi dilerem (SVTM, VIII-4)
kardaşlarum **bu cefānı** baňa kıldı (KY, B18r7)
cānım oğlum **bu cefāya** nèden olduñ (KY, B19v3)
ne cefā yūsufa biz kılduğumuz (KY, B63r2)
neçe cefā kıılır sen benden yaña (KY, B39r3)
andan sonra dañı ıddı hem **ol celīl** (KY, B9r14)
yalvarur ğurbet üçün **ol celīle** (KY, B48r7)
biñ cihān ol cihānda sen göre sen (SVTM, I-28)
göreyin dèrişen қо **bu cihānı** (RN, 46v4)
ansız baña **bu cihān** hoş degül emdi (KY, B29r5)
uçmağı **bu cihānda** nağd aldı (SVTM, I-4)
bu cihān sevmegin gemişmekdür (SVTM, I-8)
bu cihānda ol eri gey istegil (SVTM, II-71)
bu cihān gevde gini anlar cānı (SVTM, II-73)
ger vère siz **bu cihānı** uçmağı (SVTM, II-155)
vèr **bu cihānı** bu gün kim ala sen teñriyi (SVTM, VI-1)
bu cihāndan kim çıkarsa bizi ol bile ki nevüz (SVTM, XVI-1)

veled yoḥsuldı sensüz **bu cihānda** (SVTM, XXIII-9)
bu muḥtaşar cihān **iki cihānca** (RN, 4v8)
neder **iki cihānı** dostı giden (RN, 41v2)
biñ cihān **ol cihānda** sen göre sen (SVTM, I-28)
ol cihānda kul ile sultān kalur (SVTM, II-115)
kime gerek ki ola **ol cihānda** yüzi aḳ (SVTM, X-12)
sensiz bize olmasun **uşbu cihān** (KY, B28v14)
biñ cihāzıñ deve altun ḥāzır kılam (KY, B28r6)
bu melik **ne cūr-merd** dedişdiler (KY, B58r3)
bir cūḥūd var idi adı būstān (KY, B3v7)
su'āş sordı **ol cūḥūd** ḥaḳ resūlden (KY, B3v8)
ol cūḥūd bu ḳavile rāzī oldı (KY, B4r1)
ne **böyle cünbişile** ola dirlik (RN, 25r2)
zihī süçü ki **bir cūr'ası** anuñ (SVTM, XXII-9)
key çābuk oynagıl ütölmeysin (RN, 16r2)
ne çāre anıñ ḥükmi olur emdi (KY, B15r16)
ne çāredür ki buḥlı göre anı (RN, 37r5)
mu'cize bunuñ gibi **biñ dā'imā** (SVTM, II-39)
vāy ol kişie kim **ol darb** uruldı (RN, 36v1)
degül ersem **bu da'vām** bātıl emdi (KY, B55r1)
bu da'vāye bir bürhān kerek emdi (KY, B54v15)
bir dāyesi var idi aḥvāl sordı (KY, B34r11)
bir dem ayrılmağa revā körmez (KY, B6r6)
senden ayru **bir dem** olumasven (KY, B37v6)
biñ bunuñ gibi eder **bir demde** ol (SVTM, II-90)
bu dem baña ol gümānum keldi bayıḳ (KY, B8v10)
bu dem benüm bu sözüm dutḡıl dedi (KY, B42r12)
maḥzūn özüm **bu dem** içre rāḥat oldı (KY, B47v12)

èmdi **bu dem** şiddet kitdi rāhat oldı (KY, B53r16)
‘azīz yūsuf **ol dem** çıkdı taşra (KY, B15r15)
melik anı kördi **ol dem** bī-ḥod oldı (KY, B15v2)
pes yūsufı **ol dem** yola ketürdiler (KY, B19r1)
ol dem yūsuf anda ḥāzır keldi (KY, B29v16)
şanem **ol dem** bayağı dēk bütün oldı (KY, B34r1)
anı kördi **ol dem** yūsuf şabır kıldı (KY, B39r10)
pes **ol dem** ‘azīz emr kıldı (KY, B41r15)
ol ḥabbāz ol dem kāfir qaldı èmdi (KY, B44r15)
yūsuf **ol dem** köndürdi ‘arabı (KY, B46v11)
yūsuf nebī **ol dem** ulu da‘vet kıldı (KY, B55v6)
ol dem bir develi başa keldi (KY, B62r6)
ol dem yūsuf nebī ulu da‘vet kıldı (KY, B62v12)
tahtdan indi **ol dem** yūsuf yere (KY, B70v9)
ol dem anı yavlaḳ muḥkem dutmuş èmdi (KY, B71r4)
uşal dem ol yūsufı ‘azīz aldı (KY, B31r4)
pes züleyhā **uşal dem** kirü döndi (KY, B43v2)
bu **bir derddür** ki yoḳdur aña dermān (ÇN, 62)
o derde oḡradı dāvud süleymān (ÇN, 71)
ṭabībler **ol derde** dermān olmaz (KY, B34v7)
‘azīz yūsuf anda boldı **telim devlet** (KY, B76v13)
bu düş içre **üküş devlet** körnür èmdi (KY, B14r16)
nice devrān kim anda rıḥlī urduḡ (RN, 25v6)
birer dīnār vèrmeginçe sizler èmdi (KY, B24v13)
rāzī olup **birer dīnār** ketürdiler (KY, B24v14)
teḡrinüḡ **bir dostına** ecel èrdi (KY, B75v12)
düş sen ayru **ḳamu dōstlaruḡdan** (ÇN, 53)
ḳaḡı dost gürge kirüp anı körse (KY, B38r12)

benüm üçün **bir du‘ā** kılğıl bayık (KY, B31v5)
benüm üçün **bir du‘ā** kılsun emdi (KY, B46v14)
bir du‘ā kılsaңыз ol zelīle (KY, B48r8)
oқuyanlar **bir du‘ā** yād kıla emdi (KY, B79r12)
müstecāb ol kıılır **ķamuğ du‘ā**ları (KY, B13r7)
ol du‘āsı yūsufa duş keldi (KY, B19v12)
eyle kılsun **dört dufar** arasına (KY, B35v1)
bu dünyāya niçün pek yapışur sen (ÇN, 17)
vefā umma **bu dünyā**dan ē hanum (ÇN, 23)
sini aldar **bu dünyā** bī-ķaber sen (ÇN, 24)
bu dünyā bī-vedādur bil ḥaķīķat (ÇN, 27)
bu dünyā bil ki saña bāķī ķalmaz (ÇN, 46)
bu dünyāda belāya şabr ēde gör (ÇN, 59)
aña ķalmayıķaķ **bu dünyā** gey bil (ÇN, 81)
bu dünyāda murādım ḥāşıl oldu (KY, B47v13)
bini ķatı duta siz **bu dünyā**da (SVTM, II-106)
ḥalāyıķlar cānı seķüñ **bu dünyā**dan berü ķaķuñ (SVTM, XII-6)
ne dünyā āḥiret anı tıyana (RN, 49r4)
baña **bu dünyā** bāķī ķala şandum (RN, 39r2)
anıñ üzre **telim dürüt** olsun emdi (KY, B1v6)
ķanğı düşmān beni ķapa dedüm emdi (KY, B8v5)
bu düşmenlerüñün sözini diñle (RN, 46v6)
bu **iki düşmeni** dost şanma miskīn (RN, 46v5)
āh dirīģa **yavlaķ düşvār** seniñ işiñ (KY, B44r10)
dirīģa kim ķüriyiser **bu ebdān** (ÇN, 66)
el-ķamdü şükr ü sipās **ol eḥade** (KY, B1v3)
mülket içre bī-şerīķ **ol eḥade** (KY, B1v4)
yeti endām bendeleri üzülüben (KY, B38v1)

hâtırından **bu endîşe** çıkar emdi (KY, B46r2)
hâtırından **bu endîşe** çıkar dedi (KY, B52v16)
bu hâl içre **ne endîşe** kılduñ dedi (KY, B48v14)
geçiser üstümüzden **nêçe ezmân** (ÇN, 67)
hasedden kişi **ne fâide** görür (RN, 32v3)
kalısardur hemân **ol ferd** u rahmân (ÇN, 32)
hemân-dem **bir ferîşte** keldi hâzır (KY, B39r11)
emrile **çok ferîşteler** kelmişidi (KY, B22r5)
sağdan soldan **iki ferîşte** yazar emdi (KY, B38v6)
bir **neçe ferîşteler** kelmişdi (KY, B14v13)
ol ferîşte melikge cevâb söyler (KY, B22r9)
ne ferrâş isterüz kim gele düze (RN, 26r5)
bağrına kanın ağlar **iki firāk** (KY, B18v16)
bir **neçe fitne** düşer kula şabr kanda (KY, B36r14)
ümîd ile dutaram **ol ğaffâra** (KY, B70v4)
bir ğarîbe sataşdı anı kördi (KY, B52v11)
ol ğarîbi bakıban yūsuf kördi (KY, B52v12)
iletgil **ol ğarîb** ‘azîz ğarîb kavme (KY, B57r16)
göreydün ne kılur saña **bu ğaybet** (RN, 51v5)
ne gevher oldu bu bir tamla cānum (SVTM, XXVIII-6)
neler etmiş aña **bu ğırbet** ü kîn (RN, 52r2)
hemîşe bu ihsân **ol ğufrânımdan** (KY, B44v13)
yūsuf nebî **bir ğūr** üzre yüzün düşdi (KY, B19r6)
bir ğūr üzre yüzün düşüp ağlar emdi (KY, B20r2)
ferîşteler kelür **bir ğūr** kazurlar emdi (KY, B75v8)
ol maķāmda **dörtünçi ğūr** anıñ boldı (KY, B76r6)
anlara uğradı hem **çok ğuşşa** miñnet (KY, B63r5)
cemâlin sargardı **ne ğuşşan** var (KY, B34r13)

ne **ğuşşan** var bunun kibi on kardaşlu (KY, B63r14)
bir qarışık **bir gül-āb** yap alup keldi (KY, B25r16)
ki cāndan **biñ gülef** biñ bağ bitti (SVTM, XVIII-5)
bu dem baña **ol gümānum** keldi bayık (KY, B8v10)
bayık bilij **uşbu günāh** benden dēdi (KY, B20v14)
ol ḥabbāz ol dem kāfir qaldı ėmdi (KY, B44r15)
eyā uşlu kişi sen **bir ḥaber** vēr (RN, 24v5)
melik reyyān **bu ḥaberi** şavāb kördi (KY, B50r12)
yūsufa iletdiler **bu ḥaberi** (KY, B76r7)
meşālime **bu ḥaber** ağır keldi (KY, B77v5)
ögüt alurısan sen **bu ḥaberdən** (RN, 43v7)
işiden la‘net okur **ol ḥabere** (RN, 12v1)
ol ‘azīze ma‘lūm oldı **uşbu ḥaber** (KY, B29v10)
şanemden **uşbu ḥaber** keldiyse (KY, B33v4)
cümleleri **ol ḥāca** taparlar ėmdi (KY, B21v15)
ḥudāvende **bu ḥācetüm** saña ma‘lūm (KY, B19v9), (KY, B79r7)
ne kişi sen **ne ḥācet** gerek dēdi (KY, B54r15)
ne ḥācetüniz ayduñuz ėmdi (KY, B58r12)
ne ḥācet ben dēmek çok çıkdı fi‘lün (RN, 33r2)
ne ḥācetdür ki saña kimse ḥaberi (RN, 50v5)
bu ḥadīşi buyurdi peygamber (SVTM, I-1)
barça ḥālde kul üzre ḥāzır durur (KY, B33v10)
bu ḥāl üzre benüm ḥālim bilür mü sen (KY, B19r15)
bakıp beni **bu ḥāl** üzre körür mü sen (KY, B19r16)
yūsufum sen mü **bu ḥāle** düştün ėmdi (KY, B19v2)
bu ḥāl içre türbetüm üzre keldün (KY, B19v4)
bu ḥāl içre yūsufa eş olmışıdı (KY, B22r5)
bu ḥāl üzre bir yıl temām oldı (KY, B27r6)

atası **bu hāl** içre kaldı hayrān (KY, B27r12)
aydur hatun saña **bu hāl** nēden keldi (KY, B34r12)
ne ma' nīden **bu hāle** düştün ėmdi (KY, B34r12)
dāye aydur **bu hāl** tēgmeden saña (KY, B34v3)
bu hāl içre hāli katı za'īf oldı (KY, B35v11)
bu hāl üzre bī-tefekkür olgıl ėmdi (KY, B40r16)
bu hāl üzre 'azīz anda hāzır olmış (KY, B42r7)
bu hāl içre ne endīşe kılduñ dēdi (KY, B48v14)
yūsuf nebī **bu hāl** içre fikr kıldı (KY, B52r1)
bu hāl üzre züleyhā yūsufı bilmez (KY, B53v12)
bu hāl içre ser-gerdān 'āciz oldı (KY, B53v16)
ben ol hālden **bu hāle** düştüm ėmdi (KY, B54v1)
bu kün ki kün **bu hāle** düştüm ėmdi (KY, B54v3)
sen ol hālden **bu hāle** düştün ėmdi (KY, B54v11)
aydur šāh **bu hāl** saña neşe degdi (KY, B56v11)
bu hāl içre emriñçe olmayaven (KY, B61r14)
'ārmum nete benüm **bu hāl** oldı (KY, B75r2)
bu hālile kıılınç yok hīç arada (RN, 14r4)
bu hālile kalursañ bī-çeresin (RN, 15r5)
ēdinsün çāre kırtulsun **bu hāl**den (RN, 26r3)
dēyeler ehl-i maḥşer ol **bu hāl**de (RN, 37r3)
kamu hālde ol mu'īd kādır durur (KY, B68v15)
'azīz oğlum yūsuf saña **ne hāl** degdi (KY, B19v1)
beyle katı ağlaşurlar **ne hāl** degdi (KY, B63r8)
bu **ne hāl**dür saña zulmet içinde (RN, 23v3)
bu **ne hāl**dür saña ēy faydasuz cān (RN, 32r1)
göre **ne hāl**dedür cānuñ u cismüñ (RN, 32r2)
su'āl ētdüm şūfī bu **nice hāl**dür (RN, 21v6)

niçe **hāl**den hāle gerek düşesin (RN, 45r6)
ol **hāl** içre yūsuf karşı durur emdi (KY, B42v1)
ol **hāl** keçdi yedi yıl darşık oldı (KY, B51v5)
ol **hāl**de bir aylık oğlan idi (KY, B53r3)
ben ol **hāl**den bu hāle düştüm emdi (KY, B54v1)
sen ol **hāl**den bu hāle düştün emdi (KY, B54v11)
bugün yarın demek ol **hāl**e uymaz (RN, 53r5)
şol **hāl** içre ārzū ‘āşık ‘acebledi (KY, B54v8)
uşbu **hāl** bildim saña bayık degül (KY, B25v9)
uşbu **hāl**de bî-karār bî-hod oldı (KY, B33r12)
uşbu **hāl**de ne bilür sen nedür hālîñ (KY, B41v2)
uşbu **hāl**i şarāb-dār ma‘lūm kıldı (KY, B49v16)
yeri koyuban gidevüz bu **halāyıkı** koyavuz (SVTM, XVI-3)
ol **hāl**ık bu şanemi nete körür (KY, B33v8)
pes niçün sığınmaduñ ol **hāl**ıkğa (KY, B44v14)
ol köñlegi ‘atāyıcı ol **hāl**ıkdan (KY, B72r9)
andan celīl emr kıldı ol **hāl**ile (KY, B69v1)
ol **hāl**ilniñ oğlı benven ya‘kūb (KY, B69v3)
esirgemez bu **hāl**ıkı çarh-ı zālīm (ÇN, 48)
bu beş günlük ‘ömür bu **hāl**ıca yetmez (RN, 14v5)
bini ol **hāl**şlar bile kim ben nevem (SVTM, II-144)
kim sizi uçmağa ol **hāl**ş givüre (SVTM, II-149)
ol **hāl**şretten iki közi körmez emdi (KY, B58v8)
müşteriye ol **hāl**ıtnı vemişler emdi (KY, B71r2)
ol **hāl**ı yūsuf eline kirmiş idi (KY, B71r3)
meger ol **hāl**ır kıla dēyür emdi (KY, B31v15)
bu **hedāye** ol rüzī kıldı dēyür emdi (KY, B51r9)
yēlile geldi bile bil **dört heves** (RN, 3r2)

yehūdā **bir heybet** birle haykırdıysa (KY, B69r4)
bu heybet birle seyrāna çıkar ėmdi (KY, B52v8)
bu heybeti körüp anlar kórkar ėmdi (KY, B67v14)
kök kürledi yıldurum **katı heybet** yağdı (KY, B20v6)
kullarının cümlesinden **ol heybetlü** (KY, B19r3)
vezīrden buldılar **bu hıdmeti** (KY, B57r3)
bu arada **bir hikmet** var dēyür ėmdi (KY, B13r1)
bu kez bunda **bir hikmet** var dēyür ėmdi (KY, B59v10)
ėmdi bildüm bu arada **ne hikmet** var (KY, B22r4)
ayt baña bu arada **ne hikmet** var (KY, B25v12)
bu iş içre **ne hikmet** var dēyür ėmdi (KY, B46r14)
bu arada **ne hikmet** var aygıl dēdi (KY, B48v15)
bu arada **ne hikmet** var bilümedi (KY, B67r14)
bize hōd **ne hisāb** anlara nişbet (ÇN, 69)
cānla geldi bile uş **dört hişāl** (RN, 3r4)
bu şanem **bu horlukğa** nete ėrür (KY, B33v9)
hem keldüğünüzi **yavlaķ hoş** körerven dēr (KY, B59v6)
bu hūşım heybetim kitti ėmdi (KY, B67v2)
nerede şıgınasın sen **bu hūyla** (RN, 14r2)
hemān zulmetdesin **işbu hūyla** (RN, 23v4)
hālīķ aydur **bir hüküm** buyururven (KY, B72r15)
her **ne hüküm** aydursa kimdür yıķa (KY, B44v15)
ol teşrīf ol ‘izzeti **ol hürmeti** (KY, B57r4)
bu ‘ibreti dinlemeğa yarar ėmdi (KY, B8v7)
bu ‘ibrete ‘acāyibe kılur ėmdi (KY, B17v10)
yūsuf **bu ‘ibreti** ‘acebledi (KY, B55r8)
‘aybı birle **ne ĩcāb** kabūl eyleyürven (KY, B16v8)
hemīşe **bu ihsān** ol ğufrānımdan (KY, B44v13)

ol bizleri ağırladı **dürlü ihsān** (KY, B60r5)
sübḥān saṇa **telim ihsān** kıla ėmdi (KY, B4v3)
ol şāḥ bize **telim ihsān** kıldı (KY, B68r5)
bundan öñden kılduḡ **telim ihsān** (KY, B69v13)
andandur cümlesi **uşbu ihsān** (KY, B32r11)
ve biri ḥaḳḳe'l-yaḳīndür ammā **ol ĩmān** kim 'ilme'l-yaḳīndür (RN, 3v4)
'aḳlda yerlūdür ve **ol ĩmān** ki 'ayne'l-yaḳīndür (RN, 3v5)
gönjölde yerlūdür ve **ol ĩmān** ki ḥaḳḳe'l-yaḳīndür (RN, 3v6)
bayıḳ bilgil andandur **bu 'ināyet** (KY, B32r12)
mevlīden **bu 'ināyet** umar ėmdi (KY, B55v3)
gelebek bigi daḡıla **bu insān** (ÇN, 31)
mevlīden **bu işāret** keldiyse (KY, B40v9)
ol teşrīf **ol 'izzeti** ol ḥürmeti (KY, B57r4)
ḥarf içinde **bu ḳadar** ma'nī sıḡar (SVTM, II-22)
girev seyyidi **ne ḳadardur** anıḡ ėmdi (KY, B23r4)
şol ḳadar bahāya aldım satun (KY, B17v16)
yene **şol ḳadar** artundan aşar ėmdi (KY, B52v6)
ol vaḳt ḳamet **şol ḳadar** idi (KY, B65v14)
şem'ünniḡ ḳuvveti **şol ḳadar** idi (KY, B69r5)
bu ḳadarlu bahā ḳamet dutar ėmdi (KY, B65v14)
ḳızıl **altun ḳadeḥ** ile ḳoyar idüm (KY, B44r5)
bismillāḥ dēp içti **ol ḳadeḥni** (KY, B76r1)
nūḥ içün tūfān **ḳamu kāfirleri** (SVTM, II-43)
taḡa taşa urdı **ol kāfirleri** (SVTM, II-41)
ki her bir mevde **bir kān** bulasın (RN, 18r2)
ol vaḳt mışır meliki **ol ḳanzafer** (KY, B29v10)
ki ḳılmuşdur mu'aṭṭal **bunça kārān** (ÇN, 1)
ol cühūd **bu ḳavile** rāzī oldı (KY, B4r1)

züleyhā **bu kavle** rāzī oldı (KY, B27r10)
ol ‘azīz **bu kavle** rāzī boldı (KY, B30v10)
on qarındaş **bu kavle** rāzī oldı (KY, B59v1)
bu kavme bir ‘alāmet köster ėmdi (KY, B20r14)
ol kavmi hāzır kılğıl sen bu sâ‘at (KY, B56v17)
aydur baña **bu kazānı** tenri vėrdi (KY, B13v13), (KY, B49v2)
bu kazānı vėrdi baña mevlī celīl (KY, B13v14)
aydur saña **bu kazānı** tenri vėrdi (KY, B16r9)
bu kazānı üstüme ol yoritdı (KY, B26r6)
bu kerāmet bu bereket kıandan ėmdi (KY, B32r7)
fażl birle ol kıılır **bu kerāmet** (KY, B32r12)
hālİK aña **ol kerāmet** kıılır ėmdi (KY, B48r6)
birer kerēç birer pıçak ketürdiler (KY, B42r16)
ol sâ‘at **ol kervān** andan köçdi (KY, B19r5)
uşbu kıışsa ėrdügi zāhir ėmdi (KY, B3r16)
baķıruñ altun ėde **ol kimyā** (SVTM, I-69)
bu za‘īf **bu kitābnı** düzdi ėmdi (KY, B79r10)
bu arada **bu kitābnı** temām kııldum (KY, B79r12)
yūsuf üçün **bir köşk** hāzır kııldı (KY, B50r16)
bu köşki senün üçün yapıduķ ėmdi (KY, B37r6)
ol köşk içre bir şanem olur idi (KY, B39v3)
ol köşk üzre mu‘ayyen taht urunğıl (KY, B35v3)
oluk sâ‘at kökden **bir kubbe** indi (KY, B24r9)
yūsuf **ol kubbe** içre ğusl kııldı (KY, B24r10)
ken‘āndan **bir kubbe-terāk** bilür mü sen (KY, B46r9)
altınçı kıamulardan **bék kuvvetlü** (KY, B30r15)
çevresine **telim kürsī** kıurarlar ėmdi (KY, B29v13)
bir lahze sensiz özüm olumasven (KY, B37v5)

kaçan leşker yūsufa yakın keldi (KY, B23r13)
yūsuf dönüp **ol leşkere** nazar kıldı (KY, B23r13)
hîç kimse **bir loḳma** ta‘ām yemez emdi (KY, B63r6)
yusuf sevünüp **birer loḳma** andan yedi (KY, B23r1)
ne maḡrūr sen cihānuñ lezzetine (ÇN, 20)
bir oğlum var idi **yavlaḳ maḡbūb** (KY, B69v3)
bu bir işdür kim oğrar **ḳamu maḡlūk** (ÇN, 62)
ol maḡzūna ḡaliñ ma‘lūm olmadı mu (KY, B19v5)
ol maḡzūnnıñ her dem ḡazān artar emdi (KY, B45r12)
ol maḡzūna benden selām kılıñ emdi (KY, B46v8)
ol maḡzūna selām kılur sorar emdi (KY, B47r16)
ol maḡzūn yūsufsuz neyler dedi (KY, B56r16)
ol maḡzūna ḡaliñ a‘lem kılgıl emdi (KY, B63v4)
ol maḡzūn birimizi yava kıldı (KY, B71v7)
ol maḡzūnı ḡurrem kılup sevündürem (KY, B72r6)
yavlaḳ maḡzūn darlık karşı kelür emdi (KY, B51v7)
ya‘ḳūb **yavlaḳ maḡzūndur** ‘ināyet kılgıl (KY, B71v6)
andan sonra **bu maḳāma** yene kelgil (KY, B14v9)
ḡaḳīḳat **bu maḳāmı** sorar ersen (KY, B75v15)
ya‘ḳūb baḳdı **ol maḳām**dan āvāz çıkar (KY, B12r4)
düşün içre **ol maḳāma** êrdün ise (KY, B14r14)
bir vaḳt **ol maḳāma** kirmişdim (KY, B61r9)
ol maḳāmda dörtünçi ḡūr anıñ boldı (KY, B76r6)
ḳo **bu māl** eksilince ben öleyin (RN, 35v6)
kim **bu māl**ı isteye ol usludur (SVTM, II-5)
ayıtdı **bunca māl**ı vèremeyim (RN, 35v5)
dükel māl yūsuf aḡrı olmaz emdi (KY, B30v15)
dükenmiş māl ḡazāne neçe doldı (KY, B32v7)

telim māl bahāya satgıl ėmdi (KY, B14v10)
ketürmişler **telim māl** altun hāclar (KY, B27v13)
terāzüye **telim māl** altun dağı koydı (KY, B30v12)
dāye aydur **telim māl** harāc kılmak kerek (KY, B34v13)
telim māl ketürüp rüşvet vėrdi (KY, B43v14)
sansız **tümen māl** hazīne yük ketürdim (KY, B25v16)
niçe mālluya yohsul dēyü gül dur (RN, 37v2)
kardaşların **bu ma'nī**den ahvāl bile (KY, B4v6)
anlar kelip **bu ma'nī**den ahvāl bildi (KY, B15v9)
ne ma'nīden ağlayu yögürür sen (KY, B7r2)
ne ma'nīden anıumuzu şākıı kıldun (KY, B9r4)
ne ma'nīden hālīkdan korukmadun (KY, B13r13)
ne ma'nīden satar siz anı söyleñ (KY, B16r15)
ne ma'nīden va'dine ol hilāf kıldı (KY, B29r6)
aydur hatun **ne ma'nī**den 'aqlıñ şişdi (KY, B30r3)
bu arada **ne ma'nī** vardur dēdi (KY, B32r6)
ne ma'nīden bu hāle düştün ėmdi (KY, B34r12)
ol şanemi **ne ma'nī**den örtdün dēdi (KY, B39v7)
ne ma'nīden maħbūs olmış bilmedün mü (KY, B47v8)
ne ma'nīden kēsdüniz eliñizi (KY, B50r14)
ne ma'nīden 'ilmiñ üküş ėdğü oğlan (KY, B51r8)
ne ma'nīden saña lāyık degül ėmdi (KY, B53r4)
ne ma'nīden şād-mān olduñ dērler ėmdi (KY, B62r2)
yūsuf aydur **ne ma'nī**den közüñ yaşlu (KY, B63r13)
ne ma'nīden baña hürmet kılmadıñız (KY, B66r7)
anlar aydur **ne ma'nī**den haykırmadıñ (KY, B67r15)
ne ma'nīden anı maħbūs kıldun ėmdi (KY, B69v10)
ne ma'nīden böyle kıldım bilgil ėmdi (KY, B70r4)

dar ān dam kaz dilat cuyām **ne ma'nī**dür ki kaçır sen (SVTM, XI-10)

ol ma'nīden uluğluğğa deginir sen (KY, B14v1)

ol ma'nīden ağlayu durdım ėmdi (KY, B26v15)

ol ma'nīden yavlağ katı mağbūn oldı (KY, B44v16)

ol ma'nīden fevzī necāt olur ėmdi (KY, B48r15)

ol ma'nīden bize müştāk olur ėmdi (KY, B57r8)

ol ma'nīden müferriḥ oldum idi (KY, B60r1)

ol ma'nīden bī-ḥod olup düştüm ėmdi (KY, B60r2)

ol ma'nīden uğunup düştüm ėmdi (KY, B63v16)

ol ma'nīden veribidi dërler ėmdi (KY, B72r10)

nā-gāḥ düşdim bu miḥnete men **bir mazlūm** (KY, B8r10)

ol mazlūmnıñ du'āsı kökge ağdı (KY, B20v11)

ketürüb **ol meclise** şunar ėmdi (KY, B42r15)

tegme **bir melik**den kelür idi (KY, B27v14)

aydur her kim yıl **bu melik** bunda keçer (KY, B22r3)

andan ḳudūs meliki aydur **bu melik**ge (KY, B23r3)

duğar melik **bu melik**den destūr aldı (KY, B23r7)

faẓl birle rüzī ḳıldı **bu melik** taḥt (KY, B51r2)

bu melik ne cūr-merd dèdişdiler (KY, B58r3)

bu melik sarāyına yazmış ėmdi (KY, B63r2)

duğar oğlı **ol melik** bir düş kördi (KY, B14r4)

ol melik anda va'ḍe ḳılmışdı (KY, B15v3)

varup yolda **bir menzilde** eglendiler (KY, B65v15)

duğar oğlı **bu menzile** yene düşdi (KY, B14v12)

muḥtācdan **bu menzile** ėrür idük (KY, B59v9)

ḳankı menzilden kördiler ėrse (KY, B59v7)

ki her **bir mevde** bir kān bulasın (RN, 18r2)

‘ale’ d-devām ṭā‘at ḳıldı **ol mevlī**ye (KY, B10r7)

ṭāʿat içre duʿā kıldı **ol mevlī**ye (KY, B10r8)
şükrü ü minnet **ol mevlī**ye kılam êmdi (KY, B56r2)
hünerüñ var ise gel **uşda meydān** (ÇN, 7)
emr eyledür **bu mışır**dan çıkğıl êmdi (KY, B75r16)
ʿākıbet **bu mışır**dan çıkğıl dēdi (KY, B75v4)
nā-gāh düşdim **bu miḥnete** men bir mazlūm (KY, B8r10)
ol rāḥatdan **bu miḥnete** düşdim êmdi (KY, B18r14)
bu miḥnete ġāfil neçük düştüñ êmdi (KY, B19v6)
bu miḥnetden ben neçük kurtulayın (KY, B20r5)
bu miḥnete şabr kılğıl dēyür êmdi (KY, B45r5)
on iki yıl zindān içre **telim miḥnet** düşmüş êmdi (KY, B49r9)
biz aşnudan **telim miḥnet** tutduķ êmdi (KY, B69r14)
kiçiklikden tüşdi başıma **uşbu miḥnet** (KY, B19r11)
ne mihr-bān kurt yemiş tēp ağlar êmdi (KY, B12v15)
kulu **yavlaķ mihr-bān** şefāʿatlu (KY, B72v4)
bildünüz mü **ķanġı millet** dutar idi (KY, B60r3)
şabırla vardı **ol miʿrāca** varan (RN, 30v2)
biñ benüm bigi yaratsañ **ne muḥāl** (RN, 2v4)
yūsuf anı **yavlaķ muḥkem** dutmış idi (KY, B71r3)
ol dem anı **yavlaķ muḥkem** dutmış êmdi (KY, B71r4)
ķamu ḥālde **ol muʿīd** ķādir durur (KY, B68v15)
bu murāda kaçan ēre idüñ dēyür êmdi (KY, B55v13)
melik aydur **ol murāda** ērmeye siz (KY, B24v12)
yol açar deñize **ol mūsī** bigi (SVTM, II-89)
munça müddet senden maḥrūm ķaldım (KY, B64v8)
telim müddet ben saña söz sözledin (KY, B38v11)
telim müddet anlar zindān içre ķaldı (KY, B44r1)
ki şabr eyler **ķamu müfsidleri** māt (RN, 28r3)

hūd için yel kırdı **ol münkir**leri (SVTM, II-41)
yüzün laṭīf keleş **ne mürüvvetlü** (KY, B37v2)
ol iş **yavlaḵ müstecāb** olur emdi (KY, B70r6)
ibni yemen dīdārıḡa **yavlaḵ müştāk** (KY, B40v1)
seniñ yüzün körmege **yavlaḵ müştāk** (KY, B47v5)
ümīd dutar **bu müzniben** sen mevlīye (KY, B79r5)
ḳā‘il sāmi‘ **bu müznibe** du‘ā kıla (KY, B78v11)
bu sarāynıñ **bir naḳşına** baḡıl emdi (KY, B37r2)
ḡālḳ saña ‘aṭā kıldı **uşbu naḳşı** (KY, B55v17)
her keçe rızḳı anıñ **bir nār** idi (KY, B10r9)
yoksa **bir na‘ra** uram heybetile (KY, B15v11)
gel imdi aydayın **birḳaç naşīḥat** (RN, 43v3)
iki ‘ālem bir oddur **bir nazarda** (RN, 53r4)
bu nazmnıñ ḳadrini aḡmak bilmez (KY, B78v15)
faḫl kişi **uşbu nazmı** söyler ola (KY, B78v10)
bu za‘īf **uşbu nazmı** üzmedi (KY, B79r2)
sini ger **bir nefes** güldürdi dünyā (ÇN, 45)
benümle **bir nefes** hem-dem olamaz (RN, 20r5)
ayurma **soñ nefesümüz** ĩmāndan (ÇN, 70)
şoñ nefesde müferraḡ ḳılḡıl emdi (KY, B79r6)
bu nefsi beslemegil hem çū ḡayvān (ÇN, 44)
toḡuz biñdür **bu nefsün** ḡaşerātı (RN, 5v2)
ḳadīmden ḳısmetidür **bu nevāle** (RN, 38r5)
yūsuf aydur **iki nevbet** keldünüz dēr (KY, B67v9)
yaşrun **ol niḳāb** içre aḡlar emdi (KY, B70r8)
yūsuf aydur **bu ni‘metler** ol teñrimden (KY, B44v12)
ḳaçan anlar kördiler **ol ni‘meti** (KY, B57r3)
niçe yıldan berü **ol ni‘meti** yer (RN, 34v6)

anı satup **üküş ni‘met** buldaçı sen (KY, B14r15)
cümle kitdi elimden **üküş ni‘met** (KY, B54v4)
mışır içre yavlaķ **üküş ni‘met** oldu (KY, B77v12)
kiři **bu nūr** ile müsülmāndur (SVTM, I-43)
eger taş sen eger demür **bu nūrdan** (SVTM, XXV-2)
ol nūr ile teñriyi bellü görür (SVTM, II-16)
uşbu nūrı elinde hıç körmedim (KY, B31r7)
dükel ‘ömr zindān içre ķala ėmdi (KY, B42v15)
bir neçeler aydur **telim ‘ömr** sürdi (KY, B77r3)
yel **ol pādīşāhu** heybeti pertevindendür od pādīşāhu (RN, 3v11)
tonlaruı üstünden **bir palās** kiygil (KY, B60v9)
şanem şındı uşandı **on pāre** oldu (KY, B33v2)
bütün şanem **on pāre** nēden oldu (KY, B33v6)
şanemi **on pāre** olmuş körer (KY, B33v14)
bu perdānı açmayalım örtelim ėmdi (KY, B31v11)
niçe perde durur dostı görenler (RN, 40v3)
yūsufı **ol perī** bir kün toğmış (KY, B22r7)
bir zamānda **bir peygamber** ķopmışdı (KY, B9v15)
ölürsin tevbesüz **bu pīşelerde** (RN, 13v2)
işlerine **yavlaķ pişmān** olur ėmdi (KY, B18v6)
bu rāhata ėrüşmekge ėrer ėersen (KY, B75v16)
ol rāhatdan bu miñnete düşdim ėmdi (KY, B18r14)
ol sebebden **üküş rāhat** buldaçı sen (KY, B14r16)
usanmadan diñlemeķa **ne rāhatlu** (KY, B37v1)
vişāliı kayķulu **ne rāhatlu** (KY, B61r7)
başıñķün sen baña **bir rahmet** ėtgil (SVTM, XXVII-7)
bu rāzımı ķamulardan key saklaķıl (KY, B4v8)
emānet **bu rāzımın**ı sakla ėmdi (KY, B31v13)

bu rāzımı sözlemegil dèyür èmdi (KY, B34r16)
kamulardan **bu rāzını** yavlaḵ saḵlar (KY, B34r16)
bildüm fehm eyledim **bu rāzuḡı** (KY, B46r13)
velākin taḡlayur men **bu remziḡı** (KY, B46r14)
bu bir rencdür ki hiç dermān bulunmaz (ÇN, 63)
meger **bu rencimden** rāḡat olam (KY, B34v12)
yoksa beni **uṣbu renc** ilter èmdi (KY, B34v10)
āh dirīḡa **üküş rencim** uzak yolım (KY, B29r1)
bu rencīye dermān nédür bilümesven (KY, B34r6)
ḡasūd bir kiṣidür dāim **o rencūr** (RN, 31r6)
gel èmdi **ol resūlūñ** sünnetin dut (ÇN, 43)
sarāyıma ündesem **ol resūli** (KY, B74r13)
dīn mürüvvet ikilesi **iki reṣīd** (KY, B2v1)
keldüklerin **yavlaḵ revā** körür èmdi (KY, B56v7)
ḡālīḵ ḡukmin **ol reyyān** nete yıḡa (KY, B44v14)
meṣḡurdur **bu rivāyetde** ol cabbārdan (KY, B3v7)
bir neçeler **şöyle rivāyet** ḡılur èmdi (KY, B77r2)
bir sāʿat körmese yūsuf yüzün (KY, B33r6)
dīne aytur **bu sāʿat** yatur idim (KY, B7r10)
ol ḡavmi ḡāzır ḡılḡıl sen **bu sāʿat** (KY, B56v17)
bu sāʿat ol şūreti köre dursam (KY, B63r16)
buçuk sāʿat bu ansuz ḡiç dem urmaz (RN, 43v5)
o sāʿatde gèrū öḡini dersi (RN, 29r2)
ol sāʿat ol kervān andan köçdi (KY, B19r5)
feriṣteler **ol sāʿat** anı yudı (KY, B76r3)
oluḡ sāʿat ḡāzır keldi laʿīn iblīs (KY, B7v14)
oluḡ sāʿat cebrāʿīl ḡāzır keldi (KY, B11v11)
oluḡ sāʿat otaḡına yene keldi (KY, B15r3)

oluḡ sāʿat ƙar yaġmur selīm oldı (KY, B21r7)
oluḡ sāʿat cebrāʾīl keldi ḥāzır (KY, B23v5)
oluḡ sāʿat kökden bir ƙubbe indi (KY, B24r9)
oluḡ sāʿat bī-ḥod olup düşer emdi (KY, B27r11)
oluḡ sāʿat begler birle melik keldi (KY, B28v6)
oluḡ sāʿat emr ƙıldı ol ƙanzafer (KY, B29v12)
oluḡ sāʿat yūsufı ketürdiler (KY, B29v14)
oluḡ sāʿat ḥazīne daḥı ḥāzır keldi (KY, B30v10)
oluḡ sāʿat yūsuf nebī duʿā ƙıldı (KY, B33v16)
oluḡ sāʿat ḥālīƙdan meded érđi (KY, B39r6)
oluḡ sāʿat tehdīd üzre āyet indi (KY, B39r7)
oluḡ sāʿat yaʿqūb savçı körünü keldi (KY, B39r9)
oluḡ sāʿat mülevven ƙonlar kiydi (KY, B44v3)
oluḡ sāʿat ʿarş idisi uluġ sübhān (KY, B44v6)
oluḡ sāʿat cebrāʾīl yene keldi (KY, B45r2)
oluḡ sāʿat ʿarab ḥāzır keldi (KY, B45v9)
oluḡ sāʿat yūsufun ƙatına keldi (KY, B46r4)
oluḡ sāʿat sāķīye emr ƙıldı (KY, B49v8)
melik reyyān **oluḡ sāʿat** emr ƙıldı (KY, B50r16)
oluḡ sāʿat cebrāʾīl ḥāzır keldi (KY, B52v15), (KY, B55v4)
oluḡ sāʿat emr ƙıldı yūsuf şiddīƙ (KY, B66v11)
ƙuş bigin tüşti **şoluḡ sāʿat** (KY, B10v14)
uşal sāʿat ƙurda ḥaƙdan fermān boldı (KY, B13r14)
pes melik **uşal sāʿat** özi keldi (KY, B22r13)
uşal sāʿat bī-ḥod olup düşer emdi (KY, B64r10)
uşal sāʿat leşker derlep ḥāzır keldi (KY, B77v5)
ƙaçan kim olasın **bu şabrı**la sen (RN, 27v5)
neçe şabrı var ise kitsün emdi (KY, B35v8)

ol şağ kızıl altun olmuş idi (KY, B65v13)
aydur tutuñ **ol şağ** oğrı sen bayık (KY, B66v11)
ol sākī zindān içre bir düş kördi (KY, B44r2)
yūsuf **ol sākī**ye cevāb vèrdi (KY, B44r3)
ol sākī zindāna hāzır keldi (KY, B49r16)
mülki bī-zevāl **ol şamede** (KY, B1v3)
ol köşk içre **bir şanem** olur idi (KY, B39v3)
ol hālık **bu şanemi** nete körür (KY, B33v8)
bu şanem bu horlukğa nete érür (KY, B33v9)
bütün şanem on pāre nēden oldı (KY, B33v6)
kaçan kim yūsufı **ol şanem** kördi (KY, B22v13)
ol şanem yūsufa secde kıldı (KY, B22v15)
tonla **ol şanemi** örte koydı (KY, B39v4)
ol şanemi ne ma‘nīden örtdüñ dèdi (KY, B39v7)
saña lāyık **bir sarāy** hāzır kılsun (KY, B35r1)
baña lāyık **bir sarāy** hāzır kılsun (KY, B35v13)
yūsuf aydur **bir sarāy** kılınñ hālvèt (KY, B56v16)
bu sarāynın bir naqşına baqğıl èmdi (KY, B37r2)
‘azīzün **bu sarāy**da ne işi var (KY, B37r5)
bu sarāynın cümle naqşı saña beñzer (KY, B37r6)
ol sarāyı bu şfatlu eylesünler (KY, B35r13)
ol sarāy yük uzunı kırk arşın olsun (KY, B62v5)
kardaşları **ol sarāya** kelüp kirdi (KY, B62v14)
destūr vèrseñ **ol sarāya** yene kirsem (KY, B63r15)
ibni yemen **ol sarāya** yene kirdi (KY, B63v1)
‘amunñ birle **ol sarāya** beyle durğıl (KY, B63v3)
meşālim **ol sarāya** kirdi ise (KY, B63v5)
anlar ile **şol sarāya** beyle kelgil (KY, B61v6)

u**ş**bu sarāy andan saña lāyık durur (KY, B37r7)
peygamberler **yüksek sarāya** kirmez emdi (KY, B74r14)
kendüzi **bir şavmağa** içre kirdi (KY, B26r12)
hem rāst eyledi **ol sâzın** sahtın (KY, B58r5)
yā köz-bānu **ne sebebden** hâtırıñ ıar (KY, B34r13)
ne sebebden tefekküre ıaldıñ emdi (KY, B48v15)
bu arada **ne sebeb** var dēyür emdi (KY, B67r16)
ol sebebden üküş rāhat buldaçı sen (KY, B14r16)
ol sebebden yūsufı körer emdi (KY, B25r17)
ol sebebden tekellüf ıılır emdi (KY, B57r10)
bu selāmım becīd olğıl dēz tēgürgil (KY, B46v13)
saña **çok selām** ııldı dērler emdi (KY, B60r10)
ol serā içre bir olur beg u ıul (SVTM, II-116)
ol şiddīkīñ tābūtın hāzır ııldı (KY, B77r15)
bu şıfatlar birle kim hāzır keldi (KY, B25v5)
tıprağıla bile geldi **dört şıfat** (RN, 2v5)
ne bilür kimse anı **ne şıfatda** (RN, 21v2)
ol sarāyı **bu şıfatlu** eylesünler (KY, B35r13)
‘azīz yūsuf **bu şıfatlu** aşar idi (KY, B52v11)
yūsuf nebī **bu şıfatlu** hāzır keldi (KY, B60v13)
teñriden içi taşı **bir sır** ola (SVTM, II-113)
hīç kimesne **bu sırrı** bilmezdi (KY, B29r13)
hazīne-dār aydur **bu sırrı** bilümesven (KY, B32r8)
bu sırrı bu oğlan yigrek bilür emdi (KY, B32r9)
bu sırrımı benüm sen dinleğıl (KY, B64r1)
sordılar binden halāyık **bu sırrı** (SVTM, II-31)
ol ıulak ıanı ki **bu sırlar** sığa (SVTM, II-55)
mūsī dēdi **bu sırrı** añlamazam (SVTM, II-132)

uṣbu sırı hālİK bilse yigrek emdi (KY, B4v9)
kaçan şol **bir sipāhī** ma‘zūl olur (RN, 25r5)
iki sultān durur saṇa havāle (RN, 5r3)
yūsuf aydur **kanḡı sultān** ‘ādil ola (KY, B70r5)
kankı sultān oḡlı sen dēyūr emdi (KY, B25v8)
telim sultānlar diler hergiz varmaz (KY, B28r4)
aydur **bir şūreti**ṅ kılḡıl zāhir (KY, B52r3)
bu şūreti seniṅ üze kim yorıttı (KY, B21v9)
uyandum **ol şūreti**n bulumadum (KY, B26v15)
ol şūret közüme körünü keldi (KY, B26v16)
züleyhā **ol şūreti** gene kördi (KY, B27r6)
katında **ol şūreti** bulumadı (KY, B27r11)
üçünçi yıl **ol şūreti** gene kördi (KY, B27r16)
bu sā‘at **ol şūreti** köre dursam (KY, B63r16)
ol şūret yūsufuma beṇzer emdi (KY, B63r16)
ol şūreti anladı baḡdı kördi (KY, B63v2)
gendüzinden **yüz şūret** bir cān olur (SVTM, II-63)
bu rāḡatlar ḡamusı **ol sübhānı**mdan (KY, B44v12)
ḡamulara ‘izzet rif‘at **ol sübhān**dan (KY, B74v13)
yedi sünbül daḡı buḡday kördim (KY, B48v8)
bu sünnetler anuñdur āyīn erkān (ÇN, 77)
bu kün **yavlaḡ şād** sen dērler emdi (KY, B62r4)
ol şāh bize telim iḡsān kıldı (KY, B68r5)
rāvil aydur **uṣbu şāh** ‘ādil durur (KY, B57r11)
görem **bir şahş** gelūr beṇzi şararmıṣ (RN, 7r1)
ḡalūr taşra **bu şardan** ‘aḡl-ı ma‘īṣ (RN, 43v4)
yā isrā’īl **bu şarābnı** içgil emdi (KY, B75v16)
ol şart ile satar miz yırak yerge (KY, B16r13)

velâkin **ol şart** ile bildürelim (KY, B31r11)
ol şart ile bu bitini yazduñuz mu (KY, B71r6)
biri hasan biri hüseyin **iki şehîd** (KY, B2v2)
yük ketürdim **bu şehirde** satu kıldum (KY, B46r7)
ol şehirden köçmege niyyet kıldı (KY, B23r8)
ol şehirde yūsufı kişi bilmez (KY, B23v9)
yene anlar **ol şehirden** öte keçti (KY, B24r3)
ol şehirde firāvān oldu dürlü ni‘met (KY, B76v13)
ol şehir içre emîn dërler emdi (KY, B76v14)
ol şehirge kirmege ârzüladı (KY, B76v15)
yūsuf nebî **ol şehirde** telim oldu (KY, B77r8)
bu şehre kirdim yol yañıldım (KY, B61r2)
heybet birle **bu şehri** sen kırmaduñ (KY, B67r15)
tedbîr kılar siz **bu şehri** kırmağa (KY, B67v8)
ķamu şehir ü ķamu il rāḥat oldu (RN, 9v3)
‘azîz yūsuf **ol şehre** ḥaber vërdi (KY, B51v8)
reyyān işitüp **ol şehri** ‘acebledi (KY, B76v15)
ol şehir körmeden reyyān öldi (KY, B77r2)
bir şehristān anda binā kıldı emdi (KY, B76v12)
yaradılmış **bu şerbetden** dadısar (ÇN, 61)
ķamusı datdı **bu şerbetden** è yār (ÇN, 76)
incütmegil beni **bu şiddet** içre (KY, B69v15)
yā yūsuf **ol şiddetler** nêden idi (KY, B53r11)
o şükker sevme kim mışırda biter (RN, 46r6)
yūsuf **telim şükkr** kıldı sübhānına (KY, B50v12)
‘arab aydur **ol şükkrāne** baña degdi (KY, B47v13)
peygamberler **mundağ ta‘ām** yemez emdi (KY, B74v6)
‘ulemā-i şehîd **ol tābi‘īnlere** (KY, B2v5)

ol **ṭāgī**niñ oğlu firʿavn laʿīn oldı (KY, B77r6)
niçe **taḥṭa** binenler yere düşdi (RN, 11v4)
ol **taḥṭ** üzre münevver sen olğıl ėmdi (KY, B35v4)
beyle **taḥḍīr** baña ol kıldı ėmdi (KY, B26r4)
bu **taḥḍīr** teñrimden bolmış kerek (KY, B18v1)
bu **taḥḍīr** teñrimdendür beyle maʿlūm (KY, B18v13)
bu **taḥḍīri** kıldı baña mevlīm ġafūr (KY, B19r14)
bu **taḥḍīr** idi barmaqlığı (KY, B50v3)
bir **ṭaraf**da pādīşāhlık kıllur ėmdi (KY, B68v2)
ol **ṭaraf**da firāvān oldı niʿmet (KY, B77v1)
ol **ṭaymus** ėrdi melik maġrīb iyesi (KY, B26v2)
züleyḥā ol **ṭaymus**niñ kıızı imiş (KY, B26v6)
ol **ṭazı**niñ ʿādeti şöyle idi (KY, B52r15)
senünçün bir **tedbīr** kılam ėmdi (KY, B65r12)
yarlı yaʿqūb bu **tedbīre** rāzī oldı (KY, B6r10)
bu **tedbīre** cümlesi rāzī oldı (KY, B9v8)
bu **tedbīri** bunlar beyle eylediler (KY, B15v15)
teñri taḥḍīri ol **tedbīri** şaşdı (KY, B31v2)
andan yaʿqūb ol **tedbīri** revā kördi (KY, B60r11)
her birisi **çok tehdīd** aʿlem kıldı (KY, B39r15)
ikinci **terāzüye** kümüş koyğıl (KY, B30v8)
ḵamu ʿilm ü ʿamel bir **terke** degmez (RN, 40r5)
anlar aydur beyle **teslīm** olduk ėmdi (KY, B71r8)
ol **teşrīf** ol ʿizzeti ol ḥürmeti (KY, B57r4)
sizi körsem **üküş teşrīf** oldaçıven (KY, B57v16)
bu rızq içün **nêçe teşvīş** çeker sen (ÇN, 18)
muʿabbirler bu **teʿvīli** kılumadı (KY, B48v10)
ne **teʿvīl** kıldı rāzıñ ayğıl ėmdi (KY, B5r11)

sizler benden **telim tīmār** aldunuz dēr (KY, B67v9)

yā rabb nēden oldı **uṣbu tūfān** (KY, B20v7)

ķavuşdura cennet içre **ol tūrābe** (KY, B48r2)

benümle **beyle va‘de** kılmış idi (KY, B29r6)

hālīķ baņa **eyle va‘de** kılmış idi (KY, B73r7)

ol vaķt melik özi kāfir idi (KY, B14v16)

ol yarmaķnıñ ķameti hem **ol vaķtin** (KY, B17v15)

ol vaķt mıṣr meliki ķanzafer idi (KY, B28r10)

ol vaķt mıṣır meliki ol ķanzafer (KY, B29v10)

ķul ķaravaṣ çok döndürdi **ol vaķtin** (KY, B58r6)

ol vaķt ol maķāma kirmişdim (KY, B61r9)

ol vaķt ķamet ṣol ķadar idi (KY, B65v14)

ol vaķt kim mūsī kelīm anda keldi (KY, B77v13)

toğurlıķ hıl‘atin **ol vaķt** geyesin (RN, 53v6)

ķamu vaṣfı vü ‘arz-ı hālī oldı (RN, 52r4)

bu vechile nicesi olısar hāl (RN, 24r3)

nēçe veled hālķ içün birkaç ‘āṣī içün (SVTM, VI-10)

teñri dēdi sayru oldı **bir velīm** (SVTM, II-133)

sanma kim ben **ol velīden** ayruvam (SVTM, II-135)

ol velīm içün getürdüm ādemi (SVTM, II-141)

yıraķdan **ol yūsufı** baķdı kördi (KY, B20r3)

uṣal dem **ol yūsufı** ‘azīz aldı (KY, B31r4)

‘āķıbet **ol yūsufa** ‘āṣıķ oldı (KY, B33r5)

ol yūsuf ihtiyātı kıldıysa (KY, B36r9)

ol yūsufı yavlaķ sever idi (KY, B66r14)

ol zāhid bu aḥvāl beyān bildi (KY, B10r1)

ol zāhidiñ du‘āṣı ķabūl oldı (KY, B10r3)

ol zāhide yehūdā dērler ėmdi (KY, B10r4)

keldi kirdi **ol zāhid** ol kuyuya (KY, B10r7)
pes **ol zāhid** makāmından öre durdı (KY, B11r11)
yūsufa **ol zāhid** telim ögüt vèrdi (KY, B11v1)
mevlīm saña sığınur men men **bir za‘īf** (KY, B2v13)
bu za‘īf nazm içre üzdi èmdi (KY, B78v4)
bu za‘īf du‘ā umar hālīk bilür (KY, B78v12)
bu za‘īf uşbu nazmı üzmedi (KY, B79r2)
bu za‘īf bu kitābnı düzdi èmdi (KY, B79r10)
suvsızlıktan **yavlaḵ za‘īf** oldum tēyür (KY, B7v6)
yene kördim yedi şığır **yavlaḵ za‘īf** (KY, B48v6)
açlıktan ölmüşler **yavlaḵ za‘īf** (KY, B48v7)
hasretimden **yavlaḵ za‘īf** oldum èmdi (KY, B69v4)
ben **uşal za‘īf**dan bende adı (KY, B79r3)
bir zamānda bir peygamber ḵopmışdı (KY, B9v15)
ol zamān yūsuf zindān içre idi (KY, B45r7)
on zarīf on şerīf èrenlerüm (KY, B8v4)
altı aylıḵ rencim **ḵamu zāyi‘** oldı (KY, B29r7)
hasretile köydürür siz **ol zelīli** (KY, B8r8)
bir du‘ā ḵılsaңыз **ol zelīle** (KY, B48r8)
saña kimse şuçı **bir zerre** érmez (RN, 51r3)
cömerdler duydu bunda **ol zevāli** (RN, 43r2)
yūsufı ḵıḵarmadı **ol zindāndan** (KY, B43v10)
yūsufı **ol zindāndan** sen ḵıḵargıl (KY, B50r2)
seni hālīk ḵıḵardı **ol zindāndan** (KY, B74v12)
ol züleyhā melik-zāde ḵaymus kıızı (KY, B26r16)

2.2.3.10.1.2. Tamlayanı Alıntı Tamlananı Türkçe Olan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 95 adet, RN’de 25 adet, SVTM’de 12 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 133 adet tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan sıfat tamlaması

tespit edilmiştir. Bu tamlamaların yer aldığı cümlelerde, dikkat çekici oranda “her” ve “hiç” ile kurulmuş cümleler tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar % 71 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sıfat tamlamaları şunlardır:

şabır eder bu **cümle ağıy**ı nūş (RN, 29v3)

ki zīrā **cümle iş** ulularuñdur (RN, 10v6)

bırak **cümle işi** kıl şabr u tedbīr (RN, 29v6)

hem bezesünler **cümle oğlanlarını** (KY, B62v6)

yūnus **cümle söz**ün senün ferīde (RN, 10v4)

ögüdi **cümle toğrulıq**dan alur (RN, 52v6)

cümle yoğsullar ola binden ğanī (SVTM, II-99)

evvel oğlumnın adın deñiz dedüm (KY, B64v14)

resül aydur **evvel yulduz** adı meyyān idi (KY, B4r3)

ilimizden **hayr iş** hīç kelmedi (KY, B56r8)

her ayuñ yañası olduğından (KY, B53v2)

ki **her birisi** dūr ola yā merecān (ÇN, 8)

her birisi tevāzu‘lık kılur emdi (KY, B5r9)

ısmarladı **her birine** uçdan uça (KY, B6v12)

her birüsi bir dürlü kaçd kılur emdi (KY, B7v11)

her biri yusuf dēyü zārı kıldı (KY, B12r13)

her birüsi öpre kuça ağılar emdi (KY, B18r4)

her birüsi yūsufdan körüklü emdi (KY, B23v8)

her biriniñ yūsufdan yüzi nūrlu (KY, B23v11)

her birüsi ben alsam dērler emdi (KY, B25r15)

her birine bir karavaş binmiş idi (KY, B25v3)

her birinüñ başında altun tāclar (KY, B27v12)

her birisi devlet iyesi olur emdi (KY, B31v7)

her birisi çok tehdīd a‘lem kıldı (KY, B39r15)

her birisi bir dürlü söz sözler emdi (KY, B42r5)

her birisi bir dürlü söz sözleşürler (KY, B42r8)
her bir zībā ʔonların soyar emdi (KY, B43r11)
her birine bir etmek vèrdüğünü (KY, B58r2)
her birisi inamlık ʔılurlar emdi (KY, B60r12)
her birine birer dürlü at atandı (KY, B64v12)
her birisi yūsuf la yığlaşdılar (KY, B72r2)
her birine ayru ayru aytur idi (KY, B78r5)
diler **her birisi** kim mülki ala (RN, 5r3)
mübārizdür bahādur **her birisi** (RN, 7v4)
yüriyüp **her biri** bildüğün işler (RN, 31r5)
ki **her birine** bir ʔullık buyurgıl (RN, 45r5)
teñriden **her bir** kişi bahşış bulur (SVTM, II-26)
eyle kim ussuñ görür **her bir** sözi (SVTM, II-76)
her dürlü öz ağır dile dèdi (KY, B30v7)
her dürlüden birer dürlü doldırıl (KY, B30v9)
her dürlüsi yūsuf ağır olsun emdi (KY, B30v9)
baña **her gèçe** sindin yüz biñ assı (SVTM, XXIII-8)
şikāyet buşudandur sözde **her gün** (RN, 27r2)
gelür **her gün** yeñi nūzl ü yeñi hān (RN, 35r1)
gider **her gün** yere kendü boyunca (RN, 36v5)
teñriden **her gün** bunuñ gibi belā (SVTM, II-36)
her işe ʔādirdür idim yārī (KY, B74r5)
her ʔangısı suv dilese sunuvèrdi (KY, B57v5)
her ʔangısı baǔdıysa oǔdı bildi (KY, B70v11)
hayrān olup **her ʔapuya** kezer emdi (KY, B60v4)
ikin ikin kirdiler **her ʔapuya** (KY, B61r3)
her keçe rızķı anıñ bir nār idi (KY, B10r9)
anı **her kim** bulur erse biliñ dèdi (KY, B15v4)

aydur **her kim** yıl bu melik bunda keçer (KY, B22r3)
her kim toğsa bir perī oğlan toğar imiş (KY, B22r8)
her kim baña bakarsa ‘aklı şişer (KY, B23v3)
her kim körer bī-hod olup düşer emdi (KY, B25r5)
her kim bahā yetürürse alur emdi (KY, B25r13)
her kim bizi dilese dileyürven (KY, B28r12)
her kim kayda kılduğın körer emdi (KY, B33v11)
açlıktan **her kim** baksa doyar emdi (KY, B52r5)
her kime sataşursan alıp kelgil (KY, B52r13)
her kime sataşıp kördiler erse (KY, B59v8)
ki **her kim** geldise bildüğün işler (RN, 23r4)
ki **her kimde** olursa şabr hāli (RN, 29v5)
hīsābı **her kimün** yarına kaldı (RN, 42r6)
her kim ister teñriyi ol usludur (SVTM, II-85)
iki göre **her kim** ol ussuz ise (SVTM, II-92)
farīza **her kişiye** kendü sözi (RN, 49v6)
yehūdā ol yazıya **her kün** çıkar (KY, B13v16)
ol kuyuya varuban **her kün** bakar (KY, B13v16)
her künde bir dürlüsün kiyer emdi (KY, B32v13)
yarmak vèrgil **her ne** vèrseñ dèrler emdi (KY, B16v14)
her ne kim kıılır ise lāyık durur (KY, B26r4)
her ne bahā lāyık erse anı vèrgil (KY, B26r7)
her ne iş buyurursañ anı kılam (KY, B34v11)
her ne kılgan ‘amelin buldaçıdur (KY, B38v6)
her ne hüküm aydursa kimdür yıka (KY, B44v15)
ki **her ne** varısa aña düzüldi (RN, 18v3)
tekebbür sözi **her nèreye** vara (RN, 12v1)
her nese kim sinde andan yok durur (SVTM, II-20)

her nesenün gözleri ayruksıdur (SVTM, II-77)
her nese lāyık gerek kim cüft ola (SVTM, II-84)
her neseneye anuñ göziyle baķ (SVTM, II-80)
ķoyan ķıymet göz olur **her nesneye** (RN, 48v1)
buşu aldı yolu bil **her yañadan** (RN, 26v1)
hezār arşlan baña berre görünmez (RN, 20v3)
yüzi körüklü ħulkı yaĥşı **hezār dürlü** (KY, B49r6)
bize iĥsān kıla siz **hezār dürlü** (KY, B57v10)
velākin **hīç altunum** yok (KY, B16v9)
hīç ēksiksiz otuz üç miñ ērenlere (KY, B2v4)
hīç eksüksiz ēlig yul temām turğıl (KY, B14v9)
hīç ķanķa işe küçe varmaz oldu (KY, B45r16)
red oldılar bular **hīç işde** degül (RN, 34r4)
hīç kim saña söz dēmege lāyık degül (KY, B25v10)
hīç kim birle keleçi söz sözlemez (KY, B27r15)
hīç kim ērse kōrmiş degül sen dīdārlu (KY, B38r5)
yūsuf aydur bunı **hīç kim** okıyubilmez (KY, B70v13)
bu düşüñi **hīç kimesne** aytmağıl (KY, B4v4)
bu düşüñi **hīç kimesne** ayıtmağıl (KY, B4v9)
anıñ suvın **hīç kimesne** içmez ēmdi (KY, B9v12)
hīç kimesne çıķmaz anıñ buyruğından (KY, B21r16)
baña beñzer **hīç kimesne** yokdur ēmdi (KY, B23v2)
edeb saķlañ **hīç kimesne** baķmañ ēmdi (KY, B24r12)
hīç kimesne sen şıfatlu olmiş degül (KY, B25v14)
anıñ ħükmin **hīç kimesne** bilmez ēmdi (KY, B26r6)
hīç kimesne bu sırrı bilmezdi (KY, B29r13)
hīç kimesne anı satun alımadı (KY, B29v8)
saña beñzer **hīç kimesne** bulumasven (KY, B37v5)

hîç kimesne bu düşî bilümedi (KY, B48v11)
yavlağ buşar **hîç kimesne** bilmez emdi (KY, B49v5)
hîç kimesne sözünden çıkmaz emdi (KY, B51r7)
hîç kimesne ne dëyesin bilmez emdi (KY, B66r10)
hîç kimse birin birin körmez oldu (KY, B20v5)
emdâmnı **hîç kimse** körmez emdi (KY, B24r10)
bu ahvâli **hîç kimseden** bilümesven (KY, B32r9)
hîç kimse aña te'vîl kılmaz emdi (KY, B48v3)
hîç kimsenin kolına eglenmedi (KY, B62v2)
hîç kimse bir loğma ta'âm yemez emdi (KY, B63r6)
yüzi kalmadı **hîç kimseye** bağa (RN, 21v5)
hîç kişi anıñ dilin bilmez idi (KY, B60v6)
hîç kaçça işe **küçe** varmaz oldu (KY, B45r16)
kardaşları **hîç nesneye** bakmaz emdi (KY, B7v7)
andan mundan **hîç nesne** bulumaduk (KY, B12v11)
oğlanları **hîç oğrılık** kılmaz olur (KY, B69v12)
hîç söz gılağ olmasun anda gümân (KY, B16v4)
çü **hîç söz** kalmadı ulaşdı 'aqla (RN, 26v6)
velâkin **hîç suv** almaz 'ışk hasret (KY, B54v5)
nice izi ki **hîç tozu** belürmez (RN, 27v1)
hîç yeni ton kiymişi yok eğinine (KY, B64v3)
hîç yerden meded feryād kıldı (KY, B20v4)
hîç yerden rāhatıñ tegmez emdi (KY, B54r5)
è **veled gözlü** cihānda azdur (SVTM, XIX-11)

2.2.3.10.1.3. Tamlayanı ve Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY'de 56 adet, RN'de 15 adet, ÇN'de 4 adet ve SVTM'de 2 adet olmak üzere 77 adet tamlayanı ve tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması tespit

edilmiştir. Söz konusu tamlamalar % 73 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sıfat tamlamaları şunlardır:

ba‘zı müfessirler aydur oldur bürhân (KY, B40r15)

cemi‘ kûr’ân haţâsızın düzmiş emdi (KY, B2r4)

nedür bir kişi bil ki **cümle âlem** (RN, 35r4)

bir kün **cümle cühûdlar** mecmû‘ oldı (KY, B78r9)

cümle hâlin birin birin aytu vèrdi (KY, B46r6)

ki şabrıla hoş oldı **cümle hâli** (RN, 29r3)

bu **cümle hâşşlar** gönülde birdür (RN, 13r2)

cümle kazâ veren oldur kazâ andan (KY, B49r15)

cümle mālın faķırlere üleştürdi (KY, B26r11)

cümle mālum mülküm fedâ eyleyürven (KY, B28r13)

cümle mālum dervîşlere vèrdüm dèyür (KY, B28v5)

cümle mālım anıñ üçün fedâ kılun (KY, B30r7)

cümle mālum bahâsına fedâ kıldım (KY, B43r14)

cümle mālım saña fedâ kıldım idi (KY, B54v2)

oloķ dem **cümle mālın** yağmalatdı (RN, 39v4)

müdām ümîd saña dutar **cümle mazlûm** (KY, B19v9)

endâmlarım **cümle mecrûh** rencim katıg (KY, B8v10)

seni işitüp **cümle mülküm** fedâ kıldım (KY, B25v15)

bu sarâyınñ **cümle nakşı** saña benzer (KY, B37r6)

zâhirdür şamede **cümle nihân** (KY, B39v11)

aydur êrsem men saña **cümle nişân** (KY, B3v15)

dirîgâ **cümle ‘ömrün** hayfa vardı (RN, 13r5)

ţamarlaruña **cümle şayķal** urgıl (RN, 45r5)

cemâline hezâr **çendân nûrı** keldi (KY, B11r9)

buşu **hayli zamān**dur yolu almış (RN, 26v2)

kün keldükçe **her dem** ‘ışķı artar emdi (KY, B33r5)

her dem ma‘şūk kaygusın darta emdi (KY, B34v8)
anıñ üzre ‘ışkım benim **her dem** artar (KY, B42v10)
miskīn özüm ‘āşık otun **her dem** darta (KY, B42v11)
yūsuf **her dem** yalvarur sübhānına (KY, B42v16)
ol mahzūnnıñ **her dem** hazān artar emdi (KY, B45r12)
her dem yūsuf dēyü aǵlar emdi (KY, B45r16)
her dem yūsuf dēyü aǵladuǵdan (KY, B45v1)
şol yol üzre ‘ışkı **her dem** artar emdi (KY, B53v9)
ki **her dem** yēñiden kısmet alurlar (RN, 10v3)
toǵuz biñ kişi anı **her dem** öger (RN, 46v2)
her hāl içre ben beyle olam emdi (KY, B11v6)
her hāl içre saña penāh kıldum emdi (KY, B20r8)
çü **her hāl** saña şabır gerek hoş (RN, 29v3)
ve līkin işidür **her laḥza** noḳşān (ÇN, 47)
şafā vü zevk olur **her laḥza** kārı (RN, 27v3)
sini ben cāndan istervem sini **her laḥza** dilervem (SVTM, XI-10)
her metā’dan yūsuf aǵrı vērün emdi (KY, B30v7)
çü dost anuñ olupdur **her nefesde** (RN, 43v6)
her tā’ife birer dürlü körer emdi (KY, B25r7)
cemāline **hezār** çendān **nūrı** keldi (KY, B11r9)
dirīḡā çarḡuñ elinden **hezārān** (ÇN, 1)
hezārān āferīn anlara olsun emdi (KY, B2v10)
hiç bahāsız telim aşlık vèrem emdi (KY, B59r14)
‘aqlı kelmez **hiç dārū** kār kılmaz emdi (KY, B27r13)
buçuq sā‘at bu ansuz **hiç dem** urmaz (RN, 43v5)
bu bir rencdür ki **hiç dermān** bulunmaz (ÇN, 63)
hiç gümānım qalmadı mü’minlere (KY, B54v7)
hiç gümānı qalmadı kıldı taşdıǵ (KY, B55r5)

ol oğlana **hîç gümān** kılmağıl sen (KY, B69v14)
uşbu düşni **hîç gümānsız** beyle kördim (KY, B14r10)
anlar aydur **hîç gümānsız** bayık kıldur (KY, B16v5)
hîç gümānsız sen anı bilgil ěmdi (KY, B22r16)
hîç gümānsız mü'min olam dēyür ěmdi (KY, B22v10)
hîç gümānsız seniñ du'āñ qabūl ěmdi (KY, B31v5)
melik seni **hîç gümānsız** asar ěmdi (KY, B44r11)
hîç gümānsız haqīkat bayık bilgil (KY, B52r13)
hîç gümānsız şefā'atıñ döndürmegil (KY, B53r12)
uşbu düşni beyle kördim **hîç gümānsuz** (KY, B3v4)
hîç ma'nīden endīşe kılumasven (KY, B32r8)
saña **hîç minnetüm** yoqtur ěmdi (KY, B32r13)
hîç minnet dutmağıl sen reyyāndan (KY, B74v12)
yigitlikde **hîç murādıñ** yok mu ěmdi (KY, B40r4)
deñe kibr issini **hîç rāhatı** yok (RN, 12v5)
ıışkı yeñdi **hîç şabır**ı kalmaz ěmdi (KY, B33r3)
hîç tabībler buña dermān kılmaz ěmdi (KY, B27r15)
uşbu işe **hîç tedbīr** kılumas miz (KY, B18v10)
hîç ümīdüm kalmadı ihvānımdan (KY, B10v8)
vefā umma ki yoqdur **hîç vefāsı** (ÇN, 47)
hîç zafer bulmaduğ dērler ěmdi (KY, B69r8)
tola sen bil ki **küllī nūr** ola sen (SVTM, XXV-2)
tağ u taş oldu bize **küllī şekker** (RN, 46v2)

2.2.3.10.2. Niteleme Sıfatları Aracılığı İle İşletime Sokulan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY'de 414 adet, RN'de 74 adet, SVTM'de 16 adet ve ÇN'de 5 adet olmak üzere 509 adet niteleme sıfatları aracılığıyla işletime sokulan sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar % 81 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Niteleme sıfatları aracılığıyla sıfat tamlaması kuruluşunda görev alan

alıntılar arasında 230 adet tamlayanı ve tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması, 151 adet tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması ve 128 adet tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar arasında % 45 oranla en fazla tamlayanı ve tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması yer almaktadır.

2.2.3.10.2.1. Tamlayanı Türkçe Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 117 adet, RN’de 29 adet, SVTM’de 4 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 151 adet tamlayanı Türkçe tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar % 77 oranla en fazla KY’de yer almaktadır.

Bu sıfat tamlamaları şunlardır:

rahmet kılğıl yâ rahîm **kul** ‘aliye (KY, B79r6)

ki hîç **eyü** ‘amel yok töludur kâl (RN, 24r3)

ol bizlere **katı** ‘ârdur dërler emdi (KY, B5r1)

ağ atlas müşg ‘anber üze koydı (KY, B30v14)

cümlesine **ağ** atlas ton kiyürdi (KY, B58r8)

yarlı ‘avrat uğunup yere düşdi (KY, B73r11)

yarlı ‘avrat uğunup yere düşer emdi (KY, B73r12)

anı **ağır** bahāya satun aldım (KY, B43r14)

bu ‘aql-ı cüz’îden saña **eyü** baht (RN, 43v3)

yavlağ **ulu** beşāret olur emdi (KY, B55v7)

aḥvāliñ **bellü** beyān bilsem emdi (KY, B25v12)

key **arı** cān gerek şeh ḥazretinde (RN, 6r1)

datlu cāndın bayıķ ümîd keser emdi (KY, B8r3)

karañu cānlar üzere nūr saçar (SVTM, II-87)

‘aşıkdur toğrulığa **toğru** cānlar (RN, 52v4)

beter birle **ağır** cefā siz kılduñuz (KY, B8v6)

bunuñ kibi **körklü** cemāl kim düzetdi (KY, B21v8)

bunuñ kibi **körüklü** cemāl ol tüzetti (KY, B26r5)

benim **körüklü cemāl**ime bakıñ dèdi (KY, B52r5)

yaradılmış cemi‘i öliserdür (ÇN, 32)

yūsuf nebī ol dem **ulu da‘vet** kıldı (KY, B55v6)

ol dem yūsuf nebī **ulu da‘vet** kıldı (KY, B62v12)

başdağı derdine dermān ola (KY, B35v10)

ulu devlet görindi ne durur siz (SVTM, XXIV-1)

yeñi devrān yeñi dem yèni vişāl (RN, 35r2)

yalvarur **yarlı dīne** kirü dönmez (KY, B7r6)

ol kız kardaşıñız **yarlı dīne** (KY, B64v3)

yedünçi dīni **doğrı diyānetlū** (KY, B30r16)

buña **ëyü du‘ā** kılğıl dëyür emdi (KY, B75r5)

anlara **yavuz du‘ā** eylemegil (KY, B11r14)

āh baña **katıg düşmān** siz olduñuz (KY, B8v6)

o kırtarur seni **dürlü fi‘il**den (RN, 43r5)

ketürmişler telim māl **altun hāc**lar (KY, B27v13)

kim sini ol **ulu hākā** degüre (SVTM, I-15)

ne‘üzü bi’llāh ol **ayruksı hāldür** (RN, 21r5)

dèdi cāsūs **düzenlik hāl**in aña (RN, 26v4)

ki **toğru hāl**ini yarına kıymaz (RN, 53r5)

yeñi şubḥ u yeñi aḥşam **yeñi hāl** (RN, 35r2)

gelür her gün yeñi nüzl ü **yeñi hān** (RN, 35r1)

kadeḥ yeñi yeñi mey yèni meşreb (RN, 35r3)

yavlaḳ **katı ḥasret**ile çoğılaşdılar (KY, B18v5)

cümlesi ağlaşurlar **katı ḥasret** (KY, B63r6)

yavlaḳ **katı ḥasret**ile ağlaşdılar (KY, B72r3)

yavlaḳ **katı ḥasret**le ağlar èmdi (KY, B76r8)

yavlaḳ **katı heybet** birle yağar èmdi (KY, B20v2)

ağır hil‘at kıyürgil alıp kelgil (KY, B50r3)

ben aña **ağır hil'at** kiyürelim (KY, B50r6)
ağır hil'at kiyürdi alıp keldi (KY, B53r5)
cümleñize **ağır hil'at** hem kiyürem (KY, B59r15)
şabr u **eyü hū** tevekkül mekrümet (RN, 2v5)
ki **yavuz hū** durur saña havāle (RN, 14r1)
çü şābir oldı **yavuz hūsı** qalmaz (RN, 30v4)
içerü gizlūdūr cümle **yavuz hū** (RN, 45r2)
ki şabr içre bulunur **dürlü hūner** (RN, 29v2)
ulu hürmet vērđi aña melik sübhān (KY, B21r15)
iđiñ saña yavlaq **ulu hürmet** vērđi (KY, B53r14)
ben sizlere **ulu hürmet** hem kösterem (KY, B59v16)
yeñi 'İş ü yeñi 'işret yeñi muṭrab (RN, 35r3)
yeñi 'İş ü **yeñi 'işret** yeñi muṭrab (RN, 35r3)
yigirmi biñ **kızıl kamet** dutar (KY, B47r7)
hem **yavuz kaşd** kıldılar andan beter (KY, B7v11)
yolda bir **er kervāna** sataşdılar (KY, B56r14)
kādīr aña 'atā kılmış **katı kuvvet** (KY, B10v13)
neḥās içre **altun kürsī** ḥāzır kıldı (KY, B25r11)
ḥātırımıñ rüşen kılgıl **iđim laṭīf** (KY, B2v14)
ḥazīneni **tolu māl** körer emdi (KY, B32r3)
mışır içre **ulu melik** olur idi (KY, B14r3)
dünyā içre **ulu melik** kılmış emdi (KY, B26v3)
mışır içre **ulu melik** olubanıñ (KY, B40v7)
mışır içre yavlaq **ulu melik** oldı (KY, B53r16)
telim **dürlü mes'eleler** sorarlar emdi (KY, B78r10)
kadeḥ yeñi yeni mey **yeñi meşreb** (RN, 35r3)
kadeḥ yeñi **yeñi mey** yeñi meşreb (RN, 35r3)
icāzet yok durur **ayruksı meyle** (RN, 50v3)

başdağı **murād**ıma èrem èmdi (KY, B34v12)
başdağı **murād**ım bu kün boldı (KY, B65v2)
yeñi ‘İş ü yeñi ‘işret **yeñi muṭrab** (RN, 35r3)
içi saña **ulu mülk** rüzī kıldı (KY, B53v1)
şamed aña **ulu mülket** vèrdi èmdi (KY, B54r7)
siz aytur siz **atamız nebī** dèr siz (KY, B58v9)
yūsufa **dürlü ni‘met** aş ketürdi (KY, B23r1)
dürlü ni‘met firāvān oldağıdur (KY, B49v15)
içinde hāzır kılınğ **dürlü ni‘met** (KY, B56v16)
dürlü ni‘met elvān ta‘ām hāzır kıldı (KY, B57r1)
aşlık vèrem **dürlü ni‘met** beyle vèrem (KY, B59r15)
sarāy içre **dürlü ni‘met** hāzır kıldı (KY, B62v12)
önlerine koydılar **dürlü ni‘met** (KY, B63r5)
dürlü ni‘met āreste hāzır kıldı (KY, B74r15)
dürlü ni‘met elvān ta‘ām ketürdiler (KY, B74v4)
ol şehirde firāvān oldı **dürlü ni‘met** (KY, B76v13)
elvān elvān üküş oldı **dürlü ni‘met** (KY, B77v1)
gelür her gün **yeñi nūzl** ü yeñi hān (RN, 35r1)
mevlīden **uzun ‘ömr** diler èmdi (KY, B10r2)
hālīk aña **uzun ‘ömr** rüzī kıldı (KY, B10r4)
yūsuf **ulu pādişāh** olur ise (KY, B4v16)
ol **anası rāhil** imiş bayık èmdi (KY, B19r6)
nā-çār olup **ayruksı rāy** kılur èmdi (KY, B9v5)
eger sen **kertü resül** olur iseñ (KY, B78r11)
katı şābir gerek şabrıla dura (RN, 30v3)
bu iş içre **körüklü şabr** kılğıl èmdi (KY, B27v5)
‘āşık üzre **kerçek şādık** èrseñ (KY, B54v14)
dapunduğı şanemden yüz döndürdi (KY, B54r1)

bir muhkem **yüksek sarāy** hāzır kılsun (KY, B62v4)
binüm gözüm saña **yahşı sarāy**dur (SVTM, XXIII-3)
arı olmazısa **gizlū şıfātun** (RN, 24r4)
yüzi kara yavlaḵ **ḵatı siyāsetlū** (KY, B19r4)
yeñi şubḥ u yeñi aḥşam yeñi hāl (RN, 35r2)
ḵavīdūr ḵādirdūr **idūm sübhān** (KY, B41r13)
benüm mevlīm vardur **uluḡ sübhān** (KY, B32r10)
oluḡ sā‘at ‘arş idisi **uluḡ sübhān** (KY, B44v6)
yavlaḵ **ulu şerm-sār** oldaḵıdur (KY, B11v10)
telim **dürlū şiddet**ler dardı emdi (KY, B53r9)
bu keleş anlara **ḵatı şiddet** keldi (KY, B76v3)
dürlū ta‘ām lezzet şarāb aldıysa (KY, B24v6)
turguzup **türlük ta‘ām** yedürür idi (KY, B18r14)
her birinün başında **altun tāclar** (KY, B27v12)
ḵolay tertībile kim bula genci (RN, 45v6)
ben işiddüm **eygü te’vīl** kıılır emdi (KY, B4v13)
şarāb-dāra **eygü te’vīl** aytur idi (KY, B44r8)
bu düşüme **körüklü te’vīl** kılu vėrgil (KY, B3v6)
cümleñiz **eygü tīmār** hem kılasuz (KY, B6v15)
yeñi devrān yeñi dem **yeñi vişāl** (RN, 35r2)
ey dirīḡa **atam ya‘ḵūb** ḵaldı maḥrūm (KY, B8r11)
özüm şiddik **atam ya‘ḵūb** dedem işḥāḵ (KY, B8r12)
atam ya‘ḵūb ḥasrete ḵoymayalım (KY, B16r5)
āh dirīḡa **atam ya‘ḵūb** maḥrūm ḵaldı (KY, B18r8)
atam ya‘ḵūb ḥasretle ḵaldı maḥrūm (KY, B18v13)
atam ya‘ḵūb hıdmetinden ḵaldım erse (KY, B20r12)
atam ya‘ḵūb zillet içre ḵaldı emdi (KY, B36v8)
atañ ya‘ḵūb bu aḥvāl bilmedi mü (KY, B19v5)

atañ ya‘kūb ken‘āndan körüp keldüm (KY, B45r11)
atası ya‘kūb imiş hem isrā’īl (KY, B63v11)
yarlı ya‘kūb bu tedbīre rāzī oldı (KY, B6r10)
yarlı ya‘kūb baķaķaldı ķanın ađlar (KY, B7r9)
yarlı ya‘kūb ađlayu anda baķar (KY, B12r5)
yarlı ya‘kūb ol ķurdı ķördi ise (KY, B13r10)
andan berü yarlı ya‘kūb oldı ĥayrān (KY, B46v1)
ķızıl yāķutdur bilgil anı (KY, B47r5)
her işe ķādirdür iğim yārī (KY, B74r5)
ķardaşıñız yūsuf bir düş ķörmüş (KY, B4v12)
ben ķardaşuñ yūsufuñ ođlıven bil (KY, B64r2)
sevgülümüz yūsuf üçün dەرler ėmdi (KY, B5v15)
yarlu yūsuf yehūdādan müşfik ķördi (KY, B9r2)
yarlı yūsuf yanlarınça yayan yeldi (KY, B7r16)
yarlı yūsuf ađlayu ardım dèyür (KY, B7v6)
yarlı yūsuf beyle tèyü yalvarur ėmdi (KY, B9v9), (KY, B10r14)
yarlı yūsuf ĥasretile kirü vardı (KY, B18r3)
yarlı yūsuf ķađgurur ķanın ađlar (KY, B18v3)
yarlı yūsuf anı ķöre öre durdı (KY, B20r3)
bu ĥāl içre ĥālī ķatı za‘īf oldı (KY, B35v11)

2.2.3.10.2.2. Tamlayanı Alıntı Tamlananı Türkçe Olan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 102 adet, RN’de 20 adet ve SVTM’de 7 adet olmak üzere 129 adet tamlayanı alıntı tamlananı Türkçe olan sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 79 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sıfat tamlamaları şunlardır:

uyur iken bir ‘acāyib düş yūsuf ķördi (KY, B3v2)
melik reyyān bir ‘acāyib düş ķördi (KY, B49v4)
bulunur ‘ışķ içinde ‘aceb işler (RN, 41v5)

‘arab ‘acem dil tiginçe kılduk beyān (KY, B78v6)
‘ādil kişi ġarīb-nüvāz olur ėmdi (KY, B57r12)
‘ākıl kullar hātırın bayıtmaġa (KY, B3r7)
‘ākıl kişi kulaġ tutup dıñlar ola (KY, B78v10)
var durur zindān içre bir ‘arab oġlan (KY, B48v16)
şol ‘arabī oġlanukı urdım ėmdi (KY, B20v14)
‘āşık kişi mālın fedā kılmak kerek (KY, B34v13)
yene hem aşl yel bir esmedi (KY, B51v7)
āzād özüm bendelikge düşdüm ėmdi (KY, B18r12)
yedi yıl ‘azīm darlık ola ėmdi (KY, B49v13)
‘aziz oġlum yūsuf saña ne hāl degdi (KY, B19v1)
bahtlu ol kişi ki zıkr ėder (SVTM, I-39)
bahtlu ol cān ki cānı ‘ışkdur (SVTM, II-67)
bākī dirlik nedür anı dilerler (RN, 40r1)
bātıl işden tevbe kıldı kirü döndi (KY, B8v15)
kardaşların bātıl işe doġrı durdı (KY, B16r10)
kamları bātıl işe doġrı durdı (KY, B17r16)
hakķı koyup bātıl işe kayıtmazven (KY, B31v10)
aldaçı kul bātıl işe daġı neter (KY, B38v3)
hakġa uyup bātıl işden döner ėmdi (KY, B39r16)
düşerem bātıl iş ‘işıyanına (KY, B43r1)
bātıl işden zindān baña yigrek ėmdi (KY, B43r1)
kendüleri bātıl işin hem dañladı (KY, B63r3)
evvel āhir bātıl iş hiç kılmaduġ (KY, B66r4)
evvel āhir bātıl iş sizden dēdi (KY, B66v7)
meşhūr olur bātıl işe ėrmez olur (KY, B69v11)
baġışladım ben bātıl işiñizi (KY, B71v17)
bātıl saķınç sanur siz sizler ėmdi (KY, B67v8)

bāṭıl üşe ünder idün sen beni (KY, B55v12)
cümlesin **bāṭıl yola** darta emdi (KY, B7v15)
bāṭın işler cümle aña zāhir durur (KY, B33v11)
ḥarīr ṭonlar geyer biner **bırāğ at** (RN, 8v3)
gerek **cānlu kişi** cānın şaķına (RN, 12r2)
karañu **cānlu yer** üzre eşek gibi girü kaldı (SVTM, XII-2a)
eyle kim **cānsuz kişi** cān görmeye (SVTM, II-21)
cin kızın züleyhā dep sever emdi (KY, B29v3)
ki yüz biñ yögrügi **cömerd er** ütđi (RN, 41r1)
hīç eksilmez durur **dāne darağı** (RN, 34v5)
destürsüz iş mübārek olmaz emdi (KY, B47r4)
gamze kılsa **dil-efrüz közlerün** var (KY, B37v12)
isrā'ile biz **dişvār söz** söyledük (KY, B16r8)
şahīḥ şart **dürüst şatu** kılalum emdi (KY, B16v4)
kuluna dāyim **düşvār işler** kelse (KY, B68r9)
yavlaķ **düşvār bütidür** derler emdi (KY, B70v16)
elvān yerler aķar suvlar cümle körsün (KY, B5v8)
yusuf aña **emānet söz** dēyür emdi (KY, B44v2)
faşīḥ dilin şahīḥ imān keltürür emdi (KY, B4r2)
faşīḥ dilin ya'ķūba söz sözledi (KY, B13r15)
faşīḥ dilin şahīḥ sözün sözler emdi (KY, B26r2)
üçünçi **faşīḥ dillü** şahīḥ sözlü (KY, B30r13)
faşīḥ dilin şahīḥ sözün oğlan sözler (KY, B41v3)
andan **faşīḥ dil** birle deve söyler (KY, B48r3)
fażl kişi kulak tutup dınlar ola (KY, B78v10)
fesād işden sığınmaķlık kerek emdi (KY, B38v8)
aydur ey taht-dār **garīb oğlan** (KY, B40r16)
gevher daş derler gevher daş olmaz (KY, B78v14)

tağdan avlap bir **günâhsız kurt** dutdılar (KY, B13r8)
güzâf yerde degül bu sen dedüğün (RN, 42r1)
hakikat altunum yokdur yarmağım var (KY, B16v15)
hakikat oğlu beşir benven emdi (KY, B73r10)
halâvetlü mürüvvetlü sözlerün var (KY, B37v9)
yūsuf nebī bir **halvet** eve kirdi (KY, B64r9)
harīr tonlar geyer biner bırāğ at (RN, 8v3)
hāş érüm binüm sirumdur bilüñüz (SVTM, II-145)
hem bulardan doğalar **hāş** kullarum (SVTM, II-143)
eli bağılu durur **hayr** işe érmez (RN, 31v6)
sansız tümen māl **hazîne** yük ketürdim (KY, B25v16)
bir **hoş** yere nehrü'l-^ıuyün at vèrdi (KY, B76v11)
bir **hoş** yere anı defn kılurlar emdi (KY, B77r15)
kaynamaz **hōş** bñār gibi şıdķı (SVTM, I-44)
hüner gözle **hüner** ere éresin (RN, 13v4)
hüner gözle hüner ere éresin (RN, 13v4)
andın şonra ol **ihtiyār** érenlere (KY, B2v3)
göñül **kābiz** göze fāyiz dè muṭlak (RN, 48v3)
ilhām berdi yūsufa **kādir** uğan (KY, B40r15)
anlar seni sattılar **kem** yarmağā (KY, B17v13)
mağmūm köñül şād-kām olur emdi (KY, B11r2)
maḥzūn özüm bu dem içre rāḥat oldı (KY, B47v12)
maşlahat iş éder idim senden yaña (KY, B34v4)
baña **maşlahatlu** söz sözleyürsen (KY, B34v9)
muştafīniñ **melīḥ** sözün 'acebleşdi (KY, B78r16)
sevemez dünyeyi **merdān** kişiler (RN, 40r1)
miskīn özüm 'aşıķ otun her dem dartar (KY, B42v11)
suv üzre **mu'allak** taş muḥkem tuttı (KY, B11r4)

tolun ay **mu‘ayyen kök**den indi (KY, B14r7)
muḥālif işlerün den hep yunasın (RN, 45r1)
bu **mübārek oğlançuk**dur sakla emdi (KY, B32v9)
mülevven ṭon ṭonandı ḥarīr zībā (KY, B36r3)
oluk sā‘at **mülevven ṭon**lar kiydi (KY, B44v3)
zihī devlet baş ol **münevver yüz** (KY, B37v14)
ḥalāvetlü **mürüvvetlü söz**lerün var (KY, B37v9)
ki **nāzūk yer**dedür dostuñ vişāli (RN, 45r4)
emānet **nehy iş**den sakla emdi (KY, B53r15)
her kim ṭoḡsa bir **perī oğlan** ṭoḡar imiş (KY, B22r8)
yā züleyḥā **rāḥat sevinç** erdi emdi (KY, B55r15)
miḥnet soñı **rāḥat sevinç** olur emdi (KY, B68r10)
murādına tēz yeter **şabır kişi** (KY, B27v5)
şabırsuz kişilerün dirligi ḥām (RN, 30r4)
üç salḫım **şāf üzüm** şıkar idüm (KY, B44r4)
şafā köñlüñi emdi emīn tutḡıl (KY, B31v12)
dürüst cevāb **şahīḥ söz**in ister emdi (KY, B3v8)
faşīḥ dilin **şahīḥ söz**in sözler emdi (KY, B26r2)
faşīḥ dilin **şahīḥ söz**in oğlan sözler (KY, B41v3)
üçünçi faşīḥ dillü **şahīḥ sözlü** (KY, B30r13)
kul dāyim **şākir** kerek ol celīle (KY, B70r12)
on zarīf on **şerīf ēren**lerüm (KY, B8v4)
bir **şerīf kul** elinge kürer emdi (KY, B14r14)
şerīf özüm saña lāyık degül midür (KY, B40r4)
dutar **ta‘cīl iş**in uyana şanur (RN, 23r2)
tazı atlar körüklü ünin kişner emdi (KY, B74r2)
tekebbür kişinün fāidesi yok (RN, 13v3)
tekebbür kişiler ere eremez (RN, 13v5)

ba‘d-ezān ay **temām yeñi** oldu (KY, B54r10)
‘azīz aydur kiçiçük **tıfıl oğlan** (KY, B41r11)
ol sözletse sözler ol **tıfıl oğlan** (KY, B41r14)
tıfıl oğlan mundağ cevāb vèrdi (KY, B41v16)
şun‘ı ile **tıfıl oğlan** sözler èmdi (KY, B42r2)
kudret birle **tıfıl oğlan** kim sözletdi (KY, B44v10)
tevfīk senden umanur men bir **za‘īf kul** (KY, B2v15)
evvel oldur kade yahşı **zarīf özlü** (KY, B30r12)
yā yūsuf turgıl **zarīf tonlar** kıygıl (KY, B60v9)
zebūnsuz kimselerdür key erenler (RN, 5v1)
zībā boyun uzun saçın yince belin (KY, B54v10)
harīr **zībā dōšek**ler dōşediler (KY, B29v13)
cümlesine birer **zībā ton** kiyürdi (KY, B25v4)
her bir **zībā ton**ların soyar èmdi (KY, B43r11)

2.2.3.10.2.3. Tamlayanı ve Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 196 adet, RN’de 25 adet, SVTM’de 5 adet ve ÇN’de 4 adet olmak üzere 230 adet tamlayanı ve tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar % 85 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu sıfat tamlamaları şunlardır:

şüretün ‘**aceb turfe** luṭfuñ yeti (KY, B37v4)
zihī ‘**aceb şavkı** bağırı katı yürek (KY, B10v4)
‘**aceb zībā** müşg yıpar saçlarıñ var (KY, B37v8)
gūr için ‘**aceb zībā** bezediler (KY, B75v14)
bunuñ kibi ‘**acīz mabūd** nete kılduñ (KY, B39v9)
‘**acīz şanem** muḥtācındur anı yapmak (KY, B39v13)
anı uşal ‘**ad kāfir** kazmışdı (KY, B9v11)
‘**ādil dād** ḥalāyık üzre kılu kördi (KY, B51v2)
pādişāhuñ ‘**adlī pertevindendür** toprak pādişāhuñ (RN, 3v9)

yūsuf aydur **ahī** ‘**arab** ne aydursen (KY, B45v13)
ahir demde ĩmān ‘aṭā kılğıl ěmdi (KY, B79r8)
dünyā **ahir devlet** körünür ěmdi (KY, B14v2)
benim üçün **ahiretlik du‘ā** kılğıl (KY, B47v15)
biri de ‘aql-ı küllīdür **allāh te‘ālā** ma‘rifetin bildürür ĩmān (RN, 3v1)
dürlü **ni‘met āreste** hāzır kıldı (KY, B74r15)
aşıl ma‘nā budur söz kelecı çok (RN, 6v4)
ki zīrā şuçludur ‘**āşī hūlud**dur (RN, 50v1)
‘**āşıkāne delīl** hāmle kıldı (KY, B36r15)
size ‘**azīm āfet** vère idim barı (KY, B13r6)
‘**azīm cihān** durur göñül cihānı (RN, 5r1)
benüm ‘**azīz cānumı** tuyarmu siz (KY, B8r5)
ey dirīğa bardur bende bir ‘**azīz cān** (KY, B20v8)
ayruldı tenünden ‘**azīz cānı** (KY, B76r2)
‘**azīz yūsuf** temām on bir yaşar idi (KY, B3v1)
‘**azīz yūsuf** ol dem çıkdı taşra (KY, B15r15)
‘**azīz yūsuf** ol şehre haber vèrdi (KY, B51r8)
‘**azīz yūsuf** ol şehre haber vèrdi (KY, B51v8)
‘**azīz yūsuf** emrini tiñlediler (KY, B52v2)
‘**azīz yūsuf** bu şıfatlu aşar idi (KY, B52v11)
‘**azīz yūsuf** binüp seyrān kılduğından (KY, B53v3)
‘**azīz yūsuf** binüp seyrān kılduğunça (KY, B53v11)
‘**azīz yūsuf** cebrā’īlden haber bildi (KY, B56v6)
‘**azīz yūsuf** sarāyına varurlar ěmdi (KY, B61v4)
‘**azīz yūsuf** ol bitini aldı kördi (KY, B70r3)
‘**azīz yūsuf** barı leşker dürlüben (KY, B74r1)
‘**azīz yūsuf** ağlayu kirü döndi (KY, B75v5)
‘**azīz yūsuf** anda boldı telim devlet (KY, B76v13)

bahtlu ol cān ki cānı 'ışkdur (SVTM, II-67)
bākī 'ālem göründi gözlerine (RN, 40r2)
ol ikisi bākī 'ömr anda kıldı (KY, B56r3)
bākī 'ömri anıñ içre keçdi ėmdi (KY, B26r12)
bākī 'ömrüm anıñ üzre keçse ėmdi (KY, B12v9)
seniñ köşkiñ fānīdür bākī sarāy anda ėmdi (KY, B38v14)
dérneşüben bātıl tedbīr kılur ėmdi (KY, B4v15)
tengriden qorquñ bātıl 'amel kılmañ (KY, B9r8)
bizüm bātıl 'amelimiz dərler ėmdi (KY, B62v15), (KY, B70v12)
eliñizden bātıl 'amel çıkar ėmdi (KY, B66v8)
bī-çäre züleyhāya ol hoş keldi (KY, B53v9)
bī-günāh deveni ne urar sen (KY, B45v14)
saña ni'met verüpdür bī-nihāyet (ÇN, 6)
bī-te'vīl te'vīlni aytur ėmdi (KY, B49v11)
aña taqdīr eyile kılmañ cabbār hālīk (KY, B28r3)
hālīk cabbār du'āsın qabūl kıldı (KY, B43r4)
emr birle keldi aña cebrā'īl hāzret (KY, B78r8)
dünyādaki ümīdün kesgil ėmdi (KY, B68v12)
dürüst cevāb şahīh sözün ister ėmdi (KY, B3v8)
niçün qorsın seni düşvār sa'ate (RN, 42v5)
dürlü ni'met elvān ta'am ketürdiler (KY, B74v4)
dürlü ni'met elvān ta'am hāzır kıldı (KY, B57r1)
emānet 'amūlara hürmet kılğıl (KY, B54v1)
emānet ya'kūba varğıl dedi (KY, B46v8)
emānet yūsufı saklayasız (KY, B6v14)
qomayınca tamām fānī cihānı (RN, 40v5)
gerek fānī cihāndan dartınasın (RN, 44v6)
bu fānī dünyenün naqşına bakma (RN, 15v5)

bu ne hâldür saña ey **faydasuz cān** (RN, 32r1)
ferište şıfatlu sözün datlu (KY, B31r8)
fırāk hāl ahvālın soraşayım (KY, B30r5)
ğarīb dost özi hem mürüvvetlü (KY, B62r7)
iletgil ol ğarīb ‘azīz **ğarīb kavme** (KY, B57r16)
güherden kandīller yandursunlar (KY, B35r15)
ulu dedem **hak halīldür** taḥkīk (KY, B31r13)
bahşīşi kim vèrdi **hak mevlānāya** (SVTM, II-27)
su’āl sordı ol cühūd **hak resūlden** (KY, B3v8)
eger sen **hak resūl** olur èrseñ (KY, B3v11)
hakīkat seniñ **ārzūñ** kanzafèrdür (KY, B28v9)
hakīkat ‘aşıklık kār kılmış èmdi (KY, B34r7)
seni sevdim **hakīkat cān** eyledim (KY, B38v12)
hakīkat fir‘avn anı dèrler èmdi (KY, B77r4)
hakīkat nübüvvet seniñ èmdi (KY, B3v12)
hakīkat peygambersen seni bildüm (KY, B22v8)
hakīkat peygambersen dèyür èrse (KY, B22v10)
hakīkat peygambersen dèyür èmdi (KY, B22v14)
özünđe **peygambersen** sen **hakīkat** (KY, B76v2)
hakīkat ya‘kūbdan du‘ā umar (KY, B48r4)
sen **hakīkat yūsufumdan** isi tüter sen (KY, B72v11)
bir **halvet makām**da tedbīr kıldı (KY, B67r2)
yūsuf aydur **halvet sarāy** bezenüpdür (KY, B36v5)
niçe tırmağ bu **hām endişelerde** (RN, 13v2)
harām bahā yèdüñiz sizler èmdi (KY, B66v10)
harīr zībā dōšekler dōşediler (KY, B29v13)
mülevven tön tönandı **harīr zībā** (KY, B36r3)
ellerün **harīr zībādan** yumşak èmdi (KY, B38r2)

ḥarīr zībā döşekler döşendürdi (KY, B43v6)
döşekleri **ḥarīr zībā** atlas kıldı (KY, B50v1)
ḥarīr zībā arasına koymış idi (KY, B71r4)
ḥarīr zībā ‘ūd ‘anber döşediler (KY, B75v13)
suv koygıl benüm **ḥāş meşrebeme** (KY, B57r15)
biñ teve yük **ḥazīne māl** ketürdi (KY, B25v3)
‘āşık ersen **ḥazīne māl** dökgil emdi (KY, B34v14)
hezārān āferīn anlara olsun emdi (KY, B2v10)
ḥüküm birle taqdīr kıldı **ḥikmet dayyān** (KY, B48v2)
yūsufa **ḥoş beşāret** ketürür emdi (KY, B48r10)
yūsufa **ḥoş beşāret** muştıladı (KY, B51r15)
ḥoş ḥādımlerin hem beyle vèrdi (KY, B43v7)
geldi delim **ḥoş gül** bigi oldum aña ben kıl bigi (SVTM, XIII-8)
‘aklı şahīḥ dili faşīḥ **ḥoş mürüvvetlū** (KY, B57v7)
cemālīñ **ḥoş mürüvvetlū** özün ‘ārlu (KY, B57v9)
bu kez gördüm düzenlik ü **şafā ḥoş** (RN, 27v2)
göresin ḥaḳ yolın **ḥoş tertīb**ile (RN, 39v2)
aşaklıqla ḳanā‘at **ḥoş yār** oldı (RN, 18v5)
dolun ay tèk balkur idi **ḥūb cemālīñ** (KY, B54v11)
‘ışksuz **cānı** ölü bilmek gerek (SVTM, II-68)
ilāhī devletile baht anuñdur (RN, 11r6)
ḳābe-ḳavseyn maḳāmlı ol aḥmed (KY, B1v6)
ol deveni vèribidi **ḳādir celīl** (KY, B73v11)
melik netek cānın aldı **ḳādir dayyān** (KY, B43v8)
melikler meliki **ḳādir dayyān** (KY, B44v6)
anıñ idisi var durur **ḳādir dayyān** (KY, B49r14)
taqdīr birle ḳurtardı **ḳādir dayyān** (KY, B50v8)
baña lāyık emr kıldı **ḳādir dayyān** (KY, B76v7)

ķādir hālīķ feriştelere emr ķıldı (KY, B75v8)
ķādir mevlīm taķdīrin kim şaşura (KY, B15r16)
ķādir şamed züleyhāya meded vērđi (KY, B54r12)
řanem maħlūk řamed hālīķ **ķādir sūbhān** (KY, B39v11)
yūsuf aydı ‘atā ķıldı **ķādir sūbhān** (KY, B51r9)
ķulumıza **kāle ķumāř** almayavuz (KY, B16v14)
üçünçi yıl **kāle ķumāř** hem ketürđi (KY, B51v10)
ki yokdur ġayretiñ èy **ķaydasuz cān** (RN, 32r1)
ķirāmen kātībīn durmaz yazarlar (ÇN, 35)
ķerīm hālīķ eyle emr ķılmış èmdi (KY, B77v14)
ķamusı olısardur **küllī vīrān** (ÇN, 29)
oluķ sâ‘at hāzır keldi **la‘īn iblīs** (KY, B7v14)
iblīs la‘īn körüp piřmān olmaz ise (KY, B36v7)
artlarından **iblīs la‘īn** yetüp keldi (KY, B59v12)
la‘īn řeytān sözine uyurmu siz (KY, B8r4)
la‘īn řeytān bu arada ġaşed ķıldı (KY, B49v3)
dürlü ça‘ām **lezzet řarāb** aldıysa (KY, B24v6)
vèribidi yūsufa **melik ķādir** (KY, B23v5)
veribidi yūsufa **melik ķādir** (KY, B39r11)
vèribidi yūsufa **melik ķādir** (KY, B52r2)
vèrübidi yūsufa **melik ķādir** (KY, B52r11)
irsāl ķıldı yūsufa **melik ķādir** (KY, B70r9)
dermāndeler dest-ġiri **melik raħmān** (KY, B10v11)
cebrā‘īli vèribidi **melik raħmān** (KY, B43v11)
ulu ħürmet vērđi aña **melik sūbhān** (KY, B21r15)
ayaġında **mercān ħalħāl** ķořar èmdi (KY, B36r12)
pes buyurđı cebrā‘īle **mevlī celīl** (KY, B11v3)
bu ķazānı vērđi baña **mevlī celīl** (KY, B13v14)

mevlî celîl mağfirete lâıyık kıldı (KY, B26r11)
meger beni yarlıkaya **mevlî celîl** (KY, B47v16)
mevlî celîl cebrâ' ile hem buyurdı (KY, B56v4)
ziyârete verübidi **mevlî celîl** (KY, B68r14)
bu taqdîri kıldı baña **mevlîm ğafûr** (KY, B19r14)
züleyhâ aydur yâ **mihr-bân mürüvvetlü** (KY, B37r1)
dîne miskîn ağlayu yügürür emdi (KY, B7r1)
dîne miskîn dönmedi yügürüp yetti (KY, B7r4)
ol köşk üzre **mu'ayyen taht** urunğıl (KY, B35v3)
bu **muhtaşar cihân** iki cihânca (RN, 4v8)
münakkaş köşk **muhkem sarây** hâzır kıldı (KY, B35v16)
oğlanları birle **muhkem va'de** kıldı (KY, B6r11)
muḳarreb ferîştedür indi kökden (KY, B24v4)
gümân tutmayasın **muṭlak belâdur** (RN, 38r3)
muṭlak mâl yûsuf ağrı olmaz emdi (KY, B30v13)
başına **mükelkel tâc** uzatğıl (KY, B35v4)
mükerrem nebî kılmış anı celîl (KY, B63v12)
mülevven ni'metler artar emdi (KY, B49v15)
başlarına **mülevven tâç** urar emdi (KY, B25v4)
münakkaş köşk muhkem sarây hâzır kıldı (KY, B35v16)
münakkaş tâc urundı oldu hûbân (KY, B36r3)
münevver tahtğa olturdu oldu hûbân (KY, B36r4)
yûsuf **mürsel nebîdür** tēp sözler emdi (KY, B33v3)
müstegîş ğıyâş benven emdi (KY, B40v12)
reyyân bağıdı bir **nûrânî hoca** kördi (KY, B74v14)
önünge **nûrdan kandîl** yanar idi (KY, B10r9)
andın sonra **'ömer hattâb** oğlu (KY, B2r1)
pâdişâh hâlimiz düşvâr oldu (KY, B70v6)

anlar aydı anıñ dīni **pāk müselmān** (KY, B60r5)
hālīkdan **rāḥat beṣāret** oldu (KY, B65v1)
rāḥat necāt kim rūzī kıldı ėmdi (KY, B44v9)
‘ākıbet **rāḥat necāt** oldaçı sen (KY, B45r4)
düşde aydı saña **rāḥat renc** bilgil (KY, B48v1)
maḥlūk **rāḥat ṣādlik** oldaçıdur (KY, B49v14)
bī-çāreler ümīdüm **rahīm mennān** (KY, B10v7)
rahīm mevlīm rahmetine belin bağlar (KY, B45v4)
sen kerīm sen hem **rahīm mevlī**ye (KY, B79r5)
on üç biñ er durur **rahmānī leşker** (RN, 5r6)
recīm şeytān durmağa uzanupdur (KY, B36v6)
recīm şeytān sözini bātıl kıldı (KY, B43r5)
yükin kim bağladı **reygān şekerden** (RN, 46r3)
şabırsız ‘azīzleri kılar zelīl (KY, B13v14)
zekātsuz ḥayvān **şadakasuz māl** (RN, 32v6)
kulluğı bu yolda **şāfī şıdık**dur (SVTM, II-67)
cümlesini **şahīḥ beyān** kıldı ėmdi (KY, B4r8)
faşīḥ dilin **şahīḥ īmān** keltürür ėmdi (KY, B4r2)
faşīḥ dilin **şahīḥ īmān** ketürür ėmdi (KY, B26r10)
faşīḥ dilin **şahīḥ īmān** ketürünler (KY, B78r14)
şahīḥ şart dürüst şatu kılalum ėmdi (KY, B16v4)
göresin bir kişi **sākin şūretde** (RN, 21v2)
şanem maḥlūk **şamed ḥālīk** kādır sübhān (KY, B39v11)
kamusı **şandal gülden** olsun ėmdi (KY, B35r12)
züleyhā aydur ayā **şiddīk nebī** (KY, B55v14)
şiddīk yūsuf cemālne körgil dēdi (KY, B10r6)
yūsuf şiddīk cemālne hem kördiler (KY, B24v15)
ben ėrür men ya‘kūb oğlu **yūsuf şiddīk** (KY, B31r12)

şiddîk yūsuf hālîgı dāyim ögdi (KY, B36v9)
bu sözni işitti **yūsuf şiddîk** (KY, B38r7)
şiddîk yūsuf müfsidden kirü döndi (KY, B39v2)
yūsuf şiddîk sākīye ikrām kıldı (KY, B49v2)
kāmçını bıraķdı **yūsuf şiddîk** (KY, B55r4)
pes köndürdi anları **yūsuf şiddîk** (KY, B59v3)
benüm atam mışır şāhı **yūsuf şiddîk** (KY, B63v10)
oluk sā‘at emr kıldı **yūsuf şiddîk** (KY, B66v11)
kuğurdi anlara **yūsuf şiddîk** (KY, B67v5)
bitini okudı **yūsuf şiddîk** (KY, B70r7)
benven sizün ģardaşıñız **yūsuf şiddîk** (KY, B71v13)
selāmet **şād-mān yūsuf** keçdi (KY, B40v14)
‘āşık oldı ol **şerîf cemāl**ni (KY, B51r1)
mevlî saña selām aydı **dürüd tahkîk** (KY, B10v15), (KY, B40r13)
ol **tāvus melā’ik** peyk-i ģazret (KY, B10v13)
teferrüc maķāmların közin körsem (KY, B6r5)
du‘āsını **tevvāb mevlî** ģabül kıldı (KY, B73v16)
uçmağ içre bir **zarîf taht** oldı (KY, B48r6)
zekātsuz ģayvān şadaķasuz māl (RN, 32v6)
eger ģayruñ ağır gelse **zî devlet** (ÇN, 37)
begendi yavlaķ **zîbā sarāy** dēdi (KY, B37r3)
düşüm içre bir **zîbā şüret** kördim (KY, B26v14)
zāhirdağı ‘amel taşrada ģaldı (RN, 24r5)

2.2.3.10.3. İkiden Fazla Sözcükle Kurulan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 210 adet, RN’de 40 adet, SVTM’de 13 adet ve ÇN’de 7 adet olmak üzere 270 adet en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı ikiden fazla sözcükle kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 78 oranla

en fazla KY’de yer almaktadır. Bu tamlamalar arasında en yoğun geçen yaklaşık % 75 oranla üç sözcükle kurulu sıfat tamlamalarıdır.

2.2.3.10.3.1. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Üç Sözcükle Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 153 adet, RN’de 34 adet, SVTM’de 12 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 202 adet en az bir alıntı sözcükten oluşan üç sözcükle kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Bu tamlamalar arasında en yoğun geçen % 34 oranla Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlamalarıdır.

2.2.3.10.3.1.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde tümü KY’de olmak üzere 8 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

mışır iyesi ‘azîz cüfti züleyhâven (KY, B54v1)

iletgîl ol ġarîb ‘azîz ġarîb kavme (KY, B57r16)

elvân elvân ni‘metle ‘âlem tola (KY, B49v12)

elvân elvân ni‘metle ‘âlem doldı (KY, B51v4)

haḳ ḥabîbi muştafîni körenlere (KY, B2v3)

döşekleri ḥarîr zîbâ atlas kıldı (KY, B50v1)

bayık mışır ‘azîzi sulṭân budur (KY, B28v8)

‘aklı körki ṭurfe-levn hezâr çendân (KY, B42v13)

2.2.3.10.3.1.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 7 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 8 adet Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

baḳar bu yola ‘aḳl-ı cüz’î baḳış (RN, 43v4)

andan şonra dîn serveri érenlere (KY, B2v9)

emânet nehy işden sakla émdi (KY, B53r15)

ferişte şıfatlu sözün datlu (KY, B31r8)

fırḳat ehli kimseye düşer yolu (KY, B46r11)

ḥarîr zîbâ döşekler döşediler (KY, B29v13)

ḥarīr zībā döşekler döşendürdi (KY, B43v6)

aydur ey taḥt-dār ḡarīb oḡlan (KY, B40r16)

2.2.3.10.3.1.3. Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 17 adet ve RN’de 4 adet olmak üzere 21 adet Alıntı + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

içi ‘aceb dürlü naḡş olsun emdi (KY, B35r2)

sarāy içi ‘aceb dürlü naḡş olsun (KY, B35v14)

‘azīz kibi şāhlara lāyık ala alsa bilgil emdi (KY, B30r9)

‘azīz oḡlum yūsuf saña ne ḥāl degdi (KY, B19v1)

cānda yerlödür cānıla olan īmān cānıla bile (RN, 3v7)

içerü gizlödür cümle yavuz ḥū (RN, 45r2)

meliki mü’mīn imiş dīni bütün (KY, B56r10)

ḥaḡīḡat oḡluḡ beşir benven emdi (KY, B73r10)

ḥālī olmuş ḥazīne nete ṭoldı (KY, B32r7)

yūsuf aydur bir sarāy kıluḡ ḥalvet (KY, B56v16)

ki her bir mevcde bir kân bulasın (RN, 18r2)

her ne bahā lāyık erse anı vērgil (KY, B26r7)

her ne ḥūkm aydursa kimdür yıḡa (KY, B44v15)

ki hīḡ eyü ‘amel yok ṭoludur ḡāl (RN, 24r3)

isrā’īl kıızı dīneye emr kıldı (KY, B69r9)

ol ṭaymus erdi melik maḡrīb iyesi (KY, B26v2)

bu künki kün benven mıṣır iyesi sulṭān (KY, B74r8)

muş‘ab oḡlı velīd aña dērler emdi (KY, B77r6)

nübüvvet iyesi resūl siz (KY, B13v2)

şābit oḡlı nu‘mān aña dērler emdi (KY, B2v8)

selām oḡlı ‘abdullāh beyle keldi (KY, B78r9)

2.2.3.10.3.1.4. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 12 adet, RN’de 7 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere 21 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

āzār etmiş kim varise şāfi oluñ (KY, B20v9)

cānı yok kişinün uykusı kanmaz (RN, 49r5)

ki senden **cümle yavuz iş** taşına (RN, 54r2)

ëginige **elvān dürlü tonlar** kiygil (KY, B35v3)

esir olmuş kişisin niçe yıldan (RN, 16v1)

fehmi eksik kimse yazumadı (KY, B79r1)

közlerinden **güher kibi yaşlar** ağıdı (KY, B26r2)

hakka giden yolu gönli içinde (RN, 12v6)

hakki tayan kişiler hakkıla tok (RN, 50r3)

hasūd bir kişidür dāim o rencūr (RN, 31r6)

teñriden **her bir kişi** bahşış bulur (SVTM, II-26)

eyle kim ussuñ görür **her bir sözi** (SVTM, II-76)

her ne iş buyurursañ anı kılam (KY, B34v11)

her ne kim kıılır ise lāyık durur (KY, B26r4)

ëginine **hezār dürlü ton** kiyürdi (KY, B42r14)

hilāle benzer seniñ kaşlarıñ var (KY, B37v7)

muḥkem yavlaḳ öfke birle buşar emdi (KY, B67v12)

münevver yaḥtu yüzi balkır emdi (KY, B36r4)

şāf kıızıl altundan at eylesün (KY, B35r9)

ol bilezük **şāfī kıızıl altundı** (KY, B61r16)

saḥī bir kişidür uçmağa bakmaz (RN, 41r3)

2.2.3.10.3.1.5. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 31 adet, RN’de 7 adet, SVTM’de 3 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 42 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

kadri uluḡ ana lāyık ‘izzet kılgıl (KY, B32v10)

zārı kılup aytur **anam ümmü rāhil** (KY, B19r7)
andın şonra **anın dostı muhammede** (KY, B1v5)
atam ya'kūb ishāk oğlu benven emdi (KY, B31r13)
atası ya'kūb nebī haq habibi (KY, B3r11)
bahtlı ol cān ki cānı 'ışkdur (SVTM, II-67)
baña lāyık emr kıldı kadir dayyān (KY, B76v7)
ey dirīga bardur bende **bir 'azīz cān** (KY, B20v8)
bir halvet maḳāmda tedbīr kıldı (KY, B67r2)
hīç kimse **bir loḳma ta'ām** yemez emdi (KY, B63r6)
reyyān baqdı **bir nūrānī hoca** kördi (KY, B74v14)
uçmaḳ içre **bir zarīf taht** oldı (KY, B48r6)
düşüm içre **bir zībā şūret** kördim (KY, B26v14)
bu 'aql-ı cüz'İden saña eyü baht (RN, 43v3)
bu cümle hāşşlar gönülde birdür (RN, 13r2)
bu fānī dünyenüñ naḳşına bakma (RN, 15v5)
niçe tırmaḳ **bu hām endişeler**de (RN, 13v2)
harf içinde **bu kadar ma'nī** sığar (SVTM, II-22)
bu kadarlu bahā kamet dutar emdi (KY, B65v14)
bu muhtaşar cihān iki cihānca (RN, 4v8)
hālīḳdan **bu şıfatlu devlet** olsam (KY, B52v13)
saña lāyık **bu şıfatlu köşk** bezedim (KY, B38v11)
geldi **delim hoş gül** bigi oldum aña ben ḳul bigi (SVTM, XIII-8)
dükenmiş māl hazīne neçe doldı (KY, B32v7)
dürlü ni'met āreste hāzır kıldı (KY, B74r15)
ḳardaşım ibni yemen ḳaldı maḡmūm (KY, B18v14)
aydur keldi **ḳardaşın ibni yemen** (KY, B60v8)
ulı dirlik gerek **ol emr-i cāna** (RN, 49r4)
serçe sandı anı **ol ibni yemen** (KY, B61v1)

ol **ibni yemen** eyle alur emdi (KY, B67v16)
oda attı anı ol **nemr d-c hil** (KY, B69r15), (KY, B9r12)
 r rdi devlete ol **abr-ı  l ** (RN, 29r3)
hem n-dem d di ol **r hu'l-em n** (KY, B40r11)
 ık oldı ol **er f cem lni** (KY, B51r1)
ol **t vus mel 'ik** peyk-i  zret (KY, B10v13)
aydur andadır ol **ya' b neb ** (KY, B47r15)
dahı  sn issi ol **y suf-ı ken' n** ( N, 74)
ben **k k** bezetd m **sen ıfatlu** (KY, B37r2)
ol adar bah ya aldım satun (KY, B17v16)
telim m l bah ya sat ıl emdi (KY, B14v10)
begendi **yavla z b  sar y** d di (KY, B37r3)

2.2.3.10.3.1.6. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY'de 32 adet ve RN'de 1 adet olmak üzere 33 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmitir:

cümlesine **a atlas on** kiyürdi (KY, B58r8)
an  l yık kelei h  söylemez (KY, B37r14)
an  l yık yaraı ıl ıl emdi (KY, B76r15)
atamız ya' b savı d rler emdi (KY, B58v6)
atamız ya' b savı y suf  d rler (KY, B66r15)
uyur iken **bir 'ac yib d ** y suf kördi (KY, B3v2)
melik reyy n **bir 'ac yib d ** kördi (KY, B49v4)
var durur zind n ire **bir 'arab o lan** (KY, B48v16)
dört fersen  yoldı yır kl   (KY, B50v2)
y suf neb  **bir alvet** eve kirdi (KY, B64r9)
bir alvet ma mda tedb r ıldı (KY, B67r2)
bir o yere nehr 'l- uy n at v rdi (KY, B76v11)
bir o yere anı defn ılurlar emdi (KY, B77r15)

tağdan avlap **bir günāhsız kurt** dutdılar (KY, B13r8)
her kim ıoğsa **bir perī oğlan** ıoğar imiş (KY, B22r8)
bir řerīf kul elinge kurer emdi (KY, B14r14)
yūsufuñ **bir ıazı aı** olur idi (KY, B52r15)
tevfīk senden umanur men **bir za‘īf kul** (KY, B2v15)
cümlesine **birer zībā ıon** kiyürdi (KY, B25v4)
řabır eder **bu cümle ağıy**ı nūř (RN, 29v3)
bu şıfatlu bezek rāst kılur emdi (KY, B50v1)
yūsufa **dürlü ni‘met ař** ketürdi (KY, B23r1)
‘azīz aydur **kiçiçük ııfıl oğlan** (KY, B41r11)
telim **köp müddet yıl** andan keçdi (KY, B29r14)
ne mihr-bān kurt yemiş tēp ağılar emdi (KY, B12v15)
andın şonra **ol ihtiyār ērenlere** (KY, B2v3)
zihī devlet baş **ol münevver yüz** (KY, B37v14)
ol sözletse sözler **ol ııfıl oğlan** (KY, B41r14)
ol ya‘kūb savçıya inanmadı (KY, B74v16)
on řerīf ērenlerüm (KY, B8v4)
şol ‘arabī oğlançukı urdım emdi (KY, B20v14)
yene **şol kadar** artundan aşar emdi (KY, B52v6)
yavlaķ düřvār bütidür dērler emdi (KY, B70v16)

2.2.3.10.3.1.7. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 46 adet, RN’de 14 adet, SVTM’de 7 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 69 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

aña uyan ĩmānsuz vère cānı (RN, 11v2)
bir neçeler aydur **anıñ oğı muş‘ab** kaldı (KY, B77r5)
ne **aķ saķallu pīr** kor ne ho oğlan (ÇN, 49)
altı aylık rencim zāyi‘ oldı emdi (KY, B29r1)

altı aylık rencim kamu zāyi‘ oldu (KY, B29r7)
haķīkat **altmış yıl ‘ömrün** kaldı (KY, B76r15)
bu **beş günlük ‘ömür** bu harca yetmez (RN, 14v5)
taķı **biñ katır māl** yükletdürem (KY, B28r7)
yolda **bir ér kervāna** sataşdılar (KY, B56r14)
neçe veled halk için **bir kaç ‘aşı** için (SVTM, VI-10)
züleyhā **bir kiçik sarāy** hāzır kıldı (KY, B74r15)
bir neçe ferişter kelmişdi (KY, B14v13)
bir neçe fitne düşer kula şabr kanda (KY, B36r14)
bir neçe rāvīler eyle aymış (KY, B66v5)
bir neçe vaķt bī-hod olup yatur emdi (KY, B45r14)
ne gevher oldu bu **bir tamla cānum** (SVTM, XXVIII-6)
bu **iki düşmeni** dost şanma miskīn (RN, 46v5)
teñriden her gün **bunuñ gibi belā** dürlü dürlü gelür idi anlara (SVTM, II-36)
ne ber-hürdār ola **bunuñ gibi hāl** (RN, 32v6)
biñ **bunuñ gibi kerāmet** hāşlara (SVTM, II-49)
şuyıla geldi bile **dört dürlü hāl** (RN, 2v6)
elin kesen ‘avratları cümle dergil (KY, B50r10)
elin kesen ‘avratları cümle dèrdi (KY, B50r13)
aña bir cān fidā kıldum **iki bin cān** baña geldi (SVTM, XII- 1a)
ķayguları dinendüren vişālīñ var (KY, B63v7)
key arı cān gerek şeh hāzretinde (RN, 6r1)
ķızıl altun ķadeh ile ķoyar idüm (KY, B44r5)
ķızıl altun meşrebe duta dursun (KY, B35v6)
ķızıl altun mili birle sağ urdılar (KY, B71r9)
ķızıl altun taş āf-tābe eline vèrdi (KY, B42r15)
ta‘ām yèdürdi **ķızıl altun şāğ** ketürdi (KY, B65v11)
kimesne begenesi hūsı yokdur (RN, 34v1)

ne ki varsa ölür **ol bir cān** kalur (SVTM, II-115)
kim sini **ol ulu hākā** degüre (SVTM, I-15)
on dürlü hüneri bardur dërler (KY, B30r11)
ne deñlü kuvveti olursa bıñar (RN, 17v3)
sansız tümen māl hazāne yük ketürdim (KY, B25v16)
ādemīden toğmış degül **sen tēk nūrlu** (KY, B38r6)
seniñ kibi melik oda tapınmağ nelik (KY, B22v6)
kaçan **şol bir sipāhī** ma‘zül olur (RN, 25r5)
telim dürlü haşerātlar anda ėmdi (KY, B9v14)
telim dürlü mes’eleler sorarlar ėmdi (KY, B78r10)
telim dürlü şiddetler dardı ėmdi (KY, B53r9)
hāller döndi **telim yıl ‘ömr** keçdi (KY, B29v4)
telim yılğı haşretime kavuşayım (KY, B30r4)
andan bundan **törüt yüz ‘avrat** keldi (KY, B42r11)
tümen dürlü nağşlar bezesünler (KY, B35r13)
ulu oğlı tama’ eyü iş ėtmez (RN, 6r4)
cānıla geldi bile **uş dört hişāl** (RN, 3r4)
kulumızniñ **üç dürlü ‘aybı** vardır (KY, B16v5)
üç dürlü ‘aybı birle kabül kıldum (KY, B17r14)
yavlağ katı haşretiler çoğılaşdılar (KY, B18v5)
yavlağ katı haşretiler ağlaşdılar (KY, B72r3)
yavlağ katı haşretiler ağlar ėmdi (KY, B76r8)
yavlağ katı heybet birle yağar ėmdi (KY, B20v2)
ol ma‘nīden **yavlağ katı mağbūn** oldu (KY, B44v16)
yüzi kara **yavlağ katı siyāsetlū** (KY, B19r4)
iđiñ saña **yavlağ ulu hürmet** vërdi (KY, B53r14)
mışır içre **yavlağ ulu melik** oldu (KY, B53r16)
yavlağ ulu şerm-sār oldağıdır (KY, B11v10)

mışır içre **yavlağ kş ni‘met** oldu (KY, B77v12)

yetmiş iki lğat birle sözler mdi (KY, B50v13)

yigirmi dört rağam içre saldı bildi (KY, B79r3)

benüm eger **yüz biç cnum** olur ise (KY, B8v13)

 **yüz biç bukı** alağlığ tdi (RN, 18r4)

ki **yüz biç da‘v** kılan ağa rmez (RN, 41r2)

geçer yohsul gibi **yüz biç mlıla** (RN, 37v1)

tmr tmez ağa **yüz biç abbn** (N, 64)

yüz miğ hezr ‘asker içre siysetdr (KY, B2r5)

2.2.3.10.3.2. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Dört Sözcükle Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 45 adet, RN’de 5 adet, N’de 3 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 54 adet en az bir alıntı sözcükten oluşan dört sözcükle kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir. Bu tamlamalar arasında en yoğun geçen yaklaşık % 26 oranla Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlamalarıdır.

2.2.3.10.3.2.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 4 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 5 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

bulına **cümle** sende **kn u ma‘den** (RN, 45v5)

dermndeler dest-gri melik rağmn (KY, B10v11)

melikler meliki dir dayyn (KY, B44v6)

bir dş kördi **mışır şhı melik reyyn** (KY, B48v2)

benüm atam **mışır şhı ysuf şiddğ** (KY, B63v10)

2.2.3.10.3.2.2. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

mülevven on onandı şarr zb (KY, B36r3)

2.2.3.10.3.2.3. Alıntı + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 4 adet Alıntı + Alıntı + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

melik devlet iyesi sultān durur (KY, B68v2)

ḳābe-ḳavseyn maḳāmı ol aḥmede (KY, B1v6)

yā ḳanı **cem’ eden ḳur’ānı ‘oḡmān** (ÇN, 75)

mülki bī-zevāl ol şamede (KY, B1v3)

2.2.3.10.3.2.4. Alıntı + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Alıntı + Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

hīḳ bahāsız telim aşıḳ vèrem èmdi (KY, B59r14)

2.2.3.10.3.2.5. Alıntı + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Alıntı + Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

‘azīz kibi şāhlara lāyık ala alsa bilgil èmdi (KY, B30r9)

ben èrür men **ya’ḳūb oḡlı yūsuf şiddīḳ** (KY, B31r12)

2.2.3.10.3.2.6. Alıntı + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Alıntı + Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

her bir zībā ṭonların soyar èmdi (KY, B43r11)

2.2.3.10.3.2.7. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

duḡar oḡlı ol melik bir düş kördi (KY, B14r4)

oluḳ sâ’at **‘arş idisi uluḡ sübhān** (KY, B44v6)

2.2.3.10.3.2.8. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 4 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

yūsuf **bir ḳul** satun aldı **beşir adlu** (KY, B72v3)

beşir atlu kiçi oğlum satmış idi (KY, B73r6)

her dürlü öz ağrı dile dèdi (KY, B30v7)

hîç eksüksiz élig yul temām turğıl (KY, B14v9)

2.2.3.10.3.2.9. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 3 adet, RN’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 6 adet Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

aña lâyıķ rāy-ı tedbîr eyleyelüm (KY, B5r3)

bu kadarlu bahā kâmet dutar êmdi (KY, B65v14)

bu sıfatlu laîf ihsân kılr êmdi (KY, B57v6)

ķamu ‘ilm ü ‘amel bir terke degmez (RN, 40r5)

niçe ‘ilm ü ‘amel sen bu tapuda (RN, 26r1)

ķalısdur hemān ol ferd u rahmān (ÇN, 32)

2.2.3.10.3.2.10. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 4 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 5 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

baña lâyıķ bir sarāy hāzır kılsun (KY, B35v13)

bir muķkem yüksek sarāy hāzır kılsun (KY, B62v4)

elinde ejdehā olan ‘aşāsı (ÇN, 73)

ol hālîlniñ oğlı benven ya‘ķûb (KY, B69v3)

saña lâyıķ bir sarāy hāzır kılsun (KY, B35r1)

2.2.3.10.3.2.11. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

bal şekerden datlurak dudaklaruñ (KY, B37v16)

yene kördim yedi şıgır yavlaķ za‘îf (KY, B48v6)

2.2.3.10.3.2.12. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

bunun kibi ‘aciz mabud nete kıldun (KY, B39v9)

benven **sizun kardeşiniz yusuf şiddik** (KY, B71v13)

yüz miñ hezâr ‘asker içre siyâsetdâr (KY, B2r5)

2.2.3.10.3.2.13. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 4 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

baña beñzer hîç kimesne yokdur êmdi (KY, B23v2)

saña beñzer hîç kimesne bulumasven (KY, B37v5)

telim köp müddet yıl andan keçdi (KY, B29r14)

üç salkım şâf üzüm şıkar idüm (KY, B44r4)

2.2.3.10.3.2.14. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 11 adet, RN’de 2 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 14 adet Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

‘altun kümüş başlı ‘alem köterdiler (KY, B52v7)

bir kıızıl altun şâğ eksik oldı (KY, B68r6)

görem **bir şahş** gelür **beñzi şararmış** (RN, 7r1)

bu beş günlük ‘ömür bu harca yetmez (RN, 14v5)

ne gevher oldı **bu bir tamla cānum** (SVTM, XXVIII-6)

bu üç dürlü ‘aybı vardur algıl êmdi (KY, B16v6)

bunun kibi körklü cemāl kim düzetti (KY, B21v8)

bunun kibi körüklü cemāl ol tüzetti (KY, B26r5)

dört yüz altunluğ sağ kızlediniz (KY, B66r8)

ol **kız kardeşiniz yarlı dīne** (KY, B64v3)

miñ deve yük harîr zîbâ ola emdi (KY, B28r7)

tolun ay t k n rlu y zim soldurur siz (KY, B8r6)

 tolun ay t k n rlu yüzi  o a keldi (KY, B15v1)

yigirmi bi  kı ıl  amet dutar (KY, B47r7)

2.2.3.10.3.1.3. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Be  S zc  kle Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 12 adet,  N’de 1 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere en az bir sözcüğün alıntı olduğu 14 adet be  s zc  kle kurul  sıfat tamlaması tespit edilmiştir. SVTM’de az bir sözcüğün alıntı olduğu be  s zc  kle kurul  sıfat tamlaması örneğine rastlanılmamıştır.

2.2.3.10.3.1.3.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurul  sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

‘aceb  urfe ‘az m nih n z l fler n  var (KY, B37v9)

2.2.3.10.3.1.3.2. Alıntı + Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Alıntı + Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurul  sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

a la senin  hez r dürlü pend   hikmet (KY, B78v4)

mı ır iyesi ‘az z c fti z ley   ven (KY, B54v1)

2.2.3.10.3.1.3.3. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde KY’de 1 adet ve  N’de 1 adet olmak üzere 2 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurul  sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

dah  hüsn issi ol y suf-ı ken‘  n ( N, 74)

 kadri ulu  a a l   k ‘izzet k lg l (KY, B32v10)

2.2.3.10.3.1.3.4. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

‘aķıl ‘adl issi bir ulu kişidür (RN, 16v2)

2.2.3.10.3.1.3.5. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

saķa lâyıķ bu şıfatlu köşk bezedim (KY, B38v11)

2.2.3.10.3.1.3.6. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

benüm bir kıızım var sizge lâyıķ (KY, B28r2)

2.2.3.10.3.1.3.7. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

biķ teve yük ģazāne māl ketürdi (KY, B25v3)

miņ deve yük ģarīr zībā ola ģmdi (KY, B28r7)

2.2.3.10.3.1.3.8. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

tolun ay tēk nūrly yüzim soldurur siz (KY, B8r6)

ťolun ay tēk nūrly yüzi řoģa keldi (KY, B15v1)

2.2.3.10.3.1.3.9. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet Türkçe + Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı yapısıyla kurulu sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

dört yüz kıızıl altun ḵamet dutar idi (KY, B65v13)

tört biñ dört yüz mescid binā ḵılmış emdi (KY, B2r2)

2.2.4. ARAPÇA KURALLAR İLE İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde KY’de 81 adet, RN’de 12 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 94 adet Arapça kurallar ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. Söz konusu yapılar % 86 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu alıntıların 61 adeti Arapça ibare olarak, 29 adeti Arapça kurallı tamlamalar aracılığıyla, 4 adeti Arapça ve Türkçe tamlama kuralları aracılığıyla işleme sokulmuştur. ÇN’de Arapça kurallar ile işleme sokulan alıntıya rastlanılmamıştır. Söz konusu alıntıların % 65’i Arapça ibare, % 31’i Arapça kurallı tamlama, % 4’ü Arapça ve Türkçe tamlama kuralları aracılığıyla işleme sokulmuştur. Bu bağlamda Arapça kurallar ile işleme sokulan alıntı sözlerin en fazla Arapça ibare olarak işleme sokulduğu tespit edilmiştir.

2.2.4.1. Arapça Kurallı Tamlama Aracılığı İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 21 adet ve RN’de 8 adet olmak üzere 29 adet Arapça kurallı tamlama tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar % 72 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu tamlamalar şunlardır:

‘ale’d-devām ṯā‘at ḵıldı ol mevlīye (KY, B10r7)

andan sonra **‘ale’d-devām** ṯā‘at ḵıldı (KY, B26r13)

‘ale’d-devām köre dursam yūsuf seni (KY, B38r4)

‘ale’d-devām ümīdin ḵesmez emdi (KY, B53v15)

‘ale’d-devām ğālib olur artar emdi (KY, B54v5)

‘ale’d-devām anıñ ẖüzn/ baĝrum yaķar (KY, B69v5)

‘ale’l-hāl kanı akıp yere tamsa (KY, B33r9)

‘ale’l-hāl ya‘kūba kelür emdi (KY, B47r12)
‘ale’l-hāl mışır içre yetürdiler (KY, B70r1)
‘ale’s-şabāh on qarındaş hāzır oldı (KY, B6v4)
hāzā kitāb-ı yūsuf ‘aleyhi’s-selām (KY, B1v1)
dürlüdür biri ‘ilme’l-yakīndür ve biri ‘ayne’l-yakīndür (RN, 3v3)
‘aqlıda yerlüdür ve ol ĩmān ki ‘ayne’l-yakīndür (RN, 3v5)
dārü’l-mahzūn maķāmında ibni ishāk (KY, B40v1)
dārü’l-mahzūn maķāmından hergiz çıkmaz (KY, B46v3)
dārü’l-mahzūn maķāmından çıkmaz emdi (KY, B64r16)
ol erhame’r-rāhīmīn ‘ubūd aħad (KY, B40r7)
yā erhame’r-rāhīmīn kılma maħrūm (KY, B79r8)
fi’l-hālī’z-zamān sākī hāzır keldi (KY, B48v12)
ve biri haķķe’l-yakīndür ammā ol ĩmān kim ‘ilme’l-yakīndür (RN, 3v4)
gönülde yerlüdür ve ol ĩmān ki haķķe’l-yakīndür (RN, 3v6)
dürlüdür biri ‘ilme’l-yakīndür ve biri ‘ayne’l-yakīndür (RN, 3v3)
ve biri haķķe’l-yakīndür ammā ol ĩmān kim ‘ilme’l-yakīndür (RN, 3v4)
ki va’llāhu mu‘īnū’s-şābirīn gör (RN, 30v5)
bir hoş yere nehrü’l-‘uyūn at vērdi (KY, B76v11)
hemān-dem düşdi ol rūhu’l-emīn (KY, B40r11)
hemān-dem hāzır keldi rūhu’l-emīn (KY, B60v7)
anı bākī zū’l-celāl bildük emdi (KY, B1v4)
ħamd ü şükr etdi dēdi ēy zū’l-celāl (RN, 2v4)

2.2.4.2. Arapça ve Türkçe Tamlama Kuralları İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde Arapça ve Türkçe tamlama kuralları ile işletime sokulan tamamı KY’de olmak üzere 4 adet tamlama tespit edilmiştir.

2.2.4.2.1. Tamlayanı Arapça Tamlama, Tamlananı Alıntı Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet tamlayanı Arapça tamlama, tamlananı alıntı olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

dārü’l-maḥzūn maḳāmında ibni isḥāk (KY, B40v1)

dārü’l-maḥzūn maḳāmından hergiz çıkmaz (KY, B46v3)

dārü’l-maḥzūn maḳāmından çıkmaz emdi (KY, B64r16)

2.2.4.2.2. Tamlayanı Alıntı, Tamlananı Arapça Kurallı Tamlama Olan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet tamlayanı alıntı tamlananı Arapça kurallı tamlama olan sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

anı **bāḳī zū’l-celāl** bildük emdi (KY, B1v4)

2.2.4.3. Arapça İbare Olarak İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 56 adet, RN’de 4 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 61 adet Arapça ibare olarak işletime sokulan alıntı yapılar tespit edilmiştir. Söz konusu ibareler yaklaşık % 92 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu ibareler şunlardır:

āmīn: (KY, B73v15)

bī-ḥamdi’llāh hāzā’l-kitāb faḳad kūnnet: (KY, B78v3)

bismillāh: (KY, B69r11), (KY, B76r1), (RN, 2r2)

bismillāhi’r-raḥmānir-raḥīm: (KY, B1v2)

el-ḥāifu el-ḥāifu: (KY, B58r16)

el-ḥamd: (KY, B1v3)

ene yūsuf hāzā aḥī: (KY, B71v14)

essicnū eḥabbū ileyye mimmā ted’ünenī: (KY, B43r2)

fe-ekelehü’zzi’b: (KY, B12v5)

ḥāṣāli’llāh: (KY, B13v6)

hāzā bizā’ atünā: (KY, B60r14)

ilāhünā: (KY, B10v7), (KY, B10v10), (KY, B52r1)

illā en-yüsebbihne ev ‘azābün elīm: (KY, B41r4)

in hāzā illā melekūn kerīm: (KY, B42v7)
 inneke le fī-żalālike'l-ḳadīm: (KY, B72v16)
 innekūm li-sāriḳūn: (KY, B66r2)
 innī le'ecidū rīha yūsufe: (KY, B72v14)
 inṣā'allāh: (KY, B46v16), (KY, B68r7)
 izā-cā'e'l-ḳazāūn el 'umiye'l-başar: (KY, B6r8)
 ḳad rabbi āteytenī: (KY, B76r9)
 ḳuziye'l-emrū'llezī fīhi testeftiyān: (KY, B44r13)
 lāḥavlavalā: (SVTM, III-9)
 lā fetā illā 'alī kerrār: (KY, B2r6)
 lā seyfe illā zūlfeḳār: (KY, B2r6)
 lā-taḳtulū yā yūsuf: (KY, B8v15)
 lā teyesser min ravh'illāh: (KY, B68r11)
 le ḳad kāne ḳaşaşahūm: (KY, B78v1)
 levlā enrā ey bürhān: (KY, B39v6)
 ma'āza'llāh: (KY, B13v1), (KY, B39v14), (KY, B55v13), (KY, B66r3), (KY, B36v10)
 mā cezā'e cezāen men erāde sū'en: (KY, B41r4)
 mā fe'altūm yūsuf: (KY, B71v2)
 men ya'mel sū'en bihī: (KY, B39r13)
 min te'vīli'l-eḥādis: (KY, B76r10)
 mine'l mülki ve 'allemtenī: (KY, B76r10)
 naḥnū naḳuşşu 'aleykūm aḥsanū'l-ḳaşaş: (KY, B78r8)
 ne'uzū bi'llāh: (RN, 21r5)
 şabrun cemīl: (KY, B13v15), (KY, B36r14)
 selāmu'llāh: (KY, B69r12)
 teveffenī müslimen: (KY, B76r12)
 üzḳürnī 'inde rabbike: (KY, B44v5)

vallāhi: (KY, B66r3), (KY, B71v12)

va'llāhu: (RN, 30v5)

va'llāhu a'lem: (RN, 4v4)

ve elhiknī bi'sşālihīn: (KY, B76r12)

ve innā ileynā: (KY, B71v12)

veķāle limā şā'e allāhü hāza'l-beşer: (KY, B42v6)

velā takrabū'z-zinā: (KY, B39r7)

ve' tūnī bī-ehliküm ecma'in: (KY, B73v4)

yā büneyyezhebū feteħassesū in yūsuf: (KY, B70v7)

yā büşrā hāzā a'lem: (KY, B15v2)

2.2.5. FARŞÇA KURALLAR İLE İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde KY'de 33 adet, RN'de 22 adet, SVTM'de 18 adet ve ÇN'de 13 adet olmak üzere 86 adet Farsça kurallar ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. Söz konusu yapılar, % 38 oranla en fazla KY'de yer almaktadır. Söz konusu alıntılarının 65 adeti Farsça kurallı tamlama aracılığıyla, 12 adeti Farsça ibare olarak, 9 adeti Farsça ve Türkçe kurallı tamlama aracılığıyla işleme sokulmuştur. Söz konusu alıntılarının yaklaşık % 76'sı Farsça kurallı tamlama, yaklaşık % 14'ü Farsça ibare, % 10'u Farsça ve Türkçe tamlama kuralları aracılığıyla işleme sokulmuştur. Bu bağlamda Farsça kurallar ile işleme sokulan alıntı sözlerin en fazla Farsça kurallı tamlama olarak işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Farsça ve Türkçe tamlama kuralları aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözler arasında % 55 oranla en fazla tamlayanı Türkçe / Türkçe kurallı tamlananı Farsça kurallı tamlama olan sıfat tamlaması yer almaktadır.

2.2.5.1. Farsça Kurallı Tamlama Aracılığı İle İşleme Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY'de 27 adet, RN'de 20 adet, ÇN'de 12 adet ve SVTM'de 6 adet olmak üzere 65 adet Farsça kurallı tamlama tespit edilmiştir. Söz konusu

tamlamalar, yaklaşık % 42 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu tamlamalar şunlardır:

‘izzet ü vahdet hayā **ādāb-ı hāl** (RN, 3r4)

züleyhāya ‘akd[-i] **nikāh** kılubanıñ (KY, B40v7)

züleyhāğa ‘akd[-i] **nikāh** kılusun dēdi (KY, B55r13)

bağar bu yola ‘**aql-ı cüz’ī** bağış (RN, 43v4)

biri de ‘**aql-ı küllī**’dür allāh te‘ālā ma‘rifetin bildürür İmān (RN, 3v1)

bildürür biri de ‘**aql-ı ma‘āddur** āhıret ahvālın bildürür (RN, 3r8)

dağı üç dürlüdür biri ‘**aql-ı ma‘āşdur** dünyā tertīblerin (RN, 3r7)

kalur taşra bu şardan ‘**aql-ı ma‘īş** (RN, 43v4)

kamu vaşfı vü ‘**arz-ı hālī** oldı (RN, 52r4)

tatça eger diler siz gūyam **asrār-i ‘ulā** (SVTM, III-11)

anunçün şabrdur ‘**aṭā-yı devlet** (RN, 28r3)

‘**azīz-i mışr** cemālin kördim dēyür (KY, B28v4)

ol ‘**azīz-i mışıra** selāmu’llāh (KY, B69r12)

şavam **banda-i urā** ki sini gördi (SVTM, XXVI-9)

beḥaqq-ı muştafā u mäh-ı tābān (ÇN, 42)

dese görmese **bühtān-ı ‘azīmdür** (RN, 49v5)

andan oldı **cism-i ādem** bil bunı (RN, 2r4)

sini andan kıparur **çarḥ-ı devrān** (ÇN, 17)

esirgemez bu halkı **çarḥ-ı zālīm** (ÇN, 48)

ehl-i beyt kelüp zārı kılur ėmdi (KY, B76r4)

şebāben **ehl-i cennet** anlar olsun ėmdi (KY, B2v2)

ehl-i ihvān cümle aña öğüt vėrdi (KY, B77v7)

huşuşā kim kılupdur **ehl-i İmān** (ÇN, 6)

dēyeler **ehl-i mahşer** ol bu hālde (RN, 37r3)

nēte rāḥat olısar **ehl-i zindān** (ÇN, 65)

ulı dirlik gerek ol **emr-i cāna** (RN, 49r4)

meger yok āhiretden **feth-i bābı** (RN, 38r1)
nète oldu ğark **fir‘avn-ı la‘īn** (SVTM, II-34)
‘ibādetdür bilür sen **genc-i pinhān** (ÇN, 56)
anın **hāl-i ğurbetine** erüp keldüm (KY, B45r11)
andın şonra **haşem-ġır-[i] ‘ali kerrār** (KY, B2r5)
hevā-yı kibrile ne başarasın (RN, 15v2)
andın şonra **hulefā-i rāşidīnlere** (KY, B2v5)
uçmağ içre **hūr-ı ‘īne** benzer emdi (KY, B26v1)
bahşadat bīcihād **‘ilm-i ladun** (SVTM, I-73)
ḳadd-i cevher-şerīf şāf degül midür (KY, B40r3)
ḳazā-yı āsumānī çün erişür (ÇN, 57)
hāzā **kitāb-ı yūsuf ‘aleyhi’s-selām** (KY, B1v1)
buyuran böyle **ḳur‘ān-ı ḳadīmdür** (RN, 49v5)
yüzüñ ağ ola hem çün **māh-ı tābān** (ÇN, 37)
beḫaḳḳ-ı muştafā u **māh-ı tābān** (ÇN, 42)
ḳadīmden bu ikidür **mīr-i leşker** (RN, 31r5)
aḡa ḡaḳ vērisedür **mülk-i dīġer** (RN, 27v6)
andın şonra ezgi **‘oşmān-ı şehīd** var (KY, B2r3)
peyk-i ḡazret hemān-dem ḡazır keldi (KY, B3v13)
ol tāvus melā’ik **peyk-i ḡazret** (KY, B10v13)
peyk-i ḡazret cebrā’īl keldi ḡazır (KY, B52r11)
peyk-i ḡazret anda ḡazır kelür emdi (KY, B78r4)
rabb-ı ḡalīl ibrahīm çıkar emdi (KY, B3r12)
aḡa lāyık **rāy-ı tedbīr** eyleyelüm (KY, B5r3)
bid‘ad üzere **rāy-ı tedbīr** kılur emdi (KY, B8r1)
ol keleşin pür-nūr oldu **rūy-ı zemīn** (KY, B40r11)
īmān **rūkn-i islām** nūrı hümāmlara (KY, B2v9)
erürdi devlete ol **şabr-ı ‘ālī** (RN, 29r3)

andın sonra **şiddīk-ı şāhib-gār** (KY, B1v7)
şūrāt-i nāḳkāş bīn ḥīra magū ol ḳanı (SVTM, VII-14)
ḳaravaşlar aydur aya **şāh-ı cihān** (KY, B28v14)
sākī aydur anlağıl ey **şāh-ı cihān** (KY, B48v16)
züleyhā aydur ayā **şāh-ı cihān** (KY, B54r16)
kim anı dutsa olur **şāh-ı merdān** (ÇN, 43)
ḥarāb ètdi il ü **şehr-[i] diyārı** (RN, 27r4)
bu birḳaç söze **şerḥ-[i] ādem** denidi (RN, 4v7)
iste cānuñ içinde **vuşlat-ı ḥay** (SVTM, I-66)
yed-i beyzā daḥı mūsī bni ‘imrān (ÇN, 73)
daḥı ḥüsn issi ol **yūsuf-ı ken‘ān** (ÇN, 74)

2.2.5.2. Farsça ve Türkçe Tamlama Kuralları İle İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde KY’de 6 adet, RN’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 9 adet Farsça ve Türkçe tamlama kuralları ile işletime sokulan tamlama tespit edilmiştir. Söz konusu tamlamalar yaklaşık % 67 oranla en fazla KY’de yer almaktadır.

2.2.5.2.1. Tamlayanı Farsça Tamlama, Tamlananı Alıntı Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet tamlayanı Farsça tamlama tamlananı alıntı olan belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir:

‘azīz-i mışr cemālın kördim dēyür (KY, B28v4)

İmān rūkn-i islām nūrı hümāmlara (KY, B2v9)

2.2.5.2.2. Tamlayanı Türkçe, Tamlananı Farsça Tamlama Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet tamlayanı Türkçe tamlananı Farsça tamlama olan belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir:

anıḡ ḥāl-i ḡurbetine èrüp keldüm (KY, B45r11)

2.2.5.2.3. Tamlayanı Farsça Tamlama, Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet tamlayanı Farsça tamlama tamlananı alıntı olan sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

peyk-i ḥazret cebrā’īl keldi ḥāzır (KY, B52r11)

2.2.5.2.4. Tamlayanı Türkçe / Türkçe Kurallı, Tamlananı Farsça Kurallı Tamlama Olan Sıfat Tamlamaları

Söz konusu metinlerde RN’de 2 adet, KY’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 5 adet tamlayanı Türkçe tamlananı Farsça tamlama olan sıfat tamlaması tespit edilmiştir:

ol ‘azīz-i mışıra selāmu’llāh (KY, B69r12)

ulı dirlik gerek **ol emr-i cāna** (RN, 49r4)

erürdi devlete **ol şabr-ı ‘ālī** (RN, 29r3)

ol ṭāgīniṅ oğlu fir‘avn-[1] la‘īn oldı (KY, B77r6)

daḥı ḥüsn issi **ol yūsuf-ı ken‘ān** (ÇN, 74)

2.2.5.3. Farsça İbare Olarak İşletime Sokulan Alıntılar

Söz konusu metinlerde yalnızca SVTM’de 12 adet Farsça ibare aracılığıyla işletime sokulan alıntı tespit edilmiştir:

ay ‘acab āyad īnçunān rūzī: (SVTM, XXI-9)

baḥşadat bī-cihād ‘ilm-i ladun: (SVTM, I-73)

çü pīşam bih ziḥūbānī: (SVTM, XI-11)

dar ān dam kaz dilat cūyam: (SVTM, XI-10)

dastam nagīrī: (SVTM, XXVII-7)

gūyam asrār-i ‘ulā: (SVTM, III-11)

ḥāmuş azīn guft veled: (SVTM, IV-11)

kutah kun kutah kun: (SVTM, IV-11)

mīnūş mayrā: (SVTM, XXII-9)

şūrāt-i nāḳḳāş bīn ḥīra magū: (SVTM, VII-14)

şavam banda-i urā: (SVTM, XXVI-9)

tan zicān zinda ast u cān azvay: (SVTM, I-66)

2.2.6. YÜKLEM OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde KY’de 1461 adet, RN’de 276 adet, SVTM’de 100 adet, ÇN’de 57 adet olmak üzere 1894 adet Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. Yüklem olarak işleme sokulan alıntı sözler % 77 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 15 oranla RN, % 5 oranla SVTM ve % 3 oranla ÇN takip etmektedir. Söz konusu alıntı sözler yaklaşık % 88 oranla en fazla fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur. Bunu % 12 oranla isim cümleleri takip etmektedir. Fiil cümlesi kurarak yüklem olan alıntı sözlerin yaklaşık % 78’i haber kipleri ile, yaklaşık % 21’i dilek kipleri ile, yaklaşık % 1’i tasvir fiilleri ile işleme sokulmuştur. İsim cümlesi kurarak yüklem olan alıntı sözlerin % 73’ü yüklemi sözcük grubu olmayan isim cümlesi, yaklaşık % 12’si yüklemi sıfat tamlaması olan isim cümlesi, % 8’i yüklemi isim tamlaması olan isim cümlesi, yaklaşık % 3’ü yüklemi Arapça kurallı tamlama olan isim cümlesi, % 2’si yüklemi bağlama grubu olan isim cümlesi ve % 2’si yüklemi Farsça kurallı tamlama olan isim cümlesidir. Yüklem olarak işleme sokulan alıntı sözler 1745 adet olumlu, 149 adet olumsuz cümle kurmuştur. Bu bağlamda söz konusu alıntı sözlerin % 92 oranla en fazla olumlu cümle kurduğu tespit edilmiştir.

2.2.6.1. İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 98 adet, RN’de 93 adet, SVTM’de 32 adet ve ÇN’de 11 adet olmak üzere en az bir alıntı sözcüğün yüklem olarak işleme sokulduğu 234 adet isim cümlesi tespit edilmiştir. RN’de 87 adet, KY’de 84 adet, SVTM’de 30 adet ve ÇN’de 11 adet olmak üzere 212 adet olumlu isim cümlesi; KY’de 14 adet, RN’de 6 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere 22 adet olumsuz isim cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu alıntı sözcüklerle kurulu isim cümleleri yaklaşık % 42 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 40 oranla RN, yaklaşık % 14 oranla SVTM ve yaklaşık % 5 oranla ÇN takip etmektedir. Söz konusu metinlerde 172 adet yüklemi sözcük grubu olmayan isim cümlesi, 27 adet yüklemi sıfat tamlaması olan isim

cümlesi, 19 adet yüklemi isim tamlaması olan isim cümlesi, 6 adet yüklemi Arapça kurallı tamlama olan isim cümlesi, 5 adet yüklemi bağlama grubu olan isim cümlesi ve 5 adet yüklemi Farsça kurallı tamlama olan isim cümlesi tespit edilmiştir. Bu bağlamda isim cümleleri arasında % 73 oranla en fazla yüklemi sözcük grubu olmayan isim cümlesi yer almaktadır. Söz konusu isim cümleleri 205 adet III. teklik kişi çekimi, 14 adet II. teklik kişi çekimi, 13 adet I. teklik kişi çekimi, 1 adet I. çokluk kişi çekimi ve 1 adet II. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Bu bağlamda isim cümleleri yaklaşık % 88 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. III. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan isim cümlesine rastlanılmamıştır.

2.2.6.1.1. Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde RN’de 87 adet, KY’de 84 adet, SVTM’de 30 adet, ÇN’de 11 adet olmak üzere 212 adet en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı olumlu isim cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu isim cümleleri % 41 oranla en fazla RN’de yer almaktadır. Bu isim cümlelerinin 150 adeti yüklemi sözcük grubu olmayan olumlu isim cümlesi, 27 adeti yüklemi sıfat tamlaması olan olumlu isim cümlesi, 19 adeti yüklemi isim tamlaması olan olumlu isim cümlesi, 6 adeti yüklemi Arapça kurallı tamlama olan olumlu isim cümlesi, 5 adeti yüklemi bağlama grubu olan olumlu isim cümlesi ve 5 adeti yüklemi Farsça kurallı tamlama olan olumlu isim cümlesidir. Söz konusu olumlu isim cümleleri arasında en yoğun geçen yaklaşık % 71 oranla yüklemi sözcük grubu olmayan olumlu isim cümlesidir. Bunu yaklaşık % 13 oranla yüklemi sıfat tamlaması olan olumlu isim cümleleri, yaklaşık % 9 oranla yüklemi isim tamlaması olan olumlu isim cümleleri, yaklaşık % 3 oranla yüklemi Arapça kurallı tamlama olan olumlu isim cümleleri, % 2 oranla yüklemi bağlama grubu olan olumlu isim cümleleri ve % 2 oranla yüklemi Farsça kurallı tamlama olan olumlu isim cümleleri takip etmektedir. Söz konusu olumlu isim cümleleri I. teklik kişi, II. teklik kişi, III. teklik kişi, I. çokluk kişi ve II. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Olumlu isim cümleleri yaklaşık % 87 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile söz

dizimine girmiştir. Bunu yaklaşık % 7 oranla II. teklik kişi çekimi ve yaklaşık % 5 oranla I. teklik kişi çekimi takip etmektedir.

2.2.6.1.1.1. I. Teklik Kişi Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 10 adet, RN’de 2 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 13 adet I. teklik kişi çekimi ile kurulu olumlu isim cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu isim cümleleri yaklaşık % 77 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu isim cümleleri arasında en yoğun geçen yaklaşık % 77 oranla yüklemi sözcük grubu olmayan olumlu isim cümleleridir. Bunu % 15 oranla yüklemi isim tamlaması olan olumlu isim cümleleri, yaklaşık % 8 oranla yüklemi sıfat tamlaması olan olumlu isim cümleleri takip etmektedir.

2.2.6.1.1.1.1. Yüklemler Sözcük Grubu Olmayan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde KY’de 7 adet, RN’de 2 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 10 adet yüklemi sözcük grubu olmayan I. teklik kişi çekimi ile kurulmuş isim cümlesi tespit edilmiştir:

ben ki ana ‘**āşıkvam** uslu iken delüvem (SVTM, III-6)

āzād idüm bendelikge düşdüm emdi (KY, B19r8)

ey dirīga ‘**azīz idüm** zelīl oldım (KY, B18r7)

‘**azīz idim** tūl ġarīb ‘āciz oldım (KY, B54r2)

buşu derler baña key **bahāduram** (RN, 20v4)

bī-ğünāh men mu‘ayyen bilgil emdi (KY, B13v11)

ben **ķādirven** nevbet kaçan sevüşdürem (KY, B40v3)

ben **ķādirven** taķdīr eyle kīlam (KY, B40v6)

ben **ķādirven** va‘de kaçan hīlāf kīlam (KY, B72v2)

düzenlik bozmağa her **ķaduram** (RN, 20v4)

2.2.6.1.1.1.2. Yüklemler İsim Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet yüklemi isim tamlaması olan I. teklik kişi çekimi ile kurulmuş isim cümlesi tespit edilmiştir:

mecrūḥlar ṭālibler beşiriven (KY, B46v10)

maḥzūnlar ġarībler zelīliven (KY, B46v9)

2.2.6.1.1.1.3. Yükleme Sıfat Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet yükleme sıfat tamlaması olan I. teklik kişi çekimi ile kurulmuş isim cümlesi tespit edilmiştir:

mıṣır iyese ‘azīz cūfti zūleyḥāven (KY, B54v1)

2.2.6.1.1.2. II. Teklik Kişi Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yükleme Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 6 adet, KY’de 5 adet, ÇN’de 2 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 14 adet II. teklik kişi çekimi ile kurulu olumlu isim cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu isim cümleleri yaklaşık % 43 oranla en fazla RN’de yer almaktadır. Bu isim cümleleri arasında en yoğun geçen % 71 oranla yükleme sözcük grubu olmayan olumlu isim cümleleridir. Bunu % 21 oranla yükleme sıfat tamlaması olan olumlu isim cümleleri, yaklaşık % 8 oranla yükleme bağlama grubu olan olumlu isim cümleleri takip etmektedir.

2.2.6.1.1.2.1. Yükleme Sözcük Grubu Olmayan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde RN’de 5 adet, KY’de 3 adet, ÇN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 10 adet yükleme sözcük grubu olmayan II. teklik kişi çekimi ile kurulmuş isim cümlesi tespit edilmiştir:

iñen **āvārasın** dölenmegün yok (RN, 51v2)

senün devletüne **bahānesin** sen (RN, 42r2)

bu ḥālile kalursan **bī-çeresin** (RN, 15r5)

niçün **bī-gānesin** sen iki başdan (RN, 25r1)

sini aldar bu dünyā **bī-ḥaber sen** (ÇN, 24)

vallāhi **ḥaḳīkat sen** yūsuf sen (KY, B71v12)

sen **ḥālīk sen** saña kandan sayrılık (SVTM, II-130)

sen **kerīm sen** hem raḥīm mevlīye (KY, B79r5)

vallāhi **ḥaḳīkat sen** yūsuf sen (KY, B71v12)

hemān **zulmetdesin** işbu hūyıla (RN, 23v4)

2.2.6.1.1.2.2. Yükleme Sıfat Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde KY’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 3 adet yükleme sıfat tamlaması olan II. teklik kişi çekimi ile kurulmuş isim cümlesi tespit edilmiştir:

hakikat peygambersen seni bildüm (KY, B22v8)

özünde **peygambersen** sen **hakikat** (KY, B76v2)

ne mağrūr sen cihānuñ lezzetine (ÇN, 20)

2.2.6.1.1.2.3. Yükleme Bağlama Grubu Olan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet yükleme bağlama grubu olan II. teklik kişi çekimi ile kurulmuş isim cümlesi tespit edilmiştir:

içün şirkile tōlmış **şūr u şersin** (RN, 15r5)

2.2.6.1.1.3. III. Teklik Kişi Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yükleme Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 79 adet, KY’de 67 adet, SVTM’de 28 adet ve ÇN’de 9 adet olmak üzere 183 adet III. teklik kişi çekimi ile kurulu olumlu isim cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu isim cümleleri % 43 oranla en fazla RN’de yer almaktadır. Bu isim cümleleri arasında en yoğun geçen % 71 oranla yükleme sözcük grubu olmayan olumlu isim cümleleridir. Bunu yaklaşık % 12 oranla yükleme sıfat tamlaması olan olumlu isim cümlesi, % 9 oranla yükleme isim tamlaması olan olumlu isim cümlesi, % 3 oranla yükleme Arapça kurallı tamlama olan olumlu isim cümlesi, yaklaşık % 3 oranla yükleme Farsça kurallı tamlama olan olumlu isim cümlesi ve % 2 oranla yükleme bağlama grubu olan olumlu isim cümlesi takip etmektedir.

2.2.6.1.1.3.1. Yükleme Sözcük Grubu Olmayan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde KY’de 59 adet, RN’de 45 adet, SVTM’de 19 adet ve ÇN’de 7 adet olmak üzere 130 adet yükleme sözcük grubu olmayan isim cümlesi tespit edilmiştir:

züleyhā aydur uşbu iş **‘aceb durur** (KY, B33v8)

bu **‘acebdür** anda dağı eğlenmedi (KY, B62r16)

‘**acebdür** olasın şonra peşīmān (RN, 27v5)
rāvil aydur uşbu şāh ‘**ādil durur** (KY, B57r11)
çü şāhuñ hikmeti **akdemdenidi** (RN, 4v7)
‘**amelüñdür** bile kancasına gitmez (RN, 53v5)
tekebbür ‘**āşīdūr** işe şataşdı (RN, 17v1)
ol ki ‘**āşıkdur** anı bulmak gerek (SVTM, II-68)
‘**āşıkdur** toğrulığa toğru cānlar (RN, 52v4)
ol köñlegi ‘**aṭāyıdı** ol hālıkdan (KY, B72r9)
‘āşıklık ‘āşıkğa **belā durur** (KY, B34v5)
hem anıñ kandalığı **beyān durur** (KY, B68v1)
bikir durur dañı hīç eksimedi (RN, 10r5)
bī-vefādur hergiz vefā kılmaz emdi (KY, B43r15)
bu dünyā **bī-vefādur** bil haḳīkat (ÇN, 27)
māl topraḳdur bu sözler **cān durur** (SVTM, II-7)
yemek içmek anda **dā’imdür** bilüñ (SVTM, II-154)
düşmenümdür evini başına yıḳ (SVTM, II-140)
edebdür varlıguñ şeh ḫazretinde (RN, 41v3)
velākin **emānetdür** şaḳla oğul (KY, B4v4)
uşağ olma niçeme yol **emīndür** (RN, 31r2)
yūsufuñ oğrılığı hem **evvel idi** (KY, B66r13)
seniñ köşkin **fānīdūr** bākī sarāy anda emdi (KY, B38v14)
farīzadur saña sen seni şaḳın (RN, 19v3)
farīzadur ḳula sultānı göre (RN, 49r1)
yūnus cānı bu yolda **fidāyidi** (RN, 54r4)
gafīllıkdur bizi bu yolda ḳoyan (RN, 26r4)
ganīdūr pādīşeh ol anı görmez (RN, 34v4)
bıçdı nefsüñ başın ki **gāvurdı** (SVTM, I-49)
on ikinçi yūsufı **gāyib durur** (KY, B46r16)

pes ölüm **hakdur** elbette ölür sen (ÇN, 82)
hakikatdur bu sözüm baña inan (ÇN, 3)
hakikatdür cihānda kalmayasın (RN, 32v1)
hatadur cümlesini harcı şanma (RN, 19v5)
iki sultān **durur** saña **havāle** (RN, 5r3)
ki yavuz hū **durur** saña **havāle** (RN, 14r1)
barça hâlde kul üzre **hazır durur** (KY, B33v10)
şakın **hazır durur** dāim buşudan (RN, 22v2)
müşterī **hazırdur** alur emdi (KY, B15r14)
teñri **hazırdur** ger anlar gitdiler (SVTM, II-50)
ulu kiçi bay fakīr **hazır idi** (KY, B25r14)
ferişteler anda kim **hazır idi** (KY, B30v6)
helaldür terk aña cān terkin urdı (RN, 40v1)
hased **hod-kibrdür** hīç anı görmez (RN, 33v3)
hoşluğun uçmak içre **hurdandur** (SVTM, I-35)
sākīsi uçmak içre **hurīdür** (SVTM, I-52)
bahtlu ol cān ki cānı **ışkdur** (SVTM, II-67)
ışkdur ser-māye gel bāzār eden (RN, 41v2)
ibadetdür bilür sen genc-i pinhān (ÇN, 56)
ulu dedem **ibrāhīm halīl idi** (KY, B20r9)
yūsuf aydur sübhānım **kādir durur** (KY, B33v10)
kamu hâlde ol mu‘īd **kādir durur** (KY, B68v15)
kavīdür **kādirdür** idim sübhān (KY, B41r13)
her işe **kādirdür** idim yārī (KY, B74r5)
o **kādirdür** vērür kime ne gerek (RN, 32v4)
teñri taqdīri **kādir imiş** bayık bildüm (KY, B8v3)
ol vaqt melik özi **kāfir idi** (KY, B14v16)
ol şehir ehli cümle **kāfir idi** (KY, B21v4)

nola şezmezse bunda anda **ḳāldur** (RN, 40v2)
baḥīl ḳandayısa **ḳārūnladur** (RN, 38r3)
ḥaḳīḳat seniḡ ārzūḡ **ḳanzafurdur** (KY, B28v9)
ḳavīdūr ḳādirdūr idūm sübhān (KY, B41r13)
ḳadīmden **ḳısmetidūr** bu nevāle (RN, 38r5)
sözini işitmegil **ḳulmāşīdūr** (SVTM, II-111)
yaratmaḡa rızḳ vèrmege **lāyık durur** (KY, B21v11)
anıḡ ḥükmi ḳullar üzre **lāyık durur** (KY, B26r3)
her ne kim ḳılur ise **lāyık durur** (KY, B26r4)
uşbu sarāy andan saḡa **lāyık durur** (KY, B37r7)
pādişāhlık benden saḡa **lāyık durur** (KY, B51r13)
uşbu bizge **lāyıkdur** servelikge (KY, B23r3)
bu oḡlan **lāyıkdur** yavlaḳ baḡa (KY, B33r14)
ya‘ḳūb yavlaḳ **maḡzūndur** ‘ināyet ḳılḡıl (KY, B71v6)
‘ālem içre **meşhūrdur** anıḡ ‘adli (KY, B2r1)
meşhūrdur bu rivāyetde ol cabbārdan (KY, B3v7)
mevlānādur evliyā ḳutbı bilūñ (SVTM, II-1)
muḡāldūr kimse andan ḳurtara cān (RN, 9r5)
senūḡ gibi ḳışiden bu **muḡāldūr** (RN, 21v6)
muḡāldūr ‘āḳıl olmaḳlık baḡīlden (RN, 32r4)
eger ‘izzet sevene terk **muḡāldūr** (RN, 40v2)
‘ācīz şanem **muḡtācındur** anı yapmaḳ (KY, B39v13)
mübārīzdūr bahādur her birisi (RN, 7v4)
ḳışi bu nūr ile **mūsūlmāndur** (SVTM, I-43)
ḡazretde **mūstaḡraḳdur** imdi bilgil ki ḳanḳı (RN, 4v2)
her keçe rızḳı anıḡ bir **nār idi** (KY, B10r9)
naşḡatdur saḡa cümle ḡaḳḳiçün (RN, 24r1)
anun kim saḡa **nāzırdur** yaradan (ÇN, 25)

nebîdür ger velî yol şabra uğrar (RN, 30r2)
tekebbür **nefsdür** sultānı bilmez (RN, 5v6)
kadîmden **nefsdür** sultāna ‘aşî (RN, 6r2)
yemek içmek bihiştde **nûrdandur** (SVTM, I-35)
anuñ kim cānı **nûrluydı** ‘îsî gibi göge ağdı (SVTM, XII-2a)
ol şehir ehli ins ü cin **perî idi** (KY, B23v7)
harāmî çok bu yolda **pür-kemîndür** (RN, 31r2)
anda yakın **rahmândur** bunda yakın şeytândur (SVTM, III-9)
biri **rahmānîdür** cān hâzretinden (RN, 5r4)
teñriden **rahmetdür** anuñ sözleri (SVTM, II-2)
ne kim ol ayda kâmusı **râzdur** (SVTM, II-126)
yerdeki kullar üzre **rezzâk durur** (KY, B21v10)
anuñcün **şabrür** ‘atâ-yı devlet (RN, 28r3)
şâdıkdur toğrulıkda eyü kişi (RN, 52v5)
ol **şafâdur** hem saḥâ’ lutf u vişâl (RN, 3r1)
sebîldür cümleye anda şeker bol (RN, 46v3)
sezâdur ol kula suçun zindân (KY, B43v1)
şiddîkdı yalan hem söylemedi (KY, B5r13)
unat gör hâk yolu gönlünde **sırdur** (RN, 13r2)
melik devlet iyesi **sultân durur** (KY, B68v2)
anda yakın rahmândur bunda yakın **şeytândur** (SVTM, III-9)
ol oğrı dedüğüm **şeytândur** azar (RN, 54v1)
biri **şeytânîdür** garaž yatından (RN, 5r4)
ol vâkt kâmet **şol kadar idi** (KY, B65v14)
şem‘unnıñ kuvveti **şol kadar idi** (KY, B69r5)
taḥûrdur hâk süçüsi uçmak içre (SVTM, XXV-5)
taḥkîkdur boruçlu borçın anda öter (KY, B38v4)
bu **taḥdîr idi** barmaklığı (KY, B50v3)

şu kişi kim bugün dünyası **terkdür** (RN, 39v6)
ol ana **töhma** **metdür** bilgil emdi (KY, B69v12)
ümıddür kim mevliden meded erdi (KY, B4r11)
ümıddür kim feraḥ ta‘accül ere emdi (KY, B19v8)
ümıddür kim boyun vère muṭī‘ ola (KY, B35v9)
çün **ümme** **tdür** biri birine iḥvān (ÇN, 2)
āḥiretde **vebāldür** ‘āşī olmaḥ (KY, B9r8)
kubbe yıḡaç dedigün **ya‘kūb** **durur** (KY, B46r15)
seniḡ ataḡ **ya‘kūb** **dur** baban iṣḡāk (KY, B19v7)
atası **ya‘kūb** **imiş** hem isrā‘ıl (KY, B63v11)
ulu giçi **durur** ol işde **yeksān** (ÇN, 61)
bāṭın işler cümle aḡa **zāḥir** **durur** (KY, B33v11)
zāḥirdür şamede cümle nihān (KY, B39v11)
zalāletdür şamed koyup aḡa baḡmak (KY, B39v13)
aḡsız degül sēzendi **zīrek** **idi** (KY, B15r3)
melik duḡar **zīrek** **idi** anı bildi (KY, B16r1)

2.2.6.1.1.3.2. Yükleme İsim Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde RN’de 11 adet, SVTM’de 4 adet ve KY’de 2 adet olmak üzere 17 adet yükleme isim tamlaması olan isim cümlesi tespit edilmiştir:

bu kün **anıḡ** **bedelidür** bilgil emdi (KY, B7v5)
ḡāş érüm **binüm** **sırumdur** bilüñüz (SVTM, II-145)
bu baş gözi degül ol **cān** **gözidür** (RN, 49r2)
gönül ḡul olsa **gözün** **fitnesidür** (RN, 48v4)
teñri ḡāşı **ḡaḡ** **sırıdur** dünyāda (SVTM, II-54)
ḡışmı **pertevindendür** topraḡıla şu uçmaḡda yêrlüdür (RN, 4r1)
ismā‘ıl neslinden **imiş** bilişdiler (KY, B56r15)
kişinün **ḡayzıdur** aḡzında ḡaybet (RN, 44v1)
nūrı **pertevindendür** şu pādışāḡun ḡayātı pertevindendür (RN, 3v10)

yel ol pādīšāhuñ heybeti pertevindendür od pādīšāhuñ (RN, 3v11)

pādīšāhuñ ‘adlī pertevindendür toprak pādīšāhuñ (RN, 3v9)

pādīšāhuñ hidāyeti nūrındandır ĩmān da üç (RN, 3v2)

‘aql pādīšāhuñ kadīmılgı pertevindendür ‘aql (RN, 3r6)

gider uçmak pādīšāhuñ fazlı pertevindür tamu (RN, 3v8)

nūrı pertevindendür şu pādīšāhuñ hayātı pertevindendür (RN, 3v10)

ol süçüden ki teñri nūrıdur (SVTM, I-52)

teñri nūrıdur ki sordı teñriyi (SVTM, II-23)

2.2.6.1.1.3.3. Yükleme Sıfat Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde RN’de 9 adet, KY’de 6 adet, SVTM’de 4 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 21 adet yükleme sıfat tamlaması olan isim cümlesi edilmiştir:

ki zīrā suçludur ‘āşī hūludur (RN, 50v1)

ne‘üzü bi’llāh ol ayruksı hāldür (RN, 21r5)

bu bir derddür ki yokdur aña dermān (ÇN, 62)

bu bir rencdür ki hiç dermān bulunmaz (ÇN, 63)

meliki mü’mīn imiş dīni bütün (KY, B56r10)

dört fersen yoldı yıraklığı (KY, B50v2)

ulu dedem hāq hālīdür taḥkīk (KY, B31r13)

kızıl yākutdur bilgil anı (KY, B47r5)

muḥarreb ferīstedür indi kökden (KY, B24v4)

gümān tutmayasın muṭlak belādur (RN, 38r3)

aytgıl ne belādur bu ‘ışkūñ ne diler binden (SVTM, IX-8)

ne çāredür ki buḥlı göre anı (RN, 37r5)

ne hācetdür ki saña kimse ḥaberi (RN, 50v5)

bu ne hāldür saña zulmet içinde (RN, 23v3)

bu ne hāldür saña ey faydasuz cān (RN, 32r1)

göre ne hāldedür cānuñ u cismüñ (RN, 32r2)

girev seyyidi ne ḥadardur anıñ emdi (KY, B23r4)

dar ān dam kaz dilat cuyām **ne ma‘nīdūr** ki kaçır sen (SVTM, XI-10)

su’āl ētdüm şūfī bu **nice hāldūr** (RN, 21v6)

ķulluġı bu yolda **şāfī şıdkdur** (SVTM, II-67)

binüm gözüm saña **yaḥşı sarāydur** (SVTM, XXIII-3)

2.2.6.1.1.3.4. Yükleme Farsça Kurallı Tamlama Olan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 5 adet yükleme Farsça kurallı tamlama olan isim cümlesi tespit edilmiştir:

biri de **‘aql-ı küllīdūr** allāh te‘ālā ma‘rifetin bildürür ĩmān (RN, 3v1)

bildürür biri de **‘aql-ı ma‘āddur** āḥiret āḥvālin bildürür (RN, 3r8)

daḥı üç dürlūdūr biri **‘aql-ı ma‘āşdur** dünyā tertīblerin (RN, 3r7)

dese görmese **būhtān-ı ‘azīmdūr** (RN, 49v5)

buyuran böyle **ķur’ān-ı kadīmdūr** (RN, 49v5)

2.2.6.1.1.3.5. Yükleme Bağlama Grubu Olan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde RN’de 3 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 4 adet yükleme bağlama grubu olan isim cümlesi tespit edilmiştir:

saña ķo dēdūġüm **ġaybetdūr ü kīn** (RN, 46v5)

ġırīv ü zemzemedūr degme yolda (RN, 8v5)

buşu işi hemān **kūfr ü ḍalāldūr** (RN, 21r5)

cānlaruñ cānı **şıdk u ĩmāndur** (SVTM, I-43)

2.2.6.1.1.3.6. Yükleme Arapça Kurallı Tamlama Olan Olumlu İsim Cümleleri

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 6 adet yükleme Arapça kurallı tamlama olan isim cümlesi tespit edilmiştir:

dürlūdūr biri **‘ilme’l-yaķīndūr** ve biri **‘ayne’l-yaķīndūr** (RN, 3v3)

‘aķlda yerlūdūr ve ol ĩmān ki **‘ayne’l-yaķīndūr** (RN, 3v5)

ve biri **ḥaķķe’l-yaķīndūr** ammā ol ĩmān kim **‘ilme’l-yaķīndūr** (RN, 3v4)

gönülde yerlūdūr ve ol ĩmān ki **ḥaķķe’l-yaķīndūr** (RN, 3v6)

dürlūdūr biri **‘ilme’l-yaķīndūr** ve biri **‘ayne’l-yaķīndūr** (RN, 3v3)

ve biri **ḥaķķe’l-yaķīndūr** ammā ol ĩmān kim **‘ilme’l-yaķīndūr** (RN, 3v4)

2.2.6.1.1.4. I. Çokluk Kişi Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet yüklemler sıfat tamlaması olan I. çokluk kişi çekimi ile kurulmuş isim cümlesi tespit edilmiştir:

dedemiz işhāk savcı şerīf miz (KY, B58v5)

2.2.6.1.1.5. II. Çokluk Kişi Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet yüklemler sıfat tamlaması olan II. çokluk kişi çekimi ile kurulmuş isim cümlesi tespit edilmiştir:

nübüvvet iyesi resül siz (KY, B13v2)

2.2.6.1.2. Olumsuz İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 14 adet, RN’de 6 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere 22 adet olumsuz isim cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu olumsuz isim cümlelerinin tümü yüklemler sözcük grubu olmayan III. teklik kişi çekimi ile kurulmuş isim cümleleridir. Söz konusu cümleler, yaklaşık % 64 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bu cümleler şunlardır:

ki gaybet kandasā **ādemī degül** (RN, 44r5)

ne neseden ki **hāk degül** durgıl (SVTM, I-11)

halk aña dērlerse bu yol **hāk degül** (SVTM, II-122)

sekizinçi **hıyānet degül** emānetlü (KY, B30r16)

ansız baña bu cihān **hoş degül** emdi (KY, B29r5)

senden ayru kimesne **hoş degül** emdi (KY, B61v10)

ki gaybet cānla **kādīmī degül** (RN, 44r5)

lāyık degül anlara sen varmağğa (KY, B17v14)

sen hergiz kullukğa **lāyık degül** (KY, B25v9)

hīç kim saña söz dēmege **lāyık degül** (KY, B25v10)

bayık biliñ bu baña **lāyık degül** (KY, B29r2)

ol saña **lāyık degül** kılma dēgöl (KY, B40r10)
bu iş saña **lāyık degül** yüz döndür çık (KY, B40r14)
bu saķınç saña **lāyık degül** ėmdi (KY, B52v16)
ne ma‘nīden saña **lāyık degül** ėmdi (KY, B53r4)
kılıç **lāzım degül** iş oldu nā-çār (RN, 9r2)
bu keleş **mecāz degül** bayık durur (KY, B37r7)
mü‘mināt yeri **mışır degül** ėmdi (KY, B75v4)
sözüm kendözümedür **nükte degül** (RN, 26r2)
ma‘āza’llāh ol **revā degül** ėmdi (KY, B39v14)
ki perdelölere **şābit degül** hāķ (RN, 49v4)
şeker degül durur bu sözüm ucu (RN, 46r4)

2.2.6.2. Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 1363 adet, RN’de 183 adet, SVTM’de 68 adet, ÇN’de 46 adet olmak üzere en az bir alıntı sözcüğün yüklemler olarak işleme sokulduğu 1660 adet fiil cümlesi tespit edilmiştir. KY’de 1106 adet, RN’de 123 adet, SVTM’de 42 adet, ÇN’de 28 adet olmak üzere 1299 adet haber kipleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklemler olarak görev alan alıntı söz tespit edilmiştir. KY’de 243 adet, RN’de 58 adet, SVTM’de 26 adet ve ÇN’de 17 adet olmak üzere 344 adet dilek kipleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklemler olarak görev alan alıntı söz tespit edilmiştir. KY’de 14 adet, RN’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 17 adet tasvir fiilleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklemler olarak görev alan alıntı söz tespit edilmiştir. Söz konusu alıntı sözcüklerle kurulu fiil cümleleri % 82 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu % 11 oranla RN, % 4 oranla SVTM, yaklaşık % 3 oranla ÇN takip etmektedir. Söz konusu metinlerde haber kipleri ile işleme sokulan alıntı sözlerin yaklaşık % 94 oranla basit zamanlı çekimler aracılığıyla, % 6 oranla birleşik zamanlı çekimler aracılığıyla söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Dilek kipleri ile işleme sokulan alıntı sözlerin % 63 oranla emir kipi, % 35 oranla istek kipi ve yaklaşık % 2 oranla

gereklilik kipi ile söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Tasvir fiilleri aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözlerin yaklaşık % 53 oranla yeterlik fiili olumsuzluk çekimi ve % 47 oranla tezlik fiili çekimi ile söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Basit zamanlı çekimler aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözlerin 846 adeti görülen geçmiş zaman çekimi, 304 adeti geniş zaman çekimi, 41 adeti öğrenilen geçmiş zaman çekimi ve 24 adeti gelecek zaman çekimi ile söz dizimine girmiştir. Birleşik zamanlı çekimler aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözlerin 21 adeti geniş zamanın şartı, 18 adeti görülen geçmiş zamanın şartı, 16 adeti geniş zamanın hikayesi, 14 adeti öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi, 6 adeti görülen geçmiş zamanın hikayesi, 4 adeti geniş zamanın rivayeti, 4 adeti istek şeklinin hikayesi ve 1 adeti şartın hikayesi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Dilek kipleri aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözlerin 218 adeti emir kipi, 121 adeti istek kipi ve 5 adeti gereklilik kipi ile söz dizimine girmiştir. Tasvir fiilleri aracılığıyla işleme sokulan sözlerin 9 adeti yeterlik fiili olumsuzluk çekimi, 8 adeti tezlik fiili çekimi ile söz dizimine girmiştir. Fiil cümlesi kurarak işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 51 oranla en fazla görülen geçmiş zaman çekimi ile söz dizimine girmiştir. Bunu % 18 oranla geniş zaman çekimi, % 13 oranla emir kipi çekimi, % 7 oranla istek kipi çekimi, % 2 oranla öğrenilen geçmiş zaman çekimi, % 1 oranla gelecek zaman çekimi, % 1 oranla geniş zamanın şartı çekimi, % 1 oranla görülen geçmiş zamanın şartı çekimi, yaklaşık % 1 oranla geniş zamanın hikayesi, yaklaşık % 1 oranla öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi, % 4 oranla diğerleri takip etmektedir. Söz konusu fiil cümlelerinin 1533 adeti olumlu, 127 adeti olumsuz cümledir. Bu bağlamda fiil cümlesi kuruluşunda yüklem olarak görev alan alıntı sözler % 92 oranla en fazla olumlu cümle ile işleme sokulmuştur.

2.2.6.2.1. Haber Kipleri İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY'de 1106 adet, RN'de 123 adet, SVTM'de 42 adet ve ÇN'de 28 adet olmak üzere 1299 adet haber kipleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklem olarak görev alan alıntı söz tespit edilmiştir. Haber kipleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklem

olarak görev alan alıntı sözler % 85 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 10 oranla RN, % 3 oranla SVTM, % 2 oranla ÇN takip etmektedir. Haber kipleri ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulan alıntı sözlerin 1215 adeti basit zamanlı çekimler ile, 84 adet birleşik zamanlı çekimler aracılığıyla söz dizimine girmiştir. Söz konusu alıntı sözlerin yaklaşık % 94 oranla en fazla basit zamanlı çekimler aracılığıyla işleme sokulduğu tespit edilmiştir. Basit zamanlı çekimler ile işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 70 oranla en fazla görülen geçmiş zaman çekimi ile, birleşik zamanlı çekimler ile işleme sokulan alıntı sözler % 25 oranla en fazla geniş zamanın şartı çekimi ile işleme sokulmuştur. Haber kipleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklem olarak görev alan alıntı sözler yaklaşık % 82 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Bunu % 8 oranla I. teklik kişi çekimi, yaklaşık % 4 oranla II. teklik kişi çekimi, yaklaşık % 4 oranla III. çokluk kişi çekimi, % 1 oranla I. çokluk kişi çekimi, yaklaşık % 1 oranla II. çokluk kişi çekimi takip etmektedir. Haber kipleri ile fiil cümlesi oluşturan alıntı sözlerin 1217 adeti olumlu, 82 adeti olumsuz cümle kurarak işleme sokulmuştur. Bu bağlamda haber kipleri ile fiil cümlesi oluşturan alıntı sözler yaklaşık % 94 oranla en fazla olumlu cümle kurmuştur.

2.2.6.2.1.1. Basit Zamanlı Çekimler İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 1042 adet, RN’de 109 adet, SVTM’de 40 adet ve ÇN’de 24 adet olmak üzere 1215 adet basit zamanlı çekim ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklem olarak görev alan alıntı söz tespit edilmiştir. Basit zamanlı çekim ile işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 86 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 9 oranla RN, % 3 oranla SVTM, yaklaşık % 2 oranla ÇN takip etmektedir. Bu fiil cümleleri 846 adet görülen geçmiş zaman, 304 adet geniş zaman, 41 adet öğrenilen geçmiş zaman, 24 adet gelecek zaman çekimi ile işleme sokulmuştur. Söz konusu alıntı sözlerin yaklaşık % 70 oranla en fazla görülen geçmiş zaman çekimi ile söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla % 25 oranla geniş zaman, % 3 oranla öğrenilen geçmiş zaman, yaklaşık % 2 oranla gelecek zaman çekimi takip

etmektedir. KY’de 759 adet görülen geçmiş zaman, 234 adet geniş zaman, 36 adet öğrenilen geçmiş zaman, 13 adet gelecek zaman çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. RN’de 57 adet görülen geçmiş zaman, 44 adet geniş zaman, 5 adet gelecek zaman ve 3 adet öğrenilen geçmiş zaman çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. SVTM’de 26 adet görülen geçmiş zaman ve 14 adet geniş zaman çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. SVTM’de gelecek zaman ve öğrenilen geçmiş zaman çekimi ile kurulmuş fiil cümlesine rastlanılmamıştır. ÇN’de 12 adet geniş zaman, 6 adet gelecek zaman, 4 adet görülen geçmiş zaman ve 2 adet öğrenilen geçmiş zaman çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. KY’de, RN’de ve SVTM’de en fazla görülen geçmiş zaman çekimi ile kurulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. ÇN’de en fazla geniş zaman çekimi ile kurulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu eserlerde yaklaşık % 83 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile kurulmuş basit zamanlı fiil cümlesi tespit edilmiştir. Bunu yaklaşık % 8 oranla I. teklik kişi çekimi, % 4 oranla III. çokluk kişi çekimi, % 3 oranla II. teklik kişi çekimi, % 1 oranla I. çokluk kişi çekimi ve yaklaşık % 1 oranla II. çokluk kişi çekimi takip etmektedir. Söz konusu basit zamanlı fiil cümlelerinin 1143 adeti olumlu, 72 adeti olumsuz fiil cümlesidir. Bu bağlamda basit zamanlı fiil cümleleri % 94 oranla en fazla olumlu cümle olarak işleme sokulmuştur.

2.2.6.2.1.1.1. Gelecek Zaman Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 13 adet, ÇN’de 6 adet ve RN’de 5 adet olmak üzere 24 adet gelecek zaman çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla birleşik fiil yapısı kurarak yüklem olan alıntılar 18 adet III. teklik kişi çekimi, 3 adet I. teklik kişi çekimi, 2 adet II. teklik kişi çekimi ve 1 adet III. çokluk kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiiller % 75 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. I. çokluk kişi ve II. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır. Gelecek zaman çekimi ile işleme sokulan fiil cümleleri % 54 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu % 25 oranla

ÇN, yaklaşık % 21 oranla RN takip etmektedir. SVTM’de gelecek zaman çekimi ile işleme sokulan en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı fiil cümlesine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.1.1.1. Gelecek Zaman I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 2 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 3 adet alıntı sözcük gelecek zaman I. teklik kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

haber vēr-: haber vēriserem nefsün elinden (RN, 5r2)

hıdmet kıl-: ben size müdām hıdmet kıldaçıven (KY, B57v15)

teşrîf ol-: sizi körsem üküş teşrîf oldaçıven (KY, B57v16)

2.2.6.2.1.1.1.2. Gelecek Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet alıntı sözcük gelecek zaman II. teklik kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

necât ol-: ‘ākıbet rāhat necât oldaçı sen (KY, B45r4)

rāhatlık bul-: hem rāhatlık beşāret buldaçı sen (KY, B4v1)

2.2.6.2.1.1.1.3. Gelecek Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 9 adet, ÇN’de 5 adet ve RN’de 4 adet olmak üzere 18 adet alıntı sözcük gelecek zaman III. teklik kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

ābādān ol-: nêçe bir olısar dünyā ābādān (ÇN, 28)

cem‘ ol-: yarın anda halāyık cem‘ olısar (ÇN, 33)

cezā bul-: cezāsımı buldaçıdur suç kılan (KY, B39r13)

dāim ol-: şabırlu devleti dāim olısar (RN, 28r5)

ezmān geç-: geçiser üstümüzden nêçe ezmān (ÇN, 67)

firāvān ol-: dürlü ni‘met firāvān oldaçıdur (KY, B49v15)

giriftār kal-: gūr içinde giriftār kaldaçıdur (KY, B38v5)

hāl ol-: bu vechile nicesi olısar hāl (RN, 24r3)

hayrān ol-: nedāmet pişmān hayrān oldaçıdur (KY, B11v10)

müyesser ol-: nicesi olısar bu iş müyesser (RN, 24v2)

nedāmet ol-: nedāmet pişmān hayrān oldaçıdur (KY, B11v10)

peşmān ol-: kırmazsa kibri **peşmān olısar** çok (RN, 13v3)

rāḥat ol-: nēte **rāḥat olısar** ehl-i zindān (ÇN, 65)

rāḥmet kıl-: andan sonra raḥīm **rāḥmet kıldaçıdur** (KY, B49v14)

şādlık ol-: maḥlūk rāḥat **şādlık oldaçıdur** (KY, B49v14)

şerm-sār ol-: yavlaḳ ulu **şerm-sār oldaçıdur** (KY, B11v10)

tīmār kıl-: andan sonra baḡa **tīmār** kim **kıldaçı** (KY, B18r9)

vīrān ol-: kāmūsı **olısardur** küllī **vīrān** (ÇN, 29)

2.2.6.2.1.1.1.4. Gelecek Zaman III. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca ÇN’de 1 adet alıntı sözcük gelecek zaman III. çokluk kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

su’āl eyle-: su’āl eyleyiserler étdüğünden (ÇN, 34)

2.2.6.2.1.1.2. Geniş Zaman Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde KY’de 234 adet, RN’de 44 adet, SVTM’de 14 adet ve ÇN’de 12 adet olmak üzere 304 adet geniş zaman çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe ekler aracılığıyla basit fiil yapısı kurarak yüklem olan alıntılar, tamamı KY’de olmak üzere 6 adettir. Söz konusu basit fiil yapısı ile işleme sokulan alıntılar 4 adet III. teklik kişi çekimi, 1 adet I. teklik kişi çekimi ve 1 adet II. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla birleşik fiil yapısı kurarak yüklem olan alıntılar 298 adettir. Söz konusu birleşik fiil yapısı ile işleme sokulan alıntılar 252 adet III. teklik kişi çekimi, 24 adet III. çokluk kişi çekimi, 12 adet I. teklik kişi çekimi, 5 adet II. teklik kişi çekimi, 4 adet II. çokluk kişi çekimi ve 1 adet I. çokluk kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri % 84 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Geniş zaman çekimi ile işleme sokulan alıntıların 247 adeti olumlu fiil cümlesi, 57 adeti olumsuz fiil cümlesi olarak söz dizimine girmiştir. Bu bağlamda geniş zaman çekimi ile işleme sokulan alıntılar arasında % 81 oranla en fazla olumlu fiil cümlesi yer almaktadır. Geniş zaman çekimi ile işleme

sokulan fiil cümleleri yaklaşık % 77 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu % 14 oranla RN, yaklaşık % 5 oranla SVTM, yaklaşık % 4 oranla ÇN takip etmektedir.

2.2.6.2.1.1.2.1. Geniş Zaman Çekimi ile İşletime Sokulan Basit Fiiller

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 6 adet alıntı sözcük, isimden fiil yapma ekleri ve isimden fiil yapma ekleri üzerine gelen fiilden fiil yapma ekleri ile Türkçeleştirilerek geniş zaman çekimi ile işleme sokulmuştur. Söz konusu sözcükler 4 adet geniş zaman III. teklik kişi çekimi, 1 adet geniş zaman I. teklik kişi çekimi ve 1 adet geniş zaman II. teklik kişi çekimi ile fiil cümlesi kurmuştur. Söz konusu fiil cümleleri arasında çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.1.2.1.1. Geniş Zaman I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet alıntı sözcük, yüklem olarak geniş zaman I. teklik kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

ārzūla-: hezār çendān isteyüp **ārzūlarven** (KY, B28r12)

2.2.6.2.1.1.2.1.2. Geniş Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet alıntı sözcük, yüklem olarak geniş zaman II. teklik kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

ārzūla-: düşün içre ne körüp sen **ārzūlar sen** (KY, B26v13)

2.2.6.2.1.1.2.1.3. Geniş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 4 adet alıntı sözcük, yüklem olarak geniş zaman III. teklik kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

‘aceble-: bu aḥvāli **‘acebler** daḡlar ėmdi (KY, B32r5)

sözin işiden **‘acebler** ḡayrān ḡalur (KY, B50v14)

aḡmaḡları **‘acebler** duymaz ėmdi (KY, B78v2)

ḡaberleş-: yūsufḡa **ḡaberleşür** söz oḡur (KY, B14r1)

2.2.6.2.1.1.2.2. Geniş Zaman Çekimi ile İşletime Sokulan Birleşik Fiiller

Söz konusu metinlerde KY’de 228 adet, RN’de 44 adet, SVTM’de 14 adet ve ÇN’de 12 adet olmak üzere 298 adet geniş zaman çekimi ile işleme sokulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. Geniş zaman çekimi ile işleme sokulan birleşik fiiller, yaklaşık %

77 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Türkçe fiiller aracılığıyla birleşik fiil olan alıntı sözcükler 252 adet III. teklik kişi çekimi, 24 adet III. çokluk kişi çekimi, 12 adet I. teklik kişi çekimi, 5 adet II. teklik kişi çekimi, 4 adet II. çokluk kişi çekimi ve 1 adet 1. çokluk kişi çekimi ile fiil cümlesi kurmuştur. Söz konusu fiil cümlelerinin kuruluşunda yüklem olarak görev alan alıntı sözcükler 241 adet olumlu, 57 adet olumsuz geniş zaman çekimi ile işleme sokulmuştur.

2.2.6.2.1.1.2.2.1. Geniş Zaman I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 6 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 7 adet geniş zaman I. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘acā’ibe al-: ‘acā’ibe alurvan ol elepden (SVTM, XXVIII-8)

fedā eyle-: cümle mālum mülküm fedā eyleyürven (KY, B28r13)

asret ek-: yetmiş yıl asret ekerem bu kün buldum (KY, B64v7)

abūl eyle-: ‘aybı birle ne ĩcāb abūl eyleyürven (KY, B16v8)

meded dile-: bu kez meded diler men senden yaa (KY, B33r15)

abır ıl-: ben abır ılurven abrun cemīl (KY, B13v15)

ūmīd dut-: ūmīd ile dutaram ol affāra (KY, B70v4)

2.2.6.2.1.1.2.2.2. Geniş Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 2 adet, N’de 1 adet, RN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 5 adet geniş zaman II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

cefā ıl-: nee cefā ılur sen benden yaa (KY, B39r3)

kem dut-: ū pīam bih zihūbānī bini ne kem dutar sen sen (SVTM, XI-11)

marūr ol-: görüp kendözüni marūr olursın (RN, 13v1)

pend ū naīat ıl-: baa pend ū naīat ne ılur sen (KY, B22v3)

tevī ek-: bu rız için nee tevī eker sen (N, 18)

2.2.6.2.1.1.2.2.3. Geniş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 152 adet, RN’de 30 adet ve SVTM’de 12 adet ve ÇN’de 6 adet olmak üzere 200 adet geniş zaman III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘**acāyibe kal-**: nā-çār olup ‘**acāyibe kalur** emdi (KY, B5r7)

bu ‘ibrete ‘**acāyibe kalur** emdi (KY, B17v10), (KY, B41v16)

züleyhā ‘**acāyibe kalur** emdi (KY, B34r1)

bu iş içre ‘**acāyibe kalur** emdi (KY, B58r2)

‘**adl ol-**: uçmak içre ‘**adl olur** güç yok durur (SVTM, II-153)

aḥvāl sor-: karavaşlar bu **aḥvāl sorar** emdi (KY, B28v13)

ağlar iken aḡa **aḥvāl sorar** emdi (KY, B63v6)

ağlap ağlap yūsuf **aḥvāl sorar** emdi (KY, B64r14)

aḥvāl ayd-: karavaşlar züleyhāya **aḥvāl aydur** (KY, B28v8)

meşālim **aḥvāl aydur** bellü bayık (KY, B63v9)

aḥvāl söyle-: züleyhā dāyesine **aḥvāl söyler** (KY, B34r15)

a‘lem kıl-: yıldızlar adın **a‘lem kılur** emdi (KY, B3v14)

yūsufa aḥvāl **a‘lem kılur** emdi (KY, B17v16)

ḡocasına aḥvāl **a‘lem kılur** emdi (KY, B19v14)

sākī **a‘lem kılur** melik diḡler emdi (KY, B50r1)

celīl saḡa **a‘lem kılur** bilgil emdi (KY, B53r11)

cebrā’īl kelüp **a‘lem kılur** emdi (KY, B57r14)

āsūde ol-: kaçan ṡamuda olan **āsūde olur** (RN, 8r2)

‘**ayān bil-**: ‘azīz bizüm ḡalimizi **bilür ‘ayān** (KY, B57r10)

‘**ayān kıl-**: na-çār olup sırrın ‘**ayān kılur** emdi (KY, B5r13)

āzād éd-: müdām **āzād éder** yad u bilişi (RN, 28r4)

bākī kal-: söz **kalur bākī** tavar fānī olur (SVTM, II-8)

bāzār ol-: şehir olur **bāzār olur** dükkān olur (SVTM, II-63)

cān al-: ol ne kaçdur ol ne gözdür **cān alur** (SVTM, XIX-10)

cān ol-: gündüzinden yüz şüret bir **cān olur** (SVTM, II-63)

cāna kıy-: kim ola bencileyin **cāna kıyar** (RN, 20r4)

cevāb eyle-: biz körelim netek **cevāb eyler** emdi (KY, B22v12)

meşālim anlara **cevāb eyler** (KY, B57v11)

cevāb söyle-: ol ferişte melikge **cevāb söyler** (KY, B22r9)

andan yūsuf melikge **cevāb söyler** (KY, B22r15)

züleyhā yūsufa **cevāb söyler** (KY, B37r5)

cevāb vèr-: **cevāb vèrür** baña ögüt işitmez (RN, 22r3)

çāre dile-: ‘aķıl şāhen-şehinden **çāre diler** (RN, 52r3)

defn kıl-: kendü elin yup **defn kılur** emdi (KY, B75r13)

dermān kıl-: bīmāristan içre **kılur dermān** (KY, B27r13)

dermān ol-: pādīşāh emri aña **dermān olur** (RN, 2v2)

destūr dile-: aġlarken mūdām kirü **destūr diler** (KY, B17v6)

destūr vèr-: du‘ā kılup kūrda **destūr vèrür** emdi (KY, B13v13)

devā éd-: ki alçaklık **èder** derdüñe **devā** (RN, 17r2)

devlet iyesi ol-: her birisi **devlet iyesi olur** emdi (KY, B31v7)

dīnden çıkar-: aytdum ne **çıkarur** sen bir gezde bini **dinden** (SVTM, IX-4)

du‘ā kıl-: okuyanlar dinleyenler **du‘ā kılar** (KY, B78v12)

du‘ā um-: zindān içre senden **du‘ā umar** yavlaķ (KY, B47v6)

haķīķat ya‘ķūbdan **du‘ā umar** (KY, B48r4)

bu za‘īf **du‘ā umar** hālīķ bilür (KY, B78v12)

dükkān ol-: şehir olur bāzār olur **dükkān olur** (SVTM, II-63)

düşmān ol-: ādemīye şeytān **düşmān olur** emdi (KY, B4v5)

ebedī ħal-: toġurlıķ dirligi **ebedī ħalur** (RN, 53r1)

fāide gör-: ħasedden kişi ne **fāide görür** (RN, 32v3)

fānī ol-: söz ħalur bāķī tavar **fānī olur** (SVTM, II-8)

fedā kıl-: dīdārıma cānın **fedā kılur** emdi (KY, B23v4)

yüzin kören cānın **fedā kılur** emdi (KY, B42v13), (KY, B53v5)

fehmi éd-: **fehmi èder** kim teñri gördi teñriyi (SVTM, II-23)

ferah kıl-: maḥzūnları kudretle **ferah kılur** (KY, B68v16)

fermān ol-: şūrete cān girmege **fermān olur** (RN, 2v2)

feryād éd-: **éder feryād** yēre ḳo vereyin (RN, 35v3)

ğerü **feryād éder** bu kez beni ḳoḳ (RN, 36r4)

feryād kıl-: zūleyḥā yolda **feryād kılur** emdi (KY, B53v11)

figān kıl-: ḥabbāz anı iṣitüp **kılur figān** (KY, B44r12)

fitne düş-: bir neḫe **fitne düşer** ḳula ṣabr ḳanda (KY, B36r14)

ġāfil ol-: nite **ġāfil olur** ma‘ṣūḳı duyan (RN, 26r4)

ġālib ol-: ‘ale’ d-devām **ġālib olur** artar emdi (KY, B54v5)

ġarīb-nüvāz ol-: ‘ādil ḳiṣi **ġarīb-nüvāz olur** emdi (KY, B57r12)

giryān ol-: yūsuf ḥandān alar **giryān olur** emdi (KY, B11v10)

ḥaber ṣor-: kimi ḳörse **ḥaber ṣorur** hem yalvarur (KY, B60v11)

yüzi örtülü andan **ḥaber ṣorur** emdi (KY, B60v14)

ḥaber vēr-: kimse bilmez ‘arabḫa **ḥaber vērür** (KY, B60v12)

ḥācet dile-: deve daġı ya‘ḳūbdan **ḥācet diler** (KY, B48r3)

ḥāsıl ol-: ṣabr birle murād **ḥāsıl olur** emdi (KY, B13v15), (KY, B29r9)

ḥasret dart-: müdām seniḳ **ḥasretiḳ dartar** ya‘ḳūb (KY, B45r13)

ḥayrān ḳal-: ol ‘avratlar cümle **ḥayrān ḳalur** emdi (KY, B42v5)

sözin işiden ‘acebler **ḥayrān ḳalur** (KY, B50v14)

vaṣfın işiden cümle **ḥayrān ḳalur** emdi (KY, B52v10)

uslular **ḥayrān ḳalur** bu sözlere (SVTM, II-14)

ḥayrān ol-: kören **ḥayrān** ser-gerdān **olur** emdi (KY, B25r1)

ḥāzır kel-: peyk-i ḥazret anda **ḥāzır kelür** emdi (KY, B78r4)

ḥāzır ol-: zūleyḥā anda **ḥāzır olur** emdi (KY, B50r13)

helāk ol-: ol ḫayḳırsa işiden **helāk olur** emdi (KY, B67r6)

olur biḳ kez **helāk** bir dem içinde (RN, 33v5)

ḫıdmet kıl-: elin öpüp selām **ḫıdmet kılur** emdi (KY, B46r4)

tevāzu‘lık birle **ḫıdmet kılur** emdi (KY, B57r2)

anın için bizlere **hıdmet kılar** (KY, B57r7)

hıyānet eyle-: ū kim yoldaūına **hıyānet eyler** (RN, 33r6)

hıyānet kılar:- oēul ataēa nēte **hıyānet kılar** ēmdi (KY, B37r10)

hīle kılar:- iūler ūzre tedbīr **hīle kılar** ēmdi (KY, B51v1)

hurrem ol-: kūn aēılıp cihān **hurrem olur** ēmdi (KY, B21r8)

ihsān eyle-: anıū ūēun bizlere **ihsān eyler** (KY, B57r6)

ihsān kılar:- ēsirgep bizlere **ihsān kılar** (KY, B57r12)

bu ūıfatlu laēīf **ihsān kılar** ēmdi (KY, B57v6)

īmān keltūr-: faūīh dilin ūaēīh **īmān keltūrūr** ēmdi (KY, B4r2)

īmān ketūr-: risāletın kūren **īmān ketūrūr** ēmdi (KY, B25r9)

faūīh dilin ūaēīh **īmān ketūrūr** ēmdi (KY, B26r10)

irsāl kılar:- cevāb-nāme resūl **irsāl kılar** ēmdi (KY, B28r11)

kār ol-: ūafā vū zevk **olur** her laēza **kārı** (RN, 27v3)

kaūd kılar:- her birūsi bir dūrlū **kaūd kılar** ēmdi (KY, B7v11)

kaūd eyle-: ki īmān **kaūdın eyler** bil ki ūeytān (ēN, 9)

kerāmet kılar:- faēl birle ol **kılar** bu **kerāmet** (KY, B32r12)

hālķ aēa ol **kerāmet kılar** ēmdi (KY, B48r6)

kurbān vēr-: gūrūr ūlmez **vērūr** mānını **kurbān** (ēN, 22)

kūfre gir-: ēū ēaybet mertebesi **kūfre girūr** (RN, 44r6)

kūfūr sūyle-: **kūfūr sūyler** dili hīē aēzı dıūmez (RN, 37v5)

la‘net eyle-: kime yoldaū olursa **la‘net eyler** (RN, 33v1)

lāyķ ol-: uluēlık aēa **lāyķ olur** ēmdi (KY, B44v15)

lerzān dut-: **dutar** a‘zālaruñı anda **lerzān** (ēN, 34)

maēmūm ol-: anı kūrūp yūsuf **maēmūm olur** ēmdi (KY, B23v12)

māt eyle-: ki ūabr **eyler** kamu mūfsidlerı **māt** (RN, 28r3)

ma‘zūl ol-: kaēan ūol bir sipāhī **ma‘zūl olur** (RN, 25r5)

medh kılar:- dūrlū dūrlū reyyānını **medh kılar** (KY, B50v14)

memleket ol-: tāē taēt **memleket olur** ēmdi (KY, B19v12)

men' kıl-: müfsidden nefsin **men' kılur** emdi (KY, B43r5)

meşhūr ol-: **meşhūr olur** bāṭıl işe ermez olur (KY, B69v11)

muḥkem dut-: kaşd kıldı **muḥkem dutar** kıomaz emdi (KY, B40r2)

muḥliş ol-: elin dutup mü'min **muḥliş olur** emdi (KY, B51r11)

hemān-dem mü'min **muḥliş olur** emdi (KY, B53r6)

muḥterem dut-: **muḥterem** mūkerrem **dutar** emdi (KY, B22v2)

muḥırr kel-: ya'kūb resūl idūgüne **muḥırr kelūr** (KY, B57r8)

mūkerrem dut-: muḥterem **mūkerrem dutar** emdi (KY, B22v2)

mūnevver dut-: dönüp çıkısa cihānnı **mūnevver dutar** (KY, B21v2)

müstecāb kıl-: **müstecāb ol kılur** kamuğ du'āları (KY, B13r7)

müstecāb ol-: ol iş yavlaḳ **müstecāb olur** emdi (KY, B70r6)

müşṭāk ol-: ol ma'nīden bize **müşṭāk olur** emdi (KY, B57r8)

naşīb al-: **naşībın aldurur** ayruḳ ne ala (RN, 13r3)

naşībini alur ne bīş ü ne kem (RN, 35r4)

necāt ol-: ol ma'nīden fevzī **necāt olur** emdi (KY, B48r15)

necāt um-: allāhdan 'ismet **necāt umar** emdi (KY, B39r14)

nedāmet ol-: ḫayrān ḳalıp **nedāmet olur** emdi (KY, B48v13)

nehy kıl-: pend ü naşīḫat vērüp **nehy kılur** emdi (KY, B38r8)

nīrān ol-: varaḳaḳ yērūñ **olur** bil ki **nīrān** (ÇN, 38)

niyyet kıl-: **niyyeti** teñrūsine **kılur** emdi (KY, B17r8)

nūr 'alā nūr ol-: ḳaḳan kiysen **nūr 'alā nūr olur** emdi (KY, B33r1)

nūr saḳ-: ḳarañu cānlar üzerene **nūr saḳar** (SVTM, II-87)

nūrı kid-: körüklü yüzler gürge kirse **nūrı kider** (KY, B38v3)

nūş éd-: şabır **éder** bu cümle aḡuyı **nūş** (RN, 29v3)

pādişāhlıḳ kıl-: bir ṯarafda **pādişāhlıḳ kılur** emdi (KY, B68v2)

pāre pāre kıl-: cümlesin **pāre pāre kılur** emdi (KY, B69r6)

pīş-keş ér-: **érer pīş-keş** cāna eyle olıcaḳ (RN, 48v3)

pişmān ol-: işlerine yavlaḳ **pişmān olur** emdi (KY, B18v6)

rāḥat ol-: yüzün kören dinele **rāḥat olur** (KY, B50v15)

vişāliniz baña **rāḥat olur** emdi (KY, B57v16)

raḥmet bul-: du‘ā birle telim ‘aṣī **raḥmet bulur** (KY, B78v13)

rāst kıl-: bu şıfatlu bezek **rāst kılur** emdi (KY, B50v1)

rāy kıl-: nā-çār olup ayruksı **rāy kılur** emdi (KY, B9v5)

rāy-ı tedbīr kıl-: bid‘ad üzere **rāy-ı tedbīr kılur** emdi (KY, B8r1)

revā kör-: kiydügünjī ‘azīz dahı **revā körer** (KY, B32v16)

keldüklerin yavlaḳ **revā körür** emdi (KY, B56v7)

risālet kıl-: cebra‘īli aña **risālet kılur** emdi (KY, B40r8)

rivāyet kıl-: bir neçeler şöyle **rivāyet kılur** emdi (KY, B77r2)

rüşen kıl-: beñzi nūrı köşki **rüşen kılur** emdi (KY, B28v3), (KY, B36r2)

şabr eyle-: ki **şabr eyler** kamu müfsidlerı māt (RN, 28r3)

şafā vü zevḳ ol-: **şafā vü zevḳ olur** her laḫza kārı (RN, 27v3)

şāfī ol-: ya ḳalb **şāfī** mi olur kızmayınca (RN, 45v1)

şahīḥ kıl-: hāş u ‘āma dostlik **şahīḥ kılur** emdi (KY, B51r7)

selām kıl-: elin öpüp **selām** hıdmet **kılur** emdi (KY, B46r4)

ol maḫzūna **selām kılur** sorar emdi (KY, B47r16)

ser-gerdān ol-: kören ḫayrān **ser-gerdān olur** emdi (KY, B25r1)

sücūd kıl-: şükr kılup ḫaḳğa **sücūd kılur** emdi (KY, B73v2)

şādī kıl-: ḫil‘at kiyürüp cümle **şādī kılur** emdi (KY, B50v5)

şād-kām ol-: maḡmūm köñül **şād-kām olur** emdi (KY, B11r2)

şāh-ı merdān ol-: kim anı dutsa **olur şāh-ı merdān** (ÇN, 43)

şāyeste ol-: maḡfirete **şāyeste olur** emdi (KY, B78v13)

şehir ol-: **şehir olur** bāzār olur dükkān olur (SVTM, II-63)

şükr ü şenā kıl-: körüşüben **şükr ü şenā kılur** emdi (KY, B11r12)

tāç ur-: başlarına mülevven **tāç urar** emdi (KY, B25v4)

tażarru‘ kıl-: ḫaḳğa yığlap **tażarru‘ kılur** emdi (KY, B55r11)

tażarru‘lık kıl-: ḫurtar dēyü **tażarru‘lık kılur** emdi (KY, B36v4), (KY, B40v10)

müdām ḥaḳğa **taẓarru'lık kıılır** emdi (KY, B46v2)

tebessüm kııl-: ḥafiiyye birle **tebessüm kıılır** emdi (KY, B61v2)

tedbīr kııl-: dērneşüben bâṭıl **tedbīr kıılır** emdi (KY, B4v15)

işler üzre **tedbīr ḥīle kıılır** emdi (KY, B51v1)

hem ol daḥı işitüp **tedbīr kıılır** emdi (KY, B77v6)

tehdīd kııl-: sorar izler hem **tehdīd kıılır** emdi (KY, B41r2)

tekellüf kııl-: ol sebebden **tekellüf kıılır** emdi (KY, B57r10)

teslīm kııl-: ünümüzi işiden cānın **teslīm kıılır** emdi (KY, B15v12)

yūsufı aḡa **teslīm kıılır** emdi (KY, B19r4)

teslīm ol-: ḳazāsına daḡı **teslīm olur** emdi (KY, B11v12), (KY, B18v2)

tevāzu' eyle-: yalvarur **tevāzu'** telim eyler (KY, B37r16)

tevāzu'lık kııl-: her birisi **tevāzu'lık kıılır** emdi (KY, B5r9)

yalanuban **tevāzu'lık kıılır** emdi (KY, B13r15)

te'vīl kııl-: ben işiddüm eygü **te'vīl kıılır** emdi (KY, B4v13)

ümīd kes-: datlu cāndın bayıḳ **ümīd keser** emdi (KY, B8r3)

ümīd dut-: müdām **ümīd** saḡa **dutar** cümle maẓlüm (KY, B19v9)

vişāl **ümīd[ı] dutar** kirü baḳar (KY, B64v2)

ümīd dutar bu müzniben sen mevlīye (KY, B79r5)

vişāl um-: **vişāl umar** hergiz ümīd kēsmez emdi (KY, B45v4)

zārı kııl-: yalvarur şaneme köp **zārı kıılır** (KY, B33r16)

aḡlayu **zārı kıılır** müdām giryān (KY, B46v1)

ḡayrān olup **zārı kıılır** aḡlar emdi (KY, B60v6)

oḡlanları cümle **zārı kıılır** emdi (KY, B73v16)

ehl-i beyt kelüp **zārı kıılır** emdi (KY, B76r4)

zebūn ol-: selāṭīnler **zebūn olur** ecelden (ÇN, 51)

zelīl kııl-: şabırsız 'azīzleri **kıılır zelīl** (KY, B13v14)

zencīr éd-: ki oddan **zencīr éder** mālını (RN, 37r1)

zencīr ol-: olur boynına **zencīr** mālı budur (RN, 37r4)

zūnnār şeş-: mü'min olup belinden **zūnnār şeşer** emdi (KY, B22v16)

2.2.6.2.1.1.2.2.4. Geniş Zaman I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 1 adet geniş zaman I. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

kerem dile-: sizden **kerem diler miz** gerek bize (KY, B59r10)

2.2.6.2.1.1.2.2.5. Geniş Zaman II. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 4 adet geniş zaman II. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

hā'in ol-: aydur **hā'in olur siz** sizler bayık (KY, B67v5)

helāk ol-: cümle **helāk olur siz** şihhatile (KY, B15v12)

maḥzūn koy-: maḥrūm **maḥzūn koyar siz** isrā'ili (KY, B8r8)

tedbīr kıl-: **tedbīr kılur siz** bu şehri kıрмаğa (KY, B67v8)

2.2.6.2.1.1.2.2.6. Geniş Zaman III. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 18 adet, RN'de 5 adet ve ÇN'de 1 adet olmak üzere 24 adet geniş zaman III. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

'acāyibe ḳal-: işidenler **'acāyibe ḳalurlar** emdi (KY, B9v16)

ḳamuları 'acāyibe ḳalurlar emdi (KY, B21v5), (KY, B44v1), (KY, B67v4)

cümleleri 'acāyibe ḳalurlar emdi (KY, B57r4)

ḳamuğlar 'acāyibe ḳalurlar emdi (KY, B75r11)

bu aḥvāle 'acāyiben ḳalurlar emdi (KY, B71v16)

aḥvāl şor-: yūsufdan ḥāl **aḥvāl şorarlar** emdi (KY, B21v7)

defn ḳıl-: bir hoş yere anı **defn ḳılurlar** emdi (KY, B77r15)

dīvān ḳıl-: ne kim etdüñ **ḳılurlar** anı **dīvān** (ÇN, 35)

hāy u hū ed-: **ederler hāy u hū** nefrīn ü efḡān (RN, 9r5)

'İş ed-: oturup **'İş ederler** nūş ola nūş (RN, 27v2)

ḳarār ḳıl-: bu kez nā-çār olup **ḳarār ḳılurlar** emdi (KY, B71r12)

ḳaşd ḳıl-: cümlesi yūsufa **ḳaşd ḳılurlar** emdi (KY, B9v3)

māt ol-: maṭırbāz **olurlar** cümlesi **māt** (RN, 9v4)

mektüb kıl-: cümlesin anda **mektüb kılurlar** emdi (KY, B62v7)

muḥterem dut-: ağırlap **muḥterem dutarlar** emdi (KY, B59v8)

nedāmet ol-: ḥayrān ḳalup **nedāmet olurlar** emdi (KY, B48v11)

nefrīn ü efgān ed-: ederler hāy u hū **nefrīn ü efgān** (RN, 9r5)

secde kıl-: cümleleri ana **secde kılurlar** emdi (KY, B24v4)

onılası anda **secde kılurlar** emdi (KY, B58r10)

cümlesi yūsufa **secde kılurlar** emdi (KY, B74r6)

ṭa‘ām kıl-: ṭa‘ām ‘arzına **kılurlar** hergiz yemez (KY, B27r14)

zindāna ur-: ele gireni **zindāna ururlar** (RN, 7v5)

2.2.6.2.1.1.2.3. Geniş Zaman Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 45 adet, RN’de 8 adet ve ÇN’de 4 adet olmak üzere 57 adet geniş zaman olumsuzluk çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler 52 adet geniş zaman olumsuzluk III. teklik kişi çekimi, 5 adet geniş zaman olumsuzluk I. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiiller % 91 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile işletime sokulmuştur. Söz konusu fiil cümleleri arasında II. teklik kişi, I. II. ve III. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.1.2.3.1. Geniş Zaman Olumsuzluk I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 5 adet geniş zaman olumsuzluk I. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘āṣī ol-: bühtān ḳılup ḥaḳğa **‘āṣī olmazven** (KY, B41v5)

ḡammāzlık kıl-: oḡlan aydur ben **ḡammāzlık kılmazven** (KY, B41v5)

muṭī‘ ol-: anıḡcün **muṭī‘ olmazven** bilgil emdi (KY, B39r2)

ṣefā‘at kēs-: ben anlardan **ṣefā‘at kēsmen** emdi (KY, B18r2)

ümīd kes-: ümīdüm **kesmezem** andan yaḡa (KY, B68v13)

2.2.6.2.1.1.2.2. Geniş Zaman Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 40 adet, RN’de 8 adet ve ÇN’de 4 adet olmak üzere 52 adet geniş zaman olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

bahā ol-: ‘ālem mālī aña **bahā olmaz** emdi (KY, B29v9)

bākī kal-: bu dünyā bil ki saña **bākī kalmaz** (ÇN, 46)

buhl ér-: toğurlıķ besleyene **buhl érmez** (RN, 33v3)

çeşni vér-: saña ayruķ yèdügi **çeşni vérmez** (RN, 51r3)

dermān bulın-: bu bir rencdür ki hiç **dermān bulunmaz** (ÇN, 63)

dermān kıl-: hīç ṭabībler buña **dermān kılmaz** emdi (KY, B27r15)

dermān ol-: ṭabībler ol derde **dermān olmaz** (KY, B34v7)

destūr vér-: yūsufa **destūr vérmez** kıomaz emdi (KY, B5v11)

isrā’īl yūsufa **destūr vérmez** (KY, B6r6)

fāide ol-: ğınādan **fāide olmaz** baḥīle (RN, 37r6)

feryād ér-: hīç yerden meded **feryād érmez** emdi (KY, B20v4)

hicāb ol-: zāhir bāṭın **hicāb olmaz** bulara (RN, 53r3)

hılāf ol-: benüm va‘de hergiz **hılāf olmaz** emdi (KY, B72v2)

himmet ol-: kimesneye bulardan **himmet olmaz** (RN, 34v3)

‘ibret ol-: baḥīlūñ gözlerinde **‘ibret olmaz** (RN, 34v3)

‘izzet ét-: benüm gibi kişiyē **‘izzet étmez** (RN, 22r3)

ķabūl kıl-: cemālñi kimse körüp **ķabūl kılmaz** (KY, B23v10)

ayruķları **ķabūl kılmaz** köñül vérmez (KY, B28r4)

kār kıl-: ‘aklı kelmez hīç dārū **kār kılmaz** emdi (KY, B27r13)

ķarār kıl-: yūsufsuz nefşüm **ķarār kılmaz** emdi (KY, B6r1)

ķıyās kıl-: degül kimse gevher ķadrin **ķıyās kılmaz** (KY, B78v14)

lāyık ol-: şālīḥlerge uşbu iş **olmaz lāyık** (KY, B8v11)

mecāl vér-: **mecāl vérmez** sürer ādemi bundan (ÇN, 48)

muṭī‘ ol-: züleyhā ķanzafere **muṭī‘ olmaz** (KY, B29v2)

mübārek ol-: destürsüz iş **mübārek olmaz** emdi (KY, B47r4)

nev-mîd ol-: andan umma hergiz **nev-mîd olmaz** emdi (KY, B68v16)

nokşân ol-: ihsânınız arta dursun **olmas nokşân** (KY, B69v13)

rahmet ol-: munı kılup tenriden **rahmet olmaz** (KY, B9r7)

râzî ol-: bular islâma **râzî olmaz** dedi (KY, B76v6)

revâ kör-: ata kavlin bozmağa **revâ körmez** (KY, B5r6)

bir dem ayrulmağa **revâ körmez** (KY, B6r6)

uşbu işni celîl **revâ körmez** emdi (KY, B8r9)

yūsuf pendin diñlemez **revâ körmez** (KY, B37r13)

ibni yemen ayrulmağa **revâ körmez** (KY, B61v7)

revâ ol-: kul tedbîri **revâ olmaz** bayık emdi (KY, B8v3)

yehūdâ aydur bu işler **revâ olmaz** (KY, B9r6)

şonra kul tedbîri **revâ olmaz** (KY, B18v12)

kul sağınduğı hergiz **revâ olmaz** (KY, B23v9)

peygambere ol iş **revâ olmaz** emdi (KY, B58v10)

rızâ bol-: katına **rızâ bolmas** vişâl boylar (KY, B37r15)

şabri kal-: ‘ışkı yeñdi hîç **şabri kalmaz** emdi (KY, B33r3)

şabri kalmaz anlamaz kimse sözün (KY, B33r7)

körmesem hergiz **şabrum kalmaz** emdi (KY, B38r4)

sensiz cânım firâkıñdan **şabrum kalmaz** (KY, B61v11)

ser-māye ol-: ‘ıruş **ser-māye olmaz** dost katında (RN, 41v3)

te’vîl kıl-: hîç kimse aña **te’vîl kalmaz** emdi (KY, B48v3)

tîmār ét-: **tîmār étmez** aña yüz biñ şabîbân (ÇN, 64)

ümîd kês-: anlar vişâl **ümîdin kêsmez** emdi (KY, B40v2)

vişâl umar hergiz **ümîd kêsmez** emdi (KY, B45v4)

‘ale’ d-devām **ümîdin kêsmez** emdi (KY, B53v15)

kavuşmağdan **ümîdin kêsmez** emdi (KY, B64v2)

vefâ kıl-: bî-vefâdur hergiz **vefâ kalmaz** emdi (KY, B43r15)

2.2.6.2.1.1.3. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 759 adet, RN’de 57 adet, SVTM’de 26 adet ve ÇN’de 4 adet olmak üzere 846 adet görülen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe ekler aracılığıyla basit fiil yapısı kurarak yüklem olan alıntılar tamamı KY’de olmak üzere 18 adettir. Söz konusu basit fiil yapısı ile işleme sokulan alıntılar 16 adet I. teklik kişi çekimi, 1 adet I. çokluk kişi çekimi ve 1 adet III. çokluk kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla birleşik fiil yapısı kurarak yüklem olan alıntılar 828 adettir. Söz konusu birleşik fiil yapısı ile işleme sokulan alıntılar 690 adet III. teklik kişi çekimi, 64 adet I. teklik kişi çekimi, 31 adet II. teklik kişi çekimi, 24 adet III. çokluk kişi çekimi, 12 adet I. çokluk kişi çekimi ve 7 adet II. çokluk kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri yaklaşık % 82 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Görülen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulan alıntılarının 832 adeti olumlu fiil cümlesi, 14 adeti olumsuz fiil cümlesi olarak söz dizimine girmiştir. Bu bağlamda görülen zaman çekimi ile işleme sokulan alıntılar arasında % 98 oranla en fazla olumlu fiil cümlesi yer almaktadır. Görülen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulan fiil cümleleri yaklaşık % 90 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 7 oranla RN ve % 3 oranla SVTM takip etmektedir.

2.2.6.2.1.1.3.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi ile İşleme Sokulan Basit Fiiller

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 18 adet alıntı sözcük, isimden fiil yapma ekleri ve isimden fiil yapma ekleri üzerine gelen fiilden fiil yapma ekleri ile Türkçeleştirilerek görülen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulmuştur. Söz konusu sözcükler 16 adet görülen geçmiş zaman I. teklik kişi çekimi, 1 adet görülen geçmiş zaman I. çokluk kişi çekimi ve 1 adet görülen geçmiş zaman III. çokluk kişi çekimi ile fiil cümlesi kurmuştur. Söz konusu fiil cümleleri arasında II. ve III. teklik kişi çekimi, II. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.1.3.1.1. Görülen Geçmiş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 16 adet alıntı sözcük, görülen geçmiş zaman III. teklik kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

‘**aceble-**’: melik bu sözi işitüp ‘**acebledi**’ (KY, B22v1)

yūsufuñ körkin körüp ‘**acebledi**’ (KY, B23v1)

yūsuf baqdı sarāy naqş ‘**acebledi**’ (KY, B37r3)

‘**acebledi**’ hulkını kemālını (KY, B50v16)

şol hāl içre ārzū ‘āşık ‘**acebledi**’ (KY, B54v8)

yūsuf bu ‘ibreti ‘**acebledi**’ (KY, B55r8)

reyyān işitüp ol şehri ‘**acebledi**’ (KY, B76v15)

‘**acebleş-**’: ‘aklı kitüp düşdügin ‘**acebleşdi**’ (KY, B30r2)

anlar körüp bu ahvālī ‘**acebleşdi**’ (KY, B67v3)

mışır ehli cümlesi ‘**acebleşdi**’ (KY, B71v16)

muştafānıñ melīh sözün ‘**acebleşdi**’ (KY, B78r16)

‘**ārzūla-**’: yūsufı körmege ‘**ārzūladı**’ (KY, B10r2)

‘ömr içinde yūsufı ‘**ārzūladı**’ (KY, B10r3)

yūsuf yüzün körmege ‘**ārzūladı**’ (KY, B25r1)

ol şehirge kirmeye ‘**ārzūladı**’ (KY, B76v15)

da‘**vetle-**’: yavlağ ulu dernek eylep da‘**vetledi**’ (KY, B42r10)

2.2.6.2.1.1.3.1.2. Görülen Geçmiş Zaman I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet alıntı sözcük, görülen geçmiş zaman I. çokluk kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

‘**zinharla-**’: anlar aydur bizler seni ‘**zinharladuk**’ (KY, B16r7)

2.2.6.2.1.1.3.1.3. Görülen Geçmiş Zaman III. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet alıntı sözcük, yüklem olarak görülen geçmiş zaman III. çokluk kişi çekimi ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulmuştur:

‘**niyyetlen-**’: yūsufı almağa ‘**niyyetlendiler**’ (KY, B23r11)

2.2.6.2.1.1.3.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi ile İşleme Sokulan Birleşik Fiiller

Söz konusu metinlerde KY’de 741 adet, RN’de 57 adet, SVTM’de 26 adet ve ÇN’de 4 adet olmak üzere 828 adet görülen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu cümleler, % 89 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Türkçe fiiller aracılığıyla birleşik fiil olan alıntı sözcükler 690 adet III. teklik kişi çekimi, 64 adet I. teklik kişi çekimi, 31 adet II. teklik kişi çekimi, 24 adet III. çokluk kişi çekimi, 12 adet I. çokluk kişi çekimi ve 7 adet II. çokluk kişi çekimi ile fiil cümlesi kurmuştur. Bu bağlamda söz konusu cümleler, % 83 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Söz konusu fiil cümlelerinin kuruluşunda yüklem olarak görev alan alıntı sözcükler 814 adet olumlu, 14 adet olumsuz görülen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulmuştur.

2.2.6.2.1.1.3.2.1. Görülen Geçmiş Zaman I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 59 adet, RN’de 3 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere 64 adet görülen geçmiş zaman I. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘**âciz ol**’: ‘azîz idim ʔul ǧarîb ‘**âciz oldım** (KY, B54r2)

‘**acâyibe ʔal-**’: bu düş içre ‘**acâyibe ʔaldım** emdi (KY, B48v5)

‘**afv ʔıl-**’: ʔaḫîḫat ʔaṭāñızı ‘**afv ʔıldım** (KY, B73v9)

‘**âşık ol-**’: körüben yüziñe ‘**âşık oldım** (KY, B11r15)

andan berü cemâliñe ‘**âşık oldım** (KY, B36v1)

müslümânlar ‘**âşık oldum** süçü işdüm delü oldum (SVTM, XII-2)

bahşış ʔıl-’: ʔalannı ben saña **bahşış ʔıldım** (KY, B31r3)

bendelikge düş-’: âzâd özüm **bendelikge düşdüm** emdi (KY, B18r12)

âzâd idüm **bendelikge düşdüm** emdi (KY, B19r8)

beyân ʔıl-’: ben ʔâdir emrini **ʔıldım beyân** (KY, B76v8)

bî-ʔarâr ol-’: müteḫayyir **bî-ʔarâr oldım** emdi (KY, B61r6)

destür vèr-’: **destür vèrdim** anı maḫbûs ʔılğıl emdi (KY, B43v1)

fedâ ʔıl-’: mâlum mülküm saña **fedâ ʔıldım** emdi (KY, B38v12)

cümle mâlum bahâsına **fedâ ʔıldım** (KY, B43r14)

cümlesini sizge **fedā kıldum** emdi (KY, B8v13)

seni işitüp cümle mülküm **fedā kıldum** (KY, B25v15)

mālüm mülküm cümlesin **fedā kıldum** (KY, B34v16)

seniñ üçün cümlesin **fedā kıldum** (KY, B54v12)

fehm eyle-: bildüm **fehm eyledim** bu rāzuñı (KY, B46r13)

fidā kııl-: aña bir cān **fidā kıldum** iki bin cān baña geldi (SVTM, XII-1a)

gümān ol-: bu iş içre sizden **gümān oldım** emdi (KY, B8v9)

habse düş-: tama‘ **habsine düşdüm** çıkamazın (RN, 7v2)

hācet ol-: aydur yā şanem **hācet nēden oldum** saña (KY, B33r14)

hāle düş-: ben ol hālden bu **hāle düştüm** emdi (KY, B54v1)

bu kün ki kün bu **hāle düştüm** emdi (KY, B54v3)

hāzır kel-: seni satun almağa **hāzır keldim** (KY, B25v15)

ihtiyār kııl-: zindānı **ihtiyār kıldum** emdi (KY, B43r3)

ikrār kııl-: **ikrār kıldım** inandım bir cabbāra (KY, B54v6)

kabūl kııl-: üç dürlü ‘aybı birle **kabūl kıldum** (KY, B17r14)

kıyas kııl-: evden iken men saķınç **kıyas kıldum** (KY, B8v2)

mahrūm kal-: munça müddet senden **mahrūm kıaldım** (KY, B64v8)

şiddīķımdan ayrıldum **mahrūm kıaldum** (KY, B31r15)

cemālimden mālumdan **kıaldum mahrūm** (KY, B55v1)

mahrūm kıaldum ben anı yava kıılıp (KY, B69v4)

miḥnete düş-: nā-gāh **düşdim** bu **miḥnete** men bir mazlūm (KY, B8r10)

ol rāḥatdan bu **miḥnete düşdim** emdi (KY, B18r14)

mıhr-bān ol-: hem kıullara **mıhr-bān oldım** emdi (KY, B65r8)

muḥliş ol-: bi-ḥamdil’llāh mü’mın **muḥliş oldım** emdi (KY, B54v7)

mukırr kel-: ben seniñ pendüñe **mukırr keldüm** (KY, B34v15)

mutı‘ ol-: sen dedigün teñriye **mutı‘ oldım** (KY, B22v7)

müferrah ol-: seni kördim **müferrah oldım** emdi (KY, B72v12)

müferriḥ ol-: bu kün aña **müferriḥ oldım** emdi (KY, B65v2)

mü'min ol-: bi-ḥamdi'llāh **mü'min** muḥliṣ **oldum** emdi (KY, B54v7)

mürüvvet kı1l-: ben **mürüvvet kıldım** senden yaḡa (KY, B39r4)

müteḥayyir ol-: **müteḥayyir** bī-ḡarār **oldım** emdi (KY, B61r6)

penāh kı1l-: her ḡāl içre saḡa **penāh kıldum** emdi (KY, B20r8)

piṣmān ol-: tevbe kıldum **piṣmān oldım** emdi (KY, B20r12)

rāḡat ol-: ben daḡı ḡālīḡdan **rāḡat oldım** (KY, B73v10)

rāzī ol-: **rāzī oldum** ḡuluḡızı satun aldum (KY, B17r13)

yūsuf aydur **rāzī oldum** biz turalım (KY, B22v11)

tācīr aydur bu satuya **rāzī oldum** (KY, B31r2)

ḡatun aydur yā dāye **rāzī oldum** (KY, B34v15)

su'al ēt-: **su'al ētdüm** bulara ne ḡiṣisiz (RN, 7v6)

su'al ētdüm ṣūfī bu nice ḡāldür (RN, 21v6)

ṣākir ol-: allāḡım rūzī kılduḡına **ṣākir oldım** (KY, B79r11)

ṡā'at kı1l-: biḡ iki yüz yıl **ṡā'at kıldım** (KY, B11r16)

temām kı1l-: bu arada ol kitābnı **temām kıldum** (KY, B79r12)

tevbe kı1l-: **tevbe kıldum** piṣmān oldım emdi (KY, B20r12)

va'de kı1l-: anı saḡa aḡdurmaḡa **va'de kıldum** (KY, B49r13)

zāhir kı1l-: aḡvālim saḡa keldüm **zāhir kıldum** (KY, B54r3)

za'if ol-: ḡasretimden yavlaḡ **za'if oldum** emdi (KY, B69v4)

zārı kı1l-: ḡüristanlara köp **zārı kıldum** (KY, B65r3)

zelīl ol-: ey dirīḡa 'azīz idüm **zelīl oldım** (KY, B18r7)

yūsuf 'ıṣḡı sebebinden **zelīl oldım** (KY, B54r2)

2.2.6.2.1.1.3.2.2. Görülen Geçmiş Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY'de 24 adet, RN'de 3 adet, ÇN'de 1 adet ve SVTM'de 1 adet olmak üzere 29 adet görülen geçmiş zaman II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

bī-vefā kı1l: **bī-vefā kılduḡ** bize suçlu olduḡ (KY, B41r8)

cān al-: ē ay u güneṣ ḡuluḡ **alduḡ cānumı** bu ḡün (SVTM, IX-2)

cihāna gel-: bilürmi sen niçün **geldüñ cihāna** (ÇN, 5)

hāle düş-: yūsufum sen mü bu **hāle düştün** emdi (KY, B19v2)

ne ma'niden bu **hāle düştün** emdi (KY, B34r12)

sen ol hālden bu **hāle düştün** emdi (KY, B54v11)

nişe beyle **hāliñden düştün** emdi (KY, B63v14)

ihsān kıl-: bundan öñden **kılduñ** telim **ihsān** (KY, B69v13)

ihtiyār kıl-: bu arada ne **ihtiyār kılduñ** emdi (KY, B43r7)

karār kıl-: haķīkat sen **karār kılduñ** meni (KY, B38r3)

maḥbūs kıl-: ne ma'niden anı **maḥbūs kılduñ** emdi (KY, B69v10)

maḥrūm koy-: haķīkat beni **maḥrūm koyduñ** emdi (KY, B27v1)

maḥzūn koy-: peygamberi maḥrūm **maḥzūn koyduñ** emdi (KY, B13r13)

mecrūḥ kıl-: gurum içre cānım **mecrūḥ kılduñ** emdi (KY, B19v4)

miḥnete düş-: bu **miḥnete** gāfil neçük **düştün** emdi (KY, B19v6)

müşfik kör-: yūsufı esirgedün **müşfik kördün** (KY, B9r5)

necāt ol-: hīç korukma miḥnetlerden **necāt olduñ** (KY, B36v12)

nevḥa kıl-: bundan öñden **nevḥa zārı kılduñ** (KY, B8v1)

‘ömr geçür-: **geçürdün ‘ömrün**i sen buşı ile (RN, 23v4)

geçürdün ‘ömrüni bu dirligile (RN, 42r3)

rāḥata çık-: şiddetlerden **rāḥata çıktuñ** emdi (KY, B48r12)

revā kör-: ol atları kımağa neçük **revā kördün** (KY, B65r9)

rıhlı ur-: nice devrān kim anda **rıhlı urduñ** (RN, 25v6)

rüsvāy kıl-: bizi ḥalka bed-nām **rüsvāy kılduñ** emdi (KY, B41r8)

sākıṭ kıl-: ne ma'niden anıumuzu **sākıṭ kılduñ** (KY, B9r4)

şād-kām ol-: nête pıçaķ körüben **şād-kām olduñ** (KY, B8r16)

tefekküre kal-: ne sebebden **tefekküre kalduñ** emdi (KY, B48v15)

‘ucb kıl-: **‘ucb kılduñ** ḥālīķ şun'ı körgil emdi (KY, B23v6)

zārı kıl-: bundan öñden **nevḥa zārı kılduñ** (KY, B8v1)

2.2.6.2.1.1.3.2.3. Görülen Geçmiş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 614 adet, RN’de 47 adet, SVTM’de 20 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 683 adet görülen geçmiş zaman III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘āciz ol-: bu hāl içre ser-gerdān **‘āciz oldu** (KY, B53v16)

‘āciz kal-: ‘azīz bu kez bahādan **‘āciz kaldı** (KY, B30v15)

beşāret **‘āciz kaldı** bellü uçdı (KY, B31v3)

cemālinde hurşīd māh **‘āciz kaldı** (KY, B51v1)

‘afv kıl-: günāhların cümlesin **‘afv kıldı** (KY, B26r14)

āgāz et-: çü **āgāz etdi** kim sözini dēye (RN, 38v6)

aḥvāl bil-: anlar kelip bu ma‘nīden **aḥvāl bildi** (KY, B15v9)

ḳudūs meliki anı kördi **aḥvāl bildi** (KY, B22v15)

ya‘ḳūb savçı şoruban **aḥvāl bildi** (KY, B74r11)

ya‘ḳūb savçı anı köre **aḥvāl bildi** (KY, B75v9)

aḥvāl sor-: bir dāyesi var idi **aḥvāl sordı** (KY, B34r11)

sezindi anlara **aḥvāl sordı** (KY, B41r2)

ḳatına ketürdi **aḥvāl şordı** (KY, B54r14)

ya‘ḳūb savçı hālinden **aḥvāl şordı** (KY, B56r16)

bunlar dahı anlara **aḥvāl şordı** (KY, B56v2)

yūsuf nebī vezīre **aḥvāl şordı** (KY, B56v13)

ötenden keçenden **aḥvāl şordı** (KY, B60v5)

ya‘ḳūb selām vērdi **aḥvāl şordı** (KY, B75v11)

a‘lem kıl-: muḥammed yulduz adın **a‘lem kıldı** (KY, B4r1)

yūsuf aḡa müselmānlıḳ **a‘lem kıldı** (KY, B26r10)

biti içre tükel aḥvāl **a‘lem kıldı** (KY, B28r1)

ḡafiyye birle melik baḡa **a‘lem kıldı** (KY, B30v6)

her birisi çok tehdīd **a‘lem kıldı** (KY, B39r15)

ḡafiyye birle bir birine **a‘lem kıldı** (KY, B70v12)

ya‘ḳūb aḥvāl ‘ārma **a‘lem kıldı** (KY, B75r10)

yūsufı okıdı **a'lem kıldı** (KY, B75v1)
‘**araşāt ol-**: kime cennet kime ‘**araşāt oldu** (RN, 17r5)
āsān ol-: okumağa dınlamağa **oldı āsān** (KY, B78v7)
‘**āşık ol-**: ‘**āşık oldu** ol şerīf cemālñi (KY, B51r1)
körüben yūsufa ‘**āşık oldu** (KY, B26v11)
‘**ākıbet ol** yūsufa ‘**āşık oldu** (KY, B33r5)
‘**aṭā kıl-**: şüretin kören mālın ‘**aṭā kıldı** (KY, B25r8)
hālık saña ‘**aṭā kıldı** uşbu naķşı (KY, B55v17)
‘**aṭā vēr-**: uğanım ‘**aṭā vèrdi** şükr ü minnet (KY, B78v3)
‘**ayān bil-**: yūsuf bu aḥvālī **bildi ‘ayān** (KY, B39r14)
ya‘kūb nebī işitti **bildi ‘ayān** (KY, B68r3)
‘**ayān ol-**: men ya‘mel süen bihī **oldı ‘ayān** (KY, B39r13)
muştafīye ḥaḳdan tevḫīk ‘**ayān oldu** (KY, B78v1)
‘**azm kıl-**: onalası barmakğa ‘**azm kıldı** (KY, B56r12)
pes anlar mışıra ‘**azm kıldı** (KY, B56v5)
on ḳarındaş ‘**azm kıldı** yola kirdi (KY, B60r16)
bāṭıl kıl-: recīm şeyṭān sözini **bāṭıl kıldı** (KY, B43r5)
bāver kıl-: şarāb-dār yūsuf sözün **bāver kıldı** (KY, B44r14)
bāzār ét-: veled **bāzār etti** gendü birle (SVTM, XXVIII-11)
belā vēr-: ‘arş idisi bizlere **belā vèrdi** (KY, B20v12)
beşāret eyle-: **beşāret eyledi** tīz tahta bindi (RN, 19r4)
beşāret ol-: ḥālıḳdan rāḥat **beşāret oldu** (KY, B65v1)
beter ol-: munı işidüp bunlar dağı **beter oldu** (KY, B8r2)
munı işidüp şem‘ün dağı **beter oldu** (KY, B8r14)
anı köre nevḫaları **beter oldu** (KY, B12r12)
kün keçdikçe ‘ışkı dağı **beter oldu** (KY, B34r2)
anı köre ḥasretimiz **beter oldu** (KY, B63r11)
bu kez ḥazān şiddeti **beter oldu** (KY, B69r1)

beyān bil-: kardaşları kaşd kılduğın **beyān bildi** (KY, B7r16)
 ol zāhid bu aḥvāl **beyān bildi** (KY, B10r1)
 yūsufı sinduğı **beyān bildi** (KY, B12r7)
 çün yūsuf bu aḥvāl **beyān bildi** (KY, B23v15)
 ‘ışıklı kār kılduğın **bildi beyān** (KY, B27r12)
 melik reyyān bu aḥvāl **beyān bildi** (KY, B51r10)
 kaçan yūsuf bu aḥvāl **beyān bildi** (KY, B53r5)
 bu aḥvāl muştıladı **beyān bildi** (KY, B55r15)
 ibni yemen bu aḥvāl **beyān bildi** (KY, B64r5)
 yūsufu belinde imiş **beyān bildi** (KY, B66v3)
 kandalığın **beyān bildi** ḥasretni (KY, B73v1)
beyān kıl-: cümlesini şaḥīḥ **beyān kıldı** emdi (KY, B4r8)
 bu aḥvāl muştıladı **beyān kıldı** (KY, B32r4)
beyān ol-: le ḳad kāne kaşaşahüm dep **beyān oldu** (KY, B78v1)
bid‘at kes-: pes koydı ‘ālem faḥri **kesdi bid‘at** (KY, B78r7)
bī-ḥod ol-: melik anı kördi ol dem **bī-ḥod oldu** (KY, B15v2)
 yūsuf anı işitüp **bī-ḥod oldu** (KY, B19v11)
 anı köre cümlesi **bī-ḥod oldu** (KY, B23r14)
 körücek şabrı kitti **bī-ḥod oldu** (KY, B30v3)
 uşbu ḥâlde bī-ḳarār **bī-ḥod oldu** (KY, B33r12)
binā kıl-: bir şehristān anda **binā kıldı** emdi (KY, B76v12)
binye tut-: inanmaz göre kim **tutdı binye** (RN, 16r1)
bünyād eyle-: toprağıla şuyı **bünyād eyledi** (RN, 2r3)
büstān kıl-: ḥalīl üçün odı **büstān kıldı** emdi (KY, B9r13), (KY, B69r16)
cān al-: melik netek **cānı aldı** ḳādir dayyān (KY, B43v8)
 ḳara ḳaşlar ḳara gözler **cānum aldı** cānum aldı (SVTM, XII-1)
 ḳara ḳaşlar ḳara gözler cānum aldı **cānum aldı** (SVTM, XII-1)
cānum aldı gözüñ dağı ne aydur (SVTM, XXIII-1)

cān gir-: şüreti **cān girdi** pür-nür eyledi (RN, 2v3)
teñridendür diri ki **cān vèrdi** (SVTM, I-50)
cem' ol-: buyurdi çavuşa **cem' oldı** leşker (RN, 27r1)
cemī' ol-: anı köre mışr ehli **cemī' oldı** (KY, B24v10)
üstādlar naqqāşlar **cemī' oldı** (KY, B35v15)
cennet ol-: kime **cennet** kime 'araşāt **oldı** (RN, 17r5)
cevāb vèr-: oğlanları ağlaşu **cevāb vèrdi** (KY, B12v2)
melik duğar yūsufa **cevāb vèrdi** (KY, B17v11)
yūsuf aña ağlayu **cevāb vèrdi** (KY, B18r1)
melik duğar melikge **cevāb vèrdi** (KY, B23r5)
yūsuf anıñ sözine **cevāb vèrdi** (KY, B26r1)
cevāb vèrdi mürüvvetlü yumşaq raķīķ (KY, B38r8)
züleyhā yūsufa **cevāb vèrdi** (KY, B39v8), (KY, B55v10)
tıfıl oğlan mundağ **cevāb vèrdi** (KY, B41v16)
yūsuf ol sāķīye **cevāb vèrdi** (KY, B44r3)
ol 'arab yūsufa **cevāb vèrdi** (KY, B46r5)
yūsuf nebī sāķīye **cevāb vèrdi** (KY, B49v6)
yehūdā anlara **cevāb vèrdi** (KY, B56v1)
mışırdan kelenlere **cevāb vèrdi** (KY, B56v2)
anlar durdı ya'ķūba **cevāb vèrdi** (KY, B60r4)
oğlanları ya'ķūba **cevāb vèrdi** (KY, B60r9)
ibni yemen anlara **cevāb vèrdi** (KY, B62r5)
anlar turup tercümāna **cevāb vèrdi** (KY, B63r9)
ibni yemen meşālime **cevāb vèrdi** (KY, B63v15)
andan anlar yūsufa **cevāb vèrdi** (KY, B66r11)
andan yūsuf anlara **cevāb vèrdi** (KY, B66v7)
andan bular yūsufa **cevāb vèrdi** (KY, B66v13)
andan dönüp anlara **cevāb vèrdi** (KY, B70r4)

cevelān kıl-: yūsuf ‘ucb maḳāmına **cevelān kıldı** (KY, B23v2)
yūsuf niḳāb açuban **cevelān kıldı** (KY, B42v2)
[hezār] çendān ol-: ğam ğuşşası artuḳ **oldı** hezār **çendān** (KY, B68r3)
ḍarb urul-: vāy ol kişiye kim ol **ḍarb uruldı** (RN, 36v1)
da‘vet kıl-: yūsuf nebī ol dem ulu **da‘vet kıldı** (KY, B55v6)
ol dem yūsuf nebī ulu **da‘vet kıldı** (KY, B62v12)
yūsuf mışır ehlini **da‘vet kıldı** (KY, B76v3)
kāfirleri islām tapa **kıldı da‘vet** (KY, B78r7)
dāye kıl-: ḳaravaşı yūsufa **dāye kıldı** (KY, B72r12)
defn kıl-: mışırdan yaņasına **defn kıldı** (KY, B77v9)
çıkarıban suv içre **defn kıldı** (KY, B77v11)
delīl ol-: pes züleyhā yūsufa **delīl oldı** (KY, B36r15)
yūsuf ibni yemene **delīl oldı** (KY, B61v3)
dermān ol-: **dermān oldı** tükel serverlıḳdan (KY, B72r10)
destūr al-: duġar melik bu melikden **destūr aldı** (KY, B23r7)
destūr ol-: celīlden cebrā’ile **destūr oldı** (KY, B11r7)
ḥālıḳdan mūsīye **destūr oldı** (KY, B78r2)
destūr vēr-: andan melik yūsufa **destūr vèrdi** (KY, B18r3)
destūr vèrdi on ḳardaş oturdılar (KY, B58r15)
ya‘ḳūb nebī anlara **destūr vèrdi** (KY, B60r15)
yūsuf ibni yemene **destūr vèrdi** (KY, B63v1)
‘āḳıbet anlara **destūr vèrdi** (KY, B67v15)
faẓl birle ḥālıḳ **destūr vèrdi** (KY, B72v7)
devā kıl-: dükeli çağıruñ götrü **devā kıldı** devā kıldı (SVTM, XII-2)
dükeli çağıruñ götrü devā kıldı **devā kıldı** (SVTM, XII-2)
devlet bol-: ‘azīz yūsuf anda **boldı** telim **devlet** (KY, B76v13)
dırāḳa ḳop-: uşatdı ‘aşāyı **ḳopdı dırāḳa** (RN, 21v5)
du‘ā kıl-: ḥālıḳdan ötündi **du‘ā kıldı** (KY, B10r1)

ṭāʿat içre **duʿā kıldı** ol mevlīye (KY, B10r8)
melik ihtiyāṭ kıldı **duʿā kıldı** (KY, B15v13)
yūsuf nebī el kıldurdu **duʿā kıldı** (KY, B21r5)
el kıldurdu ḥālīḡğa **duʿā kıldı** (KY, B24r8)
yūsuf nebī el kıldurdu **duʿā kıldı** (KY, B31v6)
anı kördi yūsuf nebī **duʿā kıldı** (KY, B33v2)
oluḡ sāʿat yūsuf nebī **duʿā kıldı** (KY, B33v16)
yaʿḡūb savçı ol ʿaraba **duʿā kıldı** (KY, B47v11)
yaʿḡūb nebī deve üçün **duʿā kıldı** (KY, B48r5)
yaʿḡūb nebī el kıldurdu **duʿā kıldı** (KY, B48r9)
yūsuf **duʿā** hamd ü şenā telim **kıldı** (KY, B50r1)
pes anlara yūsuf savçı **duʿā kıldı** (KY, B50v7)
yaʿḡūb elin kıldurdu **duʿā kıldı** (KY, B73v15)
yaʿḡūb nebī züleyḡāya **duʿā kıldı** (KY, B74r12)
ḡafīyye birle yaʿḡūb nebī **duʿā kıldı** (KY, B75r1)
yaʿḡūb savçı el kıldurdu **duʿā kıldı** (KY, B75r8)
düşvār kel-: ol iş anda bizlere **düşvār keldi** (KY, B59r1)
ol keleş meşālime **düşvār keldi** (KY, B77v4)
düşvār ol-: ibni yemen aḡvālī **düşvār oldı** (KY, B68r2)
pādīşāḡ ḡālimiz **düşvār oldı** (KY, B70v6)
ebter ol-: çü sultān sözi şındı **oldı ebter** (RN, 24v2)
ecel ʿer-: hemān-dem ol zāhide **ecel ʿerdi** (KY, B11v2)
teḡrinüḡ bir dostına **ecel ʿerdi** (KY, B75v12)
efḡān kıldur-: soñ uçı biñ gezin **kıldurdu efḡān** (ÇN, 45)
emānet vēr-: hem bunı bizlere **emānet vērdi** (KY, B66v14)
emr kıl-: isrāʿīle söyle dēyü **emr kıldı** (KY, B13r14)
oluḡ sāʿat **emr kıldı** ol ḡanzafer (KY, B29v12)
andan ʿazīz ḡazīne-dāra **emr kıldı** (KY, B32r2)

hemân-dem kânzafer **emr kıldı** (KY, B35v15)
emr kıldı yūsufı ündediler (KY, B36r5)
pes ol dem ‘azîz **emr kıldı** (KY, B41r15)
emr kıldı züleyhâya melik reyyân (KY, B43r16)
oluk sâ‘at sâķīye **emr kıldı** (KY, B49v8)
melik reyyân oluk sâ‘at **emr kıldı** (KY, B50r16)
yūsuf nebî tercümâna **emr kıldı** (KY, B63r7)
oluk sâ‘at **emr kıldı** yūsuf şiddîk (KY, B66v11)
kiçi oğlu mamileye **emr kıldı** (KY, B67r7)
isrâ’îl kıızı dîneye **emr kıldı** (KY, B69r9)
andan celîl **emr kıldı** ol hâlîle (KY, B69v1)
ķâdir hâlîk ferîştelere **emr kıldı** (KY, B75v8)
baņa lâyıķ **emr kıldı** ķâdir dayyân (KY, B76v7)
eşer kııl-: andan şonra ‘aşıklık **eşer kıldı** (KY, B34r2)
seniņ ‘ışķıņ beni **eşer kıldı** emdi (KY, B37r8)
aydur bize darlık yavlaķ **eşer kıldı** (KY, B56r7)
baņa hasret **eşer kıldı** tākātım tār (KY, B61r11)
esîr kııl-: seniņ ‘ışķıņ beni **esîr kıldı** emdi (KY, B54v13)
faşîh ol-: bayağıdan ķorki dağı **faşîh oldu** (KY, B27v8)
fedâ kııl-: sîretin ķören cānın **fedâ kıldı** (KY, B25r8)
fehm al-: hātırım şışdürdi **fehm aldı** (KY, B26v16)
fehm kııl-: cümlesin ayru ayru **fehm kıldı** (KY, B58v1)
ferāğat ol-: **ferāğat oldu** bunlar hoş geķerler (RN, 10r1)
ferah ol-: **ferah oldu** bular kayğuları yok (RN, 10r2)
fermân bol-: uşal sâ‘at ķurda haķdan **fermân boldı** (KY, B13r14)
fermân kııl-: emr birle cebrâ’îlge **kıldı fermân** (KY, B10v11)
fermân ol-: anķadan teńriden **fermân oldu** (KY, B20v1)
feryâd kııl-: cümleleri çağırıp **feryâd kıldı** (KY, B20v4)

anı köre züleyhā **feryād kıldı** (KY, B28v7)
züleyhā çağıruban **feryād kıldı** (KY, B54r11)
işitkeç **feryād kıldı** ya‘küb nebī (KY, B60r7)
fıkr kııl-: andan sonra kanzafer **fıkr kıldı** (KY, B31v14)
yūsuf nebī bu hāl içre **fıkr kıldı** (KY, B52r1)
fıkre düş-: anı kördi melik duğar **fıkre düşdi** (KY, B21r9)
fırāk ol-: atasından kardeşlerden **oldı fırāk** (KY, B18v15)
firāvān ol-: ol şehirde **firāvān oldı** dürlü ni‘met (KY, B76v13)
ol tarafda **firāvān oldı** ni‘met (KY, B77v1)
fırkat ol-: evlādından ihvānından **oldı fırkat** (KY, B77r12)
ğālib ol-: hasedleri günāhları **ğālib oldı** (KY, B4v14)
tedbīrleri yūsuf üzre **ğālib oldı** (KY, B8r2)
yūsuf üzre keydi **ğālib oldı** (KY, B40r1)
benüm mihrüm senden yaña **ğālib oldı** (KY, B61v10)
ğāram ol-: hālîk fermānı birle **ğāram oldı** (KY, B75r11)
ğāret kııl-: ‘aqlım alıp şabrımı **ğāret kıldı** (KY, B27r1)
vişāl şevkı şabrım **ğāret kıldı** emdi (KY, B38v10)
bunıñ keydi şabrım **ğāret kıldı** emdi (KY, B40r6)
ğark ol-: nête **oldı ğark** fir‘avn-ı la‘īn (SVTM, II-34)
gāvur ol-: **oldı gāvur** boynına asıldı hāç (SVTM, XIX-6)
gevher ol-: ne **gevher oldı** bu bir tamla cānum (SVTM, XXVIII-6)
ğusl kııl-: yūsuf ol kubbe içre **ğusl kıldı** (KY, B24r10)
ğuşsa ye-: anlar çok ağlaştılar **ğuşsa yedi** (KY, B71v4)
ğuşsa yağ-: cümlesin hātırına **ğuşsa yağdı** (KY, B4v15)
gülef ol-: od hālîl için nête **oldı gülef** (SVTM, II-37)
gümān kııl-: haķīkat anlardan **gümān kıldı** (KY, B7v1)
bayıķ oğlanlarına **gümān kıldı** (KY, B12r6)
kaçar dēyü yūsufa **gümān kıldı** (KY, B40r2)

züleyhâ şaneme **gümân kıldı** (KY, B54r8)
günâh kııl-: kardaşları anı işidüp **günâh kıldı** (KY, B4v14)
haber aç-: pes ol şoranlara **haber açdı** (KY, B78r15)
haber bil-: züleyhâ bu aḥvâlden **haber bildi** (KY, B42r10)
yūsuf anda cebrâ'îlden **haber bildi** (KY, B51r16)
‘azîz yūsuf cebrâ'îlden **haber bildi** (KY, B56v6)
haber degür-: niçe kim varıdı **haber degürdi** (RN, 26v5)
haber ilet-: ‘aḳıl dapa cāsūs **haber iletđi** (RN, 19r2)
haber sor- / şor-: andan ‘azîz ḥazîne-dāra **haber sordı** (KY, B32r6)
atası aḥvâlınden **haber şordı** (KY, B64r15)
‘ārma anıḡ aşlından **haber şordı** (KY, B75r10)
haber söyle-: ‘aḳıl fikr eyleyüp **söyledi haber** (RN, 27r1)
haber vèr-: atasına bu aḥvâlden **haber vèrdi** (KY, B27v7)
çağırdı taşradan **haber vèrdi** (KY, B47r13)
dīne çıḳup ‘araba **haber vèrdi** (KY, B47r14)
haber vèrdi dīneye ol ‘arabî (KY, B47r15)
sākî kelip reyyāna **haber vèrdi** (KY, B50r12)
‘azîz yūsuf ol şehre **haber vèrdi** (KY, B51v8)
yūsuf nebî şehre **haber vèrdi** (KY, B52r4)
cebrâ'îl keliben **haber vèrdi** (KY, B53r10)
bu aḥvâli atasına **haber vèrdi** (KY, B64r7)
oḡlanları ya‘ḳūba **haber vèrdi** (KY, B68r5)
haber vèrdi andan evvel isrâ'îl (KY, B68r15)
andan şonra isrâ'île **haber vèrdi** (KY, B75r12)
bir kün kelip cebrâ'îl **haber vèrdi** (KY, B75r15)
ferişteler ya‘ḳūba **haber vèrdi** (KY, B75v11)
andan şonra ḳavmine **haber vèrdi** (KY, B76r4)
hâc eyle-: yūsufa beḡzetü **hâc eyledi** (KY, B21v15)

hâlden düş-: züleyhâ **hâlden düşdi** anda keğin (KY, B33r6)

‘arz-ı hâl ol-: kamu vaşfı vü **‘arz-ı hâli oldı** (RN, 52r4)

halâş kıl-: müfsidden kim **halâş kıldı** emdi (KY, B44v11)

halâş ol-: yûsuf nebî zindândan **halâş oldı** (KY, B50v6)

halvet ol-: andan anlar ikilesi **halvet oldı** (KY, B55v8)

hamd ü şükr ét-: **hamd ü şükr étđi** dedi ey zü’l-celâl (RN, 2v4)

hamle kıl-: tüz boğazlamağa **hamle kıldı** (KY, B8r15)

‘aşıqâne delîl hamle kıldı (KY, B36r15)

agaç tartıp urmağa **hamle kıldı** (KY, B45v10)

kardeşları yemekge **hamle kıldı** (KY, B63r12)

anunla harb kılmaga **hamle kıldı** (KY, B77v6)

harâb ét-: **harâb étđi** il ü şehri diyârı (RN, 27r4)

harc ol-: yolında ‘aybınun **harc oldı** varı (RN, 49v2)

hased kıl-: la‘în şeytân bu arada **hased kıldı** (KY, B49v3)

hâsıl ol-: şükr allâh murâdım **hâsıl oldı** emdi (KY, B11r16)

bu dünyâda murâdım **hâsıl oldı** (KY, B47v13)

hâcetim murâdım **hâsıl oldı** (KY, B56r1)

hasîs kıl-: bu on kardeş niyyetin **kıldı hasîs** (KY, B7v15)

hasret kör-: ya‘kûb savçı sizlerden **hasret kördi** (KY, B66v8)

hayfa var-: dirîgâ cümle ‘ömrün **hayfa vardı** (RN, 13r5)

hayrân kal-: anı kördi melik duğar **kaldı hayrân** (KY, B15r1)

kamuları zulmet içre **hayrân kaldı** (KY, B20v5)

anı köre kamusu **hayrân kaldı** (KY, B23v1)

mısr ehli anı köre **kaldı hayrân** (KY, B24v3)

risâlet nûrın körüp **hayrân kaldı** (KY, B25v6)

sözin işitüp cümle **hayrân kaldı** (KY, B26r1)

atası bu hâl içre **kaldı hayrân** (KY, B27r12)

‘azîz anı işitüp **hayrân kaldı** (KY, B30v2)

‘azîz işitüp bu işe **hayrân kaldı** (KY, B32r5)
dutuluban ‘âciz olup **hayrân kaldı** (KY, B45v11)
mu‘abbirler bu düş içre **kaldı hayrân** (KY, B48v3)
vezîr bu işe **hayrân kaldı** (KY, B56v10)
hayrân ol-: andan berü yarlı ya‘kûb **oldı hayrân** (KY, B46v1)
hâzır kel-: peyk-i hâzret hemân-dem **hâzır keldi** (KY, B3v13)
oluğ sâ‘at **hâzır keldi** la‘în iblîs (KY, B7v14)
pıçak tartup yūsufa **hâzır keldi** (KY, B8r14)
oluğ sâ‘at cembrâ’îl **hâzır keldi** (KY, B11v11), (KY, B52v15), (KY, B55v4)
kuyunıñ üzesine **hâzır keldi** (KY, B15r5)
kılıç anı işitüp **hâzır keldi** (KY, B20v13)
oluğ sâ‘at cembrâ’îl **keldi hâzır** (KY, B23v5)
melik duğar sarâyına **hâzır keldi** (KY, B24v10)
yūsufı almağa **hâzır keldi** (KY, B25r16)
bu şıfatlar birle kim **hâzır keldi** (KY, B25v5)
ol dem yūsuf anda **hâzır keldi** (KY, B29v16)
oluğ sâ‘at hâzîne dahı **hâzır keldi** (KY, B30v10)
hemân-dem bir ferişte **keldi hâzır** (KY, B39r11)
melik reyyân tapusına **hâzır keldi** (KY, B43r12)
oluğ sâ‘at ‘arab **hâzır keldi** (KY, B45v9)
‘arabı ündediler **hâzır keldi** (KY, B47v3)
fi‘l-hâli’z-zamân sâkî **hâzır keldi** (KY, B48v12)
ol sâkî zindāna **hâzır keldi** (KY, B49r16)
yūsufuñ tapuğına **hâzır keldi** (KY, B49v9)
hemân-dem cembrâ’îl **hâzır keldi** (KY, B51r14), (KY, B55r10)
mışır ehli cümle anda **hâzır keldi** (KY, B51v8)
hemân-dem cembrâ’îl **keldi hâzır** (KY, B52r2), (KY, B70r9)
ulu kiçi hâş u ‘ām **hâzır keldi** (KY, B52r6), (KY, B52v3)

peyk-i Һazret cebrāʾīl **keldi Һāzır** (KY, B52r11)
pādişāha mağrīb savçı **Һāzır keldi** (KY, B52v4)
yūsuf yene atlanup **Һāzır keldi** (KY, B54r10)
begleri ündedi **Һāzır keldi** (KY, B55v7)
‘amūlar Һıdmetine **Һāzır keldi** (KY, B57v3)
hemān-dem **Һāzır keldi** rūhu’l-emīn (KY, B60v7)
yūsuf nebī bu şıfatlu **Һāzır keldi** (KY, B60v13)
şem‘ūna buyurdi **Һāzır keldi** (KY, B69r10)
pes züleyhā Һıdmetine **Һāzır keldi** (KY, B74r11)
oğlanları namāzğa **Һāzır keldi** (KY, B76r5)
cebrāʾīl yetüp **Һāzır keldi** (KY, B76r14)
uşal sā‘at leşker derlep **Һāzır keldi** (KY, B77v5)
isterken bir ‘avrat **Һāzır keldi** (KY, B77v15)
Һāzır kıl-: neḥās içre altun kürsī **Һāzır kıldı** (KY, B25r11)
münakkaş köşk muḥkem sarāy **Һāzır kıldı** (KY, B35v16)
yūsuf üçün bir köşk **Һāzır kıldı** (KY, B50r16)
dürlü ni‘met elvān ta‘ām **Һāzır kıldı** (KY, B57r1)
yūsuf buyurdi anbārlarda yük **Һāzır kıldı** (KY, B59v2)
sarāy içre dürlü ni‘met **Һāzır kıldı** (KY, B62v12)
dīne aḥa devāt kāğaz **Һāzır kıldı** (KY, B69r9)
züleyhā bir kiçik sarāy **Һāzır kıldı** (KY, B74r15)
dürlü ni‘met āreste **Һāzır kıldı** (KY, B74r15)
oğlanların vaşıyyet üçün **Һāzır kıldı** (KY, B75v9)
ol şiddīķiṅ tābūtın **Һāzır kıldı** (KY, B77r15)
Һāzır ol-: ‘ale’ş-şabāḥ on qarındaş **Һāzır oldı** (KY, B6v4)
ol arada **Һāzır oldı** ol dağı (RN, 2r2)
hemīn ol-: ḥaḳ üzre **hemīn oldı** temāmlara (KY, B2v10)
hem-rāh ol-: dura dura bizümle **hem-rāh oldı** (KY, B16v1)

heybet düş-: sarāy üçi teprendi **heybet düşdi** (KY, B67v12)
hıdmet kıl-: yūsufa selām vèrdi **hıdmet kıldı** (KY, B22r13)
 edeb birle selām vèrdi **hıdmet kıldı** (KY, B49v1)
 begler hanlar cümle şāha **hıdmet kıldı** (KY, B52v3)
hilāf kıl-: ne ma‘nīden va‘dine ol **hilāf kıldı** (KY, B29r6)
hil‘at vèr-: andan melik sākīye **hil‘at vèrdi** (KY, B44v2)
 andan yūsuf kardaşlara **hil‘at vèrdi** (KY, B73v3)
hīle kıl-: yūsufı körmege **hīle kıldı** (KY, B25r17)
hoş kel-: bī-çāre züleyhāya ol **hoş keldi** (KY, B53v9)
hoş ol-: ki şabrıla **hoş oldu** cümle hālī (RN, 29r3)
hübān ol-: münakkaş tāt urundı **oldı hübān** (KY, B36r3)
 münevver tahtğa olturdı **oldı hübān** (KY, B36r4)
hurrem kıl-: anlar aydur seni kim **hurrem kıldı** (KY, B65r16)
hurrem ol-: ‘aklı keldi şād kılup **hurrem oldu** (KY, B64r6)
hürmet kıl-: yūsufı ağırladı **hürmet kıldı** (KY, B32v12)
ihsān kıl-: **kıldı ihsān** tağam tevāzu‘lık (KY, B59v3)
 ol şāh bize telim **ihsān kıldı** (KY, B68r5)
ihtiyāt kıl-: melik **ihtiyāt kıldı** du‘ā kıldı (KY, B15v13)
ikrām kıl-: yūsuf şiddīk sākīye **ikrām kıldı** (KY, B49v2)
ikrār kıl-: yūsufu vèrmege **ikrār kıldı** (KY, B6r10)
 bitı yazup vèrmege **ikrār kıldı** (KY, B17r15)
 haṭāsın günāhına **ikrār kıldı** (KY, B20v13)
ilhām ber-: **ilhām berdi** yūsufa kādır uğan (KY, B40r15)
intikāl kıl-: dünyādan **intikāl kıldı** emdi (KY, B59r6)
irsāl kıl-: **irsāl kıldı** yūsufa melik kādır (KY, B70r9)
isim vèr-: **isim vèrdi** delü oldum bini teñri saña saldı (SVTM, XII-3)
isim vèrdi delü oldum bini ‘ışkuñ saña saldı (SVTM, XII-3a)
kabūl kıl-: hālīk rāhil münacātın **kabūl kıldı** (KY, B19v11)

hālîk anıñ du‘āsın **ķabūl ķıldđ** (KY, B31v6)
begendi oğullıķķa **ķabūl ķıldđ** (KY, B37r10)
ol oğlannıñ tanuķın **ķabūl ķıldđ** (KY, B41v10)
hālîk cabbār du‘āsın **ķabūl ķıldđ** (KY, B43r4)
du‘āsın mücib **ķabūl ķıldđ** emdi (KY, B50v7)
du‘āsını tevvāb mevlī **ķabūl ķıldđ** (KY, B73v16)
ķabūl ol-: ol zāhidiñ du‘āsı **ķabūl oldđ** (KY, B10r3)
du‘āsı müstecāb **ķabūl oldđ** (KY, B21r6)
yūsuf nebī du‘āsı **ķabūl oldđ** (KY, B24r9)
mücibden icābet **ķabūl oldđ** (KY, B33v16)
hālîkdan icābet **ķabūl oldđ** (KY, B48r5)
du‘āsı hāzrete **ķabūl oldđ** (KY, B48r9)
ķahr eyle-: bir üyezle nemrūdı **ķahr eyledi** (SVTM, II-38)
ķarār kit-: velākin nesinde **kitdi ķarār** (KY, B33r3)
ķaşd ķıl-: **ķaşd ķıldđ** muħkem dutar ķomaz emdi (KY, B40r2)
keyd ķıl-: yūsufdan reyyāna **keyd ķıldđ** (KY, B43r12)
züleyhāya buşıban **keyd ķıldđ** (KY, B43v4)
bunı işitüp züleyhā **keyd ķıldđ** (KY, B40r1)
melik reyyān yūsufdan **keyd ķıldđ** (KY, B76v4)
keyd düş-: ‘ārı kelip hātırına **keyd düşdi** (KY, B43r10)
ķıyās ķıl-: züleyhā yūsuf körkin **ķıyās ķıldđ** (KY, B33r4)
ķurbān ķıl-: oğlı ismā‘ilni saña **ķurbān ķıldđ** (KY, B20r10)
laţîf kel-: huyum hulķum ‘azīze **laţîf keldi** (KY, B37r9)
lāyık ķıl-: mevlī celīl mağfirete **lāyık ķıldđ** (KY, B26r11)
mağbūn ol-: ol ma‘niden yavlaķ katı **mağbūn oldđ** (KY, B44v16)
anı işitüp züleyhā **oldđ mağbūn** (KY, B55r16)
yūsuf nebī işidüp **mağbūn oldđ** (KY, B75v2)
yūsuf nebī hasretile **mağbūn oldđ** (KY, B77r10)

mağmūm kal-: kardaşım ibni yemen **ķaldı mağmūm** (KY, B18v14)

maħbūs kıl-: sākī bile ħabbāznı **maħbūs ķıldı** (KY, B43v16)

maħrūm kal-: ey dirīga atam ya'ķūb **ķaldı maħrūm** (KY, B8r11)

āh dirīga atam ya'ķūb **maħrūm ķaldı** (KY, B18r8)

atam ya'ķūb ħasretle **ķaldı maħrūm** (KY, B18v13)

züleyhā uyķudan **maħrūm ķaldı** (KY, B27r4)

yemekden içmekden **maħrūm ķaldı** (KY, B27r5)

zindān ehli yıglaşa **maħrūm ķaldı** (KY, B50v6)

ibni yemen ķardaşsız **maħrūm ķaldı** (KY, B65v6)

dermān olmadılar bular **maħrūm ķaldı** (KY, B67r1)

maħzūn ol-: anı işidüp ya'ķūb nebī **maħzūn oldı** (KY, B7r12)

maķhūr ol-: yūsuf aydur **maķhūr oldı** şeytān (KY, B74r7)

ma'lūm bil-: yūsuf kendü suçun **ma'lūm bildi** (KY, B44v16)

ma'lūm kıl-: uşbu ħālī şarāb-dār **ma'lūm ķıldı** (KY, B49v16)

ħafıyye birle bir birine **ma'lūm ķıldı** (KY, B62v15)

bir kūn ħālık aña ecel **ma'lūm ķıldı** (KY, B77r8)

ma'lūm ol-: ol 'azīze **ma'lūm oldı** uşbu ħaber (KY, B29v10)

ma'lūm oldı bu iş yūsufuñ köñleginden (KY, B41v8)

bu aħvāl ķanzaferre **ma'lūm oldı** (KY, B43v4)

melikge bu aħvālden **ma'lūm oldı** (KY, B43v16)

ya'ķūba bu aħvāl **ma'lūm oldı** (KY, B75v1)

ma'mūr ol-: çü **ma'mūr oldı** şehrile vilāyet (RN, 18v6)

ma'yūb kıl-: yūsufı şanduk içre **ma'yūb ķıldı** (KY, B46v3)

mecmū' ol-: bin kūn cümle cūhūdlar **mecmū' oldı** (KY, B78r9)

mecrūħ kıl-: tenlerine doķunsa **mecrūħ ķıldı** (KY, B20v3)

meded bul-: kim **meded buldı** teñriden ķaldı (SVTM, I-48)

meded ér-: ümīddür kim mevlīden **meded érđi** (KY, B4r11)

hemān-dem ħālıkdan **meded érđi** (KY, B24r1)

oluk sā‘at hālīkdan **meded êrdi** (KY, B39r6)
müfsidden kurtulmağa **meded êrdi** (KY, B39r16)
meded kıl-: fażl birle yūsufa **kıldı meded** (KY, B40r8)
meded vër-: hālīk anı yūsufa **meded vèrdi** (KY, B9r2)
kâdir şamed züleyhāya **meded vèrdi** (KY, B54r12)
melhūz ol-: cebrā’īl nūrı aña **melhūz oldı** (KY, B11r10)
melīh ol-: nūrı artdı sözi hem **melīh oldı** (KY, B27v9)
melik ol-: iki yüz yıl mışır içre **melik oldı** (KY, B77r5)
merhem êr-: cerāhatīn **merhem êrdi** êmdi (KY, B61v16)
mesrūr eyle-: şüret dahı cānı **mesrūr eyledi** (RN, 2v3)
miḥnet uğra-: anlara **uğradı** hem çok ğuşşa **miḥnet** (KY, B63r5)
miḥnet tüş-: kiçiklikden **tüşdi** başıma uşbu **miḥnet** (KY, B19r11)
miskīn ol-: bī qarār ‘āciz olup **miskīn oldı** (KY, B33r4)
muḥkem dut-: iç baġın yeti yerden **muḥkem dutdı** (KY, B36v10)
yetüben art etegin **muḥkem dutdı** (KY, B40v15)
muḥkem tut-: suv üzre mu‘allaķ taş **muḥkem tuttı** (KY, B11r4)
muķīm ol-: üküş degül kaç gün **muķīm oldı** (KY, B75v7)
muķırr kel-: hālīķın birliğine **muķırr kèldi** (KY, B22v16)
cühūdların ‘aķılları **muķırr keldi** (KY, B78v2)
murāda êrüş-: telim yılġı **murādına ol êrüşdi** (KY, B11r12)
muṭī‘ ol-: ḥalīl seniñ emriñe **muṭī‘ oldı** (KY, B20r9)
yūsuf melik emirine **muṭī‘ oldı** (KY, B24r7)
müferriḥ kıl-: beni sarāy şüreti **müferriḥ kıldı** (KY, B65v1)
mühr bas-: bitı yazdı kamularda **mühr basdı** (KY, B17v1)
mühr urul-: ḥudādan **mühr uruldı** himmetine (RN, 37v4)
mülket ver-: zindāndan çıkardı **mülket vèrdi** (KY, B74v10)
mü’mın ol-: karga ibni ṭālūt derḥāl **mü’mın oldı** (KY, B26r9)
cümlesi inandı **mü’mın oldı** (KY, B44r14)

yūsufa kertündi **mü'min oldu** (KY, B51r10)
şanemden kirü döndi **mü'min oldu** (KY, B54r8)
reyyān anı işitüp **mü'min oldu** (KY, B77r1)
münāzara kıl-: kardaşları bile **kıldı münāzara** (KY, B70v9)
mürüvvet kıl-: ol sizlere **mürüvvet kıldı** emdi (KY, B60r4)
müşfik kör-: yarlu yūsuf yehūdādan **müşfik kördi** (KY, B9r2)
nā-çār ol-: kılıç lâzım degül iş **oldı nā-çār** (RN, 9r2)
naķt ol-: çü **naķt oldu** kime derd yetmez anda (RN, 20v5)
naķl kıl-: ya'ķüb nebī ken'āna **naķl kıldı** (KY, B75v5)
mışırdan **naķl kıldı** anda vardı (KY, B76v12)
naķl kıldı hālīķğa kıldı vuşlat (KY, B77r13)
namāz kıl-: feriştelere aña cümle **namāz kıldı** (KY, B76r5)
techīzin temām edüp **namāz kıldı** (KY, B77r14)
namāz ol-: tohumı uçmaķuñ **nāmaz oldu** (SVTM, I-36)
nażar kıl-: yūsuf dönüp ol leşkere **nażar kıldı** (KY, B23r13)
yūsufuñ cemāline **nażar kıldı** (KY, B25v5)
melik duğar yūsufa **nażar kıldı** (KY, B31r4)
yūsufuñ cemāline **nażar kıldı** (KY, B52r6)
heybet birle sarāya **nażar kıldı** (KY, B67v11)
keldi ya'ķüb tābūtına **nażar kıldı** (KY, B78r3)
nażar sal-: yūsufuñ cemāline **nażar saldı** (KY, B30v2)
necāt ér-: muştular bayık saña **necāt érđi** (KY, B44r9)
necāt ol-: ayakların yer koydı **necāt oldu** (KY, B46r3)
nevbet deg-: uş emdi bize **degđi nevbet** el'ān (ÇN, 76)
nevbet kel-: andan sonra yūsufa **keldi nevbet** (KY, B77r12)
nevħa kıl-: evlād ihvān dērülüp **nevħa kıldı** (KY, B77r14)
neẓr kıl-: 'ömrin anda keçürem dep **neẓr kıldı** (KY, B53v8)
nikāh kıl-: züleyhāya emr ile **nikāh kıldı** (KY, B55v6)

ni‘met ol-: mışır içre yavlaḳ üküş **ni‘met oldu** (KY, B77v12)
nişār kı1-: erḥam aḡa raḥmet **nişār kıldı** emdi (KY, B77r13)
niyāz ol-: yerleri evleri **niyāz oldu** (SVTM, I-36)
niyyet kı1-: ol şehirden köçmege **niyyet kıldı** (KY, B23r8)
şunup ta‘ām yemekge **niyyet kıldı** (KY, B65v5)
nūr dut-: sinüñ evüñ bu geçe **nūr duttı** (SVTM, XXVIII-1)
nūrı kit-: ağlamakdan iki közüñ **nūrı kitdi** (KY, B69v9)
pādişāh kı1-: uş beni **pādişāh kıldı** ḡālḳ (KY, B71v14)
pāre kı1-: şanemi şoydı uşatup **pāre kıldı** (KY, B54r9)
pāre ol-: şanem sindı uşandı on **pāre oldu** (KY, B33v2)
peşīmān ol-: **peşīmān oldu** vü dil-teng ü ḡam-ḡīn (RN, 52r2)
pinhān ol-: yakın keldi ol kuşlar **oldı pinhān** (KY, B15r1)
pişmān ol-: işitüp begāyet **pişmān oldu** (KY, B7r13)
kendü ‘ucb kılduḡına **pişmān oldu** (KY, B23v15)
yūsufı alduḡına **pişmān oldu** (KY, B31v14)
nedāmet kılıban **pişmān oldu** (KY, B63r4)
pür-ni‘met ol-: nereye varsaḡ **pür-ni‘met oldu** (RN, 9v3)
pür-nūr eyle-: şüreti cān girdi **pür-nūr eyledi** (RN, 2v3)
pür-nūr ol-: ol keleşin **pür-nūr oldu** rüy-ı zemīn (KY, B40r11)
rāḡat ér-: andan soḡra celīlden **rāḡat érđi** (KY, B53r10)
rāḡat ol-: maḡzūn özüm bu dem içre **rāḡat oldu** (KY, B47v12)
yūsufuñ yüzün körüp **rāḡat oldu** (KY, B50v10)
emdi bu dem şiddet kitdi **rāḡat oldu** (KY, B53r16)
ḳamu şehir ü ḳamu il **rāḡat oldu** (RN, 9v3)
rāḡat vèr-: şiddet keçđi mevlī saḡa **rāḡat vèrdi** (KY, B53r14)
raḡmet ü ‘izzet kı1-: fażl birle **kıldı** baḡa **raḡmet ü ‘izzet** (KY, B19r12)
raḡmet ol-: ḡālḳdan maḡfiret **raḡmet oldu** (KY, B26r13)
raḡmet şaḳıl-: ḡudādan cānına **raḡmet şaḳıldı** (RN, 40r3)

rāst eyle-: hem **rāst eyledi** ol sâzın sahtın (KY, B58r5)
rāst vèr-: hālîk saña rāhatlik **rāst vèrdi** tahkîk (KY, B48r12)
rāzî bol-: ol ‘azîz bu kavle **rāzî boldı** (KY, B30v10)
rāzî ol-: ol cūhūd bu kavile **rāzî oldı** (KY, B4r1)
yarlı ya‘kūb bu tedbîre **rāzî oldı** (KY, B6r10)
bu tedbîre cümlesi **rāzî oldı** (KY, B9v8)
korukmağdın kullukğa **rāzî oldı** (KY, B17r7)
anlar cümle bu sözge **rāzî oldı** (KY, B17r15)
züleyhâ bu kavle **rāzî oldı** (KY, B27r10)
on karındaş bu kavle **rāzî oldı** (KY, B59v1)
mūsî aña zâmin vèrdi **rāzî oldı** (KY, B77v16)
renc ü zahmet kıl-: kardaşlarum **kıldı** baña **renc ü zahmet** (KY, B19r11)
revâ eyle-: tur emdi hâcetniñ **revâ eyledi** (KY, B45r3)
revâ kıl-: hemân-dem **revâ kıldı** öre durdı (KY, B47r9)
revâ kör-: kamusı anıñ sözün **revâ kördi** (KY, B9v9)
yūsuf anıñ öğütin **revâ kördi** (KY, B11v1)
anlar bu işi işlemege **revâ kördi** (KY, B18r1)
biti oğup rızâ vèrdi **revâ kördi** (KY, B28r11)
züleyhâ bu öğüti **revâ kördi** (KY, B29r12)
züleyhâ dâye pendin **revâ kördi** (KY, B35v11)
islâm dīnin begendi **revâ kördi** (KY, B51r11)
andan ya‘kūb ol tedbîri **revâ kördi** (KY, B60r11)
revân ol-: andan şonra yūsuf hükmi **oldı revân** (KY, B21r15)
rızâ vèr-: biti oğup **rızâ vèrdi** revâ kördi (KY, B28r11)
ruhsat vèr-: atasın körmege **ruhsat vèrdi** (KY, B73v4)
rüşen kıl-: beñzi nûrı sarâyı **rüşen kıldı** (KY, B29v16)
rüşen ol-: köñli açılıp hâtırı **rüşen oldı** (KY, B28v2)
beñzi nûrı **rüşen oldı** küneş kini (KY, B51r5)

rūzī kıl-: hālîk aña uzun ‘ömr **rūzī kıldı** (KY, B10r4)
 muştılar men **rūzī kıldı** peygamberlik (KY, B10v16)
 yigirmi törüt oğul aña **rūzī kıldı** (KY, B31v7)
 rāhat necāt kim **rūzī kıldı** êmdi (KY, B44v9)
 fazl birle **rūzī kıldı** bu melik taht (KY, B51r2)
 idî saña ulu mülk **rūzī kıldı** (KY, B53v1)
 on iki oğul aña **rūzī kıldı** (KY, B56r4)
 on iki oğul baña **rūzī kıldı** (KY, B64v11)
 rahîm aña rahmet **rūzī kıldı** êmdi (KY, B78v9)
rüsvây ol-: hālâyıkğa bed-nām **rüsvây oldı** êmdi (KY, B42r9)
rüşvet vër-: telim māl ketürüp **rüşvet vërdi** (KY, B43v14)
şabır kıl-: anı kördi ol dem yūsuf **şabır kıldı** (KY, B39r10)
şābir ol-: çü **şābir oldı** yavuz hūsı qalmaz (RN, 30v4)
şabr ol-: ki **şabr oldı** benüm cānum ğıdāsı (RN, 27v4)
saḥāvet ér-: denince söz **saḥāvet daḥı érdi** (RN, 39v3)
şahîḥ ol-: bağ buğagın şeşdürdi **şahîḥ oldı** (KY, B27v8)
 ‘ārmuñ yeñilemiş **şahîḥ oldı** (KY, B75r8)
şavāb kel-: bu keleş anlara **şavāb keldi** (KY, B9v8)
şavāb kör-: kudūs meliki şonra **şavāb eyle kördi** (KY, B23r9)
 melik reyyān bu haberi **şavāb kördi** (KY, B50r12)
secde kıl-: düşim içre **secde kıldı** baña düpdüz (KY, B3v3)
 ay kün on bir yulduz aña **secde kıldı** (KY, B3v9)
 olşanem yūsufa **secde kıldı** (KY, B22v15)
 ‘āciz olup mevlīye **secde kıldı** (KY, B23v16)
sefer kıl-: cebra’îl uçmaḥ tapa **sefer kıldı** (KY, B11r7)
 anı iştüp melik duğar **sefer kıldı** (KY, B14v3)
selām ay-: mevlī saña **selām aydı** dūrüd taḥkîk (KY, B10v15), (KY, B40r13)
selām kıl-: eḥadden muḥammede **selām kıldı** (KY, B3v14)

cümleleri isrâ'ile **selām kıldı** (KY, B6v5)
hālîkdan yūsufa **selām kıldı** (KY, B51r14)
hālîkdan yūsufa **selām kıldı** (KY, B45r2), (KY, B52v15)
atamız saḡa **selām kıldı** taṣdīk (KY, B59r7)
ya'kūbdan yūsufa **selām kıldı** (KY, B70v5)
kāmuları muṣṭafīye **selām kıldı** (KY, B78r10)
selām vèr-: yūsufa **selām vèrdi** hıdmet kıldı (KY, B22r13)
dèprendi yūsufa **selām vèrdi** (KY, B22v14)
kaḡan kim saḡ sola **selām vèrdi** (KY, B47v2)
edeb birle **selām vèrdi** hıdmet kıldı (KY, B49v1)
andan keldi **selām vèrdi** reyyānına (KY, B50v13)
ya'kūb **selām vèrdi** aḡvāl ṣordı (KY, B75v11)
selīm ol-: oluḡ sā'at kar yaḡmur **selīm oldı** (KY, B21r7)
ser-gerdān ol-: bu hāl içre **ser-gerdān** 'āciz **oldı** (KY, B53v16)
su'al sor-: **su'al sordı** ol cūḡūd ḡaḡ resūlden (KY, B3v8)
ṣulḡ dūṣ-: andan ṣoḡra bu araya **ṣulḡ dūṣdi** (KY, B77v7)
sulṭān ol-: çū miḡmān-dār kendüsi **oldı sulṭān** (RN, 10r4)
ṣād ol-: **ṣād oldı** dostumuz dūṣmānumuz māt (RN, 19r1)
ṣādī ol-: maḡzūnlıḡdan ayrıldı **ṣādī oldı** (KY, B72v9)
ṣādī yaḡ-: anı köre ḡaṭırına **ṣādī yaḡdı** (KY, B62r10)
ṣād-kām ol-: ḡafiiyle birle kendüye **ṣād-kām oldı** (KY, B16r1)
yūsuf nebī anı köre **ṣād-kām oldı** (KY, B50r9)
ṣākır ol-: yūsuf aḡvāl biliben **ṣākır oldı** (KY, B11v12)
ṣarṭ eyle-: kaṭı **ṣarṭ eyledi** 'öṣrini vère (RN, 36r5)
ṣefḡat ol-: hālîkdan 'ināyet **ṣefḡat oldı** (KY, B11r5)
ṣehīd ol-: yigirmi biḡ kiṣi **ṣehīd oldı** (KY, B25r9)
ṣekker ol-: taḡ u taṣ **oldı** bize küllī **ṣekker** (RN, 46v2)
ṣerīf kör-: yūsuf anıḡ kelāmın **ṣerīf kördi** (KY, B64r8)

şiddet ol-: velākin mışır içre **oldı şiddet** (KY, B77v2)

şükr ü minnet kıl-: hālīkğa **şükr ü minnet** telim **kıldı** (KY, B51r16)

şükr ü sipās kıl-: **şükr ü sipās** telim **kıldı** gufrānına (KY, B50v12)

şükr kıl-: hülle kiydi ta‘ām yēdi **şükr kıldı** (KY, B11r9)

yūsuf telim **şükr kıldı** sübhānına (KY, B50v12)

anı bildi ya‘kūb nebī **şükr kıldı** (KY, B72v9)

şükür kıl-: **şükür kıldı** haqqa ol devlet issi (RN, 19r5)

şükr ét-: hamd ü **şükr étđi** dedı ey zü’l-celāl (RN, 2v4)

şükr eyle-: haqqa **şükr eyledi** çün anı buldı (RN, 7r2)

ta‘at kıl-: ‘ale’d-devām **ta‘at kıldı** ol mevlīye (KY, B10r7)

andan sonra ‘ale’d-devām **ta‘at kıldı** (KY, B26r13)

tāc urun-: harīr kiydi **tāc urundı** tahta ağdı (KY, B28v2)

münakkaş **tāc urundı** oldı hūbān (KY, B36r3)

tāc urundı tahtğa ağdı yūsuf nebī (KY, B51r4)

tağam kıl-: **kıldı** ihsān **tağam** tevāzu‘lık (KY, B59v3)

tahkik bil-: züleyhānıñ ‘azmini **bildi tahkik** (KY, B38r7)

züleyhānıñ ‘ışkını **bildi tahkik** (KY, B55r4)

aḥvālın neteligin **bildi tahkik** (KY, B70r7)

tahkik ér-: saña atan du‘āsı **érđi tahkik** (KY, B48r11)

tahta bin-: beşāret eyledi tīz **tahta bindi** (RN, 19r4)

taḥūr ol-: ol süçüden kim **taḥūr oldı** adı (SVTM, II-152)

taqdır kıl-: bu **taqdiri kıldı** baña mevlīm ğafūr (KY, B19r14)

pes kâdir ḥukm **taqdır** eyle **kıldı** (KY, B25r10)

beyle **taqdır** baña ol **kıldı** emdi (KY, B26r4)

ḥukm birle **taqdır kıldı** ḥikmet dayyān (KY, B48v2)

velākin kâdir **taqdır** eyle **kıldı** (KY, B77r1)

taqdır kel-: ayrulmaklık üzre **taqdır keldi** emdi (KY, B18r16)

taleb kıl-: mūsī kelīm tābūtnı **taleb kıldı** (KY, B77v14)

ṭama' kıl-: helvaçı etmekçi 'aṭṭar ḳazzāz **ṭama' kıldı** (KY, B25r15)

taṣdīk kıl-: hīç gümanı ḳalmadı **kıldı taṣdīk** (KY, B55r5)

taṣdīk tut-: cühūd anı işitüp **taṣdīk tutdı** (KY, B4r2)

tebessüm kıl-: yūsuf dağı **tebessüm aña kıldı** (KY, B39r5)

tedbīr kıl-: bir ḥalvet maḳāmda **tedbīr kıldı** (KY, B67r2)

tehdīd kıl-: sağ oğrılarnı siz dēp **tehdīd kıldı** (KY, B66r2)

temām ol-: andan sonra on kün **temām oldu** (KY, B25r4)

bu ḥāl üzre bir yıl **temām oldu** (KY, B27r6)

darlık içre altı yıl **temām oldu** (KY, B51v16)

terk ét-: nesi kim varısa **terk étđi** yola (RN, 40r4)

teslīm kıl-: elin alıp züleyhāya **teslīm kıldı** (KY, B32v9)

yūsufı 'ammesine **teslīm kıldı** (KY, B66v4)

teşrīf kör-: mütāba'at ḳılmağa **teşrīf kördi** (KY, B57v5)

ikrām ḳılıp kendüye **teşrīf kördi** (KY, B65v10)

tevbe kıl-: bātıl işden **tevbe kıldı** kirü döndi (KY, B8v15)

dēdigüne pişmān olup **tevbe kıldı** (KY, B45r1)

ol 'arab suçına **tevbe kıldı** (KY, B46r3)

tevfīk ol-: andan sonra ḥaḳdan **tevfīk** eyle **oldı** (KY, B56r3)

te'vīl kıl-: ne **te'vīl kıldı** rāzın aygıl emdi (KY, B5r11)

mışır meliki olasın **te'vīl kıldı** (KY, B59r2)

va'de ér-: yā züleyhā ümīd-dār kim **va'de érđi** (KY, B55r9)

va'de kıl-: oğlanları birle muḥkem **va'de kıldı** (KY, B6r11)

vahy kel-: ḥālıḳdan yūsufa **vahy keldi** (KY, B23v13)

vāşıl ol-: ki olara **vāşıl oldu** ḥaḳ vişāli (RN, 43r2)

vefāt ol-: andan sonra züleyhā **vefāt oldu** (KY, B77r10)

vezīr kıl-: begendi kendüzüne **vezīr kıldı** (KY, B53r6)

vuşlat kıl-: naḳl kıldı ḥālıḳğa **kıldı vuşlat** (KY, B77r13)

yār ol-: aşaklıḳla ḳanā'at ḥoş **yār oldu** (RN, 18v5)

yār tut-: ġār içre muştafī **tutdı** anı **yār** (KY, B1v7)
yārī **kıl**-: kanatla sıfadı **yārī kıldı** (KY, B55v4)
yāru **kıl**-: ‘azīz sözün züleyhā **yāru kıldı** (KY, B32v12)
zāhir bil-: yūsuf anlar buşduġın **zāhir bildi** (KY, B67r7)
zāhir kıl-: kardaşın şefkatin **zāhir kıldı** (KY, B8v16)
haḡ selāmın hem aḡvālin **zāhir kıldı** (KY, B11v11)
ārzūların melikge **zāhir kıldı** (KY, B24v11)
aḡvālin yūsufa **zāhir kıldı** (KY, B33r12)
bu aḡvāli ṭabībe **zāhir kıldı** (KY, B34r4)
ya‘kūb ḡālın yūsufa **zāhir kıldı** (KY, B45v5)
yūsufa ‘arab aḡvālını **zāhir kıldı** (KY, B45v12)
ol ‘arab aḡvālin **zāhir kıldı** (KY, B47v3)
cebrā’īl yūsufa **zāhir kıldı** (KY, B48r10)
bu aḡvāli ya‘kūba **zāhir kıldı** (KY, B68r1)
zāhir ol-: çün atası yūsufa **zāhir oldu** (KY, B39r8)
bu āyet yūsufa **zāhir oldu** (KY, B39r15)
za‘īf ol-: bu ḡāl içre ḡālī ḡatı **za‘īf oldu** (KY, B35v11)
züleyhā **za‘īf oldu** közi körmez (KY, B53v6)
zārı kıl-: her biri yūsuf dēyü **zārı kıldı** (KY, B12r13)
yavlaḡ ḡatı yalvardı **zārı kıldı** (KY, B21r1)
yūsuf dēyü bozladı **zārı kıldı** (KY, B45r10)
yūsuf anı işitüp **zārı kıldı** (KY, B57r13)
perde içre pinḡān **zārı kıldı** (KY, B58v2)
seniḡ üçün aġladı **zārı kıldı** (KY, B60r10)
bunı işitüp aġladı **zārı kıldı** (KY, B61v9)
miḡrābında sücūd içre **zārı kıldı** (KY, B69r2)
şubḡ yeli ḡālīḡa **zārı kıldı** (KY, B72v7)
yūsuf anı işitüp **kıldı zārı** (KY, B76r8)

zāmin vēr-: mūsī aña **zāmin vērđi** rāzī oldı (KY, B77v16)

zāyi‘ ol-: altı aylık rencim **zāyi‘ oldı** ėmdi (KY, B29r1)

altı aylık rencim kamu **zāyi‘ oldı** (KY, B29r7)

zehr eyle-: aña dünyā ni‘metin **zehr eyledi** (SVTM, II-38)

zulm kör-: meger bizden kim ėrse **zulm kördi** (KY, B20v11)

2.2.6.2.1.1.3.2.4. Görülen Geçmiş Zaman I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 12 adet I. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘ayān kıl-: yūsuf savçı kışşasın **kılduķ** ‘ayān (KY, B78v6)

baķşıķ kıl-: kalannı saña **baķşıķ kılduķ** ėmdi (KY, B17r2)

beyān kıl-: ‘arab ‘acem dil tiginçe **kılduķ beyān** (KY, B78v6)

helāk ol-: yoksa **helāk olduķ** bizler ėmdi (KY, B20v10)

tevbe kılın yoksa **helāk olduķ** ėmdi (KY, B20v12)

miķnet tut-: biz aşnudan telim **miķnet tutduķ** ėmdi (KY, B69r14)

rāzī ol-: cümlemiz bu satuya **rāzī olduķ** (KY, B17r2), (KY, B17v3)

revā kör-: kulumızı saña satmaķa **revā kördüķ** (KY, B17v3)

temām kıl-: senin birle bu satuyı **temām kılduķ** (KY, B17r1)

teslīm kıl-: kulumızı saña **teslīm kılduķ** ėmdi (KY, B17v4)

teslīm ol-: anlar aydur beyle **teslīm olduķ** ėmdi (KY, B71r8)

2.2.6.2.1.1.3.2.5. Görülen Geçmiş Zaman II. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 6 adet görülen geçmiş zaman II. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

bīzār ol-: eyle bildim benden **bīzār olduķuz** (KY, B18r5)

cefā kıl-: beter birle ağır **cefā siz kılduķuz** (KY, B8v6)

düşmān ol-: āh baña katıķ **düşmān siz olduķuz** (KY, B8v6)

helāk eyle-: alıp iltip anda **helāk eyledüķiz** (KY, B13r3)

ķaşd kıl-: **ķaşd kılduķuz** bayıķ beni öldürür siz (KY, B8r6)

maķrūm eyle-: isrā’ilden beni **maķrūm eyledüķiz** (KY, B18r6)

2.2.6.2.1.1.3.2.6. Görülen Geçmiş Zaman III. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 15 adet, RN’de 3 adet, ÇN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 20 adet görülen geçmiş zaman III. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘ākķ bol-: on karındaş cümlesi **boldılar ‘ākķ** (KY, B8r13)

cān vēr-: ölüm şerbetin içüp **vërdiler cān** (ÇN, 68)

endīşe yêdür-: korku sakınç **endīşe yêdürdiler** (KY, B58r16)

ħaķ ol-: gendülerden öldiler **ħaķ oldılar** (SVTM, II-160)

ħıdmet eyle-: keldiler selām **ħıdmet eylediler** (KY, B5v4)

ulu kiçi cümle **ħıdmet eylediler** (KY, B29v15)

ķaşd ķıl-: hem yavuz **ķaşd ķıldılar** andan beter (KY, B7v11)

cümleleri **ķaşd ķıldılar** baña êmdi (KY, B8r13)

ķuyu içre şalmağa **ķaşd ķıldılar** (KY, B10r12)

cümlesi istemege **ķaşd ķıldılar** (KY, B14v6)

melāmet ol-: ser-encām **oldılar** bunlar **melāmet** (RN, 44r4)

muħliş ol-: mü’min **muħliş oldılar** anlar êmdi (KY, B21v13)

red ol-: **red oldılar** bular hīç işde degül (RN, 34r4)

selām eyle-: keldiler **selām ħıdmet eylediler** (KY, B5v4)

ser-encām ol-: **ser-encām oldılar** bunlar **melāmet** (RN, 44r4)

şükr ü minnet ķıl-: ħālıkğa **ķıldılar şükr ü minnet** (KY, B64r13)

taħsīn ķıl-: cevāb işitüp cümle **taħsīn ķıldılar** (KY, B70v2)

tedbīr eyle-: bu **tedbīri** bunlar beyle **eylediler** (KY, B15v15)

temām eyle-: ferīşteler gūrī **temām eylediler** (KY, B75v13)

tevāzu’līg ketūr-: cümlesi **tevāzu’līg ketürdiler** (KY, B5r5)

2.2.6.2.1.1.3.3. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 11 adet, SVTM’de 2 adet, RN’de 1 adet olmak üzere 14 adet görülen geçmiş zaman olumsuzluk çekimi ile işleme sokulmuş fiil cümlesi

tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler 7 adet görülen geçmiş zaman olumsuzluk III. teklik kişi çekimi, 4 adet görülen geçmiş zaman olumsuzluk III. çokluk kişi çekimi, 2 adet görülen geçmiş zaman olumsuzluk II. teklik kişi çekimi ve 1 adet görülen geçmiş zaman olumsuzluk II. çokluk kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiiller % 50 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Bu fiil cümleleri arasında I. teklik kişi ve I. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.1.3.3.1. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde RN’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 2 adet görülen geçmiş zaman olumsuzluk II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

ḥalvet ol-: ki bir dem **olmaduḡ** kendünle **ḥalvet** (RN, 32r3)

ḥisāba al-: dedüğüm sözi **ḥisāba almaduñ** (SVTM, II-131)

2.2.6.2.1.1.3.3.2. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 6 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 7 adet görülen geçmiş zaman olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘āḳḳ bol-: ulu dedeñ ḥālīḳğa **bolmadı ‘āḳḳ** (KY, B19v7)

‘āṣī ol-: ya‘ḳūb hergiz teñriye **‘āṣī olmadı** (KY, B9v1)

cüft ol-: at il bilgil deve **cüft olmadı** (SVTM, II-83)

ḡār tut-: yār olmağa keldi **tutmadı ḡār** (KY, B1v8)

gümān ḳal-: ḥīḳ **gümānım ḳalmadı** mü’minlere (KY, B54v7)

ḥoş kel-: darlık bizi muñlatdı **ḥoş kelmedi** (KY, B56r9)

kār ḳıl-: yine pıçaḳ ismā‘ile **kār ḳılmadı** (KY, B9r16)

2.2.6.2.1.1.3.3.3. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk II. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet görülen geçmiş zaman olumsuzluk II. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

ḥürmet ḳıl-: ne ma‘nīden baña **ḥürmet ḳılmadıñız** (KY, B66r7)

2.2.6.2.1.1.3.3.4. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk III. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 4 adet görülen geçmiş zaman olumsuzluk III. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘āṣī ol-: teṣriye hem size **‘āṣī olmadılar** (KY, B13v7)

dermān ol-: **dermān olmadılar** bular mahrūm kaldı (KY, B67r1)

kaṣd kıl-: ḥāṣā li’llāh yūsufa **kaṣd kılmadılar** (KY, B13v6)

yārī kıl-: yūsufa hergiz **yārī kılmadılar** (KY, B5r14)

2.2.6.2.1.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde Türkçe fiiller aracılığıyla birleşik fiil yapısı kurarak öğrenilen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulan KY’de 36 adet, RN’de 3 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 41 adet fiil cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu fiil cümleleri 39 adet III. teklik kişi çekimi, 1 adet II. teklik kişi çekimi ve 1 adet II. çokluk kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Bu cümleler yaklaşık % 93 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Söz konusu fiil cümleleri arasında I. teklik kişi, I. çokluk kişi ve III. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır. Öğrenilen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulan alıntıların 40 adeti olumlu fiil cümlesi, 1 adeti olumsuz fiil cümlesi olarak söz dizimine girmiştir. Bu bağlamda öğrenilen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulan alıntılar arasında yaklaşık % 98 oranla en fazla olumlu fiil cümlesi yer almaktadır. Öğrenilen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulan fiil cümleleri yaklaşık % 88 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu % 7 oranla RN ve yaklaşık % 5 oranla ÇN takip etmektedir. SVTM’de öğrenilen geçmiş zaman çekimi ile işleme sokulan en az bir alıntı sözcüğün yer aldığı fiil cümlesine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.1.4.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet öğrenilen geçmiş zaman II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

yād kıl-: mevlī ṣiddet vërdüğün **yād kılmış sen** (KY, B70r13)

2.2.6.2.1.1.4.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 33 adet, RN’de 3 ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 38 adet öğrenilen geçmiş zaman III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘**âşık ol-**: züleyhâ kûlına ‘**âşık olmuş** (KY, B42r6)

‘**atâ kıl-**: kâdir aña ‘**atâ kılmış** katı kuvvet (KY, B10v13)

bî-hüb ol-: hâlin za‘îf vaqtin **bî-hüb olmuş** emdi (KY, B34r14)

binâ kıl-: dört bin dört yüz mescid **binâ kılmış** emdi (KY, B2r2)

düşvâr ol-: ya‘kûbuñ hâli **düşvâr olmuş** emdi (KY, B56v1)

emr kıl-: kerîm hâlik eyle **emr kılmış** emdi (KY, B77v14)

eşer kıl-: özün aña **eşer kılmış** tākati tāk (KY, B47v5)

esîr ét-: **esîr étmiş** cihānı tapusunda (RN, 6r5)

gam ol-: **gam guşsa olmuşdur** saña ey yār (KY, B25v11)

guşsa ol-: **gam guşsa olmuşdur** saña ey yār (KY, B25v11)

hacîl ol-: kûlî muṭî‘ olmamış **hacîl olmuş** (KY, B42r6)

hâli ol-: **hâli olmuş** hazîne nete ṭoldı (KY, B32r7)

hâzır ol-: bu hâl üzre ‘azîz anda **hâzır olmuş** (KY, B42r7)

kâfir ol-: aña inanmayanlar **kâfir olmuş** (KY, B68r12)

kâr kıl-: haḳîḳat ‘âşıklık **kâr kılmış** emdi (KY, B34r7)

kazâ ér-: biz kelinçe bayık aña **kazâ ermiş** (KY, B12v4)

kazâ vèr-: sâḳî aydur idisi **kazâ vèrmış** (KY, B49r9)

kerâmet kıl-: risâlet **kerâmet kılmış** emdi (KY, B63v12)

maḥbûs ol-: zindân içre **maḥbûs mehcûr olmuş** emdi (KY, B47v4)

ne ma‘niden **maḥbûs olmuş** bilmedün mü (KY, B47v8)

maḥkûm eyle-: ki **maḥkûm eylemiş** buşu dîvânı (RN, 22r5)

maḥzûn koy-: yûsufdın beni maḥrûm **maḥzûn koymış** (KY, B12v16)

maḳâm dut-: yılan çıyan cümle anda **maḳâm dutmuş** (KY, B9v13)

mehcûr ol-: zindân içre maḥbûs **mehcûr olmuş** emdi (KY, B47v4)

miḥnet düş-: on iki yıl zindân içre telim **miḥnet düşmüş** emdi (KY, B49r9)

mu‘aṭṭal kıl-: ki **kılmışdur mu‘aṭṭal** bunça kārān (ÇN, 1)

muḥkem dut-: ol dem anı yavlaḵ **muḥkem dutmuş** ėmdi (KY, B71r4)

nā-hūb ol-: hālīm za‘īf vaḵtim **nā-hūb olmuş** ėmdi (KY, B69r12)

nebī kıl-: mükerrerem **nebī kılmış** anı celīl (KY, B63v12)

rif‘at vēr-: rif‘at anar **vérmiş** idim cabbār (KY, B2r4)

rūzī kıl-: ‘arş idisi saḡa **rūzī kılmış** ėmdi (KY, B37v14)

‘ilm ḥikmet **rūzī kılmış** aḡa sübhān (KY, B49r1)

secde kıl-: on bir yulduz ay kün aḡa **secde kılmış** (KY, B4v12)

şermende ol-: gelür ‘aḡıl öḡine **şermende olmuş** (RN, 16v4)

taḡdīr kıl-: aḡa **taḡdīr** eyle **kılmış** cabbār ḡālīḵ (KY, B28r3)

te’vīl kıl-: mışır meliki olar **te’vīl kılmış** ėmdi (KY, B58v16)

vebādan kırıl-: ki ma‘şūmlar **kırılmışdur vebādan** (ÇN, 50)

yād kıl-: ḡur‘ān içre eyle **yād kılmış** (KY, B68r11)

2.2.6.2.1.1.4.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman II. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet öğrenilen geçmiş zaman II. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

kaşd kıl-: ḡaḡīḡat öldürmeḡe **kaşd kılmış siz** (KY, B71r14)

2.2.6.2.1.1.4.3.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman Olumsuzluk Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet öğrenilen geçmiş zaman olumsuzluk çekimi ile işleme sokulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir:

muṭī‘ ol-: ḡulı **muṭī‘ olmamış** ḡacīl olmuş (KY, B42r6)

2.2.6.2.1.2. Birleşik Zamanlı Çekimler İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 64 adet, RN’de 14 adet, ÇN’de 4 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere 84 adet birleşik zamanlı çekim ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklemler alan alıntı söz tespit edilmiştir. Birleşik zamanlı çekim ile işleme sokulan alıntı sözler % 76 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 17

oranla RN, yaklaşık % 5 oranla ÇN, % 2 oranla SVTM takip etmektedir. Bu fiil cümleleri 21 adet geniş zamanın şartı çekimi, 18 adet görülen geçmiş zamanın şartı çekimi, 16 adet geniş zamanın hikayesi çekimi, 14 adet öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi çekimi, 6 adet görülen geçmiş zamanın hikayesi çekimi, 4 adet geniş zamanın rivayeti çekimi, 4 adet istek şeklinin hikayesi çekimi ve 1 adet şartın hikayesi çekimi ile işleme sokulmuştur. Söz konusu alıntı sözlerin % 25 oranla en fazla geniş zamanın şartı çekimi ile söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla % 21 oranla görülen geçmiş zamanın şartı, % 19 oranla geniş zamanın hikayesi, yaklaşık % 17 oranla öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi, % 7 oranla görülen geçmiş zamanın hikayesi, yaklaşık % 5 oranla geniş zamanın rivayeti, yaklaşık % 5 oranla istek şeklinin hikayesi ve % 1 oranla şartın hikayesi çekimi takip etmektedir. KY’de 17 adet görülen geçmiş zamanın şartı, 12 adet geniş zamanın hikayesi, 12 adet geniş zamanın şartı, 10 adet öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi, 6 adet görülen geçmiş zamanın hikayesi, 4 adet geniş zamanın rivayeti, 2 adet istek şeklinin hikayesi ve 1 adet şartın hikayesi çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. RN’de 6 adet geniş zamanın şartı, 3 adet geniş zamanın hikayesi, 2 adet öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi, 2 adet istek şeklinin hikayesi çekimi ve 1 adet görülen geçmiş zamanın şartı ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. ÇN’de 2 adet geniş zamanın şartı ve 2 adet öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. SVTM’de 1 adet geniş zamanın hikayesi ve 1 adet geniş zamanın şartı çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. KY’de yaklaşık % 27 oranla en fazla görülen geçmiş zamanın şartı çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. RN’de yaklaşık % 43 oranla en fazla geniş zamanın şartı çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu eserlerde % 72 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile kurulmuş birleşik zamanlı fiil cümlesi tespit edilmiştir. Bunu yaklaşık % 11 oranla I. teklik kişi çekimi, yaklaşık % 11 oranla II. teklik kişi çekimi, yaklaşık % 6 oranla I. çokluk kişi çekimi takip etmektedir. Söz konusu birleşik zamanlı fiil cümlelerinin 74 adeti olumlu, 10 adeti

olumsuz fiil cümlesidir. Bu bağlamda birleşik zamanlı fiil cümleleri % 88 oranla en fazla olumlu cümle olarak işleme sokulmuştur.

2.2.6.2.1.2.1. Geniş Zamanın Hikayesi Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 12 adet, RN’de 3 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 16 adet geniş zaman hikaye birleşik çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler, 10 adet geniş zamanın hikayesi III. teklik kişi çekimi, 1 adet geniş zamanın hikayesi I. teklik kişi çekimi, 1 adet geniş zamanın hikayesi I. çokluk kişi çekimi, 3 adet geniş zamanın hikayesi olumsuzluk II. teklik kişi çekimi, 1 adet geniş zamanın hikayesi olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri arasında II. çokluk kişi ve III. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan bileşik zamanlı fiil cümlesine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.2.1.1. Geniş Zamanın Hikayesi I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet geniş zamanın hikayesi I. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

hoş dut- kulları körüçek **hoş dutar idim** (KY, B65r7)

2.2.6.2.1.2.1.2. Geniş Zamanın Hikayesi III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 7 adet, RN’de 2 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 10 adet geniş zamanın hikayesi III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

belā gel- teñriden her gün bunuñ gibi **belā dürlü dürlü gelür idi** anlara (SVTM, II-36)

cüdā èt- kövdesinden başın **cüdā èter idi** (KY, B69r6)

devlete èr- **èrürdi devlete** ‘aklı bilüsi (RN, 19r5)

èrürdi devlete ol şabr-ı ‘ālī (RN, 29r3)

ķaville- yalavıçlar keliben **ķaviller idi** (KY, B27v14)

keyd ķıl- züleyhā aydur ‘azīzden **keyd ķılur idi** (KY, B34r8)

melik ol- mısır içre ulu **melik olur idi** (KY, B14r3)

şanem ol- ol köşk içre bir **şanem olur idi** (KY, B39v3)

tehdīd kıl-: barmağın asıbın **tehdīd kılur idi** (KY, B39r9)

‘ubūdiyyet kıl-: ‘ubūdiyyet şamedden **kılur idi** (KY, B54r6)

2.2.6.2.1.2.1.3. Geniş Zamanın Hikayesi I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet geniş zamanın hikayesi I. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

hürmet ol-: bunun kibi kanda **hürmet olur idük** (KY, B59v10)

2.2.6.2.1.2.1.4. Geniş Zamanın Hikayesi Olumsuzluk Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 3 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 4 adet geniş zamanın hikayesi olumsuzluk çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir.

2.2.6.2.1.2.1.4.1. Geniş Zamanın Hikayesi Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet geniş zamanın hikayesi olumsuzluk II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

hurrem ol-: sen hergiz şād **hurrem olmaz idün** (KY, B62r3)

şād ol-: sen hergiz şād **hurrem olmaz idün** (KY, B62r3)

tebessüm kıl-: döşün açup **tebessüm kılmaz idün** (KY, B62r4)

2.2.6.2.1.2.1.4.2. Geniş Zamanın Hikayesi Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet geniş zamanın hikayesi olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

hāl kal-: kimesne anmağa **kalmazdı hālün** (RN, 51v3)

2.2.6.2.1.2.2. Geniş Zamanın Rivayeti Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet geniş zamanın rivayeti III. teklik kişi çekimi ve 1 adet geniş zamanın rivayeti olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

devlet ol-: dünyā içre ança **devlet olur imiş** (KY, B26v4)

hesāb kıl-: kullarına mevlīm **hesāb kılur imiş** (KY, B38v7)

perī ol-: ādem oğlu birle **perī olur imiş** (KY, B22r7)

2.2.6.2.1.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet geniş zamanın rivayeti olumsuzluk çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Söz konusu fiil cümlesi III. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir:

revā kör-: ol işi hem özüm **revā körmez imiş** (KY, B6r1)

2.2.6.2.1.2.2.3. Geniş Zamanın Şartı Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 12 adet, RN’de 6 adet, ÇN’de 2 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 21 adet geniş zaman şart birleşik çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler, 11 adet geniş zamanın şartı III. teklik kişi çekimi, 5 adet geniş zamanın şartı II. teklik kişi çekimi, 4 adet geniş zamanın şartı olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ve 1 adet geniş zamanın şartı olumsuzluk I. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri % 71 oranla en çok III. teklik kişi çekimi ile işletime sokulmuştur. Söz konusu fiil cümleleri arasında I. çokluk kişi, II. çokluk kişi ve III. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.2.3.1. Geniş Zamanın Şartı II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde RN’de 3 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 5 adet geniş zamanın şartı II. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

devleti dile-: **dilersen devleti** kapıda turgıl (RN, 12r5)

nām iste-: eger **nām ister iseñ** āhıretde (ÇN, 15)

naşihat dut-: **naşihat dutar iseñ** diñle sözüm (ÇN, 7)

şabır bekle-: **şabır beklerisen** mercān bulasın (RN, 30r3)

şahāvet éd-: **şahāvet éderisen** ‘ışk alasın (RN, 41v4)

2.2.6.2.1.2.3.2. Geniş Zamanın Şartı III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 10 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 11 adet geniş zamanın şartı III. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

cān ol-: **cān olursa** kişide göre cānı (SVTM, II-18)

cevāb eyle-: kaç karşı sana **cevāb eyler ise** (KY, B22v9)

hāsıl ol-: murādın bundan **hāsıl olur ise** (KY, B29r11)

ben ölüp murādınız **hāsıl olar ise** (KY, B8v12)

helāk kıl-: yūsufum kurd yüyüp **helāk kılur ise** (KY, B12v6)

hıdmet kıl-: cümlemiz aña **hıdmet kılur ise** (KY, B5r1)

hurrem ol-: ‘ālem **hurrem olursa** ‘āşık külmez (KY, B34v8)

maḥbūs kıl-: mışır iyesi anı **maḥbūs kılursa** (KY, B69r3)

maşlaḥat kör-: sizler anı **maşlaḥat körür ise** (KY, B8v12)

raḥmet kıl-: bana **raḥmet kılursa** geñes aña (KY, B68v14)

sebeb kıl-: ne bilürsen ḥālık **sebeb kılur ise** (KY, B29r10)

2.2.6.2.1.2.3.3. Geniş Zamanın Şartı Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 3 adet ve KY’de 2 adet olmak üzere 5 adet geniş zaman olumsuzluk şart birleşik çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler, 1 adet geniş zamanın şartı olumsuzluk I. teklik kişi çekimi ve 4 adet geniş zamanın şartı olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri arasında II. teklik kişi, I. çokluk kişi, II. çokluk kişi ve III. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.2.3.3.1. Geniş Zamanın Şartı Olumsuzluk I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet geniş zamanın şartı olumsuzluk I. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

şabır kıl-: **şabır kılmazısam** ne başaram ben (RN, 28v5)

2.2.6.2.1.2.3.3.2. Geniş Zamanın Şartı Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 2 adet ve RN’de 2 adet olmak üzere 4 adet geniş zamanın şartı olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

kabül ét-: **kabül étmezse** göz neyleye göñül (RN, 48r4)

kibr kıo-: kıomazsa kibri peřmān olısar çok (RN, 13v3)

muṭī‘ ol-: eger muṭī‘ olmaz ise ol kıl oğlan (KY, B43r16)

piřmān ol-: iblīs la‘īn kōrūp piřmān olmaz ise (KY, B36v7)

2.2.6.2.1.2.4. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 6 adet görülen geçmiş zaman hikaye birleşik çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler, 4 adet görülen geçmiş zamanın hikayesi I. teklik kişi çekimi, 1 adet görülen geçmiş zamanın hikayesi III. teklik kişi çekimi ve 1 adet görülen geçmiş zamanın hikayesi I. çokluk kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri yaklaşık % 67 oranla en çok I. teklik kişi çekimi ile işletime sokulmuştur. Söz konusu fiil cümleleri arasında II. teklik kişi, II. çokluk kişi ve III. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.2.4.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 4 adet görülen geçmiş zamanın hikayesi I. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

fedā kııl-: cümle mālım saña fedā kııldım idi (KY, B54v2)

ḥayrān ol-: seniñ ‘ışkından ḥayrān oldım idi (KY, B54v3)

minnet kııl-: züleyhā aydur bil minnet aña kııldım idi (KY, B56r1)

müferriḥ ol-: ol ma‘nīden müferriḥ oldum idi (KY, B60r1)

2.2.6.2.1.2.4.2. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet görülen geçmiş zamanın hikayesi III. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

a‘lem kııl-: netekim anda a‘lem kııldı idi (KY, B53r8)

2.2.6.2.1.2.4.3. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet görülen geçmiş zamanın hikayesi I. çokluk kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

yād kııl-: anda kim evvel yād kıılduğ idi (KY, B48r15)

2.2.6.2.1.2.5. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 17 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 18 adet görülen geçmiş zaman şart birleşik çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler, 15 adet görülen geçmiş zamanın şartı III. teklik kişi çekimi, 2 adet görülen geçmiş zamanın şartı I. teklik kişi çekimi ve 1 adet görülen geçmiş zamanın şartı II. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri % 83 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile işletime sokulmuştur. Söz konusu fiil cümleleri arasında I. çokluk kişi, II. çokluk kişi ve III. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.2.5.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet görülen geçmiş zamanın şartı I. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘**āṣī ol-**: emrūn koyup saña ‘**āṣī oldum érse** (KY, B20r11)

ḥaṭā kıl-: ḥudāvende eger **ḥaṭā kıldım érse** (KY, B20r11)

2.2.6.2.1.2.5.2. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet görülen geçmiş zamanın şartı II. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

maḳāma ér-: düşüñ içre ol **maḳāma érdüñ ise** (KY, B14r14)

2.2.6.2.1.2.5.3. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 14 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 15 adet görülen geçmiş zamanın şartı III. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

a‘lem kıl-: deve bozlap aḥvāl **a‘lem kıldıysa** (KY, B45v7)

yūsufa ḥālin **a‘lem kıldıysa** (KY, B45v15)

buhl ol-: kimüñ kim **buhl oldıysa** ḥāli (RN, 38r6)

eşer kıl-: yūsuf yıssı lezzet **eşer kıldıysa** (KY, B24v7)

haber kel-: şanemden uşbu **haber keldiyse** (KY, B33v4)

haber vèr-: şanem sözlep mundağ **haber vèrdiyse** (KY, B33v5)

cebrā'īl kelip **haber vèrdiyse** (KY, B56v8)

ihsān kıl-: hālīk aña luţf **ihsān kıldıysa** (KY, B40v10)

luţf kıl-: hālīk aña **luţf ihsān kıldıysa** (KY, B40v10)

ihtiyāt kıl-: ol yūsuf **ihtiyāt kıldıysa** (KY, B36r9)

ma'lūm ol-: yūsufa haber **ma'lūm oldıysa** (KY, B45v7)

muķīm ol-: sarāy içre yūsuf **muķīm oldıysa** (KY, B24v8)

pişmān ol-: keldüğüne **pişmān oldıysa** (KY, B36r10)

zāhir bil-: aḥvāl netekligin **zāhir bildiyse** (KY, B28v12)

zāhir kıl-: bitī oқup ḥālīn **zāhir kıldıysa** (KY, B28r15)

2.2.6.2.1.2.6. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY'de 10 adet, ÇN'de 2 adet ve RN'de 2 adet olmak üzere 14 adet öğrenilen geçmiş zaman hikaye birleşik çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözlerin tamamı öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi III. teklik çekimi ile söz dizimine girmiştir:

a'lem kıl-: anlar meşālime **a'lem kılmış idi** (KY, B58r7)

baḥī ol-: **baḥīl olmuşdı** 'ilm ü hūner issi (RN, 38v3)

dāye kıl-: yūsufa beni **dāye kılmış idi** (KY, B73r5)

emr kıl-: cebrā'īle hālīk **emr kılmışdı** (KY, B72r7)

ehl-i imān kıl-: ḥuşūşā kim **kılupdur ehl-i imān** (ÇN, 6)

eşer ét-: **eşer étmişdi** aña buḥluḡ odı (RN, 38v5)

ma'lūm kıl-: kāmuya anı **ma'lūm kılmışdı** (KY, B9v16)

muḥkem dut-: yūsuf anı yavlaḡ **muḥkem dutmuş idi** (KY, B71r3)

muraşsa' kıl-: yincü bile **muraşsa' kılmış idi** (KY, B36r1)

ni'met vèr-: saña **ni'met vèrüpdür** bīnihāyet (ÇN, 6)

şād-kām ol-: bejizi şād-kām olmuş idi (KY, B65r15)

va'de kıl-: hālīk baña eyle va'de kılmış idi (KY, B73r7)

benümle beyle va'de kılmış idi (KY, B29r6)

ol melik anda va'de kılmışdı (KY, B15v3)

2.2.6.2.1.2.7. İstek Şeklinin Hikayesi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY'de 2 adet ve RN'de 2 adet olmak üzere 4 adet istek hikaye birleşik çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler, 3 adet istek şeklinin hikayesi I. çokluk kişi çekimi ve 1 adet istek şeklinin hikayesi III. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri % 75 oranla en fazla I. çokluk kişi çekimi ile işletime sokulmuştur. Söz konusu fiil cümleleri arasında I. teklik kişi, II. teklik kişi, II. çokluk kişi ve III. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır.

2.2.6.2.1.2.7.1. İstek Şeklinin Hikayesi III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca RN'de 1 adet istek şeklinin hikayesi III. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

hācāta var-: kişi ki ol kapuya hācāta varadı (RN, 44v4)

2.2.6.2.1.2.7.2. İstek Şeklinin Hikayesi I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY'de 2 adet ve RN'de 1 adet olmak üzere 3 adet istek şeklinin hikayesi I. çokluk kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

haber al-: haber alayıduķ olsa bulardan (RN, 46r3)

pişmān ol-: satumıza cümle pişmān olay idük (KY, B18v8)

tevbe kıl-: eliñ alup tevbe kılay idük (KY, B18v7)

2.2.6.2.1.2.8. Şartın Hikayesi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 1 adet şartın hikayesi I. teklik kişi çekimi ile işletime sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

fedā kıl-: mālum mülküm cümle fedā kılsam idi (KY, B27r3)

2.2.6.2.2. Dilek Kipleri İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 243 adet, RN’de 58 adet, SVTM’de 26 adet ve ÇN’de 17 adet olmak üzere 344 adet dilek kipleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklem olarak görev alan alıntı söz tespit edilmiştir. Dilek kipleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklem olarak görev alan alıntı sözler yaklaşık % 71 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 17 oranla RN, % 7 oranla SVTM, yaklaşık % 5 oranla ÇN takip etmektedir. Dilek kipleri ile fiil cümlesi kurarak işleme sokulan alıntı sözlerin 218 adeti emir kipi ile, 121 adeti istek kipi ile, 5 adeti gereklilik kipi aracılığıyla söz dizimine girmiştir. Söz konusu alıntı sözlerin % 63 oranla en fazla emir kipi aracılığıyla işleme sokulduğu tespit edilmiştir. ÇN’de 13 adet emir kipi ve 4 adet istek kipi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Bu bağlamda ÇN’de % 76 oranla en fazla emir kipi ile fiil cümlesi kurulduğu tespit edilmiştir. KY’de 169 adet emir kipi, 69 adet istek kipi ve 5 adet gereklilik kipi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Bu bağlamda KY’de yaklaşık % 70 oranla en fazla emir kipi ile fiil cümlesi kurulduğu tespit edilmiştir. RN’de 30 adet emir kipi, 28 adet istek kipi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Bu bağlamda RN’de yaklaşık % 52 oranla en fazla emir kipi ile fiil cümlesi kurulduğu tespit edilmiştir. SVTM’de 20 adet istek kipi ve 6 adet emir kipi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Bu bağlamda SVTM’de yaklaşık % 77 oranla en fazla istek kipi ile fiil cümlesi kurulduğu tespit edilmiştir. Dilek kipleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklem olarak görev alan alıntı sözler % 46 oranla en fazla II. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Bunu yaklaşık % 33 oranla III. teklik kişi çekimi, yaklaşık % 10 oranla I. teklik kişi çekimi, % 8 oranla II. çokluk kişi çekimi, % 3 oranla I. çokluk kişi çekimi takip etmektedir. Söz konusu alıntı sözler 308 adet olumlu, 36 adet olumsuz cümle kurarak işleme sokulmuştur. Bu bağlamda dilek kipleri ile işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 90 oranla en fazla olumlu cümle kurmuştur.

2.2.6.2.2.1. Emir Kipi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 169 adet, RN’de 30 adet, ÇN’de 13 adet ve SVTM’de 6 adet olmak üzere 218 adet emir kipi çekimi ile işleme sokulmuş fiil cümlesi tespit

edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler 147 adet emir kipi II. teklik kişi çekimi, 32 adet emir kipi III. teklik kişi çekimi, 24 adet emir kipi II. çokluk kişi çekimi, 10 adet emir kipi I. çokluk kişi çekimi, 5 adet emir kipi I. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri % 67 oranla en fazla II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Emir kipi ile işleme sokulan alıntı sözler arasında III. çokluk kişi çekimine rastlanılmamıştır. Söz konusu alıntı sözler 190 adet olumlu, 28 adet olumsuz cümle kurarak işleme sokulmuştur. Bu bağlamda emir kipi ile işleme sokulan alıntı sözler % 87 oranla en fazla olumlu cümle kurmuştur.

2.2.6.2.2.1.1. Emir Kipi I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde RN’de 4 adet ve KY’de 1 adet olmak üzere 5 adet emir kipi I. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

haber ver-: eger diñlerisen **haber vereyin** (RN, 11r2)

hıdmet-kār ol-: sen hūdāvendigār ben **hıdmet-kār olayım** emdi (KY, B39r4)

naşīhat ayd-: gel imdi **aydayın** birkaç **naşīhat** (RN, 43v3)

naşīhat dē-: **naşīhat** ne **dēyeyin** gayrı bundan (RN, 25r6)

şerh ed-: gel imdi diñle sözi **şerh edeyin** (RN, 4v6)

2.2.6.2.2.1.2. Emir Kipi II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 92 adet, RN’de 19 adet, ÇN’de 9 adet ve SVTM’de 5 adet olmak üzere 125 adet emir kipi II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘aql dēr-: usañ olma başuña **‘aqluñı dēr** (ÇN, 10)

a‘lem kııl-: birin birin baña **a‘lem kılgıl** emdi (KY, B3v10)

aḥvāliñ baña **a‘lem kılgıl** emdi (KY, B26v13)

körükli bize **a‘lem kılgıl** emdi (KY, B41v2)

ol maḥzūna ḥāliñ **a‘lem kılgıl** emdi (KY, B63v4)

neteligin bize **a‘lem kılgıl** emdi (KY, B78r12)

‘amel eyle-: **‘amel eyle** ‘amel senünle gide (RN, 47v5)

‘atā kıl-: āhir demde ĩmān ‘atā kılğıl ěmdi (KY, B79r8)
 ‘ayān bil-: hālim za‘īf közü körmez bilgil ‘ayān (KY, B54r16)
 bahşış kıl-: kalannı baña bahşış kılğıl ěmdi (KY, B31r1)
 becīd ol-: bu selāmım becīd olğıl dēz tēgürgil (KY, B46v13)
 bu iş sen yavlaķ becīd olğıl (KY, B50r11)
 yā cebrā’īl bu iş içre becīd olğıl (KY, B73v12)
 beşāret ol-: hem rāhat hem beşāret olsun ěmdi (KY, B49r11)
 dutanū cānına olsun beşāret (RN, 31r1)
 beyān bil-: beyān bilgil ben seniñ sen benūñ sen (KY, B27r8)
 ayrulmaķlık vakti keldi beyān bilgil (KY, B31v12)
 beyān kıl-: neçe bahā keregise beyān kılğıl (KY, B30v5)
 sorar ise aḥvāliñ beyān kılğıl (KY, B63v4)
 bid‘at kēs-: islāma oķıgıl kēsgil bid‘at (KY, B76v1)
 bī-tefekķūr ol-: bu hāl üzre bī-tefekķūr olğıl ěmdi (KY, B40r16)
 da‘vet kıl-: bu mışır ilüni sen kılğıl da‘vet (KY, B76v1)
 delīl ol-: bu bende üzre delīlim sen olğıl ěmdi (KY, B2v16)
 dermān kıl-: yā cebrā’īl yūsufa kılğıl dermān (KY, B10v12)
 destūr vēr-: destūr vērgil kirü ben varayım (KY, B17v7)
 dūrūd tēgūr-: selām dūrūd tēgürgil ögütlegil (KY, B11v4)
 emīn tut-: şafā köñlünj ěmdi emīn tutğıl (KY, B31v12)
 endīşe kıl-: fehmineñ der endīşe kıl anlara baķ (KY, B40v2)
 faşīḥ kıl-: ‘aķlım şaḥīḥ dilim faşīḥ kılğıl ěmdi (KY, B3r6), (KY, B3r8)
 fehmi kıl-: ne dēyür men fehmi kıl işit aņla (KY, B38r9)
 fehmi vēr-: fażlñ birle fehmi ḥayr vērgil ěmdi (KY, B2v14)
 gūş dut-: uyḥudan uyanup dut sözüme gūş (RN, 44v3)
 ḥaber vēr-: ḥandan keldün ḥaberün vergil ěmdi (KY, B45v14)
 maḥbūslardan ḥaberim vērgil ěmdi (KY, B46v10)
 eyā uşlu kişi sen bir ḥaber vēr (RN, 24v5)

ḥakīkat bil-: bu dünyā bī-vefādur **bil ḥakīkat** (ÇN, 27)

kıyāmet kopıçağaz **bil ḥakīkat** (ÇN, 31)

ḥakīkat bil kurulur anda mīzān (ÇN, 36)

ḥakīkat bilgil yiter seniñ başıñ (KY, B44r11)

ḥakīkat kıl-: **ḥakīkat kılğıl** oğluñ ismā'ile (KY, B69v2)

hāl bil-: buñalup saña geldüm **hālūmi bil** (RN, 7r6)

havf ü recā ol-: şabr kılğıl **havf ü recā olğıl** emdi (KY, B37r12)

hayr vēr-: fazlıñ birle fehm **hayr vērgil** emdi (KY, B2v14)

hāzır kıl-: ol kavmi **hāzır kılğıl** sen bu sâ'at (KY, B56v17)

hāzır ol-: kaçan dost gele dēyü **hāzır olğıl** (RN, 22v5)

sarāyuñı düzetgil **hāzır olğıl** (RN, 22v5)

hıdmet kıl-: kendü baş anlara **hıdmet kılğıl** emdi (KY, B56v17)

suv içmekke cümlesine **hıdmet kılğıl** (KY, B57v1)

hoş dut-: kayğurmağıl hātırıñ **hoş dutğıl** emdi (KY, B61v6)

hūr ol-: hūr dilerseñ var **hūr olğıl** hūr içün (SVTM, II-82)

hürāmet kıl-: benden aña artuğ **hürāmet kılğıl** (KY, B32v11)

hürmet kıl-: yā züleyhā bu oğlana **hürmet kılğıl** (KY, B32v10)

emānet 'amūlara **hürmet kılğıl** (KY, B57v1)

atamız isrā'ile **hürmet kılğıl** (KY, B71v5)

'ibādet kıl-: **'ibādet kıl** ḥaḳ içün geçe gündüz (ÇN, 56)

ikrār kıl-: diliñ birle sen dağı **ikrār kılğıl** (KY, B17r5)

'ināyet kıl-: ya'kūb yavlaḳ maḥzūndur **'ināyet kılğıl** (KY, B71v6)

kāim ol-: müdāmī **kāim olğıl** eşiginde (RN, 22v6)

kayyūm u hayy ol-: bulayın dērisen **kayyūm u hayy ol** (RN, 45v4)

kıyās ét-: **kıyās ét** sen seni ne kadar indün (RN, 19v2)

kurbān kıl-: benüm üçün oğluñ **kurbān kılğıl** (KY, B9r15)

benüm üçün anı **kurbān kılğıl** emdi (KY, B69v2)

maḥbūs kıl-: destūr vērdim anı **maḥbūs kılğıl** emdi (KY, B43v1)

ma‘lûm bil-: andan mundan keldüklerin **ma‘lûm bilgil** (KY, B57v2)
ma‘lûm kıl-: kim idügün bize **ma‘lûm kılğıl** emdi (KY, B22r14)
meded ü şenā kıl-: yā ‘azīz **kılğıl meded ü şenā** (KY, B69r13)
meşğûl ol-: yarağa **meşğûl ol** sen è müsülmân (ÇN, 14)
mihr-bân ol-: maḥbûslara **mihr-bân olğıl** emdi (KY, B53r13)
mu‘ayyen bil-: bî-günāh men **mu‘ayyen bilgil** emdi (KY, B13v11)
mu‘ayyen kıl-: ḥaḳīḳat **mu‘ayyen kılğıl** emdi (KY, B17r4)
muṭī‘ kıl-: bu oğlannı baña **muṭī‘ kılğıl** emdi (KY, B33r15)
muṭī‘ ol-: kıl dēp satalım sen **muṭī‘ olğıl** emdi (KY, B15v16)
yā ḥalīlim **muṭī‘ olğıl** ben celīle (KY, B69v1)
müferrah kıl-: şon nefesde **müferrah kılğıl** emdi (KY, B79r6)
münevver ol-: ol taht üzre **münevver** sen **olğıl** emdi (KY, B35v4)
münevver kıl-: ḥāṭırmnı sen **münevver kılğıl** emdi (KY, B3r2)
müstahliş kıl-: anı kirü **müstahliş kılğıl** emdi (KY, B69v14)
müşṭāk ol-: sen dağı raḥmete **olğıl müşṭāk** (KY, B19v8)
naẓar eyle-: naşībüne senün sen **naẓar eyle** (RN, 32v5)
naẓar kıl-: **naẓar kıl** ‘āleme ḥālūñi añla (ÇN, 14)
naẓar kılğıl bu mektûb aḥvāline (KY, B69r13)
nûr ol-: nûr dilerseñ var **nûr olğıl** nûr için (SVTM, II-82)
‘öẓr dile-: bar yūsufun ayağın öp ‘öẓr dile (KY, B20v15)
suçlu oldun bar yūsufdan ‘öẓr dilen (KY, B41v12)
pādişāh ol-: züleyḥā ḥatun sen **pādişāh olğıl** emdi (KY, B40v8), (KY, B55r13)
raḥmet èt-: **raḥmet ètgil** gendü luṭfuñdan baña (SVTM, II-10)
raḥmet ètgil teñri baña ḳapu aç (SVTM, XIX-1)
başuñçün sen baña bir **raḥmet ètgil** (SVTM, XXVII-7)
raḥmet kıl-: **raḥmet kılğıl** yā raḥīm kıl ‘aliye (KY, B79r6)
revā kör-: yigrek oldur **revā körgil** satılmaḳı (KY, B16r11)
rızā vèr-: ḥalıḳın ḥükmüne **rızā vèrgil** (KY, B32v1)

rūşen kıl-: hâtırımı **rūşen kılğıl** idim laṭîf (KY, B2v14)

şabr kıl-: bu iş içre körüklü **şabr kılğıl** emdi (KY, B27v5)

şabr kılğıl şeyṭān maḵhūr olsun emdi (KY, B36v14)

şabr kılğıl havf ü recā olğıl emdi (KY, B37r12)

şabr u tedbîr kıl-: bırak cümle işi **kıl şabr u tedbîr** (RN, 29v6)

şabra gir-: yūnus sen şādıkısañ **gir şabra** (RN, 30v3)

şahîh kıl-: ‘aqlım **şahîh** dilim faşîh **kılğıl** emdi (KY, B3r6), (KY, B3r8)

sākîlik kıl-: cümlesine **sākîlik kılğıl** emdi (KY, B57r16)

sâlik ol-: işiddügün dutuban **olğıl sâlik** (KY, B22v5)

şaykal ur-: tamarlaruñ cümle **şaykal urğıl** (RN, 45r5)

sebîl ol-: **sebîl ol** kamuya bir dem uşanma (RN, 19v5)

seyrân kıl-: erte haşem birle **seyrân kılğıl** emdi (KY, B52r12)

şād ol-: renc üçün kayğurmağıl **şād olğıl** (KY, B61v16)

şey’ullāh eyle-: hāşş u ‘āmm göñlini **şey’ullāh eyle** (RN, 10v5)

şükr ü sipās kıl-: hālıkğa **şükr ü sipās kılğıl** emdi (KY, B32v7)

tāc eyle-: **tāc eyle** başuñ ayağı hākin (RN, 43v1)

taḥkîk bil-: kızım var oğlum yokdur **bilgil taḥkîk** (KY, B31v4)

yā ‘azîz hālimizi **bilgil taḥkîk** (KY, B59r7)

yā ‘amū işid benden **bilgil taḥkîk** (KY, B63v9)

tedbîr kıl-: bunlar ile **tedbîri** böyle **kılğıl** (KY, B64v6)

tehdîd kıl-: **tehdîd kılğıl** qorqutğıl öğütlegil (KY, B41r5)

temennā eyle-: **temennā eylegil** yol bularuñdur (RN, 10v6)

tevāzu’ eyle-: **tevāzu’ eyle** bunda hāşş u ‘āma (ÇN, 83)

tevbe eyle-: öğüdüm bu güneñden **tevbe eyle** (ÇN, 9)

tevbe kıl-: **tevbe kılğıl** bu işden döngil emdi (KY, B41v12)

tevfîk vèr-: **tevfîk vèrgil** hikmet tapa qayıtmağa (KY, B3r7)

te’vîl kıl-: yā ebeti baña **te’vîl kılğıl** emdi (KY, B3v4)

yā mu‘abbir baña **te’vîl kılğıl** emdi (KY, B14r10)

vezîr kıl-: kendüzüne sen anı **vezîr kılğıl** (KY, B52r14)

yārî kıl-: yûri imdi buña ta‘cîl **yārî kıl** (RN, 52r5)

zâhir kıl-: renciñ benden yuyutmağıl **kılğıl zâhir** (KY, B34r14)

2.2.6.2.2.1.3. Emir Kipi III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 30 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 31 adet emir kipi

III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘aķîķ ol-: bir neçe direkler **‘aķîķ olsun** (KY, B35r5)

bî-ħod ol-: anı köre bî-ķarār **bî-ħod olsun** (KY, B35v8)

billûr ol-: bir neçe direkler **billûr olsun** (KY, B35r6)

çâre edin-: **édinsûn çâre** ķurtulsun bu ħâlden (RN, 26r3)

du‘â içre ol-: okuyanlar **du‘â içre olsun** emdi (KY, B78v7)

du‘â kıl-: benüm üçün bir **du‘â kılson** emdi (KY, B46v14)

dûrr ü mercân ol-: bir neçesi **dûrr ü mercân olsun** emdi (KY, B35r6)

elvân ol-: budakları erdüğünden **elvân olsun** (KY, B35r4)

elvân elvân ol-: yemişleri **elvân elvân olsun** emdi (KY, B35r4)

ħaber vër-: kördüğünden size kelip **ħaber vërsün** (KY, B5v9)

ħās-el-ħās ol-: ‘âlem içre **ħās-el-ħās olsun** emdi (KY, B50r7)

ħayrân ķal-: eyle ki kılson kören **ħayrân ķalsun** (KY, B35r2)

ħâzır kel-: yūsufı ündegil **ħâzır kelsün** (KY, B35v7)

ħâzır kıl-: saña lâyıķ bir sarây **ħâzır kılson** (KY, B35r1)

baña lâyıķ bir sarây **ħâzır kılson** (KY, B35v13)

bir muħkem yüksek sarây **ħâzır kılson** (KY, B62v4)

kefen ol-: ey dirîğa **kefen olsun** bu köñlek (KY, B10v3)

maķhûr ol-: şabr kılğıl şeytân **maķhûr olsun** emdi (KY, B36v14)

men‘ kıl-: müfsidden nefsin **men‘ kılson** emdi (KY, B40r10)

mu‘aţtar ol-: hem münakķaş hem **mu‘aţtar olsun** emdi (KY, B35r16)

mübârek ol-: risâlet **mübârek olsun** emdi (KY, B10v16)

münakķaş ol-: hem **münakķaş** hem **mu‘aţtar olsun** emdi (KY, B35r16)

naẓar kı́l-: keliben bu ‘acāyibe **naẓar kı́lsun** (KY, B35v7)
nedāmet ol-: sākin olup **nedāmet olsun** emdi (KY, B39r12)
rāḥat ol-: hem **rāḥat** hem beṣāret **olsun** emdi (KY, B49r11)
rāzī ol-: barçasındın ḥālīk **rāzī olsun** emdi (KY, B2v4)
cümlesindin ḥālīk **rāzī olsun** emdi (KY, B2v6)
rūṣen ol-: fehmi artsun ḥāṭırı **rūṣen olsun** (KY, B5v7)
ṣād-kām ol-: nefsi köñli **ṣād-kām olsun** emdi (KY, B6r13)
ta‘cīl ol-: ikeleyin kelmeñiz **ta‘cīl olsun** (KY, B59r12)
yād-gār ol-: bu bilezük benden **yād-gār olsun** emdi (KY, B46v12)

2.2.6.2.2.1.4. Emir Kipi I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 8 adet emir kipi I. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

a‘lem eyle-: kim idüğüm saña **a‘lem eyleyelim** (KY, B31r10)
bende bol-: bizler dağı aña **bende bolalım** emdi (KY, B21v9)
ḥaḳīḳat bil-: bu aḥvāli biz **ḥaḳīḳat bilelüm** emdi (KY, B5r3)
mukırr kel-: kıldüğümüz ma‘ṣiyetğa **mukırr kelelüm** (KY, B6v2)
nevḥa kı́l-: cümlemiz ağlaşalum **nevḥa kı́lalum** (KY, B6r16)
rāy-ı tedbīr eyle-: aña lāyık **rāy-ı tedbīr eyleyelüm** (KY, B5r3)
tevbe kı́l-: sonra dönüp ḥaṭāmuza **tevbe kı́lalum** (KY, B6v2)
zārı kı́l-: atamızdan artuk **zārı kı́lalum** emdi (KY, B6v1)

2.2.6.2.2.1.5. Emir Kipi II. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 20 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 21 adet emir kipi II. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

a‘lem kı́l-: aḥvāliñ baña **a‘lem kı́lıñ** emdi (KY, B60v16)
baḥṣış kı́l-: ḳalannı baña **baḥṣış kı́lıñ** emdi (KY, B16v16)
beyān eyle-: neçe ‘aybı vardur **eyleñ beyān** (KY, B16v3)
cehd éd-: **cehd édüñ** kim uçmaķı bunda buluñ (SVTM, II-154)
emīn ol-: anıñ emrine mekīn **emīn oluñ** emdi (KY, B51r13)

fedā kı1-: cümle mālüm anıñ üçün **fedā kı1uñ** (KY, B30r7)
hāzır kel-: kaçan ünüm işitseniz **hāzır keliñ** (KY, B67r5)
hāzır kı1-: içinde **hāzır kı1uñ** dürlü ni‘met (KY, B56v16)
hıdmet kı1-: ulu kiçi kamu aña **hıdmet kı1uñ** (KY, B21r13)
ma‘lüm kı1-: **ma‘lüm kı1uñ** sizler bize hāliñizi (KY, B58r12)
mekīn ol-: anıñ emrine **mekīn emīn oluñ** emdi (KY, B51r13)
muṭī‘ ol-: uşbu söze cümleñiz **muṭī‘ oluñ** (KY, B13r5)
cümleñiz yūsufa **muṭī‘ oluñ** (KY, B21r13)
şāfī ol-: āzār etmiş kim varise **şāfī oluñ** (KY, B20v9)
selām kı1-: ol ‘azāze bizden **selām kı1uñ** emdi (KY, B59r11)
ol maḥzūna benden **selām kı1uñ** emdi (KY, B46v8)
atañıza **selām kı1uñlar** taḥkīk (KY, B59v4)
taḥkīk kı1-: şerī‘at ḥükmüni **kı1uñlar taḥkīk** (KY, B66v12)
tevbe kı1-: yazuk kılan kimseniz **tevbe kı1uñ** (KY, B20v10)
tevbe kı1uñ yoksa helāk olduñ emdi (KY, B20v12)
zāhir kı1-: yehūdāniñ kuvvetin **zāhir kı1uñ** (KY, B67r6)

2.2.6.2.2.1.6. Emir Kipi Olumsuzluk Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 18 adet, RN’de 6 adet ve ÇN’de 4 adet olmak üzere 28 adet emir kipi olumsuzluk çekimi ile işleme sokulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler 22 adet emir kipi olumsuzluk II. teklik kişi çekimi, 3 adet emir kipi olumsuzluk II. çokluk kişi çekimi, 2 adet emir kipi olumsuzluk I. çokluk kişi çekimi ve 1 adet emir kipi olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiil cümleleri yaklaşık % 79 oranla en fazla II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur.

2.2.6.2.2.1.6.1. Emir Kipi Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 12 adet, RN’de 6 adet ve ÇN’de 4 adet olmak üzere 22 adet emir kipi olumsuzluk II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘ahd u peymān kıl-: anuñla **kılmağıl** sen **‘ahd u peymān** (ÇN, 23)

aḥvāl sor-: ayru ayru **aḥvāl sorma** benden emdi (KY, B26r8)

ciger dağla-: ḥasretile **cigerün dağlamağıl** (KY, B68v11)

du‘ā eyle-: anlara yavuz **du‘ā eylemegil** (KY, B11r14)

düşmen kör-: yā karındaş sen bizi **düşmen körme** (KY, B5r11)

emānet el-emānet ko-: **emānet el-emānet koma** şabrı (RN, 30v1)

endīşe ye-: bize geldünise **endīşe yeme** (RN, 8r6)

ğāfil ol-: şaḳın baña uyup sen **ğāfil olma** (RN, 21r1)

gafīl olma evüñe oğrı gele (RN, 23r1)

gam ye-: ḥaḳ va‘desi degül imiş tēp **gam yemegil** (KY, B73r10)

guşşa ye-: ne kılām dēyübeni **guşşa yeme** (RN, 8v1)

gümān kıl-: ol oğlana hīç **gümān kılmağıl** sen (KY, B69v14)

gümān tut-: bu kılğa sen hergiz **tutmağıl gümān** (KY, B17r9)

ḥayrān kal-: gümān içre şaḳınç içre **ḥayrān kalma** (KY, B5r10)

mağrūr ol-: bu dünyā lezzetine **mağrūr olma** (ÇN, 44)

mahrūm kıl-: yā erḥame’r-rāḥimīn **kılma mahrūm** (KY, B79r8)

mihr-bānlıḳ eyle-: esirgeben **mihr-bānlıḳ eylemegil** (KY, B17r11)

minnet dut-: hīç **minnet dutmağıl** sen reyyāndan (KY, B74v12)

pinhān kıl-: kördüğün düşni bizden **pinhān kılma** (KY, B5r10)

tekebbūr eyle-: **tekebbūr eyleme** kim sevrikesin (RN, 12r3)

vefā um-: **vefā umma** bu dünyādan ē ḥanum (ÇN, 23)

vefā umma ki yokdur hīç vefāsı (ÇN, 47)

2.2.6.2.2.1.6.2. Emir Kipi Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet emir kipi olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

günāh kı1-: anlar saña **günāh kı1masun** saklanğıl (KY, B4v5)

2.2.6.2.2.1.6.3. Emir Kipi Olumsuzluk I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 2 adet emir kipi olumsuzluk I. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘āşī ol-: bātıl işlep hağğa **‘āşī olmayalım** (KY, B36v13)

hasrete koy-: atam ya‘kūb **hasrete koymayalım** (KY, B16r5)

2.2.6.2.2.1.6.4. Emir Kipi Olumsuzluk II. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 3 adet emir kipi olumsuzluk II. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘amel kı1-: teñriden qorqūñ bātıl **‘amel kı1mañ** (KY, B9r8)

‘āşī ol-: āhiretde vebāldür **‘āşī olmañ** (KY, B9r8)

bākī kal-: tamuğ içre **bākī kalmañ** sizler emdi (KY, B9r9)

2.2.6.2.2.2. Gereklilik Kipi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 5 adet gereklik kipi III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

rāzī ol-: hağ hükmine kı1 **rāzī olmış kerek** (KY, B18v1)

rāzī vēr-: şiddetine şabr **rāzī vermiş kerek** (KY, B18v2)

hağ emrine kı1 **rāzī vèrmek kerek** emdi (KY, B31v3)

şabr ver-: şiddetine **şabr rāzī vermiş kerek** (KY, B18v2)

‘uzlet kı1-: küfr ehlinden **‘uzlet kı1mağ kerek** emdi (KY, B76v10)

2.2.6.2.2.3. İstek Kipi Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 69 adet, RN’de 28 adet, SVTM’de 20 adet ve ÇN’de 4 adet olmak üzere 121 adet istek kipi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler 75 adet istek kipi III. teklik kişi çekimi, 27 adet istek kipi I. teklik kişi çekimi, 12 adet istek kipi II. teklik kişi çekimi, 4 adet istek kipi II. çokluk kişi çekimi ve 2 adet istek kipi III. çokluk kişi çekimi ve 1 adet istek kipi I. çokluk kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiiller yaklaşık % 62 oranla en fazla III.

teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Söz konusu alıntı sözler 113 adet olumlu, 8 adet olumsuz cümle kurarak işleme sokulmuştur. Bu bağlamda istek kipi ile işleme sokulan alıntı sözler % 93 oranla en fazla olumlu cümle kurmuştur.

2.2.6.2.2.3.1. İstek Kipi I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 22 adet, SVTM’de 3 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 26 adet istek kipi I. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘aṭā kıl-: züleyhāya ĩmān ‘aṭā kılām ĩmdi (KY, B40v6)

du‘ā kıl-: yoksa ben du‘ā kılām ḥasret içre (KY, B69v15)

giriftār kıl-: gūr içinde giriftār anı kılām (KY, B40v6)

ḥāşıl kıl-: murādım bu kün ḥāşıl kılām ĩmdi (KY, B36v2)

ḥāzır kıl-: biñ cihāzıñ deve altun ḥāzır kılām (KY, B28r6)

ḥilāf kıl-: ben kādırvan va‘de kaçan ḥilāf kılām (KY, B72v2)

ḥil‘at vēr-: ben vèrem ḥil‘at ki kişi geymedi (SVTM, II-30)

istiğfār kıl-: keliñ barça istiğfār kılām ĩmdi (KY, B20v8)

ḵanā‘at èd-: dek turam az ile ḵanā‘at èdem (SVTM, I-77)

maḥbūs kıl-: yā maḥbūs kılām zindān içre ḵala (KY, B42v15)

buyursañız anı maḥbūs kılām ĩmdi (KY, B43r13)

mu‘āf kıl-: hĩḵ ḵorukma seni mu‘āf kılām ĩmdi (KY, B49r15)

hĩḵ ḵayğurmañ mu‘āf kılām sizi (KY, B72r1)

murāda èr-: başdağı murādıma èrem ĩmdi (KY, B34v12)

muṭī‘ ol-: ben seniñ emriñe muṭī‘ olam (KY, B34v11)

mükerrem kıl-: hem ḵurtaram hem mükerrem kılām ĩmdi (KY, B36v12)

na‘ra ur-: yoksa bir na‘ra uram heybetile (KY, B15v11)

naşîḥat dè-: eger diñleriseñ dèyem naşîḥat (RN, 31r4)

ni‘met vēr-: ben vèrem ni‘met ki kimse yèmedi (SVTM, II-29)

rāḥat ol-: meger bu rencimden rāḥat olam (KY, B34v12)

şād kıl-: dostları şād düşmeni kör kılām ĩmdi (KY, B40v4)

şükr ü minnet kıl-: ben aña telim kılām şükr ü minnet (KY, B32r13)

şükür ü minnet ol mevlîye **kılam** emdi (KY, B56r2)
tağdır kııl-: ben kâdirven tağdır eyle **kılam** (KY, B40v6)
va‘de kııl-: seniñ ile va‘de **kılam** bayıķ bilgil (KY, B65r12)
zârı kııl-: yoksa ben sücüd içre **kılam zârı** (KY, B13r6)

2.2.6.2.2.3.2. İstek Kipi II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde RN’de 7 adet, SVTM’de 3 adet olmak üzere 10 adet istek kipi II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

cân ol-: ki ‘âlem cismine sen **cân olasın** (RN, 25v4)
dâd ér-: güç olmuş kişiye sen **dâd éresin** (RN, 39r3)
feryâd ér-: dilerem kim baña **feryâd éresin** (RN, 39r3)
hâl gör-: inanmazsañ baña **hâlün göresin** (RN, 16r6)
hükm éd-: ne ki sen **hükm éde sen** ol ola (SVTM, I-25)
murâda ér-: **murâduña éresin** devletile (RN, 54v2)
nûr ol-: **nûr ola sen** karanlılık gide (SVTM, I-70)
tola sen bil ki küllî **nûr ola sen** (SVTM, XXV-2)
‘ömr geç-: ey gâfil bilmediñ ‘ömrün **geçesin** (RN, 54v3)
peşîmân ol-: ‘acebdür **olasın** şonra **peşîmân** (RN, 27v5)

2.2.6.2.2.3.3. İstek Kipi III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY’de 41 adet, RN’de 16 adet, SVTM’de 12 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 72 adet istek kipi III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘âkııl ol-: dîni dürüst beñzi yahtu **‘âkııl ola** (KY, B50r5)
‘ayân ol-: **‘ayân ola** aña haķdan yaña yol (RN, 38v4)
bâķî kal-: kıyâmetke tegrü adıñ **bâķî kala** (KY, B4r15)
belâ sav-: teñri anuñ başından **sava belâ**, sava belâ (SVTM, III-12)
teñri anuñ başından sava belâ, **sava belâ** (SVTM, III-12)
berâber ol-: **berâber ola** düp düz dağ u yaban (ÇN, 30)
ber-hürdâr ol-: ne **ber-hürdâr ola** bunun gibi hâl (RN, 32v6)

cān al-: bu yola bir cān vèren yüz **cān ala** (SVTM, II-58)

‘azrā’īl ol tamardan **cānuḡ ala** (RN, 23v5)

cān ol-: duta ögüdüm ol kim **ola cānı** (RN, 46v4)

cān vèr-: aḡa uyan ĩmānsuz **vère cānı** (RN, 11v2)

cān k̄atıl-: binden işit var anda kim cānuña **cān k̄atıla** (SVTM, III-4)

cāyız ol-: yā isrā’īl bu iş nete **cāyız ola** (KY, B70r11)

cüft ol-: her nese lāyık gerek kim **cüft ola** (SVTM, II-84)

dermān ol-: başdağı derdiḡe **dermān ola** (KY, B35v10)

dost k̄ıl-: kardaşlarıma **dost k̄ıla** idī sūbhān (KY, B74r7)

du‘ā k̄ıl-: k̄ā‘il sāmi‘ bu müznibe **du‘ā k̄ıla** (KY, B78v11)

dür ol-: ki her birisi **dür ola** yā mercān (ÇN, 8)

düşmen ol-: kişi kim **ola** ol kendüye **düşmen** (RN, 48r2)

ecel èr-: k̄or̄karven nevbet birle **ecel ère** (KY, B68v9)

fark̄ èd-: datluyı açıdan ol gey **fark̄ ède** (SVTM, II-79)

fāzıl ol-: ol kişi şıfatlu **fāzıl ola** (KY, B50r4)

ferah̄ èr-: ümīddür kim **ferah̄ ta‘accül ère** emdi (KY, B19v8)

ḡaḡ ol-: meger söz **ḡaḡ ola** hem ḡaḡ ola gūş (RN, 50v2)

meger söz ḡaḡ ola hem **ḡaḡ ola** gūş (RN, 50v2)

ḡanī ol-: cümle yoksullar **ola** binden **ḡanī** (SVTM, II-99)

ḡaṣ̄ eyle-: gendüzi gibi sini **ḡaṣ̄ eyleye** (SVTM, II-70)

ḡased k̄ıl-: bu iş içre anlar saḡa **ḡased k̄ıla** (KY, B4v7)

ḡaṣ̄ıl ol-: murādın meger **ḡaṣ̄ıl ola** emdi (KY, B35v10)

ḡazer eyle-: aḡa göre yaraḡ k̄ıl **ḡazer eyleye** (RN, 32v5)

ḡāzır ol-: peyveste tapuḡuzda **ḡāzır ola** (KY, B28r8)

ḡıdmet k̄ıl-: kardaşlarıḡ köp **k̄ıla** saḡa **ḡıdmet** (KY, B4r13)

on birüsi saḡa **ḡıdmet k̄ıla** emdi (KY, B4r13)

müdām anlar sizlere **ḡıdmet k̄ıla** (KY, B28r9)

ih̄sān k̄ıl-: sūbhān saḡa telim **ih̄sān k̄ıla** emdi (KY, B4v3)

‘ināyet **kıl**:- mevlī baña ‘ināyet kaçan **kıla** (KY, B68v6)
‘ivaż **vér**:- kim ‘ivaż **vère** öküş cānlar saña (SVTM, II-59)
ķabūl kıl:- tevbemizi tevvāb **ķabūl kıla** ėmdi (KY, B6v3)
ķabūl ol:- meger anuñ du‘āsı **ķabūl ola** (KY, B46v15)
kāmil ol:- ‘ilm ü hīkmet ūze ol **kāmil ola** (KY, B50r4)
ķıymet ėd:- gözi yok ķişi neye **ķıymet ėde** (RN, 48v2)
lāyık ol:- ne **lāyık ola** şāhuñ ĥāzretinde (RN, 6v6)
ma‘yūb kıl:- uşbu işi ķamular **ma‘yūb kıla** (KY, B32v15)
men‘ kıl:- müfsidden nefsin **men‘ kıla** ėmdi (KY, B39r8)
mercān ol:- ki her birisi dūr **ola yā mercān** (ÇN, 8)
merhem ol:- yā benim rencime **merhem ola** (KY, B42v14)
meşhūr ol:- ‘ālem içre adıñ seniñ **meşhūr ola** (KY, B4r14)
miñnet ol:- ibtidāsı bize **miñnet ola** ėmdi (KY, B4v7)
mutī‘ ol:- ümīddūr kim boyun **vère mutī‘ ola** (KY, B35v9)
züleyhā aydur yā benim emrime mutī‘ ola (KY, B42v14)
mübtelā ol:- nefisden **mübtelā ola** ėmdi (KY, B40r14)
mülket vér:- ümīd-vār kim mevlī saña **vère mülket** (KY, B4r12)
müstecāb kıl:- mücib anı **müstecāb kıla** ėmdi (KY, B78v11)
müzd ėd:- dükeli yazuğıñı **müzd ėde** (SVTM, I-70)
nūr ol:- **nūr eger ola** gözinde nūr göre (SVTM, II-17)
nūş ol:- oturup ‘ış ėderler **nūş ola** nūş (RN, 27v2)
rāḥat ol:- inşā’allāh miñnetlerden **rāḥat ola** (KY, B46v16)
rāḥat ėd:- maḥzūnlara **rāḥat ėde** iki kōzi (KY, B29r5)
raḥmet kıl:- meger yine ol **raḥmet kıla** ėmdi (KY, B19r14)
rūmī ol:- kimi ḥaṭemī kimi **rūmī ola** ėmdi (KY, B28r9)
rūşen kıl:- başdağı dek köñlümüzi **rūşen kıla** (KY, B20v16)
rūzī kıl:- fażlı birle **rūzī kıla** saña ni‘met (KY, B4r12)
ḥālīķ baña fevzī necāt rūzī kıla (KY, B46v15)

fa'ıl birle **rūzī kıla** bu 'araba (KY, B48r1)

ümīdüm var vişāl **rūzī kıla** emdi (KY, B68v14)

rūzigār geç-: **geçe** çok **rūzigār** andan aşasın (RN, 45r6)

şabr ol-: şunuñ kim dünyede **şabr ola** yāri (RN, 27v3)

sır ol-: teñriden içi taşı bir **sır ola** (SVTM, II-113)

yād kıl-: okuyanlar bir du'ā **yād kıla** emdi (KY, B79r12)

yār ol-: ki bu iş ben kuluñıla **yār ola** (RN, 28v4)

zāhir ol-: eger düşüñ bu ara **zāhir ola** (KY, B4v6)

zencīr ur-: dutup boynına kendü **zencīr ura** (RN, 38r4)

2.2.6.2.2.3.4. İstek Kipi II. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 4 adet istek kipi II. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

'ākķ ol-: bu iş ile atañıza **'ākķ ola siz** (KY, B9r10)

ihsān kıl-: bize **ihsān kıla siz** hezār dürlü (KY, B57v10)

nigār köster-: hurrem bile **nigār kösteresiz** (KY, B6r13)

tīmār kıl-: cümleñiz eygü **tīmār** hem **kılasuz** (KY, B6v15)

2.2.6.2.2.3.5. İstek Kipi III. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca SVTM'de 1 adet istek kipi III. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

cüft ol-: **cüft olalar** erkek ile dişiler (SVTM, II-142)

2.2.6.2.2.3.6. İstek Kipi Olumsuzluk Çekimi İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN'de 4 adet, KY'de 2 adet, ÇN'de 1 adet ve SVTM'de 1 adet olmak üzere 8 adet istek kipi olumsuzluk çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Türk cümle yapısı içerisinde Türkçe fiiller aracılığıyla yüklem olarak yer alan söz konusu alıntı sözler 3 adet istek kipi olumsuzluk III. teklik kişi çekimi, 2 adet istek kipi olumsuzluk II. teklik kişi çekimi, 1 adet istek kipi olumsuzluk I. teklik kişi çekimi, 1 adet istek kipi olumsuzluk I. çokluk kişi çekimi ve 1 adet istek kipi

olumsuzluk III. çokluk kişi çekimi ile söz dizimine girmiştir. Söz konusu fiiller % 37 oranla en fazla III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulmuştur.

2.2.6.2.2.3.6.1. İstek Kipi Olumsuzluk I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet istek kipi olumsuzluk I. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

zulm kıl-: ‘ādil iken ben **zulm kılmayaven** (KY, B66v15)

2.2.6.2.2.3.6.2. İstek Kipi Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca ÇN’de 1 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 2 adet istek kipi olumsuzluk II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

gümān tut-: **gümān tutmayasın** muṭlaḳ belādur (RN, 38r3)

zār u giryān ol-: kim anda **olmaya sen zār u giryān** (ÇN, 83)

2.2.6.2.2.3.6.3. İstek Kipi Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 2 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 3 adet istek kipi olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

‘āşık ol-: kim sini göre u **‘āşık olmaya** (SVTM, XIX-7)

rahmet bul-: ki ḡaybet söyleyen **bulmaya rahmet** (RN, 44v1)

taḳṣīr ét-: ki **taḳṣīr étmeye** kendü ḡaḳḳına (RN, 12r2)

2.2.6.2.2.3.6.4. İstek Kipi Olumsuzluk I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet istek kipi olumsuzluk I. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

rāzī ol-: bu satuya hergiz **rāzī olmayavuz** (KY, B16v13)

2.2.6.2.2.3.6.5. İstek Kipi Olumsuzluk III. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet istek kipi olumsuzluk III. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

ḳabūl ét-: **ḳabūl étmeyeler** terksüz buları (RN, 40v4)

2.2.6.2.3. Tasvir Fiilleri İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde KY’de 14 adet, RN’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 17 adet tasvir fiili kurarak işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir. Tasvir fiilleri ile fiil cümlesi kuruluşunda yüklemler olarak görev alan alıntı sözcükler % 82 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 12 oranla RN, yaklaşık % 6 oranla ÇN takip etmektedir. Söz konusu alıntı sözcüklerin 9 adeti yeterlik fiili olumsuzluk çekimi, 8 adeti tezlilik fiili çekimi ile işleme sokulmuştur. Söz konusu fiil cümleleri yaklaşık % 53 oranla en fazla yeterlik fiili olumsuzluk çekimi ile işleme sokulmuştur. Bunu % 47 oranla tezlilik fiili ile işleme sokulan fiil cümleleri takip etmektedir. Söz konusu cümlelerin 9 adeti II. tezlilik çekimi ile, 4 adeti III. tezlilik kişi çekimi ile, 3 adeti I. tezlilik kişi çekimi ile ve 1 adeti I. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulmuştur. Tasvir fiilleri aracılığıyla fiil cümlesi kuruluşunda yüklemler olarak görev alan alıntı sözcükler yaklaşık % 53 oranla en fazla II. tezlilik çekimi ile söz dizimine girmiştir. SVTM’de tasvir fiilleri aracılığıyla fiil cümlesi kuruluşunda görev alan alıntıya rastlanılmamıştır. Söz konusu alıntı sözcükler 9 adet olumsuz, 8 adet olumlu cümle kurarak işleme sokulmuştur. Bu bağlamda tasvir fiilleri ile işleme sokulan alıntı sözcükler yaklaşık % 53 oranla en fazla olumsuz cümle kurmuştur.

2.2.6.2.3.1. Tezlilik Fiili İle İşleme Sokulan Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 8 adet tezlilik fiili ile kurulmuş II. tezlilik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

hikmet koy-: fazlın birle başa **hikmet koyı vèrgil** (KY, B3r3)

‘ināyet kıl-: başa meded **‘ināyet kılı vèrgil** (KY, B68v4)

rahmet saç-: hâtırıma **rahmet senā saçı vèrgil** (KY, B3r5)

sehv ü melāl saç-: hâtırımdan **sehv ü melāl saçı vèrgil** (KY, B3r5)

senā saç-: hâtırıma rahmet **senā saçı vèrgil** (KY, B3r5)

tevfîk koy-: men za‘îfa ilhām **tevfîk koyı vèrgil** (KY, B3r4)

te’vîl kıl-: bu düşüme körüklü **te’vîl kılı vèrgil** (KY, B3v6)

te'vīl bil-: bu düşümün **te'vīlin bilü vërgil** (KY, B3v5)

2.2.6.2.3.2. Yeterlik Fiili Olumsuzluk Çekimi

Söz konusu metinlerde KY'de 6 adet, RN'de 2 adet ve ÇN'de 1 adet olmak üzere 9 adet yeterlik fiili olumsuzluk çekimi ile kurulmuş fiil cümlesi tespit edilmiştir.

2.2.6.2.3.2.1. Yeterlik Fiili Olumsuzluk I. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 3 adet yeterlik fiili olumsuzluk I. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

dermān bul-: kurtulmağa **bulamadum** hergiz **dermān** (KY, B40r5)

endīşe kıl-: hīç ma'niden **endīşe kılumasven** (KY, B32r8)

zāhir kıl-: bunun rencin ben **zāhir kılumasven** (KY, B34r7)

2.2.6.2.3.2.2. Yeterlik Fiili Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca RN'de 1 adet yeterlik fiili olumsuzluk II. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

hicāb yırt-: 'ömür geçdi **hicābı yırtamadūn** (RN, 25r3)

2.2.6.2.3.2.3. Yeterlik Fiili Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde KY'de 2 adet, ÇN'de 1 adet ve RN'de 1 adet olmak üzere 4 adet yeterlik fiili olumsuzluk III. teklik kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

bahā ol-: mışır mālī muḡa **bahā olumadı** (KY, B29v9)

dermān bol-: yehūdā hergiz **dermān bolumadı** (KY, B9v4)

hem-dem ol-: benümle bir nefes **hem-dem olamaz** (RN, 20r5)

pāyendān ol-: ölüme kimse **olumaz pāyendān** (ÇN, 57)

2.2.6.2.3.2.4. Yeterlik Fiili Olumsuzluk I. Çokluk Kişi Çekimi

Söz konusu metinlerde yalnızca KY'de 1 adet yeterlik fiili olumsuzluk I. çokluk kişi çekimi ile işleme sokulan fiil cümlesi tespit edilmiştir:

tedbīr kıl-: uşbu işe hīç **tedbīr kılumas miz** (KY, B18v10)

2.2.7. EDAT İLE / EDAT OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde RN’de 79 adet, KY’de 48 adet, ÇN’de 16 adet, SVTM’de 4 adet olmak üzere 147 adet bağlama edatları ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. RN’de 263 adet, KY’de 163 adet, SVTM’de 137 adet ve ÇN’de 52 adet olmak üzere 615 adet alıntı edat tespit edilmiştir. RN’de 5 adet ve KY’de 1 adet olmak üzere 6 adet soru edatları ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. KY’de 122 adet, RN’de 3 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 126 adet ünlem edatı olarak işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. KY’de 266 adet, RN’de 58 adet, SVTM’de 38 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 365 adet son çekim edatları ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir.

2.2.7.1. Bağlama Edatları İle İşleme Sokulan Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde RN’de 79 adet, KY’de 48 adet, ÇN’de 16 adet ve SVTM’de 4 adet olmak üzere 147 adet bağlama edatları ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. Söz konusu alıntı sözcüklerin RN’de 65 adet, KY’de 40 adet, ÇN’de 13 adet ve SVTM’de 3 adet olmak üzere 121 adeti u / ü / vü edatı ile, RN’de 9 adet, KY’de 4 adet, ÇN’de 3 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 17 adeti ile edatı ile, KY’de 4 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 5 adeti bile / birle edatı ile, tümü RN’de olmak üzere 3 adeti ne...ne edatı ile, yalnızca RN’de olmak üzere 1 adeti yâ edatı ile işleme sokulmuştur. Bağlama edatları ile işleme sokulan alıntı sözcükler % 82 oranla en fazla u / ü / vü edatı ile söz dizimine girmiştir. Bunu yaklaşık % 12 oranla ile edatı, % 3 oranla bile / birle edatı, % 2 oranla ne...ne edatı ve yaklaşık % 1 oranla yâ edatı takip etmektedir. Bağlama edatları ile işleme sokulan alıntı sözcükler yaklaşık % 54 oranla en fazla RN’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 33 oranla KY, yaklaşık % 11 oranla ÇN, % 2 oranla SVTM takip etmektedir.

2.2.7.1.1. u / ü / vü Edatları İle İşleme Sokulan Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde RN’de 65 adet, KY’de 40 adet, ÇN’de 13 adet ve SVTM’de 3 adet olmak üzere 121 adet u / ü / vü edatı ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. Söz konusu edatlar aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözcüklerin 68 adeti Arapça +

Bağlama Edatı + Arapça, 18 adeti Farsça + Bağlama Edatı + Arapça, 13 adeti Arapça + Bağlama Edatı + Farsça, 9 adeti Farsça + Bağlama Edatı + Farsça, 4 adeti Türkçe + Bağlama Edatı + Arapça, 2 adeti Farsça + Bağlama Edatı + Türkçe, 2 adeti Türkçe + Bağlama Edatı + Farsça, 2 adeti Arapça + Bağlama Edatı + Arapça + Bağlama Edatı + Farsça, 1 adeti Arapça + Bağlama Edatı + Arapça + Bağlama Edatı + Arapça, 1 adeti Arapça + Bağlama Edatı + Farsça Kurallı Tamlama ve 1 adeti Arapça + Bağlama Edatı + Türkçe yapısıyla kuruludur. Söz konusu edatlar ile işleme sokulan alıntı sözlerin % 56 oranla en fazla Arapça + Bağlama Edatı + Arapça yapısıyla kurulu olduğu tespit edilmiştir.

2.2.7.1.1.1. Arapça + Bağlama Edatı + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 30 adet, KY’de 28 adet, ÇN’de 8 adet ve SVTM’de 2 adet olmak üzere 68 adet Arapça + Bağlama Edatı + Arapça yapısıyla kurulu alıntı söz tespit edilmiştir:

ḥalāik ‘āmm u ḥāṣṣ hep anja düşer (RN, 37r2)

okuyup ‘aṣr u āyet yolda ṭurduṅ (RN, 25v6)

mecālsüz berr ü bahrı cümle ṭutdı (RN, 18r4)

çü buğz u ḡaybetile gide ṭā‘at (RN, 44v5)

‘ilāc bilmediler bukrāt u luḡmān (ÇN, 63)

egerçi işlenür bühtān u ḡaybet (RN, 44r4)

şıdılar leşkerin cebrī vü ḡahrı (RN, 9r4)

anı ṭuyanlara ne cennet ü ḡūr (RN, 41r4)

anunla cism ü ‘ömrü yuymayasın (RN, 51r4)

küfr içinde dīn u īmān buldılar (SVTM, II-160)

dür ü yāḡūtıla mercān bulasın (RN, 18r2)

gül ü reyḥān dürr ü mercān saçıserven (KY, B3r13)

içine dürr ü mercān ferş döşesün (KY, B35r3)

ebūbekr u ‘ömer ḡanı ‘alī hem (ÇN, 75)

ḡālīḡ ḡılur yūsufa faẓl u iḡsān (KY, B39v5)

ferahlar u kadehler ellerinde (RN, 9v6)
kalısardur hemān ol ferd u rahmān (ÇN, 32)
hāl ü ahvālın cümlesin bilür emdi (KY, B14r1)
hamd [ũ] senā telim aygıl sübhānına (KY, B4v3)
iğisine hamd ü senā telim kıldı (KY, B56v7)
yūsuf du‘ā hamd ü senā telim kıldı (KY, B50r1)
hamd ü şükr etti dedi ey zü’l-celāl (RN, 2v4)
tevāzu‘ eyle bunda hāş u ‘āma (ÇN, 83)
hāş u ‘ām şād kılıp yügürür emdi (KY, B50v11)
hāş u ‘āma dostlik şahīh kıldı emdi (KY, B51r7)
ulu kiçi hāş u ‘ām hāzır keldi (KY, B52r6), (KY, B52v3)
kamları hāş u ‘ām söyleşürler (KY, B52v9)
hāşş u ‘āmm gönlini şey’ullāh eyle (RN, 10v5)
hāşş u ‘āmm harcıya yüz yere bırak (RN, 19v4)
hāşş u ‘āmm harcıya togru deyesin (RN, 54r1)
ki saña yarı kıla hayy u subhān (ÇN, 55)
şabr kılğıl havf ü recā olğıl emdi (KY, B37r12)
hevā vü kibr yolından beri kaç (RN, 15v4)
niçe ‘ilm ü ‘amel sen bu tapuda (RN, 26r1)
kamu ‘ilm ü ‘amel bir terke degmez (RN, 40r5)
‘ilm ü hikmet üze ol kāmīl ola (KY, B50r4)
‘aklı kāmīl ‘ilm ü hikmet temām bilür (KY, B51r6)
ol şehir ehli ins ü cin perī idi (KY, B23v7)
yā kanı ya‘kūb ismā‘il u dāvud (ÇN, 74)
yeñi ‘ış ü yeñi ‘işret yeñi muṭrab (RN, 35r3)
‘izzet ü vahdet hayā ādāb-ı hāl (RN, 3r4)
ağlamağa kaşd ü töhmet bağladuğdan (KY, B45v1)
bulayın dērişen kayyūm u hayy ol (RN, 45v4)

niçe **kibr ü hevā** uşada seni (RN, 15v1)
ol durur **kizb ü riyā** tîzlik nefes (RN, 3r2)
aņa hergiz yavumadı **küfr ü bid'at** (KY, B76v14)
buşu işi hemān **küfr ü dālāldür** (RN, 21r5)
ol şafādur hem saḥā' **luṭf u vişāl** (RN, 3r1)
yā 'azīz kılğıl **meded ü şenā** (KY, B69r13)
cemāline **medḥ ü şenā** aytu kirdi (KY, B36v15)
aņa **mi'rāc u 'arş** üstüydi seyrān (ÇN, 78)
bulasın şabrıla **mi'rāc u tūrı** (RN, 30v1)
nebī u hem velī kurtılmadı hīç (ÇN, 68)
nifāk u şirk anlaruñ işidür (RN, 6r3)
ki **'ömr ü rızka** ol durur pāyāndan (RN, 10r3)
fażl birle kıldı baņa **raḥmet ü 'izzet** (KY, B19r12)
bırak cümle işi kıl **şabr u tedbīr** (RN, 29v6)
şafā vü zevk olur her laḥza kārı (RN, 27v3)
ḥāṭırımıdan **sehv ü melāl** saçu vèrgil (KY, B3r5)
cānlaruñ cānı **şıdķ u ĩmāndur** (SVTM, I-43)
ben aņa telim kılām **şükr ü minnet** (KY, B32r13)
ḥālıķğa **şükr ü minnet** telim kıldı (KY, B51r16)
şükr ü minnet ol mevlīye kılām ėmdi (KY, B56r2)
ḥālıķğa kıldılar **şükr ü minnet** (KY, B64r13)
uğanım 'aṭā vèrdi **şükr ü minnet** (KY, B78v3)
körüşüben **şükr ü şenā** kılur ėmdi (KY, B11r12)
velīye vü nebīye terk buyurdi (RN, 40r6)

2.2.7.1.1.2. Arapça + Bağlama Edatı + Arapça + Bağlama Edatı + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözlər

Söz konusu metinlerde yalnızca RN'de 1 adet Arapça + Bağlama Edatı + Arapça + Bağlama Edatı + Arapça yapısıyla kurulu alıntı söz tespit edilmiştir:

şehvet ü kibr ü tama⁶ birle hased (RN, 3r3)

2.2.7.1.1.3. Arapça + Bağlama Edatı + Arapça + Bağlama Edatı + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 1 adet ve KY’de 1 adet olmak üzere 2 adet Arapça + Bağlama Edatı + Arapça + Bağlama Edatı + Farsça yapısıyla kurulu alıntı söz tespit edilmiştir:

el-ḥamd ü şükr ü sipās ol eḥade (KY, B1v3)

taşuñ seccāde vü tesbīḥ ü destār (RN, 24r2)

2.2.7.1.1.4. Arapça + Bağlama Edatı + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 7 adet, ÇN’de 3 adet ve KY’de 3 adet olmak üzere 13 adet Arapça + Bağlama Edatı + Farsça yapısıyla kurulu alıntı söz tespit edilmiştir:

anuñla kılmağıl sen ‘ahd u peymān (ÇN, 23)

dür ü gevher alasin ḥazneler[den] (RN, 45v5)

saña ḳo dedügüm ğaybetdür ü kīn (RN, 46v5)

neler etmiş aña bu ğırbet ü kīn (RN, 52r2)

yol uzaḳdur ki yokdur ḥadd u pāyān (ÇN, 10)

baḥīl olmuşdı ‘ilm ü hūner issi (RN, 38v3)

ya kibr ü kīn olıcaḳ dīn nesidür (RN, 16r5)

gelür her gün yeñi nūzl ü yeñi ḥān (RN, 35r1)

şabr u eyü ḥū tevekkül mekrümet (RN, 2v5)

eger milkūñ ola şām u ḥorāsān (ÇN, 46)

ḥālīḳğa şükr ü sipās ḳılğıl emdi (KY, B32v7)

şükr ü sipās telim ḳıldı ğufrānına (KY, B50v12)

yā yūsuf şükr ü sipās ḳılğıl dedi (KY, B51v14)

2.2.7.1.1.5. Arapça + Bağlama Edatı + Farsça Kurallı Tamlama Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet Arapça + Bağlama Edatı + Farsça kurallı tamlama yapısıyla kurulu alıntı söz tespit edilmiştir:

ķamu vaşfı vü ‘arz-ı hālî oldu (RN, 52r4)

2.2.7.1.1.6. Arapça + Bağlama Edatı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet Arapça + Bağlama Edatı + Türkçe yapısıyla alıntı söz tespit edilmiştir:

yeñi **şubḥ** u yeñi **aḥşam** yeñi hāl (RN, 35r2)

2.2.7.1.1.7. Farsça + Bağlama Edatı + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 12 adet ve KY’de 6 adet olmak üzere 18 adet Farsça + Bağlama Edatı + Arapça yapısıyla kurulu alıntı söz tespit edilmiştir:

göre ne ḥāldedür **cānuḡ** u **cismün** (RN, 32r2)

peşīmān oldu vü **dil-teng ü ġam-ġin** (RN, 52r2)

ġıriv ü zemzemedür degme yolda (RN, 8v5)

ġül ü reyḥān dürr ü mercān saçıserven (KY, B3r13)

ġümān u vehmile geçdi yaz u kış (RN, 25v5)

ēderler **hāy u hū** nefrīn ü efġān (RN, 9r5)

bulına cümle sende **kān u ma‘den** (RN, 45v5)

ne dēse **kīn ü ġaybet** anı dutduḡ (RN, 47v4)

kīn ü ġaybet şuyına kanmaḡuḡ yok (RN, 49r6)

bu **nefrīn ü şikāyet** kıanda vara (RN, 5v3)

anla seniḡ hezār dürlü **pend ü ḥikmet** (KY, B78v4)

baḡa **pend ü naşīḥat** ne kıılır sen (KY, B22v3)

pend ü naşīḥat vērüp nehy kıılır ėmdi (KY, B38r8)

bize ũküş tegmişdür **renc ü ġinā** (KY, B69r14)

ķardaşlarum kııldı baḡa **renc ü zaḥmet** (KY, B19r11)

‘āşık olana ne **ser-māye vü māl** (RN, 41v6)

içün şirkile tölmiş **şūr u şersin** (RN, 15r5)

ki **tāc u ḥulleye** ḥūrīye aķmaz (RN, 41r3)

2.2.7.1.1.8. Farsça + Bağlama Edatı + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 6 adet, ÇN’de 2 adet ve KY’de 1 adet olmak üzere 9 adet Farsça + Bağlama Edatı + Farsça yapısıyla kurulu alıntı söz tespit edilmiştir:

naşībini alur ne **bīş ü** ne **kem** (RN, 35r4)

hān u māl bekleyen görmeye anı (RN, 40v5)

ki birdür toğruya **imrūz u ferdā** (RN, 53r4)

içün **murdār u cān** belinde zünnār (RN, 24r2)

ederler hāy u hū **nefrīn ü efğān** (RN, 9r5)

neçe bir yoriya sen **şād u handān** (ÇN, 20)

dē otursun ki **tāc u taht** anuñdur (RN, 11r6)

andan yūsuf bezetti **taht-u baht**ın (KY, B58r5)

kim anda olmaya sen **zār u giryān** (ÇN, 83)

2.2.7.1.1.9. Farsça + Bağlama Edatı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 2 adet olmak üzere Farsça + Bağlama Edatı + Türkçe yapısıyla alıntı söz tespit edilmiştir:

ķamu **şehir ü** ķamu **il rāhat** oldu (RN, 9v3)

gerek sen **zengi vū pası** yuyasın (RN, 45r3)

2.2.7.1.1.10. Türkçe + Bağlama Edatı + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 2 adet, KY’de 1 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 4 adet Türkçe + Bağlama Edatı + Arapça yapısıyla alıntı söz tespit edilmiştir:

ulu kiçi **bay u fakīr** bakar idi (KY, B52r9)

bu kez gördüm **düzenlik ü şafā** hoş (RN, 27v2)

görünmez oldu ol **ķızlığ u āfet** (RN, 9v4)

ķul u sultān bir durur iki degül (SVTM, II-116)

2.2.7.1.1.11. Türkçe + Bağlama Edatı + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 2 adet olmak üzere Türkçe + Bağlama Edatı + Farsça yapısıyla alıntı söz tespit edilmiştir:

ķama‘dan ķurtarurlar **il ü şehir**i (RN, 9r4)

ķarāb etdi **il ü şehir**i diyārı (RN, 27r4)

2.2.7.1.2. Bile / Birle Bağlama Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 4 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 5 adet bile / birle edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

ḥafiiyye birle ya‘kūb nebī du‘ā kıldı (KY, B75r1)

kāle birle kumāşım atlasım çok (KY, B16v9)

sākī bile ḥabbāznı maḥbūs kıldı (KY, B43v16)

şehir birle zindān anıḡ aralıḡı (KY, B50v2)

şehvet ü kibr ü **ṭama‘ birle ḥased** (RN, 3r3)

2.2.7.1.3. İle Bağlama Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 9 adet, KY’de 4 adet, ÇN’de 3 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 17 adet söz konusu ile bağlama edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

aşaklıkla kanā‘at hoş yār oldı (RN, 18v5)

begler ile kanzafer oturdılar (KY, B29v14)

ilāhī devletile **baḥt** anuḡdur (RN, 11r6)

düzengile safā andaḡ bozulmuş (RN, 27r3)

ḥasedle hıkdan şaḡın be-ḡāyet (RN, 31r4)

ḥasūdıla baḥīl şaḡışda degül (RN, 34r4)

getürüp dartaḡlar **ḥayruñla şerrüñ** (ÇN, 36)

anuñ için düzildi **ins ile cān** (ÇN, 79)

anı göstermeyen **kīnile ḡaybet** (RN, 47r6)

vücūdı şaḡiken **rencile maḡhūr** (RN, 31r6)

sözler ile ‘ākıbet bir göz olur (SVTM, II-114)

berāber anda **sultān ile çopān** (ÇN, 60)

çü ma‘mūr oldı **şehirile vilāyet** (RN, 18v6)

şem‘unla yehūdānı ayırmadı (KY, B57r14)

dür ü **yāḡutıla mercān** bulasın (RN, 18r2)

yūsuf ile put-ḡāneye **melik** kirdi (KY, B22v13)

yūsuf la ol perī bir kün ıoğmıř (KY, B22r7)

2.2.7.1.4. Ne...ne Baēlama Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözlər

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 3 adet ne...ne baēlama edatı ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

nařībini alur **ne bīř** ü **ne kem** (RN, 35r4)

ki terke girene **ne hūr** **ne kuřūr** (RN, 41r4)

bu **ne kūtēh-nařar** yā **ne firāset** (RN, 32r3)

2.2.7.1.5. yā Baēlama Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözlər

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet yā baēlama edatı ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

maēal mi ‘arş **yā ferş** ıoērulara (RN, 52v3)

2.2.7.2. Edat Olarak İşletime Sokulan Alıntı Sözlər

Söz konusu metinlerde RN’de 263 adet, KY’de 163 adet, SVTM’de 137 adet ve ÇN’de 52 adet olmak üzere 615 adet alıntı edat tespit edilmiştir. Söz konusu edatlar madde başı 31 adettir. Söz konusu alıntı edatlar yaklaşık % 43 oranla en fazla RN’de yer almaktadır. Bu edatlar arasında en yoğun geēen yaklaşık % 28 oranla “ki” edatıdır. Bunu yaklaşık % 14 oranla hem, % 12 oranla “u”, yaklaşık % 9 oranla “eger”, % 7 oranla “ü”, % 5 oranla “ger”, yaklaşık % 5 oranla “çü”, % 3 oranla “çün”, yaklaşık % 3 oranla “hem...hem”, yaklaşık % 3 oranla “meger”, % 2 oranla “vü”, % 2 oranla “velākin” edatı takip etmektedir.

ammā: (RN, 3v4)

çü: (ÇN, 44), (KY, B55r3), (RN, 4v7), (RN, 8r5), (RN, 10r4), (RN, 10v4), (RN, 13v6), (RN, 16r6), (RN, 18r4), (RN, 18v6), (RN, 20v5), (RN, 24r5), (RN, 24v2), (RN, 25r3), (RN, 26v5), (RN, 26v6), (RN, 28v5), (RN, 29r5), (RN, 29v3), (RN, 30v4), (RN, 33r4), (RN, 35v2), (RN, 37v6), (RN, 38v6), (RN, 43v6), (RN, 44r6), (RN, 44v5), (RN, 50r3), (SVTM, XI-11)

çün: (ÇN, 2), (ÇN, 37), (ÇN, 53), (ÇN, 57), (ÇN, 64), (ÇN, 70), (ÇN, 71), (KY, B23v15), (KY, B38v7), (KY, B39r8), (RN, 6r6), (RN, 7r2), (RN, 7r5), (RN, 8r4), (RN, 17r6), (RN, 33r5), (RN, 33v5), (RN, 40v6), (RN, 46r1)

çünki: (RN, 2v1)

çünkim: (RN, 39v5)

eger: (ÇN, 15), (ÇN, 19), (ÇN, 37), (ÇN, 38), (ÇN, 46), (KY, B3v11), (KY, B4v6), (KY, B4v16), (KY, B8v13), (KY, B12v6), (KY, B14r13), (KY, B20r11), (KY, B20r13), (KY, B22v9), (KY, B26r8), (KY, B27v3), (KY, B27v11), (KY, B31r16), (KY, B33r10), (KY, B36v7), (KY, B43r16), (KY, B59r13), (KY, B69r3), (KY, B75v15), (KY, B78r11), (RN, 7r3), (RN, 11r2), (RN, 15r3), (RN, 19r6), (RN, 23v5), (RN, 24v3), (RN, 25v2), (RN, 30r2), (RN, 31r4), (RN, 40v2), (RN, 44v2), (RN, 45v2), (RN, 51v1), (RN, 51v3), (RN, 51v4), (RN, 53v5), (SVTM, I-54), (SVTM, II-17), (SVTM, II-64), (SVTM, III-11), (SVTM, III-11), (SVTM, XVII-6), (SVTM, XXIV-4), (SVTM, XXV-2), (SVTM, XXV-2), (SVTM, XXV-3), (SVTM, XXV-5)

egerçi: (RN, 44r4)

ger: (ÇN, 45), (KY, B2v16), (KY, B41r6), (KY, B54v14), (KY, B67r12), (RN, 18r5), (RN, 25v5), (RN, 30r2), (RN, 33v6), (SVTM, I-28), (SVTM, I-29), (SVTM, I-46), (SVTM, II-50), (SVTM, II-92), (SVTM, II-155), (SVTM, III-1), (SVTM, III-2), (SVTM, III-8), (SVTM, III-8), (SVTM, VI-5), (SVTM, VI-6), (SVTM, VI-7), (SVTM, VI-8), (SVTM, VI-9), (SVTM, VIII-2), (SVTM, IX-2), (SVTM, IX-10), (SVTM, XVIII-13), (SVTM, XIX-4), (SVTM, XXIII-7), (SVTM, XXV-1)

gerçi: (SVTM, II-20)

hem: (ÇN, 37), (ÇN, 44), (ÇN, 68), (ÇN, 75), (KY, B4r16), (KY, B4v1), (KY, B5r7), (KY, B5r13), (KY, B6r1), (KY, B6v11), (KY, B6v15), (KY, B7r6), (KY, B7v11), (KY, B9r14), (KY, B9r16), (KY, B10v12), (KY, B11r6), (KY, B11v7), (KY, B11v11), (KY, B13v3), (KY, B13v7), (KY, B14r8), (KY, B16v6), (KY, B21v13), (KY, B22r8), (KY, B26v9), (KY, B27v9), (KY, B28v11), (KY, B33r11), (KY, B35v2), (KY, B41r2), (KY, B43r9), (KY, B43v7), (KY, B47r3), (KY, B48v1), (KY, B49r4), (KY,

B49v8), (KY, B51v10), (KY, B51v12), (KY, B51v15), (KY, B54v6), (KY, B54v12), (KY, B56r6), (KY, B56v4), (KY, B58r5), (KY, B58v12), (KY, B59v6), (KY, B59v9), (KY, B60v11), (KY, B62r7), (KY, B62v5), (KY, B62v6), (KY, B62v7), (KY, B63r3), (KY, B63r5), (KY, B63r13), (KY, B63v16), (KY, B65r8), (KY, B66r13), (KY, B66v9), (KY, B66v14), (KY, B67v10), (KY, B68v1), (KY, B70v10), (KY, B70v14), (KY, B71r10), (KY, B73v10), (KY, B74r1), (KY, B74r3), (KY, B74v3), (KY, B74v9), (KY, B75r5), (KY, B77v6), (KY, B79r5), (KY, B78r1), (RN, 3r1), (RN, 33r3), (RN, 50v2), (SVTM, II-69), (SVTM, II-143), (SVTM, II-155), (SVTM, II-159), (SVTM, VIII-1), (SVTM, VIII-5)

hem...hem: (KY, B13r16), (KY, B17v15), (KY, B24v14, B24v15), (KY, B30r14), (KY, B35r16), (KY, B36v9), (KY, B36v12), (KY, B40r7), (KY, B41r16), (KY, B49r11), (KY, B51v6, B51v7), (KY, B63v11), (KY, B66r11, B66r12), (SVTM, II-64), (SVTM, XXIV-3), (SVTM, XXIV-3)

hem...hem...hem: (KY, B59r15, B59r16, B59r16)

hod: (ÇN, 81)

ki: (ÇN, 1), (ÇN, 8), (ÇN, 9), (ÇN, 10), (ÇN, 11), (ÇN, 38), (ÇN, 46), (ÇN, 47), (ÇN, 50), (ÇN, 55), (ÇN, 62), (ÇN, 63), (KY, B26r14), (KY, B34v10), (KY, B35r2), (KY, B43r9), (KY, B53v12), (KY, B54v3), (RN, 3v5), (RN, 3v6), (RN, 4r3), (RN, 4v2), (RN, 5v4), (RN, 6v4), (RN, 10r3), (RN, 10v3), (RN, 10v6), (RN, 11r6), (RN, 12r1), (RN, 12r2), (RN, 12r4), (RN, 14r1), (RN, 14v3), (RN, 15r2), (RN, 16r4), (RN, 16r5), (RN, 16v4), (RN, 17r2), (RN, 18r2), (RN, 18v3), (RN, 20r2), (RN, 20v6), (RN, 21r6), (RN, 22r2), (RN, 22r5), (RN, 22v1), (RN, 22v2), (RN, 23r3), (RN, 23r4), (RN, 24r3), (RN, 24v1), (RN, 24v3), (RN, 24v4), (RN, 24v6), (RN, 25r5), (RN, 25v4), (RN, 27v1), (RN, 27v4), (RN, 28r3), (RN, 28v4), (RN, 29r3), (RN, 29r6), (RN, 29v2), (RN, 29v5), (RN, 30r3), (RN, 30r4), (RN, 30v5), (RN, 31v3), (RN, 32r1), (RN, 32r3), (RN, 35r4), (RN, 35r5), (RN, 35v3), (RN, 36r4), (RN, 36v6), (RN, 37r1), (RN, 37r5), (RN, 37v3), (RN, 37v6), (RN, 38r2), (RN, 40r5), (RN, 41r1), (RN, 41r2), (RN, 41r3), (RN, 41r4), (RN, 42v3), (RN, 43r1), (RN, 43r2), (RN, 43v6), (RN, 44r2), (RN, 44r5), (RN, 44r5),

(RN, 44v1), (RN, 44v2), (RN, 44v4), (RN, 45r4), (RN, 45r5), (RN, 47r5), (RN, 48v1),
(RN, 49r5), (RN, 49v4), (RN, 50v1), (RN, 50v5), (RN, 51v2), (RN, 53r4), (RN, 53r5),
(RN, 54r2), (RN, 54v1), (SVTM, I-1), (SVTM, I-11), (SVTM, I-14), (SVTM, I-19),
(SVTM, I-20), (SVTM, I-21), (SVTM, I-22), (SVTM, I-25), (SVTM, I-32), (SVTM,
I-39), (SVTM, I-42), (SVTM, I-49), (SVTM, I-50), (SVTM, I-52), (SVTM, I-53),
(SVTM, I-53), (SVTM, I-54), (SVTM, I-56), (SVTM, I-56), (SVTM, I-57), (SVTM,
I-64), (SVTM, I-80), (SVTM, II-19), (SVTM, II-23), (SVTM, II-29), (SVTM, II-29),
(SVTM, II-30), (SVTM, II-55), (SVTM, II-67), (SVTM, II-68), (SVTM, II-72),
(SVTM, II-84), (SVTM, II-91), (SVTM, II-103), (SVTM, II-105), (SVTM, II-106),
(SVTM, II-109), (SVTM, II-111), (SVTM, II-112), (SVTM, II-115), (SVTM, II-156),
(SVTM, III-5), (SVTM, III-6), (SVTM, VIII-4), (SVTM, IX-12), (SVTM, X-11),
(SVTM, X-12), (SVTM, XI-10), (SVTM, XII-1a), (SVTM, XVI-1), (SVTM, XVI-2),
(SVTM, XVI-5), (SVTM, XVI-7), (SVTM, XVI-7), (SVTM, XVI-8), (SVTM, XVI-
8), (SVTM, XVI-9), (SVTM, XVIII-13), (SVTM, XXII-9), (SVTM, XXV-2),
(SVTM, XXVIII-2), (SVTM, XXVIII-5), (SVTM, XXVIII-5), (SVTM, XXVIII-6)

lîkin: (ÇN, 47)

meger: (KY, B19r14), (KY, B20v11), (KY, B20v16), (KY, B25v14), (KY, B31v15),
(KY, B34v12), (KY, B35v10), (KY, B46v15), (KY, B47v16), (KY, B57r5), (KY,
B66v2), (KY, B73r4), (RN, 20r4), (RN, 37v3), (RN, 38r1), (RN, 50v2)

u: (ÇN, 10), (ÇN, 20), (ÇN, 23), (ÇN, 30), (ÇN, 32), (ÇN, 42), (ÇN, 46), (ÇN, 55),
(ÇN, 63), (ÇN, 68), (ÇN, 74), (ÇN, 75), (ÇN, 78), (ÇN, 83), (KY, B58r5), (RN, 2r1),
(RN, 2r1), (RN, 2v5), (RN, 3r1), (RN, 6r3), (RN, 9r5), (RN, 9v4), (RN, 9v6), (RN,
11r6), (RN, 15r5), (RN, 16v3), (RN, 17r5), (RN, 23r4), (RN, 24r2), (RN, 25v5), (RN,
25v5), (RN, 25v6), (RN, 28r4), (RN, 28v2), (RN, 29v6), (RN, 30v1), (RN, 32r2), (RN,
35r2), (RN, 41r3), (RN, 44r4), (RN, 44v5), (RN, 45v4), (RN, 45v5), (RN, 46v2), (RN,
47r3), (RN, 53r4), (SVTM, I-21), (SVTM, I-37), (SVTM, I-43), (SVTM, I-60),
(SVTM, I-66), (SVTM, II-9), (SVTM, II-101), (SVTM, II-113), (SVTM, II-116),
(SVTM, II-160), (SVTM, III-5), (SVTM, III-10), (SVTM, V-1), (SVTM, VI-6),

(SVTM, VIII-5), (SVTM, VIII-5), (SVTM, IX-2), (SVTM, IX-6), (SVTM, IX-6),
(SVTM, IX-12), (SVTM, X-11), (SVTM, X-12), (SVTM, XVI-9), (SVTM, XIX-8),
(SVTM, XX-5), (SVTM, XXIII-6), (SVTM, XXIII-7), (SVTM, XXIII-9)

ü: (KY, B56r2), (KY, B56v7), (KY, B64r13), (KY, B69r13), (KY, B69r14), (KY,
B76v14), (KY, B78v3), (KY, B78v4), (RN, 2v4), (RN, 3r2), (RN, 3r3), (RN, 3r3),
(RN, 3r4), (RN, 5v3), (RN, 8v5), (RN, 9r4), (RN, 9r5), (RN, 9v3), (RN, 10r3), (RN,
15v1), (RN, 16r5), (RN, 18r2), (RN, 18r4), (RN, 18r6), (RN, 21r5), (RN, 24r2), (RN,
24v6), (RN, 25v4), (RN, 26r1), (RN, 27r4), (RN, 27v2), (RN, 32r2), (RN, 35r1), (RN,
35r3), (RN, 35r4), (RN, 38v3), (RN, 40r5), (RN, 41r4), (RN, 45v5), (RN, 46v5), (RN,
47v4), (RN, 49r6), (RN, 51r4), (RN, 52r2), (RN, 52r2)

tā: (RN, 30r3), (RN, 30v6), (RN, 45v4)

ve: (ÇN, 47), (RN, 3v3), (RN, 3v4), (RN, 3v5), (RN, 3v6), (RN, 4r2)

velākin: (KY, B4v4), (KY, B16v9), (KY, B18v8), (KY, B22v8), (KY, B25v16), (KY,
B27v9), (KY, B31r11), (KY, B33r3), (KY, B46r14), (KY, B54v5), (KY, B69r7), (KY,
B77r1), (KY, B77v2)

velī: (RN, 10r6)

vü: (RN, 2v1), (RN, 8v5), (RN, 9r4), (RN, 15v4), (RN, 24r2), (RN, 27v3), (RN, 29r2),
(RN, 35v2), (RN, 40r6), (RN, 41v6), (RN, 45r3), (RN, 52r2), (RN, 52r4), (RN, 54r5)

yā: (ÇN, 8), (ÇN, 54), (ÇN, 74), (ÇN, 75), (RN, 32r2), (RN, 32r3), (RN, 52v3)

ya: (RN, 16r5), (RN, 21r4), (RN, 38r2), (RN, 40v3), (RN, 41v1), (RN, 45v1), (RN,
46r2), (RN, 47r2)

yā...yā: (KY, B5v1), (KY, B9v7), (KY, B42v14)

yā: (KY, B7r11), (KY, B42v15), (KY, B57v12)

ya...yā...yā: (SVTM, XIX-7)

yaḥūd-yāḥūd: (ÇN, 19), (RN, 20v1)

yā'ni: (KY, B32v14)

zīrā: (KY, B33r16), (KY, B49r12), (KY, B53v12), (RN, 10v6), (RN, 12r1), (RN,
42v3), (RN, 50v1)

2.2.7.3. Soru Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 5 adet ve KY’de 1 adet olmak üzere 6 adet soru edatı ile işletime sokulan alıntı sözler tespit edilmiştir:

saña **lāyık mıdır** anı koyasın (RN, 45r3)

maḥal mi ‘arş yā derş toğrulara (RN, 52v3)

deñiz olanlara gevher **muḥāl mi** (RN, 17v6)

şadefler dūr tołodur zer **muḥāl mi** (RN, 18r1)

bu toñlar **revā mıdır** yā‘ni kula (KY, B32v14)

ya kalb **şāfī mi olur** kızmayınca (RN, 45v1)

2.2.7.4. Ünlem Edatları Olarak İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 122 adet, RN’de 3 adet ve SVTM’de 1 adet olmak üzere 126 adet alıntı ünlem ayā/eyā, ḥāṣā, heyhāt, yā edatlarıyla işletime sokulan yapılar tespit edilmiştir. Söz konusu edatlar arasında en yoğun geçen % 84 oranla seslenme edatı olan “yā” edatıdır. Bunu % 13 oranla ayā edatı, % 2 oranla heyhāt edatı, % 1 oranla diğerleri takip etmektedir. Alıntı ünlem edatları % 97 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu % 2 oranla RN, % 1 oranla SVTM takip etmektedir.

ayā: ayā [būstān] (KY, B3v15), **ayā [dāye]** (KY, B34v1), **ayā [ḥalīl]** (KY, B9r14), **ayā [melik]** (KY, B22v5), (KY, B76v7), **ayā [şiddīk]** (KY, B10v15), (KY, B31v4), (KY, B40r13), (KY, B48r11), (KY, B78v4), **ayā [şiddīk nebī]** (KY, B55v14), **ayā [sulṭān]** (KY, B32r10), (KY, B41r13), **ayā [şāh-ı cihān]** (KY, B28v14), (KY, B54r16), **ayā [tıfıl]** (KY, B41v1)

eyā: eyā [uşlu kişi] (RN, 24v5)

ḥāṣā: (SVTM, II-130)

heyhāt: (RN, 47r6), (RN, 47r6)

yā: yā [‘alīm] (KY, B20r8), **yā [‘amū]** (KY, B63v9), (KY, B64r1), **yā [ana]** (KY, B19r13), (KY, B73r9), **yā [‘arab]** (KY, B46r1), (KY, B46v13), **yā [‘azīz]** (KY, B41v7), (KY, B58v11), (KY, B59r5), (KY, B59r7), (KY, B60v15), (KY, B69r13), **yā**

[‘azrā’īl] (KY, B68v3), yā [baba] (KY, B5v6), (KY, B12v10), (KY, B59v16), (KY, B74v11), yā [bağır pāresi] (KY, B68v7), yā [beñzi nūrlu] (KY, B57v9), yā [büşrā] (KY, B15v2), yā [cebrā’īl] (KY, B10v12), (KY, B11v3), (KY, B40r9), (KY, B73v12), yā [cūhūd] (KY, B78r13), yā [dāye] (KY, B34v15), yā [ebeti] (KY, B3v4), yā [erḥame’rāḥimīn] (KY, B79r8), yā [evlād] (KY, B56r9), yā [ḥalīl] (KY, B69v1), yā [ḥatun] (KY, B29r9), (KY, B36v13), yā [ibn] (KY, B4v2), (KY, B4v8), yā [ibni yemīn] (KY, B68v8), yā [isrā’īl] (KY, B47v15), (KY, B48r8), (KY, B70r11), (KY, B70r13), (KY, B75v16), yā [kardaş] (KY, B7v2), (KY, B10v1), (KY, B64v9), yā [karındaş] (KY, B5r11), yā [kerīm] (KY, B20r7), yā [kız] (KY, B7r2), yā [köñül şādılığı] (KY, B68v7), yā [köz-bānu] (KY, B34r13), (KY, B34v7), yā [kurd] (KY, B13r12), yā [melik] (KY, B17r9), yā [mihr-bān mürüvvetlū] (KY, B37r1), yā [mu‘abbir] (KY, B14r10), yā [muḥammed] (KY, B3v9), yā [mürüvvetlū] (KY, B61r7), yā [mürüvvet-vār] (KY, B61r11), yā [rabb] (KY, B20v7), yā [rabbe’l-gānī] (KY, B43r2), yā [raḥīm] (KY, B20r7), (KY, B79r4), (KY, B79r6), yā [şabāḥ] (KY, B72v11), yā [şanem] (KY, B33r14), yā [şem‘un] (KY, B69r10), yā [şerīfler] (KY, B58v9), yā [yūsuf] (KY, B7r5), (KY, B7r7), (KY, B8r16), (KY, B8v15), (KY, B15r9), (KY, B16r8), (KY, B22v4), (KY, B23r12), (KY, B23v6), (KY, B23v13), (KY, B24r2), (KY, B24r5), (KY, B31r8), (KY, B32r16), (KY, B33v6), (KY, B33v13), (KY, B37v1), (KY, B38r5), (KY, B38v15), (KY, B41r7), (KY, B43r6), (KY, B51v14), (KY, B52r12), (KY, B53r2), (KY, B53r11), (KY, B54r11), (KY, B55r6), (KY, B60v9), (KY, B70r10), (KY, B75v3), (KY, B76v16), yā [züleyḥā] (KY, B27v2), (KY, B32v10), (KY, B38r9), (KY, B41v11), (KY, B42r1), (KY, B54v10), (KY, B55r9), (KY, B55r15), (KY, B74r14)

2.2.7.5. Son Çekim Edatları İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 266 adet, RN’de 58 adet, SVTM’de 38 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 365 adet son çekim edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. KY’de 84 adet alıntı söz bile / birle edatı ile işletime sokulmuştur.

SVTM’de 12 adet ve KY’de 6 adet olmak üzere 18 adet alıntı söz bigi / bigin / gibi edatıyla işleme sokulmuştur. RN’de 1 adet alıntı söz +e degin edatıyla işleme sokulmuştur. KY’de 12 adet, SVTM’de 10 adet, RN’de 3 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 27 adet alıntı söz için / içün / üçün edatıyla işleme sokulmuştur. KY’de 85 adet, SVTM’de 4 adet, RN’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 92 adet alıntı söz içre edatıyla işleme sokulmuştur. RN’de 51 adet, KY’de 43 adet ve SVTM’de 12 adet olmak üzere 106 adet alıntı söz ile edatıyla işleme sokulmuştur. KY’de 6 adet, RN’de 1 adet olmak üzere 7 adet alıntı söz dapa / tapa edatıyla işleme sokulmuştur. KY’de 29 adet alıntı söz üze / üzre / üzere edatıyla işleme sokulmuştur. KY’de 1 adet söz sarı edatıyla işleme sokulmuştur. Bu bağlamda son çekim edatlarıyla işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 73 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 16 oranla RN, % 10 oranla SVTM, yaklaşık % 1 oranla ÇN takip etmektedir. Son çekim edatları ile işleme sokulan alıntı sözler % 29 oranla en fazla ile edatıyla söz dizimine girmiştir. Bunu % 25 oranla içre edatı, % 23 oranla bile / birle edatı, yaklaşık % 8 oranla üze / üzre / üzere edatı, % 7 oranla için / içün / üçün edatı, yaklaşık % 5 oranla bigi / bigin / gibi edatı, yaklaşık % 2 oranla dapa / tapa edatı takip etmektedir.

2.2.7.5.1. Bile / Birle Edatı İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 84 adet bile / birle edatı ile işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

sekiz biñ ‘**âlem birle** çıkar emdi (KY, B53v3)

‘**amuñ birle** ol sarāya beyle durğıl (KY, B63v3)

‘**aybı birle** ne ĩcāb kabūl eyleyürven (KY, B16v8)

üç dürlü ‘**aybı birle** kabūl kıldum (KY, B17r14)

beter birle ağır cefā siz kılduñuz (KY, B8v6)

du‘ā birle telim ‘āşī rahmet bulur (KY, B78v13)

edeb birle yūsufa haber şordı (KY, B22r14)

edeb birle selām vèrdi hıdmet kıldı (KY, B49v1)

emr birle cebrā’ılge kıldı fermān (KY, B10v11)

emr birle keldi aña cebrāʾīl ḥazret (KY, B78r8)
faẓlın birle fehm ḥayr vērgil ėmdi (KY, B2v14)
faẓlın birle baña ḥikmet ḳoyı vērgil (KY, B3r3)
faẓl birle rūzī ḳıla saña niʿmet (KY, B4r12)
faẓl birle ḳıldı baña raḥmet ü ʿizzet (KY, B19r12)
faẓlın birle yarlıḳaḡıl kerīm ėmdi (KY, B19v10)
ḥudāvende **faẓlın birle** ḳurtar ėmdi (KY, B20r6)
faẓlın birle yarlıḳaḡıl yā raḥīm dēr (KY, B20r7)
faẓlın birle baña perde vērgil ėmdi (KY, B24r8)
faẓl birle ol ḳılur bu kerāmet (KY, B32r12)
faẓlın birle şabrun cemīl vērgil ėmdi (KY, B36r14)
faẓlın birle sen ḳurtarḡıl beni bundan (KY, B40r6)
faẓl birle yūsufa ḳıldı meded (KY, B40r8)
faẓl birle rūzī ḳıla bu ʿaraba (KY, B48r1)
faẓl birle rūzī ḳıldı bu melik taḥt (KY, B51r2)
faẓl birle ḥālīḳ anı ḳıldı yarlu (KY, B53v4)
faẓl birle saḳladı mevlī beni (KY, B55v15)
faẓl birle ḥālīḳ destūr vērdi (KY, B72v7)
ḡuşşa birle ḳadḡudan baḡrı yandı (KY, B5v10)
hemān-dem **ḡuşşa birle** baḡrı yandı (KY, B7r12)
ḡam **ḡuşşa birle** beñzi şoldıysa (KY, B28v13)
ḡümān birle aḥvāllerin sorar ėmdi (KY, B7v1)
ḥafiyye birle kendüye şād-kām oldı (KY, B16r1)
ḥafiyye birle melik baña aʿlem ḳıldı (KY, B30v6)
ḥafiyye birle idim yārī verse ėmdi (KY, B41v6)
ḥafiyye birle tebessüm ḳılur ėmdi (KY, B61v2)
ḥafiyye birle bir birine maʿlūm ḳıldı (KY, B62v15)
ḥafiyye birle bir birine aʿlem ḳıldı (KY, B70v12)

hafiyye birle ya‘kūb nebī du‘ā kıldı (KY, B75r1)
erte haşem birle seyrān kılğıl ėmdi (KY, B52r12)
yavlaķ katı heybet birle yağar ėmdi (KY, B20v2)
bu heybet birle seyrāna çıkar ėmdi (KY, B52v8)
heybet birle bu şehri sen kırmaduñ (KY, B67r15)
heybet birle sarāya nazar kıldı (KY, B67v11)
yehūdā bir heybet birle haykırdıysa (KY, B69r4)
hurrem bile nigār kösteresiz (KY, B6r13)
hurrem bile karşı çıkup var dēdiler (KY, B22r10)
hüküm birle taķdīr kıldı hikmet dayyān (KY, B48v2)
dükel işi ihsān birle işler ėmdi (KY, B53v1)
dükel işi ihsān birle işler ėmdi (KY, B72v4)
kudret birle kökden qar bulut boldı (KY, B20v1)
kudret birle ‘azīzin cānın alam (KY, B40v5)
kudret bile yeti kapuğ açmak benden (KY, B40v11)
kudret birle yedi kapuğ hālık açdı (KY, B40v13)
kudret birle tıfıl oğlan kim sözletdi (KY, B44v10)
kudret birle sözledi hem bildiler (KY, B71r10)
kudret birle beşir keldi aña şordı (KY, B73r2)
yetmiş iki lügat birle sözler ėmdi (KY, B50v13)
meded birle sizleri ben kavuşduram (KY, B40v3)
yincü mercān birle bağlap saçın örer (KY, B33r2)
kızıl altun mili birle sağ urdılar (KY, B71r9)
nazım birle aytalım sen anla ėmdi (KY, B3r10)
nesliñ bile kalur sen miñnet içre (KY, B69v16)
cümleñizi nev‘ birle öldüre idüm (KY, B67v14)
korķarven nevbet birle ecel ėre (KY, B68v9)
remz birle tabībe bildürür ėmdi (KY, B34r9)

şabır birle işlegil uşbu işi (KY, B27v4)
şabır birle işlene işler başı (KY, B27v4)
şabr birle murād hāşıl olur emdi (KY, B13v15), (KY, B29r9)
bu **şıfatlar birle** kim hāzır keldi (KY, B25v5)
şun'ı birle bayık beni ol yarattı (KY, B26r5)
ta'accül birle yūsufa yetermü sen (KY, B7r3)
öre turup **ta'accül birle** karşı varur emdi (KY, B12r11)
ta'accül birle kirü yanup keliñ emdi (KY, B59v4)
deve sürüp **ta'cıl birle** keçer emdi (KY, B45r8)
ta'cıl birle kıtarlaşu anlar keldi (KY, B68r1)
taqdır birle kırtardı kâdir dayyân (KY, B50v8)
tevâzu'lık birle hıdmet kıılır emdi (KY, B57r2)
ya'küb kavmi birle anda dërdiler (KY, B74v3)
güher **yâkut birle** anı bezek kılsun (KY, B35r9)
yehūdā birle da'vâlaşur dërler emdi (KY, B9r3)
yūsuf birle telim söz sözleşdiler (KY, B21v7)
el adaķım **zencîr bile** bağıu emdi (KY, B19r10)
zulm birle tapuğıña ketürdiler (KY, B13v11)

2.2.7.5.2. Bigi / Bigin / Gibi / Kibi Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde SVTM'de 12 adet ve KY'de 6 adet olmak üzere 18 adet bigi / bigin / gibi / kibi edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

âdem bigin yūsufıa sözleşür emdi (KY, B32r15)
nūh **âdem gibi** ikinci atamız (SVTM, II-47)
dürlü yıpar **'anber kibi** kıokur emdi (KY, B24v7)
sini nişe severem yüz **cân bigi** dilerem (SVTM, VIII-4)
çok degül kim **furât gibi** yonıya (SVTM, I-45)
degmeze **gāvur gibi** ol cān hāķa (SVTM, II-107)
közlerinden **güher kibi** yaşlar aķdı (KY, B26r2)

geldi delim hōş **gül bigi** oldum aña ben kul bigi (SVTM, XIII-8)

hançer kibi cânımdan keçer emdi (KY, B37v4)

hūr kibi züleyhā düzenüpdür (KY, B36v5)

diri eyler ölüyi **‘īsī bigi** (SVTM, II-89)

anuñ kim cânı nūrluydı **‘īsī gibi** göge ağdı (SVTM, XII-2a)

cemāliñ **kuyaş kibi** ‘ışkıñ katı (KY, B37v3)

mevlāna gibi cihānda olmadı (SVTM, II-24)

yol açar deñize ol **mūsī bigi** (SVTM, II-89)

ķarañu yere **nūr gibi** yağa sen (SVTM, I-23)

‘öd bigi yandı göñlüm görüñ görüñ bu dütüni (SVTM, V-2)

yüregüm **‘öd bigi** yandıydı dütti (SVTM, XXVIII-10)

2.2.7.5.3. -e Degin Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca RN’de 1 adet -e degin edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

ķıyāmete degin yer boyı gider (RN, 36v6)

2.2.7.5.4. İçin / İçün / Üçün Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 12 adet, SVTM’de 10 adet, RN’de 3 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 27 adet için / içün/ üçün edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

āhiret üçün dürüşmek kerek emdi (KY, B47r8)

nêçe veled halk içün bir kaç **‘aşı içün** (SVTM, VI-10)

nebī zindān dēmişdür **dünyā içün** (ÇN, 65)

vişāl anup **firāk üçün** çoğılamağdan (KY, B45v2)

yalvarur **gurbet üçün** ol celīle (KY, B48r7)

‘ibādet kıl **hak içün** geçe gündüz (ÇN, 56)

naşīhatdur saña cümle **hakkiçün** (RN, 24r1)

halīl üçün odı büstān kıldı emdi (KY, B9r13), (KY, B69r16)

od **halīl içün** nête oldı gülef (SVTM, II-37)

nêçe veled **halk için** bir kaç ‘âşî için (SVTM, VI-10)

hūd için yel kırdı ol münkirleri (SVTM, II-41)

hūr dilerseñ var hūr olgıl **hūr için** (SVTM, II-82)

çü kārūna **mālî için** buyruk indi (RN, 35v2)

nūh için tūfān kamu kâfirleri (SVTM, II-43)

nūr dilerseñ var nūr olgıl **nūr için** (SVTM, II-82)

beş on gün ‘**ömür için** gèrü kayıkma (RN, 15v5)

renc için kayğurmağıl şād olgıl (KY, B61v16)

şālih için toğdı tağdan bir deve (SVTM, II-40)

temāşā için berü gel kim göre sen (SVTM, XXIII-5)

oğlanların **vaşiiyet için** hāzır kıldı (KY, B75v9)

ol **velīm için** getürdüm ādemi (SVTM, II-141)

sevgülümüz **yūsuf için** dèrler èmdi (KY, B5v15)

yūsuf için saklar idi bilgil anı (KY, B29r16)

yūsuf için bir köşk hāzır kıldı (KY, B50r16)

yohsa **yūsuf için** mü muştular sen (KY, B73r4)

yūsuf için muştuçı sen uş keldi (KY, B73r8)

2.2.7.5.5. İçre Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 85 adet, SVTM’de 4 adet, RN’de 2 adet ve ÇN’de 1 adet olmak üzere 92 adet içre edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

‘**ālem içre** meşhūrdur anıñ ‘adli (KY, B2r1)

‘**ālem içre** adıñ seniñ meşhūr ola (KY, B4r14)

ihsānıñız ‘**ālem içre** meşhūr èmdi (KY, B59r10)

bīmāristan içre kılur dermān (KY, B27r13)

kim göre sen **cānuñ içre** teñriyi (SVTM, II-96)

kavuşdura **cennet içre** ol türābe (KY, B48r2)

cennet içre baña қоңşı kılğıl èmdi (KY, B48r2)

cihān içre kopmış idi yūsuf nebî (KY, B3r11)

cihān içre senden beşer olmuş degül (KY, B25v13)
okuyanlar du‘ā içre olsun emdi (KY, B78v7)
dünyā içre ulu melik kılmış emdi (KY, B26v3)
dünyā içre ança devlet olur imiş (KY, B26v4)
dünyā içre sayrılık darddı delim (SVTM, II-133)
gözün aç gaflet içre yatma è dōst (ÇN, 11)
ğār içre muştafī tutdı anı yār (KY, B1v7)
gūrum içre cānım mecrūh kılduñ emdi (KY, B19v4)
gümān içre sakınç içre hayrān kalma (KY, B5r10)
her hāl içre ben beyle olam emdi (KY, B11v6)
bu hāl içre türbetüm üzre keldüñ (KY, B19v4)
her hāl içre saña penāh kıldum emdi (KY, B20r8)
bu hāl içre yūsufa eş olmuşıdı (KY, B22r5)
atası bu hāl içre kaldı hayrān (KY, B27r12)
bu hāl içre hālî katı za‘īf oldu (KY, B35v11)
ol hāl içre yūsuf karşı durur emdi (KY, B42v1)
bu hāl içre ne endīşe kılduñ dēdi (KY, B48v14)
yūsuf nebī bu hāl içre fikr kıldı (KY, B52r1)
bu hāl içre ser-gerdān ‘āciz oldu (KY, B53v16)
şol hāl içre ārzū ‘āşık ‘acebledi (KY, B54v8)
bu hāl içre emriñçe olmayaven (KY, B61r14)
yoksa ben du‘ā kılam hasret içre (KY, B69v15)
kitāb içre bī-şerīk anıñ meşhurlığı (KY, B3r16)
kitāb içre yūsuf vaşfın körmişdi (KY, B9v15)
zāhid aydur kitāb içre vaşfıñ kördüm (KY, B11r15)
ol köşk içre bir şanem olur idi (KY, B39v3)
yūsuf ol kubbe içre ğusl kıldı (KY, B24r10)
anıñ vaşfın kur‘ān içre öğdi cabbār (KY, B2r3)

kur'ân içre eyle yād kılmış (KY, B68r11)
meydān içre kürsī üzre oturur emdi (KY, B29v15)
nesliñ bile qalır sen miḥnet içre (KY, B69v16)
mısr içre pādişāh olduğını (KY, B3r10)
mısr içre ulu melik olur idi (KY, B14r3)
bayıq beni mısr içre bilgil emdi (KY, B27v3)
mısr içre kul olup satulur emdi (KY, B29v5)
mısr içre ulu melik olubanıñ (KY, B40v7)
mısr içre bir neçe urağutlar (KY, B42r4)
mısr içre yedi yıl keñlik oldu (KY, B51v4)
mısr içre yavlaq ulu melik oldu (KY, B53r16)
‘ale’l-hāl mısr içre yetürdiler (KY, B70r1)
ya‘kūb nebī mısr içre kıruk yıl turdı (KY, B75r15)
ikü yüz yıl mısr içre melik oldu (KY, B77r5)
velākin mısr içre oldu şiddet (KY, B77v2)
mısr içre yavlaq üküş ni‘met oldu (KY, B77v12)
melik kaçan mısr içre kirdiyse (KY, B24v8)
mısr içre ulu ḥatun olur idim (KY, B54r4)
mülket içre bī-şerīk ol eḥade (KY, B1v4)
bu za‘īf nazm içre üzdi emdi (KY, B78v4)
nehās içre altun kürsī ḥāzır kıldı (KY, B25r11)
münādīler nehās içre yügrüşdiler (KY, B29v6)
yaşrun ol niḳāb içre ağlar emdi (KY, B70r8)
perde içre pinhān zārı kıldı (KY, B58v2)
ketürüben rāḥat içre kızler emdi (KY, B15v6)
yigirmi dört rakam içre saldı bildi (KY, B79r3)
ki şabr içre bulınur dürlü hüner (RN, 29v2)
şadrim içre meded şem‘i sen yandurgıl (KY, B3r2)

sarāy içre yūsuf muḳīm oldıysa (KY, B24v8)
sarāy içre taht urup oturur emdi (KY, B28v1)
sarāy içre dürlü ni‘met hāzır kıldı (KY, B62v12)
ol serā içre bir olur beg u kul (SVTM, II-116)
şūret içre anlar iki görünür (SVTM, II-118)
yoksa ben sücūd içre kılam zārı (KY, B13r6)
mihrābında sücūd içre zārı kıldı (KY, B69r2)
ol şehir içre emīn dərler emdi (KY, B76v14)
ki biñ er şehir içre el bir etdi (RN, 44r2)
incütmegil beni bu şiddet içre (KY, B69v15)
tā‘at içre du‘ā kıldı ol mevlīye (KY, B10r8)
atam ya‘kūb zillet içre kaldı emdi (KY, B36v8)
yā maḥbūs kılam zindān içre kala (KY, B42v15)
dükel ‘ömri zindān içre kala emdi (KY, B42v15)
yoksa bayıķ zindān içre kalur mu sen (KY, B43r7)
telim müddet anlar zindān içre kaldı (KY, B44r1)
ol sāķī zindān içre bir düş kördi (KY, B44r2)
bir neçe zindān içre kaldaçı sen (KY, B45r4)
ol zamān yūsuf zindān içre idi (KY, B45r7)
zindān içre maḥbūs mehcūr olmış emdi (KY, B47v4)
zindān içre senden du‘ā umar yavlaķ (KY, B47v6)
on iki ıl yūsuf zindān içre idi (KY, B48r14)
var durur zindān içre bir ‘arab oĝlan (KY, B48v16)
zindān içre hem bir düş kördim idi (KY, B49r4)
on iki yıl zindān içre telim miḥnet düşmüş emdi (KY, B49r9)
zindān içre yūsufı kördi buldı (KY, B49r16)
iki yıl zindān içre qalsun emdi (KY, B66v12)
qamuları zulmet içre ḥayrān kaldı (KY, B20v5)

2.2.7.5.6. İle Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde RN’de 51 adet, KY’de 43 adet ve SVTM’de 12 adet olmak üzere 106 adet ile edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

- niçe **āvāralıgla** saña böyle (RN, 51r5)
- cānıla** geldi bile uş dört hişāl (RN, 3r4)
- cānda yerlūdūr **cānıla** olan ĩmān cānıla bile (RN, 3v7)
- cānda yerlūdūr **cānıla** olan ĩmān **cānıla** bile (RN, 3v7)
- cānıla** gelen daħı dört kişidūr bunlar cānıla (RN, 4r8)
- cānıla gelen daħı dört kişidūr bunlar **cānıla** (RN, 4r8)
- geldi **cānıla** gider bunlaruñ daħı biñer erleri vardur (RN, 4r9)
- yelile gelen ŧamuda ŧalasılardur **cānıla** bile gelen (RN, 4v1)
- cānıla** diñlemedüñ dost ħaberin (RN, 14v2)
- ki ħaybet **cānıla** ħadīmī degül (RN, 44r5)
- cān yüzine **cān ile** baħmak gerek (SVTM, II-81)
- ne böyle **cünbişile** ola dirlik (RN, 25r2)
- sen şanemi **ċādırila** örte ħoduñ (KY, B39v10)
- ilāhī **devletile** baħt anuñdur (RN, 11r6)
- murāduña eresin **devletile** (RN, 54v2)
- ċü ħulluġa **edebile** yortamaduñ (RN, 25r3)
- züleyhāya **emr ile** nikāħ kıldı (KY, B55v6)
- emrile** ħoħ ferişter kelmişidi (KY, B22r5)
- ħanā‘at **fakrıla** uş gele şimdi (RN, 8v2)
- fırkatile** yüregim daġlayurven (KY, B69v7)
- ben sizden **fırkatle** ayru ola (KY, B68v9)
- sañasın ħaħlusın senüñle **ġamuñla** (RN, 50v4)
- ċü buġz u **ġaybetile** gide ŧā‘at (RN, 44v5)
- ħaħķı ŧuyan kişiler **ħaħķıla** ŧoħ (RN, 50r3)
- bu **hālile** kılınċ yoħ hīċ arada (RN, 14r4)

bu **hālile** kalursañ bī-çeresin (RN, 15r5)
hasretile köydürür siz ol zelīli (KY, B8r8)
hasretile ağladuğın dutmadılar (KY, B10r15)
yarlı yūsuf **hasretile** kirü vardı (KY, B18r3)
yavlağ katı **hasretile** çoğılaşdılar (KY, B18v5)
aņa baqar **hasretile** ağlar emdi (KY, B63v2)
ta‘ām yemez **hasretile** ağlar emdi (KY, B65v6)
kavuşmazam ben size **hasretile** (KY, B68v10)
hasretile cigerün dağlamağıl (KY, B68v11)
yavlağ katı **hasretile** ağlaşdılar (KY, B72r3)
hasretile yüregiñ dağlamağıl (KY, B73r9)
yūsuf nebī **hasretile** mağbūn oldı (KY, B77r10)
hasretile aña qarşu vardı ise (KY, B13r10)
isrā’ilden **hasretile** ayrulmağı (KY, B16r12)
atam ya‘kūb **hasretile** qaldı maḥrūm (KY, B18v13)
yavlağ katı **hasretile** ağlar emdi (KY, B76r8)
olısar **ḥayrıla** anuñ me’ālī (RN, 29v5)
yoqsa bir na‘ra uram **heybetile** (KY, B15v11)
uçmak içre **ḥūrilerle** yoriya (SVTM, II-66)
ḥūrilerle anda içe siz süçi (SVTM, II-151)
nerede şığınasın sen bu **ḥūyla** (RN, 14r2)
hemān zulmetdesin işbu **ḥūyla** (RN, 23v4)
kim cānını ‘ışk ile diri ède (SVTM, II-69)
‘ilm ile gör cān yüzün qo bu gözi (SVTM, II-76)
kızıl altun **kaḍeḥ ile** koyar idüm (KY, B44r5)
baḥīl qandayısa **kārūnıladur** (RN, 38r3)
baḥīl qandayısa **kārūnla** qopar (RN, 35r5)
tama‘ **kervānıyla** yoldan azdum (RN, 7r5)

hevā-yı **kibrile** ne başarasın (RN, 15v2)
çü ‘ömri **kibrile** yële vëresin (RN, 16r6)
maḥzūnları **ḳudretle** feraḥ ḳılur (KY, B68v16)
ḳudretüñle günü dün eyleye sen (SVTM, I-24)
geçer yoḥsul gibi yüz biñ **mālıla** (RN, 37v1)
erüñ baylığı **mālıla** degüldür (RN, 37v2)
dōstlığın **māl ile** bellü gösterem (SVTM, II-4)
züleyḥā dürr ü **mercānile** zülûf örtüñdi (KY, B36r1)
ıraklığı **mıṣır ile** anuñ yolu (KY, B27v10)
bu oğlanı **minnet ile** vërdüm êmdi (KY, B31r3)
niḳābla özün yüzi örütülü (KY, B62r7)
andan yūsuf **niḳābıyla** yüzün örütüñdi (KY, B65v3)
elvān elvān **ni‘metle** ‘ālem tola (KY, B49v12)
elvān elvān **ni‘metle** ‘ālem doldı (KY, B51v4)
kişi bu **nūr ile** müsülmāñdur (SVTM, I-43)
ol **nūr ile** teñriyi bellü görür (SVTM, II-16)
ḳarañuyı **nūr ile** daşra yitti (SVTM, XXVIII-2)
raḥmetüñle düñi gün eyleye sen (SVTM, I-24)
ṭururdu **şabrıla** ol māḥ içinde (RN, 28r6)
şabrıla vardı ol mi‘rāca varan (RN, 30v2)
ḳaçan kim olasın bu **şabrıla** sen (RN, 27v5)
ki **şabrıla** ḥoş oldu cümle ḥālî (RN, 29r3)
göre **şabrıla** yūsuf neye êrdi (RN, 29r6)
eren gönlinde olur **şabrıla** yër (RN, 30r1)
eger sen de varursañ **şabrıla** var (RN, 30r2)
ki **şabrıla** eyü olur ser-encām (RN, 30r4)
ögüt gerekise **şabrıla** iş êt (RN, 30r5)
uzayın dërisen **şabrıla** bit (RN, 30r5)

bulasın **şabrıla** mi‘râc u tûrı (RN, 30v1)
katı şâbir gerek **şabrıla** dura (RN, 30v3)
şıdk ile dut katı anuñ etegin (SVTM, I-16)
cümle helâk olur siz **şihhatile** (KY, B15v12)
şâhile temâşāya çıkar ėmdi (KY, B52v4)
ol **şart ile** satar miz yırak yerge (KY, B16r13)
velâkin ol **şart ile** bildürelim (KY, B31r11)
ol **şart ile** bu bitini yazduñuz mu (KY, B71r6)
içün **şirkile** tölmiş şūr u şersin (RN, 15r5)
haķķa bir derse daķı **şirkile** dēr (RN, 34v6)
maķāmını yıķarsañ **ta‘atıla** (RN, 54v2)
göresin haķ yolın hoş **tertibile** (RN, 39v2)
kolay **tertibile** kim bula genci (RN, 45v6)
ķalup dermān-de ‘**ucbile** ķalasın (RN, 12r6)
ümīd ile dutaram ol ġaffāra (KY, B70v4)
bu **vechile** nicesi olısar hāl (RN, 24r3)
gümān u **vehmile** geķdi yaz u ķış (RN, 25v5)
tarutdılar **yūsuf ile** teng kelmedi (KY, B30v12)
ibni yemen **yūsuf ile** olsa ėmdi (KY, B70v4)
yūsufıa haberleşūr söz oķur (KY, B14r1)
yūsufıa mışıra kirürler ėmdi (KY, B24r16)
ādem bigin **yūsufıa** sözleşūr ėmdi (KY, B32r15)
her birisi **yūsufıa** yıġlaşdılar (KY, B72r2)
ya‘ķūb savķı **yūsufıa** aña keldi (KY, B75r12)
ķalır **zulmātıla** ol hāb içinde (RN, 47r4)

2.2.7.5.7. Sarı Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 1 adet sarı edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

ağlayu **yūsuf sarı** dāyim baķar (KY, B53v15)

2.2.7.5.8. Dapa / Tapa Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde KY’de 6 adet ve RN’de 1 adet olmak üzere 7 adet dapa / tapa edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

‘**akıl dapa** cāsūs haber iletdi (RN, 19r2)

men za‘īf **hikmet tapa** sen yandurgıl (KY, B3r1)

tevfīķ vērgil **hikmet tapa** kayıتماğa (KY, B3r7)

mundan şonra **hikmet tapa** keķiserven (KY, B3r13)

kāfirleri **islām tapa** kıldı da‘vet (KY, B78r7)

sézündi **kervān tapa** anlar keldi (KY, B15v9)

alkışlaşu **mış tapa** varurlar emdi (KY, B56v3)

2.2.7.5.9. Üze / Üzre / Üzere Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 29 adet üze / üzre / üzere edatı ile işletime sokulan alıntı söz tespit edilmiştir:

‘**aşık üzre** kerçek şādık ersen (KY, B54v14)

bu **bey’ üzre** bir biti kerek emdi (KY, B17r14)

bid’ad üzere rāy- tedbīr kıılır emdi (KY, B8r1)

yūsuf nebī bir **gūr üzre** yüzün düşdi (KY, B19r6)

bir **gūr üzre** yüzün düşüp ağlar emdi (KY, B20r2)

hak üzre hemīn oldu temāmlara (KY, B2v10)

bu **hāl üzre** benüm hālim bilür mü sen (KY, B19r15)

baķıp beni bu **hāl üzre** körür mü sen (KY, B19r16)

bu **hāl üzre** bir yıl temām oldu (KY, B27r6)

bu **hāl üzre** bī-tefekkür olğıl emdi (KY, B40r16)

bu **hāl üzre** ‘azīz anda hāzır olmış (KY, B42r7)

bu **hāl üzre** züleyhā yūsufı bilmez (KY, B53v12)

‘ādil dād **halāyık üzre** kılu kördi (KY, B51v2)

‘ilm ü **hikmet üze** ol kāmīl ola (KY, B50r4)

ol **köşk üze** mu‘ayyen taht urunğıl (KY, B35v3)
meydān içre **kürsī üze** oturur ėmdi (KY, B29v15)
ol ‘avratlar **kürsī üze** oturdılar (KY, B42r16)
güher yāķūt incü **mercān üze** koydı (KY, B30v14)
andan sonra müdām **ṭā‘at üze** bolalum (KY, B6v3)
ol **taht üze** münevver sen olğıl ėmdi (KY, B35v4)
taht üze ḥatun olturur anı kördi (KY, B36r7)
taht üze beyle ṭa‘ām yèyür ėmdi (KY, B65v10)
andan muḥammed **tefekür üze** boldı (KY, B3v13)
oluķ sā‘at **tehdīd üze** āyet indi (KY, B39r7)
bu ḥāl içre **türbetüm üze** keldüğ (KY, B19v4)
yūsuf üze aḥvāl netek keldüğini (KY, B3r9)
tedbīrleri **yūsuf üze** ġālib oldı (KY, B8r2)
züleyhā **yūsuf üze** yörür ėmdi (KY, B39r10)
yūsuf üze keydi ġālib oldı (KY, B40r1)

2.2.8. BİRLEŞİK SÖZCÜK OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde KY’de 81 adet, RN’de 14 adet ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 98 adet birleşik sözcük olarak işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. Söz konusu birleşik sözcükler arasında en yoğun geçen yaklaşık % 46 oranla Farsça + Farsça yapısıyla kurulu birleşik sözcüklerdir. Bunu yaklaşık % 25 oranla Arapça + Farsça yapısıyla kurulu birleşik sözcükler, yaklaşık % 17 oranla Farsça + Arapça yapısıyla kurulu birleşik sözcükler ve % 12 oranla Arapça + Arapça yapısıyla kurulu birleşik sözcükler izlemektedir. Birleşik sözcük olarak işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 83 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu % 14 oranla RN, % 3 oranla ÇN takip etmektedir. SVTM’de birleşik sözcük olarak işleme sokulan alıntı söze rastlanılmamıştır.

2.2.8.1. Arapça + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözlər

Söz konusu metinlerde yalnızca KY’de 12 adet Arapça + Arapça yapısıyla kurulu birleşik sözcük tespit edilmiştir:

ba‘d-ez-ān: (KY, B11v6), (KY, B21r14), (KY, B33r8), (KY, B53r9), (KY, B54r10), (KY, B56v10), (KY, B76v9)

cevher-şerīf: (KY, B40r3)

ķābe-ķavseyn: (KY, B1v6)

lā-būdde: (KY, B6r9)

lā-cerem: (KY, B75r3)

şāhib-gār: (KY, B1v7)

2.2.8.2. Arapça + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözlər

Söz konusu metinlerde KY’de 20 adet ve RN’de 4 adet olmak üzere 24 adet Arapça + Farsça yapısıyla kurulu birleşik sözcük tespit edilmiştir:

cevāb-nāme: (KY, B28r11), (KY, B28r14), (KY, B70r10)

ġarīb-nüvāz (KY, B57r12)

ḥarāmī: (RN, 11v1), (RN, 31r2)

ḥaṭemī: (KY, B28r9)

ḥazīne-dār: (KY, B31v16), (KY, B32r2), (KY, B32r3), (KY, B32r4), (KY, B32r6), (KY, B32r8), (KY, B32r14)

ḥıdmet-kār: (KY, B39r4), (KY, B57v14)

ķubbe-terāk: (KY, B46r9)

melik-zāde: (KY, B26r16)

mūdāmī: (RN, 22v6)

mürüvvet-vār: (KY, B61r11)

siyāset-dār: (KY, B2r5)

şarāb-dār: (KY, B44r14), (KY, B49v16)

ṭama‘-dār: (RN, 8r2)

2.2.8.3. Arapça + Türkçe Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde KY’de yalnızca KY’de 1 adet Arapça + Türkçe yapısıyla kurulu birleşik sözcük tespit edilmiştir:

belkim: (KY, B26v9)

2.2.8.4. Farsça + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde KY’de 10 adet ve RN’de 6 adet olmak üzere 16 adet Farsça + Arapça yapısıyla kurulu birleşik sözcük tespit edilmiştir:

be-ğāyet: (KY, B7r13), (RN, 31r4)

ber-tahkik: (KY, B2v13)

bi-ḥamdi’llāh: (KY, B54v7)

bī-ḫarār: (KY, B33r4), (KY, B33r12), (KY, B35v8)

bī-ṣerīk: (KY, B1v4), (KY, B3r16)

bī-zevāl: (KY, B1v3)

kūteh-naẓar: (RN, 32r3)

pūr-nūr: (KY, B40r11)

ser-encām: (RN, 30r4)

ser-māye: (RN, 18r3), (RN, 25v2), (RN, 41v2)

2.2.8.5. Farsça + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözcükler

Söz konusu metinlerde KY’de 38 adet, RN’de 4 ve ÇN’de 3 adet olmak üzere 45 adet Farsça + Farsça yapısıyla kurulu birleşik sözcük tespit edilmiştir:

bed-nām: (KY, B41r8), (KY, B42r9)

berāber: (ÇN, 60)

beter: (KY, B7v11)

bī-gāne: (RN, 53v2)

bīmāristan: (KY, B27r13)

gül-āb: (KY, B25r16)

hemān-dem: (KY, B3v13), (KY, B7r12), (KY, B11v2), (KY, B24r1), (KY, B28v3),
(KY, B30r1), (KY, B33r11), (KY, B35v15), (KY, B36r12), (KY, B39r11), (KY,
B40r11), (KY, B47r9), (KY, B48r16), (KY, B51r14), (KY, B52r2), (KY, B53r6), (KY,
B55r10), (KY, B60v7), (KY, B64r10), (KY, B67r12), (KY, B70r9)

hem-rāh: (KY, B16v1)

köz-bānu: (KY, B34r13), (KY, B34v7)

merd-āne: (RN, 20r4)

mihmān-dār: (RN, 10r4)

nā-gāh: (KY, B8r10), (KY, B67r10)

nā-gehān: (ÇN, 51), (ÇN, 52)

put-ḥāne: (KY, B22v8), (KY, B22v11), (KY, B22v13), (KY, B33r13), (KY, B33v14)

ṣāhen-ṣeh: (RN, 52r3)

ümīd-dār: (KY, B55r9)

ümīd-vār: (KY, B4r12)

2.2.9. İKİLEME OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde KY’de 13 adet ve RN’de 4 adet olmak üzere 17 adet ikileme olarak işleme sokulan alıntı söz tespit edilmiştir. Söz konusu alıntı sözler % 76 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Bunu yaklaşık % 24 oranla RN takip etmektedir. ÇN’de ve SVTM’de ikileme olarak işleme sokulan alıntı söze rastlanılmamıştır.

aşlı nesli birbirine soraşdılar (KY, B56r14)

yemişleri **elvān elvān** olsun emdi (KY, B35r4)

elvān elvān ni‘metle ‘ālem tola (KY, B49v12)

elvān elvān ni‘metle ‘ālem doldı (KY, B51v4)

emānet el-emānet koma şabrı (RN, 30v1)

ha döşer tırmadın **ḥān** üstine **ḥān** (RN, 10r4)

o şağınçdan saña **heyhāt heyhāt** (RN, 47r6)

yūsuf aydur **ḥudāvendā ḥudāvendā** (KY, B36r13)

ḳā‘il sāmi‘ bu müznibe du‘ā ḳıla (KY, B78v11)

mālum mülküm cümle fedā ḳılsam idi (KY, B27r3)

cümle **mālum mülküm** fedā eyleyürven (KY, B28r13)

mālum mülküm cümlesin fedā ḳıldum (KY, B34v16)

mālum mülküm saña fedā ḳıldım emdi (KY, B38v12)

hīç ḳalmadı suv aldı **māl mülket** (KY, B54v4)

ḳaçan kiysen **nūr ‘alā nūr** olur emdi (KY, B33r1)

oturup ‘īş ederler **nūş** ola **nūş** (RN, 27v2)

cümlesin **pāre pāre** ḳılur emdi (KY, B69r6)

2.2.10. DEYİM / DEYİMLEŞMİŞ BİRLEŞİK FİİL OLARAK İŞLETİME SOKULAN ALINTI SÖZLER

Söz konusu metinlerde KY’de 148 adet, RN’de 17 adet, SVTM’de 11 adet ve ÇN’de 2 adet olmak üzere 178 adet alıntı sözle kurulmuş deyim / deyimleşmiş birleşik fiil tespit edilmiştir. Deyim / deyimleşmiş birleşik fiil olarak işleme sokulan alıntı sözler % 83 oranla en fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu alıntı sözler durum ekleri ve aç-, al-, ayrul-, biç-, biş-, çek-, çık-, dağla-, dart-, dër- / dërneş-, dön-, dut-, düş- / tüş-, ek-, èr-, gey-, ḳal-, ḳat-, kel-, keltür-, kes-, ketür-, ḳır-, kiyür-, ḳoy-, kör-, köydür-, şaş-, şeş-, şiş- / şişdür-, ḳal-, tut-, uç-, ur- / urul-, var-, yağ-, yan-, yè-, yırt-, yu- fiilleri ile işleme sokulmuştur. Söz konusu alıntı sözler arasında en fazla “aḳl” sözcüğü ile deyim / deyimleşmiş birleşik fiil yapısı kurulduğu tespit edilmiştir.

‘acāyib: ‘acāyibe ḳal- (KY, B5r7), (KY, B9v16), (KY, B17v10), (KY, B21v5), (KY, B34r1), (KY, B44v1), (KY, B57r4), (KY, B58r2), (KY, B67v4), (KY, B71v16), (KY, B75r11)

bu düş içre **‘acāyibe ḳaldım** emdi (KY, B48v5)

‘aḳl: ‘aḳl al- (KY, B27r1), **‘aḳla iş düş-** (RN, 26v6), **‘aḳlı başına kel-** (KY, B12r16), (KY, B28v12), **‘aḳlı dër- / dërneş-** (KY, B58r11), (KY, B58r13) **‘aḳlı kel-** (KY, B12v14), (KY, B27r13), (KY, B27v6), (KY, B56v10), (KY, B64r6), (KY, B64r11), (KY, B73r12), **‘aḳlı şaş-** (KY, B12r14), (KY, B64r5), **‘aḳlı şiş-** (KY, B23r15), (KY,

B23v3), (KY, B27r14), (KY, B28v10), (KY, B30r3), (KY, B42v3), (KY, B42v7),
(KY, B56v11), (KY, B71v9), (KY, B71v10), (KY, B71v15), (KY, B73r11), (KY,
B78r15), **‘aqluñı başuñıa dër-** (ÇN, 10)

‘aqlım alıp şabrımı ğāret kıldı (KY, B27r1)

buşuyı dutmağa **iş düşdi ‘aqla** (RN, 26v6)

ya‘kūbnıñ **başına ‘aqlı keldi** (KY, B12r16)

cümlesi közin açdı **‘aqlım dërdi** (KY, B58r13)

‘aqlı keldi köñlegi eline aldı (KY, B12v14)

anı işitüp ya‘kūbuñ **‘aqlı şaşdı** (KY, B12r14)

ķamusı uşşı kitüp **‘aqlı şışdı** (KY, B23r15)

usañ olma **başuñıa ‘aqluñı dër** (ÇN, 10)

baħr: baħra ƭal- (RN, 18r3)

budur ser-māye ol **baħra ƭalana** (RN, 18r3)

belā: belāya düş- (KY, B20r14)

ħaƭāsız bu **belāya düşmüş** olsam (KY, B20r14)

cān: cān ek- (SVTM, II-60), **cān gözü aç-** (SVTM, VI-2), **cāna cān ƭat-** (SVTM, III-4), **gevdeden cānı uç-** (SVTM, II-62), **tenden cān ayrul-** (KY, B76r2), **tenden cān çık-** (SVTM, VIII-2)

ol yere **ek cānı** kim bir yüz ola (SVTM, II-60)

başsuz **cān gözüñ aç** kim göre sen teñriyi (SVTM, VI-2)

binden işit var anda kim **cānuñı cān ƭatıla** (SVTM, III-4)

sen yatıçaķ **gevdeden cānuñ uçar** (SVTM, II-62)

ayruldı tenünden ‘azīz cānı (KY, B76r2)

ger olmaya sen binüm **tenden çıķa tīz cānum** (SVTM, VIII-2)

ciger: ciger daĝla- (KY, B68v11)

ħasretile **cigerün daĝlamaĝıl** (KY, B68v11)

cihān: cihānı ƭar ol- (RN, 37r5)

geçüp boynına **ƭar oldı cihānı** (RN, 37r5)

devlet: devleti dön- (RN, 36r1)

zekâtın vermedi **devleti döndi** (RN, 36r1)

dîn: dîni dön- (RN, 35v2)

zekâtı vermedi vü **dîni döndi** (RN, 35v2)

endîşe: endîşe yê- (RN, 8r6)

bize geldünise **endîşe yème** (RN, 8r6)

fikr: fikre düş- (KY, B21r9)

anı kördi melik duğar **fikre düşdi** (KY, B21r9)

ğam: ğam ye- (KY, B73r10)

hağ va‘desi degül imiş tēp **ğam yemegil** (KY, B73r10)

ğuşşa: ğuşşa yağ- (KY, B4v15), **ğuşşa yê-** (KY, B71v4), (RN, 8v1), **ğam ğuşşa yu-** (KY, B11v4)

cümlesin ħâtırına **ğuşşa yağdı** (KY, B4v15)

ne kılam dēyübeni **ğuşşa yème** (RN, 8v1)

anlar çok ağlaşdılar **ğuşşa yedi** (KY, B71v4)

ħâtırından **ğam ğuşşasın yusun** emdi (KY, B11v4)

güş: söze güş dut- (RN, 44v3)

uyħudan uyanup **dut sözüme güş** (RN, 44v3)

hâl: hâlden / hâle düş- (KY, B19v2), (KY, B33r6), (KY, B34r12), (KY, B54v3), (KY, B63v14), **hâlden hâle düş-** (KY, B54v1), (KY, B54v11), (RN, 45r6)

züleyhâ **hâlden düşdi** anda keğin (KY, B33r6)

ben ol **hâlden** bu **hâle düştüm** emdi (KY, B54v1)

niçe **hâlden hâle** gerek **düşesin** (RN, 45r6)

hased: hasedden el yu- (RN, 39r4)

bize gelen **hasedden el yuyısar** (RN, 39r4)

hasret: hasret çek- / dart- (KY, B45r13), (KY, B64v7), **hasretile köydür-** (KY, B8r8),

hasrete koy- (KY, B16r5)

yetmiş yıl **hasret çekerem** bu kün buldum (KY, B64v7)

müdām seniñ **hasretiñ dartar** ya‘kūb (KY, B45r13)

hasretile köydürür siz ol zelīli (KY, B8r8)

atam ya‘kūb **hasrete koymayalım** (KY, B16r5)

hātır: hātır kır- (KY, B5r12), **hātırı hoş dut-** (KY, B61v6), **hātırı rüşen ol-** (KY, B5v7),
(KY, B28v2), **hātır şişdür-** (KY, B26v16)

kardaşların **hātırın kırumadı** (KY, B5r12)

kayğurmagıl **hātırın hoş dutgıl** emdi (KY, B61v6)

fehmi artsun **hātırı rüşen olsun** (KY, B5v7)

hātırım şişdürdi fehm aldı (KY, B26v16)

hayf: hayfa var- (RN, 13r5)

dirīgā cümle ‘ömrün **hayfa vardı** (RN, 13r5)

hayrān: hayrān kal- (KY, B5r10), (KY, B15r1), (KY, B20v5), (KY, B23v1), (KY, B24v3), (KY, B25v6), (KY, B26r1), (KY, B27r12), (KY, B30v2), (KY, B32r5), (KY, B35r2), (KY, B42v5), (KY, B45v11), (KY, B48v3), (KY, B48v11), (KY, B48v13),
(KY, B49r12), (KY, B50v14), (KY, B52v10), (KY, B56v10), (KY, B60v12)

vezīr bu işe **hayrān kaldı** (KY, B56v10)

heybet: heybet düş- (KY, B67v12)

sarāy üçü teprendi **heybet düşdi**

hicāb: hicābı yırt- (RN, 25r3)

‘ömür geçdi **hicābı yırtamadı** (RN, 25r3)

hil‘at: hil‘at gey- (RN, 53v6), **hil‘at kiyür-** (KY, B50r3), (KY, B50r6), (KY, B50v5),
(KY, B53r5), (KY, B59r15)

toğurlık **hil‘atin** ol vaqt **geyesin** (RN, 53v6)

ağır **hil‘at kiyürgil** alıp kelgil (KY, B50r3)

hisāb: hisāba al- (SVTM, II-131)

dédügüm sözi **hisāba almadı** (SVTM, II-131)

‘ışk: ‘ışk odında biş- (SVTM, I-8)

‘ışk odından hemīşe **bişmekdür** (SVTM, I-8)

īmān: **īmān keltür-** / **ketür-** (KY, B4r2), (KY, B25r9), (KY, B26r10), (KY, B78r14)

risāletin kören **īmān ketürür** emdi (KY, B25r9)

maḥrūm: **maḥrūm ḳal-** (KY, B8r11), (KY, B18r8), (KY, B18v13), (KY, B27r4), (KY, B27r5), (KY, B31r15), (KY, B50v6), (KY, B55v1), (KY, B64v8), (KY, B65v6), (KY, B67r1), (KY, B69v4), **maḥrūm maḥzūn ḳoy-** (KY, B8r8), (KY, B12v16), (KY, B13r13)

ey dirīğa atam ya‘ḳūb **ḳaldı maḥrūm** (KY, B8r11)

maḥrūm maḥzūn ḳoyar siz isrā’īli (KY, B8r8)

maḳām: **maḳām dut-** (KY, B9v13), **maḳāma ér-** (KY, B14r14)

yılan çıyan cümle **maḳām dutmuş** (KY, B9v13)

düşün içre ol **maḳāma érdün ise** (KY, B14r14)

miḥnet: **miḥnet düş-** / **tüş-** (KY, B8r10), (KY, B18r14), (KY, B19r11), (KY, B19v6), (KY, B49r9), **miḥnet tut-** (KY, B69r14)

on iki yıl zindān içre telim **miḥnet düşmüş** emdi (KY, B49r9)

biz aşnudan telim **miḥnet tutduḳ** emdi (KY, B69r14)

minnet: **minnet dut-** (KY, B74v12), (KY, B74v13)

hīḳ **minnet dutmaḡıl** sen reyyāndan (KY, B74v12)

muḥterem: **muḥterem / mükerrerem dut-** (KY, B22v2), (KY, B59v8)

muḥterem mükerrerem dutar emdi (KY, B22v2)

murād: **murāda ér-** / **érüş-** (KY, B11r12), (KY, B24v12), (KY, B28v4), (KY, B34v12), (KY, B55v13), (RN, 54v2)

sevündi **murādıma érdim** dèyür (KY, B28v4)

murāduḡa éresin devletile (RN, 54v2)

müḥr: **müḥr urul-** (RN, 37v4)

ḡudādan **müḥr uruldı** himmetine (RN, 37v4)

münevver: **münevver dut-** (KY, B21v2)

dönüp çıḳsa cihānnı **münevver dutar** (KY, B21v2)

naşīḡat: **naşīḡat dut-** (ÇN, 7)

naşîhat dutar iseñ diñle sözüm (ÇN, 7)

nefs: nefis biç- (SVTM, I-21), (SVTM, I-49), (SVTM, II-93)

diri kaldı u **nefsini biçdi** (SVTM, I-21)

nūr: nūr dut- (SVTM, XXVIII-1)

sinüñ evüñ bu geçe **nūr duttı** (SVTM, XXVIII-1)

nūş: ağıy nūş éd- (RN, 29v3)

şabır **éder** bu cümle **ağıy nūş** (RN, 29v3)

rūşen: hātırı rūşen kıl- / ol- (KY, B2v14), (KY, B5v7), (KY, B28v2), **köñlü rūşen kıl-** (KY, B20v16)

fehmi artsun **hātırı rūşen olsun** (KY, B5v7)

başdağı dek **köñlümüzi rūşen kıla** (KY, B20v16)

şadr: şadrı yan- (KY, B69v9)

şadrım yandı bağırım köydi yüregim yandı (KY, B69v9)

şaykal: şaykal ur- (RN, 45r5)

ţamarlaruñ cümle **şaykal urğıl** (RN, 45r5)

şādī: şādī yağ- (KY, B62r10)

anı köre hātırıma **şādī yağdı** (KY, B62r10)

tefekkün: tefekküre kal- (KY, B48v15)

ne sebebdan **tefekkünre kalduñ** emdi (KY, B48v15)

ümīd: ümīd dut- (KY, B19v9), (KY, B48r1), (KY, B64v2), (KY, B70v4), (KY, B79r5), **ümīd kes-** (KY, B8r3), (KY, B40v2), (KY, B45v4), (KY, B53v15), (KY, B64v2), (KY, B68v12), (KY, B68v13)

müdām **ümīd** saña **dutar** cümle mazlüm (KY, B19v9)

datlu cāndın bayıķ **ümīd keser** emdi (KY, B8r3)

yār: yār tut- (KY, B1v7)

ğār içre muştafī **tutdı** anı **yār** (KY, B1v7)

zulm: zulm kör- (KY, B20v11)

meger bizden kim erse **zulm kördi** (KY, B20v11)

znnr: znnr şş- (KY, B22v16)

mü'min olup belinden **znnr şşer** mdi (KY, B22v16)

3. BÖLÜM: ANLAM İNCELEMESİ

3.1. ANLAM BİLİMİ DEĞERLENDİRMESİ

Bu bölümde, çalışmanın kapsamını oluşturan eserlerde yer alan alıntı sözler, kaynak dil ve hedef dil anlamları üzerinden karşılaştırılmış, anlam değişimine uğrayan sözler aşağıdaki tablo üzerinden gösterilmiştir. Alıntı sözlerin Türkçe anlamları belirlenirken yalnızca metnin bağlamı esas alınmıştır. Hedef dildeki anlam belirlenirken metnin bağlamına, Güncel Türkçe Sözlük'e ve eserlerin dizin bölümüne başvurulmuştur. Kaynak dildeki anlam belirlenirken Francis Joseph Steingass'ın "A Comprehensive Persian-English Dictionary" ve "The Students Arabic-English Dictionary" adlı sözlüklerinden yararlanılmıştır. Kaynak dil ve hedef dil bağlamında anlam değişikliğine uğrayan madde başı 213 söz tespit edilmiştir. Söz konusu alıntı sözler, yaklaşık % 92 oranla en fazla anlam daralmasına uğramıştır. Bunu % 8 oranla anlam değişmesi takip etmektedir.

Söz	Hedef Dilde Anlam	Kaynak Dilde Anlam	Anlam Olayı	Köken	Metin
‘acem	İran.	Arap olmayan, barbar, özellikle İranlı, İranlı, İran çömleği.	Anlam Daralması	Ar.	KY
‘alīm	Her şeyi bilen Tanrı.	Bilme, öğrenme, farkına varma, haberdar, bilgi ile mükemmel, ayırt etmek, iyi ve	Anlam Daralması	Ar.	KY

		sağlam bir şekilde kurmak.			
‘amel	İş.	Eylem, oyunculuk yolu, meslek,	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
	İbadet.	uygulama, zahmet, çalışma, emek, yürütme, verim, etki, yöneten (gramerde), imal etme.			KY, RN
anbār	Tahıl saklanan yer.	Ağzına kadar dolu, dolu, gölet, rezervuar, kir, gübre, aşınma, bir evin veya duvarın parçaları arasına düşme, yem.	Anlam Daralması	Far.	KY
‘arabī	Arap.	Arap, Arapça, Arabistanlı, Arap dili.	Anlam Daralması	Ar.+Fa r.	KY
‘aşā	Hz. Mûsâ’nın mûcizelerini gösterirken kullandığı sopa.	Asa, sopa, ceza, ahşap sap, piskopos asası, hâkimiyet, dil	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, SVTM
	Baston.	kemiği, dil, Müslüman			RN

		kardeşlik veya topluluk.			
aş(ı)l	Soy, nesep.	Kök, öz, köken,	Anlam	Ar.	KY
	Sebep.	ilke, temel,	Daralması		KY
	Doğru, gerçek.	unsur, kaynak,			KY
		sebep, soy, ırk, doğum, aile, asalet, onur, semaye, ticarete hisse senedi, özgün, arketip, prototip, örnek, orijinal kopya.			KY, RN
‘âşık	Aşık kimse.	Aşık, sevgili, hanım.	Anlam	Ar.	KY, SVTM
	Tanrı’ya gönül vermiş kimse.		Daralması		RN
‘aşr	Kur’ân-ı Kerîm’den on âyet miktarı okunan kısım.	Onuncuyu almak, ondalık, onuncu olarak gelmek, dokuzda on yapmak, yirmi yapmak, on aylık hamile olmak.	Anlam	Ar.	RN
aşlas	İpek kumaş.	Düz, saten, yıpranmış, perişan, kirli, siyah, şüpheli, köpek, kurt, hırsız.	Anlam	Ar.	KY
			Değişmesi		

a‘zā	Organlar.	Üyeler veya organlar.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, KY
‘azīz	Ağabey, kardeş.	Güçlü, onurlu, şanlı, ender, değerli, sevgili.	Anlam Değişmesi	Ar.	KY
	Vezir.				KY
	Muhterem, saygın.				KY
‘azm	Çaba.	Kararlı olmak ve kararını yerine getirmek, kesin olarak çözülmek, gitmek, başvurmak, büyü yapmak, çağırarak, davet etmek.	Anlam Değişmesi	Ar.	KY
baḥr	Nehir.	Deniz, büyük nehir (Nil), büyük eserlerin başlığı, liberal adam, cömert, geniş adımlı at, metre, bölmek.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Derya deniz.				RN
baḥşīş	İhsan, bağış.	Hediye, fahri veya maddi bir armağan, içki parası, yılbaşı kutusu.	Anlam Daralması	Far.	SVTM
bāzār	Çarşı, pazar, alışveriş yeri.	Pazar, alışveriş günü, pazarlık,	Anlam Daralması	Far.	KY

	İş, alışveriş, alışveriş yeri.	kullanım, para birimi, güzellik, ihtişam, (önceki için) geri getirmek.			RN
bende	Köle, kul.	Bağlı, sabit	Anlam Daralması	Far.	KY
	Uzuv.	zincirli, dahil, kapsanan, kapatmak, hizmetçi, köle, iç.			KY
bezaḥ	Tahıl ölçeği.	Malı ölçmeden veya tartmadan almak, kendini itaatkâr göstermek, vazgeçmek.	Anlam Değişmesi	Ar.	KY
bī-gāne	Yabancı, başkası; kayıtsız, ilgisiz, alakasız.	Bilinmeyen, yabancı.	Anlam Daralması	Far.+F ar.	RN
bī-vefā	Vefasız.	İnançsız, samimiyetsiz, aldatıcı, kararsız, nankör.	Anlam Daralması	Far.+A r.	ÇN, KY
bizā'at	Mal, mülk.	Sermaye, ticarete pay veya sermaye, mal, fiyat, hakime sunmak.	Anlam Daralması	Ar.	KY

bī-zevāl	Geçici olmayan, Tanrı'nın sonsuzluk sıfatı.	Değişmez veya değiştirilemez, ölümsüz.	Anlam Daralması	Far.+A r.	KY
cān	Yaşam, hayat.	Ruh, hayati ruh,	Anlam Daralması	Far.	KY, RN, SVTM
	Gönül.	cesaret, nefes, ağız, şeytanların			KY, RN, SVTM
	Ruh.	babası, Adem'den önce			KY, RN, SVTM
	Sevimli, şirin.	dünyada yaşadığı			KY
	Cinler.	söylenilen bir		Ar.	ÇN
	Kişi.	ırkın adı, modern konuşmada bir		Far.	ÇN, RN, SVTM
	Tanrı.	sevgi sözü.		Far.	RN, SVTM
celīl	Çok büyük ulu Tanrı.	Muhteşem, şanlı, büyük, saygıdeğer, güçlü.	Anlam Daralması	Ar.	KY
cemāl	Güzellik, yüz.	Güzellik, zerafet,	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Tanrı'daki iyilik ve mükemmellik.	yaşamın saflığı, iyi davranış, ince görgü, iyilik.			ÇN
cezā	Bedel, karşılık.	Bedel, karşılık, koşullu bir cümlede sonuç önermesi, bölüm, kısım.	Anlam Daralması	Ar.	KY
cīfe	Geçici dünya malı.	Ceset, leş.	Anlam Değişmesi	Ar.	RN

ciger	Yürek, gönül.	Karaciğer, diyafram, kalp, bir şeyin ortası, hüzün, keder, acıma, şefkat, sempati, beklenti, güç, ölüm.	Anlam Daralması	Far.	KY
cühūd	Yahudi.	Daha iyi bilmek ve inkâr etmek, birinin hakkını reddetmek, dinden dönmek, cimri bulmak.	Anlam Daralması.	Ar.	KY
cünbiş	Eğlence.	Hareket, heyecan, mimik, iş, uğraş.	Anlam Değişmesi	Far.	RN
çabuk	Çabuk, hızlı, seri.	Hızlı, çabuk, etkin, zeki,	Anlam Daralması	Far.	RN
	Kibirli kimseler.	keskin, güzel, kırbaç.			RN
dayyān	Mükafatlandıran veya cezalandıran Tanrı.	Talep eden, yargıç, yönetici, din.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ḍalāl	Sapıklık.	Hata veya suç, yıkım.	Anlam Değişmesi	Ar.	RN
ḍalālet	Sapıklık.	Hata veya suç, yıkım.	Anlam Değişmesi	Ar.	RN
da‘vā-da‘vī	İddia, ileri sürme.		Anlam Daralması	Ar.	KY

	Benlik.	İddia, yasal başlık, süreç, dava.			RN
dest-gîr	Kullarının elinden tutan, onlara yardım ulaştıran Tanrı.	Elden tutan, asistan, patron, koruyucu, aziz, hapsedilmiş, esir almak.	Anlam Daralması	Far.+F ar.	KY
dîdār	Yüz, çehre.	Görüş, bakış,	Anlam Daralması	Far.	KY
	Allah'ın müminlere vadettiği görünüşü.	göz, yüz, yanak, dış görünüş, görüşme, belirgin, görüşe açık.			RN
dîvār-dufar	Duvar.	Duvar, süt veren	Anlam Daralması	Far.	KY
	İçine düşürülen zor durum, insan bedeni.	ardıç türü.			RN
diyār	Gönül ülkesi.	Evler, konaklar, devreler, bölgeler, ilçeler, kimse, bir manastırın başı.	Anlam Değişmesi	Ar.	RN
dost-dōst	Dost.	Arkadaş, aşık, metres, iki kişi.	Anlam Değişmesi	Far.	ÇN, KY, RN
	Hız. Muhammed.				ÇN, KY
	Kul.				KY
	Mümin.				ÇN
	Tanrı.				RN

dür-dürr	İnci.	İnci, müzisyenler.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Kıymetli söz.				ÇN
	Manevi güzellikler.				RN
düşmān- düşmen	Düşman, yağı.	Düşman, hasım.	Anlam Daralması	Far.	KY, RN, SVTM
	Günahkâr kimse.				KY
edeb	İyi ahlak, terbiye.	Saf görgü, nezaket, edebî arayışlar, özgür eğitim.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
ehl	Topluluk, cemaat.	Aile, ev, çadır, evin efendisi, bir yere alışmak, kadın eş, insanlar, erkekler, adam, yerli.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, KY, RN
	Sakin.				KY
emānet	Emanet, geçici koruma.	Güvenlik, koruma, himaye, güven.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Emanete emanet etme, ihmal etme.				RN
emīn	Emniyetli, güvenli.	Sadık, güvenilir, kendinden emin, bakan, güvenli, uygun isim.	Anlam Daralması	Ar.	RN
	Şehir adı.				KY

erḥām	Merhametlilerin en merhametlisi olan Allah.	En merhametli, şefkatli.	Anlam Daralması	Ar.	KY
erkān	Yol, yöntem.	Sütunlar, destekler.	Anlam Değişmesi	Ar.	ÇN
evliyā	Evliya, veli, ermiş.	Arkadaşlar, patronlar.	Anlam Daralması	Ar.	KY, SVTM
fāyiz	Bolluk, bereket veren.	Bereketli, dağıtan, bol, mükemmel, seçkin, yüksek faizli hisse.	Anlam Daralması	Ar.	RN
fāzil	Erdem.	Bol olan herhangi bir şey, fazlalık, aşırı bolluk, bütünlük, artık, kalıntı, üstün olma, mükemmelliği aşma, üstünlük, bilgi, bilginlik, hediye, ödül, fayda, iyilik, hizmet, lütuf.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Erdemli.				KY
	Tanrı'nın iyiliği, lütfu.				KY, RN
felek	Talih.	Yuvarlak veya küresel olan herhangi bir şey, top, küre, gökyüzü küresi, gökyüzünün	Anlam Daralması	Ar.	RN

		dönüşü, astronomi, astroloji, yıldız etkisi, hava.			
ferah	Ferahlık, gönül açıklığı, huzur.	Sevinç, neşe, eğlence, hoşnutluk, gereksizlik.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
ferd	Tek olan Tanrı.	Yalnız olmak, tek başına, soyutlanmış, benzersiz olmak, yalın olmak, karışık olmama, kendi başına hareket etmek.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN
feride	Eşsiz, emsalsiz.	Büyük değerli inci, mücevher.	Anlam Daralması	Ar.	RN
ferište	Melek.	Melek, ulak, öncü.	Anlam Daralması	Far.	KY
	Melek gibi (güzel).				KY
ferş	Yeryüzü.	Yere yayılan herhangi bir şey: halı, malt, şilte, yatak, tahta, yük taşımak için kullanılmayan deve, geniş alan, açık alan, avlu.	Anlam Daralması	Ar.	RN
	Kilim, halı.				KY

firāset	Anlayış, idrak.	Fizyonomi, idrak, bilgelik.	Anlam Daralması	Ar.	RN
ġaffār	Kullarının günahlarını affeden, bağışlayan Tanrı.	Çok bağışlayıcı kimse.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ġāfil	Bilgisiz.	Önemsiz,	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Habersiz.	düşüncesiz,			KY
	Hak'tan habersiz kimse.	dikkatsiz, tedbirsiz, hazırlıksız, ihmalkâr, tembel, ilgisiz, bilinçsiz, derin uykuda.			RN
ġaflet	Hak yolundan habersizlik.	İhmal, unutkanlık, ani durum, beklenmedik durum.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, RN
ġafūr	Çok bağışlayıcı, merhamet eden ve bağışlayan Tanrı.	Çok bağışlayıcı.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ġanī	Tanrı'nın zenginliği.	Zengin olmak, birinin kendisini yeteri kadar zengin bulması, kendinden memnun, tatmin olmak, bir şey	Anlam Daralması	Ar.	RN

		yerine başka bir şeyle yetinmek, vazgeçebilmek, iffetli ve mütevazi olmak.			
ğār	Hz. Muhammed'in inzivaya çekildiği mağara.	İn, göz yuvası, ağız içi, ölçü, ordu, filo, yağmalayan düşman birliği, kıskançlık, toz.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ğayret	Çaba.	Kıskanmak, kıskançlık hissetmek, haset, öykünme, hırs, daha yüksek istekler, vatanseverlik.	Anlam Daralması	Ar.	RN
genc	Hazine, mal mülk.	Mağaza, istif, gizli hazine,	Anlam Daralması	Far.	KY
	Ahirete hazırlık için yapılması gereken ibadetler.	dergi, tahıl ambarı, tahıl pazarı, ambar, çarşı, vaka.			ÇN
	Hak yolu.				RN
gevher	Cevher, mücevher, inci.	Mücevher, inci, değerli taş, bir	Anlam Daralması	Far.	KY
	Cevher, inci, Hak yolu.	mücevher veya kılıcın parlaklığı, kök, köken, asil			RN

		bir aileden, öz, madde, biçim, yavru, herhangi bir gizli erdem, akıl, bilgelik, vekil.			
ğıda	Besleyici unsur, tatminlik.	Kahvaltı, sabah yemeği, öğle yemeği, akşam yemeği, yemek, erzak.	Anlam Daralması	Ar.	RN
ğınā	Bıkkınlık, usanç.	Yeterlilik, zenginlik, güç, kâr, avantaj, kazanç, kullanışlılık, şarkı, hava, melodi.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Zenginlik.				RN
ğufrān	Affeden, bağışlayan Tanrı.	Bağışlama, bağışlanma.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ğurbet	Hasret, özlem.	Uzaklaştırma, ayrılış, uzun yolculuk ve yokluk, yabancı ülke, sürgün, göç, sefalet.	Anlam Daralması	Ar.	KY
hāb	Gaflet uykusu.	Geri atmak, reddedilmiş, uyku.	Anlam Daralması	Far.	RN

ḥabs	Tuzak.	Tutmak, önlemek, hapsetmek.	Anlam Daralması	Ar.	RN
ḥaccām	Hacamat usûlüyle kan alan kimse.	Bakırcı, hamam görevlisi.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ḥācib	Vezir.	Kâhya, kapıcı, görevli.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ḥadîş	Hz. Muhammed'in söz ve davranışlarını inceleyen bilim.	Yeni, son, taze, son olay, yeni haberler, Hz. Muhammed'in geleneği, öykü, masal, sohbet.	Anlam Daralması	Ar.	SVTM
ḥakîkat	Gerçek.	Gerçeklik, hakikat, öz, bir davanın gerçek ifadesi, gerçeklik, özdeyiş.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
	Gerçekten.				KY, RN
	Aslında, gerçekte.				KY
	Doğru.				ÇN
ḥāl	Hal, durum.	Durum, şart, konum, rütbe, meslek, şimdiki zaman.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, KY, RN, SVTM
	Güç, takat, mecal.				RN
ḥalvet	Özel.	Gizli veya özel yer, Dürzilerin tapınağı,	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Tenha.				KY
	Yalnız.				KY

	Tanrı'ya yönelip inzivaya çekilme.	yalnızlık, yalnız yaşam.			RN
hām	Çiğ, anlamsız.	Ham, çıplak, olgunlaşmamış, yanmamış (tuğla), kötü yürütülen bir iş, deneyimsiz, yular, deri bir giysi, şarap, bir müzik aletinin ipeksi kordonu, uzun bir ip, kement, acemi.	Anlam Daralması	Far.	RN
hannān	Çok acıyan, çok acıyıcı Allah.	Şefkat veya hassasiyetle hareket eden, merhametli.	Anlam Daralması	Ar.	KY
harāmī	Yol kesen nefsin kuvvetleri.	Haydut, serseri.	Anlam Daralması	Ar.+Fa r.	RN
harc	Gider, istek.	Üretim, gelir,	Anlam Daralması	Ar.	RN
	Hariç, dış, dışında.	gider, maliyetler, takdir, yardım, bir işçinin gereksinimleri, harç, çimento, layık, uygun.			RN
hāş-hāşş	Seçkin kimseler.	Özel, dikkate değer, saf,	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, KY, RN

	Özel.	karişmamış, iyi			KY
	Özgü.	kalitede, bir			KY
	Tanrı yakını seçkin kul.	prene bağlı veya ona katılan, halk (binalar olarak).			RN, SVTM
hařerāt	Böcekler.	Küçük sürüngen	Anlam	Ar.	KY
	Nefsin kuvvetleri.	hayvanlar, sürüngenler, böcekler.	Daralması		RN
hātr	Zihin, düşünce.	Zihin, gönöl,	Anlam	Ar.	KY
	Gönöl.	bilinç, düşünce.	Daralması		KY
	Sebep.				KY
hava	Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karişımı.	Hava, gökyüzü, atmosfer, dünya ve cennet arasındaki boşluk, esinti, ses, şarkı.	Anlam Daralması	Ar.	KY
havā-hevā	Nefs, nefsin arzu ve isteklerine düşkünlük.	Tutkulu arzu, özlem, aşk, eğilim, dilek, hoşlanma, zevk, sevilen veya arzu edilen herhangi bir şey.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, RN
havāle	Kulun sorumluluğuna bırakılan.	Aktarma, taahhüt, yükleme, güven,	Anlam Daralması	Ar.	RN

		bakım, koruma, depozito, sevk, atama.			
ḥay(y)	Daima var olan Tanrı.	Canlı, yaşayan.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, SVTM
ḥayz	Günah.	Âdet hali, aybaşı.	Anlam Daralması	Ar.	RN
ḥaz(î)ne	Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.	Hazine, değerli eşya deposu, mobilya.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	İlahi hazine, ilahi feyiz.				RN
ḥazret	Saygı unvanı.	Mevcudiyet, yerleşik sakinleri olan yer, mesken, onur unvanı.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Huzur, kat.				KY, RN
	Tanrı.				KY, RN
ḥelvā	Huzur, mutluluk.	Tatlı, hoş, şekerli her şey, şekerleme, lezzetli.	Anlam Daralması	Ar.	RN
hemān	Hemen, çabucak, o anda.	Yalnızca, aynı, hepsi bir, tek ve aynı, bile, bu şekilde, aynen öyle, böylece, eşit olarak, her zaman, sürekli.	Anlam Daralması	Far.	KY, RN
	Hemen hemen.				RN
	Her zaman.				RN

hemen- hemîn	Hemen, o anda.	Yaz mevsimi, yalnızca, ne daha fazla ne de daha az, bu bile, eşit olarak, yani, aynı şekilde.	Anlam Daralması	Far.	KY
heves	Arzu, istek.	Tutkulu arzu, tutku, delilik, zihin, zevk, eğlence, aptallık, ciddiyetsizlik, kuruluk.	Anlam Daralması	Ar.	RN
heybet	Korku, korku uyandıran görünüş, ihtişam.	Korku, huşu, hürmet, saygı, ciddiyet,	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Tanrı'nın azameti.	haysiyet, heybet, alçakgönüllülük, bir kişinin tavrı ve davranışı.			RN
hürmen	Kazanç.	Hasat, biçilmiş mısır, büyük bir dairesele küme halinde yığılmış, yığın, ayın etrafında bir hale, yalancı güneş.	Anlam Değişmesi	Far.	RN
hicāb	Gönülde Hakk'ın tecellisine ve ilahi hakikatleri	Bölme, peçe, perde, utangaçlık,	Anlam Daralması	Ar.	RN

	görmeye engel olan perde.	alçakgönüllülük, muska.			
hidāyet	Hak yolu.	Doğru rehberlik, yasal bir kitap başlığı.	Anlam Daralması	Ar.	RN
hikmet	Bilge.	Bilgelik, bilgi, tıbbi sanat, felsefe, adalet, eşitlik, sebep, Tanrı'nın gizli emri, kehanet, Kur'an, İncil.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Bilgelik.				KY
	Tanrı'nın insanlar tarafından anlaşılamayan amacı, gizli sebep.				KY, RN
	Ahmet Yesevî tarzında yazılan tasavvufi manzûmelere verilen isim.				KY
himmet	Çaba, gayret.	Niyet, dilek, plan, endişe, özen, iyilik, tercih, daha çok istek, yüce gönüllülük, cesaret, güç.	Anlam Daralması	Ar.	RN
hisāb	İç sorgu, sorgulama.	Hesap, hesaplama, aritmetik, saymak, birlikte saymak.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, RN

hışāl	Özellik, huy.	Özellik, belirli kalite, heves, takıntı, merak, kusur, bölüm, paragraf.	Anlam Daralması	Ar.	RN
hulle-hülle	Cennet elbisesi.	İç çamaşırı, giysi, pelerin, kıyafet, zırh.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
hümām	Bir işe iyice sarılıp o işi başarmak için çaba gösteren kimse.	Bağışlayıcı, asil, cömert, kahraman, hükümdar, aslan.	Anlam Daralması	Ar.	KY
‘ıruż	Dünyalık mal mülk.	Mallar, ticari mallar, menkul eşya, dağ eğimi, vadi, büyük ordu, kalabalık, kararan bulut, saat, gece saati, delilik, çılgınlık.	Anlam Daralması	Ar.	RN
‘ışk	Aşk.	Aşk, aşk tutkusu, aşıklık.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	İlahi aşk.				RN, SVTM
īcāb	Gerek, lüzum.	Cevaplama, onaylama, tasdik, doğrulama.	Anlam Değişmesi	Ar.	KY
ihvān	Candan dostlar.	Kardeşler.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, KY
	Kardeşler.				KY

ikrār	İnanç.	Doğrulama, onaylama, itiraf, bir görev veya borcun kabulü, bağ.	Anlam Daralması	Ar.	RN
ilāhī	Tanrı'm.	Tanrı ile ilgili.	Anlam	Ar.	RN
	Tanrı ile ilgili.		Daralması		RN
‘imāme- imāme	Sarık.	Türban, yargıçlar tarafından giyilen bir başlık, taç, kask veya altına giyilen şapka, nargile başlığı.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
‘işret	Yiyip içme.	Toplantı, sosyal ilişki, zevk, ziyafet, içki ziyafeti.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Tanrı'nın kuluna bağışladığı manevi hoşluk.				RN
‘izzet	Büyüklik, yücelik, ululuk.	Güç, heybet, şan, az bulunma, kıtlık, yokluk.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
	Saygı.				KY
ķabāla	Satış sözleşmesi.	Kefalet, güvenlik, sözleşmeden doğan yükümlülük, şart, kira parası.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ķābīz	Kapalı, tutuk.	Eliyle yakalayan ve tutan, sahip olan, tecrit, vergi	Anlam Daralması	Ar.	RN

		tahsildarı, tahsildar.			
ķadeķ	Bardak, kũķũk bardak, iķki bardaķı.	Bardak.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Tanrı'nın kuluna baķıřladıķı manevi hoşluk.				RN
ķadĩmĩ	Ezelden beri.	Eski, antika, eski moda.	Anlam Daralması	Ar.+Fa r.	RN
ķadir	Her şeye gũcũ yeten Tanrı.	Gũcľũ, mutlak, despot, bir şeye eşit, uygun, yetenekli.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
	Gũcľũ.				KY
ķafes	Gũķũs kafesi, insan bedeni.	Kafes.	Anlam Daralması	Ar.	ĀN, RN
ķalb	Gũnũl, insanın manevi varlıķının merkezi.	Kalp, akıl, gũnũl, gizli dũřũnce, merkez, uez, en iyi ve en saf kısım, esas, saf kũkenli.	Anlam Daralması	Ar.	RN
ķamet	Eder, deķer.	Boy, şekil, arşın (ũlķũm), gũmlek.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Boy.				KY
ķerāmet	Tanrı'nın keremi, baķıřı ile doķan olaķanũstũ durum.	Cũmertlik, eli aķıklık, onur, haysiyet.	Anlam Daralması	Ar.	KY, SVTM

kerrār	Hız. Ali'nin savaşta cesaretini anlatan lakabı.	Hücumda yorucu, aceleci.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ķudret	Tanrı'nın ezeli gücü.	Kuvvet, güç, otorite, zenginlik,	Anlam Daralması	Ar.	KY, SVTM
	Güç.	her şeye gücü yeten, cesaret.			KY
laķif	Yumuşak, hoş, güzel.	Zarif, güzel, yakışıklı,	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Güzellik sahibi Tanrı.	yardımsaver, arkadaş canlısı, ince, narin.			KY
leşker	Asker.	Ordu, ev sahibi,	Anlam Daralması	Far.	KY
	İnsanın iyi veya kötü davranışları.	askerî güç, darbe.			RN
mağfiret	Tanrı'nın kullarını bağışlaması.	Af, hoşgörü.	Anlam Daralması	Ar.	KY
mağrūr	Düşkün.	Aldatılmış, gururlu, delicesine aşık.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN
māh	Ay.	Ay, bir ay, ay	Anlam Daralması	Far.	ÇN, KY
	Ay gibi güzel yüzlü Hız. Yusuf.	veya güneş, her güneş ayının on ikinci günü.			RN
maķhūr	Kahrolmuş, mahvolmuş.	Bastırılmış, fethedilmek, tedirgin, zoraki.	Anlam Daralması	Ar.	RN

ma'rifet	Tanrı'yı tanıma ve Tanrı'ya ulaşma bilgisi.	Bilgi, bilim, zeka, ihtiyat, beceri, sanat, tanıdık, makale.	Anlam Daralması	Ar.	RN
ma'sûk	Aşık olunan, aşık olunmuş kimse.	Sevilen, sevilen bir nesne.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Aşık olunan Tanrı.				RN
ma'sûka	Aşık olunan Tanrı.	Sevilen, sevilen bir nesne.	Anlam Daralması	Ar.	RN
me'âl	Son, netice.	Dönüş, insanın sonu, ölüm, birinin geri döndüğü yer, sığınmak, mesire, merkez, öz, gerçek anlam, eğilim, amaç, sorun, sonuçlar.	Anlam Daralması	Ar.	RN
meclis	Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için bir araya gelmiş kimseler topluluğu.	Oturma, oturma zamanı veya yeri, meclis, ziyafet toplantısı, toplantı, konsey, bir oyun eylemi.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	İlahi aşk ortamı.				RN

meded	Yardım.	Yardım, yardımcılar, destekleme.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN, SVTM
mennān	İhsan edici Tanrı.	Nazik, zarif, merhametli, cömert, bağışçı.	Anlam Daralması	Ar.	KY
menzil	Yolculukta dinlenmek amacıyla durulan veya konaklanan yer.	Birinin kaldığı yer, otel, mesken, istasyon, günlük yolculuk, konum, rütbe, derece, itibar.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Hedef.				RN
mercān	Mercan balığı iskeletinden elde edilen ve süs eşyaları yapımında kullanılan madde.	Barahat bitkisi, mercan, inci, özel balık.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	İlahi sıfatlar.				RN
mevc	Vahdet denizinin dalgası.	Dalga, rüzgâr, geçici heves.	Anlam Daralması	Ar.	RN
mey	İlahi aşk şarabı.	Üzüm şarabı, gül suyu.	Anlam Daralması	Far.	RN
mil	Metal madde.	Saç, şarap, alkollü içki, bir çift.	Anlam Değişmesi	Far.	KY
mīnūş	İçmek.	Şarap içen.	Anlam Daralması	Far.	SVTM

miskīn	Aciz, çaresiz, zavallı kimse.	Fakir, sefil, dilenci, alçakgönüllü, itaatkâr, saf kalp.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, KY
	Nefsiyle mücadeleyi kazanmış, rahata ermiş kimse.				RN
mutlak	Bütün.	Serbest bırakma, mutlak, genel, kontrolsüz, yüce, açık (hava).	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Kesin, kesinlikle.			Ar.	RN
mutrab	Çalgı.	Dar yol, patika, tezahürat, sevindirici, müzisyen, şarkıcı, dansçı.	Anlam Daralması	Ar.	RN
milk-mülk	Mal, mülk, eşya.	Mülkiyet, servet, mülkiyet hakkı, egemenlik, krallık, kölelik, esaret, yolun ortası, imparatorluk, kraliyet onuru, güç, otorite.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
	Memleket.				KY
	Yer.				ÇN, KY
	Cennet.				RN
	Gönül.				RN
mülket	Alemler.	Kraliyet onuru, mülkiyet.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Mallar, mülkler.				KY
	Memleket.				KY
mürüvvet	İyilik, cömertlik.	Mertlik, cesaret, insanlık, ince terbiye.	Anlam Daralması	Ar.	KY

müşāhede	Tanrı'yı görme.	Tanıklık, görme, tefekkür, gözlem, vahiy, şahitlik, ilahi özün tefekküründe yüksek mükemmellik derecesi.	Anlam Daralması	Ar.	RN
naḳḳār	Çalgı, müzik.	Gaga ile vurmak veya yırtmak, değirmen taşlarını bileyen, keskin, çakıl taşları.	Anlam Daralması	Ar.	KY
naḳş	Güzellik.	İki veya daha fazla renkle boyama, boya, baskı, süslemek, oymak, keski, taşa oymak.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
	Nakış, süs.				KY
	Geçici dünyanın aldatıcı süsü.				RN
naẓar	Bakma, bakış.	Bakmak, görünüm, özet, görünüş, yüz, düşünce.	Anlam Daralması	Ar.	RN
	Mürşit.				
nehās	Esir pazarı.	Sığır tüccarı veya köle tüccarı.	Anlam Değişmesi	Ar.	KY
ni‘met	Yiyecek, rızk.	Fayda, lütf, iyilik, merhamet,	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, KY, RN, SVTM

	Tanrı'nın iyiliği, ihsanı.	nezaket, yardım eli, el, ayrıcalık.			KY
nîrân	Cehennem.	Ateşli, parlayan, tutkulu.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN
nişân	Peygamberlik mucizesi.	İşaret, sinyal, mühür, damga,	Anlam Daralması	Far.	KY
	İşaret, belirti.	izlenim, kısım, pay.			RN
nūr	Aydınlık, ışık, parıltı, ziya.	Işık, ışık hüzmesi,	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN, SVTM
	Belirti, işaret.	parlaklık,			KY
	Güzellik.	aydınlanma, hakikat.			KY
nuşret	Tanrı'nın yardımı.	Yardım, zafer.	Anlam Daralması	Ar.	KY
‘ōšr	Malın onda biri, zekat.	Onuncu kısım, onuncu, ondalık, parça.	Anlam Daralması	Ar.	RN
pādišāh- pādišeh	İhtişamlı.	İmparator,	Anlam Daralması	Far.	KY
	Hükümdar.	egemen,			KY
	Hüküm sahibi olan, hükmeden Allah.	hükümdar, kral.			KY, RN
pāre	Gönül parçası.	Parça, bölüm,	Anlam Daralması	Far.	KY
	Parça.	lokma, demir gürz, uçuş, hediye, rüşvet, doğmuş, bir çeşit şekerleme,			KY

		karalanmış genç kız, cıva.			
pāyān	Son.	Son, uç, sınır, kenar, iki dairenin kesişim noktası, ayakkabıları bırakmak için bir yer, düşük, kalitesiz.	Anlam Daralması	Far.	ÇN
	Akıbet.				RN
pend	Öğüt.	Danışman, tavsiye, öğüt, öğreti, manevi, ayin, uçurtma.	Anlam Daralması	Far.	KY
perdā-perde	Perde, örtü.	Perde, peçe, duvara asılan örtü, zar, iki oda arasında bir bölme.	Anlam Daralması	Far.	KY
	Engel.				RN
rabb	Tanrı.	Efendi olmak, hakimiyet kurmak, egemen olmak, toplamak, artış, uymak, iyi düzene koymak, düzenlemek, iyileştirmek, tamamlamak, besleyen.	Anlam Daralması	Ar.	KY

rencī	Sıkıntı, dert.	Hastalık.	Anlam Değişmesi	Far.	KY
riyā	İkiyüzlülük.	İkiyüzlülük, görünüş.	Anlam Daralması	Ar.	RN
şab(ı)r	Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç.	Sabır, perhiz.	Anlam Daralması	Ar.	KY, RN
	Sabırlı.				KY
şadef	İlahi sıfat.	Kabuk, inci istiridye, kabuk benzeri boşluk, kulak boşluğu, en yüksek kısım, zirve, dağcılık.	Anlam Daralması	Ar.	RN
şaf	Dizi, yol.	Sıra, savaş düzeni.	Anlam Daralması	Ar.	RN
sākī	Su veren, su dağıtan, kadeh, içki sunan.	Sulayan veya içiren, saki, su taşıyıcı.	Anlam Daralması	Ar.	KY, SVTM
	Tanrı sevgisini sunan Mürşit.				RN
şālīh	Dinin emrettiği hususlara uygun	İyi durumda, sağlam, bütün,	Anlam Daralması	Ar.	KY

	davranan, iyi amel sâhibi, günah işlemekten kaçınan (kimse).	dürüst, iyi, pay, fayda.			
	Hz. Salih.				SVTM
sarây	Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.	Ev, saray, büyük yapı, kral sarayı, han, şarkı söyleme, ses ayarlama, müzik, müzikal gösteri, sakinlerinin güzelliği ile tanınan bir yerin adı.	Anlam Daralması	Far.	KY, SVTM
	Cennet.				KY
	Tanrı'nın yerleştiği gönül evi.				RN
şavmağa	İbadet yeri.	Keşiş hücresi, kule.	Anlam Daralması	Ar.	KY
sebîl	Dağıtıcı, yardımcı.	Yol, tarz, yöntem, araç ve yollar, akrabalık, gerekli bağlantı, su dağıtımı, halk çeşmesi.	Anlam Daralması	Ar.	RN
ser-henk	Bekçi.	General, komutan, kaptan, şef, şampiyon, savaşçı, tekne, çavuş,	Anlam Daralması	Far.+F ar.	KY

		cankurtaran, gözetmen, komiser, piyade, itaatsiz, isyankâr.			
ser-māye	Servet, varlık.	Tüccar	Anlam Daralması	Far.+Far. ar.	RN
	Ahiret için geçici dünyada yapılanlar.	sermayesi, ticari mal varlığı, ana para, baş, servet, olasılık, varlık.			RN
şiddik	Hz. Yusuf.	Gerçek dost, en	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Allah'ın dostu, peygamberi.	doğru, sözünü tutan kimse, Hz.			KY
	Dürüst, doğru, sözünün eri.	Yusuf, Hz. Ebu Bekir.			KY
sır-sırr	Sır, esrar.	Gizli, gizli	Anlam Daralması	Ar.	KY, SVTM
	Dert, sıkıntı, keder.	kutsallık, evlilik, kalp, öz, en içteki			KY
	Tanrı tarafından sevdiği kulların gönlüne bildirilen hakikatler.	ve en iyi kısım, kök, köken, mezar, gizli işaret.			RN, SVTM
sultān	Sultan, hükümdar.	Mutlak güç, hakimiyet,	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, KY,
	Tanrı.	şiddet, mutlak hükümdar,			ÇN, RN, SVTM
	Tanrı tarafından insana verilmiş özellik.	sultan, imparator.			RN

şun'	Tanrı'nın kudreti.	Yapmak, yaratmak.	Anlam Daralması	Ar.	KY
sükker-şeker-şekker-şükker	Şeker.	Şeker, tatlı sözler.	Anlam Daralması	Far.	KY, RN
	Geçici dünyanın aldatıcılığı.				RN
	Tatlı söz.				RN
	Rahatlık.				RN
	Nefsin istekleri.				RN
şāh-şeh	Padişah, hükümdar.	Kral, egemen, imparator, hükümdar, prens, satrançta şah, damat, dervişlerin üstlendiği bir unvan, geniş, ana yol, Hindistan'da kullanılan bir çeşit giysi, kök, köken, bir hayvan adı, asil kandan (gelen), ulu, herhangi bir derecede mükemmel.	Anlam Daralması	Far.	ÇN, KY
	Tanrı.				RN
	Kanaat.				RN
şāhen-şeh	Şahlar şahı, Tanrı.	Kralların kralı, efendilerin efendisi.	Anlam Daralması	Far.+Far.	RN

şarāb	Şarap, içki.	İçecek, şarap, şurup, şerbet.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Ecel şarabı.				ÇN
	Mürşitlerin içtiği aşk şarabı.				RN
ṭabīb	Hekim, doktor.	Doktor, usta, bilgili, becerikli.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Din doktoru.				KY
ta‘bīr	Rüya yorma, yorumlama.	Açıklama, yorumlama, mezhep, tabir.	Anlam Daralması	Ar.	KY
tāc	Taç, hükümdarlığın sembolü olan süslü başlık.	Taç, hükümdarlık, tarak, yele.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Hükümdarlık.				KY
	Dünyevi mevki ve makamlar.				RN
taht-dār	Taht, hükümdarlık sahibi.	Pers krallarının (özellikle Daras) tahtları üzerine yaymak için kullandıkları beyaz veya siyah bir kumaş türü, yatak örtüsü.	Anlam Değişmesi	Far.+Far. ar.	KY
ṭahūr	Cennet şarabı.	Temizlik, yıkama.	Anlam Değişmesi	Ar.	SVTM
tecellī	Tanrı kudretinin şahıslarda ve	Vahiy, görünme, tecelli, görünüş,	Anlam Daralması	Ar.	RN

	eşyada görünmesi.	ihtişam, öncelik, üstünlük.			
terk	Tanrı'dan başka her şeyi gönlünden çıkararak dünyevi bağlardan kurtulma.	Terk etmek, vazgeçmek, ihmal etmek, yapmak, koymak, düzenlemek.	Anlam Daralması	Ar.	RN
tevvâb	Kullarının tövbesini kabul eden Tanrı.	Tövbe eden, tövbe-kâr, uzun süredir acı çeken.	Anlam Daralması	Ar.	KY
ümme	Hız. Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların tümü.	Millet, mezhep, dinî topluluk, inanç, takipçi, dindar.	Anlam Daralması	Ar.	ÇN, SVTM
va'd	Tanrı'nın sözü.	Söz vermek,	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Bir işin yapılacağını vadetme, söz.	iyiliğe söz vermek, ilan etmek, umut vermek, korkuyla ilham vermek, tehdit etmek.			KY
vakt	Zaman.			Ar.	KY

	Durum.	Zaman aralığı,	Anlam		KY
	Uygun zaman.	zaman, mevsim, dönem, fırsat.	Daralması		RN
vilāyet	Gönül ülkesi.	İmparatorluk, ülke, eyalet, semt, hükümet koltuğu, vesayet, Tanrı ile iyilik, kutsallık.	Anlam Daralması	Ar.	RN
vücūd	Vücut, varlık.	Bulunma, var olma veya var olmaya başlama, varlık, töz, öz, beden, kişi, birey.	Anlam Daralması	Ar.	RN
yākūt	Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.	Yakut, safir, değerli taş.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	İlahi sıfatlar.				RN
yār	Dost, yoldaş.	Arkadaş, sevgili,	Anlam	Far.	KY, RN
	Mümin.	yoldaş.	Daralması		ÇN
yāren	Gönül dostları.	Arkadaş, kibar, iyi konuşan bir adam, neşeli, uyumlu yoldaş.	Anlam Daralması	Far.	RN

zāhir	Açık, belli.	Dışarıdan görünen, belirgin, açık, harici, genel, yüzeysel, dış, yüzey.	Anlam Daralması	Ar.	KY
	Açıkça.				KY
	Dış yüz, görünüş.				KY, RN
zarb	Çalgı.	Üflemek, itmek, atmak, şiddet, güç, acele etmek, müzik aleti çalmak.	Anlam Daralması	Ar.	KY
zer	İlahi sıfatlar.	Altın, para, zenginlik, yaşlı bir adam veya kadın, gri ve kırmızı.	Anlam Daralması	Far.	RN
zindān	Tanrı'ya kavuşmayı bekleyen kullar için dünya sürgünü.	Hapishane.	Anlam Daralması	Far.	ÇN
	Hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer.				KY, RN
zinhār	Asla.	Güvenlik, mevduat, güven, sığınma, koruma, savunma, dikkat, gerçekten,	Anlam Daralması	Far.	SVTM

		kesinlikle, ne yazık ki.			
z̤lmet	Karanlık.	Karanlık,	Anlam	Ar.	KY
	Sıkıntı.	bilinmezlik, şiddet, eziyet, dünyanın ucunda karanlık bir yer, hayat çeşmesinin konması gereken yer, hayat çeşmesi.	Daralması		RN
z̤'1-celâl	Celâl sahibi, azamet sahibi olan Tanrı.	Görkemli, olağanüstü.	Anlam Daralması	Ar.K.T .	RN
z̤nnâr	Kemer, kuşak.	Kemer, özellikle	Anlam	Ar.	KY
	Bencilik.	Doğu Hristiyanları ve Yahudiler tarafından takılan kuşak, Brahmanik iplik, Hindu tespihi.	Daralması		RN

3.2. KAVRAM ALANI TASNİFİ¹⁹

Bu bölümde, çalışmanın kapsamını oluşturan eserlerde yer alan alıntı sözler kavram alanı kuramı bağlamında tematik olarak tasnif edilmiştir. Özel adlar, zamirler, bağlaçlar, edatlar ve bir kavram alanı oluşturmadığını düşündüğümüz alıntı sözler söz konusu tasnifin dışında tutulmuştur. Eserlerde kavram alanı oluşturabilen her alıntı söz, bir örnek cümle seçilerek, söz konusu cümledeki bağlamları üzerinden değerlendirilmiştir. Bir alıntı söz birden fazla eserde yer aldığı anda her eserden bir örnek cümle verilmiştir.

AÇGÖZLÜLÜK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Açgözlü olma durumu, doymazlık, gözü doymazlık, harislik, tamahkârlık, tamah" olarak tanımlanan açgözlülük "yemek yemesi gereken tok karşıtı" olarak tanımlanan "aç" ve "görme organı" olarak tanımlanan "göz" sözcüklerinin temel anlamlarını yitirerek mecazî bir anlam üstlenmesi sonucu oluşmuştur. İnsanoğlunun temel duyularından biri olan "acıkmak" ve "görmek" duyularının birleştiği "açgözlülük" kavramında doymayan karın değil gözdür. RN'de ve KY'de alıntı sözler aracılığıyla yer alan açgözlülük "tama^ç, tama^ç-dâr, tama^ç kıl-" sözleri ile bir kavram alanı oluşturmaktadır. RN'de "bin askerden oluşan hazırlıklı bir ordu ve cehennemde olması gereken insan" olarak anlam kazanan açgözlülük kavramı, KY'de "olumsuz bir davranış şekli" olarak yer almaktadır.

tama^ç (Ar.) Açgözlülük, doymazlık, tamah.

biñ er ʔonlu durur **tama^ç** ʔerisi (RN, 7v4)

tama^ç-dâr (Ar.+Far.) Açgözlü insanlar, tamah ehli, tamahkâr.

¹⁹ Söz konusu bölümde yer alan alıntı sözlerin anlamı ve cümlelerin bağlamları belirlenirken; "örneklem alanına giren eserlerin dizin ve sözlük bölümleri, TDK Güncel Sözlük, Kubbealtı Lugati, An Etymological Dictionary Of Pre-ThirteenthCentury Turkish, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Yeni Tarama Sözlüğü, Türkçe Verintiler Sözlüğü, Türkçenin Alıntılar Sözlüğü, Vankulu Lügati, Burhân-ı Katı, Mükemmel Osmanlı Lügati, VIII-XVI. Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Müntahabât-ı Lügât-i Osmâniyye" adlı sözlüklerden yararlanılmıştır.

ṭamaʿ-dāruṇ yeri ṭamuda olur (RN, 8r2)

ṭamaʿ kıl- (Ar.+T.) Açgözlülük yapmak.

ḥelvaçı etmekçi ʿaṭṭar ḳazzāz **ṭamaʿ kıldı** (KY, B25r15)

AD KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam" olarak tanımlanan ad, söz konusu metinlerde yer alan "bed-nām, ism, isim vēr-, nām" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Söz konusu kavram tüm metinlerde yer almaktadır. KY'de "utanacak hale düşmek, kötü bir şekilde anılmak", RN'de "bir kimsenin kendisini, adını, kim olduğunu sorgulaması", SVTM'de "Tanrı'nın ad verdiği şairin bu yolda delilik mertebesine ulaşması" olarak anlam kazanan ad kavramı, ÇN'de "öteki dünyada iyi bir kul olarak itibar görmek" bağlamıyla yer almaktadır. ÇN'de, KY'de, RN'de ve SVTM'de yer alan "ad" sözcüğü, söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

bed-nām (Far.+Far.) Kötü adlı, adı çıkmış.

bizi ḥalkā **bed-nām** rūsvāy ḳılduṇ ėmdi (KY, B41r8)

ism (Ar.) İsim.

ne kimsesin sen ü yā nedür **ismūṇ** (RN, 32r2)

isim vēr- (Ar.+T.) İsim vermek, ad vermek.

isim vėrdi delü oldum bini teñri saña saldı (SVTM, XII-3)

nām (Far.) İsim, ad.

eger **nām** ister iseñ āḥiretde (ÇN, 15)

ADALET KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Herkes kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme, doğruluk" olarak tanımlanan adalet, söz konusu metinlerde yer alan "ādil, ʿādil ol-, ʿadl, ʿadl ol-, ʿadlī, dād, dād ėr-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bu kavram alanını oluşturan alıntı sözlerde Arapça kökenli sözcüklerin yoğunluğu dikkat çekicidir. Adalet kavram alanını oluşturan sözler en

fazla KY’de yer almaktadır. Söz konusu kavram, KY’de “Hz. Yusuf’un halka gösterdiği adaletli tavır, adaletli hükümdara doğru kimselerin mektuplarının ulaşacağı, İslamiyet’te dört büyük halifeden biri olan Hz. Ömer’in adalet ile anılması”, RN’de “düşünme aracı olan aklın adalet sahibi büyük bir kimse olması, öteki dünyada kötü kulların cezalandırılacağı cehennemin Tanrı’nın adalet ışığından olması, zorluk içindeki kimseye adalet ulaştırmak”, SVTM’de “ öteki dünyada iyi kulların ödüllendirileceği cennette adaletin varlığı” olarak anlam kazanmıştır. KY’de yer alan “doğruluk, toğruluk”, RN’de yer alan “toğrulık, toğruluk, toğurlık, toğurluk” sözcükleri, söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüklerdir.

‘ādīl (Ar.) Adaletli.

‘ādīl dād ḥalāyık üzre kılu kōrdi (KY, B51v2)

‘ādīl ol- (Ar.+T.) Adaletli olmak.

yūsuf aydur kaṅı sultān **‘ādīl ola** (KY, B70r5)

‘adl (Ar.) Adalet, doğruluk.

‘ālem içre meşhūrdur anıñ **‘adli** (KY, B2r1)

‘aḳıl **‘adl** issi bir ulu kişidür (RN, 16v2)

‘adl ol- (Ar.+T.) Adalet olmak, doğruluk olmak.

uçmaḳ içre **‘adl olur** güç yok durur (SVTM, II-153)

‘adlī (Ar.+Far.) Adalete mensup, adaletle ilgili.

pādişāhuñ **‘adlī** pertevindendür toprak pādişāhuñ (RN, 3v9)

dād (Far.) Adalet, doğruluk.

‘ādīl **dād** ḥalāyık üzre kılu kōrdi (KY, B51v2)

dād ér- (Far.+T.) Adalet, doğruluk ulaştırmak.

güç olmış kişiye sen **dād éresin** (RN, 39r3)

AFFETMEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bağışlamak” olarak tanımlanan affetmek, KY’de yer alan “‘afv kıl-, mu‘āf kıl-“ alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Söz konusu kavram KY’de “Hz. Yusuf’u babasından ayıran, öldürmeye kast eden

kardeşlerinin Hz. Yakup tarafından affedilmesi ve Hz. Yusuf'un canına kast eden kardeşlerini affetmesi" olarak anlam kazanmıştır. KY'de yer alan "bağışla-, suçu keçür-" fiilleri, RN'de ve SVTM'de yer alan "bağışla-" fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

'afv kıl- (Ar.+T.) Affetmek, bağışlamak.

haḳīḳat haṭānızı **afv kıldım** (KY, B73v9)

mu'āf kıl- (Ar.+T.) Affetmek.

hīç kaygurmaṅ **mu'āf kılam** sizi (KY, B72r1)

AĞLAMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek" olarak tanımlanan ağlamak, söz konusu metinlerde yer alan "efḡān éd-, efḡān kıldur-, fiḡān kıl-, giryān, giryān kıl-, giryān ol-, nevḡa, nevḡa kıl-, zār, zār u giryān ol-, zarı, zārı kıl-, zārī kıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bu kavram tüm metinlerde yer almaktadır. Ağlamak kavram alanını oluşturan alıntı sözlerde Farsça kökenli sözcüklerin yoğunluğu dikkat çekicidir. Bu kavram alanını oluşturan sözler en fazla KY'de yer almaktadır. Ağlamak kavramı KY'de, hikâyenin temel düğümü olan baba oğlun birbirlerinden ayrı düşmesi sonucu yaşanan özlem acısı ile anlam kazanmıştır. Bu bağlamda ağlamak eylemi metinde, ayrılık ve özlem duygusunun dışavurumu olarak ifade edilmiştir. Bu kavram KY'de "Yusuf'un rüya yorumuyla öleceğini öğrenen ekmekçinin ağlayarak feryat etmesi, Hz. Yakup'un oğlu Yusuf'un hasret acısıyla devamlı ağlaması, Yusuf'un kardeşlerine beni ağlatarak canımı yakmayın diye serzenişi, Yusuf'un kardeşlerinin insafsızlığı karşısında ağlaması, Yusuf'un kırdan dönmediğini görenlerin ağlayarak feryat etmeleri, Hz. Yusuf'un vefatı sebebiyle dökülen göz yaşları, kardeşlerinin Yusuf'un göz yaşına aldırmamaları, Yusuf'tan ayrı düşen Hz. Yakup'un gönlünden dökülen göz yaşları", RN'de "açgözlülüğün haykırarak feryat etmesi", ÇN'de "fani dünyaya aldanmanın insanoğlunu yanılsa sürükleyeceği, alçak gönüllüğü huy edinmeyen insanların üzümlere pişmanlık yaşayacağı", SVTM'de "Tanrı'ya ağlayıp yakarak

Tanrı lütfundan rahmet dilemek” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “ağla-, ağlaş-, ağlat-, yığla-, yığlaş-”, ÇN’de ve SVTM’de “ağla-” fiilleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

efgān éd- (Far.+T.) Izdırapla bağırarak, haykırmak, feryat, inlemek.

éderler hāy u hū nefrīn ü **efgān** (RN, 9r5)

efgān kıldur- (Ar.+T.) Ağlatmak, feryat ettirmek.

soñ uçı biñ gezin **kıldurdı efgān** (ÇN, 45)

figān kıl- (Ar.+T.) Bağırarak ağlamak, inlemek.

ḥabbāz anı işitüp **kılur figān** (KY, B44r12)

giryān (Far.) Ağlayıcı, ağlayan, ağlama durumu.

ağlayu zārı kılur müdām **giryān** (KY, B46v1)

giryān kıl- (Far.+T.) Ağlamak.

benüm özüm **giryān kılup** tonum soymaḡ (KY, B10v2)

giryān ol- (Far.+T.) Ağlamak.

yūsuf ḥandān alar **giryān olur** emdi (KY, B11v10)

nevḥa (Ar.) Yüksek sesle ağlama.

anı köre **nevḥaları** beter oldı (KY, B12r12)

nevḥa kıl- (Ar.+T.) Yüksek sesle ağlamak.

evlād iḥvān dērülüp **nevḥa kıldı** (KY, B77r14)

zār (Far.) Ağlama, inleme.

anlar yūsuf **zārına** hīç bakmadılar (KY, B10r15)

zār u giryān ol- (Far.+Far.+Far.+T.) Ağlamak, ağlayıp sızlamak.

kim anda olmaya **sen zār u giryān** (ÇN, 83)

zārı (Far.) Ağlayıp sızlama.

könli **zārı** yığlayu eve kirdi (KY, B12r6)

zārı kıl- (Far.+T.) Ağlamak, sızlamak.

ağlayu **zārı kılur** müdām giryān (KY, B46v1)

zārı kıl- (Far.+T.) Ağlamak, sızlamak.

yalvarup **zārī kılup** dēgil aña (SVTM, II-10)

AHLAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları, aktöre, sağıtöre” olarak tanımlanan ahlak, söz konusu metinlerde yer alan “ādāb, ‘ār, ‘ārlan-, ‘ārlu, ayb, ‘ayıb ēt-, ‘ayblaş-, ‘ayıbla-, edeb, edepsizlik, edepsizlik kıl-, fażl, fāzıl ol-, hacīl ol-, hayā, ma‘yūb kıl-, melāmet ol-, sīret, şermende ol-, şerm-sār ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Ahlak kavram alanını oluşturan alıntı sözlerde Arapça kökenli sözcüklerin yoğunluğu dikkat çekicidir. Arapça kökenli “edeb” sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +siz ve +lik isimden isim yapım ekleri “edepsizlik” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Ahlak kavram alanını oluşturan sözler en fazla KY’de yer almaktadır. Bu kavram, KY’de “Züleyha’nın utancını örtmek için Yusuf’a tuzak kurması, Yusuf’u köle olarak satan kardeşlerinin utanç duyduklarını dile getirmesi, kibre yenik düşen Hz. Yusuf’un Arus şehrinde akıllı ve ahlaklı kimselerle karşılaşması, Yusuf’u köle olarak satmak isteyen kardeşlerinin Yusuf’un üç türlü ahlaksız davranışı olduğunu ileri sürmesi, Mısırlı kadınların Züleyha’nın aşka düştüğünü öğrenmeleri üzerine ahlaksızca dedikodu yapmaları, Kenanlıların sabah rüzgarından Yusuf’un kokusunu duyan Hz. Yakup’u kınayarak Yusuf nerede diye konuşmaları, Mısırlı kadınların Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’yı kınaması, Kudüs melikinin Yusuf’a nezaketle kim olduğunu sorması, Züleyha’nın Yusuf’a iftira atarak onu ahlaksızlıkla suçlaması, evlendiği Mısır vezirinin rüyasında gördüğü ay yüzlü Yusuf olmadığını anlayan Züleyha’yı hizmetlilerin edepsizlik etme diyerek uyarması, Hz. Ömer’in yüz bin kişiden daha fazla erdeme sahip olduğu, erdemli kimselerin Kul Ali’nin kaleme aldığı eseri okuyacağı, Hz. Yusuf’un erdemli kimse olması, Züleyha’nın kölesi Yusuf’a duyduğu aşktan karşılık alamadığı için utanç içinde olması, Yusuf’un süslü ve gösterişli giysileri giymek istemeyip herkesin bu durumu ayıplayacağını dile getirmesi, aşkına karşılık alamayan Züleyha’nın Yusuf’u bir sandığın içine kapatarak utanç içinde bırakması, Yusuf’un güzel ahlakını görenlerin

onun yoluna canını feda etmek istemesi, Yusuf'un gelecekte büyük bir utanç içine düşeceği", RN'de "ruh ile gelen dört özellikten birinin güzel ahlaklılık olduğu, kıskanç ve cimri kimsede utanç duygusunun olmadığı, varlığını ahlaksızlık yolunda kaybetmek, ruh ile gelen dört özellikten birinin utanmak olduğu, gıybet ve iftiranın sonunun kınanmak olduğu, kibrin aklın huzuruna utanarak gelmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. Söz konusu metinlerde ahlak kavramı genel olarak "utanmak" duygusu etrafında kümelenmiştir.

ādāb (Ar.) Adap, vahdete ulaşmanın edepleri.

'izzet ü vahdet ḥayā **ādāb-ı** ḥāl (RN, 3r4)

'ār (Ar.) Utanç.

'ārī kelip ḥātırına keyd düşdi (KY, B43r10)

bulara her ne olsa **'ārī** yokdur (RN, 34r5)

'ārlan- (Ar.+T.+T.) Utanmak.

velākin **'ārlanur miz** dērler ėmdi (KY, B18v8)

'ārlu (Ar.+T.) Utanabilen, ahlaklı kimse.

cümlesiniḡ 'aqlı temām özi **'ārlu** (KY, B23v12)

ayb (Ar.) Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış.

ḡulumızniḡ üç dürlü **'aybı** vardur (KY, B16v5)

yolında **'aybınuḡ** ḡarc oldı varı (RN, 49v2)

'ayib ėt- (Ar.+T.) Yakışksız bir biçimde davranmak.

uraḡutlar **'ayib ėtüp** sözleşdiler (KY, B42r5)

'ayblaş- (Ar.+T.+T.) Kınamak.

ya'ḡūba **'ayblaşu** sözleşdiler (KY, B72v15)

'ayibla- (Ar.+T.) Kınamak, ayıplamak.

züleyḡānı **'ayiblap** ol uraḡutlar (KY, B42r8)

edeb (Ar.) İyi ahlak, incelik, terbiye.

edeb birle yūsufa ḡaber şordı (KY, B22r14)

edebesizlik (Ar.+T.+T.) Utanmazlık, sıkılmazlık, terbiyesizlik durumu.

edebssizlik oğlandan telim büttdim (KY, B43r15)

edebssizlik kıl- (Ar.+T.+T.+T.) Utanmazlık, sıkılmazlık, terbiyesizlik yapmak.

edebssizlik kılmağıl dërler êmdi (KY, B28v9)

fażl (Ar.) Erdem.

yüz bin êrden artuķ anıñ **fażlı** (KY, B2r2)

fażl (Ar.) Erdem[li].

fażl kiři uşbu nazmı söyler ola (KY, B78v10)

fāżıl ol- (Ar.+T.) Erdemli olmak.

ol kiři şıfatlı **fāżıl ola** (KY, B50r4)

ḥacıl ol- (Ar.+T.) Utanmış, utancından yüzü kızarmış olmak.

ķulı muṭī^c olmamış **ḥacıl olmış** (KY, B42r6)

ḥayā (Ar.) Utanma, sıkılma, edep, ar, namus.

‘izzet ü vahdet **ḥayā** ādāb-ı ḥāl (RN, 3r4)

ma’yūb kıl- (Ar.+T.) Ayıplamak.

uşbu işi ķamular **ma’yūb kıla** (KY, B32v15)

ma’yūb kıl- (Ar.+T.) Ayıplamış kılmak.

yūsufı şanduk içre **ma’yūb kıldı** (KY, B43v3)

melāmet ol- (Ar.+T.) Azarlamak, kınamak, yermek, ayıplamak, serzenişte bulunmak.

ser-encām **oldılar** bunlar **melāmet** (RN, 44r4)

sīret (Ar.) Ahlak.

sīretin kören cānın fedā kıldı (KY, B25r8)

şermende ol- (Far.+Far.+T.) Utanmak, mahcup olmak.

gelür ‘aķıl öñine **şermende olmış** (RN, 16v4)

şerm-sār ol- (Far.+Far.+T.) Utangaç, mahcup olmak.

yavlaķ ulu **şerm-sār oldaķıdur** (KY, B11v9)

AKIL KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us” olarak tanımlanan

akıl, söz konusu metinlerde yer alan “‘āķıl-‘āķıl, ‘āķıl ol-/ ‘āķıl ol-, ‘aķ(ı)l, bī-huş ol-,

hūş, reşīd, zīrek” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Akıl kavramı KY’de “Kul Ali’nin kaleme aldığı Kıssa-yı Yûsuf adlı eserinin akıllı kimselerin gönüllerini zenginleştirmesi için Tanrı’ya dua etmesi, Hz. Yusuf’un dini bütün ve akıllı bir kimse olması, Hz. Muhammed’in mucizesi karşısında Yahudilerin gerçeği fark etmesi, Hz. Yusuf’u gören askerlerin akıllarını kaybederek attan düşmeleri, Yehuda’nın şuurunu kaybetmesi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in akıllı kimseler olması, Melik Dugar’ın zeki ve uyanık biri olması”, RN’de “akıllı kimsenin doğruluğa iş buyurması, cimrinin akıllı olmasının imkânsızlığı, aklın adalet sahibi ulu bir kimse olması”, ÇN’de “tembelliği bırakıp akıl ile hareket etmek gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

Akıl kavramı RN’de, tasavvufi öğretiyi açıklamak için karşıtlıklarla ifade edilen bir semboldür. Bu bağlamda Tanrı’nın sonsuzluk ışığından gelen akıl, geçim ve kazanç düşüncesi içindeki akıl, geleceği, ahiret hayatını düzenleyen akıl, Tanrı’yı bilen ve anlayan tam akıl olmak üzere üç türdür. KY’de “aşsız, us”, RN’de “ög, us”, ÇN’de “ög, us, uslu”, SVTM’de “us, uslu, ussuz” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘ākıl-‘ākıl (Ar.) Akıllı kimse.

‘ākıl kullar hâtırın bayıtmağa (KY, B3r7)

işi toğruluga buyurdi **‘ākıl** (RN, 52r5)

‘ākıl ol-/ ‘ākıl ol- (Ar.+T.) Akıllı olmak, gerçeklere uygun davranmak.

dīni dürüst benzi yahtu **‘ākıl ola** (KY, B50r5)

muḥāldür **‘ākıl olmaklık** baḥīlden (RN, 32r4)

‘ak(ı)l (Ar.) Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.

cūḥūdlaruñ **‘akılları** muḥırr keldi (KY, B78v2)

usañ olma başuña **‘akluñı** dër (ÇN, 10)

‘ākıl ‘adl issi bir ulu kişidür (RN, 16v2)

bī-huş ol- (Far.+Far.+T.) Akılsız olmak, aklını kaybetmek.

bī-huş olup cümle atdan düşer emdi (KY, B23r14)

hūş (Far.) Akıl, şuur.

bu **hūşım** heybetim kitti emdi (KY, B67v2)

reşîd (Ar.) Doğru yolu tutan, akıllı, iyi hareket eden.

dīn mürüvvet ikilesi iki **reşîd** (KY, B2v1)

zîrek (Far.) Zeki, uyanık.

melik duğar **zîrek** idi anı bildi (KY, B16r1)

ALÇAK GÖNÜLLÜLÜK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse), engin gönüllü, mütevazı, tevazulu” olarak tanımlanan alçak gönüllü, “Alçak gönüllü olma durumu, tevazu, mahviyet, mütevazılık” olarak tanımlanan alçak gönüllülük, alçak ve gönül sözcüklerinin birleşimi ile oluşmuştur. “Yerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı” olarak tanımlanan “alçak” sözcüğü ve “sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı” olarak tanımlanan gönül sözcüğü “aşağıda olan gönül” bağlamıyla mecazî bir anlam kurmuştur.

Alçak gönüllülük söz konusu metinlerde yer alan “tevāzu‘, tevāzu‘ eyle-, tevāzu‘ lığ, tevāzu‘ lık, tevāzu‘ lık kıl-“ alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Alçak gönüllülük kavram alanını oluşturan alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenli tevāzu‘ sözcüğü ile genişletilmiştir. Arapça kökenli tevāzu‘ sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +LIK isimden isim yapım eki “tevāzu‘ lık” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Alçak gönüllülük kavramı KY’de “Züleyha’nın Hz. Yusuf’a alçak gönüllülük göstermesi, Yusuf’un gördüğü rüyayı öğrenmek isteyen kardeşlerinin ona alçak gönüllü davranması”, RN’de “alçak gönüllülüğün sözüne kulak vermek gerektiği”, ÇN’de “sonunda pişmanlık yaşamamak için gösterilmesi gereken davranış” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de yer alan “alçaq, alçaqlık” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

tevāzu‘ (Ar.) Alçak gönüllülük, kibirli olmama, gösterişsiz olma.

işitmedün **tevāzu‘** ne dëdügin (RN, 16r3)

tevāzu‘ eyle- (Ar.+T.) Alçak gönüllü davranmak.

yalvarur **tevāzu‘** telim **eyler** (KY, B37r16)

tevāzu‘ eyle bunda ḥāṣ u ‘āma (ÇN, 83)

tevāzu‘līg (Ar.+T.) Alçak gönüllülük.

cümlesi **tevāzu‘līg** ketürdiler (KY, B5r5)

tevāzu‘lık (Ar.+T.) Alçak gönüllülük.

tevāzu‘lık kıl- (Ar.+T.+T.) Alçak gönüllülük yapmak.

her birisi **tevāzu‘lık kılur** emdi (KY, B5r9)

ALDATMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Beklenmedik bir davranışla yanıltmak” olarak tanımlanan aldatmak, söz konusu metinlerde yer alan “ḳulmāṣī, maḡbūn, maḡbūn ol-, maḡbūnlık, maḡbūnluk, mekr” alıntı sözleri aracılığı ile bir kavram alanı oluşturmaktadır. Aldatmak kavram alanını oluşturan alıntı sözlerde Arapça kökenli sözcüklerin yoğunluğu dikkat çekicidir. Arapça kökenli “maḡbūn” sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapım ekleri “maḡbūnlık” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Aldatmak kavramı SVTM’de “biri iki gören aldaticı kimsenin sözüne itibar etmemek”, KY’de “Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın devamlı aldanmışlık içerisinde olması, Yusuf’un hataya düştüğünün farkına varması, Yusuf’un kardeşi İbni Yemen’e aldanmışlıktan ve üzüntüden kurtulması gerektiğini dile getirmesi, babasından ayrı düşen Hz. Yusuf’un aldatılmışlığını, kederimi kim soracak diye serzenişi, Yusuf’un canına kast eden kardeşlerinin bu eziyetin sebebini rüyaya bağlaması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “al, alda-, aldaçı”, ÇN’de ve RN’de “alda-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ḳulmāṣī (Far.) Aldaticı.

sözini işitmegil **ḳulmāṣīdür** (SVTM, II-111)

maḡbūn (Ar.) Aldanmış, kanmış.

züleyhā müdām **maḡbūn** kirü dönmez (KY, B53v14)

mağbūn ol- (Ar.+T.) Aldanmak, kanmak.

ol maʿnīden yavlaḵ katı **mağbūn oldı** (KY, B44v16)

mağbūnlıḵ (Ar.+T.) Aldanmışlık.

mağbūnlıḵdan maḥzūnlıḵdan ayru olḡıl (KY, B61v15)

mağbūnluk (Ar.+T.) Aldatılmışlık.

mağbūnluḡum maḥzūnluḡım kim sordaçı (KY, B18r11)

mekr (Ar.) Hile, aldatma.

bu kün saña anıḡ **mekri** degdi ėmdi (KY, B7v9)

ANLAM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun, medlul, valör" olarak tanımlanan anlam, söz konusu metinlerde yer alan "başıret, fehm, fehm eyle-, fehm ėd-, fehm kııl-, ḥavşala, nükte" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Anlam kavramı RN'de "Tanrı'nın kalp gözüyle ve önseziyle anlama kabiliyeti verdiği bir kimsenin dedikodunun kötülüklerini görebileceği, kıskançlığın idrak gücünün dar olduğu, şairin sözünün ince mana barındırmayacak şekilde gerçeklik taşıması", KY'de "Hz. Yakup'un oğullarının babalarından izin alırken Yusuf'un anlayışının artması ve gönlünün aydınlanması için onu kıra götürmek istediklerini dile getirmesi, Arap kimsenin Yusuf'un sözlerini anladığını dile getirmesi, Yusuf'un yıllar sonra Mısır'a gelen kardeşlerini tek tek tanıması", SVTM'de "Tanrı'yı gören ve anlayan kimse" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de ve SVTM'de yer alan "aḡla-", KY'de ve RN'de yer alan "aḡla-" fiilleri, ÇN'de, SVTM'de ve RN'de yer alan "gör-" fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

başıret (Ar.) Kalp gözüyle görme, kalp gözüyle görerek bir şeyin gerçeğini kavrama, anlama, idrak etme.

saʿādet olsa ḥaḵ verse **başıret** (RN, 51v5)

fehm (Ar.) Anlama, kavrama.

fehmi artsun hâtırı rüşen olsun (KY, B5v7)

feh̄m eyle- (Ar.+T.) Anlamak, kavramak.

bildüm **feh̄m eyledim** bu rāzuñı (KY, B46r13)

feh̄m éd- (Ar.+T.) Anlamak.

feh̄m éder kim teñri gördi teñriyi (SVTM, II-23)

feh̄m kı̄l- (Ar.+T.) Anlamak, kavramak.

cümlesin ayru ayru **feh̄m kı̄ldı** (KY, B58v1)

havşala (Ar.) Anlayış, akıl, zihin; insanın kabul edebilme ve tahammül derecesi.

ne söz söylerise **havşalası** dar (RN, 34r1)

nükte (Ar.) Herkesin anlayamadığı ince mana, düşündürücü söz.

sözüm kendözümedür **nükte** degül (RN, 26r2)

ANLATMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "bilgi vermek, izah etmek", "bir konu üzerinde açıklama yapmak, açıklamada bulunmak" olarak tanımlanan anlatmak, söz konusu metinlerde yer alan "a'lem, a'lem eyle-, a'lem kı̄l-, 'ayān eyle-, 'ayān kı̄l-, beyān eyle-, beyān kı̄l-, beyān ol-, ikrār kı̄l-, k̄ā'il, kav(i)l, kaville-, kelām, lafz, müfessir, rāwī, rivāyet, rivāyet kı̄l-, şerh, şerh éd-, şerh eyle-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Anlatmak kavram alanını oluşturan sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. KY'de "kuyudan çıkan Yusuf'un yüz güzelliğini gören kimsenin şaşırarak yanındaki hizmetkâra bunu açıkla demesi, Yusuf'un kim olduğunu açıklaması, Hz. Muhammed'in Hz. Yusuf'un rüyasında gördüğü yıldızların adını açıklaması, Yusuf'u satın alan kimsenin Yusuf'un ne ahlaksız davranışı olduğu hakkında açıklama yapılmasını istemesi, Kul Ali'nin Kıssa-yı Yûsuf hikâyesini söze döktüğünü dile getirmesi, Hz. Muhammed'in Hz. Yusuf'un rüyasında gördüğü yıldızların adını doğru bir şekilde anlatması, Hz. Muhammed'e Kur'an'dan bir ayet bildirilmesi, Yusuf'a vuran Kılıç adlı kimsenin hatasını açıkça bildirmesi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan Kul Ali'nin eserini anlatan ve dinleyen kimselerden dua beklemesi, Züleyha'nın rüyasında gördüğü ay yüzlü kimsenin sözüne kulak vererek razı olması, Züleyha'yı

isteyen Mısır veziri Kanzafer'in sözcülerinin konuşmaları, Yusuf'un oğlu Mesalim'in gerçekleri amcası İbni Yemen'e açıkladığını bildirmesi üzerine Hz. Yusuf'un bu sözleri şerefli görmesi, rüyası yorumlanan sakinin Hz. Yusuf'un sözlerinin ona kutlu geldiğini dile getirmesi, bazılarının Yusuf'un Tanrı tarafından verilen ilhamla Züleyha'nın tuzağından kurtulduğunu dile getirmesi, Yusuf'u köle pazarından satın almaya gelen kimse ile ilgili bazı hikâyecilerin rivayetleri, Bustan adlı Yahudi ile ilgili meşhur rivayet, Mısır hükümdarının müslüman olup olmamasıyla ilgili rivayetler", RN'de "Tanrı hikmetinin ezeli olması sebebiyle şairin kaleme aldığı eserinin belli kısımlarının insan üzerine olduğunu açıklaması, şairinin eserinin başlangıcında dinleyiciye söze başlıyorum diyerek seslenmesi, kendini açıklayıp kendini bilmek" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de anlatmak kavram alanına giren sözlerin yoğunluğu dikkat çekicidir. KY'de "ay-, ayd-, aydur-, ayıd-, ayt-, bildür-, de-, dè-, dediş-, dedüş-, söyle-, söyleş-, söz, sözle-, sözleş-, sözlet-, sözlü", RN'de "ay-ayt-, bildür-, de-, dè-, söyle-, söylen-, söz", ÇN'de "dè-, söz" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

a'lem (Ar.) Bildirmek.

yā büşrā hāzā **a'lem** dèyür èmdi (KY, B15v2)

a'lem eyle- (Ar.+T.) Anlatmak, bildirmek.

kim idügüm saña **a'lem eyleyelim** (KY, B31r10)

a'lem kı1- (Ar.+T.) Anlatmak, bildirmek.

muḥammed yulduz adın **a'lem kıldı** (KY, B4r1)

'ayān eyle- (Ar.+T.) Açıklamak.

melik aydur bu aḥvāl **eylen 'ayān** (KY, B16v3)

'ayān kı1- (Ar.+T.) Açıklamak.

yūsuf savçı kışşasın **kılduk 'ayān** (KY, B78v6)

beyān eyle- (Ar.+T.) Anlatmak, bildirmek, söylemek.

neçe 'aybu vardur **eylen beyān** (KY, B16v3)

beyān kı1- (Ar.+T.) Anlatmak, bildirmek, söylemek.

cümlesini şahīḥ **beyān kıldı** emdi (KY, B4r8)

beyān ol- (Ar.+T.) Anlatmak, bildirmek, söylemek.

le ḳad kâne ḳaṣaṣahüm dep **beyān oldu** (KY, B78v1)

ıkrār kııl- (Ar.+T.) Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme, bildirme.

ḥaṭāsın günāhına **ıkrār kıldı** (KY, B20v13)

ḳā'il (Ar.) Söyleyen, diyen.

ḳā'il sāmi' bu müznibe du'ā kııla (KY, B78v11)

ḳav(i)l (Ar.) Söz.

züleyhā bu **ḳavle** rāzī oldu (KY, B27r10)

ḳaville- (Ar.+T.) Sözlemek, konuşmak, anlatmak.

yalavıçlar keliben **ḳaviller idi** (KY, B27v14)

kelām (Ar.) Söz.

yūsuf anıḡ **kelāmın** şerīf kördi (KY, B64r8)

lafz (Ar.) Söz.

anıḡ **lafzı** baṅa ḳutluḡ keldi emdi (KY, B49r5)

müfessir (Ar.) Açıklayan, izah eden kimse.

ba'zı **müfessirler** aydur oldur bürhān (KY, B40r15)

rāvī (Ar.) Rivayet eden, söyleyen, hikāye eden, anlatan.

rāvīlerde rivāyet şöyle idi (KY, B25v1)

rivāyet (Ar.) Söylenti.

meşhürdur bu **rivāyetde** ol cabbārdan (KY, B3v7)

rivāyet kııl- (Ar.+T.) Bir haberi, söz veya olayı nakletmek, anlatmak.

bir neçeler şöyle **rivāyet kıılur** emdi (KY, B77r2)

şerḥ (Ar.) Açıklama, yorumlama; açık açık anlatma, izah.

bu birkaç söze **şerḥ** ādemdenidi (RN, 4v7)

şerḥ éd- (Ar.+T.) Açıklamak, yorumlamak; açık açık anlatmak, izah etmek.

gel imdi diḡle sözi **şerḥ edeyin** (RN, 4v6)

şerḥ eyle- (Ar.+T.) Açıklamak, yorumlamak; açık açık anlatmak, izah etmek.

seni **şerh eyleyüp** seni bilesin (RN, 51v1)

ANMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, hatırlamak” olarak tanımlanan anmak, söz konusu metinlerde yer alan “yād kı-l-, yād-gār ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Anmak kavram alanını oluşturan sözler Farsça kökenlidir. Söz konusu kavram KY'de “eserini kaleme alan şairin okurlardan dua ile hatırlanmak istemesi, Hz. Yusuf'un kardeşi İbni Yemen'e değerli bir bilezik armağan etmesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN'de “aḡ-”, SVTM'de “aḡ-”, KY'de “aḡ-, aḡdur-” fiilleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

yād kı-l- (Far.+T.) Hatırlamak, anmak.

oḡuyanlar bir du‘ā **yād kıla** ėmdi (KY, B79r12)

yād-gār ol- (Far.+T.) Anı, hatıra olmak.

bu bilezük benden **yād-gār olsun** ėmdi (KY, B46v12)

ANT KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Tanrı'yı veya kutsal bilinen bir kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir olayı doğrulama, yemin, kasem” olarak tanımlanan ant, söz konusu metinlerde yer alan “‘ahd, ‘ahd kı-l-, peymān kı-l-, şart eyle-, va‘d, va‘de kı-l-, vallāhi” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Ant kavramı, KY'de “aralarında anlaşarak Yusuf'u öldürmek isteyen kardeşlerden Yehuda'nın vezgeçip Yusuf'u korumak istemesi üzerine diğer kardeşlerin yeminimizi neden bozdun diyerek serzenişi, Züleyha'nın gördüğü rüyasında ona verilen söz, Yusuf'un kardeşlerinin yemin ederek tahıl ölçeğini çalmadıklarını dile getirmesi”, ÇN'de “geçici dünyaya güvenmemek gerektiği”, RN'de “cimrilikle anılan Karûn'un zekat vereceğine dair yemin etmesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. Ant kavram alanını oluşturan alıntı sözlerde Arapça kökenli sözcüklerin yoğunluğu dikkat çekicidir. KY'de “ant, antlaş-, antlaşdur-, antlaşdur-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘ahd (Ar.) Ant, yemin.

sen yehūdā **‘ahdumuzdan** neçük kalduñ (KY, B9r4)

‘ahd kıl- (Ar.+T.) Ant içmek, yemin etmek.

anuñla **kılmağıl** sen **‘ahd** u peymān (ÇN, 23)

peymān kıl- (Far.+T.) Yemin etmek.

anuñla **kılmağıl** sen **‘ahd** u **peymān** (ÇN, 23)

şarṭ eyle- (Ar.+T.) Yemin etmek.

katı **şarṭ eyledi** ‘öşrini vère (RN, 36r5)

va‘d (Ar.) Söz verme.

va‘dine hilāf kılduñ dèrler èmdi (KY, B9r5)

va‘de kıl- (Ar.+T.+T.) Söz vermek.

benümle beyle **va‘de kılmış idi** (KY, B29r6)

vallāhi (Ar.) “Tanrı’yı tanık tutarım, Tanrı hakkı için” anlamında kullanılan bir yemin sözü, billahi, tallahi, vallaha.

anlar aydur **vallāhi** biz almaduḵ (KY, B66r3)

ARMAĞAN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Birini sevindirmek, mutlu etmek, onurlandırmak, kutlamak için veya anı olarak verilen şey, hediye, dürü” olarak tanımlanan armağan, söz konusu metinlerde yer alan “hedāye, müzd, müzd èd-, pīş-keş” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Armağan kavramı KY’de “Tanrı’nın Hz. Yusuf’a lütfettiği ilim”, SVTM’de “Tanrı’nın kulunun günahlarını bağışlayarak onu mükafatlandırması”, RN’de “gönlün göze feyz ulaştırmasıyla ruha armağan geleceği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “armağan” sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

hedāye (Ar.) Armağan, hediye.

bu **hedāye** ol rüzī kıldı dèyür èmdi (KY, B51r9)

müzd (Far.) Mükafat.

müzdden yigrek eyleye yazuḡuñ (SVTM, I-73)

müzd éd- (Far.+T.) Mükafatlandırmak.

dükeli yazuğuñı **müzd éde** (SVTM, I-70)

pîş-keş (Far.+Far.) Hediye, armağan, pişkeş.

êrer **pîş-keş** cāna eyle olıcağ (RN, 48v3)

AŞK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevda, amor" olarak tanımlanan aşk, söz konusu metinlerde yer alan "“âşık, 'âşık-âne, 'âşık êr-, 'âşık i-, 'âşık ol-, 'âşıklık, 'ışk, 'ışıklık, 'ışksuz, ma'sûk" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Aşk kavram alanını oluşturan alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Arapça kökenli "âşık" ve "ışk" sözcüklerinin üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapım eki "“âşıklık" ve "ışıklık" kavramını türetme rolünü üstlenmiştir.

Aşk kavramı KY'de temel bir işleve sahiptir. Bu kavram, hikâyenin ana kahramanlarından Züleyha'nın başlangıçta Yusuf'a duyduğu beşeri aşk ile yer alırken daha sonra dinî bir yönelişe evrilir. Çok tanrılı bir inanca sahip olan Züleyha, Yusuf'a aşırı bir aşk ile bağlanır ve ona kavuşacağı günü bekler. Ancak kavuşma zamanı geciktikçe sabrını yitirir. İnandığı putlardan yardım bulamayınca da Yusuf'un tek tanrı inancını benimsemeye başlar. Züleyha'nın bu dini yönelişi Tanrı tarafından mükafatlandırılır ve Tanrı'nın onu Yusuf'a kavuşturmasıyla hikâyenin temel düğümü çözülür. Ancak bu kavuşma, Züleyha'ya başka bir arzuyu fark ettirerek onda ilahi aşkın kapılarını aralar. Züleyha'nın kavuşma isteği artık Yusuf'a değil Tanrı'yadır. Eserde geçen aşk kavramı, Hz. Yakup'un temel sınavlarından biri olarak da ele alınır. Kendisi de peygamber olan Hz. Yakup, oğlu Yusuf'un doğumundan sonra ona aşırı bir bağlılık duyar, âdeta aşk ile bağlanır. Söz konusu bağlılık, metinde Hz. Yakup'un temel zaafı olarak karşımıza çıkar. Bu zaaf, Tanrı'nın peygamberlik yolundaki Hz. Yakup'a verdiği temel bir sınava dönüşecektir. Böylece aşk kavramı metinde tek tanrılı inancı benimseten ve peygambere doğru yolu gösteren temel bir öğreti olarak yer almıştır.

Aşk kavramı KY’de “Aşıklığın aşık kimseye bela olması, Züleyha’nın Yusuf’a aşıkça tavır sergilemesi, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın bu yolda malını mülkünü feda etmesi gerektiği, Yusuf’un Züleyha’dan ona gerçekten aşık olduğuna dair kanıt istemesi, Züleyha’nın rüyasında gördüğü ay yüzlü Yusuf’a aşık olması, gerçek aşkın Züleyha’yı esir alması, Züleyha’nın çektiği aşk acısıyla ah çekmesi üzerine Yusuf’un tutuşan kamçısının bu aşka delil olması, aşıklığın kolay olmayan bir merteye olduğu, aşığın kendi isteği üzerine düştüğü belayla günden güne solması”, SVTM’de “Tanrı’ya delilik derecesinde sevgi ve bağlılık duymak, Tanrı’yı bilenlerin kaçınılmaz bir şekilde O’na aşık olması, ruhu Tanrı aşkıyla dolmuş kimsenin bahtlı kimse olduğu, Tanrı aşkıyla yanmayan ruhun ölü olduğu”, RN’de “doğru kimselerin Tanrı’ya aşık olduğu, Tanrı aşkına düşmüş kimsenin geçici dünyaya ait mal ve mülkten beklentisinin olmaması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘**âşık** (Ar.) Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse.

‘**âşıklık** ‘**âşıkğa** belâ durur (KY, B34v5)

ben ki ana ‘**âşıkvam** uslu iken delüvem (SVTM, III-6)

‘**âşıkdur** toğrulığa toğru cânlar (RN, 52v4)

‘**âşık-âne** (Ar.+Far.) Âşıkça, âşık olana yakışır.

‘**âşık-âne** delîl hamle kıldı (KY, B36r15)

‘**âşık ér-** (Ar.+T.) Âşık olmak.

‘**âşık érseñ** hazîne māl dökğil emdi (KY, B34v14)

‘**âşık i-** (Ar.+T.) Âşık olmak.

yūsuf aydur bellü sen ger ‘**âşık isen** (KY, B54v14)

‘**âşık ol-** (Ar.+T.) Âşık olmak.

körüben yūsufa ‘**âşık oldı** (KY, B26v11)

kim sini göre u ‘**âşık olmaya** (SVTM, XIX-7)

‘**âşık ol-** (Ar.+T.) Aşık, tutkun, emre, olmak; mahabbetle sınırı aşmış olmak, sevdiğinin özelliğine intikal etmek.

‘āşık olana ne ser-māye vü māl (RN, 41v6)

‘āşıklık (Ar.+T.) Âşık olanın durumu.

ḥaḳīḳat ‘āşıklık kār kılmış ėmdi (KY, B34r7)

‘ışk (Ar.) Aşk.

züleyhānıñ ‘ışkıını bildi taḥḳīḳ (KY, B55r4)

baḥtlu ol cān ki cānı ‘ışkdur (SVTM, II-67)

‘ışıklık (Ar.+T.) Aşıklık.

yā köz-bānu ‘ışıklık geñes olmaz (KY, B34v7)

‘ışksuz (Ar.+T.) Aşksız.

‘ışksuz cānı ölü bilmek gerek (SVTM, II-68)

ma‘şūk (Ar.) Aşık olunan, aşık olunmuş.

ma‘şūkıñ ārzūsı beyle durur (KY, B34v5)

AYDINLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir yeri aydınlatan güç, ışık” olarak tanımlanan aydınlık, söz konusu metinlerde yer alan “nūr, nūr ‘alā nūr ol-, nūrānī, nūrlu, nūr ol-, pertev, pūr-nūr eyle-, pūr-nūr ol-, rūşen kıl-, rūşen ol-, tābān” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Aydınlık kavramı KY’de “kuyunun Yusuf’un aydınlığı ile dolması, Yusuf’un üzerine ne giyerse giysin etrafına ışık saçması, Mısır hükümdarının Hz. Yakup’u nurlu bir hoca olarak görmesi, Hz. Yusuf’un nur yüzlü olması, Cebrail meleğin yere inmesiyle her yerin nurla dolması, Yusuf’un yüz güzelliğiyle sarayın aydınlanması, Hz. Yusuf’un güzel yüzünün güneş gibi parlaması”, SVTM’de “Tanrı’yı anlayan kimsenin karanlık ruhlar üzerine ışık saçtığı, Hz. İsa gibi göğe çıkan ruhu nurlu kimse, Tanrı nuruyla dolan kimsenin taş ya da demir bile olsa tamamen nura dönüşeceği”, RN’de “cennetin Tanrı’nın fazilet ışığından olması, ruhun bedene girerek onu nurla doldurması”, ÇN’de “iyiliğin Tanrı terazisinde ağır gelmesiyle aydınlığa kavuşulacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de “aydın ol-, balkı-”, SVTM’de “aydın, aydınlık”, KY’de “balkı-, balku- sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

nūr (Ar.) Aydınlık, ışıık, parıltı, ziya.

yūsufuñ **nūrı** ile kuyu toldı (KY, B11r6)

ķarañu cānlar űzerne **nūr** saķar (SVTM, XXVIII-2)

nūr ‘alā nūr ol- (Ar.+Ar.+Ar.+T.) Nur űzerine nur olmak.

ķaķan kiysen **nūr ‘alā nūr olur** ėmdi (KY, B33r1)

nūrānı (Ar.+Far.) Işııkılı, parlak, nurlu.

reyyān baķdı bir **nūrānı** ĥoca ķordi (KY, B74v14)

nūrly (Ar.+T.) Nurlu, ışııkılı.

anlar sorar aydur yā beñzi **nūrly** (KY, B57v9)

anuñ kim cānı **nūrlydy** ‘ıśı gibi ĥöge aĥdı (SVTM, XII-2a)

nūr ol- (Ar.+T.) Nur olmak, aydınlık olmak.

tola sen bil ki küllı **nūr ola sen** (SVTM, XXV-2)

pertev (Far.) Işıık, parlaklık.

ĥider uķmak pādıśāhuñ fażlı **pertevındır** tamu (RN, 3v8)

pūr-nūr eyle- (Far.+Ar.+T.) Işııkla nurla parıltıyla dolu hale getirmek.

şūreti cān ĥirdi **pūr-nūr eyledi** (RN, 2v3)

pūr-nūr ol- (Far.+Ar.+T.) Işııkla nurla parıltıyla dolu olmak.

ol keleķiñ **pūr-nūr oldı** rűy-ı zemın (KY, B40r11)

rűşen kıl- (Far.+T.) Parlak, aydınlık kılmak.

beñzi nűrı sarāyı **rűşen kıldı** (KY, B29v16)

rűşen ol- (Far.+T.) Parlak, aydınlık olmak.

beñzi nűrı **rűşen oldı** küneş kibi (KY, B51r5)

tābān (Far.) Parlayan, aydınlık.

yűzűñ aĥ ola hem ķűn māh-ı **tābān** (ÇN, 37)

AYKIRILIK KAVRAMI

Gűncel Tűrkķe Sűzlűk’te ‘‘Alıřılmařa, doĥru olarak kabul edilmiře uygun olmayan, karřıt, ters, mugayir, muhalif’’ olarak tanımlanan aykırı, ‘‘Aykırı olma durumu, mugayeret, muhaliflik, muhalefet, tehalűf’’ olarak tanımlanan aykırılık, sűz konusu

metinlerde yer alan “hılāf kıl-, muhālif” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. KY’de “Züleyha’nın rüyasında gördüğü ay yüzlü kimsenin neden sözünü tutmadığını sorgulaması” RN’de “fani dünyaya ait aykırı işlerden kaçınmak gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

hılāf kıl- (Ar.+T.) Aykırı, karşıt, ters davranışta bulunmak.

ne ma‘niden va‘dine ol **hılāf kıldı** (KY, B29r6)

muhālif (Ar.) Benzemeyen, zıt, aksi; kötü, uygun olmayan, uymayan, aykırılık gösteren.

muhālif işleründen hep yunasın (RN, 45r1)

AYRILIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Birinden uzak düşme, firak, firkat” olarak tanımlanan ayrılık, söz konusu metinlerde yer alan “firāk, firāk ol-, firkat, firkat ol-, hicrān, vedā‘ kıl-, vedāğ kıl-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. KY’de “Hz. Yusuf’un babasından, ailesinden ayrı düşmesiyle yaşadığı hasret, Yusuf’un hasret acısıyla bağrının yanması, Hz. Yakup’un oğlu Yusuf’tan ayrılması sonucu yaşadığı ızdırap, Hz. Yakup’un vedalaşarak Mısır’dan ayrılması, Yusuf’un kardeşlerinden vedalaşarak ayrılmak istemesi”, ÇN’de “öte dünyada Tanrı’dan ayrı düşmemek için edilen dua” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “ayru düş-, ayur-”, SVTM’de “ayır-, ayrıl-”, RN’de “ayrıl-”, KY’de “ayır-, ayrağ kal-, ayrıl-, ayruçak ol-, ayrul-, ayrulmaçlık, ayur-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlere aittir.

firāk (Ar.) Ayrılık, ayrı olma durumu.

bağrına kanın ağlar iki **firāk** (KY, B18v16)

firāk ol- (Ar.+T.) Ayrılmak.

atasından kardeşlerden **oldı firāk** (KY, B18v15)

firkat (Ar.) Ayrılık, ayrı olma durumu.

yūsufun **firkat** odı bağrın yaçar (KY, B12r4)

firkat ol- (Ar.+T.) Ayrılmak.

evlādından ihvānından **oldı firķat** (KY, B77r12)

hicrān (Ar.) Ayrılık.

bize ayruķ bititme anda **hicrān** (ÇN, 41)

vedā' kıl- (Ar.+T.) Veda etmek.

ya'ķūb nebī **vedā' kılup** çıkar ėmdi (KY, B75v2)

vedāġ kıl- (Ar.+T.) Veda etmek.

vedāġ kılup ayrulam bizler ėmdi (KY, B17v8)

AYRIM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık, fark" olarak tanımlanan ayrım, söz konusu metinlerde yer alan "fark ėd-, ġayrı, ġarc" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Ayrım kavram alanını oluşturan alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Ayrım kavramı SVTM'de "Aġzın acıyı ve tatlıyı ayırt eden bedendeki tatma gözü olduġu", RN'de "doġrudan başka sözü olmayanların doġruyla dolu olacaġı, doġruluk giysisini kuşanıp seçkin, halk ve haricine doġruyu söylemek" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "ayruķ" SVTM'de "ayrı, ayruķ, ayruķsı", RN'de "ayruķ, ayruķsı", KY'de "ayru, ayru ayru, ayruķ, ayruķsı" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

fark ėd- (Ar.+T.) Fark etmek, ayırt etmek.

datluayı açıdan ol gey **fark ėde** (SVTM, II-79)

ġayrı (Ar.+T.) Başka, ayrı.

ķū ġaķdan **ġayrı** sözi yokdur ayruķ (RN, 50r3)

ġarc (Ar.) Hariķ, dış, dışarıda, dışında.

ġāřř u 'āmm **ġarcıya** toġru dēyesin (RN, 54r1)

BAĞIRMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "yüksek ve gür ses çıkarmak" olarak tanımlanan bağırmak, söz konusu metinlerde yer alan "feryād ėd-, feryād ėr-, feryād kıl-, ġırīv, na'ra ur-, zemzeme" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bağırmak

kavram alanını oluşturan alıntı sözler arasında Farsça kökenli sözler yoğundur. Bağırmak kavramı, RN’de “cimrilikle anılan Karûn’un feryat ederek zekatını vermeye razı olması, zor durumda olan kimseye yardım ulaştırmak gerektiği, açgözlülükle kanaatin savaşında her yerin bağışma, çağışma ve feryat ile dolu olması”, KY’de “Tanrı tarafından ceza olarak çıkarılan fırtınada hiçbir yerden yardım ulaşmaması, fırtına sebebiyle herkesin haykırarak yardım dilemesi, Ravil’in Yusuf’u kuyudan çıkaran kervancılardan Yusuf’u istemesi ve vermemeleri durumunda heybetle bağıracağını dile getirerek onları tehdit etmesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de, RN’de ve SVTM’de yer alan “çağır-” fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

feryād éd- (Far.+T.) Feryat etmek, haykırmak, çığlık atmak.

éder feryād yere ko vereyin (RN, 35v3)

feryād ér- (Far.+T.) Haykırış, çığlık, yardım ulaştırmak.

hîç yerden meded **feryād érmez** êmdi (KY, B20v4)

dilerem kim baña **feryād éresin** (RN, 39r3)

feryād kıl- (Far.+T.) Yüksek sesle haykırmak.

cümleleri çağırıp **feryād kıldı** (KY, B20v4)

ğırīv (Far.) Bağırma, bağışma, feryat, figan.

ğırīv ü zemzemedür degme yolda (RN, 8v5)

na‘ra ur- (Ar.+T.) Bağırma, çağırma, haykırmak.

yoksa bir **na‘ra uram** heybetile (KY, B15v11)

zemzeme (Ar.) Feryat; nağme, nağmeli ses, ezgi.

ğırīv ü **zemzemedür** degme yolda (RN, 8v5)

BAĞIŞLAMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir mal veya hakkı karşılık beklemeden birine vermek, teberru etmek” olarak tanımlanan bağışlamak, söz konusu metinlerde yer alan “‘aṭā kıl-, baḥṣīṣ, ḥarāc kıl-, ḳurbān, ḳurbān kıl-, ḳurbān vèr-” sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bağırmak kavram alanını oluşturan alıntı sözler arasında

Arapça kökenli sözler yoğundur. Bağışlamak kavramı, KY’de “Yusuf’un yüzünü görenlerin malını mülkünü ona bağışlaması, aşıklık yolunda malın mülkün feda edilmesi gerektiği, Hz. İbrahim oğlu İsmail’i kurban edecekken Tanrı’nın bağış olarak koç göndermesi, Tanrı’nın Hz. İbrahim’e benim için oğlunu kurban et diyerek onu sınaması”, SVTM’de “her kulun Tanrı’dan ihsan bulacağı”, ÇN’de “malını mülkünü feda etse de hiç kimsenin ölümden kaçamayacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de ve RN’de yer alan “bağışla-” fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

‘aṭā kıl- (Ar.+T.) Bağışlamak.

şüretin kören mālın **‘aṭā kıldı** (KY, B25r8)

baḥṣīṣ (Far.) İhsan.

teñriden her bir kişi **baḥṣīṣ** bulur (SVTM, II-26)

ḥarāc kıl- (Ar.+T.) Bağışlamak.

dāye aydur telim māl **ḥarāc kılmak** kerek (KY, B34v13)

ḳurbān (Ar.) Bağış

ismā’ ile koç **ḳurbān** keldüğünü (KY, B70r15)

ḳurbān kıl- (Ar.+T.) Bağışlamak.

benüm üçüm oğlun **ḳurbān kılgıl** (KY, B9r15)

ḳurbān vēr- (Ar.+T.) Bağış vermek.

görür ölmez **vērür** mānını **ḳurbān** (ÇN, 22)

BAHT KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Gelecekteki olayları kaçınılmaz bir biçimde belirleyen ilahi iradenin insan ve toplum için çizdiği yaşayış biçimi, kader, talih, şans” olarak tanımlanan baht, söz konusu metinlerde yer alan “baht, bahtlı, çarh, felek, kısmet, nevāle, ṭālī” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Baht kavramı, KY’de “Tanrı’nın Yusuf’a mutluluk ve baht bağışlaması, Züleyha’nın Yusuf’un aşkı uğruna güzel talihinden, zenginliğinden vazgeçmesi”, RN’de “kanaatin ilahi saadet ve bahta sahip olduğu, feleğin öfkenin yaptığı işi başaramayıp meleklerin onun yolundan

gidememesi, cimrinin kısmetinin ezelden beri ateşten zincir olduğu, cimrilikle anılan Karûn'un talihinin önceki gibi olmasını isteyerek hayıflanması", ÇN'de "pek çok işi boş kıldığı için feleğe binlerce sitem" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

baht (Far.) Gelecekteki olayları kaçınılmaz bir biçimde belirleyen ilahi iradenin insan ve toplum için çizdiği yaşayış biçimi, kader, talih.

mevlî vèrdi yūsufa devlet **baht** (KY, B51r2)

ilāhî devletile **baht** anuñdur (RN, 11r6)

baht (Far.) Mantıkla açıklanamayan birtakım rastlantısal olayların nedeni olan güç, baht, talih, felek, şans.

bahtdan tahtdan kirü döndüm (KY, B54v13)

bahtlu (Far.+T.) Bahtlı, talihli kimse.

bahtlu ol kişi ki zıkr eder (SVTM, I-39)

çarh (Far.) Çark, felek, alem, dünya.

dirîgâ **çarhuñ** elinden hezārān (ÇN, 1)

felek (Ar.) Gökyüzü, sema; baht, talih.

felek benüm işüm başarımaya (RN, 20v2)

kısmet (Ar.) Takdir edilmiş olan şey, nasip.

kadīmden **kısmetidür** bu nevāle (RN, 38r5)

nevāle (Ar.) Talih, kısmet, nasip.

kadīmden **kısmetidür** bu **nevāle** (RN, 38r5)

ṭālī' (Ar.) Talih, kısmet, kader, baht.

bolay ki olayıdı **ṭālī'üm** öñ (RN, 36r4)

BAKIM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir şeyin iyi gelişmesi, iyi bir durumda kalması için verilen emek" olarak tanımlanan bakım, KY'de yer alan "tīmār, tīmār kıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bakım kavramı, KY'de "Mısır veziri Yusuf'un kardeşlerine tarafımdan çok iyi ağırlandınız demesi, babasından ayrı düşen

Yusuf’un bundan sonra benimle kim ilgilenecek diyerek kederlenmesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

tīmār (Far.) Bakım, ilgi.

sizler benden telim **tīmār** aldunuz dēr (KY, B67v9)

tīmār kııl- (Far.+T.) Bakmak, ilgilenmek.

andan sonra bana **tīmār** kim **kılđacı** (KY, B18r9)

BAKMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bakışı bir şey üzerine çevirmek” olarak tanımlanan bakmak, söz konusu metinlerde yer alan “küteh-naẓar, naẓar kııl-, naẓar sal-, nāẓır” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bakmak kavramı, RN’de “dar görüşlülük”, KY’de “Yusuf’un öfkeyle saraydaki kardeşlerine bakış atması, Mısır azizinin Yusuf’un yüzüne bakması”, ÇN’de “dünyaya bakarak onu algılayabilmek, kullarını her daim izleyen Tanrı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “bak-”, RN’de “bak-, bakıcı, bakış”, SVTM’de “bak-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

kūteh-naẓar (Far.+T.) Dar görüşlü, ileriye göremeyen.

bu ne **kūteh-naẓar** yā ne firāset (RN, 32r3)

naẓar kııl- (Ar.+T.) Bakmak.

heybet birle sarāya **naẓar kııldı** (KY, B67v11)

naẓar kııl ‘āleme hālūñi añla (ÇN, 14)

naẓar sal- (Ar.+T.) Bakmak.

yūsufuñ cemāline **naẓar saldı** (KY, B30v2)

nāẓır (Ar.) Bakan, nazar eden.

anun kim saña **nāẓırdur** yaradan (ÇN,25)

BAŞIBOŞLUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser” olarak tanımlanan baş ve “içinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolu

karşıtı” olarak tanımlanan boş sözcüklerinin temel anlamlarını yitirerek mecazî bir anlam üstlenmesi ile oluşan “başıboş”, “Bir şeye veya kimseye bağlı olmayan” olarak tanımlanmaktadır. “Başıboş olma durumu” olarak tanımlanan başıboşluk, RN’de yer alan “āvāra, āvāralık” sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Farsça kökenli “āvāra” sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapım eki “āvāralık” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Başıboşluk kavramı, RN’de “boşvermişlikle kişinin kendi kendisini anlayamama hali, başboşlukla nereye kadar gidilebileceği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

āvāra (Far.) Avare, kararsız, şaşkın, perişan, başıboş, düzensiz, serseri.

işen **āvārasın** dölenmegün yok (RN, 51v2)

āvāralık (Far.+T.) Avarelik, başıboşluk, kararsızlık.

niçe **āvāralıgla** saña böyle (RN, 51r5)

BEDDUA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Birinin kötü duruma düşmesini gönülden isteme, ilenme, ilenç, kargış” olarak tanımlanan beddua, RN’de yer alan “la‘net eyle-, la‘net oku-, nefrīn” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Beddua kavramı RN’de “yoldaşını aldatan kimsenin kime yoldaş olursa ona lanet ederek kötülük yapacağı, kibirlenmenin sözünü işitenlerin ona beddua ettiği, nefsin zararlı isteklerinin beddua ve şikayetlerinin nereye varacağı” bağlamı ile anlam kazanmıştır.

la‘net eyle- (Ar.+T.) Allah’ın rahmetinden mahrum kalmasını dilemek, beddua etmek.

kime yoldaş olursa **la‘net eyler** (RN, 33v1)

la‘net oku- (Ar.+T.) Allah’ın rahmetinden mahrum kalmasını dilemek, beddua etmek.

işiden **la‘net okur** ol habere (RN, 12v1)

nefrīn (Far.) Lânet okuma, beddua etme.

bu **nefrīn** ü şikāyet kında vara (RN, 5v3)

BEDEL KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir şeyin yerini tutabilen karşılık” olarak tanımlanan bedel, söz konusu metinlerde yer alan “bedel, ‘ivaż, ‘ivaż vēr-” alıntı sözleri aracılığıyla bir

kavram alanı oluşturmaktadır. Bedel kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Bedel kavramı KY’de “Yusuf’un gördüğü rüya yüzünden canına kast edildiği”, RN’de “cömertliğin karşılığını ilahi aşkın verdiği”, SVTM’de “canın kâinatın ezeli sahibi Tanrı’ya iade edilen bir emanet olduğu” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

bedel (Ar.) Karşılık.

bu kün anıñ **bedelidür** bilgil emdi (KY, B7v5)

‘ivaż (Ar.) Karşılık, bedel.

saḥāvet **‘ivażını** ‘ışk bağışlar (RN, 41v5)

‘ivaż vër- (Ar.+T.) Bir şeye karşılık vermek, bedel vermek.

kim **‘ivaż vère** öküş cānlar saña (SVTM, II-59)

BEDEN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut” olarak tanımlanan beden, söz konusu metinlerde yer alan “a‘zā, bende, binye, cism, dast, dendān, dīdār, dīdarlu, ebdān, endām, gūş, qadd, qamet, nefes, şurāt, şūret, tan-ten, vücūh, yed, zülūf” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Beden kavramı KY’de “Hz. Yakup’un kurt tarafından yendiği söylenen Yusuf’un bedeninden bir parça istemesi, güzelliğin gelip geçici olduğu ve mezar içine giren bedenın çürüyeceğı, Hz. Yakup’un hasret acısıyla kapandığı hüznler evinde İbni Yemen’in varlığıyla özlemını dındırmeye çalışması, Hz. Yusuf’un yüz güzelliğine sahip bir kimsenin daha önce görülmediğı, Yusuf’un Tanrı tarafından gönderilen bir kubbe içerisinde abdest alırken bedenini hiç kimsenin görmemesi, Hz. Yusuf’un boyunun güzelliğı, Yusuf’un hasret acısıyla bağı yanan Hz. Yakup’un nefesinden âdeta tütün çıkması, İbni Yemen’in Mısır vezirinin yüzünü kardeşı Yusuf’un yüzüne benzetmesi, ruh bedenden ayrıldığında geçici beden güzelliğinin solacağı, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın bedeninden akacak kanda Yusuf’un adının yazacağı, Züleyha’nın saçlarına inci mercan dizerek hazırlanması”, ÇN’de “kıyamet günü yapılanların bedeli sorulduğunda bedenın korku içinde titreyeceğı, yemek yerken parçalanın dişleri düşünerek geçici

dünyanın rızkı için çaba harcamamak gerektiği, geçici dünyaya ait beden bir gün çürümeye yüz tutacağı, Tanrı'ya imanla son nefes verilebilmesi için edilen dua, Hz. Musa'nın beyaz eli", SVTM'de "Tanrı yolunda tutkun olmak, nakış gibi güzel yüz arasından bakış, Tanrı ve kulun iki ayrı surette görünse bile aslında bir olduğu, beden canlı yaşayan olması ve ruhun onunla var olması, şairin ruhun bedeni sevdiği gibi herkesi sevmesi", RN'de "Tanrı'nın kullarını koruduğu, kişinin ruh ve bedenini görerek kendisini tanıması gerektiği, sözün doğru olması ve doğru işitilmesi gerektiği, yüzü olmayan kimsenin gönüle giderek söz geçiremediği bedenini uyarması gerektiği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. Beden kavramı, KY'de genellikle "Hz. Yusuf'un güzellik unsuru" olarak yer almaktadır.

a'zā (Ar.) Organlar.

ol **a'zānı** başa alıp keliñ emdi (KY, B12v7)

dutar **a'zālaruñı** anda lerzān (ÇN, 34)

bende (Far.) Uzuv.

yeti endām **bendeleri** üzülübən (KY, B38v1)

binye (Ar.) Bünye, beden, vücut, yapı.

inanmaz göre kim tıtdı **binye** (RN, 16r1)

cism (Ar.) Beden, gövde, vücut; madde.

göre ne hāldedür cānuñ u **cismüñ** (RN, 32r2)

dast (Far.) Dest, el.

senüñçünvem delü **dastam** nagîrî (SVTM, XXVII-7)

dendān (Far.) Diş.

uşandı rızķ yêyü ağzuñda **dendān** (ÇN, 18)

dīdār (Far.) Yüz, çehre.

ibni yemen **dīdārığa** yavlaķ müştāk (KY, B40v1)

dīdarlu (Far.+T.) Yüzü herhangi bir nitelikte olan.

hiç kim erse körmiş degül sen **dīdārlu** (KY, B38r5)

ebdān (Ar.) Bedenler, vücutlar.

dirîgâ kim çüriyiser bu **ebdân** (ÇN, 66)

endâm (Far.) Vücut, beden, boy bos.

endamnı hîç kimse körmez êmdi (KY, B24r10)

güş (Far.) Kulak.

meger söz haķ ola hem haķ ola **güş** (RN, 50v2)

ķadd (Ar.) Boy.

boyuñ laṭîf **ķaddüñ** yaḥşî ķāmetiñ düz (KY, B37v13)

ķamet (Ar.) Boy.

boyuñ laṭîf ķaddüñ yaḥşî **ķāmetiñ** düz (KY, B37v13)

nefes (Ar.) Soluk, nefes.

âh dësem **nefesimde** düṭün çıkar (KY, B69v6)

ayurma soñ **nefesümüz** îmandan (ÇN, 70)

şurât (Ar.) Yüz.

şurât-i nâķķāş bîn ḥîra magû ol ķanı (SVTM, VII-14)

şûret (Ar.) Yüz, çehre.

ol **şûret** yûsufuma beñzer êmdi (KY, B63r16)

şûret içre anlar iki görünür (SVTM, II-118)

şûret (Ar.) Beden.

şûretden cân ayrulsa şunı diñle (KY, B38r10)

tan-ten (Far.) Vücut, beden.

ba‘d-ezân **teninden** ķan aldurur olsa (KY, B33r8)

tan zicân zinda ast u cân azvay (SVTM, I-66)

sizi severem nête kim cânı **ten** (SVTM, II-103)

vücüh (Ar.) Yüzler, çehreler.

vücühuñ yoğisa göñüllere gît (RN, 43r4)

yed (Ar.) El.

yed-i beyzâ daḥî mûsî bni ‘imrân (ÇN, 73)

zülûf (Far.) Şakaklardan sarkan saç lülesi.

züleyhā dürr ü mercānile **zülûf** örtüdü (KY, B36r1)

BELA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum" olarak tanımlanan bela, söz konusu metinlerde yer alan "āfet, belā, belā vër-, mübtelā ol-, tūfān" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bela kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Bela kavramı, KY'de "Yusuf'un kardeşlerinin iftira attıkları kurdu Hz. Yakup'un huzuruna getirmezlerse Tanrı'nın büyük gazabına uğrayacakları, aşık olan kimsenin belaya düştüğü, Hz. Yusuf'a vuran kimse yüzünden Tanrı'nın ceza olarak fırtına koparması, Yusuf'un nefsin belasına uğramamak için Züleyha'nın tuzağından kaçınması gerektiği", RN'de "kanaatin açgözlülükle tuttuğu savaşı kazanarak kıtlığı ve felaketi ortadan kaldırması", ÇN'de "Tanrı'nın sevdiği kullarına kendini hatırlatmak üzere gönderdiği sıkıntılara sabırla göğüs germek gerektiği", SVTM'de "aşk belasından çekmek, Hz. Nuh için kafirlerin tufanla yok edilmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

āfet (Ar.) Büyük felaket, bela.

size 'azīm **āfet vère** idim barı (KY, B13r6)

görünmez oldu ol kızlığ u **āfet** (RN, 9v4)

belā (Ar.) İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum.

'āşıklık 'āşıkğa **belā** durur (KY, B34v5)

bu dünyāda **belāya** şabr ède gör (ÇN, 59)

aytgıl ne **belādur** bu 'ışkuñ ne diler binden (SVTM, IX-8)

belā vër- (Ar.+T.) Bela vermek, ceza vermek.

'arş idisi bizlere **belā vèrdi** (KY, B20v12)

mübtelā ol- (Ar.+T.) Belaya uğramış olmak.

nefisden **mübtelā ola** emdi (KY, B40r14)

tūfān (Ar.) Çok şiddetli yağmur ve fırtına.

yā rabb nēden oldu uşbu **tūfān** (KY, B20v7)

nūh içün **tūfān** kamu kâfirleri (SVTM, II-43)

BELİRTİ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir olayın veya durumun anlaşılmasına yardım eden şey, alamet, nişan, nişane” olarak tanımlanan belirti, söz konusu metinlerde yer alan “‘alāmet, delīl, eşer, eşer êt-, eşer kıl-, işāret, nişān, remz” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Belirti kavram alanına giren alıntı sözlerin çoğunluğu Arapça kökenlidir. Belirti kavramı, KY’de “Tanrı’dan gelecek bir işaret, Züleyha’nın Yusuf’a sergilediği aşıkça tavır, Hz. Yakup’a Yusuf ile ilgili haber ulaştıran Arap kimseye yardım işaretinin gelmesi, Züleyha’nın Yusuf’un aşkına düşmesi, Tanrı’dan gelen bir işaret, Hz. Muhammed’in islamiyete dair göstereceği bir mucize, eşi Kanzafer’den içine düştüğü aşkı saklamaya çalışan Züleyha’nın doktora gizli bir şekilde derdini bildirmesi”, RN’de “cimride cimrilik ateşinin belirmesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de yer alan “iz, izle-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘alāmet (Ar.) Belirti, iz.

bu kavme bir **‘alāmet** köster emdi (KY, B20r14)

delīl (Ar.) Belirti, iz.

‘āşıkāne **delīl** hamle kıldı (KY, B36r15)

eşer (Ar.) İz, işaret, im, belirti.

‘ināyet **eşeri** keldi ise (KY, B45v16)

eşer êt- (Ar.+T.) Tesir, iz, işaret etmek.

eşer êtmişdi aña buhlun odı (RN, 38v5)

eşer kıl- (Ar.+T.) Belirmek, işaret etmek.

andan sonra ‘āşıklık **eşer kıldı** (KY, B34r2)

işāret (Ar.) Belirti, gösterge, alamet.

mevliden bu **işāret** keldiyse (KY, B40v9)

nişān (Far.) Nişan, iz, belirti.

aydur ersem men saña cümle **nişān** (KY, B3v15)

remz (Ar.) Bir şeyi akla getiren, o şeye delâlet eden nesne, işâret, resim, harf, sembol.

remz birle tabībe bildürür êmdi (KY, B34r9)

BELLİLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Gizli olmayan, ortada olan, anlaşılan, bedihi, zahir, aşikâr" olarak tanımlanan belli, "Belli olma durumu, bedahet, muayyeniyet" olarak tanımlanan bellilik, söz konusu metinlerde yer alan "'ayān, 'ayān ol-, beyān, ma'lūm, ma'lūm bil-, ma'lūm kıl-, ma'lūm ol-, mu'ayyen, mu'ayyen bil-, mu'ayyen kıl-, zāhir, zāhir bil-, zāhir kıl-, zāhir ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bellilik kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Bellilik kavramı KY'de "Yehuda'nın açıkça bilinmesini istediği durum, Nisa suresinden bir ayetin belirmesi, Yusuf'un kardeşlerinin onu öldürmeye çalıştığını açıkça anlaması, Yusuf'un içine düştüğü eziyeti mezarından öğrenen annesinin Tanrı'ya yalvararak dua etmesi, Yusuf'un düştüğü hatanın farkına varması, sakinin Yusuf'un rüya yorumunu Mısır hükümdarına bildirmesi, Yusuf'un gömleğinin arkasındaki yırtık izi ile Züleyha'nın suçlu olduğunun belli olması, Yusuf'u kuyudan çıkaran Melik Dugar'ın rüyasında dolunayın belli bir şekilde gökten indiğini görmesi, iftiraya uğrayan kurdun suçsuz olduğunun açıkça bilinmesini istemesi, Melik Dugar'ın Yusuf'tan kardeşlerinin doğruyu söyleyip söylemediğini açıkça bildirmesini istemesi, evrendeki tüm gizemin Tanrı tarafından bilindiği, Tanrı'nın Yusuf'un iç ve dış güzelliğini birleştirmesi, Yusuf'un Yehuda'nın öfkesini açıkça anlaması, Yusuf'un kardeşlerinin İbni Yemen'in Mısır'da kaldığını Hz. Yakup'a açıkça bildirmesi, Yusuf'a Nisa suresinden bir ayetin inmesi", RN'de "Tanrı yolunun yolcusu mürşidin cimriliğe düşen bilgi ve hüner sahibi bir kimseye doğru yolun açılmasını istemesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "bellü", RN'de "bellü, belür-, biliş", SVTM'de "bellü, benlü" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

'ayān (Ar.) Açıkça, belli biçimde.

andan yehūdā aydur biliñ **'ayān** (KY, B57r9)

'ayān ol- (Ar.+T.) Belli olmak, belirmek, açık olmak, gözle görülür şekilde olmak.

men ya‘mel süen bihī **oldı ‘ayān** (KY, B39r13)

‘ayān ola aña haqdan yaña yol (RN, 38v4)

beyān (Ar.) Açıkça, belli biçimde.

kardeşları kaşd kılduğın **beyān** bildi (KY, B7r16)

ma‘lūm (Ar.) Bilinen, belli.

hudāvende bu hācetüm saña **ma‘lūm** (KY, B19v9)

ma‘lūm bil- (Ar.+T.) Açıkça bilmek.

yūsuf kendü suçun **ma‘lūm bildi** (KY, B44v16)

ma‘lūm kıl- (Ar.+T.) Belli etmek.

uşbu hāli şarāb-dār **ma‘lūm kıldı** (KY, B49v16)

ma‘lūm ol- (Ar.+T.) Belli, açık olmak.

ma‘lūm oldu bu iş yūsufuñ köñleginden (KY, B41v8)

mu‘ayyen (Ar.) Belli, belirli.

tolun ay **mu‘ayyen** kökden indi (KY, B14r7)

mu‘ayyen bil- (Ar.+T.) Açık, belli bir biçimde bilmek.

bī-günāh men **mu‘ayyen bilgil** emdi (KY, B13v11)

mu‘ayyen kıl- (Ar.+T.) Açıklamak, belli kılmak.

haqīkat **mu‘ayyen kılğıl** emdi (KY, B17r4)

zāhir (Ar.) Açık, belli.

zāhirdür şamede cümle nihān (KY, B39v11)

zāhir (Ar.) Dış yüz, görünüş.

zāhir bāṭın körküni ol kavşurdı (KY, B24r2)

zāhir bil- (Ar.+T.) Açıkça bilmek.

yūsuf anlar buşduğın **zāhir bildi** (KY, B67r7)

zāhir kıl- (Ar.+T.) Açıklamak, belli kılmak.

bu aḥvāli ya‘kūba **zāhir kıldı** (KY, B68r1)

zāhir ol- (Ar.+T.) Açık olmak, belli olmak.

bu āyet yūsufa **zāhir oldı** (KY, B39r15)

BENZERLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Nitelik, görünüş ve yapı bakımından bir başkasına benzeyen veya ona eş olan, benzeri, müşâbih, mümasil" olarak tanımlanan benzer, "Benzer olma durumu" olarak tanımlanan benzerlik, KY'de yer alan "mişāl, muḳarreb, müşābih" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Benzerlik kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Benzerlik kavramı, KY'de "Yusuf'un eşsizliği, gökten inen Tanrı'ya yakın melek, sırçayla bezenen saray duvarlarının altın ve gümüşe yakın olması" bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN'de "beñze-, beñzet-", KY'de "beñze-,beñzeş, beñzet-" SVTM'de "beñze-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

mişāl (Ar.) Eş, benzer.

'ālem içre yokdur hergiz **mişālin** (KY, B41v1)

muḳarreb (Ar.) Yakın, benzer.

muḳarreb feriştedür indi kökden (KY, B24v4)

müşābih (Ar.) Benzeyen, benzer, denk.

müşābihi altun kümüş olsun emdi (KY, B35r14)

BIKMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Tekrarlanması, sürüp gitmesi yüzünden bir şeyden doyunluk veya yorgunluk duyarak onu istemez duruma gelmek, usanmak" olarak tanımlanan bıkmak, KY'de yer alan "bīzār ol-, ğinā" sözleri ile bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bıkmak kavramı KY'de "Mısır'a giden Yusuf'un kardeşlerinin ondan bıktığını düşünmesi, Kenan ilinin kıtlık yüzünden dert ve bıkkınlıkla dolup taşıdığı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "bez-, uşan-, usan-", RN'de "uşan-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bīzār ol- (Far.+T.) Bıkmak, usanmak, bezmek.

eyle bildim benden **bīzār olduñuz** (KY, B18r5)

ġinā (Ar.) Bıkma, usanma.

bize üküş tegmişdür renc ü **ġinā** (KY, B69r14)

BİLGİ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "İnsan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, bili, malumat" olarak tanımlanan bilgi, söz konusu metinlerde yer alan "hikmet, 'ilm, kāmīl, kāmīl ol-, kemāl" sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bilgi kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Bilgi kavramı KY'de "Kıssa-yı Yûsuf'u kaleme alan şairin Tanrı'dan dua aracılığıyla bilgelik istemesi, Tanrı tarafından Yusuf'a verilen bilme gücü, Yusuf'un bilgin bir kimse olması, Yusuf'un ilim ve hikmet üzerine geniş bilgisinin olması, Yusuf'un doğru sözlü olgun bir kimse olması", SVTM'de "göz ile değil bilgi ile dünyayı görmek" bağlamları ile anlam kazanmıştır. SVTM'de "bil-, bilü", KY'de "bil-, biliş-", RN'de "bil-, bilici, bilin-, bilü", ÇN'de "bil-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlere aittir.

hikmet (Ar.) Bilgelik.

men za'îf **hikmet** tapa sen yandurgıl (KY, B3r1)

'ilm (Ar.) Bilme, biliş.

'ilm hikmet rûzî kılmış aña sübhân (KY, B49r1)

'ilm ile gör cân yüzün kı bu gözi (SVTM, II-76)

kāmīl (Ar.) Alim, bilgin, geniş bilgili (kimse).

'aklı **kāmīl** 'ilm ü hikmet temām bilür (KY, B51r6)

kāmīl ol- (Ar.+T.) Alim, bilgin, geniş bilgili olmak.

'ilm ü hikmet üze ol **kāmīl ola** (KY, B50r4)

kemāl (Ar.) Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik.

kemāli râst sözi yavlağ datlu (KY, B57v8)

BİLGİSİZLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bilgisiz olma veya bilgi yokluğu durumu, bilisizlik, cahillik, cahiliyet, cehalet" olarak tanımlanan bilgisizlik, söz konusu metinlerde yer alan "ahmak, cāhil, gāfil, gāflet" alıntı sözleri aracılığı ile bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bilgisizlik kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir.

kökenlidir. Bilgisizlik kavramı KY’de “ahmak bir kimsenin Kıssa-yı Yûsuf adlı eserin değerini anlayamayacağı, cahil Nemrud’un Hz. İbrahim’i ateşe atması, Yusuf’un annesinin Yusuf’a bu eziyete nasıl düştüğünü sorması”, ÇN’de “kulların yaşamlarını aymazlık içinde Tanrı’yı bilmeden sürdürmemeleri gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

ahmak (Ar.) Aklını gereği gibi kullanamayan, bön, budala, aptal.

bu nazmnın qadrini **ahmak** bilmez (KY, B78v15)

cāhil (Ar.) Bilgisiz.

oda attı anı ol nemrūd-**cāhil** (KY, B69r15)

gāfil (Ar.) Çevresinde olup bitenlerin farkına varmayan, sezmeyen (kimse), gözü bağlı, gafil, bilgisiz.

bu miḥnete **gāfil** neçük düştün emdi (KY, B19v6)

gaflat (Ar.) Aymazlık, bilgisizlik.

gözün aç **gaflat** içre yatma è dōst (ÇN, 11)

BİLİNÇSİZLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bilinçsiz olma durumu, şuursuzluk” olarak tanımlanan bilinçsizlik, KY’de yer alan “bī- ḥod ol-, ser-gerdān ol-” sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bilinçsizlik kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Farsça kökenlidir. Bilinçsizlik kavramı KY’de “Mısır azizinin Yusuf’u gördüğünde sabrını kaybederek kendinden geçmesi ve Züleyha’nın aşk derdiyle sersemlemesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

bī- ḥod ol- (Far.+Far.+T.) Kendinden geçmek.

körücek şabrı kitti **bī- ḥod oldı** (KY, B30v3)

ser-gerdān ol- (Far.+Far.+T.) Başı dönen, ne yapacağını bilmeyen, şaşırmış, sersemlemiş bir durumda olmak.

bu hāl içre **ser-gerdān** ‘āciz oldı (KY, B53v16)

BİRLİKTELİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Birlikte olma durumu, beraberlik" olarak tanımlanan birliktelik, ÇN'de yer alan "berāber, berāber ol-" sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Birliktelik kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Farsça kökenlidir. Birliktelik kavramı ÇN'de "ölümün hükümdar ile çobanın birlikte geçtiği bir kapı olması, kıyamet koptuğunda dağ ve yabanın birlikte dümdüz olacağı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN'de "bile", KY'de yer "bile, birlen, birlik", SVTM'de "bile, birle" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

berāber (Far.+Far.+Far.) Birlikte.

berāber anda şulṭān ile çopān (ÇN, 60)

berāber ol- (Far.+Far.+Far.+T.) Birlikte olmak.

berāber ola düp düz dağ u yaban (ÇN, 30)

BİTKİ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bulunduğu yere kök vb. organlarıyla tutunan, çoğunlukla fotosentez sonucu yaşam için gerekli bileşenleri oluşturan, birçoğu spor veya tohum aracılığıyla döl vererek çoğalan bir veya çok yıllık, otsu, odunsu canlıların genel adı, nebat" olarak tanımlanan bitki, söz konusu metinlerde yer alan "bāğ, berk, būstān kııl-, būstān ol-, dāne, gül, gülef, nebāt, ravza, şandal, sünbül, tohum, 'ūd-'öd" alıntı sözleriyle bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bitki kavram alanına gire alıntı sözler arasında Farsça kökenli sözler yoğundur. Bitki kavramı SVTM'de "yağan yağmur ile candan binlerce gül binlerce bahçe bitmesi, sevgiliye hoş bir gül olup yolunda kul olmak, dikenli bırakıp gülü almak, cennet bahçesinin tohumunun namaz olması, gönlün ilahi aşk ateşiyle öd ağacı gibi yanıp tutuşması", RN'de "dünyevi zevklerden kurtulmayan bir yaprak kadar değeri olamayacağı, Tanrı nimeti tohumunun hiçbir zaman eksilmeyeceği, kıskançlığın zarardan kaçmaya çalışsa da boşa çabaladığı", KY'de "Tanrı'nın Halil için ateşi çiçek bahçesine dönüştürmesi, Mısır'da yedi yıl boyunca süren kıtlık, Hz. Yakup'un oğullarının Yusuf'u bahçelerden çiçekler toplaması için kıra götürmek istediklerini dile getirmesi, Hz. Yusuf için sandal güllerle

bezenmiş bir saray inşa edilmesi, Mısır hükümdarının kıtlık ve bolluğu işaret eden rüyası, meleklerin Hz. Yakup için ipekten öd ağacı ve amberle kaplı güzel bir mezar kazmaları” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de “toprağ”, SVTM’de “ağaç, budağ, budağ, budağ, yarpağ, yaprak”, KY’de “ağaç, budağ, buğday, çiçek, tal” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bāğ (Far.) Bahçe.

ki cāndan biñ gülef biñ **bağ** bitti (SVTM, XXVIII-5)

berk (Far.) Yaprak.

ki terki olmayan bir **berke** degmez (RN, 40r5)

būstān kıl- (Far.+Far.+T.) Çiçek bahçesi yapmak.

halāl üçün odı **būstān kıldı** emdi (KY, B9r13)

būstān ol- (Far.+Far.+T.) Çiçek bahçesi olmak.

halāl odı **būstān olduğumı** (KY, B70r15)

dāne (Far.) Tane, tohum, çekirdek.

hīç eksilmez durur **dāne** darağı (RN, 34v5)

gül (Far.) Gülgillerin örnek bitkisi.

ķamusı şandal **gülden** olsun emdi (KY, B35r12)

geldi delim hōş **gül** bigi oldum aña ben ķul bigi (SVTM, XIII-8)

gülef (Far.) Gül.

dikenı var bıraķ **gülef** algıl (SVTM, I-17)

nebāt (Ar.) Bitki.

hem dağı yerden **nebāt** hīç ünmedi (KY, B51v6)

ravza (Ar.) Bahçe.

şahralarda **ravzalarda** çiçek dērsün (KY, B5v8)

şandal (Ar.) Sandalgillerden, kerestesi sert ve kokulu bir ağaç.

ķamusı **şandal** gülden olsun emdi (KY, B35r12)

sünbül (Far.) Zambakgillerden, soğanla üretilen, 15-20 santimetre yüksekliğinde, çiçekleri keskin kokulu ve türlü renkli, çok yıllık bir süs bitkisi.

yedi sünbül dağı buğday kördim (KY, B48v8)

tohum (Far.) Tohum.

tohumı uçmaķuñ namāz oldu (SVTM, I-36)

eved **tohumını** bitmez yere şaçar (RN, 31v1)

‘ūd-‘öd (Ar.) Öd ağacı.

harīr zībā **‘ūd** ‘anber döşediler (KY, B75v13)

‘öd bigi yandı göñlüm görüñ görüñ bu dütüni (SVTM, V-2)

BOLLUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Nicelik bakımından olağandan veya alışıldan çok, kıt karşıtı olma durumu” olarak tanımlanan bolluk, söz konusu metinlerde yer alan “bereket, fāyız, firāvān ol-, sebīl, sebīl ol-” alıntı sözleri aracılığı ile bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bolluk kavram alanına giren alıntı sözler arasında Arapça kökenli sözler yoğunudur. Bolluk kavramı KY’de “kerametın ve bereketin Tanrı’dan gelmesi, Emin şehrinde nimetlerin bol olması”, RN’de “gönlün kapalı göze feyiz verici Tanrı’yı hatırlatması gerektiği, Tanrı’nın cömertliği, herkesin yardımına yetişip bundan bir an olsun usanmamak gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de “bol, çok, delim, delüm, kıatı, öküş”, ÇN’de “çok”, KY’de “bol, çok, kıatı, köp, telim”, SVTM’de “bol, çok, delim, öküş” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bereket (Ar.) Bolluk, bol olma durumu.

bu kerāmet bu **bereket** kıandan ėmdi (KY, B32r7)

fāyız (Ar.) Verimlilik, bolluk, bereket veren.

göñül kıabiz göze **fāyız** dē muṭlaķ (RN, 48v3)

firāvān ol- (Far.+T.) Çok, aşırı bol olma durumu.

ol şehirde **firāvān oldu** dürlü ni‘met (KY, B76v13)

sebīl (Ar.) Sebil, su dağıtılan yer . Verici, bereketli, bol, çok.

sebīldür cümleye anda şeker bol (RN, 46v3)

sebīl ol- (Ar.+T.) Verici, bereketli, bol, çok olmak.

sebîl ol kamuya bir dem uşanma (RN, 19v5)

BOŞ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolu karşısı" olarak tanımlanan boş, söz konusu metinlerde yer alan "bâtl, bâtl kıl-, güzâf, hâli ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Boş kavram alanına giren alıntı sözlerde Arapça kökenli sözler yoğundur. Boş kavramı KY'de "Hz. Yakup'un oğullarının Yusuf'un gördüğü rüyayı öğrenerek boş yere tedbir almaları, Tanrı'nın Yusuf'u Züleyha'nın tuzağından kurtararak lanetli şeytanın sözünü boşa çıkarması, boşalmış hazinenin Tanrı hikmetiyle dolması" RN'de "kendini bulmak isteyen kişinin söylediklerinin boş olmadığı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN'de yer alan "boş" sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

bâtl (Ar.) Boş, beyhude.

dërneşüben **bâtl** tedbîr kılar emdi (KY, B4v15)

bâtl kıl- (Ar.+T.) Boşa çıkarmak.

recîm şeytân sözünü **bâtl kıldı** (KY, B43r5)

güzâf (Far.) Boş söz, manasız laf.

güzâf yerde degül bu sen dedüğün (RN, 42r1)

hâli ol- (Ar.+T.) Boşalmak.

hâli olmuş hazîne nete tldı (KY, B32r7)

BUYRUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Belirli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz, buyuru, emir, ferman" olarak tanımlanan buyruk, KY'de yer alan "em(i)r, emr kıl-, hüküm, muî kıl-, muî ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Buyruk kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Buyruk kavramı KY'de "Yusuf'un melik emrine itaat etmesi, Yusuf peygamberin tercümana emretmesi, kervan yolculuğunda Yusuf'un önder olması, Züleyha'nın Yusuf'u itaat etmeye zorlaması, Züleyha'nın Yusuf'u kendisine bağlamak için putlardan yardım

beklemesi, Hz. Yakup'un sözüne itaat edilmesi gerektiği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN'de "buyruk, buyur-", KY'de "buyır-, buy(u)ruk, buyur-", SVTM'de "buyruk, buyur-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

em(i)r (Ar.) Belirli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz, buyuru, emir, ferman.

yūsuf melik **emirine** muṭī' oldu (KY, B24r7)

emr kıl- (Ar.+T.) Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek, buyurmak.

yūsuf nebī tercümāna **emr kıldı** (KY, B63r7)

ḥūkm (Ar.) Emir, buyruk.

andan sonra yūsuf **ḥūkmi** oldu revān (KY, B21r15)

muṭī' kıl- (Ar.+T.) İtaat etmek, boyun eğmek.

sen baḡa **muṭī'** pinhān **kılur** mu sen (KY, B43r6)

muṭī' kıl- (Ar.+T.) İtaat ettirmek, boyun eğdirmek.

bu oğlannu baḡa **muṭī' kılğıl** emdi (KY, B33r15)

muṭī' ol- (Ar.+T.) İtaat etmek, boyun eğmek.

uṣbu söze cümleñiz **muṭī' oluḡ** (KY, B13r5)

BÜTÜN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Eksiksiz, tam" olarak tanımlanan bütün, söz konusu metinlerde yer alan "cemi', cümle, küllī, muṭlaḡ, tamām-temām, tamām ol-, temām ed-, temām eyle-, temām kıl-, temām ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Bütün kavram alanına giren sözlerin tümü Arapça kökenlidir. KY'de "Hz. Osman'ın bütün Kur'an'ı hatasız bir şekilde toplaması, Züleyha'nın bütün malını mülkünü Yusuf için bağışlaması, Yusuf'u köle pazarından satın almak isteyen vezirin hazinesindeki bütün mal ve mülkünü Yusuf'un ağırlığıyla denk gelmemesi, Yusuf'un tam on bir yaşına gelmesi, Hz. Yusuf'un vefat etmesiyle evlatlarının toplanıp gerekenleri yaparak namaz kılması, meleklerin Hz. Yakup'un mezarını tamamlaması, Kul Ali'nin Kıssa-yı Yūsuf adlı eserini tamamlaması, Züleyha'nın rüyasında ay yüzlü

Yusuf’u görerek aşk derdine düşmesinin üzerinden tam bir yıl geçmesi”, SVTM’de “Tanrı’yı bulan bütün yoksulların zenginliğe kavuşacağı, Tanrı nuruyla dolan kimsenin taş ya da demirden bile olsa tamamen nur olacağı, kişiyi tamamen Tanrı nurundan doldurmak”, RN’de “Yunus Emre’nin tüm sözlerinin eşsiz olması, dokuz bin kişinin her gün övdüğü yerin bütünüyle şekerden olması, geçici dünyadan tamamen vazgeçilmediğinde Tanrı’nın görülemeyeceği, kulluk mertebesinde işini tamamlayan kişinin sevinçle dolu olacağı”, ÇN’de “bir gün kıyametin kopmasıyla her yerin bütünüyle harap olacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. SVTM’de “kamu, top”, KY’de “bütün, eksiksiz, eksüksiz, kamu, tükel”, ÇN’de “kamu, top”, RN’de “bütün, kamu” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

cemi‘ (Ar.) Bütün, hep.

cemi‘ kūr’ān ḥaṭāsızın düzmiş emdi (KY, B2r4)

cümle (Ar.) Bütün.

cümle mālum bahāsına fedā kıldım (KY, B43r14)

cümle yoksullar ola binden ḡanī (SVTM, II-99)

yūnus **cümle** sözün senün ferīde (RN, 10v4)

küllī (Ar.+Far.) Bütün.

kāmusı alısardur **küllī** vīrān (ÇN, 29)

tola sen bil ki **küllī** nūr ola sen (SVTM, XXV-2)

taḡ u taḡ oldu bize **küllī** şekker (RN, 46v2)

muṭlaḡ (Ar.) Bütün.

muṭlaḡ māl yūsuf aḡrı olmaz emdi (KY, B30v13)

tamām-temām (Ar.) Tam.

‘azīz yūsuf **temām** on bir yaşar idi (KY, B3v1)

sini ḥaḡdan **tamām** tolduravan (SVTM, I-20)

komayınca **tamām** fānī cihānı (RN, 40v5)

tamām ol- (Ar.+T.) Tamamlanmak.

temām olsa işün yer gök senüñdür (RN, 25v3)

temām éd- (Ar.+T.) Tamamlamak.

techîzin **temām édüp** namāz kıldı (KY, B77r14)

temām eyle- (Ar.+T.) Tamamlamak.

ferişteler gürü **temām eylediler** (KY, B75v13)

temām kııl- (Ar.+T.) Tamamlamak.

bu arada bu kitābnı **temām kıldum** (KY, B79r12)

temām ol- (Ar.+T.) Tamamlanmak.

bu hāl üzre bir yıl **temām oldu** (KY, B27r6)

BÜYÜK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan (somut nesne), makro, küçük karşıtı" olarak tanımlanan büyük, söz konusu metinlerde yer alan "‘azīm, kirāmen" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Büyük kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Büyük kavramı KY'de "Mısır'da yedi yıl boyunca büyük bir kıtlık yaşanacağı", SVTM'de "büyük Tanrı'nın kudretinin çok olduğu", ÇN'de "İslami inanca ait omuzdaki büyük melekler" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘azīm (Ar.) Büyük.

yedi yıl **‘azīm** darlık ola emdi (KY, B49v13)

çelebüñ kudreti **‘azīm** çokdur (SVTM, I-76)

kirāmen (Ar.) Büyük.

kirāmen kâtib̄n durmaz yazarlar (ÇN, 35)

CİMRİLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Cimri olma durumu, eli sıkılık, hisset, imsak, mihşicilik, nekeslik, pintilik, sıkılık" olarak tanımlanan cimrilik, RN'de yer alan "baḥīl, baḥīl ol-, buhl, buhl ol-" sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Cimrilik kavram alanına giren sözlerin tümü Arapça kökenlidir. RN'de cimrilik kavramı Kur'an'da cimri ve zalim kişiliğiyle anılan Karûn üzerinden ele alınır. Cömertlik ile karşıtlık

kurarak ifade edilen cimrilik, insanın başına gelecek bir beladır, eğer bu beladan kurtulmak mümkün olmazsa manevi kazanca ulaşılamaz. Söz konusu kavram “Karûn ile ortaya çıkan bir kimse, bilgi ve sanat sahibi bir kimsenin cimriliğe düşmesi, Tanrı tarafından eli kolu bağlanan cimri kimsenin hiçbir şeye ulaşamaması, cimriliğe düşenin elini malına sürmeye mecali kalmayacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

baḥîl (Ar.) Eli sıkı, hasis, cimri, pinti, nekes.

baḥîl kadayısa kârûnla kıpar (RN, 35r5)

baḥîl ol- (Ar.+T.) Eli sıkı, hasis, cimri, pinti, nekes olmak.

baḥîl olmuşdu ‘ilm ü hüner issi (RN, 38v3)

buḥl (Ar.) Cimrilik, pntilik, el sıklığı.

çeker **buḥl** elini nesneye ermez (RN, 34v4)

buḥl ol- (Ar.+T.) Cimri, pinti, eli sıkı olmak.

kimün kim **buḥl oldıyisa** ḥâli (RN, 38r6)

CÖMERTLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Cömert olma durumu, eli açıklık, ahilik, semahat, mürüvvet” olarak tanımlanan cömertlik, söz konusu metinlerde yer alan “cömerd, cürmerd, saḥā’, saḥāvet, saḥāvet éd-, saḥî” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Cömertlik kavram alanına giren alıntı sözlerde Arapça kökenli sözler yoğunudur. RN’de cömertlik kavramı, cimrilik ile karşıtlık ilişkisi kurarak ele alınır. Eli açık olan nefis cömertliğine sahip olan kimse Tanrı’ya kavuşur. Söz konusu kavram RN’de “nefis cömertliğine sahip kimse, suyla gelen dört halden biri olan cömertlik, aklın yönlendirmesiyle cömertlikle beraber gidenin Tanrı yolunu hoş bir düzen ile göreceği, cömert kimsenin karşılığında ilahi aşk alacağı, cömert bir kimsenin cennete, taca, cennette giyilecek elbiseye, huriye bakmayarak alçak gönüllü olması”, KY’de “cömert hükümdar” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

cömerd (Far.) Cömert, eli açık, cimri olmayan. Nefis cömertliğine sahip olan.

cömerdler duydu bunda ol zevâli (RN, 43r2)

cürmerd (Far.+Far.) Para ve malını esirgemedi veren, eli açık, cömert.

bu melik ne **cūr-merd** dedişdiler (KY, B58r3)

saḥā' (Ar.) El açıklığı, cömertlik.

ol şafādur hem **saḥā'** luṭf u vişāl (RN, 3r1)

saḥāvet (Ar.) Cömerlik, el açıklığı.

elün ala **saḥāvet** gide bile (RN, 39v2)

saḥāvet éd- (Ar.+T.) Cömertlik yapmak.

saḥāvet éderisen 'ışk alasın (RN, 41v4)

saḥī (Ar.) Cömert, eli açık.

saḥī bir kişidür uçmağa bakmaz (RN, 41r3)

ÇABA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Herhangi bir işi yapmak için ortaya konan güç, zorlu, sürekli çalışma, gayret, ceht, efor" olarak tanımlanan çaba, söz konusu metinlerde yer alan "'azm, 'azm kıl-, ceht ét-, ceht kıl-, ğayret, hümām" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Çaba kavram alanına giren sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Çaba kavramı KY'de "Züleyha'nın Yusuf'a kavuşma çabası, Yusuf'un kardeşlerinin Mısır'a varma çabası, kervanla çıkılan yolda kaybolduğu düşünülen Yusuf'u bulma çabası, Hak yolunda gayretli kimse", RN'de "çabası olmayan düşüncesiz kimse", SVTM'de "cenneti bulmak için çabalamak" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

'azm (Ar.) Çaba, gayret.

züleyhāniḡ **'azmini** bildi taḥkīk (KY, B38r7)

'azm kıl- (Ar.+T.) Çabalamak, gayret etmek.

onalası barmaḡa **'azm kıldı** (KY, B56r12)

ceht ét- (Ar.+T.) Çabalamak, gayret etmek.

ceht édūñ kim uçmaḡı bunda buluñ (SVTM, II-154)

ceht kıl- (Ar.+T.) Çabalamak, gayret etmek.

ceht kıluḡ kandalıḡın bilümedi (KY, B19v13)

ğayret (Ar.) İçten gelerek çalışma, azim, tahammül, dayanma, sabır.

ki yokdur **ğayretün** ey kaydasuz cān (RN, 32r1)

hümām (Ar.) Bir işe iyice sarılıp o işi başarmak için çaba gösteren, himmeti çok, gayretli kimse.

İmān rükn-i islām nūrı **hümāmlara** (KY, B2v9)

ÇAĞIRMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmek" olarak tanımlanan çağırmaq, söz konusu metinlerde yer alan "da'vet kıl-, da'vetle-, hū èd-" sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Çağırmaq kavramı KY'de "Yusuf'un büyük bir davet vermesi, kafirleri İslam dinine davet etmek, Züleyha'nın Yusuf'un güzelliği karşısında şaşkınlıktan ellerini kesecek dört yüz kadına büyük bir davet vermesi", RN'de "kanaatin açgözlülükle savaşında açgözlülüğün beddua ve feryatla seslenmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN'de "çağır-, oğu-", KY'de "çağır-, çağır-, oğu-, oğu-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

da'vet kıl- (Ar.+T.) Davet etmek.

ol dem yūsuf nebī ulu **da'vet kıldı** (KY, B62v12)

da'vet kıl- (Ar.+T.) İslama çağırmaq.

kāfirleri islām tapa **kıldı da'vet** (KY, B78r7)

da'vetle- (Ar.+T.) Davet etmek.

yavlağ ulu dernek eylep **da'vetledi** (KY, B42r10)

hū èd- (Ar.+T.) Seslenmek.

èderler hāy u **hū** nefrīn ü efğān (RN, 9r5)

ÇARE KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu" olarak tanımlanan çare, söz konusu metinlerde geçen "bī-çāre, bī-çārelik, bī-çere, çāre, çāre edin-, dārū, dermān, dermān bol-, dermān bul-, dermān ol-, dermān kıl-, devā èt-, devā kıl-, faydasuz, 'ilāc, merhem, merhem ol-, tīmār èt-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı

oluşturmaktadır. Farsça kökenli “bī-çāre” sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapım eki “bī-çārelik” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Çare kavramı KY’de “Yusuf’a kavuşamayan çaresiz Züleyha, kulun Tanrı hükmü karşısında çaresiz kalması, Yusuf’a kavuşamayan Züleyha’ya ilaçların çare bulamaması, Züleyha’nın Yusuf’a kavuşamayışı ile yaşadığı çaresizlik, Yusuf’u korumak isteyen ağabeyi Yehuda’nın Yusuf’u kuyuya atarak öldürmek isteyen diğer ağabeylerine söz geçirememesi sonucu Yusuf’u korumaya çare olamaması, Yusuf’un Tanrı tarafından bağışlanan gömleği giymesiyle çare bulması, Tanrı’nın emriyle vahiy getirmekle görevli melek Hz. Cebrail’in Yusuf’a çare olması”, RN’de “Kur’an’da cimrilik ve zalimlikle anılan canından vazgeçip malından vezgeçemeyen Karûn’un canı ve malı arasında yaşadığı çaresizlik, kibre yenik düşmüş kimsenin çaresizliği, gıybete ve kine yenik düşmüş kimsenin akıldan çare dilemesi, ikiliğe ve şirke düşen zavallı kimsenin bu yoldan kurtulmak için çare bulması, Tanrı emrinin bedene ruh vererek çare olması, ömrünü geçici dünyanın aldaticılığıyla geçirenlere aklın tavsiyesiyle alçak gönüllülüğün çare olması, kendi yediğini kendisinden bile sakınan cimri kimsenin çaresizliği”, ÇN’de “kulun Tanrı hükmü karşısında çaresiz kalması, ölüme çare bulamamak, sağlık kralı Bukrat ve efsanevi İslam hekimi Lokman’ın ölümsüzlüğe çare bulamaması, kula ecel eriştiğinde yüz bin hekimin yetişemeyeceği”, SVTM’de “ilahi aşka düşen kimsenin aşk şarabı içerek çare bulması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

bī-çāre (Far.+Far.) Çaresiz.

bī-çāre züleyhāya ol hoş keldi (KY, B53v9)

bī-çārelik (Far.+Far.+T.) Çaresizlik.

bī-çārelik naşîbin kim gidere (RN, 36r5)

bī-çere (Far.+Far.) Çaresiz, zavallı.

bu hālile qalursañ **bī-çeresin** (RN, 15r5)

çāre (Far.) Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu.

ne **çāre** anıñ hükmi olur emdi (KY, B15r16)

gelecek nesne gelür **çāre** yokdur (ÇN, 58)

‘aķıl şāhen-şehinden **çāre** diler (RN, 52r3)

çāre édin- (Far.+T.) Çare, çıkar yol bulmak, kurtuluş yolu bulmak.

édinsün çāre kurtulsun bu hālden (RN, 26r3)

dārū (Far.) İlaç.

‘aķlı kelmez hīç **dārū** kār kılmaz emdi (KY, B27r13)

dermān (Far.) Çıkar yol, çare.

bu rencīye **dermān** nédür bilümesven (KY, B34r6)

bu bir derddür ki yokdur aña **dermān** (ÇN, 62)

dermān bol- (Far.+T.) Çıkar yol, çare olmak.

yehūdā hergiz **dermān bolumadı** (KY, B9v4)

dermān bul- (Far.+T.) Çare bulmak.

bu bir rencdür ki hiç **dermān bulunmaz** (ÇN, 63)

dermān ol- (Far.+T.) Çıkar yol, çare olmak.

dermān oldı tükel serverlıķdan (KY, B72r10)

pādişāh emri aña **dermān olur** (RN, 2v2)

dermān kıl- (Far.+T.) Çare kılmak, çözüm bulmak.

yā cembrā’ıl yūsufa **kılğıl dermān** (KY, B10v12)

devā ét- (Ar.+T.) Derman, çare bulmak.

ki alçaķlık **éder** derdüñe **devā** (RN, 17r2)

devā kıl- (Ar.+T.) Çare kılmak, çözüm bulmak.

dükeli çağırñ götrü **devā kıldı** devā kıldı (SVTM, XII-2)

faydasuz (Ar.+T.) Yararsız, çaresiz.

bu ne hāldür saña ey **faydasuz** cān (RN, 32r1)

‘ilāc (Ar.) İlaç, çare.

‘ilāc bilmediler buķrāt u luķmān (ÇN, 63)

merhem (Ar.) Mânevî bir acının, bir üzüntünün şiddetini azaltacak, ümit ve tesellî kaynağı olacak şey, çâre.

merhem ol- (Ar.+T.) Çare olmak.

tîmâr ét- (Far.+T.) Deva etmek, çare olmak.

tîmâr étmez aña yüz biñ ṭabībān (ÇN, 64)

ÇEŞİTLİLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Çeşidi çok olma durumu, izge, yelpaze, tenevvü, spektrum" olarak tanımlanan çeşitlilik, KY'de yer alan "elvān, elvān elvān, elvān ol-, elvān elvān ol-, nev" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Çeşitlilik kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Çeşitlilik kavramı KY'de "Yusuf'un omzuna çeşitli renkli elbiseler giydirmek, alemin çeşit çeşit yiyeceklerle dolması, yiyeceklerin çeşit çeşit olması, Yusuf'un kardeşi Yehuda'yı Mısır'da yanında tutmak için kurduğu plan gereği ağabeylerini çeşitli yollarla öldürme tehdidi" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

elvān (Ar.) Çeşitli, renkli.

ëğinige **elvān** dürlü ṭonlar kiygil (KY, B35v3)

elvān elvān (Ar.+Ar.) Renk renk, çeşit çeşit.

elvān elvān ni‘metle ‘ālem tola (KY, B49v12)

elvān ol- (Ar.+T.) Çeşitli renkli olma durumu.

budaqları erdüğünden **elvān olsun** (KY, B35r4)

elvān elvān ol- (Ar.+Ar.+T.) Çeşit çeşit, renk renk olma durumu.

yemişleri **elvān elvān olsun** emdi (KY, B35r4)

nev (Ar.) Türlü, çeşitli.

cümleñizi **nev** birle öldüre idüm (KY, B67v14)

ÇİRKİNLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Göze veya kulağa hoş gelmeyen, güzel karşıtı" olarak tanımlanan çirkin, "Çirkin olma durumu" olarak tanımlanan çirkinlik KY'de "bī-hüb ol-, nā-hüb ol-" alıntı sözleriyle bir kavram alanı oluşturmaktadır. Çirkinlik kavramı

KY’de “aşka düşen Züleyha’nın durumunun kötüleşmesi, oğlu Yusuf olduğundan habersiz Mısır vezirine mektup yazan Yakup’un Kenan ilinde yaşanan kıtlık dolayısıyla yaşadığı kötü durum” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de çirkinlik kavramıyla çaresizlik ifade edilmiştir.

bī-hūb ol- (Far.+Far.+T.) Çirkin olmak.

hālīn za‘īf vaqtīn **bī-hūb olmuş** emdi (KY, B34r14)

nā-hūb ol- (Far.+Far.+T.) Çirkin olmak.

hālīm za‘īf vaqtīm **nā-hūb olmuş** emdi (KY, B69r12)

ÇOKLUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Sayı veya ölçü yönünden çok olma durumu, çoğul, kesret, ekseriyet, teklik karşıtı” olarak tanımlanan çokluk, söz konusu metinlerde yer alan “‘azīm, be-gāyet, bīş, cümle, gāyet, hayli, muhkem, saht” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Çokluk kavramı KY’de “Yusuf’un güzelliğinin bir parçası olan çok gizli saçları, Hz. Yakup’un oğlu Yusuf’u kadeşleri ile göndermesinden çok pişmanlık duyması, Yusuf’un köle pazarından satın almaya gelen zengin bir kimsenin günahlarının hepsinin Tanrı tarafından bağışlanması, Yusuf’un ağabeylerini çok sevdiğini dile getirmesi, Yusuf’un çok öfkelenmesi”, RN’de “kıskançlıktan ve öç alma arzusundan çok sakınmak gerektiği, ne eksik ne çok herkesin nasibini alması, bütün öğütlerin hepsinin Tanrı için verilmesi, öfkenin gizlice yol alması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de “çok, delim, delüm, kıt, öküş”, ÇN’de “çok”, KY’de “artuğrak, artuk, çok, kıt, köp, telim”, SVTM’de “çok, delim, öküş” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘azīm (Ar.) Çok.

‘aceb tūrfe **‘azīm** nihān zülflerūn var (KY, B37v9)

be-gāyet (Far.+Ar.) Çok, son derece.

işitüp **be-gāyet** pişmān oldı (KY, B7r13)

hasedle hıkdan şakın **be-gāyet** (RN, 31r4)

bīş (Far.) Çok, fazla, artık.

naşībini alur ne **bīṣ** ü ne kem (RN, 35r4)

cümle (Ar.) Hepsi

günāhların **cümlesin** ‘afv kıldı (KY, B26r14)

naşīhatdur saña **cümle** haqq’içün (RN, 24r1)

ğāyet (Ar.) Pek, çok, pek çok, aşırı.

sizi **ğāyet** severven dēyür ėmdi (KY, B59v6)

hayli (Far.) Hayli, epey, çokça.

buşu **hayli** zamāndur yolu almış (RN, 26v2)

muḥkem (Ar.) Çok, güçlü, şiddetli.

muḥkem yavlaḵ öfke birle buşar ėmdi (KY, B67v12)

saḥt (Far.) Pek.

melik reyyān yūsufı begendi **saḥt** (KY, B51r3)

DEVAMLILIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Sürekli, bitmeyen, kesintiye uğramayan” olarak tanımlanan devamlı, devamlı sözcüğünden türeyen “Devamlı olma durumu, süreklilik” olarak tanımlanan devamlılık, söz konusu metinlerde yer alan “dā’im-dāim-dāyim, dāim ol-, dā’imā, hemīşe, hemīşe ol-, ḳadīmī, ḳāim ol-, ḳarār, ḳarār ḳıl-, müdām, müdāmī, peyveste” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Devamlılık kavram alanına giren alıntı sözlerde Arapça kökenli sözler yoğunudur. Devamlılık kavramı KY’de “Tanrı’nın emriyle gelen birçok meleğin devamlı Yusuf ile yürümesi, Yusuf’un aşkıyla yanıp tutuşan Züleyha’nın ruhunun yaşamaya devam edememesi, Yusuf’un Kenan ilinden ayrılmadan önce annesinin mezarını görmek için devamlı kervandan izin istemesi, cennetteki nimetlerin sonsuz olması ve hiç eksilmemesi”, RN’de “cimrilikten kurtulmak isteyen kimsenin devamlı günah ve düşünce içerisinde olması, sabırlı kimsenin devamlı mutlu olacağı, gıybetin ruh ile ezelden beri devam eden bir yolda olmaması ve insana ait olmaması, Tanrı’nın huzurunda devamlı hazır olmak gerektiği, ruh gözünün devamlı Tanrı’yı görmesi”, SVTM’de “cennette nimetlerin sonsuz olması, kumun Hz. İbrahim için un olması gibi binlerce mucizenin

devamlı olması, bu dünyanın aşk ateşiyle devamlı pişmek olduğu, gerçek dirliğin devamlı Tanrı ile birlikte olmak olduğu” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

dā'im-dāim-dāyim (Ar.) Her vakit, sürekli olarak, devamlı.

yemek içmek anda **dā'imdür** bilün (SVTM, II-154)

dāyim anlar yūsufa yörimişidi (KY, B22r6)

öküşdür ma'şiyet endīşe **dāim** (RN, 39r1)

dāim ol- (Ar.+T.) Devamlı, sürekli olmak.

şabırlu devleti **dāim olısar** (RN, 28r5)

dā'imā (Ar.) Her vakit, sürekli olarak, devamlı.

mu'cize bunuñ gibi biñ **dā'imā** (SVTM, II-39)

hemīşe (Far.) Daima, her zaman.

ıışk odından **hemīşe** bişmekdür (SVTM, I-8)

hemīşe ol- (Far.+T.) Daima, her zaman olmak.

teñri birle **hemīşe olmağdur** (SVTM, I-7)

ḳadīmī (Ar.+Far.) Eskiden beri var olan, daimî.

ki ḡaybet cānıla **ḳadīmī** degül (RN, 44r5)

ḳāim ol- (Ar.+T.) Ayakta durmak, ayakta bulunmak; sebat etmek, kararlı olmak, daimî olmak, kalıcı olmak.

müdāmī **ḳāim olğıl** eşiginde (RN, 22v6)

ḳarār (Ar.) Devamlılık.

velākin nefsinde kitdi **ḳarār** (KY, B33r3)

ḳarār kııl- (Ar.+T.) Devam etmek.

yūsufsuz nefsüm **ḳarār kıılmaz** emdi (KY, B6r1)

müdām (Ar.) Devamlı, sürekli.

ağlarken **müdām** kirü destūr diler (KY, B17v6)

göz oldur kim **müdām** ol cānı göre (RN, 48v6)

müdāmī (Ar.) Devamlı, sürekli.

müdāmī ḳāim olğıl eşiginde (RN, 22v6)

peyveste (Far.) Devamlı.

peyveste ni‘metleri hîç eksilmes (KY, B38v14)

DURMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Hareketsiz durumda olmak” olarak tanımlanan durmak, KY’de yer alan “**karâr kıl-**” fiiliyle bir kavram alanı oluşturmaktadır. Söz konusu kavram KY’de “Züleyha’nın Yusuf’a duyduğu aşk sebebiyle hayatının duracak noktaya gelmesi, Yusuf gerçekleri söylediğinde kardeşlerinin çaresizce durması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “dur-”, RN’de “dur-”, ÇN’de “dur-”, SVTM’de “dur-, tur-” fiilleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

karâr kıl- (Ar.+T.) Durdurmak.

hakîkat sen **karâr kılduñ** meni (KY, B38r3)

karâr kıl- (Ar.+T.) Durmak.

bu kez nâ-çar olup **karâr kılurlar** emdi (KY, B71r12)

DEĞER KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” olarak tanımlanan değer, söz konusu metinlerde yer alan “kıymet, kıymet éd-, kıymetsüz” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Değer kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Değer kavramı KY’de “Tanrı’nın kölelik pazarında çok pahalı satılan Yusuf’a bahsettiği değer”, RN’de “herhangi bir şeye değer yükleyen göz olduğu, gözü dünyayı algılayamayan görmeyen kimsenin herhangi bir şeye değer veremeyeceği, gözün değersiz gördüğü bir şeyi kimin pahalı sayacağı”, SVTM’de “Tanrı katında kul değerinin fazla olması için edilen dua” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de “deg-” fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiildir.

kıymet (Ar.) Değer.

bu kez körgil **kıymetiñ** neçe oldı (KY, B32v6)

kıymetüñ artuñ ola ay saña yastuñ ola (SVTM, VI-6)

koyan **kıymet** göz olur her nesneye (RN, 48v1)

kıymet éd- (Ar.+T.) Kıymet vermek, değer biçmek.

gözi yok kişi neye **kıymet éde** (RN, 48v2)

kıymetsüz (Ar.+T.) Kıymetsiz, değersiz.

ki **kıymetsüz** kim ola bahā şaya (RN, 48v1)

DEĞERLİ TAŞ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Değeri olan veya değeri yüksek olan, kıymetli" olarak tanımlanan değerli ve "Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde" olarak tanımlanan taş sözcükleri değerli süs eşyası bağlamı ile eserlerde "değerli taş" kavramını oluşturmaktadır. Bu bağlamda söz konusu metinlerde yer alan " 'aķık, billür, dür-dürr, cevāhir, gevher, güher, lü'lü', ma'den, mercān, yāķūt" alıntı sözleri değerli taş kavram alanını oluşturmaktadır. Değerli taş kavram alanına giren alıntı sözlerde Arapça kökenli sözler yoğundur. Söz konusu kavram KY'de "Yusuf'a aşık olan Züleyha'nın ona gösterişli bir saray yaptırması ve sarayın Yusuf'a yaraşır şekilde değerli taşlarla kaplı olması, Kıssa-yı Yusuf'un yazarı Kul Ali'nin eserini kaleme alırken âdeta değerli taşlar saçması, Kıssa-yı Yusuf'un yazarı Kul Ali'nin eserini cevher ve mücevher kadar değerli görmesi, Mısır hükümdarının Yusuf'u köle pazarından satın almaya çalışırken hazinesindeki değerli taşları da feda etmesi, Yusuf'un güzelliğinin betimlendiği inci taşlarla örülü tırnakları, Yusuf'u satın alan tacirin rüyasında gökten inci mercan döküldüğünü görmesi, Yusuf'un karşılaştığı bir kimseyi babası Hz. Yakup'a haber iletmesi için tembihlemesi ve ona hediye olarak pahalı olan değerli bir eşya vermesi", ÇN'de "şair tarafından verilen öğütlerin inci mercan taşları gibi değerli olması", RN'de "alçak gönüllü bir insanın cevher gibi değerli olduğu, tasavvufi bağlamda bir hazine olan insanın özünde cevher bulunması", SVTM'de "bir damla canın inci gibi olması ve yüz bin denizin ona batması, Veled'in değerli mısralarını bilenlerin deniz olup inci bulması" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘aḳīḳ (Ar.) Kalseduan kuvarsının bir türü olan, yüzük taşı, mühür vb. yapmakta kullanılan, türlü renklerde, yarı saydam, parlak ve değerli bir taş.

bi neçe direkler **‘aḳīḳ** olsun (KY, B35r5)

billūr (Ar.) Kesme cam, kristal.

bir neçe direkler **billūr** olsun (KY, B35r6)

dūr-dürr (Ar.) İnci, stiridye gibi bazı kavrık deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi.

göl ü reyḥān **dürr** ü mercān saçıserven (KY, B3r13)

ki her birisi **dūr** ola yā mercān (ÇN, 8)

cevāhir (Ar.) Cevherler, inciler, mücevherler.

cevāhir sende biter kân senüñdür (RN, 18r5)

gevher (Far.) Cevher, mücevher, elmas, inci.

gevher daş dërler **gevher** daş olmaz (KY, B78v14), (KY, B78v14)

gevher ol- (Far.+T.) Cevher, mücevher, elmas, inci olmak.

ne **gevher** oldu bu bir tamla cānum (SVTM, XXVIII-6)

güher (Far.) Cevher, mücevher, elmas, inci.

güher yāḳūt inci mercān üze koydı (KY, B30v14)

kim usluysa bini bildi deñiz oldu **güher** buldı (SVTM, XII-7)

lū’lū’ (Ar.) İnci.

lū’lū’ mercāndan düzülmüş tırnaḳların (KY, B38r1)

ma’den (Ar.) Maden, cevher.

bulına cümle sende kân u **ma’den** (RN, 45v5)

mercān (Ar.) Mercan balığı iskeletinden elde edilen ve süs eşyaları yapımında kullanılan madde.

hem kökden dürr **mercān** incü yağdı (KY, B14r8)

ki her birisi dūr ola yā **mercān** (ÇN, 8)

yāḳūt (Ar.) Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.

kıızıl **yākūtdur** bilgil anı (KY, B47r5)

DELİL KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare" olarak tanımlanan delil, söz konusu metinlerde yer alan "bürhān, bürhān ol-, şābit" alıntı sözleri bir kavram alanı oluşturmaktadır. Delil kavramı KY'de "Züleyha'nın kurduğu tuzağa düşmemesi için Tanrı tarafından gönderilen işaret, Züleyha'nın kurduğu tuzağa düşmemesi için Tanrı'nın Yusuf'a işaret göndermesi", RN'de "gözü kalbi mühürlü olanlara Tanrı varlığının kesin bir delil olmaması" bağlamı ile anlam kazanmıştır.

bürhān (Ar.) Kanıt, delil.

ba'zı müfessirler aydur oldur **bürhān** (KY, B40r15)

bürhān ol- (Ar.+T.) Kanıt, delil olmak.

hālīkdan yūsufa **oldı bürhān** (KY, B39v5)

şābit (Ar.) Anlaşılmış, kesin bir delil veya tecrübe ile zan ve şüpheden kurtarılıp gerçekliği, doğruluğu ortaya konmuş, ispatlanmış olan.

ki perdelülere **şābit** degül haq (RN, 49v4)

DETT KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Olması istenilmeyen olaylardan doğan ruh tedirginliği, gam, teessür, üzüntü" olarak tanımlanan dert, söz konusu metinlerde yer alan "cerāḥat, dārū'l-maḥzūn, derd, dil-teng, ğam, ğam-ġīn ol-, ğuşsa, ḥazān, ḥūzn, maġmūm, maḥzūn, maḥzūn koy-, maḥzūn ol-, maḥzūnlık, maḥhūr, miḥnet, miḥnet düş-, miḥnet tüş-, miḥnet ol-, sırr, şikāyet, yūsufsız qal-, yūsufsuz" sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Dert kavramı KY'de metnin geneline hâkim olan bir kavramdır. Hikâyenin Hz. Yusuf'un küçük bir yaşta babası Hz. Yakup'tan ayrı düşmesi etrafında gelişmesi, dert kavramının çıkış noktasıdır. Bu bağlamda söz konusu kavram baba-oğul hasreti etrafında şekillenir. Oğlundan ayrı düşen Yakup'un üzüntüsü ve kederi öyle bir noktaya ulaşır ki "üzgünler evi" inşa ederek yaşamının kalanını orada idame ettirir. Dert kavramının mekâna dönüştüğü hikâyede, bu kavram ayrıca Züleyha'nın

Yusuf'a duyduğu aşk ve kavuşamayışı üzerinden ele alınır. Eserde yoğun olarak yer alan aşk, hasret ve kavuşamama acısı dert kavramını çevreleyen temel duygulardır.

Dert kavramı KY'de "sabah rüzgarında Yusuf'un kokusunu hissedenden Yakup'un yarasının iyileşmesi, Hz. Yakup'un Yusuf'un yokluk acısıyla üzgünler evi inşa ederek orada yaşaması, Züleyha'nın Yusuf'a duyduğu aşk derdine çare bulunamaması, Yakup'un oğlu Yemen'in Mısır'da kaldığını öğrenince dertlenmesi ve üzüntüsünün binlerce kat artması, Hz. Yusuf'un rüya gördükten sonra çektiği dertler, Hz. Yakup'un oğlu Yusuf'un yokluğunun acısından sürekli kederlenmesi, Hz. Yakup'un Yusuf'un üzüntüsü ile bağrının yanması, Hz. Yakup'un Yusuf'un üzüntüsü ile yemek yiyemeyişi, kibre yenik düşen Yusuf'un Arus şehrinde kendisinden güzel kimseleri görünce hüzünlenmesi, hüzünlü baba Hz. Yakup, oğlu Yusuf ile ilgili haber alan Hz. Yakup'un bir an içinin ferahlaması, Hz. Yakup'un kendisini Yusuf'tan ayıran oğullarına serzenişte bulunarak dertlenmesi, kızı Dine'nin rüyasında kurtların Yusuf'u kaptığını görmesi ve bunu anlatması üzerine Hz. Yakup'un olacakları hissederek dertlenmesi, babasından ayrı düşen Yusuf'un yalnızlık duygusuyla dertlenmesi, Yusuf'un düştüğü zindanda yaşadığı dertlere sabır göstermesi gerektiği, on iki yıl zindanda kalan Yusuf'un çok dert çekmesi, Yusuf'un henüz çok küçük bir çocukken ağabeyleri tarafından acıya derde düşürülmesi, Yusuf'un gördüğü rüyayı ağabeylerine anlatması durumunda yaşanacak olan dert ve sıkıntı, Züleyha'nın Yusuf'a duyduğu aşk ile dertlenerek Tanrı'ya sığınması, Hz. Yakup'un Yusuf'un yokluk acısıyla dertlenmesi, Hz. Yakup'un Yusuf'un yokluk acısıyla âdeta yaşamaya devam edememesi", ÇN'de "ölüm derdine çare bulunamayışı", RN'de "gıybet ve kinin gönlü sıkıntı ve kedere düşürmesi, kişinin içine düştüğü kederle kendisini haklı sanması, kendisine dahi aciz olan cimri kimsenin anlık mutluluk yaşasa da dertten öleceği, çok kıskanç bir kimsenin vücudu sağlıklıyken bile eziyetle kahrolması, nefis isteklerinin beddua ve şikayet ile nereye varacağı", SVTM'de "Tanrı'nın sivrisinek ile Nemrud'u kahretmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN'de "acı", KY'de ve SVTM'de "açı" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

cerāḥat (Ar.) Yara, acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa.

cerāḥatüm oñarmağa sen yetersen (KY, B72v12)

dārü'l-maḥzūn (Ar.K.T.) Üzgünler evi.

dārü'l-maḥzūn maḳāmından çıkmaz emdi (KY, B64r16)

derd (Far.) Üzüntü, gam, keder.

ṭabībler ol **derde** dermān olmaz (KY, B34v7)

bu bir **derddür** ki yoḳdur aña dermān (ÇN, 62)

dil-teng (Far.+Far.) Gönlü daralmış, kederli, içi sıkın, sıkıntılı.

peşīmān oldu vü **dil-teng** ü ḡam-gīn (RN, 52r2)

ḡam (Ar.) Tasa, kaygı, üzüntü.

ḡam ḡuşşası artuḳ oldu hezār çendān (KY, B68r3)

saḡasın ḡaḳlusın senünle **ḡamuḡla** (RN, 50v4)

ḡam-gīn ol- (Ar.+Far.+T.) Kederli, tasalı, hüznölü olmak.

peşīmān **oldı** vü dil-teng ü **ḡam-gīn** (RN, 52r2)

ḡuşşa (Ar.) Gam, keder, hüzn.

ba'd-ezān ḡam **ḡuşşa** telim kördi (KY, B53r9)

ki şād olan ölür **ḡuşşa** yüzinden (RN, 37v6)

ḡazān (Far.) Sıkıntı, üzüntü.

ol maḡzūnnıḡ her dem **ḡazān** artar emdi (KY, B45r12)

ḡüzn (Ar.) Gönlü üzgünlüḡü, gam, keder, sıkıntı.

‘ale'd-devām anıḡ **ḡüzni** baḡrum yaḡar (KY, B69v5)

ḡahr eyle- (Ar.+T.) Kahretmek, çok üzmeḡ.

bir üyezle nemrūdı **ḡahr eyledi** (SVTM, II-38)

maḡmūm (Ar.) Gamlı, kederli, hüznölü.

könli **maḡmūm** aḡzına ṭa‘ām yemez (KY, B46v3)

maḡmūm ol- (Ar.+T.) Gamlı, kederli, hüznölü olmak.

anı körüp yūsuf **maḡmūm olur** emdi (KY, B23v12)

maḡzūn (Ar.) Üzüntölü, gamlı, kederli, hüznölü kimse.

ol **maḥzūn** yūsufsuz neyler dēdi (KY, B56r16)

maḥzūn (Ar.) Üzüntülü, gamlı, kederli, hüzünlü.

maḥzūn özüm bu dem içre rāḥat oldı (KY, B47v12)

maḥzūn koy- (Ar.+T.) Üzüntülü, gamlı, kederli, hüzünlü koymak.

peygamberi mahrūm **maḥzūn koyduḡ** ėmdi (KY, B13r13)

maḥzūn ol- (Ar.+T.) Üzüntülü, gamlı, kederli, hüzünlü olmak.

anı işidüp ya‘kūb nebī **maḥzūn oldı** (KY, B7r12)

maḥzūnlık (Ar.+T.) Mahzun olma durumu, üzüntülü ve kederli olma, mahzûniyet.

maġbūnluġum **maḥzūnlıkım** kim sordaçı (KY, B18r11)

maḥhūr (Ar.) Kahrolmuş, çok üzölmüş, üzgün, perişan, mahvolmuş.

vücüdi şaġiken rencile **maḥhūr** (RN, 31r6)

miḥnet (Ar.) Gam, keder, sıkıntı, dert.

bu **miḥnete** şabr kılġıl dēyür ėmdi (KY, B45r5)

miḥnet düş- (Ar.+T.) Gama, kedere, sıkıntıya düşmek.

on iki yıl zindān içre telim **miḥnet düşmüş** ėmdi (KY, B49r9)

miḥnet tüş- (Ar.+T.) Gama, kedere, sıkıntıya düşmek.

kiçiklikden **tüşdi** başıma uşbu **miḥnet** (KY, B19r11)

miḥnet ol- (Ar.+T.) Gam, dert, keder, sıkıntı olmak.

ibtidāsı bize **miḥnet ola** ėmdi (KY, B4v7)

sırr (Ar.) Dert, sıkıntı, keder.

ḥudāvendā benüm **sırrum** saña ma‘lūm (KY, B55r16)

şikāyet (Ar.) Şikayet, yakınma, dertten sızlanma.

bu nefrīn ü **şikāyet** kıanda vara (RN, 5v3)

yūsufsız kal- (Ar.+T.+T.) Hz. Yakub’un oġlu Yusuf’tan ayrı düşmesi sonucu çektiġi hasret acısı.

bir aldurup **yūsufsız kaldım** ėmdi (KY, B60r8)

yūsufsuz (Ar.+T.) Yusuf’un yokluġu ve bu hasretin Hz. Yakub’a verdiġi acı.

yūsufsuz nefsüm karar kılmaz ėmdi (KY, B6r1)

DİL KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı" olarak tanımlanan dil, KY'de yer alan "‘arabça, lisān, lügat" alıntı sözleri ile bir kavram alanı oluşturmaktadır. Dil kavramı KY'de "Arapça konuşmak, Yusuf'un Züleyha'nın iftirasından kurtulması için Tanrı'nın on yedi günlük bir bebeği konuşturarak doğruları anlattırması, Yusuf'un yetmiş iki dille konuşması" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "ay-, ayd-, aydur-, ayd-, ayt-, bildür-, de-, dè-, dèdiş-, dèdüş-, söyle-, söyleş-, söz, sözle-, sözleş-, sözlet-, sözlü", RN'de "ay-ayt-, bildür-, de-, dè-, söyle-, söylen-, söz", ÇN'de "dè-, söz" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘arabça (Ar.+T.) Sami dilleri ailesine giren ve Arap ülkelerinde kullanılan dil, Arapça.

‘arabça yūsufa sözlediler (KY, B15v15)

lisān (Ar.) Dil.

sözlemedi oğlan hergiz lisān (KY, B41r12)

lügat (Ar.) Dil.

yetmiş iki lügat birle sözler emdi (KY, B50v13)

DİN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet" olarak tanımlanan din, söz konusu metinlerde tek tanrıcılık ve çok tanrıcılık olmak üzere iki ana başlık altında çeşitli kavram alanları oluşturmuştur.

Din kavramı tüm metinlerde temel bir kavram olarak yer almaktadır. Hz. Yusuf'un hayatının anlatıldığı KY, dini içerikli ibret verici bir hikâyedir. Bir öğüt kitabı olan RN'de din kavramı tasavvuf kavramı bağlamı ile iç içe ele alınır. Kısa bir öğüt kitabı olan ÇN'de din kavramı etrafında "iyi bir kul olma" özellikleri anlatılır. Hz. Mevlana'nın evliyaların en büyüğü olarak belirtildiği SVTM'de din kavramı içerisinde yer yer lirik bir söyleyiş hâkimdir.

Tek Tanrıcılık

Güncel Türkçe Sözlük'te "Evreni, doğayı ve toplumu yaratıp yöneten, her şeye gücü yeten tek bir tanrı bulunduğu inanma ve ona tapınma, tevhit" olarak tanımlanan tek tanrıcılık, söz konusu metinlerde "İslamiyet, Musevilik, Hristiyanlık" başlıkları altında bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli ve Farsça -an ekiyle genişletilmiş olan "müselmān" sözcüğüne gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapım eki "müselmānlık" kavramını türetme rolünü üstlenmiştir.

1. Müslümanlık

"Hz. Muhammed'in yaydığı İslam dini, İslam, İslamlık, İslamiyet, Hak dini" olarak tanımlanan müslümanlık, "cā'iz ol-, dīn, helāl, islām, mü'min, mü'min i-, mü'min ol-, mü'mināt, müselmān, müselmānlık, müslümān, müsülmān, rükn, şerī'at, ümmet" sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Müslümanlık kavram alanına giren sözlerin tümü Arapça kökenlidir.

Müslümanlık kavramı KY'de "Hz. Yusuf'un dini bütün bir kimse olması, Mısır hükümdarının İslamiyet'i beğenerek bu dine inanması, Kıssa-yı Yûsuf hikâyesinin müminlere faydalı olacağı, Hz. Yusuf'un sözüne inananların müslüman olması, müslümanların bir süre sonra Mısır'dan ayrılmaları gerektiği, Hz. Yusuf'un müslümanlık dinini insanlara anlatarak yayması, İslam nurunun temel direği gayretli kimseler, İslam kanununun hükmünü araştırmak", RN'de "dünyevi zevklerden vazgeçmenin kula helal olması", SVTM'de "erenlerin küfür içinde din ve iman bulmaları, müslüman kimseler, Salih için dağdan bir deve doğması ve müslümanlara süt göndermesi", ÇN'de "müslümanların öteki dünya için hazırlık yapmaları gerektiği, müslümanların birbirine candan dost olmaları" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

cā'iz ol- (Ar.+T.) Yapılmasında sakınca bulunmama durumu.

yā isra'īl bu iş nete **cā'iz ola** (KY, B70r11)

dīn (Ar.) Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum.

anlar aydı anıñ **dīni** pāk müselmān (KY, B60r5)

küfr içinde **dīn** u ĩmān buldılar (SVTM, II-159)

helāl (Ar.) Helal, haram olmayan, meşru; hak.

helāldür terk aña cān terkin urdı (RN, 40v1)

islām (Ar.) Müslümanlık dini.

islām dīnin begendi revā kördi (KY, B51r11)

mü'min (Ar.) İnanan, inançlı, imanlı, Müslüman.

mü'minlere nāfi' dür dërler êmdi (KY, B3r14)

mü'min i- (Ar.+T.) İnanan, inançlı, imanlı, Müslüman olmak.

meliki **mü'min imiş** dīni bütün (KY, B56r10)

mü'min ol- (Ar.+T.) İnanan, inançlı, imanlı, Müslüman olmak.

cümlesi inandı **mü'min oldı** (KY, B44r14)

mü'mināt (Ar.+Ar.) Müminler, imanlılar, Müslümanlar.

mü'mināt yeri mışır degül êmdi (KY, B75v4)

müselmān (Ar.+Far.) İslam dininden olan kimse, Muhammedî, Müslim, Müselman, mümin.

anlar aydı anıñ dīni pāk **müselmān** (KY, B60r5)

müselmānlık (Ar.+Far.+T.) Hz. Muhammed'in yaydığı İslam dini, İslam, İslamlık, İslamiyet, Hak dini.

yūsuf aña **müselmānlık** a'lem kıldı (KY, B26r10)

müslümān (Ar.+Far.) İslam dininden olan kimse, Muhammedî, Müslim, Müselman, mümin.

müslümānlar 'āşık oldum süçü işdüm delü oldum (SVTM, XII-2)

müsülmān (Ar.+Far.) İslam dininden olan kimse, Muhammedî, Müslim, Müselman, mümin.

yarağa meşgöl ol sen ê **müsülmān** (ÇN, 14)

kişi bu nūr ile **müsülmāndur** (SVTM, I-43)

rükn (Ar.) Bir şeyin temel direği, en sağlam ve kuvvetli tarafı.

İmān **rükn-i** islām nūrı hümāmlara (KY, B2v9)

şerī‘at (Ar.) Kur'an'daki ayetlere, Hz. Muhammed'in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku.

şerī‘at hükümünü kılıklar tahkik (KY, B66v12)

ümmet (Ar.) Hz. Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların tümü.

çün **ümme**tdür biri birine ihvān (ÇN, 2)

ümmeti iltürdi sūd andan eve (SVTM, II-40)

1.1. Tanrı

Güncel Türkçe Sözlük'te “Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Yaradan, Allah, Rab, İlah, Mevla, Halik, Hûda, Hu, Oğan” olarak tanımlanan Tanrı, söz konusu metinlerde yer alan “aḥad-eḥad, ‘alīm, allāh, bī-şerīk, bī-zevāl, cabbār, celīl, cemāl, dayyān, dest-gīr, erḥam, ferd, ġaffār, ġafūr, ġanī, ġufrān, ḥaḳ, ḥālīk-ḥālīk, ḥannān, ḥayy, ḥudā, ḥudāvendā, ḥudāvende, ilāh, ilāhī, ilāhünā, ḳādir, ḳavī, kerīm, ḳudret, laṭīf, melik, mennān, mevlī-mevlū, mūcib, pādīşāh, rabb, raḥīm, raḥmān, raḥmānī, rezzāk, şamed, sulṭān, sübhān, şāhen-şeh, tevvāb, zū'l-celāl” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Tanrı kavramı KY'de “bir ve tek olan, çok bilen, kâinattaki her şeyi yaratan yüce varlık, ortaksız, sonsuz, kudret sahibi, çok büyük, mükafatlandıran ve cezalandıran, kullarının elinden tutan, merhametlilerin en merhametlisi, kullarının günahlarını bağışlayan, yoktan var eden, her şeye gücü yeten, kullarına çok acıyan, güçlü, cömert, bütün incelikli işleri bilen ve kullarına ulaştıran, ihsan edici, koruyan, kullarına maddi ve manevi her türlü rızkı veren, kullarının tövbesini kabul eden, büyüklüğe sahip olan”, RN'de “aklın Tanrı'ya bakan bir kimse olması, hiçbir şeye muhtaç olmayan mutlak zengin olan, kibirli kimsenin Allah yolunu göremeyeceği, Tanrı'nın yaratıcılık sıfatı, Tanrı tarafından cimri kimseye engel olunması, ilahi saadet ve bahtın kanaate ait olması, her şeye gücü yeten, aklın şahlar şahı Tanrı'ya sığınması, ilahi on üç bin er asker, yücelik ve büyüklük sahibi olan”, ÇN'de “tek olan, daima diri olan, Tanrı'nın öteki dünyada iyilik ve mükemmelliğini kullarına nasip etmesi, öteki dünyada ekmek yemek isteyenlerin

Tanrı yolunda ekmek yedirmesi gerektiği, her canlıya merhamet eden”, SVTM’de “yoktan var eden, cömert olan, ezeli gücü olan, merhamet eden” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de “teñri”, ÇN’de çelep, SVTM’de “çelep, teñri”, KY’de “çalap, idî, teñri, teñrû, uğan” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

aḥad-eḥad (Ar.) Bir ve tek olan Allah.

ol erḥame’r-rāḥimīn ‘ubūd **aḥad** (KY, B40r7)

eḥadden muḥammede selām kıldı (KY, B3v14)

‘alīm (Ar.) Çok bilen, Allah.

benüm ḥālīm sen bilür sen yā **‘alīm** dēr (KY, B20r8)

allāh (Ar.) Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.

allāh emrin sındurmağa kôrkarven dēr (KY, B61v14)

‘aḳıl bir kişidür **allāha** baḳar (RN, 39r5)

bī-şerīk (Far.+Ar.) Ortaksız, Tanrının ortaksızlık sıfatı.

mülket içre **bī-şerīk** ol eḥade (KY, B1v4)

bī-zevāl (Far.+Ar.) Geçici olmayan, Tanrının sonsuz sıfatı.

mülki **bī-zevāl** ol şamede (KY, B1v3)

cabbār (Ar.) Kudret sahibi Tanrı.

anıñ vaşfın kūr’ân içre ögdi **cabbār** (KY, B2r4)

celīl (Ar.) Çok büyük, ulu Tanrı.

uşbu işni **celīl** revā körmez emdi (KY, B8r9)

cemāl (Ar.) Tanrıdaki iyilik ve mükemmellik.

cemālūñ bize göster yarın anda (ÇN, 42)

dayyān (Ar.) Mükafatlandıran veya cezalandıran, hakim, Tanrı.

ḥüküm birle taḳdīr kıldı ḥikmet **dayyān** (KY, B48v2)

dest-gīr (Far.+Far.) Elden tutan, yardımcı Tanrı.

dermāndeler **dest-gīri** melik raḥmān (KY, B10v11)

erḥam (Ar.) Merhametlilerin en merhametlisi olan Allah.

erḥam ana rahmet nişār kıldı emdi (KY, B77r13)

ferd (Ar.) Tek olan Tanrı.

kalısarsur hemān ol **ferd** u rahmān (ÇN, 32)

ġaffār (Ar.) Kullarının günahlarını affeden, bağışlayan Tanrı.

ümīd ile dutaram ol **ġaffāra** (KY, B70v4)

ġafūr (Ar.) Çok bağışlayıcı, merhamet eden ve bağışlayan Tanrı.

bu taqḏīri kıldı baṇa mevlīm **ġafūr** (KY, B19r14)

ġanī (Ar.) Zengin, varlıklı; bol, çok fazla; “hiçbir şeye ve hiçbir kimseye muhtaç olmayan, kullarının bütün ihtiyacını karşılayan mutlak zengin anlamında” Allah’ın en güzel adlarından biri.

ġanīdūr pādişeh ol anı görmez (RN, 34v4)

ġufrān (Ar.) Affeden, bağışlayan Tanrı.

şükr ü sipās telim kıldı **ġufrānına** (KY, B50v12)

ḥaḳ (Ar.) Allah.

ḥaḳ emrine ḳul rāzī vèrmek kerek emdi (KY, B31v3)

yédürgil **ḥaḳ** yolına dünyāda nān (ÇN, 15)

cānını **ḥaḳ** nūrına ḳarmışdur (SVTM, I-14)

ḥaḳḳa giden yolu gönli içinde (RN, 12v6)

ḥālīḳ- ḥālīḳ (Ar.) Yaratan, yoktan var eden yaratıcı Allah.

ḥālīḳ baṇa fevzī necāt rūzī ḳıla (KY, B46v15)

sen **ḥālīḳ** sen saña ḳandan sayrulıḳ (SVTM, II-130)

gör imdi nitedür **ḥālīḳ** şıfātı (RN, 8v6)

ḥannān (Ar.) Çok acıyan, çok acıyıcı Allah.

yūsuf aydur ilāhünā kerīm **ḥannān** (KY, B10v7)

ḥayy (Ar.) Daima diri Tanrı.

ki saña yarı ḳıla **ḥayy** u subḥān (ÇN, 55)

ḥudā (Far.) Allah.

ḥudādan mühr uruldu himmetine (RN, 37v4)

ḥudāvendā (Far.) Allah, Hudāvendigâr.

yūsuf aydur **ḥudāvendā** ğafūr ğufrân (KY, B40r5)

ḥudāvende (Far.) Allah, Hudāvendigâr.

ḥudāvende bu ḥācetüm saña ma‘lûm (KY, B19v9)

ilāh (Ar.) Tanrı.

yūsuf aydur **ilāhum** ne kılayın (KY, B20r5)

ilāhî (Ar.) Allah’ım.

ilāhî ben kuluñ şuçı var ola (RN, 28v4)

ilāhî (Ar.) Allah’la ilgili, Allah’a ait, Allah’tan gelen. Olağanüstü, mükemmel.

ilāhî devletile baht anuñdur (RN, 11r6)

ilāhünā (Ar.) Ey Allahımız.

ilāhünā meded senden dërler êmdi (KY, B10v10)

ḳādir (Ar.) Her şeye gücü yeten, güçlü (Tanrı.)

ḳādir ḥālîḳ ferîştelere emr kıldı (KY, B75v8)

ḳādir (Ar.) Her şeye gücü yeten Tanrı.

velâkin **ḳādir** taḳdîr eyle kıldı (KY, B77r1)

o **ḳādirdür** vërür kime ne gerek (RN, 32v4)

ḳavî (Ar.) Güçlü, kuvvetli (Tanrı).

ḳavîdür ḳādirdür idüm sübhân (KY, B41r13)

kerîm (Ar.) Cömert Tanrı.

kerîm ḥālîḳ eyle emr kılmış êmdi (KY, B77v14)

ger yazuḳluvan bağışla è **kerîm** (SVTM, XIX-4)

ḳudret (Ar.) Tanrı’nın ezelî gücü.

ḳudret birle kökden ḳar bulut boldı (KY, B20v1)

ḳudretüñle günü dün eylese sen (SVTM, I-24)

laṭîf (Ar.) En ince işlerin bütün inceliklerini bilen, en ince şeyleri yapan, kullarına ince yollardan çeşitli faydalar ulaştırın” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.

hâtırımın rûşen kılğıl idim **latîf** (KY, B2v14)

melik (Ar.) Allah.

ulu hürmet verdi aña **melik** sübhân (KY, B21r15)

mennân (Ar.) İhsan edici Allah.

bî-çâreler ümîdüm rahîm **mennân** (KY, B10v7)

mevlî-mevlû (Ar.) Mevla, sahip, Allah.

cebrâ'îl aydur **mevlî** saña selâm dèdi (KY, B55r12)

mevlûnden meded nuşret yetüzünden (KY, B79r9)

mûcib (Ar.) Hayrete düşüren mucizeler yaratıcısı Tanrı.

mûcibden icâbet kabûl oldı (KY, B33v16)

pâdişâh (Far.) Tanrı, Allah.

pâdişâh eger 'âşî degül isem (KY, B20r13)

rabb (Ar.) Tanrı.

yâ **rabb** nêden oldı uşbu tûfân (KY, B20v7)

rahîm (Ar.) Koruyan, acıyan, merhamet eden (Tanrı).

rahîm mevlîm rahmetine belin bağlar (KY, B45v4)

rahmân (Ar.) Herkese, her canlıya merhamet eden (Tanrı).

cebrâ'îli vèribidi melik **rahmân** (KY, B43v11)

kalısardur hemân ol ferd u **rahmân** (ÇN, 32)

anda yakın **rahmândur** bunda yakın şeytândur (SVTM, III-9)

rahmânî (Ar.+Far.) Allah'a mensup, Allah'la ilgili; Allah'la ilgili olduğu için hayırlı olan.

on üç biñ er durur **rahmânî** leşker (RN, 5r6)

rezzâk (Ar.) “Mahlûkâtına maddi ve mânevî her türlü rızkı bol bol ihsan eden” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden)dır.

yerdeki kullar üzre **rezzâk** durur (KY, B21v10)

samed (Ar.) Pek yüksek, ulu, ezeli, ebedi olan Allah.

samed körer körgenin hîç yanılmaz (KY, B39v15)

sultān (Ar.) Tanrı.

sini kulluğ için yaratdı **sultān** (ÇN, 5)

sübḥān (Ar.) Allah.

‘ilm hikmet rūzī kılmış aña **sübḥān** (KY, B49r1)

ki saña yarı kıla ḥayy u **subḥān** (ÇN, 55)

ṣāhen-ṣeh (Far.+Far.) Şahlar şahı, Allah.

‘akıl **ṣāhen-ṣehinden** çāre diler (RN, 52r3)

tevvāb (Ar.) Kullarının tövbesini kabul eden Allah.

tevbemizi **tevvāb** kabûl kıla ėmdi (KY, B6v3)

zū’l-celāl (Ar.K.T.) Celāl sahibi, azamet sahibi olan Allah.

ḥamd ü şükr ėtdi dēdi ėy **zū’l-celāl** (RN, 2v4)

1.1.1. Tanrısallık

Tanrısallık kavramı söz konusu metinlerde yer alan “‘afv kııl-, ‘atā, ‘atā kııl-, ‘atā vēr-, emr, emr kııl-, farīza, faẓl, faẓl kııl-, fermān, fermān bol-, fermān kııl-, fermān ol-, ḥesāb kııl-, hikmet, ḥükm, ḥükm ėd-, ‘ināyet, ‘ināyet kııl-, kazā, kerāmet, kerāmet kııl-, luṭ(u)f, mağfiret, minnet, raḥmet, raḥmet ėt-, raḥmet kııl-, raḥmet ol-, rūzī, rūzī kııl-, şun‘, taqḍīr, taqḍīr kııl-, taqḍīr ol-, va‘d, va‘de kııl-, vahy” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Tanrısallık kavramı KY’de “günahların bağışlanması, Yusuf’a Tanrı tarafından bağışlanan gömlek, Tanrı’nın Yusuf’a ilim bağışlaması, Tanrı’nın Yusuf’a şükür ve minnet bağışlaması, güzelliğini kaybeden Züleyha’nın Yusuf’a layık olacağı düşüncesiyle Tanrı’dan güzelliğini istemesi, Tanrı’nın Hz. İsmail’e oğlunu kurban etmesini buyurması, Tanrı’nın fazileti ile izin vermesi, Tanrı’nın Yusuf’a iyilik ve fazilet bağışlaması, Tanrı’nın emriyle rahatlamak, Yusuf’u yediği iftirası atılan kurda Tanrı’dan emir gelmesi, Tanrı’nın Cebrail meleğe emir vermesi, Tanrı’dan emir gelmesi, Tanrı’nın kullarının amellerini hesaplaması, Tanrı’nın karar kılması, Tanrı’nın emri, Tanrı’nın lütfu, Tanrı’nın lütuf kılması, kaza ve kaderin Tanrı’dan gelmesi, Tanrı’nın kullarını bağışlaması, Tanrı’nın kullarına merhamet etmesi, Tanrı’nın yirmi dört oğul nasip etmesi, Züleyha’nın Tanrı kudretini

görmesi, Tanrı'nın ezeli kararı, Tanrı'nın ezeli kararını vermesi, Tanrı'nın sözü, Tanrı'nın söz vermesi, Tanrı'dan Yusuf'a vahiy gelmesi", RN'de "sabrın saadet bağışı olması, Tanrı hükmünün çare olması, Tanrı'yı görmenin kula farz olması, cennetin Tanrı faziletinin ışığı olması, Tanrı'nın emri ile bedene ruhun girdiği, Tanrı'dan ruha rahmet saçılması", ÇN'de "kaza yayının ecel oklarını atması", SVTM'de "Tanrı'nın hükmetmesi, Tanrı'nın has kullarına binlerce kerem bağışlaması, Tanrı'nın lütfetmesi, Mevlana'nın sözlerinin Tanrı'dan gelen rahmet olduğu, Tanrı'nın merhamet etmesi, Tanrı'nın nasibi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "buyır-, buy(u)ruk, buyur-", RN'de "buyruk, buyur-", SVTM'de "buyruk, buyur-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

'afv kııl- (Ar.+T.) Bağışlamak.

günâhların cümlesin **'afv kııldı** (KY, B26r14)

'atâ (Ar.) Bağış.

ol köñlegi **'atâyıdı** ol hālīkdan (KY, B72r9)

anuñçün şabrdur **'atâ-yı** devlet (RN, 28r3)

'atâ kııl- (Ar.+T.) Bağışlamak.

yūsuf aydı **'atâ kııldı** kâdir sübhân (KY, B51r9)

'atâ vèr- (Ar.+T.) Bağışlamak.

uğanım **'atâ vèrdi** şükr ü minnet (KY, B78v3)

emr (Ar.) Emir.

kâdirden **emr** taqdîr eyle olsa (KY, B55v2)

pâdişâh **emri** aña dermân olur (RN, 2v2)

emr kııl- (Ar.+T.) Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek, buyurmak.

andan celîl **emr kııldı** ol hālîle (KY, B69v1)

farîza (Ar.) Farz, Allah'ın emri, sorumluluk, görev, vazife, iş, pay.

farîzadur kula sulţānı göre (RN, 49r1)

fazl (Ar.) Tanrının iyiliği, fazileti.

faẓl birle hālīk destūr vērđi (KY, B72v7)

gider uçmak pādişāhuñ **faẓl**ı pertevindür ʔamu (RN, 3v8)

faẓl kıl- (Ar.+T.) Tanrının iyilik, fazilet kılması.

hālīk **kılur** yūsufa **faẓl** u ihsān (KY, B39v5)

fermān (Far.) Buyruk, emir.

hālīk **fermān**ı birle gāram oldı (KY, B75r11)

fermān bol- (Far.+T.) Buyruk, emir gelmesi.

uşal sâ‘at ʔurda haḳdan **fermān boldı** (KY, B13r14)

fermān kıl- (Far.+T.) Buyruk, emir kılmak.

emr birle cebrā‘ilge **kıldı fermān** (KY, B10v11)

fermān ol- (Far.+T.) Buyruk olmak, emrolmak.

ançadan teñriden **fermān oldı** (KY, B20v1)

şūrete cān girmege **fermān olur** (RN, 2v2)

hesāb kıl- (Ar.+T.) Tanrının kullarının amellerini hesaplaması.

kullarına mevlīm **hesāb kılur imiş** (KY, B38v7)

hikmet (Ar.) Tanrı'nın insanlar tarafından anlaşılamayan amacı.

hüküm birle taḳdīr kıldı **hikmet** dayyān (KY, B48v2)

hüküm (Ar.) Tanrının hükmü, emri.

allāhnıñ **hükmi** kelse kimge baḳar (KY, B6r9)

hüküm éd- (Ar.+T.) Emretmek.

ne ki sen **hüküm éde sen** ol ola (SVTM, I-25)

‘**ināyet** (Ar.) İyilik, kayra, atıfet, ihsan, lütuf.

bayıḳ bilgil andandur bu ‘**ināyet** (KY, B32r12)

‘**ināyet kıl-** (Ar.+T.) İyilik, kayra, atıfet, ihsan, lütuf kılmak.

hālīk saña ‘**ināyet** neçe **kıldı** (KY, B32v6)

ḳazā (Ar.) Kaderin, Allah tarafından ezelde tâyin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi, yazgı.

cümle ḳazā veren oldur **ḳazā** andan (KY, B49r15)

ḳazā yayı ecel oḳların atar (ÇN, 21)

kerāmet (Ar.) Tanrının keremi, bağışı, lutfu.

biñ bunuñ gibi **kerāmet** ḥaşlara (SVTM, II-49)

kerāmet kı1- (Ar.+T.) Tanrının kerem, bağış, lutf kılması.

ḥāl1ḳ aña ol **kerāmet kı1ur** emdi (KY, B48r6)

luṭ(u)f (Ar.) Allah'tan gelen iyilik ve yardım, ihsan, inayet, atıfet.

ḥāl1ḳ aña **luṭf** iḥsān kıldıysa (KY, B40v10)

raḥmet etgil gendü **luṭfuñdan** baña (SVTM, II-10)

mağfiret (Ar.) Tanrının bağışlaması.

ḥāl1ḳdan **mağfiret** raḥmet oldu (KY, B26r13)

minnet (Ar.) Kerem, iyilik, lutf. (KY, B78v3)

uğanım 'aṭā vērdi şükr ü **minnet**

raḥmet (Ar.) Acıma, esirgeme, koruma.

erḥam aña **raḥmet** nişār kıldı emdi (KY, B77r13)

teñriden **raḥmetdür** anuñ sözleri (SVTM, II-2)

ḥudādan cānına **raḥmet** saçıldı (RN, 40r3)

raḥmet et- (Ar.+T.) Acımak, esirgemek, korumak.

raḥmet etgil gendü **luṭfuñdan** baña (SVTM, II-10)

raḥmet kı1- (Ar.+T.) Acımak, esirgemek, korumak.

meger yene ol **raḥmet kı1a** emdi (KY, B19r14)

raḥmet ol- (Ar.+T.) Rahmet olmak.

ḥāl1ḳdan mağfiret **raḥmet oldu** (KY, B26r13)

rūzī (Far.) Nasip.

ay 'acab āyad inḩunān **rūzī** (SVTM, XXI-9)

rūzī kı1- (Far.+T.) Nasip etmek, rızk vermek.

yigirmi törüt oḳul aña **rūzī kı1dı** (KY, B31v7)

şun' (Ar.) Tanrının kudreti.

züleyḩā ḥāl1ḳ **şun'**ı kördiyse (KY, B33v4)

taḳdīr (Ar.) Ezelde Allah'ın olmasını istediği şey, her şey hakkında vermiş olduğu ezeli karar, alın yazısı, kader.

taḳdīr birle ḳurtardı ḳādir dayyān (KY, B50v8)

taḳdīr ḳıl- (Ar.+T.) Allah'ın uygun kılması.

pes ḳādir ḥükm **taḳdīr** eyle **ḳıldı** (KY, B25r10)

taḳdīr ol- (Ar.+T.) Ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyin gerçekleşmesi.

ḳādirden emr **taḳdīr** eyle **olsa** (KY, B55v2)

va'd (Ar.) Bir husus için Tanrı tarafından verilen söz.

ben ḳādirven **va'de** ḳaçan ḥilāf ḳılam (KY, B72v2)

va'de ḳıl- (Ar.+T.) Bir husus için Tanrı tarafından söz verilmesi.

ḥālīḳ baña eyle **va'de ḳılmış idi** (KY, B73r7)

vaḥy (Ar.) Bir buyruk veya düşüncenin Tanrı tarafından peygamberlere bildirilmesi.

ḥālīḳdan yūsufa **vaḥy** keldi (KY, B23v13)

1.2. Melek

Güncel Türkçe Sözlük'te "Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık, ferişte" olarak tanımlanan melek, söz konusu metinlerde yer alan "'azrā'īl, cān, cebrā'īl, cin, ferişte, ferişte i-, kātībīn, melā'ik, melek" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Melek kavram alanına giren alıntı sözler arasında Arapça kökenli sözler yoğundur. Melek kavramı KY'de "can alıcı melek, vahiy getirmekle yükümlü melek, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık, omuzdaki yazıcı melekler, melek olmak, melekler", RN'de "can alıcı melek, öfkenin tuttuğu yola meleklerin varamaması", ÇN'de "yaratılan insan ve cinler, omuzdaki yazıcı melekler" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

'azrā'īl (Ar.) Tanrı buyruğu ile insanların canını almakla görevlendirilen melek, alıcı, can alıcı.

keldi bir kün isrā'īle **'azrā'īl** (KY, B68r14)

'azrā'īl ol ṭamardan cānuḡ ala (RN, 23v5)

cān (Ar.) Cinler.

anuñ içün düzildi ins ile **cān** (ÇN, 79)

cebrā’īl (Ar.) Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen dört büyük melekten biri.

cebrā’īl nūrı aña melhūz oldu (KY, B11r10)

cin (Ar.) Dinî inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irade ve anlama yeteneğine sahip, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık.

cin kızın züleyhā dep sever emdi (KY, B29v3)

ferište (Far.) Melek.

sağdan soldan iki **ferište** yazar emdi (KY, B38v6)

ferište i- (Far.+T.) Melek olmak.

ferište idügün bilümedi (KY, B14v15)

kātibīn (Ar.) Omuzlardaki yazıcı melekler.

kirāmen **kātibīn** durmaz yazarlar (ÇN, 35)

melā’ik (Ar.) Melekler.

ol tāvus **melā’ik** peyk-i hāzret (KY, B10v13)

melek (Ar.) Melek, sadece Allah’a iman eden nuranî varlıklar.

melek benüm yolımı varımaya (RN, 20v2)

1.3. Peygamber

Güncel Türkçe Sözlük’te “İnsanlara Tanrı’nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağırان kimse, yalvaç, yalavaç, elçi” olarak tanımlanan peygamber söz konusu metinlerde yer alan “ādem, aḥmed, burāk, dāvud, ḥabīb, ḥadīṣ, ḥazret, hıızr, hūd, ḥulefā, ilhām, ‘īsī, isrā’īl, kābe-ḳavseyn, kelīm, kerrār, mi‘rāc, mu‘cizāt, mu‘cize, muḥammed, mūsī, muṣtafā, muṣtafī, mürsel, nebī, nūḥ, nübüvvet, peğamber, peygamber, peygambarlık, resül, resül i-, resül ol-, risālet, risālet kıl-, şiddīḳ, siyāset-dār, süleymān, sünnet, şefā‘at, ya‘ḳūb, yūsuf, zūlfeḳār” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Farsça kökenli “peygambar” sözcüğü Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki ile “peygambarlık” kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Peygamberlik kavramı KY’de temel olarak baba-oğul ilişkisi üzerinden

ele alınırken ÇN’de, RN’de ve SVTM’de genellikle peygamberlerin mucizevi özelliklerinin telmih yoluyla ifade edildiği görülmektedir. Peygamber kavramı ÇN’de “Hz. Muhammed’in Miraç’ta bindiği hayvan, ölüm derdine uğrayan Hz. Davut, burak sahibi Tanrı’nın dostu Hz. Muhammed, Hz. Muhammed’in göğe çıkma mucizesi, cihanın övüncü Hz. Muhammed, Hz. Musa’nın beyaz eli, Hz. Muhammed ve parlayan ay hakkına öteki dünyada Tanrı’nın güzel suretini görebilme, ölüm şerbetinden peygamberlerin velilerin bile kurtulamaması, Hz. Muhammed’in yolundan gitmek, Hz. Yakup’un ölüm şerbetinden kurtulamaması, güzellik sahibi Kenanlı Yusuf’un ölüm şerbetinden kurtulamaması”, KY’de “peygamberlerin biriciği Hz. Muhammed, sakinin Yusuf peygambere el kavuşturması, halifelere dua, Yusuf’u götürebilmek için Hz. Yakup’tan izin alan ağabeylerin sevinci, Hz. Muhammed’in göğe çıkmasından sonra Allah’a iki yay boyu yaklaşması mucizesi, Hz. Musa’nın gelmesi, Hz. Ali, peygamber mucizeleri, Hz. Muhammed’in Yahudi Bustan’a seslenmesi, Hz. Musa’nın su içerisinden çıkarılması, Hz. Muhammed’in mağaraya sığınarak onu kendisine dost tutması, Hz. Yusuf’un gönderilmiş peygamber olması, Hz. Yusuf’un duasının kabul olması, Tanrı’nın Hz. Yusuf’u yüce peygamber kılması, Hz. Yusuf’un elinde peygamberlik ışığının görülmesi, iftira atılan kurda peygamber etinin haram olması, peygamberlerin söylediği sözler, peygamberlik mucizesinin müjdelenmesi, Hz. Yakup’un peygamber olmasına itaat etmek, Hz. Muhammed’ten peygamberlik mucizelerinin gösterilmesinin istenmesi, Tanrı tarafından gönderilen Cebrail’in Hz. Yusuf’a peygamberliği müjdelemesi, mağara sahibi dürüst peygamber Hz. Muhammed’e dua, Hz. Yusuf’un Tanrı’nın isteği ile su içerisinden çıkarılması, Hz. Yusuf’un şüphesiz şefaattinden vazgeçmemesi, Hz. Yakup’un oğlu Yusuf, Hz. Yakup’un yetmiş yıl boyunca Hz. Yusuf diyerek ağlaması, din doktoru olan Yusuf’un dedesi Hz. İshak peygamber, Hz. Ali’nin Hz. Muhammed’in hediye ettiği ucu çatalı kılıç ile anılması”, RN’de “Tanrı’nın toprak ile suyu birleştirerek insanı yaratması, sabırla yedi kat semayı aşarak Tanrı’yı görebilmek ve Tur dağına varabilmek, peygamber yolunun sabra uğraması, Hz. Süleyman’dan geride kalmamak, Hz.

Yusuf’un sabırlı olması” , SVTM’de “ Hz. Nuh’un Hz. Adem gibi ikinci baba olarak görülmesi, peygamberin hadis buyurması, Hz. Hızır’ın pınardan su içmesi, Hz. Hud için kafirlerin rüzgar tarafından yok edilmesi, Hz. İsa’nın ölüyü diriltmesi, peygamber mucizelerinin binlerce olması, Hz. Musa’nın elindeki asanın ejderha olması mucizesi, Hz. Muhammed’in ayı ikiye bölme mucizesi, Hz. Nuh’un kendisi için bir gemi inşa etmesi, Tanrı’yı peygamberinden istemek” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de yer alan “savçı” sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

âdem (Ar.) Hz. Adem Peygamber.

nūḥ **âdem** gibi ikinci atamız (SVTM, II-47)

aḡa **âdem** dëmegi ad eyledi (RN, 2r3)

aḡmed (Ar.) Hz. Muhammed.

peygamberler güzîdesi ol **aḡmede** (KY, B1v5)

burāk (Ar.) Burak, Hz. Muhammed’in Miraç’ta bindiği hayvan.

burāk issi ḡaḡuñ dōstı, ḡabîbi (ÇN, 78)

dāvud (Ar.) Hz. Davut Peygamber.

o derde oğradı **dāvud** süleymān (ÇN, 71)

ḡabîb (Ar.) Allahın dostu Hz. Muhammed.

burāk issi ḡaḡuñ dōstı **ḡabîbi** (ÇN, 78)

ḡadîş (Ar.) Hz. Muhammed’in söz ve davranışlarını inceleyen bilim.

bu **ḡadîşi** buyurdu peygamber (SVTM, I-1)

ḡazret (Ar.) Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

sākî yūsuf **ḡazretine** el ḡavşurdu (KY, B49v10)

ḡızr (Ar.) Hz. Hızır Peygamber.

ol buñardan ki **ḡızr** su içdi (SVTM, I-21)

ḡūd (Ar.) Hz. Hud Peygamber.

ḡūd içün yel kırdı ol münkirleri (SVTM II-41)

ḥulefā (Ar.) Halifeler.

andın sonra **ḥulefā**-i rāşidīnlere (KY, B2v5)

ilhām (Ar.) Tanrı'nın, peygamberlerin yüreğine doldurduğu tanrısal âleme özgü duygu ve düşünceler.

‘İsī (Ar.) Hz. İsa Peygamber.

ölüyü **‘İsī** nète kıldı diri (SVTM, II-31)

isrā’īl (Ar.) Hz. Yakub’un lakabı.

isrā’ilden muni işidüp sevündüler (KY, B6r14)

kābe-ḳavseyn (Ar.+Ar.+Ar.) Hz. Muhammed’in göğsüne ağmasından sonra Allah’a iki yay boyu yaklaşması.

kābe-ḳavseyn maḳāmlı ol aḥmede (KY, B1v6)

kelīm (Ar.) Kendisine söz söylenen, hitap edilen kimse, Hz. Musa’nın lakabı.

ol vaḳt kim mūsī **kelīm** anda keldi (KY, B77v13)

kerrār (Ar.) Savaşta düşman üzerine döne döne defâlarca saldıran (kimse), Hz. Ali’nin lakabı.

lā fetā illā ‘alī **kerrār** emdi (KY, B2r6)

mi’rāc (Ar.) İslâm inancına göre Hz. Muhammed’in, Cenâbıhakk’ın dâveti üzerine yedi kat semâyı aşıp Allah’ın huzûruna yükselerek O’nunla görüşmesi mucizesi.

aña **mi’rāc** u ‘arş üstüydü seyrân (ÇN, 78)

bulasın şabrıla **mi’rāc** u tûrı (RN, 30v1)

mu’cizāt (Ar.) Peygamberlerin kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla Allah’ın iznine bağlı olarak gösterdikleri olağanüstü olaylar, hâller, mucizeler.

risâlet **mu’cizāt** olur emdi (KY, B43v13)

mu’cize (Ar.) Peygamberlerin kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla Allah’ın iznine bağlı olarak gösterdikleri olağanüstü olay, hal, mucize.

mu’cize bunuñ gibi biñ dā‘imā (SVTM, II-39)

muḥammed (Ar.) Hz. Muhammed.

muḥammed aydı cühūd ayā būstān (KY, B3v15)

muḥammed kim cihānuñ fahrı idi (ÇN, 77)

mūsī (Ar.) Hz. Musa.

mūsī kelīm suv içinden hem çıkardı (KY, B78r1)

yed-i beyzā dahı **mūsī** bni ‘imrān (ÇN, 73)

mūsī elinden nête oldı ‘aşā (SVTM, II-33)

muṣṭafā (Ar.) Mustafa, Hz. Muhammed.

beḥaḳḳ-ı **muṣṭafā** u mäh-ı tībān (ÇN, 42)

muṣṭafā gökte nête yardı ayı (SVTM, II-32)

muṣṭafī (Ar.) Mustafa, Hz. Muhammed.

ğār içre **muṣṭafī** tutdı anı yār (KY, B1v7)

mürsel (Ar.) Gönderilmiş, yollanmış.

yūsuf **mürsel** nebīdür tēp sözler êmdi (KY, B33v3)

nebī (Ar.) Kendisine kitap indirilmemiş peygamber.

yūsuf **nebī** du‘āsı ḳabūl oldı (KY, B24r9)

nebī u hem velī ḳurtılmađı hīç (ÇN, 68)

nebīdür ger velī yol şabra uğrar (RN, 30r2)

nūḥ (Ar.) Hz. Nuh Peygamber.

gendüziçün bir gemi **nūḥ** eyledi (SVTM, II-46)

nübüvvet (Ar.) Peygamberlik, nebilik.

elinde **nübüvvet** nūrını kördi (KY, B31r5)

peğamber (Far.) İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağırın kimse, yalvaç, yalavaç, elçi.

peğamberler eti bizge ḥarām êmdi (KY, B13v7)

peygamber (Far.) İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağırın kimse, yalvaç, yalavaç, elçi.

uşbu sözi **peygamberler** sözler êmdi (KY, B70v2)

teñriyi **peygāamberinden** istegil (SVTM, II-108)

peygāambarlık (Far.+T.) Peygamber olma durumu, yalvaçlık, nübüvvet.

muştılar men rüzī kıldı **peygāambarlık** (KY, B10v16)

gel emdi ol **resülün** sünnetin dut (ÇN, 43)

resül i- (Ar.+T.) Peygamber olmak.

ya'küb **resül idügüne** muķırr kelür (KY, B57r8)

resül ol- (Ar.+T.) Peygamber olmak.

eger sen kertü **resül olur iseñ** (KY, B78r11)

risālet (Ar.) Peygamberlik.

risālet da'vīsin kıılır iseñ (KY, B78r11)

risālet kııl- (Ar.+T.) Peygamberlik kılmak.

cebrā'īli aña **risālet kıılır** emdi (KY, B40r8)

şiddīk (Ar.) Hz. Muhammed.

andın şonra **şiddīk**-ı şāhib-ğār (KY, B1v7)

şiddīk (Ar.) Allah'ın dostu, peygamberi.

şiddīkımın suv içinden çıkar emdi (KY, B77v15)

siyāset-dār (Ar.+Far.) Hz. Ali.

yüz miñ hezār 'asker içre **siyāset-dār**

süleymān (Ar.) Hz. Süleyman Peygamber.

süleymāndan ilerü olmayasın (RN, 32r6)

sünnet (Ar.) Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz.

gel emdi ol resülün **sünnetin** dut (ÇN, 43)

şefā'at (Ar.) Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o kimseyle Tanrı arasında peygamberin yaptığı aracılık.

hiç gümānsız **şefā'atin** döndürmegil (KY, B53r12)

ṭabīb (Ar.) Din hekimi, din doktoru.

dedesi ishāk savçı dīn **ṭabīb**i (KY, B3r12)

ya'kūb (Ar.) Hz. Yusuf'un babası, Hz. İshak'ın oğlu olan Yakub Peygamber.

atam **ya'kūb** ishāk oğlu benven emdi (KY, B31r13)

yā kanı **ya'kūb** ismā'il u dāvud (ÇN, 74)

yūsuf (Ar.) İsrailoğullarından Hz. Yakub'un oğlu olup kardeşleri tarafından kuyuya atılmış olan peygamber.

yetmiş yıldur kim **yūsufum** dēp ağlayurven (B69v17)

dahı hūsn issi ol **yūsuf**-ı ken'ān (ÇN, 74)

göre şabrıla **yūsuf** neye erdi (RN, 29r6)

zūlfekār (Ar.K.T.) Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye hediye ettiği ucu çatallı kılıç.

meşhūrligi lā seyfe illā **zūlfekār** (KY, B2r6)

1.4. Kul

Güncel Türkçe Sözlük'te "Tanrıya göre insan" olarak tanımlanan kul, söz konusu metinlerde yer alan "bende, bende bol-, bende kal-, bī-günāh i-, 'amel, 'amel eyle-, dervīş, diyānetlü, etkiyā, evliyā, hāş, hāş eyle-, havf, halīlu'llāh, 'ismet, 'izzet, kadd-i cevher-şerīf, mevlānā, rahmet bul-, şefā'atlu, şeyh, tabīb, velī" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. ÇN'de "ölümlü dünyada kibrin yer almaması gerektiği, peygamberlerin ve velilerin bile ölümden kurtulamaması", KY'de "kendisini köle olarak tanımlayan Kıssa-yı Yūsuf adlı eserin yazarı Kul Ali'nin Tanrı'ya sığınması, Belus şehrindeki insanların Hz. Yusuf'un inandığı Tanrı'ya kul olmak istemeleri, Yusuf'u köle pazarından satın almaya gelen kişinin Tanrı tarafından günahlarının bağışlanması ve sonsuza kadar Tanrı'ya kul kalması, Yusuf'un günahsız olduğunu ispatlamak istemesi, Tanrı korkusuyla kötü işlerden kaçınmak, Züleyha'nın dervişlere malını mülkünü bağışlaması, dini doğru diyanetli olan Yusuf, Tanrı korkusuyla günah işlemekten çekinen kimselere ve evliyalara dua, sabredip mahşerdeki gibi korku ve ümit dolu olmak, Tanrı'nın dostuna sapkınlık yapmak, Tanrı'dan iffet ummak, Hz. Yusuf'a rüyasında büyüklük, ululuk görünmesi, dua ile pek çok isyankârın Tanrı'dan rahmet bulması, Yusuf'un satın aldığı Beşir adlı kölenin çok şefkatli ve şefaati olması", RN'de "ince manaya ulaşma yolunda iyi işlerden

yoksun olma durumu, dinin buyurduğu şekilde iyi işler yapmanın insana yoldaş olacağı, ruh ile gelen dört huydan birinin büyüklük olması, gıybet eden kimsenin Tanrı'dan rahmet bulamayacağı", SVTM'de "Tanrı yakını, evliyalar yıldızının güneş olması, Tanrı yakınlarının Veled'in kim olduğunu bilmesi, Tanrı'nın kulunu dost yapması, yeryüzünde Hz. Mevlana gibi kutlu birinin olmaması, şeyh bir kimsenin gözünü açarsa o kişiye cennetin nasip olacağı, Tanrı'yı veliden ayrı görmemek" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "kulluk", KY'de "kul, kulluk", RN'de "kul, kulluk, kulluk", SVTM'de "kul, kulluk" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bende (Far.) Kul, köle, Tanrıya göre insan.

bu **bende** üzre delîlim sen olğıl êmdi (KY, B2v16)

bende bol- (Far.+T.) Kul olmak.

bizler dağı aña **bende bolalım** êmdi (KY, B21v9)

bende kal- (Far.+T.) Kul kalmak.

ol kün ki kün cümle **bende kaldı** êmdi (KY, B26r14)

bî-günâh i- (Far.+Far.+T.) Günahsız olmak, suçsuz olmak durumu.

bî-günâh idügümi sen aırdurğıl (KY, B44v5)

'amel (Ar.) Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları.

tenriden kórkuı bātıl **'amel** kıılmaı (KY, B9r8)

ki hîç eyü **'amel** yok tóludur kâl (RN, 24r3)

'amel eyle- (Ar.+T.) Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları.

'amel eyle 'amel senünle gide (RN, 47v5)

dervîş (Far.) Bir tarikata girmiş, onun kurallarına ve törelerine bağı kimse, alperen.

cümle mālum **dervîşlere** vërdüm dëyür (KY, B28v5)

saña êmdi è **dervîş** kibr kandan (ÇN, 82)

diyānetlü (Ar.+T.) Dînin hükümlerine titizlikle uyan, dindar, mütediyyin, müttakî.

yedünçi dîni doğı **diyānetlü** (KY, B30r16)

eṭkıyā (Ar.) Allah korkusuyla günah işlemekten çekinen, müttakî olan kimseler.

evliyā **etkīyā** eimme-i dīnlere (KY, B2v6)

evliyā (Ar.) Dinî inançlara göre kendisinde olağanüstü manevi güç bulunan kişi, eren, evliya, veli.

evliyā etkīyā eimme-i dīnlere (KY, B2v6)

ol güneşdür **evliyālar** yulduzı (SVTM, II-25)

hāş (Ar.) Tanrı yakını.

bini ol **hāşlar** bile kim ben nevem (SVTM, II-144)

hāş eyle- (Ar.+T.) Tanrı yakını yapmak.

gendüzi gibi sini **hāş eyleye** (SVTM, II-70)

havf (Ar.) Korku.

şabr kılğıl **havf** ü recā olğıl êmdi (KY, B37r12)

halīlu'llāh (Ar.K.T.) Allah'ın dostu.

halīlu'llāh fer'ine bid'at katmak (KY, B39v14)

'**ismet** (Ar.) Masumluk, günahsızlık, temizlik.

allāhdan '**ismet** necāt umar êmdi (KY, B39r14)

'**izzet** (Ar.) Büyüklük, yücelik, ululuk.

saña '**izzet** rif'at körünür êmdi (KY, B4r11)

'**izzet** ü vahdet hayā ādāb-ı hāl (RN, 3r4)

mevlānā (Ar.) Hz. Mevlana.

mevlāna gibi cihānda olmadı (SVTM, II-24)

rahmet bul- (Ar.+T.) Tanrı'dan rahmet bulmak.

du'ā birle telim 'āşī **rahmet bulur** (KY, B78v13)

ki gaybet söyleyen **bulmaya rahmet** (RN, 44v1)

şefā'atlu (Ar.+T.) Şefaatli.

kulı yavlaq mihr-bān **şefā'atlu** (KY, B72v4)

şeyh (Ar.) Şeyh, din ulusu.

şeyh açar ise gözüñ uçmak ola uruzuñ (SVTM, VI-8)

velī (Ar.) Ermiş, veli.

nebī u hem **velī** kurtılmadı hīç (ÇN, 68)

sen **velīden** ayru görme teñriyi (SVTM, II-52)

1.5. Kitap

Güncel Türkçe Sözlük'te "Kutsal kitap" olarak tanımlanan kitap, söz konusu metinlerde yer alan "āyet, 'aşr, kitāb, kūr'ān" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kitap kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Kitap kavramı ÇN'de "Kur'an'ı toplayarak bir araya getiren Hz. Osman", KY'de "Yusuf'a ayet inmesi, Kıssa-yı Yûsuf hikâyesinin Kur'an'da meşhur olması, Yusuf'a Kur'an'ın kanıt olması", RN'de "ayet ve Kur'an surelerini okumak, kadim Kur'an", SVTM'de "Tanrı'nın Kur'an'da cennet şarabı adını vermesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

āyet (Ar.) Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri.

bu **āyet** yūsufa zāhir oldı (KY, B39r15)

okuyup 'aşr u **āyet** yolda tırdı (RN, 25v6)

'aşr (Ar.) Kur'ân-ı Kerîm'den on âyet miktarı okunan kısım.

okuyup 'aşr u âyet yolda tırdı (RN, 25v6)

kitāb (Ar.) Kur'an.

kitāb içre bî-şerîk anıñ meşhurlığı (KY, B3r16)

kūr'ān (Ar.) İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren, Müslümanlığın temel kitabı, Kur'an-ı Kerim, Kelam-ı Kadim, Mushaf, Mushaf-ı Şerif.

oldur bürhân oldur **kūr'ān** (KY, B39v6)

yā qanı cem' eden **kūr'ānı** 'oşmān (ÇN, 75)

teñri **kūr'ānda** adın eyle dēdi (SVTM, II-152)

buyuran böyle **kūr'ān-ı** qadīmdür (RN, 49v5)

1.6. Mekân

Mekân, Güncel Türkçe Sözlük'te "Yer, bulunulan yer" olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu metinlerde yer alan dinî mekânlar öbür dünya ve diğer başlıkları ile bir kavram alanı oluşturmaktadır.

1.6.1. Öbür Dünya

Güncel Türkçe Sözlük'te "Dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya, öteki dünya" olarak tanımlanan öbür dünya söz konusu metinlerde yer alan "âhiret, âhiretlik, bihişt, cennet, 'araşât ol- bîrâğ, firdevs, kıyâmet, köşk, mahşer, sarây, şîrât, siccîn, şahûr" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli "âhiret" sözcüğüne gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki, "âhiretlik" kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. ÇN'de "öbür dünyada iyi anılmak isteyen bir kimsenin bu dünyada Tanrı yoluna adanması gerektiği, bir gün kıyamet geleceği için kulların akıllarını başlarına toplaması gerektiği, kulların bir gün kılıçtan ince olan Sırat köprüsüne uğrayacağı", KY'de "bu dünyanın geçici, öbür dünyanın sonsuz olması, bir kimseye öbür dünyada güzel karşılık göreceği şekilde dua etmek, Hz. Yakup'un oğlu ile ilgili haber getiren Arap kimseye cennette onunla komşu olabilmesi için dua etmesi, Yusuf'un güzelliğinin âdeta cennetin içindeki hurilerin gezinmesine benzediği, Hz. Yusuf'un adının kıyamete kadar kalıcı kalması, Tanrı'nın köşkü olan cennetin hiçbir zaman yıkılmayacağı", RN'de "cimri bir kimsenin kendisiyle bile hesabı olmadığı için öbür dünyanın kapısının ona açılmayacağı, kibir ve alçak gönüllük karşılaştığında dağ, ova, her yerin sesle gümbürtüyle dolması ve o yerin kimine cennet kimine mahşer yeri olması, kanaatin güzel elbiseler giyip Hz. Muhammed'in miraçta bindiğine inanılan burak ata binmesi, zekatını vermeyen bir kimsenin mahşer ehli arasında boynu zincirli kalması, kibirli kimselerin yerinin cehennemdeki siccîn vadisi olduğu", SVTM'de "cennette nimetlerin nurdan olması, Tanrı'nın Kur'an'da tahur adına cennet şarabı adını vermesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "uçmak, uçmağ", RN'de "uçmağ, uçmak", SVTM'de "uçmağ, uçmak" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

āhiret (Ar.) Dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya, öteki dünya.

dünyā fānī **āhiret** bākī emdi (KY, B47v16)

eger nām ister iseñ **āhiretde** (ÇN, 15)

meger yok **āhiretten** feth-i bābı (RN, 38r1)

āhiretlik (Ar.+T.) Öbür dünyada karşılığı görüleceğine inanarak yapılan (iş veya iyilik).

benim üçün **āhiretlik** du‘ā kılğıl (KY, B47v15)

bihişt (Far.) Cennet.

yemek içmek **bihiştde** nürdandur (SVTM, I-35)

cennet (Ar.) Dinî inanışlara göre imanlı, dünyada iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak, behişt.

cennet içre baña қоңşı kılğıl emdi (KY, B48r2)

‘araşāt ol- (Ar.+T.) Mahşer yeri olmak.

kime cennet kime ‘araşāt oldı (RN, 17r5)

bırāğ (Ar.) Burak at, cennet atı, miraç bineği.

harīr tonlar geyer biner **bırāğ** at (RN, 8v3)

firdevs (Far.) Cennet.

hemān-dem **firdevs** içre hūrlar kēzer (KY, B36r12)

kıyāmet (Ar.) Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

kıyāmetke tēgrü adın bākī kıla (KY, B4r15)

ögüñi dēr **kıyāmet** bil yakındur (ÇN, 25)

köşk (Far.) Tanrının köşkü.

uçmak **köşki** sarāy hīç yıkılmaz (KY, B38v13)

maḥşer (Ar.) Ahiret hayatında bütün insanların hesap vermek için dirilip toplanacakları yer.

dēyeler ehl-i **maḥşer** ol bu hālde (RN, 37r3)

sarāy (Far.) Cennet sarayı.

uçmak köşki **sarāy** hîç yıkılmaz (KY, B38v13)

şırāt (Ar.) Sırat köprüsü.

şırāta oğrayısardur yoluñ bil (ÇN, 39)

siccīn (Ar.) Cehennemde bir vadinin adı. En büyük günahların yazıldığı defter, bu defterin bulunduğu yer.

tekebbürler yeri **siccīn** içinde (RN, 16r4)

ṭahūr (Ar.) Cennet şarabı

ol süçüden kim **ṭahūr** oldu adı (SVTM, II-152)

1.6.2. Diğer

Metinlerde yer alan “‘arş, der-gāh, ġār, mescid, mihrāb” alıntı sözleri dinî diğer mekânlar kavram alanını oluşturmaktadır. Dinî diğer mekânlar kavram alanına giren alıntı sözler yoğun olarak Arapça kökenlidir. Dinî diğer mekânlar kavramı, ÇN’de “Hz. Muhammed’in göğün en yüksek katında gezinmesi”, KY’de “Tanrı’nın hükümdar hazinesini zenginleştirmesi, Tanrı’nın dergaha gelenleri geri çevirmediği, mağara sahibi dürüst Hz. Muhammed’e dua, Hz. Ömer’in dört bin dört yüz tane mescit inşa etmesi, namaz kılınan özel yerde ağlayarak Tanrı’dan yardım dileme”, RN’de “doğru kimselere yeryüzü ve göğün en yüksek katının yer mi olacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘arş (Ar.) İslam inanişına göre göğün en yüksek katı.

anı yavlaḳ etmiş ol **‘arş** idisi (KY, B26v3)

aña mi‘rāc u **‘arş** üstüydı seyrān (ÇN, 78)

maḫal mi **‘arş** yā ferş toğrulara (RN, 52v3)

der-gāh (Far.+Far.) Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer.

der-gāha kelenleri kirü ḳomaz (KY, B37r12)

ġār (Ar.) Mağara, in.

andın şonra şiddīḳ-ı şāhib-**ġār** (KY, B1v7)

mescid (Ar.) Genellikle minaresiz, küçük cami.

tört bin dört yüz **mescid** binā kılmış emdi (KY, B2r2)

mihrāb (Ar.) Namaz kılınan özel bölme.

mihrābında sücüd içre zārı kıldı (KY, B69r2)

1.7. İbadet

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir dinin buyruklarını yerine getirme" olarak tanımlanan ibadet, söz konusu metinlerde yer alan "āyīn, du'ā, du'ā eyle-, du'ā kıl-, dūrūd-dūrūt, gısl kıl-, ḥamd, ḥamd èt-, 'ibādet, 'ibādet kıl-, ĩmān, ĩmān keltür-, ĩmān ketür-, irşād, istiğfār, istiğfār kıl-, minnet, minnet kıl-, münācāt, namāz, namāz kıl-, şadaķasuz, seccāde, secde, secde kıl-, niyāz ol-, sücūd, sücūd kıl-, şākir, şākir ol-, şükür, şükür èt-, şükür eyle-, şük(ü)r kıl-, şükrāne, şükrāne kıl-, ṭā'at, ṭā'āt, ṭā'at kıl-, tazarru' kıl-, tazarru'lık kıl-, tesbīḥ, tevekkül, 'ubūd, 'ubūdiyyet, zāhid, zekāt ver-, zekātsuz, zıkr, zıkr èt-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İbadet kavram alanına giren alıntı sözler yoğun olarak Arapça kökenlidir. İbadet kavramı ÇN'de "İbadet, usuller ve sünnetin cihanın övüncü Hz. Muhammed'e ait olması, gizli hazinenin ibadet olması, Tanrı için gece gündüz ibadet edilmesi gerektiği, Tanrı'nın kullarını son nefeslerinde imandan ayırmaması için dua, KY'de "Kıssa-yı Yûsuf adlı eserini tamamlayan şairin bu eseri okuyanlardan bir dua ile anılmayı istemesi, Yusuf'un ona kötülükler yapan kardeşlerine kötü dua etmemesi gerektiği, Yusuf'un Tanrı tarafından gökten indirilen kubbe içerisinde abdest alması, Yusuf'un peygamberliğinin müjdelendiği rüyası için Tanrı'ya çok şükür etmesi gerektiği, Yusuf'un çocuklarına imanlarını korumaları gerektiğini söylemesi, Bustan isimli Yahudi'nin açık bir dille dürüst iman getirmesi, Yusuf'un peygamberliğini görenlerin iman getirerek müslüman olması, Yusuf'un kardeşlerinin Tanrı'dan korkmayarak onu öldürmeye çalışmaları, Hz. Yusuf'un Tanrı'ya sığınarak tövbe etmesi, Tanrı'ya şükretmek gerektiği, Züleyha'nın Tanrı'ya minnet kılması, Kıssa-yı Yûsuf adlı eserini tamamlayan şairin duasının Tanrı tarafından bilinmesi, Hz. Yakup'un oğlanlarının namaz kılması, herkesin Yusuf'a secde ederek müslüman olması, Cebrail'in Yusuf'a secdeden başını kaldırmasını söylemesi, Hz. Yakup'un Tanrı'ya şükrederek secde

etmesi, Tanrı'ya daima şükreden kul gerektiği, Yusuf'un durumu anlayarak şükretmesi ve Tanrı'nın kaderine kendisini teslim etmesi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eserini tamamlayan şaire Tanrı'nın şükür ve minnet bağışlaması, Hz. Yakup'un şükretmesi, Yusuf'un kendisi ile ilgili babasına haber yollattığı Arap kimseye teşekkür nişanesi olarak bilezik bağışlaması, Hz. Yakup'un oğlu ile ilgili haber getiren Arap kimseye getirdiği müjde için karşılık vermek istemesi, bir peygamberin kuyuya düşürülecek olan Yusuf'u görebilmek için Tanrı'ya sürekli dua etmesi, Kur'an'da vasfını görerek yüzüne aşık olan peygamberin Yusuf'u görebilmek için bin iki yüz yıl ibadet etmesi, Züleyha'nın Tanrı'ya ağlayarak yakarışı, Züleyha'nın aşkının ateşine düştüğü Yusuf'a kurtar diyerek yakarışı, kullarının elinden tutarak onlara kulluğun şartlarını yerine getirenin hiç kimseye ve hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Tanrı olması, Yusuf'un hiç kimseye ve hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Tanrı'ya kulluk etmesi, dinin buyruklarını yerine getiren dindar bir kimsenin Yusuf'a öğüt vermesi", RN'de "surete giren canın büyüklük sahibi olan Tanrı'ya şükretmesi, öfkenin gönül ülkesinde Hak yolunda olmaması, zekatı verilmeyen hayvan ve sadakası verilmeyen malın kişiye fayda veremeyeceği, öfke ile gaflete düşmüş kimsenin elinde seccade, tespih ve sarık olsa da içinin kirli ve gönlünün bencil olması, benzi sararmış bir kimsenin aklı bulduğu için Tanrı'ya şükretmesi, mutluluk sahibi aklın Tanrı'ya şükretmesi, şeytanın makamını ibadetlerle yıkan kimsenin saadetle muradına ereceği, dostların hepsinin ibadetle meşgul olarak Tanrı'ya kul olmaları, öfkenin tesbih ve imameyi kopararak ansızın gelmesi, sabır, iyi huy, tekevvül ve cömertliğin topraktan gelen dört sıfat olması, zekatını vermeyen cimri kimsenin mutsuzluğa düşmesi", SVTM'de "kulların can verirken imanlarını korumaları gerektiği, cennetin tohumunun namaz olması, cennete Tanrı'ya iman ederek varılacağı, cennetteki kuşların zikirden doğması, bahtlı kimsenin zikretmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

āyīn (Far.) Dinî tören, ibadet.

bu sünnetler anuñdur **āyīn** erkān (ÇN, 77)

du‘ā Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin.

oğyanlar bir **du‘ā** yād kıla emdi (KY, B79r12)

du‘ā eyle- (Ar.+T.) Dua etmek.

anlara yavuz **du‘ā eylemegil** (KY, B11r14)

du‘ā kııl- (Ar.+T.) Dua etmek.

oğyanlar dinleyenler **du‘ā kıılar** (KY, B78v12)

dürüd-dürüt (Far.) Dua, meth, selam.

mevlī saña selām aydı **dürüd** taḥkīk (KY, B40r13)

ğusl kııl- (Ar.+T.) Boy abdesti almak.

yūsuf ol kûbbe içre **ğusl kııldı** (KY, B24r10)

ḥamd (Ar.) Tanrı'ya şükretme, şükür.

ḥamd şenā telim aygıl sübhānıña (KY, B4v3)

ḥamd ét- (Ar.+T.) **ḥamd** ü şükr **étđi** dedi ey zü'l-celāl (RN, 2v4)

‘ibādet (Ar.) Bir dinin buyruklarını yerine getirme.

‘ibādetdür bilür sen genc-i pinhān (ÇN, 56)

‘ibādet kııl- (Ar.+T.) Bir dinin buyruklarını yerine getirmek.

‘ibādet kııl ḥaḳ için geçe gündüz (ÇN, 56)

īmān (Ar.) İman, inanç.

īmānnı saḳlağıl dèyür emdi (KY, B77r9)

ayurma soñ nefesümüz **īmāndan** (ÇN, 70)

cān vèrürken gey saḳın **īmānuñı** (SVTM, II-65)

īmān keltür- (Ar.+T.) İman getirmek, inanmak.

faşīḥ dilin şaḥīḥ **īmān keltürür** emdi (KY, B4r2)

īmān ketür- (Ar.+T.) İman getirmek, inanmak.

risāletin kören **īmān ketürür** emdi (KY, B25r9)

irşād (Ar.) Manen aydınlatma, Hak yolunu gösterme, gafletten uyandırma, uyarma.

ki şarda hīç anuñ **irşādı** yokdur (RN, 22r2)

istiğfār (Ar.) Tanrı'dan suçlarının bağışlanmasını dileme, tövbe.

istiğfār tevbeye hīç bakmazlar (KY, B9v2)

istiğfār kı1- (Ar.+T.) Tanrı'dan suçlarının bağışlanmasını dileme, tövbe etmek.

hāl1k aydur **istiğfār** bana **kıldu1** (KY, B36v11)

minnet (Ar.) Şükür.

minnet aña dutma1lık kerek emdi (KY, B74v13)

minnet kı1- (Ar.+T.) Allah'a şükretmek, hamdetmek.

züleyhā aydur bil **minnet** aña **kıldım idi** (KY, B56r1)

münācāt (Ar.) Yakarış, dua.

ben maḥzūnnı1 **münācātı** saña ma'lūm (KY, B79r7)

namāz (Far.) İslam'ın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat.

oğlanları **namāzğa** ḥāzır keldi (KY, B76r5)

toḥumu uçma1kuñ **namāz** oldı (SVTM, I-36)

namāz kı1- (Far.+T.) Namaz kılmak.

techīzin temām edüp **namāz kıldı** (KY, B77r14)

şada1kasuz (Ar.+T.) Zekâtsiz, zekâtı verilmemiş.

zekâtsiz ḥayvān **şada1kasuz** māl (RN, 32v6)

seccāde (Ar.) Seccade, namazlık.

taşuñ **seccāde** vü tesbīḥ ü destār (RN, 24r2)

secde (Ar.) Genellikle namaz kılariken alnı, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek alınan durum.

secde kı1- (Ar.+T.) İman etmek.

cümlesi yūsufa **secde kı1urlar** emdi (KY, B74r6)

niyāz ol- (Ar.+T.) Tanrıya yalvarma, yakarma.

yérleri evleri **niyāz** oldı (SVTM, I-36)

sücūd (Ar.) Secde.

sücūddan başı1nı qaldur emdi (KY, B45r3)

sücūd kı1- (Ar.+T.) Secde etmek.

şükr kı1up ḥa1qğa **sücūd kı1ur** emdi (KY, B73v2)

şākir (Ar.) Şükretme.

kul dāyim **şākir** kerek ol celīle (KY, B70r12)

şākir ol- (Ar.+T.) Şükretmek.

yūsuf aḥvāl biliben **şākir oldı** (KY, B11v12)

şükr (Ar.) Şükür, Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme.

uğanım ‘aṭā vērđi **şükr** ü minnet (KY, B78v3)

şükr èt- (Ar.+T.) Şükretmek, Tanrı'ya duyulan minneti dile getirmek.

ḥamd ü **şükr ètdi** dēdi ēy zū’l-celāl (RN,2v4)

şükr eyle- (Ar.+T.) Şükretmek, Tanrı'ya duyulan minneti dile getirmek.

ḥaḳḳa **şükr eyledi** çün anı buldı (RN, 7r2)

şük(ü)r kıl- (Ar.+T.) Şükretmek, Tanrı'ya duyulan minneti dile getirmek.

anı bildi ya‘ḳūb nebī **şükr kıldı** (KY, B72v9)

şükür kıldı ḥaḳḳa ol devlet issi (RN, 19r5)

şükrāne (Ar.+Far.) Teşekkür alâmeti, iyilik bilme nişânesi.

‘arab aydur ol **şükrāne** baḳa degdi (KY, B47v13)

şükrāne kıl- (Ar.+Far.+T.) Teşekkür alâmeti, iyilik bilme nişânesi kılmak.

bu beşâret **şükrānesin kılam** èmdi (KY, B47v12)

ṭā‘at (Ar.) İbadet, bir dinin buyruklarını yerine getirme.

ṭā‘at içre du‘ā kıldı ol mevlīye (KY, B10r8)

maḳāmını yıḳarsaḳ **ṭā‘atıla** (RN, 54v2)

ṭā‘āt (Ar.) İbadetler.

ḥarīfler cümlesi **ṭā‘āta** meşḡul (RN, 9v5)

ṭā‘at kıl- (Ar.+T.) İbadet etmek, bir dinin buyruklarını yerine getirmek.

biḳ iki yüz yıl **ṭā‘at kıldım** (KY, B11r16)

taẓarru‘ kıl- (Ar.+T.) Yakarmak.

ḥaḳḳa yıḳlap **taẓarru‘ kılar** èmdi (KY, B55r11)

taẓarru‘lık kıl- (Ar.+T.+T.) Yakarmak.

ḳurtar dēyü **taẓarru‘lık kılar** èmdi (KY, B36v4)

tesbîh (Ar.) Tesbih; Allah'ı takdis ve tenzih edip zikretme, Hakk'ın her türlü kusur ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.

üzüp **tesbîh** imāme yıkağelür (RN, 21v4)

tevekkül (Ar.) Elinden gelen her şeyi yaptıktan sonra kadere razı olup sonucu Allah'a bırakma, yeis ve kederden kurtulma, Allah'a güvenme.

şabr u eyü hū **tevekkül** mekrümet (RN, 2v5)

‘ubūd (Ar.) Kulluk, kulluğun gereklerini daha dikkatli bir şekilde yerine getirme, ileri derecede ibâdet ve kulluk etme.

hem dest-gîri hem **‘ubūd** oldur şamed (KY, B40r7)

‘ubūdiyyet (Ar.) Kulluk, kulluğun gereklerini daha dikkatli bir şekilde yerine getirme, ileri derecede ibâdet ve kulluk etme.

‘ubūdiyyet şamedden kıılır idi (KY, B54r6)

zāhid (Ar.) Dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp buyurdıklarını yerine getiren (kimse). yūsufa ol **zāhid** telim öğüt vèrdi (KY, B11v1)

zekāt ver- (Ar.+T.) Zekat vermek, zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri.

zekātın vermedi devleti döndi (RN, 36r1)

zekātsuz (Ar.+T.) Zekatı verilmemiş.

zekātsuz hayvān şadaķasuz māl (RN, 32v6)

zıkr (Ar.) Tanrı'yı anma, söyleme, Tanrı'nın sözünü etme.

zıkrden doğdı andağı kuşlar (SVTM, I-38)

zıkr èd- (Ar.+T.) Tanrı'yı anmak, söylemek, Tanrı'nın sözünü etmek.

bahtlu ol kişi ki **zıkr èder** (SVTM, I-39)

1.8. Şirk

Güncel Türkçe Sözlük'te "eş koşma" olarak tanımlanan şirk, söz konusu metinlerde yer alan "bid'ad-bid'at, dālāl, dālālet, fışķ, gāvur, gāvur ol-, günāh, günāh kııl-, güneş, harām, hilāf kııl-, hilāf ol-, iblīs, kāfir, kāfir i-, kāfir ol-, kāfirlik, küf(ü)r, la'īn, la'īn ol-, maķhūr ol-, ma'şiyet, münkir, müznib, nīrān, recīm, şeytān, şeytānī, şirk, vebāl,

żalālet” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli “ķāfir” sözcüğüne gelen Türkçeleştirici +lık isimden isim yapma eki, “ķāfirlik” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Şirk kavram alanına giren alıntı sözler yoğun olarak Arapça kökenlidir. Şirk kavramı ÇN’de “günahtan tövbe etmek, kötülüğü ağır gelen kulun varacağı yerin cehennem olması, şeytanın imana kast etmesi”, KY’de “şeytanın Yusuf’un kardeşlerini yoldan çıkararak sapkınlık etmesi, Züleyha’nın Yusuf’u yoldan çıkararak Tanrı yolundan ayırmaya çalışması, Yusuf’a vuran Kılıç adlı kimsenin hatasını kabul etmesi, Yusuf’un kardeşlerinin Yusuf’un gördüğü rüyayı öğrendiklerinde günah işlemesi, peygamber etinin iftira atılan kurda haram olması, Tanrı’nın yüceliğı gereğı aykırılık göstermeyeceğı, Tanrı’nın sözünün asla aykırı olmayacağı, lanetlenmiş şeytanın pişman olmaması durumunda Hz. Yakup’un acılar içerisinde kalacağı, kafir bir kimsenin Yusuf’u köle olarak satın alması, Belus adlı şehir halkının kafir olması, Tanrı’ya inanmayanların kafir olması, bazılarına göre Firavun’un yeniden kafir olduğı, Yusuf peygamberin kafirleri İslam dinine davet etmesi, lanetlenmiş şeytanın Yusuf’un kardeşlerinin yanına gelerek onları yoldan çıkarması, Firavun’un lanetlenmiş olması, şeytanın Tanrı’nın gazabına uğraması, Yusuf’un Züleyha’ya karşı kendisini günahtan koruması, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri yazan şairin Tanrı’ya umut bağlaması, lanetlenmiş şeytanın Züleyha’nın Yusuf’a yaptırdığı sarayda hazır beklemesi, asi olmanın öbür dünyada günah olacağı, Tanrı’yı bırakarak puta tapmanın yanlışa düşmek olduğı”, RN’de “öfkenin küfür ve sapıklık olduğı, kişiyi ele geçiren sapkınlık sebebiyle o kişinin Tanrı aşkıyla kendinden geçememesi, cimri kimsenin günahı ve endişesinin çok olması, kişinin içine sürekli fitne düzen hırsızın şeytan olduğı, kişiye gönderilen iki unsurdan birinin şeytani nefis olması, dokuz kişi olan nefis oğlanlarının işinin şirk olması, cimri kimsenin günah içerisinde boynunun zincirli olması”, SVTM’de “kesilen nefsin başının kafir olması, Hz. Hud için kafirlerin rüzgar tarafından yok edilmesi ve dağa taş vurulması, canların canı olan Tanrı’yı bilmeyenlerin boynuna haç takan kafirler olacağı, imansız olan kimselerin köpek gibi öleceğı, lanetlenmiş Firavun’un Tanrı tarafından

cezalandırılarak boğulması, savaşı bırakarak şeytanın başını dövmek gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

bid‘ad-bid‘at (Ar.) İslam dininde Hz. Muhammed zamanında bulunmayıp sonradan ortaya konan hüküm ve âdet, sapkınlık.

bid‘ad üzere rāy-ı tedbīr kılur emdi (KY, B8r1)

ḍalāl (Ar.) Sapıklık, dalâlet.

buşu işi hemân küfr ü **ḍalâldür** (RN, 21r5)

ḍalâlet (Ar.) Doğru yoldan ayrılma, yoldan çıkma, sapıklık.

ḍalâlet almış anı ne demeye (RN, 22v3)

fısk (Ar.) Hak yolundan ayrılma, Allah’a isyan etme durumu.

züleyhâ seni **fıskâ** dutduğundan (KY, B53r1)

gāvur (Far.) Dinsiz kimse, müslüman olmayan kimse, kafir.

bıçdı nefsün başın ki **gāvurdı** (SVTM, I-49)

gāvur ol- (Far.+T.) Dinsiz olmak, kafir olmak, imansız olmak.

oldı gāvur boynına asıldı hâç (SVTM, XIX-6)

günāh (Far.) Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.

ḥaṭāsın **günāhına** ikrār kıldı (KY, B20v13)

günāh kıl- (Far.+T.) Günah işlemek.

ḳardaşları anı işidüp **günāh kıldı** (KY, B4v14)

güneh (Far.) Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.

ögüdüm bu **günehden** tevbe eyle (ÇN, 9)

ḥarām (Ar.) Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı.

peygamberler eti bizge **ḥarām** emdi (KY, B13v3)

ḥilāf kıl- (Ar.+T.) Aykırı, karşıt, ters kılmak.

ben ḳadırven va‘de ḳaçan **ḥilāf kılam** (KY, B72v2)

ḥilāf ol- (Ar.+T.) Aykırı, karşıt, ters olmak.

benüm va‘de hergiz **ḥilāf olmaz** emdi (KY, B72v2)

iblis (Ar.) Şeytan.

iblīs la‘īn körüp pişmān olmaz ise (KY, B36v7)

kāfir (Ar.) Tanrı’nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.

bendelige satun aldı beni **kāfir** (KY, B19r13)

tağa taşa urdı ol **kāfirleri** (SVTM, II-41)

kāfir i- (Ar.+T.) Kafir olmak.

ol şehir ehli cümle **kāfir idi** (KY, B21v4)

kāfir ol- (Ar.+T.) Kafir olmak.

anā inanmayanlar **kāfir olmuş** (KY, B68r12)

kāfirlik (Ar.+T.) Kâfir olma durumu.

yüz döndürdi **kāfirlikğa** yine kirdi (KY, B77r3)

kūf(ü)r (Ar.) Kafir, imansızlık.

kūfūr ehlin islāma okuğıl ėmdi (KY, B76v2)

kūfrūñ arturma it gibi öle sen (SVTM, I-42)

la‘īn (Ar.) Lânetlenmiş, Hakk’ın rahmetinden mahrum olmuş, lânetli.

oluk sā‘at hāzır keldi **la‘īn** iblīs (KY, B7v14)

nēte oldı ğark fir‘avn-ı **la‘īn** (SVTM, II-34)

la‘īn ol- (Ar.+T.) Lanetlenmek, Hakk’ın rahmetinden mahrum olmak.

ol ṭāġīniñ oĝlı fir‘avn **la‘īn oldı** (KY, B77r6)

makhūr ol- (Ar.+T.) Allah’ın gazabına uğramış olmak.

yūsuf aydur **makhūr oldı** şeyṭān (KY, B74r7)

ma‘şiyet (Ar.) Günah.

kendüzimi **ma‘şiyetden** saklarven (KY, B39r1)

öküşdür **ma‘şiyet** endīşe dāim (RN, 39r1)

mūnkir (Ar.) İnkâr eden, imansız, kafir.

hūd içün yēl kırdı ol **mūnkirleri** (SVTM, II-41)

mūznib (Ar.) Günahkar, suçlu.

ümīd dutar bu **mūzniben** sen mevlīye (KY, B79r5)

nīrān (Ar.) Ateşler, cehennem.

varaçak yerüñ olur bil ki **nîrân** (ÇN, 38)

recîm (Ar.) Taşlanmış, lanetlenmiş.

recîm şeytân durmağa uzanupdur (KY, B36v6)

şeytân (Ar.) Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.

recîm **şeytân** durmağa uzanupdur (KY, B36v6)

ki îmân kaçdın eyler bil ki **şeytân** (ÇN, 9)

koñ savaşı siz bu gün **şeytân** başını döğüñ (SVTM, III-10)

ol oğrı dedügüm **şeytândur** azar (RN, 54v1)

şeytânî (Ar.+Far.) Şeytana ait, şeytana yaraşan.

biri **şeytânîdür** garaž yatından (RN, 5r4)

şirk (Ar.) Allah'a eş ve ortak koşma, ortak isnat etme.

nifāk u **şirk** anlaruñ işidür (RN, 6r3)

vebâl (Ar.) Günah.

âhiretde **vebâldür** ‘aşî olmañ (KY, B9r8)

boyun zencîrlü qalmışdur **vebâlde** (RN, 37r3)

zalâlet (Ar.) İnanç ve akîdede bâtıla sapma.

zalâletdür şamed koyup aña bakmağ (KY, B39v13)

1.9. Söz

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam, laf, kavi” olarak tanımlanan söz, “‘aleyhi's-selām, āmīn, bi-ḥamdi'llāh, bismillāh, elḥamd, ḥāṣā li'llāh, inṣā'allāh, lāḥavlaḥalā, ma'āza'llāh, ne'üzü bi'llāh, şey'ullāh eyle-, te'ālā, va'llāhu a'lem, va'llāhu mu'inü's-şābirīn” alıntı sözleri aracılığı ile dinî sözler kavram alanını oluşturmaktadır. Dinî sözler kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Söz konusu alıntı sözler “dua” olarak nitelendirilebilen, Tanrı'nın ve peygamberinin adının anıldığı Arapça tamlamalar, cümleler veya ibarelerdir.

‘aleyhi’s-selām (Ar.K.T.) “Ona selām olsun!” mânâsında peygamberin adı anılırken kullanılan bir söz.

hāzā kitāb-ı yūsuf ‘aleyhi’s-selām (KY, B1v1)

āmīn (Ar.) “Öyle olsun, Allah kabul etsin” anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.

oğlanları cümlesi āmīn dedi (KY, B73v15)

bi-ḥamdi’llāh (Ar.) “Allah’a hamd olsun” anlamında kullanılan bir söz.

bi-ḥamdi’llāh mü’min muhlis oldum emdi (KY, B54v7)

bismillāh (Ar.) “Esirgeyen ve bağışlayan Allah’ın adı ile” anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenilen söz.

aydur ilkin yazgıl bismillāh (KY, B69r11)

bismi’llāh dēyüp götürdi toprağı (RN, 2r2)

elḥamd (Ar.) “Allah’a şükür” anlamında kullanılan bir söz.

el-ḥamdü şükr ü sipās ol eḥade (KY, B1v3)

ḥāṣā li’llāh (Ar.) Allah korusun, asla anlamına gelen söz.

ḥāṣā li’llāh yūsufa ḳaṣd ḳılmadılar (KY, B13v6)

inṣā’allāh (Ar.+Ar.) “Tanrı dilerse, Tanrı nasip ettiyse” anlamlarında dilek anlatan bir söz.

inṣā’allāh miḥnetlerden rāḥat ola (KY, B46v16)

lāḥavlavālā (Ar.) Tanrıdan başka kuvvet ve güç yoktur anlamındaki söz.

şeyṭān elinden ḳaçuñ ayduñ lāḥavlavālā (SVTM, III-9)

ma‘āza’llāh (Ar.+Ar.) “Tanrı korusun, Tanrı esirgesin” anlamlarında bir söz.

ma‘āza’llāh dēp ḥaḳğa sığınur emdi (KY, B36v10)

ne‘üzü bi’llāh (Ar.) Allah’a sığınırız; Allah korusun anlamına gelen söz.

ne‘üzü bi’llāh ol ayruḳsı ḥāldür (RN, 21r5)

şey’ullāh eyle- (Ar.+T.) Dervişlerin nefsi alçaltmak için “Allah için bir şey!” anlamına gelen sözü söylemeleri.

ḥāṣṣ u ‘āmm göñlini şey’ullāh eyle (RN, 10v5)

te‘ālā (Ar.) Allah adıyla birlikte kullanılan “Şanı yüce olsun.” manasında bir söz.

biri de ‘aql-ı küllîdür allāh **te‘ālā** ma‘rifetin bildürür ĩmān (RN, 3v1)

va’llāhu a‘lem (Ar.+Ar.) “Allah daha iyi bilir.” anlamında bir söz.

bölüğindensin **va’llāhu a‘lem** (RN, 4v4)

va’llāhu mu‘inü’s-şābirīn (Ar.+Ar.K.T.) “And olsun ki Allah sabredenlerin yardımcısıdır.” anlamındaki söz.

ki **va’llāhu mu‘inü’s-şābirīn** gör (RN, 30v5)

2. Musevilik

Güncel Türkçe Sözlük’te “Yahudi dini” olarak tanımlanan Musevilik, KY’de yer alan “cühūd, cühūdlig-cühudlık” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli cühūd sözcüğüne gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki, “cühūdlik” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Musevilik kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Musevilik kavramı KY’de “Bustan adlı Yahudi kimse, Yahudiliği gönülden çıkarmak, Yahudiliği bırakarak Müslüman olmak” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

cühūd (Ar.) Yahudi.

bir **cühūd** var idi adı būstān (KY, B3v7)

cühūdlig-cühudlık (Ar.+T.) Yahudilik.

cühūdligi könlünüzden çıkarunlar (KY, B78r13)

cühūdlikdan bīzār olup dēyür ėmdi (KY, B3v16)

3. Hristiyanlık

Güncel Türkçe Sözlük’te “Hristiyan dini, İsevilik, Nasranilik” olarak tanımlanan Hristiyanlık, söz konusu metinlerde yer alan “hāc, hāç” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Söz konusu kavram KY’de “Beyan şehrindeki kimselerin Yusuf’un güzel yüzünü görünce onun yüzüne benzeyen hac yaparak o haca tapmaları, canlar canı olan Tanrı’yı bilmeyenlerin boynuna haç takılan kafirler olacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

ḥāc (Far.) Hristiyanlığın sembolü sayılan ve birbirini dikey olarak kesen iki çizgiden oluşan biçim, istavroz, put, salip.

cümleleri ol **ḥāca** taparlar ėmdi (KY, B21v15)

oldı gāvur boynına asıldı **ḥāç** (SVTM, XIX-6)

Çok Tanrıçılık

Güncel Türkçe Sözlük'te “Birçok tanrının varlığı düşüncesini benimseyen inanç, politeizm, paganizm” olarak tanımlanan çok tanrıçılık, KY'de yer alan “büt, ma'būd, put, şanem” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Çok tanrıçılık kavramı KY'de “puta tapınmak, Yusuf'un Züleyha'nın kendi yaptığı aciz puta nasıl tapındığını sorgulaması, Yusuf'un Mısır hükümdarını ateşten ve putperestlikten çevirme çabası, işleyeceği günahı göstermek istemeyen ve utanan Züleyha'nın inandığı putu bir kumaşla örtmesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

büt (Far.) Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak, sanem, fetiş.

şöyle iken **büte** tapınur imiş (KY, B26v4)

ma'būd (Ar.) Kendisine tapılan varlık.

bunun kibi 'ācīz **ma'būd** nete kılduñ (KY, B39v9)

put (Far.) Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak, sanem, fetiş.

bunı işit oddan **putdan** döngil ėmdi (KY, B22v6)

şanem (Ar.) Put.

tonla ol **şanemi** örte koydı (KY, B39v4)

DOĞA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Kendi kuralları çerçevesinde sürekli gelişen, değişen canlı ve cansız varlıkların hepsi, tabiat, natür” olarak tanımlanan doğa, söz konusu metinlerde yer alan “āsumānī, berr, baḥr, ferş, ḥāk, hava, hilāl, ḥurşīd, māh, rüzgār, türāb” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Doğa kavramı ÇN'de “gökteki Tanrı'ya ait kaza bir gün mutlaka kula erişeceği için ölümden

kimsenin kaçamayacağı, kulun yaptığı iyi işler çok olursa onun yüzünün parlak ay gibi beyaz olacağı”, KY’de “Yusuf’un Mısır’a gittiği kervanın nil nehrine yaklaşması, havadan aniden bir ses gelmesi, Yusuf’un kaşlarının ay gibi güzel olması, Yusuf’un güzelliği karşısında güneş ve ayın aciz kalması, Hz. Yusuf’un babasıyla görüşmesinde ortaya çıkan kimsenin değişkenliği, Hz. Yakup’un oğlundan haber getiren Arap kimseye cennetlik dua etmesi”, RN’de “alçak gönüllülüğün yüz bin kibirli kimseyi geçerek bütün denizi ve karayı tutması, doğru kimselere yeryüzü ve göğün en yüksek katının yer mi olacağı, Tanrı yolundaki mürşitin ayağının tozunu başa taç eylemek gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “dağ, gök, yaban, yel”, KY’de “ağaç, ay, budak, buğday, çiçek, deniz, ırmağ, kuyaş, küneş, tal, tağ, taş, yıldurum, yel, yel, yıgaç, yılduz”, RN’de “ay, deniz, ıldurum, ırmağ, tağ, taş, toprak, yazı” SVTM’de “ağaç, ay, budak, budak, budak, buñar, çay, çayır, çemen, çimen, çümen, dağ, gök, gün, taş, teñiz, toprak, yağ-, yağmur, yaprak, yarpağ, yayla, yaz, yel, yıldurum, yılduz” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

āsumānī (Far.+Far.) Göğe mensup, gökle ilgili.

każā-yı **āsumānī** çün erişür (ÇN, 57)

berr (Ar.) Kara, toprak.

mecālsüz **berr** ü bahrı cümle tutdı (RN, 18r4)

bahr (Ar.) Deniz.

kervān kelip nīl **bahrına** yakın düşdi (KY, B24r4)

ferş (Ar.) Yeryüzü, zemin, kara.

maḥal mi ‘arş yā **ferş** toğrulara (RN, 52v3)

ḥāk (Far.) Toprak.

tāc eyle başuḡa ayağı **ḥākin** (RN, 43v1)

hava (Ar.) Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı.

havadan anşuzdan bir ün keldi (KY, B12r1)

hilāl (Ar.) Ay.

hilāle benzer senin kaşların var (KY, B37v7)

hurşīd (Far.) Güneş.

cemālinde **hurşīd** māh ‘āciz kaldı (KY, B51v1)

māh (Far.) Ay.

cemālinde **hurşīd māh** ‘āciz kaldı (KY, B51v1)

yüzün ağ ola hem çün **māh**-ı tībān (ÇN, 37)

rüzgār (Far.) Havanın yer değiştirmesiyle oluşan esinti, değişkenlik.

bu ‘ārmuñ **rüzgārı** telim oldı (KY, B75r4)

türāb (Ar.) Toprak.

kaşuşıdura cennet içre ol **türābe** (KY, B48r2)

DOĞRULUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet” olarak tanımlanan doğruluk, söz konusu metinlerde yer alan “ber-taḥḫīḳ, dürüst, ḥaḳīḳat, ḥaḳīḳat bil-, ḥaḳ(ḳ), ḥaḳ(ḳ) ol-, ḥaḳlu, hidāyet, ‘ismet, rāst, sāḍıḳ-ṣāḍıḳ, ṣāḍıḳ ır-, ṣaḥīḥ, ṣaḥīḥ ol-, ṣāliḥ, ṣavāb kel-, ṣavāb kör-, ṣıḍḳ, ṣıḍḍıḳ, taṣḍıḳ kıl-, taṣḍıḳ tut-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Doğruluk kavramı ÇN’de “sözün gerçekliği ve doğruluğu, bu dünyanın vefasız olduğunu doğrudan bilmek gerektiği”, KY’de “Kıssa-yı Yûsuf’u kaleme alan şair Kul Ali’nin Tanrı’ya doğruluk üzere sığınarak ondan yardım beklemesi, Bustan adlı Yahudi kimsenin Tanrı’dan dürüst ve doğru söz beklemesi, Yusuf’un dürüstlük temizlik yolunu dilemesi, Yusuf’u satın alan kervan başının Yusuf’un ağabeylerinin Yusuf ile ilgili söylediklerinin doğru olup olmadığını sorması, daima Tanrı’ya sığınan Yusuf’a hem sadakat sahiplerinin hem de dürüst kimselerin ulaşarak onu günahattan koruması, Züleyha’nın iddia ettiği aşkı gerçek ise buna bir kanıt gerektiği, Yusuf’un oğlu Mesalim’in doğru akıllı, dürüst sözlü, güzel yüzlü olması, Züleyha’nın bağ ve prangadan kurtularak doğru yola ulaşması, doğruluk sahibi hükümdara iyi ve doğru amel sahibi kimselerin mektuplarının ulaşacağı,

kardeşlerinden eziyet gören Yusuf'un beni öldürmeyin hiç değilse bir kuyuya bırakın sözlerinin onlara doğru gelmesi, Mısır hükümdarının sakiden aldığı haberi doğru bulması, dürüst Yusuf'un daima Tanrı'yı övmesi, Yahudi bir kimse olan Bustan'ın duyduklarını doğrulaması, Yusuf'un Züleyha'nın aşkına inanarak bu aşkı doğrulaması", RN'de "kişinin ne söylese söylesin doğruyu söylemesi gerektiği, söz doğru olursa onu işiten kulağın da doğru olacağı, kişinin ne sözü varsa kendisine söylemesi ve kederle kendisini haklı sanmaması gerektiği, imanın Tanrı'nın doğruluk nurundan olduğu, Yunus'un sadakat sahibi bir kimse ise sabra girmesi gerektiği", SVTM'de "bir kimseyi Sırat köprüsünden kim kolaylıkla geçirecekse onun eteğinden sıkıca ve doğruca tutmak gerektiği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de yer alan "doğruluk, toğruluk", RN'de yer alan "toğruluk, toğruluk, toğurluk, toğurluk" sözcükleri, söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüklerdir.

ber-tahkîk (Far.+Ar.) Doğruluk, gerçek üzere.

tevfîk senden umanur men **ber-tahkîk** (KY, B2v13)

dürüst (Far.) Doğru.

dürüst cevâb şahîh sözün ister emdi (KY, B3v8)

hakikat (Ar.) Doğru.

hakikatdur bu sözüm baña inan (ÇN, 3)

hakikat bil- (Ar.+T.) Doğru bilmek.

bu dünyâ bî-vefâdur **bil hakikat** (ÇN, 27)

hak(k) (Ar.) Doğru.

nice söylerisen sen **hakki** söyle (RN, 50v3)

hak(k) ol- (Ar.+T.) Doğru olmak.

meger söz **hak ola** hem hak ola güş (RN, 50v2)

haklu (Ar.+T.) Haklı, hakka uygun, doğru, yerinde.

sañasın **haklusın** senünle gamunla (RN, 50v4)

hidâyet (Ar.) Doğru yolu gösterme, Hakk'a sevketme, hayır ve sevap yollarını gösterme; doğru yol, Hak yolu, Müslümanlık.

pādiṣāhuṅ **hidāyeti** nūrındandır Īmān da üç (RN, 3v2)

‘**ismet** (Ar.) Dürüstlük, temizlik.

şöyle iken yūsuf diler ‘**ismet** yolun (KY, B36v4)

rāst (Ar.) Doğru.

uşbu iş uşbu söz **rāst** mu dedi (KY, B17r4)

sādık-şādık (Ar.) Sadık, sadakat sahibi, sözünde duran kimse.

hem **şādıklar** hem şiddīklar aña degdi (KY, B36v9)

yūnus sen **şādık**ısañ gir şabra (RN, 30v3)

şādık ér- (Ar.+T.) Sadık olmak, doğru olmak.

‘āşık üzre kerçek **şādık érseñ** (KY, B54v14)

şahīh (Ar.) Doğru, gerçek.

‘aklı **şahīh** dili faşīh hoş mürüvvetlü (KY, B57v7)

şahīh ol- (Ar.+T.) Doğru, gerçek olmak.

bağ buğağın şēşdürdi **şahīh oldı** (KY, B27v8)

şālih (Ar.) Dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan (kimse).

şālihler bitikleri aña keke (KY, B70r5)

şavāb kel- (Ar.+T.) Doğru, iyi gelmek.

bu keleş anlara **şavāb keldi** (KY, B9v8)

şavāb kör- (Ar.+T.) Doğru, iyi görmek.

melik reyyān bu haberi **şavāb kördi** (KY, B50r12)

şidk (Ar.) Sadakat, doğruluk, gerçeklik.

şidk ile dut katı anuñ etegin (SVTM, I-16)

şiddīk (Ar.) Dürüst, doğru, sözünün eri.

şiddīk yūsuf hālīgi dāyim öğdi (KY, B36v9)

taşdīk kıl- (Ar.+T.) Doğrulamak.

hiç gümānı kalmadı **kıldı taşdīk** (KY, B55r5)

taşdīk tut- (Ar.+T.) Doğrulamak, onaylamak.

cühūd anı işitüp **taşdīk tutdı** (KY, B4r2)

DOSTLUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse, düşman karşıtı” olarak tanımlanan dost ve “dost olma durumu” olarak tanımlanan dostluk, söz konusu metinlerde yer alan “dost-dōst, dōstlīg, dostlik kıl-, ḥabīb, ḥalīl, hem-dem ol-, hem-rāh ol-, ihvān, şiddīk, yār, yār kıl-, yār ol-, yār tut-, yārī” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Farsça kökenli dost sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki, “dostlık” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Dostluk kavramı ÇN’de “ecel kadehinden şarap içerek ölümü tadanların bütün dostlarından ayrı düşeceği, bütün canlıların ölüm şerbetinden tadacağı”, KY’de “cömertlik sahibi garip dost, Yusuf’un herkese gerçek dostluk yapması, Tanrı dostu Yusuf’un otuz yaşına varması, Yusuf’un dedesinin gerçek Tanrı dostu olması, kardeşlerinin kuyuya attıkları Yusuf’u hileyle arkadaş olarak tanıtmaları, Yusuf’un dostlarını konaklamak için davet etmesi, Mısır hükümdarının Yusuf’a dost olarak seslenmesi, dost olarak seslenilen Yusuf’un dert ve gama düşmesi, Hz. Yakup’un oğlunun mezarını yapmak istemesi ve sonsuza kadar o mezarın üzerine kendisini dost kılmak istemesi, Hz. Muhammed’in mağarayı kendisine dost tutması, dostluğu dürüstlüğü herkesten fazla olan Hz. Muhammed’e mağaranın dost olamayışı, dost Tanrı’nın her şeye gücü yetmesi”, RN’de “öfkenin kimseyle bir an bile dost olamayacağı, alçak gönüllülük ile kanaatin iyi bir dostluk kurmaları”, SVTM’de “Tanrı’nın Hz. Musa’yı hasta olan bir velisiyle neden ilgilenmediği hususunda sorgulaması, yoksul kimsenin dostluğunu mal ile gösteremeyişi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de yer alan “eş” sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

dost-dōst (Far.) Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse.

garīb **dost** özi hem mürüvvetlü (KY, B62r7)

düşe sen ayru kamu **dōstlaruñdan** (ÇN, 53)

gendü **dōstın** kişi böyle isteye (SVTM, II-128)

döstlîğ (Far.+T.) Dostluk.

döstlîğın māl ile bellü gösterem (SVTM, II-4)

dostlik kıl- (Far.+T.+T.) Dostluk yapmak.

hāş u ʿāma **dostlik** şahîh **kılur** êmdi (KY, B51r7)

habîb (Ar.) Sevgili, dost.

otuz yaşar yigit oldı hāḫ **habîbi** (KY, B51r4)

halîl (Ar.) Sâdık ve gerçek dost.

ulu dedem hāḫ **halîldür** taḫḫîḫ (KY, B31r13)

hem-dem ol- (Far.+Far.+T.) Birlikte, samimi, canciğer, dost olmak.

benümle bir nefes **hem-dem olamaz** (RN, 20r5)

hem-rāh ol- (Far.+Far.+T.) Yol arkadaşı, yoldaş olmak.

dura dura bizümle **hem-rāh oldı** (KY, B16v1)

ihvān (Ar.) Candan dostlar, samîmî arkadaşlar.

ihvānların konaklayu ünder êmdi (KY, B62v13)

şiddîḫ (Ar.) Dost.

reyyān aydur yūsufa ayā **şiddîḫ** (KY, B74v8)

yār (Far.) Dost.

ğam ğuşşā olmuşdur saña ey **yār** (KY, B25v11)

ḫamusı datdı bu şerbetden è **yār** (ÇN, 76)

yār kıl- (Far.+T.) Dost kılmak.

kendüzümni yūsufa **yār kılsam** men (KY, B12v9)

yār ol- (Far.+T.) Dost olmak.

yār olmağa keldi tutmadı ğār (KY, B1v8)

aşaklıḫla ḫanāʿat hoş **yār oldı** (RN, 18v5)

yār tut- (Far.+T.) Dost tutmak.

ğār içre muştafî **tutdı** anı **yār** (KY, B1v7)

yārî (Far.+Far.) Dost.

her işe ḫādirdür idim **yārî** (KY, B74r5)

DURUM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir şeyin içinde bulunduğu koşulların hepsi, vaziyet, hâl, keyfiyet, mevki, pozisyon” olarak tanımlanan durum, söz konusu metinlerde yer alan “aḥvāl, ale'l-hāl, ḥāl, ser-encām, şıfat, şifāt” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. ÇN'de “bir durumu dinlemek, bakarak alemin halini anlamak”, KY'de “Yusuf'un başına gelenlerin nasıl gerçekleştiği, Yusuf'tan hal hatır sormak, aşka düşen Züleyha'nın kanı yere aksa o kanla yere Yusuf'un adının yazılması, Yusuf'un, annesinin mezarı başında kardeşlerinin eziyetlerinin onu ne hale düşürdüğünü anlatması, Züleyha'nın başına gelenleri dadısına anlatması, gösterişli bir halle Yusuf'u görmeye gelmeleri”, RN'de “sabrın nasıl bir durum olduğunu dile getirmek, öfke yüzünden sufinin kötü bir duruma düşmesi, toprakla gelen dört hal, nefsin arzu ve isteklerinin kanaatin gelmesi ile kaçması ve Tanrı sıfatının nasıl olduğu”, SVTM'de “kişinin halini görmek, onu anlamak” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

aḥvāl (Ar.) Olaylar, hadiseler.

yūsuf üzre **aḥvāl** netek keldüğünü (KY, B3r9)

aḥvāl (Ar.) Durumlar, hâller, vaziyetler.

yūsufdan ḥāl **aḥvāl** şorarlār ėmdi (KY, B21v7)

işid ėmdi bu **aḥvāl** ė kardeş (ÇN, 2)

şabır **aḥvāl**ini diñle dēyeyin (RN, 28r2)

ale'l-hāl (Ar.K.T.) Hal üzre, durum üzre.

ale'l-hāl kanı aķıp yere tamsa (KY, B33r9)

ḥāl (Ar.) Hal, durum.

benüm **ḥāl**im neçük oldı közin körgil (KY, B19r7)

nażar kıl ‘āleme **ḥālūñi** añla (ÇN, 14)

binüm **ḥāl**üm nētedür gey bile sen (SVTM, XXV-I)

su’āl ėtdüm şūfī bu nice **ḥāl**dür (RN, 21v6)

ser-encām (Far.+Ar.) Başına gelenler, olaylar, durumlar.

ser-encāmın dāyesine zāhir eyler (KY, B34r15)

şifat (Ar.) Sıfat, hal, keyfiyet, suret.

bu **şifatlar** birle kim hāzır keldi (KY, B25v5)

toprağıla bile geldi dört **şifat** (RN, 2v5)

şifāt (Ar.) Vasıflar, suretler, şekiller, keyfiyetler.

gör imdi nitedür hālīk **şifātı** (RN, 8v6)

DUYU KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "İnsanların ve hayvanların, dış dünyanın uyaranlarını görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma organlarıyla algılama yeteneği, duyum" olarak tanımlanan duyu, söz konusu metinlerde yer alan "'ayn, çeşni vēr-, lezzet, sāmi'" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. ÇN'de "geçici dünyanın tadına kapılmamak", KY'de "Yusuf'un kokusunun lezzetinin belirmesi, söyleyen ve duyan kimselerin Kıssa-yı Yûsuf'u kaleme alan Kul Ali'ye dua etmesi", RN'de "üç türlü imandan birinin göze yakın olması, ayrı yenilen şeyin kişiye lezzet vermeyeceği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "gör-, göz, dokın-, el, kulağ, tat-", KY'de "kör-, körün-, köster-, köz, koğ-, koku, tatlu, tuy-, tuy-, ", SVTM'de "datlu, gör-, görün-, göster-, göz, gözle-, kulağ, tat-, tatlu" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

'ayn (Ar.) Görme.

dürlüdür biri'ılme'l-yağīndür ve biri **'ayne'l-yağīndür** (RN, 3v3)

çeşni vēr- (Far.+T.) Tat, tatlılık, lezzet vermek.

saña ayruğ yēdügi **çeşni vērmez** (RN, 51r3)

lezzet (Ar.) Ağız yoluyla alınan tat.

yūsuf yıssı **lezzet** eşer kıldıysa (KY, B24v7)

bu dünyā **lezzetine** mağrūr olma (ÇN, 44)

sāmi' (Ar.) İşiten, dinleyen kimse.

ķā'il **sāmi'** bu müznibe du'ā kıla (KY, B78v11)

DÜŞMANLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Düşmanca duygu veya davranış, yağılık, hasımlık, adavet, muhasamat, husumet, antagonizm" olarak tanımlanan düşmanlık, söz konusu metinlerde yer alan "düşmān-düşmen, düşmān ol-" sözleri ile bir kavram alanı oluşturmaktadır. Düşman kavram alınına giren tüm sözler Farsça kökenlidir. Düşman kavramı KY'de "Yusuf'un kardeşlerine güvenerek hiçbir düşmanın ona zarar veremeyeceğini düşünmesi, şeytanın insanoğluna düşman olması", RN'de "kişiye düşmanın kendisinin olduğu", SVTM'de "Hz. Musa'ya ait asanın düşman karşısında ejderhaya dönüşmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

düşmān-düşmen (Far.) Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı.

kaṅḡi **düşmān** beni ḡapa dēdüm ēmdi (KY, B8v5)

ḡü sensin **düşmenūḡ** dostuḡ kim ola (RN, 13v6)

düşmeninūñ ḡürligine ejdehā (SVTM, II-33)

düşmān ol- (Far.+T.) Düşman olmak.

ādemīye şeyṡān **düşmān olur** ēmdi (KY, B4v5)

kişi kim **ola** ol kendüye **düşmen** (RN, 48r2)

DÜŞÜNCE KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Uzay ve zamanın ötesinde, öznenin dışında, kendiliğinden var olan, duyularla değil, yalnızca ruhen algılanabilen asıl gerçeklik, mütalaa, fikir, ide, idea" olarak tanımlanan düşünce, söz konusu metinlerde yer alan "beṡāret, bī-tefekkür ol-, endīṡe, endīṡe ḡıl-, fikr eyle-, fikr ḡıl-, fikre düş-, ḡāṡır, tefekkür, tefekküre ḡal-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Düşünce kavramı KY'de "Tanrı yazgısı kaza gelince kişiden derin görüşün gitmesi, Yusuf'un endişelenmemesi ve düşünceli olmaması gerektiği; Yusuf'un, devesine vuran Arap'a aklından kaygılarını çıkarması gerektiğini söylemesi, hazineden sorumlu kimsenin Yusuf tarafından Tanrı yardımıyla dolan hazine hakkında herhangi bir düşünce ileri süremeyeceği, Yusuf'un düşüncelere dalması, Yusuf'u kardeşlerinden satın alan tacirin Yusuf'ta bir keramet olduğunu hissederek düşüncelere dalması, Züleyha'nın

rüyasında gördüğü güzel suretin aklını, zihnini başından alması, Yahudi bir kimse olan Bustan'ın Hz. Muhammed'ten peygamber olduğuna dair mucize istemesi (yıldızların adını sayması) üzerine Hz. Muhammed'in düşüncelere dalması, Mısır hükümdarının rüyasını yorumlamak üzere hiç kimsenin bulunamayışı üzerine sakinin düşüncelere dalması", RN'de "cimri kimsenin günahının ve düşüncelerinin çok olması, aklın düşünerek haber vermesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "aşsız, us", RN'de "ög, us", ÇN'de "ög, us, uslu", SVTM'de "us, uslu, ussuz" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

beşâret (Ar.) Derin görüş.

każā kelse **beşâret** kıldan kider (KY, B6r8)

bî-tefekür ol- (Far.+Ar.+T.) Düşüncesiz olmak, endişelenmemek.

bu hâl üzre **bî-tefekür olğıl** emdi (KY, B40r16)

endîşe (Far.) Düşünce.

hâtırından bu **endîşe** çıkar emdi (KY, B46r2)

öküşdür ma'şiyet **endîşe** dâim (RN, 39r1)

endîşe kıl- (Far.+T.) Düşünmek.

hîç ma'niden **endîşe kılumasven** (KY, B32r8)

fikr eyle- (Ar.+T.) Düşünmek.

'akıl **fikr eyleyüp** söyledi haber (RN, 27r1)

fikr kıl- (Ar.+T.) Düşünmek.

yūsuf nebī bu hâl içre **fikr kıldı** (KY, B52r1)

fikre düş- (Ar.+T.+T.) Düşüncelere dalmak.

anı kördi melik duğar **fikre düşdi** (KY, B21r9)

hâtır (Ar.) Düşünme, akılda tutma, hafıza, zihin, akıl, yâd.

hâtırım şişdürdi fehm aldı (KY, B26v16)

tefekür (Ar.) Düşünce.

andan muhammed **tefekür** üzre boldı (KY, B3v13)

tefeküre kal- (Ar.+T.+T.) Düşüncelere dalmak.

ne sebebeden **tefekküre kaldı** emdi (KY, B48v15)

DÜZEN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Soyut ve somut nesnelerin bir sıraya, bir hedefe, bir amaca göre sıralanması, konsept" olarak tanımlanan düzen, söz konusu metinlerde yer alan "sāz, tertīb" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Düzen kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Düzen kavramı KY'de "Yusuf'un tahtını bezeyerek sıkıca bir düzenleme yapması ve Kenanlıları davet etmesi", RN'de "Tanrı yolunu hoş düzenle görmek" bağlamları ile anlam kazanmıştır. **sāz (Ar.)** Sıra, düzen.

hem rāst eyledi ol **sāzın** sahtın (KY, B58r5)

tertīb (Ar.) Düzen, sıra; düzenleme, tanzim etme.

göresin hāq yolın hoş **tertibile** (RN, 39v2)

DÜZGÜNLÜK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Doğru ve pürüzsüz, muntazam" olarak tanımlanan düzgün ve "düzgün olma durumu" olarak tanımlanan düzgünlük, KY'de yer alan "faṣīḥ, faṣīḥ ol-, faṣīḥ kıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Düzgünlük kavramı KY'de "açık düzgün bir dille iman getirmek, Züleyha'nın güzelliğinin daha düzgün olması, doğru akıl ve açık bir dile sahip olmak için Tanrı'dan yardım dilemek" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

faṣīḥ (Ar.) Açık ve düzgün.

faṣīḥ dilin ṣaḥīḥ īmān keltürür emdi (KY, B4r2)

faṣīḥ ol- (Ar.+T.) Açık, düzgün olmak.

bayağıdan körki dağı **faṣīḥ oldı** (KY, B27v8)

faṣīḥ kıl- (Ar.+T.) Açık, düzgün yapmak.

‘aqlım ṣaḥīḥ dilim **faṣīḥ kılğıl** emdi (KY, B3r6), (KY, B3r8)

EĞLENCE KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Eğlenme işi, sefahat" olarak tanımlanan eğlence, söz konusu metinlerde yer alan "cünbiş, 'iṣ, 'iṣ ed-, 'iṣret" alıntı sözleri aracılığıyla bir

kavram alanı oluşturmaktadır. Eğlence kavramı KY’de “kardeşi ibni Yemen ile Yusuf’un hasret giderek hal hatır sormaları ve eğlenmeleri”, RN’de “geçici dünyanın cümbüş eğlencesiyle yaşamın sürdürülemeyeceği ve bu boş yaşamla birlik olmayacağı, cimri kimselere her gün yeni yaşayış, yeni yaşam yeni çalgı gelmesi, sabır ve öfkenin yiyip içerek tatlı olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

cünbiş (Far.) Coşkunkluk dolu hareket, kaynaşma, kımıldama, oynama; eğlence, oyun, âlem.

ne böyle **cünbişile** ola dirlik (RN, 25r2)

‘iş (Ar.) Yaşama, yaşayış; yeme içme, hayatın zevkini çıkarma.

yeñi **‘iş** ü yeñi **‘işret** yeñi muṭrab (RN, 35r3)

‘iş éd- (Ar.+T.) Yaşamak, yeme içmek, hayatın zevkini çıkarmak.

oturup **‘iş éderler** nūş ola nūş (RN, 27v2)

‘işret (Ar.) Yiyip içme.

sözleşürler ḥāl aḥvāl ḥasret **‘işret** (KY, B64r14)

EKSİKLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Eksik olma durumu, eksik olan miktar, noksan, nakisa, fıkdan” olarak tanımlanan eksiklik, söz konusu metinlerde yer alan “kem, noḡşan, noḡşan ol-, ebter ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Eksiklik kavramı ÇN’de “bu dünyanın vefasızlığı ve daima yetersiz olması”, KY’de “Yusuf’un eksik ve değersiz bir paraya köle olarak satılması, Yusuf’un bağışının artması ve eksilmemesi”, RN’de “herkesin ne eksik ne fazla olması gerektiği gibi nasibini alacağı, Tanrı yolundan gitmeyeninin sonunun hayırlı olmayacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de “eksi-, eksil-”, KY’de “eksik, eksil-, êksük,” SVTM’de “eksil-, eksük” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

kem (Far.) Noksan, eksik.

anlar seni sattılar **kem** yarmakğa (KY, B17v13)

naşībini alur ne bīş ü ne **kem** (RN, 35r4)

nokşan (Ar.) Eksik.

ve lîkin işidür her laḥza **nokşān** (ÇN, 47)

nokşan ol- (Ar.+T.) Eksik olmak, azalmak.

iḥsānınız arta dursun **olmas nokşān** (KY, B69v13)

ebter ol- (Ar.+T.) Kendisinden sonra zürriyeti kalmayan. Eksik, noksan, sonuçsuz.

çü sulṭān sözi şındı **oldı ebter** (RN, 24v2)

ESAS KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir şeyin özünü oluşturan ana öge, temel” olarak tanımlanan esas, RN'de yer alan “bün-yād, bün-yād eyle-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Esas kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Farsça kökenlidir. Esas kavramı RN'de “alçak gönüllülüğün evrenin temeli olması, Tanrı'nın toprak ve suyu temel alarak insanı yaratması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

bün-yād (Far.) Esas, temel, asıl.

aşaklık 'ālemün **bün-yādı** oldu (RN, 18v3)

bün-yād eyle- (Far.+T.) Esas, temel, asıl etmek.

ṭoprağıla şuyı **bün-yād eyledi** (RN, 2r3)

EVREN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Gök varlıklarının bütünü, kâinat, cihan, âlem, kozmos” olarak tanımlanan evren, söz konusu metinlerde yer alan “‘âlem, cihān, dünyā, rūy” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Evren kavramı ÇN'de “evrene bakarak onu anlamak, insanın Tanrı'ya kulluk yapması için yaratıldığı, bu dünyanın Hz. Muhammed'e bile kalmayacağı”, KY'de “Hz. Ömer'in dünyada adaleti ile anılması, Tanrı'nın emriyle yağan karın yağmurun durarak evrenin aydınlığa kavuşması, bu dünyanın geçici, öteki dünyanın sonsuz olduğu, Yusuf'u uyarmak için gönderilen Cebrail meleğin gelmesiyle her yerin nurla dolması”, RN'de “yiğitlerin Tanrı'nın sonsuz alemine ulaşabileceği, dünyadaki malın açgözlü kimselere yetmeyeceği”, SVTM'de “Tanrı'nın aleme ay gibi aydınlık vermesi, evrende çok

olmasına rağmen kişide olmayan bir şeyin görülemeyeceği, cennete gidebilmek için bu geçici dünyadan vazgeçmek gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘ālem (Ar.) Dünya, cihan.

‘ālem içre meşhūrdur anıñ ‘adli (KY, B2r1)

nażar kııl **‘āleme** hālūñi añla (ÇN, 14)

ay bigi **‘ālemde** aydınlık vērür (SVTM, II-88)

bākī **‘ālem** göründi gözlerine (RN, 40r2)

cihān (Far.) Evren.

kün açılıp **cihān** hurrem olur ėmdi (KY, B21r8)

bilürmi sen niçün geldüñ **cihāna** (ÇN, 5)

ol nese gerçi **cihānda** çok durur (SVTM, II-20)

cihān (Far.) Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, dünya, yeryüzü.

cihān mülki anuñ olursa yètmez (RN, 6r4)

dünyā (Ar.) Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü.

dünyā fānī āhiret bākī ėmdi (KY, B47v16)

aña kalmayıcağ bu **dünyā** gey bil (ÇN, 81)

uçmak içün **dünyāyı** elden koğıl (SVTM, II-157)

rūy (Far.) Yüzey.

ol keleşñ pür-nūr oldı **rūy**-ı zemīn (KY, B40r11)

EZİYET KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “zulüm, sıkıntı veya güçlük” olarak tanımlanan eziyet, söz konusu metinlerde yer alan “‘azāb, cefā, cefā kııl-, cefālık, cevr, cevr kııl-, mazlūm, renc, rencūr, renc kııl-, rencī, teşvīş çek-, zaḥmet, zālīm, zehr eyle-, zūlm, zūlm kııl-, zūlm kör-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli cefā sözcüğü üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki “‘cefālık” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Eziyet kavramı ÇN’de “ölüm denen eziyete çare bulunamayacağı, bu geçici dünyanın nimetleri için eziyet çekmenin gereksiz olduğu, zalim dünyanın insanları korumadığı”, KY’de “Tanrı’nın ona ihanet

edenleri sıkıntıya düşürerek sinaması, Yusuf'un kardeşlerinin eziyetinden büyük sıkıntıya düşerek mecalsiz kalması, Züleyha'nın Yusuf'a neden ona eziyet ettiğini sorgulaması, Hz. Yakup'un içine düştüğü zor durumdan kurtulmak için Tanrı'ya sığınması, Yusuf'un canına kast eden kardeşlerine benim size karşı nasıl bir hatam ve eziyetim oldu diye sorması, Yusuf'un annesinin mezarda konuşarak sana bu eziyeti yapanlara nasıl bir kötülük yaptın diye sorması, bütün eziyet görmüşlerin Tanrı'ya umut bağlaması, doktorların aşka düşen Züleyha'nın çektiği eziyete çare bulamaması, kardeşlerinin Yusuf'a eziyet ederek canına kast etmeleri, Yusuf'un çektiği eziyeti gören annesinin Yusuf'un zalimlere bulaştığını söylemesi, iftiraya uğrayan kurdun dile gelerek Hz. Yakup'a onu oğullarının zorla getirdiğini ve günahsız olduğunu söylemesi, Yusuf'un adaletli biriyken zulüm yapmaması gerektiğini dile getirmesi, kervanla çıkılan yolculukta Yusuf'a vuran kimsenin Tanrı tarafından cezalandırması", RN'de "Kur'an'da cimrilikle anılan Karûn'un Tanrı azabına uğraması, çok kıskanç kimsenin daima sıkıntı içerisinde olması, çok kıskanç kimsenin bedeni sağlamken bile eziyetle kahrolması, kibirli kimsenin sıkıntısının çok olması", SVTM'de "Tanrı'nın Nemrud'u sivrisinekle kahrederek dünya nimetini ona zehir etmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "kaygu, kaygulu, kaygur-", RN'de "kaygu", SVTM'de "kayu" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

'azāb (Ar.) Büyük sıkıntı, eziyet, ezinç.

düşmānlarından **'azāb** hīç kidermez (KY, B37r11)

döyemez ol **'azāba** işi katı (RN, 36r3)

cefā (Ar.) Eziyet, sıkıntı, güçlük durumu.

kardeşlerim **cefāsından** tākātım tāk (KY, B8r12)

cefā kıl- (Ar.+T.) Eziyet etmek, kötülük etmek.

neçe **cefā kılur** sen benden yaña (KY, B39r3)

cefālīk (Ar.+T.) Eziyet, sıkıntı, güçlük durumu.

cefālīkım hālāyīkdan diler ėmdi (KY, B75v10)

cevr (Ar.) Cefa, eziyet.

āhîr benden **cevr** haṭā ne bildünüz (KY, B8v7)

cevr kıl- (Ar.+T.) Eziyet etmek.

saña **cevr kılanlara** ne suç kılduñ (KY, B19v3)

mazlûm (Ar.) Zulüm görmüş, kendisine zulmedilmiş kimse.

müdām ümîd saña dutar cümle **mazlûm** (KY, B19v9)

renc (Far.) Zahmet, eziyet sıkıntı.

bunuñ **rencin** ben zāhîr kılumasven (KY, B34r7)

vücüdı sağiken **rencile** maḥhûr (RN, 31r6)

renc (Far.) Hastalık, illet.

bu bir **rencdür** ki hiç dermân bulunmaz (ÇN, 63)

rencûr (Far.) Sıkıntılı, dertli, incinmiş.

ḥasûd bir kişidür dâim o **rencûr** (RN, 31r6)

renc kıl- (Far.+T.) Eziyet etmek.

ḳardaşlarum **kıldı** baña **renc** ü zaḥmet (KY, B19r11)

rencî (Far.) Sıkıntı, eziyet.

bu **rencîye** dermân nêdür bilümesven (KY, B34r6)

teşvîş çek- (Ar.+T.) Zahmet, eziyet çekmek.

bu rızḳ için nêçe **teşvîş çeker** sen (ÇN, 18)

zaḥmet (Ar.) Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık, dert.

nêreye varurısa **zaḥmeti** çok (RN, 12v5)

zâlim (Ar.) Acımasız ve haksız davranan, zulmeden kimse.

zâlimlere sataşmış benüm oğlum (KY, B19v10)

esirgemez bu ḥalkı çarḥ-ı **zâlim** (ÇN, 48)

zehr eyle- (Far.+T.) Zehir etmek, büyük üzüntü, acı, keder, sıkıntı yaşatmak.

aña dünyā ni‘metin **zehr eyledi** (SVTM, II-38)

zulm (Ar.) İşkence, eziyet, adaletsizlik, zulüm.

zulm birle tapuğın ketürdiler (KY, B13v11)

zulm kıl- (Ar.+T.) İşkence etmek, eziyet etmek, adaletsizlik etmek.

‘ādil iken ben **zulm kılmayaven** (KY, B66v15)

zulm kör- (Ar.+T.) İşkenceye uğramak.

meger bizden kim érse **zulm kördi** (KY, B20v11)

FEDA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme” olarak tanımlanan feda, söz konusu metinlerde yer alan “fidā, fedā eyle-, fedā kııl-, fidā kııl-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Feda kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Feda kavramı KY’de, “Mısır hükümdarının malını mülkünü Yusuf için feda etmesi, Yusuf’un güzel ahlakını görenlerin canını ona feda etmesi”, RN’de “Tanrı yolundan giden kimseye canın feda edilmesi”, SVTM’de “aşka bir can feda edenin iki bin can bulacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “bağışla-”, RN’de “bağışla-” fiilleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

fidā (Ar.) Feda, uğruna verme, bağışlama.

fidā cānum saña ey toğru varan (RN, 53r2)

fedā eyle- (Ar.+T.) Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek, uğruna vermek.

cümle mālum mülküm **fedā eyleyürven** (KY, B28r13)

fedā kııl- (Ar.+T.) Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek, uğruna vermek.

sīretin kören cānın **fedā kııldı** (KY, B25r8)

fidā kııl- (Ar.+T.) Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek, uğruna vermek.

aña bir cān **fidā kııldum** iki bin cān baña geldi (SVTM, XII-1a)

FİYAT KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Alım veya satımda bir şeyin para karşılığındaki değeri, eder, paha” olarak tanımlanan fiyat, söz konusu metinlerde yer alan “bahā, bahāsız, bezah, kadarlu, kamet” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır.

Fiyat kavramı KY’de “Züleyha’nın Yusuf’un aşkı uğruna malını mülkünü ne kadar pahalı olursa olsun feda etmesi, Yusuf’un kıtlık yaşayan Kenanlı kardeşlerine ucuz yiyecek vermesi, Yusuf’un cömertliği karşısında kardeşlerinin yiyeceğin fiyatını öğrenmek istemesi, Yusuf’un Kenan’a dönen kardeşlerinin yükleri arasına dört yüz kızıl altın değerinde çok pahalı bir tahıl ölçeği gizlemesi”, RN’de “bedelini ödemedi iyi bir şeye ulaşılamayacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “sat-, satıl-, satu, satul-, satun, şatun, satun-, ucuz” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe sözlerdir.

bahā (Far.) Değer, fiyat, eder.

neçe **bahā** dilese vèrün èmdi (KY, B30r7)

bahāsın vermeyince èrmedi el (RN, 46r2)

bahāsız (Far.+T.) Bedelsiz, fiyatsız.

hîç **bahāsız** telim aşlık vèrem èmdi (KY, B59r14)

bezaḥ (Ar.) Fiyat veya bir ölçek.

aşlık **bezaḥı** ne dèyü sözleşdiler (KY, B58r4)

ḵadarlu (Ar.+T.) Miktarlı.

bu **ḵadarlu** bahā ḵamet dutar èmdi (KY, B65v14)

ḵamet (Ar.) Değer, fiyat.

dört yüz kızıl altun **ḵamet** dutar idi (KY, B65v13)

GEÇİCİLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Çok sürmeyen” olarak tanımlanan geçici ve “Geçici olma durumu” olarak tanımlanan geçicilik, söz konusu metinlerde yer alan “fānī, fānī ol-” sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Geçicilik kavramı KY’de “Züleyha’nın köşkünün geçici, sonsuz sarayın Tanrı’da olması”, RN’de “bu geçici dünyanın güzelliğine aldanmamak”, SVTM’de “sözün sonsuz, malın mülkün geçici olduğu” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

fānī (Ar.) Ölümlü, gelip geçici, kalımsız.

seniñ köşkiñ **fānīdür** bâḵī sarāy anda èmdi (KY, B38v14)

bu **fānī** dünyenün naķşına bakma (RN, 15v5)

fānī ol- (Ar.+T.) Ölümlü, gelip geçici olmak.

söz kalur bākī tavar **fānī olur** (SVTM, II-8)

GERÇEKLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Gerçek olan, var olan şeylerin tümü, hakikat, hakikilik, şeniyet, realite, reellik" olarak tanımlanan gerçeklik, söz konusu metinlerde yer alan "aş(ı)l, becīd, becīd ol-, ḥaḳ, ḥaḳīḳat, ḥaḳīḳat kıl-, şihḥat, taḥḳīḳ, taḥḳīḳ bil-, taḥḳīḳ kıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Gerçeklik kavramı ÇN'de "ölümün gerçek olduğu ve her canlının bir gün ölümü tadacağı", KY'de "Züleyha'nın eşi Kanzafer'in olayların gerçeğini bilmemesi, kardeşlerinin Mısır azizi olan Yusuf'u tanıyarak sen gerçek Yusuf'sun demeleri, kardeşlerinin gerçekten Yusuf'u öldürmeye kast ettikleri, Hz. Yakup'un aslında on iki çocuğunun olması, Hz. İbrahim'in Tanrı'ya itaat ederek oğlu İsmail'e gerçekleri anlatması gerektiği, kardeşlerinin Yusuf'u kuyudan çıkaran kervancıları tehdit ederek Yusuf'u istemeleri, Hz. Yusuf'un dininin iman edilecek gerçek din olduğu, Kenan'da kıtlıkla karşı karşıya kalan kardeşlerin Mısır veziri Yusuf'a içinde bulundukları zor durumu gerçekten anlaması için dil dökmeleri, kardeşi İbni Yemen'i Mısır'da yanında tutmaya çalışan Yusuf'un şariat kurallarının gerçekten yerine getirilmesini istemesi", RN'de "kişiyse sevdiğinden öte yol olmamasının asıl mana olması, gözün gönülden baktığında sağır kulağına doğruyu duyurabileceği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de yer alan "kerçek" sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

aş(ı)l (Ar.) Bir şeyin gerçeklik, doğruluk durumu.

kanzafer bu aḥvāl **aşlın** bilmez (KY, B29v3)

aşıl ma'nā budur söz kelecı çok (RN, 6v4)

ḥaḳ (Ar.) Gerçek.

pes ölüm **ḥaḳdur** elbette ölür sen (ÇN, 82)

işitmez kulağına **ḥaḳkı** çağa (RN, 50r2)

ḥaḳīḳat (Ar.) Gerçek.

vallāhi **ḥakīkat** sen yūsuf sen (KY, B71v12)

ḥakīkat (Ar.) Gerçekten.

öldürmege **ḥakīkat** kaşd kılduqların (KY, B62v9)

ḥakīkat (Ar.) Aslında, gerçekte.

ḥakīkat on iki kardaş miz (KY, B58v6)

ḥakīkat kıl- (Ar.+T.) Gerçeği kılmak.

ḥakīkat kılğıl oğluñ ismā'ile (KY, B69v2)

ṣıḥḥat (Ar.) Gerçeklik.

cümle helāk olur siz **ṣıḥḥatile** (KY, B15v12)

taḥkīk (Ar.) Gerçek, doğru.

bildim seniñ dīniñ **taḥkīk** bayık durur (KY, B51r12)

taḥkīk bil- (Ar.+T.) Gerçek, doğru bilmek, açıkça bilmek.

yā 'azīz ḥālimizi **bilgil taḥkīk** (KY, B59r7)

taḥkīk kıl- (Ar.+T.) Doğru, gerçek kılmak.

ṣerī'at ḥükümüni **kılınlar taḥkīk** (KY, B66v12)

GERÇEKLEŞMEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Gerçek olmak, gerçek duruma gelmek, meydana gelmek, tahakkuk etmek" olarak tanımlanan gerçekleşmek, KY'de yer alan "ḥāşıl kıl-, ḥāşıl ol-, rāst eyle-, rāst kıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Gerçekleşmek kavramı KY'de "Züleyha'nın Yusuf'a kavuşma muradının o gün gerçekleşmesini dile getirmesi, Züleyha'nın dileğinin Tanrı tarafından gerçekleştirilmesi, Yusuf'un kardeşleri Mısır'a geleceği için bazı hazırlıklar gerçekleştirmesi, Mısır hükümdarının Yusuf için süslü güzel bir yer inşa ettirmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de ve RN'de yer alan "ḥop-" fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiildir.

ḥāşıl kıl- (Ar.+T.) Ortaya çıkarmak.

murādım bu kün **ḥāşıl kılām** emdi (KY, B36v2)

ḥāşıl ol- (Ar.+T.) Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

hâcetim murâdım **hâşıl oldu** (KY, B56r1)

râst eyle- (Ar.+T.) Gerçekleştirmek.

hem **râst eyledi** ol sâzın sahtın (KY, B58r5)

râst kıl- (Ar.+T.) Gerçekleştirmek.

bu şıfatlu bezek **râst kılur** emdi (KY, B50v1)

GEZMEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Hava alma, hoş vakit geçirme vb. amaçlarla bir yere gitmek, seyrân etmek" olarak tanımlanan gezmek, söz konusu metinlerde yer alan "cevelân kıl-, seyrân, seyrân kıl-, teferrüc, temâşâ" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Gezmek kavramı ÇN'de "Hz. Muhammed'in miraç gezintisi", KY'de "Yusuf'un kibir makamını gezinerek kibre yenik düşmesi, Hz. Yusuf'un kılıç tutan iki yüz bin kişiyle gezintiye çıkması, Mısır azizi Yusuf'un şehri gezintiye çıkması, Yusuf'un Hz. Yakup'tan izin alarak kardeşleri ile eğlenmek için gezintiye çıkmak istemesi, kardeşlerinin Yusuf'u gezintiye çağırması", SVTM'de "gezintiden beri gelindiğinde şairin neden göz yaşı döktüğünün anlaşılabilirliği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "yoru-", KY'de "kez-, kèz-, yörü-, yörü-", RN'de "gez- yüri-, yürü-", SVTM'de "gez-, yori-" fiileri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

cevelân kıl- (Ar.+T.) Dolaşmak, gezinmek.

yūsuf 'ucb maḳāmına **cevelân kıldı** (KY, B23v2)

seyrân (Ar.) Gezme, dolaşma.

bu heybet birle **seyrāna** çıkar emdi (KY, B52v8)

aña mi'râc u 'arş üstüydü **seyrân** (ÇN, 78)

seyrân kıl- (Ar.+T.) Gezmek, dolaşmak.

'azîz yūsuf binüp **seyrân kılduğunça** (KY, B53v11)

teferrüc (Ar.) Gezinti.

teferrüc maḳāmların közin körsem (KY, B6r5)

temâşâ (Far.) Gezme, gezinti.

bizümile **temāşāya** kel dēdiler (KY, B6r3)

temāşāçün beri gel kim göre sen (SVTM, XXIII-5)

GİTMEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir yere doğru yönelmek" olarak tanımlanan gitmek, söz konusu metinlerde yer alan "naql kıl-, rıhlı, sefer kıl-, ziyāret" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Gitmek kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Gitmek kavramı KY'de "Hz. Yakup'un Kenan şehrine gitmesi, Yusuf'u kardeşlerinden satın alan kimsenin Yusuf'un atıldığı kuyuya doğru yolculuğa çıkması, Tanrı tarafından gönderilen Azrail meleğin Yusuf ile ilgili bilgi vermek üzere Yakup peygamberi ziyarete gelmesi", RN'de "nice zaman yolculuğa çıkarak Kur'an okumak" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "göç-, göçür-, uzak, varaçak, yakın, yol, yoru-", KY'de "kit-, var-, uzak, yol, yakın, yırak, yıraklık, yöri-, yörü-", RN'de "git-, uzak, var-, yakın, yol, yolcu, yoldaş, yüri-, yürü-", SVTM'de "git-, var-, yakın, yol, yori-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

naql kıl- (Ar.+T.) Gitmek, varmak.

ya'kūb nebī ken'āna **naql kıldı** (KY, B75v5)

rıhlı (Ar.) Yolculuk, göç.

nice devrān kim anda **rıhlı** urduñ (RN, 25v6)

sefer kıl- (Ar.+T.) Yolculuk yapmak, gitmek.

anı işitüp melik duğar **sefer kıldı** (KY, B14v3)

ziyāret (Ar.) Birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme, görüşme.

ziyārete verübidi mevlī celīl (KY, B68r14)

GİYSİ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba" olarak tanımlanan giysi, söz konusu metinlerde yer alan "destār, hil'at, hülle-hülle, libās, niķāb, palās" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Giysi kavramı KY'de "Yusuf'un ona tanıklık eden kimseyi mükafatlandırarak ağır kaftan giydirerek kendisine vezir yapması, Tanrı'nın emriyle Cebrail meleğin Yusuf'a

cennetten cennet elbisesi ve yemek getirmesi, Yusuf’un aşkıyla yanıp tutuşan Züleyha’nın gözlerinin görmez olması ve elbiseye, giyim kuşama elinin varmaması, köle pazarında Yusuf’un güzel yüzünü örten peçenin kaldırılması, kervancıların Yusuf’a elbise giydirerek onu deveye bindirmeleri”, RN’de öfkeli kimsenin elinde tesbih, seccade ve sarık olsa da içinin kirli olması ve gönlünde bencillik taşıması, cömert kimsenin cennete, taca, cennet elbisesine ve hurilere bakmayacak kadar alçak gönüllü olması”, SVTM’de “şairin verdiği mükafat elbisesini kimsenin giymemesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “don, kiy-, kiyür-, köñlek, ton, ÷on, ÷onan-”, RN’de “gey- göñlek, ÷on, ÷onlu”, SVTM’de “gey-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir. KY ve SVTM’de yer alan “hıl’at” sözcüğü ile giysi ve itibar kavramlarının iç içe geçtiğı görölmektedir.

destār (Far.) Sarık.

taşuñ seccāde vü tesbīh ü **destār** (RN, 24r2)

hıl’at (Ar.) Padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükafat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan.

ağır **hıl’at** kiyürdi alıp keldi (KY, B53r5)

ben vërem **hıl’at** ki kişi geymedi (SVTM, II-30)

hulle-hülle (Ar.) Cennet elbisesi.

ki tãc u **hulle**ye hūrīye akmaz (RN, 41r3)

uçmağdan **hülle** ta’ãm alıp keldi (KY, B11r8)

libās (Ar.) Elbise, giysi.

ta’ãm **libās** almağa elin vërmez (KY, B53v6)

niķāb (Ar.) Yüz örtüsü, peçe.

körüklü yüzden **niķāb** köterdiler (KY, B29v7)

palās (Far.) Aba, elbise.

palās kiyrüp bir deveye mindürdiler (KY, B19r1)

GİZLİLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Görünmez, belli olmaz bir durumda olan, edimsel karşıtı, mahfi” olarak tanımlanan gizli ve gizliden türeyen “Gizli olma durumu, mahremiyet” olarak tanımlanan gizlilik, söz konusu metinlerde yer alan “asrār-esrār, bāṭın, ḥafiyye, nihān, perdā, pinhān, pinhān kıl-, pinhān ol-, rāz, sır(r), sır ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Gizlilik kavramı ÇN'de “ibadetin gizli bir hazine olması”, KY'de “tüm gizli işlerin Tanrı'ya açık olması, Hz. Yakup'un gizlice dua etmesi, Mısır azizinin öğüdüyle Yusuf'un Züleyha'nın attığı iftirayı saklaması, bütün gizemlerin hiçbir şeye muhtaç olmayan Tanrı tarafından bilinmesi, Yusuf'un kardeşleri tarafından neden ucuz satıldığını saklaması, yıllar sonra kardeşlerini gören Yusuf'un perde içerisinde gizlice ağlaması, Yusuf'un babasının öğüdüyle kimseye anlatmadığı peygamberliğinin mucizelendiği rüyasını kardeşlerinin öğrenmek istemesi, melek olan kuşların gizlenmesi, Züleyha'nın dadısına anlattığı aşk sırrının saklanması istemesi, Züleyha'nın Yusuf'a duyduğu aşkı sır olarak saklaması”, SVTM'de “Veled'in Türkçe bilseydi bir sözü bin edeceği ve tüm gizemi Türkçe söyleyeceği, Mevlana'nın gizemini Veled'den sormak gerektiği, sözü Tanrıdan olanların söylediklerinin hepsinin sır olması, has kulların sırrı olması, Tanrı'nın içinin dışının bir sır olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de “kizle-, sakla-, şakla-, yaşrun”, RN'de “gizlen-, gizlü”, SVTM'de “gizle-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

asrār-esrār (Ar.) Sırlar.

tatça eger diler siz gūyam **asrār-i** ʿulā (SVTM, III-11)

anuñ **esrārını** binden soruñuz (SVTM, II-28)

bāṭın (Ar.) Gizli.

bāṭın işler cümle aña zāhir durur (KY, B33v11)

ḥafiyye (Ar.) Gizlilik.

ḥafiyye birle yaʿkūb nebī duʿā kıldı (KY, B75r1)

niḥān (Far.) Gizli.

züleyhā rāzın **niḥān** saklar ėmdi (KY, B41v14)

nihān (Far.) Gizem, sır.

zāhirdür şamede cümle **nihān** (KY, B39v11)

perdā (Far.) Bir yerin dışarıdan görünmesini önlemek, ışığı engellemek veya iki yeri birbirinden ayırmak için gerilen kumaş, naylon.

bu **perdānı** açmayalım örtelim emdi (KY, B31v11)

pinhān (Far.) Gizli.

perde içre **pinhān** zārı kıldı (KY, B58v2)

‘ibādetdür bilür sen genc-i **pinhān** (ÇN, 56)

pinhān kıl- (Far.+T.) Gizlemek.

kördüğün düşni bizden **pinhān kılma** (KY, B5r10)

pinhān ol- (Far.+T.) Gizli olmak.

yakın keldi ol kuşlar **oldı pinhān** (KY, B15r1)

rāz (Far.) Sır, gizli.

ķamulardan bu **rāzını** yavlaķ saķlar (KY, B34r16)

ne kim ol ayda ķamusı **rāzđur** (SVTM, II-126)

sır(r) (Ar.) Sır, esrar.

hīķ kimesne bu **sırrı** bilmezdi (KY, B29r13)

hāş érüm binüm **sırumđur** bilüñüz (SVTM, II-145)

sır ol- (Ar.+T.) Gizli olmak, sır olmak.

teñriden içi taşı bir **sır ola** (SVTM, II-113)

GÖNDERMEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak, irsal etmek” olarak tanımlanan göndermek, KY’de yer alan “irsāl kıl-” fiili ile bir kavram alanı oluşturmaktadır. Göndermek kavramı KY’de “Mısır hükümdarı ulağının gelen mektuba cevap göndermesi, Tanrı’nın Yusuf’a Cebrail meleğİ göndermesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “ilet-, köndür-”, RN’de “ilet-”, söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

irsāl kıl- (Ar.+T.) Göndermek.

cevāb-nāme resūl **irsāl kılur** emdi (KY, B28r11)

irsāl kıl- (Ar.+T.) Tanrının göndermesi.

irsāl kıldı yūsufa melik kâdir (KY, B70r9)

GÖRÜNÜŞ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Görünme işi, gözün ilk bakışta veya zihninin dolaysız olarak algıladığı şey" olarak tanımlanan görünüş, söz konusu metinlerde yer alan "şıfatlu, şüretā, şekil" alıntı sözleriyle bir kavram alanı oluşturmaktadır. Görünüş kavram alanına giren tüm sözler Arapça kökenlidir. Görünüş kavramı KY'de "Züleyha'nın Yusuf'un güzel görünüşüne benzeyen bir köşk inşa ettirmesi", RN'de "gaflete düşmüş kimsenin Tanrı'yı göremeyeceği", SVTM'de "nefsin başını biçerek onu yok etmek gerektiği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "gör-, göz", KY'de "kör-, körün-", RN'de "gör-, görin-, görün-, göz", SVTM'de "gör-, görin-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

şıfatlu (Ar.+T.) Görünüşlü, suretli.

ben köşk bezetdüm sen **şıfatlu** (KY, B37r2)

şüretā (Ar.) Görünüşte, zahiren.

şüretā nefsün bakır başını biç (SVTM, II-93)

şekil (Ar.) Şekil, biçim, dış görünüş, suret.

kulağı işiden **şeklini** görmez (RN, 47r5)

GÜÇ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Fizik, düşünce ve ahlak yönünden bir etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneği, kuvvet, efor" olarak tanımlanan güç, söz konusu metinlerde yer alan "dermān, hāl, kuvvet, kuvvetlü, mecāl, tākāt, zebünsuz" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Güç kavramı ÇN'de "zalim dünyanın insana güç ve imkân vermemesi", KY'de "Yusuf'un Züleyha'nın tuzağından kurtulmak için güç bulamayıp Tanrı'ya sığınması, Hz. Yakup'un Yusuf'a kavuşabilmek için Tanrı'dan güç istemesi, Züleyha'nın korkarak geri dönmeye gücünün olmaması, Yusuf'un aşkına düşen Züleyha'nın günden güne benzinin

solması ve gücünün kalmaması, Yusuf’un kırk erkekten daha kuvvetli olması”, RN’de “çok kıskanç kimsenin şeker yese bile tat alamayacağı ve huzurlu yaşamak için gücünün olmayacağı, pınarın ne kadar kuvvetli olursa olsun alçak gönüllülük denizine ulaşamayacağı, cimriliğe düşen kimsenin malına elini uzatacak gücünün kalmaması, ulu ve iyi erenlerin kuvvetli kimseler olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “küç, küçlü”, RN’de “güç”, SVTM’de “gür” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

dermān (Far.) Güç, takat, mecal.

ķurtulmağa bulamadum hergiz **dermān** (KY, B40r5)

yūsufa ķavuşmağa ister **dermān** (KY, B46v2)

ķorķup rücüg kılmağa **dermānum** yok (KY, B38v9)

hāl (Ar.) Güç, kuvvet, takat, mecal.

ki şatlu dirliğile **hālī** yokdur (RN, 31v3)

ķuvvet (Ar.) Güç, takat.

řākati **ķuvveti** ķalmaz ėmdi (KY, B34v6)

ne deñlü **ķuvveti** olursa bıñar (RN, 17v3)

ķuvvetlü (Ar.+T.) Güçlü.

altınçı ķamulardan bėk **ķuvvetlü** (KY, B30r15)

mecāl (Ar.) Güç, kuvvet, derman, imkân.

mecāl vėrmez sürer ādemi bundan (ÇN, 48)

elin urmağa mālā yok **mecālī** (RN, 38v1)

řāķat (Ar.) Bir şeyi yapabilme, başarabilme gücü, güç, hāl, derman, kuvvet.

zebūnsuz (Far.+T.) Kuvvetli, yenilmez, acziyeti olmayan.

zebūnsuz kimselerdür key erenler (RN, 5v1)

GÜÇSÜZLÜK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Güçsüz olma durumu, güçsüze yakışacak davranış, kuvvetsizlik, aciz, iktidarsızlık” olarak tanımlanan güçsüzlük “‘āciz, ‘āciz ol-, ‘āciz ķal-, dermānde, dermānde ķal-, miskīn, miskīn ol-, nā-ķār ol-, perīřān, ça‘īf, ça‘īf ol-

, za‘îflık, zebûn ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli za‘îf sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki, za‘îflık kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Güçsüzlük kavramı, ÇN’de “öteki dünyanın terazisinde kötü işleri ağır gelen zavallı kimsenin cehenneme düşeceği, mezarda yalnız yatan zavallı kimsenin bu durumdan mutlu mu olacağı, sultanların dahi ecel karşısında zayıf ve güçsüz olması”, KY’de “insana muhtaç olan aciz put, Yusuf’un kardeşi İbni Yemen’in Mısır’da güçsüz ve zayıf bir şekilde kalarak ağlaması, malını mülkünü bağışlayan Mısır azizinin Yusuf’u satın almada güçsüz kalması, güçsüz ve çaresiz kullarının elinden tutan Tanrı, Yakup’un güçsüz ve zavallı kızı Dine’nin ağlaması, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın kararsız, güçsüz ve zavallı olması, Züleyha’nın güçsüz ve çaresiz bir şekilde inandığı puttan yardım dilemesi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan aciz kulun dua beklemesi, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın zayıf kalması ve gözlerinin görmez olması, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın çok güçsüz kalması, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın zayıflıktan kemiklerinin tutmaz olması”, RN’de “cimri kimsenin kendisine karşı bile güçsüz ve yetersiz olması, kendini beğenen kimsenin güçsüzlük ve kibir içinde kalması, nefsin istekleri ve kanaatin aralarında kılıçla çözilemeyen çaresiz bir savaşın olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘aciz (Ar.) Gücü bir işe yetmez olan, güçsüz.

‘aciz şanem muhtâcındur anı yapmak (KY, B39v13)

çü ‘aciz kendü dahı kendözinden (RN, 37v6)

‘aciz ol- (Ar.+T.) Güçsüz olmak.

‘aciz olup hayrân kalup ağlar emdi (KY, B60v12)

‘aciz kal- (Ar.+T.) Yetersiz, güçsüz kalmak.

‘azîz bu kez bahâdan **‘aciz kaldı** (KY, B30v15)

dermânde (Far.) Aciz, çaresiz.

dermândeler dest-gîri melik rahmân (KY, B10v11)

dermânde kal- (Far.+T.) Aciz, beceriksiz, zavallı, sefil kalmak.

ḳalup dermānde ‘ucbile ḳalasın (RN, 12r6)

miskīn (Ar.) Miskin, zavallı.

eger şerrüñ ağır gelse è **miskīn** (ÇN, 38)

miskīn (Ar.) Aciz, çaresiz, zavallı.

dīne **miskīn** ağlayu yügürür emdi (KY, B7r1)

miskīn ol- (Ar.+T.) Aciz, çaresiz, zavallı olmak.

bī-ḳarār ‘aciz olup **miskīn oldu** (KY, B33r4)

nā-ḳār ol- (Far.+Far.+T.) Çaresiz olmak.

nā-ḳār olup şaneme yalvarur emdi (KY, B33v1)

ḳılıç lâzım degül iş **oldı nā-ḳār** (RN, 9r2)

perīşān (Far.) Acınacak durumda, zavallı, kederli, muztarip.

ne bilem şādmı olur sen yā **perīşān** (ÇN, 54)

za‘īf (Ar.) Zayıf, aciz kul.

bu **za‘īf** du‘ā umar ḥālḳ bilür (KY, B78v12)

za‘īf (Ar.) Zayıf, güçsüz.

ḥālim **za‘īf** közüm körmez bilgil ‘ayān (KY, B54r16)

za‘īf ol- (Ar.+T.) Zayıf, güçsüz olmak.

bu ḥāl içre ḥālī ḳatı **za‘īf oldu** (KY, B35v11)

za‘īflık (Ar.+T.) Zayıflık.

za‘īflıḳdan sünekleri durmaz oldu (KY, B45r15)

zebün ol- (Far.+T.) Güçsüz, zayıf, aciz olmak.

selāṭīnler **zebün olur** ecelden (ÇN, 51)

GÜRÜLTÜ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Aralarında uyum bulunmayan düzensiz seslerin bütünü, patırtı, şamata” olarak tanımlanan gürültü, RN’de yer alan “dırāḳa, ḡulgule” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Gürültü kavramı RN’de “öfkenin asayı parçalamasıyla gürültünün kopması, alçak gönüllülüğün kılıç çekerek gelmesiyle kibrin kaçması ve her yerin gürültüyle dolması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

dırāka (Ar.) Gumbürtü, gürültü, patırtı.

uşatdı ‘aşāyı kıpıdı **dırāka** (RN, 21v5)

ğulğule (Far.) Dalga dalga ortalığa yayılan gürültü, velvele, bağrışıp çağırışma.

tağ u yazı kamu **ğulğule** tıldı (RN, 17r5)

GÜZEL KOKU KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı” olarak tanımlanan güzel ve “Nesnelerden yayılan küçücük zerrelere burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duygu” olarak tanımlanan koku KY’de yer alan “‘anber, kâfūr, mu‘atṭar ol-, müşğ” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Güzel koku kavramı KY’de “Yusuf’u köle pazarından satın almak isteyen Mısır hükümdarının beyaz kumaş ve güzel kokulu maddeler bağışlaması, Yusuf’un çenesinin güzel kokulu madde kafurdan daha güzel kokması, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın ona süslü, güzel kokulu bir köşk inşa ettirmesi, Yusuf’un insanı şaşırtacak kadar güzel misk kokulu saçlarının olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘anber (Ar.) Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde.

ağ atlas müşğ **‘anber** üze kıoydu (KY, B30v14)

kâfūr (Ar.) Kâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, güzel kokulu bir madde.

kâfūrdan artukrak sağraklaruñ (KY, B38r2)

mu‘atṭar ol- (Ar.+T.) Güzel kokulu, ıtırli olmak.

hem münakkaş hem **mu‘atṭar olsun** emdi (KY, B35r16)

müşğ (Far.) Misk, Asya dağlarında yaşayan bir ceylân cinsinin erkeğinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde.

‘aceb zībā **müşğ** yıpar saçlaruñ var (KY, B37v8)

GÜZELLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsün” olarak tanımlanan güzellik, söz konusu metinlerde yer alan “‘aceb,

āreste, ‘arus-āne kıl-, bī-şerīk, cān al-, cemāl, cemīl, dil-efrūz, ferīşte, ğamze kıl-, ḥalāvetlū, ḥūb, ḥūbān, ḥūbān ol-, ḥūsn, laṭīf, laṭīf kel-, māh, melīḥ, melīḥ ol-, muraşşā‘ kıl-, mūkelkel, mūlevven, mūnaḳḳaş, mūnaḳḳaş kıl-, mūnaḳḳaş ol-, mūnevver, mūnevver dut, mūnevver kıl-, mūnevver ol-, mūzeyyen, naḳş, nāzūk, nihān, raḳīḳ, şīrīn, ṭurfe, ṭurfe-levn, ṣarīf, zī, zībā, zībā ol-, zihī” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Güzellik kavramı KY’de hikâyenin baş kahramanı Yusuf ile somutlaştırılan temel kavramlardan biridir. Yusuf’un güzelliği karşısında hayrete düşen Mısırlı kadınlar ellerini keser. Bu kavram ÇN’de ve RN’de Hz. Yusuf’a telmih yapılarak ele alınmıştır. Güzellik kavramı, ÇN’de “güzellik sahibi Kenanlı Yusuf, öteki dünyada bir kimsenin yaptığı iyi işlerin fazla olmasının güzel bir saadet olduğu”, KY’de “Züleyha’nın Yusuf için sıra dışı şekilde güzel nakışlı bir saray inşa ettirmek istemesi, Züleyha’nın küçük bir sarayda Hz. Yakup’a süslü yiyecekler hazırlaması, gelinlere yakışacak şekilde güzel olan Züleyha’nın köşke girmesi, Kıssayı Yûsuf hikâyesinin Kur’an’da eşsiz güzelliğiyle meşhur olması, Belus şehrinde Yusuf’un güzel yüzünü görenlerin bu güzelliği kimin yarattığını sorgulaması, babasından ayrı düşerek sıkıntılar çeken Yusuf’un Tanrı’ya sığınarak güzel bir şekilde sabretmesi, Yusuf’un bakış attığında gönle aydınlık veren gözlerinin olması, Yusuf’un melek suretinde tatlı sözlü olması, Yusuf’un sözlerinin şirin ve cömert olması, Züleyha’nın Yusuf’un aşkına düşmeden önce dolunay gibi parlayan güzel bir yüze sahip olması, Züleyha’nın süslü nakışlı taç takarak güzelleşmesi, Yusuf’un yüzünün güzel, sözünün cömert olması, Yusuf’un güzel huyunun Mısır azizi tarafından beğenilmesi, Hz. Muhammed’in güzel sözü, Yusuf’un yüzündeki ışığın artarak güzelleşmesi, Züleyha’nın inci ve mücevherlerle bezenmesi, Züleyha’nın Yusuf için inşa ettirdiği güzel sarayda onun başına parlak taç taktırarak hükümdar olmasını dilemesi, Züleyha’nın ipek kumaşlı renkli giysiler giyinerek süslenmesi, Züleyha’nın isteği doğrultusunda her şeyden habersiz Kanzafer’in süslü ve sağlam bir saray inşa ettirmesi, Hz. Yakup’un hiç değilse ölüsüne kavuşmak istediği oğlu Yusuf’un mezarını süsleyip oraya sığınmak istemesi, Züleyha’nın Yusuf’a nakışlarla

süslü ve güzel kokulu bir saray inşa ettirmek istemesi, Yusuf'un güzel başa ve parlak yüze sahip olması, Yusuf'un güzelliğinden evrene ışık saçılması, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin söz konusu eseri tamamlayabilmek için Tanrı'dan zihnine aydınlık vermesini dilemesi, Züleyha'nın Yusuf için hazırlattığı güzel sarayda Yusuf'un tahta çıkarak bir ışık gibi parlamasını dilemesi, İslamiyet'in Hz. Osman ile güzel bir din olarak anılması, Yusuf'un yüz güzelliğinin dolunaya benzemesi, Yusuf için bir saray inşa ettiren Züleyha'nın Yusuf'a saraydaki güzel süsleri göstermesi, Yusuf'un şaşılacak derecede taze çok gizli saçlarının olması, Yusuf'un yumuşak, cömert ve nazik bir şekilde cevap vermesi, Yusuf'un sözlerinin şirin olması, Yusuf'un güzelliğinin şaşılacak derecede olması, Yusuf'un güzelliğinin binlerce şaşkınlık yaratacak renkte olması, Yusuf'a güzel elbiseler giymesinin emredilmesi, Züleyha'nın rüyasında Yusuf'un güzel yüzünü görmesi, Züleyha'nın babasının kızını evlendirmek için bin deve yükü süslü ipek çeyiz istemesi, göğsü sağlam yürekli ve şaşırtıcı derecede güzel parlaklığa sahip olan Yusuf", RN'de, "Yusuf'un ay gibi güzelliğiyle sabrederek kuyuda beklemesi, Tanrı'nın kuldaki yerinin gönül evi olması, iyi bir kul olunursa yüceliğin yedi kat gök üzerinden geçeceği", SVTM'de "güzel göz ve kaşın aşığın canını alması, bakışları aşkla daha güzel olan aşığın sevgili tarafından neden aşağıda tutulduğu, ilahi şarabın kadehin dibinde kalan tek bir damlasının bile fakiri zengin edeceği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "körk, körkülü, körük, körükli, körükli" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘aceb (Ar.) Sıra dışı güzel.

sarāy içi **‘aceb** dürlü naķş olsun (KY, B35v14)

āreste (Far.) Süslü, bezenmiş.

dürlü ni‘met **āreste** hāzır kıldı (KY, B74r15)

‘arus-āne kıl- (Ar.+Far.+T.) Geline yakışacak surette olmak.

‘arus-āne kılıban köşkge kirdi (KY, B36r2)

bī-şerīk (Far.+Ar.) Eşsiz, benzersiz, ortaksız.

kitāb içre **bī-şerīk** anıñ meşhurlığı (KY, B3r16)

cān al- (Far.+T.) Güzelliğin karşısında aklın baştan gitmesi.

ol ne kaçdur ol ne gözdür **cān alur** (SVTM, XIX-10)

cemāl (Ar.) Güzellik, yüz güzelliği.

bunun gibi körklü **cemāl** kim düzetti (KY, B21v8)

cemīl (Ar.) Güzel, iyi.

ben şabır kılvurven şabrun **cemīl** (KY, B13v15)

dil-efrūz (Far.+Far.) Gönüle aydınlık veren.

ğamze kılsa **dil-efrūz** közlerün var (KY, B37v12)

ferište (Far.) Melek gibi güzel.

ferište şıfatlu sözün datlu (KY, B31r8)

ğamze kııl- (Ar.+T.) Yan bakışla bakmak, göz süzerek bakmak.

ğamze kılsa dil-efrūz közlerün var (KY, B37v12)

halāvetlū (Ar.+T.) Sevimli, şirin.

halāvetlū mürüvvetlū sözlerün var (KY, B37v9)

hūb (Far.) Güzel.

dolun ay tēk balkur idi **hūb** cemālın (KY, B54v11)

hūbān (Far.) Güzeller.

çū pīşam bih **hūbānī** bini ne kem dutar sen sen (SVTM, XI-11)

hūbān ol- (Far.+Far.+T.) Güzel olmak.

münakkaş tēc urundı **oldı hūbān** (KY, B36r3)

hūsn (Ar.) Güzellik.

dahı **hūsn** issi ol yūsuf-ı ken‘ān (ÇN, 74)

laṭīf (Ar.) Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan.

yüzün **laṭīf** keleşin ne mürüvvetlū (KY, B37v2)

laṭīf kel- (Ar.+T.) Güzel gelmek, hoş gelmek.

huyum hulkum ‘azīze **laṭīf keldi** (KY, B37r9)

māh (Far.) Gökteki ay, kamer. Aya benzeyen, ay gibi güzel ve parlak kişi, ay yüzlü.

ṭururdı şabırla ol **māh** içinde (RN, 28r6)

melîh (Ar.) Güzel, şirin, sevimli.

muştafîniñ **melîh** sözün ‘acebleşdi (KY, B78r16)

melîh ol- (Ar.+T.) Güzel, şirin, sevimli olmak.

nûrı artdı sözi hem **melîh oldı** (KY, B27v8)

muraşşa‘ kıl- (Ar.+T.) Kıymetli taşlarla süslenmiş olmak.

yincü birle **muraşşa‘ kılmış idi** (KY, B36r1)

mükellel (Ar.) Süslü, parlak.

başına **mükellel** tâc uzatğıl (KY, B35v4)

mülevven (Ar.) Renkli.

mülevven ton tonandı harîr zîbâ (KY, B36r3)

münakkaş (Ar.) Nakışlı, işlemeli.

münakkaş köşk muhkem sarây hâzır kıldı (KY, B35v16)

münakkaş kıl- (Ar.+T.) Nakşetmek.

üstüne **münakkaşlar kılsam** men (KY, B12v8)

münakkaş ol- (Ar.+T.) Nakışlı, işlemeli olmak.

hem **münakkaş** hem mu‘aţtar **olsun** emdi (KY, B35r16)

münevver (Ar.) Aydınlatılmış, aydınlık, ışıklı, nurlu, parlak.

zîhi devlet baş ol **münevver** yüz (KY, B37v14)

münevver dut- (Ar.+T.) Işık, aydınlık tutmak.

dönüp çıksa cihänni **münevver dutar** (KY, B21v2)

münevver kıl- (Ar.+T.) Aydın, açık, parlak kılmak.

hâtırımnı sen **münevver kılğıl** emdi (KY, B3r2)

münevver ol- (Ar.+T.) Aydınlatılmış, aydınlık, ışıklı, nurlu, parlak olmak.

ol taht üzre **münevver** sen **olğıl** emdi (KY, B35v4)

müzeyyen (Ar.) Süslenmiş, süslü.

anın bile **müzeyyen** bu islâm dîni (KY, B2v7)

naķş (Ar.) Yüz güzelliği.

tolun ayğa beñzer idi yüzün **naķşı** (KY, B55v16)

naķş (Ar.) Nakış, sũs.

bu sarāynıñ bir **naķşına** baķǵıl ėmdi (KY, B37r2)

nāzũk (Far.) Nazik, ince, zarif, kibar; hassas, duyarlı.

ki **nāzũk** yerdedũr dostuñ viřāli (RN, 45r4)

nihān (Far.) Gizli, gũzel.

‘aceb tũrfe ‘azĩm **nihān** zũlũflerũñ var (KY, B37v9)

raķĩķ (Ar.) İnce, nazik.

cevāb vėrdi mũrũvvetlũ yumřaķ **raķĩķ** (KY, B38r8)

řĩrĩn (Far.) Sevimli, cana yakın, tatlı, hoş.

sũzi **řĩrĩn** ‘aķlı temām lafzı artar (KY, B21v1)

tũrfe (Ar.) Gũrũlmemiř, yeni, şaşkınlık yaratacak kadar gũzel.

řũretũñ ‘aceb **tũrfe** luťfuñ yeti (KY, B37v4)

tũrfe-levn (Ar.+Ar.) Gũrũlmemiř, yeni, şaşkınlık yaratacak kadar gũzel renkli.

‘aķlı kũrki **tũrfe-levn** hezār řendān (KY, B42v13)

zārĩf (Ar.) Gũzel, zarif, hoşa giden.

yā yũsuf tũrgıl **zārĩf** tũnlar ķiygil (KY, B60v9)

zĩ (Far.) Ne iyi, ne gũzel.

eger ĥayruñ aķır gelse **zĩ** devlet (ÇN, 37)

zĩbā (Far.) Sũslũ, gũzel.

dũřũm iķre bir **zĩbā** řũret kũrdim (KY, B26v14)

zĩbā ol- (Far.+T.) Sũslũ, gũzel olmak.

miñ deve yũk ĥarĩr **zĩbā ola** ėmdi (KY, B28r7)

zihĩ (Far.) Gũzel, hoş, ne iyi ne hoş.

zihĩ ‘aceb řavķı baķrı ķatı yũrek (KY, B10v4)

zihĩ sũķũ ki bir cũr‘āsı anuñ (SVTM, XXII-9)

zihĩ rif‘at yėdi ķat gũkden ėter (RN, 25v2)

HABER KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık” olarak tanımlanan haber, söz konusu metinlerde yer alan “beşâret, beşâret ol-, bî-haber, cāsūs, ġāfil, ġāfil i-, haber, haber bil-, haber eyle-, haber ol-, haber şor-, haber vër-, haberleş-, muştıcı, resûl” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Haber kavramı ÇN'de “fani dünyanın habersiz ve bilgisiz kimseleri geçici güzelliğiyle aldatması”, KY'de “Hz. Yusuf'a gördüğü rüya ile rahatlığın müjdelenmesi, Tanrı'dan müjde gelmesi, Yusuf'a aşık Züleyha'nın eşinin hiçbir şeyden haberi olmaması, Yusuf'un ansızın hiçbir şeyden haberi yokken tuzağa düşürülmesi, Yusuf'un ölüm haberinin oğluna ağır gelmesi, Züleyha'nın Yusuf'a olan aşkıyla ilgili şehirde yapılan dedikodulardan haberinin olması, Yusuf'un halasından gelen haber, Yusuf'u satın alan kimsenin Yusuf'un köle pazarında olduğundan haberinin olması, Yusuf'un kardeşi İbni Yemen'e babasının nasıl olduğunu sorması, putun Tanrı'nın emriyle konuşturularak Yusuf'un gönderilmiş peygamber olduğunu haber vermesi, Yehuda'nın Yusuf ile her gün kuyudan haberleşmesi, Mısır hükümdarının ulağı ile kendisine gönderilen mektuba cevap göndermesi”, RN'de “akla doğru habercinin haber ulaştırması, müjdecinin çağırmasıyla kanaatin gelmesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

beşâret (Ar.) Sevindiren haber, sava, müjde.

hem rāhatlık **beşâret** buldaçı sen (KY, B4v1)

beşâret ol- (Ar.+T.) Müjdelemek, müjdeli haber gelmesi durumu.

hālîkdan rāhat **beşâret** oldı (KY, B65v1)

bî-haber (Far.+Ar.) Habersiz, bilgisiz.

sini aldar bu dünyā **bî-haber** sen (ÇN, 24)

cāsūs (Ar.) Haber veren, haberci.

‘aķıl dapa **cāsūs** haber iletđi (RN, 19r2)

ġāfil (Ar.) Habersiz, bilgisiz.

ķanẓafer bu aĥvālden **ġāfil** ėmdi (KY, B29r13)

ġāfil i- (Ar.+T.) Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.

anşızdan **ġāfil iken** aldadılar (KY, B36r6)

haber (Ar.) Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.

meşālime bu **haber** ağır keldi (KY, B77v5)

haber bil- (Ar.+T.) Haberi olmak.

züleyhā bu aḥvālden **haber bildi** (KY, B42r10)

haber eyle- (Ar.+T.) Haber vermek.

dāye aḥa böyle yene **haber eyler** (KY, B66r15)

haber ol- (Ar.+T.) Haberi olmak.

aḥa daḥı bu aḥvālden **haber oldı** (KY, B25v2)

haber şor- (Ar.+T.) Haber sormak.

atası aḥvālinden **haber şordı** (KY, B64r15)

haber vèr- (Ar.+T.) Haber vermek.

şanem sözlep mundağ **haber vèrdiyse** (KY, B33v5)

haberleş- (Ar.+T.+T.) Haberleşmek.

yūsuf la **haberleşür** söz oḡur (KY, B14r1)

muştıcı (Far.+T.) Müjde veren, müjdecî.

çağırdı **muştıcı** geldi ḡanā‘at (RN, 8v3)

resül (Ar.) Haber ulaştıran elçi, ulak.

cevāb-nāme **resül** irsāl ḡılur ėmdi (KY, B28r11)

HAYVAN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık” olarak tanımlanan hayvan, söz konusu metinlerde yer alan “berre, ḡaşerāt, ḡayvān, tazı-ḡazı, tāzī, ejdehā” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Hayvan kavramı ÇN’de “hayvan gibi maddi benlik olan nefsi beslememek gerektiği, Hz. Musa’nın elindeki asanın ejderhaya dönüşmesi mucizesi”, KY’de “Yusuf’un atıldığı kuyuda sayısız böcek olması, Yusuf’un kişneyen tazı atlarıyla asker toplayarak şehri gezintiye çıkması”, RN’de “binlerce aslanın öfkeye kuzu gibi görünmediği, kanaati görünce böcek gibi dağılan nefis isteklerinin

kaçışması, zekatı verilmeyen hayvanın sadakasız mal olduğu, kanaat ve nefsin savaşında atların kuş gibi uçuşması”, SVTM’de “Hz. Musa’nın elindeki asasının düşmanları karşısında ejderha olma mucizesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “at, gelebek, kuş”, KY’de “arслан, at, balık, çıyan, deve, it, kuzı, kişne-, éyer, ét, kumuruska, kurd, kırt, öküz, şığır, yılan”, RN’de “at, bin-, evren, eyerlü”, SVTM’de “at, eşek, it, üyez” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

berre (Far.) Kuzu.

hezār arşlan baņa **berre** görünmez (RN, 20v3)

haşerāt (Ar.) Böcekler.

haşerāt cümlesi anda olmuş (KY, B9v14)

anı kördi kaçır nefis **haşerātı** (RN, 8v6)

hayvān (Ar.) Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.

bu nefsi beslemegil hem çū **hayvān** (ÇN, 44)

zekātsuz **hayvān** şadakasuz māl (RN, 32v6)

tazı-tazı (Far.) Saf kan Arap atı.

tazı kişnep leşker derlep keldüğünçe (KY, B53v10)

tāzī (Far.) Tazı. Hızlı hızlı koşan.

uçar kuşlar gibi atları **tāzī** (RN, 9r3)

ejdehā (Far.) Büyük yılan, ejderha.

elinde **ejdehā** olan ‘aşāsı (ÇN, 73)

düşmeninün gürligine **ejdehā** (SVTM, II-33)

HAZIRLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Hazırlanmak için gereken şey veya durumların bütünü” olarak tanımlanan hazırlık, söz konusu metinlerde yer alan “hāzır, hāzır i-, hāzır kel-, hāzır kıl-, hāzır ol-, naķt ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Hazırlık kavram alanına giren tüm alıntı sözler Arapça kökenlidir. Hazırlık kavramı, KY’de “Yusuf’un kira gitmeden önce ağabeylerini onu korumaya

hazır olan aslanlar olarak nitelendirmesi, köle pazarında büyük, küçük, zengin, fakir herkesin hazır olması; Hz. Yakup'un vefat etmesi üzerine oğlanlarının namaza hazırlığı, Yusuf'un Kenanlı kardeşleri için ambarda tahıl hazırlatması, Mısır azizinin Züleyha'nın Yusuf'a kurduğu tuzağı öğrenmesi", RN'de "Tanrı'nın daima kullarını izleyemeye hazır olması, Tanrı'nın her an gelebileceğinin farkında olarak gönlü hazırlamak gerektiği, öfkenin vardığı yerde ot bitmeyeceği ve dert açmaya hazır olduğu", SVTM'de "Tanrı'nın sonsuz, kulun geçici olduğu" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

ḥāzır (Ar.) Hazır.

ḥāzır baḡa benüm bu arslanlarım (KY, B8v5)

teñri **ḥāzırdur** ger anlar gitdiler (SVTM, II-50)

ki zīrā pādīšāhuḡ bunda **ḥāzır** (RN, 42v3)

ḥāzır i- (Ar.+T.) Hazır olmak.

ulu kiçi bay faḡır **ḥāzır idi** (KY, B25r14)

ḥāzır kel- (Ar.+T.) Hazır gelmek.

oğlanları namāzğa **ḥāzır keldi** (KY, B76r5)

ḥāzır kııl- (Ar.+T.) Hazırlamak.

yūsuf buyurdı anbārlarda yük **ḥāzır kııldı** (KY, B59v2)

ḥāzır ol- (Ar.+T.) Hazır olmak.

bu ḡāl üzre ‘azīz anda **ḥāzır olmış** (KY, B42r7)

kaçan dost gele dēyü **ḥāzır olğıl** (RN, 22v5)

naḡt ol- (Ar.+T.) Nakit, hazır, elde olmak.

çü **naḡt oldı** kime derd yetmez anda (RN, 20v5)

HESAP KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Aritmetik, matematiksel işlem" olarak tanımlanan hesap, söz konusu metinlerde yer alan "bāzār ét-, ḡisāb, ḡisāba al-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Hesap kavramı ÇN'de "hesaba gerek olmadığı ve ecelden kaçılamayacağı", SVTM'de "Sultan Veled'in kendisiyle pazarlık ederek Tanrı

aşkını alıp cihanı vermesi, Tanrı'nın Hz. Musa'ya sözümü hesaba almadın diyerek serzenişi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "sansız" RN'de "şağış", SVTM'de "sa-, sağış, say-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bāzār èt- (Far.+T.) Kişinin kendisiyle pazarlık etmesi, hesaplaşması.

veled **bāzār ètti** gendü birle (SVTM, XXVIII 11)

hīsāb (Ar.) Hesaplanma.

bize hōd ne **hīsāb** anlara nişbet (ÇN, 69)

hīsāba al- (Ar.+T.+T.) Hesaba dikkate almak, önemsemek.

dédügüm sözi **hīsāba almaduñ** (SVTM, II-131)

HEYBET KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet" olarak tanımlanan heybet, KY'de yer alan "heybet, heybetlü" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Heybet kavram alanına giren tüm sözler Arapça kökenlidir. Heybet kavramı KY'de "Tanrı'nın emriyle çok sert ve korku yaratıcı bir şekilde kar, yağmur yağması, Kılıç adlı Habeşi kimsenin herkesten gösterişli olması" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "kork-", KY'de "kork-, korku, korkulu, korkut-, koruk-", RN'de "korku", SVTM'de "korku, kork-, korku" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

heybet (Ar.) İnsanda korku ve saygı duygusu uyandıran etkili görünüş, ihtişam, gösteriş.

yavlağ katı **heybet** birle yağar emdi (KY, B20v2)

heybetlü (Ar.+T.) Heybetli, ihtişamlı, gösterişli.

kullarının cümlesinden ol **heybetlü** (KY, B19r3)

HİLE KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika" olarak tanımlanan hile, söz konusu metinlerde yer alan "hîle kıl-, keyd, keyd kıl-, mañır-bāz" alıntı sözleri aracılığıyla bir

kavram alanı oluşturmaktadır. Hile kavramı KY’de “köle pazarında satılacak olan Yusuf’u alan zengin kimsenin onu görmek için hile yapması, Yusuf’un Züleyha’nın hilesinden kurtulmak istemesi, Züleyha’nın eşinin ona kızarak hile yapması”, RN’de “açgözlülüktен temizlenen şehirde nefis askerlerinin yenilgiye uğraması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “alda-”, KY’de “al, alda-, aldaçı”, RN’de “alda-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

hîle kıl- (Ar.+T.) Birini aldatmak, yanıltmak için düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere yapmak.

yūsufı körmege **hîle kıldı** (KY, B25r17)

keyd (Ar.) Hile, oyun, tuzak.

züleyhā **keydünden** kurtargıl beni (KY, B43r3)

keyd kıl- (Ar.+T.) Hile yapmak, tuzak kurmak.

züleyhāya buşıban **keyd kıldı** (KY, B43v4)

maṭır-bāz (Far.+Far.) Hileci, hilekâr, düzenbaz kimse.

maṭır-bāz olurlar cümlesi māt (RN, 9v4)

HUY KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “İnsanın yaradılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, tabiat, alışkanlık” olarak tanımlanan huy, söz konusu metinlerde yer alan “‘âdet, hîşāl, hū, hūlu, hulk, huy-hūy, meşreb” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Huy kavramı KY’de “Yusuf’un atının huyu, Yusuf’un güzel huyunun ve mizacının Mısır azizinin hoşuna gitmesi”, RN’de “yücelik, birlik, edep ve hal adabının can ile gelen dört güzel huy olması; sabır, iyi huy, tevekkül ve cömertliğin toprak ile gelen dört sıfat olması, asi huylu gıybete düşen kimsenin suçlu olduğu, kibirlenen kimsenin bu kötü huyla nereye sığınacağı, Tanrı’nın kullarına her gün yeni nimet ve yaratılış bağışlaması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de yer alan “kılunç” sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

‘âdet (Ar.) Alışkanlık.

ol ṭazınıṭ **‘âdeti** şöyle idi (KY, B52r15)

hişāl (Ar.) Hasletler, huylar, güzel huylar.

cānla geldi bile uş dört **hişāl** (RN, 3r4)

hū (Far.) Huy, mizaç, tavır, eda; ahlak.

şabr u eyü **hū** tevekkül mekrümet (RN, 2v5)

hūlu (Far.+T.) Huylu, mizaçlı; huy edinmiş, âdet edinmiş.

ki zīrā suçludur ‘āşī **hūludur** (RN, 50v1)

hulḳ (Ar.) İnsanın yaratılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, tabiat.

huyum **hulḳum** ‘azīze laṭīf keldi (KY, B37r9)

huy-hūy (Far.) İnsanın yaratılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, tabiat.

huyum **hulḳum** ‘azīze laṭīf keldi (KY, B37r9)

nerede şıḡınasın sen bu **hūyla** (RN, 14r2)

meşreb (Ar.) Yaratılış, huy, tabiat, mizaç; yaşayış tarzı, meyledilen yer, yol.

ḳadeḥ yēñi yēñi mey yēñi **meşreb** (RN, 35r3)

HÜKÜMDARLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Padişah, kral, hakan gibi taht sahibi devlet başkanı” olarak tanımlanan hükümdar ve “Hükümdar olma durumu” olarak tanımlanan hükümdarlık, söz konusu metinlerde yer alan “‘azīz, fir‘avn, ḥacīb, ḥudāvendigār, ḳutb, melik, melik ḳıl-, melik ol-, meliklig, melik-zāde, mīr, pādīšāh, pādīšāh ḳıl-, pādīšāh ol-, pādīšāhlik, pādīšāhlik ḳıl-, saltanat, selāṭīn, server, serverlık, serverlik, seyyid, seyyidlik, sulṭān, sulṭānlik, sulṭān ol-, šāh, tāc, tāc urun-, tāc ur-, taḥt, taḥt-dār, vezīr, vezīr ḳıl” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli “melik” sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lig isimden isim yapma eki “meliklig” kavramını, Farsça kökenli pādīšāh sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki “pādīšāhlik” kavramını, Farsça kökenli “server” sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki “serverlik” kavramını, Arapça kökenli “seyyid” sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki “seyyidlik” kavramını, Arapça kökenli “sulṭān” sözcüğünün üzerine gelen +lık isimden isim yapma eki “sulṭānlik”

kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Hükümdarlık kavramı ÇN’de “sultanların bile ecel karşısında güçsüz olması, bir kapı olan ölümden ayırım gözetmeksizin sultan ve çobanın beraber geçeceği, Hz. Muhammed’in yolundan gidenler yiğit şahlar olacağı, Hz. Süleyman’ın ölüme yenik düşmesi”, KY’de “Yusuf’u köle pazarından satın alan Mısır hükümdarının Yusuf’a biçilen paha karşısında yetersiz kalması, Hz. Yakup’un kavminin Mısır’dan ayrılması için öğüt verilmesi, Züleyha’nın Yusuf için yaptırdığı sarayda Yusuf’un hükümdar, kendisinin hizmetkâr olma isteği, Kudüs melikinin kervanla çıkılan yolculukta Yusuf’u önderliğe layık görmesi, Züleyha’nın babasının ulu bir hükümdar olması, Hz. Yusuf’un Mısır’da büyük bir hükümdar olması, Cebrail meleğin zindana düşen Yusuf’a bu eziyete sabretmesi gerektiğini ve gelecekte Mısır hükümdarı olacağını müjdelemesi, Züleyha’nın hükümdar kızı olduğu, Yusuf’u kardeşlerinden satın alan kimsenin kervan yolculuğunda Yusuf’u önder olarak kabul etmeleri gerektiğini dile getirmesi, mısır hükümdarı Yusuf’un kardeşlerine gerçeği açıklayarak Tanrı’nın ona hükümdarlık nasip ettiğini dile getirmesi, Tanrı’nın Yusuf’a hükümdarlık nasip etmesi, Tanrı’nın emriyle gelen Cebrail meleğin Yusuf’a Züleyha ile evlenerek onun sultan, kendisinin hükümdar olması gerektiğini dile getirmesi, Yusuf’un dinini doğru bulan Mısır hükümdarının, hükümdarlığın kendisinden daha çok Yusuf’a layık olduğunu dile getirmesi, Azrail meleğin Hz. Yakup’a gelerek Yusuf’un yaşadığını ve bir yerde hükümdar olduğunu dile getirmesi, Yusuf’un kardeşlerinin Mısır’da saltanat makamına sahip olan Yusuf’u görmeleri, din önderleri erenlere dua, Tanrı tarafından cennetten getirtilerek Yusuf’a giydirilen gömleğin bütün dertlere çare olduğu, Yusuf’u kardeşlerinden satın alan kimsenin Yusuf’u önderliğe layık görerek kervanın önderi olarak ilan etmesi, Mısır sahibi sultan Yusuf, Züleyha’nın eşinin vefat etmesi ile sultanlığın Melik Reyyan’a geçmesi, Mısır azizi Yusuf’un Mısır’a gelen kardeşlerine çok cömert davranması, başında altın taçları olan pek çok kimsenin güzel Züleyha’ya talip olması, Züleyha’nın ipek giyip taç takarak tahta çıkması, Yusuf’u köle pazarından satın almaya gelen zengin kimsenin kölelerine parlak taç takarak büyük bir ihtişamla gelmesi, Yusuf’un tahttan inerek kardeşleriyle

yüzleşmesi, Yusuf’u eziyetlerden kurtaracak olan Tanrı’nın ona hükümdarlık bağışlaması, iftiraya uğrayan taht sahibi garip oğlan Yusuf, Mısır’da kardeşlerini gören Yusuf’un hizmetkârına onların nereden geldiğini sorması, Yusuf’un ona henüz bebekken tanıklık eden kişiyi kendisine vezir yapması”, RN’de “kıskançlık ve kinin öteden beri nefis askerlerinin önderi olması, Tanrı tarafından insanoğluna biri rahmani ve biri şeytani olmak üzere iki unsurun gönderilmesi; sultanın, misafirlerini bizzat kendisi ağırladığı için sofraya üzerine sofraya kurması, aklın sevinerek müjdeyle tahta binmesi” SVTM’de “lanetlenmiş Firavun’un boğulması, evliya önderinin Mevlana olduğu, Tanrı katında kul ve hükümdarın eşit olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de ve KY’de ye alan “han” sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

‘azîz (Ar.) Hükümdar.

‘azîz bu kez bahādan ‘āciz kaldı (KY, B30v15)

fir‘avn (Ar.) Firavun, eski Mısır hükümdarlarına verilen unvan.

nēte oldu ġark **fir‘avn-ı** la‘īn (SVTM, I-34)

hācib (Ar.) Sadrāzam, vezir, mābeyinci vb. devlet büyüklerine verilen unvan.

vezīr **hācib** kaması öğüt vērđi (KY, B75v6)

hudāvendigār (Far.) Hükümdar, sâhip, efendi.

sen **hudāvendigār** ben hıdmet-kār **olayım** emdi (KY, B39r4)

kutb (Ar.) Bir konuda elde edilebilecek bütün bilgilere sâhip olan, aynı grupta bulunanların başı durumundaki kimse.

mevlānādur evliyā **kutbı** bilūñ (SVTM, II-1)

melik (Ar.) Hükümdar.

andan kudūs **meliki** aydur bu melikge (KY, B23r3)

melik kıl- (Ar.+T.) Hükümdar kılmak.

dünyā içre ulu **melik kılmış** emdi (KY, B26v3)

melik ol- (Ar.+T.) Hükümdar olmak.

mışır içre yavlağ ulu **melik oldu** (KY, B53r16)

meliklig (Ar.+T.) Hükümdarlık.

mısrının **meliglikin** kıldaçı sen (KY, B45r5)

melik-zāde (Ar.+Far.) Hükümdar oğlu.

ol züleyhā **melik-zāde** taymus kıızı (KY, B26r16)

mīr (Far.) Baş, başkan, reis, amir; komutan.

kādīmden bu ikidür **mīr**-i leşker (RN, 31r5)

pādişāh (Far.) Hükümdar, sultan.

ba‘d-ezān **pādişāh** anı biliñ (KY, B21r14)

pādişāh kıl- (Far.+T.) Hükümdar, sultan kılmak.

uş beni **pādişāh kıldı** hālīk (KY, B71v14)

pādişāh kıl- (Far.+T.) Hükümdarlık, padişahlık kılmak.

pādişāh kılasen körgil dēdi (KY, B53r15)

pādişāh ol- (Far.+T.) Hükümdar, sultan olmak.

züleyhā hatun sen **pādişāh olğıl** ėmdi (KY, B55r13)

pādişāhlık (Far.+T.) Hükümdarlık, sultanlık.

pādişāhlık benden saña lāyık durur (KY, B51r13)

pādişāhlık kıl- (Far.+T.+T.) Hükümdarlık, padişahlık kılmak.

bir tarafda **pādişāhlık kılur** ėmdi (KY, B68v2)

salṭanat (Ar.) Saltanat, sultanlık, hükümdarlık.

salṭanat makāmın kördiler ise (KY, B58r10)

selāṭīn (Ar.) Sultanlar, padişahlar.

selāṭīnler zebūn olur ecelden (ÇN, 51)

server (Far.) Önder.

andan şonra dīn **serveri** ėrenlere (KY, B2v9)

serverlik (Far.+T.) Ululuk, büyüklük.

dermān oldı tükel **serverlikdan** (KY, B72r10)

serverlik (Far.+T.) Başkanlık, yöneticilik.

uşbu bizde lāyıkdur **servelikge** (KY, B23r3)

seyyid (Ar.) Efendi, önder, reis.

aydı bizim **seyyidimüz** yūsuf dèdi (KY, B23r5)

seyyidlik (Ar.+T.) Önderlik.

seyyidlikge bizden yūsuf lāyık dèdi (KY, B23r6)

sultān (Ar.) Sultan, hükümdar.

bu künki kün benven mışır iyesi **şultān** (KY, B74r8)

kul u **sultān** bir durur iki degül (SVTM, II-116)

berāber anda **sultān** ile çöpān (ÇN, 60)

iki **sultān** durur saña havāle (RN, 5r3)

sultānlık (Ar.+T.) Sultanlık, hükümdarlık.

sultānlık melik reyyāna qalur ėmdi (KY, B43v9)

sultān ol- (Ar.+T.) Hükümdar olmak.

çü mihmān-dār kendüsi **oldı sultān** (RN, 10r4)

şāh (Far.) Pâdişah, hükümdar.

ol **şāh** bize telim ihsān kıldı (KY, B68r5)

kim anı dutsa olur **şāh**-ı merdān (ÇN, 43)

tāc (Ar.) Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.

her birinüñ başında altun **tāclar** (KY, B27v12)

tāc urun- (Ar.+T.) Taç takınmak, hükümdar olmak.

harīr kiydi **tāc urundı** tahta ağdı (KY, B28v2)

tāç ur- (Ar.+T.) Taç takmak.

başlarına mülevven **tāç urar** ėmdi (KY, B25v4)

taht (Far.) Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk.

tahtdan indi ol dem yūsuf yere (KY, B70v9)

anuñ kim **tahtını** yel götürürdi (ÇN, 72)

taht (Far.) Hükümdarlık makamı, hükümdarlık.

tāc **taht** memleket vèrem ėmdi (KY, B11v8)

beşâret eyledi tîz **tahta** bindi (RN, 19r4)

taht-dâr (Far.+Far.) Taht, hükümdarlık sahibi.

aydur ey **taht-dâr** garîb oğlan (KY, B40r16)

vezîr (Ar.) Valilik vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan kimse.

yūsuf nebî **vezîre** aḥvāl şordı (KY, B56v13)

vezîr kıl- (Ar.+T.) Vezir yapmak.

begendi kendüzüne **vezîr kıldı** (KY, B53r6)

İÇECEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "İçilen her şey, meşrubat" olarak tanımlanan içecek, söz konusu metinlerde yer alan "cür'ā, mayrā, mīnūş, sāķī, şarāb, şarāb-dār, şerbet, ṭahūr" sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İçecek kavramı ÇN'de "ecel kadehinden şarap içen kimsenin ölümü tadarak dostlarından ayrı düşeceği, peygamberlerin bile ölüm şerbetinden içerek ölümü tadacağı", KY'de "Yusuf'un hükümdarın sakilik görevini yürüten kimseye geri var demesi, Yusuf'un Mısır'a gelmesiyle lezzetli şaraplar ve çeşitli yiyeceklerin olması, hükümdarın şarap dağıtıcısının durumu anlayarak Yusuf'u zindandan çıkarmaya gitmesi", SVTM'de "kadeh dibinde kalan ilahi şarabın bir damlasının bile fakiri zengin edeceği, cennet sakisinin huriler olduğu, Tanrı'nın kullarına cennet şerbeti içirerek onlara cennet kapılarını açması, cennetteki cennet şarabı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "iç-", KY'de "iç-, suv, suvdaş, suvsa-, suvsızlık", RN'de "iç-, şu", SVTM'de "bardak, iç-, içür-, şu, süçi, süçü, sūd" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlere aittir.

cür'ā (Ar.) Kadeh dibinde kalan damla, yudum.

zihî süçü ki bir **cür'āsi** anuñ (SVTM, XXII-9)

mayrā (Far.) Şarap.

bay eyler yoḥsulı mīnūş **mayrā** (SVTM, XXII-9)

mīnūş (Far.) İçmek.

bay eyler yoḥsulı **mīnūş** mayrā (SVTM, XXII-9)

sākī (Ar.) Su veren, su dağıtan, kadeh, içki sunan.

yūsuf aydı **sākīye** kirü vargıl (KY, B50r10)

sākīsi uçmak içre hūrīdür (SVTM, I-52)

şarāb (Ar.) Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usûllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki.

dürlü ta‘ām lezzet **şarāb** aldıysa (KY, B24v7)

ecel cāmı **şarābın** çün içe sen (ÇN, 53)

şarāb-dār (Ar.+Far.) Doğu ülkelerinde hükümdarların ve ileri gelenlerin şaraplarını saklayan ve gerektiğinde sunan kimse.

uşbu hālī **şarāb-dār** ma‘lūm kıldı (KY, B49v16)

şerbet (Ar.) İçki.

ölüm **şerbetin** içüp vërdiler cān (ÇN, 68)

uçmak içre **şerbetinden** içüre (SVTM, II-150)

taşūr (Ar.) Cennet şarabı.

taşūrdur hak süçüsi uçmak içre (SVTM, XXV-5)

İDDİA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Sav, Kendinde olmayan bir yeteneği, bir durumu varmış gibi gösterme” olarak tanımlanan iddia, KY’de yer alan “da‘vā, da‘vālaş-, da‘vī, müdde‘ī” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İddia kavramı KY’de “Züleyha’nın Yusuf’a duyduğu aşıklık davası, kardeşlerinin eziyetine uğrayan Yusuf’u Yehuda’nın koruması üzerine diğerlerinin onunla iddialaşarak tartışması, şehirdeki kimselerin herhangi bir sorunu adaletine güvendikleri Yusuf’a danışmaları” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

da‘vā (Ar.) İddia, ileri sürme.

degül êrsem bu **da‘vām** bātıl êmdi (KY, B55r1)

da‘vālaş- (Ar.+T.+T.) İddialaşmak.

yehūdā birle **da‘vālaşur** dërler êmdi (KY, B9r3)

da‘vī (Ar.) İddia, ileri sürme.

‘āşıklık **da‘vāsin** kılur isen (KY, B54v15)

müdde‘ī (Ar.) İddiacı, rakip kimseler.

müdde‘iler da‘vāşısı aña kelür (KY, B51r6)

İFTİRA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir kimseye kasıtlı ve asılsız suç yükleme, kara çalma, büh-tan” olarak tanımlanan iftira, söz konusu metinlerde yer alan “büh-tān, büh-tān kıl-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İftira kavram alanına giren sözlerin tümü Arapça kökenlidir. İftira kavramı KY’de “Yusuf’un Züleyha’nın tuzağına düşmemesi ve iftira atarak bela ateşini yandırmaması gerektiği”, RN’de “iftira ve gıybete düşmenin sonunda kınanma yaşanacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

büh-tān (Ar.) Yalan, iftira.

egerçi işlenür **büh-tān** u ğaybet (RN, 44r4)

büh-tān kıl- (Ar.+T.) İftira etmek.

büh-tān kılup belā odın yandurmağıl (KY, B53r13)

İHTİYAÇ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Gereksinim” olarak tanımlanan ihtiyaç, söz konusu metinlerde yer alan “hācet, hācet er-, ĩcāb, muhtāc, muhtāc ol-, taḫāzā” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İhtiyaç kavramı KY’de “Yusuf’un tüm güzelliğini kaybeden Züleyha’yı görünce onu tanımayarak ihtiyacın ne diye sorması, Tanrı’nın Züleyha’yı eşinden saklayarak ihtiyaç duyulduğunda onun yerine bir cin kızı göndermesi, Yusuf’u kardeşlerinden satın alan kimsenin onu ayıplarıyla ne gerekiyorsa o şekilde kabul ettiğini bildirmesi, aciz putun insan yapımına muhtaç olması, Yusuf’un kardeşlerinin ihtiyaçları gereği yola düşmeleri, Yusuf’un kardeşlerinin çok muhtaç oldukları için yeniden Mısır’a gelmeleri”, RN’de “kişinin başkasından haber almaya ihtiyaç duymayarak kendi işiyle ilgilenmesi gerektiği, zamanın bir gün olacağına varması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “gerek,

iste-”, KY’de “kerek, kerek-, iste-”, RN’de “gerek, iste-”, SVTM’de “gerek, iste-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ḥācet (Ar.) İhtiyaç, lüzum, gereklik.

ne kişi sen ne **ḥācet** kerek dedi (KY, B54r15)

ne **ḥācetdür** ki saña kimse ḥaberi (RN, 50v5)

ḥācet ér- (Ar.+T.) İhtiyacı olmak.

ḥacet érse cin kıızı kelür emdi (KY, B29v1)

İcāb (Ar.) Gerek, gereklik, ister, lüzum.

‘aybı birle ne **İcāb** kabūl eyleyürven (KY, B16v8)

muḥtāc (Ar.) İhtiyaç.

muḥtācdan bu menzile érür idük (KY, B59v9)

muḥtāc (Ar.) Bir şeye gereksinim duyan.

‘ācīz şanem **muḥtācındur** anı yapmak (KY, B39v13)

muḥtāc ol- (Ar.+T.) İhtiyaç duymak, gereksinim duymak.

biz yavlaḥ **muḥtāc olup** keldük size (KY, B70v7)

taḳāzā (Ar.) Sıkıştırma, zorlama, ihtiyaç, lüzum, talep, gereği.

taḳāzāsı zamānuḡ bir gün ere (RN, 15v3)

İNANMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir şeyi doğru olarak benimsemek” olarak tanımlanan inanmak, KY’de yer alan “bāver kıl-, emīn, emīn ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İnanmak kavramı KY’de “Hükümdarın şarap dağıtıcısının Yusuf’a inanması, Yusuf’un gönlünü emin ve ferah tutması gerektiği, Mısır hükümdarının Yusuf’a güvenerek ona hükümdarlığın daha layık olduğunu demesi ve halkına Yusuf’un emrine hazır olmaları gerektiğini bildirmesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “inan-”, KY’de “büt-, inamlık, inan-, inandur-, kertün-”, RN’de “inan-”, SVTM’de “inan-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bāver kıl- (Far.+T.) İnanmak.

şarāb-dār yūsuf sözün **bāver kıldı** (KY, B44r14)

emīn (Ar.) Emin.

şafā könlüñi ėmdi **ėmīn** tutğıl (KY, B31v12)

emīn ol- (Ar.+T.) İnanmak, güvenmek.

anıñ emrine mekīn **emīn oluñ** ėmdi (KY, B51r13)

İNSAN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı" olarak tanımlanan insan, söz konusu metinlerde yer alan "ādem, ādemī, beşer, ḥalāyık-ḥalāik, ins, insān, merdān, şahş" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İnsan kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. İnsan kavramı ÇN'de "zalim dünyanın insanı korumadığı, mahşer günü bütün insanların toplanarak bir araya gelmesi, insanlık ve cinler aleminin Hz. Muhammed'in yüzü suyu hürmetine yaratılmış olması, kıyamet koptuğunda insanların kelebekler gibi dağılacağı, Hz. Muhammed'in yolundan gidenlerin yiğit şahlar olacağı", KY'de "gökten inen kuşların Yusuf ile insan gibi konuşması, Yusuf'u gören Mısır halkının onun insan değil melek olduğunu düşünmeleri, dünyada Yusuf gibi mükemmel bir insanın olmayışı, Züleyha'nın Yusuf'a kurduğu tuzağı duyan insanlara rezil olması, Arus şehrinin insan, cin ve perilerden oluşması", RN'de "gıybetin olduğu yerin insanoğluna ait olmaması, cimri olan herkesin malının zincir olup boynuna dolanması ve cimrilikle anılan Karūn'a rastlaması, Tanrı yolundaki yiğit kimselerin geçici dünyaya yüz çevirdikleri, açgözlülüğe düşen aklı kaybolmuş benzi sararmış bir kimsenin gelmesi", SVTM'de "Veled'in değerli sözleriyle insanlara Tanrı'yı bulduracağı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "kimi, kimse, kimsene", KY'de "kimesne, kimse, kişi", RN'de "kimesne, kişi", SVTM'de "kimesne, kimse, kişi" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ādem (Ar.) İnsan, insanoğlu, adam.

âdem bigin yūsuf la sözleşür êmdi (KY, B32r15)

mecāl vërmez sürer **âdemi** bundan (ÇN, 48)

âdemî (Ar.+Far.) Âdemoğlu, insanoğlu.

aydurlar bu degüldür **âdemîden** (KY, B24v3)

ki gaybet kıandasa **âdemî** degül (RN, 44r5)

beşer (Ar.) İnsanoğlu, insan.

cihân içre senden **beşer** olmuş degül (KY, B25v13)

halâyık- halâik (Ar.) Yaratılmış olanlar, mahlûkat, insanlar.

halâyıkğa bed-nâm rüsvây oldı êmdi (KY, B42r9)

yarın anda **halâyık** cem' olısar (ÇN, 33)

bildüreydüm **halâyıkğa** söz ile (SVTM, I-79)

halâik 'âmm u hâşş hep aña düşer (RN, 37r2)

ins (Ar.) İnsan.

ol şehir ehli **ins** ü cin perî idi (KY, B23v7)

anuñ için düzildi **ins** ile cân (ÇN, 79)

insân (Ar.) İnsanlar.

gelebek gibi dağıla bu **insân** (ÇN, 31)

merdân (Far.+Far.) İnsanlar, mertler, yiğitler.

kim anı dutsa olur şâh-ı **merdân** (ÇN, 43)

sevemez dünyeyi **merdân** kişiler (RN, 40r1)

şahş (Ar.) Kimse, kişi.

görem bir **şahş** gelür beñzi şararmış (RN, 7r1)

İSTEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir şeye duyulan eğilim, arzu, şevk" olarak tanımlanan istek, söz konusu metinlerde yer alan "ârzü, ârzûla-, hâcât, harc, havâ, kaçd, kaçd kıl-, kaydasuz, maşşûd, mey(i)l, murâd-murâf, murâda êr-, niyyet, niyyet kıl-, niyyetlen-, rızâ, rızâ bol-, şehvet, şevk, taleb kıl-, tâlib, temennâ eyle-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İstek kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir

şekilde Arapça kökenlidir. İstek kavramı ÇN’de “dünyevi isteklere uymadan nefsin beklentilerinden kaçınmak gerektiği”, KY’de “şehir halkının Yusuf’un güzel yüzünü görmek istemesi, Mısır hükümdarının bir şehre girmek istemesi, Yusuf’un kardeşlerinin haykırmaya niyetlenmeleri, Yusuf’un kardeşlerinin Yusuf’u kuyuya atmak istemeleri, Yusuf’a gördüğü rüyada aşık olan Züleyha’nın isteğine kavuşma talebi, Tanrı’dan murat ve yardım gelmezse Hz. Yakup’un acılar içinde kalacağı, Züleyha’nın sevinerek muradına erdiğini düşünmesi, Yusuf’un isteğini Tanrı’ya bildirmesi, Yusuf’un kardeşlerinin yemek yemeye niyetlenmeleri, atlı on iki bin erin Yusuf’u almak istemesi, kulun inancı gereği Tanrı hükmüne razı olması gerektiği, Züleyha’nın Yusuf’un köle olarak yanında olmasına razı olmayarak ona kavuşmak istemesi, Züleyha’nın Yusuf’a kavuşma isteğinin sabrını yok edecek kadar artması, Hz. Musa’nın kırk yıl su içinde duran Hz. Yusuf’un tabutunu istemesi, Yusuf’un yaralıların ve isteklilerin müjdecisi olması”, RN’de “dilekleri için Tanrı kapısına varan kişinin amacına ulaşacağı, kısacık yaşamın kulun nefis isteklerine yetmeyeceği, amacı olmayan faydasız kişi, kişinin her durumda doğruyu söylemesi gerektiği ve Tanrı’nın doğrudan başka bir yönelişi kabul etmediği; nefis istekleri, kibir, açgözlülük ve kıskançlığın ateşle gelen dört tat olması, Tanrı’ya adanmış doğru kimselerin yolunu dilemek gerektiği”, SVTM’de “Hz. Musa’nın Tanrı’nın isteğini anlayamaması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de, KY’de, RN’de ve SVTM’de yer alan “iste-” ve KY’de, RN’de, SVTM’de yer alan “dile-” fiilleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiildir.

ārzu (Far.) İstek.

ārzuları yūsufı körmek için (KY, B25r3)

havayā uyma geç nefis **ārzūsından** (ÇN, 26)

ārzūla- (Far.+T.) İstemek.

ol şehirge kirmege **ārzūladı** (KY, B76v15)

hācāt (Ar.) Hacetler, dilekler.

kişi ki ol kapuya **hācāta** varadı (RN, 44v4)

harc (Ar.) Arzu, isteğine uygun, münasip olan, uygun şey, layık.

bu beş günlük ‘ömür bu **harc**a yetmez (RN, 14v5)

havā (Ar.) Cismanî istek.

havāya uyma geç nefs ârzüsünden (ÇN, 26)

kaşd (Ar.) Amaç, niyet, istek.

kaşduñız var körem siz haykırmaga (KY, B67v7)

kaşd kıl- (Ar.+T.) Niyet etmek, amaçlamak, istemek.

kuyu içre şalmağa **kaşd kıldılar** (KY, B10r12)

kaydasuz (Ar.+T.) Arzusuz, düşüncesiz, kaygısız.

ki yokdur gayretün ey **kaydasuz cān** (RN, 32r1)

maķşūd (Ar.) Söylenilmek, belirtilmek istenilen, kastedilen, amaç.

maķşūduñ nedür bu sözden bilmezem (SVTM, II-132)

neyise **maķşūdı** anı başardı (RN, 44v4)

mey(i)l (Ar.) Eğilim, meyletme, istek, sevgi, gönlün yönelimi.

icāzet yok durur ayruķsı **meyle** (RN, 50v3)

murād-murāt (Ar.) İstek, dilek.

murādım bu kün hāşıl kılam emdi (KY, B36v2)

murāt ‘ismet necāt senden kelmez ise (KY, B36v8)

murāda ér- (Ar.+T.) İstedğine ulaşmak.

sevündi **murādıma érdim** dèyür (KY, B28v4)

niyyet (Ar.) İstek.

niyyeti teñrüsüne kılur emdi (KY, B17r8)

niyyet kıl- (Ar.+T.) İstemek.

şunup ta‘ām yemekge **niyyet kıldı** (KY, B65v5)

niyyetlen- (Ar.+T.+T.) Tasarlamak, amaçlamak, istemek.

yūsufı almağa **niyyetlendiler** (KY, B23r11)

rızā (Ar.) İstek, rıza.

mevlī hükümüne kıl **rızā** kerek emdi (KY, B70r12)

rızā bol- (Ar.+T.) Razi olmak, istemek.

katına **rızā bolmas** vişāl boylar (KY, B37r15)

şehvet (Ar.) Şehvet; nefsin hoşuna giden bedenî ve suflî arzulara meyletme.

şehvet ü kibr ü tama^ç birle ҳased (RN, 3r3)

şevk (Ar.) İstek, arzu.

vişāl **şevkı** şabrım gâret kıldı emdi (KY, B38v10)

taleb kıl- (Ar.+T.) İstemek, dilemek.

müsî kelîm tâbütnı **taleb kıldı** (KY, B77v14)

talib (Ar.) İsteyen, istekli.

mecrûhlar **talibler** beşiriven (KY, B46v10)

temennâ eyle- (Ar.+T.) İstemek, arzu etmek.

temennâ eylegil yol bularuңdur (RN, 10v6)

İSYAN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Başkaldırı" olarak tanımlanan isyan, söz konusu metinlerde yer alan "'ākķ bol-, 'ākķ ol-, 'āşī, 'āşī ol-, hāricī, 'iṣyān" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İsyân kavram alanına giren tüm alıntı sözler Arapça kökenlidir. İsyân kavramı KY'de "Yusuf'un kardeşlerinin günah işleyerek isyankâr olmaları, Yusuf'un kardeşlerinin Yusuf'a eziyet ederek babalarına karşı isyankâr olmaları, dua ile pek çok isyankârın Tanrı'dan rahmet bulacağı, Yusuf'un Züleyha'nın kurduğu tuzak karşısında isyankâr olduğu düşünülmesi, Yusuf'un Züleyha'nın iftirası yüzünden kötü duruma düşeceği için zindana atılmayı göze alması", RN'de "nefsin ezelden beri Tanrı'ya isyan etmesi, isyankârların gönül evinden temizleneceği", SVTM'de "Veled'in bazı isyankârları doğru yola çevirmek için Tanrı'ya dua etmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

'ākķ bol- (Ar.+T.) İsyankâr olmak.

on qarındaş cümlesi **boldılar 'ākķ** (KY, B8r13)

'ākķ ol- (Ar.+T.) İsyankâr olmak.

bu iş ile atañıza **'ākķ ola siz** (KY, B9r10)

‘**āṣī** (Ar.) Karşı gelen, günahkâr.

du‘â birle telim ‘**āṣī** rahmet bulur (KY, B78v13)

nêçe veled ḥalk içün bir kaç ‘**āṣī** içün (SVTM, VI-10)

ḳadîmden nefsdür sultāna ‘**āṣī** (RN, 6r2)

‘**āṣī** ol- (Ar.+T.) İsyankâr olmak.

aydur bizüm bir ḳul oḡlan ‘**āṣī** oldu (KY, B43r13)

ḥāricī (Ar.+Far.) Yasa dışına çıkan, isyan eden, yabancı, hakkı olmadan bir şeyi isteyen kimse; geçmişte Hz. Ali’ye isyan eden bir zümrenin de adıdır.

gerek **ḥāricīler** sürile şardan (RN, 44r1)

‘**isyān** (Ar.) İtaatsizlik.

düşerem bâtıl iş ‘**isyānına** (KY, B43r1)

İŞ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma, bir değer yaratan emek” olarak tanımlanan iş, söz konusu metinlerde yer alan “fi‘l, ḥıdmet, ḥıdmet eyle-, ḥıdmet ḳıl-, ḥıdmetçü, ḥıdmet-kār, ḥıdmet-kār ol-, kārān, meşḡül, mu‘aṭṭal ḳıl-, pīşe, sānī‘, techīz” alıntı sözleriyle bir kavram alanı oluşturmaktadır. İş kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. İş kavramı ÇN’de “feleḡin pek çok işi boşa çıkararak fani oluşu, müslümanın öteki dünya için hazırlık yaparak iyi işlerle meşḡul olması gerektiḡi”, KY’de “Yusuf’un işlerinin, davranışlarının güzel olması ve aşkının tatlılığı, Yusuf’un kardeşlerinin vezirden yoğun ilgi ve hizmet görmesi, Hz. Yusuf’a büyük küçük herkesin hizmet etmesi, Yusuf’un gördüḡü rüyayı yorumlayan Yakup’un ona hükümdarlığın müjdelendiḡini dile getirmesi, Yusuf’un oḡlunun kendisini amcalarına hizmetçi olarak tanıtmaması, Yusuf’un oḡlunun kendisini tanımayan amcalarına Mısır veziri Yusuf tarafından hizmetçi olarak görevlendirildiḡini bildirmesi, Züleyha’nın Yusuf için yaptırdıḡı görkemli sarayda Yusuf’un hükümdar, kendisinin hizmetçi olmasını istemesi, Züleyha’nın istediḡi sarayı yaptırabilmek için, saray inşasında çalışacak kimseleri çağırması, Yusuf’un Hz. Yakup’un vefatından

sonra gerekli işlerini yaparak namaz kılması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “iş”, KY’de “iş, işle-, işlemeklik, işlen-, karavaş”, RN’de “iş”, SVTM’de “iş” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

fi‘l (Ar.) İş, davranış.

fi‘lin hoş ‘ışkın yavlağ datlu durur (KY, B37r8)

ne hâcet ben demek çok çıkdı **fi‘lün** (RN, 33r2)

hıdmet (Ar.) Görev, iş.

vezîrden buldılar bu **hıdmeti** (KY, B57r3)

kim aña lâyıķ oldur **hıdmetinde** (RN, 25r4)

hıdmet eyle- (Ar.+T.) İş görmek, çalışmak.

ulu kiçi cümle **hıdmet eylediler** (KY, B29v15)

hıdmet kıl- (Ar.+T.) İş görmek, çalışmak.

ķardaşlaruñ köp **kıla** saña **hıdmet** (KY, B4r13)

hıdmetçü (Ar.+T.) Hizmetçi.

ben size **hıdmetçüven** dēr eyegüler (KY, B57v12)

hıdmet-kār (Ar.+Far.) Hizmetçi

beni sizge **hıdmet-kār** vērdi ěmdi (KY, B57v14)

hıdmet-kār ol- (Ar.+Far.+T.) Hizmetçi olmak.

sen hūdāvendigār ben **hıdmet-kār olayım** ěmdi (KY, B39r4)

kārān (Far.) İşler.

ki ķılmıřdur mu‘aṭṭal bunça **kārān** (ÇN, 1)

meşgöl (Ar.) Meşgul, dalmış, yoğun.

ķarīfler cümlesi ṭā‘āta **meşgöl** (RN, 9v5)

meşgöl ol- (Ar.+T.) Çalışmak, uğraşmak.

yarağa **meřgöl ol** sen ě müsülmān (ÇN, 14)

mu‘aṭṭal kıl- (Ar.+T.) İşe yaramaz kılmak, boşa çıkarmak.

ki **ķılmıřdur mu‘aṭṭal** bunça **kārān** (ÇN, 1)

pīře (Far.) İş, amel, huy, âdet, tabiat, alışkanlık.

ölürsin tevbesüz bu **pîşelerde** (RN, 13v2)

şānī° (Ar.) Yapan, işleyen, yapıcı.

hatun aydur **şānī**°ler hāzır kelsün (KY, B35v13)

techīz (Ar.) Lüzumlu şeyleri tamamlama.

techīzin temām édüp namāz kıldı (KY, B77r14)

İTİBAR KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Saygınlık" olarak tanımlanan itibar, söz konusu metinlerde yer alan "haķīr kıl-, hamiyyet, ĥorluk, qadr, mu'teber, rüsvāy, rüsvāy kıl-, rüsvāy ol-, şāķıķ kıl-, tāc eyle-, zelīl, zelīl ol-, zelīl kıl-, zillet" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Farsça kökenli "ĥor" sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +luk isimden isim yapma eki "ĥorluk" kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. İtibar kavramı KY'de "putperestliğı terk ederek İslamiyet'e iman eden Züleyha'nın bir zamanlar inandığı putu aşağılayarak pazarda satmaya götürmesi, putun değersizliğı, Yusuf'un, kardeşi İbni Yemen'e hediye ettiğı bileziğı diğerkardeşlerin almak istemesi, rüya yorumcusunun Yusuf'u satın alan kimsenin rüyasını itibarla yorumlayacağını dile getirmesi, zindana düşen Yusuf'un Araplar içerisinde itibarını kaybettiğı, Mısır hükümdarının iftiraya uğrayan Yusuf'a bizi halka rezil ettin diyerek serzenişi, Yusuf'a tuzak kuran Züleyha'nın ayıplanması ve halka rezil olması, Yusuf'un canına kast eden kardeşleri arasında Yehuda'nın şefkat göstermesi üzerine diğerklerinin sözümüzü neden itibarsızlaştırdın diyerek serzenişi, Yusuf'un kardeşlerinin kendisini uğrattığı eziyetle babası Hz. Yakup'u üzeceklerini dile getirmesi, Züleyha'nın Yusuf'un aşkı yüzünden aşağılık duruma düşmesi, Tanrı'nın sabırsız kimseleri cezalandırarak aşağılık duruma düşüreceğı, Yusuf'un babasının hasretle ve acıyla aşağılanma içerisinde kaldığı", RN'de "cimri olmanın haysiyeti yok etmesi, cimriliğe düşen kimsenin kendi kıymetinin olmayışı ve iki gözünün kör olması, Tanrı yolundaki mürşitin ayağının tozunu başa taç eylemek gerektiğı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN'de "deg-" fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiildir.

ḥakīr kıl- (Ar.+T.) İtibarsızlaştırmak, değersizleştirmek.

ḥakīr kılup bāzārda satar ėmdi (KY, B54r9)

ḥamiyyet (Ar.) Milli şeref ve haysiyet, fazilet.

kanı ġayret **ḥamiyyet** kanda vardı (RN, 32v2)

ḥorluk (Far.+T.) Değersiz, önemsiz, aşağılık.

bu şanem bu **ḥorlukğa** nete ėrür (KY, B33v9)

ḳadr (Ar.) Değer, kıymet, itibar.

ḳadrin bilip senin için saklayalım (KY, B62r12)

kimün kim kendüsile **ḳadri** yokdur (RN, 38v2)

mu'teber (Ar.) İtibar.

yorayım düşüni **mu'teberimde** (KY, B14r11)

rüsvāy (Far.) Rezil, itibarsız, haysiyetsiz.

ayġıl benī 'arablar **rüsvāy** men (KY, B46v9)

rüsvāy kıl- (Far.+T.) Rezil, itibarsız, haysiyetsiz etmek.

biz ḥalka bed-nām **rüsvāy kılduḡ** ėmdi (KY, B41r8)

rüsvāy ol- (Far.+T.) Rezil, itibarsız, haysiyetsiz olmak.

ḥalāyıkğa bed-nām **rüsvāy oldı** ėmdi (KY, B42r9)

şāḳıṭ kıl- (Ar.+T.) Hükümsüz, geçersiz, itibarsız kılmak.

ne ma'nīden anṭumızı **şāḳıṭ kılduḡ** (KY, B9r4)

tāc eyle- (Far.+T.) Çok önem verme, el üstünde tutma.

tāc eyle başuḡa ayaġı ḥākin (RN, 43v1)

zelīl (Ar.) Hor görülen, aşağı tutulan, aşağılanan.

ḥasretile köydürür siz ol **zelīli** (KY, B8r8)

zelīl ol- (Ar.+T.) Aşağılık olmak.

yūsuf 'ışkı sebebinden **zelīl oldım** (KY, B54r2)

zelīl kıl- (Ar.+T.) Aşağılık kılmak.

şabırsız 'azīzleri **ḳılur zelīl** (KY, B13v14)

zillet (Ar.) Hor görölme, aşağılanma.

atam ya'kūb **zillet** içre ƙaldı ėmdi (KY, B36v8)

İYİLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "İyi olma durumu, salah; karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan, inayet" olarak tanımlanan iyilik, söz konusu metinlerde yer alan "ħay(ı)r, hoş, hōş ol-, hoşluk, kerem, kerem ƙıl-, mübārek, mübārek ol-, mürüvvet, mürüvvet ƙıl-, mürüvvetlü, mürüvvet-vār, ni'met, tekellüf ƙıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Farsça kökenli "hōş" sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +luk isimden isim yapma eki, "hōşluk" kavramını türetme rolü üstlenmiştir. İyilik kavramı ÇN'de "öteki dünyada kulun yaptığı iyi ve kötü işlerin tartılacağı", KY'de "Yusuf'un kardeşlerinin Kenan şehrinde kıtlık olduğunu ve orada hayırlı işin olmadığını dile getirmeleri, Züleyha'nın Hz. Yakup için küçük, gösterişsiz bir ev yapması üzerine Hz. Yakup'un bu evin kendisi için iyi ve hayırlı bir şekilde yapıldığını dile getirmesi, kıtlıkla karşı karşıya kalan Yusuf'un kardeşlerinin Yusuf'tan iyilik ve cömertlik dilemesi; Züleyha'nın, aşkını ispat edebilmesi için Yusuf'tan iyilikle kamçısını istemesi, Yusuf'u köle pazarından satın alan hükümdarın Züleyha'ya bu kutlu oğlanı sakla diyerek öğüt vermesi, din cömertleri olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e dua, Züleyha'nın yaptığı iyiliklerin karşılığı olarak Yusuf'un ona itaat etmesini istemesi, Züleyha'nın Yusuf'u sevecenlikle ve iyilikseverlikle anması, İbni Yemen'in Yusuf'a iyiliksever kimse olarak seslenişi, Tanrı'nın iyilik bağışlaması, Yusuf'un Mısır sarayında kardeşlerini özenle ağırlaması", RN'de "Tanrı yolundan uzak kişilere yüz çevirmek gerektiği ve bu sözün hayırlı kimseler dışındakileri kapsamadığı, cömertlikle dost olduğunda Tanrı yolunun güzel düzeninin görülebileceği, yüce sabrın bütün hallerinin sabırla güzelleştiği", SVTM'de "kişinin aşkı çok olmazsa sadakatinin güzel bir pınar gibi kaynamayacağı, nimetlerin nurdan yapıldığı cennette iyiliğin hurilerden olması" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "ēdgü, eygü, ēyü", RN'de "eylük, eyü", SVTM'de "eylik, eylük, eyü" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

hay(ı)r (Ar.) İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.
ilimizden **hayr** iş hîç kelmedi (KY, B56r8)
getürüp dartaılar **hayruñla** şerrüñ (ÇN, 36)
bunuñ ğayrı **hayır** bu sözden ırak (RN, 19v4)
hoş (Far.) Beĝenilen, duyguları okşayan, zevk veren, iyi, güzel.
bu evi baña lâıyık **hoş** düzmiş sen (KY, B74v1)
kaynamaz **hoş** bıñar gibi şıdkı (SVTM, I-44)
göresin hak yolın **hoş** tertîbile (RN, 39v2)
hoş ol- (Far.+T.) Güzel, iyi, tatlı, memnun edici olmak.
ki şabrıla **hoş oldu** cümle hâli (RN, 29r3)
hoşluk (Far.+T.) Hoşluk, iyilik, sefa.
hoşluĝuñ uçmak içre hürdandur (SVTM, I-35)
kerem (Ar.) İyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf.
sizden **kerem** diler miz gerek bize (KY, B59r10)
kerem kıl- (Ar.+T.) İyilik yapmak, lutfetmek.
kerem kılıp kamaçını baña vërgil (KY, B54v16)
mübârek (Ar.) Kutlu, kutsal, uğurlu.
bu **mübârek** oĝlançuğdur sakla emdi (KY, B32v9)
mübârek ol- (Ar.+T.) Kutlu, kutsal, uğurlu olmak.
risâlet **mübârek olsun** emdi (KY, B10v16)
mürüvvet (Ar.) İyilik, cömertlik.
dîn **mürüvvet** ikilesi iki reşîd (KY, B2v1)
mürüvvet kıl- (Ar.+T.) İyilik, cömertlik yapmak.
ben **mürüvvet kıldım** senden yaña (KY, B39r4)
mürüvvetlü (Ar.+T.) İyiliksever, cömert.
züleyhâ aydur yâ mihr-bân **mürüvvetlü** (KY, B37r1)
mürüvvet-vâr (Ar.+Far.) Mürüvvetli, iyiliksever, cömert.
ibni yemen aydur yâ **mürüvvet-vâr** (KY, B61r11)

ni‘met (Ar.) İyilik, lütuf, ihsan.

fazlı birle rûzî kıla saña **ni‘met** (KY, B4r12)

tekellüf kıl- (Ar.+T.) Bir işi gösterişli bir biçimde yapmaya çalışmak, özenmek.

ol sebebden **tekellüf kılur** emdi (KY, B57r10)

İZİN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir şey yapmak için verilen veya alınan özgürlük, müsaade, ruhsat, icazet, mezuniyet” olarak tanımlanan izin, söz konusu metinlerde yer alan “destür, destür al-, destür ol-, destürsüz, destür vèr-, icâzet, rızâ vèr-, ruhsat vèr-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. İzin kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Farsça kökenlidir. İzin kavramı KY’de “Yusuf’un sürekli ağlayarak Kenan ilinden çıkmadan önce annesinin mezarını görmek için izin istemesi, Yusuf’un kardeşlerinin onu kandırarak babalarından izin aldıklarını söylemeleri ve gezintiye çıkmayı teklif etmeleri, Tanrı’dan Cebrail meleğe izin gelmesi, Yusuf’un babasına haber yollattığı Arap kimseye yüzünü açmak için izni olmadığını, Tanrı’nın izninin olmadığı işten hayır gelmeyeceğini dile getirmesi, sabah yelinin Tanrı’ya ağlamasıyla Tanrı’nın izin vermesi ve Yakup’a Yusuf’un kokusunu göndermesi, Yusuf’tan izin isteyerek Arap kimsenin yola düşmesi, Mısır hükümdarının mektubu okuyarak izin vermesi, Yusuf’un babasını görmesi için izin gelmesi”, RN’de “insanın ne söylerse söylesin doğruyu söylemesi gerektiği ve Tanrı tarafından doğrudan başka bir yönelişe izin olmadığı” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

destür (Far.) İzin, müsaade

ağlarken müdām kirü **destür** diler (KY, B17v6)

destür al- (Far.+T.) İzin almak.

atamızdan saña **destür alduḡ** dërler (KY, B6r2)

destür ol- (Far.+T.) İzin, müsaade olmak.

celîlden cebrâ’île **destür oldu** (KY, B11r7)

destürsüz (Far.+T.) İzinsiz.

destürsüz iş mübârek olmaz emdi (KY, B47r4)

destūr vèr- (Far.+T.) İzin vermek.

fażl birle hālīk **destūr vèrdi** (KY, B72v7)

icāzet (Ar.) İzin.

icāzet dilep ‘arab yola kirdi (KY, B47r9)

icāzet yok durur ayruksı meyle (RN, 50v3)

rızā vèr- (Ar.+T.) İzin vermek.

biti oğup **rızā vèrdi** revā kördi (KY, B28r11)

ruḥsat vèr- (Ar.+T.) İzin vermek, müsaade etmek.

atasın körmeye **ruḥsat vèrdi** (KY, B73v4)

KABUL KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma” olarak tanımlanan kabul, söz konusu metinlerde yer alan “icābet, ḳabūl, ḳabūl ét-, ḳabūl eyle-, ḳabūl kıl-, ḳabūl ol-, müstecāb, müstecāb kıl-, müstecāb ol-, rāzī, rāzī bol-, rāzī ol-, revān, revān ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kabul kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Kabul kavramı KY’de “Hz. Yakup’un deve için dua etmesi üzerine Tanrı tarafından duanın kabul edilmesi, Mısır azizinin erkek çocuğu olması için her duasının kabul olduğunu düşündüğü Yusuf’tan yardım istemesi, Yusuf’u kardeşlerinden satın alacak kimsenin onu her ayıbıyla kabul etmesi, Yusuf’un zindanda kalanların kurtuluşları için ettiği duanın kabul olması, Hz. Yakup’un duasının kabul olması üzerine Cebrail meleğin Yusuf’a gitmesi ve ona güzel müjdelere vermesi, Yusuf’un duasının kabul olması üzerine aniden çıkan fırtınanın dinmesi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan Kul Ali’nin eserini söyleyen ve işitenlerden dua beklemesi ve bu duaların kabul olmasını dilemesi, Yusuf’un doğru kimselerin mektupları aracılığıyla adil hükümdarların işlerinin rast gideceğini dile getirmesi, Yusuf’un Tanrı’nın yazgısını sabırla kabul etmesi, Yusuf’u köle pazarında satan tüccarın Mısır hükümdarından Yusuf’un ağırlığınca altın, gümüş mal istemesi ve hükümdarın bunu kabul etmesi, Yusuf’u kardeşlerinden satın alan kimsenin bu satışla ilgili senet istemesinin Yusuf’un

kardeşleri tarafından kabul edilmesi, Tanrı'nın yardımıyla Yusuf'un hükmünün geçerli, aklının tam ve özünün edepli olması, Tanrı'nın hükmüyle kervanda Yusuf'un buyruklarının geçerli olmaya başlaması", RN'de "Tanrı yolundaki gönül eri kimsenin eşyayla ilgilenmeyeceği ve geçici dünya nefsinden vazgeçmeyenlerin Tanrı katında kabul edilmeyeceği" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

icābet (Ar.) Bir buyruk veya isteğe uyma, kabul etme, razı olma.

hālīkdan **icābet** qabūl oldı (KY, B48r5)

qabūl (Ar.) Kabul.

hīç gümāsız seniñ du‘āñ **qabūl** ėmdi (KY, B31v5)

qabūl ėt- (Ar.+T.) Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak.

qabūl ėtmeyeler terksüz buları (RN, 40v4)

qabūl eyle- (Ar.+T.) Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak.

‘aybı birle ne ėcāb **qabūl eyleyürven** (KY, B16v8)

qabūl qıl- (Ar.+T.) Kabul etmek.

du‘āsın mūcib **qabūl qıldı** ėmdi (KY, B50v7)

qabūl ol- (Ar.+T.) Kabul olmak.

du‘āsı ḥazrete **qabūl oldı** (KY, B48r9)

müstecāb (Ar.) Kabul olunmuş.

du‘āsı **müstecāb** qabūl oldı (KY, B21r6)

müstecāb qıl- (Ar.+T.) Kabul olunmuş kılmak.

mūcib anı **müstecāb kıla** ėmdi (KY, B78v11)

müstecāb ol- (Ar.+T.) Kabul olunmuş olmak.

ol iş yavlaq **müstecāb olur** ėmdi (KY, B70r6)

rāzī (Ar.) Uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden.

şiddetine şabr **rāzī** vermiş kerek (KY, B18v2)

rāzī bol- (Ar.+T.) Uygun bulmak, benimsemek, kabul etmek.

bu ‘azīz bu qavle **rāzī boldı** (KY, B30v10)

rāzī ol- (Ar.+T.) Kabul olmak, uygun olmak.

anlar cümle bu sözge **rāzī** oldu (KY, B17r15)

revān (Far.) Geçerli, yürüyen, kabul görmüş.

hükmi **revān** ‘aklı temām özi ‘ārlu (KY, B53v4)

revān ol- (Far.+T.) Geçerli olmak, yürümek, kabul edilmek.

andan sonra yūsuf hükmi **oldı revān** (KY, B21r15)

KADIN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Erişkin dişi insan, hatun, hatun kişi, zen” olarak tanımlanan kadın, söz konusu metinlerde yer alan “‘avrat, hūr, hūr ol-, hūrī, köz-bānu” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kadın kavramı KY’de “Beşir’in suda bir kadının elbise yıkadığını görmesi, Yusuf’un güzelliğinin cennetteki huri gezintisini andırması, Züleyha’nın dadısının Züleyha’ya bir daireyi yöneten kadın diye seslenip kederinin sebebini sorması”, RN’de “geçici dünya zevklerinden vazgeçen cömert kimsenin gözünde cennet kızları ya da cennet köşklerinin olmayacağı”, SVTM’de “nimetlerin nurdan olduğu cennete, hoşluğun cennet kızlarından geldiği, güzellik dileyenlerin güzelliğe sahip olması gerektiği, ruhu Tanrı’ya gönderecek ve cennete hurilerle yürüyecek olanın iman olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “hatun, hatun, kız”, RN’de “kız”, SVTM’de “kız” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘avrat (Ar.) Kadınlar.

körer suvda bir **‘avrat** ton yuvardı (KY, B73r1)

hūr (Ar.) Cennet kızı, çok güzel kız veya kadın, hûri.

hemān-dem firdevs içre **hūrlar** kēzer (KY, B36r12)

hoşluğuñ uçmak içre **hūrdandur** (SVTM, I-35)

ki terke girene ne **hūr** ne kuşūr (RN, 41r4)

hūr ol- (Ar.+T.) Cennet kızı, çok güzel kız veya kadın, hûri olmak.

hūr dilerseñ var **hūr olğul** hūr içün (SVTM, II-82)

hūrī (Ar.+Far.) Cennet kızı, çok güzel kız veya kadın, hûri.

uçmak içre **hūrīlerle** yoriya (SVTM, II-66)

köz-bānu (Ar.+Far.) Bir daireyi idare eden kadın.

yā **köz-bānu** ne sebebdən hātırūn ʔar (KY, B34r13)

KAN BAĞI KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Aynı soydan gelme durumu" olarak tanımlanan kan bağı, söz konusu metinlerde yer alan "aḥī, 'amme, 'amū, 'azīz, bni, ebeti, evlād, ḥašem, ibn, ihvān, ümm" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kan bağı kavramı ÇN'de "İmran oğlu Hz. Musa'nın elindeki asanın ejderhaya dönüşmesi ve onun beyaz eli, kardeşlerin birbirlerine ümmet olduğu", KY'de "Yusuf'un kardeşlerine gerçek kimliğini açıklaması, Hz. Yakup'un Yusuf'u halasına teslim etmesi, amcasının Yusuf'u küçükken sevmesi, Yusuf'un canına kast eden kardeşlerine, ağabeylerim neden böyle yoldan çıkıyorsunuz diye serzenişi, Yusuf'un peygamberliğinin müjdelendiği rüyayı gördükten sonra babasına anlatarak yorumlanmasını istemesi, Yusuf'un ölüm sırasının ona gelmesiyle çocuklarından ve kardeşlerinden ayrılışı, Yusuf'un Tanrı'nın emriyle ertesi gün yanında bulunanlar ile dolaşmaya çıkması, Hz. Yakup'un Yusuf'un rüyasını yorumlayarak bana inan demesi, Yusuf'tan sonra İbni Yemen'den de ayrı düşen Hz. Yakup'un acı çekmesi", RN'de "kardeş olan alçak gönüllülüğün kibri yenmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "ini, ʔardaş, oğlan", KY'de "ana, ata, baba, ʔardaş, ʔardaşlık, ʔardaşlu, ʔardaşsız, ʔarındaş", RN'de "ata", SVTM'de "ata, dede, ʔarındaş" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

aḥī (Ar.) Kardeş.

ene yūsuf hāzā **aḥī** dərler ėmdi (KY, B71v14)

ne aşşı eyledi gör **aḥī** kibri (RN, 19r3)

'amme (Ar.) Hala.

yūsufi **'ammesine** teslīm kıldı (KY, B66v4)

'amū (Ar.) Amca.

ʔıfıl iken **'amū** anı soyar idi (KY, B66r13)

'azīz (Ar.) Ağabey.

neşe böyle azar siz ‘**azīzlerim** (KY, B7v3)

bni (Ar.) Oğul.

yed-i beyzā dahı mūsī **bni** ‘imrān (ÇN, 73)

ebeti (Ar.) Baba.

yā **ebeti** baḡa te’vīl kılğıl ėmdi (KY, B3v4)

evlād (Ar.) Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk, çocuklar.

evlādından ihvānından oldu firḡat (KY, B77r12)

ḡaşem (Ar.) Maiyet, yanında bulunanlar, aile.

erte **ḡaşem** birle seyrān kılğıl ėmdi (KY, B52r12)

ibn (Ar.) Oğul.

yā **ibn** inanğıl bayık baḡa (KY, B4v2)

ihvān (Ar.) Kardeşler.

ḡün ümmetdür biri birine **ihvān** (ÇN, 2)

ümm (Ar.) Anne.

yā benüm ibni yemīnüm **ümm** alı ḡodı (KY, B68v8)

KARANLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Işık olmama durumu” olarak tanımlanan karanlık, söz konusu metinlerde yer alan “ḡulmāt, ḡulmet” sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Karanlık kavramı KY’de “kervan yolculuğunda Yusuf’a vuran kimse yüzünden Tanrı’nın aniden fırtına çıkarması ve herkesin karanlık içinde şaşkınlıkla kalması”, RN’de “gıybet ve kine düşen kimsenin doğanayı, güneşi göremeyeceği ve gözlerinin utanç içinde karanlıklarla gaflet uykusunda kalacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de “ḡara, ḡaraḡu”, SVTM’de “ḡaraḡulıḡ, ḡarañluḡ, ḡarañu, ḡarañulıḡ, ḡarañululıḡ” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ḡulmāt (Ar.) Karanlıklar.

ḡalır **ḡulmātıla** ol ḡāb içinde (RN, 47r4)

ḡulmet (Ar.) Karanlık.

ḡamuları **ḡulmet** içre ḡayrān ḡaldı (KY, B20v5)

KARGAŞA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Kalabalık, düzensizlik vb.nin yol açtığı karışıklık, kaos” olarak tanımlanan kargaşa, söz konusu metinlerde yer alan “fesād, fitne, ğammāz ol-, ğammazlık kıl-, gümrah ol-, müfsid, nifāk, şūr” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli “ğammāz” sözcüğüne gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki, “ğammāzlık” kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Kargaşa kavramı KY'de “bozuk işten korunmak gerektiği, Yusuf'un Züleyha'nın kargaşasına düşmemek için Tanrı'ya dua ederek sabır dilemesi, Yusuf'un fitneci bir kimse olamam ve şeytanın gönlünü zenginleştiremem demesi, Yusuf'un Züleyha'nın iftirası karşısında fitnelik yapmadığını dile getirmesi; Yusuf'un, canına kast eden kardeşlerine yoldan çıkıp şeytana uymayın demesi, Yusuf'un Züleyha'nın tuzağıyla karşılaştığında gökten inen ayetteki nefisini fitne işten koru çağrısı”, RN'de “gönül gözü olmayan kimsenin sevmekten anlamayacağı ve bu kişinin gönlü kul olsa gözünün bozguncu olacağı, sabrın bütün bozguncuları yenilgiye uğratması, dokuz kişi olan nefis oğlanlarının işinin fitne ve karışıklık yaratmak olması, kibre düşen kimsenin içinin karışıklıkla fitneyle, kavgayla, kötülükle dolu olacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

fesād (Ar.) Karıştırıcı, bozuk, kötü.

fesād işden sığınmaçlık kerek emdi (KY, B38v8)

fitne (Ar.) Karışıklık, kargaşa durumu.

bir neçe **fitne** düşer kula şabr kanda (KY, B36r14)

gönül kul olsa gözün **fitnesidür** (RN, 48v4)

ğammāz ol- (Ar.+T.) Söz taşıyan, lâf yetiştiren, fitleyen (kimse) olmak.

ğammāz olup şeytân köñlin bayıtmazven (KY, B31v11)

ğammāzlık kıl- (Ar.+T.+T.) Söz taşımak, lâf yetiştirmek, fitlemek, fitnelemek.

oğlan aydur ben **ğammāzlık kılmazven** (KY, B41v5)

gümrah ol- (Far.+Far.+T.) Doğru yoldan çıkmak, yolunu şaşırmak.

şeytân sözine **gümrah olup** aña uymağ (KY, B10v1)

müfsid (Ar.) Bozguncu, fitneci.

müfsidden nefsin men' kıla emdi (KY, B39r8)

ki şabr eyler kamu **müfsidler** māt (RN, 28r3)

nifāk (Ar.) Fitne, karışıklık, ikiyüzlülük, münafıklık.

nifāk u şirk anlaruñ işidür (RN, 6r3)

şūr (Far.) Karışıklık, fitne, kavga, gürültü; kavgacı.

içün şirkile tolmış **şūr** u şersin (RN, 15r5)

KARŞILAŞTIRMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Kişi ve nesnelerin benzer veya ayrı yanlarını incelemek için kıyaslamak, mukayese etmek" olarak tanımlanan karşılaştırmak kavramı, söz konusu metinlerde yer alan "kıyās ét-, kıyās kıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Karşılaştırmak kavramı, KY'de "Züleyha'nın Yusuf'un güzelliğini kendisiyle karşılaştırması, Yusuf'un kardeşleriyle kıra çıkmadan önce onlarla ilgili evdeki düşüncesiyle onun canına kast ettikleri anda hissettiklerini karşılaştırması ve hayal kırıklığına uğraması", RN'de "Yunus'un alçak gönüllüğü çok sevmesi ve alçak gönüllüğü ne kadar sergileyebildiğini karşılaştırması gerektiği" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

kıyās ét- (Ar.+T.) Bir şeyi karşılaştırmak, mukayese etmek, değerlendirmek.

kıyās ét sen seni ne kadar indün (RN, 19v2)

kıyās kıl- (Ar.+T.) Bir şeyi diğer bir şeye göre değerlendirmek.

züleyhā yūsuf körkin **kıyās kıldı** (KY, B33r4)

kıyās kıl- (Ar.+T.) Karşılaştırmak, mukayese etmek.

evden iken men saşınç **kıyas kıldum** (KY, B8v2)

KAYBOLMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Yitmek" olarak tanımlanan kaybolmak, KY'de yer alan "ğāyib, zāyi' ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kaybolmak kavramı KY'de "Hz. Yakup'un on ikinci oğlu Yusuf'un kaybolması, Züleyha'nın altı aylık çektiği eziyetin ziyan olması" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

KY’de yer alan “yit-, yitür-” fiilleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ġāyib (Ar.) Kaybolma, yitme, yitim.

on ikinci yūsufı **ġāyib** durur (KY, B46r16)

zāyi‘ ol- (Ar.+T.) Kaybolmak, yitmek.

altı aylık rencim **zāyi‘** oldu emdi (KY, B29r1)

KAZANÇ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Yarar, çıkar, kâr” olarak tanımlanan kazanç, RN’de yer alan “hırmen, kâr ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kazanç kavramı RN’de “ölümün dünyevi kazançları boşa çıkaracağı, sabırla dost olan kişinin her anının sefa ve zevkle dolu olacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “asıġ”, RN’de “aşı”, SVTM’de “assı” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

hırmen (Far.) Harman. Edinimler, kazanç.

ecel **hırmenlerini** yële vëre (RN, 15v3)

kâr ol- (Far.+T.) Kazanç olmak.

şafā vü zevk **olur** her laḥẓa **kārı** (RN, 27v3)

KESİNLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Şüphe ve duraksamaya yer bırakmayan veya geri dönülmeyen, değişmez, mutlak, kati, maktu” olarak tanımlanan kesin sözcüğünden türemiş “Kesin olma durumu, katiyet” olarak tanımlanan kesinlik, söz konusu metinlerde yer alan “ladun, muhkem, mutlak, yakīn” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kesinlik kavramı KY’de “Hz. Yakup’un oğlanlarından Yusuf’u koruyacaklarına dair kesin bir söz istemesi”, RN’de “Tanrı yoluna ulaşan erenlerin Tanrı’nın yüzünü mutlak görenler olduğu”, SVTM’de “Tanrı’nın kuluna savaşız, kesin, şüphe duyulmayan bilgi vermesi, kişinin geçici dünyada ne ekerse sonsuz dünyada onu biçeceği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

ladun (Ar.) Kat’i, şüphesi olmayan, kesin.

baḥṣadat bī-ḥihād ‘ilm-i **ladun** (SVTM, I-73)

muhkem (Ar.) Sağlam, güçlü, kesin.

oğlanları birle **muhkem** va‘de kıldı (KY, B6r11)

mutlak (Ar.) Kesin, kati, tam, eksiksiz; mutlaka.

yüziñ ma‘şūkanuñ **mutlak** görenler (RN, 10v2)

yakīn (Ar.) Kesin, kat’i, şüphesiz.

az ekenler **yakīn** kim az götüre (SVTM, I-41)

KILAVUZ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Ruhsal ve zihinsel bakımdan yol gösteren, ışık tutan kimse” olarak tanımlanan kılavuz, KY’de yer alan “delīl, delīl ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kılavuz kavramı KY’de “Tanrı’yı kılavuz görenlerin başarılı olacağı, Yusuf’un kardeşi İbni Yemen’e kılavuz olması, yol göstermesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. SVTM’de yer alan “kılavuz” sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

delīl (Ar.) Kılavuz, rehber.

delīl seni dutanlara başarur yol (KY, B2v15)

delīl ol- (Ar.+T.) Kılavuz olmak.

yūsuf ibni yemene **delīl oldı** (KY, B61v3)

KISKANÇLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir kimse bir üstünlük gösterdiğinde veya sevilen birisinin, başkası ile ilgilendiği kanısına varıldığında takınılan olumsuz tutum, güncülük, hasetçilik, hasetlik, hasutluk” olarak tanımlanan kıskançlık, söz konusu metinlerde yer alan “ḥased, ḥased kıl-, ḥasūd, ḥaṣūdlik” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli “ḥasūd” sözcüğüne gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki, “ḥasūdlik” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Kıskançlık kavramı KY’de “Yusuf’un canına kast etmek isteyen kardeşlerinin kıskançlıklarının ve günahlarının artması, lanetli şeytanın kıskançlıkla sakinin Yusuf’un zindandaki halini hükümdara anlatmasını unutturması”, RN’de “doğruluk besleyene cimriliğin

ulaşmayacağı, kıskançlığın sürekli sıkıntı çeken bir kimse olması, kıskançlığın insanı çok kötü hale düşürdüğü” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

ḥased (Ar.) Kıskançlık.

ḥasedleri günāhları ġālib oldı (KY, B4v14)

ḥased ḥod-kibrdür hīç anı görmez (RN, 33v3)

ḥased kıl- (Ar.+T.) Kıskanmak.

la‘īn şeyṭān bu arada **ḥased kıldı** (KY, B49v3)

ḥasūd (Ar.) Çok kıskanç, haset eden, kıskanan.

ḥasūd bir kişidür dāim o rencūr (RN, 31r6)

ḥasūdlik (Ar.+T.) Kıskançlık, hasetçilik.

ḥasūdlik bil seni yavlaḡ düşürür (RN, 33r5)

KİBİR KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyülenme, benlik, gurur” olarak tanımlanan kibir, söz konusu metinlerde yer alan “ḥod-bīn ol-, ḥod-kibr, kebūr, kib(i)r, maḡrūr, maḡrūr ol-, tekebbūr, tekebbūr eyle-, tekebbūrlik, ‘ucb, ‘ucb kıl-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli “tekebbūr” sözcüğüne gelen Türkçeleştirici unsur +lik isimden isim yapma eki, “tekebbūrlik” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Kibir kavramı ÇN’de “sonunda ölümün olacağı geçici dünyada kibrin neden var olduğu, geçici dünyanın zevklerine kapılan mağrur kimse, geçici dünyanın zevklerine düşüp mağrur olmamak gerektiği”, KY’de “Yusuf’un kibre yenik düşmesi, Yusuf’un kibirli davranışına Tanrı tarafından karşılık verilmesi”, RN’de “kibirli olmamak gerektiği, kıskançlığın kibre tapan biri olduğu, kibre düşenin imansız bir şekilde can vereceği, kibrin düşüncesine kapılmamak gerektiği ve kibre uyan kimsenin tuzağa düşeceği, kibre düşenin sürekli kendisine bakarar mağrur olacağı, kibrin sözü her nereye varırsa onu işitenlerin o habere lanet okuması, kibirlenmeyen kimsenin maddi varlığından kurtulabileceği, kibre düşen kimsenin doğru yoldan ayrılarak ömrünün ziyan olacağı, kibirlenen kimsenin ayrı bir uzak yola düşeceği ve kibirle çaresiz kalacağı” bağlamları ile anlam

kazanmıştır. RN’de yer alan “begen-” fiili, söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiildir.

ḥod-bīn ol- (Far.+Far.+T.) Sadece kendini görmek, kibirli olmak, mağrur olmak, bencil olmak.

olup ḥod-bīn oturma döşeginde (RN, 22v6)

ḥod-kibr (Far.+Ar.) Kibre tapan, kendini beğenmiş.

ḥased **ḥod-kibrdür** hīç anı görmez (RN, 33v3)

kebür (Ar.) Kibir.

kebürdürler aña bulurlar anı (RN, 11v2)

kib(i)r (Ar.) Kibir, kendini beğenmek, büyüklük taslamak.

saña emdi é dervīş **kibr** kandan (ÇN, 82)

saña uğratma **kibrün** endīşesin (RN, 11v5)

mağrūr (Ar.) Kıymet verir, güvenir, mağrur.

ne **mağrūr** sen cihānuñ lezzetine (ÇN, 20)

mağrūr ol- (Ar.+T.) Mağrur olmak.

bu dünyā lezzetine **mağrūr olma** (ÇN, 44)

görüp kendözünj **mağrūr olursın** (RN, 13v1)

tekebbūr (Ar.) Kibirli, kibirlenen; büyüklenme, büyüklük taslama.

tekebbūr sözi her nêreye vara (RN, 12v1)

tekebbūr eyle- (Ar.+T.) Kibirlenmek.

tekebbūr eyleme kim sevrikesin (RN, 12r3)

tekebbürlik (Ar.+T.) Kibirlenme, büyüklenme.

tekebbürlik seni yoldan ayırdı (RN, 13r5)

‘ucb (Ar.) Kibir.

yūsuf **‘ucb** maḳāmına cevelān kıldı (KY, B23v2)

ḳalup dermān-de **‘ucbile** ḳalasın (RN, 12r6)

‘ucb ḳıl- (Ar.+T.) Kendini beğenmek, kibirli davranmak.

‘ucb ḳılduñ ḥālīḳ şun‘ı körgil emdi (KY, B23v6)

KİMSESİZLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Kimsesiz olma durumu, yalnızlık, bîkeslik” olarak tanımlanan kimsesizlik, KY'de yer alan “ğarīb, ğarīb ol-, ğarīb-nüvāz ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kimsesizlik kavramı KY'de “Yusuf'un zavallı bir kimseye bakarak onu vezirliğe layık görmemesi, Yusuf'un aşkına düşen Züleyha'nın yüce, gösterişli biriyken dul, aciz ve zavallı bir kimseye dönüşmesi, adaletli bir kimsenin kimsesizleri koruyan ve gözetken biri olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de “yaluñuz”, KY'de “yalañ”, SVTM'de “yaluñuz, yaluvuz” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ğarīb (Ar.) Kimsesiz, zavallı.

bir **ğarībe** sataşdı anı kördi (KY, B52v11)

ğarīb ol- (Ar.+T.) Garip olma durumu, kimsesizlik, zavallılık, bîcârelik.

‘azîz idim ÷ul **ğarīb** ‘âciz **oldım** (KY, B54r2)

ğarīb-nüvāz ol- (Ar.+Far.+T.) Kimsesizleri korumak, gözetmek.

‘âdîl kişi **ğarīb-nüvāz olur** êmdi (KY, B57r12)

KOLAYLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Sıkıntı çekmeden, yorulmadan yapılabilen, emeksiz, zahmetsiz, güç ve zor karşısı” olarak tanımlanan kolay sözcüğünden türemiş “Kolay duruma getiren, kolay olma durumu” olarak tanımlanan kolaylık, söz konusu metinlerde yer alan “âsân ol-, mecâlsüz, müyesser ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kolaylık kavramı KY'de “Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şairin söz konusu eseri kolay okunup kolay dinlenecek şekilde yazmış olduğunu dile getirmesi, Züleyha'nın Yusuf'un aşkına düştüğünü öğrenen dadısının Züleyha'nın kolaylıkla muradına ermesini dilemesi”, RN'de “Alçak gönüllülüğün yüz bin askeri geçerek zorlanmadan yeri ve denizi tamamen kaplaması, Tanrı yolundan gitmeyen kimsenin işlerinin kolay olmayacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de “genes, genez, geñes, geñez, kolaylı”, RN'de “geñez, kolay, kolayınca”,

SVTM’de “geñez, kolay” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

āsān ol- (Far.+T.) Kolay olma durumu.

oğumağa dınlamağa **oldı āsān** (KY, B78v7)

mecālsüz (Ar.+T.) Güç harcamadan, zorlanmadan.

mecālsüz berr ü bahrı cümle tutdı (RN, 18r4)

müyesser ol- (Ar.+T.) Kolaylıkla olmak.

murādın **müyesser olsa** emdi (KY, B34v4)

nicesi **olısar** bu iş **müyesser** (RN, 24v2)

KOŞUL KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Şart” olarak tanımlanan koşul ve “Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul” olarak tanımlanan şart, KY’de yer alan “şart, şart kıl-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Koşul kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Koşul kavramı, KY’de “Yusuf’un saklanması şartıyla sırrını açıklayabileceği, Yusuf’un kardeşlerinden ikisinin şart kılarak ona vurması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

şart (Ar.) Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul.

velâkin ol **şart** ile bildürelim (KY, B31r11)

şart kıl- (Ar.+T.) Şart koşmak.

şart kılup ikilesi urar emdi (KY, B7v13)

KÖLELİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Köle olma durumu, esirlik, kulluk, esaret” olarak tanımlanan kölelik, söz konusu metinlerde yer alan “banda, bendelig, memlûk” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Farsça kökenli “bende” sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lig isimden isim yapma eki “bendelig” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Kölelik kavramı KY’de “Yusuf’u köle olarak satılması, kervan yolculuğunda duayla fırtınayı dindiren Yusuf’tan herkesin yalvararak özür dilemesi”, SVTM’de “Tanrı yoluna kul olmak” bağlamları

ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “kulluk”, KY’de “karavaş, kul”, RN’de “kul, kulluk, kulluk”, SVTM’de “kul, kulluk” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

banda (Far.) Kul, köle.

şavam **banda-i** urā kim sini gördi (SVTM, XXVI 9)

bendelig (Far.+T.) Köle olma durumu, esirlik, kulluk, esaret.

bendelige satun aldı beni kāfir (KY, B19r13)

memlük (Ar.) Köle.

melik **memlük** cümlesi yalvaruştu (KY, B21r10)

KÖTÜLÜK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “İstenilen, beğenilen nitelikte olmayan, hoş gitmeyen, fena, iyi karşıtı” olarak tanımlanan kötü sözcüğünden türemiş “Kötü olma durumu, kemlik, şer” olarak tanımlanan kötülük, söz konusu metinlerde yer alan “beter, beter ol-, buğ(u)z, darb ur-, fi‘il, ğaybet, ğıybet, hā’in ol-, hasīs kıl-, hıkd, hıyānet, hıyānet kıl-, kaşd kıl-, kaşd eyle-, kem dut-, kīn, şakāvet, şer(r), şiddet, şiddet ol-, şiddet vēr-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kötülük kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Kötülük kavramı ÇN’de “şeytanın kötülükle imana kast etmesi, öteki dünyada iyilik ve kötülüklerin tartılması”, KY’de “Yusuf’un kardeşlerinin kötülükle ona eziyet etmesi, Yusuf’un kardeşlerinin kötülükle ona kast etmeleri, Yusuf’un canına kast etmek isteyen kardeşlerinin şeytanın etkisiyle daha da kötü olmaları, Yusuf’un kardeşi İbni Yemen’in yanında kalması için kurduğu oyunla Mısır’a gelen kardeşlerine hainlik yaptıklarını dile getirmesi, şeytanın Yusuf’un kardeşlerini kötülükle doldurması, Tanrı’nın ihanet edenleri sevmediği, Yusuf’un Züleyha’nın kurduğu tuzak karşısında, senin eşin benim babamdır, oğul babasına nasıl ihanet eder diyerek serzenişi, Yusuf’un, kardeşlerinin onu kötülükle öldürmek istediklerini anlaması, Hz. Yakup’un oğlu olduğunu bilmediği Mısır azizine mektup yazarak beni bu kötülükle şiddetle incitme demesi, Mısır’da kötülüğün baş göstermesi, Hz. Yakup’un Tanrı’nın verdiği şiddet ile sınılandığını öngörememesi”,

RN’de “Tanrı yolunda öfke, kin, nefret ve düşmanlığa yer olmadığı, Kur’an’da cimrilikle anılan Karûn’un kötü duruma düşmesi, Tanrı’yı gönlünde taşıyan mürşitin yolundan giden kimsenin bütün kötülüklerden arınacağı, dedikodunun ileri bir aşamasının küfre girdiği, kin ve gıybetin kişiye kötülükler yaptığı, kıskançlık ve kinden sakınmak gerektiği, kin ve gıybetin kişiyi Tanrı’dan uzaklaştırdığı, dedikodunun kötülük perdesi olduğu, kibre düşen kimsenin Tanrı’ya şirk koşan kötü biri olduğu”, SVTM’de “sevgilinin aşığın canı, gözü ve bu alemdeki benliği olmasına rağmen neden kötülük yaptığı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de, KY’de ve RN’de “yavuz”, SVTM’de “yavuz, yavuzluk” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

beter (Far.+Far.) Kötülük.

beter birle ağır cefâ siz kıldunuz (KY, B8v6)

beter (Far.+Far.) Kötü.

hem yavuz kaçd kıldılar andan **beter** (KY, B7v11)

beter ol- (Far.+Far.+T.) Kötü olma durumu.

muni işidüp bunlar dağı **beter oldu** (KY, B8r2)

buğ(u)z (Ar.) Kin, nefret, düşmanlık.

buğuz buşu nolur ma’sûk yolında (RN, 22v4)

darb ur- (Ar.+T.) Darbe vurmak.

vây ol kişiye kim ol **darb uruldu** (RN, 36v1)

fi’il (Ar.) Fiil, hareket, eylem, davranış. Kötülükler.

o kırtarur seni dürlü **fi’ilden** (RN, 43r5)

ğaybet (Ar.) Gıybet, dedikodu; kendini kaybetme.

çü **ğaybet** mertebesi küfre girür (RN, 44r6)

gıybet (Ar.) Gıybet, arkasından kötü söyleme, çekiştirme, koğuculuk.

neler etmiş aña bu **gıybet** ü kîn (RN, 52r2)

hâ’in ol- (Ar.+T.) Nankör olmak.

aydur **hâ’in olur** siz sizler bayık (KY, B67v5)

hasīs kıl- (Ar.+T.) Alçak kılmak, kötü kılmak.

bu on kardeş niyyetin **kıldı hasīs** (KY, B7v15)

hıkd (Ar.) Gizli düşmanlık, öç alma arzusu, kin.

hasedle **hıkdan** şakın be-ğāyet (RN, 31r4)

hıyānet (Ar.) Kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme veya karşı davranma, hainlik, ihanet.

hıyānet ehlini hālīk sevmez (KY, B37r11)

hıyānet kıl- (Ar.+T.) Kutsal sayılan şeylere el uzatmak, kötülük etmek veya karşı davranmak, hainlik, ihanet etmek.

oğul atağa nēte **hıyānet kılur** ėmdi (KY, B37r10)

kaşd kıl- (Ar.+T.) Birine karşı bilerek kötü, kötü niyetli davranmak.

kardeşları **kaşd kılduğın** beyān bildi (KY, B7r16)

kaşd eyle- (Ar.+T.) Birine karşı bilerek kötü, kötü niyetli davranmak.

ki ĩmān **kaşdın eyler** bil ki şeytān (ÇN, 9)

kem dut- (Far.+T.) Az, kötü, aşağı tutmak.

çū pīşam bih ziḥūbānī bini ne **kem dutar sen** sen (SVTM, XI-11)

kīn (Far.) Kin, hazmedememekten doğan gizli düşmanlık, garaz, buğz.

anı göstermeyen **kīn**ile ġaybet (RN, 47r6)

şakāvet (Ar.) Kötü yaratışlılık, kötü işler yapabilecek tıynette olma, kutsuzluk, şakilik.

şakāvet perdesini kaldurayın (RN, 49v3)

şer(r) (Ar.) Kötülük.

getürüp dartarlar ḡayruñla **şerrüñ** (ÇN, 36)

içün şirkile ṭolmış şūr u **şersin** (RN, 15r5)

şiddet (Ar.) Sertlik, katılık, sıkılık.

incütmegil beni bu **şiddet** içre (KY, B69v15)

şiddet ol- (Ar.+T.) Sertlik, katılık, sıkılık olmak.

velākin mısıır içre **oldı şiddet** (KY, B77v2)

şiddet vēr- (Ar.+T.) Sertlik, katılık, sıkılık vermek.

mevlî şiddet vèrdüğün yād kılmış sen (KY, B70r13)

KUMAŞ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma" olarak tanımlanan kumaş, söz konusu metinlerde yer alan "aṭlas, ḥarīr, kāle, ḵumāş, perdā, perde" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kumaş kavramı KY'de "Yusuf'u satın almak isteyen Mısır vezirinin teraziye beyaz parlak kumaş, misk ve amber gibi güzel maddeler koyması, Mısır vezirinin Yusuf için ipekten güzel döşekler hazırlatması, Yusuf'u kardeşlerinden satın almak isteyen kimsenin altını olmadığını ancak kumaşının çok olduğunu dile getirmesi, kıtlığın yaşandığı Mısır'da kumaş karşılığında yiyecek verilmesi, kardeşlerini gören Yusuf'un perde içerisinde gizlice ağlaması", RN'de "müjdecinin çağırmasıyla gelen kanaatin ipek kumaştan elbiseler giyerek burak ata binmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "bèz", KY'de "böz, don, kiy-, kiyür-, köñlek, ton, ṭon, ṭonan-", RN'de "gey-gönlek, ṭon, ṭonlu", SVTM'de "gey-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

aṭlas (Ar.) Yüzü parlak, sık dokunmuş bir ipekli kumaş türü, saten.

ağ aṭlas müşg 'anber üze koydı (KY, B30v14)

ḥarīr (Ar.) İpek.

ḥarīr zībā döşekler döşediler (KY, B29v13)

ḥarīr ṭonlar geyer biner birağ at (RN, 8v3)

kāle (Far.) Kumaş.

kāle birle ḵumāşım aṭlasım çok (KY, B16v9)

ḵumāş (Ar.) Pamuk, yün, ipek ve benzerinden makinede dokunmuş her türlü dokuma.

üçünçi yıl kāle ḵumāş hem ketürdi (KY, B51v10)

perde (Far.) Perde, örtü, peçe.

perde içre pinhān zārı kıldı (KY, B58v2)

KURTULUŞ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir şeyden, bir yerden kurtulma, felah, halas, necat, selamet” olarak tanımlanan kurtuluş, KY'de yer alan “fevzī, ḥalāş kıl-, ḥalāş ol-, müstaḥliş kıl-, necāt, necāt ér-, necāt ol-, selāmet, selīm ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Kurtuluş kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Kurtuluş kavramı KY'de “zindana düşen Yusuf'un Hz. Yakup'un duasıyla Tanrı'dan kurtuluş dilemesi, Tanrı'nın Yusuf'u kötülükten kurtarması, Yusuf peygamberin zindandan kurtuluşu, Hz. Yakup'un oğlu Yusuf olduğunu bilmediği Mısır azizine yazdığı mektupta oğlu İbni Yemen'in hırsız olmadığını ve onu yeniden kurtarmasını dile getirmesi, Tanrı'nın Yusuf'a kurtuluşu nasip etmesi, zindanda karşılaştığı sakinin rüyasını yorumlayan Yusuf'un ona kurtuluşun geldiğini müjdelemesi, suçsuz devesine vuran Arap kimsenin tövbe edince ayaklarının yerden kurtulması, Züleyha'nın Yusuf'a kurduğu tuzak karşısında Tanrı'nın hikmetiyle kilitli yedi kapının açılarak Yusuf'un kurtulması, kervan yolculuğunda Yusuf'a vuran kimse yüzünden Tanrı'nın fırtına koparması ve Yusuf'un duasıyla fırtınadan kurtulmak” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de “kurtar-, kurtıl-”, KY'de “kurtar-, kurtul-”, RN'de “kurtar-, kurtıl-, kurtul-”, SVTM'de “kurtıl-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

fevzī (Ar.) Zaferle kurtuluşla ilgili.

ḥālīk baña **fevzī** necāt rūzī kıla (KY, B46v15)

ḥalāş kıl- (Ar.+T.) Kurtulmak.

müfsidden kim **ḥalāş kıldı** emdi (KY, B44v11)

ḥalāş ol- (Ar.+T.) Kurtulmak.

yūsuf nebī zindāndan **ḥalāş oldı** (KY, B50v6)

müstaḥliş kıl- (Ar.+T.) Kurtarıcı kılmak.

anı kirü **müstaḥliş kılğıl** emdi (KY, B69v14)

necāt (Ar.) Kurtuluş.

raḥāt **necāt** kim rūzī kıldı emdi (KY, B44v9)

necāt ér- (Ar.+T.) Kurtuluşa ulaşmak.

muştular bayık saña **necāt êrdi** (KY, B44r9)

necāt ol- (Ar.+T.) Kurtulmak.

ayağların yer koydı **necāt oldı** (KY, B46r3)

selāmet (Ar.) Kurtulma, kurtuluş.

selāmet şād-mān yūsuf keçdi (KY, B40v14)

selīm ol- (Ar.+T.) Selamet olmak.

oluk sā‘at qar yağmur **selīm oldı** (KY, B21r7)

KUSUR KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “EkSayı, noksan, nakisa” olarak tanımlanan kusur, RN’de yer alan “bahāne, taḫṣīr êt-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır.

Kusur kavramı RN’de “yanlış yola giden kimsenin kendi yaşayışına kendisinin engel olduğu, Tanrı’yı kendine dost edinmiş kimsenin ruhunu koruyup kusurlu davranmaması gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

bahāne (Far.) Kusur, noksan, garaz özür; vesile, sebep.

senüñ dirlüğüne sensin **bahāne** (RN, 53v2)

taḫṣīr êt- (Ar.+T.) Kusurlu davranmak, eksik yapmak, tedbirsizlik yapma, suç işlemek.

ki **taḫṣīr êtmeye** kendü ḥaḫḫına (RN, 12r2)

MAKAM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “devlet kademesinde yüksek ve önemli memuriyet, mevki, kat” olarak tanımlanan makam, söz konusu metinlerde yer alan “‘arz, ḥazret, ḥıdmet, kürsī, mekīn, muḫīm ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır.

Makam kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Makam kavramı KY’de “Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın huzuruna getirilen yemeği asla yiyememesi, iftira atılan kurdun Hz. Yakup’a dilerse suçsuzluğunu kanıtlamak için bütün kurtları toplayarak kapısına gelerek itimat edebileceğini dile getirmesi, Yusuf’un devamlı Tanrı huzunda olması, Yusuf için halkın arasında altın bir kürsü hazırlanması, halkın Hz. Yusuf’un emrine itaat etmesi gerektiği, Hz. Yakup’un birkaç gün bir yerde kalması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “yēr”, KY’de “ḫat,

ön, öñ, yer”, RN’de “iley, öñ, yer, kat”, SVTM’de “iley, kat, yer” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘arz (Ar.) Önemli bir makâmın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü, katı, yanı.

ta‘ām **‘arzına** kılurlar hergiz yemez (KY, B27r14)

‘arz (Ar.) Sunma, önüne koyma, bildirme.

kamu vaşfı vü **‘arz-ı** hâli oldu (RN, 52r4)

hazret (Ar.) Kat, huzur.

hazretinde mamlık kılunlar emdi (KY, B13v5)

hıdmet (Ar.) Kat, huzur.

müdām şamed **hıdmetine** kelür idi (KY, B54r7)

kürsî (Ar.) Kalabalığa karşı konuşma yapanların önünde bulunan yüksekçe yer.

nehās içre altun **kürsî** hâzır kıldı (KY, B29v15)

mekîn (Ar.) Bir yere veya bir makâma oturan, yerleşen (kimse).

anıñ emrine **mekîn** emîn oluñ emdi (KY, B51r13)

muķîm ol- (Ar.+T.) Bir yerde kalmak, oturmak, yerleşmek.

üküş degül kaç kün **muķîm oldu** (KY, B75v7)

MAL KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü” olarak tanımlanan mal, söz konusu metinlerde yer alan “bizā‘at, bizā‘atsız, genc, hān u mān, hāzīne, hāzīne-dār, ‘iruz, māl, mālлу, mān, metā‘, mülk, mülket” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Mal kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Mal kavramı ÇN’de “gizli hazinenin ibadet olması, ecel oklarının karşısında malını kurban olarak bağışlamak”, KY’de “Kenan ilinde yaşanan kıtlık sebebiyle Yusuf’un kardeşlerinin az malla Mısır’a gitmesi, Yusuf’un kardeşlerine karşılığında mal beklemeden pek çok yiyecek vermesi, Yusuf’un aşkıyla yanan Züleyha’nın bütün güzelliğini ve zenginliğini kaybederek tanınmayacak bir hale

gelmesi, Yusuf’u satın alan Mısır hükümdarının boş hazinesinin Yusuf’un bereketiyle dolması, hazineyi yöneten kimsenin hızlıca hazineye varması ve hazineyi dolu görmesi, Yusuf’un kardeşlerinin çuvalların içindeki eşyaları, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın bütün malını mülkünü onun için bağışlaması, Yusuf’un aşkıyla yanan Züleyha’nın bütün malını mülkünü kaybetmesi”, RN’de “geçici dünyanın zevklerini terk etmeyen kimselerin zenginlik göremeyeceği, geçici dünyaya ait malın mülkünü Tanrı katında sermaye olamayacağı, cimri kimsenin malı eksilince öleceğini düşünmesi, Tanrı yolundaki kimsenin zenginliğinin mal ile anlaşılmayağı ve pek çok malı varmış gibi görünenlerin gülünç konumda olduğu, Tanrı hazinesinin dopdolu olması, dokuz nefis oğlanlarından büyük oğul açgözlülüğün, dünyanın mülkü onun olsa bile doymayacağı”, SVTM’de “akıllı kimsenin mal varlığının sözleri olduğu” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “bay”, KY’de “bay”, RN’de “baylık”, SVTM’de “bay, tavar” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bizā‘at (Ar.) Sermaye, mal, mülk.

az **bizā‘at** ketürdük tapuñıza (KY, B59r9)

bizā‘atsız (Ar.+T.) Sermayesiz, malsız, mülksüz.

bizā‘atsız telim aşlık yükler emdi (KY, B59v2)

genc (Far.) Hazine, altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

yā züleyhā ıanı senin **genciñ** mālın (KY, B54v10)

‘ibādetdür bilir sen **genc-i** pinhān (ÇN, 56)

hān u māl (Far.) Ev bark, ocak, aile; varlık, zenginlik, mal mülk.

hān u māl bekleyen görmeye anı (RN, 40v5)

hazīne (Ar.) Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

dükenmiş māl **hazīne** neçe doldı (KY, B32v7)

hazīne-dār (Ar.+Far.) Bir hazineyi bekleyen, yöneten kimse.

hazīne-dār hazīneye ta‘cıl vardı (KY, B32r3)

‘iruz (Ar.) Dünyalık, mal mülk.

‘**iruz** ser-māye olmaz dost katında (RN, 41v3)

māl (Ar.) Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü.

hazīneni tolu **māl** körer emdi (KY, B32r3)

uslu kişinin **māl** sözler olur (SVTM, II-6)

ko bu **māl** eksilince ben öleyin (RN, 35v6)

māllu (Ar.+T.) Mal sahibi.

niçe **mālluya** yohsul dèyü gül dur (RN, 37v2)

mān (Far.) Mal.

görür ölmez vèrür **mānını** kurbān (ÇN, 22)

metā’ (Ar.) Satılacak mal, eşya, sermaye, elde bulunan varlık.

çuval içre buldılar **metā’ların** (KY, B60r13)

pādişeh haznesinde **metā’** öküş (RN, 44v3)

mülk (Ar.) Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal.

mālum **mülküm** cümlesin fedā kıldum (KY, B34v16)

cihān **mülki** anuñ olursa yètmez (RN, 6r4)

mülket (Ar.) Mallar, mülkler.

hîç kalmadı suv aldı māl **mülket** (KY, B54v4)

MESLEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” olarak tanımlanan meslek, söz konusu metinlerde yer alan “‘aṭṭār, bevvāb, cemmāl, çopān, ferrāş, ḥabbāz, ḥaccām, ḥādim, ḥelvaçı, hūner, ḳazzāz, münādī, naḳḳāş, neccār, sāḳī, sāḳīlik, sāḳīlik kıl-, ser-henk, servān, şarāb-dār, ṭabīb, ṭabībān, tācir, tercümān, ūstād” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli “sāḳī” sözcüğüne gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki, “sāḳīlik” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Meslek kavramı ÇN’de “bir kapı olan ölümü herkesin yaşayacağı ve hükümdarla çobanın o

kapıdan eşit bir şekilde birlikte geçeceği, beceriye sahip olanların cesaret göstermesi gerektiği, yol erenleriyle kervan başlarının son yolculuğa çıktığı, ecel hastalığı ulaştığında yüz bin doktorun bile bu hastalığa çare bulamaması”, KY’de “helvacı, ekmekçi, baharatçı ve ipek satan kimsenin açgözlülüğe düşmesi, Züleyha’nın deve sürücüsü getirtip Yusuf’u zindana göndermesi, ekmekçi ve sakinin Mısır hükümdarını öldürmek üzere anlaşmaları, hacamat usulüyle kan alan kimsenin Yusuf’un aşkıyla yanıp tutuşan Züleyha’nın damarına neşter ile vurmasıyla akan kandan yere Yusuf yazılacağı, Kanzafer’in Yusuf’un suçsuz olduğunu öğrenerek onu sandıktan çıkarması ve hizmetçiler vermesi, Yusuf’un on türlü becerisinin olması, köle pazarında tellakların yüksek sesle Yusuf’u kimin satın almak istediğini sormaları, Züleyha’nın Yusuf için istediği sarayı inşa ettirmesi için üstatların ve nakkaşların bir araya gelmesi, Züleyha’nın marangoz bularak bir sandık yaptırması ve Yusuf’u oraya kapatması, Yusuf’un hükümdarın içki sunucusuna geri git demesi, Yusuf’un oğlunun amcalarına karşı içki sunucusu gibi hizmet etmesi, Mısır hükümdarının sakiyi affederek onu yeniden görevine getirtmesi, Tanrı’nın Yusuf’un oğluna amcalarına hizmet etmesi gerektiğini Cebrail melek aracılığıyla bildirmesi, Yusuf’un kardeşinin İbni Yemen’i yanına almak için bekçileri çağırarak istemesi, sakinin hiç kimsenin bilemediği Mısır hükümdarının rüya yorumunu Yusuf’tan öğrenerek hükümdara bildirmesi, doktorların Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’ya çare bulamaması, Yusuf’u köle pazarından pek çok mal bağışlayarak satın alan Mısır hükümdarının tüccar ile anlaşmaya varması, Yusuf’un tercümana emrederek kardeşlerinin neden yemek yemediğini sormasını istemesi”, RN’de “hazineye varabilmek için Tanrı sıfatlarını donanıp kapıcıyı bulmak gerektiği, gönül sarayının hizmetkârla temizlenemeyeceği, sabrın içinde çeşitli hünerlerin bulunduğu”, SVTM’de “nakkaş gibi güzel bir yüz arasından bakıp bu güzelliğin nerede olduğunu sorgulamak, cennetteki içki sunucusunun cennet kızları olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “iş”, KY’de “iş, işle-, işlemeklik, işlen-, karavaş”, RN’de “iş”, SVTM’de “iş” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘aṭṭār (Ar.) Baharat veya güzel kokular satan kimse.

helvaçı etmekçi **‘aṭṭār** ḳazzāz ṭama‘ ḳıldı (KY, B25r15)

bevvāb (Ar.) Kapıcı.

ḥazīneye vara **bevvāb** tā bul (RN, 45v4)

cemmāl (Ar.) Deve sürücüsü.

cemmāl ketürüp zindāna ilter emdi (KY, B43v3)

çopān (Far.) Çoban, koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.

berāber anda sultān ile **çopān** (ÇN, 60)

ferrāş (Ar.) Hizmetçi, temizlikçi; seren, yayan, döşeyen, döşemeci.

ne **ferrāş** isterüz kim gele düze (RN, 26r5)

ḥabbāz (Ar.) Ekmekçi.

ḥabbāz ile sāḳīni antlaşdurdı (KY, B43v15)

ḥaccām (Ar.) Hacamat usûlüyle kan alan kimse.

ḥaccām anıḡ tamarına neşter ursa (KY, B33r8)

ḥādim (Ar.) Hizmet eden, hizmetçi.

hoş **ḥādimlerin** hem beyle vērdi (KY, B43v7)

ḥelvaçı (Ar.+T.) Helva yapan veya satan kimse.

ḥelvaçı etmekçi **‘aṭṭār** ḳazzāz ṭama‘ ḳıldı (KY, B25r15)

hüner (Far.) Beceri isteyen ustalık, beceriklilik.

on dürlü **hüneri** bardur dērler (KY, B30r11)

hünerüñ var ise gel uşda meydān (ÇN, 7)

ki şabr içre bulunur dürlü **hüner** (RN, 29v2)

ḳazzāz (Ar.) İpekçi, ipek işleyen satan kimse.

helvaçı etmekçi **‘aṭṭār** **ḳazzāz** ṭama‘ ḳıldı (KY, B25r15)

münādī (Ar.) Tellal, herhangi bir şeyi, olayı veya bir şeyin satılacağını halka duyurmak

için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağırarak kimse, çağırmaç.

münādīler ulu ünün çağırdılar (KY, B30r10)

naḳḳāş (Ar.) Nakış işleyen, nakış yapan kimse, süsleme ustası.

üstâdlar **nakḫāşlar** cemi^c oldu (KY, B35v15)

şūrāt-i **nakḫāş** bīn ḥīra magū ol ḫanı (SVTM, VII-14)

neccār (Ar.) Marangoz.

neccār bulup bir şanduk kim yondurdu (KY, B43v2)

sākī (Ar.) Su veren, su dağıtan, kadeh, içki sunan.

yūsuf aydı **sākīye** kirü vargıl (KY, B50r10)

sākīsi uçmak içre ḥūrīdür (SVTM, I-52)

sākīce (Ar.+T.) Saki gibi.

yā sözlese **sākīce** sözler êmdi (KY, B57v12)

sākīlik (Ar.+T.) Sakilik.

sākīlik ḥürmetin kirü vèrdi (KY, B44v3)

sākīlik kıl- (Ar.+T.+T.) Sakilik yapmak.

cümlesine **sākīlik kılğıl** êmdi (KY, B57r16)

ser-henk (Far.+Far.) Bekçi, yasakçı.

ser-henklere ayt bir çağırılım (KY, B67r3)

servān (Far.) Kervan başları.

döge yorır āḫır dūnbeki **servān** (ÇN, 12)

şarāb-dār (Ar.+Far.) Doğu ülkelerinde hükümdarların ve ileri gelenlerin şaraplarını saklayan ve gerektiğinde sunan kimse.

uşbu ḥālī **şarāb-dār** ma^clūm kıldı (KY, B49v16)

ṭabīb (Ar.) Hekim, doktor.

ṭabībler ol derde dermān olmaz (KY, B34v7)

ṭabībān (Far.+Far.) Hekimler, doktorlar.

tīmār êtmez aña yüz biñ **ṭabībān** (ÇN, 64)

tācir (Ar.) Ticaretle uğraşan kimse, tüccar.

tācir aydur bu satuya rāzī oldum (KY, B31r2)

tercümān (Ar.) Çevirmen.

yūsuf nebī **tercümāna** emr kıldı (KY, B63r7)

üstād (Ar.) Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse.

üstādlar naqqāşlar cemi‘ oldu (KY, B35v15)

MEŞHUR KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen, angın (kimse)” olarak tanımlanan meşhur, KY’de yer alan “meşhūr, meşhūr ol-, meşhūrlig” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Meşhur kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Arapça kökenli “meşhūr” sözcüğünün üzerine gelen, Türkçeleştirici unsur +lig isimden isim yapma eki “meşhūrlig” kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Meşhur kavramı KY’de “Hz. Ömer’in adaletiyle meşhur olması, peygamberlerin meşhur olarak yanlış ve boş işe bulaşmayacakları, Kıssa-yı Yûsuf hikâyesinin Kur’an’da meşhur olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

meşhūr (Ar.) Şöhretli, şöhret kazanmış, ün almış, ün salmış.

‘ālem içre **meşhūrdur** anıñ ‘adli (KY, B2r1)

meşhūr ol- (Ar.+T.) Şöhretli olmak, tanınmış olmak.

meşhūr olur bāṭıl işe érmez olur (KY, B69v11)

meşhūrlig (Ar.+T.) Meşhurluk, şöhretlik, tanınmışlık.

kitāb içre bī-şerīk anıñ **meşhurligi** (KY, B3r16)

MUTLULUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, mut, ongunluk, kut, saadet, bahtiyarlık, saadetlilik” olarak tanımlanan mutluluk, söz konusu metinlerde yer alan “ber-ḥūrdār ol-, devlet, devletlü, devlet bol-, devlet ol-, ḥandān, ḥandān ol-, ḥurrem, ḥurrem kıl-, ḥurrem ol-, mesrūr eyle-, sa‘ādet, sa‘ādet ol-, sa‘ādetlü, ṣād, ṣād kıl-, ṣād ol-, ṣādān, ṣādī, ṣādī kıl-, ṣādī ol-, ṣād-kām ol-, ṣādīg, ṣādīk, ṣādīk ol-, ṣād-mān, ṣād-mān ol-, tebessüm kıl-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Farsça kökenli “ṣād” sözcüğüne gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki “ṣādīk” kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Mutluluk kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Farsça kökenlidir. Mutluluk kavramı ÇN’de “öteki dünyada kulun iyi yaptığı işlerin fazla

olmasının mutluluk sebebi olması, geçici dünyanın zevklerine kapılarak ne kadar daha yalancı mutluluk yaşanacağı, ecel kadehinden şarap içerek tüm dostlarından ayrılıp yalnız bir şekilde mezarda uyumanın kişiyi mutlu mu edeceği yoksa perişan mı edeceği, mahşer günü toplanan kulların bazılarının kaygılı, bazılarının mutlu olacağı”, KY’de “Yusuf’un rüyasının mutluluğa yorulması, Yusuf’un ümmetini götürdüğü yeni şehirde çok mutlu olması, dünyada mutluluk içinde yaşayan putperestlik inancına sahip Züleyha, Mısır hükümdarı Yusuf’un Tanrı’dan mutluluk dilemesi, Yusuf’un canına kast edildiğinde gülmesi ve kardeşlerinin ağlamaklı olması, Hz. Yakup’un Yusuf’u dolaştırmak isteyen oğullarına Yusuf’a sevinçle sevgi göstermelerini öğütlemesi, Yusuf’un cennetten gelen gömleğini babasına vererek onu mutlu etmek istemesi, İbni Yemen’in Mısır hükümdarının kardeşi Yusuf olduğunu öğrenince çok mutlu olması, İbni Yemen’in çok mutlu ve ferah olduğunu fark eden ağabeylerinin bu durumu sorgulaması, Yusuf’un kardeşi İbni Yemen’e artık üzülmemesi ve mutlu olması gerektiğini dile getirmesi, İbni Yemen’in Yusuf’la karşılaşınca gönlüne mutluluk gelmesi, Yusuf’u saygıyla zindandan çıkararak onu mutlu etmek, Yusuf’un kokusunu duyan Hz. Yakup’un üzüntüden kurtularak mutlu olması, Hz. Yakup’un Yusuf’u kıra çıkarmak isteyen kardeşlerine onu sevindirmelerini dile getirmesi, Yusuf’un Hz. Yakup’un gönül mutluluğu ve gözünün nuru olması, Yusuf’un hükümdarın rüyasını yorumlayarak Mısır’a yedi yıl kıtlık, yedi yıl rahatlık ve mutluluk geleceğini söylemesi, Züleyha’nın Yusuf’a kurduğu tuzak karşısında Tanrı’nın hikmetiyle kilitli yedi kapı açılınca Yusuf’un kurtulması ve mutlulukla o kapılardan geçmesi, İbni Yemen’in Yusuf’a gizlice gülümsemesi”, RN’de “zekatsız hayvanın sadakasız malın kişiyi nasıl mutlu edeceği, mutluluğa ulaşmak için akla danışmak gerektiği, sabırlı kimselerin mutluluk sahibi olacağı, ruhun bedene girerek her yeri aydınlatması üzerine beden de ruhu mutlu etmesi, zor işleri bitiren sabrın her yerden mutluluk getirmesi, Tanrı tarafından mutluluk ve basiret verildiğinde kulun gıybetin zararlarını görebileceği, sabır sahibinin yaptıklarının sonuçlarının farkında olması ve mutlu kimsenin sabrın söylediği yoldan gitmesi, kıskanç kimsenin yılın on iki ayı

mutlu olamayacağı”, SVTM’de “gece Tanrı’yı görebilme mutluluğu görününce kulların uyumaması gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “güldür-”, KY’de “kül-, sevinç, sevün-, sevünç, sevündür-, sevünüş-”, RN’de “gül-, sevin-”, SVTM’de “gül-, sevin-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ber-ḥürdār ol- (Far.+T.) Tuttuğu işten semere gören, feyizlenen, mesut, mutlu olmak.
ne ber-ḥürdār ola bunun gibi hāl (RN, 32v6)

devlet (Ar.) Mutluluk, saadet, talih.

bu düş içre üküş **devlet** körnür êmdi (KY, B14r16)

eger ḥayruñ ağır gelse zî **devlet** (ÇN, 37)

ulu **devlet** görindi ne durur siz (SVTM, XXIV-1)

eger **devlet** gerekse ‘aqla danış (RN, 19r6)

devletlü (Ar.+T.) Saadetli, nimet ve mutluluğa ermiş kişi.

zihî **devletlü** kim şabrı başara (RN, 29r5)

devlet bol- (Ar.+T.) Mutlu olmak.

‘azîz yūsuf anda **boldı** telim **devlet** (KY, B76v13)

devlet ol- (Ar.+T.) Mutlu olmak.

dünyā içre ança **devlet olur** imiş (KY, B26v4)

ḥālîḳdan bu şıfatlu **devlet olsam** (KY, B52v13)

ḥandān (Far.) Şen, sevinçli, gülen.

neçe bir yoriya sen şād u **ḥandān** (ÇN, 20)

ḥandān ol- (Far.+T.) Şen neşeli olmak.

yūsuf **ḥandān** alar giryān **olur** êmdi (KY, B11v10)

ḥurrem (Far.) Sevinç.

ḥurrem bile nigār kösteresiz (KY, B6r12)

ḥurrem kıl- (Far.+T.) Sevinçli, şen kılmak.

ol maḥzûnı **ḥurrem kılup** sevündürem (KY, B72r6)

ḥurrem ol- (Far.+T.) Sevinçli, şen olmak.

‘aklı keldi şād kılup **hurrem oldu** (KY, B64r6)

mesrūr eyle- (Ar.+T.) Sevinçli, memnun, mutlu etmek.

şūret dahı cānı **mesrūr eyledi** (RN, 2v3)

sa‘ādet (Ar.) Mutlu olma, mutlu mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

kamu yerden **sa‘ādetler** getürür (RN, 30r6)

sa‘ādet ol- (Ar.+T.) Mutlu olmak, mutlu mesut yaşamak.

sa‘ādet olsa hāk verse başīret (RN, 51v5)

sa‘ādetlü (Ar.+T.) Saadet sahibi, mutlu kimse.

sa‘ādetlü tutar şabruñ dēdügin (RN, 29v1)

şād (Far.) Sevinçli, neşeli.

bu kün yavlağ **şād** sen dērler ėmdi (KY, B62r4)

nēce bir yoriya sen **şād** u hāndān (ÇN, 20)

şād kıl- (Far.+T.) Sevinçli olmak.

‘aklı keldi **şād kılup** hurrem oldu (KY, B64r6)

şād ol- (Far.+T.) Sevinçli olmak.

renc üçün kayğurmağıl **şād olğıl** (KY, B61v16)

ne bilem **şādmı olur** sen yā perīşān (ÇN, 54)

şādān (Far.) Sevinçli, mesut.

kimi kayguya yatmış kimi **şādān** (ÇN, 33)

şādī (Far.) Mutluluk, sevinçlilik.

anı köre hātırıma **şādī** yağdı (KY, B62r10)

şādī kıl- (Far.+T.) Mutlu etmek.

hıl‘at kiyürüp cümle **şādī kılur** ėmdi (KY, B50v5)

şādī ol- (Far.+T.) Mutlu olmak.

maḥzūnlıkdan ayrıldı **şādī oldu** (KY, B72v9)

şād-kām ol- (Far.+Far.+T.) Çok sevinçli olmak.

nefsi köğli **şād-kām olsun** ėmdi (KY, B6r13)

şādlig (Far.+T.) Sevinçli, mutlu.

yā köñlümniñ **şādlığı** közüñ nūrı (KY, B68v7)

şādlık (Far.+T.) Memnuniyet, sevinçlilik.

yıl on iki ay anuñ **şādlığı** yok (RN, 33v6)

şādlık ol- (Far.+T.+T.) Sevinçli, mutlu olmak.

mahlūk rāhat **şādlık oldağıdır** (KY, B49v14)

şād-mān (Far.+Far.) Sevinçli.

selāmet **şād-mān** yūsuf keçdi (KY, B40v14)

şād-mān ol- (Far.+Far.+T.) Sevinçli olmak.

ne ma‘niden **şād-mān olduñ** dērler emdi (KY, B62r2)

tebessüm kııl- (Ar.+T.) Gülümsemek.

hafiyye birle **tebessüm kıılur** emdi (KY, B61v2)

MÜZİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı, musiki” olarak tanımlanan müzik, söz konusu metinlerde yer alan “muṭrab, naḳḳār, naḳḳāre ur-, ḡarb” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Müzik kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Müzik kavramı KY’de “Züleyha’nın Yusuf’a her seslenişinde Yusuf’un kulağına çalınan müzik sesleriyle onu duyamaması, Yusuf ile babası Hz. Yakup’un kavuşma anında çalgıların çalınması”, RN’de “cimri kimsenin her gün geçici dünyanın zevklerine düşüp çalgı ve eğlence içinde olması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “diñle-, işit-”, KY’de “diñle-, işit-, işiddür-, işidül-, ḳulak, tiñle-, ün, ün-”, RN’de “diñle-, işit-, ḳulak, ün”, SVTM’de “işit-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

muṭrab (Ar.) Çalgı.

yeñi ‘iş ü yeñi ‘işret yeñi **muṭrab** (RN, 35r3)

naḳḳār (Ar.) Çalgı, müzik.

ḡarb **naḳḳār** burğı üküş çalınur emdi (KY, B53v13)

naḳḳāre ur- (Ar.+T.) Müzik aleti çalmak.

burğu tabul **naḳḳāre urduruban** (KY, B74r2)

żarb (Ar.) Vurmalı çalgı türü.

żarb naḳḳār burğu üküş çalınur ėmdi (KY, B53v13)

NESNE KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje" olarak tanımlanan nesne, söz konusu metinlerde yer alan "āf-tābe, 'aşā, bāzū-bend, cām, cihāz, çādır, çāh, derīçe, dīvār-dufar, ferah, ferş, hañçer, 'imāme-imāme, 'inān, ḳadeh, ḳafes, ḳandīl, ḳatrān, kemer, meşrebe, mil, mīzān, mūm, neşter, şāğ, şam-dān, şem', şas, şaylasān, tenūr, terāzū, zencīr, zūnnār" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Nesne kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Nesne kavramı ÇN'de "düşmanları karşısında Hz. Musa'nın ejderhaya dönüşen asası, ecel kadehinden şarap içmek, ölümle birlikte ruhun bedenden kuş gibi uçuşması ve bedenlerin çürümesi, öteki dünyada kulların iyilik ve kötülüklerinin tartıldığı terazi", KY'de "Züleyha'nın Yusuf'un eline verdiği kızıl altından yapılmış su kabı, Yusuf'un kardeşi İbni Yemen'e verdiği kol bağı, Züleyha'nın babasının kızı için bin deve yük altın olarak hazırladığı çeyiz, Züleyha'nın inandığı put üzerine örttüğü çarşaf, Yusuf'un zindanda Arap bir kimseyi gördüğü pencere; Yusuf'un, kardeşlerinin Yusuf'a karşı işledikleri günahları yazdığı duvar, Züleyha'nın Yusuf için inşa ettirdiği sarayın camlarla süslü duvarları, Züleyha'nın Yusuf için inşa ettirdiği saraya değerli taşlarla döşenen kilimler, Yusuf'un aşkına düşen Züleyha'nın yüreğinden geçen hañçer, Hz. Yakup'un oğlu Yusuf'a verdiği Hz. İbrahim imamesi, Yusuf'a aşkını kanıtlamak isteyen Züleyha'nın Yusuf'un kamçısını aldığı anda kamçının yanarak tutuşması üzerine Yusuf'un şaşkınlıkla çektiği atın eyeri, zindana düşen sakinin rüyasında gördüğü kızıl altından yapılmış şarap kadehi, Züleyha'nın Yusuf için inşa ettirdiği sarayda inciden yanan kandiller, Züleyha'nın tuzak kurarak Yusuf'un belinden çözdüğü kemeri, Züleyha'nın Yusuf için inşa ettirdiği sarayda Yusuf'a sunulacak olan kızıl altından yapılmış su kabı, kızıl altından yapılmış tahıl ölçeği, Yusuf'un aşkına düşen Züleyha'nın damarına vurulan neşter,

Yusuf’a yaptıklarını inkâr eden kardeşlerinin karşısında gerçekleri anlatarak dile gelen kızıl altından yapılmış tahıl ölçeği, İbni Yemen’in bulunduğu yerdeki aydınlatma aleti, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali’nin Tanrı’dan dilediği yardım mumu, Yusuf’u köle pazarından satın almak için pek çok mal konulan terazi, Yusuf’un kervan yolculuğunda ellerini ve ayaklarını bağlayan zincir, Kudüs melikinin iman getirerek belinden çözdüğü kuşak”, RN’de “sakin bir kimsenin boynundaki şal ve elindeki bastonla çöpü bile kıpırdatmadan yürümeye çalışması, Hz. Yusuf’un sesinin duyulduğu kuyu, Tanrı’ya kul olanların ellerindeki kadehlerle huzurlu bir şekilde oturmaları, öfkenin aniden gelerek yıktığı tesbih imamesi, balın konulmaması gereken kartan kabı”, SVTM’de “düşmanları karşısında Hz. Musa’nın ejderhaya dönüşen asası, ışığı bir olan yüz mum, suyun fırından pınar gibi kaynaması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

āf-tābe (Far.) Su kabı.

kızıl altun taş **āf-tābe** eline vèrdi (KY, B42r15)

‘aşā (Ar.) Hz. Mûsâ’nın mucizelerini gösterirken kullandığı sopa.

elinde ejdehâ olan **‘aşāsı** (ÇN, 73)

mûsî elinden nête oldı **‘aşā** (SVTM, II-33)

‘aşā (Ar.) Deynek, sopa, dervişlerin taşıdıkları sopa.

boynında taylasân elinde **‘aşā** (RN, 21v3)

bāzū-bend (Far.+Far.) Kol bağı.

andan yûsuf aña **bāzu-bendü** vèrdi (KY, B61r15)

cām (Far.) Kadeh, bardak.

ecel **cāmı** şarābın çün içe sen (ÇN, 53)

cihāz (Ar.) Gelin için hazırlanan her türlü eşya, çeyiz.

biñ **cihāzıñ** deve altun hāzır kılam (KY, B28r6)

çādır (Far.) Çarşaf, örtü.

sen şanemi **çādır**la örte koduñ (KY, B39v10)

çāh (Far.) Kuyu, çukur.

işitdün yūsufı ol **çāh** içinde (RN, 28r6)

derīçe (Far.+Far.) Pencere, küçük kapı.

deriçeden bakup yūsuf anı kördi (KY, B45r8)

dīvār-dufar (Far.) Bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem, örek.

cümlesin ol **dīvārda** yazdılar emdi (KY, B62v9)

dufarların sırça birle bezesünler (KY, B35r14)

ferah (Ar.) Büyük kase, bardak, kupa.

ferahlar u kadehler ellerinde (RN, 9v6)

ferş (Far.) Kilim, halı, yaygı.

içine dürr ü mercān **ferş** döşesün (KY, B35r3)

hançer (Ar.) Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir bıçak türü.

hançer kibi cānumdan keçer emdi (KY, B37v4)

‘**imāme-imāme** (Ar.) Tespihlerin baş tarafına geçirilen uzunca parça.

ibrāhīm ‘**imāmesin** başına çaldı (KY, B6v10)

üzüp tesbīh **imāme** yıkagelür (RN, 21v4)

‘**inān** (Ar.) Gemin uçlarına bağlanarak hayvanı yöneltmeye yarayan kayış.

‘aceblep at ‘**inānın** darter emdi (KY, B55r5)

kadeh (Ar.) Bardak, küçük bardak, içki bardağı.

kızıl altun **kadeh** ile koyar idüm (KY, B44r5)

kafes (Ar.) Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme.

dirīğa kim uçisar kuş **kafesden** (ÇN, 66)

kandīl (Ar.) Sıvı hâlindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması sûretiyle ışık veren aydınlatma âleti.

güherden **kandiller** yandursunlar (KY, B35r15)

katrān (Ar.) Katran, organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde.

şakın **katrān** kabına koyma balı (RN, 45r4)

kemer (Far.) Bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı.

yūsufuñ belinden **kemerin** şişdi (KY, B43r11)

meşrebe (Ar.) Maşrapa; ağzı açık, kulplu, bardağa benzeyen, küçük kap.

kızıl altun **meşrebe** duta dursun (KY, B35v5)

mil (Far.) Altından ince metal.

kızıl altun **mili** birle sağ urdılar (KY, B71r9)

mīzān (Ar.) Tartı, ölçü âleti, terâzi.

hakikat bil kurulur anda **mīzān** (ÇN, 36)

mūm (Far.) Bir fitilin etrafına erimiş bal mumu, içyağı, stearik asit veya parafin dökülerek genellikle silindir biçiminde dondurulan ince, uzun aydınlatma aracı.

nūrı birdür **mūmlaruñ** ger yüz iste (SVTM, II-92)

neşter (Far.) Hekimlerin kesme işlemlerinde kullanılan bıçak.

haccām anıñ tamarına **neşter** urşa (KY, B33r8)

şāğ (Ar.) Bir dirhemlik tahıl ölçeği.

şāğ çıñradı ne dēdi bildüñiz mü (KY, B71r11)

şam-dān (Ar.+Far.) Üzerine mum dikilen aydınlatma âleti.

şāmdan yaña qapuda kelip durdı (KY, B60v5)

şem^c (Ar.) Mum.

şadım içre meded **şem^c**i sen yandurgıl (KY, B3r2)

taş (Ar.) Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb.nden yapılmış kap.

kızıl altun **taş** āf-tābe eline vērđi (KY, B42r15)

taşlasān (Ar.) Sarığın omuza sarkan ucu, daylasan.

boynında **taşlasān** elinde ‘aşā (RN, 21v3)

tenūr (Ar.) Fırın.

su **tenūrdan** kaynakdı bñar gibi (SVTM, II-45)

terāzü (Far.) Bir kolun iki ucuna asılı iki kefedden oluşan tartı, mizan.

terāzüye telim māl altun dağı koydı (KY, B30v12)

zencîr (Far.) Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ.

ek adaķım **zencîr** bile baēlu ėmdi (KY, B19r10)

zūnnār (Ar.) Kemer, kuşak.

mü'min olup belinden **zūnnār** şeşer ėmdi (KY, B22v16)

OLAĞANÜSTÜLÜK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Olağanüstü olma durumu, fevkaladelik, harikuladelik" olarak tanımlanan olağanüstülük KY'de yer alan "kerāmet, perī" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Olağanüstülük kavramı KY'de "Yusuf'u satın aldığında Mısır hükümdarının boşalan hazinesinin Tanrı kerametiyle dolması, Yusuf ile perinin aynı gün doğması" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

kerāmet (Ar.) Olağanüstü durum.

bu **kerāmet** bu bereket ķandan ėmdi (KY, B32r7)

perī (Far.) Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduēuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim.

yūsuf la ol **perī** bir kün ıoēmış (KY, B22r7)

OLANAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "İmkân" olarak tanımlanan olanak kavramı, söz konusu kavram alanında yer alan "imkân, muḥāl" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Olanak kavramı ÇN'de "ölümden kaçmaya imkân olmadığı", RN'de "denize varanlara sedef, inci ve altına ulaşmanın imkânsız olmadığı" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

imkân (Ar.) Yararlanılan uygun şart veya durum, olanak.

ecelden kaçmaēa yok durur **imkân** (ÇN, 69)

muḥāl (Ar.) Yapılması mümkün olmayan, olanaksız şey, imkânsız.

şadefler dür ıoludur zer **muḥāl** mi (RN, 18r1)

ÖĞÜT KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat” olarak tanımlanan öğüt, söz konusu metinlerde yer alan “hoca, naşîhat, naşîhat kıl-, naşîhat vèr-, pend, pend kıl-, pend vèr-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Öğüt kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Farsça kökenlidir. Öğüt kavramı ÇN'de “nasihat tutabilecek kimsenin şairin sözlerini dinlemesi gerektiği”, KY'de “Yusuf'un gördüğü rüyayı kimseye anlatmasını istemeyen Hz. Yakup'un bu öğüdümü çok iyi anla diyerek onu tembihlemesi, kervan yolcuğunda Yusuf'un kaybolduğunu düşünen kimsenin hocasına danışması, Yusuf'un Züleyha'ya çok öğütler vermesi, Kudüs melikinin Yusuf'tan öğütler istemesi, Yusuf'un Züleyhaya öğütler vererek onu engellemesi, Yusuf'un Züleyha'ya öğütler vererek onu dinlemesini istemesi”, RN'de “Yunus'un dinleyenlerin Tanrı'ya ulaşabilmesi için öğütler verdiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de “öğüt”, KY'de “öğüt, öğütle-”, RN'de “öğüt, öğütle-”, SVTM'de “öğüt” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

hoca (Far.) Akıl öğretene, öğüt veren kimse.

hocasına aḥvāl a'lem kılur emdi (KY, B19v14)

naşîhat (Ar.) Öğüt.

züleyhāya **naşîhatlar** üküş vèrdi (KY, B55r8)

naşîhat dutar iseñ diñle sözüüm (ÇN, 7)

naşîhatdur saña cümle ḥaqqıçün (RN, 24r1)

naşîhat kıl- (Ar.+T.) Öğüt vermek.

baña pend ü **naşîhat** ne **kılur** sen (KY, B22v3)

naşîhat vèr- (Ar.+T.) Öğüt vermek.

pend ü **naşîhat vèrüp** nehy kılur emdi (KY, B38r8)

pend (Far.) Öğüt.

yūsuf aydur yā züleyhā **pendüm** diñle (KY, B38r9)

pend kıl- (Far.+T.) Öğüt vermek.

baña **pend** ü **naşîhat** ne **kılur** sen (KY, B22v3)

pend vër- (Far.+T.) Öğüt vermek.

pend ü naşîhat **vërüp** nehy kılur êmdi (KY, B38r8)

ÖLÇÜ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirme, mizan" olarak tanımlanan ölçü, söz konusu metinlerde yer alan "fersen, mîzân, nişbet, şâğ, terâzû" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Ölçü kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Ölçü kavramı ÇN'de "öteki dünyada günahların ve sevapların tartılacağı terazi, ölümden kaçış mümkün olmadığı için hesaba gerek olmadığı", KY'de "Yusuf'un kaldığı zindanla şehrin mesafesinin dört fersah uzunlukta olması, Yusuf'un tahıl ölçeği istemesi, Yusuf'u köle pazarında satan satıcının teraziye Yusuf'un ağırlığınca altın konulmasını istemesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "dart-", KY'de "dart-", RN'de "dart-, tart-", SVTM'de "dart-, tart-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir. **fersen** (Ar.) Fersah, Yaklaşık beş kilometrelik bir uzaklık ölçüsü.

dört **fersen** yoldı yıraklığı (KY, B50v2)

mîzân (Ar.) Tartı, ölçü âleti, terâzi.

hâkîkat bil qurılur anda **mîzân** (ÇN, 36)

nişbet (Ar.) Oran.

bize hōd ne hisāb anlara **nişbet** (ÇN, 69)

şâğ (Ar.) Bir dirhemlik tahıl ölçeği.

hemān yūsuf buyurdi **şâğ** ketürdiler (KY, B71r9)

terâzû (Far.) Bir kolun iki ucuna asılı iki kefedden oluşan tartı, mizan.

tācir aydur **terâzüye** altun qoygıl (KY, B30v8)

ÖLÜM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu, ebedî uyku, emrihak, irtihal, memat, mevt, vefat" olarak tanımlanan ölüm, söz konusu metinlerde yer alan "cân vër-, defn kıl-, ecel, ecel

er-, ecel erüş-, gür, gür kıl-, güristan, helāk, helāk eyle-, helāk ol-, intikāl kıl-, kefen, tābūt, türbet, vaşiiyet, vefāt, vefāt ol-, zevāl” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Ölüm kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Ölmek kavramı ÇN’de “peygamberlerin, velilerin de ölümden kurtulamayarak ölüm şerbetini içerek can vermesi, Tanrı yazgısı yayının ecel oklarını atarak ölüm zamanını bildirmesi, ecel gelmeden önce gaflet içerisindeki kulun uyanması gerektiği, ecel ansızın kula erişmeden öteki dünyaya hazırlık yapılması gerektiği”, KY’de “Hz. Yusuf’un Mısır tarafında defnedilmesi, yüzlerce yıl Yusuf’un yüzünü görmek için kuyuda bekleyen kimsenin onun yüzünü gördükten sonra vefat etmesi, meleklerin Tanrı’nın emriyle Hz. Yakup için bir mezar kazmaları, Yusuf’u kaybeden Hz. Yakup’un onun ölü bedenini bulmaya razı olarak bir mezar yapsam diyerek yakaşırı, kervanın Yusuf’un annesinin mezarının önünden geçmesi, Hz. Yakup’un Yusuf’u kaybeden oğullarına onu öldürdünüz yalan yere ağlaşıyorsunuz diyerek sitem etmesi, Hz. Yakup’un oğullarından eğer Yusuf’u kurt yediyse onun bir organ parçasını getirmelerini istemesi, kervan yolculuğunda Yusuf’a vuran kimse yüzünden Tanrı’nın aniden fırtına koparmasıyla kervan önderinin tövbe edelim yoksa hepimiz yok olacağız demesi, Yusuf’un kardeşlerinin tanımadıkları Mısır hükümdarı Yusuf’a küçük kardeşleri Yusuf hakkında onu kurt yedi ve bu dünyadan göçtü demeleri, Hz. Yakup ile oğlu Yusuf’un görüşmesinde ortaya çıkan kimsenin vefat etmesi üzerine Hz. Yakup ve Yusuf’un beraber gelerek onu yıkatmaları ve kefenlemeleri, Mısır hükümdarının Yusuf peygamberin tabutunu alması, Yusuf’un annesinin mezarı başında yaşadıklarını anlatması, meleklerin mezar kazmasıyla öleceğini anlayan Hz. Yakup’un çocuklarını toplayarak onlara vasiyet etmesi, Yusuf’un babası Hz. Yakup’un vefat ettiğini öğrenmesi, Züleyha’nın vefat etmesi”, RN’de “ölümün, gaflete düşmüş kimsenin bütün ayıplarını açacağı; kıskanç kimsenin bir an içinde binlerce kez perişan olduğu, geçici dünyada öteki dünyanın hazırlığını yapan cömert kimselerin Tanrı’ya kavuşmaları”, SVTM’de “can verirken imanı korumak gerektiği, Tanrı yoluna bir can verenin yüz can alacağı” bağlamları ile anlam

kazanmıştır. ÇN’de “öl-, ölüm”, KY’de “öl-, öldür-”, RN’de “öl-, ölü, ölüm”, SVTM’de “öl-, öldür-, ölü, ölüm” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlere aittir.

cān vēr- (Far.+T.) Ölmek.

ölüm şerbetin içüp **vêrdiler cān** (ÇN, 68)

cān vêrürken gey saşın ĩmānuñı (SVTM, II-65)

cān vēr- (Far.+T.) Bir şey için canını ortaya koymak, canını vermek.

bu yola bir **cān vèren** yüz cān ala (SVTM, II-58)

defn kıl- (Ar.+T.) Ölüyü gömmek, toprağa vermek.

mışırdan yaņasına **defn kıldı** (KY, B77v9)

ecel (Ar.) Hayatın sonu, ölüm zamanı.

hemān-dem ol zāhide **ecel** êrdi (KY, B11v2)

każā yayı **ecel** oqların atar (ÇN, 21)

ecel eli kamu ‘aybuñ açasın (RN, 54v3)

ecel êr- (Ar.+T.) Hayatın sonunun ölüm zamanının gelmesi.

ecel êrmezden õñdin êmdi oyan (ÇN, 13)

ecel êrüş- (Ar.+T.) Hayatın sonunun ölüm zamanının gelmesi.

ecel êrişmedin saña nāgehān (ÇN, 51)

gūr (Far.) Mezar, kabir.

ferişteler kelür bir **gūr** kazurlar êmdi (KY, B75v8)

gūr kıl- (Far.+T.) Mezar kazmak.

men aña kefen sarıp **gūr kılsam** men (KY, B12v8)

gūristan (Far.+Far.) Mezarlık.

bir **gūristan** kırağından öte keçdi (KY, B19r5)

helāk (Ar.) Ölme, yok olma, mahvolma; perişan olma.

olur biñ kez **helāk** bir dem içinde (RN, 33v5)

helāk eyle- (Ar.+T.) Ölme, öldürme, yok etme.

alıp iltip anda **helāk eyledüniz** (KY, B13r3)

helāk kıl- (Ar.+T.) Ölme, öldürme, yok etme.

yūsufum kurd yüyüp **helāk kılur** ise (KY, B12v6)

helāk ol- (Ar.+T.) Ölme, yok olma.

tevbe kılın yoksa **helāk olduḡ** emdi (KY, B20v12)

intikāl kıl- (Ar.+T.) Ölme, öbür dünyaya göçme.

dünyādan **intikāl kıldı** emdi (KY, B59r6)

kefen (Ar.) Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan.

buyurdi yudurdi **kefen** şardı (KY, B75r13)

tābūt (Ar.) Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç, sal.

yūsuf savçı **tābūtın** reyyān aldı (KY, B77v9)

türbet (Ar.) Mezar.

bu hāl içre **türbetüm** üzre keldün (KY, B19v4)

vaşiyet (Ar.) Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

oğlanların **vaşiyet** üçün hāzır kıldı (KY, B75v9)

vefāt (Ar.) Ölüm.

işitti atasının **vefātını** (KY, B76r9)

vefāt ol- (Ar.+T.) Ölmek.

andan sonra züleyhā **vefāt oldı** (KY, B77r10)

zevāl (Ar.) Yok olma, yok edilme, ortadan kalkma, son, son bulma.

cömerdler duydi bunda ol **zevāl**i (RN, 43r2)

ÖVGÜ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Birini, bir şeyi övmek için söylenen söz veya yazılan yazı, methiye" olarak tanımlanan övgü, söz konusu metinlerde yer alan "āferīn, fahr, medḡ, medḡ kıl- şenā, şenā kıl-, taḡsīn kıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Övgü kavram alanını oluşturan alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Övgü kavramı ÇN'de "Hz. Muhammed'in evrenin övünç kaynağı olması", KY'de "din serveri erenlere binlerce övgü, Züleyha'nın Yusuf'un güzel yüzüne

övgüler sunması, Yusuf'un Mısır hükümdarına övgüler sunması, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin söz konusu eseri yazabilmek için Tanrı'dan zihnine merhamet ve övgü saçmasını dilemesi, Yusuf'un kadeşlerinin Mısır'a gelmesi üzerine Tanrı'ya dua ederek şükür ve övgüler sunması, Hz. Yakup'un mektubuna cevap veren Yusuf'a övgüler sunulması" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "ög-", RN'de "ög-", SVTM'de "ög-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

āferīn (Far.) Övgü.

hezārān **āferīn** anlara olsun emdi (KY, B2v10)

fahr (Ar.) Övünç.

muḥammed kim cihānuñ **fahrı** idi (ÇN, 77)

medḥ (Ar.) Övme.

cemāline **medḥ** ü şenā aytu kirdi (KY, B36v15)

medḥ kıl- (Ar.+T.) Övmek.

dürlü dürlü reyyānını **medḥ kılur** (KY, B50v14)

şenā (Ar.) Övgü.

ḥātırıma rahmet **şenā** saçu vërgil (KY, B3r5)

şenā kıl- (Ar.) Övgü kılmak.

iḍişine ḥamd ü **şenā** telim **kıldı** (KY, B56v7)

taḥşīn kıl- (Ar.+T.) Güzel bulma, takdir etme, övme.

cevāp işitüp cümle **taḥşīn kıldılar** (KY, B70v2)

ÖZGÜRLÜK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbestî" olarak tanımlanan özgürlük, söz konusu metinlerde yer alan "āzād, āzād éd-, āzād kıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Özgürlük kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Farsça kökenlidir. Özgürlük kavramı KY'de "Yusuf'un aşkına yenik düşen Züleyha'nın özgürken köleliğe düşmesi, Yusuf'un kardeşlerinin

ağlayarak bizi serbest bırak demeleri”, RN’de “sabrın devamlı dost ve düşmanı kurtararak iyilik yapması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

āzād (Far.) Hür, özgür.

āzād idüm bendelikge düşdüm emdi (KY, B19r8)

āzād éd- (Far.+T.) Hür, serbest etmek.

müdām **āzād éder** yad u bilişi (RN, 28r4)

āzād kııl- (Far.+T.) Serbest bırakmak.

aydurlar bizleri **āzād kıılğıl** (KY, B71v5)

ÖZLEM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir kimseyi, bir yeri veya bir şeyi görme, ona kavuşma isteği, hasret, tahassür” olarak tanımlanan özlem, söz konusu metinlerde yer alan “ğurbet, hasret, hasret çek-, hasret dart-, müştāk, müştāk ol-, vāşıl ol-, vişāl, vuşlat, vuşlat kııl-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Özlem kavram alanını oluşturan alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Özlem kavramı KY’de Hz. Yakup ve oğlu Yusuf’un ayrı düşmesi bağlamı ile ifade edilen metnin tümüne hâkim olan kavramlardan biridir. Özlem kavramı KY’de “Yusuf’un kardeşlerine beni özlem gurbet ateşine mi atacaksınız diyerek serzenişi, ayrılık ateşi ve özlemin Hz. Yakup’un yüreğini yakması, özlem çekenleri özlenilene Tanrı’nın kavuşturması, Yusuf’un kardeşi İbni Yemen’in çektiği yetmiş yıllık özlem, Hz. Yakup’un devamlı Yusuf’un özlemini çekmesi, Yusuf’un yokluğunu yaşayan Hz. Yakup’un oğlu İbni Yemen’in yüzüyle özlem gidermesi, Yusuf’un kardeşlerinin Mısır’a vardıklarında Mısır hükümdarı Yusuf’un kendilerine özlem dolu ve candan davranmasını babaları Hz. Yakup’un peygamber olmasına bağlamaları, Hz. Yakup’un Yusuf’a kavuşacağı günü umutla beklemesi, Hz. Yusuf’un vefat ederek Tanrı’ya kavuşması”, RN’de “cömert kimselerin Tanrı’ya kavuşacağı, Tanrı’ya zarif bir yerde kavuşulacağını düşünerek bal gibi değerli bir yiyeceği katran kabına koymamak gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de yer alan “kav(u)şur-, kavşurguçı, kavuş-, kavuşdur-, kavuşmaklık” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ğurbet (Ar.) Hasret, özlem.

hasret **ğurbet** otına atar mu siz (KY, B16r3)

hasret (Ar.) Özlem.

fırkat odı **hasret** bağrın yaçar (KY, B64v1)

hasret (Ar.) Özlem çeken kimse.

hasretleri hasretine ol kavşurur (KY, B68v15)

hasret çek- (Ar.+T.) Özlem çekmek.

yetmiş yıl **hasret çekerem** bu kün buldum (KY, B64v7)

hasret dart- (Ar.+T.) Özlem çekmek.

müdām seniñ **hasretiñ darta** ya'kūb (KY, B45r13)

müştāk (Ar.) Özleyen, can atan.

ibni yemen dīdārığa yavlaq **müştāk** (KY, B40v1)

müştāk ol- (Ar.+T.) Özlemek, can atmak.

ol ma'nīden bize **müştāk olur** emdi (KY, B57r8)

vāşıl ol- (Ar.+T.) Erişmek, ulaşmak, kavuşmak.

ki olara **vāşıl oldu** haq vişāli (RN, 43r2)

vişāl (Ar.) Kavuşma.

vişāl ümīd dutar kirü baçar (KY, B64v2)

ki nāzūk yerdedür dostun **vişāli** (RN, 45r4)

vuşlat (Ar.) Kavuşma.

iste cānuñ içinde **vuşlat-ı** hay (SVTM, I-66)

vuşlat kıl- (Ar.+T.) Kavuşmak.

naql kıldı hālīkğa **kıldı vuşlat** (KY, B77r13)

ÖZÜR KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret" olarak tanımlanan özür, söz konusu metinlerde yer alan "özü dile-, 'özür' alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Özür kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Özür kavramı KY'de "kervan yolcuğunda Yusuf'a vuran

kimse yüzünden Tanrı'nın birden fırtına yollamasıyla kervancı başının o kimseye Yusuf'un elini ayağını öperek ondan özür dile demesi", RN'de "ansızın gelip her şeyi parçalayan öfkenin ben bir insanım diyerek özür dilemesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘özr dile- (Ar.+T.) Özür dilemek.

bar yūsufuñ ayağın öp **‘özr dile** (KY, B20v15)

‘özür (Ar.) Kusur, hata; mazeret.

‘özür gösterdi kim ben bir kişiyem (RN, 22r1)

PARA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit, kazanç, kuruşun kırkta biri" olarak tanımlanan para, söz konusu metinlerde yer alan "baḥşış kıl-, dīnār, naḳd, 'öşr, reygān, rüşvet vēr-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Para kavramı KY'de "Yusuf'u köle pazarından satın alan azizin malı mülkü yeterli gelmeyince tüccarla kalan miktar ile ilgili pazarlık yapması, Yusuf'un güzel yüzünü görmek isteyenlerin birer dinar ödeyerek görebilmesi, Mısır hükümdarını öldürmeleri için ekmekçi ile sakiye para verilmesi", RN'de "cimrilikle anılan Karûn'un bir anlığına zekat vermeyi düşünse de malına kıyamaması, bedava şekerle yükün bağlanamayacağı", SVTM'de "erenlerin Tanrı'yı görebilmek için yarına bırakmadan bugünden hazırlık yapmaya başlamaları" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

baḥşış kıl- (Far.+T.) Yapılan bir hizmete ödenen ücretten ayrı olarak fazladan verilen para vermek.

ḳalannı baña **baḥşış kılğıl** êmdi (KY, B31r1)

dīnār (Ar.) Bahreyn, Cezayir, Irak, Karadağ, Kuveyt, Libya, Sırbistan, Tunus ve Ürdün kullanılan para birimi.

birer **dīnār** vèrmeginçe sizler êmdi (KY, B24v13)

naḳd (Ar.) Para, ödeme.

naḳdi bu gün yarına baḳmadılar (SVTM, II-156)

‘öşr (Ar.) Öşür, onda bir, onda biri alınan vergi.

koyıcak yer mālun **‘öşrini** seçdi (RN, 35v4)

reygān (Far.) Bedava, parasız, karşılıksız.

yükin kim bağladı **reygān** şekerden (RN, 46r3)

rüşvet vër- (Ar.+T.) Bir görevliye bir işi yaptırmak için para veya mal vermek.

telim māl ketürüp **rüşvet vèrdi** (KY, B43v14)

PARÇALAMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Parçalara ayırmak, bütünlüğünü bozmak, parça parça etmek” olarak tanımlanan parçalamak, söz konusu metinlerde yer alan “cüdā èt-, pāre, pāre kıl-, pāre ol- pāre pāre kıl-, zerre, zerrece” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Parçalamak kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Farsça kökenlidir. Parçalamak kavramı KY’de “Yusuf’un kardeşlerinden Şemun’un bir aslanın başını gövdesinden ayırabilecek kadar güçlü olması ve hepsini parça parça ayırabilmesi, Züleyha’nın inandığı putun on parçaya ayrılmasını sorgulaması, Züleyha’nın İslamiyet’e inanmaya başlayarak putu parçalara ayırması, Züleyha’nın puta yalvardığını gören Yusuf’un dua etmesiyle putun kırılarak on parçaya ayrılması”, RN’de “Tanrı nimetlerinin çok fazla yenilmesine rağmen bir parça bile eksilmemesi, Tanrı yolundan gidenlerin zerre kadar başka bir yöne meyletmediği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “uşan-”, KY’de “sın-, uşan-, uşat-”, RN’de “şı-, şın-, uşat-”, SVTM’de “sı-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

cüdā èt- (Far.+T.) Ayırmak, parçalamak.

kövdesinden başın **cüdā èter** idi (KY, B69r6)

pāre (Far.) Parça.

bütün şanem on **pāre** nêden oldı (KY, B33v6)

pāre kıl- (Far.+T.) Parçalamak.

şanemi şoydı uşatup **pāre kıldı** (KY, B54r9)

pāre ol- (Far.+T.) Parça olmak.

şanem sındı uşandı on **pāre oldu** (KY, B33v2)

pāre pāre kıl- (Far.+Far.+T.) Parçalamak, parça parça etmek.

cümlesin **pāre pāre kılur** emdi (KY, B69r6)

zerre (Ar.) Zerre, çok küçük parça.

yenür tırmaz velī **zerre** gedilmez (RN, 10r6)

zerrece (Ar.+T.) Zerre kadar, çok az.

kayıkımaz **zerrece** ol degme yaña (RN, 41r5)

PAY KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse” olarak tanımlanan pay, söz konusu metinlerde yer alan “behre-bendlik, hāḳḳ” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Farsça kökenli “behre-bend” birleşik sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki, “behre-bendlik” kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Pay kavramı KY’de “Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali’nin eserini bitirdikten sonra Tanrı’dan merhamet payı istemesi, Yusuf’un canına kast eden kardeşlerini baba payını ve kardeş sevgisini saklayın diyerek uyarması” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de yer alan “üleştür-” söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiildir.

behre-bendlik (Far.+Far.+T.) Hissedar olma durumu, hissedarlık, paydaşlık.

rahmetinden **behre-bendlik** umar emdi (KY, B79r4)

hāḳḳ (Ar.) Pay.

ata **hāḳḳın** kardaş mihrin saklañ emdi (KY, B10v2)

PİŞMANLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Yaptığı bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülen, nadim” olarak tanımlanan pişman sözcüğünden türemiş “Pişman olma durumu, nedamet” olarak tanımlanan pişmanlık, söz konusu metinlerde yer alan “nedāmet, nedāmet kıl-, nedāmet ol-, peşīmān ol-, peşmān, peşmān ol-, pişmān ol-, tevbe, tevbe eyle-, tevbe kıl-, tevbesüz” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı

oluşturmaktadır. Pişmanlık kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Pişmanlık kavramı ÇN’de “şairin günahı tövbe edilmesi gerektiği ile ilgili öğüt vermesi”, KY’de “Yusuf’un gelecekte pişmanlık yaşayacağı, Yusuf’un kardeşlerinin yaptıkları günahlardan dolayı pişman olması, Mısır hükümdarının hiç kimsenin yorumlayamadığı rüyasını Yusuf’un yorumlayabileceğini öğrenince şaşırıp pişman olması, Yusuf’un yaşadıkları eziyetler karşısında Tanrı’ya yakararak bir hatam varsa tövbe ettim ve pişman oldum demesi, Yusuf’un canına kast eden kardeşlerinin Yehuda’nın sözlerine kulak asmayarak tövbe etmeye yanaşmaması, Yusuf’un pişman olarak tövbe etmesi”, RN’de “sabırlı olmayan kişinin sonradan pişmanlık duyacağı, bir kimsenin düşmanını ve onun mutluluğu için pişman olacak kişiyi bilmesi gerektiği, kibri terk etmeyen kimsenin çok pişmanlık duyacağı, kibre düşenin tövbesiz öleceği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de yer alan “ökünç” sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

nedāmet (Ar.) Pişmanlık.

nedāmet pişmān hayrān oldağıdur (KY, B11v10)

nedāmet kıl- (Ar.+T.) Pişmanlık duymak.

nedāmet kılıban pişmān oldu (KY, B63r4)

nedāmet ol- (Ar.+T.) Pişman olmak.

hayrān kalıp **nedāmet olur** emdi (KY, B48v13)

peşīmān ol- (Far.+T.) Pişman olmak.

‘acebdür **olasın** şonra **peşīmān** (RN, 27v5)

peşmān (Far.) Pişman.

senün devletüne **peşmān** kimise (RN, 14r5)

peşmān ol- (Far.+T.) Pişman olmak.

komazsa kibri **peşmān olısar** çok (RN, 13v3)

pişmān ol- (Far.+T.) Pişman olmak.

tevbe kıldum **pişmān oldım** emdi (KY, B20r12)

tevbe (Ar.) Tövbe, işlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme.

istiğfār **tevbeye** hîç bakmazlar (KY, B9v2)

tevbe eyle- (Ar.+T.) Tövbe etmek.

öğüdüm bu günehten **tevbe eyle** (ÇN, 9)

tevbe kıl- (Ar.+T.) Tövbe etmek, işlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar vermek.

dëdigüne pişmān olup **tevbe kıldı** (KY, 45r1)

tevbesüz (Ar.+T.) Tövbe etmeden, tövbesiz.

ölürsin **tevbesüz** bu pîşelerde (RN, 13v2)

RAHATLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Üzüntüsü, sıkıntısı, tedirginliği olmama durumu, rahat" olarak tanımlanan rahatlık, söz konusu metinlerde yer alan "āsüde ol-, feraḥ, feraḥ kıl-, ġāram ol-, qarār, müferraḥ kıl-, müferraḥ ol-, müferriḥ ol-, rāḥat, rāḥat bul-, rāḥat ër-, rāḥat ęd-, rāḥat kel-, rāḥat ol-, rāḥat vër-, rāḥatlık, rāḥatlik, rāḥatlu, şafā, sākin, sākin ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli rāḥat sözcüğüne gelen Türkçeleştirici unsur +IIK isimden isim yapma eki "raḥatlık" kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Rahatlık kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Rahatlık kavramı ÇN'de "peygamberin zindan olarak tanımladığı dünyada zindan ehlinin nasıl rahat olacağı", KY'de "Tanrı'ya sığınarak rahatlık ümit etmek, Tanrı'nın kadim gücüyle hüznü kullarını ferahlatması, Tanrı'nın emri ile Yusuf ile Hz. Yakup'un buluşmasıyla ortaya çıkan kimsenin rahatlığa kavuşması, Züleyha'nın Yusuf'tan ayrıldığı için rahatlığını yitirmesi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin eserinin sonunda Tanrı'dan son nefesinde ferahlık vermesini dilemesi, Hz. Yakup'un Yusuf'un kokusunu getiren sabah rüzgarıyla rahatlaması, Hz. Yakup'un Mısır'dan gelen oğullarını ilk gördüğünde rahatlayıp tekrar baktığında İbni Yemen'in aralarında olmadığını fark ederek baygınlık geçirmesi, Tanrı'nın Yusuf'a rahatlık ve kurtuluş

nasip etmesi, Yusuf'u satın alan kimsenin gördüğü rüyasının çok rahatlık bulacağı şeklinde yorumlanması, Tanrı'nın Yusuf'a rahatlık ulaştırması, Yusuf'un gözlerinin hüznü kimseleri rahatlığa kavuşturması, Yusuf'un Züleyha'ya zorlukların bittiğini ve rahatlığın geldiğini bildirmesi, Mısır halkının zindandan çıkan Yusuf'un yüzünü görerek rahatlığa kavuşması, Tanrı'nın Yusuf'a zorluklardan sonra rahatlık vermesi, Yusuf'un rüyasının babası Hz. Yakup tarafından müjde ve rahatlık geleceği şeklinde yorumlanması; Tanrı'nın, babası Hz. Yakup'un duasıyla Yusuf'a rahatlık vermesi, Züleyha'ya göre Yusuf'un sözlerinin bıkmadan dinlenebildiği ve rahatlık verici olduğu, Yusuf'un onu satan kimseye gönlünü ferah tutması gerektiğini söylemesi, Züleyha'nın tuzağı karşısında gökten melek inerek Tanrı'nın Yusuf'a bildirdiği sakın olsun sözünü iletmesi", RN'de "açgözlü kimsenin yerinin cehennem olduğu ve orada rahat olacağı, kibir sahibi kimsenin hiç rahatı olmaması, kanaatin açgözlülüğü yenmesi sonucu bütün şehrin rahatlığa kavuşması; suyla birlikte gelen dört halden birinin huzur, rahatlık olması, öfke gizli olduğu için sakın görünen bir kimsenin aslında nasıl biri olduğunun bilinemeyeceği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "dinendür-", RN'de "diñ-" fiilleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiillerdir.

āsūde ol- (Far.+T.) Rahat, gairesiz, diñ olmak.

kaçan şamuda olan **āsūde olur** (RN, 8r2)

ferah (Ar.) Ferahlık, ferah olma durumu, genişlik, gönül açıklığı.

ümİddür kim **ferah** ta'accül ère emdi (KY, B19v8)

ferah kıl- (Ar.+T.) Ferahlık kılmak.

maḥzūnları kudretle **ferah kılur** (KY, B68v16)

ḡāram ol- (Ar.+T.) Rahat olmak, huzur bulmak durumu.

ḡālīḡ fermānı birle **ḡāram oldı** (KY, B75r11)

ḡarār (Ar.) Rahat.

fıraḡıñ **ḡarārımı** ḡomaz emdi (KY, B37v6)

müferrah kıl- (Ar.+T.) Ferahlatıcı kılmak.

şoñ nefesde **müferrah kılḡıl** emdi (KY, B79r6)

müferrah ol- (Ar.+T.) Ferahlamak.

seni kördim **müferrah oldum** emdi (KY, B72v12)

müferrih ol- (Ar.+T.) Ferahlamak.

ol ma' niden **müferrih oldum idi** (KY, B60r1)

rāhat (Ar.) Rahat, İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.

rāhat necāt kim ruzī kıldı emdi (KY, B44v9)

deñe kibr issini hīç **rāhatı** yok (RN, 12v5)

rāhat bul- (Ar.+T.) Rahat, huzur bulmak.

ol sebebeden üküş **rāhat buldaçı sen** (KY, B14r16)

rāhat ér- (Ar.+T.) Rahatlık ulaşmak.

andan sonra celīlden **rāhat érdi** (KY, B53r10)

rāhat éd- (Ar.+T.) Rahatlık etmek.

maḥzūnlara **rāhat éde** iki közi (KY, B29r5)

rāhat kel- (Ar.+T.) Rahatlık gelmesi.

şiddet keçdi **rāhat keldi** bilgil emdi (KY, B55r9)

rāhat ol- (Ar.+T.) Rahat olmak.

yūsufuñ yüzün körüp **rāhat oldı** (KY, B50v10)

ķamu şehr ü ķamu il **rāhat oldı** (RN, 9v3)

nēte **rāhat olısar** ehl-i zindān (ÇN, 65)

rāhat vèr- (Ar.+T.) Rahatlık vermek.

şiddet keçdi mevlī saña **rāhat vèrdi** (KY, B53r14)

rāhatlık (Ar.+T.) Rahatlık.

hem **rāhatlık** beşāret **buldaçı sen** (KY, B4v1)

rāhatlik (Ar.+T.) Rahatlık.

ḥālīķ saña **rāhatlik** rāst vèrdi taḥķīķ (KY, B48r12)

rāhatlu (Ar.+T.) Rahat biçimde.

usanmadan diñlemega ne **rāhatlu** (KY, B37v1)

şafā (Ar.) Gönül rahatlığı, gönül huzuru.

şafā könlüñi emdi emīn tutğıl (KY, B31v12)

ol **şafādur** hem saḥā' luṭf u vişāl (RN, 3r1)

sākin (Ar.) Sakin, yumuşak huylu, sessiz.

göresin bir kişi **sākin** şüretde (RN, 21v2)

sākin ol- (Ar.+T.) Sakin olmak.

sākin olup nedāmet olsun emdi (KY, B39r12)

RÜYA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Düş" olarak tanımlanan rüya, KY'de yer alan "bī-te'vīl, mu'abbir, mu'abbir i-, ta'bīr, te'vīl, te'vīl kııl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Rüya kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Rüya kavramı KY'de "Yusuf'un Mısır hükümdarının yorumlanamayan rüyasını yorumlaması, Yusuf'u kardeşlerinden satın alan kimsenin gördüğü rüyayı rüya yorumcusunun yorumlaması, Mısır hükümdarının içki sunucusuna Yusuf'un rüya tabiri yapabildiğini nereden bildiğini sorması, zindana düşen içki sunucusunun gördüğü rüya üzerine rüya yorumlayabilen biri var mı diye sorması, Yusuf'un Mısır hükümdarının rüyasını yorumlaması" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de yer alan "düş" sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

bī-te'vīl (Far.+Ar.) Yorumsuz.

bī-te'vīl te'vīlni aytur emdi (KY, B49v11)

mu'abbir (Ar.) Görülen rüyâlardan anlam çıkaran, rüyâ tâbir eden, düş yoran kimse.

mu'abbir aydur olturğıl bu yanımda (KY, B14r11)

mu'abbir i- (Ar.+T.) Rüya tabir eden kişi olmak.

anın **mu'abbir idüğün** nede bildüğ (KY, B49r2)

ta'bīr (Ar.) Rüya yorma, yorumlama.

ta'bīr ilmin kimse bilür bar mu dēdi (KY, B44r2)

te'vīl (Ar.) Rüya yorumu.

reyyān düşi **te'vīl** aydur idi (KY, B49v6)

te'vîl kı1- (Ar.+T.) Rûya yorumlamak.

yā mu'abbir baña **te'vîl kılgıl** êmdi (KY, B14r10)

SABIR KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç" olarak tanımlanan sabır, söz konusu metinlerde yer alan "şab(ı)r, şabr éd-, şab(ı)r kı1-, şabırlı, şābir, şābir ol-şabırsız-şabırsuz" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Sabır kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Sabır kavramı ÇN'de "geçici dünyadaki olumsuzluklara sabredilmesi gerektiği ve Tanrı'nın sevdiği kullarını sürekli sınadığı", KY'de "Züleyha'nın Yusuf'u rüyasında görmesi üzerine Yusuf'un Züleyha'ya Mısır hükümdarı olduğunu, Mısır'a gelerek bu işi sabırla yapması gerektiğini ve sabırlı kişinin muradına çabuk ulaşacağını dile getirmesi, Züleyha'nın Yusuf'u tuzağa düşürmesi üzerine Hz. Yakup'un Yusuf'un gözleri önüne gelerek onu tehdit etmesiyle Yusuf'un sabretmesi, Tanrı'nın sabırsız kimseleri aşağılık duruma düşürmesi", RN'de "sabır, iyi huy, tevekkül ve cömertliğin toprak ile gelen dört sıfat olduğu, sabırlı kimsenin her zaman mutlu olacağı, Yunus'un eğer sadıksa sabra girmesi gerektiği ve sabırla durabilmek için çok sabırlı olmak gerektiği, sabırlı olan kimsenin kötü huyunun kalmayacağı, kişiye her durumda sabır gerektiği ve sabırsızların sözde kalarak öze inememesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

şab(ı)r (Ar.) Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç.

şabır birle işlegil uşbu işi (KY, B27v5)

şabr u eyü hū tevekkül mekrümet (RN, 2v5)

şabır (Ar.) Sabırlı kimse.

murādına tēz yeter **şabır** kişi (KY, B27v5)

şabr éd- (Ar.+T.) Sabretmek.

bu dünyāda belāya **şabr éde** gör (ÇN, 59)

şab(ı)r kı1- (Ar.+T.) Sabretmek, dayanmak.

anı kördi ol dem yūsuf **şabır kıldı** (KY, B39r10)

şabırlu (Ar.+T.) Sabırlı kimse.

şabırlu devleti dāim olısar (RN, 28r5)

şābir (Ar.) Sabreden, sabırlı kimse.

katı **şābir** gerek şabrıla dura (RN, 30v3)

şābir ol- (Ar.+T.) Sabreden, sabırlı kimse olmak.

çü **şābir oldı** yavuz hūsı kalmaz (RN, 30v4)

şabırsız-şabırsuz (Ar.+T.) Sabrı olmayan kimse.

şabırsız ‘azīzleri kılar zelīl (KY, B13v14)

şabırsuzlar kalurlar kāl içinde (RN, 29v4)

SAĞLAM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “dayanıklı, kolay bozulmaz, yıkılmaz, stabil” olarak tanımlanan sağlam, KY’de yer alan “muḥkem, muḥkem dut-, muḥkem tut-, saḥt” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Sağlam kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Sağlam kavramı KY’de “Yusuf’un Mısır’a gelecek kardeşleri için sağlam yüksek bir saray inşa ettirmesi, Züleyha’nın Yusuf’u tuzağa düşürerek Yusuf’un elbisesinin arka eteğini sağlam bir şekilde tutması, Tanrı’nın gönderdiği su üzerindeki asılı taşın Yusuf’u sağlam bir şekilde tutması, Yusuf’un tahtını bezeyerek sıkıca bir düzenleme yapması ve Kenanlıları davet etmesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

muḥkem (Ar.) Sağlam.

bir **muḥkem** yüksek sarāy ḥāzır kılsun (KY, B62v4)

muḥkem dut- (Ar.+T.) Sağlam, güçlü tutmak.

yetüben art etegin **muḥkem dutdı** (KY, B40v15)

muḥkem tut- (Ar.+T.) Sağlam, güçlü tutmak.

suv üzre mu‘allak taş **muḥkem tuttı** (KY, B11r4)

saḥt (Far.) Sağlam, güçlü, kuvvetli.

hem rāst eyledi ol sāzın **saḥtın** (KY, B58r5)

SATIŞ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “satma işi, satıcı ile alıcı arasında yapılan ve bir malın alıcıya verilmesi ve bunun karşılığında bir fiyat, bir değer alınması yoluyla yapılan işlem, satım” olarak tanımlanan satış, söz konusu metinlerde yer alan “bey^ç, kabāla, kervān, müşteri^ī” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Satış kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Satış kavramı, ÇN'de “iş işten geçeceği için kulların gözlerini açarak gaflet uykusundan uyanmaları gerektiği”, KY'de “Yusuf'u kardeşlerinden satın alan kimsenin bu satış için bir sözleşmenin gerektiğini dile getirmesi, Yusuf'un kardeşlerinin onu sattıklarına dair bir sözleşme yazmaları, Yusuf'u satın alan kervanın yola koyulması, Cebrail meleğin kuyunun içindeki Yusuf'a urgan ipi tutarak dışarı çıkmasını, müşterinin hazır olduğunu ve ne kadar fiyata satılacağını gözleriyle görmesini söylemesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de “sat-, satıl-, satu, satul-, satun, şatun, satun-, ucuz” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe sözlerdir.

bey^ç (Ar.) Satma işi, satış.

bu **bey^ç** üzere bir biti kerek emdi (KY, B17r14)

kabāla (Ar.) Toptan götürü yapılan satış.

kabālasun vërmege yazarlar emdi (KY, B17r16)

kervān (Far.) Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı.

ol sa^çât ol **kervān** andan köçdi (KY, B19r5)

ki göçmege dutupdur yüzi **kervān** (ÇN, 11)

müşteri^ī (Ar.) Satın alan kimse, alıcı.

müşteri^ī hâzırdur alur emdi (KY, B15r14)

SAVAŞ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal” olarak tanımlanan savaş, söz konusu metinlerde yer alan “asker, bî-cihād, harb kıl-, harīr dut-, gāzā, gāzī, leşker, sipāhī, şehīd, şehīd ol-, zafer” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Savaş kavram alanına giren

alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Savaş kavramı, KY’de “yüz bin asker içerisinde siyaset sahibi olan Hz. Ali; Hz. Yusuf’un oğlunun, babasının tabutunu isteyen Mısır hükümdarına asker toplayarak savaş açması, Yusuf’un yanında yüz bin ateş tutan kimseyle heybetli bir şekilde gezintiye çıkması, Mısır hükümdarının askerlerinin atlanarak Yusuf’u zindandan çıkarıp saraya getirmeleri, Kerbela’da şehit edilen Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’e dua, Yusuf’u gören yirmi bin kişinin onun güzelliği karşısında şehit olması, İbni Yemen’in Mısır’da kalması üzerine Yusuf’un diğer kardeşlerinin Kenan’a dönerek babaları Hz. Yakup’a zafer bulamadık demesi”, RN’de “kanaatin açgözlülükle yaptığı savaşı kazanarak padişah tahtına oturması, kanaat ile açgözlülüğün savaşında kılıçların kanlı ve askerlerin yaralı olması, kanaatin açgözlülükle yaptığı savaşı kazanarak padişah tahtına oturmasıyla bütün askerlerin onun huzurunda durması”, SVTM’de “Tanrı’nın kuluna kesin, şüphe duyulmayan bilgi vermesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “er, ər”, RN’de “er, savaş, savaş-”, SVTM’de “savaş, sü, süñü” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘asker (Ar.) Er.

yüz min hezār **‘asker** içre siyāsetdār (KY, B2r5)

bī-cihād (Far.+T.) Savaşsız.

baḥşadat **bī-cihād** ‘ilm-i ladun (SVTM, I-73)

ḥarb kıl- (Ar.+T.) Savaşmak.

anunla **ḥarb kılmağa** ḥamle kıldı (KY, B77v6)

ḥarīr dut- (Ar.+T.) Ateşe tutmak.

artundan yüz bin kişi **ḥarīr dutar** (KY, B52v7)

ğazā (Ar.) Din uğruna savaş, cihat.

ğazādan geldi şeh tahtına oturdu (RN, 9v2)

ğāzī (Ar.) İslam dini uğruna savaşan, şehit olmadan dönen kimse.

kılıçlar kanlıdur erleri **ğāzī** (RN, 9r3)

leşker (Far.) Asker.

reyyān **leşkeri** cümle ata bindiler (KY, B50v4)

sipāhī (Far.) Atlı asker.

sipāhiler kamu tapuya tırdı (RN, 9v2)

şehīd (Ar.) Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölen kimse.

biri hasan biri hüseyin iki **şehīd** (KY, B2v2)

şehīd ol- (Ar.+T.) Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölmek.

yigirmi bin kişi **şehīd oldı** (KY, B25r9)

zafer (Ar.) Savaşta kazanılan başarı.

hiç **zafer** bulmaduk dërler emdi (KY, B69r8)

SAYGI KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram" olarak tanımlanan saygı, söz konusu metinlerde yer alan "‘azīz, hürāmet kıl-, hürmet, hürmet èt-, hürmet kıl-, hürmet ol-, hürmetle-, ihtirām, ‘izzet, ‘izzet èt-, ‘izzet kıl-, muhterem dut-, mükerrem, mükerrem dut-, mükerrem kıl-, teşrīf, teşrīf ol-" sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Saygı kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Saygı kavramı KY'de "Muhterem Yusuf'un ağlayarak geri dönmesi, Kanzafer'in köle pazarından satın aldığı Yusuf'u Züleyha'ya takdim ederken bu ulu çocuğa saygı göster diyerek onu tembihlemesi, Yusuf'u kardeşlerinden satın alan kimsenin Yusuf'un ağabeyleriyle veda etmek için dönmek istemesi üzerine onlar sana layık değil bizim sana olan saygımız daha fazla demesi, Mısır'a giden Yusuf'un kardeşlerinin onlara çok saygı gösterilmesi üzerine bu duruma şaşırmaları, Yusuf'un kardeşlerini cezalandırmak istemesi üzerine kardeşlerinin babamıza saygı duy diyerek yakarışı, Mısır'dan Kenan iline dönmek için yola çıkan Yusuf'un kardeşlerinin her yerde saygıyla karşılanmaları üzerine şaşırıp kalmaları, kervan yolculuğunda Kudüs melikinın rüyasında gördüğü kişinin Yusuf olduğunu anlaması üzerine hepiniz bu çocuğa saygı duyun demesi, Mısır melikinın Yusuf'un zindandan çıkarılmasını

emrederek Yusuf’a saygı gösterilmesi gerektiğini söylemesi, Mısır’dan Kenan iline dönmek için yola çıkan Yusuf’un kardeşlerinin her yerde saygıyla karşılanmaları, Tanrı’nın Yusuf’u saygın bir peygamber yapması, Yusuf’a kervan yolculuğunda saygı gösterilmesi, Züleyha’nın Yusuf’a tuzak kurması üzerine Tanrı’nın korkma seni kurtarıp saygın kılacağım demesi, Yusuf’un oğlunun Mısır’a gelen amcalarına sizleri gördüğümde çok şereflendirilmiş olacağım diyerek onlara çok saygı göstermesi”, RN’de “öfkenin kimseye saygı göstermemesi ve öğüt dinlememesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘azîz (Ar.) Muhterem, saygın.

‘azîz yūsuf ağlayu kirü döndi (KY, B75v5)

hürāmet kıl- (Ar.+T.) Hürmet, saygı kılmak.

benden aña artuḡ hürāmet kılḡıl (KY, B32v11)

hürmet (Ar.) Saygı.

hürmetiñ bizden saña yigrek ėmdi (KY, B17v14)

hürmet ėt- (Ar.+T.) Saygı göstermek.

aḡırlap hürmet ėdüp sevgenini (KY, B58r1)

hürmet kıl- (Ar.+T.) Hürmet, saygı kılmak.

atamız isrā’īle hürmet kılḡıl (KY, B71v5)

hürmet ol- (Ar.+T.) Saygılı olmak.

bunuñ kibi ḡanda hürmet olur idük (KY, B59v10)

hürmetle- (Ar.+T.) Saygı göstermek.

ḡamuñuz bu oḡlanı hürmetleñ dēr (KY, B22r12)

iḡtirām (Ar.) Saygı.

aña ‘izzet iḡtirām kerek ėmdi (KY, B50r5)

‘izzet (Ar.) Saygı.

ol teṣrīf ol ‘izzeti ol hürmeti (KY, B57r4)

‘izzet ėt- (Ar.+T.) Saygı göstermek.

benüm gibi kiṣiye ‘izzet ėtmez (RN, 22r3)

‘izzet kıl- (Ar.+T.) Saygı göstermek.

kadri uluğ aña lāyık **‘izzet kılğıl** (KY, B32v10)

muhterem dut- (Ar.+T.) Saygın tutmak.

ağırlap **muhterem dutarlar** êmdi (KY, B59v8)

mükerrem (Ar.) Muhterem, saygın.

mükerrem nebî kılmış anı celîl (KY, B63v12)

mükerrem dut- (Ar.+T.) Muhterem, saygın tutmak.

muhterem **mükerrem dutar** êmdi (KY, B22v2)

mükerrem kıl- (Ar.+T.) Muhterem, saygın kılmak.

hem kırtaram hem **mükerrem kılām** êmdi (KY, B36v12)

teşrîf (Ar.) Şereflendirme.

ol **teşrîf** ol ‘izzeti ol hürmeti (KY, B57r4)

teşrîf ol- (Ar.+T.) Şereflendirilmiş olmak.

sizi körsem üküş **teşrîf oldaçıven** (KY, B57v16)

SAYI KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Sayma, ölçme, tartma vb. işlerin sonunda bulunan birimlerin kaç olduğunu bildiren söz, adet” olarak tanımlanan sayı, söz konusu metinlerde yer alan “hezār, hezārān, raqam, seb’în” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Sayı kavramı, ÇN’de “feleğin elinden binlerce eyvah”, KY’de “yüz bin asker içerisinde siyaset sahibi olan Hz. Ali, din önderi erenlere ve islam nuruyla dolu gayretli kimselere binlerce övgü, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali’nin eserini bitirdiği tarihi dile getirmesi, Hz. Yakup’un oturduğu ağacın dibinden aniden yetmiş denilen bir ses duyması üzerine Yusuf ile yetmiş sene ayrı kalacağını öğrenerek ayrılık acısına boğulması”, RN’de “öfke gözünün yüz bin askeri görmemesi ve binlerce arslanın ona bir kuzu gibi görünmemesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “bêş, biñ, bir”, KY’de “beş, beş yüz biñ, biñ, biñ dört yüz, biñ iki yüz, bir, iki, iki yüz biñ, ikileyü, ikinci, miñ, otuz, otuz üç miñ, sansız, sekiz biñ, sekizinçi, üç, üç yüz altmış, üç yüz toqsan, üçünçi, yeti, yetinci, yetmiş, yetmiş

iki, yetmiş üç, yigirmi biñ, yigirmi dört, yigirmi törüt ” RN’de “biñ, bir, dört, iki, sağış, tokuz, tokuz biñ, üç, üç yüz altmış, yedi, yedi yüz yedi, yüz biñ,” SVTM’de “biñ, bir, dört, ike, iki, miñ, sa-, sağış, say-, üç, yüz” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

hezār (Far.) Bin.

yüz miñ **hezār** ‘asker içre siyāsetdār (KY, B2r5)

hezār arşlan baña berre görünmez (RN, 20v3)

hezārān (Far.+Far.) Binlerce, bin kere.

hezārān āferīn anlara olsun ėmdi (KY, B2v10)

dirīgā çarhuñ elinden **hezārān** (ÇN, 1)

raķam (Ar.) Sayıları göstermek için kullanılan işaretlerden her biri.

yigirmi dört **raķam** içre saldı bildi (KY, B79r3)

seb‘īn (Ar.) Yetmiş.

diñlediyse **seb‘īn** dēyür ėmdi (KY, B12r1)

SEBEP KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey” olarak tanımlanan sebep, söz konusu metinlerde yer alan “aşl, hikmet, ma‘nī, sebeb, sebeb kıl-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Sebep kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Sebep kavramı KY’de “kardeşleri tarafından eziyete uğrayan Yusuf’un gülmesi üzerine kardeşlerinin bu gülmenin nedenini sorgulaması, Yusuf’un bir kurt tarafından yendiğini söyleyen oğullarına inanmayan Hz. Yakup, Yusuf’un gömleğinin yırtılmadığını görüp burada gizli bir sebep var diyerek durumu sorgulaması, Züleyha’nın rüyasında Yusuf’u görmesi üzerine uyanınca ağlaması ve rüyamda gördüğüm güzel yüzü uyanınca görmediğim için ağlıyorum demesi, yaşlı bir kimsenin köle pazarındaki Yusuf’u görmek için hile yapması ve bu sebeple onu görmesi, Mısır hükümdarının Yusuf’un hükümdarlığa daha layık olduğunu düşünmesi üzerine Cebrail meleğin Yusuf’a gelerek Mısır hükümdarı sana sebep oldu diyerek müjde vermesi”, SVTM’de “Tanrı

yolunda dünyevi zevklerden kaçınarak yaşamın sebebinin anlaşılacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “niçün”, KY’de “neden, neşe, neşe, nète, netek, nige”, RN’de “neden, neye, niçün”, SVTM’de “nişe, nişün” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

aşl (Ar.) Bir şeye, bir olaya sebep olma, yol açma durumu.

bu külmegin **aşlını** aygıl emdi (KY, B8v1)

hikmet (Ar.) Gizli sebep.

bu arada bir **hikmet** var dèyür emdi (KY, B13r1)

ma’nî (Ar.) Mana, anlam, sebep.

ol **ma’niden** ağlayu durdım emdi (KY, B26v15)

dirliğün **ma’nisin** olup bula (SVTM, I-2)

sebeb (Ar.) Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.

ol **sebebdin** yūsufı körer emdi (KY, B25r17)

sebeb kı1- (Ar.+T.) Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açmak.

reyyân saña **sebeb kı1ur** dèyür emdi (KY, B51r15)

SEÇKİN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Benzerleri arasında niteliklerinin yüksekliğiyle göze çarpan, üstün, mümtaz, güzide, mutena” olarak tanımlanan seçkin, söz konusu metinlerde yer alan “güzīde, güzīn” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Seçkin kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Farsça kökenlidir. Seçkin kavramı KY’de “peygamberlerin seçkini Hz. Muhammed’e dua”, RN’de “mutluluk isteyenlerin sabrı seçkin bir gözle görmeleri” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de ve SVTM’de yer alan “seç-” fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiildir.

güzīde (Far.) Seçkin, seçilmiş, seçme.

peygamberler **güzīdesi** ol aḥmede (KY, B1v5)

güzīn (Far.) Beğenilmiş, seçkin, seçilmiş.

sa’adet isteseñ şabrı **güzīn** gör (RN, 30v5)

SELAM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba" olarak tanımlanan selam, KY'de yer alan "selām, selām ay-, selām dē-, selām eyle-, selām kıl-, selām tegür-, selām vēr-/ver-, selāmu'llāh" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Selam kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Selam kavramı KY'de "Cebrail meleğin Yusuf'a Tanrı selamını getirmesi, Cebrail meleğin Yusuf'a Tanrı'nın selamını getirerek Tanrı sana peygamberlik nasip etti demesi, Cebrail meleğin Yusuf'a Tanrı'nın selamını getirerek Züleyha ile evlenmesi gerektiğini bildirmesi, Hz. Yakup'un Yusuf'u daha çok sevdiğini düşünen oğullarının babalarına selam ve hizmet ederek Yusuf'u kıra çıkarmak için izin istemeleri, Yusuf'un kardeşlerinin kıtlık sebebiyle Mısır'a giderek Mısır veziri Yusuf'a babalarının selamını iletmesi, Cebrail meleğin Hz. Yakup'a Tanrı selamını getirerek Mısır'dan çıkmaları gerektiğini bildirmesi, meleklerin mezar kazdığını gören Hz. Yakup'un onlara selam vererek durumu sorması üzerine onların Tanrı'nın bir dostuna ecel ulaştı bu mezarı o yüzden kazıyoruz demeleri, Hz. Yakup'un Yusuf'a yazdığı mektupta Tanrı'nın selamı o Mısır azizinin üzerine olsun demesi", RN'de "kibre düşen kimsenin selam vermek için aklını toplayamaması ve ateşlere düşüp yolunu görememesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

selām (Ar.) Selam.

ḥaḥ **selāmın** hem aḥvālın ṣāḥir kıldı (KY, B11v11)

selām ay- (Ar.+T.) Selam göndermek.

mevlī saḡa **selām aydı** dūrūd taḥḳīḳ (KY, B10v15)

selām dē- (Ar.+T.) Selam göndermek.

cebrā'īl aydur mevlī saḡa **selām dēdi** (KY, B55r12)

selām eyle- (Ar.+T.) Selam etmek.

keldiler **selām** ḥıdmet **eylediler** (KY, B5v4)

selām kıl- (Ar.+T.) Selam söylemek.

atamız saña **selām kıldı** taşdıķ (KY, B59r7)

selām tegür- (Ar.+T.) Selam getirmek.

isrā' ile haķdan **selām ol tēgürdi** (KY, B75r16)

selām vēr-/ver- (Ar.+T.) Selam vermek.

ya'ķūb **selām vērđi** aķvāl şordı (KY, B75v11)

selām vermeklige ögin deremez (RN, 16v5)

selāmu'llāh (Ar.K.T.) Allah'ın selamı.

ol 'azīz-i mışıra **selāmu'llāh** (KY, B69r12)

SEVGİ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve baēlılık göstermeye yönelten duygu" olarak tanımlanan sevgi, söz konusu metinlerde yer alan "cān, cān eyle-, cānsuz, ciger, dil, hāţır, maĥbūb, mihr, mihr-bān, mihr-bān ol-, mihr-bānlık eyle-, minnet, müstaēraķ, müstaēraķ ol-, müşfik, müşfik kör-, nigār, pāre, revān, şadr, şūr, şefķat, şefķat ol-, vefā, vefā kıl-, vefā um-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Farsça kökenli birleşik sözcük "mihr-bān" sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki "mihr-bānlık" kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Sevgi kavramı ÇN'de "geçici dünyanın sevgiyi sürdürecektir baēlılığı olmayışı, geçici dünyadan sürdürülebilir sevgi baēı beklememek gerektiēi", KY'de "Yusuf'un aşkına düşen Züleyha'nın Yusuf'un kirpiklerinin gönlünden geçtiēini dile getirmesi, Yusuf'un düştüēü hali gören mezardaki annesinin sevgili oēlum bu hale nasıl düştün diyerek üzüntü duyması, Züleyha'nın Yusuf'a seni sevdim ve gerçek sevgili eyledim demesi, Hz. Yakup'un Yusuf'tan sonra İbni Yemen'i de kaybetmesi üzerine hasretle yüreğinin yanması, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin Tanrı'dan gönlüne merhamet ve övgü saçmasını dilemesi, Yusuf'un kardeşlerinin hatrını kırmayarak gördüēü rüyayı söylemesi, Hz. Yakup'un çok sevdiğim bir oēlum vardı onu kaybettim demesi, Yusuf'un, canına kast eden kardeşlerine baba hakkını kardeş sevgisi saklayın diyerek serzenişte bulunması, Hz. Yakup'un Yusuf'un gömleğinde yırtık bir yer görmeyince

ne sevecen kurt yemiş diyerek ağlaması, Cebrail meleğin zindana düşen Yusuf'a gelerek mahpus kimselere sevecen ol demesi, Yusuf'u satan kardeşlerin kervandakilere onu koruyup ona sevecenlik göstermeyin demeleri, Hz. Yakup'un Yusuf'a Mısır hükümdarına gönül borcu duymaması gerektiğini, onu zindandan Tanrı'nın çıkardığını söyleyerek Yusuf'u uyarması, gönlü sevecen yüzü babası gibi çok güzel olan Yusuf'un oğlunun amcalarına hizmet etmesi, Yusuf'un canına kast eden kardeşleri arasında Yehuda'nın Yusuf'u koruyup ona sevgi göstermesi, Hz. Yakup'un Yusuf ile diğer oğullarının kıra çıkmasına izin vererek Yusuf'a gönül açıcı bir şekilde sevgi gösterin demesi, Yusuf'un Hz. Yakup'un âdeta gönlünün bir parçası ve nefes alma sebebi olması, Hz. Yakup'un Yusuf'un ayrılık acısıyla yüreğinin yanması, Yusuf'un kardeşlerinin, beline ip bağlayarak Yusuf'u kuyuya indirmeleri ve sevgilerini kesip ona yüzlerini çevirerek belindeki ipi kesmeleri, Yusuf'u kuyuda suyun üzerinde tutan taşın ipekten yumuşak olması ve Tanrı'dan Yusuf'a şefkat gelmesi, geçici dünyanın sevgi ve dostluk bağının olmaması, Züleyha'nın, kurduğu tuzağa düşmeyen Yusuf'un vefasız olduğunu dile getirerek onu zindana attırmak istemesi", RN'de "kimsenin cimriliğe düşeni gönülünden alkışlamayacağı, ruh ile gelen dört kişinin Tanrı'yı görebileceği, ruh ile gelen dört kişinin biner askerinin olması ve ruh ile gelen kişilerle olanların Tanrı tecellisinin sevgisine batacakları, nefsin dokuz oğlanlarının imanları olan geçici dünyayı sevmeleri ve geçici dünyaya doymayan gönüllerinin susuzluğu", SVTM'de "gece gündüz gönlün ruhun Tanrı'yı dilemesi, ruhsuz kimsenin Tanrı'yı göremeyeceği, candan gönülünden istenilenin niçin kaçtığı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "sev-", KY'de "köñ(ü)l, sev-, sevuñlü, sevdür-, sevgülü, sevuñlü, sevuşdür-", RN'de "göñül, sev-, sevdük, sevgü, sevu", SVTM'de "göñül, sev-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

cān (Far.) Gönül.

kürpüklerüñ **cānumdan** keçer emdi (KY, B37v12)

cān (Far.) Gönül, ruh, hayat.

dün ü gün gönlüm **cānum** sini diler (SVTM, XX-5)

cān (Far.) Sevgili.

cānim oğlum bu cefāya nēden olduñ (KY, B19v3)

cān eyle- (Far.+T.) Can eylemek, gönül eylemek, sevgili eylemek, dost eylemek.

seni sevdim ḥaḳīḳat **cān eyledim** (KY, B38v12)

cānsuz (Far.+T.) Ruhsuz, gönülsüz.

eyle kim **cānsuz** kişi cān görmeye (SVTM, II-21)

ciger (Far.) Yürek, gönül.

ḥasretile **cigerün** dağlamağıl (KY, B68v11)

dil (Far.) Gönül.

dar ān dam kaz **dilat** cūyam ne ma'nīdūr ki kaçır sen (SVTM, 10)

ne kimse alkış ēder aña **dilden** (RN, 32r4)

ḥātır (Ar.) Gönül.

ḥātırıma rahmet şenā saçu vērgil (KY, B3r5)

ḥātır (Ar.) Birine karşı duyulan saygı, sevgi.

ḳardaşların **ḥātırın** ḳırumadı (KY, B5r12)

maḥbūb (Ar.) Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevilen, sevgili.

bir oğlum var idi yavlaḳ **maḥbūb** (KY, B69v3)

mihr (Far.) Sevgi.

ata ḥaḳḳı ḳardaş **mihrin** saḳlañ ēmdi (KY, B10v2)

mihr-bān (Far.+Far.) Şefkatli, sevecen.

ne **mihr-bān** ḳurt yemiş tēp ağlar ēmdi (KY, B12v15)

mihr-bān ol- (Far.+Far.+T.) Şefkatli, sevecen olmak.

maḥbūslara **mihr-bān olğıl** ēmdi (KY, B53r13)

mihr-bānlıḳ eyle- (Far.+Far.+T.+T.) Şefkatlilik, sevecenlilik etmek.

esirgeben **mihr-bānlıḳ eylemegil** (KY, B17r11)

minnet (Ar.) Gönül borcu.

hīḳ **minnet** dutmağıl sen reyyāndan (KY, B74v12)

müstağrak (Ar.) Batmış, dalmış; içine gömülmüş, garkolmuş; sevgi ve heyecanla kendinden geçmiş, kendini bilmeyecek derecede coşku ve vecd içinde olan.

hazretde **müstağrakdur** imdi bilgil ki kaçkı (RN, 4v2)

müstağrak ol- (Ar.+T.) Batmak, dalmak, sevgi ve heyecanla kendinden geçmek.

bunlarınla olanlar dîdâra **müstağrak olasılardur** (RN, 4r10)

müşfik (Ar.) Şefkatli.

könli **müşfik** benzi yüzi yavlağ körüklü (KY, B57v7)

müşfik kör- (Ar.+T.) Şefkat görmek.

yūsufu esirgedün **müşfik kördün** (KY, B9r5)

nigâr (Far.) Sevgi.

hurrem bile **nigâr** kösteresiz (KY, B6r13)

pâre (Far.) Gönül, can parçası.

yâ bağırim **pâresi** nefsum şûrı (KY, B68v7)

revân (Far.) Ruh, can, gönül.

şuşuzdur dünyeye kaçmaz **revânı** (RN, 6v1)

şadr (Ar.) Yürek.

şadım yandı bağırim köydi yüregim yandı (KY, B69v9)

şûr (Ar.) Nefes alma sebebi, can parçası, gönül parçası.

yâ bağırim pâresi nefsum **şûrı** (KY, B68v7)

şefkat (Ar.) Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

şefkat kesüp yüzlerin döndürdiler (KY, B10v6)

şefkat ol- (Ar.+T.) Şefkat ulaşmak.

hâlıkdan ‘inâyet **şefkat oldı** (KY, B11r5)

vefâ (Ar.) Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı.

bu dünyâ **vefâsı** yok kelür kiter (KY, B47r8)

vefâ umma ki yokdur hîç **vefâsı** (ÇN, 47)

vefâ kıl- (Ar.+T.) Sevgiyi sürdürmek, sevgi, dostluk bağlılığı kurmak.

bî-vefâdur hergiz **vefâ kılmaz** emdi (KY, B43r15)

vefā um- (Ar.+T.) Sevgiyi sürdürmeyi ummak.

vefā umma bu dünyādan ē ḥanum (ÇN, 23)

SIRA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Yan yana, art arda olan şey veya kimselerin tümü, dizi” olarak tanımlanan sıra, söz konusu metinlerde yer alan “nevbet, nevbet kel-, nevbetleş-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Sıra kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Sıra kavramı ÇN'de “herkesin ölüm şerbetini tattığı şimdi sıranın şaire geldiği”, KY'de “Yusuf'tan sonra oğlu İbni Yemen'i de kaybeden Hz. Yakup'un ecelin sırayla geleceğinden korkarak oğullarına kavuşmadan ölebileceğini düşünerek acı çekmesi, Hz. Yusuf'a ecel sırasının gelmesi, Hz. Yakup'un Yusuf ile kıra gidecek oğullarına sırayla ekinleri kaldırmalarını öğütlemesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

nevbet (Ar.) Sıra.

ḳorḳarven **nevbet** birle ecel ēre (KY, B68v9)

uṣ ḗmdi bize degdi **nevbet** el'ān (ÇN, 76)

nevbet kel- (Ar.+T.) Sıra gelmek.

andan ṣonṛa yūsufa **keldi nevbet** (KY, B77r12)

nevbetleş- (Ar.+T.+T.) Nöbetleşmek.

nevbetleşü eginiṇize köteresiz (KY, B6r12)

SONSUZLUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Sonu olmayan, bitmeyen, ebedî” olarak tanımlanan sonsuz sözcüğünden türemiş “Sonsuz olma durumu” olarak tanımlanan sonsuzluk, söz konusu metinlerde yer alan “bāḳī, bāḳī ḳal-, bī-nihāyet, ebed, ebedī ḳal-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Sonsuzluk kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Sonsuzluk kavramı, ÇN'de “geçici dünyanın kula sonsuza kadar kalmayacağı, Tanrı'nın kullarına sonsuz nimetler verdiği”, KY'de “Tanrı'nın Züleyha ile Yusuf'a sonsuz ömür bahşetmesi, Yehuda'nın Yusuf'u öldürmek isteyen kardeşlerine cehennemde sonsuza kadar kalmayın diyerek

onları engellemeye çalışması”, RN’de “mert kimselerin gözlerine sonsuz alemin görünmesi, cimriliğe düşenin geçici dünyanın sonsuza kadar kalacağını sanması, doğruya varanların sonsuz olacağı ve Tanrı’ya ulaşmaya engel olacak şeylerin onlara ulaşmayacağı, doğru yaşamın kişiyi sonsuz kılacağı”, SVTM’de “sözün sonsuza kadar kalacağı ve malın mülkün geçici olduğu, sonsuza kadar kalmak için Tanrı’nın yolundan gitmek gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

bākī (Ar.) Sonu olmayan, bitmeyen, ebedî.

ol ikisi **bākī** ‘ömr anda kıldı (KY, B56r3)

bākī ‘âlem göründi gözlerine (RN, 40r2)

bākī kal- (Ar.+T.) Sonsuz, ebedî kalmak.

tamuğ içre **bākī kalmañ** sizler emdi (KY, B9r9)

bu dünyâ bil ki saña **bākī kalmaz** (ÇN, 46)

söz **kalur bākī** tavar fânî olur (SVTM, II-8)

baña bu dünya **bākī kala** şandum (RN, 39r2)

bī-nihāyet (Far.+Ar.) Sonsuz.

saña ni‘met verüpdür **bī-nihāyet** (ÇN, 6)

ebed (Ar.) Sonu olmayan gelecek zaman, sonsuzluk.

teñriyi dut kim kala sen sen **ebed** (SVTM, II-9)

ezel **ebed** ne ola toğrulara (RN, 53r3)

ebedī kal- (Ar.+Far.+T.) Sonsuz, ölümsüz, baki kalmak.

toğurlık dirliği **ebedī kalur** (RN, 53r1)

SONUÇ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir olayın doğurduğu başka bir olay veya durum, netice” olarak tanımlanan sonuç, söz konusu metinlerde yer alan “‘ākıbet, ‘ibret, ‘ibret ol-, me’āl, ser-encām” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Sonuç kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Sonuç kavramı KY’de “Yusuf’un gördüğü rüyanın sonucunda ne olacağını babası Hz. Yakup’a sorarak ondan rüyasını yorumlamasını istemesi, Yusuf’u kötülük ve hile yapan

kardeşlerinden satın alan kimsenin Yusuf'un onlarla veda etmek istemesi üzerine bu durumun sonucunu şaşırarak sorgulaması", RN'de "cimri kimsenin gözlerinde ders alacak uyarıcı bir sonucun olmadığı, sabır hali nerede olursa olsun onun oluşturduğu sonucun hayırlı olacağı, gıybet ve iftiranın işlenmesi sonucunda ayıplanma ve kınanma olacağı" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘ākıbet (Ar.) Bir iş veya durumun sonu, sonuç.

‘ākıbet ne bulasın bilü vèrgil (KY, B3v5)

‘ibret (Ar.) Kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç.

bu **‘ibrete** ‘acāyibe khalur ėmdi (KY, B17v10)

‘ibret ol- (Ar.+T.) Kötü bir olaydan ders almak, uyarıcı sonuç almak.

baḥīlūḡ gözlerinde **‘ibret olmaz** (RN, 34v3)

me’āl (Ar.) Meydana gelen şey, netice.

olısar ḡayrıla anuḡ **me’āli** (RN, 29v5)

ser-encām (Far.+Ar.) Bir şeyin sonu, akıbeti, sonunda.

ser-encām oldılar bunlar melāmet (RN, 44r4)

SORU KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir şey öğrenmek için birine yöneltlen ve karşılık gerektiren söz veya yazı, sual" olarak tanımlanan soru, söz konusu metinlerde yer alan "su'āl ėt-, su'āl eyle-, su'āl sor-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Soru kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Soru kavramı ÇN'de "mahşet günü kullara yaptıkları işlerle ilgili soru soracakları", KY'de "Yahudi bir kimsenin Hz. Muhammed'e soru sorması", RN'de "ansızın gelen öfkeye düşen kimseye sufi bu ne haldir sende bu hal imkânsızdır diye sorulması" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "sor-, şor-, sora-, şora-, soraş-, şoraş-", RN'de "şor-", SVTM'de "sor-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

su'āl ėt- (Ar.+T.) Soru sormak.

su'āl ėtdüm şūfī bu nice ḡāldür (RN, 21v6)

su'āl eyle- (Ar.+T.) Soru sormak.

su'āl eyleyiserler êtdüğünden (ÇN, 34)

su'āl sor- (Ar.+T.) Soru sormak.

su'āl sordı ol cühūd haq resûlden (KY, B3v8)

SOY KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir atadan gelen kimselerin topluluğu, köken, sülale" olarak tanımlanan soy, KY'de yer alan "aşl, 'arab, 'arabî, 'acem, habeşî, haţemî, ken'ân, nesl, rûmî" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Soy kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Soy kavramı KY'de "köleye benzemeyen Yusuf'a kimin soyundan olduğu ve hangi sultanın oğlu olduğu sorulması, Arap bir kimsenin Yusuf'un düştüğü zindana yakın bir yere ulaşması, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin eserini Arap ve Fars dilinin yettiğince beyan ettiğini dile getirmesi, Kılıç adında bir Habeşli kimsenin olması, Züleyha'nın babasının kızını evlendirdiğinde pek çok mal mülk saçarak onlara devamlı hizmet edecek Hatemli ve Rumlu hizmetçiler vereceği, Yusuf'un Kenanlı kardeşlerinin Mısır'a gelmeleri üzerine hazırlık yaparak Kenanlılar gelsin demesi, Mısır'a gitmek için yola koyulan Yusuf'un kardeşlerinin yolda İsmail neslinden bir kervanla karşılaşmaları" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

aşl (Ar.) Soy, nesep.

ayt baña sen kimniñ **aşlından sen** (KY, B25v8)

'arab (Ar.) Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse.

kaçan **'arab** zindāna yakın keldi (KY, B45r9)

'arabî (Ar.+Far.) Çölde yaşayan Arap.

'arabîniñ adaqın yer dutar êmdi (KY, B45v10)

'acem (Ar.) Fars, İran.

'arab **'acem** dil tiginçe kılduğ beyān (KY, B78v6)

habeşî (Ar.+Far.) Habeşistan halkından olan (kimse).

bir **ḥabeṣī** kulu var idi kılıç atlu (KY, B19r3)

ḥaṭemī (Ar.+Far.) Hatem ülkesinden, hatemli.

kimi **ḥaṭemī** kimi **rūmī** ola ėmdi (KY, B28r9)

kenʿān (Ar.) Kenan şehrinden, kenanlı.

kenʿānlar kelsün dēp aytur ėmdi (KY, B58r6)

nesl (Ar.) Kuşak, soy.

ismāʿīl **neslinden** imiş bilişdiler (KY, B56r15)

rūmī (Ar.+Far.) Anadolulu kimse.

kimi **ḥaṭemī** kimi **rūmī** ola ėmdi (KY, B28r9)

SUÇ KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış" olarak tanımlanan suç, söz konusu metinlerde yer alan "bī-günāh, günāhsız, maʿşūm, tōhmet" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Suç kavramı, ÇN'de "günahsız insanların veba salgınından ölmeleri", KY'de "suçsuz devesine vuran Arap kimseyi Yusuf'un uyarması, Yusuf'u kuyuya atan kardeşlerinin dağdan suçsuz bir kurt avlayarak kanını Yusuf'un gömleğine sürerek Yusuf'un kurt tarafından öldürüldüğünü söylemeleri, Yusuf'un çok suçlanacağı ve eziyetler çekeceği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "suç, suçlu, suçsuz, suçsuz", RN'de "şuç, suç, suçlu" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bī-günāh (Far.+Far.) Günahsız, suçsuz.

bī-günāh deveni ne urar sen (KY, B45v14)

günāhsız (Far.+T.) Günahı veya suçu olmayan, bigünah, masum.

tağdan avlap bir **günāhsız** kurt dutdılar (KY, B13r8)

maʿşūm (Ar.) Suçsuz, günahsız.

ki **maʿşūmlar** kırılmışdur vebādan (ÇN, 50)

tōhmet (Ar.) Birine yüklenen, işlenildiği sanılan fakat henüz aydınlanmamış olan suç, suçlama.

andan şonra **tōhmetler** köp boldağı (KY, B11v5)

ŞAŞIRMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Ne yapmak gerektiğini bilememek, nasıl davranacağını kestirememek, içinden çıkamamak” olarak tanımlanan şaşırmak, söz konusu metinlerde yer alan “‘acāyibe al-, ‘aceble-, ‘acebleş-, ‘acāyib, ‘aceb, ayrān al-, ayrān ıl-, ayrān ol-, īra, mütēhayyir ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Şaşırmak kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Şaşırmak kavramı, KY’de “Yusuf’u kardeşlerinden satın alan kimsenin Yusuf’a kardeşlerinin kötü davranmasına rağmen Yusuf’un üzülmesine ve onlarla vedalaşmak istemesine şaşırması, Kudüs melikinin rüyasında gördüğü kişinin Yusuf olduğunu öğrenince şaşırması, Yusuf’u gören Züleyha’nın aklı giderek düşüp şaşırması, Züleyha’nın Yusuf için hazırlattığı görkemli saraya Yusuf’u çağırarak bu şaşırtıcı güzellikteki saraya baksın demesi, Yusuf’un İbni Yemen’e hediye ettiği bileziğin şaşırtıcı bir şekilde İbni Yemen dışında hiç kimsenin kolunda durmaması, Yusuf’u satın alınca boşalan hazinesinin birden bire dolduğunu öğrenen hükümdarın bu duruma şaşırması, günahsız kurtun dile gelerek şaşırp dağdan şunu tuttular ağızıma kan sürerek zorbalıkla beni huzuruna getirdiler ben günahsızım diye Hz. Yakup’a yakarışı, Mısır’a gelen kardeşlerin iki kişi olarak şehre girmeleri üzerine İbni Yemen’in kardeşsiz yalnız kalmasıyla şaşırması ve şehirdeki her kapıyı gezmesi, Mısır hükümdarının Yusuf’un yüz güzelliğini görerek şaşıarak kendinden geçmesi”, RN’de “sabırlı kimsenin sonradan pişman olmasının şaşırtıcı olacağı, doğru yoldan öfke yüzünden geçilemediği”, SVTM’de “iki canı nasıl birbirine kattığı düşünülen Tanrı’ya şaşkınlık duyulması, akıllı kimselerin yaratılmışların Tanrı’yı nasıl görebileceğine şaşkınlık duyması, nakış gibi güzel yüz arasından bakış” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “daqla-, daqlaş-, tan-, taqla-, şaş-”, SVTM’de “şası” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘acāyibe al- (Ar.+T.+T.) Şaşırmak.

bu ‘ibrete ‘acāyibe alur emdi (KY, B17v10)

‘acā’ibe alurvan ol çelepden (SVTM, XXVIII 8)

‘aceble- (Ar.+T) Şaşırmak.

melik bu sözi işitüp ‘acebledi (KY, B22v1)

‘acebleş- (Ar.+T.+T.) Şaşırmak.

‘aklı kitüp düşdügin ‘acebleşdi (KY, B30r2)

‘acāyib (Ar.) Şaşırtıcı durum.

keliben bu ‘acāyibe nażar kılsun (KY, B35v7)

‘aceb (Ar.) Şaşırtıcı durum.

bu ‘acebdür anda dağı eglenmedi (KY, B62r16)

‘acebdür olasin şonra peşīmān (RN, 27v5)

‘aceb (Ar.) Acaba.

niçün geçmez ‘aceb yol bu aradan (RN, 26r6)

ḥayrān kal- (Ar.+T.) Şaşırmak.

‘azīz işitüp bu işe ḥayrān kaldı (KY, B32r5)

uslular ḥayrān kalur bu sözlere (SVTM, II-14)

ḥayrān kıl- (Ar.+T.) Şaşırmak.

ḥayrān kılup tağdan uş dutdılar (KY, B13v10)

ḥayrān ol- (Ar.+T.) Şaşırmak.

ḥayrān olup her kapuya kezer emdi (KY, B60v4)

ḥīra (Far.) Şaşmış.

şūrāt-i nāḳḳāş bīn ḥīra magū ol ḳanı (SVTM, VII-14)

müteḥayyir ol- (Ar.+T.) Şaşırmak.

müteḥayyir oluban dēyūben düşer emdi (KY, B30v3)

ŞÜPHE KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Kuşku” olarak tanımlanan şüphe, söz konusu metinlerde yer alan “gümān, gümān kıl-, gümān ol-, gümānsız, lā-cerem, vehm” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Şüphe kavram alanını oluşturan alıntı sözler yoğun bir şekilde Farsça kökenlidir. Şüphe kavramı KY’de “Züleyha’nın aşkını ispat etmek için Yusuf’un kamçısını tuttuğu anda aşkının ateşinden kamçının yanması

üzerine Yusuf'un hiç şüphesinin kalmaması, Züleyha'nın inandığı puta şüpheyile bakması, Yusuf'un canına kast eden kardeşlerinden şüphe duyması, Yusuf'u kardeşlerinden satın alan kimsenin rüyasını anlatarak şüphesiz bu şekilde gördüm demesi, Armum adlı kimsenin düştüğü hali Mısır hükümdarının sorgulaması üzerine Yusuf'un onun peygamberi yalan olduğu için şüphesiz böyle oldu demesi", RN'de "kulluk yapmayan bir kimsenin ömrünün şüphe ve evhamla geçeceği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "şan-, san-", RN'de "şan-, sañ-", SVTM'de "san-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlere aittir.

gümān (Far.) Şüphe, kuşku, zan.

hiç **gümānı** kalmadı kıldı taşdīk (KY, B55r5)

gümān u vehmile geçdi yaz u kış (RN, 25v5)

gümān kıl- (Far.+T.) Şüphelenmek, kuşkulanmak.

züleyhā şaneme **gümān kıldı** (KY, B54r8)

gümān ol- (Far.+T.) Şüphelenmek, kuşkulanmak.

bu iş içre sizden **gümān oldım** emdi (KY, B8v9)

gümānsız (Far.+T.) Şüphesiz, kuşkusuz.

uşbu düşni hiç **gümānsız** beyle kördim (KY, B14r10)

lā-cerem (Ar.+Ar.) Şüphesiz, besbelli.

lā-cerem mundağ oldı dēyür emdi (KY, B75r3)

vehm (Ar.) Yersiz korku, zan, şüphe; evham, vesvese, kuruntu.

gümān u **vehmile** geçdi yaz u kış (RN, 25v5)

TASAVVUF KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Tanrı'nın niteliğini ve evrenin oluşumunu varlık birliği anlayışıyla açıklayan dinî ve felsefî akım" olarak tanımlanan tasavvuf RN'de yer alan "bahr, bāṭın, bāzār, bāzār éd-, belā, beşāret eyle-, beşāret ol-, bī-gāne, cān, cān ol-, cānlu, cem' ol-, cennet, cennet ol-, cīfe, çābuk, çirāğ-çirāk, da'vā, da'vā kıl-, dīdār, dīn, dīvār, diyār, dost, dostsuz, dünyā-dünye, dūr, düşmān-düşmen, dümen ol-, edeb, emānet, emīn, fāide, fāide ol-, fakr, feraḥ ol- ferdā, firāset, gāfil, gāfil ol-, gāfillik,

ğaflet, ğaraż, genc, gevher, ğıda, h b, haber, haber v r-, h bs, ha  kat, halvet, h m, har b  t-, har m , har f, h   , ha  r t, haz ne-hüzne, hazret, helv , hev , heves, heybet, hic b, hic b ol-, hükmet, hil at, himmet, his b, h r ,    , i r r,   m,   n,   nlu,   nsuz,    ret, kadeh, kafes, k l, kalb, k n, kan  at, kayy m ol-, kerv n, kıy met, k f( )r, l , le ker, ma   m eyle-, ma  m, ma  n , ma  rifet, ma    , ma     , meclis, meded, meded  t-, menzil, merc n, mevc, mey, meyd n, misk n, mur da er-, murd r, m  k, m  ebb s z, m   hede, na  , na  b, na  r, na  r eyle-, nefis, niçün, n r, n  , n    d-, n   ol-, p di  h-p di  h, p y n, perde,  a  vet, perdelü,  ab( )r,  abır k l-,  abırlu,  abırsuz,   bir,   bir ol-,  ade , s   , sar y,  ay al ur-, ser-m ye, ser-m ye ol-, sır,   f , sult n,   ret, s   er,   d ol-,   h,  ar,  ar b,  eh( )r,  eh,  eker- ek er-    er, t c, tecell , tefekkür eyle-, terk, terk  t-, terk ol-, terksüz, t m r eyle-, va det, va t, vef  k l-, vel , vil yet, v c d, y   t, y r, y ren, z hir, zer, zev , zind n, z lmet, z nn r” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Arapça kökenli “   il” s zc   ne gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki, “   illik” kavramını türetme rolünü üstlenmiştir. Tasavvuf kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. RN’de tasavvuf kavramı sembolik ve zıtlıklarla kurulu bir söylem evreniyle temel   reti olarak yer almaktadır. Tasavvuf kavramı RN’de “ilahi denize dalanların m  afatlandırılacak ı, gönül evine şeytanın girmesiyle görünüşte yapılan ibadetin bo a gitmesi, kibre d  enlerin ömrünü nefis pazarında geçirmesi, gönül alı veri i yapana malzemenin a k olması, cimrili in tam bir bela olduğu, Tanrı dostu kimsenin kibri yenilgiye   ratmasıyla a lın çok sevinerek m  de vererek çabucak tahta binmesi, sabrı tutanın canına m  de gelmesi, tasavvuf yoluna ayak basmamı  kimsenin suçunun başka bir kimseye ait olmad  ı,   ke gelince imana ne olacak ı ve ateşe düşünce ruha ne olacak ı, alem cismine ruh olan kimsenin yer ve g    dolduracak ı, ruhu olan kişinin ruhunu koruması gerekti  i, a lın düşünerek  avu a   keyle sava abilmek için askerleri toplaması gerekti  ini bildirmesi, cömert kimsenin cennete ve huriye bakmayacak ı, kibirle alçak g n  ll  k karşı karşıya gelince orada bir g r  t  kopması ve o yerin kimine cennet, kimine mah  er yeri olması,

cömertliğin geçici dünya zevklerine yüz çevirmesi, alçak gönüllülüğün yüz bin kibirli insanı geçerek yeri ve denizi tamamen kaplaması, iman nuru yanınca karanlığın kaçması ve iman nurunun kendisini feda edip yanarak karşısındakilere nur kapılarını açması, mum denilenden kast edilenin iman nuru olması, nefsin kendisine ait olmayan bir şeyi sahiplenerek üstünlük taslamasının doğru yolda geçerli olmadığı ve bu yolda anlamın gerekli olduğu, yüz bin nefse düşenin cömertliğe erişemeceği, iman sahibi kimselere Tanrı'nın müminlere vadettiği görünüşünü göstermesi, din yolundan gidenlerin ve tevazu sahibi olanların cehennemdeki vadiye uğramayacakları, açgözlülüğün hapsine düşenlere açgözlülük duvarının çok kuvvetli gelmesi ve yıkılmaması, öfkenin şehri harap etmesi üzerine sabrın gelerek ona savaş açması, geçici dünyaya ait malın mülkün Tanrı yolundaki kimselere servet olmayacağı, Tanrı'yı dost edinmemiş kimsenin bedeninde ruhun durmayacağı, geçici dünyada kolaylıkla sabır gösterenleri Tanrı'nın mükafatlandıracağı, sabrı alıp bütün dünya malını onun karşılığında vermek, tasavvufi olgunluğu elde ederek denize ulaşanların yolunun incilerle sedeflerle kaplı olduğu ve bu yolda ilahi sıfatların imkânsız olmayacağı, kibir ve alçak gönüllülüğün savaşında nefsin yenilgiye uğratılmasıyla Tanrı dostlarının mutlu olması, kişinin onu yenilgiye uğratacak ve onun mutluluğuna pişman olacak düşmanını tanıması gerektiği, kendisine düşman olan kimseyi düşmanın bırakmasının kolay olmayacağı, Tanrı katında kul varlığının edep olduğu, sabrı önemsiz görmemek gerektiği, nefsin pusu kurduğu yolda bezgin olmamak gerektiği, kibre düşen kimsenin marifetinin ve faydasının olmayacağı, cimri kimseye zenginliğin fayda sağlamadığı, kanaatin nefsinden kurtularak gelmesi, ibadetle meşgul olan kimselerin içten bir sevinç yaşadıkları ve kaygılarının olmadığı, Tanrı'nın kulun gönlüne her an gelmeye hazır olduğu düşünülerek bugünün işinin yarına bırakılmaması gerektiği, Tanrı'dan uzak olan dar görüşlülüğün ve anlayışın sorgulanması, gaflette bulunan kimsenin ömrünün tükeneceğini ve ecel elinin bütün ayıplarını açacağını bilmeden yaşaması, öfkeye düşerek gaflette bulunmamak gerektiği, gafillliğin uyanıklık olmadığı, karanlıklar içerisinde ne kadar daha Tanrı'dan

habersiz gaflette kalınacağı, kula gönderilen iki unsurdan birinin nefis tarafından şeytanla ilgili olması, çaba harcamadan ilahi sırlara erişilemeyeceği, tasavvufi olgunluğu elde ederek denize ulaşanların mükafatlandırılacağı, ruhu besleyen hayat kaynağının sabır olması, gıybet ve kine düşenlerin karanlıklar içerisinde gaflet uykusunda kalmaları, Tanrı sözünü candan dinlememek, şairin nefsin kötülüklerinden bahsederek ondan uzak durulması gerektiğini öğütlemesi, açgözlülüğün hapsinden kurtulamamak, dirlik erenlerinin gerçek olması ve ölmeden kalmaları, nerede تنها ve zikir yeri varsa oraya gitmek gerektiği, sabırsız kimselerin yaşamlarının çiğ ve olgunlaşmamış olması, öfkenin şehri yakıp yıkarak harap etmesi, aklın önderliğinde kanaatin nefis eşkiyalarının olduğu dağ başında durması gerektiği, Tanrı dostlarının tamamıyla ibadetle meşgul olmaları, bütün seçilmiş kulların gönderilmiş peygamberlerin gönülde bir olduğu, kanaati gören geçici dünyaya ait nefis arzularının kaçması, Tanrı'ya ulaşabilmek için hazineye vararak kapıcıyı bulmak gerektiği, Tanrı'nın zenginliği, kula gönderilen iki unsurdan birinin ruh katından Tanrı ile ilgili olması, sabrın acısının iyi ve hayırlı karşılık aldığı, kişiyi kibir ve nefis isteklerinin ne kadar daha parçalayacağı, rüzgar ile gelen dört istek, rüzgarın Tanrı'nın ululuk ışığından geldiği, Tanrı'ya ulaşmayı engelleyen maddi unsurları ömür boyunca geçememek, doğru kimselere Tanrı'ya ulaşmayı engelleyecek iç ve dış unsurların ulaşmayacağı, Tanrı'nın ateş, su, toprak ve rüzgara söylediği gizli amacı, ilahi lütufları isteyen kimselerin Tanrı katında durmaları gerektiği, cimriliğe düşen kimsenin yardımına Tanrı tarafından mühür vurulması, cimriliğe düşen kimsenin kendisiyle sorgulama yaşamaması, cömert kimsenin taca, cennet giysisine ve cennet kızlarına meyletmeyeceği, cömert kimsenin ilahi aşk alacağı ve geçici dünyaya yüz çevirerek ilahi aşk içerisinde kalacağı, kıskanç ve cimri kimsenin Tanrı birliğine inanmaması, Tanrı katında ne kadar ilme ve amele sahip olduğu, öfke kimdeyse o kişinin imanını yok edeceği, kibre düşenlerin imansız bir şekilde can vereceği, Tanrı'nın her gün kullarına yeni nimetler ulaştırması, sabırsız kimselerin eylemlerinin yalnızca söz içerisinde kalacağı, kalbin çaba harcamadan temizliğe ulaşamayacağı, alçak

gönüllüğün cevher ve madenle kuşatıldığı, kanaatin tahta çıkararak oturması, kulluk makamına erişmek isteyenlerin kendini Tanrı'nın varlığında tamamıyla yok edip onun sıfatlarıyla süsleyerek ezeli ve ebedi olması gerektiği, açgözlülük kervaniyla yoldan çıkmak, cimri kimseye kıyametin neler yapacağı, gıybet mertebesi inkâra girdiği için nasibi neyse onu alacağı, cimriliğe düşen kimsenin yokluğu ve belayı hiç bilmemesi, Tanrı ile ilgili askerlerin on üç bin erden oluşması, öfkenin kişiyi mahkum etmesi, Tanrı tecellisi olan beden yıkılmadan kibri yok etmek gerektiği ve bu zorluk makamından çıkmak gerektiği, kişinin sevdiğinden öte varılacak yerinin olmamasının asıl mana olduğu ve bunun dışındakilerin yalnızca sözden ibaret olduğu, tam aklın Tanrı'nın marifetlerini bildirmesi, Tanrı'yı duyan kimsenin gaflete düşmemesi gerektiği, dirliğe eren kimselerin Tanrı'nın mutlak zatını gören kimseler olduğu, ibadetle meşgul olanların ilahi aşk ve gönül meclisinde oturmaları, Tanrı yardımına sahip olan kimsenin açgözlülük kervaniyla yoldan çıkan kimsenin göz yaşını silmesi, adalet sahibi ulu bir kişi olan aklın işinin kula yardım etmek olduğu, kişinin sevdiğinden öte varılacak yerinin olmaması, sabırla bekleyenlerin ilahi sıfatlara ulaşacağı, alçak gönüllülükle vahdet denizine varanların her dalgada bir maden bulacağı, meydanın alçak gönüllülüğe ait olması, nefsiyle mücadeleyi kazanmış kimsenin gıybet ve kini dost sanmaması gerektiği, makamını ibadetle dolduran kimselerin saadetle Tanrı'ya ulaşacakları, öfkeye düşen kimsenin içinin pislik ve geçici dünya hevesleriyle dolu olduğu ve gönlünde bencillik taşıdığı, geçici dünyada sabır kime nasip olursa Tanrı'nın ona diğer gönül mülkünü vereceği, eğer saadet gerekiyorsa akla danışmak gerektiği ve kılavuzsuz işlerin ileri varamayacağı, doğruluğa varmayı başaran kimsenin kendisini yok ederek Tanrı'ya ulaşacağı, geçici dünyanın görünüşüne aldanmamak gerektiği, nasibi sabır olanların mükafatlandırılacağı, mürşidin cimriliğe düşen ilim ve hüner sahibini doğru yola çevirmesi, kişinin nasibine kendisinin bakması gerektiği, nefsin isteklerinin dokuz bin tane olması, kuyuda sabırla bekleyen Hz. Yusuf'un kurtulmasıyla mutluluğa kavuşması, ilahi mumun kendisini tüketerek kullara nur kapılarını açması, sabrın ilahi

aşk tadına varması, sabrın zehri bala ve ilahi aşk tadına dönüştürmesi, cimri kimsenin zenginliğin Tanrı'da olduğunu görmemesi, kötülüğün perdesini kaldırmak, gözü perdeli kalbi mühürlü olanların Tanrı'yı anlayamaması, her kimde sabır hali olursa onun neticesinin hayırla olacağı, sabredemeyenlerin neyi başarabilecekleri, sabreden kimsenin mutluluğunun sonsuza kadar olacağı, sabırsız kimselerin yaşamlarının çığ olacağı, Yunus eğer sadıksa sabra girmesi gerektiği ve sabırla durabilmesi için çok sabırlı olması gerektiği, sabırlı olanın kötü huylarının kalmayacağı, ibadetle meşgul olanların mürşit şarabını gece gündüz içmeleri, kulun Tanrı'nın yerleştiği gönlünü düzelterek hazır olması gerektiği, kulun damarlarına manevi temizlik yapması gerektiği, layıkıyla görüldüğünde Tanrı yolunun gönülde sır olduğu, öfkeye yenik düşen sufinin hali, dünyevi işlerden uzaklaştırılan kimsenin Tanrı yolunda kul olabileceği, bedene ruh girmesi için Tanrı emrinin gerektiği, manaya ulaşmak isteyenlerin dünya nimetlerinden uzaklaşması gerektiği, öfkenin gönül ülkesinde manevi bir aydınlatmanın olmayışı, kanaat ile nefis isteklerinin savaşında gönül ülkesinin açgözlülükten temizlenmesi, sözün amacının şeker olmaması, gıybet ve kini bırakanların ulaşacağı şekerin geçici dünya zevklerine benzememesi, Mısır'da yetişen şekeri sevmeyerek dünya zevklerine kapılmamak gerektiği, kanaatin aklın önderliğinde mevki ve makamlara çıkması, cömert kimselere Tanrı kudretinin evrendeki eşyalar ve canlılar aracılığıyla parlaması, aklın düşünerek kendisine ulaşması, veli kimselere ve peygamberlere dünyevi bağlardan kopmanın buyurulması, geçici dünya zevkleri terk edildiğinde sevgili Tanrı'ya ulaşılacağı, geçici dünyanın zevklerini tamamen terk edenlerin Tanrı aşkı içinde kalacağı, gönül eri mürşidin dünya zevkini terk etmeyen nesneyi katında kabul etmeyişi, akıldan dertlerin tedavi edilmesinin istenmesi, ruh ile gelen dört güzel huydan birinin Tanrı birliğine ulaşma kudreti olması, doğruluk giysisini kuşanıp herkese doğruyu iletmek, kibir bırakılmadıkça sevgide süreklilik ve bağlılık olmayacağı, peygamber ve seçkin kulların yollarının sabra uğraması, alçak gönüllülük ve kanaatin dost olarak gönül ülkesini bayındır hale getirmesi, açgözlü kimsenin vücudu sağlamken bile eziyetle

kahrolması, vahdet denizine dalanların her dalgada ilahi sözler, ilahi manalar ve sıfatlar bulacağı, dostu sabır olanlara her an sefa ve zevkin kâr olacağı, akıllı kimsenin doğruluk dostlarını çağırması, açgözlülük askerlerinin ele geçirdiklerini zindana atarak onların ayaklarına demir halkalar bağlaması, gaflet uykusunda karanlıklar içerisinde kalma halinin sorgulanması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

bahr (Ar.) Deniz derya. Genişlik ve derinlik; görünmeyen ve manevi olan; kemale ulaştıran kimseler; marifet ve ilim; Hakk’ın sonsuz sıfatlarının ve zatının makamı; vahdet-i vücud.

budur ser-māye ol **baḥra** ṭalana (RN, 18r3)

bāṭın (Ar.) İç yüz, öze ait, görünmeyen gizli. Gönül, kalp, ruh, iç âlem.

çü **bāṭın** evlerini oğrı aldı (RN, 24r5)

bāzār (Far.) Pazar, alışveriş, davranışlar, ilişkiler, tekke, dergah; gönül alışverişi yapmak, ilahi aşkı yaşamak; dünyayı verip ahireti almak; ilahi nurların tecelliyât makamı, çokluk ve ayrılma mertebesi.

geçürdi ‘ömrini nefis **bāzārında** (RN, 17r1)

bāzār éd- (Far.+T.) Pazarlık etmek, gönül alışverişi yapmak.

‘ışkdur ser-māye gel **bāzār éden** (RN, 41v2)

belā (Ar.) Gam, keder, azap, musibet, ceza, gayet zor iş, imtihan, deneme.

gümān ṭutmayasın muṭlak **belādur** (RN, 38r3)

beṣāret eyle- (Ar.+T.) Müjde, muştı, iyi haber, sevinç gelmesi. Habibin mahbubuna kavuşması, ilahi aşk tadının verdiği güzellik, müşahedenin devamlılığı.

beṣāret eyledi tīz taḥta bindi (RN, 19r4)

beṣāret ol- (Ar.+T.) Müjde, muştı, iyi haber, sevinç olması. Habibin mahbubuna kavuşması, ilahi aşk tadının verdiği güzellik, müşahedenin devamlılığı.

dutanuṣ cānına **olsun beṣāret** (RN, 31r1)

bī-gāne (Far.+Far.) Yabancı, aşına olmayan, başkası; kayıtsız, ilgisiz, alakasız, lakayt. Tasavvuf yoluna ayak basmamış kimse, müşerref olmayan ve sülûk makamına varmamış kişi.

sağa **bî-gāne** suçundan **haṭā** yok (RN, 50r6)

cān (Far.) Ruh; insanın kendi varlığı, hayat; ben, benlik, nefis; iç âlem, gönül, yürek, öz; dost, sevgili; tarikat kardeşi, derviş, yoldaş, güç, kuvvet; kişi, fert, kimse. Allah; mürşid-i kâmil; hizmet erbabı, rahmânî nefes, Hakk'ın tecellileri.

oda düşer yanar ya **cān** ne olur (RN, 21r4)

cān ol- (Far.+T.) Ruh olmak, hayat olmak.

ki 'âlem cismine sen **cān olasın** (RN, 25v4)

cānlu (Far.+T.) Can sahibi, can taşıyan; dost sahibi, Allah'ı kendine dost edinmiş.

gerek **cānlu** kişi cānın şaḫına (RN, 12r2)

cem' ol- (Ar.+T.) Toplamak, toplanmak, bir araya gelme. Yaratılmışları görmeyip bütün varlıkları Allah'ın sıfatlarının zuhuru bilerek varlıklarının izâfî olduğunu idrak etme mertebesi; tevhit halindeyken bütünüyle Allah'ta silinmek.

buyurdu çavuşa **cem' oldu** leşker (RN, 27r1)

cennet (Ar.) Cennet, uçmak. Her nefes yenilenen örtülü nimet, cehennemin karşısı olarak lütuf, Hakk'a yakınlık, cömertlikten meydana gelmiş iyilik diyarı, Müslümanların ahirette varacakları yer.

anı tıyanlara ne **cennet** ü ḥūr (RN, 41r4)

cennet ol- (Ar.+T.) Cennet olmak.

kime **cennet** kime 'araşât **oldı** (RN, 17r5)

cīfe (Ar.) Leş. Dünya, dünyaya meyletme.

bu dünyā **cīfesin** ardına atdı (RN, 39v4)

çābuk (Far.) Kibirli insanlar.

çü yüz bin **çābuki** alçaklık ötdi (RN, 18r4)

çırāğ-çırāk (Far.) Çerağ, mum, fitil, ışık, kandil. Nur, marifet, aydınlık, kurtuluş; mürşit, yol gösterici.

çırāğı yakıcaḫ karanı kaçır (RN, 54r3)

çırāk dedügüm ĩmān nūrı muṭlaḫ (RN, 54r6)

da'vā (Ar.) Dava, iddia. Benlik, nefsin kendine ait olmayan bir şeye sahip çıkıp bununla üstünlük taslaması.

bu yolda **da'vā** şıgmaz ma'nā gerek (RN, 6v5)

da'vā kııl- (Ar.+T.) Dava kılmak. Benlik, nefsin kendine ait olmayan bir şeye sahip çıkıp bununla üstünlük taslaması.

ki yüz bin **da'vā kıılan** aña érmez (RN, 41r2)

dīdār (Far.) Görüş kuvveti, göz; güzel yüz, çehre. Allah'ın müminlere vadettiği görünüşü, tecelli.

İmānluya **dīdārın** gösterür hāk (RN, 54r6)

dīn (Ar.) Din, iman, inanç, yeniden bağlanma, yol. Boğun eğmek ve tevazudur.

ki **dīn** dutanların siccīn nesidür (RN, 16r5)

dīvār (Far.) Duvar. İçine düşürülen zor durumlar. İnsan bedeni.

katı berkdür **dīvārı** yıkamazın (RN, 7v2)

diyār (Ar.) Memleket, ülke, belde. Gönül ülkesi.

harāb êtdi il ü şehri **diyārı** (RN, 27r4)

dost (Far.) Dost, samimi duygularla sevilen ve güvenilen kimse; sevgili, yâr. Allah; Allah yoluna götürmüş kimse olarak mürşit; aynı yolda olan kişiler, tarikat kardeşleri.

ıruş ser-māye olmaz **dost** katında (RN, 41v3)

dostsuz (Far.+T.) Dostsuz, sevgisiz, muhabbetsiz. Allah'ı dost edinmemiş.

ki **dostsuz** cân kuşı tırmar kafesde (RN, 43v6)

dünyā-dünye (Ar.) Dünya, yer küresi, arz, cihan. Çok, pek çok şey. İnsanların Allah'ın rızasını kazanmak ve asıl âlem olan ahiret âlemindeki ebedî hayata erişebilmek için gönderildikleri imtihan âlemi.

kime şabr olsa **dünyāda** müyesser (RN, 27v6)

şabır al ver kamu bu **dünye** mālın (RN, 28r2)

dür (Ar.) İnci, itaat etmek, boyun eğmek. İnci gibi kıymetli ilahi sözler; aydınlanmış insan ruhu, manevi keşif.

şadefler **dür** töludur zer muhāl mi (RN, 18r1)

düşmān-düşmen (Far.) Düşman, iyi duygular beslemeyen, hasım, yağı, adû. Nefs, şeytan.

şād oldı dostumuz **düşmānumuz** māt (RN, 19r1)

gerek sen bilesin **düşmen** kimise (RN, 14r5)

düşmen ol- (Far.+T.) Düşman olmak.

kişi kim **ola** ol kendüye **düşmen** (RN, 48r2)

edeb (Ar.) İyi terbiye, naziklik, usluluk, zarıflık. Kişinin haddi aşmaması, kuvvenin fiile dönüştürülmesidir.

edebdür varlığıñ şeh hâzretinde (RN, 41v3)

emānet (Ar.) Emanet; Allah'ın insanlara bir gün geri almak üzere verdiği can. Elest bezminde Allah'a verilen söz ve bu sözün getirdiği sorumluluk, Hakk'a itaat etme, insanın ödünç halifeliği, kalbin dinginliği.

emānet el-emānet koma şabrı (RN, 30v1)

emîn (Ar.) Emniyetli; tehlikeden ve şüpheden uzak; güvenilir, inanılır, itimat edilir. İlahi sırlardan agâh olan kimse.

uşağ olma niçeme yol **emîndür** (RN, 31r2)

fāide (Ar.) Fayda, yarar, iyi sonuç, işe yarama. Feyz, marifet.

tekebbür kişinün **fāidesi** yok (RN, 13v3)

fāide ol- (Ar.+T.) Fayda, yarar olmak, iyi sonuç almak, işe yaramak. Feyz, marifet olmak.

ğınādan **fāide olmaz** bahīle (RN, 37r6)

fakr (Ar.) Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık. Nefsinden kurtulma, kendinde varlık görmeyip her bakımdan Allah'a muhtaç olduğunu bilme, mevhum varlığından kurtulup ef'al, sıfat ve zatını Allah'ın sıfat ve zatında fâni kılma; manevi yokluk.

kanā'at **fakrıla** uş gele şimdi (RN, 8v2)

ferah ol- (Ar.+T.) Ferahlık, esenlik, rahatlık, huzur olmak. Mahbuba yakınlıktan kaynaklanan kalbî sevinç ve rahatlık hâli.

ferah oldı bular kayguları yok (RN, 10r2)

ferdā (Far.) Yarın gelecekte. Ahiret günü; kıyamet.

ne işün var deye **ferdāda** āhir (RN, 42v3)

firāset (Ar.) Hemen anlama, çabuk kavrama, zihin uyanıklığı, anlayış, sezgi, izan.

Kalbe hücum eden ve oradaki zıddı olan şeyleri kovan bir hâtır.

bu ne kûteh-nażar yā ne **firāset** (RN, 32r3)

ġāfil (Ar.) Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflette bulunan, ihmal eden, dikkatsiz ve düşüncesiz, basiretsiz, aymaz. Hak'tan habersiz kimse.

ëy **ġāfil** bilmedin 'ömrün geçesin (RN, 54v3)

ġāfil ol- (Ar.+T.) Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olmak, gaflette bulunmak, ihmal etmek. Hak'tan habersiz olmak.

şakin baña uyup sen **ġāfil olma** (RN, 21r1)

ġafīllık (Ar.+T.) Gaflet, açık görüşsüzlük.

uyanıklık degül yolda **ġafīllık** (RN, 14r6)

ġaflet (Ar.) Açık gerçeği görememe, basiretsizlik, dalgınlık, idraksizlik, bilgisizlik, dikkatsizlik. Hak'tan habersizlik, kalbin Hak'tan gafil olması, O'nun zikrinden mahrum kalması.

niçe uyuyasın **ġaflet** içinde (RN, 23v3)

ġaraż (Ar.) İstek, meyil, arzu; hınç, kin, kötü niyet. Nefs.

biri şeytānīdür **ġaraż** yatından (RN, 5r4)

genc (Far.) Hazine, define. Kulluk makamı, ilahî sırlara kavuşma ve fena makamı.

kaçan **genc** bulasın yer kazmayınca (RN, 45v1)

gevher (Far.) Cevher, inci; öz, esas, aslî maya. Ruh, kâmil insanın hakikati; manalar ve ilahi sıfatlar.

deñiz olanlara **gevher** muḥāl mi (RN, 17v6)

ġıda (Ar.) Gıda. Hayat kaynağı, kuvvet ve güç veren şey, besleyici unsur, tatminlik.

ki şabr oldı benüm cānum **ġıdāsı** (RN, 27v4)

ḥāb (Far.) Uyku. Gaflet uykusu.

kalur zulmātıla ol **ḥāb** içinde (RN, 47r4)

haber (Ar.) Haber, nakledilen söz veya bilgi. Hz. Peygamber'den yakut sahabe ve tabiinden rivayet edilen hadisler; hakikat ilimleri; Allah'tan ilimden bahseden sohbet. cānla diñlemedün dost **haberin** (RN, 14v2)

haber vër- (Ar.+T.) Haber vermek. Hz. Peygamber'den yakut sahabe ve tabiinden rivayet edilen hadisler; hakikat ilimleri; Allah'tan ilimden bahseden sohbet.

haber vëriserem nefsün elinden (RN, 5r2)

habs (Ar.) Hapis, alıkoyma, bir yere kapama, tutma, zapt etme. Beden, dünya.

ṭama^ç **habsine** düşdüm çıkamazın (RN, 7v2)

hakikat (Ar.) Gerçek, öz, asıl, cevher, mahiyet, ruh. Allah'a erişme yolundaki dört makamdan üçüncüsü.

hakikat bunlar ölmezler kalurlar (RN, 10v3)

halvet (Ar.) Yalnız kalma, arınmak, tenhaya çekilme; تنها ve kapalı yer. Zikir sırasında kendinden geçmek.

ki **halvet** kandasā ana gidelüm (RN, 24v4)

hām (Far.) Çiğ, pişmemiş. Henüz ruhen olgunlaşmamış olanlar, ruhen çiğ olanlar, yolun başlangıcında olanlar ve aşk vadisine adım atmamış olanlar.

şabırsuz kişilerün dirligi **hām** (RN, 30r4)

harāb èt- (Ar.+T.) Yıkma dökmek, viran etmek; perişan etmek. Dünyevi istekleri yok etmiş âşığın gönlü, âşığın beşerî sıfatlarının harap olması, cismanî varlığının fânî olması, kendinden çıkıp yokluk mahalline ulaşması.

harāb ètdi il ü şehri diyārı (RN, 27r4)

harāmī (Ar.+Far.) Haydut, yol kesen, eşkiya, şaki. Nefis ve nefsin kuvvetleri.

niçe ṭura **harāmī** tağ başında (RN, 11v1)

harīf (Ar.) Arkadaş, dost, meslektaş, kimse, adam. Aynı derecede, aynı makamda, aynı ölçüde olmak.

harīfler cümlesi ṭā'āta meşgūl (RN, 9v5)

hāşş (Ar.) Saf, hâlis, kıymetli, emsalsiz; seçkin, seçilmiş; özel, mahsus; keyfiyet. Gönderilmiş peygamberler, kâmil insan modelleri.

bu cümle **ḥāşşlar** gönülde birdür (RN, 13r2)

ḥaşerāt (Ar.+Ar.) Böcekler, küçük hayvanlar. Çok ve maneviyat için zararlı olmalarından dolayı nefsin arzu ve istekleri.

anı gördi kaçır nefis **ḥaşerātı** (RN, 8v6)

ḥazīne-ḥazne (Ar.) Hazine, define, servet, memba. Her şeyi sarıp sarmalayan ilahi rahmetler; bütün aklî hakikatler; varlık hazineleri ve ilahi feyizler.

ḥazīneye vara bevvāb tā bul (RN, 45v4)

pādişeh **ḥaznesinde** metā‘ öküş (RN, 44v3)

ḥazret (Ar.) Yakın olma, yakınlık; huzur, kat, nezd, Allah. Hakk’ın zuhur ve huzur mahalli ve onun cemâl ve kemal mahalli.

biri rahmānīdür cān **ḥazretinden** (RN, 5r4)

ḥelvā (Ar.) Helva. İyi ve hayırlı sonuç olarak karşılığını almak.

ki şabruñ acısı **ḥelvāya** érdi (RN, 29r6)

hevā (Ar.) Arzu, heves, zevk, meyil, geçici istek. Nefsin arzu ve isteklerine düşkünlük, dünya zevklerine kapılma.

niçe kibr ü **hevā** uşada seni (RN, 15v1)

heves (Ar.) Arzu, istek, meyil; gelip geçici arzu, devamlı olmayan istek. Nefsin tabiatın gereğine meyiletmesi, suflî cihete yönelip ulvî cihetten yüz çevirmesi, nefsin hoşuna giden şeylere yönelmesi.

yelile geldi bile bil dört **heves** (RN, 3r2)

heybet (Ar.) Korku ve saygı uyandıran görünüş, ululuk, azamet, ihtişam. Allah’ın azameti ve kudretinin tecellisi karşısında sufinin kalbinde uyanan saygı, mahabbet.

yel ol pādişāhuñ **heybeti** pertevindendür od pādişāhuñ (RN, 3v11)

ḥicāb (Ar.) Utanma, sıkılma; perde, örtü, engel. Gönülde Hakk’ın tecellisine ve ilahi hakikatleri görmeye engel olan ve insanı Allah’tan uzaklaştıran maddi, manevi her şey; Allah dışındaki her şey.

‘ömür geçdi **ḥicābı** yırtamaduñ (RN, 25r3)

hicāb ol- (Ar.+T.) Utanmak, sıkılmak; perde, örtü, engel. Gönülde Hakk'ın tecellisine ve ilahi hakikatleri görmeye engel olan ve insanı Allah'tan uzaklaştıran maddi, manevi her şey; Allah dışındaki her şey.

zāhir bāṭın **hicāb olmaz** bulara (RN, 53r3)

hikmet (Ar.) Hikmet, felsefe, adalet, ilim, hilm, peygamberlik, Kur'ân-ı Kerîm, İncil, veciz söz. Varlıkların en yücesini bilgilerin en üstünüyle bilme; Allah'ın kulun kalbine koyduğu eşyanın hakikatiyle ilgili kalbî ilim, Allah'ın her şeyi yaratmadaki gizli amacı; akıl erdirilemeyen gizli sebep.

pādişāhuñ **hikmeti** gör neyledi (RN, 2r1)

hil'at (Ar.) Padişahlar ve vezirler tarafından mükafat olarak giydirilen işlemeli kaftan. İlahi lütuflar, aşk, din, iman.

umarsañ **hil'atı** tapuda turgıl (RN, 12r5)

himmet (Ar.) Yardım, ihsan; çalışma, şevk, gayret. Erenlerin dilediklerini yerine getiren manevi gücü, ilhamın saflığı sayesinde gerçekleşen düşünceler; kalbin tamamıyla Allah'la birleşmesi, O'nun dışındaki her şeyden de ayrılması, kalbin mana için tecrîd edilmesi.

hudādan mühr uruldı **himmetine** (RN, 37v4)

hisāb (Ar.) Hesap, hesaplama, sorgulama. Allah'ın kullarını mahşerde iyi ve kötü amellerine karşılık tafsilatıyla sorguya çekmesi.

özinüñ özle yokdur **hisābı** (RN, 38r1)

hürî (Ar.+Far.) Cennet kızı. Dünyalık çok güzel kız. İlim; iyi ve güzel sıfatlar.

ki tāt u hulleye **hürîye** akmaz (RN, 41r3)

'ışk (Ar.) Aşk, sevgide aşırılık. Allah'ın âlemleri yaratma sebebi; kalpte ortaya çıkan ve seveni sersemletip yakan ilahi ateş, Hak yolcusunun bineği.

tamām terk olıcağ **'ışkda** kalasın (RN, 41v4)

ikrār (Ar.) Dil ile söyleme, bildirme; kabul etme, tasdik, onay (kalben). Tarikata intisap etme, bir şeyhe bağlanma.

bularuñ birliğine **ikrārı** yokdur (RN, 34r5)

‘ilm (Ar.) Bilme, biliş; ilim bilgi. Canlı bir varlığın kendisini bildiği bir sıfat.

niçe **‘ilm** ü ‘amel sen bu şapuda (RN, 26r1)

īmān (Ar.) Allah’a inanma, kuvvetli inanç. Kalbe yerleşen inancın emirlere itaat tarzındaki tesirlerinin organlar üzerinde görülmesi tam iman olarak tarif edilir.

buşu kimdeyise **īmānı** gider (RN, 21r3)

īmānlu (Ar.+T.) İman eden, inanan, inançlı, itikatlı.

īmānluya dīdārın gösterür hāḡ (RN, 54r6)

īmānsuz (Ar.+T.) İmansız, inancı olmayan.

aḡa uyan **īmānsuz** vère cānı (RN, 11v2)

‘işret (Ar.) Yaşama, geçinme, sohbet, gönül hoşluğu; nağme. Beden ve nefis engelinden kurtulup ilahi aşk sarhoşluğu ve muhabbetiyle kendinden geçme.

yeḡi ‘İş ü yeḡi **‘işret** yeḡi muṭrab (RN, 35r3)

ḡadeḡ (Ar.) Kadeh, bardak. Kalp; manevi hâl, cezbe, ruhî zevk, ruhsal taşkınlık, vecd; mürşidin talibe telkin ettiği esma; insana verilen yaşam süresi, ömür, vâde.

ḡadeḡ yeḡi yeḡi mey yeḡi meşreb (RN, 35r3)

ḡafes (Ar.) Göğüs kafesi, beden, insanın cismi; dünya; nefsi emmâre.

ki dostsuz cān ḡuşı ṭurmaz **ḡafesde** (RN, 43v6)

ḡāl (Ar.) Söz, laf. Söylediklerini yapmamak, söyledikleri yalnız sözde kalmak.

şabırsuzlar ḡalurlar **ḡāl** içinde (RN, 29v4)

ḡalb (Ar.) Kalp, yürek, gönül, insanın manevi varlığının merkezi. Allah’tan öğrenen akıl; tevhit, marifet, keşif ve ilham meskeni, gaybın anlamlarının yansıdığı ve hikmetlerin indiği bir ayna, ilahi genişlik mahalli, Allah’ın evi.

ya **ḡalb** şāfī mi olur ḡızmayınca (RN, 45v1)

kān (Far.) Maden ocağı, maden yatağı. Kaynak, memba. Manalar ve ilahi sıfatları taşıyan kalp; ilim, irfan, feyiz ve sıfatlar; cömertlik.

cevāhir sende biter **kān** senüḡdür (RN, 18r5)

ḡanā‘at (Ar.) Az şeyle yetinme, iktisatlı davranma, fazlasını istememe. Nefsi azlık ve yeterlilik sınırında tutmak, fazlalık ve çokluğa tamah etmemektir.

ḵanā‘at geldi oturdu tahtı aldı (RN, 11r3)

ḵayyūm ol- (Ar.+T.) Ezelî ve ebedî olmak. Kendini Hakk’ın varlığında tamamıyla yok edip onun sıfatlarıyla süslenmek. Nur üzerinde devamlılığı olmak.

bulayın dërişen **ḵayyūm** u ḵayy ol (RN, 45v4)

kervān (Far.) Kervan, kafile, yolcu katarı. Zaman fırsat. Nefsin arzularının çokluğu.

ṭama‘ **kervānıyıla** yoldan azdum (RN, 7r5)

ḵıyāmet (Ar.) Kıyamet, günahların ve sevapların karşılığının verileceği gün. İradeyi kullanıp ölmeden önce nefsi öldürme.

gör imdi ki **ḵıyāmet** aña nêder (RN, 36v6)

kūf(ü)r (Ar.) İnkâr, gerçeği örtme, zulmet; Allah’ın birliğini kabul etmeme, dinin esaslarına inanmama, inanca aykırı söz. Rabbinin nimetini gizleme, tefrika âleminin karanlığı, vahdeti kesrette örtme.

çü ḡaybet mertebesi **kūfre** girür (RN, 44r6)

lā (Ar.) Fena.

nedür **lā** ya belā ol hīç bilmez (RN, 38r2)

leşker (Far.) Asker, yiğit, cesur. İnsanın nefsanî veya ruhanî kuvvetleri.

on üç biñ er durur raḥmānī **leşker** (RN, 5r6)

maḥḵūm eyle- (Ar.+T.) Hakkında hüküm verilmiş, hükümlü, birinin hükmü altında olan. Nefsin etkisi altında olmak, nefsinin arzularını yerine getiren.

ki **maḥḵūm eylemiş** buşu dīvānı (RN, 22r5)

maḵām (Ar.) Durulacak yer, mekân, mevki; menzil; derece, mertebe. Kulun Allah huzurundaki yeri.

bu düşvārılık **maḵāmından** çıkağör (RN, 12v4)

ma‘nā (Ar.) Anlam mana; iç, bâtın, ruh; asıl, öz, gerçek, hakikat; sır, marifet. His ile iç içe girmiş derinlik, müşahedeye giren yol.

aşıl **ma‘nā** budur söz kelecı çok (RN, 6v4)

ma'rifet (Ar.) Bilgi, ilim; hüner, maharet; tanıma. Allah'ı hedefleyen ilim; Allah'ın kulun kalbine attığı nuru ve insanı diri kılan kalp hayatı. Allah'a erişme yolunda dört makamdan has kulların eriştiği dördüncü makam.

biri de 'aql-ı küllîdür allāh te'ālā **ma'rifetin** bildürür ĩmān (RN, 3v1)

ma'sūk (Ar.) Aşık olunan, sevgili, cânân, yâr. Allah.

nite ğāfil olur **ma'sūkı** duyan (RN, 26r4)

ma'sūka (Ar.) Sevilen, sevilmiş. Hz. Allah'ın zatı.

yüzün **ma'sūkanuñ** muṭlak görenler (RN, 10v2)

meclis (Ar.) Oturulacak, toplanılacak yer. İlâhi aşk ve gönül ortamı.

oturur cümlesi ḥan **meclisinde** (RN, 9v6)

meded (Ar.) Yardım, destek, himaye, imdat. Gerçek anlamda yalnızca Allah'tan yardım isteme. Hakk'ın Rahmânî nefesten varlıklara yardımda bulunması.

mededün varısa gözüm yaşın sil (RN, 7v1)

meded êt- (Ar.+T.) Hakk'ın Rahmânî nefesten varlıklara yardımda bulunması.

meded êtmek saña anuñ işidür (RN, 16v2)

menzil (Ar.) Menzil, konak yeri; rütbe, mevki, makam. Varılacak yer. Ruh âlemi, ilâhi makam, maşukta fâni olma mertebesi.

ki sevdüğün den öte **menzilün** yok (RN, 6v4)

mercân (Ar.) Mercan. Manalar ve ilâhi sıfatlar.

şabır bekleriseñ **mercân** bulasın (RN, 30r3)

mevc (Ar.) Dalga. Mutlak varlığın, kâinatın her mertebesinde ortaya çıkan tecellileri, vahdet denizinin dalgaları.

ki her bir **mevcde** bir kân bulasın (RN, 18r2)

mey (Far.) Şarab, bade. İlâhi aşk.

ḳadeḥ yēñi yēñi **mey** yēñi meşreb (RN, 35r3)

meydân (Ar.) Meydan, alan. Şöhret makamı, maşuku temaşa makamı.

ger alḳaç varasın **meydân** senünüdür (RN, 18r5)

miskîn (Ar.) Ruhu sükûna ermiş kişi; fakir, âciz, zavallı, hor ve hakîr. Nefsinin arzuları kesilmiş, nefsiyle mücadeleyi kazanmış, rahata ermiş kişi.

bu iki düşmeni dost şanma **miskîn** (RN, 46v5)

murâda ér- (Ar.+T.) Arzu, istek, dilek, şevk; maksat, amaç, meram. Müridin her daim arzu ettiği Allah.

murâduña éresin devletile (RN, 54v2)

murdâr (Far.) İğrenç, pis, kirli, leş; dinen yenmesi yasaklanan ölü hayvan; zekâtı verilmemiş mal. Dünya.

içün **murdâr** u cân bêlinde zünnâr (RN, 24r2)

mülk (Ar.) Cismanî âlem; gönül mülkü.

aña haq vèrisedür **mülk-i dîger** (RN, 27v6)

mürebbsüz (Ar.+T.) Yol göstericisiz, terbiye edici olmadan, eğiticişiz. Mürşitsiz.

mürebbsüz ileri varmaya iş (RN, 19r6)

müşâhede (Ar.) Şahit olma, perdelerin açılmasıyla görme; seyrederek anlamak. Kendini yok ederek Hakk'ı bulmak.

müşâhede bulur anı başaran (RN, 53r2)

naqş (Ar.) Suret, görünüş, şekil, resim. Geçici maddi veya cismanî varlıklar; varlıkların maddi veya cismanî olan geçici şekilleri.

bu fânî dünyenün **naqşına** bakma (RN, 15v5)

naşîb (Ar.) Bir kimsenin payına düşen şey, hisse; talih, baht. Manevi feyiz; bilhassa Bektaşîlerde tarıkata girme, bir Bektaşî babasına intisap etme; izin verilmek, kilit açılmak.

naşîbi şabr olanlar uluyısar (RN, 28r5)

nazar (Ar.) Bakma, bakış; koruma, yardım. Varlıkların hakikatlerini ve işlerini dikkatlice incelemek.

esirgedi özin ol **nazar** issi (RN, 38v3)

nazar eyle- (Ar.+T.) Bakmak. Varlıkların hakikatlerini ve işlerini dikkatlice incelemek.

naşībünje senünj sen **naẓar eyle** (RN, 32v5)

nefs (Ar.) Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği; bir şeyin merkezi, kendisi. İnsanın kötü sıfatlarını içine alan asıldır. Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvânî arzuları, huy ve fiilleri olan kibir, gazap, kin, haset, hırs, tahammülsüzlük, hasislik, dedikodu, şehvet, ihtiras, hevâ vü heves gibi zaaflarının merkezi.

toğuz biñdür bu **nefsünj** haşerâtı (RN, 5v2)

nişân (Far.) İşaret, alamet, iz, belirti, eser; hisse, nasip; örnek, misal, delil. Mutlak zatın isim ve sıfatlarda tecellileri.

dédi erişdi uş devlet **nişânı** (RN, 29r4)

nūr (Ar.) Aydınlık, ı ışık, parıltı, ziya, fer. Mutlak ve hakiki nur Hak Teâlâ.

özi göyner bize **nūr** bâbın açar (RN, 54r3)

nüş (Far.) Tatlı, bal; içme, içiş. İlâhi aşk tadı ve bu tada varma.

oturup ‘İş ederler nüş ola **nüş** (RN, 27v2)

nüş éd- (Far.+T.) Tatlı, bal; içme, içiş. İlâhi aşk tadı ve bu tada varma.

şabır **éder** bu cümle ağuyı **nüş** (RN, 29v3)

nüş ol- (Far.+T.) Tatlı, bal; içme, içiş. İlâhi aşk tadı ve bu tada varma.

oturup ‘İş ederler **nüş ola** nüş (RN, 27v2)

pādişāh-pādişeh (Far.) Padişah, büyük hükümdar. Hüküm sahibi olan, hükmeden Allah.

pādişāhuñ hikmeti gör neyledi (RN, 2r1)

ğanīdür **pādişeh** ol anı görmez (RN, 34v4)

pāyān (Far.) Kenar, son, nihayet uç; akıbet. Ehl-i tarikatın ulaşacağı birlik âlemi.

ki ‘ömr ü rızka ol durur **pāyāndan** (RN, 10r3)

perde (Far.) Perde. Bir şeyin doğrudan doğruya görülmesini, duyulmasını önleyen şey, engel. Zulmet perdeleri; nur perdeleri.

şakāvet **perdesini** kaldurayın (RN, 49v3)

perdelü (Far.+T.) Perdeli. Gözü perdeli olanlar, kalbi mühürlü olanlar.

ki **perdelülere** sâbit degül haq (RN, 49v4)

şab(ı)r (Ar.) Sabır, dayanma, tahammül gösterme. Ruha ve bedene zarar veren şeylerden uzak durma, nefsin aşırı istek ve arzularına karşı koyma; her olanı Cenabıhak'tan bilip hoşnut ve razı olma, sızlanma ve şikayetten vazgeçme, hâinden şikayet etmeme.

ki her kimde olursa **şabr** hâli (RN, 29v5)

şabır kıl- (Ar.+T.) Sabır hâlini göstermek, sabretmek.

şabır kılmazısam ne başaram ben (RN, 28v5)

şabırlu (Ar.+T.) Sabreden, sabır gösteren.

şabırlu devleti dâim olısar (RN, 28r5)

şabırsuz (Ar.+T.) Sabrı olmayan, sabredemeyen.

şabırsuz kişilerün dirligi hām (RN, 30r4)

şābir (Ar.) Sabreden, sabırlı.

katı **şābir** gerek şabrıla dura (RN, 30v3)

şābir ol- (Ar.+T.) Sabderen, sabırlı olmak.

çü **şābir** oldu yavuz hūsu kıalmaz (RN, 30v4)

şadef (Ar.) Sedef, inci kabuğu. İçinde cevher taşıyan insan, insanın özü.

şadefler dūr töludur zer muhāl mi (RN, 18r1)

sākī (Ar.) İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan. İnsanda Allah aşkını uyandıran, gönüle Allah sevgisi sunan kimse; mürşit.

sürer **sākī** şarāb dün gün içerler (RN, 10r1)

sarāy (Far.) Saray, hükümdarların gösterişli binası. Mutlak güç ve hüküm sahibi Allah'ın yerleştiği insan gönlü, kalp.

sarāyūnı düzetgil hāzır olgıl (RN, 22v5)

şaykal ur- (Far.+T.) Cilalamak, manevi temizlik yapmak.

tamarlaruṇa cümle **şaykal urgıl** (RN, 45r5)

ser-māye (Far.+Far.) Yapı taşı, malzeme; servet, varlık. Maddi ve manevi anlamda iyi veya kötü her türlü edinim, dünyada yapılanlar.

budur **ser-māye** ol baḥra tälana (RN, 18r3)

ser-māye ol- (Far.+Far.+T.) Maddi ve manevi anlamda iyi veya kötü her türlü edinin olmak.

‘ıruż **ser-māye olmaz** dost atında (RN, 41v3)

sır (Ar.) Sır, gizem, örtölü, gizli; öz, hakikat. Allah ile sevdiği kulları arasında gizli kalan hâl ve maddi-manevi varlıklar hakkında Cenabıhak tarafından sadece gönöl ehline bildirilen hakikatler.

unat gör hak yolu gönlünde **sırdur** (RN, 13r2)

şūfī (Ar.) Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli kimse, derviş, mutasavvıf. Yaptığı her şeyin Allah’ın hoşuna gitmesi için Allah’ın yaptığı her şeyden hoşlanan kişi.

su’âl etdüm **şūfī** bu nice hâldür (RN, 21v6)

sultān (Ar.) Allah.

ki **sultān** kulluğında ol kul olur (RN, 25r5)

şūret (Ar.) Dış görünüş, şekil, biçim; yüz, çehre, surat. Beden, vücut. Cenabıhakk’ın sıfatlarının şehâdet aleminde tecelli etmiş şekli olan her varlık.

şūrete cân girmege fermān olur (RN, 2v2)

sūkker (Far.) Şeker. Dünyevi nimetler.

bulayın derisen **sūkkeri** bira (RN, 46r5)

şād ol- (Far.+T.) Sevinçli, memnun, mesrur. Salike daralma hâlinden sonra gelen genişleme hâli.

şād oldu dostumuz düşmānumuz māt (RN, 19r1)

şāh (Far.) Allah.

bularu **şāhdan** korkusu yodur (RN, 34r6)

şar (Far.) Şehir, şehir halkı. İlâhi aşk sahibi gönöl; gönöl ülkesi.

ki **şarda** hī anu irşadı yodur (RN, 22r2)

şarāb (Ar.) Şarap, mey, içilecek ve tadılacak şeyler. İlâhi aşk; ilâhi nur; muhabbet sarhoşluğu; Hakk’ın cezbesei.

sürer sākī **şarāb** dün gün içerler (RN, 10r1)

şeh(i)r (Far.) Şehir, ülke. Gönül ülkesi.

ṭama‘dan kurtarurlar il ü **şehri** (RN, 9r4)

şeh (Far.) Padişah, hükümdar. Allah; kanaat.

edebdür varlığıñ **şeh** hâzretinde (RN, 41v3)

şeker-şekker-şükker (Far.) Şeker. Tatlı söz; ilim, feyiz; Hak sözü, ilahi sözler.

şeker degil durur bu sözüm ucı (RN, 46r4)

bu ‘âlem **şekkerine** beñzemez ol (RN, 46v3)

o **şükker** sevmek kim mışırda biter (RN, 46r6)

tâc (Far.) Dünyevi mevki ve makamlar.

dê otursun ki **tâc** u taht anuñdur (RN, 11r6)

tecellî (Ar.) Görünme, belirme, görünür olma, zuhur etme; Allah’ın kudretinin şahıslarda ve eşyada görünmesi. Salikin kalbinde gayb âlemine ait nurun belirmesi, ilahi feyzin müminin kalbinde zuhuru.

anuñçün kim **tecellî** balқыr aña (RN, 41r5)

tefekür eyle- (Ar.+T.) Düşünme, tasavvur. Dünya ve ahiret hâllerini düşünmek; nimeti idrak etmek için basirete yönelmektir.

tefekür eyleyüp kendüye gitdi (RN, 8r4)

terk (Ar.) Bırakma; uzaklaşma, bırakıp gitme. Allah’tan başka her şeyi gönlünden çıkarma, kalben vazgeçme; dünyevi bağlardan kurtulma; zühd.

velîye vü nebîye **terk** buyurdi (RN, 40r6)

terk ét- (Ar.+T.) Terk etmek, Allah’tan başka her şeyi gönlünden çıkarmak, kalben vazgeçmek.

nesi kim varısa **terk ét**di yola (RN, 40r4)

terk ol- (Ar.+T.) Terk olmak, Allah’tan başka her şeyi gönlünden çıkarmak, kalben vazgeçmek.

tamâm **terk olıcağ** ‘ışğda kalasın (RN, 41v4)

terksüz (Ar.+T.) Terk olmadan, bırakmadan, uzaklaşmadan.

qabûl etmeyeler **terksüz** buları (RN, 40v4)

tımār eyle- (Far.+T.) Tımar, gözetme, bakma, tedavi etme; gelir, kazanç. Manevi yönden kazanç sağlama, feyizlenme ve yükselme.

tımār eyle benüm derdüme  r der (RN, 7r3)

vah det (Ar.) Birli e ulaşma kudreti; birlik, teklik, bütünlük. Ariflerin nezdinde hakiki vahdetten murat Hakk'ın varlığıdır.

 izzet   **vah det** hay   d b-ı h l (RN, 3r4)

vakt (Ar.) Vakit, zaman, uygun zaman; namaz vakti. Belirli bir tasavvufi halin yaşandığı an.

 o urlı  h l'atin ol **vakt** geyesin (RN, 53v6)

vef  k l- (Ar.+T.) Sözünde durma, verilen sözü yerine getirme; dostluk ve muhabbette sebat etme, sevgide süreklilik, ba lılık ve sadakat. Ezelde bezm-i elestte Allah'a verilen söze sadık kalma; kalbin Allah'ın tekliliyle baş başa kalması, O'nun ezeli nuru ile vahdaniyetini müşahade etmekte sebat etmesi, O'nunla beraber yaşamasıdır.

 o ıl kibri **vef ** sa a ne **k la** (RN, 12v3)

vel  (Ar.) Cenabıhakk'a yakınlık mertebesi kazanmış seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu. Kendi h linden f ni olmuş Hakk'ın m şahadesinde baki olmuş kimse.

neb d r ger **vel ** yol şabra uğrar (RN, 30r2)

vil yet (Ar.) Diyar,  lke, memleket. Gönül  lkesi, gönül mülkü, gönül.

   ma'm r oldu şehrile **vil yet** (RN, 18v6)

v c d (Ar.) Vücut, beden, gövde; varlık, var olma. Farkında olunmayan en mükemmel vecd h li, dervişin beşer  sıfatlarının ortadan kalkması; insanın kendinde bir varlık görmesi, kibir.

v c dı şa iken rencile ma   r (RN, 31r6)

y   t (Ar.) Yakut, değerli taş. Nurluluk ile cisimden gelen karanlığın karışmasından dolayı k ll  nefse verilen ad; manalar ve ilahi sıfatlar.

d r   **y   t la** merc n bulasın (RN, 18r2)

y r (Far.) Sevgili; dost; bildik, tanıdık; yoldaş; yardımcı. Allah.

şunun kim dünyede şabr ola **y ri** (RN, 27v3)

yāren (Far.) Arkadaş, dost. Tarikat kardeşleri, gönül dostları.

kığırdı toğrulık **yārenlerini** (RN, 52r6)

zāhir (Ar.) Dış yüz, görünüş, bir şeyin görünen tarafı. İşin şekilde kalan kısımları, mana tarafına ulaşamayanlar.

zāhir bāṭın hicāb olmaz bulara (RN, 53r3)

zer (Far.) Altın. İlâhi sıfatlar.

şadefler dūr tolıdur **zer** muḥāl mi (RN, 18r1)

zevk (Ar.) Eğlence; tat alma, tat, lezzet. Dünyalık boş eğlenceler. İlâhi tecellilerin müşahedesinden dolayı ârifin kalbinde hasıl olan idrak ve bu halin verdiği haz.

şafā vü **zevk** olur her lahza kārı (RN, 27v3)

zindān (Far.) Zindan, pek karanlık, sıkıntılı yer, yeraltı hapishanesi. Dünya, dünya hayatı; insanın bedeni, maddi varlığı.

ele gireni **zindāna** ururlar (RN, 7v5)

zulmet (Ar.) Karanlık. Madde, maddi âlem, günah.

bu ne ḥāldür saña **zulmet** içinde (RN, 23v3)

zūnnār (Ar.) Keşişlerin bellerine bağladıkları kuşak. Dünyaya gönül vermek; benlik, bencillik.

içün murdār u cān bêlinde **zūnnār** (RN, 24r2)

TEDBİR KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Önlem, hazırlık” olarak tanımlanan tedbir, söz konusu metinlerde yer alan “ḥazē eyle-, ihtiyāt kıl-, rāy eyle-, rāy kıl-, tedbīr, tedbīr kıl-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Tedbir kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Tedbir kavramı KY'de “Yusuf'u kuyuya atan ağabeylerinin Yusuf'un kuyudan çıkarıldığını görünce bağırmaları üzerine kervan önderinin ölçülü davranarak dua etmesi, Yusuf'un gördüğü rüyayı öğrenmek isteyen ağabeylerinin Yusuf'un ağzından laf alabilmek için tedbirli düşünmek istemeleri, Yusuf'un canına kast eden kardeşlerini ikna edemeyen Yehuda'nın başka bir önlem düşünmesi, Yusuf'u köle olarak Mısır hükümdarına satan kişinin gerçekleri

öğrenmesi üzerine pişmanlık yaşaması ile Yusuf'un Tanrı takdirinin onun alacağı önlemi engellediğini dile getirmesi, Yusuf'un kardeşi İbni Yemen'in yanında kalması için bir tedbir alması", RN'de "kişinin nasibine kendisinin bakması gerektiği ve korunmak için ona göre hazırlık yapması, bütün işi bırakarak sabır ve tedbir kılmak gerektiği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "yarağ, yaraqlan-", KY'de "yarağ", RN'de "yarağ, yarağ" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

hazer eyle- (Ar.+T.) Sakınmak, kaçınmak, korunmak, çekinmek.

ağa göre yarağ kıl **hazer eyleye** (RN, 32v5)

ihtiyāt kıl- (Ar.+T.) Olabilecek şeyleri hesâba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma.

melik **ihtiyāt kıldı** du'ā kıldı (KY, B15v13)

rāy eyle- (Ar.+T.) Tedbirli düşünce etmek.

ağa lāyık **rāy-ı tedbīr eyleyelüm** (KY, B5r3)

rāy kıl- (Ar.+T.) Önlem almak, düşünmek.

nā-çār olup ayruksı **rāy kılur** emdi (KY, B9v5)

tedbīr (Ar.) Önlem, hazırlık.

teñri taqdīri ol **tedbīri** şaşdı (KY, B31v2)

tedbīr kıl- (Ar.+T.) Önlem almak, hazırlık yapmak.

senünçün bir **tedbīr kılām** emdi (KY, B65r12)

bırağ cümle işi **kıl** şabr u **tedbīr** (RN, 29v6)

TEHLİKE KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Büyük zarar veya yok olmaya yol açabilecek durum, muhatara" olarak tanımlanan tehlike, söz konusu metinlerde yer alan "pür-kemīn, tehdīd, tehdīd kıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Tehlike kavramı KY'de "Züleyha'nın Yusuf'a kurduğu tuzak üzerine gökten ayet inmesi, Züleyha'nın, tuzağına düşmeyen Yusuf'u zindana attırarak onu tehdit etmek ve korkutmak istemesi", RN'de "yolda bezgin olmamak gerektiği ve nefis kuvvetlerinin

o yolda tehlikelerle dolu olduğu” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “kork-”, KY’de “kork-, korku, korkulu, korkut-, koruk-”, RN’de “kork-, korku, ürk-”, SVTM’de “korku, kork-, korku” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

pür-kemîn (Far.+Ar.) Pusularla dolu.

ḥarāmī çok bu yolda **pür-kemîndür** (RN, 31r2)

tehdîd (Ar.) Korkutma, göz dağı verme, tehlike.

oluk sā‘at **tehdîd** üzre âyet indi (KY, B39r7)

tehdîd kıl- (Ar.+T.) Korkutmak, gözdağı vermek, tehlike yaratmak.

tehdîd kılğıl korkutğıl öğütlegil (KY, B41r5)

TEMİZLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Temiz olma durumu, arılık, saffet, nezafet” olarak tanımlanan temizlik, söz konusu metinlerde yer alan “bikir, pāk, şāf, şāfī, şāfī ol-, ṭāhir” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Temizlik kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Temizlik kavramı KY’de “Mısır’dan dönen Yusuf’un kardeşlerinin Yusuf için dini temiz müslüman demeleri, Züleyha’nın Yusuf için inşa ettirdiği sarayda saf, katkısız altından at yapılması, Yusuf’un kardeşi İbni Yemen’e saf ve katkısız altından yapılmış bir bilezik hediye etmesi, kervan yolculuğunda Yusuf’a vuran kimse yüzünden Tanrı’nın birden fırtına koparmasıyla kervan önderinin kim kötülük yaptıysa temizlensin demesi”, RN’de “pek çok kişinin yiyerek doymasına rağmen ilahi aşkın azalmadan el değmemiş şekilde kalması, kalbin çabalamadan temizliğe ulaşmayacağı”, SVTM’de “bahtlı kimsenin Tanrı yolundaki kulluğunun temiz sadakatten olması, temiz kimsenin cennette tahur denilen cennet şarabından içebileceği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “aruḳ”, RN’de “arī”, SVTM’de “arī, aru, bismil” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bikir (Ar.) El değmemiş.

bikir durur daḥī hīḫ eksimedi (RN, 10r5)

pāk (Far.) Temiz.

anlar aydı anıñ dīni **pāk** müselmān (KY, B60r5)

ṣāf (Ar.) Katıksız, arı, katışıksız, halis, has.

ṣāf kıızıl altundan at eylesün (KY, B35r9)

ṣāfī (Ar.+Far.) Katıksız, arı, katışıksız, halis, has.

ol bilezük **ṣāfī** kıızıl altındı (KY, B61r16)

kulluğı bu yolda **ṣāfī** şıdķdur (SVTM, II-67)

ṣāfī ol- (Ar.+Far.+T.) Katıksız, temiz, arı, katışıksız, halis, has olmak.

āzār étmiş kim varise **ṣāfī oluñ** (KY, B20v9)

ya kalb **ṣāfī** mi **olur** kıızmayınca (RN, 45v1)

tāhir (Ar.) Temiz, pak arı.

eger **tāhir** sen sen andan içe sen (SVTM, XXV-5)

TESLİM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir şeyi sahibine verme, emanet alınan bir şeyi sahibine geri verme" olarak tanımlanan teslim, söz konusu metinlerde yer alan "emānet, emānetlü, emānet vēr-, teslīm kııl-, teslīm ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Teslim kavram alanına giren alıntı sözlerin tamamı Arapça kökenlidir. Teslim kavramı KY'de "Yusuf'un babasına haber yollattığı Arap kimseye emanetini unutmaması gerektiğini dile getirmesi, Yusuf'un güvenilir bir kimse olması, Hz. Yakup'un Yusuf'u kardeşlerine emanet olarak vermesi, Kanzafer'in Yusuf'un elini Züleyha'ya emanet vererek onu sakla demesi, Yusuf'un suçlarını kabul etmeyen kardeşlerine tahıl ölçeğinin sözüne güvenelim demesi üzerine kardeşlerinin bu öneriye teslim olması", RN'de "sabrın önemsiz bir şekilde görülmemesi gerektiği" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

emānet (Ar.) Birine geçici olarak bırakılan şeyin teslim alınan kişiye korunmasını bekleme durumu.

emānet yā 'arab unutmağıl (KY, B46v13)

emānet el-emānet kıoma şabır (RN, 30v1)

emānetlü (Ar.+T.) Güvenli.

sekizinçi hıyānet degül **emānetlü** (KY, B30r16)

emānet vēr- (Ar.+T.) Birine geçici olarak bir şeyi bırakma durumu.

hem bunı bizlere **emānet vērđi** (KY, B66v14)

teslīm kııl- (Ar.+T.) Bir şeyi sahibine verme, teslim etme.

elin alıp züleyhāya **teslīm kııldı** (KY, B32v9)

teslīm ol- (Ar.+T.) Gerçek olduğunu kabul etme, doğrulama.

anlar aydur beyle **teslīm olduķ** ėmdi (KY, B71r8)

TOPLANMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir araya gelmek" olarak tanımlanan toplanmak, söz konusu metinlerde yer alan "cemi' ol-, cem' ėd-, cemi' kııl-, mecmū' ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Toplanmak kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Toplanmak kavramı ÇN'de "mahşer günü bütün yaratılmışların toplanması, Kur'an'ı toplayarak bir araya getiren Hz. Osman", KY'de "Yusuf'u kuyuya atan kardeşlerinin toplanması, Yusuf'u kardeşlerinden satın alan kimsenin rüyasında inci mercan gibi değerli taşları eteğinde topladığını görmesi, bir gün bütün Yahudilerin bir araya gelerek Hz. Muhammed'e soru sormaları" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "dër-", KY'de "der-, dër-, derle-, dernek, dërneş-, dërneşdür-, dërül-", RN'de "der-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

cemi' ol- (Ar.+T.) Toplanmak, bir araya gelmek durumu.

ķamuķı **cemi' oluban** dërneşdiler (KY, B10v10)

yarın anda ķalāyık **cem' olısar** (ÇN, 33)

cem' ėd- (Ar.+T.) Toplamak, bir araya getirmek.

yā ķanı **cem' ėden** ķur'ānı 'oşmān (ÇN, 75)

cemi' kııl- (Ar.+T.) Toplamak, bir araya getirmek.

cemi' kıılup şandūķıma ķoyar idim (KY, B14r9)

mecmū' ol- (Ar.+T.) Toplanmak, bir araya gelmek.

bir kün cümle cühûdlar **mecmû‘** oldu (KY, B78r9)

TOPLULUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Nitelikleri bakımından bir bütün oluşturan kimselerin hepsi, toplum, camia, cemiyet” olarak tanımlanan topluluk, söz konusu metinlerde yer alan “‘ām(m), ‘ālem, cemī‘, cümle, dīvān, ehl, halk, hāş(ş), kâfile, kavm, maḥlûḳ, meclis, millet, şaf, tâbi‘în, tã’ife” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Topluluk kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Topluluk kavramı ÇN’de “seçilmiş kimselere ve halktan kimselere alçak gönüllülük göstermek, ölümün bütün yaratılmışlara uğrayacağı, bütün yaratılmışların öleceği, Tanrı’nın kullarına sonsuz nimet vermesi ve özellikle onları iman mensubu kılması, ne kadar zaman daha bu dünya halkının kalacağı”, KY’de “Yusuf’un seçilmiş kimselere ve halktan kimselere gerçek ve dürüst bir dostluk göstermesi, Hz. Yakup’un Yusuf’un ayrılık acısıyla devamlı kanlı göz yaşı dökmesine herkesin şaşırması, Belus şehrindeki herkesin kafir olması, Yusuf’un köle olarak satıldığına dair yazılan sözleşmeyi kardeşlerine göstererek bu yazıyı bu şehirdeki kimse anlayamaz demesi, Tanrı’nın Cebrail melek aracılığıyla Yusuf’a Mısır halkının tümü senin kulun demesi, Yusuf’un zindandan kurtulmasıyla seçkin kimselerin ve halktan kimselerin mutlu olup koşmaları, kervan kafilesinin Nil nehrinin yakınına varması, Yusuf’un Tanrı’ya eğer hatasızsam bu kavme bir işaret gönder diye dua etmesi, yaratılmışların rahatlık ve mutluluk içerisinde olacağı, Züleyha’nın Yusuf’un eline kızıl altından bir tas vermesi ve Yusuf’un o tası Mısırlı kadınların davet edildiği meclise sunmasını istemesi, Hz. Yakup’un oğullarına Mısır sahibinin onlara nasıl cömertçe yiyecek verdiğini ve onun hangi milleti desteklediğini anladınız mı demesi, Hz. Muhammed’i görmüş şehit alimlerine dua, her gruptan insanın kimisinin Yusuf’un güzelliğini gördüğü, kimisinin onun ahlakını gördüğü, kimisinin olgunluğunu gördüğü”, RN’de “yaratılmışların seçkinleri ve halktan olanlarının cimrilikle anılan Karûn’a rastlamaları, cümle alemin ne eksik ne fazla gerektiği gibi nasibini alacağı, kanaat ile nefis isteklerinin savaşında herkesin bunalarak kaçması, aklın mecliste habercilerine doğruluk yolunu sorması,

maḥşerdekiilerin cimriliğe düşenleri gördüğünde, kul olmanın gereklerini yerine getirmediikleri için onların boynu zincirlidir demeleri, nerede olurlarsa olsunlar kıskanç ve cimri kimselerden halkın ürkmesi, Tanrı yolunun dışında kalan kimselere yüz çevirmek gerektiği”, SVTM’de “Tanrı’yı veli kimseden isteyerek halka sormamak gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de “kamu”, KY’de “kamu, kamuğ”, RN’de “kamu”, SVTM’de “kamu” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘ām(m) (Ar.) Halktan insanlar.

ḥāş u **‘āma** dostlik şaḥīḥ kılur ėmdi (KY, B51r7)

tevāzu‘ eyle bunda ḥāş u **‘āma** (ÇN, 83)

ḥalāik **‘āmm** u ḥāşş hep aña düşer (RN, 37r2)

‘ālem (Ar.) Herkes.

anın zārı kılduğın **‘ālem** dağlar (KY, B45v3)

nedür bir kişi bil ki cümle **‘ālem** (RN, 35r4)

cemī‘ (Ar.) Hep, bütün.

yaradılmış **cemī‘i** öliserdür (ÇN, 32)

cümle (Ar.) Herkes, hepsi.

ol şehir ehli **cümle** kâfir idi (KY, B21v4)

buñaldı **cümlesi** tırmadı kaçar (RN, 9r2)

dīvān (Ar.) Büyük meclis, topluluk.

‘aḳıl cāsüslara söyler **dīvānda** (RN, 26v3)

ehl (Ar.) Topluluk, cemaat.

bu şehir **ehli** bunı hīç anlamaz (KY, B70v13)

ḥuşuşā kim kılıpdur **ehl-i** ĩmān (ÇN, 6)

dēyeler **ehl-i** maḥşer ol bu ḥâlde (RN, 37r3)

ḥalk (Ar.) Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu.

mışır **ḥalkı** cümle seniñ kuluñ dēdi (KY, B51v15)

nêçe bir durısar bu dünyā **ḥalkı** (ÇN, 28)

andan iste **ḥalka** sorma teñriyi (SVTM, II-52)

nêrede olsa **ḥalk** ürker sözinden (RN, 34v2)

ḥāş(ş) (Ar.) Seçkin insanlar.

ḥāş u ‘ām şād kılup yügürür êmdi (KY, B50v11)

tevāzu‘ eyle bunda **ḥāş** u ‘āma (ÇN, 83)

ḥāşş u ‘āmm ḥarcıya yüz yère bırak (RN, 19v4)

ḳāfile (Ar.) Birlikte yolculuk eden topluluk, zümre, firka.

ḳāfile kelip nıl bahırına yakın düşdi (KY, B24r3)

ḳavm (Ar.) Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun.

bu **ḳavme** bir ‘alāmet köster êmdi (KY, B20r14)

mahlūk (Ar.) Halk olunmuş, yaratılmış.

mahlūk rāḥat şādlik oldaıdır (KY, B49v14)

bu bir işdür kim oğrar kamu **mahlūk** (ÇN, 62)

meclis (Ar.) Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için bir araya gelmiş kimseler topluluğu.

ketürüben ol **meclise** şunar êmdi (KY, B42r15)

millet (Ar.) Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.

bildünüz mü ḳanğı **millet** dutar idi (KY, B60r3)

şaf (Ar.) Dizi, sıra, grup hâlinde. Aynı düşünce ve menfaatler etrafında birleşen kimselerin meydana getirdiği topluluk.

yürün buluş düzenlik **şafı** ḳanda (RN, 26v3)

tābi‘īn (Ar.) Hz. Muhammed’i görmüş olanları görüp kendilerinden hadis dinlemiş olanlar.

‘ulemā-i şehīd ol **tābi‘īnlere** (KY, B2v5)

ṭā’ife (Ar.) Grup hâlindeki insan topluluğu, bölük, takım.

her **tā'ife** birer dürlü körer emdi (KY, B25r7)

TUHAFLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Tuhaf olma durumu, yabansılık, garabet" olarak tanımlanan tuhaflık, söz konusu metinlerde yer alan "‘acāyib, ‘aceb" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Tuhaflik kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Tuhaflik kavramı KY'de "Yusuf'un uyurken tuhaf bir düş görmesi, putun on parçaya ayrılmasına şaşırın Züleyha'nın bu iş tuhaf duruyor diyerek Tanrı'nın putu nasıl gördüğüne inanamaması", RN'de "cömertliğin karşılığını ilahi aşkın bağışlaması ve ilahi aşkın içinde tuhaf hallerin olması" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

‘acāyib (Ar.) Garip, tuhaf.

uyur iken bir **‘acāyib** düş yūsuf kördi (KY, B3v2)

‘aceb (Ar.) Garip, tuhaf.

züleyhā aydur uşbu iş **‘aceb** durur (KY, B33v8)

bulunur ‘ışk içinde **‘aceb** işler (RN, 41v5)

TUTSAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Gitmesine, serbestçe hareketine engel olunan, bir şeye veya bir kimseye çok bağlı, kendisini bir şeyin etkisinden kurtaramayan kimse" olarak tanımlanan tutsak, söz konusu metinlerde yer alan "esîr ét-, esîr kıl-, esîr ol-, giriftâr, giriftâr kıl-, maḥbûs, maḥbûs kıl-, maḥbûs ol-, zencîr éd-, zencîr ol-, zencîr ur-, zencîrlü, zindân, zindânla-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Tutsak kavramı ÇN'de "peygamberin zindan olarak nitelendirdiği dünyada, kulların nasıl rahat olacağı", KY'de "Yusuf'un aşkının Züleyha'yı tutsak etmesi, Mısır hükümdarını öldürmeye teşebbüs eden saki ve ekmekçinin zindana atılarak tutsak olmaları ve kaygılı olmaları, güzel olan ya da olmayan herkesin bir gün mezar içinde tutsak kalacağı, Tanrı'nın Kanzafer'in canını alarak onu mezarda tutsak kılması, Yusuf'un babası Hz. Yakup'a haber yollattığı Arap kimseye, hapse düşenlerden haberimi ver demesi, Züleyha'nın Yusuf'a ya emrime itaat edersin ya da seni zindana

hapsettiririm demesi, Arap kimseden oğlu Yusuf ile ilgili haber alan Hz. Yakup'un o kimse neden hapse düşmüş diye sorgulaması, şehir ile zindan aralığının dört fersah yol olması, Züleyha'nın, tuzağına düşmeyen Yusuf'u zindana attırması", RN'de "açgözlülüğün dünyayı huzurunda tutsak etmesi, kibre düşerek pek çok yıldır tutsak olan kimsenin akıldan yardım istemesi gerektiği, cimri kimsenin malını ateşten tutsak etmesi, cimri kimsenin malının boynuna zincir olarak onu tutsak etmesi, Tanrı yolunun dışında duran kimsenin kendi boynuna zincir vuran kimse olduğu, cimri kimsenin günah içinde boynunun zincirli kalması" bağlamları ile anlam kazanmıştır.

esîr êt- (Ar.+T.) Esir, tutsak etmek. Birinin veya bir durumun hükmü ve buyruğu altına girmiş olan, etkisinden kurtulamayacak kadar müptela olan, bir şeye aşırı derecede bağlı olan.

esîr êtmiş cihānı tapusunda (RN, 6r5)

esîr kı1- (Ar.+T.) Tutsak durumuna getirme durumu.

seniñ 'ışkıñ beni **esîr kıldı** êmdi (KY, B54v13)

esîr ol- (Ar.+T.) Tutsak olma durumu.

esîr olup kayğulu olurlar êmdi (KY, B44r1)

esîr ol- (Ar.+T.) Tutsak olma durumu, müptela olma durumu.

esîr olmuş kişisin niçe yıldan (RN, 16v1)

giriftār (Far.) Tutsak, esir.

gūr içinde **giriftār** kaldaçıdur (KY, B38v5)

giriftār kı1- (Far.+T.) Tutsak kılmak.

gūr içinde **giriftār** anı **kılam** (KY, B40v5)

maḥbūs (Ar.) Kapatılmış, hapsedilmiş kimse.

maḥbūslardan haberim vèrgil êmdi (KY, B46v10)

maḥbūs kı1- (Ar.+T.) Hapsetmek.

yā **maḥbūs kılam** zindān içre kıla (KY, B42v15)

maḥbūs ol- (Ar.+T.) Hapsolmak.

ne ma' nīden **maḥbūs olmuş** bilmedün mü (KY, B47v8)

zencîr éd- (Far.+T.) Zincir, iç içe geçmiş mâdenî halkalar, demir bağ. Tutsaklık, tutsaklık aracı, tutsak etmek.

ki oddan **zencîr êder** mālını (RN, 37r1)

zencîr ol- (Far.+T.) Zincir, iç içe geçmiş mâdenî halkalar, demir bağ. Tutsaklık, tutsaklık aracı, tutsak olmak.

olup zencîr māl boynına düşer (RN, 37r2)

zencîr ur- (Far.+T.) Zincir vurmak, tutsak etmek.

durup boynına kendü **zencîr ura** (RN, 38r4)

zencîrlü (Far.+T.) Zinciri olan, zincirle bağlanmış, zincire vurulmuş. Bağlılık, teslimiyet.

boyun **zencîrlü** kalmışdur vebâlde (RN, 37r3)

zindân (Far.) Tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer.

şehir birle **zindân** anıñ aralığı (KY, B50v2)

nête rāhat olısar ehl-i **zindân** (ÇN, 65)

zindānla- (Far.+T.) Zindana atmak.

züleyhā aydur bu oğlan **zindānlağıl** (KY, B41r5)

UYGUNLUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Uygun olma durumu, yakışık, mutabakat, mukarenet" olarak tanımlanan uygunluk, söz konusu metinlerde yer alan "lāyık, lāyık ér-, lāyık kııl-, lāyık ol-, mütāba'at kııl-, revā, revā éd-, revā eyle-, revā kııl-, revā ol-, revā kör-, sezā, şāyeste ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Uygunluk kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Farsça kökenlidir. Uygunluk kavramı KY'de "Züleyha'nın Yusuf'un öğüdünü dinlemeyerek ona uygun söz söylememesi, Yusuf'un onu köle pazarından satın alacak kimseye her ne gerekiyorsa onu ver ve malın yetmezse sağ ol demesi, Tanrı'nın Yusuf'u kardeşlerinden satın alan kimseyi bağışlamaya layık bulması, büyüklüğün Tanrı'ya layık olduğu, Yusuf'un amcalarının sözüne uyarak onlara su ikram etmesi, Yusuf'un her gün farklı elbiseler giyinmek kula yakışır mı diye serzenişi, Yusuf'un kardeşlerinin babaları Hz.

Yakup'un sevecenliğini uygun hale getirerek Yusuf'u kira götürmek istediklerini dile getirmeleri, Cebrail meleğin Yusuf'a gelerek Tanrı'nın onun ihtiyacını uygun hale getirdiğini dile getirmesi, Yusuf'un babası Hz. Yakup'a haber yollattığı Arap kimsenin, hemen Yusuf'un söylediklerini uygun karşılayıp yola koyulması, Yusuf'un kul tedbirinin uygun olmayacağını Tanrı'nın emrine boyun eğmek gerektiğini dile getirmesi, Yusuf'un kardeşi İbni Yemen'e atları bırakmayı nasıl uygun gördün diyerek serzenişi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin eserini okuyanlara Tanrı tarafından bağışlanmanın layık olacağını dile getirmesi", RN'de "Tanrı katında başka sözün gerektiği ve Tanrı'ya layık olanların O'nun hizmetinde durduğu, yarım gün aklın katında olmayanın Tanrı'nın hazretinde durmaya layık olmadığı", SVTM'de "birbirine yakışanların, uygun olanların çift olabileceği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "uy-", KY'de "uy-", RN'de "uy-, yaraş-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

lāyık (Ar.) Uygun, yaraşır, münasip.

aña **lāyık** keleş hîç söylemez (KY, B37r14)

kim aña **lāyık** oldur hizmetinde (RN, 25r4)

her nese **lāyık** gerek kim cüft ola (SVTM, II-84)

lāyık ér- (Ar.+T.) Uygun olmak.

her ne bahā **lāyık érse** anı vèrgil (KY, B26r7)

lāyık kıl- (Ar.+T.) Uygun kılmak.

mevlî celîl mağfirete **lāyık kıldı** (KY, B26r11)

lāyık ol- (Ar.+T.) Uygun olmak, yakışmak.

uluğlık aña **lāyık olur** emdi (KY, B44v15)

ne **lāyık ola** şāhuñ hazretinde (RN, 6v6)

mütāba'at kıl- (Ar.+T.) Uyuma, uygunluk gösterme.

mütāba'at kılmağa teşrîf kördi (KY, B57v5)

revā (Far.) Yakışır, yerinde, uygun.

bu ÷onlar **revā** mıdur yā'ni kula (KY, B32v14)

revā éd- (Far.+T.) Uygun etmek.

müşfikın **revā édüp** söylediler (KY, B5v4)

revā eyle- (Far.+T.) Uygun etmek.

tur emdi hâcetniñ **revā eyledi** (KY, B45r3)

revā kıl- (Far.+T.) Uygun kılmak.

hemân-dem **revā kıldı** öre durdı (KY, B47r9)

revā ol- (Far.+T.) Uygun olmak.

şonra kıl tedbîri **revā olmaz** (KY, B18v12)

revā kör- (Far.+T.) Uygun görmek, layık görmek.

ol atları komağa neçük **revā kördün** (KY, B65r9)

sezā (Far.) Uygun, münasip.

sezâdur ol kula suçun zindân (KY, B43v1)

şâyeste ol- (Far.+T.) Layık, yaraşır, uygun olmak.

mağfirete **şâyeste olur** emdi (KY, B78v13)

UMUT KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Ummaktan doğan duygu, ümit" olarak tanımlanan umut, söz konusu metinlerde yer alan "nev-mîd ol-, ümîd, ümîd dut-, ümîd kes-, ümîd-dâr, ümîd-vâr" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Umut kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Farsça kökenlidir. Umut kavramı KY'de "Hz. Yakup'un bir gün Tanrı'nın onu Yusuf'a kavuşturacağını düşünerek asla umudunu kaybetmemesi, Yusuf'un annesinin mezarında umutlu ol ferahlık çabucak ulaşacak demesi, Yusuf'un annesinin dua ederek Tanrı'm sana umut bağlıyorum diye yakarışı, Hz. Yakup'un Yusuf'tan sonra oğlu İbni Yemen'in de Mısır'da kaldığını öğrenmesi üzerine çok acı çekmesi ve oğullarının Hz. Yakup'a öteki dünyada kavuşmaya bel bağla, bu dünyadan umudunu kes demeleri, Züleyha'nın Yusuf'a kavuşma yolunda umutlu olması, Yusuf'un gördüğü rüyayı yorumlayan Hz. Yakup'un umutlu ol ki Tanrı sana memleket nasip edecek demesi", RN'de "nefsin elinden haber verilmesi üzerine umudu olanların o yolu terk etmesi gerektiği" bağlamları ile anlam

kazanmıştır. ÇN’de “um-”, KY’de “um-, uman-”, RN’de “um-”, SVTM’de “umut” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

nev-mīd ol- (Far.+Far.+T.) Ümitsiz olmak.

andan umma hergiz **nev-mīd olmaz** emdi (KY, B68v16)

ümīd (Far.) Umut.

ümīddür kim feraḥ ta‘accül ère emdi (KY, B19v8)

ümīdün varısa gidesin andan (RN, 5r2)

ümīd dut- (Far.+T.) Umut etmek.

müdām **ümīd** saḡa **dutar** cümle mazlūm (KY, B19v9)

ümīd kes- (Far.+T.) Umudunu kesmek.

dünyādaki **ümīdün kesgil** emdi (KY, B68v12)

ümīd-dār (Far.+Far.) Ümitli, umutlu.

yā züleyhā **ümīd-dār** kim va‘de èrdi (KY, B55r9)

ümīd-vār (Far.+Far.) Ümitli, umutlu.

ümīd-vār kim mevlī saḡa vère mülket (KY, B4r12)

ÜSTÜN OLMAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Benzerlerinden daha yüksek düzeyde olmak” olarak tanımlanan üstün olmak, söz konusu metinlerde yer alan “‘ulā, gālib ol-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Üstün olmak kavram alanına giren sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Üstün olmak kavramı KY’de “Züleyha’nın Yusuf’a duyduğu aşkın üstün gelmesiyle putlara yalvarıp ağlaması ve sabrını kaybetmesi”, SVTM’de “Sultan Veled’in Türkçe bilseydi bir sözü bin edeceği, dileyenlere üstün sırları Farsça söyleyebileceği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN’de, KY’de ve RN’de yer alan “üst”, KY’de yer alan “art-”, SVTM’de yer alan “artur-” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

‘ulā (Ar.) Yüksek, üstün.

tatça eger diler siz gūyam asrār-i **‘ulā** (SVTM, III-11)

gālib ol- (Ar.+T.) Üstün gelme durumu, artmak, çoğalmak.

zīrā mihri **ġālib olup** şabrı varur (KY, B33r16)

VAZGEÇMEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Kendi hakkı saydığı bir şeyi artık istemez olmak” olarak tanımlanan vazgeçmek, söz konusu metinlerde yer alan “ferāġat  t-, ferāġat ol-, r c ġ kıl-” alıntı sözleri aracılıġıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Vazgeçmek kavramı KY'de “Yusuf'a duyduġu aşk acısıyla yanan Züleyha'nın korkarak geri dönmeye gücünün kalmadıġı”, RN'de “kin, nefret ve öfkeden vazgeçmek gerektiġi, ibadetle meşgul kimselerin dünyevi zevklerden vazgeçerek gece gündüz aşk şarabı içmeleri” baġlamları ile anlam kazanmıştır.

ferāġat  t- (Ar.+T.) Hakkından isteyerek vazgeçmek, el çekmek; vazgeçmenin gönül tokluġunun verdiġi rahatlık, huzur.

gerek bu ikiden ** tmek ferāġat** (RN, 44v5)

ferāġat ol- (Ar.+T.) Hakkından isteyerek vazgeçmek, el çekmek; vazgeçmenin gönül tokluġunun verdiġi rahatlık, huzur.

ferāġat oldu bunlar hoş geçerler (RN, 10r1)

r c ġ kıl- (Far.+T.) Sözden geri dönmek.

kor up **r c ġ kılmaġa** derm num yok (KY, B38v9)

VEFASIZLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Vefasız olma durumu, hakikatsizlik, bivefalık” olarak tanımlanan vefasızlık, söz konusu metinlerde yer alan “b -vef , b -vef  kıl-” alıntı sözleri aracılıġıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Vefasızlık kavramı KY'de “Züleyha'nın tuzaġına d ř remediġi Yusuf'u vefasızlıkla suçlaması, Kanzafer'in Yusuf'a bize nasıl vefasızlık yaptın diyerek serzenişi”,  N'de “geçici dünyanın vefasızlıġı” baġlamları ile anlam kazanmıştır.

b -vef  (Far.+Ar.) Vefasız.

b -vef dur hergiz vef  k lmaz  mdi (KY, B43r15)

bu d ny  **b -vef dur** bil ha  kat ( N, 27)

b -vef  kıl- (Far.+Ar.+T.) Vefasızlık yapmak.

bī-vefā kılduñ bize suçlu olduñ (KY, B41r8)

YALNIZLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Yalnız olma durumu, kimsesizlik, kimse bulunmama durumu, ıssızlık, tenhalık" olarak tanımlanan yalnızlık, söz konusu metinlerde yer alan "ḥalvet, ḥalvet ol-, hemān ḳal-, 'uzlet ḳıl-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yalnızlık kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Yalnızlık kavramı ÇN'de "yaratılmışların tümünün öleceği, yalnızca Tanrı'nın kalacağı", KY'de "Yusuf'un bir eve yalnız girmesi, İbni Yemen ile Yusuf'un tek başlarına oturması, Züleyha ve Yusuf'un yalnız kalmaları, Yusuf'un Tanrı'nın emrettiği şekilde Mısır'dan ayrılıp küfür ehlinde uzak durarak tenhaya çekilmek gerektiğini dile getirmesi" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "yaluñuz", KY'de "yalğuz", SVTM'de "yaluñuz, yaluvuz" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ḥalvet (Ar.) Tenha.

yūsuf nebī bir **ḥalvet** eve kirdi (KY, B64r9)

ḥalvet (Ar.) Yalnız.

andan sonra olturdılar bunlar **ḥalvet** (KY, B64r13)

ḥalvet ol- (Ar.+T.) Yalnız kalmak.

andan anlar ikilesi **ḥalvet oldı** (KY, B55v8)

hemān ḳal- (Far.+T.) Yalnız, sade kalmak.

ḳalısardur hemān ol ferd u raḥmān (ÇN, 32)

'uzlet ḳıl- (Ar.+T.) Bir yana çekilip kendi kendine tenhada yaşama, yalnızlık köşesine çekilme.

küfr ehlinde **'uzlet ḳılmak** kerek emdi (KY, B76v10)

YANIT KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Cevap" olarak tanımlanan yanıt, söz konusu metinlerde yer alan "cevāb, cevāb eyle-, cevāb vēr-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yanıt kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir.

Yanıt kavramı KY’de “Bustan adlı Yahudi bir kimsenin Hz. Muhammed’e soru sorarak dürüst cevap ve doğru söz istemesi, Mısır hükümdarının Yusuf’un gerçek peygamber olduğuna inanabilmesi için beraber puthaneye girerek putla konuşmasını istemesi ve Yusuf’un puta nasıl olduğunu soralım, bakalım bize nasıl cevap verecek demesi, Züleyha’nın Yusuf’a attığı iftirayı Tanrı’nın emriyle küçük bir bebeğin doğrulayarak cevap vermesi”, RN’de “öfkenin cevap vermesi ancak öğüt dinlememesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

cevāb (Ar.) Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

dürüst **cevāb** şahīḥ sözün ister emdi (KY, B3v8)

cevāb eyle- (Ar.+T.) Yanıtlamak, cevap vermek.

biz körelim netek **cevāb eyler** emdi (KY, B22v12)

cevāb vèr- (Ar.+T.) Yanıtlamak, cevap vermek.

tıfıl oğlab mundağ **cevāb vèrdi** (KY, B41v16)

cevāb vèrür başa öğüt işitmez (RN, 22r3)

YANLIŞLIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Yanlış davranış, yanlış iş, yanlış sanı, hata” tanımlanan yanlışlık, söz konusu metinlerde yer alan “ğalat, ḥaṭā, ḥaṭā kıl-, ḥaṭāsız, sehv” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yanlışlık kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Yanlışlık kavramı KY’de “Züleyha’nın rüyasında gördüğü kişiyle evlendiği hükümdarın aynı kişiler olmadığını anlaması üzerine benim falım neden yanlış çıktı diyerek serzenişi, Yusuf’un zindanda olduğunu Mısır hükümdarına haber vermeyi unutan içki sunucusuna Yusuf’un utanma hata sende değil demesi, Yusuf’u kuyuya attıktan sonra eve gelen kardeşlerin babaları Hz. Yakup’un acıdan bayıldığını gördüklerinde hata yaptık diyerek pişman olmaları, Hz. Osman’ın bütün Kur’an’ı hatasız bir şekilde toplaması, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali’nin eserini yazabilmesi için Tanrı’ya zihnimden yanlışlık ve hüznü saç diyerek dua etmesi”, RN’de “kişinin başkasının suçundan sorumlu

olmadığı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “yañıl-, yañlan-”, SVTM’de “yañlış” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ġalat (Ar.) Yanlış.

ay vay nêden **ġalat** çıkdı benüm fâlim (KY, B28v16)

ĥaṭā (Ar.) Hata, yanlış, günah.

utanmaġıl **ĥaṭā** senden degül êmdi (KY, B49v3)

saña bî-gâne şuçından **ĥaṭā** yok (RN, 50r6)

ĥaṭā kıl- (Ar.+T.) Hata, yanlış, günah yapmak.

ay dirîğa **ĥaṭā kılduk** dêrler êmdi (KY, B12r15)

ĥaṭāsız (Ar.+T.) Hatasız, yanlışsız.

cemi‘ kūr’ân **ĥaṭāsızın** düzmiş êmdi (KY, B2r4)

sehv (Ar.) Yanlışlık, yaniltı.

ĥâtırından **sehv** ü melâl saçu vêrgil (KY, B3r5)

YAPI KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Barınmak veya başka amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri, bina” olarak tanımlanan yapı, söz konusu metinlerde yer alan “âbâdan ol-, binā, binā kıl-, dārū’l-maḥzūn, ĥiṣār, köşk, ħubbe, ħubbe-terāk, ma‘mūr ol-, saḳf, sarāy, serā” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yapı kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Yapı kavramı ÇN’de “geçici dünyanın ne kadar daha bayındır olacağı”, KY’de “Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın ona görkemli bir saray inşa ettirmesi, Yusuf’un Mısır’dan sonra ümmetiyle vardığı şehirde bir bina inşa etmesi, Yusuf’un ayrılık acısıyla kahrolan Hz. Yakup’un üzgünler evi inşa ederek orada gece gündüz ağlaması, Şemun’un İbni Yemen’in tutsak edilmesi durumunda Mısır hükümdarının kalelerini yıkabilecek güçte olduğu, Züleyha’nın geline yakışır surette köşke girmesi, Yusuf’un Tanrı tarafından gönderilen kubbe içerisinde abdest alması, Yusuf’un zindan yakınlarında karşılaştığı Arap kimseye Kenan ilindeki yarım kubbe biçimindeki evi sorması, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın Yusuf’a tavanı kızıl altından yapılmış bir saray inşa ettirmesi,

Yusuf'un Mısır'dan gelecek olan kardeşleri için sağlam ve yüksek bir saray inşa ettirmek istemesi", RN'de "alçak gönüllülük ile kanaatin dost olmasıyla gönül ülkesinin güzelleşerek bayındır olması", SVTM'de "şairin gözünün sevgiliye güzel bir saray olduğu, Tanrı'nın evinde hükümdarın ve herhangi bir kimsenin eşit olduğu" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "kapu, yer", KY'de "ev, kapu, kapuğ, kat, öy, yer, yer", RN'de "ev, kat, kapu, yer, yer, yerlü", SVTM'de "ev, kapu, kat, köprü, yer" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ābādan ol- (Far.+T.) Gelişip güzelleşmesi, hayat şartlarının uygun duruma getirilmesi için üzerinde çalışılmış olan, bakımlı, imar edilmiş, mamur (yer), abat.

nêçe bir **olısar** dünyā **ābādān** (ÇN, 28)

binā (Ar.) Barınmak veya başka amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri, bina.

dāye aydur **binālar** hāzır kelsün (KY, B35r1)

binā kıl- (Ar.+T.) İnşa etmek.

bir şehristān anda **binā kıldı** emdi (KY, B76v12)

dārū'l-mahzūn (Ar.K.T.) Üzgünler evi.

dārū'l-mahzūn maḳāmında ibni işhāk (KY, B40v1)

hişār (Ar.) Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale, kermen, germen.

şem'un anıñ **hişārların** yıkar emdi (KY, B69r4)

köşk (Far.) Bahçe içinde yapılmış süslü ev, kasır.

ʿarus-āne kılıban **köşkge** kirdi (KY, B36r2)

kubbe (Ar.) Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.

yūsuf ol **kubbe** içre gısl kıldı (KY, B24r10)

kubbe-terāk (Ar.+Far.) Yarık kubbe, yarık ev.

kenʿāndan bir **kubbe-terāk** bilür mü sen (KY, B46r9)

maʿmūr ol- (Ar.+T.) Gelişip güzelleşmiş olmak, bayındır duruma gelmiş olmak.

çü **maʿmūr oldı** şehrire vilāyet (RN, 18v6)

sakf (Ar.) Tavan, çatı, dam.

sakfı kızıl altundan olsun emdi (KY, B35v6)

sarāy (Far.) Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.

bir muhkem yüksek **sarāy** hāzır kılsun (KY, B62v4)

binüm gözüm saña yahşı **sarāydu** (SVTM, XXIII-3)

serā (Far.) Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.

ol **serā** içre bir olur beg u kul (SVTM, II-116)

YARA KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik" olarak tanımlanan yara, söz konusu metinlerde yer alan "mecrūh, mecrūh kıl-, zaḥm" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yara kavramı ÇN'de "ecel oklarının açtığı yara karşısında kimsenin direnemeyeceği", KY'de "Yusuf'un halinin zor, teninin yaralı ve gönlünün hüznü olması, kervan yolculuğunda kopan fırtınayla yağın karın ve yağmurun kimin kafasına düşse yaraladığı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de ve SVTM'de yer alan "yar-" fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiildir.

mecrūh (Ar.) Yaralı.

hālīm dişvār tenüm **mecrūh** köñlüm mağmūm (KY, B8r10)

mecrūh kıl- (Ar.+T.) Yaralamak.

tenlerine dokunsa **mecrūh kıldı** (KY, B20v3)

zaḥm (Far.) Yara.

ol okuñ **zaḥmına** kimsene durmaz (ÇN, 22)

YARAR KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir işten elde edilen iyi sonuç, fayda, avantaj" olarak tanımlanan yarar, KY'de yer alan "kār kıl-, maşlahat, maşlahatlu, nafi" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yarar kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Yarar kavramı KY'de "Yusuf'un aşkına düşen Züleyha'nın aklını kaybetmesi ve ilaçların yarar sağlamaması, Yusuf'u kardeşlerinden

satın alan kimsenin Yusuf’a Nil nehrine girmesinin yararlı olacağını söylemesi, Yusuf’un aşkına düşen Züleyha’nın dadısından duyduğu önerileri yararlı söz olarak görmesi, Yusuf peygamber hikâyesinin müminler için yararlı olacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY’de “asığ”, RN’de “aşşı”, SVTM’de “assı” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

kār kı1- (Far.+T.) Yarar, fayda sağlamak.

‘aklı kelmez hîç dārū **kār kılmaz** emdi (KY, B27r12)

maşlaḥat (Ar.) İyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey.

maşlaḥat eyledür suvğa kirsen (KY, B24r6)

maşlaḥatlu (Ar.+T.) Yararlı, faydalı.

baña **maşlaḥatlu** söz sözleyürsen (KY, B34v9)

nāfi‘ (Ar.) Yararlı, faydalı.

mü’minlere **nāfi‘dür** dërler emdi (KY, B3r14)

YARDIM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet” olarak tanımlanan yardım, söz konusu metinlerde yer alan “ğiyās, ḥayr, ḥayr kı1-, luṭf, meded, meded êr-, meded kı1-, meded vër-, mu‘îd, müsteğîş, nuşret, penāh kı1-, tevfiḳ, tevfiḳ ver-/vër-, yārī kı1-, yārī ver-, yāru kı1-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yardım kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Yardım kavramı KY’de “Tanrı’nın yardım dilemek senden, yardım etmek benden demesi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali’nin Tanrı’dan O’nun cömertliğiyle anlayış ve iyilik dilemesi, Kanzafer’in Yusuf’u satın aldığı için hazinede hiçbir şey kalmayınca Yusuf’tan yardım beklemesi, Tanrı’nın Yusuf’a yardım ulaştırması, Yusuf’u kuyuya atan kardeşlerinin toplanarak Tanrı’dan yardım dilemesi, Züleyha’nın Yusuf’un elini tutması ve Yusuf’un gülümsemesiyle o anda Tanrı’dan yardım ulaşması, Tanrı’nın cömertliğiyle Yusuf’a yardım etmesi, Yusuf’un canına kast eden kardeşleri arasında Yehuda’nın Yusuf’a şefkat göstermesinin Tanrı’nın Yusuf’a yardımı olduğu, bütün

hallerde Tanrı'nın yardımcı olduğu, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'ye Tanrı yardımının yetişmesiyle eserini bitirebilmesi, Yusuf'un Tanrı'ya sığınarak O'ndan yardım dilemesi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin Tanrı'nın yardım kapısını açmasını dilemesi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin Tanrı'dan yardım dileyerek hikmete doğru yönelmek istemesi, Cebrail meleğin kanatlarını sıvayarak yardım etmesiyle Züleyha'nın eski güzelliğine kavuşması, Yusuf'un suçsuzluğuna tanıklık eden çocuğun Tanrı'dan gizli yardım dilemesi, Züleyha'nın eşinin Züleyha'ya yardım etmesi", RN'de "su ile gelen dört halden birinin iyilik olması, akıllı kimsenin doğruluğa başvurarak ondan yardım dilemesi", SVTM'de "her zaman Tanrı'dan yardım dilemek gerektiği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "yarı", KY'de "yardum" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

ğıyās (Ar.) Yardım.

müstegîş **ğıyās** benven emdi (KY, B40v12)

ḥayr (Ar.) İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım.

faẓlñ birle fehm **ḥayr** vèrgil emdi (KY, B2v14)

ḥayr kııl- (Ar.+T.) İyilik yapmak, karşılık beklenmeden yapılan yardım etmek.

meger ol **ḥayr kııla** dèyür emdi (KY, B31v15)

luṭf (Ar.) Önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik ve yardım, ihsan, inayet, atıfet.

ḥālīk aña **luṭf** iḥsān kıldıysa (KY, B40v10)

ol şafādur hem saḥā' **luṭf** u vişāl (RN, 3r1)

meded (Ar.) Yardım.

ilāhünā **meded** senden dèrler emdi (KY, B10v10)

gün ü gèçe teñriden iste **meded** (SVTM, II-9)

meded ér- (Ar.+T.) Yardım ulaşmak.

oluḫ sâ'at ḥālīkdan **meded érđi** (KY, B39r6)

meded kııl- (Ar.+T.) Yardım etmek.

faẓl birle yūsufa **kıldı meded** (KY, B40r8)

meded vèr- (Ar.+T.) Yardım vermek.

hālîk anı yūsuf a **meded vèrdi** (KY, B9r2)

mu‘îd (Ar.) Yardımcı.

ķamu hālde ol **mu‘îd** ķādir durur (KY, B68v15)

müstegîş (Ar.) Yardım dileyen.

müstegîş ğıyās benven ėmdi (KY, B40v12)

nuşret (Ar.) Allah’ın yardımı.

mevlümden meded **nuşret** yetüzünden (KY, B79r9)

penāh ķıl- (Far.+T.) Sığınmak, yardım dilemek.

her hāl içre saķa **penāh ķıldum** ėmdi (KY, B20r8)

tevfîķ (Ar.) Yardım.

men ācize **tevfîķ** ķapusın açu vèrgil (KY, B3r6)

tevfîķ ver-/vèr- (Ar.+T.) Yardım ulaştırmak.

tevfîķ vèrgil hikmet tapa ķayıtmaķa (KY, B3r7)

yārî ķıl- (Far.+Far.+T.) Yardım etmek.

ķanatla sıfadı **yārî ķıldı** (KY, B55v4)

yüri imdi buķa ta‘cîl **yārî ķıl** (RN, 52r5)

yārî ver- (Far.+Far.+T.) Yardım vermek.

hafiyye birle idim **yārî verse** ėmdi (KY, B41v6)

yāru ķıl- (Far.+T.) Yardım etmek.

‘azîz sözün züleyhā **yāru ķıldı** (KY, B32v12)

YASAK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir işin yapılmasına karşı olan yasal veya yasa dışı engel, memnuiyet” olarak tanımlanan yasak, söz konusu metinlerde yer alan “ḥayz, men‘ ķıl-, nehy, nehy ķıl-, zinhār, zinhār-la-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yasak kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Yasak kavramı KY’de “Tanrı tarafından Yusuf’a gönderilen Cebrail meleğin Yusuf’a fesat işten nefsinin koruması gerektiğini bildirmesi, Yusuf’un yasaklı

işlerden kendisini koruması gerektiği, Yusuf’un Züleyha’ya öğüt vererek kötü davranışları yasaklaması, Yusuf’u kuyuya atan kardeşlerinin bizler seni yasakladık demeleri”, RN’de “gıybetin kişinin ağzına yasak olması”, SVTM’de “Tanrı ile peygamberini asla ayrı sanmamak gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

hayz (Ar.) Yasaklılık hâli.

kişinün **hayzıdur** ağzında gaybet (RN, 44v1)

men’ kıl- (Ar.+T.) Yasaklamak.

müfsidden nefsin **men’ kılsun** emdi (KY, B40r10)

nehy (Ar.) Yasak.

emānet **nehy** işden sakla emdi (KY, B53r15)

nehy kıl- (Ar.+T.) Yasaklamak.

pend ü naşihat vèrüp **nehy kıllur** emdi (KY, B38r8)

zinhār (Far.) Asla.

zinhār anı haqdan ayru sanmağıl (SVTM, II-108)

zinhārila- (Far.+T.) Yasaklamak.

anlar aydur bizler seni **zinhārladuk** (KY, B16r7)

YAŞAM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Doğumla ölüm arasında yaşanan süre, ömür, hayat” olarak tanımlanan yaşam, söz konusu metinlerde yer alan “cān, cān al-, cān vèr-, cānlu, hay, hayy ol-, hayāt, nef(i)s, ‘öm(ü)r, şüret, zinda” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yaşam kavramı ÇN’de “kişinin neden aklını başına toplamadığı, cismani dünyaya uymadan nefis isteklerinden vazgeçmek gerektiği”, KY’de “ruh bedenden ayrıldığında güzel yüzde nurun kalmayacağı, Yusuf’u kırı çıkarmak isteyen kardeşlerine Hz. Yakup’un Yusuf’a sevgiyle yaklaşın ve nefsi gönlü mutlu olsun demesi, kuyuda ömrü boyunca Yusuf’u görmeyi bekleyen kimse”, RN’de “kulluk makamına erişmek isteyenlerin Tanrı’nın sıfatlarına uygun olacak şekilde ezeli, ebedî ve diri olması gerektiği, suyun Tanrı’nın yaşam ışığından olduğu, beş günlük ömrün isteklere yetmeyeceği”, SVTM’de “Tanrı yoluna bir can verenin yüz

can alacağı, yaşamı Tanrı'nın bağışlaması, ışıklı ruhun Hz. İsa gibi göğe çıkmasıyla karanlığın canlı yeryüzünde eşek gibi kalması, ruhun içinde sonsuz Tanrı'ya kavuşmayı istemek, nefsi öldürerek temiz olunabileceği, iki ömürden kalıcı dünyayı tercih etmek gerektiği, beden canlı yaşayan olduğu canın ise onunla var olduğu" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de yer alan "yaşa-" fiili söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli fiildir.

cān (Far.) Can, ruh.

şuretden **cān** ayrulsa şunu dinle (KY, B38r10)

niçün ussuñı dèrmez sen sen è **cān** (ÇN, 16)

cān al- (Far.+T.) Hayat, can, ruh almak.

bu yol bir cān vèren yüz **cān ala** (SVTM, II-58)

cān vèr- (Far.+T.) Can, ruh hayat vermek.

teñridendür diri ki **cān vèrdi** (SVTM, I-50)

cānlu (Far.+T.) Canlı.

karañu **cānlu** yer üzre eşek gibi güri qaldı (SVTM, XII-2a)

hay (Ar.) Diri, canlı.

iste cānuñ içinde vuşlat-ı **hay** (SVTM, I-66)

hayy ol- (Ar.+T.) Diri, canlı olmak.

bulayın dèrisen qayyūm u **hayy ol** (RN, 45v4)

hayāt (Ar.) Hayat, dirilik, canlılık.

nūrı pertevindendür şu pādīşāhuñ **hayātı** pertevindendür (RN, 3v10)

nef(i)s (Ar.) Ruh, can, hayat.

nefsi köñli şād-kām olsun èmdi (KY, B6r13)

havāya uyma geç **nefs** ārzūsından (ÇN, 26)

nefsūñ öldür kim ola sen bismil (SVTM, I-10)

‘öm(ü)r (Ar.) Yaşam.

‘ömr içinde yūsufı ārzūladı (KY, B10r2)

‘ömr ikidür bilgil qo kısayu dut uzunı (SVTM, V-3)

bu beş günlük ‘**ömür** bu harca yetmez (RN, 14v5)

şûret (Ar.) Tarz, yaşayış.

beni sarây **şûreti** müferrih kıldı (KY, B65v1)

zinda (Far.) Diri, canlı, zinde.

tan zicân **zinda** ast u cân azvay (SVTM, I-66)

YAŞLILIK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Yaşı ilerlemiş, kocamış, ihtiyar (kimse)” olarak tanımlanan yaşlı sözcüğünden türemiş “Yaşlı olma durumu” olarak tanımlanan yaşlılık, söz konusu metinlerde yer alan “ihtiyār, pīr” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yaşlılık kavramı ÇN’de “zalim feleğin yoksul, zengin, yaşlı, genç demeden herkesi geçici dünyadan sürdüğü”, KY’de “yaşlı erenlere dua” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

iẖtiyār (Ar.) Yaşlı, kocamış.

andın şonra ol **iẖtiyār** érenlere (KY, B2v3)

pīr (Far.) Yaşlı, ihtiyar.

ne ak saķallu **pīr** ķor ne ĥo oĥlan (ÇN, 49)

YAZI KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazma işi” olarak tanımlanan yazı, söz konusu metinlerde yer alan “cevāb-nāme, devāt, dīvān, dīvān kıl-, ĥarf, ĥaĥĥ, ĥikmet, kāĥaz, kīşsa, kitāb, mektūb, mektūb kıl-, mūĥr, mūĥr ur-, naẓ(ı)m, rubāĥı, veled, yūnus” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yazı kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Yazı kavramı ÇN’de “saĥ ve sol omuzdaki meleklerin kulun yaptıklarını yazmaları”, KY’de “Mısır vezirinin Züleyha’nın babasının yazdığı mektuba cevap yazması, Hz. Yakup’un Mısır azizi Yusuf’a mektup yazması için kalem ve kaĥıdın hazırlanması, Yusuf’u köle olarak satan kardeşlerinin bu satışa dair yazdıkları yazı, Kıssa-yı Yūsuf hikāyesinin kıssalardan hikmetli şiirlerden en güzeli olduĥu, Kıssa-yı Yūsuf hikāyesinin kaleme alınması, Kıssa-yı Yūsuf adlı eseri kaleme alan řair Kul

Ali'nin kitabını tamamlaması, Hz. Yakup'un Mısır azizi Yusuf'a yazdığı mektupta durumlarının anlaşılmasını istemesi, Yusuf'un kardeşlerinin Yusuf'a yaptıklarının mektupta yazılı olduğu, Yusuf'un kardeşlerinin Yusuf'u köle olarak sattıklarına dair mektup yazmaları ve o mektuba mühür vurmaları, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin eserini şiir olarak ve rubai dörtlükleri biçiminde yazması", RN'de "nefsin dokuz bin tane olan isteklerinden kaçınarak nefis divanına yazılmamak gerektiği, cimri kimselerin Tanrı tarafından mühür vurularak engellendiği, Yunus Emre'nin bütün sözlerinin eşsiz bir inci değerinde olması", SVTM'de "yüz harfin bir söz olacağı, Sultan Veled'i severek ona iyi gözle bakanın başındaki belaları Tanrı'nın savacağı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "yaz-", KY'de "biti, bitik, yaz-, yazılı, yazı, yazul-, yazuv", RN'de "yazıl-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

cevāb-nāme (Ar.+Far.) Mektup, iletişim kurma amaçlı yazılan yazı.

cevāb-nāme resül irsāl kılur emdi (KY, B28r11)

devāt (Ar.) Hokkadaki mürekkebe batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir kalem türü.

dīne aña **devāt** kâğaz hâzır kıldı (KY, B69r9)

dīvān (Ar.) Birtakım yazı ve hesapların kaydedildiği defter.

ki nefis **dīvānına** yazılmayasın (RN, 5v4)

dīvān kıl- (Ar.+T.) Yazı yazmak, kayıt altına almak.

ne kim êtdüñ **kılurlar** anı **dīvān** (ÇN, 35)

ḥarf (Ar.) Dildeki bir sesi gösteren ve alfabeyi oluşturan işaretlerden her biri, kod.

yüz olursa **ḥarfler** bir söz olur (SVTM, II-114)

ḥatt (Ar.) Yazı, ferman.

müşteriye ol **ḥattını** vermişler emdi (KY, B71r2)

ḥikmet (Ar.) Ahmet Yesevî tarzında yazılan tasavvufi manzûmelere verilen isim.

kışşalardan **ḥikmetlerden** körklüregi (KY, B3r15)

kāğaz (Far.) Hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak, kağıt.

dīne aña devāt **kāğaz** hāzır kıldı (KY, B69r9)

kışsa (Ar.) Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivâyet.

yūsuf savçı **kışsasın** kılduḡ ‘ayān (KY, B78v6)

kitāb (Ar.) Herhangi bir konuda yazılmış eser.

bu arada bu **kitābnı** temām kıldum (KY, B79r12)

mektüb (Ar.) Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için yazılmış kâğıt, name.

naẓar kılgıl bu **mektüb** aḥvāline (KY, B69r13)

mektüb kııl- (Ar.+T.) Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için kağıda yazı yazmak.

cümlesin anda **mektüb kııurlar** emdi (KY, B62v7)

mühr (Far.) Üzerine bir kimse, makam veya kuruluşun ismi kazanmış olan ve basıldığı kâğıt vb. yerde bıraktığı iz imzâ yerine geçen mâden, plastik vb. den yapılmış damga.

biti yazdı ẓamularda **mühr** basdı (KY, B17v1)

mühr ur- (Far.+T.) Mühür, damga vurmak.

ḥudādan **mühr uruldı** himmetine (RN, 37v4)

naẓ(ı)m (Ar.) Şiir, nazım.

naẓım birle aytalım sen anla emdi (KY, B3r10)

rubāğı (Ar.+Far.) Rubai, dörtlük.

rubāğı düzün içre dursa emdi (KY, B79r2)

veled (Ar.) Sultan Veled, şair.

kim **veledi** severse gey göz ile bakarsa (SVTM, III-12)

yūnus (Ar.) Yunus Emre.

yūnus cümle sözün senün ferīde (RN, 10v4)

YENMEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Kazanmak, ütmek" olarak tanımlanan yenmek, RN'de yer alan "māt eyle-, māt ol-" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yenmek kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Yenmek kavramı RN'de "sabrın, fesat işlerin tamamını bozguna uğratarak yenmesi, açgözlülükten temizlenen gönül ülkesinde hilecilerin tamamının yenilgiye uğraması" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de "yeñ-", RN'de "yeñ-, üt-, ütül-" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlere aittir.

māt eyle- (Ar.+T.) Yenmek, bozguna uğratmak, mağlup etmek.

ki şabr **eyler** kamu müfsidleri **māt** (RN, 28r3)

māt ol- (Ar.+T.) Yenilmek.

maṭır-bāz **olurlar** cümlesi **māt** (RN, 9v4)

YER KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân" olarak tanımlanan yer, söz konusu metinlerde yer alan "anbār, bāzār, bāzār ol-, bīmāristan, dārü'l-maḥzūn, dükkān ol-, furāt, ḥorāsān, ken'ān, ḳudūs, ḳuşūr, mağara, maḥal, maḳām, maḳām dut-, maḳāmlı, memleket, menzil, meydān, mış(ı)r, milk-mülk, mülket, neḥās, nıl, put-ḥāne, şaḥra, şavmağa, şām, şeh(i)r, şehir ol-, şehristān, taraf, tūr, yemen" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yer kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Yer kavramı ÇN'de "mülkü Şam ve Horasan olanlara bu dünyanın sonsuza kadar kalmayacağı, güzellik sahibi Kenanlı Yusuf, hüneri olanların meydana çıkması gerektiği ve şairin öğütlerini dinlemesi gerektiği", KY'de "ambarlarda yiyeceğin hiç kalmaması, Züleyha'nın bir zamanlar inandığı putu aşağılayarak pazarda satması, Yusuf'un aşkına düşerek hastalanan Züleyha'ya hastanede çare aranılması, Yusuf'un hasret acısıyla yanan Hz. Yakup'un inşa ettiği üzgünler evinden çıkmaması, Kenan ilinde büyük bir kıtlık olması, kervanın Kudüs şehrine girmesi, Yusuf'un kardeşi İbni Yemen'in Yusuf'a mağaralarda onu çok aradığını söylemesi, Mısır'a giden Yusuf'un kardeşlerinin yalnız kaldıkları bir yerde İbni Yemen için tedbir kılmaları, Yusuf'un

kardeşleri tarafından atıldığı kuyuda yılanların çıyanların mesken tutması, iki makamlı Hz. Muhammed'e dua, Tanrı'nın Yusuf'a memleket vermesi, Yusuf'un Mısır'dan dönen kardeşlerinin bir konaklama yerinde dinlenmeleri, Yusuf için köşk önünde meydanın süslenmesi, Yusuf'un oğlunun amcalarına Mısır hükümdarı sizleri çok sever demesi, Tanrı'nın Yusuf'a büyük memleket nasip etmesi, mülkü geçici olmayan Tanrı'ya dua, mülkü ortaksız Tanrı'ya dua, köle pazarının içerisinde Yusuf için altın kürsü hazırlanması, kervanın Nil nehrinin yakınına varması, Yusuf ile Züleyha'nın putların bulunduğu tapınağa girmeleri, Yusuf'un kardeşlerinin Yusuf bahçelerden çiçekler toplasın diyerek onu kıra götürmek için babaları Hz. Yakup'tan izin istemeleri, Yusuf'u köle pazarından satın almaya gelen zengin kimsenin müslüman olarak bir tekke içine girip orada ömrünü geçirmesi, Yusuf'un şükrederek şehre girmesi, Yusuf'un ümmetini alarak gittiği şehirde bir bina inşa etmesi, Azrail meleğin Hz. Yakup'a gelerek Yusuf'un hayatta olduğunu ve bir yerde vezir olduğunu söylemesi, Yemen'den ve Mısır'dan tatlı yiyecekler gelmesi", RN'de "geçici dünyayı terk edene cennet kızlarının ya da köşklerinin bir şey ifade etmemesi, doğrulara yeryüzü ve gökyüzünün mekân olmayıp Tanrı'nın kendi suretini göstereceği, Mısır'da yetişen şekeri geçici dünyaya ait olduğu için sevmemek gerektiği, sabırla Miraç'a ve Tur dağına ulaşılabilceği", SVTM'de "yüz suretin bir can olarak şehir, pazar ve dükkan olacağı, sadakat suyu çok olmazsa Fırat nehri gibi akamayacağı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "yër", KY'de "yer, yër", RN'de "yer, yër, yèrlü", SVTM'de "yër" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

anbār (Far.) Ambar, genellikle tahıl saklanan yer.

anbārlarda aşılk hīç kalmadı (KY, B51v16)

bāzār (Far.) Çarşı, pazar, alışveriş yeri.

haḳīr kılup **bāzārda** satar emdi (KY, B54r9)

bāzār ol- (Far.+T.) Çarşı, pazar olmak.

şehr olur **bāzār olur** dükkān olur (SVTM, II-63)

bīmāristan (Far.+Far.) Hastane.

bīmāristan içre kılur dermān (KY, B27r13)

dārü'l-mahzūn (Ar.K.T.) Hz. Yakup'un üzgünler evi

dārü'l-mahzūn maḳāmından çıkmaz emdi (KY, B64r16)

dükkān ol- (Ar.+T.) Dükkan olmak.

şehir olur bāzār olur **dükkān olur** (SVTM, II-63)

furāt (Ar.) Fırat Nehri.

çok degül kim **furāt** gibi yoriya (SVTM, I-45)

ḥorāsān (Far.) Horasan.

eger milkūñ ola şām u **ḥorāsān** (ÇN, 46)

ken'ān (Ar.) Kenan şehri.

ken'ān ili yavlaḳ kızlıḳ oldı (KY, B56r6)

dahı ḥüsn issi ol yūsuf-ı **ken'ān** (ÇN, 74)

ḳudūs (Ar.) Kudüs şehri.

anlar keḳti **ḳudūs** şehrine anlar kirdi (KY, B22r1)

ḳuşūr (Ar.) Kasırlar, köşkler, cennet köşkleri.

ki terke girene ne ḥūr ne **ḳuşūr** (RN, 41r4)

mağara (Ar.) Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuḡu, in.

mağaralarda seni çok aradum (KY, B65r4)

maḥal (Ar.) Yer, mekân, mevki.

maḥal mi 'arş yā ferş toḡrulara (RN, 52v3)

maḳām (Ar.) Durulacak yer, durak, mekân, mahal.

bir ḥalvet **maḳām**da tedbīr kıldı (KY, B67r2)

maḳām dut- (Ar.+T.) Yerleşmek.

yılan çıyan cümle anda **maḳām dutmış** (KY, B9v13)

maḳāmlı (Ar.+T.) Bir mekâna bir yere ait.

ḳābe-ḳavseyn **maḳāmlı** ol aḥmede (KY, B1v6)

memleket (Ar.) Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke.

tâc taht **memleket** vërem êmdi (KY, B11v8)

menzil (Ar.) Yolculukta dinlenmek amacıyla durulan veya konaklanan yer.

varup yolda bir **menzilde** eglendiler (KY, B65v15)

meydân (Ar.) Alan.

köşk önünde **meydânı** bezediler (KY, B29v12)

hünerüñ var ise gel uşda **meydân** (ÇN, 7)

mıṣ(ı)r (Ar.) Mısır ülkesi.

mıṣır şāhı sizleri yavlaḵ sever (KY, B57v13)

o şükker sevmek kim **mıṣırda** biter (RN, 46r6)

milk-mülk (Ar.) Ülke.

idî saña ulu **mülk** rûzî kıldı (KY, B53v1)

eger **milküñ** ola şām u ḥorāsān (ÇN, 46)

mülk (Ar.) Alem.

mülki bî-zevāl ol şamede (KY, B1v3)

mülket (Ar.) Ülke.

şamed aña ulu **mülket** vërdi êmdi (KY, B54r7)

mülket (Ar.) Alemler.

mülket içre bî-şerîk ol eḥade (KY, B1v4)

neḥās (Ar.) Esir pazarı.

neḥās içre altun kürsî ḥāzır kıldı (KY, B25r11)

nîl (Ar.) Nil nehri.

kervān kelip **nîl** baḥrına yaḳın düşdi (KY, B24r4)

put-ḥāne (Far.+Far.) Putların bulunduğu tapınak.

elin tutup **put-ḥāneye** kirer êmdi (KY, B33r13)

şahra (Ar.) Sahra, çöl.

şahralarda ravzalarda çiçek dërsün (KY, B5v8)

şavmağa (Ar.) İbadet yeri, tekke.

kendüzi bir **şavmağa** içre kirdi (KY, B26r12)

şām (Ar.) Şam.

eger milkün ola **şām** u ħorāsān (ÇN, 46)

şeh(i)r (Far.) Şehir.

şükr kı lup **şehre** beyle kirürler ėmdi (KY, B74r8)

şehr ol- (Far.+T.) Şehir olmak.

şehr olur bāzār olur dükkān olur (SVTM, II-63)

şehristān (Far.+Far.) Şehir.

bir **şehristān** anda binā kıldı ėmdi (KY, B76v12)

taraf (Ar.) Yer.

bir **tarafda** pādīşāhlık kı lūr ėmdi (KY, B68v2)

tūr (Ar.) Tur dağı, Hz. Musa'nın vahiy ve tecelliye mazhar olduđu dađ, Sina dađı.

bulasın şabrıla mi'rāc u **tūrı** (RN, 30v1)

yemen (Ar.) Yemen şehri.

yemende mışrda tatlu aş keldi (KY, B43v14)

YİĞİTLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Yiğit olma durumu, yiğitçe davranış, erkeklik, yüreklilik, cesaret, mertlik" olarak tanımlanan yiğitlik, RN'de yer alan "bahādur, merd-āne" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yiğitlik kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Farsça kökenlidir. Yiğitlik kavramı RN'de "açgözlülük hapsinde zindanı bekleyen demir yürekli yiğit erler, yiğitlerin canına kıyan öfke gibi başka bir kimsenin olmadığı" bağlamları ile anlam kazanmıştır. KY'de yer alan "yigit, yigitlik" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

bahādur (Far.) Bahadır, cesur, yiğit.

bahādurlar demür yürekli erler (RN, 7v3)

merd-āne (Far.+Far.) Mertçe, erkekçe, yiğitçe.

meger kim ben olam **merd-āne** kıyar (RN, 20r4)

YİYECEK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Yenmeye elverişli olan her şey” olarak tanımlanan yiyecek, söz konusu metinlerde yer alan “hamîr, hân, kerenç, lokma, nân, nâr, ni‘met, nüzl, pür-ni‘met ol-, rızk, rızk vër, şeker, ta‘âm, ta‘âm yê-/ye-, tağam” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yiyecek kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Yiyecek kavramı ÇN'de “Tanrı yoluna geçici dünyada ekmek yedirerek öteki dünyaya hazırlık yapmak gerektiği, Tanrı'nın kullarına sonsuz yiyecek vermesi, ağızda dişle parçalanarak yok olan geçici rızk için neden çaba harcanıldığı”, KY'de “Züleyha'nın Yusuf'un güzelliğini göstermek istediği Mısırlı kadınlara birer turunç meyve ve birer bıçak getirtmesi, gerçeklerin yazılı olduğu mektubu gören Yusuf'un kardeşlerinin yemek yiyememesi, Yusuf'un yemek yerken ekmek gizlediğini söyleyerek ona iftira atmaları, Yusuf'u görmek için ömrü boyunca kuyuda bekleyen kimsenin rızkının her gece bir nar olması, Yusuf'a türlü yiyecekler getirilmesi, Yusuf'un rızkı verenin Tanrı olduğunu dile getirmesi, Züleyha'nın rüyasında gördüğü kişi olan Yusuf'un bal ve şekerden tatlı sözlerinin olması, Yusuf'u köle olarak satan kardeşlerinin kervan önderine ona sevgi göstermeyin yiyecek olarak arpa ekmeği verin demeleri, Tanrı'nın emriyle Cebrail meleğin Yusuf'a cennetten yiyecek ve giysi getirmesi üzerine Yusuf'un giyinip yemek yiyerek Tanrı'ya şükretmesi, Yusuf'un iyilikle yiyecek ikram edip alçak gönüllülük göstererek kardeşlerini Mısır'a göndermesi”, RN'de “konuklarını bizzat ağırlayan sultanın yemek sofraları hazırlaması, cimri ve kıskanç kimselerin Tanrı'nın nimetlerini yıllardır yemelerine rağmen Tanrı'yı anmamaları ve andıklarında da inkârla anmaları, Tanrı'nın kullarına her gün yeni nimetler bağışlaması, kanaatin açgözlülüğü yenmesiyle gönül ülkesinin rahatlığa kavuşarak nimetlerle dolması, karnı tok sırtı pek kimselerin kendilerini sorgulamaktan uzaklaşması, bu sorgulamanın hayatın ve rızkın akıbeti olduğu”, SVTM'de “cennette Tanrı ışığında yapılmış iki üç bazlama, Mevlana'nın sırlarının Veled'den öğrenilmesi gerektiği ve onun verdiği yiyecekleri kimsenin yemediği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de “yê-, yedür-”, KY'de

“aş, aşıklık, ye-, yè-, yedür-, yèdür-, yemek, yemiş”, SVTM’de “aş, yè-, yemek, yemiş” sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlere.

hamîr (Ar.) Unun su veya başka sıvılarla yoğrulmuş durumu.

nûr **hamîrinden** iki üç bazlamaç (SVTM, XIX-2)

hân (Far.) Yemek, yemek sofrası; nimet, lütuf, ikram.

ha döşer tûrmadın **hân** üstüne hân (RN, 10r4)

kerenç (Ar.) Turunç.

birer **kerenç** birer pıçak ketürdiler (KY, B42r16)

loğma (Ar.) Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası, sokum.

hîç kimse bir **loğma** ta‘ām yemez emdi (KY, B63r6)

nân (Far.) Ekmek.

yūsuf ta‘ām yèr iken **nân** kizlemiş (KY, B66v5)

yèdürgil hâk yolına dünyâda **nân** (ÇN, 15)

nâr (Far.) Nar.

her keçe rızkı anıñ bir **nâr** idi (KY, B10r9)

ni‘met (Ar.) Yiyecek.

yūsufa dürlü **ni‘met** aş ketürdi (KY, B23r1)

saña **ni‘met** vèrüpür bînihāyet (ÇN, 6)

ben vèrem **ni‘met** ki kimse yèmedi (SVTM, II-29)

niçe yıldan berü ol **ni‘meti** yèr (RN, 34v6)

nüzl (Ar.) Misafir için hazırlanan yemek.

gelür her gün yeñi **nüzl** ü yeñi hân (RN, 35r1)

pür-ni‘met ol- (Far.+Ar.+T.) Nimetle dolu olmak.

nereye varsañ **pür-ni‘met oldı** (RN, 9v3)

rızk (Ar.) Tanrı’nın bütün yarattıklarına verdiği nimet.

her keçe **rızkı** anıñ bir nâr idi (KY, B10r9)

uşandı **rızk** yèyü ağzuñda dendân (ÇN, 18)

ki ‘ömr ü **rızka** ol durur pâyāndan (RN, 10r3)

rızk vèr- (Ar.+T.) Tanrının yarattıklarına nimet vermesi, rızk vermesi.

yaratmağa **rızk vèrmege** lâıyık durur (KY, B21v11)

şeker (Far.) Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı.

bal **şekerden** datlu idi anıñ sözi (KY, B29r4)

ta‘ām (Ar.) Yemek.

ta‘ām arpa étmegi vèrgil émdi (KY, B17r12)

ta‘ām yè-/ye- (Ar.+T.) Yemek yemek.

hülle kiydi **ta‘ām yèdi** şükr kıldı (KY, B11r9)

tağam (Ar.) Yemek.

kıldı ihsân **tağam** tevāzu‘lık (KY, B59v3)

YOKSUNLUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Yoksun olma durumu, mahrumluk, mahrumiyet” olarak tanımlanan yoksunluk, KY’de yer alan “maḥrūm eyle-, maḥrūm ḳal-, maḥrūm ḳıl-, maḥrūm ḳoy-” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yoksunluk kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Yoksunluk kavramı KY’de “Yusuf’un, babası Hz. Yakup’tan yoksun bırakılması, Mısır’a giden Yusuf’un kardeşleri için hazırlanan sofrada herkesin ikişer ikişer öz annesinden olan kardeşiyle oturmasıyla İbni Yemen’in kardeşsiz tek kalması, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali’nin eserini bitirerek Tanrı’ya beni yoksun bırakma diyerek dua etmesi, Züleyha’nın Yusuf’u üçüncü kez rüyasında görerek yerin nerede, beni gerçekten senden yoksun bıraktın demesi” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

maḥrūm eyle- (Ar.+T.) Yoksun etmek.

isrā’ilden beni **maḥrūm eyledüniz** (KY, B18r6)

maḥrūm ḳal- (Ar.+T.) Yoksun kalmak.

ibni yemen ḳardaşsız **maḥrūm ḳaldı** (KY, B65v6)

maḥrūm kıl- (Ar.+T.) Yoksun kılmak.

yā erḥame’r-rāḥimīn **kılma maḥrūm** (KY, B79r8)

maḥrūm koy- (Ar.+T.) Yoksun bırakmak.

ḥaḳīkat beni **maḥrūm koyduḡ** emdi (KY, B27v1)

YÖN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Belli bir noktaya göre olan yer, taraf” olarak tanımlanan yön, KY’de yer alan “mağrib, maşriḳ, ṭaraf” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yön kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Yön kavramı KY’de “Yusuf’un gördüğü rüyayı Hz. Yakup’un doğu ve batı hükümdarları seni tanıyacak şeklinde yorumlaması, Yusuf’u kardeşlerinden satın alan kimsenin rüyasında gördüğü şeyi Kenan şehrinde çok araması” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

mağrib (Ar.) Batı.

maşriḳ **mağrib** uluları seni bile (KY, B4r14)

maşriḳ (Ar.) Doğu.

maşriḳ mağrib uluları seni bile (KY, B4r14)

ṭaraf (Ar.) Taraf, yön.

ken’ān ili **ṭarafından** çok aradı (KY, B14v4)

YÖNTEM KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol, usul, sistem, prosedür, politika” olarak tanımlanan yöntem, söz konusu metinlerde yer alan “siyāsetlü, erkān, ṭarīḳ, vech” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yöntem kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Yöntem kavramı ÇN’de “Hz. Muhammed’in sünnetleri ve ibadet yolu”, KY’de “Züleyha’nın Yusuf’a yiğitlik yolunu sorarak neden korktuğunu dile getirmesi, Kılıç adlı Habeşi kulun çok sert mizaçlı olması”, RN’de “öfkenin yolundan gidenlerin halinin nice olacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

siyāsetlü (Ar.+T.) Yöntemli.

yüzi kara yavlaḳ ḳatı **siyāsetlü** (KY, B19r4)

erkān (Ar.) Yol, yöntem.

bu sünnetler anuñdur āyīn **erkān** (ÇN, 77)

ṭarīḳ (Ar.) Yol, yöntem, usul.

yigitlik **ṭarīḳın** ḳılğıl ėmdi (KY, B38v16)

vech (Ar.) Şekil, biçim, yol, tarz.

bu **vehile** nicesi olısar ḥāl (RN, 24r3)

YÜCELİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te "Yüksek, büyük, ulu, ulvi" olarak tanımlanan yüce sözcüğünden türemiş "Yüce olma durumu, ulviyet" olarak tanımlanan yücelik, söz konusu metinlerde yer alan "'azīm, 'ālī, mekrūmet, rif'at, şerīf" alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yücelik kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Yücelik kavramı KY'de "Yusuf'un gördüğü rüyayı Hz. Yakup'un sana büyük yücelik görünüyor diyerek yorumlaması, Mısır hükümdarı'nın Yusuf'un güzel ve yüce yüzünü görmesiyle âdeta aşık olması", RN'de "gönül evinin yüce ve ulu olması, yüce sabra sahip olan kimsenin saadete ulaşacağı, sabır, iyi huy, tevekkül ve yüceliğin toprak ile gelen dört sıfattan biri olduğu, kulluk makamına erişen kimseye yedi kattan yüceliğin geçeceği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "ulu", KY'de "ulu, uluḡ, uluḡlık, uluḡluk", RN'de "ulı, ulu, ulu-, yüce", SVTM'de "ulu" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

'**azīm** (Ar.) Büyük, ulu, haşmetli.

'**azīm** cihān durur gönül cihānı (RN, 5r1)

'**ālī** (Ar.) Yüce, ulu.

ērürdü devlete ol şabr-ı '**ālī** (RN, 29r3)

mekrūmet (Ar.) Yücelik, hürmet, izzet ve şeref; cömertlik, el açıklığı, lütuf, ihsan.

şabr u eyü ḥū tevekkül **mekrūmet** (RN, 2v5)

rif'at (Ar.) Yücelik, büyük rütbe.

saḡa ‘izzet rif‘at körünür emdi (KY, B4r11)

zihī rif‘at yēdi ḡat gökden öter (RN, 25v2)

şerīf (Ar.) Şerefli, yüce, şeref sahibi.

‘āşık oldı ol şerīf cemālını (KY, B51r1)

ZAMAN KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit” olarak tanımlanan zaman, söz konusu metinlerde yer alan “āhir, ‘ākıbet, akdem, ‘ale’ d-devām, ‘ale’ ş-şabāḡ, ba‘de-zān, calāb, çābuk, dam-dem, derḡāl, devrān, el‘ān, evvel, ezel, ezmān, fi‘l-ḡālī’ z-zamān, hemān, hemen, hemīn, hemīşe, herḡiz, ibtidā, imrūz, ḡadīm, ḡadīmliḡ, laḡza-laḡze, müddet, nā-ḡāḡ, nā-ḡehān, nefes, nihāyet, pāyān, pes, recep, rūzigār, sā‘at-sa‘at, şabāḡ, şubḡ, ta‘accül, ta‘cīl, ta‘cīl ol-, tāriḡ, tīz, tīzlik, va‘de, vaḡt, zamān” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Zaman kavram alanında yer alan alıntı sözler yoğun bir şekilde Arapça kökenlidir. Arapça kökenli “ḡadīm” sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lıḡ isimden isim yapma eki “ḡadīmliḡ” kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Farsça kökenli tīz sözcüğünün üzerine gelen Türkçeleştirici unsur +lık isimden isim yapma eki “tīzlik” kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Zaman kavramı ÇN’de “yol erenlerinin göç yoluna girmesiyle kervancı başlarının nihayet davula vurmaları, zaman çarhının kulu geçici dünyadan koparacağı için geçici dünyaya bağlanmamak gerektiği, tüm canlıların tadacağı ölüm şerbetini içme sırasının şimdi gelmesi, mezar içinde uyuyarak nice zaman geçeceği, geçici dünyanın her an işinin eksiklik üzerine kurulu olması, ecel kula aniden yetişmeden öteki dünyaya hazırlık yapmak gerektiği, geçici dünyanın kulu bir an güldürmesi, yolun sınırı ve sonu olmadığı bu yüzden bezgin olmamak gerektiği”, KY’de “Yusuf’un canına kast eden kardeşlerine sonra benden nasıl bir kötülük gördünüz ki böyle davranıyorsunuz diyerek serzenişi, Yusuf’u görmek için ömrü boyunca kuyuda bekleyen kimsenin sonunda Yusuf’u görmesi, Yusuf’u görmek için ömrü boyunca kuyuda bekleyen kimsenin devamlı Tanrı’ya ibadet etmesi, Yusuf’u kıra götürmek isteyen on kardeşin sabahleyin hazır olması,

Yusuf'un cefalar çekeceği ondan sonra zindana düşeceği, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin eserini recep ayının otuzu sırasında tamamlaması, Hz. Yakup'un Yusuf'tan bir an bile ayrılmak istememesi, Yusuf'u köle pazarından satın alan kimsenin hemen mümin olması, Hz. Yakup'un kızlarından birinin Yusuf'un gördüğü rüyayı yorumlayan Hz. Yakup'u önceden duyması, Yusuf'un öncelikle güzel endamlı ve zarif özlü olması, Mısır hükümdarının rüyasını hiç kimsenin yorumlayamaması üzerine hükümdarın öfkelenildiği anda sakinin söze karışması, gerçeklerin öğrenilmesi için Yusuf'un hemen bir tahıl ölçeği istemesi, İbni Yemen'in kardeşi Yusuf'u çabucak görmesiyle şaşkınlıktan baygınlık geçirmesi, Yusuf'un kardeşlerinden hemen korkarak kervancılara köle olduğunu söylemesi, Tanrı üzre hemen duların tamamlandığı, Yusuf'un bu iyiliklerin her zaman Tanrı'dan geldiğini dile getirmesi, Yusuf'un yüzüne bakanların asla doymadığı, Yusuf'un rüyasını kimseye anlatmaması gerektiği ve anlatırsa öncelikle onlara zahmet ve eziyet olacağı, Yusuf'un aşkına düşen Züleyha'nın bir an bile onsuz kalamaması, sakinin ve ekmekçinin çok süre zindanda kalması, Yusuf'un küçük oğlunun aniden amcası Yehuda'nın sırtını sıvazlaması, daha sonra Züleyha'nın babasıyla konuşarak beni Mısır hükümdarına ver demesi, o vakit kervanın yola koyulması, Hz. Yakup'un sabah rüzgarından Yusuf'un kokusunu duyması, sabah rüzgarının Tanrı'ya ağlayarak yakarışı, Tanrı'nın Cebrail meleği acele Yusuf'a göndererek onu fesat işten sakınması konusunda öğütlemesini istemesi, Hz. Yakup'un oğullarına çabucak Mısır'a geri gidin demesi, Mısır veziri Yusuf'un Mısır'a gelen kardeşlerine ikinci kez gelmeniz çabuk olsun demesi, Kıssa-yı Yûsuf adlı eseri kaleme alan şair Kul Ali'nin eserini tarihin altı yüz otuzunda tamamlaması, Yusuf'un Mısır'a gelen kardeşlerinin Yusuf'a Arapçayı nereden öğrendiğini sormaları üzerine bir süre Kenan'da kalmıştım demesi, Yusuf'un bir süre zindanda kalması", RN'de "kulun işini yarına ve sonraya bırakmaması gerektiği, nice bir yıl gıybet uyan kimsenin sonunda kendisini duyması, Tanrı'nın hikmetinin ezeli olması, kişinin geçilmemesi için çabuk hareket etmesi gerektiği, nice bir zaman yola çıkmak, sevginin bütün tadını önce gözün alması, doğru kimselere ezel

ve ebedin ne olacağı, kanaatin gelip tahta oturmasıyla nefis kuvvetlerinin hemen yolda kalması, kibre düşenin sürekli kendisini görmesi, can gözünün asla geçici dünya işinde olmaması, doğru kimseye yarının ve bugünün bir olması, ezelden beri nefsin Tanrı'ya asi olması, aklın Tanrı'nın sonsuzluk ışığından olması, dostu sabır olanın her anının zevk ve sefa ile dolu olacağı, yaratılmışların öfkeyle bir an dost olamayacağı, sabrın halini sonunda işitmek, tadını önce gözün aldığı sevginin gönülde kalması, zamanın çabuk geçeceğinin farkında olmak gerektiği, kişinin kendisini zor saate koymaması gerektiği, kula her gün yeni sabah, yeni akşam, yeni hal olması, ev sahibi uykudayken şeytanın kıvranarak çabucak işini yapmak istemesi, Yunus'un eserini tarihin yedi yüz yedisinde tamamlaması, sabrın gönül evini harap eden öfkeyi çabucak tutması, yalan, iki yüzlülük, acelecilik ve nefesin rüzgar ile gelen dört heves olması, kişiye ecel ermeden çabucak uyanması gerektiği, zaman derdi çabuk geçeceği için ömrü nefis pazarında geçirmemek gerektiği", SVTM'de "sözlerin sonunda bir göz olacağı, candan istenen, her an dilenen, gönülden aranan sevgilinin niçin kaçtığı, Tanrı'nın bir anda pek çok mucizeyi gerçekleştirmesi, ölmeden nefsi öldürerek göğe çıkmak gerektiği" bağlamları ile anlam kazanmıştır. ÇN'de "geçe, öndin, yarın", KY'de "şonra, ön, öñ, uş, yarın, yarındası, yarıñı", RN'de "geçe, geç, gün, günde, günlük, öñdin, şon, şonra, uş, yarın, yarıñı", SVTM'de "geçe, gün, gündüz, şimdi, yarın" sözleri söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözlerdir.

āhir (Ar.) Sonra, nihayet, son.

āhir benden cevır haṭā ne bildünüz (KY, B8v7)

döger yorır **āhir** dünbeki servān (ÇN, 12)

ne işün var deye ferdāda **āhir** (RN, 42v3)

‘ākıbet (Ar.) Sonunda, nihayet.

‘ākıbet yūsufı ol kördi ėmdi (KY, B10r10)

sözler ile **‘ākıbet** bir göz olur (SVTM, II-114)

ser-encām **‘ākıbet** kendüyi ṭuymış (RN, 52r1)

akdem (Ar.) İlk, önce, önceden, daha önceki, ezeli.

çü şāhuñ hikmeti **akdemdenidi** (RN, 4v7)

‘ale’d-devām (Ar.K.T.) Devamlı, sürekli.

‘ale’d-devām t̤ā‘at kıldı ol mevlīye (KY, B10r7)

‘ale’ş-şabāḥ (Ar.K.T.) Sabahleyin.

‘ale’ş-şabāḥ on karındaş ḥāzır oldı (KY, B6v4)

ba‘de-zān (Ar.) Ondan sonra.

ba‘de-zān zindāna salındaçı (KY, B11v6)

calāb (Far.) Sırasında, esnasında.

recep ayı **calāba** otuzundan (KY, B79r9)

çābuk (Far.) Çabuk, hızlı, seri.

key **çābuk** oynagıl ütölmeysin (RN, 16r2)

dam-dem (Far.) Zaman, an.

bir **dem** ayrılmağa revā körmez (KY, B6r6)

dar ān **dam** kaz dilat cūyam ne manī‘dür ki kaçır sen (SVTM, XI-10)

biñ bunuñ gibi èder bir **demde** ol (SVTM, II-90)

derḥāl (Far.+Ar.) Hemen.

ķargā ibni t̤ālūt **derḥāl** mü‘min oldı (KY, B26r9)

devrān (Ar.) Zaman, devran.

sini andan ķoparur ķarḥ-ı **devrān** (ÇN, 17)

nice **devrān** kim anda rıḥlī urduñ (RN, 25v6)

el‘ān (Ar.) Şimdi.

uş èmdi bize degdi nevbet **el‘ān** (ÇN, 76)

evvel (Ar.) Önce.

ol işitmiş **evvel** öñden uşbu sözi (KY, B4v10)

evvel oldur ķadde yaḥşı zārīf özlü (KY, B30r12)

ķamu sevgü dadın **evvel** göz alır (RN, 48r5)

ezel (Ar.) Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman, ruhlar âleminin başlangıcı.

ezel ebed ne ola toğrulara (RN, 53r3)

ezmān (Ar.) Zamanlar.

geçiser üstümüzden nêçe **ezmān** (ÇN, 67)

fi‘l-hāli‘z-zamān (Ar.K.T.) Şu anda.

fi‘l-hāli‘z-zamān sākī hāzır keldi (KY, B48v12)

hemān (Far.) Hemen, çabucak.

hemān yūsuf buyurdi şağ ketürdiler (KY, B71r9)

harāmīler **hemān** yollarda kaldı (RN, 11r3)

hemān-dem (Far.+Far.) Çabuk zamanda, çabucak zamanda, hemen.

hemān-dem ibni yemen anı kördi (KY, B64r10)

hemen (Far.) Hemen, çabucak.

bu kez yūsuf anlardın **hemen** korktı (KY, B17r7)

hemīn (Far.) Hemen, çabucak.

hağ üzre **hemīn** oldu temāmlara (KY, B2v10)

hemīşe (Far.) Daima, her zaman.

hemīşe bu ihsān ol gufrānımdan (KY, B44v13)

hemīşe bakuban seni görürsin (RN, 13v1)

hergiz (Far.) Asla, kat’iyen, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

bağan **hergiz** cemāline doymaz ėmdi (KY, B21v2)

kaçan **hergiz** ola dünyā işinde (RN, 49r3)

ibtidā (Ar.) Başlangıç, ilk, en öncesi.

ibtidāsı bize miḥnet ola ėmdi (KY, B4v7)

imrūz (Far.) Bugün.

ki birdür toğruya **imrūz** u ferdā (RN, 53r4)

kadīm (Ar.) Eski, önce; başlangıcı olmayan, ezeli, zaman üstü.

kadīmden nefsdür sultāna ‘āşī (RN, 6r2)

kadīmlıg (Ar.+T.) Öncesizlik, zaman üstülük.

‘aql pādīşāhuñ **kadīmlıgı** pertevindendür ‘aql (RN, 3r6)

lahza-lahze (Ar.) Zamanın bölünemeyecek kadar kısa bir parçası, an.

bir **lahze** sensiz özüm olumasven (KY, B37v5)

ve lîkin işidür her **lahza** nokşân (ÇN, 47)

sini ben cāndan isterven sini her **lahza** dilervem (SVTM, XI-10)

şafā vü zevk olur her **lahza** kârı (RN, 27v3)

müddet (Ar.) Süre.

telim **müddet** anlar zindān içre kaldı (KY, B44r1)

nā-gāh (Far.+Far.) Ansızın.

nā-gāh anıñ arqasından el keçürdi (KY, B67r10)

nā-gehān (Far.+Far.) Ansızın.

ecel erişmedin saña **nāgehān** (ÇN, 51)

nefes (Ar.) An.

sini ger bir **nefes** güldürdi dünyā (ÇN, 45)

benümle bir **nefes** hem-dem olamaz (RN, 20r5)

nihāyet (Ar.) Son, uç, sınır; sonunda, en sonunda.

işitdün şabr hālin tā **nihāyet** (RN, 30v6)

pāyān (Far.) Son.

yol uzakdur ki yokdur hadd u **pāyān** (ÇN, 10)

pes (Far.) Sonra, öylece.

pes züleyhā atasına aytur idi (KY, B27v15)

pes andan sevgüyü gönülde kalur (RN, 48r5)

recep (Ar.) Ay takviminin yedinci ayı, üç ayların birincisi.

recep ayı calāba otuzundan (KY, B79r9)

rūzigār (Far.) Dünyanın içinde bulunduğu devir, zaman, vakit, dehr.

geçe çok **rūzigār** andan aşasın (RN, 45r6)

sāʿat-saʿat (Ar.) Vakıt, zaman.

ol **sāʿat** ol kervān andan köçdi (KY, B19r5)

niçün kırsın seni düşvār **saʿate** (RN, 42v5)

şabāḥ (Ar.) Sabah.

aydurmuştım sen ey **şabāḥ** yeli (KY, B72v13)

şubḥ (Ar.) Sabah.

şubḥ yeli ḥālīḡa zārı kıldı (KY, B72v7)

yeñi **şubḥ** u yeñi aḥşam yeñi ḥāl (RN, 35r2)

ta'accül (Ar.) Acele, çabuk, tez.

ta'accül varḡıl şıddīḡımı öḡütlegil (KY, B40r9)

ta'cīl (Ar.) Acele, çabuk, tez.

ta'cīl kirü varunlar siz mışıra (KY, B70v3)

dutar **ta'cīl** işin uyana şanur (RN, 23r2)

ta'cīl ol- (Ar.+T.) Acele olmak, çabuk olmak.

ikeleyin kelmeñiz **ta'cīl olsun** (KY, B59r12)

tārīḥ (Ar.) Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz.

tārīḥniñ hoş altı yüz otuzundan (KY, B79r10)

söze **tārīḥ** yedi yüz yediyidi (RN, 54r4)

tīz (Far.) Çabuk, tez.

ölmedin **tīz** ölüñ aḡuñ göge (SVTM, I-3)

ayıduñ şabır kim **tīz** dutsun anı (RN, 27r4)

tīzlik (Far.+T.) Acelecilik.

ol durur kızb ü riyā **tīzlik** nefes (RN, 3r2)

va'de (Ar.) Süre, zaman, mühlet.

yetişmedin saña **va'de** gözün aç (RN, 15v4)

vakt (Ar.) Zaman.

bir **vakt** ol maḡāma kirmışdim (KY, B61r9)

zamān (Ar.) Bir işin, bir oluşun içinde geçtiḡi, geçeceḡi veya geçmekte olduḡu süre, vakit.

ol **zamān** yūsuf zindān içre idi (KY, B45r7)

delim geçdi **zamān** derdi yerinde (RN, 16v6)

ZARAR KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, dokunca, ziyan, mazarrat” olarak tanımlanan zarar, RN’de yer alan “mazarrat, ziyān” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Zarar kavramı RN’de “kıskanç kimsenin zarardan kaçması ancak tohumunun bitmeyerek yerlere saçılması, kıskançlığa düşen kimsenin kendisini zarara uğrattığı” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

mazarrat (Ar.) Zarar, ziyan.

mazarratdan niçeme kim o kaçar (RN, 31r7)

ziyān (Far.) Zarar, kayıp, hasar.

ne iş kim işleye kendüye **ziyān** (RN, 31v2)

ZENGİNLİK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Zengin olma durumu, varlıklılık” olarak tanımlanan zenginlik, söz konusu metinlerde yer alan “ğanī ol-, ğinā” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Zenginlik kavram alanına giren alıntı sözlerin tümü Arapça kökenlidir. Zenginlik kavramı RN’de “zenginliğin cimri kimseye fayda etmeyeceği”, SVTM’de “Tanrı’yı görebilen bütün yoksulların şairden zengin olacağı” bağlamları ile anlam kazanmıştır.

ğanī ol- (Ar.+T.) Zengin, varlıklı olmak.

cümle yoksullar **ola** binden **ğanī** (SVTM, II-99)

ğinā (Ar.) Zenginlik.

ğinādan fāide olmaz baḥīle (RN, 37r6)

ZORLUK KAVRAMI

Güncel Türkçe Sözlük'te “Sıkıntı veya güçlükle yapılma durumu, zor olma, güçlük, zahmet” olarak tanımlanan zorluk, söz konusu metinlerde yer alan “cebrī, düşvār- düşvār, düşvārlik, düşvār kel-, düşvār ol-, mes’ele” alıntı sözleri aracılığıyla bir kavram alanı oluşturmaktadır. Zorluk kavram alanına giren alıntı sözler yoğun bir şekilde Farsça kökenlidir. Farsça kökenli “düşvār” sözcüğü Türkçeleştirici unsur +lık

isimden isim yapma eki alarak “düşvârlık” kavramını türetme rolü üstlenmiştir. Zorluk kavramı KY’de “kardeşlerinin eziyetine uğrayan Yusuf’un halinin zor, teninin yaralı ve gönlünün hüznü olması, geçici dünyadan borçlu gitmenin zor olduğu, Yusuf’un gördüğü rüyayı duyan kardeşlerine Yusuf’un memleket sahibi olacağı yorumunun zor gelmesi, Yusuf’un kardeşi İbni Yemen’in halinin zor olması, Yahudilerin bir gün toplanarak çeşitli sıkıntıları Hz. Muhammed’e sormaları”, RN’de “kanaatin gönül evinden açgözlülüğü temizleyerek zorla açgözlülük askerlerini kırması, kişinin kendisini zor saate koymaması gerektiği, kibri yok ederek zorluk makamından çıkmak gerektiği” bağlamları ile anlam kazanmıştır. RN’de ve SVTM’de yer alan “güç” sözcüğü söz konusu kavram alanına girebilecek Türkçe kökenli sözcüktür.

cebrî (Ar.+Far.) Zoraki, zorla, zor altında.

şıdılar leşkerin **cebrî** vü kahrı (RN, 9r4)

düşvâr-düşvâr (Far.) Zor, güç.

hâlim **düşvâr** tenüm mecrûh könlüm mağmûm (KY, B8r10)

mundın boruçlu varmak **düşvâr** emdi (KY, B38v4)

niçün kırsın seni **düşvâr** sa‘ate (RN, 42v5)

düşvârlık (Far.+T.) Zorluk, güçlük.

bu **düşvârlık** makâmından çıkagör (RN, 12v4)

düşvâr kel- (Far.+T.) Zor, güç gelmek; zoruna gitmek.

ol iş anda bizlere **düşvâr keldi** (KY, B59r1)

düşvâr ol- (Far.+T.) Zor, güç olma durumu.

ibni yemen ahvâli **düşvâr oldı** (KY, B68r2)

mes’ele (Ar.) Sorun.

telim dürlü **mes’eleler** sorarlar emdi (KY, B78r10)

4. BÖLÜM: SAYISAL TABLOLAR

Bu bölümde, çalışmanın kapsamını oluşturan eserlerde yer alan alıntı sözlere ait sayısal veriler, geçiş sayıları üzerinden değerlendirilerek tablolar aracılığıyla gösterilmiştir.

4.1. Yalın Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1064
RN	272
SVTM	61
ÇN	49
TOPLAM	1146

4.1.1. Özel Ad Olarak İşletime Sokulan Yalın Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	648
SVTM	18
RN	8
ÇN	7
TOPLAM	681

4.1.1.1. Kişi, Tanrı, Melek Adları Olarak İşletime Sokulan Yalın Özel Adlar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	589
SVTM	18
RN	7
ÇN	6
TOPLAM	620

4.1.1.2. Coğrafi Ad Olarak İşletime Sokulan Yalın Özel Adlar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	9
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	9

4.1.1.3. Nesne Adı Olarak İşletime Sokulan Yalın Özel Adlar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.2. Ekler Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1418
RN	277
SVTM	129
ÇN	33
TOPLAM	1857

4.2.1. Çekim Ekleri Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1209
RN	230
SVTM	117
ÇN	33
TOPLAM	1589

4.2.1.1. Çokluk Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+lAr	Çokluk	KY	83	• Cümle dışı öge • Nesne • Nesne unsuru • Özne • Özne unsuru • Tümleç unsuru • Yüklem unsuru
		RN	15	
		SVTM	12	
		ÇN	3	
		TOPLAM	113	

4.2.1.1.1. Çokluk Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1.Türkçeleştirici Ek	2.Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+lAr	+dAn	Çokluk ve Ayrılma	KY	11	• Özne unsuru • Nesne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru
			RN	1	
			ÇN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	12	

4.2.1.1.2. Çokluk Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+lAr	+I	Çokluk ve Belirtme	KY	13	• Nesne • Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç unsuru
			SVTM	5	
			RN	1	
			ÇN	-	
			TOPLAM	19	

4.2.1.1.3. Çokluk Eki + Bildirme Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+ler	+dür	Çokluk ve Bildirme	KY	1	• Yüklem
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.2.1.1.4. Çokluk Eki + Bulunma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+lAr	+dA	Çokluk ve Bulunma	KY	7	• Tümleç • Tümleç unsuru
			RN	2	
			ÇN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	9	

4.2.1.1.5. Çokluk Eki + İlgî Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+lar	+uñ / +uñ	Çokluk ve İlgi	KY	4	• Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç unsuru
			SVTM	3	
			ÇN	-	
			RN	-	
			TOPLAM	7	

4.2.1.1.6. Çokluk Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+lAr	+A	Çokluk ve Yönelme	KY	16	• Nesne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru
			SVTM	2	
			RN	1	
			ÇN	-	
			TOPLAM	19	

4.2.1.2. Çokluk Eki + İyelik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+lAr	+I, +(I)m, +(U)ñ, +(u)ñ	Çokluk ve İyelik	KY	24	• Nesne unsuru • Özne • Özne unsuru • Yüklem unsuru
			RN	2	
			SVTM	2	
			ÇN	-	
			TOPLAM	28	

4.2.1.2.1. Çokluk Eki + İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	3. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+lar	+1, +(u)ñ	+dan	Çokluk İyelik ve	ÇN	1	• Tümleç • Tümleç unsuru
				KY	1	
				RN	-	

			Ayrılma	SVTM	-	
				TOPLAM	2	

4.2.1.2.2. Çokluk Eki + İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	3. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+lAr	+I, +(u)ñ,	+I, +ø	Çokluk İyelik ve Belirtme	KY	7	• Nesne • Nesne unsuru
				RN	3	
				ÇN	1	
				SVTM	-	
				TOPLAM	11	

4.2.1.2.3. Çokluk Eki + İyelik Eki + İlgi Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	3. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+ler	+(ü)ñ	+(ü)ñ	Çokluk İyelik ve İlgi	RN	1	• Nesne unsuru
				ÇN	-	
				KY	-	
				SVTM	-	
				TOPLAM	1	

4.2.1.3. Durum Ekleri İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1042
RN	204
SVTM	93
ÇN	28
TOPLAM	1367

4.2.1.3.1. Araç Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
KY	2	• Tümleç unsuru
RN	-	
SVTM	-	
ÇN	-	
TOPLAM	2	

4.2.1.3.2. Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+dAn +dIn	Ayrılma	KY	201	• Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç unsuru • Tümleç unsuru • Yüklem unsuru
		RN	33	
		SVTM	20	
		ÇN	9	
		TOPLAM	263	

4.2.1.3.2.1. Ayrılma Durumu Eki + Bildirme Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+dan	+dur	Ayrılma ve Bildirme	SVTM	2	• Yüklem
			ÇN	-	
			KY	-	
			RN	-	
			TOPLAM	2	

4.2.1.3.3. Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+I, +nI	Belirtme	KY	273	• Nesne • Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç unsuru
		RN	71	
		SVTM	35	
		ÇN	5	
		TOPLAM	384	

4.2.1.3.3.1. Eksiz Belirtme Durumu İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri

+ø	Eksiz Belirtme	KY	57	• Nesne • Nesne unsuru • Tümleç unsuru
		SVTM	8	
		RN	6	
		ÇN	2	
		TOPLAM	73	

4.2.1.3.4. Bulunma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+dA	Bulunma	KY	37	• Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru
		RN	22	
		SVTM	17	
		ÇN	4	
		TOPLAM	80	

4.2.1.3.4.1. Bulunma Durumu Eki + Aitlik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+dA	+KI	Bulunma ve Aitlik	KY	3	• Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç unsuru
			RN	1	
			ÇN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	4	

4.2.1.3.4.2. Bulunma Durumu Eki + Bildirme Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+de	+dür	Bulunma ve Bildirme	RN	2	• Yüklem • Yüklem unsuru
			ÇN	-	
			KY	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	2	

4.2.1.3.5. Sınırlama Hali Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+ğaça	Sınırlama	KY	1	• Tümleç
		ÇN	-	
		RN	-	
		SVTM	-	
		TOPLAM	1	

4.2.1.3.6. Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+A, +KA	Yönelme	KY	468	• Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru • Yüklem unsuru
		RN	69	
		SVTM	10	
		ÇN	8	
		TOPLAM	555	

4.2.2. Yapım Ekleri Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	184
RN	40
SVTM	10
ÇN	-
TOPLAM	234

4.2.2.1. İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	142
RN	40
SVTM	10
ÇN	-
TOPLAM	192

4.2.2.1.1. +cA / +ça İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+cA	İsimden İsim Yapma Eki	KY	7
+ça		RN	2
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	9

4.2.2.1.2. +c1 / +ç1 / +çü İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+c1	İsimden İsim Yapma Eki	KY	2
+ç1		RN	1
+çü		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	3

4.2.2.1.3. +I1 / +IU İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+I1	İsimden İsim Yapma Eki	KY	48
+IU		RN	11
		SVTM	4
		ÇN	-
		TOPLAM	63

4.2.2.1.4. +IIg / +IIk / +IUk İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+IIg	İsimden İsim Yapma Eki	KY	48
+IIk		RN	11
+IUk		SVTM	2
		ÇN	-
		TOPLAM	61

4.2.2.1.5. +rak İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+rak	İsimden İsim Yapma Eki	KY	1
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.2.2.1.6. +s1z / +sUz İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+sız +sUz	İsimden İsim Yapma Eki	KY	18
		RN	15
		SVTM	4
		ÇN	-
		TOPLAM	37

4.2.2.1.7. İsimden İsim Yapma Eki + Diğer Fiil İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Türkçeleştirici Fiil	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+lıK +suz	bul- ketür- öl-	İsimden İsim Yapma Eki ve Diğer Fiil	KY	3
			ÇN	-
			RN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	3

4.2.2.1.8. İsimden İsim Yapma Eki + Yardımcı Fiil İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+lık +lu	eyle- kıl- ol-	İsimden İsim Yapma Eki ve Yardımcı Fiil	KY	11
			ÇN	-
			RN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	11

4.2.2.1.9. Birden Fazla İsimden İsim Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+sız	+lık	İsimden İsim Yapma Eki	KY	2
			ÇN	-
			RN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	2

4.2.2.1.9.1. Birden Fazla İsimden İsim Yapma Eki + Yardımcı Fiil İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+sız	+lık	kıl-		KY	2

			İsimden İsim Yapma Eki ve Yardımcı Fiil	ÇN	-
				RN	-
				SVTM	-
				TOPLAM	2

4.2.2.2. İsimden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	42
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	42

4.2.2.2.1. +1A- İsimden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+1A-	İsimden Fiil Yapma Eki	KY	23
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	23

4.2.2.2.1.1. +1A- İsimden Fiil Yapma Eki + Zarf-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Ek	Türkçeleştirici Zarf-Fiil Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+1A-	-(u)p	İsimden Fiil Yapma Eki ve Zarf-Fiil	KY	3
			ÇN	-
			RN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	3

4.2.2.3. İsimden Fiil Yapma Eki + Fiilden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	16
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	16

4.2.2.3.1. +IA- İsimden Fiil Yapma Eki + -n- Fiilden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+IA-	-n-	İsimden Fiil Yapma Eki ve Fiilden Fiil Yapma Eki	KY	2
			ÇN	-
			RN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	2

4.2.2.3.2. +IA- İsimden Fiil Yapma Eki + -ş- Fiilden Fiil Yapma Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+IA-	-ş-	İsimden Fiil Yapma Eki ve Fiilden Fiil Yapma Eki	KY	10
			ÇN	-
			RN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	10

4.2.2.3.2.1. +IA- İsimden Fiil Yapma Eki + -ş- Fiilden Fiil Yapma Eki + Zarf-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Türkçeleştirici Zarf-Fiil Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+IA-	-ş-	-u -ı	İsimden Fiil Yapma Eki, Fiilden Fiil Yapma Eki ve Zarf-Fiil Eki	KY	4
				ÇN	-
				RN	-
				SVTM	-
				TOPLAM	4

4.2.3. Yapım Ekleri ve Çekim Ekleri Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	25

RN	7
SVTM	2
ÇN	-
TOPLAM	34

4.2.3.1. İsimden İsim Yapma Eki + Araç Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.2.3.2. İsimden İsim Yapma Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+lık	+dan	İsimden İsim Yapma Eki ve Ayrılma Durumu Eki	KY	6
			RN	1
			ÇN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	7

4.2.3.3. İsimden İsim Yapma Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+lğ	+1	İsimden İsim Yapma Eki ve Belirtme Durumu Eki	KY	1
			RN	-
			ÇN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	1

4.2.3.4. İsimden İsim Yapma Eki + Çokluk Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+suz	+lar	İsimden İsim Yapma Eki ve Çokluk Eki	RN	1
			ÇN	-
			KY	-

			SVTM	-
			TOPLAM	1

4.2.3.4.1. İsimden İsim Yapma Eki + Çokluk Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	3. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+lû	+ler	+e	İsimden Fiil Yapma Eki, Çokluk Eki ve Yönelme Durumu Eki	RN	1
				ÇN	-
				KY	-
				SVTM	-
				TOPLAM	1

4.2.3.5. İsimden İsim Yapma Eki + İyelik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+IİK +luğ	+ uñ +(u)m, +(ı)m +I	İsimden İsim Yapma Eki ve İyelik Eki	KY	4
			RN	2
			SVTM	1
			ÇN	-
			TOPLAM	7

4.2.3.5.1. İsimden İsim Yapma Eki + İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	3. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+IİK	+I	+n	İsimden Fiil Yapma Eki, İyelik Eki ve Belirtme Durumu Eki	KY	3
				SVTM	1
				ÇN	-
				RN	-
				TOPLAM	4

4.2.3.6. İsimden İsim Yapma Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
+IIK +luğ +lu	+A +GA	İsimden İsim Yapma Eki ve Yönelme Durumu Eki	KY	10
			RN	2
			SVTM	-
			ÇN	-
			TOPLAM	12

4.3. Yardımcı Fiiller Aracılığı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1153
RN	155
SVTM	47
ÇN	29
TOPLAM	1384

4.3.1. bol- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
bol-	Yardımcı Fiil	KY	8
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	8

4.3.2. ér- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ër-	Yardımcı Fiil	KY	22
		RN	5
		ÇN	1
		SVTM	-
		TOPLAM	28

4.3.3. ét- / éd- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ét- / éd-	Yardımcı Fiil	RN	28
		SVTM	10
		KY	7
		ÇN	3

	TOPLAM	48

4.3.4. eyle- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
eyle-	Yardımcı Fiil	KY	25
		RN	23
		ÇN	4
		SVTM	3
		TOPLAM	55

4.3.5. i- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
i-	Yardımcı Fiil	KY	33
		RN	8
		SVTM	3
		ÇN	-
		TOPLAM	44

4.3.6. kıl- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
kıl-	Yardımcı Fiil	KY	660
		ÇN	6
		RN	5
		SVTM	4
		TOPLAM	675

4.3.6.1. kıldur- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
kıldur-	Yardımcı Fiil	ÇN	1
		KY	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.3.7. ol- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ol-	Yardımcı Fiil	KY	398
		RN	86
		SVTM	27
		ÇN	15
		TOPLAM	526

4.3.8. Yardımcı Fiil + Fiilimsiler Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	127
RN	20
ÇN	3
SVTM	1
TOPLAM	151

4.3.8.1. Yardımcı Fiil + İsim-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Türkçeleştirici İsim-Fiil Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
êt-, kıl-, ol-	-mAK	Yardımcı Fiil ve Fiilimsi Eki	KY	11
			RN	4
			ÇN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	15

4.3.8.2. Yardımcı Fiil + Sıfat-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Türkçeleştirici Sıfat-Fiil Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
êr-, i-, kıl-, ol-	-An, -gan, - dUK, - mez, - mış	Yardımcı Fiil ve Fiilimsi Eki	KY	25
			RN	8
			ÇN	2
			SVTM	-
			TOPLAM	35

4.3.8.3. Yardımcı Fiil + Zarf-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Türkçeleştirici Zarf-Fiil Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
êt-, eyle-, i-, kıl-, ol-	-e, -ıban, -ken, -u, -uban, -(ı)p, -(U)p,	Yardımcı Fiil ve Fiilimsi Eki	KY	91
			RN	8
			ÇN	1
			SVTM	1

	-ubanı, - ıcağ			
			TOPLAM	101

4.3.8.4. Yardımcı Fiil + Şart Eki İle İşleme Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Yardımcı Fiil	Türkçeleştirici Şart Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ër-, i-, kı-, ol-	-sA	Yardımcı Fiil ve Şart Eki	KY	26
			RN	10
			SVTM	1
			ÇN	-
			TOPLAM	37

4.4. Diğer Fiiller İle İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	457
RN	68
SVTM	27
ÇN	22
TOPLAM	574

4.4.1. aç- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
aç-	Diğer Fiil	KY	1
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.2. al- / aldur- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
al- / aldur-	Diğer Fiil	SVTM	7
		KY	6
		RN	3
		ÇN	-
		TOPLAM	16

4.4.3. ay- / ayd- / ayıt- Fiili İle İşleme Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ay- / ayd- / ayıt-	Diğer Fiil	KY	4
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	5

4.4.4. bas- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
bas-	Diğer Fiil	KY	1
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.5. ber- / vèr- / ver- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ber- / vèr- / ver-	Diğer Fiil	KY	104
		SVTM	8
		RN	7
		ÇN	4
		TOPLAM	123

4.4.6. bil- / bildür- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
bil- / bildür-	Diğer Fiil	KY	41
		ÇN	3
		RN	1
		SVTM	-
		TOPLAM	45

4.4.7. bul- / bulın- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
bul- / bulın-	Diğer Fiil	KY	3
		ÇN	1
		RN	1
		SVTM	1

	TOPLAM	6

4.4.8. çek- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
çek-	Diğer Fiil	ÇN	1
		KY	1
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	2

4.4.9. çık- / çıkar- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
çık- / çıkar-	Diğer Fiil	KY	1
		SVTM	1
		ÇN	-
		RN	-
		TOPLAM	2

4.4.10. dağla- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
dağla-	Diğer Fiil	KY	1
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.11. dart- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
dart-	Diğer Fiil	KY	1
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.12. dê- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
dê-	Diğer Fiil	RN	2
		KY	1
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	3

4.4.13. deg- / degür- / tégür- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
deg- / degür- / tégür-	Diğer Fiil	KY	2
		ÇN	1
		RN	1
		SVTM	-
		TOPLAM	4

4.4.14. dêr- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
dêr-	Diğer Fiil	ÇN	1
		KY	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.15. dile- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
dile-	Diğer Fiil	KY	6
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	7

4.4.16. dinle- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
dinle-	Diğer Fiil	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	2

4.4.17. dön- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
dön-	Diğer Fiil	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	2

4.4.18. dut- / tut- / tüt- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
dut- / tut- / tüt-	Diğer Fiil	KY	29
		RN	4
		ÇN	2
		SVTM	2
		TOPLAM	37

4.4.19. düket- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
düket-	Diğer Fiil	RN	1
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.20. düş- / tüş- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
düş-	Diğer Fiil	KY	20
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	21

4.4.21. edin- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
edin-	Diğer Fiil	RN	1
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.22. geç- / geçür- / keç- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
geç- / geçür- / keç-	Diğer Fiil	RN	9
		KY	3
		ÇN	1
		SVTM	-
		TOPLAM	13

4.4.23. gel- / kel- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
gel- / kel-	Diğer Fiil	KY	65
		ÇN	1
		SVTM	1
		RN	-
		TOPLAM	67

4.4.24. gir- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
gir-	Diğer Fiil	RN	5
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	5

4.4.25. gör- / kör- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
gör- / kör-	Diğer Fiil	KY	29
		RN	2
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	31

4.4.26. göster- / köster- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
göster- / köster-	Diğer Fiil	KY	1
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	2

4.4.27. ilet- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ilet-	Diğer Fiil	RN	1
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.28. iste- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
iste-	Diğer Fiil	ÇN	1
		KY	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.29. kal- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
kal-	Diğer Fiil	KY	61
		RN	4
		SVTM	3
		ÇN	1
		TOPLAM	69

4.4.30. kat- / katıl- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
kat- / katıl-	Diğer Fiil	KY	1
		SVTM	1
		ÇN	-
		RN	-
		TOPLAM	2

4.4.31. keltür- / ketür- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
keltür- / ketür-	Diğer Fiil	KY	4
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	4

4.4.32. kes- / k s- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

T�rk�eştirmeci Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Ge�iş Sayısı
kes- / k�s-	Diğer Fiil	KY	10
		�N	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	10

4.4.33. kırl- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

T�rk�eştirmeci Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Ge�iş Sayısı
kırl-	Diğer Fiil	�N	1
		KY	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.34. kıy- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

T�rk�eştirmeci Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Ge�iş Sayısı
kıy-	Diğer Fiil	RN	1
		�N	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.35. kit- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

T�rk�eştirmeci Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Ge�iş Sayısı
kit-	Diğer Fiil	KY	3
		�N	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	3

4.4.36. kiyür- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
kiyür-	Diğer Fiil	KY	5
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	5

4.4.37. қо- / қой- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ko- / koy-	Diğer Fiil	KY	7
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	8

4.4.38. қоп- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
kop-	Diğer Fiil	ÇN	1
		RN	1
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	2

4.4.39. оғра- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
oğra-	Diğer Fiil	ÇN	1
		KY	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.40. oku- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
oku-	Diğer Fiil	RN	1
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.41. saç- / saçıl- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
saç- / saçıl-	Diğer Fiil	KY	2
		RN	1
		SVTM	1
		ÇN	-
		TOPLAM	4

4.4.42. sal- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
sal-	Diğer Fiil	KY	1
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.43. sav- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
sav-	Diğer Fiil	SVTM	2
		ÇN	-
		KY	-
		RN	-
		TOPLAM	2

4.4.44. sor- / şor- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
sor- şor-	Diğer Fiil	KY	18
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	18

4.4.45. söyle- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
söyle-	Diğer Fiil	KY	4
		RN	3
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	7

4.4.46. şêş- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
söyle-	Diğer Fiil	KY	1
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.47. uğra- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
uğra-	Diğer Fiil	KY	1
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.48. um- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
um-	Diğer Fiil	KY	6
		ÇN	2

		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	8

4.4.49. ur- / urul- / urun- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ur- / urul- / urun-	Diğer Fiil	KY	6
		RN	6
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	12

4.4.50. var- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
var-	Diğer Fiil	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	2

4.4.51. yağ- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
yağ-	Diğer Fiil	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	2

4.4.52. ye- / yè- / yèdür- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ye- / yè- / yèdür-	Diğer Fiil	KY	3
		RN	2
		ÇN	-
		SVTM	-
		TOPLAM	5

4.4.53. yırt- Fiili İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
yirt-	Diğer Fiil	RN	1
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
		TOPLAM	1

4.4.54. Diğer Fiil + Fiilimsiler Aracılığıyla İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	24
RN	8
SVTM	3
ÇN	1
TOPLAM	36

4.4.54.1. Diğer Fiil + İsim-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Türkçeleştirici İsim-Fiil Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
ayıt-, dut-, gir-, kat-, um- , ver- / vèr-	-mAK	Diğer Fiil ve Fiilimsi Eki	KY	6
			RN	2
			ÇN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	8

4.4.54.2. Diğer Fiil + Sıfat-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Türkçeleştirici Sıfat-Fiil Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
dut-, gir-, göster-, kel-, söyle-, ver- / vèr-	-An, -dUK, -ür	Diğer Fiil ve Fiilimsi Eki	KY	5
			RN	4
			SVTM	3
			ÇN	-
			TOPLAM	12

4.4.54.3. Diğer Fiil + Zarf-Fiil Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Türkçeleştirici Zarf-Fiil Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
al-, bil-, dut-, kal-, kes-, kiyür-, kop-, tégür-, ur-, vèr-	-a, -iben, -Up	Diğer Fiil ve Fiilimsi Eki	KY	13
			RN	2
			ÇN	1
			SVTM	-

	TOPLAM	16

4.4.55. Diğer Fiil + Şart Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Türkçeleştirici Diğer Fiil	Türkçeleştirici Şart Eki	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı
keç-, kel-, ver- / vèr-	-sA	Diğer Fiil ve Şart Eki	KY	10
			RN	1
			ÇN	-
			SVTM	-
			TOPLAM	11

4.5. Türkçe Kurallı Tamlama Kuruluşunda Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2610
RN	546
SVTM	231
ÇN	84
TOPLAM	3471

4.5.1.1. İyelik Ekleri Aracılığıyla Eksiltili Tamlama Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
KY	347	• Cümle dışı öge • Nesne • Nesne unsuru • Özne • Özne unsuru • Tümleç unsuru • Tümleç • Yüklem • Yüklem unsuru
RN	84	
SVTM	48	
ÇN	10	
TOPLAM	489	

4.5.1.1.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki İle Kurulan Eksiltili Tamlamalar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+Im, +Um	I. Teklik Kişi İyelik Eki	KY	105	• Cümle dışı öge • Nesne • Nesne unsuru
		SVTM	16	
		RN	3	
		ÇN	-	

				• Özne • Özne unsuru • Tümleç unsuru • Yüklem
		TOPLAM	124	

4.5.1.1.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki İle Kurulan Eksiltili Tamlamalar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+İn, +Un	II. Teklik Kişi İyelik Eki	KY	89	• Nesne • Nesne unsuru • Özne • Özne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru • Yüklem
		RN	31	
		SVTM	16	
		ÇN	7	
		TOPLAM	143	

4.5.1.1.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki İle Kurulan Eksiltili Tamlamalar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+I	III. Teklik Kişi İyelik Eki	KY	125	• Cümle dışı öge • Nesne • Nesne unsuru • Özne • Özne unsuru • Tümleç unsuru • Yüklem unsuru
		RN	48	
		SVTM	13	
		ÇN	2	
		TOPLAM	188	

4.5.1.1.4. I. Çokluk Kişi İyelik Eki İle Kurulan Eksiltili Tamlamalar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
		KY	9	

+mız, +ImIz, +UmUz	I. Çokluk Kişi İyelik Eki	RN	2	• Nesne unsuru • Özne • Özne unsuru • Tümleç unsuru
		ÇN	1	
		SVTM	-	
		TOPLAM	12	

4.5.1.1.5. II. Çokluk Kişi İyelik Eki İle Kurulan Eksiltili Tamlamalar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+İnlz, +ηIz, +UηIz, +üñüz	II. Çokluk Kişi İyelik Eki	KY	11	• Nesne unsuru • Özne
		SVTM	1	
		ÇN	-	
		RN	-	
		TOPLAM	12	

4.5.1.1.6. III. Çokluk Kişi İyelik Eki İle Kurulan Eksiltili Tamlamalar

Türkçeleştirici Ek	Ekin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+IArI	III. Çokluk Kişi İyelik Eki	KY	8	• Özne
		SVTM	3	
		ÇN	-	
		RN	-	
		TOPLAM	11	

4.5.1.2. İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
KY	75	• Nesne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru • Yüklem unsuru • Yüklem
RN	12	
SVTM	12	
ÇN	1	
TOPLAM	100	

4.5.1.2.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+m, +Im, +Um	+dAn	I. Teklik Kişi İyelik Eki ve Ayrılma Durumu Eki	KY	16	• Tümleç • Tümleç unsuru • Yüklem unsuru
			RN	1	
			ÇN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	17	

4.5.1.2.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+İn, +uñ	+dAn	II. Teklik Kişi İyelik Eki ve Ayrılma Durumu Eki	KY	6	• Nesne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru • Yüklem unsuru
			SVTM	3	
			ÇN	-	
			RN	-	
			TOPLAM	9	

4.5.1.2.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+I, +sI, +ü	+dAn +dIn	III. Teklik Kişi İyelik Eki ve Ayrılma Durumu Eki	KY	51	• Nesne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru • Yüklem • Yüklem unsuru
			RN	11	
			SVTM	9	
			ÇN	1	
			TOPLAM	72	

4.5.1.2.4. I. Çokluk Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+umuz	+dan	I. Çokluk Kişi İyelik Eki ve Ayrılma Durumu Eki	KY	1	• Tümleç
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.5.1.2.5. II. Çokluk Kişi İyelik Eki + Ayrılma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+ınız	+den	II. Çokluk Kişi İyelik Eki ve Ayrılma Durumu Eki	KY	1	• Tümleç
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.5.1.3. İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
KY	221	• Nesne • Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç unsuru
RN	45	
SVTM	26	
ÇN	8	
TOPLAM	300	

4.5.1.3.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+Im, +Um	+I, +nı	I. Teklik Kişi İyelik Eki ve Belirtme Durumu Eki	KY	16	• Nesne • Nesne unsuru
			SVTM	3	
			RN	1	
			ÇN	-	
			TOPLAM	20	

4.5.1.3.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+İn, +n, +Un,	+I, +ni	II. Teklik Kişi İyelik Eki ve Belirtme Durumu Eki	KY	9	• Nesne • Nesne unsuru
			SVTM	6	
			RN	4	
			ÇN	2	
			TOPLAM	21	

4.5.1.3.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+I, +sI, +su	+I, +n	III. Teklik Kişi İyelik Eki ve Belirtme Durumu Eki	KY	179	• Nesne • Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleş unsuru
			RN	40	
			SVTM	16	
			ÇN	6	
			TOPLAM	241	

4.5.1.3.4. I. Çokluk Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+ImIz, +mIz, +ümüz	+I	I. Çokluk Kişi İyelik Eki ve Belirtme Durumu Eki	KY	8	• Nesne • Nesne unsuru
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	8	

4.5.1.3.5. II. Çokluk Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+İnlz, +ηlz	+I	II. Çokluk Kişi İyelik Eki ve Belirtme Durumu Eki	KY	7	• Nesne • Nesne unsuru
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	7	

4.5.1.3.6. III. Çokluk Kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+IArI	+n	III. Çokluk Kişi İyelik Eki ve Belirtme Durumu Eki	KY	2	• Nesne
			SVTM	1	
			ÇN	-	
			RN	-	
			TOPLAM	3	

4.5.1.4. İyelik Eki + Bildirme Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
KY	2	• Nesne unsuru • Yüklem
RN	2	
SVTM	1	
ÇN	-	
TOPLAM	5	

4.5.1.4.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Bildirme Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+üm	+dür	I. Teklik Kişi İyelik Eki ve Bildirme Eki	SVTM	1	• Yüklem
			ÇN	-	
			KY	-	
			RN	-	
			TOPLAM	1	

4.5.1.4.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Bildirme Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+ünj	+dür	II. Teklik Kişi İyelik Eki ve Bildirme Eki	RN	1	• Yüklem
			ÇN	-	
			KY	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.5.1.4.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Bildirme Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+i	+dür ø	III. Teklik Kişi İyelik Eki ve Bildirme Eki	KY	2	• Nesne unsuru • Yüklem
			RN	1	
			ÇN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	3	

4.5.1.5. İyelik Eki + Bulunma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
KY	10	• Tümleç • Tümleç unsuru
RN	8	
ÇN	-	
SVTM	-	
TOPLAM	18	

4.5.1.5.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Bulunma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+im	+de	I. Teklik Kişi İyelik Eki ve Bulunma Durumu Eki	KY	2	• Tümleç
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	2	

4.5.1.5.2. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Bulunma Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+I	+dA	III. Teklik Kişi İyelik Eki ve Bulunma Durumu Eki	KY	8	• Tümleç • Tümleç unsuru
			RN	8	
			ÇN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	16	

4.5.1.6. İyelik Eki + Eşitlik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
KY	2	• Tümleç
ÇN	-	
RN	-	
SVTM	-	
TOPLAM	2	

4.5.1.6.1. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Eşitlik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+iğ	+çe	II. Teklik Kişi İyelik Eki ve Eşitlik Eki	KY	1	• Tümleç
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.5.1.6.2. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Eşitlik Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+1	+ça	III. Teklik Kişi İyelik Eki ve Eşitlik Eki	KY	1	• Tümleç
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.5.1.7. İyelik Eki + İlgi Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
KY	10	• Nesne unsuru
RN	1	• Özne unsuru

SVTM	1	• Tümleç unsuru
ÇN	-	
TOPLAM	12	

4.5.1.7.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + İlgi Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+um	+uŋ	I. Teklik Kişi İyelik Eki ve İlgi Eki	KY	1	• Nesne unsuru
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.5.1.7.2. III. Teklik Kişi İyelik Eki + İlgi Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+I, +si	+η, +niη, +nUη	III. Teklik Kişi İyelik Eki ve İlgi Eki	KY	9	• Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç unsuru
			RN	1	
			SVTM	1	
			ÇN	-	
			TOPLAM	11	

4.5.1.8. İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
KY	117	• Nesne unsuru • Özne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru
RN	23	
ÇN	3	
SVTM	3	
TOPLAM	146	

4.5.1.8.1. I. Teklik Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+Im, +m, +Um	+A	I. Teklik Kişi İyelik	KY	19	• Nesne unsuru
			RN	2	

		Eki ve Yönelme Durumu Eki	ÇN	-	• Özne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru
			SVTM	-	
			TOPLAM	21	

4.5.1.8.2. II. Teklik Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+İn, +n, +Un	+A	II. Teklik Kişi İyelik Eki ve Yönelme Durumu Eki	KY	8	• Tümleç • Tümleç unsuru
			RN	6	
			SVTM	1	
			ÇN	-	
			TOPLAM	15	

4.5.1.8.3. III. Teklik Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+I, +sI, +ü	+A, +ga	III. Teklik Kişi İyelik Eki ve Yönelme Durumu Eki	KY	87	• Nesne unsuru • Tümleç • Tümleç unsuru
			RN	15	
			ÇN	3	
			SVTM	2	
			TOPLAM	107	

4.5.1.8.4. I. Çokluk Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+muz	+a	I. Çokluk Kişi İyelik Eki ve Yönelme Durumu Eki	KY	1	• Tümleç
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.5.1.8.5. II. Çokluk Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+ğiz	+e	II. Çokluk Kişi İyelik Eki ve Yönelme Durumu Eki	KY	1	• Tümleç
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.5.1.8.6. III. Çokluk Kişi İyelik Eki + Yönelme Durumu Eki İle İşletime Sokulan Alıntılar

1. Türkçeleştirici Ek	2. Türkçeleştirici Ek	Eklerin Fonksiyonu	Metin	Geçiş Sayısı	Türk Cümlesinde Yeri
+leri	+e	III. Çokluk Kişi İyelik Eki ve Yönelme Durumu Eki	KY	1	• Tümleç unsuru
			ÇN	-	
			RN	-	
			SVTM	-	
			TOPLAM	1	

4.5.2. İsim Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	817
RN	222
SVTM	78
ÇN	26
TOPLAM	1143

4.5.2.1. Belirtili İsim Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	250
RN	76
SVTM	32
ÇN	11
TOPLAM	369

4.5.2.1.1. Tamlayanı Türkçe Tamlananı Alıntı Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	100
RN	25
SVTM	13
ÇN	1
TOPLAM	139

4.5.2.1.2. Tamlayanı Alıntı Tamlananı Türkçe Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	50
RN	16
SVTM	13
ÇN	3
TOPLAM	82

4.5.2.1.3. Tamlayanı ve Tamlananı Alıntı Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	48
RN	18
ÇN	4
SVTM	3
TOPLAM	73

4.5.2.1.4. İki'den Fazla Sözcükle Kurulan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	52
RN	17
ÇN	3
SVTM	3
TOPLAM	75

4.5.2.1.4.1. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Üç Sözcükle Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	42
RN	14
SVTM	3
ÇN	2
TOPLAM	61

4.5.2.1.4.1.1. Tamlananı İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.1.4.1.1.1. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.1.1.2. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.1.2. Tamlayanı İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.1.2.1. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.1.3. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	15
RN	2
SVTM	2
ÇN	-
TOPLAM	19

4.5.2.1.4.1.3.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.1.3.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.1.4.1.3.3. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
SVTM	1
ÇN	-
RN	-
TOPLAM	2

4.5.2.1.4.1.3.4. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	6
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	6

4.5.2.1.4.1.3.5. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.1.4.1.3.6. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	5
SVTM	1
ÇN	-
RN	-
TOPLAM	6

4.5.2.1.4.1.4. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	24
RN	7
ÇN	2
SVTM	1
TOPLAM	34

4.5.2.1.4.1.4.1. Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	2
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.1.4.1.4.2. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.5.2.1.4.1.4.3. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	8
RN	2
ÇN	1
SVTM	-
TOPLAM	11

4.5.2.1.4.1.4.4. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.5.2.1.4.1.4.5. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	8
ÇN	1
RN	1
SVTM	1
TOPLAM	11

4.5.2.1.4.1.5. Üç Sözcükle Kurulu Diğer Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	5
KY	2
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	7

4.5.2.1.4.2. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Dört Sözcükle Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	9
RN	3
ÇN	1
SVTM	-

TOPLAM	13

4.5.2.1.4.2.1. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	5
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.5.2.1.4.2.1.1. Alıntı + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.2.1.2. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.2.1.3. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.2.1.4. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.1.4.2.2. Tamlayanı / Tamlananı Bağlama Grubu Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.1.4.2.2.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.1.4.2.3. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	3
ÇN	1
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.5.2.1.4.2.3.1. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.2.3.2. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.2.3.3. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.2.3.4. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
ÇN	1
KY	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.2.4. Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.1.4.2.4.1. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1

ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.2.4.2. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.3. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Beş Sözcükle Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.3.1. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.1.4.3.1.1. Alıntı + Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2. Belirtisiz İsim Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	567
RN	146
SVTM	46
ÇN	15
TOPLAM	774

4.5.2.2.1. Tamlayanı Türkçe Tamlananı Alıntı Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	33
RN	14
SVTM	11
ÇN	1
TOPLAM	59

4.5.2.2.2. Tamlayanı Alıntı Tamlananı Türkçe Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	179
RN	61
SVTM	23
ÇN	6
TOPLAM	269

4.5.2.2.3. Tamlayanı ve Tamlananı Alıntı Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	233
RN	37
SVTM	10
ÇN	3
TOPLAM	283

4.5.2.2.4. İki'den Fazla Sözcükle Kurulan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	122
RN	34
ÇN	5
SVTM	2
TOPLAM	163

4.5.2.2.4.1. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Üç Sözcükle Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	109
RN	25
ÇN	4
SVTM	2
TOPLAM	140

4.5.2.2.4.1.1. Tamlayanı Arapça / Farsça Kurallı Tamlama Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.5.2.2.4.1.1.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.5.2.2.4.1.2. Tamlayanı İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	41
RN	8
ÇN	1
SVTM	-
TOPLAM	50

4.5.2.2.4.1.2.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	14
RN	7
ÇN	1
SVTM	-

TOPLAM	22

4.5.2.2.4.1.2.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.5.2.2.4.1.2.3. Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	12
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	12

4.5.2.2.4.1.2.4. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	5
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.5.2.2.4.1.2.5. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.5.2.2.4.1.2.6. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3

ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.5.2.2.4.1.2.7. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.1.3. Tamlayanı Sıfat / Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	29
SVTM	2
RN	1
ÇN	-
TOPLAM	32

4.5.2.2.4.1.3.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	11
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	11

4.5.2.2.4.1.3.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	7
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	8

4.5.2.2.4.1.3.3. Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı

KY	3
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.5.2.2.4.1.3.4. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.2.4.1.3.5. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	15
RN	6
ÇN	2
SVTM	-
TOPLAM	23

4.5.2.2.4.1.3.6. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	10
KY	6
SVTM	2
ÇN	1
TOPLAM	19

4.5.2.2.4.1.3.7. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.5.2.2.4.1.4. Üç Sözcükle Kurulu Diğer Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	17
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	17

4.5.2.2.4.1.4.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	5
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.5.2.2.4.1.4.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	11
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	11

4.5.2.2.4.1.4.3. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.2. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Dört Sözcükle Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	9
RN	9
ÇN	1
SVTM	-

TOPLAM	19

4.5.2.2.4.2.1. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	6
ÇN	1
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	7

4.5.2.2.4.2.1.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	2
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.2.4.2.1.2. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	4
ÇN	1
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.5.2.2.4.2.2. Tamlayanı İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.2.4.2.2.1. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı

RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.2.2.2. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.2.3. Tamlayanı Sıfat / Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	7
RN	2
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	9

4.5.2.2.4.2.3.1. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.2.3.2. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.2.3.3. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.2.3.4. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.2.3.5. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.5.2.2.4.2.3.6. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.2.2.4.2.4. Dört Sözcükle Kurulu Diğer Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-

RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.3. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Beş Sözcükle Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.5.2.2.4.3.1. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.5.2.2.4.3.1.1. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.2.2.4.3.1.2. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.3. Sıfat Tamlaması Kuruluşunda Görev Alan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1446
RN	240
SVTM	105
ÇN	48
TOPLAM	1839

4.5.3.1. Belirtme Sıfatları Aracılığı İle İşletime Sokulan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	822
RN	126
SVTM	76
ÇN	36
TOPLAM	1060

4.5.3.1.1. Tamlayanı Türkçe Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	669
RN	86
SVTM	62
ÇN	31
TOPLAM	848

4.5.3.1.2. Tamlayanı Alıntı Tamlananı Türkçe Olan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	95
RN	25
SVTM	12
ÇN	1
TOPLAM	133

4.5.3.1.3. Tamlayanı ve Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	56
RN	15
ÇN	4
SVTM	2
TOPLAM	77

4.5.3.2. Niteleme Sıfatları Aracılığı İle İşletime Sokulan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	414
RN	74
SVTM	16
ÇN	5
TOPLAM	509

4.5.3.2.1. Tamlayanı Türkçe Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	117
RN	29
SVTM	4
ÇN	1
TOPLAM	151

4.5.3.2.2. Tamlayanı Alıntı Tamlananı Türkçe Olan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	102
RN	20
SVTM	7
ÇN	-
TOPLAM	129

4.5.3.2.3. Tamlayanı ve Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	196
RN	25
SVTM	5
ÇN	4
TOPLAM	230

4.5.3.3. İki'den Fazla Sözcükle Kurulan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	210
RN	40
SVTM	13
ÇN	7
TOPLAM	270

4.5.3.3.1. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Üç Sözcükle Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	153
RN	34
SVTM	12
ÇN	3
TOPLAM	202

4.5.3.3.1.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	8
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	8

4.5.3.3.1.2. Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	7
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	8

4.5.3.3.1.3. Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	17
RN	4
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	21

4.5.3.3.1.4. Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	12
RN	7
SVTM	2
ÇN	-
TOPLAM	21

4.5.3.3.1.5. Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	31
RN	7
SVTM	3
ÇN	1
TOPLAM	42

4.5.3.3.1.6. Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	32
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	33

4.5.3.3.1.7. Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	46
RN	14
SVTM	7
ÇN	2
TOPLAM	69

4.5.3.3.2. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Dört Sözcükle Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	45
RN	5
ÇN	3
SVTM	1
TOPLAM	54

4.5.3.3.2.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
RN	1
ÇN	-
SVTM	-

TOPLAM	5

4.5.3.3.2.2. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.3.3.2.3. Alıntı + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
ÇN	1
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.5.3.3.2.4. Alıntı + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.3.3.2.5. Alıntı + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.3.3.2.6. Alıntı + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-

TOPLAM	1

4.5.3.3.2.7. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.3.3.2.8. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.5.3.3.2.9. Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
RN	2
ÇN	1
SVTM	-
TOPLAM	6

4.5.3.3.2.10. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	1
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.5.3.3.2.11. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-

TOPLAM	2

4.5.3.3.2.12. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.5.3.3.2.13. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.5.3.3.2.14. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	11
RN	2
SVTM	1
ÇN	-
TOPLAM	14

4.5.3.3.3. En Az Bir Alıntı Sözcüğün Yer Aldığı Beş Sözcükle Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	12
ÇN	1
RN	1
SVTM	-
TOPLAM	14

4.5.3.3.3.1. Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1

ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.3.3.3.2. Alıntı + Türkçe + Alıntı + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.3.3.3.3. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	1
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.3.3.3.4. Alıntı + Türkçe + Türkçe + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.3.3.3.5. Türkçe + Alıntı + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.3.3.3.6. Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.5.3.3.3.7. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.3.3.3.8. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.5.3.3.3.9. Türkçe + Türkçe + Türkçe + Türkçe + Alıntı Yapısıyla Kurulu Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.6. Arapça Kurallar İle İşletime Sokulan Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı

KY	81
RN	12
SVTM	1
ÇN	-
TOPLAM	94

4.6.1. Arapça Kurallı Tamlama Aracılığı İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	21
RN	8
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	29

4.6.1.1. Arapça ve Türkçe Tamlama Kuralları İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.6.1.1.1. Tamlayanı Arapça Tamlama Tamlananı Alıntı Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.6.1.1.2. Tamlayanı Alıntı Tamlananı Arapça Kurallı Tamlama Olan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.6.2. Arapça İbare Olarak İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	56
RN	4
SVTM	1
ÇN	-
TOPLAM	61

4.7. Farsça Kurallar İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	33
RN	22
SVTM	18
ÇN	13
TOPLAM	86

4.7.1. Farsça Kurallı Tamlama Aracılığı İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	27
RN	20
ÇN	12
SVTM	6
TOPLAM	65

4.7.1.1. Farsça ve Türkçe Tamlama Kuralları İle İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
KY	6
RN	2
ÇN	1
SVTM	-
TOPLAM	9

4.7.1.1.1. Tamlayanı Farsça Tamlama Tamlananı Alıntı Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.7.1.1.2. Tamlayanı Türkçe Tamlananı Farsça Tamlama Olan Belirtili İsim Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.7.1.1.3. Tamlayanı Farsça Tamlama Tamlananı Alıntı Olan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.7.1.1.4. Tamlayanı Türkçe / Türkçe Kurallı Tamlananı Farsça Tamlama Olan Sıfat Tamlamaları

Metin	Geçiş Sayısı
RN	2
KY	2
ÇN	1
SVTM	-
TOPLAM	5

4.7.2. Farsça İbare Olarak İşletime Sokulan Alıntılar

Metin	Geçiş Sayısı
SVTM	12
ÇN	-
KY	-
RN	-
TOPLAM	12

4.8. Yüklemler Olarak İşleme Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1461
RN	276
SVTM	100
ÇN	57
TOPLAM	1894

4.8.1. İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	98
KY	93
SVTM	32
ÇN	11
TOPLAM	234

4.8.1.1. Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	87
KY	84
SVTM	30
ÇN	11
TOPLAM	212

4.8.1.1.1. I. Teklik Kişi Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	10
RN	2
SVTM	1
ÇN	-
TOPLAM	13

4.8.1.1.1.1. Yüklemler Sözcük Grubu Olmayan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
KY	7
RN	2
SVTM	1
ÇN	-

TOPLAM	10

4.8.1.1.1.2. Yüklemlî İsim Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.8.1.1.1.3. Yüklemlî Sıfat Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.1.1.2. II. Teklik Kişî Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemlî Olarak Görev alan Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	6
KY	5
ÇN	2
SVTM	1
TOPLAM	14

4.8.1.1.2.1. Yüklemlî Sözcük Grubu Olmayan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
RN	5
KY	3
ÇN	1
SVTM	1
TOPLAM	10

4.8.1.1.2.2. Yüklemlî Sıfat Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	1
RN	-

SVTM	-
TOPLAM	3

4.8.1.1.2.3. Yükleme Bağlama Grubu Olan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.1.1.3. III. Teklik Kişi Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yükleme Olarak Görev Alan Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	79
KY	67
SVTM	28
ÇN	9
TOPLAM	183

4.8.1.1.3.1. Yükleme Sözcük Grubu Olmayan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
KY	59
RN	45
SVTM	19
ÇN	7
TOPLAM	130

4.8.1.1.3.2. Yükleme İsim Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
RN	11
SVTM	4
KY	2
ÇN	-
TOPLAM	17

4.8.1.1.3.3. Yükleme Sıfat Tamlaması Olan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
RN	9
KY	6

SVTM	4
ÇN	2
TOPLAM	21

4.8.1.1.3.4. Yüklemleri Farsça Kurallı Tamlama Olan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
RN	5
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.8.1.1.3.5. Yüklemleri Bağlama Grubu Olan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
RN	3
SVTM	1
ÇN	-
KY	-
TOPLAM	4

4.8.1.1.3.6. Yüklemleri Arapça Kurallı Tamlama Olan Olumlu İsim Cümleleri

Metin	Geçiş Sayısı
RN	6
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	6

4.8.1.1.4. I. Çokluk Kişi Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.1.1.5. II. Çokluk Kişi Çekimi İle Olumlu İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.1.2. Olumsuz İsim Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	14
RN	6
SVTM	2
ÇN	-
TOPLAM	22

4.8.2. Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1363
RN	183
SVTM	68
ÇN	46
TOPLAM	1660

4.8.2.1. Haber Kipleri İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1106
RN	123
SVTM	42
ÇN	28
TOPLAM	1299

4.8.2.1.1. Basit Zamanlı Çekimler İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1042
RN	109
SVTM	40
ÇN	24
TOPLAM	1215

4.8.2.1.1.1. Gelecek Zaman Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	13
ÇN	6
RN	5
SVTM	-
TOPLAM	24

4.8.2.1.1.1.1. Gelecek Zaman I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
RN	1
SVTM	-
ÇN	-
TOPLAM	3

4.8.2.1.1.1.2. Gelecek Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.8.2.1.1.1.3. Gelecek Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	9
ÇN	5
RN	4
SVTM	-
TOPLAM	18

4.8.2.1.1.1.4. Gelecek Zaman III. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
ÇN	1
KY	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.1.2. Geniş Zaman Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	234
RN	44
SVTM	14
ÇN	12
TOPLAM	304

4.8.2.1.1.2.1. Geniş Zaman Çekimi ile İşletime Sokulan Basit Fiiller

Metin	Geçiş Sayısı
KY	6
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	6

4.8.2.1.1.2.1.1. Geniş Zaman I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.1.2.1.2. Geniş Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.1.2.1.3. Geniş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.8.2.1.1.2.2. Geniş Zaman Çekimi ile İşletime Sokulan Birleşik Fiiller

Metin	Geçiş Sayısı
KY	228
RN	44
SVTM	14
ÇN	12
TOPLAM	298

4.8.2.1.1.2.2.1. Geniş Zaman I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	6
SVTM	1
ÇN	-
RN	-
TOPLAM	7

4.8.2.1.1.2.2.2. Geniş Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	1
RN	1
SVTM	1
TOPLAM	5

4.8.2.1.1.2.2.3. Geniş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	152
RN	30
SVTM	12
ÇN	6
TOPLAM	200

4.8.2.1.1.2.2.4. Geniş Zaman I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.1.2.2.5. Geniş Zaman II. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.8.2.1.1.2.2.6. Geniş Zaman III. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	18
RN	5
ÇN	1
SVTM	-
TOPLAM	24

4.8.2.1.1.3. Geniş Zaman Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	45
RN	8
ÇN	4
SVTM	-
TOPLAM	57

4.8.2.1.1.3.1. Geniş Zaman Olumsuzluk I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	5
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.8.2.1.1.3.2. Geniş Zaman Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	40
RN	8
ÇN	4
SVTM	-
TOPLAM	52

4.8.2.1.1.4. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	759
RN	57
SVTM	26
ÇN	4
TOPLAM	846

4.8.2.1.1.4.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi ile İşletime Sokulan Basit Fiiller

Metin	Geçiş Sayısı
KY	18
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	18

4.8.2.1.1.4.1.1. Görülen Geçmiş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	16
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	16

4.8.2.1.1.4.1.2. Görülen Geçmiş Zaman I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.1.4.1.3. Görülen Geçmiş Zaman III. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.1.4.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi ile İşletime Sokulan Birleşik Fiiller

Metin	Geçiş Sayısı
KY	741
RN	57
SVTM	26
ÇN	4
TOPLAM	828

4.8.2.1.1.4.2.1. Görülen Geçmiş Zaman I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	59
RN	3
SVTM	2
ÇN	-
TOPLAM	64

4.8.2.1.1.4.2.2. Görülen Geçmiş Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	24
RN	3
ÇN	1
SVTM	1
TOPLAM	29

4.8.2.1.1.4.2.3. Görülen Geçmiş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	614
RN	47
SVTM	20
ÇN	2
TOPLAM	683

4.8.2.1.1.4.2.4. Görülen Geçmiş Zaman I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	12
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	12

4.8.2.1.1.4.2.5. Görülen Geçmiş Zaman II. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	6
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	6

4.8.2.1.1.4.2.6. Görülen Geçmiş Zaman III. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	15
RN	3
ÇN	1
SVTM	1
TOPLAM	20

4.8.2.1.1.5. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	11
SVTM	2
RN	1
ÇN	-
TOPLAM	14

4.8.2.1.1.5.1. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
SVTM	1
ÇN	-
KY	-
TOPLAM	2

4.8.2.1.1.5.2. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	6
SVTM	1
ÇN	-
RN	-
TOPLAM	7

4.8.2.1.1.5.3. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk II. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.1.5.4. Görülen Geçmiş Zaman Olumsuzluk III. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.8.2.1.1.6. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	36
RN	3
ÇN	2
SVTM	-
TOPLAM	41

4.8.2.1.1.6.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.1.6.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	33
RN	3
ÇN	2
SVTM	-
TOPLAM	38

4.8.2.1.1.6.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman II. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.1.7. Öğrenilen Geçmiş Zaman Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2. Birleşik Zamanlı Çekimler İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	64
RN	14
ÇN	4
SVTM	2
TOPLAM	84

4.8.2.1.2.1. Geniş Zamanın Hikayesi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	12
RN	3
SVTM	1
ÇN	-
TOPLAM	16

4.8.2.1.2.1.1. Geniş Zamanın Hikayesi I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-

RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2.1.2. Geniş Zamanın Hikayesi III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	7
RN	2
SVTM	1
ÇN	-
TOPLAM	10

4.8.2.1.2.1.3. Geniş Zamanın Hikayesi I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2.2. Geniş Zamanın Hikayesi Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.8.2.1.2.2.1. Geniş Zamanın Hikayesi Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.8.2.1.2.2.2. Geniş Zamanın Hikayesi Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1

ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2.3. Geniş Zamanın Rivayeti Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.8.2.1.2.4. Geniş Zamanın Rivayeti Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2.5. Geniş Zamanın Şartı Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	12
RN	6
ÇN	2
SVTM	1
TOPLAM	21

4.8.2.1.2.5.1. Geniş Zamanın Şartı II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	3
ÇN	2
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.8.2.1.2.5.2. Geniş Zamanın Şartı III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı

KY	10
SVTM	1
ÇN	-
RN	-
TOPLAM	11

4.8.2.1.2.6. Geniş Zamanın Şartı Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	3
KY	2
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.8.2.1.2.6.1. Geniş Zamanın Şartı Olumsuzluk I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2.6.2. Geniş Zamanın Şartı Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
RN	2
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.8.2.1.2.7. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	6
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	6

4.8.2.1.2.7.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.8.2.1.2.7.2. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2.7.3. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2.8. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	17
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	18

4.8.2.1.2.8.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.8.2.1.2.8.2. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2.8.3. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	14
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	15

4.8.2.1.2.9. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	10
ÇN	2
RN	2
SVTM	-
TOPLAM	14

4.8.2.1.2.10. İstek Şeklinin Hikayesi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
RN	2
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	4

4.8.2.1.2.10.1. İstek Şeklinin Hikayesi III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.1.2.10.2. İstek Şeklinin Hikayesi I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.8.2.1.2.11. Şartın Hikayesi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.2. Dilek Kipleri İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklemler Olarak Görev Alan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	243
RN	58
SVTM	26
ÇN	17
TOPLAM	344

4.8.2.2.1. Emir Kipi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	169
RN	30
ÇN	13
SVTM	6
TOPLAM	218

4.8.2.2.1.1. Emir Kipi I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	4
KY	1
ÇN	-
SVTM	-

TOPLAM	5

4.8.2.2.1.2. Emir Kipi II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	92
RN	19
ÇN	9
SVTM	5
TOPLAM	125

4.8.2.2.1.3. Emir Kipi III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	30
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	31

4.8.2.2.1.4. Emir Kipi I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	8
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	8

4.8.2.2.1.5. Emir Kipi II. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	20
SVTM	1
ÇN	-
RN	-
TOPLAM	21

4.8.2.2.2. Emir Kipi Olumsuzluk Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	18
RN	6
ÇN	4
SVTM	-

TOPLAM	28

4.8.2.2.2.1. Emir Kipi Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	12
RN	6
ÇN	4
SVTM	-
TOPLAM	22

4.8.2.2.2.2. Emir Kipi Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.2.2.3. Emir Kipi Olumsuzluk I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.8.2.2.2.4. Emir Kipi Olumsuzluk II. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.8.2.2.3. Gereklilik Kipi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	5
ÇN	-
RN	-
SVTM	-

TOPLAM	5

4.8.2.2.4. İstek Kipi Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	69
RN	28
SVTM	20
ÇN	4
TOPLAM	121

4.8.2.2.4.1. İstek Kipi I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	22
SVTM	3
RN	1
ÇN	-
TOPLAM	26

4.8.2.2.4.2. İstek Kipi II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	7
SVTM	3
ÇN	-
KY	-
TOPLAM	10

4.8.2.2.4.3. İstek Kipi III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	41
RN	16
SVTM	12
ÇN	3
TOPLAM	72

4.8.2.2.4.4. İstek Kipi II. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
ÇN	-
RN	-
SVTM	-

TOPLAM	4

4.8.2.2.4.5. İstek Kipi III. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
SVTM	1
ÇN	-
KY	-
RN	-
TOPLAM	1

4.8.2.2.5. İstek Kipi Olumsuzluk Çekimi İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	4
KY	2
ÇN	1
SVTM	1
TOPLAM	8

4.8.2.2.5.1. İstek Kipi Olumsuzluk I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.2.5.2. İstek Kipi Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
ÇN	1
RN	1
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.8.2.2.5.3. İstek Kipi Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	2
SVTM	1
ÇN	-
KY	-

TOPLAM	3

4.8.2.2.5.4. İstek Kipi Olumsuzluk I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.2.5.5. İstek Kipi Olumsuzluk III. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.3. Tasvir Fiilleri İle Fiil Cümlesi Kuruluşunda Yüklem Olarak Görev Alan Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	14
RN	2
ÇN	1
SVTM	-
TOPLAM	17

4.8.2.3.1. Tezlik Fiili İle İşletime Sokulan Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	8
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	8

4.8.2.3.2. Yeterlik Fiili Olumsuzluk Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	6
RN	2
ÇN	1

SVTM	-
TOPLAM	9

4.8.2.3.2.1. Yeterlik Fiili Olumsuzluk I. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	3
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.8.2.3.2.2. Yeterlik Fiili Olumsuzluk II. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.8.2.3.2.3. Yeterlik Fiili Olumsuzluk III. Teklik Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	2
ÇN	1
RN	1
SVTM	-
TOPLAM	4

4.8.2.3.2.3. Yeterlik Fiili Olumsuzluk I. Çokluk Kişi Çekimi

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.9.1. Bağlama Edatları İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	79
KY	48
ÇN	16

SVTM	4
TOPLAM	147

4.9.1.1. u / ü / vü Edatları İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	65
KY	40
ÇN	13
SVTM	3
TOPLAM	121

4.9.1.1.1. Arapça + Bağlama Edatı + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	30
KY	28
ÇN	8
SVTM	2
TOPLAM	68

4.9.1.1.2. Arapça + Bağlama Edatı + Arapça + Bağlama Edatı + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.9.1.1.3. Arapça + Bağlama Edatı + Arapça + Bağlama Edatı + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.9.1.1.4. Arapça + Bağlama Edatı + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı

RN	7
ÇN	3
KY	3
SVTM	-
TOPLAM	13

4.9.1.1.5. Arapça + Bağlama Edatı + Farsça Kurallı Tamlama Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.9.1.1.6. Arapça + Bağlama Edatı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.9.1.1.7. Farsça + Bağlama Edatı + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	12
KY	6
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	18

4.9.1.1.8. Farsça + Bağlama Edatı + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	6
ÇN	2
KY	1
SVTM	-
TOPLAM	9

4.9.1.1.9. Farsça + Bağlama Edatı + Türkçe Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözcükler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	2
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.9.1.1.10. Türkçe + Bağlama Edatı + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	2
KY	1
SVTM	1
ÇN	-
TOPLAM	4

4.9.1.1.11. Türkçe + Bağlama Edatı + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	2
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	2

4.9.1.2. Bile / Birle Bağlama Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	4
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	5

4.9.1.3. İle Bağlama Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	9
KY	4
ÇN	3
SVTM	1
TOPLAM	17

4.9.1.4. Ne...ne Bağlama Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	3
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	3

4.9.1.5. yâ Bağlama Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.9.2. Edat Olarak İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	263
KY	163
SVTM	137
ÇN	52
TOPLAM	615

4.9.3. Soru Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	5
KY	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	6

4.9.4. Ünlem Edatları Olarak İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	122
RN	3
SVTM	1
ÇN	-
TOPLAM	126

4.9.5. Son Çekim Edatları İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	266
RN	58
SVTM	38
ÇN	3
TOPLAM	365

4.9.5.1. Bile / Birle Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	84
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	84

4.9.5.2. Bigi / Bigin / Gibi / Kibi Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
SVTM	12
KY	6
ÇN	-
RN	-
TOPLAM	18

4.9.5.3. -e Degin Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	1
ÇN	-
KY	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.9.5.4. İçin / İçün / Üçün Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	12
SVTM	10
RN	3
ÇN	2
TOPLAM	27

4.9.5.5. İçre Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	85
SVTM	4
RN	2
ÇN	1
TOPLAM	92

4.9.5.6. İle Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
RN	51
KY	43
SVTM	12
ÇN	-
TOPLAM	106

4.9.5.7. Sarı Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.9.5.8. Dapa / Tapa Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	6
RN	1
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	7

4.9.5.9. Üze / Üzre / Üzere Edatı İle İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	29
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	29

4.10. Birleşik Sözcük Olarak İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	81
RN	14
ÇN	3
SVTM	-
TOPLAM	98

4.10.1. Arapça + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	12
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	12

4.10.2. Arapça + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	20
RN	4
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	24

4.10.3. Arapça + Türkçe Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	1
ÇN	-
RN	-
SVTM	-
TOPLAM	1

4.10.4. Farsça + Arapça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	10
RN	6
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	16

4.10.5. Farsça + Farsça Yapısıyla Kurulu Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	38
RN	4
ÇN	3
SVTM	-
TOPLAM	45

4.11. İkileme Olarak İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	13
RN	4
ÇN	-
SVTM	-
TOPLAM	17

4.12. Deyim / Deyimleşmiş Birleşik Fiil Olarak İşletime Sokulan Alıntı Sözler

Metin	Geçiş Sayısı
KY	148
RN	17
SVTM	11
ÇN	2
TOPLAM	178

4.13. Kavram Alanı Tasnifinin Sayısal Tabloları

4.13.1. Açgözlülük Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Açgözlülük	ṭama ^ʕ , ṭama ^ʕ -dār, ṭama ^ʕ kıl-	RN	2
		KY	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.2. Ad Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Ad	bed-nām, ism, isim vēr-, nām	ÇN	1
		KY	1
		RN	1
		SVTM	1
	4	TOPLAM	4

4.13.3. Adalet Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Adalet	‘ādil, ‘ādil ol-, ‘adl, ‘adl ol-, ‘adlī, dād, dād èr-	KY	4
		RN	3
		SVTM	1
		ÇN	-
	7	TOPLAM	8

4.13.4. Affetmek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Affetmek	‘afv kıl-, mu‘āf kıl-	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.5. Ağlamak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Ağlamak	efġān èd-, efġān kıldur-, fiġān kıl-, giryān, giryān kıl-, giryān ol-, nevĥa, nevĥa kıl-, zār, zār u giryān ol-, zarı, zārı kıl-, zārī kıl-	KY	9
		ÇN	2
		RN	1
		SVTM	1
	13	TOPLAM	13

4.13.6. Ahlak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Ahlak	ādāb, ‘ār, ‘ārlan-, ‘ārlu, ayb, ‘ayb èt-, ‘ayblaş-, ‘ayibla-, edeb, edebsizlik, edebsizlik kıl-, fażl, fāzıl ol-, ĥacıl ol-, ĥayā, ma‘yüb kıl-, melāmet ol-, sīret,	KY	18
		RN	6
		ÇN	-
		SVTM	-

	şermende ol-, şerm-sār ol-		
	20	TOPLAM	24

4.13.7. Akıl Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Akıl	‘ākıl / ‘ākıl, ‘ākıl ol- / ‘ākıl ol-, ‘ak(ı)l, bī-huş ol-, hūş, reşīd, zīrek	KY	7
		RN	3
		ÇN	1
		SVTM	-
	7	TOPLAM	11

4.13.8. Alçak Gönüllülük Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Alçak Gönüllülük	tevāzu‘, tevāzu‘ eyle-, tevāzu‘līg / tevāzu‘lık, tevāzu‘lık kıl-	KY	3
		ÇN	1
		RN	1
		SVTM	-
	4	TOPLAM	5

4.13.9. Aldatmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Aldatmak	ḫulmāšī, maḡbūn, maḡbūn ol-, maḡbūnlık, maḡbūnluk, mekr	KY	5
		SVTM	1
		ÇN	-
		RN	-
	6	TOPLAM	6

4.13.10. Anlam Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Anlam	bašīret, feh̄m, feh̄m eyle-, feh̄m ēd-, feh̄m kıl-, ḥavşala, nūkte	KY	3
		RN	3
		SVTM	1
		ÇN	-
	7	TOPLAM	7

4.13.11. Anlatmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Anlatmak	a‘lem, a‘lem eyle-, a‘lem kıl-, ‘ayān eyle-, ‘ayān kıl-, beyān eyle-, beyān kıl-, beyān ol-, iḳrār kıl-, ḳā‘il, ḳav(i)l, ḳaville-, kelām, lafz, müfessir, rāvī, rivāyet, rivāyet kıl-, şerḥ, şerḥ éd-, şerḥ eyle-	KY	18
		RN	3
		ÇN	-
		SVTM	-
	21	TOPLAM	21

4.13.12. Anmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Anmak	yād kıl-, yād-gār ol-	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.13. Ant Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Ant	‘ahd, ‘ahd kıl-, peymān kıl-, şart eyle-, va‘d, va‘de kıl-, vallāhi	ÇN	2
		KY	4
		RN	1
		SVTM	-
	7	TOPLAM	7

4.13.14. Armağan Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Armağan	hedāye, müzd, müzd éd-, pīş-keş	SVTM	2
		KY	1
		RN	1
		ÇN	-
	4	TOPLAM	4

4.13.15. Aşk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Aşk	‘āşık, ‘āşık-âne, ‘āşık-er-, ‘āşık i-, ‘āşık ol-, ‘āşıklık, ‘ışık, ‘ışıklık, ‘ışksuz, ma‘şūk	KY	9
		SVTM	4
		RN	2
		ÇN	-
	10	TOPLAM	15

4.13.16. Aydınlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Aydınlık	nūr, nūr ‘alā nūr ol-, nūrānī, nūrlu, nūr ol-, pertev, pūr-nūr eyle-, pūr-nūr ol-, rūşen kıl-, rūşen ol-, tābān	KY	7
		SVTM	3
		RN	2
		ÇN	1
	11	TOPLAM	13

4.13.17. Aykırılık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Aykırılık	hılāf kıl-, muhālif	KY	1
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.18. Ayrılık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Ayrılık	firāk, firāk ol-, firqat, firqat ol-, hicrān, vedā‘ kıl- / vedāğ kıl-	KY	5
		ÇN	1
		RN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	6

4.13.19. Ayrım Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Ayrım	farq �d-, �ayrı, �arc	RN	2
		SVTM	1
		�N	-
		KY	-
	3	TOPLAM	3

4.13.20. Ba ırmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Ba�ırmak	fery�d �d-, fery�d �r-, fery�d kıl-, �ır�v, na�ra ur-, zemzeme	RN	4
		KY	3
		�N	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	7

4.13.21. Ba ı lamak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Ba�ı�lamak	�a�a kıl-, ba�����, �ar�c kıl-, �urb�n, �urb�n kıl-, �urb�n v�r-	KY	4
		�N	1
		SVTM	1
		RN	-
	6	TOPLAM	6

4.13.22. Baht Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Baht	baht, bahtlu, �ar��, felek, �ismet, nev�le, ��li�	RN	5
		KY	2
		�N	1
		SVTM	1
	7	TOPLAM	9

4.13.23. Bakım Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Bakım	tīmār, tīmār kııl-	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.24. Bakmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Bakmak	kūteh-naẓar, naẓar kııl-, naẓar sal-, nāẓır	ÇN	2
		KY	2
		RN	1
		SVTM	-
	4	TOPLAM	5

4.13.25. Başıboşluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Başıboşluk	āvāra, āvāralık	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.26. Beddua Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Beddua	la‘net eyle-, la‘net oķu-, nefrīn	RN	3
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.27. Bedel Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Bedel	bedel, ‘ivaż, ‘ivaż vër-	KY	1
		RN	1
		SVTM	1
		ÇN	-
	3	TOPLAM	3

4.13.28. Beden Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Beden	a‘zā, bende, binye, cism, dast, dendān, dīdār, dīdarlu, ebdān, endām, gūş, qadd, qamet, nefes, şurāt, şūret, tan / ten, vücūh, yed, zülūf	KY	12
		ÇN	5
		SVTM	5
		RN	4
	20	TOPLAM	26

4.13.29. Bela Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Bela	āfet, belā, belā vër-, mübtelā ol-, tūfān	KY	5
		SVTM	2
		ÇN	1
		RN	1
	5	TOPLAM	9

4.13.30. Belirti Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Belirti	‘alāmet, delīl, eşer, eşer èt-, eşer kıl-, işāret, nişān, remz	KY	7
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	8	TOPLAM	8

4.13.31. Bellilik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Bellilik	‘ayān, ‘ayān ol-, beyān, ma‘lūm, ma‘lūm bil-, ma‘lūm kıl-, ma‘lūm ol-, mu‘ayyen, mu‘ayyen bil-, mu‘ayyen kıl-, zāhir, zāhir bil-, zāhir kıl-, zāhir ol-	KY	15
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	14	TOPLAM	16

4.13.32. Benzerlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Benzerlik	mişāl, muḳarreb, müşābih	KY	3
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.33. Bıkmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Bıkmak	bīzār ol-, ğinā	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.34. Bilgi Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Bilgi	ḥikmet, ‘ilm, kāmīl, kāmīl ol-, kemāl	KY	5
		SVTM	1
		ÇN	-
		RN	-
	5	TOPLAM	6

4.13.35. Bilgisizlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Bilgisizlik	aḥmak, cāhil, ġāfil, ġaflet	KY	3
		ÇN	1
		RN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.36. Bilinçsizlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Bilinçsizlik	bī-ḥod ol-, ser-gerdān ol-	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.37. Birliktelik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Birliktelik	berāber, berāber ol-	ÇN	2
		KY	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.38. Bitki Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Bitki	bāġ, berk, būstān kıl-, būstān ol-, dāne, gül, gülef, nebāt, ravza, şandal, sūnbül, tohum, ‘ūd / ‘öd	KY	8
		SVTM	5
		RN	3
		ÇN	-
	13	TOPLAM	16

4.13.39. Bolluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Bolluk	bereket, fāyız, firāvān ol-, sebīl, sebīl ol-	RN	3
		KY	2
		ÇN	-
		SVTM	-
	5	TOPLAM	5

4.13.40. Boş Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Boş	bāṭıl, bāṭıl kıl-, gūzāf, ḥālī ol-	KY	3
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.41. Buyruk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Buyruk	em(i)r, emr kıl-, ḥükm, muṭīʿ kıl-, muṭīʿ ol-	KY	6
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	5	TOPLAM	6

4.13.42. Bütün Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Bütün	cemiʿ, cümle, küllī, muṭlaq, tamām / temām, tamām ol-, temām ʿed-, temām eyle-, temām kıl-, temām ol-	KY	8
		RN	4
		SVTM	3
		ÇN	1
	10	TOPLAM	16

4.13.43. Büyük Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Büyük	‘azīm, kirāmen	ÇN	1
		KY	1
		SVTM	1
		RN	-
	2	TOPLAM	3

4.13.44. Cimrilik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Cimrilik	baḥīl, baḥīl ol-, buḥl, buḥl ol-	RN	4
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.45. Cömertlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Cömertlik	cömerd, cūr-merd, saḥā’, saḥāvet, saḥāvet éd-, saḥī	RN	5
		KY	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	6

4.13.46. Çaba Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Çaba	‘azm, ‘azm kıl-, cehd èt-, cehd kıl-, gayret, hümām	KY	4
		RN	1
		SVTM	1
		ÇN	-
	6	TOPLAM	6

4.13.47. Çağırma Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Çağırma	da‘vet kıl-, da‘vetle-, hū ēd-	KY	3
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	4

4.13.48. Çare Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Çare	bī-çāre, bī-çārelik, bī- çere, çāre, çāre ēdin-, dārū, dermān, dermān bol-, dermān bul-, dermān ol-, dermān kıl-, devā ēt-, devā kıl- , faydasuz, ‘ilāc, merhem, merhem ol-, tīmār ēt-	KY	7
		RN	7
		ÇN	5
		SVTM	1
	18	TOPLAM	20

4.13.49. Çeşitlilik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Çeşitlilik	elvān, elvān elvān, elvān ol-, elvān elvān ol-, nev‘	KY	5
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	5	TOPLAM	5

4.13.50. Çirkinlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Çirkinlik	bī-hūb ol-, nā-hūb ol-	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-

	2	TOPLAM	2

4.13.51. Çokluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Çokluk	‘azīm, be-gāyet, bīṣ, cümle, gāyet, hayli, muhkem, saht	KY	6
		RN	4
		ÇN	-
		SVTM	-
	8	TOPLAM	10

4.13.52. Devamlılık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Devamlılık	dā’im / dāim / dāyim, dāim ol-, dā’imā, hemīše, hemīše ol-, kadīmī, kām ol-, qarār, qarār kıl-, müdām, müdāmī, peyveste	RN	6
		KY	5
		SVTM	4
		ÇN	-
	12	TOPLAM	15

4.13.53. Durmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Durmak	qarār kıl-	KY	1
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	1	TOPLAM	1

4.13.54. Değer Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Değer	kıymet, kıymet éd-, kıymetsüz	RN	3
		KY	1
		SVTM	1
		ÇN	-
	3	TOPLAM	5

4.13.55. Değerli Taş Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Değerli Taş	‘aķīķ, billūr, dūr / dūr, cevāhir, gevher, gūher, lū’lū’, ma‘den, mercān, yāķūt	KY	9
		ÇN	2
		RN	2
		SVTM	2
	10	TOPLAM	15

4.13.56. Delil Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Delil	būrḥān, būrḥān ol-, şābit	KY	2
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.57. Dert Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Dert	cerāḥat, derd, dil-teng, ġam, ġam-ġīn ol-, ġuşşa, ḥazān, ḥūzn, maġmūm, maḥzūn, maḥzūn koy-, maḥzūn ol-, maḥzūnlık, maķḥūr, miḥnet, miḥnet düş- / miḥnet tüş-, miḥnet ol-, sırr, şikāyet, yūsufsız ħal-, yūsufsuz	KY	20
		RN	6
		ÇN	1
		SVTM	1
	21	TOPLAM	28

4.13.58. Dil Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Dil	‘arabça, lisān, lūġat	KY	3

		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.59. Din Kavramı

4.13.59.1. Tek Tanrıçılık Kavramı

4.13.59.1.1. Müslümanlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Müslümanlık	cā'iz ol-, dīn, helāl, islām, mü'min, mü'min i-, mü'min ol-, mü'mināt, müselmān / müslümān / müsülmān, müselmānlık, rükn, şerī'at, ümmet	KY	11
		SVTM	3
		ÇN	2
		RN	1
	13	TOPLAM	17

4.13.59.1.1.1. Tanrı Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Tanrı	aḥad / eḥad, 'alīm, allāh, bī-şerīk, bī-zevāl, cabbār, celīl, cemāl, dayyān, dest-gīr, erḥam, ferd, ġaffār, ġafūr, ġanī, ġufrān, ḥaḳ, ḥālīḳ / ḥālīḳ, ḥannān, ḥayy, ḥudā, ḥudāvendā / ḥudāvende, ilāh, ilāhī, ilāhünā, kādir, ḳavī, kerīm, ḳudret, laṭīf, melik, mennān, mevlī / mevlü, mūcib, pādişāh, rabb, raḥīm, raḥmān, raḥmānī, rezzāḳ, şamed, sulṭān, sübhān, şāhen-şeh, tevvāb, zū'l-celāl	KY	37
		RN	11
		ÇN	7
		SVTM	5
	46	TOPLAM	60

4.13.59.1.1.1. Tanrısallık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Tanrısallık	‘afv kıl-, ‘aṭā, ‘aṭā kıl-, ‘aṭā vēr-, emr, emr kıl-, farīza, faẓl, faẓl kıl-, fermān, fermān bol- / fermān ol-, fermān kıl-, ḥesāb kıl-, hikmet, ḥukm, ḥukm ʿed-, ‘ināyet, ‘ināyet kıl-, ḳaẓā, kerāmet, kerāmet kıl-, luṭ(u)f, mağfiret, minnet, raḥmet, raḥmet ʿet-, raḥmet kıl-, raḥmet ol-, rūzī, rūzī kıl-, şun‘, taḳdīr, taḳdīr kıl-, taḳdīr ol-, va‘d, va‘de kıl-, vaḥy	KY	32
		RN	6
		SVTM	6
		ÇN	1
	37	TOPLAM	45

4.13.59.1.1.1.2. Melek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Melek	‘azrā’īl, cān, cebrā’īl, cin, ferīşte, ferīşte i-, kātibīn, melā’ik, melek	KY	6
		ÇN	2
		RN	2
		SVTM	-
	9	TOPLAM	10

4.13.59.1.1.1.3. Peygamber Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Peygamber	ādem, aḥmed, burāk, dāvud, ḥabīb, ḥadīṣ, ḥazret, ḥızr, hūd, ḥulefā, ilhām, ‘īsī, isrā’īl, ḳābe-ḳavseyn, kelīm, kerrār, mi‘rāc, mu‘cizāt, mu‘cize, muḥammed, mūsī, muṣtafā / muṣtafī, mürsel, nebī, nūḥ, nübüvvet, peğamber /	KY	26
		ÇN	12
		SVTM	10
		RN	5

	peygamber, peygamberlik, resül, resül i-, resül ol-, risālet, risālet kıl-, şiddīk, siyāset-dār, süleymān, sünnet, şefā‘at, ya‘kūb, yūsuf, zülfeķār		
	41	TOPLAM	53

4.13.59.1.1.1.4. Kul Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Kul	bende, bende bol-, bende ҡal-, bī-günāh i- , ‘amel, ‘amel eyle-, dervīş, diyānetlü, etķiyā, evliyā, hāş, hāş eyle-, hāvf, ḥalīlu’llāh, ‘ismet, ‘izzet, mevlānā, raḥmet bul-, şefā‘atlu, şeyḥ, ṭabīb, velī	KY	15
		SVTM	6
		RN	4
		ÇN	2
	22	TOPLAM	27

4.13.59.1.1.1.5. Kitap Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Kitap	āyet, ‘aşr, kitāb, ḳur’ān	KY	3
		RN	3
		ÇN	1
		SVTM	1
	4	TOPLAM	8

4.13.59.1.1.1.6. Mekân Kavramı

4.13.59.1.1.1.6.1. Öbür Dünya

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Öbür Dünya		KY	7

	āḥiret, āḥiretlik, bihişt, cennet, ‘araşât ol- bırâğ, firdevs, kıyâmet, köşk, maḥşer, sarây, şırât, siccîn, ṭahûr	RN	5
		ÇN	3
		SVTM	2
	14	TOPLAM	17

4.13.59.1.1.1.6.2. Diğer

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Diğer	‘arş, der-gāh, ġār, mescid, miḥrāb	KY	5
		ÇN	1
		RN	1
		SVTM	-
	5	TOPLAM	7

4.13.59.1.1.1.7. İbadet Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İbadet	āyīn, du‘ā, du‘ā eyle-, du‘ā kıl-, dūrūd / dūrūt, ġusl kıl-, ḥamd, ḥamd ét-, ‘ibādet, ‘ibādet kıl-, ĩmān, ĩmān keltür- / ĩmān ketür-, irşād, istiġfār, istiġfār kıl-, minnet, minnet kıl-, münācāt, namāz, namāz kıl-, şadaķasuz, seccāde, secde, secde kıl-, niyāz ol-, sūcūd, sūcūd kıl-, şākir, şākir ol-, şükr, şükr ét-, şükr eyle-, şük(ü)r kıl-, şükrāne, şükrāne kıl-, ṭā‘at, ṭā‘āt, ṭā‘at kıl-, tażarru‘ kıl-,	KY	31
		RN	13
		SVTM	5
		ÇN	4

	tażarru‘lık kıl-, tesbîh, tevekkül, ‘ubūd, ‘ubüdiyyet, zāhid, zekāt ver-, zekātsuz, zīkr, zīkr èt-		
	49	TOPLAM	53

4.13.59.1.1.1.8. Şirk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Şirk	bid‘ad / bid‘at, dālāl, dālālet, fışk, gāvur, gāvur ol-, günāh / güneh, günāh kıl-, ḥarām, ḥilāf kıl-, ḥilāf ol-, iblīs, kāfir, kāfir i-, kāfir ol-, kāfırlık, küf(ü)r, la‘īn, la‘īn ol- , maḫhūr ol-, ma‘şiyet, münkir, müznib, nīrān, recīm, şeytān, şeytānī, şirk, vebāl, zālālet	KY	22
		RN	7
		SVTM	7
		ÇN	3
	30	TOPLAM	39

4.13.59.1.1.1.9. Söz Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Söz	‘aleyhi’s-selām, āmīn, bi-ḥamdi’llāh, bismillāh, elḥamd, ḥaşā li’llāh, inşā’allāh, lāḥavlavalā, ma‘āza’llāh, ne‘üzü bi’llāh, şey’ullāh eyle- , te‘ālā, va’llāhu a‘lem, va’llāhu mu‘inü’ş-şābirīn	KY	8
		RN	6
		SVTM	1
		ÇN	-
	15	TOPLAM	15

4.13.59.1.2. Musevilik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Musevilik		KY	2

	cühūd, cühūdliğ /cühudlık	ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.59.1.3. Hristiyanlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Hristiyanlık	hāc / hāç	KY	1
		SVTM	1
		ÇN	-
		RN	-
	1	TOPLAM	2

4.13.59.2. Çok Tanrıcılık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Çok Tanrıcılık	büt / put, ma'būd, şanem	KY	3
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.60. Doğa Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Doğa	āsumānī, berr, baḥr, ferş, ḥāk, hava, hilāl, ḥurşīd, mäh, rüzgār, tūrāb	KY	7
		RN	3
		ÇN	2
		SVTM	-
	11	TOPLAM	12

4.13.61. Doğruluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Doğruluk	ber-taḥkīk, dürüst, ḥaḳīkat, ḥaḳīkat bil-, ḥaḳ(k), ḥaḳ(k) ol-, ḥaḳlu, hidāyet, 'ismet, rāst, sādıḳ / şadıḳ, şadıḳ ər-, şaḥīḥ, şaḥīḥ ol-, şāliḥ, şavāb kel-,	KY	14
		RN	5
		ÇN	2
		SVTM	1

	şavāb kör-, şıdķ, şiddīķ, taşdıķ kıl-, taşdıķ tut-		
	21	TOPLAM	22

4.13.62. Dostluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Dostluk	dost / dōst, dōstlīg, dostlik kıl-, ḥabīb, ḥalīl, hem-dem ol-, hem-rāh ol-, iḥvān, şiddīķ, yār, yār kıl-, yār ol-, yār tut-, yārī	KY	12
		ÇN	2
		RN	2
		SVTM	2
	14	TOPLAM	18

4.13.63. Durum Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Durum	aḥvāl, ale'l-ḥāl, ḥāl, ser-encām, şıfat, şıfāt	KY	6
		RN	4
		ÇN	2
		SVTM	1
	6	TOPLAM	13

4.13.64. Duyu Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Duyu	‘ayn, çeşni vēr-, lezzet, sāmi‘	KY	2
		RN	2
		ÇN	1
		SVTM	-
	4	TOPLAM	5

4.13.65. Düşmanlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Düşmanlık	düşmān / düşmen, düşmān ol-	KY	2
		RN	2
		SVTM	1
		ÇN	-
	2	TOPLAM	5

4.13.66. Düşünce Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Düşünce	beşâret, bî-tefekkür ol-, endîşe, endîşe kıl- , fikr eyle-, fikr kıl-, fikre düş-, hâtır, tefekkür, tefekküre kıl-	KY	9
		RN	2
		ÇN	-
		SVTM	-
	10	TOPLAM	11

4.13.67. Düzen Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Düzen	sâz, tertîb	KY	1
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.68. Düzgünlük Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Düzgünlük	faşîh, faşîh ol-, faşîh kıl-	KY	4
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	4

4.13.69. Eğlence Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Eğlence	cünbiş, ‘İş, ‘İş éd-, ‘işret	KY	1
		RN	3
		ÇN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.70. Eksiklik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Eksiklik	kem, nokşan, nokşan ol-, ebter ol-	KY	2
		RN	2
		ÇN	1
		SVTM	-
	4	TOPLAM	5

4.13.71. Esas Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Esas	bünyād, bünyād eyle-	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.72. Evren Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Evren	‘ālem, cihān, dünyā, rūy	KY	4
		ÇN	3
		SVTM	3
		RN	2
	4	TOPLAM	12

4.13.73. Eziyet Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Eziyet	‘azāb, cefā, cefā kıl-, cefālīk, cevır, cevır kıl-, maẓlūm, renc, rencūr, renc kıl-, rencī, teşvīş çek-, zaḥmet, zālīm, zehr eyle-, ẓulm, ẓulm kıl-, ẓulm kör-	KY	14
		RN	4
		ÇN	3
		SVTM	1

	18	TOPLAM	22

4.13.74. Feda Etmek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Feda Etmek	fidā, fedā eyle-, fedā kıl-, fidā kıl-	KY	2
		RN	1
		SVTM	1
		ÇN	-
	4	TOPLAM	4

4.13.75. Fiyat Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Fiyat	bahā, bahāsız, bezaḥ, kadarlu, kamet	KY	5
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	5	TOPLAM	6

4.13.76. Geçicilik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Geçicilik	fānī, fānī ol-	KY	1
		RN	1
		SVTM	1
		ÇN	-
	2	TOPLAM	3

4.13.77. Gerçeklik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Gerçeklik	aş(ı)l, ḥaḳ, ḥaḳīḳat, ḥaḳīḳat kıl-, şıḥḥat, taḥḳīḳ, taḥḳīḳ bil-, taḥḳīḳ kıl-	KY	9
		RN	2
		ÇN	1
		SVTM	-
	8	TOPLAM	12

4.13.78. Gerçekleşmek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Gerçekleşmek	ḥāşıl kıl-, ḥāşıl ol-, rāst eyle-, rāst kıl-	KY	4
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.79. Gezmek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Gezmek	cevelān kıl-, seyrān, seyrān kıl-, teferrüc, temāşā	KY	5
		ÇN	1
		SVTM	1
		RN	-
	5	TOPLAM	7

4.13.80. Gitmek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Gitmek	naql kıl-, rıhlī, sefer kıl-, ziyāret	KY	3
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.81. Giysi Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Giysi	destār, ḥil'at, ḥulle / ḥülle, libās, niḳāb, palās	KY	5
		RN	2
		SVTM	1
		ÇN	-
	6	TOPLAM	8

4.13.82. Gizlilik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Gizlilik	asrār / esrār, bâṭın, ḥafīyye, nihān, perdā, pinhān, pinhān kııl-, pinhān ol-, rāz, sır(r), sır ol-	KY	10
		SVTM	5
		ÇN	1
		RN	-
	11	TOPLAM	16

4.13.83. Göndermek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Göndermek	irsāl kııl-	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	1	TOPLAM	2

4.13.84. Görünüş Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Görünüş	şıfatlu, şüretā, şekil	KY	1
		RN	1
		SVTM	1
		ÇN	-
	3	TOPLAM	3

4.13.85. Güç Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Güç	dermān, ḥāl, kuvvet, kuvvetlü, mecāl, ṭāqat, zebūnsuz	KY	5
		RN	4
		ÇN	1
		SVTM	-
	7	TOPLAM	10

4.13.86. Güçsüzlük Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Güçsüzlük	‘āciz, ‘āciz ol-, ‘āciz çal-, dermānde, dermānde çal-, miskīn, miskīn ol-, nā- çār ol-, perīşān, za‘īf, za‘īf ol-, za‘īflık, zebūn ol-	KY	11
		ÇN	3
		RN	3
		SVTM	-
	13	TOPLAM	17

4.13.87. Gürültü Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Gürültü	dīrāqa, ğulgūle	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.88. Güzel Koku Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Güzel Koku	‘anber, kāfūr, mu‘aṭṭar ol-, müşğ	KY	4
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.89. Güzellik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Güzellik	‘aceb, āreste, ‘arus-āne kıl-, bī-şerīk, cān al-, cemāl, cemāl, dil- efrūz, ferīşte, ğamze kıl-, ḥalāvetlū, ḥūb, ḥūbān, ḥūbān ol-, ḥūsn, laṭīf, laṭīf kel-, māh, melīḥ, melīḥ ol-,	KY	38
		RN	3
		SVTM	3
		ÇN	2

	muraşsa ⁶ kıl-, mükelkel, mülevven, münakkaş, münakkaş kıl-, münakkaş ol-, münevver, münevver dut, münevver kıl-, münevver ol-, müzeyyen, nakş, nāzūk, nihān, raķīķ, şīrīn, turfe, turfe- levn, zarīf, zī, zībā, zībā ol-, zihī		
	43	TOPLAM	46

4.13.90. Haber Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Haber	beşāret, beşāret ol-, bī-ḥaber, cāsūs, ġāfil, ġāfil i-, ḥaber, ḥaber bil-, ḥaber eyle-, ḥaber ol-, ḥaber şor-, ḥaber vēr-, ḥaberleş-, muştıcı, resūl	KY	12
		RN	2
		ÇN	1
		SVTM	-
	15	TOPLAM	15

4.13.91. Hayvan Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Hayvan	berre, ḥaşerāt, ḥayvān, tazı / ṭazı, tāzī, ejdehā	RN	4
		ÇN	2
		KY	2
		SVTM	1
	6	TOPLAM	9

4.13.92. Hazırlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Hazırlık	ḥāzır, ḥāzır i-, ḥāzır kel-, ḥāzır kıl-, ḥāzır ol-, naķt ol-	KY	5
		RN	3
		SVTM	1
		ÇN	-

	6	TOPLAM	9

4.13.93. Hesap Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Hesap	bāzār ét-, hisāb, hisāba al-	ÇN	1
		SVTM	2
		KY	-
		RN	-
	3	TOPLAM	3

4.13.94. Heybet Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Heybet	heybet, heybetlü	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.95. Hile Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Hile	hīle kıl-, keyd, keyd kıl-, maṭır-bāz	KY	3
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.96. Huy Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Huy	‘ādet, hīşāl, hū, hūlu, hūlk, huy / hūy, meşreb	RN	5
		KY	3
		ÇN	-
		SVTM	-
	7	TOPLAM	8

4.13.97. Hükümdarlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Hükümdarlık	‘azîz, fir‘avn, hâcib, hudâvendigâr, kutb, melik, melik kıl-, melik ol-, meliklig, melik-zâde, mîr, pâdişâh, pâdişâh kıl-, pâdişâh ol-, pâdişâhlık, pâdişâhlık kıl-, saltanat, selâtin, server, serverlık, serverlik, seyyid, seyyidlik, sultân, sultânlık, sultân ol-, şâh, tâc, tâc urun-, tâc ur-, taht, taht-dâr, vezîr, vezîr kıl-	KY	31
		ÇN	4
		RN	4
		SVTM	3
	34	TOPLAM	42

4.13.98. İçecek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İçecek	cür‘â, mayrâ, mînûş, sâķī, şarâb, şarâb-dâr, şerbet, şahûr	SVTM	6
		KY	3
		ÇN	2
		RN	-
	8	TOPLAM	11

4.13.99. İddia Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İddia	da‘vâ, da‘vâlaş-, da‘vî, müdde‘î	KY	4
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.100. İftira Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İftira	bühtân, bühtân kıl-	KY	1

		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.101. İhtiyaç Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İhtiyaç	ḥācet, ḥācet ér-, ĩcāb, muḥtāc, muḥtāc ol-, taḫāzā	KY	6
		RN	2
		ÇN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	8

4.13.102. İnanmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İnanmak	bāver kı-, emīn, emīn ol-	KY	3
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.103. İnsan Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İnsan	ādem, ādemī, beşer, ḥalāyık / ḥalāik, ins, insān, merdān, şahş	ÇN	5
		KY	5
		RN	4
		SVTM	1
	8	TOPLAM	15

4.13.104. İstek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İstek	ārzū, ārzūla-, ḥācāt, ḥarc, havā, ḫaşḫ, ḫaşḫ kı-, ḫaydasuz, maḫşūd, mey(i)l, murād / murāt, murāda ér-, niyyet, niyyet kı-, niyyetlen-,	KY	15
		RN	7
		ÇN	2
		SVTM	1

	rızā, rızā bol-, şehvet, şevk, taleb kıl-, t̄alib, temennā eyle-		
	22	TOPLAM	25

4.13.105. İsyān Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İsyān	‘āḳḳ bol-, ‘āḳḳ ol-, ‘āṣī, ‘āṣī ol-, ḥāricī, ‘isyān	KY	5
		RN	2
		SVTM	1
		ÇN	-
	6	TOPLAM	8

4.13.106. İş Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İş	fi‘l, ḥıdmet, ḥıdmet eyle-, ḥıdmet kıl-, ḥıdmetçü, ḥıdmet-kār, ḥıdmet-kār ol-, kārān, meşğūl, mu‘aṭṭal kıl-, pīše, s̄anī‘, techīz	KY	9
		RN	4
		ÇN	3
		SVTM	-
	13	TOPLAM	16

4.13.107. İtibār Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İtibār	ḥaḳīr kıl-, ḥamiyyet, ḥorluk, ḳadr, mu‘teber, rüsvāy, rüsvāy kıl-, rüsvāy ol-, şāḳiṭ kıl-, tāc eyle-, z̄elīl, z̄elīl ol-, z̄elīl kıl-, zillet	KY	12
		RN	3
		ÇN	-
		SVTM	-
	14	TOPLAM	15

4.13.108. İyilik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
İyilik	ḥay(ı)r, ḥoş, ḥoş ol-, ḥoşluk, kerem, kerem	KY	12
		RN	3

	kıl-, mübârek, mübârek ol-, mürüvvet, mürüvvet kıl-, mürüvvetlü, mürüvvet-vâr, ni‘met, tekellûf kıl-	SVTM	2
		ÇN	1
	14	TOPLAM	18

4.13.109. İzin Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
İzin	destûr, destûr al-, destûr ol-, destûrsız, destûr vèr-, icâzet, rızâ vèr-, ruhsat vèr-	KY	8
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	8	TOPLAM	9

4.13.110. Kabul Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Kabul	icâbet, qabûl, qabûl êt- , qabûl eyle-, qabûl kıl-, qabûl ol-, müstecâb, müstecâb kıl-, müstecâb ol-, râzî, râzî bol-, râzî ol-, revân, revân ol-	KY	13
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	14	TOPLAM	14

4.13.111. Kadın Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Kadın	‘avrat, hûr, hûr ol-, hûrî, köz-bânu	KY	3
		SVTM	3
		RN	1
		ÇN	-
	5	TOPLAM	7

4.13.112. Kan Bağı Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kan Bağı	aḥī, ‘amme, ‘amū, ‘azīz, bni, ebeti, evlād, ḥašem, ibn, iḥvān, ümm	KY	9
		ÇN	2
		RN	1
		SVTM	-
	11	TOPLAM	12

4.13.113. Karanlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Karanlık	ẓulmāt, ẓulmet	KY	1
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.114. Kargaşa Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kargaşa	fesād, fitne, ġammāz ol-, ġammazlık kıl-, ġumrāh ol-, müfsid, nifāk, şūr	KY	6
		RN	4
		ÇN	-
		SVTM	-
	8	TOPLAM	10

4.13.115. Karşılaştırmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Karşılaştırmak	kıyās èt-, kıyās kıl-	KY	2
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	3

4.13.116. Kaybolmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Kaybolmak	ğāyib, zāyī' ol-	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.117. Kazanç Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Kazanç	hırmən, kār ol-	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.118. Kesinlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Kesinlik	ladun, muhkem, muṭlaḳ, yaḳīn	SVTM	2
		KY	1
		RN	1
		ÇN	-
	4	TOPLAM	4

4.13.119. Kılavuz Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Kılavuz	delīl, delīl ol-	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.120. Kıskançlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kıskançlık	ḥased, ḥased kıl-, ḥasūd, ḥasūdlik	RN	3
		KY	2
		ÇN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	5

4.13.121. Kibir Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kibir	ḥod-bīn ol-, ḥod-kibr, kebūr, kib(i)r, mağrūr, mağrūr ol-, tekebbūr, tekebbūr eyle-, tekebbūrlik, ‘ucb, ‘ucb kıl-	RN	9
		ÇN	3
		KY	2
		SVTM	-
	11	TOPLAM	14

4.13.122. Kimsesizlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kimsesizlik	ğarīb, ġarīb ol-, ġarīb-nüvāz ol-	KY	3
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.123. Kolaylık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kolaylık	āsān ol-, mecālsüz, müyesser ol-	KY	2
		RN	2
		ÇN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	4

4.13.124. Koşul Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Koşul	şart, şart kıl-	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.125. Kölelik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kölelik	banda, bendelig, memlük	KY	2
		SVTM	1
		ÇN	-
		RN	-
	3	TOPLAM	3

4.13.126. Kötülük Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kötülük	beter, beter ol-, buğ(u)z, darb ur-, fi'il, ğaybet, ğıybet, hā'in ol-, hasīs kıl-, hıkd, hıyānet, hıyānet kıl-, kaşd kıl-, kaşd eyle-, kem dut, kīn, şakāvet, şer(r), şiddet, şiddet ol-, şiddet vēr-	KY	11
		RN	9
		ÇN	2
		SVTM	1
	21	TOPLAM	23

4.13.127. Kumaş Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kumaş	atlas, harīr, kâle, kumāş, perdā, perde	KY	5
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	6

4.13.128. Kurtuluş Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kurtuluş	fevzī, ḥalāş kıl-, ḥalāş ol-, müstahliş kıl-, necāt, necāt ér-, necāt ol-, selāmet, selīm ol-	KY	9
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	9	TOPLAM	9

4.13.129. Kusur Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Kusur	bahāne, taḫşīr ér-	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.130. Makam Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Makam	‘arz, ḥazret, ḥıdmet, kürsī, mekīn, muḫīm ol-	KY	6
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	7

4.13.131. Mal Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Mal	biżā‘at, biżā‘atsız, genc, ḥān u mān, ḥazīne, ḥazīne-dār, ‘iruż, māl, mālлу, mān, metā‘, mülk, mülket	KY	9
		RN	6
		ÇN	2
		SVTM	1
	13	TOPLAM	18

4.13.132. Meslek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Meslek	‘aṭṭār, bevvāb, cemmāl, çopān, ferrāş, ḥabbāz, ḥaccām, ḥādīm, ḥelvaçı, hüner, ḳazzāz, münādī, naḳḳāş, neccār, sāḳī, sāḳīlik, sāḳīlik ḳıl-, ser-henk, servān, şarāb-dār, ṭabīb, ṭabībān, tācīr, tercümān, üstād	KY	21
		ÇN	4
		RN	3
		SVTM	2
	25	TOPLAM	30

4.13.133. Meşhur Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Meşhur	meşhūr, meşhūr ol-, meşhūrlig	KY	3
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.134. Mutluluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Mutluluk	ber-ḥürdār ol-, devlet, devletlū, devlet bol-, devlet ol-, ḥandān, ḥandān ol-, ḥurrem, ḥurrem ḳıl-, ḥurrem ol-, mesrūr eyle-, sa‘ādet, sa‘ādet ol-, sa‘ādetlū, şād, şād ḳıl-, şād ol-, şādān, şādī, şādī ḳıl-, şādī ol-, şād- kām ol-, şādīg, şādīḳ ol-, şād-mān, şād-mān ol-, tebessüm ḳıl-	KY	20
		RN	8
		ÇN	5
		SVTM	1
	27	TOPLAM	34

4.13.135. Müzik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Müzik	muṭrab, naqqār, naqqāre ur-, zār	KY	3
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.136. Nesne Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Nesne	āf-tābe, ‘aṣā, bāzū- bend, cām, cihāz, çadır, çāh, derīçe, dīvār / dufar, feraḥ, ferş, ḥaṇçer, ‘imāme / imāme, ‘inān, kadeḥ, kafe, qandīl, qatrān, kemer, meşrebe, mil, mīzān, mūm, neşter, şāğ, şam-dān, şem‘, taş, taylasān, tenūr, terāzū, zencīr, zunnār	KY	24
		RN	6
		ÇN	4
		SVTM	3
	33	TOPLAM	37

4.13.137. Olağanüstülük Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Olağanüstülük	kerāmet, perī	KY	2
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.138. Olanak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Olanak	imkān, muḥāl	ÇN	1
		RN	1
		KY	-
		SVTM	-

	2	TOPLAM	2

4.13.139. Öğüt Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Öğüt	hoca, naşîhat, naşîhat kıl-, naşîhat vèr-, pend, pend kıl-, pend vèr-	KY	7
		ÇN	1
		RN	1
		SVTM	-
	7	TOPLAM	9

4.13.140. Ölçü Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Ölçü	fersej, mîzân, nişbet, şâğ, terâzû	KY	3
		ÇN	2
		RN	-
		SVTM	-
	5	TOPLAM	5

4.13.141. Ölüm Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Ölüm	cân vèr-, defn kıl-, ecel, ecel èr-, ecel èrüş-, gür, gür kıl-, güristan, helāk, helāk eyle-, helāk ol-, intikāl kıl-, kefen, tábût, türbet, vaşîyyet, vefât, vefât ol-, zevāl	KY	15
		ÇN	4
		RN	3
		SVTM	2
	19	TOPLAM	24

4.13.142. Övgü Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Övgü	âferîn, fahr, medh, medh kıl- şenâ, şenâ kıl-, taḥsîn kıl-	KY	6
		ÇN	1
		RN	-

		SVTM	-
	7	TOPLAM	7

4.13.143. Özgürlük Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Özgürlük	āzād, āzād ed-, āzād kıl-	KY	2
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.144. Özlem Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Özlem	ğurbet, hasret, hasret çek-, hasret dart-, müştāk, müştāk ol-, vāşıl ol-, vişāl, vuşlat, vuşlat kıl-	KY	9
		RN	2
		SVTM	1
		ÇN	-
	10	TOPLAM	12

4.13.145. Özür Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Özür	‘özü dile-, ‘özür	KY	1
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.146. Para Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Para	baḥşış kıl-, dīnār, naḳd, ‘öşr, reygān, rüşvet vēr-	KY	3
		RN	2
		SVTM	1
		ÇN	-

	6	TOPLAM	6

4.13.147. Parçalamak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Parçalamak	cüdâ et-, pâre, pâre kıl-, pâre ol- pâre pâre kıl-, zerre, zerrece	KY	5
		RN	2
		SVTM	-
		ÇN	-
	7	TOPLAM	7

4.13.148. Pay Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Pay	behre-bendlik, hakk	KY	2
		RN	-
		ÇN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.149. Pişmanlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Pişmanlık	nedâmet, nedâmet kıl-, nedâmet ol-, peşimân ol-, peşmân, peşmân ol-, pişmân ol- , tevbe, tevbe eyle-, tevbe kıl-, tevbesüz	KY	6
		RN	4
		ÇN	1
		SVTM	-
	11	TOPLAM	11

4.13.150. Rahatlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Rahatlık	āsūde ol-, ferah, ferah kıl-, gāram ol-, karar, müferraḥ kıl-, müferraḥ ol-, müferriḥ ol-, rāḥat,	KY	18
		RN	5
		ÇN	1
		SVTM	-

	rāḥat bul-, rāḥat éd-, rāḥat ér-, rāḥat kel-, rāḥat ol-, rāḥat vèr-, rāḥatlık / rāḥatlık, rāḥatlu, şafā, sākin, sākin ol-		
	20	TOPLAM	21

4.13.151. Rüya Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Rüya	bī-te'vīl, mu'abbir, mu'abbir i-, ta'bīr, te'vīl, te'vīl kıl-	KY	6
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	6

4.13.152. Sabır Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Sabır	şab(ı)r, şabr éd-, şab(ı)r kıl-, şabırlu, şābir, şābir ol- şabırsız / şabırsız	RN	5
		KY	4
		ÇN	1
		SVTM	-
	7	TOPLAM	10

4.13.153. Sağlam Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Sağlam	muḥkem, muḥkem dut- / muḥkem tut-, saḥt	KY	3
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.154. Satış Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı

Satış	bey', kabāla, kervān, müşterī	KY	4
		ÇN	1
		RN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	5

4.13.155. Savaş Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Savaş	‘asker, bī-cihād, harb kıl-, harīr dut-, ġazā, ġāzī, leşker, sipāhī, şehīd, şehīd ol-, zafer	KY	7
		RN	3
		SVTM	1
		ÇN	-
	11	TOPLAM	11

4.13.156. Saygı Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Saygı	‘azīz, hūrāmet kıl-, hūrmet, hūrmet ét-, hūrmet kıl-, hūrmet ol-, hūrmetle-, ihtirām, ‘izzet, ‘izzet ét-, ‘izzet kıl-, muhterem dut-, mükerrerem, mükerrerem dut-, mükerrerem kıl-, teşrīf, teşrīf ol-	KY	16
		RN	1
		SVTM	-
		ÇN	-
	17	TOPLAM	17

4.13.157. Sayı Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Sayı	hezār, hezārān, raqam, seb‘īn	KY	4
		ÇN	1
		RN	1
		SVTM	-
	4	TOPLAM	6

4.13.158. Sebep Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Sebep		KY	5

	aşl, hikmet, ma'nî, sebeb, sebeb kıl-	SVTM	1
		ÇN	-
		RN	-
	5	TOPLAM	6

4.13.159. Seçkin Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Seçkin	güzide, güzîn	KY	1
		RN	1
		ÇN	-
		KY	-
	2	TOPLAM	2

4.13.160. Selam Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Selam	selām, selām ay-, selām dê-, selām eyle- , selām kıl-, selām tegür-, selām vèr- / ver-, selāmu'llāh	KY	8
		RN	1
		ÇN	-
		KY	-
	8	TOPLAM	9

4.13.161. Sevgi Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Sevgi	cān, cān eyle-, cānsuz, ciger, dil, hātır, maḥbūb, mihr, mihr- bān, mihr-bān ol-, mihr-bānlık eyle-, minnet, müstağraḫ, müstağraḫ ol-, müşfiḫ, müşfiḫ kör-, nigār, pāre, revān, şadr, şūr, şefkat, şefkat ol-, vefā, vefā kıl-, vefā um-	KY	22
		RN	4
		SVTM	3
		ÇN	2
	26	TOPLAM	31

4.13.162. Sıra Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Sıra	nevbet, nevbet kel-, nevbetleş-	KY	3
		ÇN	1
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	4

4.13.163. Sonsuzluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Sonsuzluk	bâkî, bâkî kal-, bî- nihâyet, ebed, ebedî kal-	RN	4
		ÇN	2
		KY	2
		SVTM	2
	5	TOPLAM	10

4.13.164. Sonuç Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Sonuç	‘âkıbet, ‘ibret, ‘ibret ol-, me’âl, ser-encâm	RN	3
		KY	2
		ÇN	-
		SVTM	-
	5	TOPLAM	5

4.13.165. Soru Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Soru	su’âl ét-, su’âl eyle-, su’âl sor-	ÇN	1
		KY	1
		RN	1
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.166. Soy Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Soy		KY	9

	aşl, ‘arab, ‘arabī, ‘acem, ḥabeşī, ḥaṭemī, ken‘ān, nesl, rūmī	ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	9	TOPLAM	9

4.13.167. Suç Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Suç	bī-günāh, günāhsız, ma‘şūm, tōhmet	KY	3
		ÇN	1
		RN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.168. Şaşırmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Şaşırmak	‘acāyibe ḳal-, ‘aceble-, ‘acebleş-, ‘acāyib, ‘aceb, ḥayrān ḳal-, ḥayrān ḳıl-, ḥayrān ol-, ḥīra, mütēḥayyir ol-	KY	9
		SVTM	3
		RN	2
		ÇN	-
	10	TOPLAM	14

4.13.169. Şüphe Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Şüphe	gümān, gümān ḳıl-, gümān ol-, gümānsız, lā-cerem, vehm	KY	5
		RN	2
		ÇN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	7

4.13.170. Tasavvuf Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Tasavvuf	bahr, bāṭın, bāzār, bāzār ʿed-, belā, beşāret eyle-, beşāret ol-, bī-gāne, cān, cān ol-, cānlu, cem‘ ol-, cennet, cennet ol-,	RN	172
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-

	cîfe, çābuk, çirāğ / çirāk, da‘vā, da‘vā kıl- , dīdār, dīn, dīvār, diyār, dost, dostsuz, dünyā / dünya, dūr, düşmān / düşmen, dümen ol-, edeb, emānet, emīn, fāide, fāide ol-, fakr, feraḥ ol- ferdā, firāset, ġāfil, ġāfil ol-, ġāfillık, ġaflet, ġaraž, genc, gevher, ġıda, ḥāb, ḥaber, ḥaber vēr-, ḥabs, ḥaḳīkat, ḥalvet, ḥām, ḥarāb èt-, ḥarāmī, ḥarīf, ḥaṣṣ, ḥaṣerāt, ḥazīne / ḥazne, ḥazret, ḥelvā, hevā, heves, heybet, ḥicāb, ḥicāb ol-, ḥikmet, ḥil‘at, himmet, ḥisāb, ḥūrī, ‘ışk, ikrār, ‘ilm, īmān, īmānlu, īmānsuz, ‘işret, ḳadeḥ, ḳafes, ḳāl, ḳalb, kân, ḳanā‘at, ḳayyūm ol-, kervān, ḳıyāmet, küf(ü)r, lā, leşker, maḥḳūm eyle-, maḳām, ma‘nā, ma‘rifet, ma‘şūk, ma‘şūḳa, meclis, meded, meded èt-, menzil, mercān, mevc, mey, meydān, miskīn, murāda er-, murdār, mülk, mürebbīsüz, müṣāhede, naḳş, naşīb, naẓar, naẓar eyle-, nefis, nişān, nūr, nūş, nūş èd-, nūş ol-, pādişāh / pādişeh, pāyān, perde, şaḳāvet, perdelü, şab(ı)r, şabır kıl-, şabırlu, şabırsuz, şābir, şābir ol-, şadef, sāḳī, sarāy, şayḳal ur-, ser-māye, ser-māye ol-, sır, şūfī, sultān,		

	şûret, sükker, şād ol-, şāh, şar, şarāb, şeh(i)r, şeh, şeker / şekker / şükker, tāc, tecellī, tefekür eyle-, terk, terk èt-, terk ol-, terksüz, tımār eyle-, vaḥdet, vaḳt, vefā kıl-, velī, vilāyet, vücūd, yāḳūt, yār, yāren, zāhir, zer, zevḳ, zindān, zulmet, zünnār		
	172	TOPLAM	172

4.13.171. Tedbir Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Tedbir	ḥazer eyle-, ihtiyāt kıl- , rāy eyle-, rāy kıl- tedbīr, tedbīr kıl-	KY	5
		RN	2
		ÇN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	7

4.13.172. Tehlike Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Tehlike	pür-kemīn, tehdīd, tehdīd kıl-	KY	2
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.173. Temizlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Temizlik	bikir, pāk, šāf, šāfī, šāfī ol-, ṭāhir	KY	4
		RN	2
		SVTM	2
		ÇN	-
	6	TOPLAM	8

4.13.174. Teslim Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Teslim	emānet, emānetlū, emānet vēr-, teslīm kıl-, teslīm ol-	KY	5
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	5	TOPLAM	6

4.13.175. Toplanmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Toplanmak	cemi' ol-, cem' éd-, cemi' kıl-, mecmū' ol-	KY	3
		ÇN	2
		RN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	5

4.13.176. Topluluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Topluluk	‘ām(m), ‘ālem, cemī', cümle, dīvān, ehl, ḥalk, ḥāş(ş), kāfile, ḳavm, maḥlūk, meclis, millet, şaf, tābī'in, ṭā'ife	KY	13
		RN	8
		ÇN	6
		SVTM	1
	16	TOPLAM	28

4.13.177. Tuhaflik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Tuhaflik	‘acāyib, ‘aceb	KY	2
		RN	1
		SVTM	-
		ÇN	-
	2	TOPLAM	3

4.13.178. Tutsak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Tutsak		KY	9

	esîr ét-, esîr kıł-, esîr ol-, giriftâr, giriftâr kıł-, maĥbûs, maĥbûs kıł-, maĥbûs ol-, zencîr éd-, zencîr ol-, zencîr ur-, zencîrlü, zindân, zindânla-	RN	6
		ÇN	1
		SVTM	-
	14	TOPLAM	16

4.13.179. Uygunluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Uygunluk	lâyık, lâyıķ ér-, lâyıķ kıł-, lâyıķ ol-, mütâba‘at kıł-, revâ, revâ éd-, revâ eyle-, revâ kıł-, revâ ol-, revâ kör-, sezâ, şâyeste ol-	KY	13
		RN	2
		SVTM	1
		ÇN	-
	13	TOPLAM	15

4.13.180. Umut Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Umut	nev-mîd ol-, ümîd, ümîd dut-, ümîd kes-, ümîd-dâr, ümîd-vâr	KY	6
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	7

4.13.181. Üstün Olmak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Üstün Olmak	‘ulâ, ġâlib ol-	KY	1
		SVTM	1
		ÇN	-
		RN	-
	2	TOPLAM	2

4.13.182. Vazgeçmek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Vazgeçmek		RN	2

	ferāġat èt-, ferāġat ol-, rücūġ kıl-	KY	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.183. Vefasızlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Vefasızlık	bī-vefā, bī-vefā kıl-	KY	2
		ÇN	1
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	3

4.13.184. Yalnızlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yalnızlık	ḫalvet, ḫalvet ol-, hemān ḫal-, ‘uzlet kıl-	KY	4
		ÇN	1
		RN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	5

4.13.185. Yanıt Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yanıt	cevāb, cevāb eyle-, cevāb vēr-	KY	3
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	4

4.13.186. Yanlışlık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yanlışlık	ġalat, ḫaṭā, ḫaṭā kıl-, ḫaṭāsız, sehv	KY	5
		RN	1
		ÇN	-
		SVTM	-
	5	TOPLAM	6

4.13.187. Yapı Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Yapı	ābādan ol-, binā, binā kıl-, dārū'l-maḥzūn, ḥiṣār, köşk, ḳubbe, ḳubbe-terāk, ma'mūr ol-, saḳf, sarāy, serā	KY	9
		SVTM	2
		ÇN	1
		RN	1
	12	TOPLAM	13

4.13.188. Yara Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Yara	mecrūḥ, mecrūḥ kıl-, zaḥm	KY	2
		ÇN	1
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.189. Yarar Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Yarar	kār kıl-, maṣlaḥat, maṣlaḥatlu, nafi'	KY	4
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.190. Yardım Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Yardım	ḡiyāṣ, ḥayr, ḥayr kıl-, luṭf, meded, meded ér-, meded kıl-, meded vèr-, mu'īd, müstegīs, nuṣret, penāḥ kıl-, tevfiḳ, tevfiḳ ver-/ vèr-, yārī kıl-, yārī ver-, yāru kıl-	KY	17
		RN	2
		SVTM	1
		ÇN	-
	17	TOPLAM	20

4.13.191. Yasak Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yasak	ḥayz, men' kıl-, nehy, nehy kıl-, zinhār, zinhār-la-	KY	4
		RN	1
		SVTM	1
		ÇN	-
	6	TOPLAM	6

4.13.192. Yaşam Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yaşam	cān, cān al-, cān vēr-, cānlu, ḥay, ḥayy ol-, ḥayāt, nef(i)s, 'öm(ü)r, şüret, zinda	SVTM	7
		KY	4
		RN	3
		ÇN	2
	11	TOPLAM	16

4.13.193. Yaşlılık Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yaşlılık	iẖtiyār, pīr	ÇN	1
		KY	1
		RN	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.194. Yazı Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yazı	cevāb-nāme, devāt, dīvān, dīvān kıl-, ḥarf, ḥaṭṭ, ḥikmet, kāğaz, kıṣṣa, kitāb, mektūb, mektūb kıl-, mühr, mühr ur-, naz(ı)m, rubāğı, veled, yūnus	KY	12
		RN	3
		SVTM	2
		ÇN	1
	18	TOPLAM	18

4.13.195. Yenmek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Yenmek	mât eyle-, mât ol-	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.196. Yer Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Yer	anbār, bāzār, bāzār ol-, bīmāristan, dārū'l- maḥzūn, dükkān ol-, furāt, ḥorāsān, ken'ān, ḡudūs, ḡuşūr, mağara, maḡal, maḡām, maḡām dut-, maḡāmlı, memleket, menzil, meydān, mış(ı)r, milk- mülk, mülket, neḡās, nīl, put-ḡāne, şaḡra, şavmaḡa, şām, şeh(ı)r, şehr ol-, şehristān, ṭaraf, ṭūr, yemen	KY	27
		ÇN	5
		SVTM	4
		RN	4
	34	TOPLAM	40

4.13.197. Yiğitlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Yiğitlik	bahādūr, merd-āne	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.198. Yiyecek Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Yiyecek	ḡamīr, ḡān, kereñç, loḡma, nān, nār, ni'emet, nūzl, pūr- ni'emet ol-, rızḡ, rızḡ	KY	10
		RN	5
		ÇN	3
		SVTM	2

	vér-, şeker, ta'ām / tağam, ta'ām yè- / ye-		
	14	TOPLAM	20

4.13.199. Yoksunluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yoksunluk	maḥrūm eyle-, maḥrūm ḳal-, maḥrūm ḳıl-, maḥrūm ḳoy-	KY	4
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.200. Yön Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yön	mağrīb, maşrıḳ, ṭaraf	KY	3
		ÇN	-
		RN	-
		SVTM	-
	3	TOPLAM	3

4.13.201. Yöntem Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Yöntem	siyāsetlü, erkān, ṭarīḳ, vech	KY	2
		ÇN	1
		RN	1
		SVTM	-
	4	TOPLAM	4

4.13.202. Yücelik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı

Yücelik	‘azīm, ‘ālī, mekrūmet, rif‘at, şerīf	RN	4
		KY	2
		ÇN	-
		SVTM	-
	5	TOPLAM	6

4.13.203. Zaman Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Zaman	āhir, ‘ākıbet, aqdem, ‘ale’d-devām, ‘ale’ş- şabāh, ba‘de-zān, calāb, çābuk, dam / dem, derhāl, devrān, el‘ān, evvel, ezel, ezmān, fi‘l-hālī’z- zamān, hemān / hemen / hemīn, hemīşe, hergiz, ibtidā, imrūz, qadīm, qadīmliġ, laḥza / laḥze, müddet, nā-gāh, nā-gehān, nefes, nihāyet, pāyān, pes, recep, rūzigār, sā‘at / sa‘at, şabāh, şubḥ, ta‘accül, ta‘cīl, ta‘cīl ol-, tāriḥ, tīz, tīzlik, va‘de, vakt, zamān	KY	30
		RN	26
		ÇN	4
		SVTM	2
	45	TOPLAM	62

4.13.204. Zarar Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Zarar	mażarrat, ziyān	RN	2
		ÇN	-
		KY	-
		SVTM	-
	2	TOPLAM	2

4.13.205. Zenginlik Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözcükler	Metin	Sayı
Zenginlik	ġanī ol-, ġinā	RN	1

		SVTM	1
		ÇN	-
		KY	-
	2	TOPLAM	2

4.13.206. Zorluk Kavramı

Kavram	Kavram Alanına Giren Alıntı Sözler	Metin	Sayı
Zorluk	cebrî, dişvâr / düşvâr, düşvârlık, düşvâr kel-, düşvâr ol-, mes'ele	KY	5
		RN	3
		ÇN	-
		SVTM	-
	6	TOPLAM	8

SONUÇ

Türkiye Türkçesi yazı dilinin temeli olan Eski Oğuz Türkçesi döneminde kaleme alınmış eserler üzerinden alıntı sözlerin Türkçe işleme nasıl sokulduğu ve hangi kavram alanlarını oluşturduğunu tespit edebilmek amacıyla yola çıkılan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Ekler aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözler, yaklaşık % 86 oranla en fazla çekim ekleri ile söz dizimine girmiştir. Bu oranı yaklaşık % 13 oranla yapım ekleri, yaklaşık % 2 oranla yapım ve çekim ekleri takip etmektedir.
2. Durum ekleri aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözler, % 41 oranla en fazla yönelme durumu eki ile söz dizimine girmiştir. Bu bağlamda, söz konusu alıntı sözler Türk cümle yapısı içerisinde % 39 oranla en fazla “tümleç” göreviyle işleme sokulmuştur.
3. Yapım ekleri aracılığıyla işleme sokulan alıntı sözlerin % 82 oranla en fazla isimden isim yapma ekleri ile söz dizimine girdiği tespit edilmiştir. Söz konusu alıntı sözler yaklaşık % 27 oranla en fazla +lı / +IU eki ile işleme sokulmuştur.
4. Yardımcı filleri aracılığıyla birleşik fiil kurarak işleme sokulan alıntı sözler, yaklaşık % 49 oranla en fazla “kıl-” fiili ile söz dizimine girmiştir.
5. Diğer fiiller aracılığıyla birleşik fiil kurarak işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 22 oranla en fazla “ber- / vèr- / ver-” fiili ile söz dizimine girmiştir.
6. Türkçe kurallı tamlama kuruluşunda görev alan alıntı sözler sıfat tamlaması, isim tamlaması ve eksilteli tamlama olarak söz dizimine girmiştir. Söz konusu metinlerde alıntı sözler aracılığı ile yaklaşık % 53 oranla en fazla sıfat tamlamasının kurulduğu tespit edilmiştir.
7. Arapça kurallı tamlama ve Farsça kurallı tamlama olarak işleme sokulan alıntı sözler arasında Farsça kurallı tamlamaların yoğun olduğu tespit edilmiştir. Bu

yoğunluk, Türkçenin Farsçanın söz diziminden etkilendiğini göstermesi açısından önemlidir.

8. Yüklem olarak işleme sokulan alıntı sözler yaklaşık % 88 oranla en fazla fiil cümlesi kurarak söz dizimine girmiştir. Bunu % 12 oranla isim cümleleri takip etmektedir. Fiil cümlesi kurarak yüklem olan alıntı sözlerin yaklaşık % 78'i haber kipleri ile, yaklaşık % 21'i dilek kipleri ile, yaklaşık % 1'i tasvir fiilleri ile işleme sokulmuştur.

9. Birleşik sözcük olarak işleme sokulan alıntı sözler arasında en yoğun geçen yaklaşık % 46 oranla Farsça + Farsça yapısıyla kurulu birleşik sözcüklerdir.

10. Deyim olarak işleme sokulan alıntı sözler arasında en fazla “aql” sözcüğü ile deyim kurulduğu tespit edilmiştir.

11. Art zamanlı anlam bilimi yöntemiyle alıntı sözlerin kaynak dil ve hedef dil anlamlarının karşılaştırıldığı bölümde % 92 oranla en fazla anlam daralması olayının gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda hedef dilde geniş bir anlam ağına sahip olan sözler, Türkçede daha dar anlamları karşılayacak şekilde kopyalanmıştır.

12. Çarh-nâme’de yer alan madde başı alıntı sözlerin yaklaşık % 70’i Güncel Türkçe Sözlük’te yer almaktadır.

13. Kıssa-yı Yûsuf’ta yer alan madde başı alıntı sözlerin yaklaşık % 69’u Güncel Türkçe Sözlük’te yer almaktadır.

14. Risâletü’n-Nushiyye’de yer alan madde başı alıntı sözlerin yaklaşık % 77’si Güncel Türkçe Sözlük’te yer almaktadır.

15. Sultan Veled’in Türkçe Manzumeleri’nde yer alan madde başı alıntı sözlerin yaklaşık % 69’u Güncel Türkçe Sözlük’te yer almaktadır.

16. Risâletü’n-Nushiyye, barındırdığı yaklaşık % 77 oranlık ortak madde başı alıntı söz varlığı ile Güncel Türkçe Sözlük’e en yakın eserdir.

17. Kavram alanı kuramı bağlamında ele alınan alıntı sözler 2017 adet madde başı söz ile değerlendirilerek 206 adet kavram üzerinden tasnif edilmiştir.

18. Söz konusu metinlerde alıntı sözler aracılığıyla yoğun olarak geçen ilk on kavram; sırasıyla din, tasavvuf, zaman, güzellik, hükümdarlık, yer, nesne, mutluluk, sevgi ve meslek kavramlarıdır.

19. Söz konusu alıntı sözlerin, yaklaşık % 15 oranla en fazla din kavram alanına ait olduğu tespit edilmiştir.

20. Din kavram alanına ait alıntı sözler, tek tanrıcılık ve çok tanrıcılık olmak üzere iki üst başlık üzerinden ele alınmıştır. Üst kavram olarak belirlenen tek tanrıcılık kavramının alt kavramları müslümanlık, musevilik ve hristiyanlık kavramlarıdır. Müslümanlık kavramının alt kavramları Tanrı, melek, peygamber, kul, kitap, mekân, ibadet, şirk ve söz kavramlarıdır. Söz konusu alt kavramlardan oluşan din kavramında yaklaşık % 29 oranla en fazla Tanrı kavram alanına ait alıntı sözlerin olduğu tespit edilmiştir.

21. Tasavvuf kavram alanına ait alıntı sözler, % 9 oranla söz konusu metinlerde yoğun olarak yer alan ikinci kavramdır.

22. Söz konusu eserlerde din ve tasavvuf kavramlarının yoğunluğu, bu eserlerin dini, öğretici bir mahiyette kaleme alınmış olması ile ilgilidir.

23. Zaman kavram alanına ait alıntı sözler, söz konusu metinlerde yoğun olarak yer alan üçüncü kavramdır. Türkçe, söz konusu metinler bağlamında alıntı sözler aracılığıyla din ve tasavvuf kavramından sonra en fazla zaman kavramına başvurmuştur.

24. Güzellik kavram alanına ait alıntı sözlerin yoğunluğu Kıssa-yı Yûsuf'ta olay örgüsünde yer alan temel epizotlardan birinin Hz. Yusuf'un güzelliği ile ilgili olmasıdır.

KAYNAKÇA

- Akar, Ali. *Oğuzların Dili*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2018.
- Akar, Ali. *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2015.
- Aksan, Doğan. *Anlambilim Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2020.
- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.
- Altınörs, Atakan. *İdealar ve Dil Bağlamında Locke ile Leibniz*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2016.
- Appel, Rene and Pieter Muysken. *Language contact and bilingualism*. London: Edward Arnold, 1987.
- Babacan, Vasfi. *Yûnus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye'si ve Dîvân'ı (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*. İstanbul: Doruk Yayınları, 2017.
- Banguoğlu Tahsin. *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2007.
- Boz, Erdoğan. *Yunus Emre Risâletü'n-Nushiyye (Fatih Yazması)*. Ankara: Yunus Emre Enstitüsü, 2021.
- Bullock Barbara and Almeida Jacqueline Toribio. *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching*. New York: Cambridge University Press, 2009.
- Buran, Ahmet. "Türk Dünyasında Dil İlişkileri, Çok Dillilik ve Dil Değiştirme", *Türk Yurdu*, 272 (2010).
- Buran, Ahmet. "Yabancı Diller Karşısında Türkçe" *Türk Yurdu-Türkçeye Saygı*, 21. 162-163, (2001): 79-82.
- Campbell, Lyle. *Historical Linguistics An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013.
- Cin, Ali. *Türk Edebiyatının İlk Yûsuf ve Züleyhâ Hikâyesi Ali'nin Kıssa-yı Yûsuf'u*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.
- Clauson, Sir Gerard. *An Etymological Dictionary Of Pre-ThirteenthCentury Turkish*, London: Oxford University Press, 1972.

- Clyne, Michael. *Dynamics of language contact*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
- Devellioğlu Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2015.
- Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Durkin, Philip. *Borrowed Words A History Loanwords in English*. Oxford: Oxford University Press, 2014.
- Ercilasun, Ahmet, Ziyat Akkoyunlu. *Kâşgarlı Mahmud Dîvânı Lugâti't-Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2018.
- Ercilasun, Ahmet. *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2018.
- Ergin, Muharrem. *Dede Korkut Kitabı 1-2*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.
- Ergin, Muharrem. *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2011.
- Ergin, Muharrem. *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım, 2008.
- Eziler Kıran, Ayşe. "Dilbilim, Anlambilim, Edimbilim", *Turkish Studies* 9.6 (2014): 719-729.
- Grünberg, Teo. *Anlam Kavramı Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2019.
- Gülsevin, Gürer. *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2016.
- Haspelmath Martin, Uri Tadmor. *Loanwords in the World's Languages A Comparative Handbook*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2009.
- Haugen, Einar. *The Norwegian language in the Americas: A study in bilingual behavior*. Bloomington: Indiana University Press, 1953.
- Hickey, Raymond, eds. *The Handbook of Language Contact*. Wiley-Blackwell, 2010.
- Hickey, Raymond. "Language Contact: Reconsideration and Reassessment." *The Handbook of Language Contact*. Eds. Raymond Hickey. Wiley-Blackwell, 2010.
- Hoffer, Bates L. "Language Borrowing and the Indices of Adaptability and Receptivity", *Intercultural Communication Studies* XIV. 2 (2005): 53-72.
- Johanson, Lars. *Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkiler*. Çev. Nurettin Demir. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2018.
- Karaağaç Günay. *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2012.

- Karaağaç Günay. *Türkçenin Söz Dizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2012.
- Karaağaç, Günay. *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2018.
- Karaağaç, Günay. *Türkçe Verintiler Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2021.
- Karaağaç, Günay. *Türkçenin Alıntılar Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2015.
- Karadüz, Ednan. “Anlam ve Kavram İlişkisi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3.1 (2010): 51-57.
- Kıran, Zeynel, Ayşe Eziler Kıran. *Dilbilime Giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Kocatürk, Vasfi Mahir. *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: İkü Yayınevi, 2016.
- Koç, Mustafa vd., ed., *Vankulu Lügati Vankulu Mehmed Efendi*, 1. baskı, 2 cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2014.
- Korkmaz, Zeynep. “Türk Diline Gönül Verenler”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4.1 (2002): 1-11.
- Korkmaz, Zeynep. *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2017.
- Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2013.
- Köksal, Mehmet Fatih. “Edirneli Nazmî’nin Yayımlanmamış Türkî-i Basît Şiirleri”, *TÜBAR* XV (2004): 63-82.
- Köprülü, M. Fuad. *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2009.
- Köymen, Mehmet Altay. *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi*, (5.baskı), (3 cilt), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2016.
- Mansuroğlu, Mecdut. *Ahmed Fakih Çarhname*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1956.
- Mansuroğlu, Mecdut. *Sultan Veled’in Türkçe Manzumeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1958.
- Matras, Yaron. *Language Contact*. New York: Cambridge University Press, 2009.
- Mütercim Âsım Efendi. *Burhân-ı Katı*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.
- Myers-Scotton, Carol. *Contact Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, 2002.
- Nazîma Ali, Faik Reşad. *Mükemmel Osmanlı Lügati*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2018.
- Paçacıoğlu Burhan. *VIII-XVI. Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2016.

- Redhouse, James W. *Müntahabât-ı Lügât-i Osmâniyye*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2016.
- Saussure, Ferdinand De. *Genel Dilbilim Dersleri*. Çev. Berke Vardar. İstanbul: Multilingual, 1988.
- Steingass, Francis Joseph. *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. London: Routledge&Kegan Paul Limited, 1963.
- Steingass, Francis Joseph. *The Students Arabic-English Dictionary*. London: W. H. Allen, 1884.
- Thomason, Sarah. *Language Contact*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2001.
- Thomason, Sarah. "Contact Explanations in Linguistics." *The Handbook of Language Contact*. Eds. Raymond Hickey. Wiley-Blackwell, 2010.
- Thomason, Sarah and Terrence Kaufman. *Language contact, creolization and genetic linguistics*. Berkeley: University of California Press, 1988.
- Trier, Jost. *Kelime Alanları ve Kavram Alanları Üzerine*. Çev. Hüseyin Sesli. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1969.
- Türk, Vahit, Şaban Doğan ve Yasin Şerifoğlu. *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2013.
- Türk, Vahit. "Alî Şîr Nevâyî Eserlerinde Dil Çeşitliliği", *KÜLTÜRK Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 3 (2021): 115-124.
- Türk, Vahit. "Çağatay Türkçesinde Farsça Alıntı (Kopyalama) Cümle Tipleri ve Bazı Anahtar Sözcükler", *Dil Araştırmaları*, 14.27 (2020): 7-20.
- Türk, Vahit. "İlk Kur'an Tercümesinde Alıntı Sözcüklerin İşleme Sokulması" Köktürk Yazısının Okunuşunun 125. Yılında Orhun'dan Anadolu'ya Uluslararası Türkoloji Sempozyumu, Bildiriler Kitabı 2 Cilt, s. 1379-1385, İstanbul: Kesit Yayınları, 2018.
- Türk, Vahit. "Türkî-i Basit'in Öncüsü Nevâyî mi?", *Klasik Türk Edebiyatında Yerlilik Sempozyumu Kitabı* (2022): 357-363.
- Weinreich, Uriel. *Languages in contact*. The Hague: Mouton, 1953.
- Winford, Donald. *An introduction to contact linguistics*. Oxford: Blackwell, 2003.
- Yavuz, Kemal. *Garib-nâme I/1, 1/2*. İstanbul: 2000.

İnternet Kaynakları

<http://lugatim.com/>

<https://sozluk.gov.tr/>